

Q. NO. 0305/1

جلد سوم

مآثر الامرا

تالیف

نواب مصمم الدوله شاه نواز خان

بتصحیح

جناب مولانا مرزا اشرف علی

دام افاضتہ

مدرس مدرسہ عالیہ کلکتہ

از طرف ایشیاٹک سوسائٹی بنگالہ

در مطبع آرڈر گائیڈ

واقع

کالکتہ

جلد طبع ہوئی

سنہ ۱۲۰۹ ہجری

SI. NO. 030 574

فہرست مضامین مآثر الامرا جلد سوم

صفحہ

۱	..	..	..	خان مہتر مکائی
۳	..	..		خان پسر ملک عنبر حبشی
۱۰	..	..	..	خان میر ظریف
۱۲	..	..		خان میرزا ہدایت اللہ
۱۸	..	..		خان آقا افضل امفہانی
۲۱	..	..	..	خان خواجہ سرا
۲۲	..	:	..	نگ خان زہیلہ
۲۶	..	..		خان پسر باقر خان نجم ثانی
۲۸	..	..	..	خان
۳۰	..	..		نگ خان میانہ حسین خان نام
۳۲	..	..	..	خان شیخ مخدوم صدر
۳۳				خان محمد صالح و مخدوم خان محمد جمال الدین
۳۴	..	..	..	خان برهان الدین
۳۸	..	..	..	خان میر ہادی
۴۰				خان بہادر عالمگیر شاہی محمد صادق نام

Sl. No. 5305/4

صفحات	اذکار
۴۸	نیرا بهادر خان
۵۰	قاسم محمد خان نیشاپوری
۵۲	قتلق قدم خان قرادل
۵۳	قدر خان
۵۴	قیبا خان کنگ
۵۶	قطب الدین خان
۵۹	قاسم علی خان
۶۱	قریش سلطان کاشغری
۶۲	قاسم خان میر بحر
۶۶	قطب الدیوبی خان شیخ خوبین
۶۹	قلیچ خان اندجانی
۷۴	قلیچ خان میر ابوالقاسم نمکین
۷۸	قاسم خان پسر میر مراد جوینی
۸۲	قبچاق خان امان بیگ شقاول
۸۵	قزلباش خان افشار
۸۸	قزاق خان باقی بیگ اوزبک
۸۹	قاضی محمد اسلم
۹۲	قلیچ خان تورانی
۹۵	قاسم خان محمد قاسم نیریز قاسم خان میر بحر

صفحات	اذکار
۹۹	قباد خان میر آخور
۱۰۲	قطب الدین خان خویشگنی
۱۰۹	قوام الدین خان اصفهانی
۱۱۵	قلعه دار خان مرحوم
۱۲۰	قلاچیر خان خواجه عابد
۱۲۳	قاسم خان کرمانی
۱۲۶	قطب الدین خان خویشگنی عرف پایزید
۱۳۰	قطب الملک هید عبدالله خان حسن علی
۱۴۰	قادر داد خان بهادر شیخ نور الله
۱۴۱	قطب الدوله محمد انور خان بهادر
۱۴۴	کمال خان ککهر
۱۴۸	کاگر علی خان
۱۴۹	کنور جگنت سنگهه
۱۵۰	کشن سنگهه راتهور
۱۵۲	کاگر خان عرف خانجهان کاگر
۱۵۳	کار طلب خان
۱۵۵	گنج علی خان عبد الله بیگ
۱۵۶	کیرت سنگهه
۱۵۹	کامگار خان

صفحات	اذکار
۱۶۱	لشکر خان محمد حسین
۱۶۳	لشکر خان ابو الحسن مشہدی
۱۶۸	لشکر خان عرف جان نثار خان
۱۷۱	لطف اللہ خان
۱۷۶	لطف اللہ خان صادق
۱۷۹	مصاحب بیگ
۱۸۲	ملا پیر محمد خان شردانی
۱۸۶	میر شاہ ابو المعالی
۱۹۲	محمد سلطان میرزا
۱۹۹	مہدی قاسم خان
۲۰۲	محمد قاسم خان بدخشی
۲۰۴	محمد تلی خان توبائی
۲۰۴	محمد قلی خان برلاس
۲۰۷	مچنون خان قاقشال
۲۱۱	میر محمد خان مشہور بہ خان کلان
۲۱۶	معین الدین احمد خان فرنخودی
۲۱۷	مہر علی خان سلدوز
۲۱۸	میرزا میرک رضوی
۲۱۹	محمد مراد خان

صفحات				انکار
۲۲۱	..			مظفر خان تربتی خواجہ مظفر علی نام
۲۲۷	..	..	..	میر معز الملک اکبری
۲۳۱	..	..	..	میر علی اکبر موسوی
۲۳۲	..	..	..	میرزا شرف حسین اہراری
۲۳۸	..	..	..	محب علی خان
۲۴۶	..	..	..	معصوم خان فرنخودی
۲۴۹	..	..	..	میر گیسوی خراسانی
۲۵۲	..	..		مخدوم الملک ملا عبد اللہ انصاری
۲۵۷	..	..	..	میرزادہ علی خان
۲۵۸	..	..	..	میرزا فولاد برلاس
۲۶۵	..	..	..	میرزا سلیمان حاکم بدخشان
۲۷۷	..	..	..	محب علی خان رهناسی
۲۸۵	..	..	..	میر شریف آملی
۲۹۰	..	..	..	میر مرتضیٰ سبزواری
۲۹۲	:	..	..	معصوم خان کابلی
۲۹۶	..	..	..	میرزا مظفر حسین مقوی
۳۰۲	..	..		میرزا جانی بیگ ارغون حاکم تہتہ
۳۱۴	..	..	..	میرزا یوسف خان رضوی
۳۲۱	..	..	..	مادھو سنگھ کھرواہہ

صفحات				اذکار
۲۳	..	..	..	میر حسام الدین بدخشانی
۲۴	..	..	..	مخصوص خان چغتای
۲۶	..	..	..	معصوم بهکری - نامی تخلص
۲۹	..	..	..	میرزا شاهرخ
۳۵	..	..	..	میر خلیل الله یزدی
۳۲	..	..	..	محمد قلی ترکمان
۳۴	..	..	..	مہتر خان انیس نام
۳۵	..	..	..	میرزا غازی بیگ
۳۸	..	..	..	میران صدر جهان بهانی
۵۱	..	..	..	میرزا چین قلیچ
۵۴	..	..	..	میرزا فریدون خان برلاس
۵۵	..	..	..	محمد شمس خان شیخ قاسم فتحپوری
۵۵	..	..	..	میرزا علی بیگ اکبر شاهی
۵۸	..	..	..	میر جمال الدین انجو
۶۰	..	..	..	میرزا راجہ بہادر سنگھ
۶۱	..	..	..	میر فضل الله بخاری
۶۵	..	..	..	معظم خان شیخ بایزید
۶۶	..	..	..	محمد ثقی میم ساز مخاطب بہ شاہ قلی خان
۶۹	..	..	..	ملا محمد تہتہ

صفحات					انکار
۳۷۲	...	...	...	...	محمد خان نيازي
۳۷۶	...	...	...	...	مظفر خان مير عبد الرزاق معنوي
۳۷۹	...	...	...	...	مقرب خان شيخ حسن معروف به حسو
۳۸۲	...	...	...	...	مرتضى خان حسام الدين انجو
۳۸۴	...	...	...	...	مصطفى بيگ تركمان خان
۳۸۵	...	...	...	...	مهتاب خان خانان سپه سالار
۴۰۹	...	...	...	...	مختار خان سدزوري
۴۱۳	...	...	...	...	مير محمد امين مير شهروستاني
۴۱۹	...	...	...	...	محمداز خان پسر محمداز خان چرکس
۴۲۱	...	...	...	...	مرشد قلي خان تركمان معروف به مروت خان
۴۲۸	...	...	...	...	مخلص خان
۴۳۱	...	...	...	...	معمد خان محمد شريف
۴۳۴	...	...	...	...	ميرزا ستم صفوي
۴۴۱	...	...	...	...	موسى خان صدر
۴۴۲	...	...	...	...	مبارز خان درهيله
۴۴۵	...	...	...	...	مهيس داس راتهور
۴۴۷	...	...	...	...	مير سيد جلال صدر
۴۵۲	...	...	...	...	محمد زمان طهراني
۴۵۳	...	...	...	...	مادهو سنگهه هادا

صفحات					انکار
۴۵۶	...	...	...	...	میرزا دالی
۴۶۰	...	...	...	...	مکرمت خان
۴۶۲	...	...	...	...	کیفیت بلد شاهجهان آباد
۴۷۷	..	..	..	..	میرزا حسن صفوی
۴۷۹	..	..	..	..	مرتضی خان سید نظام
۴۸۲	..	..	..	..	معتقد خان میرزا مکی
۴۸۵	..	..	..	..	میرزا عیسیٰ نورخان
۴۸۸	..	..	..	..	محمد علی خان محمد علی بیگ
۴۹۰	..	..	..	..	مغل خان پسر زین خان کوکه
۵۹۲	..	..	..	..	میر شمس
۴۹۳	..	..	..	..	مرشد قلبی خان خراسانی
۵۰۰	..	..	..	..	ملفوظ خان
۵۰۳	..	..	..	..	معمورخان میر ابو الفضل معموری
۵۰۹	..	..	..	..	مکذ سنکبه
۱۱۰	..	..	..	..	معمد خان محمد صالح خوافی
۱۱	..	..	..	..	مدارک خان نیازي
۱۳	..	..	..	..	میرزا ابو سعید
۱۶	..	..	..	..	مصطفی خان خوافی
۱۸	..	..	..	..	میرک شیخ هروی

صفحہ	اذکار
۵۲۰	مالو جی د پرسوجی
۵۲۴	ملا علاء الملک تونی مخاطب بہ فاضل خان
	میر محمد سعید میر جملہ مخاطب بہ معظم خان
۵۳۰	خانخانان سپہ سالار
۵۵۵	میرزا نوذر صفوی
۵۵۷	میرزا ابو المعالی
۵۶۰	محمد صالح ترخان
۵۶۲	ملا احمد نایبہ
۵۶۶	مخلص خان قاضی نظاما کرہوردی
۵۶۸	میرزا راجہ جیسنگہ کچھواہہ
۵۷۷	محمد قلی خان نو مسلم
۵۸۱	میرزا سلطان صفوی
۵۸۳	میرزا مکرم خان صفوی
۵۸۶	میرزا خان منوچہر
۵۹۰	مہابت خان میرزا لہر اسپ
۵۹۵	مبارز خان میرکل
۵۹۷	مرتضیٰ خان سید شاہ محمد
۵۹۹	مہاراجہ جسونت سنگہ راتھور
۶۰۴	میر سید محمد حشمتی تہجی

صفحا				اذکار
۱۱	...	...		ملفوظ خان میر ابراهیم حسین
۱۳	...	...		محمد امین خان میر محمد امین
۱۰	...	...	...	مختار خان میر شمس الدین
۱۳	...	...	...	مغل خان عرب شیخ
۱۵	...	...	...	محمد علی خان خانسامان
۱۷	...	...	...	مہابت خان حیدر آبادی
۲۳	...	...	...	موسوی خان میرزا معز
۱۳۶	...	...	...	محمد بدیع سلطان
۱۳۷	...	...	...	مصطفیٰ خان کاشی
۱۴۱	...	...	...	مخلص خان
۱۴۴	...	...	...	مرتضیٰ خان سید مبارک خان
۱۴۶	...	...	...	مکتشم خان میر ابراهیم
۱۵۰	...	...	...	مطلب خان میرزا مطالب
۱۵۳	...	...	...	میرزا مغوی خان علی نقی
۱۵۴	...	...	...	منور خان شیخ میران
۱۵۵	...	...	...	مختار خان قمر الدین
۱۶۲	...	...	...	میر احمد خان
۱۶۶	...	...	...	محمد اسلم خان
۱۶۷	...	...	...	منعم خان خانخانی بہادر شاہی

صفحات	ادکار
۶۷۷	میرزا محمد هاشم
۶۸۲	محمد مراد خان
۶۹۲	میرزا شاهنواز خان مغربی
۶۹۵	مکرم خان میر اسحاق
۷۰۱	میر رئیس غازی
۷۰۶	محمد یار خان
۷۱۱	میر جمله خانخانان
۷۱۳	مرحمت خان بهادر غضنفر جنگ
۷۱۵	مرحوم میرزا محمد کاظم خان مغفور
۷۲۹	مبارز خان عمان الملک
۷۳۶	معز الدوله حیدر قلی خان
۷۵۱	مؤتمن الملک جعفر خان
۷۵۵	مہاراجہ اجیت سنگھ راتھور
۷۶۰	میر احمد خان ثانی
۷۶۵	معز الدوله حامد خان بهادر مملکت جنگ
۷۶۹	محمد غیاث خان بهادر
۷۷۱	محمد خان بنگش
۷۷۴	مؤتمن الدوله اسحاق خان
۷۷۶	مشہور خان بهادر خویسگی رحمت خان نام

صفحات	م	افکار
۷۹۳	...	محدثم خان بهادر میر محمد خان
۷۹۶	...	مقرب خان
۸۰۱	...	مبارز الملک سر بلند خان بهادر دلور جنگ
۸۰۷	...	محمد الدوله عبدالاحد خان
۸۰۹	...	نہایت خان عرب نام
۸۱۱	...	نور قلیچ پسر التون قلیچ خان
۸۱۲	...	نقیم خان میر غیاث الدین علی
۸۱۷	...	نور الدین قلی
۸۱۸	...	نظر بہادر خویشگی
۸۲۱	...	نجات خان میرزا شجاع
۸۲۸	...	نوازش خان میرزا عبد الکافی
۸۳۰	...	نامدار خان
۸۳۳	...	ناصر خان محمد امان
۸۳۵	...	نصیر الدوله ملاہمت جنگ
۱۳۷	...	نظام الملک آصف جاہ طاب ثراہ
۱۴۸	...	نظام الدولہ بہادر ناصر جنگ شہید (رحمۃ اللہ تعالیٰ)
۱۶۳	...	نجیب الدولہ شیخ علی خان بہادر
۱۶۵	...	نجیب الدولہ نجیب خان
۱۶۸	...	نظام الملک نظام الدولہ آصف جاہ

صفحات	اذکار
۸۷۵	نواب آصفچاه غفران پناه المتخاص به آصف ... بپای آنکه دولت آبان در چه وقت و بچه نهج بتصرف
۹۱۱	اسلامچیان آمده بود
۹۲۸	وزیر جمیل
۹۲۹	وزیر خان هرودی
۹۳۲	وزیر خان مقیم نام
۹۳۳	وزیر خان حکیم علیم الدین
۹۳۶	وزیر خان محمد طاهر خراسانی
۹۴۰	هاشم خان
۹۴۱	هادی داد خان
۹۴۳	هو شداد خان میر هو شداد
۹۴۶	هزبر خان خلف آله وزدی خان
۹۴۶	همت خان میر عیسی
۹۴۹	همس خان محمد حسن و سپه دار خان محمد محسن
۹۵۲	یوسف محمد خان کولکلتاش
۹۵۴	یوسف خان کشمیری
۹۵۷	یوسف خان ولد حسین خان تگریه
۹۵۸	یعقوب خان بدخشی
۹۵۸	یاقوت خان حبشی

صفحات

اذکار

۹۶۳	...	...	...	یوسف محمد خان تاشکندی
۹۶۸	...	...	...	یکه تاز خان عبد الله بیگ
۹۷۱	...	...	...	یلنگتوش خان بهادر
۹۷۳	...	...	...	خاتمه
۹۸۰	...	...	...	تاریخ طبع مآثر الامرا

آغاز جلد میوم

* حرف الفاء *

(۲)

* فرحت خان *

مہتر سکائی نام از مردم خامہ خیل جنت آشیانی بود -
در جنگ میرزا کامران چون امرای نفاق سرشمت شیوہ تزدبر
بکار بردہ باو پیوستند و بیک بابای کولالی از عقب آمدہ شہسپر
بر جنت آشیانی انداخت اگرچہ خطا کرد اما فرحت خان
خود را رسانیدہ بیک حملہ او را گریزانید - و در ازانیکہ
جنت آشیانی از لاهور بارادہ جنگ سکندر سور بجانب سہرند
نہضت نمود او بشقداری لاهور سرفراز گردید - چون شاہ
ابوالمعالی بدان صوبہ تعیین شد او را بے حکم تغیر دادہ کہان خود
را بران کار مقرر ساخت - پس ازانکہ شاہزادہ محمد اکبر
بدین صوبہ رخصت یافت خان مذکور خود را بخدمت
ولی نعمت زادہ رسانیدہ مورد تحسین گشت و در ایام سلطنت

(۲) نسخہ [ب] پانزدہ امیر (۳) نسخہ [ب] کولالی (۴) نسخہ [ب]

(باب الغاء) [۲] (سائر الامراء)

عروش آشیانی باطاع داری قصبه کوراه عزت اندوخت - و حسین معارفت سلطانی از دیار شرقی ضیافت^۱ او منظور نظر والا گردیده خانۀ او را بعز قدوم فیض لزوم رشک گلستان ساخت - و در جنگ محمد حسین میرزا که متصل احمدآباد رو داده مصدر نیکوخدمتی گردید - چون میرزا دستگیر شده آب برای خوردن طلبید فرحت خان از کمال دلسوختگی هر دو دست بر سر میرزا زد و گفت که در کدام آئین داسمت که بچنین نادولت خواهی آب داده شود - پادشاه بر اعتراض فرموده آب خامه طلبیده بخورد میرزا داد - و در سال نوزدهم با جمعی بتسخیر قلعه رهناس (که قلعه ایست در انضباط و استحکام بی نظیر - دیده چند بر فراز آن آبادان و چشمه های شیرین فراوان - آنقدر آذوقه بهم رسد که بمحافظان آنجا کفایت نماید) نامزد شد - و چون بمحاصره پرداخت روزی چند گذشته بود که فرمان پادشاهی بنام مظفر خان (که درین مهم بذاب غرور شکنجی او تعینات فرحت خان شده بود) مشتمل بر تنبیه افغانان فتنه جو (که در صوبه بهار هنگامه [رائی داشتند] سایه مکرمت گسترده - و در جنگ مظفر خان با افغانۀ آن دیار فرحت خان سرداری جرانغار داشت - و چون کجپتی^(۳) راجه بحوالی قصبه آره^(۴) که

(۲) نسخه [۱] نامزد شده (۳) نسخه [ب] کجپتی (۴) نسخه [ب] کوراه

در جاگیر او بود) غبار شورش برداشت او ستیز را مناسب ندانسته شیوه تحصن گزید - فرهنگ خان پسر او باستماع خبر . مصوری پدر باهنگ کمک متوجه شد . در عرصه گاه نبرد شمشیر بازان چابکدست اسب او را پی کردند . او پیاده دان مردانگی داده پا بسرحد عدم گذاشت - فرحت خان ازین واقعه دلگداز آگاه گردیده محبت پدری در خاطرش جوش زد . از قلعه برآمده برسم یکجهتجان جان خود را در باخت -^(۲) و این واقعه در سال بست و یکم جلوس مطابق سنه (۹۸۴) نهمصد و هشتاد و چهار هجری در داد *

* فتح خان *

پسر ملک عنبر حبشی مشهور است . در زندگی پدر بمردانگی و شجاعت و جود و سخاوت اشتهار یافت . بعد فوتش صاحب رتق و فتق خاندان نظام شاهیه گشته اختیاری بمرتضی نظام شاه ثانی نگذاشت . او ناچار باغرا و تحریک مردم غدیره بکار برده فتح خان را مفید ساخته بجنیر فرستان . گویند بدقتیاری زن چوربگر بموهان زنجیر پا بر آورده پدایمردی همت برآمد . و با فوج خود پیوسته سمت احمدنگر شتافت . نظام شاه لشکر تعیین کرد . اتفاقاً در جنگ زخم خورده اسیر گشت . و در دولت آباد محبوس گردید . نظام شاه

(۲) نسخه [ب] یکجهتجان (۳) نسخه [ب] افوله .

(باب الفاء) . [۴] (مآثر الامراء)

پس از چندے دریافت که مقرب خان غلام ترک (که میر شمشیر و سر لشکر بجای او شده بود) و حمید خان حبشی وکیل السلطنة هر دو از عهده سرانجام مهم چنانچه باید بر نمی آید فتح خان را بدستور سابق وکیل و سپهسالار نمود .
گویند درین مرتبه فتح خان بوساطت همشیره خود که مادر نظام شاه بود رهائی یافته بوضع سپاهیان می گذرانید . بعد فوت حمید خان مدار مهمات بوی باز گردید *

(۲)
بالجمله از احوال پیشین انتباه بر گرفته بتربیت حبشیان عنبری پرداخت - و با خود یار و یار گردانید - و چون دریافت که سنگاری از قید اضطراری نبود (هرگاه خاطر آن غدار فراهم شود باز محبوس خواهد ساخت) پیشدستی نموده در (۱۰۴۱) هزار و چهل و یک خلل دماغ بنظام شاه شهرت داده بدستور (که پدرش را نظر بند میداشت) مقید گردانید - و اول رز بیستم و پنجم امرای معتبر قدیمی را از هم گذرانید - و باعلی حضرت عرضه داشت نمود - که چون نظام شاه از کوناہ بینی و بدسگالی مخالفت ملازمان می درزید او را مقید ساخته ام - در جواب فرمان رفت - که اگر این گفتار فرزند از راستی دارن جهان را از وجود بے سون او پاک گردانند - فتح خان او را خفیه .
(۳)
نموده آرازه انداخت که باجل طبیعی در گذشت - و حسین نام

(۲) نسخه (ج) پیشین احوال (۳) نسخه [ب] طبعی .

(مائراامرا) [۵] (باب الفاد)

پسر ده ساله او را جانشین ساختند - چون بار دیگر از حقیقت حال انبا نمود اعلی حضرت اذیال و نفیس جواهر و مرصع آلات نظام شاه را طلب فرمود - او با وصف انقیاد و اطاعت در فرستادن پیشکش تعلق ورزید - لهذا در سال پنجم از برهانپور وزیر خان بتسخیر دولت آباد رخصت یافت - فتح خان بر سبیل استعجال عبدالرسول پسر کلان خود را با جواهر و فیل (که قیمت مجموع هشت لک (دویله می شد) برسم پیشکش روانه نمود - جعفر خان او را استقبال نموده به ملازمت آورد - و بدان جهت از سخط و غضب پادشاهی محفوظ ماند - و چون فتح خان در همان مهمات حکومت بے شریک و سهیم استقلال بهم رسانید عادل شاه بیجاپوری خواست که او را از میان برداشته دولت آباد را متصرف شود - فرهاد خان را با لشکر سنگین تعیین کرد - فتح خان بمهابت خان ناظم دکن نوشت که وصیت پدرم اینست - که خاکروبی درگاه سلاطین تیموریه بهتر است از دولت عظیمه بیجاپور - پیش از وصول عادل شاه خود را برسانند - چنانچه در احوال مهابت خان مفصل بتحریر آمده - که بعد رسیدن خان مزبور از برهانپور فتح خان (که قول و فعلش شایان اعتماد نبود) بلاه گری سرداران بیجاپور از جا رفته محصور گشت - و چون آنر که را باسراف صرف می نمود در کمتر زمانه بعجز گردیده بعهد و پیمان

(باب الفاء) . [۶] (مآثر الامرا)

تأمین تسلیم کرد - و با نظام الماک طفل مبع توابع آن در دمان
(که یکصد و چهل و پنج سال حکومت آن دیار بآنها تعلق
داشت) همراه مهابت خان راهی شد - خان مزبور بے حاجت
ظاهر نقض عهد کرده در ظفرنگر فتح خان را محبوس ساخت -
و اسباب و اشیای او را بضبط در آردن - و حسب الحکم اسلام خان
(که از موبه داری گجرات تغیر شده بود) بیرهانپور آمده آن
خان و مان بر باد داده‌ها را بحضور رسانید - نظام الملک در گوالیار
محبوس شد - و فتح خان مورد نوازش گردید - هنوز تجویز
منصب عمده در میان بود شاید بنا بر زخمی (که بر سرش
رسیده خلاء در دماغ پیدا شده) اداهای نامناسب بعمل آورده
از نظر افتاد - اما اموالش مسترد فرموده دو لک روپیه
سالیانه مقرر گردید - در لاهور مندرجی گشته مدتی بفرانت و
آسودگی بسر می‌برد - تا باجل طبیعی^(۳) در گذشت - گویند با
مردم عرب بسیار محشور بود - و زرها میداد - بر آنش چنگیز
پیش از در سال دوم به‌لازمیت رسیده بمنصب دو هزار
و پانصدی هزار سوار و خطاب منصور خان چهار کامیابی
افروخت - و از خویشان و اقربای او اکثری بمنصب مناسب
سرافرازی یافتند - چون ملک عنبر نوکری پادشاهی اختیار
نکرده برآسه درینجا مذکور نشد - لیکن از آنجا که از ابطال

(۲) هر [بعضی نسخه] قلعه را (۳) نسخه [ب] طبیعی .

(مائرا الامرا) [۷] (باب الفاء)

رجال و خوبان روزگار بود ضمناً مجمل از احوالش ناگزیر خامه
وقائع طراز است *

اد غلام بیجاپوری سمک با چند حبشی مردانه شجاع در
حرکت ملازمان نظام شاهیه آمده بجزهر شجاعت و کاردانی
امتیازت ۲۲ (سازید) - چون (ملکه ^(۳) چاند سلطان در سنه
(۱۰۰۹) هزار و نه بتیغ کین بعضی دکنیان کوتاه اندیش
مقتول گردید - و قلعه احمدنگر جبراً و قهراً بتصرف عرش آشیانی
در آمد - و بهادر نظام شاه دستگیر گشته محبوس قلعه
گوالیار گشت) در احوال سلطنت نظام شاهیه (که از وقت
برهان شاه خلل پذیرفته بود) ضعف تمام راه یافت - که
از امرای صاحب داعیه دران دولتخانه نماند - ملک عنبر
و (اجو میان دکنی علم استقلال افراشتند - از سرحد تلنگ
تا چهار گروهی احمدنگر و هشت گروهی دولت آباد بتصرف
نخستین در آمد - و شمالی دولت آباد تا سرحد گجرات و
جنوبی تا شش گروهی احمدنگر درمیان بضبط خون آوردن -
و بمرتضی نظام شاه ثانی ولد شاه علی قلعه اوسه و چند دیه
جهت اخراجات را گذاشتند - و چون هر یک ازین دو سردار
میخواستند ملک دیگری انتزاع نمایند پیوسته درمیان یکدیگر
ناثره چیدال و قتال ملتهم بود - در سال (۱۰۱۰) هزار و دهم

(۲) نسخه (ا ب) با چند - (۳) نسخه [ب] خاند (۴) نسخه [ب] دیگری

(باب الفاء) [۸] (مآثر الامراء)
 (۲) در حوالی ناندیر میان ملک عنبر و میرزا ایرج پسر خانخانان
 عبدالرحیم جنگی صعب اتفاق افتاد - ملک عنبر را زخمی از معرکه
 برداشته بردند - خانخانان (که از عزمهای او واقف بود) فرجه
 دیده طرح آشتی افکند - ملک عنبر نیز مغتنم پنداشته ملاقات
 نمود - و عهد و پیمان یکجبهتی موکد گردانید - چون اکثر غلبه
 جانب راجو می بود درینولا ملک عنبر باعانت خانخانان او را
 منہزم گردانیده مرتضی نظام شاه را با اختیار خود آورده در جنیر
 نگاهداشت - و پس ازان فوجی بر سر راجو تعیین کرده دستگیر
 ساخت - و ملک او را نیز برگرفت - و چون در هندوستان
 هنگامی چند از فرودکش کردن شاهزاده سلطان سلیم و ارتحال
 عرش آشیانی و بغی در زیدن سلطان خسرو باندک فاصله از هم
 برپا شد - ملک عنبر بخاطر آسوده در اعداد مواد شوکت و استیلا
 مساعی فراوان بکار برد و سپاه بسیار فراهم آورد - و بیشتر
 محالات پادشاهی را نیز متصرف گردید - خانخانان باقتضای
 وقت بخودداری می گذرانید - چون سلطنت جنت مکانی
 استقلال بهم رسانید مکرر افواج قاهره تعیین گشت - ملک
 عنبر (که غالب و گاهی مغلوب بود) تقابل را از دست
 نمیداد - پس ازان (که شاهزاده ولیعهد شاهجهان در مرتبه
 دستوری دکن پادشاه و جمیع دنیا داران آن مملکت سر بندگی
 و عقیدت در بقای انقیاد و فرمانبرداری گذاشتند) ملک عنبر
 (۲۰) (ج) ناندیر

(مآثر الامراء) [۹] (باب الفاء)

نیز بحال متغلبه را مع شی زاید بشصرف وکلای پادشاهی
گذاشته تا آخر بر جاده اطاعت ثابت و راسخ بود - همیشه
با عادل شاهیه و قطب شاهیه بتنازع ملکی اشتغال داشته
مکرر علم برتری و چیرگی بر افراسخت - و برسم نعلبندی (زرها)
میکرفت - در سنه (۱۰۳۵) هزار و سی و پنج هجری در هشتاد
سالگی باجل طبیعی درگذشت - و در روضه دولت آباد مابین
درگاه شاه منتجب الدین (زربخش) و شاه (اجوی) قتال مدفون
گشت - گنبد عالی و محفوظه دارد - با این همه انقلابات تا حال
دیبه در انعام بحال است - که صرف (دغن چراغ) مزارش (ز)
آنچاست - در فنون سپاهگری و سرداری و قواعد درسم اندیشی
و کارگذاری یگانه و یکتا بود - راه و روش قزاقی را (که باصطلاح
دکن برگی گری نامند) خوب فرا گرفته خیره سران و ارباشان
آن ملک را از قرار واقع سر حساب نگاه می داشتند - و در
رفاه رعایا و آبادی ملک جدی فرادان می نمود - و با این
همه فساد و هتکامه (که پیوسته با فوج مغل و لشکر دکن
زد و خورد داشته) موضع کهرکی پنج کرهیی دولت آباد را
(که الحال به خجسته بنیان اورنگ آباد موسوم است) باحداث
قالب و طرح باغ و عمارات عالیه معموره عظیم ساختند - گویند
در اشاعت خیرات و مبرات و بهط عدالمین و دادرسی ملهوفان

(۲) نسخه [ب] طبعی .

(باب الفاء) (۱۰) (مؤثر الامر)

گشته قوی داشت . ز بشعار تقوی و صلاح کما ینبغی قیام
هی نمود . شاعری در مدح او گفته * * نیت *

* در خدمت رسول خدا یک بلال بود *

* بعد از هزار سال ملک عنبر آمده *

فدائی خان

میر ظریف از ملازمان خدمت گذار اعلی حضرت بود . چون
صاحبقران ثانی را توجه بفراهم آوردن اسبان بیشتر بود مشارالیه
را بهمراهی ایلیچی ایران بابتیاع اسبان عزاتی رخصت فرمود .
و چون آنی (که پسند طبع مشکل پسند افتد) نیارزد بتلافی
آن التماس نمود که اگر بصوب بزرگ و مضافات روم دستوری
یابد اسبان سوارتی خاصه خریدده خود را ازین خجالت بزرگ
لاجرم نامه دوستی و ولا با کمر مرصع گران بها بقیصر مصحوب
او ارسال یافتم . که اگر احیاناً او را رجوعی بسطان روم افتد
بدین دست آریز کارسازی خود نماید . در سال هفتم از بدو
لاهری^(۲) برای بحجاز شتافت و پس از ادزاک زیارت
همین شریفین بمصر رفت . و از آنجا بموصل آمد . و سلطان
موافقان را (که متوجه تسخیر بغداد بود) دید . سلطان
باعرزاق نامه^(۳) گرفته بت ترکی زبان پرسید که سبب طعی این
مسالمت در روز راک چیست . مؤمی الیه بعد اظهار سبب کمر

(۲) نسخه [ب] لاهی (۳) در [بعضی نسخه] نامه را گرفته *

(مآثر الامراء) [۱۱] (باب الفاء)

مرصع بنظر در آردن - سلطان خوشوقتی شده گفت - درین وقتی

رسیدن ایلیچی و کمر مرصع از پادشاه عظیم الهان شگون فتح

و فیروززی است - (روز دیگر میر ظریف هزار پارچه از جانب خود

پیشکش کرد - سلطان از سلاح هندوستان پرسید - او سپهر

قیمتی همراه داشت - گفت تیر و تفنگ ازین نمی گذرد -

قیصر تعجب نموده تیر به بقوت تمام بر سپهر زد که از میان

نگذشت - ده هزار فروش که بیست هزار رپیبه باشد باو

داده گفت که بعد از مهم بغداد رخصت خواهم کرد - بالفعل

بموصول رفته بخیرد اشیای مطلوبه پردازد - پس ازان (که

سلطان مراد جبراً و قهراً قلعه بغداد را از دست قزلباش

انتزاع نموده بموصل برگشت) میر ظریف را رخصت داده

جواب نامه مصحوب ارسال آقا با یک اسب عربی خوش رفتار

با زین مرصع الماس و عباچی مرزاید درز طرح روم بطریق

ارمغان ارسال داشت - میر ظریف با اتفاق ایلیچی مذکور از

بصره سوار جهاز شده به تهرته فرود آمد *

و چون سال هیزدهم بلاهور رسید جریده بجانب کشمیر

(که مطوح الیوة پادشاهی بود) راهی گشته باسلام آستان^(۳)

خلافت چهره برافروخت - و پنجاه و در اسب (که دران دیار

ابتیاع نموده) با در اسب (که سله دار چادشاه از عهدهای

(۲) نسخه [ب] اسبان - (۳) نسخه [ب] گشته بود *

(باب الغاء) . [۱۴] (مآثر الامراء)

(دم بار تکلیف کرده بود) از نظر پادشاهی گذرانید
و به نیکو بندگی مورد گوناگون تحسین و آفرین شده بمنصب
هزارمی در صد سوار و خطاب فدائی خان سرافوازی یافت -
و بخدمت آخته بیگی از تغیر تربیت خان اختصاص گرفت -
و در همین ایام بحکومت لاهری بندر ^(۲) تعیین گشت - و هنوز
باولین پایه دولت برآمده بود که زمانه بی مهر شوابه ناکامی
بکامش فرو ریخت - سال چهاردهم آغاز سال (۱۰۵۱) هزار و
پنجاه و یک پیمانۀ زندگانش پر شد *

* فدائی خان *

میرزا هدایت الله چهار برادر بودند که هر یک بزور قابلیت
و نیروی پروری در ^(۲) زمان دولت جهانگیری صاحب ثروت
و مکنتم گردیده بدرجۀ اعتبار برآمد - نخستین میرزا
محمد تقی که در سر آغاز جلوس جنم مکانی به مرافقت
مهابت خان بمهم رانا امر سنگه تعیین گشت - چون سرش
آگنده نخوت و پندار بود و زبانش آشنا بدشنام (که اشع
ذمائم است) با اهل رساله بدسلوکیها سرکرد - آنها یکتائی
گزیده در مقام پور مانندل سر دیوان گشتند - درم میرزا
عناایت الله که بکاردانی و معامله فهیمی مشهور وقت بود
و در فن سیاق بی نظیر - بدیوانی سلطان پوریز فائز گشته

(۲) نسخه [ب] لاری بندر (۳) نسخه [ج] از زمان دولت عالمگیری

(مآثر الامر) [۱۳] (باب الفاء)

کارها را بضبط و ربط تمام سرانجام داد و دستگاه شوکت^(۲) و علو شان بهم رسانید . اما از سخمت گیریه عالی را از خود آزرده ساخت . و از استغنامزاجی سر بکسے فرود نمی آورد ، آخر کار ازان رتبه و خدمت افتاد^(۳) . گویند چون وقت موعودش در رسید بخدمت سلطان رفته عفو تقصیر خود و سفارش اولاد نمود . چون بخانه آمد جان بسپرد . سیومین میرزا (روح الله جوانه نمایان خوش صورت در چوگان بازی گوی مسابقت میربود . و در فن صید و شکار سر آمد میر شکاران توان گفت . در خدمت جنم مکانی طرفه قرب و منزلت داشت . از غرایب اتفاقات آنکه هنگامی (که قلعه ماندو مهبط الوبه جهانگیری گردید) او را با فوجی جرار بمالش مفسدان اطراف و جوانب تعیین فرمود . چون بحیثیت دور رسید راجه آنجا پذیره گشته بیرون شهر زیر درخته فرود آرد . و سامان ضیافتی طلبید . ناگاه مارے سیاه از حوالی آن درخت پیدا شد . از زبان میرزا بر آمد که مار مار . یکم از همراهان پنداشت که بقتل راجه امر می نماید . زخمی بر راجه رساند . راجه از مشاهده این حالت چستی و چالاکي کرده بیک زخم میرزا را بیکه و خبازه ساخت . لشکر بی سردار رو بفرار

(۲) نسخه [ب] سرانجام داده (۳) نسخه - [ب] رتبه خدمت .

(۴) نسخه [ب ج] یکدر خبازه

(باب الفاء) [۱۴] (مآثر الامراء)

نهاد - راجه اموال و اشیای او را متصرف گشته خود را
بکوهستان کشید - و پستری^(۲) ملکش نیز پی سپهر عساکر پادشاهی
گشته مالش بهزا یافت - چهارمین میرزا هدایت الله است
که خردتر از همه بود - در بدایت حال میر بجر نوازه شد -
و بوکالت مهابت خان مشهور گشته بدرام حضور و حاضر باشی
شایسته عواطف خسروانی شد - و در پیشگاه خلافت قرب و
منزلت بهم رسانید *

چون مهابت خان در مقام تربیت او بود در کمتر فرصتی
درجه پیمای امارت گردید - لیکن در شورش مهابت خان
بافتضای نمک خوارگی و غدریست در سرافشانی و جان نثاری
تقصیر نکرد - بیافش آنکه (چون کنار آب بهمن مخیم
جهانگیری گردید - و امرا از غفلت و خامکاری با همگی اردو
از پل گذشته جوز دولتخانه پادشاهی آن طرف آب نماند)^(۳)
مهابت خان که در انتهاز قابو بود از شورش طلبی بی محابا
دولتخانه را فرد گرفت - فدائی خان از فتنه پردازان زمانه
آگهی یافته (چون پل را آتش زده بودند) فدائیان خود را
مکانی دولتخانه بر آب زن - نخته از همراهانش بمرچ خیز
فدا رفتند - و برخی از معانات پایان رویه افتاده نیم جان^(۴)
بساهل سلامت برآمدند - خود با هفت سوار بر آمده

(۲) نسخه (ج) پیشتر (۳) نسخه (ج) این طرف (۴) نسخه [ج] نیم جان

تلاشهای مودانه نمود - چهار کس از نقایش بکار آمدند -
 دید کارے پیش نهیزود - و بمبب هجوم مخالف
 نمی تواند بخدمت جنم مکانی رسید - چون پارچه سنگی
 (که بدیواز آهنی خورده بر گردن) بهمان چستی و
 پچالکی عمان گردانیده از آب گذشت - (روز دوم) که امرا
 باتفاق نور جهان بیگم باراد دفع آن شور افزا خود را بآب زده
 بعملهای زاجهوتیه او پیش نبرده پستو نشستند (فدائی خان
 از روی همیت و غیرت با جمعی یک تیر انداز پایان تر از آب
 گذشته فوج مقابل را برداشت - و بکانه سلطان شهروار
 (که بادشاه همانجا بود) خود را رسانید - چون درون سرا پرده
 ازدحام سوار و پیاده بود بر سر دروازه ایستاده بتیر اندازی
 پرداخت - چنانچه نزدیک نغمه پادشاهی تپش میرسید -
 مخلص خان پیش روی جنم مکانی ایستاده خود را سهر تیر
 قضا ساخت - تا آنکه فدائی خان (مانی دراز تودها نموده
 عطاء الله خویش را با در سه منصبدار روشناس بکشتن داد
 و نتوانست بیادشاه پیوسته - بروهتاس شتافته اهل و عیال
 خود را برگرفته بگرجهایک بند^(۳) (که متصل کوه کالگره اسمی)
 رخمی عالیست کهید - و چون بزر بخش جنومه زمبندار برگانه
 مذکور ربط اخلاص داشت متعلقان را درانجا گذاشته جریده

(۲) نسخه [ج] یادوستم (۳) نسخه [۱ - ج] بکرها کسایدنه

راه هندوستان سر کرد *

و چون در سال بیست و دوم مکرم خان حاکم بنگاله سفینه سوار
 بیاب فرود آمد فدائی خان بایالت آن دیار سرفرازی یافت -
 و مقرر شد که پنج لک روپیه برسم پیشکش پادشاهی و پنج
 لک روپیه نذر بیگم مجموع ده لک روپیه بخزانة عامرة داخل
 سازد - و ازان وقت پیشکش حکام بنگاله معمول گردید -
 پس از جلوس فردوس آشیانی بمنصب چهار هزارمی سه هزار
 سوار سر برافراخت - و در سال پنجم بمرحمت علم و نقاره
 نوازش یافت - و در همین سال به تیولدارمی چونپور کامیاب
 عزت گردید - و بستر بفوجداری گورکھپور مامور گشت -
 چون عبدالله خان صوبه دار بهار باستیصال پرتاب اچینیه همت
 برگماشت فدائی خان از روی کاربزه می بے آنکه باو حکم رسید
 بکرمک شناسمت - و در تسخیر بهوجپور که حاکم نشین آن سر
 زمین است بسعی و تلاش شریک و سهیم گردید - گویند سپاه
 درهمن بود - افغانه نوکر داشت - و از نخوت و استغنا (که لازمة
 طینت این برادران بود) خالی نبود - گویند چون از بنگاله
 تغیر شده بحضور رسید عالمی نالشی شد - که از آنها زر خطیر
 بحق و ناحق در دنبال داشت - چون استغنا بدرگاه پادشاهی
 نمودند متصدیان پیغام کردند - که بدارالعدالة رجوع شده

(مائراامرا) [۱۷] (باب الفاء)

جواب گوید - او جمدهر بدست گرفته گفت جواب آنها بر
نوک این جمدهر است - و آمدن من آنجا خیال سم محال -
زهار در خاطر نیارند - چون بعرض رسید اعلی حضرت انعام^(۲)
نظر فرموده زیاده بر سابق الطاف افزود - سال سیزدهم چون^(۳)
ظریف بخطاب فدائی خان سربلند گردید او بخطاب جان نثار^(۴)
خان سرفرازی یافت - سال چهاردهم دو فیل از اقطاع خود
بحضور فرستاد - و چون دران سال ظریف فدائی خان فوت شد
او بخطاب قدیم خود سرافتخار بر افراخت - سال پانزدهم
از جاگیر آمده ملازمت نمود - و در همین سال با دارا شکوه
(که بااحتمال آمدن والی ایران بر قندهار بکابل تعیین
شده بود) شتافت - و پس از مراجعت رخصت بجایگزیر خود
گورکھپور یافت - سال نوزدهم باز آمده ملازمت نمود - و چون
بعد فوت راجه جگت سنگه بمشرد قلی در باب متصرف
شدن قلعه تارا گدهه ایمائے شده بود فدائی خان نیز بایانگار

(۲) نسخه [ج] نیارید (۳) نسخه [ج] آخر الامر باجل طبیعی درگذشت -
تاریخ فونش بنظر نیامده - در عمل صالح (که مشتمل بر مواد ریه دولت
فردوس آسمانیست) تا سال دوازدهم جایجا ذکرش ثبت گردید - در سال سیزدهم
(که میر ظریف بخطاب فدائی خان نامی گشت) نوشته که هدایت الله پیش از
خطاب جانباز خان باین خطاب مخاطب بود - و در سال چهاردهم (چون میر ظریف
مذکور درگذشت) بقلم داهه که هدایت الله بخطاب قدیم خود فدائی خان
ناموری اندوخت * (۴) نسخه [ج] جانباز خان

(باب الفاء) . [۱۸۰] (مأثر الامرا)

برای انصرام این کار تعیین گردید - اگرچه مرشد قلی پیش از رسیدن فدائی خان قلعه مزبور را بتصرف آورده بود بعد از رسیدن فدائی خان بار حواله نمود - و پس از رسیدن عرضداشمن فدائی خان بحضور قلعه به بهادر کذب حواله شد -
از بعد چندی در همین سال رخت هستی بر بست *

* فاضل خان *

آقا افضل اصفهانی از ولایت بدیار همدان گردید - و با شیخ فرید مرتضی خان مربوط گشت - شیخ بقدر دانش و فهمید او بر قدر و منزلتش افزود - و یک روبیه سالیانه از مقرر نمود - بلی شیخ (که دریای همدان و کرم و صنع قدر شناسی بود) باکثری یک (روبیه و هشتاد هزار (روبیه سالیانه داد - چنانچه بامیر بیگ برادر فاضل خان مذکور هشتاد هزار (روبیه میداد - چون نظم صوبه پنجاب از پیشگاه جنس مکانی بشیخ تفویض یافت نیابند صوبه داری لاهور (۲)
بآقا افضل ارزانی داشت - مشارالیه از کارشناسی و معامله فهمی بامور نظامت می پرداخت - پس از فوت شیخ آن صوبه در قبول اعتماد الدوله قرار گرفت - او نیز نیابند را بدستور سابق بعهد مومی الیه وا گذاشته پیش از پیش بر اعتبارش افزود - و بعد از بدیوانی شاهزاده سلطان پرویز

(۳) نسخه [چ] آقا فاضل افضل (۳) نسخه (ب) پیش *

(مآثر الامراء) [۱۹] (باب الفاء)

چهره افتخار افروختن - و پستر از بازگاه خلافت و جهانبانی
بمنصب مناسب و خطاب فاضل خانی سرعت برافراختن -
و هنگام (که سلطان پرویز باثالیقی مهلبی خان بتعاقب
شاهزاده ولی عهد تعیین گشت) بخشگیری و واتعه نویسی آن
عسکر بمشار الیه نامزد گردید - و در سال بیستم بمنصب
هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار و عطای اسب و نیل
کامیاب مباحات شد - و بدیرانی دکن نامور گشت - و از
زمانه سازی باخانجهان لودی صاحب صوبه آنجا خلیه معشور^(۲)
و مخلوط شده در مشورت های مالی و ملکی شریک و مهم
گردید - چون جنم مکانی سفر آخرت برگزید^(۳) اعلیٰ حضرت
(که دران هنگام در جنیر دکن اقامت داشت) جان نثار^(۴)
خان را با فرمان بحالی صوبه داری دکن بخانجهان فرستاده
اظهار با آمدن خود ازان راه سر کرد - فاضل خان (که برادرش
نوکر سلطان شهریار بود) رای خانجهان را دزدیده گفت که
امرای حضور دار بخش را بر تخت نشانده اند - و شهریار
در لاهور کوس سلطنت می نوازند - و زر بسه سپاه را میدهد
بیشتر نویینان عظام بصاحبقران ثانی منوهم (که مبادا بعد
جلوس بتلافی پردازد) شما صاحب الرس و جمعیت و خلاصه

(۲) نسخه [ب] صاحب قرانی - (۳) نسخه [ب] برگزیده - (۴) نسخه

[ج] خاندوران *

(باب الفاء) [۲۰] (مائرا لامرا)

لشکر پادشاهی اید - همراه هرکه بر سریر فرمانروائی هندوستان
بر آمد نوکر او هستید - مع هذا فردوس آشنائی حقوق چندین
ساله خدمت شما را کآن لم یکن انکاشته دیروز که مهابت خان
بان کوه کوه جرایم بخدمت ایشان پیوست فوراً خطاب
سپه سالاری شما را تغییر کرده بوی بخشیدند - این حرف بر خاطر
افغان (باوجود دانش و سنجیده مزاجی) خورده جان نثار خان
را بے آنکه جواب فرمان بقلم آرد (خصم نمود - اعلیٰ حضرت
راه برهانپور موقوف نموده از راه گجرات باگره رخصت
فرمود - بعد از استقلال سلطنت و تنفيذ احکام و تنسیق مهم
بتقدیم اهم بر مهم فرمان طلب حضور بنام خانجهان و فاضل
خان مدور یافت - فاضل خان از گذر هندیّه نرپدا جدا شده
پیشتر راهی گشمت - دران ایام افواج پادشاهی بر سر ججهار
سنگه بندیله تعیین شده بود - و اعلیٰ حضرت نیز تا قلعه گوالیار
بطریق سیر ارخای عنان فرمود - چون خان مذکور به نرور
رسید حسب الحکم او را محبوس نموده کارخانجات او هم
بضبط در آمده چندی در قید شدید گذرانید - دران
زمان (که خانجهان هم باریاب حضور بود) استخلاص او
بشش لک روپیه بالمقطع قرار یافت - اکثر امرا بقدر حال
اعانتی کردند - خانجهان نیز یک لک روپیه داد - مدتی معاتب

(۲) نسخه [ب] چهار سنگه - (۳) نسخه (۱ - ب) پیر .

(مآثر الامراء) [۲۱] (باب الفاء)

مانده و از منصب و عزت افتاده بود - پس ازان بتیولدارمی
بروده صوبه گجرات سرفرازی یافت - در سال نهم هنگام
معاودت اعلیٰ حضرت از دولت آباد بدار الخلافه فرمان طلب
بنام مشارالیه پیرویه صدور یافت - او از صوبه گجرات بر
جناح استعجال روانه شده در خطه برهانپور شرف تقبیل
آستان خلافت دریافت - او را مجدداً مورد تفضل خسروانی
ساخته بخطاب اعتماد خان و دیوانی دکن مفتخر و مباهی
گردانید - و در سال پانزدهم بدیوانی بنگاله و سرکار شاهزاده
محمد شجاع ناظم آنجا امتیاز پذیرفت - و همان جا در سال
بیست و یکم باجل موعود در گذشت - هزار و پانصدی ششصد
سوار منصب داشت - پسرش میرزا داراب صاحب هوش
شده بود - و همواره بخدمت پادشاهی اشتغال داشت *

* فیروز خان خواجه سرا *

از معتمدان جنم مکانی بود - پس از خرامش آن
پادشاه بدار آخرت چون آصف خان ابوالحسن بلاقی پسر
خسرو را بسطنت بوداشته با شهریار جنگ نمود - و شهریار
حواس باخته بدار السلطنه در آمده درون محل سرا خزید ()
او باشاره خان مذکور درون محلات شتافته او را بتلاش بر آورده
بآصف خان سپرد - و سال اول جلوس فردوس آشنیانی بملازمت
پرداخته بمنصب در هزاری پانصد سوار که از سابقه داشت

(باب الفاء) [۲۲] (مآثر الامراء)

صرفرازي پذيرفت - سال چهارم باضافه سه صد سوار کامياب
گشت - سال هشتم از اصل و اضافه بمنصب دو هزارى سوار
چهارم عزت برافروخت - سال دوازدهم از اصل و اضافه بمنصب
در هزار و پانصدي هزار و دريصد سوار ناميه بخش
نورآگين گردانيد - و سال سيزدهم باضافه پانصدي سررشته
بلند پايجي بدست آورد - سال هزدهم در جشن صحت بيگم
صاحبه صبيكه گلان پادشاه (كه . بذابر رسيدن شعله شمع بدامان
اطراف بدن سوخته چندين بر بستر بيماري افتاده بود) از
اصل و اضافه بمنصب سه هزارى هزار و پانصد سوار درجه
اعتلا پيمود - سال بيصت و يك هزدهم (رمضان مطابق سنه (۱۰۵۷)
هزار و پنجاه و هفت هجري آن جهاني شد - نظارت مشكوي
پادشاهي بار متعلق بود - و اعتماد و خصوصيت در خدمت
اعلى حضرت داشت - باغ بنا نهاد او در کنار دريائى بهمت
بخوبي و آراستگي مشهور است *

• فتح جنگ خان روهيله •

پدرش زكوريا خان برادر عثمان خان روهيله است - كه از
مدتها در كمكيان دكن انتظام داشت - و با كم منصبي قوم اعزاز
و اعتبار خویش در دلها مي نگاهشت - در عشره ثابته فرمانروائي
فردوس آشياني - بفرجداري خاندیس هر سروري افراخت - و
هزان امور باعدايت ضوابط پسندیده و نگاهداشتن جمعيت روهيله

(مآثر الامراء) [۲۳۰] (باب الفاء)

زیاده از ضابطه نام، خود بر صفحه روزگار روشن داشتند - در سال سیام باجل طبیعی درگذشت - هزاروی هشت صد سوار منصب داشتند - زکریا خان نیز بشجاعت و پهلوی از ناموران وقت بود - فتح خان از پدر و عم در گذرانیده بدستگیری جهد و پایمردی سعی در عهد اعلی حضرت هم منصب عم خود گشت - و در سال بیست و ششم بخدمت فرجدارچی تونداپور مضاف خاندیس (که دهنة بالاکهات است) تعیین شد - و پس ازان بفرجدارچی چوپره از توابع صوبه مذکور سرافرازی یافت - و بمنصب هزاروی هشت صد سوار درجه اعتبار پیدود - گویند مشارالیه بسیار خوش رضع و باوجود منصب قلیل دستگاه امرائی می چید - و ساز و سامان توزک زیاده از قدر خود بکار می برد - و مرد گشادپیشانی بود - و دهم داد و دهش می گشود - هرچند خالی از فراست و دانائی نبود اما ملامت و تواضع را بجائز رسانید که اگر پیاچی (جمع او می افتاد بخانه اش رفته آنقدر تملق و چاپلوسی میکرد که بدیگران حیرت می افزود - در قبيله پروری بی نظیر و در تمن داری مشهور بود - بار مئومن برادر و برادر زادهای جوان (که هر یک بمردی و مردانگی گوی سبقت می (بود) بر دوش همت می کشید - و در جناب پاشاهزاده محمد اوزنگ زلیب بهادر ناظم دکن مراتب عقیدت و نیکو پرستاری بتقدیم میرسانید -

(باب الفاء) . [۰۲۴] | (مآثر الامرا)

در یساق (که قلعه بدژدکلیان مسخر ادلیای دولت شد)
شاهزاده او را با اتفاق میر ملک حسین کوکه بر سر نیلنکه

تعیین نمود - آنرا سر سواری بجبر و قهر بدست آورد -
و هنگامی (که شاهزاده بقصد انتزاع سلطنت عزیزمت هندوستان

تصمیم فرمود) هشارالیه با برادران و خویشان کمر جانفشانی
بنطاق همت بسته ملتزم رکاب نصرت انتساب گردید -

و پس از عبور از برهانپور بخطاب خانی ناموری اندوخت -
و بعد از محاربه مهاراجه جسونت بخطاب فتح جنگ خان

و مرحمت علم و نقاره و منصب دو هزار و پانصدی در هزار
(۳) و پانصد سوار سرافزازی یافت - و درین معارک و مهالک

(که با مدعیان سلطنت اتفاق افتاد) با برادران مصدر
قرودات شایان گشت - و پس از جنگ کهجوه بهمراهی

معظم خان خانخانان در تعاقب شجاع متعین شد - و بهر ادلی
آن سپهسالار کارهای دست بسته و دستبردهای شایسته

نمود - و در آخر سال جلوس خانخانان از اکبرنگر بجانب
هولی (که چهارده کره جهانگیرنگر واقع است) شتافت -

و زمره از دلادران جیش منصور را با مردم نامی در کشتیها
نشانده آنطرف آب که مورچال مخالف بود روانه نمود -

برخی فرود آمده بودند که جنگ در پیوست - و چند کوسه

(مآثر الامراء) [۲۵] (باب الفاء)

جنگی از نواره اعدای هجوم آورده بر روی آب آتش پیگار
افروخت - بسیاری دسمک بکار ناپرده برگشتند - برادرش حیات
مخاطب بزبردست خان (که با جمعی از رفقای خود در
کشتی بود) بسیاری را قتل و جریح ساخت - و یک زخم
تفنگ و دو زخم تیر برداشته جنگ کزان از کوسها اعدای را
بر آورد - ^(۲) شهباز و شریف برادران خان مومنی الیه و رستم
و رسول برادرزادهها با جمعی از اقربا و تابینانش در کشتی
دیگر بودند - هنوز بالتمام فرود نیامده بودند که اعدا بمدافعه
پرداختند - شهباز از مدمة فیل از هم گذشت - و رستم و
رسول با جمعی در آریخته جان در باختند - و دیگران بجراحت
از تلاش باز مانده دستگیر گشتند - و پس ازان (که خانخانان
مخلص خان را بفرویداری اکبرنگر مقرر نمود) او را با
زبردست خان همراه خان مذکور گذاشت - بعد انصرام مهم
شجاع از هنگامه بحضور آمد - چون دل ده تعیناتی دکن بود
کومکمی آن دیار گردید - در یساق بیجاپور بهمراهی میرزا راجه
جی سنگه بسرداری جنود طرح چپ چهره افروز جلالت بود -
چون به حوالی بیجاپور پیوست شروزه خان مهدوی و سیدی
مسعود بولایت پادشاهی درآمده غبار شورش برانگیختند - اتفاقاً
دران هنگام اسکندر مخاطب بصلابت خان برادر خان مذکور بعزم

(۲) نوحه [۱ - ب] برآورده •

(باب الفاء) [۲۹] ! (مآثر الامراء)

لشکر راجه در چار گروهی پرینده فرود آمده بود - شروزه خان
با شش هزار سوار بر سر او ریخت - مومنی الیه را حفظ ناموس
سپاه گری روی برتافتن ازان کرده تجویز نکرد - با چهل سوار
تابین خویش بهربازی زبده سرافرازی اندوخت (۲) هر یک از
برادرانش با پیروزی و مهابت ظاهری و دلیری و دلادری
یکتا بوده - پرگنده جامیزه ^(۳) خاندیس در جاگیر داشت - و مقدمی
اکثر دیهات آنجا گرفته موضع پے پری را (که هشتم گروهی
فردپور سر راه برهانپور است) وطن قرار داده در آبادی
گوشید (۴) - اولادش دران مکان استقرار دارند - تا آخر عهد
عالمگیری پسرش تاج خان زنده بود - وقارے داشت - و پس
از امتیاز برخاست - از پے رشیدی قریب ده سال است که
آن موضع از جاگیر آنها برآمده - ممبر بعنوان زمینداری دخلے
دارند : خویش او الهدان خان در قصبه منکلور شاه بدرالدین
سکونت ورزیده در درازة هوپلی را بسیار بعظمی ساخته - اولادش
در انجا است *

فاخر خان

پسر باقر خان نجم ثانی سمک - سال سیوم جلوس
فردوس آشیانی در آرانے (که دکن مضرب خپام سلطانی

(۲) نسخه [ج] یانے - (۳) نسخه [ج] جامنیاہ (۴) نسخه [ب - ج]

(مآثر الامراء) | [۲۷] . (باب الفاء)

بود (باپردله مرصع و قدرے جواهر پیشکش پدر خود (۱)
بحکومت اوزبک (بی برداخت) آمده به آستانهوس سده
هذیه فائز گشت - و به منصب درخور مورد نوازش گردید - و
پس از فوت پدر باضافه سربلند گردیده پدایه در هزاره
هزار سوار مرتقی شده - چنده بنابر تقصیرے بے منصب و
جاگیر بود - سال بیست و یکم به بحالی منصب سابق و خطاب
خانی و میرتوزکی از تغیر نوازش خان سر بر افراخت -
و بنابر صدر بعضی امور غیر مرضی چنده دیگر از
کورنش محروم ماند - سال بیست و هفتم حمپ التماس
سلطان دارا شکوه باز بیافتن منصب قدیم آب رفته بچو
آرد - سال بیست و نهم باضافه پانصدی سرمایہ شادکامی
اندوخت - در جنگ سموکر سردار میسرہ دارا شکوه بود -
(۲)
عرصہ پینامی دادی گریز شده جانب لاهور رفت - پس از
(۳)
رونق افزا شدن (ایات عالمگیری در نواح اکبرآباد خان مزبور
اھراز ملازمت نمود - و از منصب معزول شده بتقرر وظیفہ
در دار الخلافہ نشستی - و تا سال بیست و سیوم جلوس
بقید حیات بود - پس ازان بوقت موعود بدار بقا خوامش
(۴)
نمود - پور ار افتخار نام تا سال سیام شاهجہانی هفصدی

(۲) نسخہ [۱] چون او عرصہ پیدای - (۳) نسخہ [ب] مذکور (۴) نسخہ

[ب] هفصدی .

(باب الفاء) . [۳۰] | (بمآثر الامورا)

و هوام نادر (که از اقصای امصار و بغداد برای او می آوردند)
نمیساخت - گویند کم جانورے بود از وحشی و انھی و متعارف
و غیر متعارف که در سرکارش فراهم نیامد - حتی کیک و پشه
و سوس و شپش را در ادانی چوبی و مسی نگاهداشته
و پرورش میدادے - و با این حالت بارباب استحقاق رعایت
میکرد - از اولادش کمے رشید بر نیامد *

فتح جنگ خان میانه

حمین خان نام از امرای صاحب نام، و نشان عادل شاهیه
است - هرچند با بهلول خان میانه مشهور قرابت قریبه
ندارد - لیکن به بزرگ فرزادی و والا حسینی از مشاهیر
بیجاپور است - چون نوکران خانوادے عادل شاهیه از پادشاه
خویش حساب بر نگرفته سر خود سری بر افراشتند و کمو همت
بکین توزی، یکدیگر چست بستند کارهای سلطنت از رونق افتاد
و دشمن کامیبا افزود - عالمگیر پادشاه (که از دیر باز بر کندن
رگ و ریشه قطب شاهیه و عادل شاهیه نصب العین عزیمت
داشت) وقتے (که باقتضای دراعی مرز و بوم دکن مضرب
خیام پادشاهی گردید) دیرین اراده بیش از بیش تصمیم
یافت • مشار الیه از مال اندیشی و عاقبت طلبی برهمونی
بخش و بدرقے توفیق احوام آستان خلافت بسته در سال

(مآثر الامراء) [۳۱] (باب الفاء)

بسمت و ششم درازگ ادرنگ آباد سعادت ملازمت دریافت -
بامر پادشاهی آتش خان روز بهانی تا دروازه غسلخانه پذیره
شده و اشرف خان میوبخشی تا چپوتره (فته آورده - و بهر افزای
منصب پنج هزار سوار و علم و نقاره و خطاب
فتح جنگ خان و انعام چهل هزار روپیه محسود اقران
گردید - برادران^(۲) و اقربایش هویک بخلعت و منصب درخور
پایه نوازش یافتند *

و در همان ایام اتفاق غریب افتاد - شاهزاده محمد اعظم
شاه (که بسمت بیجاپور رخصت یافته بود) از مقام کنار
دریای نیرا طلب حضور شد - (وزر) (که بحوالی شهر رسید)
اسب سوزا می آمد ناگاه فیل خان مذکور از شور مستی
بر سر فوج دریده نزدیک بشاه رسید - تیرے حواله او نمود -
نزدیکتر آمد - اسب سوار می بیتابی کرد - شاهزاده از اسب
فروید آمده مقابل شد - و شمشیر بر خرطوم فیل رسانید - (درین
اثناء مردم کاب (که پریشان شده بودند) بزخمهای منکر فیل
را کشتند - و چون شاهزاده مذکور به یساق بیجاپور تعیین شد
مومی الیه نیز در سلک متعینه منتظم گشت - و در جنگ
مورچال آنجا بذات خود مصدر ترددات شده بگلگرنه زخم
پدیایه چهره جلادت نمود - و پس ازان بقلعهداری راهبری

(۲) نسخه [ج] برادرانش *

(مآثر الامراء) [۲۲] | (باب الفاء)

مامور شد - و مدتی در آنجا ماند - و در آن نواحی با
اشقیبا مکرر دستبرد شایان نمود - یکبار در جنگ دستگیر شد -
سنبلها باعزاز پیش آمد و او را براهیری رسانید - همانجا
در گذشت - مرد صالح متعبد مشغول باران و وظائف بود -
از پسرانش (که اکثری در ایام حیات او زخم بملک بقا
کشیدند) قدرت الله خان فوجدار تالیکوته بود - [در سال
پنجاهم تالیکوته ضمیمه صوبه داری بیجاپور بحسین قلیج خان
بهادر تفویض یافت - خان مزبور ^(۳) بفوجداری مکرر بالاکهات
برار تعیین یافت - و ^(۴) در عمل او غنیمت بر سر فصبه ریخته
تاراج کرد -] از برادرانش یسین خان تهانه دار کرر بود - و
فوجداریها در آن ضلع داشت - در عهد خلد منزل از تغیر
او پردل خان افغان آمد - بر سر عمل بینما بمنازعت کشیده
بجنگ انجامید - یسین خان در آن میان کشته گردید * .

فاضل خان شیخ مخدوم صدر

اصل وی از ^(۵) تهته است - ابتدا بمنشی گری محمد اعظم
شاه پیرایه نشو و نما پوشیده - سال بیست و سیوم جلوس
خلد مکان (چون قابل خان میرومنشی برادر ابوالفتح قابل خان
والاشاهی بوجه مورد عتاب گردید) او بعطای خدمت

(۲) نسخه [ب - ج] در آنجا (۳) نسخه [ج] مذکور (۴) نسخه [ج] در
صل او - (۵) نسخه [ا] تهته .

(مائراامرا) [۳۳] (باب الفاء)

دارالانشای پادشاهی و منصب پانصدوی سی سوار و عنایت
ده ده چیره و کمربند و جامه کمخاب لباس بلند طالعی
در بر کرد - و پس از انتقال شریف خان سال بیست و ششم
بانضمام مدارت کل نشه ترقی را دوبالا ساخت - سال بیست
و هشتم بخطاب فاضل خان نامور گردیده بعنایت دوات
سنگ یشم از همگان تفوق جهت - سال بیست و نهم
از تغییر خدمت خان خدمت داروغگی عرائض نیز ضمیمه
یافت - و سال سی و دوم مطابق سنه (۱۰۹۹) هزار و نود و نه
هجری باثر وبا (که در لشکر پادشاهی عالمگیر شده بود
رخت از سرای فانی بربست *)

فدائی خان محمد صالح

و صفدر خان محمد جمال الدین پهران اعظم خان کوکه -
سال بیست و یکم جلوس خلد مکان چون اعظم خان
از نظم بنگاله معزول شده بعد وصول بدهاکه به آخرت سرا
پیوست پادشاه برای هریک از پسران او خلعت تعزیم
فرستاد - اولین در حین حیات پدر بمنصب درخور و خطاب
خاننی سربلند گردیده - سال بیست و سیوم از تغییر صلاحیت خان
داروغه فیلخانه شد - و سال بیست و ششم به بخشیکری
اهدیان از تغییر شهاب الدین خان مامور گردید - و سال بیست
و هشتم به فوجداری و دیوانی بریلی مفتخر گشت - پستتر

(باب الفاء) [۳۴] (مآثر الاسرا)

فوجدارئی گوالیار داشت - سال سی و هشتم بخطاب سابق پدر خود فدائی خان مخاطب گشته از انتقال شایسته خان بفوجدارئی اکبر آباد نامزد گردید - پس ازان چندے بنظم سوبهٔ بہار می برداخت - سال چهل و چهارم فوجدارئی ترمک و دربهنکه یافته از اصل و اضافه بمنصب سه ہزارئی دو ہزار و پانصد سوار چہرہ عزت بر فرورخت - درمین (۲) کہ بدامادی خانجہان بہادر کوکلتاش اختصاص داشت) ابتدا بمنصب شایان و خطاب خانی امتیاز برگرفته سال بیست و ہفتم بخطاب مقدر خان سومایہ ناموری اندرخت - و بعد ازان بفوجدارئی گوالیار دستوری پذیرفته سال سی و سیوم (۳) کہ بر کدھی ازان تعلقہ ناخندہ بود) تیر بندوق اجل او را از تردد باز داشت *

فاضل خان بوهان الدین

برادرزادہ فاضل خان ملا علاءالملک تونی سبت - در قرب ایام فوت عم بزرگوار خود تازہ از ایوان زمین آمدہ بود - پس ازان (کہ پیمانۂ حیات فاضل خان لبریز گردید) چون لاولد بود خلد مکان (کہ قدردان گوہر اخلاص و تیمت سنج جوہر عبودیت بود) مشارالیه را مورد نوازش ساختہ بعنائیت خلعت از لباس سوگواری برآورد - و بمنصب ہشتصدی صد و پنجاہ

(۲) نسخہ [ب] دو ہزار سوار - (۳) در بعضی [نسخہ] کدھی .

(مآثر الامراء) - [۳۵] (باب الفاء)

سوار سر بلند فرموده - او با کمال کمالات نفسانی متعالی و بهیاری
موقر و مهذب و مستقیم الاحوال بوده - بکار دانی و معامله فهمی
اتصاف داشت - و بدیانت و امانت متصف - پادشاه پایه شناس
در کمتر فرصتی باضافه منصب و خطاب قابل خان مطرح انظار
عاطفت نمود - و در سال هژدهم (چون محمد شریف منشی
داروغه داک و دارالانشا برادر ابوالفتح قابل خان منشی
قدیمی والا شاهی بلحاظ مناسبتها بقابل خانی سرفروزی یافت)
برهان الدین مخاطب با اعتماد خان گردید - و در سال بیست و
دوم مرتبه ثانی (که عزیمت اجمیر پیش نهاد همت پادشاهی
گشت) او بدیوانی دار الخلافه شاهجهان آباد رخصت یافت -
و پس ازان بخلعت دیوانی تن قامت قابلیت بیاراسته - و
در سال سی و دوم بخدمت خانسامانی سرکار والا از تغیر
کامگار خان و باضافه پانصدی صد سوار دوهزاری چهار صد سوار
و عظامی کلگی یشم ممتاز شد - و در همین سال بخطاب فاضل خانی
ناموزی اندوخت - پس ازان پانصدی صد سوار دیگر بر
منصبش افزودند - و در سال چهل و یکم از خدمت خانسامانی
مستعفی شده از تغیر ابونصر خان پسر شایسته خان امیر الامرا
بنظم سوبه کشمیر لوی افتخار افرخت - و در سال چهل و چهارم
از بارگاه سلطنت مامور شده که بنیابت شاهزاده محمد معظم

(باب الفاء) . [۳۶] (مآثر الامراء)

بنظم و نسق لاهور پردازد - مشار اليه قبول نکرده درخواست
آمدن حضور نمود - حسب الطلب در اثنای قطع راه چون بدهانپور
(۲)

رسید در سال مذکور سنه (۱۱۱۲) یکهزار و یکصد و دوازده

هجری رخت زندگی بر بست *

عبد الرحیم پسرش پس از فوت پدر بدار الخلافة باستلام

آستان خلافت رسیده در سال چهل و هفتم بخدمت بیوتانی

حضور و مرحمت خانی و إضافة منصب مورد اعزاز گشت -

و بر زبان پادشاه قدر شناس گذشت که فاضل خان

علاء الملک و فاضل خان برهان الدین را حقوق خدمت در جذاب

ما بسیار است - این خانه زاد را مطرح نوازش و تربیت

میفرمایم - ^(۳) و فی الحقیقة آن جوان قابلیت و استعداد داشت -

اگر حیات مستعار فرصت میداد ترقی عظیم میکرد - اما در
(۴)

چند روز آن بیچاره جوانی و زندگانی را وداع گفت - چون

ازین سلسله بجز ضیاء الدین برادرزاده و خویش فاضل خان

برهان الدین کسی نماند از او از دیوانی الکنه چینا پتن

طلب حضور نموده باضافة منصب و افزایش خانی و خدمت

بیوتانی سرافرازی بخشیدند - ^۱حقا که نیکو خدمتیهایی نیاگان

در پیشگاه ولی نعمتان قدر دان اخلاص گزین در حق اخلاف

(۲) نسخه [ج] هزار (۳) نسخه [ج] میفرمایم - (۴) نسخه [ا - ب]

اما چند روز *

(مآثر الامراء) [۳۷] . (باب الفاء)

کم از کیمیا نیست . خان مذکور در عهد خلد منزل نیز
چندے بخدمت بیوتائی حضور نامور بود . پس ازان
بدوانی بنگاله شتافت *

چون در عهد محمد فرخ سیر میر حسین علی خان
امیر الامرا صاحب صوبه دکن از پیشگاه خلافت بعزل و نصب
خدمات آن مملکت مجاز و مازون گردید و بعد از (سیدن
دکن هر جا دستش رسید متوفلان خود را بر پایه داشته از
حضور هر که کارے گرفته می آمد دخل نمی یافت (در ازمین
جهت زیاده بر گران سرئی پادشاه افزود) بعبد الله خان
قطب الملک دکن این معانی در میان آوردند . او در مقام
اعتذار در آمده انکار نمود . آخر الامر قرار یافت که دیوان
و بخشئی (که عمده اهل خدمات اند) از حضور تعیین
شوند . بنابراین ضیاء الدین خان از تغیر دیانت خان نبیره
امانت خان مرحوم دیوان دکن گشت . و بخشیکری از انتقال
عبد الرحمن خان پسر عبد الرحیم خان بن اسلام خان
مشهدی نامزد فضل الله خان برادر متوفای مزبور گردید .
هر دو بانفاق با درنگ آباد آمدند . امیر الامرا بنا بر رفع بدنامی
و زبان زد شهرت (که بنصب کردهای حضور عمل نمیدهد)
ضیاء الدین خان را (که با قطب الملک نیز ربطے داشت)
برای او بمبالغه نوشته بود (دخیل کار نمود . و بدومین (که

(باب الفاء) [۳۸] (لآثر الامرا)

خالی از شوریده سوری نبود ملتفت نگشت - و پس ازان
خان مذکور بهمراهی امیرالامرا بدلهلی رفت - پس از خاع
فرخ سیر از سلطنت ظاهر شد که او هم نوشت و خواند
پیان شاه داشت - از اعتبار افتاده در همان ایام درگذشت *

فضائل خان میرهادی

پسر کلان دزیر خان میر حاجی دیوان پادشاهزاده محمد
اعظم شاه است - مشارالیه بلند استعداد درست حیثیت بود -
فضائل و کمالات را از خدمت شیخ عبدالعزیز اکبرآبادی
اكتساب نمود - و در جذب شاهزاده تقرب و منزلت
از اقربان و همسران برتر گذرانید - در سر آغاز سال بیستم
و هفتم (چون شاهزاده محمد اعظم اولین بار بیساق بیدچاپور
رخصت یافت) مزاج پادشاهی از میر مذکور بظاہر وجه
انحراف پذیرفت - و آتشخان روز بهانی تعیین شد که بلشکر
شاهزاده رفته مشارالیه را بحضور آرد - نخست حواله روح الله
خان شد و ثانیاً بصلابت خان سپردند - و بیستم و پنجم
رمضان سال مزبور برطبق حکم در قلعه دولت آباد محبوس
گردید - و بعد ازان بر وفق پرلیغ پادشاهی باکبرآباد شتافته
در گوشه انزوا بافاده تلامذه و افاضه طلبه بسر می برد - تا
آنکه نقش برادش از کعبتین طالع بر تخت آرزو افتاد -
بخت خفته بیدار گردید - روزگار آشفته سازگاری نمود - نظر بر

(مائرا لومرا) [۳۹] (باب الفاء)

قابلیت و جامعیت ، از طلب حضور شده به تثلیث ساحت
خلافت فرق اعتبار بر افراخت - و بخلمت میر منشیگری و
داروغگی کتابخانه سرکار والا قامت امتیاز پیداراست - و در
سال چهل و چهارم از تغییر خدا بنده خان بخدمت بیوتاتی
حضور بانضمام منشیگری سرمایه جمعیت اندوخت - و پس
از آن ضمیمه خدمات مذکوره به نیابت خانسامانی چهره
بختبندی بر افروخت - و ششم ذی القعدة سال چهل و هفتم
سنه (۱۱۱۴) هزار و یکصد و چهارده هجری زندگانی را

وداع نمود *

برسائی طبع و شگرفی معلومات ذوقنون روزگار و یکنای زمانه
بود - در حق خود می گفت - مرد حاضر کو کار - و پادشاه در حق
از می فرمود - که نیابت خانسامانی چنان سر بر راه نمود که
گویا خانه را روشن کرد - هنگامی (که دارالانشا بدو
تفویض یافت) (روزی بعرض رسانید که در زبان هندی
و رسم الخط آن آخر هیچ کلمه حرف ها نیامده - و الف خون
اگرچه در آن حروف محسوب است) که درین زبان قطعاً
متروک اند) مگر عوض آن و عین و همزه که حرفی دارند در
اول کلمه می آرند و وسط و آخر - اما از جمله دوازده اعراب
(که وضع کرده اند) مدار ترکیب حروف بران گذاشته یکی را
باسم کانا نامند و آخر لفظ آرند - آن بصورت و مخرج الف

(باب الفاء) [۴۰] (مآثر الامرا)

اسم - ابتدای اسلام ارباب ترجمه و فارسی نویسان از روی سهو
الف کذائی را ها کرده مثل بنگالا و مالوا را بنگاله می نویسند -
پادشاه همه دان (که بهندی آشنا بود) پسندیده باهل دفاتر
حکم شد که امثال این الفاظ را بالف می نوشته باشند *

فواسته خان مزبور میر مرتضی خان جوان سنجدیده
سپاهی منش یادگار آن سلسله بود - چنده در رفاقت مبارز
خان ناظم حیدرآباد بفروردازی میدک مضاف صوبه مذکور
گذرافید - پس ازان در خدمت نواب آصف جاه پیوست - و
به عاملی سرکار ایلکندل مامور شده بر سر زمیندار شمسی
(که مشهور بکالا پهاز اسم) فوج کشید - و خود تیزجلوی
بکار برده آنها نزدیک کدهی رفت^(۳) - آنگه بسینده اش
خورن - یکه و خبازه گردید - گویند چون زر سرکار بسیار در
تصرف آورده بود بقصد خود را بکشتن دان *

فتح الله خان بهادر عالمگیر شاهی

محمد صادق نام از سادات خوسمت است (که قصه
ایست از مضافات بدخشان) مشارالیه از کهنه سپاهیان
ممتحن و سرآمد بهادران شمشیرزن بود - ابتدا بهمراهی
خان فیروز جنگ بمنصب پادشاهی سرافرازی یافت - و

(۲) نسخه [ج] مسطور - (۳) نسخه [ج] گدهی - (۴) نسخه [ج]
یکدو خیاره •

(مآثر الامور) [۴۱] (باب الفاء)

بدلاری و یکم تازی^۱ (که آیه بود در جمعيات و جلالت)
(۲) از ناموران روزگار گردید - در سال بیست و هفتم (که خان
فیروز جنگ در جلدوی تاختهای مکرر و آویزشهای سخت
با غنیم از شهاب الدین خان به غازی الدین خان بهادر
مخاطب گشت) مومی الیه (که دران معارک کارنامها
برساخت) بخطاب صادق خان نامی گردید - و مدتی
به تعیناتی خان فیروز جنگ گذرانیده مصدر ترددات شایان
گشت - و بخطاب فتح الله خان رایت اشتهار افراخت -
و پستر از رفاقت خان مذکور برآمده مطرح انظار خسروانی
گشته بسری و سرداری چهره ناموری افروخت - و همواره
بگشت ملکی و مالش اشقیبا مامور میشد - در سال چهل
و سیوم پس از اقامت چهار ساله در اسلام پوری موکب
پادشاهی به تسخیر قلاع سنبها توجه نمود - خان مذکور در
تقدیم مراسم قلعه گیري از مورچال دوانی و نقب زنی
تیزدستیها بکار بوده از اقران و امثال پیش قدمی می نمود - در
محاصره قلعه ستارا (که بر پشت کوهی واقع شده و سوش
بگریا برده و بیخس از ثری دو گذشته) بباسلیقی^(۳) (روح الله خان
ثانی مورچال از محاذی دراز قلعه روان نمود - و بجدکاری
و جلالت نزدیک بدر حصار ^(۵) رسانیده میخواست که بیک ضرب

(۲) نسخه [ج] و در سال - (۳) نسخه [ج] از ثریا گذشته - (۴) نسخه

[ب] پاسلیقی [ج] پاسلیقی (۵) نسخه [۱ - ب] رسالید

(باب الفاء) [۴۲] (آثار الامراء)

بنجۀ آهني دروازه را برکند از رعب و هراس مورچالهاي ديگر (که قريب رسیده بودند) قلعه مفتوح گردید . و در تسخير قلعه پراي (که در مسافت و رفعت قرين بستراسم) شريک غالب بود . چون عزم ملوکانه از کشايش ستارا و پرداخت خان مذکور را برسم مقلًا بگرد گرفتند پراي تعيين فرمود . و خود نیز در سه روز آن مسافت را قطع نموده ساخت پيش ري دروازه قلعه مضرب خيام ساختم . خان مذکور از رزائم و رصانم آن حصار حصالي بر نداشتند در مورچال بردن و توپها بر پشتۀ سرکوبش برآردن کارستانی بر ری کار آورد که آنچه سالها در سرانجامش سرآمدے در روزها سامان داد . تا آنکه مورچال را زیر سنگم بسیار عريض و طويل سرازير (که مکانی دريچۀ قلعه واقع است) رسانید . اما برآمدن برين سنگ بسیار دشوار . و اگر اين سنگ بدست آید ^(۲) گرفتن قلعه بسیار آسان . خان جلالت نشان به دستياری پردلي و جلالت با جمعی از جرأت منشان بر سنگ بر آمد . و اعادي را دران ميدان (که تا دريچۀ قلعه بود) زیر شمشير گرفت . آنها تاب مصادم نیارده بسر دريچه درويدند . و مغلان پاشنه کوب رسيدند . چون مرکوز خاطر خان مذکور نبود که در قلعه

(مآثر الامراء) [۳۳] . (باب الفاء)

در آید میخواست که بران سنگ بر آید و مردم را قائم کند
و توپ بالا بر آورده دیوار براندازد - کفار در پیچه را مضبوط
ساخته از بالای دیوار طوفان بندوق زنی و حقه ییزی
برانگیختند - و برای چنین (دز) بازگشتی را (که در راه در آمد^(۲)
قلعه تعبیه کرده بودند) آتش زدند - فقیرالله خان پسر زاده
خان مشارالیه با شصت و هفت کس دیگر جان داد - بسبب
بے پناهی بران سنگ نتوانستند ایستاد - فرود آمده جای
قدیم را قائم کردند - لیکن از دبدبه این دستبرد آتش
بجان کفار افتاد و درد از نهاد شان بر آمد - فرود الامان
بر آوردند - در عرض یک و نیم ماه سال چهل و چهارم قلعه مفتوح
گردید - و هَذَا نُصِرَ اللَّهُ تَارِيخُ بَتَكْوِيرِ . رسید - و بمناسبت آن
(که از مستحدثات ابراهیم عادل شاهست که در سنه (۱۰۳۵)
هزار و سی و پنج اساس گذاشته - و او بر هر چیز نوشته
لفظ نورس اطلاق می کرد) بنورس تارا موسوم گشت - و
خان مذکور بانزونی منصب امتیاز یافته برای جبر شکستهای
همراهان رخصت خجسته بنیان یافت - و در ایام محاصره
پرناله بحضور رسیده مامور شد که از یک جانب تربیت خان
میر آتش سرگرم مورچال در انیست از جانب دیگر او بسرکردگی
شاهزاده بیدار بخت و همدستی منعم خان سیده دوم دران

(۲) نسخه [ج] روزها - (۳) نسخه [ا] یک هزار و سی و پنج .

(باب القاء) [۴۴] (مؤثر الامرا)

نماید - آن فرمان پذیر در عرض یک ماه زمین سنگ آکین را سهل تر از خاک بریده کوچکه بپای دیوار رساند (که عقل کوچکه بند تحیر میشد) - محصوران مغلوب رعب و هراس گشته بزهار جوئی درآمدند - خان مومی الیه بخطاب بهادری کردن اعتبار برافراخت *

و چون موکب پادشاهی از ساحت پرناله کوچ نموده بجانب کهتاؤن (که سپز علف و بسیار آذوقه است) باراده چهارنی توجه نمود آن جلالت آئین را بگرفتن درانگده (که در گروهی موضع مذکور است) پیشتر روانه نمود - حصاریان از دبدبه دستبرد او قلعه را خالی گذاشته جان بدر بردن غنیمت دانستند - آن قلعه بمذاسبت اسمی خان بهادر به صادق گده مسمی شد - و از کهتاؤن بصر کردگی بخشی المانک بهره مند خان بتسخیر ناندگیر و چندین و مژدن دستوری یافت - در کم فرصتی محصوران هر سه حصار غیر از زنهارجوئی و گریز پائی چاره نیافتند - اولین بزم گیرو دوم بمفتاح و سیوم بمفتوح نامی گردید - و در سال ^(۲) چهل و پنجم رایات پادشاهی از ظاهر حصار صادق گده بجانب قلعه ^(۳) کهیلنه (که سراسر آن کوهسار و بیشه های دشوار گذار و جنگل انبوه خاگردار دارد) باهتزاز آمد - و در قطع مسافت

(۲) نسخه [ب] دومین [ج] و دوم (۳) نسخه [ب] کهیلنا *

(مآثر الامراء) [۴۵] (باب الفاء)

چند روزه ساحه آن نواحی مضرب خيام گردید - بسبب
حواجر و عقبات و کثرت چر و مغاک مساکم بود عسیر العبر -
خصوص چهار کرده مسافت (که آرازه دشواری آن معبر
خلائق را در مغاک تهلکه انداخته بود) بسعی و اهتمام آن
خان سراپا تلاش و دستکاری تبرداران و سنگتراشان و خاراخرشان^(۲)
معوبتها همه باسانی گرائید - خان مزبور بعنايت ترکش خاصه
مورد تفضل خسروانی گشت : و بسرکردگی امیر الامرای
جملة الملک و زفاقت حمید الدین خان و منعم خان و راجه
جے سنگه بجهت محاصره تعیین شد - آن خان سراپا جرأت همان
روز پشته سرکوب قلعه را از دست اعادي گرفته باجار قايم
ساخت - و روز دوم پشته دیگر بدست آورده توپهای آتشین دم
بران برآورد - و دست و بازوی سعبي به پیش بردن مورچال
و سینه برگشاد - و به فرهاد کاری بران کوه دهانها بسته تا
کمر برج رسانید - و کوچها از اطراف دوآندین - تمام روز زر
می یاشید - و با مزدوران بدست خود کار میکرد - و چون
از قلعه بتواتر و توالی متواله صد منی و دو صد منی
می ریخت ناگاه سنگ بر تخته عریض میرسد و میشکند - خان
از صدمه آن (که بر سرش می خورد) میغلطد و بجانب غار
عمیق غلطان غلطان می رود - و به کجاوه که افتاده بود بند

(باب الفاء) [۴۶] (مائثرا لامرا)

می شود - طرفه شور و غوغا از مردم مرحله برخاست - و گرد
یاس بر چهره همه نشست - بیهوش بر آرزدند - بعد دیر
بافاقه آمد - سر و کمر آنقدر خسته شد که یکماه صاحب
فراش بود - باز بر سر کار رفته درین فکر شد که غلط انداز از
طرف برج یورش نماید - درینولا بسعی شاهزاده بیدار بخت
تسخیر قاعه صورت پذیرفت - خان بهادر بانعام چیغه
مروغ و افزایش عالمگیر شاهی بخطابش امتیاز یافت *

هرچند کار پردازیها و نیکو خدمتیها (که در فتح تلاع و
استیصال غنیم ازان خان بهادر سوزن) از دیگرے به ظهور
نمیرسید - اما از پیشگاه سلطنت باقتضای مصلحت سنجی
و مال اندیشی در خور آن افزایش مرتبه و افروزی منصب
نمی یافت - پادشاه او را با سپاهگری و پزدلی و بیدایی سردار
مدبر صاحب داعیه میدانست - روزے بعرض رسید که او تعهد
میدهد که اگر پنج هزار سوار همراه دهند نام و نشان مرهقه
از دکن بر میدارم - فرمودند که اول مثل او سردار دیگر با
پنج هزار سوار مستعد باید نمود بعد ازان بار سرداری پنج هزار
سوار باید داد - از همین جهت^(۲) خان مذکور دل ده بودن حضور
نبود - مکرر بتعییناتی کابل (که جوار وطن است) التماسی
شد - در سال چهل و هفتم از اصل و اضافه بمنصب سه هزاری

(۲) نسخه [پ] از همین جهت .

(مآثر الامرا) ، [۴۷] (باب الفاء)

هزار سوار اعزاز اندوخته بجانب کابل رخصت یافت . و در سال چهل و نهم از تغییر آله یار خان تھانه دارمی لوه گده مضاف صوبه مذکور باضافه در صد سوار بوی مفوض گردید . پس از سانحه ناگزیر خلد مکان (چون پادشاهزاده بہادر شاہ با سائر امرای کومکمی آنصوبه از پیشاور کوچ فرمود) بنام خان مزبور (کہ دران وقت بوطن شتافته بود) حکم طلب رفت . در نزدیکی لاهور بعرض رسید کہ فتح اللہ خان بارصف صدور حکم خود را دزدیده از رفاقت پہلو تھی نمود . فرمودند جان نثار خان (کہ در شجاعیت کم از فتح اللہ خان نیست) با جمعیت بسیار در آگرہ رسیده خواهد بود . گو خان مشار الیہ نیامد . در مبادی جلوس بہادر شاہی ردیعت حیات سپرد . سپاہی بحکم و بحیظ بود . بے محابا و درشت گو . (روزے بذابر امرے خلاف مرضی خلد مکان برخہ پیغام سرزنش آمیز مصحوب خواجہ سرا بار رسید . در جواب گفت کہ انھان کامل العقل چون بہ ہشتاد میرسد عقل و ہوش می بازند . من خود سپاہی صد فرسخ دور از خدا و رن خلق شدہ ام . بیہودہ دین مرحلہ جان میکنم . خواجہ سرا می مذکور بقبح کلامش متنبہ ساخته بجواب خضوع و عجز آمیز

در آرد »

* حرف القاف *

قرا بهادر خان

عمزاده میرزا حیدر گورگانست (که از نسل سلاطین کاشغری بود) - پدرش محمد حسین خاله زاده فردوس مکانی میشد - او از کاشغر برای بدخشان بلاهور رسید - و چون مرزا کامران جهت استخلاص قندهار (که از دست خواجه کلان بیگ بتصرف پادشاه ایران رفته بود) عزیمت نمود میرزا حیدر را بنیابم خود در لاهور گذاشت^(۲) - پست^(۱) در ایامی (که مرزا کامران باگوه آمده) او نیز رسیده ملازمت جنت آستانی نمود - و پس از جنگ دوم با شیرخان سور (چون شکست بر فوج پادشاهی افتاد و جنت آستانی بمقتضای وقت متوجه لاهور شد) از آنجا (که میرزا حیدر در وقت سلطان ابو سعید خان کاشغری همراہ پسر او بکشمیر رفته از احوال آنجا اطلاع و با مردم آنجا شناسائی داشت و نوشتجات سکنه آن بدون متواتر در باب استدعای آمدن آنجا میرسید و او پیوسته بجنت آستانی نوشتهای مزبوره نموده ترغیب عزیمت آن دیار می نمود) از لاهور او را مردمی چند همراہ داده روانه

(۲) نسخه [ب] گذاشته - (۳) نسخه [ا] بکشمیر .

(باب القاف) [۴۹] (مآثر الامراء)

کشمیر ساخت - چون در دارالملک بنابر نبودن حاکم مستقل انواع هرج و مرج و داده بود میرزا بے جنگ و جدل کشمیر را بتصرف آورد - و ده سال حکومت باستقلال کرد - و آخرها خطبه و سکه بنام جنت آسنانی نمود - تا آنکه مردم آنجا بمکر و خدع (که جبلعی مردم آن مرز بوم است) پیش آمده در سنه (۹۵۸) نهصد و پنجاه و هشت شیخون زده مرزا را بقتل آوردند - تاریخ رشیدی تالیف اوسم - که بنام عبدالرشید پسر ابو سعید خان مزبور نوشته - و طبع موزون هم داشت - این رباعی بنام او مشهور است *

- * عاشق شده را اسیر غم باید بود *
- * محنت کشی و در داد ستم باید بود *
- * یا از سرکوی یار باید بر خاست *
- * یا از سگ کوی یار کم باید بود *

نام پدر قرا بهادر خان مرزا محمود است - عرش آشیانی نظر برین (که خان مذکور همراه مرزا حیدر دران ضلع بوده از رلقف کاران آن حدود است) سال پنجم جلوس جمع کثیر همراه او داده بتسخیر کشمیر تعیین فرمود - چون در روانگی مکت طویل واقع شد و در شدت گرما براجوری رسید نمازی خان حاکم آنجا طرق و تئگیها را مستحکم ساخت - متصل

(۲) نسخه [ب] را چوری - نسخه [ا] و متصل *

(باب القاف.) [۵۰] (مسائل الامرا)

راجوری بعد از محاربه چند روزه خان مذکور شکست یافته برگشت. و سال نهم (که پادشاه بصوبه مالوه تا مندو رفته مراجعت بدارالخلافه نمود) ازرا بحکومت مندو مقرز ساخت. روز موعود بمرگ طبیعی به قراصلی شتافت. هفتصدی (۲) (۳) منصب داشت *

قباسم محمد خان نیشاپوری

(۴) از اعظم نیشاپوری است. چون دران ضلع هنگامه اوزبکيه شورش افزای خواتر گردید خان مزبور از وطن چشم بردارخته برفاقت بیرام خان پیوست. و در جنگی (که با سکندر خان سور (و داده) بهمراهی بیرام خان سجزای نیکو خدمتی بظهور آورد. و سال اول اکبری در جنگ هیمو بهراولمی علی قلی خانزمان مامور گردیده مصدر گوناگون آورد شد. در همین سال باتفاق جمعی جهت تنبیه حاجی خان غلام شپور خان افغان (که بنزید شجاع و هوشمندی ممتاز بود. و دران ایام با رانا اودے سنگه زمیگذار میواز جنگ کرده اچهر و ناگور را بتصرف خون آورده بود) تعیین گردید. مردم حاجی خان از طنطه لشکر پادشاهی متفرق گردیده هر کدام بجائے شتافت. و حاجی خان بکجرات رفت. خان مزبور باجمیر

(۲۰) نسخه [ب] طبیعی - (۳) نسخه [ب] هفتصدی - (۴) نسخه [ج]

اعظم - (۵) نسخه [ب] و در سال *

(مآثر الامراء) [۱۵] (باب القاف)

رفته متکفل انتظام آن نمودن شد *

و چون سال پنجم زمانه نقش بی‌دولتی بی‌رام خان
بر روی کار آوردن خان مزبور از خانخانان جدا شده ملتزم
رکاب پادشاهی گشت - و در همین سال به‌مرازی شمس‌الدین
محمد خان آنکه هم‌مقابله بی‌رام خان تعیین گردیده - روز جنگ
سرداری برانگار تعلق باز داشت - پس از ظهور عطیة فتح در
ملتان جاگیر یافته زخصت آن نواحی پذیرفت - سال نهم (که
تذیبه عبدالله خان اوزبک پیش نهاد خاطر پادشاهی گردید)
تقریب شکار فیلان نموده متوجه مالوه شده چون به‌درون
سارنگ‌پور موکب خسروانی رسید خان مذکور (که در آن وقت
به‌حکومت آن نواح سرافراز بود) پا از سر ساخته بنعمت
استقبال فائز گشت - و از پادشاه التماس قدوم بمنزل خود
کرده بمراسم نیاز و ایثار پرداخت - و قریب هفت صد اسب
و استر از خود و ملازمان خود بنظر معلی در آورده آنرا بامرا
و ملازمان لشکر والا (که در بلغار فتح آثار بتدریج میرسپیدند)
قسمت نموده سر رشته نیکنامی بدست آورد - چون عبدالله
خان اوزبک بدریافت توجه عرش آشیانی از ماندن راه
فرار اختیار کرد پادشاه خان مذکور و چندی دیگر را
پیشتر گسیل فرموده - تا جله رفته سر راه آن بی‌راه
برگیرند - و پس از آن [که در اثنا راه عبدالله خان بغاوت

(باب ايقاف) [۵۲] (مأثر الامرا)

را بر ملا انداخته بچنگ پیش آمد و آخر بدورد پادشاه (که پاشنه کوب رسیده) (۱) سپهر دادی گریز کردید [خان مزبور با چنده دیگر بتعاقب از مرخص شد - چست و چالاک رفته نزدیک گریوه (که چاپانیر از انجا نمایان بود) بز اردری عید الله خان ریخت - و چون عبد الله خان با پسر خود بدر رفت تمامی بنه و بار او را گرد آورده در انجا متوقف شد - تا آنکه پادشاه بدان منزل رسیده او را مشمول منوازش و مکتسب سعادت گردانید - تتمه احوالش بملاحظه نیامده *

* قتل قدم خان قراول *

ابتدا ملازم مرزا کامران بود - پستو خود را به فدراک دولت جنت آستانی بجهت - و در عهد عرش آشیانی بمعدنی رسید - سال نوزدهم بمراهی منعم بیگ خانخانان مهم بنگاه تعیین شده در انجا بکارهای پادشاهی میپرداخت - بمنصب هزاری ترقی نموده بوقت موعود در گذشت - پسرش اسد خان همراه شاهزاده سلطان مراد بیساق دکن دستوری پذیرفته سال چهل و ششم (که شیخ ابوالفضل متصل حوض قتلغ رفته توقف نمود) او همراه بود - درین ضمن گولہ تری از قلعه دولت آباد بدو خورد - و شکمش آنچنان درید که رده بدر افتاد - او سرزشته خود داری از دست نداده

(مائرا امرا) [۵۳] (باب القاف)

نیم شب پا بکنج نیستی کشید *

* قمرخان *

پرز میر عبد اللطیف قزینی ست . در سال هجدهم
جلوس (که عرش اشیدانی بدیار شرقی متوجه شده) مومی الیه
از منتظمان رکاب بود . و سال نوزدهم (که خانخانان منعم بیگ
بتسخیر بنگاله رخصت یافت) او را در همراهیانش برنوشند .
خانخانان او را باتفاق محمد قلی خان برلاس بجانب سانگام
فرستاد . او دران صوبه در تگ و تاز مصدر فیکو بندگی گشت .
در سال بیست و دوم باعانت شهاب الدین احمد خان (که
از مالوه بایالت گجرات دستوری یافت بود) رخصت پذیرفت .
در سال بیست و چهارم بهمرای (اچه تودرمل) که بتادیب
ناسپاسان صوبه پدنه مقرر گردیده بود (متعین شد) و چون
امرای پادشاهی (از فرزندی سرتابان نافرجام و کمی دولت خواهان)
حصاری شدند مخالفان نواره خود را دریائی ساخته بستن
طریق آمد شد آذوق اندیشیدند . او را با جمعی آن طرف
آب گذرانیده و جمع از دریا و جمع ازین طرف فرستادند .
چنانچه قریب سیصد نواره^(۳) ادبار پورهان بدست مردم
پادشاهی آمد . بعد ازان احوالش بنظر نیامده . کوکب پسرش

(۲) نسخه [ب] تعین شد (۳) نسخه [ج] سه صد (ابراسم الخط)

(باب القاف) [۵۴۰] (مآثر الامراء)

در عهد جهانگیری مصدر تقصیر شده که پادشاه رو برو
طبلیده شلاق رسا نموده محبوس فرمود * .

قیان خان کنک

از امرای جنت آشیانی سم - در آخر عهد آن پادشاه
عالیجاه در کول جلالی و آن حدود لوازم خدمت بجای آورد -
چون هنگامه هیمو تفرقه پرداز در و نزدیک گردید بذهلی
رفته بتندی بیگ خان پیوست - روز جنگ در هرادی
جلالتها بتقدیم رسانید - چون خامه تقدیر نقش ناکامی بر لوحه
احوال کشیده بود گذشت آنچه گذشت - پس ازان (که آن
مدبر تیره بخت بتیغ اقبال اکبری میاسا رسید) قیان خان از
پیشگاه سلطنت بانتظام دارالخلافة آگه و آن حدود نامزد
گشته بمساعد منصب پنج هزاری ارتقا نمود - و چون پرکانات
نواح گوالیار در جاگیرش بود از کارطلبی و مردانگی ساز و سرانجام
که می باید ازانجا فراهم آورده در سال درم قلعه گوالیار
(۲)
را (که از قلاع مشهوره هندستان است) و سلیم شاه مستقر
سلطنت خود ساخته بود) محاصره نمود - بهیل خان نامی
از غلامان سلیم شاه (که بصیانت آن قاعه قیام می نمود)
دانست که باوجود قرب جوار پادشاه مستقل نگاهداشتن
قلعه از ممتنع است - براجه رام ساه (که از نسل راجه

(مآثر الامراء) [۵۵] (باب القات)

مانسنگه بود که در زمان قدیم حکومت این قلعه داشته (۲)
پیغام کرد که ایام مکان موردی تسمت بعرض قایلے بتو
وا میگذارم - رام ساه لطیفه غیر متروپ پنداشته (د بدین حدود
آرد) - قیا خان ازین آگهی (۳) باوریش شتافته ادرا اداره دشت
فرار ساخت - و رام ساه بولایت رانا در خزید - سال سیوم سنه
(۹۶۶) نهصد و شصت و شش (که ساحت دار الخلافة آگره بقدم
عرش آشیانی (رنق تازه پذیرفت) مجدداً فوج بکومک
تعین شد - بهیل ناچار باختیار بندگی و تسلیم قلعه ملتجی
بارباب مهمات سلطنت گردید - حاجی محمد خان سیستانی
برطبق التماس او بقلعه شتافته بهیل را بحضور آرد - و
چون در سال دهم عرش آشیانی باطفاى شورش خانزوان
متوجه دیار شرقیه شد در منزل قنوج قیا خان (که در زمرة
عاصیان در آمده بود) باستشفاع خانخانان منعم به بساط پوس
رسید - پادشاه جراند جرائم او را بگرداب عفو انداخته
موزد نوازش فرمود - و بعد کشایش مملکت بنگاله بضبط
اردیسه می برداخت - چون عرصه دلکشای بنگاله غبار آلود
شورش فئه باغیه گردید (اگرچه او را همت یازری نکند که از
اسباب تسکین شورش شود) لیکن با برخی بهادران یکجهت

(۲) نسخه [ج] بوده - (۳) در [بعضی نسخه] آگهی یافته - (۴) نسخه

[ب] در خزیده

(باب القاف) [۵۶] (مآثر الامراء)

دران دیار روزگار گذرانیدے - و آن سرزمین را از گرد خلاف
رفت و رو بے میداد - چون در سنه بیست و پنجم آن ملک
از افواج پادشاهی خالی شد قتلوی لوهانی سر بفساد برداشته
به بسیاری آریزش نموده چیره دستی یافت - و بر اردیسه
نیو قاخت بود - قیا خان مراسم کارزار بجا آورده حصاری
شد - از امتداد پیگار و جدائی همراهان بے حقیقت به تنگنای
فکامی نشست - و آخر با برخه ناموس دوست در سنه
(۹۸۹) نهصد و هشتاد و نهم نقد زندگانی باخته نیکنامی
جارید اندوخت *

قطب الدین خان

برادر شمس الدین خان ^(۲) اتکه و از امرای بزرگ اکبریست
بمنصب پنجهزاری اختصاص داشت - در ایام تیولداری
پنجاب در بلده فاخره لاهور بقاخ خیر (که از اسباب ابقا
و ذکر جمیل است) ^(۳) اساس گذاشته - و در سال نهم بطریق
کمک میرزا محمد حکیم بدارالملک کابل شتافت - و بغزنین
(که وطن مانوس او بود) ^(۴) رفته بتمام اقوام و احباب دور
و نزدیک تفقدات کریمانه نمود - و طرح منزل و باغ انداخته
برگشت - و چون پنجاب از اتکه خیل برگرفتند سرکار مالوه

(۲) نسخه [ج] از امرای - (۳) در [بعضی نسخه] ابقاء ذکر جمیل -

(۴) نسخه [ب] از او بوده .

(مآثر الامراء) [۵۷] (باب القاف)

بخان مذکور مکرر شد - و بعد فتح گجرات بجاگیری
سرکار بهرونچ (که جنوبی احمدآباد است - و قلعه دارد که
آب نریدا از پایان او گذشته بدریای شور در شود - و آنرا یکم
از بنادر آنصوبه می‌شمرند) نامزد گردید : و پس ازان
حضور رسیده بمصبوب والی پنجپزاری امتیاز یافت - و
چون آثار بزرگی و کارشناسی از نامیه حالش لعمه ظهور
میداد در سال بیست و چهارم بخدمت اتالیقی شاهزاده
سلطان سلیم سر برافراخت - و بخاعت گرانمایه واقو (که
در سلسله تیموریه پس پایه سترگ دارد) و خطاب بیکلربگی
(که از اعظم القاب این دودمان است) سر افتخار بخرج برین
زمانید - و او بسپاس گزاری این مهین بخشش جشن
عالی ترتیب داد - و استدعای مقدم پادشاهی نمود -
عروش آشیانی دران بزم شادمانی شاهزاده را بر دوش او گذاشته
قرین مجد و سعادت گردانیدند - و بعد چندی بخدمت
سرکار بهرونچ تا نذر بار بدو تقویض یافته دستوری تعلقه
گرفت - و در سال بیست و هشتم سنه (۹۹۱) نهصد و نود
و یک سلطان مظفر عرصه گجرات را غبار آبی شورش ساخت
او با همه درسم اندیشی و عاقبت بینی از برگشته پوزگاری
بغفلت در شده به چاره گری نیفتاد - هر چند امرای یقین

(۲) نشه [ج] شمرند - (۳) در بعضی نسخه [ک] سلطان مظفر

نیشتهند که کج گزایان بر سر جاگیر و منصب باهم آویزه دارند
بچستی و چالاکي روانه باید شد تا هنگامه آنها پراکنده
گردن - گران پائی نمود و توفیق شایسته کاری نیافت - چون
از حضور سرزنشها رفت فوجی بر سر غنیم روانه کرد - آنها
هزیمت خورده برگشتند - درین وقت بی آن که قلعه بهرونج
را گزین سامان نماید (خود برآمد - خیرسگالان گفتند که
شورش بزرگ آسان برگرفتی چرا و به سپاه نپرداختن
چیست - ناگزیر وقت زر دادن است و دلها بدست آردن -
گوش نکرد - چون سلطان مظفر نزدیک رسید و از هر دو سو
فوج برآستند بسیاری از مردم بمخالف پیوستند - ناچار
قطب الدین خان با خامه خیطان خود را بدیوار بند بروده
کشید - آنها او را فرو گرفتند - قطب الدین خان از خواسته پرستی
و جان دوستی همگ جانفشانی نیافته خیال آشتی در سر
گرفت - زین الدین کنبو را فرستاده رخصت حجاز را با اندوخته
طلبگار آمد - و ندانست که خواسته اندوزی جهت پاسیانی
آبروست - و گزین زندگانی همانست که در سر ناموس
شود - جاردانی عبار بر سر خود پسندیده بغراوان لابه عهدنامه
بدست آرد (۳) پیش سلطان مظفر رفت - او از بدگوهری
نقض عهد نموده بجان گزایان سپرد که ازهم گذرانیدند *

(مائراامرا) . . . [۵۹] . . . (باب القاف)

گویند غدر و بدعهدی سلطان بر قطب الدین خان
پیدا بود اما دیده بصیرتش را اجل موعود مکفوف ساخت
که به عثمان حرف چندی ~~سهم~~ پیمان جان خود بیجا
در باخت *

* اجل چون بخونش ببارید دست *

* قضا چشم باریک بینش به بست *

پسرانش یکی نوزنگ خان که چندت در حضور بوده
بستر در صوبه مالوه جاگیر یافته - آخرها از انطاع داران
صوبه گجرات گردید - و دزان صوبه مصدر کارهای پسندیده
شد - سال سی و نهم بدزد شکم رخت هستی بر بست
هرمین گوچر خان - تیول او نیز در صوبه گجرات مقرر شده
باتفاق خان اعظم کوکه بخدمات آنصوبه می پردازت *

* قاسم علی خان *

در سال دهم که عرش اشپانی بر سر علی قلی خان خانزمان
یلغار فرمود او بر سر غازی پور تعیین گردید - و سال هفدهم
(چون پادشاه بعد از فتح گجرات بتسخیر قلعه سورت متوجه
شده بمحاصره کار بر متحصنان تنگ تر ساخته - و آنها امان
طلبیدند) پادشاه خان مذکور را (که بقرب منزلت از اقربان
خود ممتاز بود) روانه گردانید - و سال هیجدهم باتفاق

(باب القاف) [۶۰] (مأثر الامرا)

خان عالم، و غیره به کمک منعم خان خانخانان جهت تسخیر
پتقه دستوری یافت - و باز بتقریب بحضور آمد - در همین سال
شجاعت خان محمد مقیم را (که غایبانه منعم خان حرب
ناشایسته در حق او گفته بود - و پاس مجلس خسروانی از
دست داده) همراه خان مذکور نزد خانخانان فرستادند - او
در سال دیگر هنگامی (که نزدیکی آله آباد معسکر فوج پادشاهی
بود) بحضور (سیده دولت آستاندوس حاصل نمود - و سال
بیست و دوم همراه صادق خان به تنبیه مدیگر بندبیله (خصت
پذیرفته - و سال بیست و پنجم همراه خان اعظم کوکه بشرقی دیار
مامور گشت - و سال بیست و ششم برای تسلی و دلասائی
منسوبان حاجی بیگم طغای زاده والده جنم آستانی (که با
پادشاه مهر و شفقت بسیار داشت - و پادشاه را هم از خرد سالی
با وی انس و الفت بیشتر بود - و پس از سفر حجاز آمده
در مقبره جنم آستانی میگذرانید - و دران ایام بملک بقا
شدافته بود) نامزد شد - و در سال سی و یکم (چون پادشاه
برای حفاظت هر صوبه دو امیر را تجویز فرمود) صوبه اوده
بشرکت فتح خان تعلق باو گرفت - و در سال سی و پنجم از
خیرآباد بحضور آمده باستلام عتبه خلافت سرمایه کامیابی
اندوخت - و آخر همین سال بکالی (که در اقطاع او بود)

(۲) نسخه [ب] بحضور آمده - (۳) نسخه [ج] دهکر بندبیله .

(مآثر الامراء) [۶۱] (باب القاف)

رخصت یافت . مجال کارش بکجا انجامید معلوم نشد *

قریش سلطان کاشغری

کاشغر ولایتی است . از اقلیم ششم در غایت نضارت .
شمالی آن کوههای مغلستان است - و آن حدی به شاش داده
و حدی از طرفان گذشته بزمین قلماق در می آید - و از
شاش تا طرفان سه ماهه راه است - ^(۲) غریبی او هم کوهی است .
طولانی که کوههای مغلستان از آن بدشعب می شود - و شرقی
و جنوبی او بحرانی است بیدابان و پشتهای ویک (وان) .
نسب مشارالیه بقآن بزرگ می رسد - بدین طور - قریش
سلطان بن عبدالرشید خان بن سلطان ابوسعید خان بن
سلطان احمد خان المشتهر بالابچه خان بن یونس خان بن
اریس خان بن شیرعلی اعلان بن خضر خواجه خان بن
تغلقمور خان بن السانوقا خان بن دوا خان بن براق خان بن
بیسون خان توا بن موئگان بن ^(۴) چغتائی خان بن چنگیز خان
قتلغ - نگار خانم مادر فردوس مکانی دختر یونس خان بود -
چون عبدالرشید خان فوت نمود حکومت کاشغر بعبدالکریم خان
برادر کلان قریش سلطان باز گردید . او با دیگر برادران
برطبق وصیت پدر و بحکم نیکوگوهری شیوه خیر اندیشی

(۲) نسخه [ب] و غریبی - (۳) نسخه [ب] روا خان - (۴) نسخه [ب]

(باب القاف) [۶۲۰] (متأثر الامرا)

داشته - درین ضمن میان خدابنده پسر قریش سلطان و عم او محمد خان آریزش شد - خدابنده بفرغ شتافته بامداد آنها طرفان و نواحی آن بر گرفت - خان از او متوهم شده قریش سلطان را رخصت حجاز داد - او با زن و فرزندان خود ببدخشان آمد - از آنجا ببلخ برآمد - و بر رخصت عبدالله خان متوجه هندوستان گردیده سال سی و چهارم بملازمت عرش آشیانی در پانز - و بعثت خسرانی کامیاب گردیده سال سی و هفتم مطابق سنه (۱۰۰۰) هزار هجری در حاجی پور بدر شکم و دیعت جیات سپرد - بمنصب هفت صدمی رسیده بود - پس ازان پسرانش بقدر حال روزگار داشتند *

قاسم خان میر بکر

براستی و کامرانی و دلادری و مهم سازی از ناموران زمانه بود - خواهر زاده در سمت میرزا است (که به دیوین پرستاری این عالی دودمان اختصاص داشت - چون در سنه (۹۵۴) نهند و پنجاه و چهار مرزا بکمران در قلعه کابل تحصن ورزید و جنت آستانی بر کوه عقابین (که بقعه اشراقه دارد) نازل اجلان نموده توپ و ضرب زنها نصب فرمود قاسم خان با برادر خود خواجگی محمد حسین بدستگیری

(۲) در بعضی [نسخه] فرغ .

(مآثرالاهورا) [۶۳] (باب القاف)

بخمت بیدار از برجی (که میان دروازه آهنین و برج قاسم برلاس اسم) خود را انداخته پدپوس گرامی استمعاد یافت - و ازان روز پیوسته مطرح اشعة الثغات پادشاهی بود - پس از سوزن آرائی عرش آشدانی بهروز و تدبیر ببلند پایه امارت مرتقی گشته بمنصب سه هزاره چهره کامیابی افروخت - قلعه رفعت اساس آگروه (که برصانک و متانت عدیل و نظیرش مساحان ربع هکون نشان نداده اند) ^(۲) بحسن اهتمام قاسم خان در عرض هشت سال بصرف هفت کرد تنگه (که سی و پنج لک روپیه باشد) صورت اتمام و نقش اخذتام گرفته - در سال دهم سنه (۹۷۲) نهصد و هفتاد و دو بر ساحل دریای جون در سمت شرقی شهر بجای قلعه پیشین (که بواسطه توالی نوابیپ زمان و تصادم حوادث روزگار ارکان آن بانحلال انجامید) طرح این حصن حصین کشیدند - عرض جدار سی گز و ارتفاع از اساس تا کنگره شصت گز - سنگهای سرخ تراشیده چنان باهم وصل یافته که سرمویی را در دروازه آن راه نیست - و همه جا ینبادش را بآب رسانیده - بمزید احتیاط سنگها را با حلقهای آهنین گذرانیده بر یک دیگر نشانندند - در سال بیست و هفتم قاسم خان دایلمن دارالخلافه آگروه سرقرانی یافت - و در اوائل شعبان سال سی و دوم

(۲) نسخه [ج] نداده - (۳) نسخه [ب] بیست و هفت

سنه (۹۹۵) نهصد و نود و پنج بتسخیر ملک کشمیر مامور

گردید *

این ملکیست که از دشواری راه و صعوبت گریوها پیشین فرمان دهان دل بگرفتن آن نهمیده اند - هر چهار طرف از کوهها سر با آسمان افراخته پاسبانی کند - اگرچه شش هفت راه دارد و ازان بسنه راه لشکر گران تواند شتافت لیکن در هر یک ازینها اگر پیر زالی چند بلخشاندن سنگها نشیذ مردان ازان گذاره نتوانند کرد - قاسم خان از کارشناسی و پردلی بکشاده پیشانی پذیرای این خدمت گشت - یعقوب خان ولد یوسف خان چک (که دران ایام بحکومت کشمیر سر نخوت می افراخت) با جمعیت تمام باهنگ نبرد پذیره شد - در کتل کمزیرل تنگی دره را استحکام داده نشست - چون مردم آن دیار از سرداری او دل تنگ و ملول بودند لخته جدا شده بقاسم خان پیوستند - و برخی در سوری نگر لوای مخالفت افراشتند - ناگزیر یعقوب خان باطاقی نائره (که در خانه سرکشیده بود) متوجه شد - قاسم خان بی مانع و مزاحم بدان مملکت درآمد - از تاب معلومت در خود خدیده بکوهستان درخزید - پس ازان مکرر جمعیت فراهم آورده بکارزار پیوست - اما طرفه نبهت - ناگزیر راه ایلی و اطاعت پیمود - و داخل بندهای پادشاهی گردید - ازانجا

(مآثر الامرا) [۶۵] (باب القاف)

(که طینت فغان آن مرز و بوم قاطبهٔ بشارت و بدخونی سرشته اند) روزی نبود که فتنهٔ سو نمیزد - و ماهی نه که فساد بر نمی خاست *

قاسم خان از بسیاری آریز و ستیز بستوه آمده استغای حکومت آنجا نمود - و در سال سی و چهارم بمرزبانسی دارالملک کابل تعیین شد - و مدتی فراهم آرد اشتات آن دیار بود - اندجانی بحرفه در بدخشان خود را پور شاهرخ میرزا نامیده چندس بکامرانی کام فراخ برزد - پس ازان (که توران شاه بود چیره دستی یافت) بزابلجی هزاره طرح دوستی انداخت - در هنگامه (که قاسم خان بحضور شتافک) از باهنگ آن (که بدان الوس پیوندند) با معدودے بدان دیار در آمد - و براه داران چنان را نمود که بدربار پادشاهی میروم - هاشم بیگ پسر قاسم خان (که بذیابک پدر رائق و فائق مهمات انصوبه بود) جمع پیش روانه کرد که بدرقه شده او را آورند - آن (۲) تبه سگال چون از پنجشیر گذشت به بنگاه هزاره شتاب آرد - هاشم بیگ نیز به تیزری در آمد - بلختم آریزش او را پایبند بکابل آرد - پس ازان (که قاسم خان معاودت نمود) از ساده لوحی او را فرزند خود جا داده پاسبانی را اسان بر شمرده - و همراهان او را بنوکری برگزید - هر چند هوا خواهان خیر اندیش

(۲) در بعضی [نسخه] پانچهر *

(باب القاف) . [۶۶] . (مائذالامرا)

عذر سنجی برگزاردند نمودند نیامد . آن بدسروش با پانصد
بدخشی هم داستان شده بکمین . جان شکری نشست . دران
هنگام (که او را بحکم پادشاهی روانه حضور میکردند) نیم روز
بالتی چند سر زده به خوابگاه قاسم خان (که جز پرستار
چند نزدیک نبود) درآمد . او مردانه نقد زندگی سپرده .
سروش بر لیزه کردند . هاشم بیگ ازین خبر در بارک نهاده
در و بند بر شکست . و هنگام تیر و بندوق بر آراسته بسیاری را
به نیستی سرا فرستاد . و دران میان فتنه آرا نیز پیدایش
کردار رسید . این واقعه در سال سی و نهم سنه (۱۰۰۲) هزار
و دو هجری در دان .

قطب الدین خان شیخ خوبین

دخترزاده شیخ سلیم فتحپوریست . پدرش از شیخزادهای
بدون است . نهبت کولتاشی بچند مکانی داشت . هنگام
(که ایشان در ایام شاهزادگی باله آباد شتافته از خود هری
و بدراه روی بضبط ملک پرداختند) او را بخطاب قطب الدین
خان بر فواخته بصوبه داری . بهار نامزد کردند . و پس از
سرور آرائی بمنصب پنتجهزاری و صاحب صوبگی بنگاله بلند رتبه
گشت . چون شورش طلبی و فتنه جوئی شیرانکن خان
استجلو (که بر سران بنگاله در قبول داشت) مکرر بعرض

(مآثر الامراء) [٦٧] (باب القاف)

رسیده بود یا بسبب زوجة او مهرنسا بیگم (که ذخیره خاطر
پادشاهی بود - چنانچه در احوال شیرافکن خان بتفصیل مرقوم
خامه گردیده) وقت رخصت بقطب الدین خان اشاره رفت که
اگر او را بر جاده اطاعت و سداد ثابت قدم یابد و اگذارد و الا
درانه حضور نماید - و اگر در آمدن تعلق و زرن بسزا رساند - چون
قطب الدین خان بدان دیار رسید از طرز سلوک و معاش او
نیز بدمظنه گشته هر چند نزد خود طلبداشت شیرافکن خان
(ده از نوشته وکیل بر سرگذشت آگهی یافته بود) عذرهای
دور از کار پیش آوردن - قطب الدین خان بر سبیل ایلغار متوجه
بودوان شد - و شیخ غیاثا خواهرزاده خود را پیشتر فرستاد
که مافی الضمیر او دریابد و بگوید که ما بتحصیل پیشکش
زمینداران این ضلع آمده ایم - شما هم رفیق باشید - غیاثا چندان
لابگی و چاپاوسی نمود که شیرافکن خان را یقین شد که
غدری در میان نیست - جریده برسم استقبال راهی گشت - چون
از آمدنش قطب الدین خان مطلع شد به جماعه داران معتبر
گفت که هرگاه من قازیانه بردارم شما او را از هم بگذرانید -
شیرافکن خان با دو کس آمده بتواضع ملاقات نمود - مردم از
اطراف هجوم کردند - او گفت که این چه روش توژک است -
قطب الدین خان مردم را مانع گشته تنها با او چند قدمی

همراه شده گرم سخن گردید - شیرافکن خان از چهره حال نقش
غدری استنباط نموده پیشدستی نمود - گویند قطب الدین خان
ازین ملاقات بوضع آدمیانه از اراده غدر از خاطر برآورده بود - چون
دست بمنع هجوم برداشت آنها اشاره معین پنداشته گرم و گیرا
شدند - چهار شیرافکن خان شمشیر^(۲) کشیده بر شکم قطب الدین
خان (که بسیار مرطوبی بود) چنان زد که امعا و احشا بیرون
افتاد - قطب الدین خان بهر زور دست شکم را گرفته باز از
بلند گفت که این حرام نمک را نگذارند که بدر رود - ایبه
خان کشمیری (که از عمدها بود و از شجاعست و جلالت بهره
تمام داشت) اسب برانگیخته زخم شمشیر بر فرق او زد -
شیرافکن خان شمشیر^(۳) بسختی به ایبه خان زده کارش تمام
ساخت - درینولاه ملازمان قطب الدین خان از هر جانب غلوه
کرده بتیغ انتقام در گذرانیدند - قطب الدین خان اسب سواره
چندان ایستاد که خبر کشته شدن او رسید - احوالش متغیر شد -
و غیاث را بضبط اموال و آردن قبائل او ببردوان رخصت
کرد - و خود بالکلی سواره روانه گردید - لخته راه نوردیده بود
که در گذشت - نعل او را به فتحپور سیکری نقل کردند -
در سنه (۱۰۱۶) یک هزار و شانزده هجری سال دوم جهانگیری
این سانحه واقع شد * .

قلیج خان اندجانی

از طائفة جانبی قربانی سم - ابا عن جد در خدمت
 سلاطین چغتای صاحب نسبت بود - خصوص جده نزد سلطان
 حسین میرزای بایقرا رتبه عمده داشت - و او در خدمت
 عرش آشیانی بمزید قرب و اعتبار اختصاص گرفت - عرش آشیانی
 در سال هفدهم سنه (۹۸۰) نهصد و هشتاد بتسخیر قلعه
 آهنی بزیاد سورت توجه صرف نمود - [این قلعه بر ساحل
 دریای قزلباشی سمت قریب بدریای شور - در طرف آن آب محیط
 گشته و از در جانب دیگر خندق عمیق بآب رسیده - صفر آقا
 مخاطب بخندارند خان غلام ترک سلطان محمود گجراتی در
 سنه (۹۴۷) نهصد و چهل و هفت بفا نمود * ع *

* سد بود پورسینه و جان فرنگی این بنای *

تاریخ است - [عرش آشیانی در محاصره یکماه و هفده روز
 بدست آورد - و قلیج خان بحراست و میدان آن در
 عالی اساس نامزد گردید - و در انجام سال بیست و سیوم
 از حضور بصوبه گجرات دستوری یافت که بیادری کارپردازان
 آن ناحیه همک گماشته بآبادری اطلاع خود بیفزاید - و در سال
 بیست و پنجم پس از کشته شدن شاه منصور دیوان انتظام مهم
 وزارت بدر مفوض گشت - و در سال بیست و هشتم (چون شورش

(۲) نسخه [ج] آهنین بنیاد (۳) نسخه [ج] در سال *

(باب القاف) [۷۰] (مائوالامرا)

سلطن مظفر گجراتي در ديار گجرات برخاست - و شکست
فاحش بر شهاب الدين احمد خان و اعدمان خان افتاد (از
پيشگاه خلافت ميرزا خان و قليج خان تعيين گشتند بقرار آن
که نخستين از راه راست رفته بهالش فتنه پودازان پردازن - و
دومين تيولداران مالوه را گرفته در آن مملکت فسيحه درآيد -
چنانچه قليج خان مدتها در بندوبست آن الکة وسيع بهر
بود - و در سال سي و چهارم سرکار سنبهل بجاکير از مقرر
گشت - و هنگام نهضت کشمير بهمراهی راجه بهکونت داس
و راجه تودرمل دستوري اقامت دار السلطنة لاهور يافت که
باستصواب همديگر مهمات ملکي سرانجام دهند - و پس از
در گذشتن راجه تودرمل مدتی بسرانجام ديواني علم استقلال
مي افراشت - و در سال سي و نهم سنه (۱۰۰۲) هزار و دو
هجري (که هفتم خان مرزبان کابل کشته گرديد) قليج خان
بايالت آن ملک سر برافراخت - و چون روشانيان از ممر
کشته شدن صوبه دار سرتابي پيش گرفته بودند قليج خان
به تيراه در آمد - اما از کم آرزوگي زود بکابل برگريد - و
از بين جهت (که زابلي ملک را بشايستگي روبراه نکرد) معزول
شد - و در سال چهل و دوم سنه (۱۰۰۵) هزار و پنج شاهزاده
سلطان دانيال را بمنصب هفت هزاری هفت هزار سوار برنواخته
باقطاع صوبه آله آباد رخصت کردند - قليج خان (که دخت

(مآثر الامراء) [۷۱] (باب القاف)

او بشرف ازدواج شاهزاده سعادت ازدوخت (بمصوب چهار هزار و پانصدی سر ' بوا فراهته باتالیقی شاهزاده چهارم افتخار افروخت - و در سال چهل و سیوم از خدمت شاهزاده سرگران شده بحضور رسید *

و در سال چهل و چهارم چون رایات پادشاهی بعزیمت خاندیس باهتزاز آمد پاسپانی - دار الخلافه آگره بدر تفویض یافت - و پس از مراجعت فرش آشیانی از آسیر سال چهل و ششم (چون در پنجاب بزرگ امیرت نبود) قلیچ خان بدارائی آن دیار رخصت یافت - او مرزبانمی کابل نیز درخواست - پذیرفته آمد - و در سر آغاز جلوس جهانگیری بصوبه داری گجرات مامور گشت - و در سال دوم سنه (۱۰۱۶) هزار و شانزده باز بصوبه داری پنجاب اختصاص گرفت - و در سال ششم چون لاهور بتیول مرتضی خان شیخ فرید قرار یافت قلیچ خان بحضور رسید - و از تغیر خاندوران بنظم کابل و استیصال احدات ردشانی و ضبط افغانستان تعیین گردید - سنه فوتش از تعداد حروف الموت جسر یومل الكبیب الی الكبیب ظاهر می شود - قلیچ خان صلاح و تقوی بسیار داشت و در تسنن متعصب بود - و همیشه بدرس علوم و افاد طلاب اشتغال می نمود - گویند در صوبه داری لاهور یکپاس بدرسن فقه و تفسیر و حدیث در مدرسه قیام می ورزید - و باقصی غایت در

(باب القاف) [۷۲] (مآثر الامرا)

ترویج علوم شرعیه می‌کوشید . مردم آنجا بامید (رشداسی و
انجاء مطالب غلوی نام بتحصیل علم کردند . قلیچ خان طبع
موزون داشت . الفتی تخلص می‌کرد . این رباعی ازوست

* رباعی *

* عاشق هوس وصال در سر دارد *

* صوفی زرقه ز خرقه در بر دارد *

* من بنده آنکس که فارغ ز همه *

* دائم دل گرم دیدار تو دارد *

گویند آخرها (که بحسب الطلب عرش اشیا نی در شش
روز از لاهور باگوه رسید) دران هنگام ابتدای پیش آمدن خواجه
ابوالحسن تربتی بود . (روزه خواجه عرض کرد که دامن جامعه
حضرت از دو سوی صاف می‌شود و دامن جامعه من از یکی و
چه قدر گشاد و کلان است . قلیچ خان گفت خواجه زیر دامن
تو چند کل و کور اند و زیر دامن حضرت عالم است . دامن
دولت ایشان گشاد باد . سهل کفایتی است *

در ذخیره الخوانین آرزو که از محمد سعید پسر میرم قلیچ
برادرزاده قلیچ خان (که در صدق و صلاح و راستی و درستی
بهمتای روزگار بود . و از قصوی اتقا و بنایم . اهتمام
بترویج دین متین مجتهد وقتش می‌شمرده) شنیدم که

میگفت در سال هزارم (که جوانی در جاگیر قلیج خان مقرر شد) خان مذکور هماری طرح انداخت - اتفاقاً در حفر بنیان کاسه گنبدی از کج ظاهر شد - بحضور من قلیج خان تاده روز از صبح تا شام با جمیع اشراف و اعیان آن بلده در آنجا می گذرانید تا گنبد درست نمایان گردید - قفل یک منی (که بر دروازه آهنی او زده بودند) قلیج خان شکسته با جم غفیر بگنبد درآمد - شخصی چال ریش گندم گون مستقبل قبله بطور جوگیان آسن زده نشسته - از صدای فتح الباب و شور مردم سر برداشته بزبان هندی پرسید - که اوتار راجه رامچند شد - گفتند شد - گفتن سیتا را (که زاون برده) بدست رامچند افتاد - گفتند افتاد - گفت اوتار کشن در متها واقع شد - گفتند چهار هزار سال است که آمد و گذشت - گفت ظهور محمد خاتم النبیا در عرب شد - گفتند هزار سال است که از عالم رحلت کرده و بدین او جمیع ادیان باطل گشته - گفتن آب گنگ جاری است - گفتند آبرو بخش عالم است - گفتن مرا بر آرید - قلیج خان هفت خرگاه متصل هم برپا کرد و هر روز در یکم نقل مکان می نمود - روز هشتم بیرون برآمد - بروش اهل اسلام نماز می گذارد - و در خواب و خور بزرگ مردم دیگر بود - شش ماه زیست - کلم با کسی نکرد - اگرچه در قدرت آباد الهی احوال این حکایات و زیاده بواسطه مستبعد

نیز - بلکه از سبکخانه بر ایقاع نوادر قادر است اما این نقل
نه از محالات عادی است که کسی آن را نسبت بندرت دهد
بل از ممتنعات عقلی است - اما چون رازی خالی از رتق
نبود ثبوت افتاد - قلیچ خان صاحب قبیله بود - اکثره بمرتبه
امارت رسیدند - از پسرانش میرزا سیف الله و میرزا چین
قلیچ در عهد عرش آشیانی بمنامب مناسب امتیاز داشتند -
احوال میرزا چین قلیچ علنحه . بقلم آمد *

* قاسم خان میر ابو القاسم نمکین *

از سادات حسینی هرریست - ابتدا نوکر میرزا محمد حکیم
بود - بیادری طالع در ملازمان عرش آشیانی انسلک گرفت -
چون در بهیره و خوشآب جاگیر یافت بنابر قرب نمکسار (کابی و
پیاله از نمک طیار کرده پیشکش فرستاد - به نمکین ملقب گردید -
[نمکسار کوه سمک بدرازی بیسمه کرده مضاف صوبه پنجاب
در درآبه سنده ساگر (که مابین بهت و سنده بدین نام
موسوم است) - ازان پارچه های نمک بریده جدا سازند و برداشته
بگذار آزند - و آنچه حاصل شود سه حصه از کنندگان و یک
حصه دستمزد بر آندگان - سودگر از نیم دام تا دو دام منی
خریده بدور دستها بود - و در هفده من یک روپیه بسرکار دهد -]
هنر پیشگان ازان سنگ طبق و سرپوش و اقسام ظروف بوتراشند -
میر در پیشگاه اکبری قرب و منزلته داشت (۲) - در جنگ داود

(مائراامرا) [۷۵] (باب الفلاف)

خان کرزانی زنجیر طلائی فیل از خانه اش برآمد - در رتبه
انخطاطی واقع شد *

سال سی و دوم (که افغانان سواد و بحور و تیراه با اهل
و عیال خود بحضور آمدند عرش آشیانی میر را کروری و فوجدار
آنجا کرده نصف سرداران آن قوم را در رباب نگاهداشته دیگران^(۲)
را بهمراهی میر رخصت فرمود . تا سال چهارم بمنصب هفصدی
رسیده . سال چهارم و سیوم سنه (۱۰۰۷) هزر و هفت بحکومت
بهکر سر برافراخته دستوری تعلقه یافت - مسجد عالی قصبه^(۳)
سکهر اساس گذاشته ارسک - چون با رعایا و سکنه آنجا بدسلوکی
و ناهنجاری پیش گرفت باستغاثه آنها معزول گردید - گویند
چون بحضور رسید ستم کشان بقاضی عبدالحی قاضی اردر
بیداد بردند - او طلب عدالتخانه نمود - میر حاضر نشد - قاضی
بعرش آشیانی را نمود که میر اطاعت حکم شرع و فرمان برداری
حضرت نکند - حکم شد که بپای فیل بسته تشهیر نمایند - میر
آگهی یافته باستصواب شیخ معروف صدر بهکر (که حاضر بود)
جمع داد خواهان را بزر رافی ساخته همان روز (رانگه بهکر
نمود - و بگاه بدربار شتافته بعرض رسانید که قاضی خلاف واقع
ظاهر کرد - نه کسی از مردم بهکر فریاد یسک و نه مرا بعدالتخانه
طالب کرده اند - چون از قاضی استفسار شد او هرچند باحضر

(۲) نسخه [۱] سروران - (۳) نسخه [ج] سکهر ۵

(باب الفاف ۲) [۷۹] (مآثر الامراء)

سالم رسیدگان دست و پائی زن کسم پیدا نگشت . ازان روز قوز
یافت که قاضی چهره مستغیث نوشته به پیشگاه پادشاهی
ایستاده نماید . و پس ازان میر باضافه منصب و خطاب
خانن سرفرازی یافته به تیولدارن گجرات مامور شد *

چون سال اول جهانگیری سلطان خسرو بغی و زبده از شیخ
فرید بخاری شکست خورد بحال تباہ سرگردان بادیه حیرت
و هیمان شد که بکدام جانب رخت ادبار کشد - جمعی از
افغانان (که رفیق طریق عصیان شده بودند) گفتند که از ولایت
میان درآب تاخمت و تاراج کنان سرے بدارالخلافة باید کشید
اگر کارے از پیش رفت بهتر و الا بڈیار شرقیه باید شتافت که
مالک وسیع است - حسن بیگ بدخشی گفت که این کنکاش
غلط است - شما را بجانب کابل باید رفت - چون خسرو
عنان اختیار بدست او داده بود صوابدید او مرجع بنداشته
یکران عزیمت بدان طرف راند - از آنجا (که فرامین
به ممالک رفته بود که تیولدارن و کردریان از حدرد متعلقه
خویش خبردار باشند - هرجا او ظاهر شود درگرفتن او سعی
بکار برند - لاجرم در گذرها احتیاط بسیار میشد - خسرو با
حسن بیگ و چند کس دیگر خواست از دریای چناب
بگذرد - بگذر سودهرة رفته رقم شنب بتفحص کشتی
(۲)

(مآثر الامراء) [۷۷] (باب الغاف)

می گشت - یک کشتی بے ملاح بدست افتاد - ناگاه کشتی
دیگر بر هیمة و کاه هم رسید - حسن بیگ ملاحان آن کشتی
را خواست بزرگ کشیده بر کشتی خالی آرد - شور و غوغا
برخاست - چون هری سودهرة مطلع شده بکنار آب رفت - و
ملاحان را از گذرانیدن مانع آمد تا آنکه سپیده صبح
دمید - میر ابوالقاسم نمین از گجرات با منصبدارانی (که
در آن حدود بودند) (فته آن غریب بحر بے راهه روی را بقصبه
آرد) نظربند نمود - و این حسن خدمت در پیشگاه خلافت
باعث مجری گشته از اصل و اضافه به منصب سه هزار
ترقی نمود - و بار دیگر بایالت بهکر نامزد شد - میر آنرا
وطن قرار داده بر کوهچق (که مشرف قلعه بهکر است
جنوب رویه جانب قصبه لوهری متصل دریای پنجاب مشهور
به چهارمانری گورخانه خود ساخته صفا صفا نام گذاشت -) در
شبهای ماهتاب بے نظیر عالم است) و همانجا مدفون گشت -
گویند اشتها بسیار داشت (هزار انبه و هزار سیب شکری و
در خورده یک یک منی می خورد - کثیرالارادان بود - بیست
و در پسر داشت - ازان جمله میر ابوالبقای امیر خان جدا
مذکور گشته - و میرزا کشمیری در فترات سلطان خسرو آلت
رجولیمت او را حسب الحکم بریدند - و میرزا حسام الدین

(باب القاف) [۷۸] (مآثر الامرا)

ترفي کرده در جواني در گذشت - و ميرزا يدالله منصب
نداشت - نوکر خانجهان لودي بود *

* قاسم خان *

پسر مير مراد جويني است - در سالف ايام جوين
داخل ولايت بيهق بود (که بلده آن سبزوار است) و
اکنون الکه ایست سر خون بکثرت اشجار و انهار ممتاز - و
مردم نیک از انجا بسیار بر خاسته اند - مثل شيخ سعدالدين
حموي و امام الحرمین ابوالمعالي و خواجه شمس الدين
صاحب ديوان - مير مراد نیز از اکابر سادات آنجا است -
در دکن بسیار مانده بدکني شهرت گرفت - بمزيت شجاعت
و پرداي امتياز داشته - در فنون تير اندازي او را صاحب
قبضه مي دانستند - ^(۲) عرش آشياني بجهت تعليم سلطان خرم
مقرر فرمود : سال چهل و ششم اکبري در بخشگيري لاهور
در گذشت *

قاسم خان شعر را متدين مي گفت - و عبارت مربوط
مي نوشت - ابتدا در بنگاله در صوبه دارى اسلام خان چشتي
فاروقي خزانچي آنصوبه بود - ^(۳) اسلام خان در تربيت او و
پردرش هاشم خان توجه تام مبذول داشته - بيم دستگيري
امير کریم الشيم (شده بهم رسانيد - پس ازان که منيجه بيگم ^(۴)

(۲) نسخه [ب] ميداشتند - (۳) نسخه [ب] شد (۴) نسخه [ب ج]
منيجه بيگم

همشیره نور جهان بگو منسوب شد ترقی کرده بوالا پایه امارت
بر آمد - و صاحب طبل و علم گردید - ظرفی دربار قاسم خان
منیجه می گفتند - در خدمت جنت مکانی طرف مصاحبت
نیز پیدا کرد - (رژه پادشاه آب خاصه طلبید بسکه پیاله
گلی نازک بود - تاب حرکت آب نیارنده شکست - پادشاه
بقاسم خان نگاه کرده فرمود

* ع *

* کاسه نازک بود آب آرام نتوانست کرد *

ار فوراً پیش مصرع رساند

* ع *

* دید عالم را و چشمش ضبط اشک خود نکرد *

در اواخر عهد آن پادشاه عالیجاه بنظم صوبه آگره و صیانت
قلعه و خزاین آنجا می پرداخت - هنگامی [که جنت مکانی
شفاور شد و شاهجهان برای جلوس از جنیر دکن عازم
دار الخلافه گشت و ساخت باغ دهره (که بانساب بنورالدین
محمد جهانگیر بنور منزل موسوم است) مخیم اقبال گردید]
قاسم خان احراز ملازمت نموده مطرح عنایات پادشاهی شد - و
در سال اول بمنصب پنجهزاری پنجهزار سوار اختصاص یافته
از تغییر فدائی خان بنظم صوبه بنگاله سر افتخار برانراخت -
اعلی حضرت قبل از جلوس بدان دیار نهضت فرموده از
شقاوت بزهی فرنگیان بندر هوگلی آگهی یافته بود که برگذات

(باب القاف) [۸۰] (مآثر الاسرا)

اضراف را اجاره گرفته رعایای آن موضع را بغنغ و ستم و جمع را بتطبیع نصرانی ساخته بفرنگ می فرستند - بلکه در پرگنات غیر اجاره نیز این عمل شایع می نمایند [و آن بگذرد] است نواحداث - خورس از دریای شوز جدا شده قریب بیست کوره براج محل آمده - و آب گنگ از راج محل پیش گذشته بآن می پیوندند - و از میان اتصال جانب راست بمسافت ربع کوره بر کنار خلیج گنگ بندر ساتگانون واقع است - در زمان سلاطین سابق بنگاله جمع از سوداگران فرنگ (که ساکن سرندیپ بودند) بدانجا آمد و شد داشته بیک گروهی بندر مذکور بر کنار خور ببهانه آن (که جائی جهت بیع و شرا ضرور است) بدستور بنگالیان خانه چند ساختند - و بمرور ایام از بی برداشتی حکام آن ولایت فرنگی بسیار فراهم آمده معهوره عظیم بر روی کار آمد - یک جانب دریای شوز و سه طرف دیگر را خندق کنده آب خور انداختند و بتوپ و تفنگ استحکام داده به بندر هوگلی نامزد کردند - و آمد و شد جهازات فرنگ بدانجا قرار یافت - و بندر ساتگانون در بکساد نهاد [لهذا وقت (خصت بقاسم خان اشاره رفت که از دیرباز هدم معابد ضالمت معاهد نصاری این بندر مکنون ضمیر است - پس از نظم مهم ضروری آن صوبه در بر اندکدن بنیان این طائفه تباہ کیش مساعی جمیله بکار برد - قاسم خان در سال چهارم عماییت الله

(مائوالامرا) [۸۱] (باب القاف)

پسر خود را با اله یار خان (که در حقیقت سردار او بود)
و جمعی از منصبداران بدان صوب رخصت نمود - مبادا آن^(۲)
گروه خیر یافته و بکشتی در آمده ازین مهلکه بدرزند - شهرت
داد که بتاخت و تاراج هجلی میروند - و برخی را با نوازه
تعیین کرد که سر راه آنها را به بندند - فرستادهها یک دفعه
بیلغار شتافته هوگلی را محاصره نمودند - و قریب سه و نیم^(۳)
ماه کشید - فرنگیان گاهم بجذک و جدال میپرداختند و گاهم
بانتظار کمک فرنگ در صلح زده بلیت و لعل می گذرانیدند -
مجاهدان در پیش خذوق کلیسیا^(۴) (که عرض و عمق کم داشته)
چرها زده آب دزدیدند - و تقب ببارت انداشته آتش زدند -
آن عمارت با بسیاری از ضلالت کیشان با آسمان پرید - بهادران^(۵)
یورش نموده مفتوح ساختند - از آغاز تا انجام ده هزار مرد
و زن فرنگی بتقل رسید - و چهار هزار و چهار صد کسی اسیر
گردید - و قریب ده هزار کس از رعایا (که در قید آنها بودند)
رهائی یافتند - و هزار کس از اهل اسلام بدرجه شهادت رسیدند -^(۶)
و پس ازین فتح سه روز گذشته بود که قاسم خان در سنه
(۱۰۴۱) یک هزار و چهل و یک هجری با چل طبیعی بساط

(۲) نسخه (ب) که مبادا بران گزیده - (۳) نسخه [ج] قریب سه و نیم ماه

(۴) نسخه [ب] کلپان - (۵) نسخه [ج] دو هزار - (۶) نسخه [ج]

ده هزار از رعایا - (۷) نسخه [ب] رسیده *

هستی در نور دیدن - صاحب دیوان و منشآت است - کریم الطبع

و شعرا دوست بود - این دو بیت مشهور از وصیت * قطعه *

* بعد ازین در عوض اشک دل آید بیرون *

* آب چون کم شود از چشمه گل آید بیرون *

* عشقت آمد پی دل بردن و در سینه نیافت *

* دزد از خانگه مفلس خجل آید بیرون *

مسجد جامع آکره در بازار انکه خان بذای آن مرحوم است *

* قباچاق خان امان بیگ شقارول *

ریش سعید الوس قباچاق حوالی بلخ بوده - چون سال

بیستم شاهجهانی آن بلده مضراب عساکر هندوستان گردید

و رالی آنجا نذر محمد خان از کم فکری و کوتاهی نظری^(۲) توهم

بخود راه داده آراگمی دشت غربت برگزید مشارالیه از جدت

شده میان چیچکنو و مارچاق^(۳) رحل اقامت انداخته در زکار

می گذرانید - بهادر خان (رهیله و اصالت خان میربخشی) که

کارفرمائی آن ناحیه از پدشگاه سلطنت برای (زین آنها تفویض

یافته بود) بارشان پادشاهی استمالت نامه بمشارالیه فرستاده

در اختیار دولت خواهی ترغیب نمودند - او به اقتضای

درست اندیشی و سعادت منشی پذیوای انقیاد گردیده خود

را به بلخ رسانید - کارپردازان بعطای شخص هزار شاهی از سرکار

(۲) نسخه [ب] کوتاه اندیشی * (۳) نسخه [ج] چیچکنو و مارچاق

والا و تجویز منصب دو هزاری هزار سوار خوشدل و خورشید
 ساختند - موصی الیه متعلقان را در باخ گذاشته برخصمت
 سرداران بصوب گذردان شتافت - تا ازیماق خود را فراهم آورده
 بعضی احشام دیگر را (که سر بفساد برداشته اند) امیدوار
 عواطف خسروانی نموده با خود متفق گرداند - از حضور نیز
 بفوازش منصب تجویزی مورد التذات گشته خطاب قبچق
 خانی ضمیمه آن گردید - و اختی از محال جیجکتو و میمنه و
 غرجستان و گذردان و خاریاب و خیراب در قبول او تن شد - پس
 ازان (که ولایات بلخ و بدخشان بنذر محمد خان وا گذاشتند)
 رستم خان صاحب صوبه اندخود براه درساچ (که از توابع گذردان
 است) روانه هندوستان شد - او با خان مذکور پیوسته براه
 بکه اولنگ چون چند منزل نوردید کدخدایان ازیماق او از عقب
 رسیده ظاهر ساختند که ما همه دل از اربکیه برداشته کمر
 همت بهوا خواهی و خدمت گذاری این دولت بسته ایم - اما
 چندی توقف بجهت سامان سفر ضرور است - چون بر رستم
 خان ظاهر شد که الوس خان مذکور را سامان آن نیست که
 در زمستان همراهی نماید و توقف او تا اوائل بهار لازم است
 پنجهزار روپیه بطریق مدد خروج از سرکار والا توی داده
 مرخص ساخت - او زمستان را در چارعد که بعدون فندهار

پیوسته است گذرانیده بعد از انقضای آن در سال بیستم و دوم
براه خواجه اوچین بقندهار رسید - و از بازگاه خلافت بارسال
منشور طاب و انعام پنجاه هزار روپیه نقد از خزانه قندهار
مفتخر و مباهمی گردید - چون دران ایام خبر آمدن شاه عباس
ثانی بر سر قندهار محقق بود او از کار طلبی بقلعه دار ظاهر
ساخت که تا انجام این کار شریک اولیای دولت قاهره باشم -
او معتزم دانسته بصد دل مهمت پذیر گردید - هنوز یک ماه
نگذشته بود که شاه ایران بقندهار آمده محاصره نمود - از
طرفین آتش قتال مشتعل گردید - تا آنکه شادی خان اوزنگ
(که از تعیناتیان قاعه بود و درین هنگامه محافظت دروازه
ویس قرن بعهده اش واگذاشته بودند) از غردلی و بیجگری
با غنیم همداستان شده قبچاق خان را (که امارت اخلاص او
پیدا بود و خواهش دریافت سعادت آستان بوس پادشاهی
بسیار داشت) از راه برد - اگرچه بطیب خاطر دل نهاد این کار
نکوهیده نبود - اما رفقای او (که عیال همراه داشتند) از بیم
تلف مال و جان و ناهوس اظهار آسیمه سری نموده او را بوضع او
نگذاشتند - ناگزیر بآن نمک حرام اتفاق نمود - چنانچه در احوال
شادبخان رتمزده خامه سوانح طراز شده که دروازه ویس قرن را

(۲) نسخه [ج] اوچین * (۳) نسخه [ا ب] و از طرفین - (۴) نسخه
[ب ج] امارت *

بقزلباش باز گذاشته با قبچاق خان نزد شاه ایران رفته . ملازمت نمود - چون روی باز گشت به هندوستان نداشت همانجا ماند -
 مآل حال او معلوم نیست که بجای انجا آمد *

قزلباش خان افشار

پور طهماسب بیگ بن قادر آقاسی که چند سال وکالت شاه اسمعیل دوفری دارای ایران داشت - او برای دریا عزیمت هندوستان نموده وارد بیجاپور گردید - ابراهیم عادل خان او را با اعتماد خان مخاطب گردانیده سردار فوج ساخت - سال پنجم جلوس فروردس آشیانی دولت ملازمت دریافته بمنصب در هزارمی هزار سوار و خطاب قزلباش خان و انعام بیست هزار روپیه نقد سرعزت برافراخت - و سال ششم همراه شاهزاده شجاع بتسخیر پرندها مضاف دکن دستوری پذیرفت - و پس از وصول بنوامی برهانپور (چون شاهزاده خانزما را بطریق منقلا روانه ساخته خود نیز نهضت بسمت مقصود نمود) او را با هزار سوار در شاه گنده بظاہر حفاظت راه گذاشت - و پس ازان (۸۶ سال نهم ملک دکن مضرب خیام خسروی شد و سه فوج بسرکردگی سه عمده بظاہر گوشمال ساهو بهرمنسله و تخریب ملک عادلخانیه تعیین یافت) او از اصل و اضافه بمنصب در هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار سر مباهات افراشته به همراهی خاندوران مخصوص گشت - و سال دهم از اصل

(باب القاف . [۸۶] (مآثر الامراء)

و اضافه بمنصب سه هزارگی دو هزار سوار کام دل برگرفته به
تهانه داری پاتهری مضاف برار افتخار پذیرفت . و سال سیزدهم
باضافه هزار سوار و حراست قلعه احمدنگر از تغیر سید مرتضی
خان اختصاص گرفت . و سال پانزدهم بعزایت نقاره بلغد آرازه
گشت . و سال هجدهم بالتماس خان دوران پانصد سوار از
تاییدان او دو اسپه سه اسپه مقرر شد . و سال بیست و دوم
مطابق سنه (۱۰۵۸) هزار و پنجاه و هشت هجری در احمدنگر
لباس زندگی را برگزید . صاحب ملاحظه ظاهری بود . با
ستوده منشی و نیکو باطنی از رسائی دانش بامور دنیا بسیار
میرسید . بے رهنمونی دیگرے کارها را حسن انجام میداد . در
اوضاع معاش تکلف بکار می برد . و فور طعام بسیار داشت . بیشتر
نوکرانش اهل ایران بودند . همه پیش قرار . ازینجهت مداخلش
بخرج او وفا نمی کرد . مدیون می بود . پس از فوت او
خلف ارشدش ایرج خان دوش نمه پدر را از گرانبار قرض
سبک گردانید . پسر کلانش میرزا نجف عالی ولایت زا بود .
تازه از ایران رسیده . چون پدر در گذشت از اصل و اضافه
بمنصب هزارگی ذات و سوار و فوجداری بالاپور برار سر برافراخت
و در سال بیست و دهم در قلعه داری ظفرنگر بلاگهات برار
ایام زندگانی بانجام رسانید . و ایرج خان (که سرآمد اخلاف
قزلباش خان است) با چهار برادر دیگر هندوستان را اند . از

یک بطن خان مذکور - پس از فوت پدر بمنصب هزار و پانصدی
ذات و خطاب خانگی سر برافراخته بحفاظت احمد نگر بجای
پدر مقرر گشت - و میرزا (ستم) فوجدارئی سنگمذیر^(۲) فائز
شد - در عهد عالمگیری بخطاب غضنفر خان سرفراز شد -
و میرزا بهرام پنهان داری دیولگانون مضاف بالاکهاک هزار
مقرر بود - بیمن رفاقت عالمگیری بخطاب پدر سر برافراخت -
دیگر میرزا هاشم که از علم و حسن خط بهره داشت - و
دیگر محمد رضا است که خرد سال بود - و از خویشان
قرلباش خان یک میرزا سکندر بیگ است ولد سلطان بایسنقر
(که پسر عم خان مذکور میشد) - از جانب شاه عباس صفوی
قلعه دار مقازیرو بود (که در سرحد ایران واقع شده) -
در عهد شاه صفی بساخت با رومیان تهمت زده گردید -
و ناحق خورش (بخته) شد - پسر کلانش (که باشیومی روم
فته بود) در سلک ملازمان خوندار منسلک گشت - و سکندر
بیگ بدیاز دکن افتاده بمنصب پادشاهی رسید - دیگر
مرزا ویس بیگ است که در تعییناتیدان دکن منتظم بود - چون
این خانواده مدتها در دیاز دکن صاحب نام و نشان بوده اند
لغز حالات بجای خویش نیز تحریر یافته *

* قزاق خان باقی بیگ اوزبک *

برادر خسرو ولی اوزبک است که از امرای جهانگیری بود -
چون او در ۱۳۳۰ رانا باجل طبیعی در گذشت باقی بیگ
ترک نوکری و منصب نموده عزیمت حجاز وجه همت
ساخت - جنت مکانی بر منصب و اعتبارش افزوده بالطف
پادشاهانه ازان غم و اندوه بر آورد - و مدتها در تیولداری
جالور گذرانید - و دران ناحیه بموردانگی و جرأت نام بر آورد -
و در آبادکاری و عمل گذاری صاحب سلیقه بود - در سال ۱۳۲۰
شاه جهانی بهمراهی خان دوران بهادر در تعاقب جوهجار سنگه
بندیاه نیکو پرستاریها بتقدیم رسانید - و از پیشگاه خلافت و
جهانبانی بخطاب قزاق خان و از اصل و اضافه بمنصب هزار و
پانصدی ذات هشتصد سوار نوازش یافت - و پستو بفروداری
سیوستان شتافته درانجا با قوم همیشه و غیره سرکشان^(۲)
آویزشهای شگرف و نبردهای سترگ نموده دران سرزمین علم
تسلط و استیلا بر افراشت - و بمنصب دو هزار و دو هزار سواد
رسید - و در صاحب سربگی محمد اوزنگ زیب بهادر تعیین
گجرات گردید - چون اخراجانش بسیار افزوده بود و حاصل
جاگیر کمتر از دسمن سپاه تعبها کشید - و در حکومت
اسلم خان مشهدی تعیین دکن شد - و به تهننداری و

جاگیرداری پتھری مامور گشت - و آن برگنه را از قزاق
واقع آباد ساخت - و بقدرت رفاه و آسودگی بحالش در آرد -
همواره آرزوی حج بر گذارده - در سال بیست و چهارم
سنه (۱۰۶۱) هزار و شصت و یکم هجری باجل موعود
در گذشت - و در پتھری مدفون گشت - گویند بسیار
خوش نقل بود و اهلیمت و مروّت هم داشت - در پسر خرد سال
گذاشته - از سرکار پادشاهی یومیه بآنها مقرر شده بود - گویند
والده او بسن صد و بیست سالگی ایستاده نماز می خواند - و
خوراکش یخنی بود - بمراتبه پسر محبت داشت که هرگاه
بدربار میرفت بے تاب و بے شعور می گشت - پس از
فوتش از سخمت جانی چند سال دیگر زنده ماند *

قاضي محمد اسلم .

از اولاد مولانا خواجه کوهی سمک - مولدش بلده فاخره
هرات و در دارالملک کابل توطن گزید - در مبادی سلطنت
جنت مکانی بدارالملک لاهور آمده در خدمت شیخ بهلول
(که از مشاهیر علمای انجمن) تلمذ نمود - و پس از اکتساب
علوم رسمی باکبرآباد رفته باریاب ملازمت جنت مکانی گردید -
و نسبت قرابتی (که بمولانا میرکلان محدث داشت) مطرح
عواطف خسروانی گشته بمنصب قضای کابل امتیاز یافت -

(مآثر الامراء) [۹۰] (باب القاف)

مولاناى مذکور نواسه مولانا خواجه کوهي سمک - علم حدیث
را از خدمت سید میرک شاه ولد میر جمال الدین محدث سند
نمود . چون وارد هندوستان گشت عرش آشیانی را با او اعتقاد
و اخلاص^(۲) بهم رسید . بتعلیم جنم مکانی اختیار فرمود . و مردم
بسیارے از علم حدیث فرا گرفتند . در آگره برحمت حق

پیوست • ۴

و چون قاضي محمد اسلم مدتها بخدمت ماموره قیام
نمود و بتدین و توجع اشتها یافت بطلب جهانگیری بحضور
رسیده بقضای اردوی معلی مامور گشت . و اعلی حضرت
پس از جلوس خویش آن کار عظیم القدر را بزور بحال داشته از
کمال الطاف بمنصب هزاری برونواخت . و در سال شانزدهم
او را بزر کشیده شش هزار و پانصد روپیه همستگش بوي مرحمت
نگردید . و از قریب سی سال بدین امر پرداخت . و در سال
بیست و چهارم سنه (۱۰۶۰) هزار و شصت هجری روزے در
ائتلاف گذشتن اسبان معتاد از نظر پادشاهی ریاضی اسب
مکولان در آرد . چون بقاضي نزدیک رسید از استیلاي واهمه
پایش بدر زمین و بر زمین افتاد . چنانچه قریب چهار ماه
صاحب فرارش بود . پس ازان (که آزارش تخفیف یافت از

(۲) نسخه [ب] اخلاص - (۳) نسخه [ج] قاضي اسلم و نسخه [ب]

(مآثر الامور) [۹۱] (باب الغائب)

پیشگاه خلافت بر رفتن مکه و بردن متاع باب عرب و قسمت آن در هرمین شریفین مکلف گردید . توفیق احرار این سعادت نیافت و بعد از لنگ تمسک چمته التماس رخصت کابل نمود . دستوری یافت . و سپهرغال کابل و جز آن (که زیاده بر ده هزار ردیه حاصل دارد و با وجود منصب بطریق انعام داشت) بدستور سابق بروی مسلم ماند . و در آنجا در آغاز سنه

(۱۰۶۱) هزار و شصت و یک در گذشت *

(۲)

گویند در مذهب خود سخنی تعصب و تصلب داشت چنین شهرت دارد که او در کابل نسخه کلینی را (که از کتب اربعه حدیث مذهب امامیه است در آتش انداخته بود . خلف ارشد او میر محمد زاهد . مشهور است که در اکثر علوم صیما در کلام و حکمت از همسران گذرانیده سرآمد علمی وقت گردید . حواشی مفیده بر شرح مواقف و دیگر کتب درسیه تحریر نموده . افکار صحیح و خیالات بلندش ازان نفع بر اهل فطرت و ذکا ظاهر می گردد . و بسیاری از طلبه بمیامن صحبت و تربیت او از جزیف شاگردی باج امتدای معبود نمودند . در سال بیست و هفتم شاهجهانی بخودست واقع نویسی کابل نوازش یافت . و در سال هفتم عالمگیری از التکالیل قادر خان بخدومت احتساب اردوی پادشاهی احرار

(۳) نسخه [ب] سخت تعصب بود و تصلب داشت *

(باب القاف) [۹۲] (مائت الامرا)

اندوخت . و پس ازان بخدمت مدارت کابل (که وطن مالوف
ارست) مرخص گردید . پسرش محمد اسلم خان است که
بایه دولت از پدر و جد برتر افرخته صاحب امارت گردید .
احوالش علیحدّه مرقوم خامه اخبار طراز شده *

قلیچ خان تورانی

هر عقول حال ملازم عبد الله خان زخمی و داخل
دنگل نشینان او بود . پس ازان بیادری طالع در ایام شاهزادگی
ملازم پادشاهزاده دلی عهد شاهجهان گردید . و هنگام انتهای
الویه شاهی بقصد بنگاله در مرز ^(۲) تلنگانه برادر کلانش
خان قای بهادر (که در منصب و رتبه عمده تر از او بود) در
جنگ میرزا محمد پسر افضل خان (که از رکاب شاهی جدائی
گزیده به بیجاپور میرفت) مراتب جانفشانی و جانستانی
بجا آورد . و خود را با حریف بشهرستان ^(۳) عدم رسانید . قلیچ
خان در جمیع یساق و معارک متمسک فتراک دولت بود .
در سر آغاز جلوس بمنصب دو هزار و پانصدی دو هزار
سوار امتیاز یافت . و از تغییر مختار خان بصوبه داری دهلی
مامور گشت . و سال دوم بحکومت آله آباد رخصت
یافت . و در سال پنجم بنظم صوبه ملتان اختصاص گرفت .

(۲) نسخه [ج] مرز و بوم - (۳) نسخه [ج] بجا آورده - (۴) نسخه

(مآثر الامراء) [۹۴] (باب القات)

چون در سال یازدهم علی مردان خان زیگ با شاه ایران راه
کورنمکی سپرده قلعه قندهار را پیشکش اعلی حضرت نمود
قلیچ خان از پیشگاه سلطنت بمنصب عمده پنجهزاری سر
برافراخته با مالک آن الکه سرحدی فامزد گردید. و مدتها
بر تق و فتح مهمات آن ولایت پرداخته نظم و نسق شایسته
داد. و قلاع و حصون آن دیار را بدست آورده در قلع و قمع
سرکشان و مخالفان دقیقه فرورنگداشت *

آورده اند که چون قلیچ خان بعد از تسخیر زمین
دار بتسخیر قلعه بسبب توجه گماشت محراب خان (که
از علمای شاه و بجمارت و جلالت سرآمد آنها بود) لوازم
قلعه داری کما ینبغی مرعی داشته بانداختن توپ و تفنگ
و استعمال آلات آتشبازی مجال درنگ نسیداد قلیچ خان
بزرگ بازی بودلی و واد مردی یوش نموده پیش از همه
خود بقلعه درآمد. و هر کس از قزلباش پای حمیت
بجنگ انشوده بقتل رسید. محراب خان با معدودے بارک رفته
متحصن گشت. و چون نقبها بشیوحاجی زده راه پیدا شد
محراب خان امان خواسته برآمد. قلیچ خان از صورت و مردمی
بردلق خواهش او رغبت ایران ارزانی داشت. و در سال
سیزدهم (که ملک حمزه حاکم سیستان بانخوا و افراسی عیدل

(رواب، القاب) [۹۴] (مآثر الامراء)

زمیندار قندهار جوته فرستاده ساخت آن دیار را غبار آماهی
شورش ساخت (تلج خان جمعه را تعیین نمود که بتعاقب
آنها شتافته بزمه (که مدار آبادی ولایت سیستان بود)
شکسته برگشتند - و عیدل را بچنگ آورده بیاسا رسانید - و
چون سال چهاردهم از قندهار بحضور رسید مجدداً حکومت
ملتان یافت - و در سال هفدهم از تغیر سعید خان ظفر جنگ
بصاحب صوبگی پنجاب چهره بلند رتبی افروخت - و در ۲۳
بلخ و بدخشان مصدر نیکو خدمتیا گشت - و چون شاهزاده
مراد بخش بکابل برگشت حراست ولایت بدخشان بتجویز
مدارالمهامی سعدالله خان بار نامزد گردید - مکرور در تذبیه
آلمانان تروندهای نمایان بکار بود - و در سال بیست و سیوم
بمراهی شاهزاده محمد اوزنگ زیب بهادر بیساق قندهار تعیین
شد - و باتفاق رستم خان دکنی در نبرد قزلباشیه از شجاعی
و شهامت کارنامها برعالمیان ظاهر ساخت - و از بارگاه خلافت
از اصل و اضافه بمنصب پنجهازاری پنجهازار سوار در اسبه
سه اسبه و نظم دارالملک کابل لوای بلند نامی برافراخت -
و در سال بیست و هفتم سنه (۱۰۶۵) پک هزار و شصت و چهار
هجری در تیل خود بهره متعلقه دوآبه سنده ساگر بساط
هستی در پیچید - پسر نداشت - خنجر خان دامادش را از اصل

(مآثر الامرا) [۹۵] (باب القاف)

و اضافه بمنصب هزار و پانصدی ذات و سوار سرفراز ساختند - و
ببازماندها درخور حال یومیه مقرر شد - گویند هزار سوار اوزبک
قم قرقره دار همیشه نوکوش بود - و چنانچه نماز و روزه در
کشورش بسیار بود نماز و لواطت و شرب و زنا نیز بافراط - لولیاها
در اردی او مدامی بودند - از لاهور تا ملتان سراها بنا کرد - و
روضه منوره شیخ الاسلام شیخ بهاء الدین زکریا را (که بسیار
قدک بود) خانهای اطراف از مردم خریده جای وسیع و
مطبوع ساخت - گویند در پیش منصبی و دولت همچنانچه
باید ادب عبدالله خان را مراعات میکرد - و بے مد عرضداشتن
ندی نوشت *

قاسم خان

محمد قاسم نام نپیره قاسم خان میربحر است - او
بمیرابی مشهور و این بمیرآشی معروف - پدرش هاشم
خان نیز در زمان جنم مکانی صاحب موبه کشمیر بود -
مشارالیه باعتبار خانه زادی بدولت در شناسی اعلیٰ حضورت فایز
گردید - و در سال هژدهم از اصل و اضافه بمنصب هزاری
پانصد سوار و داروغگی توپخانه و کوتوالی اردی پادشاهی
چهارم بمرت برافروخت - و در یماق بلغ (که آثار کارطلبی
از درجات احوالش پرتو ظهور داد) بتجویز سعدالاه خان
بمیراهی (ستم خان فیروز جنگ بالدهورد شناسی) و بتقدیم

(باب القاتل) [۹۶] (مآثر الامراء)

خدمت سرگرمیها نموده بخطاب معتمد خان مخاطب شد . و
چون بتقبیل آستان سلطنت ناصیه بخت نور اکین ساخت
در سال بیست و یکم بمنصب دو هزاری هزار سوار سرفرازی
یافته آخته بیکی گردید . و در سال بیست و دوم باضافه
پانصدی بمنصب سه هزاری و خطاب قاسم خانی بلند پایه
گشت . و در رکاب شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر با توپخانه
رعب افزا بمحاصره قندهار نامزد گردید . و در سال بیست و
پنجم باضافه سواران منصب و عطای نقاره امتیاز گرفت . و در
سال بیست و هشتم باضافه پانصدی بمنصب چار هزاری دو هزار
و پانصد سوار نوازش یافت . و در سال بیست و نهم بانتزاع قلعه
سانتور (که مرزبان سوری نگر بتازگنی بترمیم آن پرداخته و جمعی
از اهل فغان در آنجا نگاهداشته بنهب و غارت مواضع مضافات
آن می پرداخت) با چهار هزار سوار جلالت آثار تعیین گشت . و
بعرضت هرچه تمامتر خود را بدانجا رسانیده در صد
محاصره بود که مخازن ثبات نورزیده باسپه سوری خانها را
آتش زده زه سپر فرار شدند . قاسم خان قلعه را خراب
گردانیده رهگرای معارفت گشت .

چون در اواخر زمان فردوس آشیانی بالکلیه کار فرمائی
حکمرانی سلطنت بداد شکوه باز گردید برادران دیگر را
مدر سرفرازی بمنصب آمده هر یک بتدریج امر خود پرداخت .

(مائراامرا) [۹۷] (باب القاف)

مراد بخش عجزول از شتاب زدگی خود را تهمت زدگی سلطنت
ساخته در گجرات سربر آرائی فرمود - اعلیٰ حضرت بتجریز
داراشکوه قاسم خان را در مبادی سی و دوم سنه (۱۰۶۸)
هزار و شصت و هشت هجری به منصب پنجزاری پنج
هزار سوار در اسپه سه اسپه و عطای یک لک (رپیدہ نقد و
صوبہ داری احمدآباد گجرات برنواخته باتفاق مهاراجہ جسونت
(که در همان ایام بصوبہ داری مالوہ تعیین شده بود) رخصت
نمود - و قرار یافت کہ ہر دو سردار در حوالی اوجین
اقامت ورزیدہ بترہیب و اندرز مراد بخش پردازند - ^(۲) بر تقدیر
(کہ او بعدرہای نامسموع متمسک گشته بر وفق حکم حضور
دست از گجرات برنداشته بتیولداری ہزار سر فردن نیازد و
در مقام استبداد و سرکشی ایستد) خان مزبور بے اعمال و
درنگ با مهاراجہ بر سرش شتافته در اخراج او ر استخلاص
آن ولایت سعی موفور بجا آرد - و اگر مصلحت وقت
افتضا نماید کومکہی مهاراجہ بودہ بہر مہمی (کہ رودد)
قیام ورزد - پس از وصول بقراگاہ معہود و استماع
روانہ شدن مراد بخش از گجرات بصوبہ مالوہ قاسم خان
با مهاراجہ بآہنگ معاربتہ بواہ بانس برلہ راہی گشت -
چون سہ کردہ ^(۳) کھاچرون رسید شاہزادہ از ہژدہ کردہی راہ

(۲) نسخہ [ج] ایضای - (۳) نسخہ [ج] کانچورو در رسید .

(باب القاف) [۹۸] (مآثر الامراء)

برگردانده در هفت گروهی اوجین به برادر کلان خود محمد
اورنگ زیب بهادر (که از دکن عازم حضور گشته) پیوست -
مহারاجه ازین آگهی (که اصلا گمان آمدن محمد لورنگ زیب
نداشت) بحیرت در شده ناچار صف آرائی بخود قرار
داد - قاسم خان با ده هزار سوار بهراول میمدان (زم پیمود -
و پس ازان (که کار کشش و کوشش بالا گرفت) جمعی از
متهوران راجپوتیه یکبار جلو انداخته بجنگ و ستیز از
تویخانه عالمگیری گذشته برهراولش تاختند - ازان جانب
قول اول بهراول پیوسته با طرح و التمش حمله آور گشت -
نبود عظیم اتفاق افتاد - سرداران معتبر لشکر پادشاهی سر در
جیب عدم کشیدند - راجه جسونت ناگ گریز بر خود
پسندیده راه وطن پیش گرفت - قاسم خان و سایر سپاه برآوردن
نقد حیات ازان مهلمه غنیمت شمرده بکام ناکامی^(۳) راه فرار
سپردند - و در نخستین جنگ داراشکوه خان مذکور در
فوج جرنغال او انتظام داشت *

و (چون بوارق فتح و فیروزی از پرچم لوای ظفر پیرای
عالمگیری لمعان داد - و باغ نور منزل مطرح خیام ظفر از تمام
گشت) قاسم خان بادراک ملازمت مباحثات اندوخته از یادری

(۲) نسخه [ج] برادر کلان محمد اورنگ زیب - (۳) نسخه [ج]

بکام و ناکامی *

(مآثر الامراء) [۹۹] (باب القانف)

طالع مسعود بتیولنداری سنبل و مراد آباد [که محل عمده و
زر طلب مفسد خیز است - و قبل ازین باقطاع رستم خان
دکئی (که درین جنگ نقد هستی در باخته) تعلق داشت]
اختصاص گرفته بدان صوب رخصت یافت - در همان ایام
سایمان شکوه بکوهستان سری نگر در خریدده بود - خان مذکور
مامور شد که آئین حزم و هوشیاری مرعی داشته اگر او سر
بیرون کوهسار کشد با فوجداران قریب مستعد گشته او را بدست
آورد - در سال سیوم بنظم مهمات چکله متعین یافت -
در اثنای راه نوردی مقصد سنه (۱۰۷۱) هزار و هفتاد و یکم
هجری یکی از برادرانش (که مجهول شوزیده دماغ بود - و همانا
غبار نقاضه از در خاطر داشت) بجهالت ذاتی و نشه جنون
عارضی او را بزخم جمدهر از هم گذرانید - و آن بدکیش نیز
بحکم پادشاهی بیاسا رسید *

قباد خان میر آخور

(۳)
میر آخور نذر محمد خان والی بلخ و بدخشانت - و در
اواخر دولت خانای بکراست و حکومت قلعه غوری میبوداخت -
(چون سال نوزدهم شاهجهانی شاهزاده مراد بخش بقصد تسخیر
بدخشانات و بلخ از کابل رهگرای عزیمت گشته دران ولایت در آمد)

(۲) نسخه [ج] یک - (۳) نسخه [ب] در اواخره

(باب القاف) [۱۰۰] (مآثر الامر)

قلیج خان و خلیل الله خان را بگشایش قلعه کهمرد و غوری (۲) که پیوسته بحدود کابل است) تعیین فرمود - مشار الیهما جمعه را پیش از خود بر سر غوری فرستادند - قباد این مردم را فرج از هزارجات دانسته با سیصد سوار از قلعه برآمده صف آرا گردید - و باندک آریزه خود را بحصار رسانیده بمدافعه پرداخت - چون سرداران بحوالی قلعه پیوستند و زیاده بر پانصد کس همراه قباد نبود - و امید کمک از طرفی نداشت پناه بارک برد - و آخر الامر امان خواسته برآمد - قلیج خان او را با چهار پسر و سایر اهل و عیال مصحوب ابراهیم حسین ترکمان روانه درگاه پادشاهی نمود - در کابل بسعدت زمین بوس فایز گشمت - و بمنصب هزارتی پانصد سوار و انعام بیست هزار روپیه ابواب بهبود بر روی درزگار خود گشود - و در سال بیست و یکم از تیول خود بحضور آمده بخدمت قوش بیگی و اضافه پانصدی سرفرازی یافت - و در سال بیست و دوم اراده شکار سفیدون بر مرآة خاطر پادشاهی پرتو افکند - نخست بشکارگاه کانونه موسوم بخاص شکار (که از دارالخلافه شش و نیم کوره است و در حوالی آن عمارات دلنشین ساخته شده) تشریف آورده بشکارگاه نیله کار مسرت اندوخت - و از آنجا براه کنار نهر بهشت (۳) متوجه سفیدون گشته همه جا نشاط کزان شکار افکندان برابر موضع

(۲) نسخه [ج] کهمرد در [بعضی نسخه] کهمرد - (۳) نسخه [ج] بهست *

(مؤثر الامرا) [۱۰۱] (باب القاف)

(۲) جهججرانه (که سه گروهی سفیدون است) (سیده عذرا معارفت
منعطف ساخت . قباد خان را بعلاقه خدمت مذکور باضافه پانصدی
بر نواختند . و در جنگ (ستم خان دکنی و قلیچ خان) که با
قزلباشیه در حوالی قندهار اتفاق افتاد) مصدر تردد نمایان
گردید . و بافزونگی پانصدی مورد التفات خسروانه گشت . تا
آخر سال دهم از در سیوم سلطنت اعلی حضرت بمنصب دو
هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار (سیده بود . و در نخستین
جنگ داراشکوه بااتفاق طاهر خان و سایر تورانیان بهمراهی
خلیل خان در فوج برانگار منظم بود . و بعد هزیمت
(۳)
دارا شکوه کامیاب دولت آستان بوس عالمگیری گردید .

(چون الویة ظفر طراز پادشاهی در تعاقب دارا شکوه
بحوالی ملتان پوتو (رون افکند) خان مذکور بهمراهی شیخ
میر بتگامشی دارا شکوه (خصمت یافت . و پس ازان) که آن
بادیه نورد بے دولتی از دریای تهته عبور کرده بصوب گجرات
(دانه گشت) شیخ میر خان مذکور را (که از حضور
مویه داری تهته نامزد ار شده بود) آنجا گذاشته خون عذرا
(۴)
معارفت برتافت . و منصب خان مزبور چار هزار و سه هزار
سوار قرار یافت . و از مرآة العالم ظاهر میشود در سال

(۲) نسخه [۱] جهججرانه (۳) نسخه [ب - ج] بعد هزیمت - (۴) نسخه

[پ] میر خان مذکور را (۵) نسخه [ج] مذکور .

(باب القاف) [۱۰۲] (مآثر الامرا)

سیوم تغییر شده لشکر خان بجایش تعیین گشت - و در
عالمگیر نامه آورده که در سال هفتم از حکومت تهته معزول
شده غضنفر خان منصوب گردید - ظاهرا در مرتبه بنظم آن
دیار مامور شده باشد - پس از رسیدن حضور تعیین یساق
دکن گردید *

چون مرزا راجه جی سذگه خود متوجه تسخیر قلاع سیوا بود
او را از انتقال احتشام خان با برخی از منصب داران متعین
بتهمانه داری پوننا برگماشت - و او از کار طلبی ابوالقاسم و
عبدالله پسران خود را بمالش اشقیایی اطراف گسیل می نمود
و سالم و بنام معارفت می کردند - و پس از رجوع سیوا و
اختیار دولت خواهی پادشاهی راجه ازان مهم را پرداخته
تاخت و تاراج ولایت بیدجاپور را وجه همت گردانید - و خان
مذکور را با مغلان بقراولی نامزد ساخت - مکرر کارهای
نمایان بظهور آورد - در سال نهم حسب الطالب بحضور رسید -
و در سال دهم (که محمد امین خان میربخشی بنادیب افغانان
یوسف زئی مرخص گشت) خان مذکور نیز در کوهکیرها انسلک
یافت - و چنین مسموع افتاده که پستو بحکومت اردیسه
شبافته درانجا ودیعت حیات سپرد *

قطب الدین خان خورشکی

(۲)
پسر دوم نظر بهادر است - چون در فوجداری جواناگده

(۲) نسخه [ج] چونا گده - و در [بعضی نسخه] چونه گده *

(مآثر الامرا) [۱۰۳] (باب القاف)

سورتهه (که بمشارکت برادر کلان خود شمس الدین خان داشت) باهم مذاحمت نمودند اعلیٰ حضرت شمس الدین خان را تعیین دکن فرمود - و او را بفوجداري و تیوالداري پتن گجرات سرفرازي بخشید - (چون در مبادی سنوح عارضه اعلیٰ حضرت شاهزاده مراد بخش صاحب صوبه گجرات از تذک ظرفي و بیخصوصلگی رایت استقلال برافراخته بر تخت شاهي برآمد) تیولدازان و اقطاع داران آن صوبه کام نا کام بربقه اطاعت و بندگی او سر در آوردند - مشارالیه نیز بملازمت او گرائیده مرافقت او برگزید - و در جنگ جسونت و رزم دارا شکوه بهمرائی او مصدر تردد گردید - و پس ازان (که آن آشفته دماغ نابخرد بفریب کاریهای عالمگیری چهارم شوال در منزل متهورا اسپر و دستگیر گردید) (روز دوم این واقعه خان مذکور احرار دولت ملازمت پادشاهی نموده خلعت سرفرازي ^(۲) یافته بفوجداري سورتهه دستوري یافت - و بهنگامی که آراء دشت فرار دارا شکوه سر به تهنه کشید و ازانجا بعزیمت ولایت گجرات] که از وجود لشکر و سرداری (که با او مقاومت و مدافعت تواند نمود) خالی دانسته [قدم در راه چول و بیابان گذاشت - و برهنمائی برخیز از راه کنار دریای

(۲) نسخه (ج) خلعت سرفرازي پوشیده و باضافه ده بست بمنصب

سه هزارى سه هزار سوار دو اسبه سه اسبه سرفرازي یافته ه

(باب الفاف) [۱۰۴] (مآثر الامرا)

شورز که طریقه اسمت غیر مساوک و راهی ست صعب و دشوارگذار (بدان دیار در آمد - و دیگر باره هواے خود سوری نموده شورش انگیزخت [متصدیان و سایر کمکیان آن ناحیه بدو گراپیدند - خان مذکور بمقتضای پیش بینی و کار آگهی سررشته بندگی و دولت خواهی عالمگیری را دران آشوب از کف نگذاشته بدارا شکوه نگروید - پس از جنگ اجمیر) که باز دیگر دارا شکوه پی سپهر دشت فرار گردید) مشار الیه باضافه منصب و خطاب خانی مورد عنایت خسروانی گشت *

(۲) و [چون رای سنگه متغلب برادر ریمل زمیندار ولایت جام (که باج گزار و فرمان پذیر پادشاهی بود - و پس از فوتش زمیندارمی آن ناحیه از پیشگاه خلافت پسر ار سترسال تفویض یافت) رایت خود سوری برافراخته برادرزاده را مقید ساخت و ولایتش را متصرف شده بجای او نشست و به مغارنک یتماچی زمیندار کچه مستظهر گشته کسان قطب الدین خان را (که جهت تحصیل پیشکش آن ولایت معین شده بودند) از همه جا بر خیزانید] خان مذکور با قریب هشت هزار سوار و پیاده بسیار در سال پنجم از جونا گدهه (رانه گشت - چون بحوالی شهر جام رسید آن نافر جام نیز چار (۳) کوردهی استقبال نموده مورچاله پیش رو بر بست - تا دو ماه

(۲) نسخه [ب] ایمل - (۳) نسخه [ج] جونا گدهه و [در بعضی نسخه]

چونه گدهه - (۴) نسخه [ج] ده ماه

(مآثر الامرا) [۱۰۵] (باب القاف)

جنگ تروپ و تفنگ در میان بود - تا آنکه (رزے خان مزدور) ترتیب افواج داده بر کفار حمله برد - و دست کشش و کوشش برگشاد - رای سنگهه (که در بروی خان مذکور بود) با یک پسر و عم و اقربا و خواص و عمدها (که همگی سیصد تن بودند) یکجا سر بگریبان عدم فرود برد - و هر طرف کفار علف تیغ گشته بقية السيف راه گریز سپردند - شهر جام باسلام نگر موسوم گشت - و خان مذکور مشمول عواطف پادشاهانه گردید - و پس ازان مومی الیه بیساق دکن تعیین شد - و بهمراهی میرزا راجه جے سنگهه بسرداری هفت هزار سوار در تالمت و تاراج ولایت سیوا فرادان سعی بکار برد - و بعد از فرمان پذیري سیوا (چون میرزا راجه متوجه ولایت عادل شاهیه گردید) خان مذکور را بچند اداری برگزید - مکرر در آریز و ستیز با اعدای دست بردهای نمایان نمود - و در سال نهم طلب حضور گشته بتقبیل سده خلافت استسعاد یافت - و باضافه بانصدي تارک افتخار برافراخت - و در سال دهم بهمراهی محمد امین خان میربخشی بمالش افغانان یوسف زئی متعین گشت - و بعد ازان بار دیگر رخصت بساق دکن یافت - و تا آخر عمر خویش دران دیار گذرانید *

و (چون کهنه عملی ان ولایت شده بود) با متوبه ازان آنجا

(۲) نسخه [ج] مزدور *

(باب القف) [۱۰۶] (مآثر الامراء)

به کج دار و مریز بسر می برد - خصوص خان جهان بهادر که نهایت از کینیدگی داشت و هر کدام شکوه دیگر بحضور می نوشت - و در سال بیستم سنه (۱۰۸۸) هزار و هشتاد و هشتم هجری (که در همان ایام تمشیت مهم صوبه دار می دکن از عزل خان جهان بصوابدید دلیر خان تفویض یافته بود - و خان مذکور با اتفاق ناظم جدید با بیجاپوریه مشغول زد و خورد بود) که اجل موعود در (سید - برهنمونی آن بادیه فنا پیمود - نعش او را بقصبه قصور پنجاب (که وطن اوست) نقل کردند - سردارے بود مدبر دانا - تدبیرش با تزییر آمیخته - خان جهان بهادر از حساب بر میداشت *

گویند آخرها ضعف بصارتی طاری شده بود - خان جهان بذابر ناخوشیها بحضور نوشت که قطب الدین خان را پیری دریافته و عمی پراض گشته - خان مذکور از حزم و هوشیاری (که داشت) همان وقت آگاه شده فوراً با فیلبان دخترے تعشق بهم رسانیده بنگاح خود در آورد - و نوعی باعلان آن پرداخت که داخل سوانح شده نوشته خان جهان ^(۳) معمول بر عداوت گردید - چهار پسر و در دختر داشت - پسر کلانش محمد خان ^(۳) تشدیدتر بود - بعد از فوت پدر در همان ایام در جنگ مل که پسر

(۲) نسخه [ج] نوشته خان معمول بر - (۳) نسخه [ب] بل که پسر و در

[بعضی نسخه] مکپیر *

(مآثر الامراء) [۱۰۷] (باب العقاب)

بکار آمد - و دیگر مصطفی خان که ترک منصب نموده
در ویشی برگزید - ازین هر دو ارلاد مانده - و دردی دیگر
نظام الدین و فتح الدین - ازینها اعقاب نماند *

قطب پوره (که از پوره‌های مشاهیر ارلاد آباد است)
بنام اوسمت - گویند این پوره را کبیرت سنگه پسر راجه
چه سنگه داشت - عمارت و حوض کلان که دارن ساخته
اوسمت - قطب خان در زمان اقتدار خود بدعوی ارث (که
نظر بهادر پدرش در ایام محاصره دولت آباد درین سرزمین
غریب آمده و احداث پوره نموده) مدعی شد - و خواست که
از راجه مذکور انتزاع نماید - بمنازعت کشید - مرافعه پیدایش
رفت - از حضور فرمان افعام آن زمین بنام قطب خان صادر
شد - خان مذکور زر عمارت بر راجه حواله نمود - تا امروز (که
هیچ کدام از اولادش نشده بهم نرسانید) بمحصل پوره معیشت
دارند - مگر نواسه‌هایش بتلاش معاش کوشیده فی الجملة
نامی بر آورده اند - از آنها دوسمت محمد نام نواسه او (که مرد
دوست و فقیر مشرب و فقیر دوسمت بود) - مدت‌ها تانکلی برار
در جاگیر داشت - چنانچه آن پرگنه بنام او زبانزد خلق است -
پس ازو پسرش خطاب پدر یافته آن پرگنه را داشت - از
صاحب همنان روزگار بود - سالی چند پیش ازین در گذشت *

(۲) نسخه [ج] شده - (۳) نسخه [ج] مرد راست و درست *

(باب القاف) [۱۰۸] (مأثر الامرا)

درینولا برادرزاده اش خوبشگی خان نام آن محال را
بطریق ارث یافته - و اکثر قطب پوره هم با عمارت قدیم
ارثاً و ابتیاعاً در تصرف اوست - نظر بر احوال ورثه می بایست
که این پوره از درجه اشتهار ساقط می شد - اما بسبب اینکه
مرحومی مغفوری متهور خان بهادر خوبشگی (که از امرای
عمده نیشان و بحسن اخلاق و خوبیها شهره و یمکنای درزگار
بود) چون بهمراهی امیر الامرا حسین علی خان وارد دکن
گردید باعتبار هم قومی و رشته دور و درازی بطریق خوشباش
درینجا فرود آمد - و قریب سی سال گذرانید - ازین جهت
هر روز بر آبادیش افزوده انجام او حسن آغاز گرفت - رحلت
متهور خان مرحوم غره (بیع الآخر سنه ۱۱۵۶) هزار و صد
و پنجاه و شش واقع شد - و در همین قطب پوره قریب خانه
خود مدفون گردید - (چون نام اصلی او رحمت خان است)
میر غلام علی آزاد بلگرامی باستدعای راقم تاریخ انتقال او
بمناسبت نام چنین در سلک نظم کشید *

* قطعه *

بوعده آمد متهور خان را * گشت بستان بقا منزل او
گفت تاریخ وفاتش هاتف * رحمت ایزد حق شامل او

(۲) نسخه [ج] واقع شده در همین - (۳) نسخه [ا] میر غلام

آزاد - (۴) نسخه [ج] - را *

قوام الدین خان اصفهانی

برادر خلیفه سلطان مشهور وزیر اعظم ایران - این سلسله
مازندرانی الاصل است از نژاد میر قوام الدین مشهور به
میر بزرگ از سادات مرعشیه (که در (۷۶۰) هفتصد و شصت
به حکومت مازندران و طبرستان (سیده -) پس از تصاریف ایام
یکی از احفاد میر مذکور امیر نظام الدین نامی از حوادث
دوران بصفاهان آمده در محله گلبار سکونت اختیار کرد - و
بتدریج صاحب ملک و رقبه گردید - و پس از آن چون نوبت
بخلیفه سید علی (که از نبائر امیر مذکور است) رسید [
(و او را خلیفه سلطان می گفتند) ازین جهت بین الجمهور این
طبقه بسادات خلیفه مشهور گشت - و بر آن برانند که شاه
طهماسب صفوی او را بخطاب خلیفه سلطانی مخاطب ساخته
صاحب طبل و علم گردانید - بعد از خلف ارشدش میر
شجاع الدین محمد نبضه خلیفه اسدالله است - از مشاهیر
سادات صفاهان صاحب این (بانی مشهور) *

* (بانی) *

* شمع که بسوخت جان غم پروردم *

* تا گفت که پرانۀ خویشم کردم *

(۲) نسخه [ج] از نژاد قوام الدین - (۳) نسخه [ج] گلبار - و نسخه

[ب] گلبار •

(باب القاف) [۱۱۰] (مؤثر الامور)

* می میروم اگر - نمیروم نزد یکش *

* می سوزم اگر بگردد او میگردم *

سیر - شجاع الدین محمد بفضل و دانش و عظم قدر
اشتهار یافته - و بسبب املاک (که ابا عن جد بار رسیده بود)
بزرگانه روزگار می گذرانید - پسرش میر رفیع الدین محمد (که
از علوم معقول و منقول بهره داشت) منظور نظر شاه عباس^(۲)

ماضی گردید - و در (۱۰۲۶) هزار و بیست و شش هجری
سال سی و یکم جلوس شاهي از انتقال قاضي سلطان
موسوی تربتی (که از تغیر قاضي خان سیفی حسینی هشم^(۳)
روز صدر ایران شده به بیماری در گذشت) بمنصب صدارت
فائز شد - و او دران امر کمال دیانت ورزید - و در سنه
(۱۰۳۴) هزار و سی و چهار بجوار رحمت پیوست - خلف
ارجمندش خلیفه سلطان نعلش او را بکربلای معلی نقل نموده
در روضه مقدسه سید الشهداء خامس آل عبا علیهم السلام
مدفون گردانید - (و چون خلیفه سلطان بشرف مصاهرت شاه
عباس ماضی و وزارت قلمرو ایران درکان دستگاہ بزرگی فراتر
برچید) برادرش میر قوام الدین بمنصب صدارت ایران (که
عمده ترین خدمات آن دیارست) بهره افتخار بر افروخت -
و پس از فوت برادر و انقلاب سلطنت و بی استقلال پادشاه

(۲) نسخه [ج] از علوم معقول بهره داشت = (۳) نسخه [ج] حسنی *

وقت دل از مسکن و مارا برکنده روانه هندوستان گردید -
و در سر آغاز سال هفدهم عالمگیری ^(۲) جهت امانی بر آستان
خلعت سوده باشراقات الطاف سلطانی نورانی ساخت - و
بمرحمت خلعت خامه و جمدهر مرصع با بهولکقاره و علاقه
مروارید و شمشیر با ساز طلا و سپر با گل مرصع و عطای
کلگی بشم و ده هزار روپیه نقد و بمنصب سه هزاری هزار و
پانصد سوار و خطاب خانگی سرمایه اندوز مباحات گشت -
سابق هم ازین سلسله بنام خویشی خلیفه سلطان درون دولت
خداداد (دی ارادت آورده بقدر رتبه کامیاب گشته اند -
مثل میو جعفر همشیره زاده او در سال بیست و هشتم
شاه جهانی (که هنوز خلیفه سلطان در قید حیات بود - و در
همان سال در گذشت) وارد بندر سورت گردید - و بانعام
شش هزار روپیه نقد از خزانه آنجا سرافراز گشت - و پس
از تلمیم سده پادشاهی بمنصب هزار و پانصدی پانصد
سوار و عطای ده هزار روپیه نقد بفریاد شده - و در سال
سی و یکم اضافه پانصدی پانصد سوار و فوجداری و تیولداری
حسین پور مضاف صوبه بهار یافت - و در سال سیوم
عالمگیری میر عمادالدین خویش مشارالیه سعادت ملازمت
دریافت - و بتدریج بخطاب رحمت خان و دیوانی بیوتات

(باب الفاف) [۱۱۲] (مآثر الامراء)

فرق سپاهات بر افراخت . و در سال ششم سید صدر جهان
از خویشان مومی الیه بعزم بندگی آمد . و بمنصب در خور
مرافراز شد *

اکنون خامه به تتمیم بیان قوام الدین خان می پردازد
خان مذکور در همان ایام اضافه پانصدی یافته در سال
نوزدهم بعد مراجعت پادشاهی از حسن ابدال ^(۳) بداد السلطه
لاهور بنظم کشمیر دستوری یافت . و در سال بیست و یکم
از آنجا تغیر شده بحضور ^(۳) رسید . و بصاحب صوبگی لاهور
اختصاص گرفت . و پس از آن فوجداری جهو نیز ضمیمه
گردید . اتفاقاً در آن ایام قضای بلاد و قضبات را (که
بنابر صرف همت پادشاهی با اجرای احکام شرعیه پاس این
مردم باقصی الغایه مرعی می شد) کار بجائے رسیده بود
که با حکام و صوبه داران دم مسارات میزدند . خصوص
سید علی اکبر آله آبادی قاضی لاهور که بنابر دیانت و
حدت و ملائمت (که در طبع او مخمّر بود) سر نیاز بکمه
فرو نمی آورد . قوام الدین خان (که با فضل و کمال و بزرگی
جسم و نسب دماغ عمدگی ولایت در سر داشت - اندازه
رعونت او که تواند گرفت) بمجرد وصول لاهور احوال قاضی
دریافت . و در اول وهام ^(۴) صحبت برهم زن . و رفته رفته

(۲) نسخه [ج] یافت - (۳) در [بهضم نسخه] بابا حسن ابدال -

(۴) نسخه [ج] اوایل *

(مائراامرا) [۱۱۳] (باب القاف)

بقا خوشیها کشید - قنبا را سید فاضل نام همشیره زاده قاضی
(که مرد دست‌دراز و بدزبان بود) و کوتوال از دست و زبان او
بجان آمده در پی جان او افتاد - و کار بجائز رسید که ناظم
کوتوال را (که نظام الدین نام عرف میرزا بیگ بود) با جمع
فرستاد که قاضی را گرفته بیازند - قاضی باستحکام در و دیوار
خانه خود پرداخته ضمای زد و خورد بلند ساخت - دران
دار و گیر قاضی و همشیره زاده اش بخفت و رسوائی جان
سپردند - و پسر او زخمی شد - ازان (که مردم لاهور در امثال
این مقدمات باظهار دینداری و حمیت اسلام بهانه طلب اند)
اهل سوق و ارباب حرف (که حرفی چند خوانده خود را علما
نامند - و از جهلا کمتر اند) هزاران هزار باهم یکتائی و زبده
بلوای عام نمودند - ناظم و کوتوال در خانها بسته مستعد
جنگ نشستند - و مدتی این هنگامه در شهر برپا بود -
مردم نمی‌توانستند در رسته بازار تردد نمود - تا آنکه
از حضور هر دو از منصب و خدمت برطرف گشته
صوبه داری بنام پادشاهزاده محمد اعظم شاه قرار یافت - و
نیابت بلطف الله خان مقرر شد - و تا رسیدن خان
مذکور ببرانرس حفظ الله خان (که فوجدار جنوب پنجاب
بود) حکم رسید که خود را بر جناح استعجال بلاهور (سالیذیه
کوتوال را حواله درنده قاضی نماید - و صوبه‌دار را روانه حضور

(باب القاف) . [۱۱۴] (مآثر الامرا)

سازن - مشار الیه کاربرد حکم گردید - نظام الدین در لاهور بیاسا رسید - و بسبب هجوم و انبوه اهل عناد بسلامت آمدن قوام الدین خان متعذر مینمود - ناچار باخفا در پالکی پرده دار نشانده تا سر دریا (که پایان شهر است) آورده ازان جا کشتی سواره روانه نمودند - در سال بیست و سیوم در اجمیر بحضور رسید - پسر قاضی با جم غفیر نیز حاضر شده مدعی خون پدر گردید - پادشاه فرمود که بشرح رجوع نماید - خان مذکور در محکمه شرعیه خفته کشید - (چون قاضی شیخ الاسلام از نیک نفی حکم باثبات خون نمی نمود) مدتی این مقدمه در کشاکش بود - خان مذکور از غم و غصه گرفتار امراض جسمانی و روحانی گردید - مدعیان نمی گذاشتند و جد داشتند که وکیل او برای جواب در محکمه بیاید - بلکه خودش هم پالکی سواره بیاید - و چون ازین قسم (سوائی زیاده بحالش عائد شد بشفاعت و ضعیف نانی اعز دربار پسر سید علی اکبر بر پیرانه سرش بخشوده از سر قصاص طلبی در گذشت - خان مشار الیه هم در همان نزدیکی رحمت بحال تباہ خود نموده جهان فانی را گذاشت - دو پسر داشت - یکی صدر الدین (که همراه پدر از ولایت آمده بود) احوال او جدا بقلم آمده - دیگری محمد شجاع (که در سال نوزدهم از ایران رسیده بمنصب هزاری سواراژی

(۲) نسخه [ب] همراه پدر رسیده *

یافت - و چون برادرش از شجاعت خانی به صف شکن خانی^(۲) مورد عنایت پادشاه زمان گشت او بدان خطاب سر عزت بر افراخت - و بهمراهی برادر در محاصره گولکنده زخم برداشته بنوازش پادشاهی بهی یافت *

قلعه دار خان محروم

نامش میوزا علی عرب خلف ارجمند عرب خان مغفور است - در ادب کده تربیت والد بزرگوار خویش نشو و نما یافته نخل فطرتش بسجیات حمیده و شیم پسندیده بالید و نهال رشادت او در چارچمن روزگار (یشه ترقی دوانید - از پیشگاه اعلیٰ حضرت صاحب قران ثانی بمنصب پانصدی دو صد و پنجاه سوار چهاره ناموزی بر افراخت - و در سال بیست و چهارم باجارت والد خود از دکن بدارالخلافة شتافته بتلیم ساحت خلافت فرق طالع بر افراخت - و در خور رتبه مشمول اعطاف خسروانی گشت - و مصحوب او خلعت و نقاره پیدرش از روی عنایت ارسال یافت - و پس از سانحه ناگزیر عرب خان منزوی در سال بیست و نهم حمب الالتماس پادشاهزاده فتح نصیب محمد اردنگ زیب صاحب صوبه دکن بتنهانداری تربنگ و هریس (که هر دو قلعه ایست متصل هم واقع - و از معظم حصون و قلاع سنگمنیر است)^(۳) امتیاز گرفت - و پس

(۲) نسخه [ج] صف شکن خان - (۳) نسخه [ب - ج] سنگمنیر *

(باب القاف) [۱۱۶] (مآثر الامرا)

از نخستین جلوس عالمگیری طریق عقیدت پدای اخلاص پیموده
خود را برکاب نصرت انتساب شاهنشاهی رسانید - و در
جنگ شجاع در مورچال اجمیر کمر جانفشانی بر میان
همین بسته در سلک بهادران جلادت منمش طرح دست چپ
منتظم گردید - پس ازان (چون مشارالیه بارضاع ملکمی دکن
شناسا و برسم و رویه آنجا آشنا بود) کومکمی آن دیار گشته
تا انجام حیات مستعار دران مملکت گذرانید - و بافزایش
منصب و خطاب قلعدار خانی^(۲) مرقعی مدارج اعتبار گشت - و
چندس بحراسمت و فوجداری اورنگ آباد پرداخت - پستتر
قلعه داری فتح آباد دهاردن بوی تفویض یافت - و در
سال بیست و پنجم ایامی (که رایات ظفر آیات عالمگیری از
دارالخیر اجمیر بدار لاسرور برهانپور پرتو نزل افکند - و
سه چهار ماهی تا آخر صفر سنه (۱۰۹۳) هزار و نود و
سیوم هجری باقامت ابادشاهی رونق آکین بود) خان مزبور^(۳)
در دهاردن بجوار رحمت ایزدی پیوسمت - و بقرب مرتد والد
خویش آسود*^(۴)

والده ماجده اش سیده ایمن صبیغه میر سید شریف
وگد میر سید ابراهیم ساکن یزد - (چون آن عقیقه داعی حق

(۲) نسخه [ج] قلعه دار خان - (۳) نسخه [ب] نود و سه هجری -

(۴) نسخه [ب - ج] آسوده *

را لپیک اجابت گفتم) عرب خان مرحوم دختر میرزا جمشید بیگ یزدی تزلبش را بعد ازدواج خویش در آرد - [این میرزا جمشید بیگ داماد میر معصوم بدسگالی ست - مادرش یکم از بذات شاهزادگان صفویه است - و پدرش میر معین پسر میر ملاست (که در زمان شاه طهماسب صفوی وزارت استرآباد داشت) و والد او خلیفه میر (که از جناب شاه اسمعیل ماضی بخلیفه مخاطب شده) فرزند بلا واسطه ملا معین مشهور واعظ خراسان صاحب معارج النبوة است - [صبیحة دوم میرزا جمشید بیگ مرحوم را به پسر خویش قلعدار خان مرحوم عقد بیوگانی بست - آن عفت سرشت چهار دختر ستوده سیر (که یکم ازان عائف گرامی نژاد جدّه حقیقی (اقم این سطور است غفرالله لها) و یک پسر میرزا داراب آرد - مشار الیه بمیامن ادب آموزی پدر والا کهر بفنون قابلیت و مردانگی سرآمد همسران گردید - و در نوبت خویش بمنصب مناسب امتیاز یافته سرگرم تقدیم خدمات پادشاهی بود - چندی بخشیکری فوج شاهزاده محمد اعظم شاه و بعد ازان بخشیکری کرناٹک و بخشیکری فوج ذوالفقار خان نصرت جنگ پرداخت - و بقلعداری ده آرد و کالنه و قندهار مره بعد اولی نامور شد - و نخست بخطاب

(باب القاب) [۱۱۸] (مآثر الامراء)

عرب خان و ثانياً بنور محمد خان مخاطب گردید - و در هنگام قلعه‌داری فندهار موسوی خان میرزا معز (که در آن وقت دیوان دکن بود) خطی متضمن فرمایشی نوشته از سهل انگاری یا مراتب نشناسی بالقاب دفتری معذور ساخت - خان مذکور از غیرت و حمیت عرب (که نور پیشانی^۱ اصلتش بود) همان القاب را در جواب نوشت - موسوی خان آنرا دستاویز جنون خان موهی‌الیه ساخته پادشاه عرض نمود - و پای عزل بمیان آمد - خان مسطور بحضور رفته خوشت با موسوی خان سرسوار پی خانه جنگی نماید - از مردم عمده را واسطه ساخت - و در پیشگاه خلافت هم اصل کیفیت پیرویه انکشاف یافت - بتازگی مشمول عنایت خسروانی گردید *

بعد واقعه حضرت خلد مکان در ارزنگ آباد طرح سکونت ریخته روزگاری مهذا داشت که ناهای فلک شیشه باز بر شیشه خانه جمعیتش سنگ تفرقه انداخت - در آن وقت نواب آصف جاه با اتفاق محمد امین خان بهادر از همراهی محمد اعظم شاه تقاعد چسته سرے بدان بلده کشیده فرودکش نمودند - و باقتضای ایام هرج و مرج بهر که گمان زرداری بهم رسید بشکندجه مواخذه در آردند - خان مذکور را (که بتمول و اندوخته‌های پدر وجد شهرت داشت) از خانه آردند

مباغی مصادره نمودند - ازان رز خان مذکور ترک درزگار
نموده بگوشه انزوا در ساخت - و ازين به اندامي (که
عبرت سرشتانرا کشنده تر از مرگ است) سودائے بر دماغش
(بخته جوهر خود را تیره گردانید - اما جنون غریبه
بهم رسانیده بود که یک رز بخواب و خاموشی می گذشت
و نمی گذاشت که کسی بحضور او بیاید - و رز درم با مردم
می جوشید و سرگرم انواع محبت می شد - مدتی ممد
بدین حالت بسر برد - تا باجل موعود در گذشت - پسرش
میرزا رضا علی بشعر و انشا کمال مهاس دارد *

عبرت

هر دوری از ادوار فلکی مقتضی توفیر و تدریج شیئے است
و موجب کمی و فقدان شیئی دیگر - گویا ایام سابقه زمان
در کم و ثروت بود - آنچه از وفور مکنت و قدرت و کثرت
ساز و سامان عرب خان مرحوم و قلعه دار خان مغفور با منصبهای
معلوم بگوش خورده باستعداد پنجاهزاری و هفت هزار
آدان خویش می سنجیم عقل از قبول آن می ایستد - و افسانه
(۲)
می شمارد *

موسوی خان میر هاشم جرأت نخلص قلعه دار خان
است - موسوی خان از ۷۵ سال در رکاب نواب آصف جاه

(باب القاف) [۱۲۰] (مائراامرا)

اسم - عنوان ظاهرش میر منشیگری رتبه قرب که مافوق
ندارد - و آن امیر کبیر در حق مشارالیه در ابتدای تفویض
وزارت بخسرو زمان عرض کرد که سرآمد نعمای الهی (که
شامل حال شده) رفاقت این مرد است که سید و فاضل و حکیم
و منشی و شاعر و مصاحب و مشیر رازدار است - اگرچه هنوز
سپاهگری پامتحان نیامده - اما جرأت از نامش پیدا - الحاصل
اصل نشو و نمای او از قلعه دار خان اسم - جدش سید علی
گیلانی مدتها در نوکری آن خان مغفرت نشان گذرانید - حقا که
خان مزبور مجموعه کمالات است - باین جامعیت درین وقت
بدیار دکن نظیر خویش ندارد - این شعر دلچسپ از دست

* بیت *

* لذت همه در مناسبتهاست *

* از شیر دل شکر گشاید *

اما از اخلاق بهره ندارد - خدایش روزی کند *

ولیم خان خواجه عابد

پور عالم شیخ که از اعظم افاضل و اکابر سمرقند پسر
الهداد بن عبدالرحمن شیخ عزیزان است - که در معموره مذکور
بر وساده ارشاد تکیه زده بتربیت اهل ارادت می پرداخت -
گویند نمیش بشیخ شهاب الدین سهروردی رحمة الله علیه
(۲)

(۳) نسخه [ب] عبدالرحیم - (۳) نسخه [ا] رحمه الله

(مآثور الامرا) [۱۲۱] (باب القاف)

میروسد - خان مذکور در همرقند تحصیل علوم نموده به بخارا
شانت - و ابتدا منصب قضائی آنجا و پستر شیخ الاسلامی یانت
سال بیست و نهم جلوس فردوس آشیانی عزیزت زیارت
حرمین شرفین نموده بکابل و از آنجا به هندوستان وارد شده
نعمت ملازمت پادشاهی اندرخت - و بعزایت خلعت و شش
هزار روپیه نقد نوازش پذیرفته مرخص گشت - و پس از
(۲)
طواف از آنجا برگردد *

در ایامی (که خلد مکان بعیادت پدر والا منزلت از دکن
عازم هندوستان شد) بمنصب سه هزارمی پانصد سوار و
خطاب خانی چهره عزت برافروخت - و پس از جنگ
مهاراجه جسونت سنگه از اصل و اضافه بمنصب چهار هزارمی
هفت صد سوار سر مباحات برافراخت - سال چهارم بتفویض
خدمت مدارت کلی کام دل برگرفت - سال هفتم از اصل
و اضافه بمنصب چهار هزارمی هزار و پانصد سوار تکیه بر
چار بالاش امارت زد - سال دهم از خدمت مذکور معزول
شده بصوبه داری اجمیر و عطای خلعت و فیل رایمت
سر بلندی برافراخت - و سال چهاردهم بتقرر نظم صوبه ملتان
سرمایه کامیابی اندرخت - سال هزدهم از آنجا تغیر شده
بمضور آمد - و میرحاج قافلہ مکہ معظمه مقرر شده

(۲) نسخه [ب] برگردیده *

(باب القاف) [۱۲۴] (مأثر الامراء)

بدان صوب شتافت - و سال بیست و سوم غائبانه بخطاب
قلیج خان ناموزی پذیرفت. پستور بحضور رسیده سال بیست
و چهارم همراه شاه عالم بهادر بتعاقب سلطان محمد اکبر
(که آثار بغی بظهور آورده فرار گردیده بود) کمر هم
بهم - (چون بخصت پادشاهزاده برخاسته بحضور آمد)
چندے مورد عتاب بود - پس از صفح جرمه در همان سال
بخدمت صدارت کل از انتقال رضوی خان باز درم ادج پیم
گردید - سال بیست و پنجم بیساق دکن مامور شده و تم
رخصت بعطای نقاره بلند آرازه گشت - پستور (که درون
مومک پادشاهی در الکه دکن صورت بست) در سال بیست
و نهم بصوبه دارئی ظفرآباد بیدر مامور گردید *
و در ایام (که خلد مکان از شولا پور باراد تسخیر
بیجاپور عنان عزیمت بدان صوب یافت) نامبرده بحضور
رسیده نغمه بار اندوخت - و پس از وصول بنواحی بیجاپور
بعزیمت ترکش و کمان افندخار یافته تعیین مورچال گشت
و قلعه مذکور بصلح مفتوح شد - سال سی ام مطابق سنه
(۱۰۹۷) هزار و نود و هفت هجری [که خلد مکان
جانب حیدرآباد لوای توجه برافراشته بعد رسیدن متصل
قلعه گولکنده بمردم حکم شد توابع محصورین را (که بیرون
دیوار قلعه فرود آمده اند) بر دارند [خان مذکور از غایب

(مآثر الامراء) [۱۲۳] (باب القاف)

کار طلبی دران دیار و گیر یورش نموده قریب قلعه رسید .
درین ضمن گوله زنبورک قضا بر شانه اش خورده دست را جدا
ساخت . او از آنجا اسب سواره باستقلال تمام بدائره خود
آمد . جملة الملک اسد خان (که نظر بدلاجوئی بعبادت
مامور شده) رفت دران وقت جراحان از شانه او (یزهای
استخوان می چیدند . و او باستقامت زانو زده بے چین جبین
با حاضران سرگرم سخن بود . و از دست دوم قهوه می خورد
و می گفت که بخیه دوز خوب بدمت آمده . هر چند در
معالجه سعی بکار رفت اما بسر پنجه اجل دست از کارگاه
دنیا برداشت . پسر کلانش غازي الدين خان بهادر
فیروز جنگ است (که احوالش و ترجمه دو برادرش معزالدوله
حمید خان بهادر و نصیرالدوله عبدالرحیم خان بهادر جدا
جدا سمت ترقیم پذیرفته) . و یکی از پسرانش مجاهد خان
خواجه محمد عارف اسم (که با فیروز جنگ مذکور می بود)
بمنصب مناسب مرتقی گشته . و یکی محامد خان اسم که
چندان ترقی نکرده . هر دو زود در گذشتند *

قاسم خان گومانی

مرد ولایت زا بود . بطالع یاری و بختوری در ملک

بندهای خلد مکانی منتظم گشت . و (چون خالی از جلالت

(باب القاف) [۱۲۴] (مائوالامر)

و کار طلبی نبود (پای پیش آمد در عرصه روزگار گذاشت -
و بتفویض خدمات حضور پادشاهی مورد التفات شد - و در
سال سیام بعد فتح بیجاپور از تغیر کامگار خان به میرتوزکی
اول سر عزت بر افراخت - و در همین سال بجانب
بیسواپتن بمالش مفسدان خیره سر تعیین یافت - و پس ازان
بفوجداری سرا (که الکه ایست وسیع و کرناک بیجاپوری
عبارت از انست) لوای حکومت افراشت - و دران ناحیه
بجدکاری و تلاش مندی (که ناشی از حسن جرأت و جسارت
بود) رعب افزای سرکشان و سرناهان گردیده - حتی که
بومی چیتل درک و راه درک (که هر یک از دیگر در
سرشخی و تبه رائی یکسر و گردن می افزود) از دست قاسم
خان خس بدندان بودند - و خان مذکور از کار پزوهی
بمه نمی آسود - و چوبک زنان دائر و سائر می بود - در سال
سی و نهم سنه (۱۱۰۷) هزار و یکصد و هفت هجری بتقریب
قریب بادونی رسیده بود که حکم پادشاهی عزصدر یافت که
باتفاق خانه زاد خان وغیره امرای حضور (که دران نواحی
رسیدند) بگوشمال سننای شقی (که بگشت و راکشت آن
بوم سرشمت ملک پادشاهی پی سپر نهم و تاراج گشته -
و هر که از افواج پادشاهی بمقابله شتافت دستخوش غارت

(۲) نسخه [۱] هفتم - (۴) نسخه [ب] قریب ادونی *

(مآثر الامرا) [۱۲۵] (باب القاف)

گردید) پردازد - ازان مذکور در شش گروهی از راه
(که معبر غنیم بود) بفوج حضور پیوست - خواست که امرا
را ضیانت خاطر خواه کند - (چون اسباب نما نما از خیم
کرنانگی به استعمال در نیامده - و ظروف طلا و نقره و
چینی هر نوع در ادنی گذاشته بود) از انجا بر آورده (در
دوم پیش خانه خون را بفاصله سه کوه فرستان - غنیم ازان
آگهی یافته جمعیت خود را بر سه توپ قسمت کرده جوقه
را بر پیش خانه فرستان - و گروهی را بمقابله لشکر و
جمع علیحدده مرتب داشت - آن جماعه بیخبر بر پیشخانه
ریخته بسیار را کشتند و خستند - و آنچه بود بردند - نگاه
این خبر بقاسم خان (سید) - خانه زان خان را از خواب
بیدار نکرده بمقابله تلخمت - یک کوه نرفته بود که فوج
غنیم نمودار گردید - خانه زان خان (که از خواب بیدار می گردید
و این خبر می شنود) بهیر و نگاه و احوال و اطفال
همانجا گذاشته جلد می شناید - محاربه عظیم در پیوست -
و دستبردهای مردانه در میان آمد - پای ثبات طرفین از
جا نمیروند - در عین گرمی قتال خبر رسید که جوقه (که
غنیم علیحدده داشته بود) بر نگاه ریخته همه بیتاراج داد -
بهمتها لغزش راه یافت - جنگ کنان بیک گروهی (که
قلعه دندیری بود) خود را رسانیدند - و بر سر تالاب

(باب القاف) [۱۲۶۰] (مآثر الامراء)

(نه در اینجا بود) فروز آمدند - غنیم گرد ایشان را در گرفت -
تاسه روز نمودار می شد و جنگ نمی کرد - و اینجا جز باب
تالاب خوردن کسی نام خوردن نمی شنید - (روز چهارم کاله پیاده
چون مور و ملخ هجوم آورد - تفنگ چون تگرگ بارش
داشت - مصالح توپخانه این طرف بتاراج رفت - ناچار ساعتی
چند تگتگ پا نموده (چون از چار طرف راه بیرون شدن بر
خون بسته دیدند) با وجود ممانعت مردم قلعه بزر داخل آن
شدند - غنیم از اطراف محاصره کرده نشست - (روز اول نان جوار
و باجره از ذخیره آن قلعه بمحصوران رسید - و گاه چهارنوی
و کهنه بدواب - و روز دوم ازین چیزها نام و نشان نیافتند -
(چون خان مذکور تریاک می مفرط بود و زندگیش بدان متعلق)
فقدان تریاک موجب هلاک او گردید - (روز سیوم جان بسپرد و
از دست غنیم جان بدر بود - و برخی برآند که خود را
مسموم ساخت *

قطب الدین خان خویشکی

(۲)
عرف بازید - پدرش سلطان احمد خلف زئی نواسه نظر
بهادر مشهور و خویش جانباز خان خویشکی سمک - در نوکری
پادشاهزاده محمد اعظم شاه شهرت و اعتبار داشت - بتقریب
دست از درکار برداشته رخت اقامت بوطن مالوف کشید -

(۲) در [بعضی نسخه] با بزده *

(مآثر الامرا) [۱۲۷] (باب القاف)

و آخرها طاب حضور شده نطق همس بامثال امر لازم الانقياد
پادشاهي بر بسمت - در عرض راه سپاه جنون بر جمعيت آباد
مزاجش تاخت - و دران ميان متاع زندگي او بدست برد
اجل بغارت رفت - چهار پسر داشت - حسين خان که احوالش
بشرح و بسط تحرير يافت - و بازيد خان و پير خان و علي
خان - سيومين ترقی نکرد - و در ميان در عهد بهادر شاه منصب
عمده يافته زد در گذشت - پسرش نور خان بشمس خان
مخاطب گشته بفوجداری در آبه بهته جالذهر مامور شد *
دران هنگام (که گرده ضلالت پزوه سکمان از لاهور تا قريمپ
دهلي معمرها بباد نهب و نالان داده رطب و يابس را باآتش
بيداد سوختند - و مثل وزير خان فوجدار صاحب جمعيت
سرهند را از پا در آورده قصبه را متصرف گشتند) چون
نوبت بمشار اليه رسيد خان مزبور با پنجهزار سوار و انبوهی از
شرفا و اصناف محترفه اهل اسلام (که بنيم جهان و غزا
و آرزوی شهادت فراهم آمده در جنگ کفار بر يکديگر سبق
مي جستند) استقبال نمود - و نزديک راهون (که هفت
کروهي سلطان پور است) معركة کازار بپاراست - و پس از
شکهای متواليه و سنگ باران فلاحن اندازان کفار بهيئت
مجموعي بر تلمب آنها تاخته بسيار را علف تيغ گردانيدند -

اشقیاء مرهوب و مرعوب بحصار راهون^۱ در آمده و بتحصن
چند روزه دست و پای لاینفع زده اداره دشت فرار گشتند - و
بهتر بفرط جلادت و جسارت بل بعون اقبال خدا داد در
بیمست و در جنگ لوای فیروزی بر افراخت - و در آن وقت
(که محمد امین خان چین بهادر بطریق منقلا از حضور
تعین گردیده) چون بهر همد رسید خان مذکور از نخوت و
خود داری اعتنا بشان او ناکرده بخود سری مراسم تنبیه اشقیاء
و تسخیر قلعه سرهند بکار می برد - بهادر مزبور بحضور نوشت
که شمس خان با نقش جمعیت^(۲) که دارد سرش بداعیه های
دور از کار آگنده شده ایمن نتوان بود - کار پردازان سلطنت
حق شناسی بر طاق نهیان گذاشته او را (که در خور نرد
چشم روی التفات داشت) بیای عزل در آوردند *
اما بازید خان مرد دنیا تلاش زمانه ساز بود - در فتنه
منصبی هم فوجداری را براه می کرد - زمانه (که بهادر شاه
مترجمه جنگ محمد اعظم شاه شد) بملازمت استعفاء یافته
رفاعت برگزید - بعد از فتح بمنصب عمده و خطاب
قطب الدین خان اختصاص گرفت - و پس ازان بشاهزاده
عظیم الشان توسل پیدا کرده کامرانی فوجداری جمو گردید *
[چون کرد (که مقتدا و سرغنه سکهان بوده) از لوه گده

(مآثر الامرا) [۱۲۹] (باب القاف)

بکوه برفی در آمده از ترس فوج پادشاهی نتوانست اقامت
ورزید [گریوه و مغاک بسیار هموده سر از نواحی رای پور
و بهرام پور بر آردن - قطب الدین خان شانزده گروهی
رایپور غربی مائل بشمال بوده - و از نوادر اتفاقات برادر زاده اش
شمس خان از دوآبه تغیر شده بجهت رخصت بخدمت
عم خویش (سیده - ازین آگهی شهادت خان یزنه شمس خان
را با هزار و پانصد سوار بصرعت هرچه تمامتر بحفاظت رایپور
گسیل نمود - و خود بانفاق شمس خان با نهصد سوار بر آمده
نیمه راه قطع کرده بشکار اشتغال داشت که خبر قرب آن
سرگروه شقارت کیشان (سید - صواب دید خان مذکور آنکه
برایپور شتافته با تمام فوج بر سرش بتازد - شمس خان (که
آنها را بسرچنگ مستوفی بکرات مالش بسزا داده بود)
حسای بر نگرفته بدان سو عطف عنان نمود - و مفید
بتویخانه فسخه جلو ریز تاخت - همین که دوچار شد و نام
از بگوش آنها رسید غیر از جان بدر بردن سود خود
نه پنداشته ^(۲) رو بفوار گذاشتند - شمس خان بدنبال افتاد -
هر چند قطب الدین خان گفت که این فتح غیبی را مقدم
دانسته جمعیت فراهم باید آردن و باستیصال پوداخت - ^(۳) از
مستی جوانی و غرور تهور عنان باز نکشید - آن بدطیفتان بکمی

(۲) نسخه [۱] نه پنداشتنند - (۳) نسخه [پ] جمعه *

(باب القاف) [۱۳۰] (مائرا لامرا)

مردم بی برده برگشتند - و بکوته یراق پیوستند - زد و خوردی سخت و کارزار قوی بمیان آمد - و آخر کار بجائے رسید که دست از کارها باز ماند - و از طرفین شمشیر از دست انداخته باهم بتلاش در افتادند - و یکدیگر را بدنندان میگرفتند تا آنکه شمس خان بشهادت رسید - و قطب الدین خان بزخمهای گران از هوش رفت - افغانه چند با فیلان هر دو سواران مانده بودند - کفار هر دو فیل را گاهی کشیده می بردند و باز افغانان حمله کرده از دست آنها بر می آوردند - درین اثنا شهادت خان (که از رایپور برسم استقبال در آمده بود و این هنگامه شنیده) سبک عنان گشت - و بصورت بقیة العیف در رسید - آن تباہ سالان خیال کردند که شمس خان الحال آمده - چون بغتة العیش منتشر گشتند - و سر خود گرفته بدر زدند - شهادت خان صلاح وقت در معارفت دانسته برایپور برگشت - بعد از سه روز قطب الدین خان هم در گذشت - نعمش هر دو را بوطن برده مدفون ساختند - این شهادت خان درین عهد ترقی عظیم کرده - احوال او بتحریر در آمده - قطب الدین خان پسر نداشت *

قطب الملک سید عبداللہ خان

حسن علی نام داشت - وزیر اعظم محمد فیض سین پادشاه بود - و برادرش سید حسین علی خان منصوب

(مآثر الامراء) [۱۳۱] (باب القاف)

امیرالامرائی داشت . و ترجمه از گذشت . قطب الملک در
عهد خلد مکان بخطاب خانی و موجوداری ندر بار (۲) و سلطان پور
(از توابع بکلانه) سرافرازی یافت . بعد ازان به حراست
اورنگ آباد سر بلند گردید *

و چون شاهزاده محمد معزالدین بن شاه عالم از پیشگاه
خلد مکان بصوبه دارعی ملتان مامور شد (حسن علی خان بهمراهی
و کاب شاهزاده دستوری یافت . صحبت او با شاهزاده کوک
نشد . و آزرده خاطر بلاهور برگشت . وقتی که خلد مکان علم
بمنگ جاردانی زد . و رایات شاه عالم از پشار پلاهور
خرامید) حسن علی خان را بمنصب سه هزاره و عطای نقاره
و بخشیکری فوج جدید سرفراز ساخت . و در جنگ محمد
اعظم شاه بهراری فوج محمد معزالدین (که هر اول مجموع
(۴) عساکر شاه عالمی بود) مقرر گردید . وقتی که جنگ ترازو شد
(۵) حسن علی خان و حسین علی خان و نورالدین علی خان
برادر سیوم برسم تهور پیشگان هند خون را از فیل انداختند
و با جمعیت سادات باره پای جلادت افشوده بجنگ کوتاه براق
پیوستند . نورالدین علی خان نقد زندگانی در باخت . و
دیگر برادران زخمهای نمایان برداشتند . و سرخروئی فتم

(۲) نسخه [۱ - ج] ندر بار - (۳) نسخه [ج] آزرده خاطر - (۴) نسخه

[ج] فوج معزالدین - (۵) نسخه [ج] شاه عالم *

(باب القاف) [۱۴۲] : (مآثر الامرا)

و ظفر حاصل کردند . حسن علي خان بمنصب چار هزارى و صوبه دارى اجمير مياهي گشت - و بعد ازان بصوبه دارى آله آباد امتياز پذيرفت *

(چون نوبت سلطنت به محمد معزالدين (سيد) حکومت آله آباد از عزل او بغام راجي خان مقرر شد - و سيد عبدالغفار از احفاد سيد صدر جهان صدر الصدور پهانوي بنيابت راجي خان متوجه آله آباد شد - سيد حسن علي خان فوجى بتقابل بر آردن - و در سواد آله آباد جنگ افتاد - سيد عبدالغفار بعد غالب شدن مغلوب گرديده عنان عطف ساخت محمد معزالدين باقتضای غفلت و عياشي دست از تدارک بر داشته باستمالک سيد حسن علي خان افتاد - و بارسال فرمان بحالى آله آباد و اضافه منصب سرفراز نمود - اما برادرش سيد حسين علي خان ناظم عظيم آباد پتنه (که بمزيد شجاعت و وفار و ممانعت نامور (روزگار بود) با محمد فرخ سير پيمان وفاتت موکد ساخت - چنانچه در ترجمه او نگارش يافت - و بحسن علي خان برادر کلان نيز ترغيب وفاتت نمود - حسن علي خان بچاپلوسى محمد معزالدين (که از وقت صوبه دارى ملتان کم التفاتى او ميدانست) اعتنا

(۲) نسخه [ب] در سواد - (۳) نسخه [ا - ب] رفت - (۴) نسخه [ب]

(مآثر الامراء) [۱۳۳] (باب القاف)

نکرده از ته دل به محمد فرخ سیر گردید - و درخواست
قدم آله آباد نمود - محمد فرخ سیر در چنین هنگام اتفاق
این دو برادر بهادر صاحب فوج از امارات اقبال خون دانسته
از بلده پتنه باله آباد در (سید) (۲) و با حسن علی خان مشافهت
بتجدید عهد پرداخته امیدوار مزید عنایات ساخت - و بهر اولی
فوج مقرر فرمود - و عازم پیش گشت *

عزالدین پسر کلان محمد معزالدین بازالیقی خواجه حسین
مخاطب به خان دران از دار الخلافه شاهجهان آباد بتقابل
محمد فرخ سیر مرخص گردید - و در حوالی کهچوه (از
توابع آله آباد) در رسیده انتظار حریف می کشید - بمجرد
تقارب فوج محمد فرخ سیر عزالدین بے استعمال ادوات
حرب نیم شب راه گریز گرفت - فوج محمد فرخ سیر (که
در کمال عسرت و بے سامانی بود) از غارت بنگاه عزالدین
تقویت بهم رسانید - و روانه پیشتر شده در نواحی اکبر آباد
خرامش نمود - محمد معزالدین نیز از دار الخلافه کوچ کرده
باکبر آباد آمد - و در فکر عبور دریای جون بود که حسن
علی خان پیشقدمی نموده از متصل سرای در زبانهی چهار
گروهی اکبر آباد دریای جون (۳) را عبور کرد - و در عقب او
محمد فرخ سیر نیز از دریا گذشت - اکثر مردم محمد فرخ سیر

(۲) نسخه [ج] رسید - (۳) نسخه [ج] دریای جون *

(باب القاف) [۱۳۴] (مائراامرا)

از عسرت و کم مایگی (و بپراگندگی آورده بودند - معدودے
همراه کلب رسیدند - سیزدهم ذی الحجہ سنہ (۱۱۲۳) ثلث
و عشرين و مائة و الف تلاقوي فریقین دست داد - نسیم
فیروززی بر الویة محمد فرخ سیر وزید - و محمد معزالدين
بتغیر وضع راه دهلي گرفت - درین کارزار از هر دو برادر
تودات نمایان بظهور رسید - حسین علي خان برادر خرد
زخمهای کاری برداشته در میدان افتاد - بعد جلوه افروزی
شاهد فتح حسن علي خان برادر کلان بر جناح استعجال
درانۀ دارالخلافة گشت - و پادشاه نیز بتفاوت یک هفته
سایه وصول بر سامت دهلي انداخت - حسن علي خان
بمنصب هفت هزارى هفت هزار سوار و خطاب سید عبدالله
خان قطب الماک بهادر یار وفادار ظفر جنگ و تفویض وزارت
اعلی بلذد پایب گشت *

چون عروج زبنة این هر دو برادر از حد گذشت ناتوان بینان
در مدد شکست افتادند - و بتسویلات راهی مزاج پادشاه را
شورانیدند - نوبت بجائ رسید که هر دو برادر خانه نشین
گشتند - و بترتیب مورچال و استعداد اسباب پرخاش پرداختند -
والدۀ پادشاه (که با هر دو اظهار دوستی می نمود - و از قدیم
واسطۀ اصلاح بود) بخانۀ قطب الملک آمده مجدداً عهد و

(۲) نسخه [ج] سید حسن علي خان *

پیمان استوار ساخت - هر دو برادر بملازمت رسیده شکوهای
محکمیت آمیز در میان آمد - و چند روز زمانه بآرامش گزائید -
غرض گویان باز مزاج پادشاه را برهم زدند - هر روز محکمیت
بیمزه تر می گشت - و ماده نفاق (که خانه برانداز کهنه
دولتپاست) می افزود - تا آنکه امیر الامرا بصوبه داری
دکن مرخص گشت - و قطب الملک بعیش و عشرت مشغول
گشته عنان وزارت بدست راجه رتن چند سپرد - اعتقاد خان
کشمیری همراز و دهمراز پادشاه گردید - و کنکایش قلع و قمع
سادات اعلان گرفت - قطب الملک بامیر الامرا نوشت که کار
از دست رفته است - پیش ازان (که چشم زخمه بآبرو و جان
سد) خود را باید رسانید - امیر الامرا با کمال تسلط و جبروت
از دکن روانه شده سوان دهلی را معسکر ساخت - و پادشاه را
پیغام کرد که تا بگذریست قلعه با اختیار ما نباشد در ملازمت
وسواس دارم - پادشاه خدمات قلعه را بمتوسلان امیر الامرا
سپرد - بعد استحکام قلعه امیر الامرا بملازمت پادشاه رسید -
و هشتم (بیع الآخر باران) ملاقات ثانی فوجها آراسته داخل
شهر شد - و در حویلی شایسته خان فرود آمد - قطب الملک
و مهرازجه اجیت سنگه در قلعه رفته بدستور روز اول به
بگذریست قلعه پرداختند - و کلید دروازه بدست آوردند - آن

(باب القاف) [۱۳۶] (مآثر الامرا)

روز و شب بهمین مغوال گذشت - مردم شهر واقف نشدند که شب در قلعه چه واقع شد - چون صبح دمید قتل قطب الملک شهرت داده افواج پادشاهی از هرجانب مراتب شده بر سر امیر الامرا خواستند هجوم آرند - امیر الامرا بقطب الملک گفته فرستاد که چه جای توقف است - زود از میان باید برداشت لاعلاج قطب الملک نهم (ربیع الآخر سنه (۱۱۲۱) احدى و ثلثین و مائة و الف پادشاه را مقید ساخت - و رفیع الدرجات بن رفیع الشان بن شاه عالم را از حبس بر آورده بر تخت نشاند - و صدای نقره جلوس او آشوبه را (که در شهر برپا شده بود) فرو نشاند - رفیع الدرجات در حالت حبس بمرض تب دق مبتلا بود - چون سلطنت میسر شد لوازم احتیاط مزاج از دست داد - و بعد سه ماه و چند روز روزگار او مپری گشت ، مطابق وصیت او برادر کلانش رفیع الدوله را بو سریر سلطنت جا دادند - و به شاه جهان ثانی ملقب ساختند - بعد ایامه نیکو سیر در قلعه آگره خروج کرد - امیر الامرا با پادشاه بسرعت خود را رسانده قلعه را مفتوح ساخت - ناکاه فتنه دیگر گل کرد و جی سنگه سوائی طبل مخالفت کوفت - قطب الملک در زکاب شاه جهان ثانی برای دفع جی سنگه بفتح پور سیکری شدافت - و با جی سنگه صورت مصالحه در میان آمد - شاه جهان ثانی نیز بعد سه ماه و

(مآثر الامرا) [۱۳۷] (باب القاف)

چند روز بمرض اسهال در گذشت - ناگزیر (دشن اختر بن جهانشاه بن شاه عالم را از دارالخلافة طلبیده پانزدهم ذیقعدة سنة (۱۱۳۱) احدی و ثلثین و مائة و الف بر ارزنگ فرمانروائی اجلاس دادند - و به محمد شاه ملقب ساختند *

سپهان الله هر چند سادات خود دعوی سلطنت نکردند و اولاد تیموریه را بر تخت نشانند - اما حرکتی (که با محمد فرخ سیر کردند - مبارک نیامد - دمه به آسایش نگذرانیدند و نفوس بطمانیمت نکشیدند - دریاهای فتنه از هر چهار طرف بتلاطم در آمد - و اسباب زوال دولت آماده گشت - خبر رسید که غره رجب سنة (۱۱۳۲) اثنین و ثلثین و مائة و الف نواب نظام الملک ناظم مالوه از دریای نرپدا گذشته قلعه آسیر و شهر برهانپور را متصرف گشت - امیر الامرا سید دلاور خان بخشعی خود را با فوج سنگین جانب نراب نظام الملک فرستاد - دلاور خان بعد محاربه بقتل رسید - سید عالم علی خان نائب صوبه داری دکن (که نوجوان تهور منس بود) کارزار نموده مردانه نقد هستی باخت - امیر الامرا با پادشاه قصد دکن کرد - و قطب الملک با چندی از امرا نوزدهم ذی القعدة (۳) از چهار کورهی اکبرآباد فتح پور ریه رخصت دارالخلافة دهلی شد - و هنوز فرسیده بود که هفتم ذی حجه

(۲) نسخه [ج] نائب صوبه دار - (۳) نسخه [ج] ذیقعدة ۰

(باب القاف) [۱۳۸] (متأثر الامراء)

خبر کشته شدن امیرالامراء طابرت ربا گشت . قطب الملک
برادر مغیر اعیانی خود سید نجم الدین علی خان را (که
بهراسمت دهلی قیام داشت) نوشت که یکم از شاهزادها را
بر آورده بر تخت نشاند . پانزدهم ذی الحجه سنة (۱۱۳۲)
اثنین و ثلاثین و مائة و الف سلطان ابراهیم بن رفیع الشان بن
شاه عالم را بر تخت دهلی اجلاس دادند . بتفاریت دو روز
قطب الملک نیز رسید . و باستمالتم امرای قدیم و جدید
پرداخت . و فوج علی العموم نگاهداشت . و آنچه در ایام
وزارت اندوخته بود از نقد و جنس (که احصای آن جز
علم الهی مقدر کس نیست) همه را صرف سپاه و یاران و
دوستان کرد . و گفت اگر زنده ایم باز بهم می رسانیم . و
اگر خواهش حق نوء دیگر است چرا در دست غیر افتد .
هفدهم ماه مذکور بعزم مقابله از دار الخلافه بر آمد . سیزدهم
محرم سنة (۱۱۳۳) ثلث و ثلاثین و مائة و الف بهوضع
حسن پور رسید . چهاردهم جنگ واقع شد . توپخانه محمد شاهی
باهتمام حیدر قلی خان میر آتش پیهم درکار بود . مردم
باز سه سینه را سپر ساخته در مقابل توپخانه مکرر حملها
نمودند . از برگشتگی ایام فائده نه بخشید . چون شب شد از
بارش گواهای توپ و زنبورک و شترنال (که آن فرست
نمیداد) فوج قطب الملک پراکنده گشت . و تا دمیدن صبح

(مآثر الامراء) [۱۳۹] (باب القاف)

معدودے همراه قطب الملک ماژدند - همین کہ آفتاب از دریاچه مشرق سر برآورد فوج محمد شاہی یورش کرد - و چنگر صعب واقع گشت - بسیاری از سادات بہمل شدند - و سید نجم الدین علی خان زخمہای کاری برداشت - قطب الملک خود را از فیل انداخت ^(۲) - زخم تیر بر پیشانی و زخم شمشیر بر دست رسید - حیدرقلی خان با جمع بر سر وقت قطب الملک رسیده او را بر فیل خود گرفت - و نزد پادشاہ آورد - پادشاہ جان بخشید نموده حوالہ حیدرقلی خان فرمود - قطب الملک در قید پادشاہی روزے بشب و شبے بروز سیاہ می آورد - آخر مسمومش کردند - اول مرتبہ خدمتگار او زہر مہرہ را سائیدہ خوراند - ^(۳) باستفراغ بسیار سمیت دفع شد - روز دوم باز خواجہ سراہ پادشاہی حب زہر ہلاہل آورد - قطب الملک تجدید وضو کردہ مستقبل قبلہ نشست - و گفت آہی تو میدانی کہ این شیء حرام را باختیار خود نمی خورم - همین کہ ^(۴) از حلق فرود رفت حالت متغیر گشت - و جان بجهان آفرین ^(۵) سپرد - و این واقعہ ساخ ذی الحجہ سنہ (۱۱۳۵) خمس و ثمانین و مائتہ و الف واقع شد - قبرش در شاہ جہان آباد زیارتگاہ

(۲) نسخہ [ب] ہذاخذہ - (۳) نسخہ [ب] خورافید - (۴) نسخہ

[ب] بجهان آفرین - (۵) نسخہ [ج] سنہ (۱۱۵۳) ہزارویکصد و

پانچاھ و سہ ہجری •

(باب القاف) [۱۴۰] (مآثر الامرا)

خلأق است - از آثار ادست نهر یت پرگنج واقع شاه جهان آباد

(که از بی آبی حکم کر بلا داشت) قطب الملک در سنه (۱۱۲۷)

سبع و عشرين و مائة و الف نهرے از اصل نهر شاه جهاني

بریده آردن - و آن خطه را بوفور آب احیا نمود - علامه

مرحوم میر عبدالجلیل بلگرامی گوید *

• قطعه •

• بحر جود و فیض قطب الملک عبد الله خان *

• نهر خیرے کرد جاری آن وزیر محترم *

• بهر آن عبدالجلیل واسطی تاریخ گفت *

• نهر قطب الملک مد بحر احسان و کرم *

و نیز علامه مرحوم در مثنوی بمدح او می پردازد

• بیت *

• ازشط و فطرے کامف نشان است •

• یهین الدوله عبدالله خان است •

• بدیوان چون نشیذد نوبهار است •

• بمیدان چون در آید ذوالفقار است *

قادر داد خان بهادر

• شیخ نورالله نام پور قادر داد خان بن رشید خان انصاری

شاه جهاني است (که احوالش علحدده نوکریز خامه و قانع نگار

گشته) - نامبرده در عهد خلد مکان بمنصب چار صدي و قلعداری

(مآثر الامراء) [۱۴۱] (باب القاف)

یکه از قلاع دکن . سرفرازی داشت . و در عهد خلد منزل از اصل و اضافه بمنصب یکهزاری و خطاب پدر خود نامور گشته بفوجدارعی جامود صوبه خاندیس امتیاز اندوخت . و در وقت محمد فرخ سیر (چون نظام الملک آصف جاه صوبه دار دکن مقرر شده) دارن آن الکه گردید . از (که از جانب والده آن امیر قرابت قریبه داشت) به ملاقات آمده موافقت گزید . و در جنگ سید دلور علی خان و عالم علی خان ترددات نمایان بظهور رسانیده از اصل و اضافه بمنصب سه هزاره دو هزار سوار و خطاب بهادر و عطای علم و نقاره کوسن شادمانی بر نواخت . و در مصاف مبارز خان سرکردگی فوج هراول تعلق بار داشت . پس از انصرام جنگ (که نسیم فتح بر رایات آصف جاهی وزید) او از اصل و اضافه بمنصب پنجاه هزاره چهار هزار سوار درجه بلذرتگی پیمود . پس ازان بدغا بر سمت نوکره مقتول گردید . چون لارلد بود آصف جاه قصبه جاتی گانون صوبه خجسته بنیان و موضع انداره صوبه خاندیس منجمله محال اقطاعش بطریق انعام بنام متعلقان او مقرر ساخت . تا حالت تحریر هم پاره ازان بتصرف آنهاست *

قطب الدوله محمد انور خان بهادر

از نسله های شاه عیسی جندالله است (که مرید شاه لشکر

(باب الفاف) [۱۴۲] (مآثر الامراء)

محمد عارف بود - و درون بلده برهانپور مقبره دارن (۲) و شاه
نشکر محمد دست ارادت بشاه محمد غوث گولپاری داده - و
بیرون بلده مزبور مرقد دارن - مومی الیه ابتدا منظور نظر
شاه نور الله درویش (که قطب الملک و حسین علی خان
را بادی اخلاص و اتحاد متحقق بود) گردید - و بسفارش
درویش مزبور سادات مذکور دستگیری نموده در عهد محمد
فرخ سیر پادشاه بدو کرمی پادشاهی رسانیدند - او بمذنب شایسته
و خطاب خانی سر بلند گردید - در ایام (که عالم علی
خان به نیابت اردنگ آباد قیام داشت) او به بخشیدگری دکن
و بنایب صوبه داری برهانپور می پرداخت - پسر خاله اش محمد
انور الله خان (که دیوان آن صوبه بود) از جانب او حراست
بلده مزبور نیز سرانجام می کرد *

چون خبر عبور نظام الملک فتح جنگ بهادر از نربدا بر
زبانها افتاد عالم علی خان او را بانفاق سنگرا ملهار نامی
برهنه برای خبر داری برهانپور فرستاد - او پس از وصول
بهادر مزبور بزواحه بلده مزبور بر آمده ملاقات نمود - ازان بعد
بهمراهی بهادر مسطور می گذرانید - در عمل ناصر جنگ شهید
به بخشیدگری دکن سرمایه عزت اندوخت - و در عمل صلاحیت

(۲) نسخه [ب] - مقبره اوست - (۳) نسخه [ب] پادشاه - (۴) نسخه

[ج] و نیابت صوبه داری برهانپور

(مئرا الامرا) [۱۴۳] (باب القات)

جنگ بخطاب قطب الدوله بلذرتبه گودید . پستر در بلده
مزبور مطابق سنه (۱۱۷۱) یکهزر و یکصد و هفتاد و یک
هجری بمالم اخروی شتافت . خلیق بود و بعبادات پوهیه
موظف . اما در زمانه سازی یکتائی داشت . از ارلان
نمانده . خاله زاده اش محمد انورالله خان مدته بدیوانی نواب
اصف جاه می پرداخت . خالی از راستی نبود . و بوضع
قدین شهرت گرفته . از دیگر برادرانش ارلان باقیمست .

* حرف الكاف *

. کمال خان ککهر

پسر سلطان سازنگ است. (که برادر خرد سلطان آدم
 بود) - ککهران را طوایف بسیلو است - در مابین بهت و
 سنده در شعاب جبال و اطلال و اغوار توطن دارند - در
 زمان سلطان زین الدین کشمیری ملک کد نامی از امرای
 غزنین (که بحاکم کابل نسبتی داشت) آمده بزر این جا را
 از تصرف کشمیریان گرفت - و از کنار نیلاب تا دامن کوه
 سواک و حد کشمیر تمام این عرصه بمرور ایام در حیز تصرف
 در آردن - اگرچه فرق دیگر مانند کهنتر و جانوتهه و ایوان
 و چترنیه و بهوکیان و جهبه و باریه و میکوال نیز متوطن
 درین ناحیه اند - اما مطیع و منقاد ککهران بوده اند - چون
 ملک کد در گذشت پسرش ملک کلان جانشین شد - و پس
 از نبیر نام پسر او کلانجی الوس خود یافت - و بعد از

(۲) نسخه [ب - ج] جانوتهه - (۳) نسخه [ج] جهترنیه - (۴) نسخه

[ج] هادیه - (۵) نسخه [ج] پیرا •

(مآثر الامراء) / [۱۴۵] (باب الکاف)

تتار ناظم قبیلۀ خود گردید - و در زمان تسخیر هندوستان در ملازمت فردرس مکانی خدمات شایسته بتقدیم رسانید - عالی‌الخصوص در جنگ رانا سانگا^(۲) جانفشانیها نمود - او را در پسر بود - سلطان سازنگ و سلطان آدم - ریاست به نخستین باز گردید - او را با شیر شاه و سلیم شاه منازعت عظیم زد داد - نبردهای مردانه کرد - و افغانان بسیاری را به بندی گرفته بفروخت آورد - شیر شاه برادره^(۳) تذبیده این قوم قلعه روهتاس را متصل ولایت این طائفه اساس نهاد - و آخر بمقتضای سرنوشت آسمانی او را بدست آورده بقتل رسانید - و پسرش کمال خان را بقلعه گوالیار محبوس ساخت - و با وجود چنین فقرت ملک ایذا را بدست نتوانست آورد - حکومت الوس گهراں بسطان آدم برادر سلطان سازنگ رسید - سلیم شاه نیز در گرفتن این ملک سعیهای بلیغ نمود - سودمذ نیامد *

گویند نوپتر سلیم شاه زندانیان قلعه گوالیار را حکم سیاست عام کرد - که زندانخانه را کاراک کرده و پر از داری تفنگ ساخته آتش زدند - قوت آتش و باروت زور آورده خانه را از جای کنده با زندانیان بهوا برد - جزو جزو عضو عضو آنها را پراکنده ساخت - کمال خان در راه میان بود - قادر پر کمال او را ازین

(۲) در [بعضی نسخه] رانا سانگا - (۳) نسخه [ج] کرده - (۴) نسخه

[ب] که زندان خانه را .

(باب الكاف) [۱۴۶] (مآثر الامراء)

آسيب محفوظ داشتند - و در گوشه خانه (که او بود) دود
از آن آتش نرسيد - و چون سليم شاه برين حراست ايزدي
آگاه شد عهد گرفته او را رهائي داد - کمال خان بوطن رفت -
(۲)
و چون عم او سلطان آدم استيلاي مطاق يافته بود با برادر
خود سعيد خان روزگاري بذاکامي مي گذرانيد - و متابعت
بنفاق ميکرد - در سر آغاز جلوس عرش آشياني در منزل
جاندهر بوسيله درامت خواهي قديم آمده ملازمت دريافت -
و در جرگه امراء هتساک گشت - و در جنگ هيمو و مانگوت
(۳)
خدمات شايسته نموده مشمول عواطف سلطاني گرديد - و در
هال سيوم بتدبيره افغانان ميانه (که در حدود سرورنج مضاف
صوبه مالوه سر بفساد و فتنه برداشته آهنگ آشوب و شورش
داشتند) تعيين شد - او بجمعيت لائق بر سر آنها رفته نبرد
مرد آزما نمود - و مظفر و منصور برگشت - عرش آشياني
قصبه کره و فتح پور هتسوه و بعضي محال ديگر بجاکير او
مکرمت فرمود - و در سال ششم هنگام محاربه پسر مبارز
خان عدلي (که او را افغانان بعربي برداشته بودند) کمال
خان جمعيت شايسته برده با خان زمان شيباني شريک خدمت
شد - و دران جنگ مرد آزما از کارنامهها بظهور آمد - عرش آشياني
از اهتنام (ادمردمي و فدريت او فرمود - که کمال خان خدمت

(۲) نسخه [۱ - ب] داده - (۳) نسخه [ب] و در منزل جنگ *

(۱۰ اثر الامور) [۱۴۷] (باب الکاف)

خود بجا آورد - اکنون وقت عاطفت ماست - بهر مطلبی (که داشته باشد) کامیاب خواهد شد - چون بحضور رسید در سال هشتم سنه (۹۷۰) نهمصد و هفتاد و هجری بوسائل باریابان خلافت معروض داشت که بمقتضای حب وطن امید ولایت پدر خود دارم - تا قضیه ناکامی مراد پدر پیش آمد ملک موروثی عم من متصرف است - عرش آشیانی بخان کلان و دیگر امرای پنجاب بر نوشت که ولایت گکهران (آنچه سلطان سارنگ در تصرف خود داشته - و اکنون سلطان آدم دازد) دو بخش ساخته یکی بار مسلم دازند - و بر دیگری کمال خان متصرف گردد - و اگر سلطان آدم ازین حکم را ایستد سزای نافرمانی در گزارش نهند - چون گزارش این حکم به سلطان آدم نمودند او را پسرش لشکری نام (که راتق و فاتق مهمات پدر بود) سر از اطاعت پیچیدند - افواج پنجاب با کمال خان بولایت گکهران در آمده در حوالی قصبه (۲) هیلان جنگ عظیم در پیوست - و قتالی سخت دست داد - سلطان آدم دست گیر شد - و لشکری پسرش گریخته بکوہستان کشمیر رفت - او را نیز اسیر ساخته آوردند - و تمامی ولایت گکهران (که بتسخیر هیچ یکی از فرمانروایان هذروستان نیامده بود) مستخر نموده کمال خان را باستقلال

(باب الكاف) [۱۴۸] (مآثر الامر)

متمکن ساخته سلطان آدم و پسرش را بار سپردند - کمال
خان لشکری را رهگرای فنا ساخت - و سلطان آدم را مقید
نگاه می داشت - تا حیات طبیعی سپری کرد * (۲)

در طبقات اکبری آورده که کمال خان در سلک امرای
پنج هزاری انتظام داشته - و بشیوه مرضیه شجاعت و پردلی و
بصفت ستوده سخاوت و کرم گستری ممتاز ابزاری روزگار بود - (۳)

و گفته که در سنه (۹۷۰) نهصد و هفتاد پیمانۀ هستی او
لبریز گردید - و این همان سال کامیابی اوست - والله اعلم * (۴)

کاگر علی خان

از یکم های همایون پادشاه است - سال (که جنم آشیانی
بگشایش هندوستان رایت عزیزمت افراشت) او در رکاب
پادشاهی وارد هندوستان گردیده - در عهد عرش آشیانی
بمنصب دو هزاری رسیده - سال یازدهم (چون مهدی
قاسم خان تعلقه دار گدهه بے اجازت پادشاهی عازم حجاز
گردید) عرش آشیانی او را با جمع دیگر بآن حدود تعیین
فرمود - و در جنگ ابراهیم حسین میرزا (که متصل تصبه
سرنال از مضافات صوبه احمد آباد واقع شد) از ملتزمان

(۲) نسخه [ب] طبیعی - (۳) نسخه [ج] بصنعت - (۴) نسخه [ج]
والله اعلم بالصواب - (۵) نسخه [ب] فردوس آشیانی - (۶) نسخه [ب]
گدهی *

(مآثر الامرا) [۱۴۹] (باب الكاف)

رکاب پادشاهی بود - پستتر همراه منعم بیگ خان خانان بهم
شرقی دیار تعیین یافته - در ایامی (که فوج پادشاهی بمحاصره
پتند اشتغال داشت) روزت باتفاق پسر خود بر سر غنیم
تاخته کارنامه (ستمی بظهور رسانید - و کار جمعی بشمشیر
جلادت تمام ساخته مطابق سنه (۹۸۰) نصد و هشتاد
هجری خود نیز پیمانۀ هستی لبریز گردانید *

کنور چگت سنگه

پسر کلان و خلف الصدق راجه مانسنگه کچهواهه است
در عهد عرش آشیانی بسری و سوکردگی ناموری داشت - و
گزین خدمات بجا آورد - و در سال چهل و دوم بتومک میرزا
جعفر آصف خان (که بهالش راجه باسو زمیندار مور پتهان
مامور بود - و از ناسازی امرا کار پیش نمیرفت) تعیین شد -
و نیکو پوستاریها بتقدیم رسانید - و در سال چهل و چهارم
سنه (۱۰۰۸) هزار و هشت هجری رایات پادشاهی بعزیمت
دکن جانب مالوه برافراخته شد - و شاهزاده سلطان سلیم
باستیصال رانا امر سنگه رخصت یافت - راجه مانسنگه
(که از نظم و نسق بنگاله خاطر و پرداخته بحضور دولت
بار اندوخته بود) بهمراهی شاهزاده تعیین گشت - و پاسبانی
آن مملکت وسیع بنیابت پدر بنام چگت سنگه قرار گرفته
دستوری یافت - هنوز نزد دارالخلافه آگره در تهیه سامان راه

(باب الكاف) [۱۵۰] (مآثر الامراء)

بود که بافراط می گساری در عین شباب ناگهانی واپسین
نمواب در ربود - و الوس کچهواهمه را بدر از نای غم انداخت -
عرش آشیانی از خسروانی نوازش مهاسنگه پور خرد سال
اد را بر نواخته بجایش فرستاد - و چمن زار امید جهانی
شاداب گردید - فتنه سگالان آشفته رای آندیار و برخی افغانان
(که پیوسته پرستاری نمودند) ازان خرد سال حسابی
بر نگرفته سر بشورش برداشتند - مهاسنگه از ناتجربگی
چاره آن آسان بر شمرده بآهنگ آریزش بر آمد - در تصبه
بهدرک سال چهل و پنجم هنگامه نبود گرمی پذیرفت - و
چشم زخمی بزوج پادشاهی رسید - اهل خلاف برخی جاها
بر گرفتند - راجه مانسنگه از شاهزاده جدائی گزیده به بنگاله
گام سرعت برگرفت - و در تلافی آن شکست کارنامها بر ساخت -
مهاسنگه در سر آغاز شباب بطریقه شذیعه پدر شیفته شراب
خان ومان خراب گشت - و جان شیرین بدان تلخ آبه جگرسوز
در باخت *

کشن سنگه راتهور

(۲)

برادر علائی راجه سورج سنگه مشهور و بوادر اعیانی
والده قدسیه فردوس آشیانی سمک - بیمن این گرمی نسبت
در عهد جنک مکانی بهدراج قرب و دولت مرتقی گشت - و

(۲) نسخه [ج] راتهور *

با برادر کلان (که از اعیان سلطنت و سردار با سامان و جمعیت
(۲)
بود) بنفاق و کینه می گذرانید . اتفاقاً گویند داس بهائی
(که وکیل مطلق و مدار دولت راجه سورج سنگهه بود)
گویند داس برادرزاده راجه را بجهت نزاع بقتل آورد .
چون راجه او را بسیار می خواست به باز خواست خون
نیفتاد . کشن سنگهه مذکور ازین اغماض بر آشفته بانقمام
برادرزاده در کمین فرصت نشست . و انتهاز قابو می جست .
در سال دهم جهانگیری سنه (۱۰۲۴) هزار و بیست و چهار
هجری (که سواد دار الخیر اجمیر معسکر پادشاهی بود)
دران روز (که جنم مکانی بسیر تالاب بهکر نهضت فرمود)
کشن سنگهه پیش از صبح بعزم قصاص سوار شده در فضائے
(که راجه سورج سنگهه فرود آمده بود) (سید - و برخی
مردم آزموده کار دلاور خود را پیاده ساخته بر سر خانه گویند
داس فرستاد . آنها جمعاً را (که برسم حراست و حفاظت
اطراف خانه اش بودند) بشمشیر گرفتند . درین زد و خورد
و شور شغب گویند داس بیدار شده بے سابقه خبر
از یکطرف خانه برآمد . تا بر کیفیت حال آگهی یابد .
مردم کشن سنگهه (که بجسمت و جوی او سراسیمه بودند) همین
که دیدند بقتلش پرداختند . کشن سنگهه (چون هنوز

(باب الكاف) [۱۵۲] (مآثر الامراء)

ازین ماجرا آگهی نداشتند (بشدت خشم و اضطراب خود
نیز پیاده شده درون حریمی در آمد - هر چند مردم مانع^(۲)
آمدند ملتفت نشد - درین وقت راجه سورج سنگهه نیز
بیدار شده شمشیر در دست از خانه بر آمد - و مردم
خود را بمدافعه برگماشت - دران هجوم کشتن سنگهه با لخته
همرمان کشته شد - و بقیه السیف خود را باسبان رسانیده
برآمدند - مردم راجه دنبال گرفتند - پیش جهروکه پادشاهی
هنگاه سرربائی و جان ستانی گرمی پذیرفت - شمشیرهای
آبدار بفرق هرکه می نشست تا کمر می رسید و تیغهای فولاد
هندی نژاد بکمر هرکه می خورد در حصه عدل می ساخت -
شصت و هشت راجپوت از طرفین دران معرکه مرد آزما چهره
مردانگی را بملگونه جانفشانی برآراستند - گویند ازان روز
شمشیر سورهی اعتبار بهم رسانید - و مردم دیگر نیز
خواهش نمودند - جنم مکانی بعد ازین سانحه منصبش را
به پسران تقسیم نموده کشتن گنده وطن او را بآنها بحال داشت *

کاکر خان عرف خان جهان کاکر

از والا شاهیان فردوس آشیانی ست - پس ازان (که
تخت سلطنت بوجود فایز الجود آن پادشاه رونق تازه
پذیرفت) او بمنصب هزاری چهار صد سوار و افعام شش

۴ مآثر الامراء [۱۵۳] (باب الكاف)

هزار روپيه مالامال نشاط گشت - و سال سيوم هنگامه (که الکه
(۲) دکن مخيم سرداق پادشاهي بود) در افواج متعينه جهت
تنبیه خانجهان لودي و تخريب تعلقه نظام الملک دکني
بمراهی راجه گج سنگه اختصاص یافت - سال هشتم با سيد
خان جهان باره برای مالش چهار سنگه بنديه تعين
شد - سال دهم باضافه پانصدی شش صد سوار ارج ترفي
پيمود - سال سیزدهم از اصل و اضافه بمذنب دو هزارى
هزار سوار و خطاب کاکر خان عز ناموري اندرخت - بهتر
تعينات قلعه قندهار گردید - مدتها درانجا ماند - (چون
سال بیست و دوم شاه ايران آمده قلعه را بزر بر گرفت) او
باتفاق خواص خان قلعه دار آنجا رفته شاه را دین - و رخصت
هندهستان حاصل نموده برگردید - همراه سلطان اردنگ زیب
بهدار (که نوبت دوم بیساق آنجا نامزد شده بود) تعينات
گشت - و سال بیست و ششم برکاب سلطان دارا شکوه بدان
(۴) مهم شتافت - پس ازان احوالش بنظر نرسیده *

کار طلب خان

اصلش از قوم مرهته است - بسونمت راد نام داشت - در عهد
جنت مکانی در سالک ملازمان پادشاهي و تعيفاتيان دکن

(۲) نسخه [ب] متعینه پادشاهي (۳) نسخه [ب] چهار سنگه -
(۴) نسخه [ا] نرسیده .

انتظام یافته - و بمنصب دو هزارمی هزار سوار فائز گردیده - پس
ازان (که بربقه اسلام در آمد) بخطاب کار طلب خان مخاطب
گشت - و سال سیوم جلوس فردرس آشیانی هنگامی (که حدود
دکن مطرح الویه فیروزپاتی بود) از اصل و اضافه بمنصب
سه هزارمی دو هزار سوار امتیاز اندوخت - سال نهم (که
پادشاه بار دوم بدکن (سیده افواج به تئبیه ساهو بهونسله
و پامال ساختن ملک متعلقه عادل خان تعیین فرمود) او
بهمراهی خان زمان اختصاص گرفت - پس ازان همواره
با ناظران دکن بودی - سال سی ام در رکاب پادشاهزاده
محمد اورنگ زیب بهادر بر سر قطب الملک شتافت - و
پس از انفصال مقدمه^(۲) او همراه کیسر سنگه زمیندار دیوگده
جهت تحصیل زر^(۳) (که ذمه مومنی الیه قرار یافته بود)
از پادشاه زاده مرخص گردید - و پس ازان (که کار فرمایان
قضا توطیه دیگر برانگیختند و پادشاه زاده بتقریب عیادت
پدر والا قدر از دکن عازم هندوستان گردید) او را مستمال
ساخته همراه گرفت - و در محاربه با مهاراجه جسونت سنگه
و مقابله دارا شکوه ملتزم رکاب بود - در ایام موعود (روزگار
زندگیش بهر آمد *

(۲) نسخه [ب] کیسل سنگه - (۳) نسخه [ا] تحصیل *

کنج علي خان عبدالله بیگ

پسر کلان علي مردان خان امیر الامراست - سال بیست و ششم جلوس فردوس آشیانی به منصب هزاره پانصد سوار و سال بیست و هشتم باضافه پانصدی ذات و سال بیست و نهم باضافه یکصد سوار کام دل برگرفت - سال سی ام از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هشت صد سوار طبل شادماني برنواخت - و (چون سال سی و یکم پدرش بعالم بقا خرامید) از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار مرتقي گشته گرد ملال از چهاره قالم زده برافشاند - پستمر همراه سلیمان شکوه بر سر محمد شجاع تعین شده - (چون زمانه نیرنگ کار رنگ دیگر ریخت - و فلک شعبده باز نقش عالمگیری بر روی کار آورد) او خود را بیارگاه سلطنت رسانیده بحصول ملازمت پرداخت - و سال اول بعطای نقاره کوس شادماني زده همراه خلیل الله خان بتعاقب دارا شکوه مامور گردید - پستمر بخطاب کنج علي خان مخاطب گشته در جنگ شجاع و نبرد دوم دارا شکوه همراه بود - سال نهم از اصل و اضافه بمنصب سه هزاره دو هزار سوار سرفراز گشته در سلک کومکيان دارالملک کابل انتظام یافت - و در جنگ افانده خیبر شریک تردد مبارزان گردید - پستمر حالات او بنظر نرسیده *

کیرت سنگهه

(۴) پسر دوم میرزا راجه جے سنگهه - (چون میوان فساد پیشه کما بهازی و کهوه مجاهد مابین مستقر الخلافه اکبر آباد و دارالخلافه شاه جهان آباد خار راه گشته مترو دین و سکان آن نواحی را ایذا و آزار می رسانیدند - و پرگنات از دست انداز ایذان (و بوبرائی نهاد - و تیولداران آن محال ازین رهگذر خسارت می کشیدند) در آخر سال بیست و سیوم شاه جهانی از پیشگاه خلافت و جهان بانی کیرت سنگهه بمنصب هشتصدی هشت صد سوار سرافرازی یافتند محال مذکور بطریق وطن در تیولش مرحمت گردید - و بمیرزا راجه حکم شد که آن گره واجب الدفع لازم الاستیصال را از بیخ و بن برکنده در قلع و قمع آنها دقیقته نامرعی نگذارد - و آن سوزمین را از خار و خس مفسدان تبه کار به پیراید - و بجای ایذان مردم خود را آردده آباد سازد - راجه بوطن شنافته با چهار هزار سوار و شش هزار تفنگچی و تیردار بمحال مذکور آمده بقطع جنگل پرداخت - و بسیاری از فتنه پزهران را علف تیغ گردانید - و گروهی را ماسور ساخت - و فرادان مواشی بدست آرد - و بقیة السیف را مستاصل نمود - هزار سوار از منصب راجه دو اسپه سه اسپه گشته پرگننه حال کلیان (که

(مائثر الامرا) [۱۵۷] (باب الكاند)

جمعش هشتاد لک دام است) در طلب این اضافه مرحمت
شد . و کیرت سنگه هم باضافه منصب و فوجداری میوانه
سر بر افراخت *

و (چون سر و فطرتش برسته جو بیار میرزا راجه بود . - و

نهال شعورش تربیت یافته بوستان سواي دانش آن بلند فکرت)

در کمتر زمانے معامله فهمي و کاردائی خود را خاطر نشین

بادشاه ساخت - و در سال بیست و هشتم هنگامے (که الوبه

جهانبانی بجانب دار الخیر اجمیر باهتر از آمد) او را از سابق

و لاحق بمنصب هزاری نهند سوار ممتاز نموده بحراست

شهر دار الخلافه رخصت فرمود - [چون آخر سال سیوم

عمارات فیض آباد معروف به مخلص پور از مضافات پرکنه

مظفر آباد سرکار سهارن پور بر کنار دریای جون متصل کوه

دامان شمالی (که بکوه سر مور نزدیک است) قریب باختتام

رسید - و نهضت پادشاهی بسیر آن مکان دل نشین (که از

دار الخلافه چهل و هفت کرده جو بیی ست) اتفاق افتاد] (۳)

کیرت سنگه بحفاظت بیرون شاه جهان آباد دستوری یافت -

و (چون پدزش از مرافقت سلیمان شکوه جدائی اختیار

نموده عازم آستان عالمگیری گردید) کیرت سنگه (که بعد

از جنگ دار شکوه بوطن رفته بود) پددر ملحق شده همراه

(۲) نسخه [ج] سارنگ پور - (۳) نسخه [ب] افتاده *

او استعداد ملازمت نمود - و بعطای عام مشمول نوازش
گشت - و بجهت تنبیه مفسدان میوات مرخص گردید - و
چندت بفرجدارئی نواح دارالخلافة پرداخت - پستور بهمراهی
پدر در تسخیر ولایت سیوا توددهای نمایان نمود - و با سه
هزار کس در بروی قلعه بوزندهر ملچار بساخت *
(۲)

(چون سیوا رهگرای اطاعت و انقیاد گردید و جمیع
عمدهای آن جیش بالطاف پادشاهانه کامیاب گشتند) کیرت
سنگه بمنصب دو هزار و پانصدی دو هزار سوار سربلندی
یافت - بعد ازان (چون میرزا راجه بتاخت ولایت بیجاپور
لوی عزیمت برافراخت و فوج التمش را بشهامت کیرت
سنگه انتظام بخشید) او دران معارک هیجا با مبارزان عساکر
بیجاپور نبردهای مرد آزما نمود - و (چون میرزا راجه در
برهانپور باجله طبیعی در گذشت) او دران اندوز حضور
گشته یعنایت نقاره و از اصل و اضافه بمنصب سه هزاری دو
هزار و پانصد سوار پایه اعتبار برتر افراخت - و باز کومکی
دکن گشته مدتی دران ولایت بسر برد - در سال شانزدهم
سنه (۱۰۸۴) یکهزار و هشتاد و چهار هجری بنهان خانج
نیستی فرورفت *

(۲) نسخه [ج] بوندهر - (۳) نسخه [ب] طبیعی - (۴) نسخه

کامگار خان

پسر دوم جعفر خان است - در ابتدای سلطنت خلد مکان
 بمنصب درخور سر بلندی یافته - سال هفتم از اصل و اضافه
 بمنصب هزارتی در صد سوار و خطاب خانی کامیاب گشته -
 سال دهم از تغیر لطف الله خان بخدمت بخشیدگری اهدیان
 اعتبار بر گرفت - سال دوازدهم بداروغی جواهر بازار تفاخر
 چشم - سال نوزدهم بوجهی از منصب برطرف گشت - سال
 بیست و یکم مورد عاطفت گشته از تغیر رحمت خان بخدمت
 بیوتاتی مباحثات اندوخت - سال بیست و دوم (که پادشاه
 از دار الخلافه عزیمت اجیر فرمود) او بقعه داری دار الخلافه
 مامور شد - سال بیست و چهارم از تغیر اشرف خان
 واقعه خوانی و سال بیست و پنجم از انتقال عبد الرحیم
 خان بخشعی سیوم و سال بیست و هفتم بعزل مغل خان
 آخته بیگی و سال بیست و هشتم داروغگی جلو و سال
 سی ام عوض بهره مند خان داروغه غسل خانه و آخر همین سال
 پس از انتقال محمد علی خان خانسامان شد - پستور از
 قلعته مذکور معزول شده سال سی و سیوم با جماعه مامور
 گردید که مردم محل محمد معظم را بشاه جهان آباد برساند -
 سال چهل و سیوم از اصل و اضافه بمنصب صد هزارتی
 رایت بلذ پلپی افراخت - چندس قلعہ داری اکبر آباد

هم داشت . ساده لوحیهای او زبان زد است . و با
بے کمالی نظر بعلو خاندان بسیار برخورد می پیچید . و سر
بهیچ کس فرو نمی آورد *

گویند روزی پادشاه پیغامی بامیر خان تهنه فرمود که
بکامگار خان برساند . او مصحوب معتمدی ازین ماجرا خان
مذکور را مطلع ساخته استدعای آمدنش بخانه خود کرد . خان
مذکور بدر تجاهل زده پرسید که کدام امیر خان . امیر خان
خود بنی عم ما بود . واسطه گفت که امیر خان عبدالکریم
تهنه . گفت یعنی عبدالکریم فراش . بگوئید که ما بخانه فراشان
نمی آئیم . و باین حرف تلمیح بدان کرد که امیر عبدالکریم مدتی
داروغگی جانماز خانه پادشاهی داشت . چون امیر خان
این نقل پیش پادشاه کرد فرمود که آخر پسر جعفر خانست
در خانه نبایستم طلب داشت . قطعه نعمت خان عالی که
بیمت لولش اینست *
* بیمت *

* کتخدا شد بار دیگر خان عالی منزلت *

* با کمال عز و تمکین و وقار و زینت و زین *

در حق اوست *

حرف اللام

لشکر خان

محمد حسین نام خراسانی در عهد عرش آشیانی بمذمبه
 دو هزار و خدمت والی میر بخشگیری و میر عرضی اختصاص
 داشت - در سال یازدهم بسعایت مظفر خان تربتی معزول
 گردید - و در سال شانزدهم از بے خردی و دولت نخوتی
 روز روشن مست شراب بدربار آمده عریده ناکي نمود -
 چون بعرض پادشاهی رسید باوصف عمدگی و تفویض مناصب
 عظیم الشان او را بدم اسب بسته گردانیدند - و چندے محبوس
 داشته و گذاشتند - و در تسخیر بهار و بنگاله بهمراهی
 خان خانان منعم خان تعیین بود - (۲) در جنگ دارن کرانی
 (که دعوی وراثت آن مملکت می نمود) در فوج قول
 برفاقی سپهسالار های ثبات افشردہ زخم های عنیف برداشت -
 اگرچه زخمها به شد لیکن از بے پروائی و سهل انگاری

(۲) نسخه [۱ - ب] خان خانان منعم تعیین بود (۳) نسخه [ج] کرانی *

ایام نقاهت در نهمصد و هشتاد و دو در بنگاله قالب تهری

کرد. صاحب جمعیت بود. هزار سوار نوکر خود داشت *

اگرچه این افراط تعدیب^(۲) (که از جانب پادشاه در باره

او سرزد) بظاهر استیلائی قوت غضبی ظاهر می کند - چه

در عرف و عادت سلاطین دانش آئین (که سیاست و تهدید را

ناگزیر انتظام نشاء ظاهر دانند) تعزیر بشخص بر می گیرد -

یکه را بزهر چشم و چین پیشانی و دیگره را بدرشتی و

سخت زبانی بعضی را سیلی ز مشم کوب و برخی را بکوه و

چوب سزا دهند. - خوش گفت کسی که گفت *

* رباعی *

* نادیدی اگر ضرورت افتد بهوس *

* یکدست خطا سمت گوشمال همه کس^(۳) *

* ای مطرب قانون بساط انصاف *

* دغ را بطپانچه کوب و نی را بنفس *

اما نظر بر شخصیت این مرد جاه پرست بموقع واقع شد -

که با وصف این همه عمدگی متحمل چندین خواری و

خفت گشته از ذلت نفس و دناءت همه دست از

نوکوی و ملازم پیشگی برداشتم - والا بسا کم رنگان که

بکجی ابرو و حرف پهلودار جان پیاس آبرو سپرده اند - و

عزت و نیکذامی جاوید اندرخته *

(۲) نسخه [ج] این امر از تعدیب - (۳) نسخه [بد] هرگز *

تنبیه

چون شخصیت هر کس قطع نظر از ان شخص بمفهوم غیر
مختلف است احکام شرعی (که اشل و انفع وارد شده)
بشخص بر نمی گردند بل بر فعل مترتب است - و بقدر آن
مزد و اخذ قرار یافته *
* ع *

* هر عمل اجری و هر کرده جزائی دارد *

لشکر خان ابرو الحسن مشهدي

ابتدا دیوان شاهزاده سلطان مراد بود - پس از فوتش از
دکن آمده در خدمت شاهزاده سلطان سلیم بزدگی اندوخت
و حسن پرستاری را سرمایه دولت ساخت - بعد فرمانروایی
بخطاب لشکر خانی و منصب عمده سر بر افراخت - و
مدتی بدیوانی و بخشیدگری مریه کابل می پرداخت - چون
خان دران ناظم آنجا نرد مخالفت می باخت طلب حضور
شد - و پس از ان به تنبیه افغانان (که سنگ راه مترو دین
هندوستان و کابل بودند) مامور گشت - و مهما امکن در
زدن و بستن رهزان و قطاع الطريق سعی بلیغ بکار برد - تا
بر وجه نیک امن طریق صورت گرفت (۲) - و در سال چهاردهم
(که اول مرتبه سیر گلگشت کشمیر منظور جنک مکانی گردید)
ادرا بعنایت علم و نقاره مفتخر ساخته بحراست دار الخلافة

(باب الام) [۱۶۰] (مآثر الامرا)

آگره گذاشتند - و (چون افواج پادشاهی بهمراهی شاهزاده پرویز بسپه سالاری مهابت خان در تعاقب شاهزاده شاهجهان تعیین شد) لشکر خان نیز کمکی گردید - بعد (سیدن برهانپور) چون عادل شاه والی بیجاپور بر رزم ملک عنبر با مهابت خان طرح درستی انداخته ملا محمد لاری سپه سالار خود را با پنج هزار سوار گزیده به برهانپور فرستاد (مهابت خان راد رتن سربلند رای را بحر است بلده گذاشته لشکر خان را با جمعی از امرا همراه ساخت - و تمشیت مهم آنجا بملا محمد تفویض نمود - و خود با شاهزاده پرویز بجانب آله آباد شتافت - ملک عنبر (که منتظر فرصت بود) به بیجاپور رفته محاصره نمود - عادل شاه باستحکام برج و باره پرداخته مسرعان بطلب ملا محمد روانه کرد - و بمهابت خان نوشت که در ازای هواخواهی پادشاهی چشم اعانت دارم - و سه لک هون (که قریب دوازده لک روپیه باشد) برسم مدد خرج سپاه نیز حواله نمود - چنانچه حسب الرقم مهابت خان سربلند رای با معدودی در شهر اقامت گزیده لشکر خان را با فوج دکن در رفاتت ملا محمد باستیصال ملک عنبر راهی ساخت - ملک عنبر آگهی یافته بلشکر خان نوشت که نسبت بملازمان پادشاهی گستاخی سر نزده - بچه تقریب واجب التخریب شده ام - چون با عادل شاه از قدیم ایام بر سر حدود ملکی

نزاع اسمت مرا با مدعی بگذارید - تا هر چه مقدر است بظهور
آید - اصلا التقات بحرف او نکرده بحوالی بیجاپور (سیدند -
ناگزیر ملک عنبر دست از محامره برداشته راه دیار خود
گرفت - ملا محمد سر در دنبالش گذاشت - هر چند او سپراندازی
و مدارا می نمود ملا محمد حمل بر عجز و زبونی کرده شدت
و غلظت می افزود - چون کار بر تو تنگ شد - و اضطرار ^(۲) دامن گیر
گشت) ناگزیر در منزل بهاتوری پنج کردهی احمدنگر قرار
بجنگ داده رزم طلب گردید - اتفاقاً ملا محمد اری کشته
شد - و سررشته انتظام فوج عادل شاهیه گسیخت - جادو
رای و اردا رام از امرای پادشاهی دست بکار جنگ نابره
راه فرار سپردند - اخلاص خان و غیره بیست و پنج نفر از
سرداران بیجاپور (که مدار دولت عادل شاهیه بر اینها بود)^(۳)
گرفتار شدند - ازان میان فوهاد خان را (که تشنه خون او
بود) از سرچشمه تیغ سیراب ساخت - و از امرای پادشاهی
لشکر خان با میرزا منوچهر و عقیدت خان و غیره چهل منصبدار
بقید ملک عنبر در آمدند - و چندی بمقتضای سرنوشت
آسمانی در قلعه دولت آباد محبوس و مسلسل بودند - پس
از فوت سلطان پرویز (که مهمات دکن بخان جهان لودی
بالاصالة باز گردید) لشکر خان با دیگر امرا (هائی یافته

(۲) نسخه [ب] اضطرار - (۳) نسخه [ج] بر آنها .

ببرهانپور آمد - پس از سرور آرائی فردوس آشیانی نظر بر
سوابق خدمات او (که در ایام شاهزادگی بضرورت وقت ده
لک رپیّه بطریق قرض داده بود) مبلغ مذکور باز مرحمت
فرمودند - و باضافه دو هزاره ذات و سوار بمنصب پنجهزاری
چهار هزار سوار بلند پایه گردید - و بصوبه داری کابل از تغیر
خواجه ابوالحسن تربتی اختصاص گرفت - اتفاقاً پیش از
وصول منصوب نذر محمد خان داری بلخ و بدخشان از
کوتاه بینی و قابو طلبی وقوع حادثه جنت مکانی را موجب فوز
مطلب پنداشته بهوس تسخیر کابل گران لشکر کشیده
بحوالی آن بلده شورش افزا گشت - لشکر خان بانظار
کومک حضور (که مهابت خان سپه سالار مامور شده بود)
در راه متوقف نگشته بلا اجمال گام سرعت برداشت - چون
به باریک آب (که درازده کرهیی شهر است) رسید نذر محمد
خان از گرد قلعه برخاسته باران دستبرد پیش آمد - لشکر
خان از ناموس جوئی و کار طلبی بقصد پیگار باستعجال روان
شد - نذر محمد خان دید که لشکر خان به نهایت دلیری
و چیرگی می آید و نوکران ماهواره خوارش (که در روز
بد همپائی نمایند) قلیل - سود این تجارت نارنج دانسته
نهم محرم الحرام سنه هزار و سی و هشتم هجری عطف عنان
نمود - و نشیب و فراز مسافتی (که در یکماه قطع کرده بود)

بهار روز نور دیده ببلخ رسید - لشکر خان داخل فرهنگه
کابل گشته باستمال و ترفیقه سکنه شهر و عیای نواحی
(که غارت زده و ستم رسیده) از بگان تهیست بودند) پرداخت
و هر جا مناسب دید فوج فرستاده متمردان را بر انداخت -
اما [چون قطان صوبه کابل (که از طائفه سنیه سنیه حنفیه
اند) از سلوک لشکر خان بسبب مخالفت مذهب راضی
نمودند] در سال چهارم معزول گشت - و در سال پنجم
از تغیر مهابت خان بحراست دهلوی نامزد گردید - و
(چون از کبر سن خدمات مرجوعه از متمشی نمی شد) در سال
ششم داخل لشکر دعا گردانیدند - از با پسران باستان بوس
سورافراخت *

اگرچه در پادشاه نامه علت انزوا غیر از پیروی بیان
فکرده - اما بقرائن حال تفرس میبود که پیروی چندان در
فیائنه بود که از نوکری معاف دارند - مگر بوجه
از جانب او انحراف بمزاج پادشاهی رو داده باشد - گویند
پس از استعفا نوکری عازم حج گشت - و بعد تحصیل
زیارت عتبات علیات و صرف زرهامی گران دران مشاهده
قدسیه بوطن مالوف رفت - و بجا ربه کشی آستان ملائک
پاسبان رضویه (علی ساکنها الثناء والتحیة) فائز گردید - و دران
بلده سرا و رباط اساس نهاد - و املاک بسیار خرید - و

(باب اللام) [۱۶۸] (مؤثر الامرا)

همان جا رخت هستي بر بهست - اولان او در هندوستان
ماندند - خلف رشيدش سواران خان است (که احوال
او در بين ادراق سمت تحرير يافته - و پسر ديگر ميرزا لطف الله
است - مذهب سنت و جماعت اختيار کرده بخشي دکن
شده بود - شب رقت کوچ در پالکي نشسته بود که ناگاه
شخصه بر سرش رسیده بخنجر بيدان هلاک ساخت - و بدر
رفت - و هيچ ظاهر نشد که بود - و بابا ميرک خویش او در
عهد جنت مکاني ترقي کرده کارهای نمايان در دامن کوه
کانگره نمود - هنگامی (که شاهزاده شاهجهان محاصره برهانپور
فرمود) همراه ران رتن بود - (روزی) که شاه قلي خان بشهر
در آمد) او جنگ کرده کشته گرديد - پسرش لطيف ميرک
در قاعه دارمی انکي تنکی دکن بسر مي برد - بيرون باري
باغچه طرح انداخته گزر خانه خود ساخته بود - همانجا
مدفون گرديد *

شکر خان عرف جان نثار خان

يادگار بيگ نام پسر زبردست خان والا شاهي اعلی حضرت
است - در حيات پدر بدولت روشناسي و تقديم خدمات عمده
پادشاهي فايز گرديد - و در سال نوزدهم از اصل و اضافه بمنصب
هزارمی ذات دو صد سوار و داروغگی گرز برداران و منصبداران
(۲)

(۲) نسخه [ج] و ياداروغگی *

نقدی مغاخرت اندوخت . و در همین سال باضافه پانصدی
(۲) سیصد سوار فرق عزت بر افراخت . و بخطاب جان نثار خان
چهار ناموری افروخت . و چون همواره فیما بین سلاطین
والا دردمان تیموریه و خواقین عالیشان صفویه ابواب اتحاد و
یگانگی مفتوح و از جانبین ارسال نامه و پیام و اهدای هدایا
مسلوک بود) شاه صفی در آخر فرمانراستی خود بر سر مقدمه
قندهار برخی اندیشها (که مورث رنجش بود) بخود راه داده
سلسله گسل محبتهای دیرین گردید . چون ازین جهان
گذران در گذشت فردوس آشیانی نپسندید که موالات قدیم
یکباره انقطاع پذیرد . در همین سال جان نثار خان را (که
شایان سفارت بود) بعطای طلب در ساله او و همراهانش نقد از
خزانه برنواخته بارمغان سه لک و پنجاه هزار روپیه و نامه
معنون بتعزیت شاه صفی و تهنیت جلوس شاه عباس ثانی (که
پسر جانشین ارمت) و مشعر بر معذرت آمدن علی مردان
خان بهادر بهند (که نه بحسب جاه و آرزوی نوکری بوده
بل بشرارت حمد پیشگان کناره گزیده) روانه ایران دیار فرمود .
و خان مذکور در آخر سال بیست و یکم از حجابت برگشته
تقبیل صده خلعت نمود . و بمنصب در هراتی هفصد سوار
و خدمت آخته بیگی سرافرازی یافت . و در سال بیست و

هیوم بمیر توزکی درجه اعزاز پیمود . و در سال بیست و چهارم بخدمت بخشیدگری دوم از تغییر سیادت خان پایه اعتبارش افزود . و سال بیست و پنجم اضافه پانصدی میدهد سوار یافته بخطاب لشکر خان نامور گردید . و سال بیست و ششم بمنصب سه هزاری هزار سوار فایز شده به بخشیدگری فوج متعین شاهزاده دارا شکوه بیساق تدهار مامور گشت . و در سال بیست و هفتم از ملتان حسب الحکم بدرگاه پادشاهی سعادت ثلاثیم عبده اقبال اندوخته بدستور پیش بخدمت بخشیدگری دوم از تغییر ارادت خان سر بلند گردید . و در سال بیست و نهم امرت چند (که دلالت بر عدم تدین داشت) بر وی (وز افتاد . و ظاهر شد که در بخشیدگری دست طمع گشوده و ذیل دیانت خود بلوث خیانت آلوده . او را از خدمت باز داشته بکمی پانصدی معاتب کردند . و پس ازان بمالش فتنه پژوهان حوالی حصار و بیکانیر تعیین شد . و در سال هی و یکم از انتقال علی مردان خان امیر الامرا بصوبه داری کشمیر و اضافه پانصد سوار سرافرازی یافت . و بعد از نخستین جلوس عالمگیری بارسال خلعت و اضافه پانصدی پانصد سوار بمنصب سه هزاری دو هزار و پانصد سوار مورد عنایت گشت . و بتفویض صوبه داری

ملتان معزز شد - و در سال سیوم از تغیر قباد خان بصوبه داری
تهته مامور گشت - و پس ازان بنظم صوبه بهار بخش
عزیمت راند - و در سال یازدهم از بهار معزول شده بخدمت
صوبه داری ملتان از تغیر طاهر خان سرفراز گردید - و در سال
سیزدهم از ملتان بحضور رسیده از انتقال دانش مند خان
ویربخشی بخدمت بخشیکری اول و بافزایش هزار سوار
بمنصب پنجهزاری سه هزار سوار بلند مرتبه گشت - و در آخر
همین سال سنه (۱۰۸۱) یک هزار و هشتاد و یکم هجری (خجست
هستی بر بصت - از پسرانش کسی ترقی نکرد - صبیة او
بجباله نکاح لطف الله خان بن سعدالله خان مرحوم بود *

لطف الله خان

همین خلف جمله الملک سعد الله خان است که نقوش
فضائل و رقوم کمالات او بر صفائح السنه تا مرور دهروز جلوه گر
خواهد بود - (چون آن مربع نشین مسند وزارت در مبادی
سال سی ام جلوس اعلیٰ حضرت ازین سپنجی سرا انتقال
نمود) لطف الله خان در سن یازده سالگی بود - بمنصب
(۳) مقصدی صد سوار مشمول نوازش خسروانی گشت - پس
ازان (که عنان فرمانروائی همدوستان بدست اقتدار عالمگیری

(۲) نسخه [ج] در آخر همین سال سنه هزار و هشتاد و یک هجری -

(۳) نسخه [ج] هفت صدی -

در آمد) از انجا (که پدر مرحومش نسبت بسایر شاهزادگان در خدمت پادشاه زاده محمد اوزنگ زیب بهادر ربط دلی و اخلاص از صمیم قلب داشت) او را مورد گوناگون التفات فرموده بمنصب هزاری چهار صد سوار سر بلد گردانید - و همواره مورد تربیت داشته بافزایش منصب و تفویض خدمات حضور بر نواختند - کمتر داروغگی بود از داروغگیهای عمده حضور که خان مذکور سرانجام نکرد - و در سال دوازدهم از تغیر عاقل خان بخدمت دآک چوکی مباهی شد - و سال سیزدهم از تغیر حاجی احمد سعید خان داروغگی عرض مکرر یافت - و در سال چهاردهم بخلمت کتخدائی با صبیئه لشکر خان میربخشی (که پیش ازان در گذشته بود) مخلع گردید - و در نوزدهم سال بعد مراجعت از حسن ابدال بلاهور از تغیر فیض الله خان بداروغگی فیل خانه اختصاص گرفت - و در سال بیستم - و یکم از انتقال شیخ عبدالعزیز اکبرآبادی بتازگی قامت امتیاز بخلمت عرض مکرر برآراست - و در همین سال باعزاز خسروانی (که خان مشارالیه در قلعه پالکی سواره می آمده باشد) در سائر همچشمان معزز گشت - و در سال بیست و سیوم صوبه داری لاهور از تغیر قوام الدین خان بپادشاهزاده محمد اعظم مفوض گردید - خان مزبور بندیابت شاهزاده اعتبار اندوخته رخصت یافت - و سال دیگر بحضور رسیده از

(مآثر الامراء) [۱۷۳] (باب الام)

تغیر عبد الرحیم خان به داروغگی غسلخانه فرق عزت برافراخت -
و در سال بیست و پنجم از تغیر کامگار خان بواقعه خوانی
فایز شد - و سال دیگر بداروغگی جلو خاص و چوکی خاص
مخصوص الطاف گشت *

(چون قابلیت و کمال خان مذکور شهره آفاق بود و جودت
طبع و صفائی ذهن و سائی فکر بکمال داشت) در محاصره
گولکنده جوهر شجاعت و مردانگی خود را ^(۲) دل نشین همگان
ساخته مصدر ترددات نمایان گردید - خصوص دران نیم
شبه [که محصوران بر دمدمه پادشاهی (که بکنگره قلعه
رسیده بود) ریخته توپ را بیکار کردند - و سید عزت خان
میر آتش را با سربراه خان چیله جلال نام بسته بردند]
لطف الله خان که با جماعه چوکی خاص بمحافظت آن تعیین
شده بود تا سه روز در میان دریا (که پای قلعه است) بپردلی
و دلارری استقامت ورزید - تا جمعیت دیگر رسیده غنیم را
بر داشتند - و دمدمه قائم کردند - خان مذکور باضافه
پانصدی مفتخر شد - و ^(۳) چون نقد بهادری از بدار العیار
امتحان سوره برآمد (در سال سی و چهارم سمت تهانه
کهارن بمالش اشقیا رخصت یافت - و در سال دیگر از
تغیر ملابت خان مجدداً بداروغگی چوکی خاص مورد لطف

(۲) نسخه [ج] خود را نیز .

(باب الام) [۱۷۴] (مآثر الاموا)

گردید . و در ۵۰مین سال بصدوره زلته بصلب منصب
• عاتب شد - و پس از چند روزی ببحالی نوکری آب رفته
بجویش باز آمد - و در سال سی و نهم از تغیر صف شکن خان
بخده من آخته بیگی و از تغیر خانه زاد خان بداروغگی خاص
چوکی سرافرازی یافت - و در سال چهل و سیوم از اصل
و اضافه بمنصب سه هزارى دو هزار سوار و بعطای نقاره
بلند آذاره گشت - و بصوبه دارى بیجاپور مامور شد - و سال
چهل و پنجم از انجا معزول گشته بافرزنى پانصد سوار بحراست
اورنگ آباد تعیین گردید - و در سال چهل ششم پس از فتح
قلعه کھیانا صوبه دارى مذکور به شاهزاده بیدار بخت مفوض
شد - و خان فیروز جنگ از برار بمحافظت بذاکاه پادشاه
مامور گشت - و صوبه دارى آنجا بنیابت بلطف الله خان (۲) که
خسر پوره خان فیروز جنگ میشد (قرار یافت - خان مذکور بتعلقه
نرسیده در سنه (۱۱۱۴) یک هزار و یکصد و چهارده رخت هستی
برست - با فضل و کمال بشجاعت و کارطلبی اتصاف داشت -
و مکرر • صدر کارهای نمایان شده بایستے بیش ازین ترقی می کرد
و پایه دولت را به منتهای مراتب امارت می افراشت شاید
لختی سبکیهای وضع و برذء تکلفهای بیجا (که در مزاجش
بود) مانع شده •

(۲) نسخه [ج] بنیابت لطف الله خان - (۳) نسخه [ج] بقلمه نارسیده •

مشهور است که روزی پادشاه عرضی کنی (که بعضی
مقدمات مخفیة مندرج بود) می خواند . اتفاقاً هنوز آن
مقدمات بر زبان پادشاه نگذشته که از جانب بعضی (سید - و
تفحص شد که چگونه افشای این امور شد . آخر الامر پادشاه
بعدهت درست فرمود که سوائے لطف الله خان کار دیگری
نیست . پستری معلوم شد (که خان مذکور از پشت آن
عرفی همه مطالب دریافتی بمردم اظهار نمود . لهذا روزی
چند از باریابی خلوت ممنوع گردید . محاربه و مکالمه
بالفاظ غیر مانوس (که محتاج بفرهنگ و قاموس بود) و
آن دور از سلاست و روانی است) بهیاری داشت . عبارتهای
ساخته و تراکیب به تکلف تراشیده وی زبان زن مردم
است . پهرش محمد خلیل عنایت خان (که چندی بعراضت
برهانپور قیام داشت) سپاهی وضع میرزا منش بود . در
نعمات هندی خالی از کمال نبود . در جنگ جاجور (که
میان شاه عالم و محمد اعظم شاه بر سر سلطنت هندوستان
صف آرائی بمیان آمد) خان مذکور در موج جهاندار
شاه معزالدین بود . چون سادات باره (که مراد بودند)
با معدودی گرم عنان گشته بجنگ در پیوستند عنایت خان
نیز خود را بکمک رسانید . چون غلبه مخالف مشاهده

(باب الام) [۱۷۴] (مآثر الامر)

نمود از فیل فرود آمد - و نورالدین علی خان برادر حسن
علی خان و حمین علی خان آنها دیده به برادران خود گفت
که هیف این شیخزاده گوی از میدان برد - بمجرد این
حرف آنها نیز از فیلان فرود آمدند - و در مقابل امان الله خان
و سید ارتاد محمد و ابراهیم بیگ بسری و دیگر نوکران قدیم
محمد اعظم شاه بودند (که از سالها بشجاعت و مردانگی نام
برآوردند) باهم در آویختند - و طرفه گیر و داره و غریب کارزاره
واقع شد - که ترک خون آشام بهرام را از نظاره ان کند آوری
دود حیرت بسر بر آمد - عنایت خان زخمهای کاری برداشته در
میدان افتاد - رمقه از جان داشت - بعد از ساعته در گذشته
خدا منزل او را ملقب بعنایت خان شهید فرمود - و به
پسرانش (که خرد سال بودند) رعایت نمود - در عهد
فردوس آرامگاه هنگامه (که نواب آصف جاه نظام الملک از
دکن بدارالخلافة شتافته) از انتقال محمد امین خان وزیر الملک
مسند آزای وزارت گردید - دختر خان شهید را (که
طغای زاده آن نویین بلند اقبال بود) بعقد ازدواج در آورده
موسوم بصاحب بیگم نمود - و بدین انتساب جدید پسران
او را امتیاز و اعتبار دیگر بهم رسید - حفیظ الدین و محمد سعید
خان (که برادر اعیانی بودند) برفاقم آصف جاه بدکن
آمدند - و بعد جنگ مبارز خان هر یکی فوجداریه عمده

(مآثر الامرا) [۲۷۷] (باب الام)

یافته صاحب طبل و حشم گردید . و پس از حفیظ الدین
خان بهادر بنیابت صوبه دارمی برهانپور سرفرازی یافت . و
چون در سال (۱۱۵۰) هزار و صد و پنجاهم ^(۲) هجری بار دیگر
اصف جاه لوامی عزیمت دار الخلافه برافراخت هر دو برادر
با قامت دکن نگرانیده همراهی گزیدند . و اینها را (که سکونت
شاه جهان آباد مرغوب طبع بود) با اصف جاه معاودت
دکن نموده در رکاب پادشاهی ماندند . و بشرف این قرابت
در پیشگاه خلافت عزت و احترام دارند . و هر دو بخوش وضعی
و رنگینی موصوف اند . خصوص محمد سعید خان بهادر
امیرزاده واقعی است . اگرچه در بیش منصبی از پدر و جد
در گذرانیدند اما آن حالت و دستگاه بالفعل ندارند . و

برادر دیگر یکه محیی الدین قلی خان و دوم عین الدین قلی
خان (که در دهلی بودند) در قتل عام نادر شاه کشته شدند * ^(۳)

لطف الله خان صادق

از شیخ زادهای انصاری . وطنش پانی پت است . وقت ^(۵)
خلد منزل در دربار پادشاهی آمد و رفت نموده از کم رتبتگی
بپایه عمدگی رسید . و در عهد جهاندار شاه بپایه عتاب
درآمده خانه اش ضبط شد . ازین جهت با محمد فرخ سیر

(۲) نسخه [ج] پنجاه هجری - (۳) نسخه [ج] و برادر دیگر محیی الدین

قلی خان - (۴) نسخه [ج] کشته شد . (۵) نسخه [ب] و وطنش .

توسل جسته پس ازان (که شاهد سلطنت همدوستان بهشت
نشان در آغوش او در آمد) بعد فتح یافتن بر جهاندار شاه
بالتفاق سید عبد الله خان به بخدومت دار الخلافه تعیین شده -
قطب الملک دیوانی خالصه بنام او تجویز نمود - و پادشاه
این تعلقه بنام جهیل (۲) رام ناگر مقرر کرده بود - بدین تقریب
مابین پادشاه و وزیر کدورت واقع شد - قطب الملک گفت
که هرگاه تجویز اول وزیر پذیرا نشود استقلال او معلوم -
آخر تعلقه مزبور بنام خان مسطور قرار یافت - و در عهد
فردوس آرامگاه بخدومت خانسامانی و منصب شش هزاری
و خطاب شمس الدوله بهادر متهور جنگ کامیاب گردید - بعد
آمدن نادر شاه (چون از حرکات خلاف مرضی بظهور آمد) بپایه
عتاب در آمد - در عهد احمد شاه در گذشت - در لقب
او (که لفظ صادق افزون شده) وجه آن زبان زن عوام است
دلیر دل خان برادر او است - که همراه امیر الامرا می بود -
و بمنصب سه هزاری رسیده - و برادر سیوم او شیر افکن
خان است - که بفوجداری کره مضاف آله آباد مرفراز شده -
از پهرانش عنایت خان (اسخ و شاکر خان بقدر ترقی کردند)

حرف الميم

* مصاحب بيگ *

ولد خواجه کلان بيگ که پدرش مولانا محمد صدرا از
اعظام ارکان دولت ميرزا عمر شيخ بود - و شش پسر او در
فيكو خدمتی فردوس مكاني خود را نثار کردند - خواجه با
این همه حقوق بفرط رشادت و فراست و سنجيدگی اطوار و
شايستگی فضائل منظور نظر بابري شده سرآمد امرای بزرگ
گردید - برادر ديگرش کوچک خواجه مهردار و معتمد خاص
بود - پس از فتح هندوستان (که روز جمعه بيستم رجب
سنه (۹۳۴) نهمصد و سي و دوم هجري واقع شد - و آگره مخيم
سراوقات فردوس مكاني گردید) سپاه چغتای را قلمک مجانسك
علمت عدم مواظبت با اهل هند شد - و افراط گرمی هوا
و شائبه سموم و وبا ضميمه گشك - درين اثنا از ناروائی راهها
و ديررسی سودا (که تنگی معيشت و فقدان اجناس پديد
آمد) امرا قاطبه فرار بر معاودت داده بسياری يکه جوانان

(باب المیم) [۱۸۰] (مآثر الامرا)

بے رخصت بکابل رفتند - خواجه کلان بیگ را (که در جمیع
منازک و موائب خصوص درین یورش سخنان مردانه عالی همتانه
میگفت) نیز رای برگشت - فروردس مکانی (که دل نهاد اقامت
این دیار بود) فرمود که این چنین ملکی (که بچندین سعی
و اهتمام بدست آمده) باندک تعبیه و کلفتی (که در دهد)
از دست دادن (سم جهانگیران هوشمند نیست - اما
بپاس خاطر خواجه (که در بازگشت اصرار داشت) تیولداری
(۲) و گردیز بنام ری مقرر فرموده بدان جانب رخصت
فرمود - در واقعات بابری مرقوم خامه راستی رقم آن پادشاه
است که تسخیر هندوستان بمساعی جمیله خواجه میسر
شده - در نصائح جنت آشیانی بحسن سلوک با خواجه و منف
گستاخیهای او وصیت فرموده - پس از ارتحال فروردس مکانی
خواجه رفاقت میرزا کامران اختیار نموده از جانب او بحکومت
قندهار می پرداخت - در (۹۴۲) نهصد و چهل و در سام
میرزا برادر شاه طهماسب صفوی بر سر قندهار آمده آنرا
محاصره نمود - تا هشت ماه نگاهداشت - چون مرتبه دوم
شاه خود آمد ناچار قلعه سپرده در لاهور بمیرزا کامران
پیوست - و بعد سنوح قضیه چوسا خواجه همراهی جنت آشیانی
(۴) (۵)

(۲) نسخه [۱] گردیز - (۳) نسخه [ب] پس ارتحال - (۴) در [بعضی

نسخه [چوسا - (۵) نسخه [ب] جنت آسنانی *

(مآثر الامرا) [۸۱] (باب الميم)

قرار داد . چون آن پادشاه از ناسازگاری زمانه متوجه شده

شد خواجه از سیالکوٹ رفته باز بمیرزا کامران ملحق گشت *

و چون خواجه در گذشت پسر او مصاحب بیگ بوسیله

شایسته خدمتیهای نیاگان خود بقرب و اعتبار اختصاص گرفت .

اما (۳) چون سرشمت او بخبت و خبائثت آماده بود . و مزاج

او بشرارت و بدکاری مجبول (مکرر حرکات ناپسندیده از

بظهور می آمد . چنانچه جنت آشیانی از را مصاحب منافق

می گفت . پس ازان (که نوبت سلطنت بعرش آشیانی

سید) او از تبه رائی و بیخردی شطرس اوقات خود را در

صحبت شاه ابوالمعالي ترمذی گذرانید . و لختی بحدود

شرقیه بسر برده از مصاحبان خان زمان بود . در سال سیوم

باندیشه ناصواب بدلهی آمد . بیروم خان او را مقید ساخته

رانه حجاز نمود . ناصر الملک باهتمام تمام بیروم خان را بران

داشت که در قرمه قرطاس بریکه اسم قتل و بر دیگرے نقش

نجات نوشته انداخته شود . تا هر نقشی (که از پرده غیب

برو افتد) آنرا بکار برزد . اتفاقاً تقدیر موافق تدبیر آمد .

همان ساعت مردم فرستاده او را بیاسا رسانیدند . گویند

ازین واقعه همه امرا و امرازادهای چغتائی از بیروم خان

هراسان گشته سر حساب شدند *

(۲) نسخه [ج] ناسازی - (۳) نسخه [ب] چون سرشمت او *

ملا پیر محمد خان شروانی

از امرای پنج هزاری اکبری سمک - صاحب فضل و کمال
بود - ابتدا در قندهار ملازم بیرام خان شده - بعد سرپر آرائی
عرش آشپزانی بوسیله خان مزبور برتبه امارت و سرداری رسیده
بوکالت از جانب خان مشار الیه مقرر شد - و بعد فتح هیمو
(که در جنگ مصدر ترددات گردید) بخطاب ناصرالملکی
سرافرازی یافت - و رفته رفته قسمی استقلالش افزود (که
جمیع مهمات مالی و ملکی را بالاصالة انفصال میداد - گویا
خود وکیل سلطنت بود - و جبروت و شوکت او بجائی
رسید) که اعیان سلطنت و امرای الوس چغتای بدر خان
او رفته اکثر بار نیافته بر میگشتند - و او از استی و دستم
خود حساب کسی بر نمیداشت - بل از درشتی و تشدد او
دیگران در حساب بودند - و (چون اعتنا بشان هیچ یکی نمیکرد)
حمد آلوگان ناتوان بین بستوه آمده خاطر بیرام خان را
بحرفهای نا مناسب از متذفر ساختند - اتفاقاً سال
چهارم ناصرالملک (دوزخ چند بیمار شد - خان خانان بعبادت
رفت - غلام ترک (که دربان بود) از نادانستگی گفت
باشید - خبر کنیم - خان خانان متغیر شد - ملا پیر محمد ازین
واقعیه واقف شده از خانه برآمده بهزاران توابع و خجالت
در مقام معذرت استاد - و گفت این غلام نواب را نشاخست -

(مآثر الامراء) [۱۸۳] (باب الميم)

خان خانان گفت که شما چه قدر ما را شناخته اید که او بشناسد.
بارصاف این بپیرام خان (که اندرون رفت) بسبب شدت اهتمام
از همراهان کمتر توانستند رفت . خان خانان زمانه چین
در اورد بود . غرض گویان واقعه طلب فرصت یافته زیاده از
سابق او را بشورش آوردند . چنانچه پیغام فرستاد که ما تو را
از ملائی بامارت آوردیم . چون تنگ حوصله بودی بیک ساغر
از دست رفتی . الحال مصلحت اینست که مزدوری شوی .
ملا (چون آزاده مرد بود) ازین بشارت بشکفتگی خاطر گوشه
گرفت . بعد چند روز بسعی شیخ گدائی کنبور دیگر بدانندیشان
بپیرام خان ملا را بقلعه بیانه فرستاده محبوس ساخت .
و باز رخصت سفر حجاز داد . ملا درانه گجرات بود که در راه
نوشته ادهم خان و غیره امرا رسید . که هر جا که رسیده باشند
توقف نموده انتظار اطیفة غیبی برند . مشارالیه در نواحی
زنتبهور اقامت برگزید . چون به پیرام خان آگهی شد جمعه
را فرستاد که او را دستگیر کرده بیارند . ملا بعد ازان (که
زد و خوردی در میان آمد) اسباب و اشیا گذاشته با معدودی
بدر رفت . فی الحقیقه بیروم خان باغواى كوته اندیشان
حسدبیشه چنین مخلص كردان را از خود دور ساخت . و
بدهم خود تیشه بپای اقبال خود زد . سنوح این تظیه
در خاطر عرش آشیانی بسیار ناپسند آمد . و هنوز ملا

(باب المیم) [۱۸۴] (مآثر الامرا)

به کجرات نه رسیده بود که برهم زدگی دولت بیروم خان شنید - و برسم استعجال بزمین بوس رسیده بخطاب خانی و عنایت علم و نقاره بلند پایه گشت - و پس ازان باتفاق ادهم خان به تسخیر مالوه تعیین شد - چون سال ششم ادهم خان کوکه حضور طلب شد حکومت مالوه باستقلال بملا قرار گرفت - باز بهادر حمای از بر نداشته در سال هفتم در حدود اواس جمعیت فرام آورده عرصه خودسری آراست - پیر محمد خان فوجی ترتیب داده بر سرش شتافت - و باندک تلاش او را آواره دشت هزیمت ساخت - و بتسخیر قلعه بیجاگده همت گماشته آنرا بجبر و قهر از دست اعتماد خان (که از جانب باز بهادر باستحکام آن می پرداخت) گرفته داخل ممالک محروسه ساخت - و (چون والی خاندیس میران محمد شاه فاروقی در اعانت باز بهادر جدی داشت) بنا برین پیر محمد خان هزار جوان کار طلب همراه گرفته بطریق ایلغار چهل کرده در یک شب زانده (چون او در قلعه آسیر بود) ببهان پور درآمده به نهب و غارت پرداخت - و حکم قتل عام نموده بسیاری از سادات و علما را بحضور خود گردن زد - و با فراوان غنائم معارفت کرده شنید که باز بهادر از راه قریب تر است - مستعد پیگار گردید - (باب خبرت صلاح جنگ نداده رفتن بهندیه اولی شمرند - پیر محمد

(مائراامرا) [۱۸۵] (باب المیم)

خان (که تهور بر عقل و تدبیر غالب داشت) گوش برین حرفها نکرده دل در جنگ بست . همراهان لوازم رفاقت بجا نیاورده باندک تلاش از جا رفتند - بعضی هواخواهان جلو اسب او گرفته از جنگ برآوردند - چون بگذار نربدا رسید شام بود - مردم گفتند که غنیم دور است - امشب اینجا توقف باید کرد - نشنیده سواره خود را بآب انداخت - اتفاقاً قطار اشغری نیز در میان آب می گذشت - باسب خان پهلو زد - او از اسب جدا شد - همراهان تریب از بد درونی بدر آوردن دست و پائی

ازدند - غریق گشت * * بیت *

(۲)

* چو در آرد روز در تیرگی *

* در چشم جهان بین کذ خیرگی *

(۳)

* خون ناحق بیگناهان برهانپور کار خود کرد * بیت *

* خون ناحق مکن چو یابی دست *

* کز مکافات آن نشاید دست *

(۴)

این سانحه در سنه (۹۶۹) نهصد و شصت و نه واقع شد

عمرش آشیانی از رفتن چنین نوکر در سمت اخلاص کاردان جوانمرد

عالی همت ترین تاسف بسیار گشت - گویند پیر محمد

خان کردت و سرانجام همرتبه بهم رسانیده بود (که هر روز

(۲) نعل [ج] چو روز آورد - (۳) نعل [ج] کرده - (۴) نعل [ا ب]

در نهصد و شصت و نه *

(باب المیم) [۱۸۶] (مآثر الامرا)

هزار قاب طعام می کشیدند) - و با تقیر و نخوت کویم وضع
بود - مکرر در یک روز پانصد اسم بمردم بخشید - اما
هر چه بود آیه قهر بود - غرور و پناهگری بعصییت ملای
فراهم آمده دولت و جاه سرباری شد - دیگر چه توان گفت -
در هنگامه (که مدار المہام خلافت بود) از پیشگاه سلطنت
بخان زمان شیبانی تهدیدے رفت - که شام ساربان پھر را
(که بمعشوقی برگزیده) بادشاهم بادشاهم می گردید - بحضور
فرستد یا از پیش خود دور سازد - خان زمان برج علی
لوکر معتمد خود را بجهت تسکین غضب سلطانی و مهم سازی
دربار روانه نمود - او بمنزل پیر محمد خان آمده گذارش
لخته پیغام کرد - ملا بغضب رفته او را ته چوب گرفت -
و از برج قاعه انداخت - و قهقهه زنان گفت اکنون این
شخص مظهر اسم خود گردید *

میر شاه ابوالعالی

از سادات ترمذ است - در آران شہاب سنہ (۹۵۸) نہصد
و پنجاه و ہشت در کابل بوسیله خواجہ محمد سمیع بمجلس
جنت آشیانی راه یافت - (چون بحسن صورت و زیبائی
منظر خالی از قبول نبود) منظور نظر پادشاهی گردیده

(۲) نسخہ [ب] پادشاهم میگوید (۳) نسخہ [ج] گفت این شخص -

(۴) نسخہ [ج] قبول

بشمول تربیت و عنایت بدرجۀ امارت رسید - و بخطاب
فرزندی اختصاص گرفت - و در یساق هندوستان مصدر
کردات و مردانگیها شده بعد فتح با برخی امرا و عمدها بصوبه
پنجاب دستوزی یافت - تا سکندر خان سوز والی هند
(که از جنگ بدر رفته و خود را بدامن کوهستان کشیده)
اگر برآمده دست اندازی نماید بتدارک آن پردازد - و جمیع
مهمات آن ولایت برای او مفوض شد - اما بے اعتدالی و
تخوت او با امرا باعث آن گردید (که شاهزاده اکبر را با تالیقی
بیرام خان بدان مملکت مرخص فرموده حکومت سرکار حصار
بغام او قرار گرفت -) چون بر کنار آب بیاه ملازمت شاهزاده
نمود (نظر بر الطاف جنم آشیانی اشاره به نشستن در مجلس
فرموده مورد مراحم بیکران ساخت - آن مرتبه نشناس بمنزل
خود رفته پیغام بشاهزاده فرستاد که نسبت من بدان شاه بر همه
روشن است خصوص بر ایشان - که فلان روز با پادشاه در
یک ظرف خوردم - و بشما الوش عنایت کردند - پس با این
نسبت من (که بخانه شما آمدم چرا تکیه ^(۲) نمود برای من
جدا انداختند - شاهزاده با وجود حدائق سن جواب داد
که ثورۀ سلطنت دیگر است و قانون عشق دیگر - آن نسبت
(که پادشاه را با شما بود) مرا نیست - معجب که در میان

(۲) نسخه [۱ - ج] تکیه نمود *

(باب المیم) [۲۸۸] (کرا لاورا)

این هردو نسبت تفرقه نکرده گله کردند . پس آزان (که
عمرش آشیانی سرپر آرای هندوستان شد) بیرام خان نقوش
فتنه و فساد از سیمای احوال او بر خوانده روز سیوم جالوس
در محفل حضور مقید ساخته بلاهور فرستاد - و به پهلوان
گل گر عس آنجا سپردند - روزی از بی پروائی محافظان از
زندان فرار نموده بولایت گهران در آمد - کمال خان کهر
مقید ساخت - از آنجا هم گریخته می خواست بکابل سر
کشد [چون منعم خان حاکم آنجا باستماع فرار او میر هاشم
برادرش را (که غوربند و غیره جاگیر داشت) بطائف الحیل
مقید ساخته بود] بدان جانب هم نشناخته در نوشهره بکشمیریان
(که از حاکم خود غازی خان ستم رسیده بودند) پیوست -
و بلاجه و مکر آنها را با خود متفق ساخته بحاکم کشمیر جنگ
نمود - و هزینهت خورد - و بعضی نوشته اند که چون بکمال خان
پیوست در آن وقت آن ولایت بدست عم او آدم کهر بود -
کمال خان میر را اعتبار نموده فوجی فراهم آردن - و بانفاق
یکدیگر متوجه کشمیر شد - و پس از شکست عذرخواهی نمود -
میر بپرگنه دیبال پور (که در جاگیر بهادر شیبانی بود) مخفی
رفته در خانه میرزا تولک ملازم خان مزبور (که سابق نوکر میر
بود) پنهان شد - اتفاقاً روزی تولک بزوجه خود جنگ کرده

(۲) نسخه [ج] بکشد - (۳) نسخه [ج] دیبالپور .

اذیت بسیار بد رسانید . او نزد بهادر خان رفته صورت واقعه
ظاهر نمود . و گفت قتل خان مصمم کرده اند . بهادر خان
همان ساعت سوار شده توک را بقتل رسانید و میر ابوالمعالی
را محبوس ساخته نزد بیرام خان فرستاد . او حواله ولی بیگ
نمود که به بهکر راهی سازد . او روانه گجرات کرد . که از آنجا
بعجاز رود . در گجرات خونے ناهق ریخته نزد خان زمان
گریخت . او باز حسب الطلب نزد بیرام خان فرستاد . درین
نوبت خان چند روز او را باعزاز نگاهداشته آخر الامر در قلعه
بیانه زندانی گردانید . و در ایام تنزل خود از ایلور شاه
ابوالمعالی را بندگسل ساخته با امرای دیگر روانه حضور نمود .
در قصبه جهنجر همه امرا ملازمت یافتند . شاه نیز (سیدیه
سواره سلام کرد . بادشاه را بد آمد . باز زنجیر فرموده
بشهاب الدین احمد خان سپردند . که به سفر حجاز راهی سازد .
و پس از در سال در سال هشتم از اماکن شریفه برگشته بخپال
فساد انگیزی از گجرات در جالور به میرزا شرف الدین حسین
احمرای (که بغی درزیده بود) ملاقات کرد . او جمع را
همراهش ساخت که رفته در حوالی آگره و دهلی غبار فساد
برانگیزد . آن بے باک اول بغانول شتافته قلیله خزانة
پادشاهی متصرف گشت . و به جهنجهنون آمده از آنجا بحصار
فیردزه رفت . دید که کار پیش رفت نمی شود . و افواج

(باب المیم) [۱۹۰] (مآثر الامرا)

پادشاهی از اطراف و جوانب در تعاقب است - روانه کابل گشت - و بماء جوجک بیگم والدۀ میرزا محمد حکیم (که رفق و فتنه کابل برای (زین) از تمشیت می یافت) احوال خود نوشته باین بیت معنون نمود *

* بیت *

* ما بدین در نه پی حشمت و جاه آمده ایم *

* از بد حادثه اینجا به پناه آمده ایم *

بیگم به سخنان مردم (که شاه ابوالمعالی جوانی ست بنجاب است و شجاعت متصف - ^(۲) جنّت آشنیانی صبیۀ کلان شما را نامزد او فرمود - اگر او را تربیت فرمایند - مفید کار است) فریب خورده در جواب نوشت *

* ع *

* کرم نما و فرود آ که خانه خانۀ تسن *

و باعزاز بکابل آورده فخرالانما بیگم همشیره میرزا محمد حکیم را بازواج او در آرد - (چون فی الجمله بوسیله این نسبت صاحب اختیار گشت) از بدسرشتی خود و زشت آموزی لخته فتنه پژوهان (که تا بیگم زنده است استقلال تو صورت نخواهد

بست) - اواسط شعبان سال نهم سنه (۹۷۱) نهصد و هفتاد و یک

با در کس از بے سعادتان بخانۀ بیگم در آمده آن مظلومه را بشهادت رسانید - و اکثر عمدها را که از انجمله حیدر قاسم ^(۳)

کولا بر است (که پدر بر پدر درین دو دمان عالی از امرای

(۲) نسخه [۱] جنّت آسنانی - (۳) نسخه [ب] رسانیده *

(مآثر الامرا) [۱۹۱] (باب الميم)

بزرگ بوده - و درين ولا منصب وکالت داشت (بقتل
در آورده در کار مستقل گردید . ميرزا سليمان (که همواره
در آرزوی کابل بود) باستدعای پنهانی ميرزا محمد حکيم
و درخواست برخی اهل کابل از بدخشان روانه شد . شاه
ابوالمعالي ميرزا محمد حکيم را همراه گرفته بمقابله برآمد
فردی آب غوربذن تلافی فریقین رد داد - چون جنگ ترازو
شد برخی دولت خواهان ميرزا را جلو ریز نزد ميرزا سليمان
آوردند - و کابلیان تمام پراکنده گشتند - شاه ابوالمعالي
سراسیمه رد بفرار آورد - بدخشیان تعاقب کرده در موضع
چاری کاران دستگیر ساختند - و در کابل روز عید فطر این سال
بحکم ميرزا از حلق برکشیده بقصاص رسانیدند *

* ابیات *

* چشم خویش دیدم در گذرگاه *

* که زد مرغی بجان مورخ راه *

* هنوز از مید منقارش نپرداخت *

* که مرغ دیگر آمد کار او ساخت *

* چو بد کردی مباحش ایمن ز آنک *

* که واجب شد طبیعت را مکانک *

شاه ابوالمعالي خوش طبع و سلیقه بشعر موافق داشت

شهیدی تخلص می کرد *

محمد سلطان میرزا

پسر ویس میرزا ست بن بایقرا بن منصور بن بایقرا - در زمان دولت سلطان حسین میرزای بایقرا که جد مادری او میشد مکرم و معزز بوده - بعد واقعه ناگزیر آن پادشاه (که تفرقه عظیم بخراسان (و داد) بملازمت بابر پادشاه پیوسته منظور عنایت و رعایت شد - و بدستور در زمان جنم آشیانی مشمول مراحم بود - با آن (که مکرر آثار عصیان بظهور آمد) جنم آشیانی از کمال مردت بعد از قدرت انتقام هم در مقام عفو شد - دو پسر داشت - الغ میرزا و شاه میرزا - اینها نیز مکرر با جنم آشیانی مصدر خلاف و طغیان گشته در ظل عاطفت در می آمدند تا آنکه الغ میرزا در تاخت هزاره کشته شد و شاه میرزا باجل طبیعی درگذشت - از الغ میرزا دو پسر ماند - سکندر و محمود سلطان - جنم آشیانی اول را الغ میرزا و دوم را شاه میرزا خطاب دادند - چون نوبت بعرش آشیانی رسید محمد سلطان میرزا را با نبائر و عشائر بعنایات مخصوص ساخت - و بنابر کبر سن از تکلیف نوکری معاف داشته برگذشت اعظم پور سرکار سنبهل جهت خرج عنایت فرمود - در آنجا میرزا را در پیری چند پسر شد - ابراهیم حسین میرزا محمد حسین میرزا مسعود حسین میرزا عاقل حسین میرزا - و همه اینها منظور نظر پادشاهی بوده در سرکار سنبهل جاگیرهای خوب داشتند

سال یازدهم عرش آشیانی بنابر دفع میرزا محمد حکیم (که از کابل آمده لاهور را محاصره داشت) متوجه شدند - الخ میرزا و شاه میرزا باتفاق ابراهیم حسین و محمد حسین علم بقی افراشته دست بغارت و تاراج برآوردند - و ازانجا نزد خان زمان بچولپور شناختند - چون محبت با او در گرفت تازاج کفان بحدود دهلی رسیدند - و ازانجا بمالوه (که به محمد تلی خان برلاس تعلق داشت - و او در حضور میبود) رفته متصرف گشتند - بنا برین محمد سلطان در قلعه بیانه محبوس شده دران محبس فوت کرد - و در سال دوازدهم عرش آشیانی پس از استیصال خان زمان بمسخر قلعه چتور متوجه شدند - و شهاب الدین احمد خان را بریاست مالوه و مالش مهرزایان تعیین فرمودند - درین وقت الخ میرزا در ماندو زندگی بهپرد - دیگران قاب مقارعت نیارده نزد چنگیز خان غلام سلطان محمود گجراتی (که بعد ازو بر بعضی بلاد آن ملک استیلا یافته بود) شناختند - او درین هنگام بجنگ اعتماد خان گجراتی (که احمد آباد در تصرف داشت) متوجه بود - مقدم مهرزایان مفتنم دانست - و (چون دران جنگ کارهای نمایان بظهور آوردند) چنگیز خان بررنج را بجاگیر مهرزایان مقرر کرد - اما (چون ناف آنها بفتنه بریده بودند) دران ضلع هم رفته بانواع ظلم و تعدی کار بجائی رسانیدند که ناچار چنگیز

خان قوچ تعیین کرد - اگرچه آن مردم را بر شکستند لیکن
مقابله چنگیز خان را فوق طاقت خودها دیده به خاندیس
شناختند - و از آنجا باز بمالوه آمده غبار شورش برانگیختند -
اشرف خان و صادق خان و غیره امرا (که بتسخیر زنتبهور تعیین
شده بودند) سال سیزدهم بموجب حکم تعاقب کردند - میرزایان
سراسیمه فرار نموده خود را بآب نریدا زدند - اکثر از همراهان
فرار رفتند - و (چون معلوم کردند که چنگیز خان بغدر^(۲)
بهباز خان حبشی کشته شد - و ملک گجرات از حاکم مستقل
خالی سمک) باز بدان دیار شناخته قلعه جانپانیر و بهرونج^(۳) و
سورت بے جنگ و بجنگ متصرف شدند *

و (چون در سال هفدهم احمدآباد ضمیمه ملک پادشاهی
شد - و الویه عرش آشیانی ظلال افکن آن مملکت گشت)
در جمعیت میرزایان سنگ نغز افتاد - ابراهیم حسین از
بهرونج برآمده از هشت گروهی اردوی پادشاهی میگذشت -
(چون امرا بگ (درز بیشتر بدفع محمد حسین میرزا به جانب
سورت رخصت یافته بودند) ازین خبر عرش آشیانی شهباز خان
را به برگردانیدن امرا فرستاده خود ایلغار نمود^(۴) - چون
بگزار مهندری (که متصل قصبه سرنال اسمی) رسید - مجموع
چهل سوار بود (که اکثر جیبه نداشتند) - آنقدر توقف شد که

(۲) نصیحه [ج] معلوم شد - (۳) نصیحه [ب - ج] ازونج - (۴) نصیحه
[ج] ایلغار *

چند جیبۀ خامه تقسیم یافت - درین اثنا امرا نیز رسیدند
(که مجموع دویست کس بود) - و دران قصه مبارزۀ سختی
رو داد - ابراهیم حسین گریخته آگره سر بدر رفت - و
زنش گارخ بیگم دختر میرزا کامران با مظفر حسین پسر
خود از صورت بدکن شتافت - عمرش آشیانی دران سال
متوجه تصخیر صورت شده میرزا عزیز کوکه را در احمد آباد
گذاشت - و قطب الدین خان وغیره امرا را از مالوه طلب
داشته کومکي گردانید - محمد حسین میرزا و شاه میرزا
(که در نواحی پهن بودند) با شیرخان فولادی اتفاق کرده
آن قصه را گرد گرفتند - میرزا کوکه بعزم پیگار روانه
شد - جنگ بکمال معونت رو داد - (چون مال کار ناسپاسان
ناکامی ست) صورت فتح میرزایان نمودار شده بود که شکست
افتاد - محمد حسین میرزا بدکن گریخت - و ابراهیم حسین
میرزا با مسعود حسین میرزا (که در ناگور شورش افزا
گشته مالش بسزا یافته بود) رو به پنجاب گذاشت - دران
هنگام حسین قلی خان حاکم آنجا محاصره نگرکوت داشت -
صلح گونه با راجه کرده بتعاقب او شتاب آورد - مسعود
حسین میرزا در جنگ دستگیر شد - و ابراهیم حسین بملتان
بدر زده بدست بلوچان زخمی گشته گرفتار گردید - معین
خان چفته صوره دار ملتان آگهی یافته بدست آورد - بهمان

(باب المیم) [۱۹۶] (مآثر الامرا)

زخم در گذشت . و محمد حسین میرزا (پس از معارفت
پادشاهی از گجرات باگروه) از حدود دولت آباد دکن برگشته
برخی معالات گجرات را مجدداً متصرف شد . و متصل

کنهایت (۲) از نوزنگ خان پسر قطب الدین وغیره امرای پادشاهی
شکست خورده باختیار الملک و پسران شیر خان فولادی (که
سر بغسان برداشته بودند) پیوسته - و بهیئت مجموعی

در احمدآباد میرزا عزیز کوکه را محاصره نمود . عرش آشیانی
باستماع این خبر از آگوه در نه روز (که اکثر بجمازهای

تیز در سوار می شنید) ایلغار نموده پنجم جمادی الاولی سال
(۹۸۱) نهمصد و هشتاد و یک سه گروهی احمدآباد با کمتر

از هزار سوار رسید . و با محمد حسین میرزا (که اختیاری الملک
را گرد شهر گذاشته خود مستعد جنگ شد) معاربه سخت
نمود . پادشاه خود با صد سوار طرح شده بنفس نفیس

تورن می فرمود . محمد حسین میرزا زخمی (اه گریز پیش
گرفت . ناگاه پای اسبش بخار بسمت زقوم (سیده بر زمین

آمد . دو کس از مردم پادشاهی بحر وقتش (سیده سوار
اسب کرده بحضور آوردند . و هر یک بتلاش جلد و نصبت
این خدمت بخود می کردند . (اجه پیرار بموجب حکم (۳)

(۲) نسخه [ج] کدهایت . و در [بعضی نسخه] کدهایت . (۳) نسخه
[ج] افتاد . (۴) نسخه [ج] بیریل .

از میرزا پرسید که کدام کس گرفته . گفت مرا نمک پادشاه گرفت . و الا اینها چه قدرت دارند . پس ازین هنگامه مردم بتاراج متفرق شدند . با پادشاه اقبالمند چند کس همراه مانده بود که اختیارالملک با پنج هزار کس دستگیر شدن میرزا شنیده گریزان میرفت . (چون قیاس مقتضی مقابله بود) شورش غریب برخاست . از دهشت نثارچیان را دست از کار رفته گاهی بعنف و گاهی بلطف بنقاره نواختن باز میداشتند . لیکن مخالفان نوعی سراسیمه می رفتند که بهادران لشکر پادشاهی رفته تیرهای ترکش آنها بیرون آورده بسیاری را طعمه تیغ ساختند . اختیارالملک از فوج جدا شده بزقوم زارے (سید) خواست اسب بجهاند . بزمین افتاد . سهراب ترکمان (که دنبالش داشت) سرش بریده آورد . دران وقت حیص و بیص محمد حسین میرزا را رای سنگهه (که محافظ او بود) از هم گذرانید . و شاه میرزا از مهادی جنگ گریخته آواره شد *

پس ازین در سال بیست و دوم مظفر حسین (که والده اش بدکن برده بود) بهعی جوقی بد نهادان بگجرات رسیده شورش الزا گشت . چون راجه تودرمل پیش ازان ببادری وزیر خان بانظام مهمات آن دیار رسیده بود باتفاق خان مذکور بر سرش شتافته شکست فاحش داد . میرزا

(باب المیم) [۲۰۰] (مآثر الامرا)

روز در مجلس شراب از روی مستی بر زبان راند که
ما پادشاه و ظل الله ایم - غضنفر آهسته گفت که مستی و
با خویشتن نیستی - همشیزان خنده کردند - میرزا در غضب
رفته غضنفر را مقید ساخت - چون رهائی یافت پیش سلطان
بهادر دالی کجرات (که به بندر دیپ خریدار بود) رفته گفت
که من از منصوبه مغل واقفم (که مستعد فرار اند) - و چندان
توغیب رفتن به احمدآباد نمود که سلطان جمعیت فراهم آورده
مجدداً آن دیار را متصرف گردید *^(۲)

مجتماً مهدی قاسم خان پس ازان (که بملازمت
جنت آشدانی اختصاص گرفته) مصدر خدمات شایسته^(۳)
گشت - در زمان عرش آشدانی بمراتب عمده امارت^(۴)
تصاعد نموده بمنصب چهار هزاره سرافراز برافراخت - و
در سال دهم آصف خان عبدالمجید (که بتعانی خان زمان
مامور بود) توهم بخورد راه داده وقت کار سالک مسلک
په حقیقتی شد - و بولایت گنده و کنگه^(۵) (که ایالت آنجا
داشت) فرار نمود - عرش آشدانی در مبادی سال یازدهم
سنه (۹۷۳) نصد و هفتاد و سه هجری پس از معارفت
جولپور باگره مهدی قاسم خان را بحکومت آن ولایت تعیین

(۲) نسخه [ج] گشت - (۳) نسخه [ب - ج] جنت آشدانی - (۴)

نسخه [ج] گردید - (۵) نسخه [ج] در زمان - (۶) نسخه [ج] کنگه .

فرمود - که بانتظام آن ملک پرداخته آصف خان را (که مرتکب چنین تقصیر عظیم گشته) بدست آرد - خان مذکور کمر عزیمت چست بسته بآنین شایسته قدم همت در راه اطاعت نهاد - آصف خان پیش از وصول عساکر پادشاهی بهزاران تحسیر و تاسف دل ازان ولایت برکنده آرد و محرومی بے دولتی شد - مهدی قاسم خان بدان ملک در آمده بدنبال آصف خان تگتک پا نمود - چون از تباہ رانی بخان زمان پیوست خان مذکور عنان باز کشیده ناظم اشتات آن ملک گردید - با وصف آن (که بے ارتکاب تعب و منت سعی آن ولایت بدست افتاده) از وسعت مملکت و خرابی آن نتوانست سامان نمود - بملاکت و ستوه در شده در اواسط همین سال وحشتی بر مزاجش غالب آمد و شورش دماغی^(۳) بهم رسید - بے استرضای پادشاهی برخاسته از سرحد دکن متوجه سفر حجاز گشت - و ازانجا از راه عراق بقندهار آمد و آخر سال سیزدهم در ایام محاصره قلعه زنتنبهوز تشویر زده و ندامت کشیده بر آستان خلافت جبهه سا گردید - و اسبان عراقی و نفائس امتعه بنظر در آرد - (چون طغرای دیرین خدمت و قدم بندگی زیب صفت اعتبارش بود) عرش آشیانی از راه مردت بتفقدات فراران برنواخته بتفویض همان مرتبه

(۲) نسخه [ا] افتاده . (۳) نسخه [ج] آمده شورش دماغی *

(باب المیم) [۲۰۲] (مأثور الامرا)

امارت و تیولدارمی سرکار لکهنؤ و آن حدود سر مباداهانش بفلک
بزرین رسانید - بهتر احوالش بنظر نیامده *

محمد قاسم خان بدخشی

موجبی تخلص خویش میر محمد جاله بان اسم - در
بدخشان خدمت جاله بانی داشته - در آن ایام (که جنم آستانی^(۲)
حسب الامر پدر جلیل القدر از هندوستان بدخشان شتافته
(دو سه چند گذرانید) پرتو عنایت بر وجنات احوالش تافت -
او پرستاری دایمی آن عالی جاه را سرمایه سود و بهبود خود
دانشته همواره بخدمتگاری قیام می نمود - و برخی آورده اند که
او در مغر سن در بندگی فردوس مکانی رسیده از آدان صبی تا
زمان نشور نما^(۳) در ملازمت جنم آستانی بسر برده - بالتجمله در
سفر عراق هم (که از بیمهری روزگار و بدمدعی سپهر دوار با
کمال ناکامی و غی سرانجامی پیش آمد - و امتحان درسمت عیاران
اخلاص بود) ملتزم فتراک دولت بوده از رکاب پادشاهی تخلف
نورزید - و پس از معارفت عراق و تسخیر کابل در سنه (۹۵۳)
نهصد و پنجاه و چهارم جنم آستانی باقتضای مصالح ملکی
بدخشان متوقف گردید - میوزا کامران (که منتظر فرصت
بود) غیبت همایونی را مغنم دانسته بفتنه بکابل در آمده

(۲) نسخه (پ - ج) [جنم آستانی - (۳) نسخه [۱ - ب] نشور نما •

(مآثر الامراء) [۲۰۲] (باب الميم)

(۲) متصرف گشمت . جنت آستاني بعجلت برگشته محاصره نمود .
ميرزا از کوتاه خردی همت ناقص خود را بتعذيب طفلان
بے گناه و آلودگی پاک دامنان مصروف نموده از غایم
بیرحمی و سخت دلی شاهزاده محمد اکبر را (که در سن چهار
سالگی در قلعه کابل بود) در برابر توپ نگاه میداشت . و
از صیانت ایزدی (که متکفل حراست او بود) محفوظ
مانده . روزی زن قاسم خان موجی را پستان بسته اریخت .
خاطر فدویت مآثر او از فرط یکجہتی و یکرئی ازین حرکت
شذیعه هم بتذبذب نگرائید . و پایت در سمت اخلاصی خود را
بلند تر افراشت . و پس ازان در عهد عرش آشیانی بمناسبت
کار قدیمش جاله بانی بمیر بحرئى هندوستان سر بر افراشت .
و در دارا الخلافه بر کنار آب جون منزل دلکشا ترتیب
داده . در آخرها استعفاى ملازم پیشگی نمود . و همانجا انزوا
برگزید . و در آخر شهر سنه (۹۷۹) نهد و هفتاد و نه
سفینه عمر بساحل فنا رسانید . نسخه در تتبع یوسف زلیخا
بیش هزار بیت درسم ساخته . این در بیت از انجاسمى

* بیت *

* نه - وده دست مدعش از تفنن *

* هلال و بدر در یک زری نساخن *

(۲) نسخه [ب] جنت آشیانی . (۳) نسخه [ب] در آخر استعفاى .

* میانش برتر از حد بدان است *

* که اینجا نازکیها در میان است *

و این نیز شعراست *

* بیت *

* ساقیا تا که ز دوران شـرح بد حالی کنم *

(۲)

* شیشه پرکن تا که یک ساعت دل خالی کنم *

(۳)

محمد قلی خان ترقبائی

از امرای هزاره عهد عرش آشیانی است - در آخر سال پنجم همراه ادوم خان کوکه بتسخیر مالوه تعیین شد - و سال هشتم بکمک حسین قلی خان (که بعد گویختن میوزا اشرف الدین حسین بجاگیرش سرفرازی یافته بود) نامزد گردید - سال هفدهم همراه میر محمد خان کلان با فوج مذقلا جانب گجرات رخصت یافته - و در سفر ایلغار گجرات (۴) از پیش فرستاده بود - پستر همراه خان خانان منعم بیگ به یساق صوبه بنگاله راهی شد - مال احوالش بملاحظه در نیامده *

محمد قلی خان برلاس

از نژاد برنتق است - طبقه جلیله او همیشه در سلاطین چغتای

(۲) در [اکثر نسخه] شیشه پرکن که یک ساعت - (۳) نسخه [۱ - ب]

محمد قلی ترقبائی - (۴) نسخه [ج] باغار *

(مآثر الامراء) [۲۰۵] (باب الميم)

صاحب اعتبار و عاليشان بوده اند - جد کلان از امير جاگوي
برلاس از اعظم امراء امير تيمور صاحبقران بود - خان مذکور
فاضل نيکوراي پسنديده اطوار و در شجاعت و سرداري
سرآمد امراء روزگار بود - و بخدمت و ديرين پرستاري
در عهد جنم آستاني ترقي نموده پايه امارت عمده بر آمد
و ملتان جاگير يافت - و در آغاز جلوس عرش آشياني
باتفاق شمش الدين خان انکه باوردن بيگمات و اهل و عيال
امراء و سائر ملازمان (که از بے خانماني و مفارقت اهل و
عيال بے دايها داشتند - شايد بدان سبب دل نهاد اقامت
هندوستان گشته از انديشه رفتن کابل باز مانند) روانه آن
ديار شد - پس ازان بتيولداري ناکور و آن حدود اختصاص
گرفت - و در زماني چند بحکومت مالوه نيز نامزد گرديد *
(چون خود در حضور سعادت باز مي اندوخت) خواجه
هادي مشهور بخواجه کلان دامادش بنيابت سر برال کار آن
ولايت بود - ميرزا يان باغيه بر سرش ريخته (اگرچه بملاحظه
بزرگ زادگي بخواجه زحمت جاني نرسانيدند) اما از قرار
واقع تازاج کردند - و در سال دوازدهم بر سر اسکندر خان
ارزبک (که در اردهه بنصرت آرائي علم خود سري مي افراشت)
تعين بگشت - چون در همان ايام خان زمان و بهادر خان
شيدباني (که سر کرده ارباب طغيان بودند) بمکافات اعمال

(باب المیم) [۲۰۶] (مآثر الامرا)

گرفتار آمدند اسکندر خان فرار اختیار نموده سرگردان تپه
ادبار شد - سرکار اردبه بجاکیر محمد قلی خان مقرر گردید -
و در تهنیت بهار و بنگاله بهمراهی خان خانان منعم مساعی
جمیاه بتقدیم رسانید - چون بتائید سماری در سال نوزدهم
عموره بنگاله مفتوح گشت و دژ کرانی بجانب ساتگانون و
اردیسه روان شد خان خانان باتفاق راجه تودرمل در تانده
(که دارالملک آن ناحیه است) رحل اقامت انداخته
بنظام مهم ملکی و مالی پرداختن گرفت - و جمیع امرا
را بسرکردگی محمد قلی خان برلاس بجانب ساتگانون
فرستاد - که دژ را فرصت سامان نداده بدست آرند -
چون خان مذکور بیعت کردهی ساتگانون رسید او را پای
ثبات بلغزش درآمده بصوی اردیسه پے سپر راه گریز گشت -
اعیان این لشکر خواستند که بانتظام پراگندگیهای این
حدود پردازند که راجه تودرمل به محمد قلی خان پیوسته
و در راهی شدن بصوب اردیسه و استیصال دژ مرغبات
انگیخته رهنمون گردید - در قصبه مندل پور در شهر رمضان
سنه (۹۸۲) نهمصد و هشتاد و دو هجری محمد قلی خان
را روزگار سپری گردید - غیر آن (که زمان افطار نان خورد
و حرارتی بر روی غلبه کرد) سبب دیگر ظاهر نشد - - برخی
از دوربینان عرصه آگهی این را از نتایج بد اندیشهگی از

(مآثر الامراء) [۲۰۷] (باب الميم)

غلامان خواجه سرا فرا گرفتند . محمد قلي خان از امرای
پنجهزاری صاحب جاه و جمعیت آن عهد بود . متانت و
سنجیده روزگاری او شهره آفاق - پسرش فریدون خان برلاس
است که احوال او رقم پذیر خامه گردیده *

معجون خان قاشال

از امرای عمده و تمن دار بود - در عهد جنم آستانی
بتیولداری نازول اختصاص گرفت . چون واقعه ناگزیر آن پادشاه
در میان آمد حاجی خان (که از غلامان عمده شیر شاهی
بود) با جمعیت فرادان قلعه را محاصره نموده کار بر معجون
خان تنگ ساخت - راجه بهارامل کچهواکه (که دران وقت
همراه حاجی خان بود) مروت و مردمی بکار برده بصلح
معجون خان را باعزاز از قلعه بر آورده بدلهی گسیل نمود .
چون نوبت فرمانروائی به عرش آشیانی رسید مانکپور در
جاگیر یافت - و در هنگامی (که خان زمان و برادرش علم
مخالفت و خود سری بر افراشتند) او در مقابله آنها
کبات قدم ورزیده هرچشمه اخلاص را بخار و خس هواداری
مخالفتان انباشته ساخت . و در جنگی (که خان زمان با
برادر خود بقتل رسید) معجون خان در کاب پادشاهی
مصدر ترددات شایسته گردید . و در سال چهاردهم بموجب
حکم بمحاصره قلعه کالنجر (که از مشاهیر قلاع هندوستان

(باب المیم) [۲۰۸] (مآثر الامرا)

است) پرداخت - این قلعه را راجه رامچند مرزبان تپته
در زمان ادبار افغانان بنقدے گرانمند از بجلی خان پسر
خوانده بهار خان بدست آورده در تصرف داشت - چون
سیمت تسخیر چتور و رننجهور باطراف پیچید راجه قلعه را
بمجنون خان سپرده کلید آنرا بیست و نهم صفر سنه (۹۷۷)
نهد و هفتاد و هفت ارسال حضور نمود - حراست آن
حصن حصین نیز از پیشگاه خلافت و جهانپانی بخان مشار الیه
قرار گرفت - و در سال هفدهم بهمراهی خان خازان منعم
باستخلاص گورکهور در آرد *

اتفاقاً دران سال در آغاز یورش گجرات بابا خان
قاقشال در رکاب پادشاهی با شهباز خان میر توزک بسبب
اهتمام گفتگو کرده ادبے یافته بود - ژاژ خایان دروغ ساز
در لشکر خان خازان ارجوفه انداختند که بابا خان و جبّاری
و میرزا محمد و دیگر قاقشالان شهباز خان را کشته بمیرزایان
باغیبه پیوستند - و پادشاه نوشته که مجنون خان را مقید
نمایند - خان مذکور در ائذای راه با سایر قاقشالان از لشکر
خان خازان جدا شد - هرچند سپه سالار بدلاسا پرداخت (که
این خبر فورغے از راستی ندارد) سودمند نیفتاد - بعد ازان
(که نوشتها از حضور رسید که بابا خان و جبّاری بهاداش
نیکو خدمتیا مشمول الطایف عرش آشیانی اند) مجنون خان

(مآثر الامراء) [۲۰۹] (باب التميم)

از کار خود خجلیت زده و قتی (که خان خانان فتح گورکهورز
کرده معازت نموده بود) پیوست - و پس ازان بهمراهی سپه سالار
در تسخیر بنگ و بهار خدمات پسندیده بتقدیم رسانید -
و در سنه (۹۸۲) نهصد و هشتاد و دو بحسن سعی خان خازن
معموره بنگاله مفتوح گشت - و دارن خان کرانی بجانب
اردیبه و کالابهار و سلیمان و بابوی منکلی بجانب گهواره گهاک
شتافتند - خان خانان بتانده (که دارالملک آن ناحیه بود)
رحل اقامت انداخته افواج نصرت قرین را در اطراف و
حواشی تعیین نمود - تا یکبارگی ساحه آن ولایت از
خس و خاشاک مخالف رفت و ربه پذیرد - معنون خان با
جمعه دیگر بجانب گهواره گهاک رخصت یافت - قاقشالان دران
حدود کارزار کرده جرهر مردانگی بعبار رسانیدند - و غنائم
فراران اندرختند - سلیمان منکلی (که دم حکومت گهواره گهاک
میزد) بعدم آباد شتافت - و زه و زاد افغانان اسیر و دستگیر
گشته آن ملک آباد بتصرف درآمد *

معنون خان دختر سلیمان خان منکلی را با پور خود
جباری بیگ پیوند بیوگانی بهمت - و آن ولایت را میان
قاقشالان تقسیم نمود - و در همین سال (که بیستم سال
آلهی بود) خان خانان بمالش دارن بجانب گنگ شتافت -

(۲) نسخه [ب] نهصد و هشتاد *

(باب الميم) [۲۱۰] (مآثر الامراء)

بابوي منگلي و کالا پهار (که بجانب کوچ فرار نموده بودند)
بآفاق اولاد جلال الدين سور بتازگي گرد شورش برانگيخته
بر سر قاقشالان ريختند . آنها آبروي حميت و حيا را بخاک
بے ناموسي انپاشته هيچ جا پای همت نيفشوده بحوالي
قائده عزان کشيدند . مجنون خان بهرافقت معين خان در
قائده بانظار خان خانان چنده گذرانيد . سده سالار پس از
مصالحه داؤد کواري بهرعت معارفت نمود . و ديگر بار فرجه
بسورگرمي مجنون خان بگهوزه گهاک فرستاد . او از سر نو
آن ولايت را مستخلص ساخته انتظام شايسته داد . و در
همان ايام در گذشت . سه هزاري منصب داشت . صاحب
طبقات پنجهزاري بقلم داده و گفته که پنج هزار سوار نوکر
خود داشته . پس از فوت وی جباري پسرش ساء چند بهراسم
نوکري و کارگذاري سرگرم بود . تا آن (که هنگامه داغ
بميان آمد و گره قاقشاليه متوحش شده آثار بغی بظهور
آوردند) او نيز شريك اين کار بوده . پس از قتل مظفر
خان توبتي (که چنده ايام بکام شد . و برای هر یک لقب
تعين يافت) خطاب خان جهاني بنام او بمتند . چون
اين گره از معصوم خان کابلي جدائي گزيده زنهاري شدند
(پس از ملازمت) عرش آشياني نامبرده را مدتی بزندان ادب

(۲) نسخه [ب] کوچ - و در [بعضی نسخه] کوچ *

بر نشانده - سال سی و نهم نقوش فدامت از سیمای او
خوانده بر حال از بخشود *

میر محمد خان مشهور بخان کلان

برادر بزرگ شمس الدین محمد خان انکه اسم - در
شهامت و پردلی یگانه وقت بود - بهمراهی میرزا کامران و در
وکاب جنت آستانی^(۲) کارهای نمایان کرده در دور اکبری مصدر
خدمات عمده گردید - مدتها صاحب صوبه مملکت پنجاب
بود - و اکثر محالات آن صوبه بجاگیر انکه خیل (که عبارت
از برادران و پسران و اقربای انکه خان مذکور اسم)
اختصاص داشت - در^(۳) تسخیر ولایت گهر و استیصال
سلطان آدم و بر نشاندهن کمال خان به حکومت آن دیار خان
کلان مساعی جمیله بکار برد - و بانفای برادران آثار مردانگی و
شجاعت بظهور آورد - و چنین فتھے (که سلاطین سابقه دهلی
را در آرزوی آن بمرآمد) باقبال اکبری نصیب او گشت -
و در سال نهم میرزا محمد حکیم برادر علائی عرش آشیانی
مرزبان کابل از ستم شریک و بے انصافی میرزا سلیمان حاکم
بدخشان بستانه امده روی التجا بعرض آشیانی آورده بدرخواست
کمک از نیلاب گذشت - پادشاه خان کلان را با امرای پنجاب
بمراهی میرزا نامزد فرمود - و مقرر ساخت که امرا دست

(۲) نسخه [پ - ج] جنت آشیانی - (۳) نسخه [ا] و در تصحیح

(باب المیم) [۲۱۲] (مآثر الامراء)

تصرف میرزا سلیمان را از پیرامون مسلک کابل کوتاه ساخته
میرزا محمد حکیم را با تالیقی قطب الدین خان برادر خود
خان کلان دوزان دیار مستقل کرده بمکانهای خود معاودت
نمایند. پس ازان (که خان کلان با عساکر پنجاب برفاقت میرزا
قریب کابل رسید) میرزا سلیمان دست از محاصره برداشته راه
بدخشان پیش گرفت. میرزا محمد حکیم قرین کامیابی و
مقصود دوزی با امرای پادشاهی داخل کابل گردید. خان کلان
وکالت میرزا و سرانجام مهمات آن ولایت بخود مناسب تر
دریده توقف گزید. و قطب الدین خان را با دیگر امرا روانه
هندوستان نمود. و چون میرزا بسبب حدائق سن از
عقل معاینه رس بهره وافر نداشت همواره کلمات راهی
مفتنان کابل را (که بستضای بد خوئی در مقام فتنه اندوزی
بودند) گوش داشت. خان کلان (که بدستوی اخلاص بحدائق
مزاج موصوف بود) براه مدرا نمیرفت. و باندک چیزه
طبیعتش متغیر میشد. و کار بشدت میروسانید. بنابراین او را
با میرزا و کابلیان نقش سازگاری نه نشست. اگرچه میرزا
محمد حکیم اظهار تبعیم گونه می کرد اما بسیاری از
مهمات بزرگ بے استصواب خان کلان سرانجام میداد. تا آنکه
بخواجه حسن نقشبندی (که در کابل بسر می برد) همشیره
خود را (که سابقاً در عقد ازدواج شاه ابوالعالی بود)

(مآثر الامراء) [۲۱۳] (باب الميم)

بے مصلحت خان کلان نسبت کرد - و از بچنین نسبت عالی
افتخار اندوخته مهمات میرزا را از پیش خود سرانجام نمودن
گرفت . خان کلان که با وجود شورش طبع مردے مزاجدان
دقیقه سنج و باریک غور بود (دانست که عاقبت بغاخوشی
خواهد کشید - از پیش بیذیها شبے بے آن (که کھے وقوف
یابد) از کابل کوچ کرده شاهراه هندوستان سپرد - و بلاهر
رسیده دم آسایش و استقلال بر کشید *

چون نخل بندان معنی و دانشوران باستانی پادشاهی
را ببغابانی نسبت داده اند - چنانکه باغبان آرایش باغ را
به پیرایش درخت برداشتن از جائے و نشاندن بجای دیگر
و ناپسندیدن انبوه و شاداب داشتن بقدر اعتدال و کوشیدن
بنشو و نما بمقدار صالح و استیصال اشجار بد سرشت و
قطع اغصان نازامت و تفریق درهات عظیمه و پیوند کردن
بعضه به بعضه و تمتع گرفتن بمیوهای گوناگون و گلهای رنگانگ
و استظلال نمودن در ایام حاجت و امثال آنها (که در علم
فلاحت مقرر شده) انتظام می بخشد - همچنان پادشاهان
دور بین بتهدیب و تادیب و سیاست مراعات احوال ملازمان
فرموده چراغ حکمت می افروزند - و لوائ هدایت
می افرازند - هرگاه جمعی باهم یکدل و یک زبان بوده
فراهم آیند و کثرت هجرم و وفور ازدحام ظاهر شود اولاً

بجهت اصلاح احوال خودشان و ثانياً بجهت رفاهيت عموم
سكنه ملك آن اجتماع را متفرق مي سازند هرچند امری
ناملائم ازان كثرت معلوم و مضمون نباشد - و این تفرقه
را سرمایه جمعیت پندارند - چه از آشوب بادیه مرد افكن
دنیا و بد مستی تنگ شرابان این خمخانه هوش ربا ایمن
نتوان فشست - خصوصاً وقتی (که فتنه اندوزان و سخن سازان
و تبه کاران فراوان باشند - و غفالت در نهاد بشریت مرکوز -
پندترین امرای اخلاص منس آنکه خیل را (که مدتی مدید
در پنجاب فراهم آمده انتظام بخش آن حدود بودند) در
سال سیزدهم معزول فرموده طاب حضور نمودند - و در
سنه (۹۷۶) نهمد و هفتاد و شش در دار الخلافه آگره
بسعادت زمین بوس کامیاب شدند - و هر یکی بجایگزیر سیر حاصل
جید بهره مند گشت - سرکار سنجهل (که بهترین ممالک
هندوستان است) بجایگزیر میر محمد خان اختصاص گرفت
و حسین قلی خان ذوالقدر تیولدار سرکار ناگور بایالت پنجاب
امتیاز یافت - و آن الکه وسیع بخان کلان قرار گرفت - و در
سال هفدهم دارالخیر اجمیر مضروب خیام فاک احتشام
پادشاهی گردید - و عزیزمک تسخیر گجرات تصمیم یافت -
خان کلان با بهیاری از امرای عمده بوسه منقلا بدان صوب
رخصت یافت - و قلی (که خان مزبور بقصبه بهادران (که

(مآثر الامور) [۲۱۵] - (باب المیم)

نزدیک سروهی سم (رسید رای مانسنگه دیوهره) که کلان تر
آنجا بود (در مقام گریزی در آمده چنده از (اچپوتان را
بوسم رسالت فرستاده در اطاعت زن - چون این آمدها خان
کلان را دریافتند هنگام وداع خان بوسم رسالت هذدروستان
هریکه را طلب داشته بان میداد و رخصت می کرد - یکه
ازان متهمان پائین ترقوه خان کلان چنان جمدهر زن که مقدار
سه انگشت زیر شانه سرو بیرون کرد - مردم دیگر آن (اچپوت
را با رفقای او از هم گذرانیدند - هر چند زخمی سخت بود اما
بمحض فضل ایزدی در عرض پانزده روز بهی گرفت *
چون مملکت گجرات در همین حال بعیز تسخیر
عروش آشیانی در آمد خان کلان بهمرزبانیه سوکار پتان (که
شهریست قدیم به نهر واله موسوم - و نخست پای تخت
این ولایت بوده) سر برافراخت - و در سال بیستم
سنه (۹۸۳) نهصد و هشتاد و سه تعلق روح از کالبد خاکی
گسیخت - مرد صاحب کمال بود - بتوکی و فارسی شعر
می گفت - دیوانه مرتب دارد مشتمل بر قصائد و غزلیات
غزنوی تخلص میکرد - و در موهیقی نیز مهارت داشت -
گویند هیچگاه مجلس او خالی از فضلا و شعرا نبوده - پیوسته
بمغنان رنگین و نغمات دلنشین حلاوت بخش و طرب افزای
اهل ذوق بود - از همه *

(باب السیم) [۲۱۶] (مآثر الامرا)

* در جوانی حامل عموم بذادانی گذشت *

* آنچه باقی بود آن هم در پیدمانی گذشت *

* فرد *

* کس آب بجز مردم چشم ندهد *

* جز آه سحر هم نفسی نیست مرا *

فاضل خان پسرش کوکه هزاری منصب داشته . در ایام
محصور شدن میرزا عزیز [که در احمد آباد (که هر روز
جوانان کارطلب بیرون برآمده داد مبارزت میدادند) مراتب
جانفشانی بجا آورده] در گذشت . پسر دوم فرخ خان است که
تا سال چهارم اکبری بمنصب پانصدی رسیده *

معین الدین احمد خان فرخودی

سال (که جنت آستانی از کابل متوجه تسخیر هندوستان
گردید) او در سایه عذایمت سلطانی همراه (کاب بود . سال
ششم جلوس اکبری (چون پادشاه بجانب ممالک شرقی
لوی نهضت بر افراشت) او را بحراست آگره گذاشت .
سال هفتم (که عبدالله خان اوزبک بتسخیر مالوه مامور
گردید) او را (که برشد و کاردانی در رزای بیوتات
امتیاز داشت) بخطاب خانی برنواخته (خصم داد که بعد
فتح بدلاسی وضع و شریف آنجا پرداخته و مجال خالصه
و اطاع امرا (که دران مهم تعیین شده بودند) مناسب

(مآثر الامرا) [۲۱۷] (باب المیم)

حال هر یک قرار داده بحضور بیاید - او رفته بآئین شایسته
کار بند گردیده معاودت نمود - و مورد مزید عنایت گشت -
سال هجدهم پیش منعم خان (که بر طبق حکم محکم قاصد
گرفتن پتقه بود) دستوری یافت - و پس ازان همراه خان
مذکور بیساق بنگاله رفته سال بیستم (که در بلده جنت آباد
کور چهارانی شد و بنابر زبونی هوا ربای عام رو دان) او
نیز مطابق سنه (۹۸۳) نهمصد و هشتاد و سه هجری داعی
حق را لبیک اجابت گفت *

* مهر علی خان سلدوز *

از امرای هزاری سمک - اواخر سال پنجم اکبری همراه
اردم خان بتسخیر مالوه تعیین شده در جنگ باز بهادر
مصدر ترددات گردید - سال هفدهم بانفاق میر محمد خان
کلان در فوج منقلا بجانب گجرات گام همت برزد - در
جنگ محمد حسین میرزا از سرداران هراتی بود - پس ازان
با قطب الدین محمد خان بتعاقب میرزای مذکور شتافت -
سال بیستم و دوم (که عرش اشیدانی بعزیمت شکار متوجه
حوالی حصار شده بران معذوره سایه اقبال گهترد) منزل او
را بورود قدوم میمنت لزوم رشک افزای گلستان ارم ساخت -
سال بیست و سیوم همراه سکینه بانو بیگم (که باندرز گوئی
میرزا حکیم رخصت کابل یافته بود) شرف دستوری

(باب العیوم) [۲۹۸] (مآثر الامراء)

پذیرفت . سال بیستم و چهارم با اتفاق راجه تودرمل بنابر
تذیبه عرب (که جانب شرقی دیار مصدر هنگامه بود)
کمر خدمت بر بست . و بتقدیم مراسم نیکو بندگی چهره
عزت افروخت . - مآل حالش معلوم نیست *

* میرزا میروک! رضوی *

از سادات رضوی مشهدهی ست . ابتدا در رفاقت علی قلی
خان زمان بود . سال دهم جلوس عرش آشیانی از جانب
او بمعذرت گزاری بموکب پادشاهی پیوست . و عفو جرائم
خان زمان صورت گرفت . سال دوازدهم (چون خبر بغی
خان زمان بعرض والا (سید) میرزا را گرفته بخان باقی خان
سپرده . میرزا در کمین غفلت بوده از حبس فرار نمود . و
پس از کشته شدن خان زمان گرفتار گشت . بحکم پادشاه
او را هر روز پیش فیل مسک می انداختند . اما به فیلبان
اشاره بود بقدر مالش بدهد . (روز پنجم بشفاعت مقربان نوید
جان بخشید یافت . و پس از چند روز عواطف خسروانی
گشته بعطای منصب شایان و خطاب رضوی خان چهره ناموری *
افروخت . سال نوزدهم بدیوانی جونپور تعیین گردید . سال
بیستم و چهارم بخشیکری بنگاله نیز ضمیمه شد . سال بیستم
و پنجم (که شورش جاگیرداران بنگاله برپا شد . و آنطرف دریای
ذی قریب ساخته شدند) او همراه مظفر خان صوبه دار آنجا

۴ مآثر الامراء [۲۱۹] (باب الميم)

این طرف آب گنگ بود - چون جواب و سوال آنها بصلح گرائید خان مذکور و رای پتوداس را با یک دو کس برای غمهایش آنها فرستاد - کسان همراهی رای مزبور سگالش کشتن باغبان بار گفتند - او از ساده لوحی این زاز را با خان مذکور ظاهر نمود - از آنجا (که در رئی و شتردلی مجبول طبع خان مزبور بود) اندیشه این مردم را بمرمز و اشارت خاطر نشین اهل بگی ساخت - آنها ازان انجمن کفاره گرفته غبار فتنه را بلند ساختند - و او را در پناه خون گرفتند - بعد ازین احوالشن معلوم نیست که بجای انجامید *

* محمد مراد خان *

پسر امیر بیگ مغل از امرای سه هزاره اکبری است - سال ۱۰۴۰م با اتفاق آصف خان عبدالمجید به تسخیر ملک گد و کنگه تعیین گردیده - سال دوازدهم در ضریه مالوه جاگیر یافته با اتفاق شهاب الدین احمد خان بدفع فتنه ابراهیم حسین میرزا و محمد حسین میرزا (مخصک و مس ازان) که مرزایان از هیبت فوج پادشاهی هوش و حواس باخته راه گجرات گرفتند - و امرای متعینه هریک بجاکیر خود متوقف گردیدند (خان مزبور نیز در ارجین (که در جاگیر او متعلق بود) سکونت ورزید - سال سیزدهم (چون باز میرزایان از جانب هندوستان در آمد نموده در حوالی ارجین به طاعت

(باب المیم) • [۲۲۰] • (مائرا الامرا)

شورش گسترده (خان مزبور با اتفاق میر عزیز الله دیوان صوبه
مالوه دو روز پیش ازان بر فساد اندیشیهایی (۲) ارباب فتنه مطلع
شده در تعمیر و تاسیس قلعه ارجین اهتمام بکار برده قدم
ثبات را محکم کرد - تا آنکه این خبر بعرض خسروانی (سید و
فوج بسرداری قلیچ خان شرف ارتخاص پذیرفت - میرزایان
از طنطنه لشکر فیروزی سراسیمه شده مذکور (زیه شتافتند -
خان مزبور نیز با اتفاق امرا بتعاقب شتافت - میرزایان از نبرده
عبور نموده سال هفدهم (که فتنه میرزایان در صوبه گجرات در
دان - و جاگیرداران مالوه حسب الحکم نزد خان اعظم میرزا
عزیز کوکه (سیدند) او نیز آمده (وز جنگ در فوج جرانغار
بود - پس ازان (که فوج مخالف غلبه نموده افواج هر دو باز
را متفرق ساختند) او یک طرف شده تماشا میکند - پست
بر طبق حکم همراه قطب الدین محمد خان اتکه بتعاقب
مظفر روانه شد - بعد ازان بهمراهی منعم خان خانان
بتسخیر بنگاله مامور گردیده - در سال نوزدهم خان خانان او را
بجانب فتح آباد و بکلانه فرستاد که آن ضلع امن پذیرد - و
(چون خانانان رخت هستی بسک و داؤد وغیره فتنه اندوزان
آن ملک بر سر هنگامه آمدند) خان مزبور از شهر جلیسر
(۳) بالعزیمت گردیده بتانده آمد - سال بیستم و پنجم مطابق

(۲) نسخه [۱] بر فساد اندیشه های - (۳) نسخه [ج] پا بعزیمت

سنه (۹۸۸) . نهمصد و هشتاد و هشت هجری بهمان ضلع

باجل طبیعی در گذشت *

* مظفر خان تربتی *

خواجه مظفر علی نام دیوان بیرام خان بود . هنگام تفرقه
(چون خان از بیکانیر متوجه پنجاب شد) میرزا عبدالرحیم
را (که سد ساله بود) با عیال و اموال در قلعه ترهنده محال
جاگیر شیر محمد دیوانه (که نوکر قدیم و تربیت کرده او
بود) گذاشته پیش راهی گشت . آن ناحق شناس اموال
را متصرف گشته انواع امانت بمتعلقان خان رسانید . بیرام
خان خواجه را از دیبال پور بدلاسا و استمالک او فرستاد .
آن بے آرم مرتد دشمن خواجه را مقید ساخته در آن حضور
نمود . هر چند بعضی اعیان سلطنت^(۲) در نابود ساختن او بدلائل
و رجوع شستی اهتمام داشتند عرش اشیدانی از مجرم نوازی
و جوهر شناسی جان بخشی فرموده . چند گاه بعمداری پرکنه
پرسورر مامور بود . - از حسن کفایت بدیوانی بیوتات امتیاز
یافت *

چون کلردانی و بلند استعدادی وی ذهن نشین پادشاه
شد به والا منصب دیوانی و خطاب مظفر خانی سر بلند
گردید . - سال یازدهم خان مشار الیه جمع (تمی قلمرو را) که

(۲) نسخه [ب] هر چند اعیان سلطنت *

(باب المیم) [۲۲۲] (مآثر الامراء)

در زمان بیروم خان بواسطه کثرت مردم و قلت ولایت بتمام
افزوده برای مزید اعتبار تذخواه میدادند (از دفتر برآورده)
حال حاصلی بزم خود و اظهار قانون گویان ممالک محروسه
تخمین کرده جمعی دیگر قرار داد . اگرچه نفس الامر حاصل نبود .
اما نسبت بجمع پیش اگر حال حاصل نامزد دور نیست .
و (چون هنوز آئین داغ اسپان قرار نیافته بود) مظفر خان
بامرا و ملازمان پادشاهی تعیین نوکر مقرر گردانید که هر کدام^(۲)
چند کس نگاه دارد . و عوام سپاهی (که بامرا مقرر شده)
سه قسم بود . اول را ساله . چهار و هشت هزار دام درم را
سی و دو سیوم را بیست و چهار . و در سال دوازدهم
پادشاه ظاهر شد که مظفر خان بساده ردئی قطب خان نام
علاقه خاطر بهم رسانیده . (چون این حرکت شنیع نهایت بمواج
عرش آشیانی فایسند بود) فرمودند او را از مظفر خان جدا
ساخته نگاهدارند . خان از کوفه حوصلگی لباس فقر پوشیده راه
محررا . پیش گرفت . پادشاه از کمال التفات و تفقد (که بحال

او مبذول بود) مطاوبش بدو باز گردانیدند . و در سال هفدهم^(۳)
روزه در حضور پادشاهی بازی چوبدر در میان بود . مظفر^(۴)
خان از بسیار بای دادن تنگ حوصلگی کرده مصدر حرکات

(۲) نسخه [ب] گردانیده . (۳) نسخه [ب] بازگردانید . (۴) نسخه

(مآثر الامراء) [۲۲۳] (باب الميم)

روستایانه شد . عرض آشیانی از پایه اعتبار اذناخته رخصت
کعبه فرمود . چه سلاطین دانش آئین در لباس لعب و هزل
کار جد کرده شناسای جوهر طبقات مردم میگردند . و بظاهر
بازار بازی گرم داشته در معنی عیار طوایف انام می گیرند .
شایان باریابان قرب آنست که در جد و هزل سرشته ادب
و بزدگی از دست خدمت پرست نهلند . و مرءاتک مزاج
این طبقه عالی نهاد را (که بسلامه برنجد) بر همه مقدم
شناسند *

بالجملة عرض آشیانی نظر به نیکو خدمتیهای او داشته
از عرض راه طلب فرمود . در وقت (که پادشاه بمخامره
قلعه سورت اشتغال داشت) ملازمت نمود . و سال هژدهم
از حویلی احمد آباد بحکومت سازنگپور مالوه رخصت یافت .
و در همین سال سنه (۹۸۱) نهمصد و هشتاد و یک
بطلب ساطانی شرف اندوز حضور گشته بمنصب والی وکالت
و خطاب جملة الملکی اعتبارش افزود . و زمام حل و عقد
امور چهار دانگ هندوستان بید اقتدارش تفویض یافت .
اما باز در بعضی کارها مخالفت مزاج پادشاهی ورزید . لهذا
از مرتبه افتاد . هنگام مراجعت ظل الاهی از بنگه (که
فرجه به تسخیر هتاس تعیین یافته بود) بے آن (که او باریاب
مجرأ شود) مطریق کمک مامور شد . دران دیار بهوش افزائی

(باب الميم) . [۲۲۴] (مآثر الامرا)

و دل‌دهی خواجه شمس‌الدین خان خوافی (که نیز تعیین بود) کارهای نمایان بظهور آورد - و سرتابان و فتنه‌سازان آن ناحیه را بکرات و مرات مالش داده حاجی‌پور (را) که افغانان متصرف شده بودند (بتازگی استخلاص نمود - نظر برین خدمات پهن‌دیده در سال بیستم از پیشگاه خلافت حراسم آن ملک از گذر چوسا^(۲) تا گدھی بدر تفویض یافت .
گویند بعد فتح حاجی‌پور (که حالش بلندی گرفت) خبر آوردند که آن طرف نوبده گندهک^(۳) افغانان سرکش فراهم آمده اندیشه شورش دارند . مظفر خان بدفع آن گروه هممن بسته حوالی آن رود معسکر ساخت - و خود با تفریح چند جهت تشخیص عمق آب و جای گذر برآمد که ناگاه آنطرف قریب چهل سوار مخالف نمودار گشت . خواجه شمس‌الدین و عرب بهادر را اشاره رسید که درتر از آب عبور نموده این غلام اندوزان را سزا دهند . آنها ازین خبر آگاهی یافته در طلب کومک شدند . اما بمنجرب مشاهده خواجه عنان‌تاب به یورت خود گشتند - مظفر خان از شتاب زدگی خود هم از آب گذشته بخواجه ملحق شد . که ناگاه کومک آنها رسید - و یکباره برگشتند . مردم معدود (که همراه خان بودند) پراکنده شده خود را بآب زده بگرداب

(۲) نسخه [ب - ج] چوسه - (۳) نسخه [ب] گندک .

فنا درآمدند - نزدیک بود که مظفر خان هم دران موج خیز
در آید که خواجه شمس الدین عزان گرفته بجانب کوهستان
زان شد - و تیز روی بارو فرستاد که شاید کسی بفریان
رسد - و خواجه و عرب بهادر به تیرهای بازگشت در
تعجیل غنیم (که دنبال نمی گذاشتند) فتور می انداختند
تا آنکه کار بر مظفر خان تنگ شد *

چون در لشکر کشته شدن مظفر خان شهرت یافت هر یک
بفکر بدر زدن بود که درین اثنا آن تیزرو بطلب کومک
رسید - خداداد برلاس و غیره با سید جوان بهادر دریا
نور دیده رسیدند - چون مخالف را هم از بسیاری تردن طاقت
طاق شده بود از آمد آمد این مردم دل بای داده رو بگریز
نهادند - مظفر خان جان تازه یافته بتعاقب پرداخت - و روز
دیگر به بنگاه آنها ریخته، غذائهم موفور بدست آورد - و در سال
پهست و دوم ناصیه سالی حضور گشته در مهمات سلطنت
دخیل گردید - راجه تودرمل و خواجه شاه منصور وزیر
باستصواب او سرانجام امور مالی و ملکی میدادند - چون
خان جهان موبه دار بنگاله در گذشت مظفر خان باایالت آن
مملکت وسیع دستوری یافت - و در سال پهست و پنجم
خواجه شاه منصور از سخت گیری و کفایت اندوزی باز یافتهای
شاقه بر ذمه امرای بهار و بنگاله بر آورده در پی تحصیل

آن شد - معصوم خان کابلی و غیره اقطاع داران بهار بدان سبب لوی طغیان برافراختند - مظفر خان (که سرداری را با عملداری ضم کرده بود) با آن (که شورش افزائی بهار می شنید) در بنگاه نیز آن زواید بے حساب را از جاگیر مردم باز یافت نمود - و محصلان گماشته کار تنگ گرفت - امراء ازین سخت گیری و ناتیمارداری او متنفر شدند - بابا خان قاقشال با دیگر جاگیرداران بنگاه اتفاق کرده سر شورش برداشتن - و مکرر بکارزار برخاسته هر مرتبه هزیمت و ناکامی نصیب آنها بود - آخر هرچند بعجز و زنهار گرانیدند مظفر خان باستکبار میزد - تا آنکه ناسپاسان بهار نیز پیوسته بهیأنت مجموعی از سرنو گرد فساد برانگیختند - و در مقابله مظفر خان آمده نشستند - هر روز جنگ و جدال می شد و مردم پادشاهی لوی فتح و فیروزی می افراشتند - ناچار تنگ آمده خواستند که جانب اردیسه زخم ادبار کشند - درین اثنا بعضه ارباشان بیوفا از فوج پادشاهی جدا شده بآنها پیوستند - ازین حرکت سررشته تدبیر مظفر خان گسیخته گردید - هرچند گفتند که ازین جمع پیریشان حساب برنداشته (۲) ده آرا باید گشت که غلبه ماست (چون دل بای داده بود) گوش نکرد - هرگاه کار ما را دل از جا رود بر فرمانپذیران

چه گرفت و گیر - مردم جدا شدن گرفتند - و غریب تر آنکه غنیم
را پای همت از جا رفته (که آیا با مظفر خان نبرد چگونگی
بود) که ناگاه خان سپه سالار زندگانی تنباه را بر فرو شدن
مردانه گزیده بشهر بزد تانده در آمد - آنها دایر گشته پیغام
جان بخشی و دستوری جواز بوا گذاشتن سیوم بخش اموال
در میان آوردند - درین ^(۲) میانه میرزا شرف الدین حسین از
قید گریخته از سراسیمگی مظفر خان بمخالفان آگهی داد - آنها
خیره تر شده بر فراز قلعه بر آمدند - و مظفر خان را (که
با غلامان خود آماده جان سپاری بود) بدست آورده در شهر
ربیع الاول سال مذکور سنه (۹۸۸) نهصد و هشتاد و هشت
هجری از هم گذرانیدند - مسجد جامع آگره نزدیک کتیره
میان رفیق بنای مظفرخان است *

* میر معزالملک اکبری *

از سادات موسوی و از اکابر مشهد مقدس است . در
عهد عرش آشیانی در سالک امرای سه هزاری انتظام داشته
بسربراهی ^(۳) خدوات پادشاهی بین الاقوان لوای امتیاز می افراشت
در سال دهم سنه (۹۷۳) نهصد و هفتاد و سه عرش آشیانی
به تذبیه خان زمان متوجه جوانپور شد - از برادر خویش
بهادرخان را با سکندر خان اوزبک از خود جدا ساخته بولایت
^(۲) نسخه [ج] میان - ^(۳) نسخه [ب] سربراهی خدمات بین الاقوان *

(باب المیم) [۲۲۸] (مآثر الامرا)

سرور فرستاد که بتاخت و قاراج آن حدود غبار انگیز فساد
گردند - از پیشگاه سلطنت جمع امرا بسوداری میر معز الملک
(۲)
بمالش آنها تعیین یافت - فتنه گرایان از آمد آمد این فوج
دست و پا گم کرده در مکر و تزییر زدند - و پیغام کردند
که چه صورت دارد که در مقابل عساکر پادشاهی آماده جنگ
شویم - استدعا آنست که واسطه صفع زلات شوند - فیلان
نامی (که بدست آورده ایم) روانه حضور میکنیم - هرگاه
از دریای مکرمات جزائیم ما بزال عفو پاک شود بدربار شتافته
سجده ریز عذر خواهی خواهیم شد - میر در جواب نوشت
(۳)
که رقایم آثام شما ازان قبیل نیست که جز باب شمشیر از
جریده روزگار محو توان ساخت - بهادر خان با وصف این همه
سماجت بکار برد که اگر تجویز نمایند یک دیگر را دریافته
حرفی چند مناهب وقت بمشافهه گفته شود - میر با معدود
از ارنر برآمد - بهادر خان ازان جانب با چند پیش
(۴)
آمد - و مقدمات بسیار از جانبین مذکور شد *

چون آثار ناراستی در پیشانی معاندان ظاهر بود صورت
ملح قرار نگرفت - عرش آشیانی از اصغای ابن ماجرا لشکر
خان و راجه تودرمل را نیز ضمیمه عساکر فرمود که آنچه

(۲) نسخه [ب] از آمد آمد فوج - (۳) نسخه [ب - ج] . می کفم -

(۴) نسخه [ج] جز آب شمشیر - (۵) نسخه [ب] مقدمات بسیاره

از صاحب و جنگ مصلحت وقت دانند بعمل آرند - آنها به
میر معز الملک پیوسته بشورش یزیدیان پیغام فرستادند که آنچه
از حرف عقیدت و اخلاص بر زبان شما می رود اگر از لواحق
مدق ضیائے دارن بخاطر مطمئن متوجه استان بوس شوند - و
آلا جنگ را آماده باشند - چون اطمینان نداشتند براه نیامدند -
• پیر (که در جنگ • بالغة ابرام داشت و از غایت غرور تصور
نعلش در آتش بود) با آن (که میشنید که خان زمان وسائل
انگیخته مجدداً عفو جرائم او میشود) بترتیب صفوف پرداخته
در نواحی خیر آباد با مخالفان در آریخت . • احمد یار
برادرزاده سکندر خان اوزبک (که مقدمه الجیش فئه باغیه
بود) بحمله عساکر پادشاهی بر خاک هلال افتان - سکندر
خان (که با فوج گزیده از دنبال او آماده جنگ بود)
پشت بمعرکه داده در بهزیمت آورد - سپاه ظفره آثر فرار
اسکندر را انفصال کارزار دانسته بقصد غارت و تاراج پراکنده
شدند - بهادر خان (که با جمعی در کمین بود) درین زد و گیر
بفوج جرانغار رسیده - جنگ در بیوسمت - شاه بداغ خان از
اسب جدا شده بقید مخالف در آمد - و جوقه خاک
بے حقیقتی بر فرق روزگار خود ریخته بغنیم پیوستند - بهادر
خان این فوج را برداشته بجانب غول توجه گماشت - آنها

بے جنگ سررشته نبرد را از دست داده عاز فرار اختیار نمودند . و برخی از روی نفاق و حرام نمکی خود را بکنار کشیدند . بشومی اهل نفاق بل بشامت ابوام و غرور سردار لشکر فتح کرده را شکست افتاد . هر چند راجه تودرمل با دیگر امرا جمع شده در میدان استاد اما (چون لشکر برهم خورده بود) کاره سرانجام نشد . پس ازان (چون صوغه بهار بتصرف پادشاهی در آمد) پرگانه آرب و حوالی آن در جاگیر میر مقرر گشت . و در سال بیست و چهارم امرای بهار (که سر فله آنها معصوم خان کابای تیلدار پتند بود) از تباہ سرشتی و تیره خوردی کردن مخالفت برافراشتند و میر معزالملک را با میر علی اکبر برادر خودش بچرب زبانی و حرف سرائی از راه برده شورش افزا گشتند . اما هر دو برادره چنده راه مرفقت با آن سرتابان پیهموده جدا شدند . میر معزالملک بچونپور شتافته علم خود سری برافراخت . و بهیارے واقعه جویان کوتاه بین را فراهم آورد .

بذابریں در سال بیست و پنجم سنه (۹۸۸) نهمصد و هشتاد و هشت از پیشگاه سلطنت باسد خان ترکمان جاگیردار مانکپور اشاره رفت که بدان حدود شتافته آن تباہ رای را با دیگر بدگوهران (که با او یکتائی گزیده اند) بحضور آورد . او

(۲) نسخه [ب - ج] ارب . (۳) نسخه [ب - ج] فندک *

کاربند فرمان گشته آنها را بدست آورده براه دریا روانه حضور ساخت - در حدود قصبه اداره کشتی میر در موج خیز دریای جون فرو شد *

* میر علی اکبر موسوی *

برادر خرد میر معز الملک مشهدی ست - او نیز در عهد عرش آشنیانی بمنصب سه هزاری اختصاص داشته در تقدیم خدمات پادشاهی با برادر بزرگ خود شریک و سهیم بود - در سال بیست و دوم میر مولود نامه عرش آشنیانی بخط قازی غیاث الدین جامی (که بنضائل و مکارم متحلی بود و چندی بمنصب مدارت جنم آشنیانی امتیاز داشت) بنظر پادشاه در آرد - متضمن آن (که در شب تولد آن پادشاه جم جاه جنم آشنیانی در عالم رؤیا معاینه نمود) که ایزد یگانه او را فرزند کرامت فرموده - به جلال الدین محمد اکبر موسوم فرمودند - عرش آشنیانی بمشاهده آن بشاشت عظیم ظاهر کرده بصله و جائزه آن مولود نامه پیرزا را مشمول عواطف خسروانه گردانیده پرگانه ندیده در وجه انعام مرحمت فرمود - و چون برادرش در صوبه بهار جاگیر یافت او را نیز با برادر شریک گردانیدند - و در سال بیست و چهارم (که اکثر امرای بهار از بدگوهری راه عصیان و کافر نعمتی سپردند) نخست این دو برادر با آن شویش گرایان پکتائی گزیدند - لیکن از در اندیشی

زود افتراق جسته میر معزالملک به جوانپور رفت - و او در
زمانیه (که شش کروهی غازی پور است) فرودکش نمود -
معینا همواره به پیغام گزاری و هرزه سرانی افروزنده آتش
فته می شد - چون در سال بیست و پنجم کشتی برادرش
در دریای جون بگرداب فنا فرود رفت حکم از درگاه پادشاهی
بذام خان اعظم (که بانظام صوبه بنگ و بهار مامور شده بود)
پیرایه صدور یافت که از را مقید و مسلسل روانه نماید -
وی با کولتاش در مقام لایه و حیل افدوزی درآمد - از آنجا
(که معامل دیده در بود) دستان فروشی او سوزند نیامد
محصلان حضور ببارگاه خلافت حاضر ساختند - رأفت پادشاهی
دست از سیاست باز کشیده در دبستان زندان فرستاد *
(۲)

* میرزا شرف الدین حسین اهراری *

پسر خواجه معین داد خواجه خاوند محمود است - و او
پسر خواجه کلان مشهور به خواجه کلان خواجه پسر بزرگ خواجه
ناصرالدین عبیدالله اهرار است (دس سوره) - خواجه کلان (رسته
بود بعلوم ظاهر و باطن - بحکم پدر بزرگوار در موضع در سپین
(که محله ایست از سمرقند) طرح اقامت ریخت - و در
ایام تسلط شاهی بیگ خان^(۳) به اندجان هجرت نمود - در
سنه (۹۰۵) نصد و پنج درگذشت - نبش او را بتاشکند

(۲) نسخه [ج] فرستاده - (۳) نسخه [ب - ج] شاه بیگ *

نقل کرده په‌اوی مرقد والده‌اش مدفون ساختند - ادرا
 از صبیة سید نقی‌الدین محمد کرمانی سه پسر متولد شد -
 خواجه نظام‌الدین عبدالهادی و خواجه خاوند محمود و خواجه
 عبدالخالق - و بعد از فوت آن عقیقه دختر خواجه محمد
 نظام برادر شیخ الاسلام خواجه عصام‌الدین را (که به‌چهار واسطه
 بمولانا برهان‌الدین علی صاحب هدایة فقه می‌رسد) بعقد
 خود در آرد - از نیز سه پسر بهم رسید - خواجه عبد‌العلیم^(۲)
 و خواجه عبد‌الشهید و خواجه ابوالفیض - و از ترکیه خاصه نیز
 پسر داشت خواجه محمد یوسف نام - بالجمله خواجه
 خاوند محمود پس از سلوک طریقه^(۳) دریشی بسعادت حج
 فائز شد - و بعراق و فارس شتافت - و مدتی نزد مولانا
 جلال‌الدین محمد استفاده نمود - و از مولانا عماد‌الدین
 محمود طبیب علم طب یاد گرفت - و بذابره استعداد ذاتی
 باوصی^(۴) مراتب کمال رسید - و بسمرقند مراجعت کرد - و باناده
 مشغول گشت - چون به همد آمد جنت‌آشیانی تبجیل و
 تعظیم بسیار بجا آرد - و ارادت بهم رسانید - و باز بذابره
 وجهه بکابل شتافته فوت کرد - خواجه معین در حیات پدر
 بکاشغر رفته نزد عبدالله خان والی آنجا اعتبار تمام پیدا کرد

(۲) نسخه [ب] خواجه عبد‌العلیم - (۳) نسخه [ب] طریق - (۴) نسخه

(باب المیم) [۲۲۳] (مآثر الامراء)

و حامل (رد خانۀ یشب بدو تقویض یافت - خواجه زاده
(چون علم معاش نیکو می دانست) ضبط آن نوعی کود که کسی
یشب در خواب نمی دید - مردم بگوان ارز میگرفتند - ازین
جهت تمول تمام بهم رسانید - اما بر طبع او بخل و امساک
غالب بود - میرزا شرف الدین از پدر آزاده خاطر میزیست *
چون جنّت آشیانی هنگام یورش هندوستان خواجه عبدالباری
قبیره خواجه عبدالهادی را نزد عبد الرشید خان والی کاشغر
(که همیشه سلسله جنیان قرب و قرابت صوری و معنوی
بود) فرستاده بودند باین مناسبت خان کاشغر میرزا را همراه
داد که مراسم تعزیت جنّت آشیانی و لوازم تهنیت جلوس
عرش آشیانی بتقدیم رساند - در سال اول اکبری ادراک
ملازمت نموده بسعی ماهم انکه و ادهم خان در اندک مدتی
برتبه امارت و منصب پنج هزاری متصاعد گشته به نیولداهی
اجمیر و ناگور لوای اعتبار برافراخت - و به نیروی شجاعت
و کاردانی مصدر ترددات شده سرتابان و متمدان آن ضلع
را برانداخت *

چون والدۀ میرزا کچک بیگم^(۳) دختر میر ملاؤ الملک
ترمذی است از بطن فخر جهان بیگم صبیحة سلطان ابو سعید

(۲) نسخه [ج] فرستاد - و باین مناسبت خان کاشغری که میرزا را همراه

داد - (۳) نسخه [ج] کچک بیگم .

میرزا لهذا عرش آشیانی در سال پنجم بخشی بانو بیگم
 همشیره خود را بازواج او در آورده پایه اش بلندتر ساخت -
 و در سال هفتم سنه (۹۶۹) نهصد و شصت و نه الیه
 پادشاهی اندامش به اجمیر نمود - میرزا شرف ملازم
 در یافک - و بتسخیر قاعه میرتمه (که به زای مالدیو راتهور
 تعلق داشت) و از زایان و راجها باسم و رسم هندوستان
 به مزیت اعتبار و وفور اقتدار ممتاز بود) تعیین گشت -
 جگمال و دیویداس از امرای راجه (که باستحکام آن قلعه
 می پرداختند) تحصن جهتند - پس از طول محاصره آشتی
 قرار یافت - بشرط آنکه سپاهی سوی اسب چیزه از قلعه
 بر نیارد - جگمال بهمان روش بیرون آمد - و دیویداس جمیع
 اسباب خود را سوخته با پانصد سوار برآمد - میرزا آگهی
 یافته بجنگ او سوار شد - پیکار به غایت صعوبت و داد -
 دیویداس کشته شد - و بعضی گویند زخمی بدر رفت (چنانچه
 شخص بعد چندی خود را دیویداس می گفت - برخی تکذیب
 کردند - و جوقه برگزیدند - تا آنکه در یکی از معارک جان
 سپرد) - و در سال هشتم خواجه معین اعتبار و فرد دولت پسر
 شنیده بتقریب حج از ابو العزیر خان (خصت گرفته از کاشغر بهند
 آمد - میرزا از ناگور باستقبال پدر شتافته بدرگاه پادشاهی آورد -
 عرش آشیانی خود استقبال کرده خواجه را باعزاز تمام باگروه آورد *

(باب المیم) [۲۳۶] (ماثر الامرا)

دیوبین (سمه سمک) که چون کسه را بخت تیورگی پذیرد

و زمانه بکین توزی بر خیزد (چراغ دانائی او فرد میود -

زبان را سود انگارد و نکوهیده را سزوار بر شمرد * بیعت *

* چو تیره شود مرد را روزگار *

* همان می کند کش نیاید بکار * (۲)

چنانچه احوال میرزا باز گوید که قدر این همه عذایات (۳)

پادشاهی نشناخته در همین سال بجهت یا توهم بیجا یا (۴)

از بد سرشته که داشت بخيال فتنه انگیزی از آگره بجانب

اجمیر فرار نمود - (شش صفر تاریخ یافته اند) - پادشاه (۵)

از کوتاه خردی و توهم زدگی او استبعاد تمام نموده حسین

قلی خان را با جمعه امرا بتعاقب نامزد کرد - میرزا

هیچ جا ثبات ندرزیده از ممالک محروسه بدر رفت - خواجه

معین از حرکت نکوهیده پسر (اگرچه هیچ از تعظیم و تکریم

او نگاهید) چند گاه بانفعال و تشویر بسر برده روانه حجاز

شد - و به بندر کذبایم (سیده بعالم بقا خرامید - منذوق (۶)

نعش او را در جهاز فتحي روان کردند - در دریا کشتی (۷)

بجز نشعک *

(۲) نسخه [۱ - ب] همه آن کند - (۳) نسخه [ج] در احوال - (۴) نسخه

[ج] بجهت یا بدوهم - (۵) یعنی بحساب جمل که (۶۷۰) میشود -

(۶) نسخه [ج] کذبایم - (۷) نسخه [ج] قبحی °

(مآثر الامراء) [۲۳۷] (باب الميم)

میرزا شرف الدین چندے آراء دشت ادبار بوده
پناه به چنگیز خان گجراتی برد - و پس ازو بمزایان باغیه
پیوست - و باز بمزایان خاندیس همراه شد - و از انجا
باز خسروان زده نزد محمد حسین میرزا مراجعت کرد - چون
زمانه بر سر ناسازی بود هیچ جا ناخوش بند نگردید -
بعد از ان (که ولایت گجرات بحیطه تسخیر پادشاهی
در آمد) بدکن گریخته عبورش بسرزمین بکلانه افتاد - بهرجه
زمیندار انجا مقید ساخته هنگامه (که قلعه سورت مفتوح
شد) بحضور آورده از نظر گذرانید - عرش آشیانی قدرے
میرزا را بقیاء (که آدم کش نبود) رسانیده بزندان فرستادند -
و پس از چندے نزد مظفر خان صوبه دار بنگاله فرستادند
که اگر ندامت از نامیة حال میرزا دریابد جاگیرے دران
صوبه تذخوایه دهد - و آلا روانه سفر حجاز نماید - چون
اثرے از ندامت نداشت مظفر خان بانظار موسم جهاز محبوس
ملکداشت - درین ضمن معصوم خان کابلی در صوبه بهار
بغی درزبده بیابا خان قاقشال رفیره (که در بنگاله شورش افزا
بودند) پیوست - و مظفر خان را در تانده محاصره
نمود - میرزا از قلعه گریخته بآنها رفیق گشت - چون بر
مظفر خان چیره دست آمدند میرزا (که از بعضی دفائن او
مطلع شده بود) بتصرف آورده سرمایه دستگاه ساخت

(باب العیم) [۳۲۸] (مآثر الامراء)

اگرچه کارها به معصوم خان باز گردید اما سرداری بمیرزا قزاق
یافت - چون در امرای ناسپاس بنگاله تفرقه افتاد معصوم خان
سرسه به بهار کشید - لیکن از آمد آمد میرزا عزیز نوزده و
شهباز خان کذبو با فوج شایسته حضور راه گریز سپرده به
پنگاه برگشت - و میان میرزا و معصوم خان گرد خلاف
برخاست - هر یک بکمین دیگری^(۲) بر نشست - تا آنکه
معصوم خان معصوم پسر را (که منظور میرزا بود) بزر
فریفت - و بگفته از آب خشخاش زهر آمیز بخوردن میرزا
داد - در سال بیست و پنجم سده (۹۸۸) بهصد و هشتاد
و هشت درگذشت *

* محب علی خان *

پسر میر نظام الدین علی خلیفه است که رکن السلطنة
جابر پادشاه بود - و بقدم خدمت و فرط محرومیت و زانیت
مقل و استقامت تدبیر و وفور شجاعت و کاردانی در نظر
آن پادشاه والا همت مرتبه عالی داشت - و از فضائل و
کمالات کسبی خصوصاً طب بهره مند بود - چون بواسطه
لختی امور (که در معاملات دنیوی ناگزیر واقع می شود)
از جنت آشیانی بیم و هراس داشته راضی بسلطنت ایشان
نبود در ایام ارتحال پادشاه (با وصف تصریح بنصب

(۲) نسخه [ب] دیگر بر نشست - (۳) نسخه [ب] بفریفت *

(مآثر الامرا) [۲۳۹] (باب الميم)

جناب همایونی بجای نشینی خود (میر خلیفه می خواست
مهدی خواجه داماد فردوس مکانی را (که مرد باذل سخنی
بود و با وی اظهار محبت می کرد) بفرماندگاری بردارد -
(۲)
چنانچه این قرارداد در مردم شائع گشته - خواجه نیز
ارضاع شاهانه پیش گرفت - اتفاقاً (روزه دران هنگام میر
خلیفه با مهدی خواجه در خرگاه بود - چون میر بیرون آمد
خواجه (که خالی از جزون نبود) غافل ازان (که دیگر
هم حاضر است) بے اختیار دستم بر ریش کشیده گفت
انشاء الله تعالی ترا پوست می کدم - ناگاه نگاهش بر محمد
مقیم هروی پدر خواجه نظام الدین بخشی افتاد (که دران
وقت دیوان بیوتات بود و در کج خرگاه استاده) - خواجه
متغیر شد و گوش او تافته گفت ای تاجیک * ع *

* زبان سوز می دهد بر باد *

محمد مقیم همان وقت این حرف به میر خلیفه رسانید که
این نذیقه بد اندیشی ست (که میخواستید دولت بخاندان
(۳)
بیگانه نقل کند) - میر خلیفه ازان اندیشه ناصواب باز آمده
بمردم منع کرد که هیچ کس بخانه خواجه نرود - پس
از فوت فردوس مکانی جنت آشیانی را بر سریر خلافت
متمکن ساخت *

(۲) نسخه [پ] پردازد - (۳) نسخه [ب] می خوانند *

(باب المیم) [۲۴۰] (مآثر الامرا)

محبب عای خان نیز در زمان بابر و همايونی در معارك صاحب ترددات بود - زوجه او ناهید بیگم است - و این ناهید بیگم دختر قاسم کوکه است [که از درست اخلاصی در معاربه عبدالله خان اوزبک (چون گیتی ستانی بدست غنیم در آمد پیش آمده) گفت پادشاه منم - این نوکر مرا بچه تقویب گرفته اید] - مخالفان او را از هم گذرانیدند - پادشاه ازان خطرگاه جانکاه خلاص شده اهل عیال او را همواره مشمول عاطفت میداشت - در سال (۹۷۵) نهصد و هفتاد و پنج ناهید بیگم بملاقات والده خود حاجی بیگم (که دختر میرزا مقیم پسر امیر ذوالنون است - و بعد فوت قاسم کوکه بمیرزا حسن پیوست - و پس از بازواج میرزا عیسی توخان حاکم تهته در آمد) روانه تهته شد - از قضا پیش از وصول بیگم میرزا رخت هستی بر بست - و محمد باقی پسرش انتظام ده آن دیار گردید - از مدارائی با بیگم نکرد - و با حاجی بیگم نیز بد سلوکیها پیش گرفت - حاجی بیگم باتفاق برخی بدگوهران در مقام گرفتن محمد باقی شد - او آگهی یافته حاجی بیگم را محبوس نمود - تا در گذشت - ناهید بیگم بدلداری و تدبیر ازان ولایت برآمده (چون به بهکر رسید) سلطان محمود والی

(۲) نسخه [ب] از خطرگاه *

(مآثر الامرا) [۲۴۱] (باب الميم)

آنجا سخنان یک جهتی در میان آورده گفت که اگر محب
علی خان باین حدود بیاید من تپته را گرفته میدهم - بیگم^(۲)
مدارای دفع الوقت او را راست انگاشته (چون بهندوستان^(۳)
آمد) بعرض آشیانی درین باب مبالغه از حد برد - پادشاه
در سال شانزدهم سنه (۹۷۸) نهصد و هفتاد و هشت بمحسب
علی خان (که از مدعی ترک روزگار کرده نشسته بود) علم
و نقاره مرحمت فرموده پنجاه لگ تنگه جهت خرج از ملتان
و جاگیردار آن صوبه تقاضا کرد - و مجاهد خان نبیره^(۴)
دختری او را (که جوان مردانه شجاع بود) همراه ساخته
بدان سمت دستوری داد - و به سعید خان حاکم ملتان
چون نوشت که کرمی او باشد - خان مذکور پس از رسیدن
ملتان با اعتماد وعدهای سلطان محمود مقید بکمک نگاشته با
جمعه (که فراهم آورده بود) روانه بپکر شد - چون قریب
رسید سلطان محمود پیغام فرستاد که حرفی بود بر زبان رفته -
درین کار من همراهی نمی توانم کرد - معارفت نمایند یا از
راه جیسل میر بدان مملکت در آیند *

چون محسب علی خان روی برگشتن نداشت ناچار با
معدودسه همراهان (که زیاده بر دریسست کس نبود) دل

(۲) نسخه [ب] مابین حدود نیامده - (۳) نسخه [ب] دفع الوقت -

(۴) نسخه [ب] نبیره دختر او *

(باب المیم) [۲۴۲] (مأثر الامور)
 به تسخیر بهکر بر بهت - سلطان محمود ^(۲) که ده هزار کس
 آراسته در حدود قلعه ^(۳) ماتهیله پیش فرستاد - بعون ^(۴) قائد
 آلهی این گروه اندک آنها را بشکست - هزیمت یافته ها
 بقعه مذکور تحصن جستند - بعد محاصره آن قلعه گشایش
 یافت - و لختی اسباب جمعیت منظم گشت - پس متوجه
 بهکر شد - کیف ما اتفاق تفرقه در جمعیت مخالفان افتاد -
 از آن جمله مبارک خان ^(۵) خیل سلطان محمود (که مدار
 معامله بر او بود) با هزار و پانصد سپاهی ^(۶) محب علی خان را
 دید - و ^(۷) باعث صوری آن بود که بد نزدیکان آن دیار ^(۸) بیگ اوغلی
 پسرش را ^(۹) بیگ از خلوتیان سلطان متهم گردانیدند - آن
 ساده لوح بے تشخیص معامله در مقام استیصال خاندان او
 شد - او را (که اخلاص درست نبود) از عرض ناموس
 اندیشیده مفارقت جست - ^(۱۰) محب علی خان بطمع مال و منال
 او را از هم گذرانید - و قوتی دیگر برافزوده بمحاصره بهکر
 پرداخت - و آن مهم بسه سال کشید - در قلعه قحط و غلا
 پدید آمد - و با شیوع یافت - از غرائب اتفاقات اینکه در آن
 ناحیه عارضه ^(۱۱) درم بهم رسید - هر کس پوست درخت سوس

(۲) نسخه [ب] پانزده هزار کس - (۳) در [بعضی نسخه] ماتهیله -

(۴) نسخه [ج] باعث صوری - (۵) نسخه [ب] مدبران (۶) نسخه

[ب] بیگ اوغلی •

جوشانیده میخورند صحت می یافت . آنرا بوزن طلا میخریدند -
آخر کار سلطان محمود بعرش آشیانی ملتجی گشت که قلعه
پیشکش شاهزاده سلطان سلیم میکنم - اما (چون میان من و
محب علی خان غداره بر خاسته) از مضرت او ایمن نیستم
دیگر تعیین شود که بار سپرده (رانۀ درگاه شوم - هنوز
میرگیسوی بکادل بیگی) که عرش آشیانی بر طبق التماس
سلطان بحکومت آن دیار نامزد فرموده (نرسیده بود که سلطان
بیمار شده زندگی به سپرد - گریزند محب علی خان
باستماع بیماری سلطان محمود رفته نوشت که طبیب حاذق
همراه اسم - اگر بفرمایند جهت معالجه بفرستم - سلطان بر
همان رفته بر نکاشت * * فرد *

* دردم نهفته به ز طبیبان مدعی *

* باشد که از خزانه غیبش درا کند *

چون میرگیسو بدان حدرد پیوست مجاهد خان در
مقامه قلعه کنجا به مشغول بود - مادرش سامعه بیگم (دختر
محب علی خان) آمدن میرزا شنیده بر آشفت و کشتی
چند به پیکار فرستاده کار تنگ ساخت - نزدیک بود که میر
گرفتار شود - خواجه مقیم هروری (که بامینی آن ناحیه
رفته بود) محب علی خان را از پرخاش بیجا باز داشت -

(۲) نغز [ب] کچانه - و در [بعضی نسخه] کچایه *

میر گیو در سنه (۹۸۱) نهصد و هشتاد و یک به قلعه شتافته - مردم آنجا (که منتظر بودند) کلید قلعه سپردند - اما محب علی خان و مجاهد خان از خام طمعی دل ازان مملکت بر نمی‌کنند - و بودن هم بے حکم مشکل - محب علی خان براه مصلحت شتافت - تا میر گیو فرار داد که مجاهد خان بجانب تهته رود - و محب علی خان با زه و زان در قصبه لوهری سکونت گزیند - چون بدین فرار عمل رفت میر جمعه کثیر را بر کشتیا نشانده بر هر محب علی خان فرستاد - او تاب مقاومت نیارده بجانب ماتهیله شتافت - سامعه بیگم حویلی را مستحکم کرده یک شبانه روز بمدانعه پرداخت - دران هنگام مجاهد خان بیلغار رسید - و مردم را شکست داده سه ماه دیگر این طرف آب را متصرف بود *

چون بهر که به ترمون خان فرار یافت محب علی خان بحضور آمد - و در سال بیست و یکم عرش آشیانی بمحب علی خان (که آثار تجربه و شناسائی از نامیه حال او پیدا بود) خلعت فاخره مرحمت فرموده اجازت داد که همواره حاجات خلایق و آنچه در پیشگاه شامل بهایستگی گراید بموقف عرض رساند - و چون محب علی خان مصاحب شعر بود و کلامی در همین داشت عرش آشیانی سال

(مآثر الامراء) [۲۳۵] (باب المیم)

بیست و سیوم در گزیدن یکی از چهار کار بزرگ دستوری
فرمود . منصب میر عرضی بارگاه خدمت گذاری درر باش
شبستان امارت ولایات درر دست حکومت شهر دهلی - چون
نیروی تگابو در استخوانی کالبد کمتر دین از راه انصاف گزینی
و فرمان پذیری به شغل بعین خرسندی گرفت . و در سنه
(۹۸۹) نهصد و هشتاد و نه در ایالت دهلی بدار بقا
پیوست . اگرچه صاحب طبقات اکبری او را چار هزاری
نوشته اما شیخ علامی در ذیل هزارها مذکور ساخته *
بهر نام قلعه ایست از ابنیه قدیم - در کهن نامه ها
منصوره نویسد . و هر شش دریای شمالی یکنائی گزیده از
گذرد . در حصه از جانب جنوب و یک بخش از شمال قصبه
آن موسوم بسکمر برکنار آباد و بر ساحل - درم معموره دیگر است
به لوهري زبان زد - و پیوسته داخل سنده بود . میرزا شاه
حسین ازغون والی تهته قلعه را از هرنو در کمال استحکام
ساخته بسلطان محمود کوکلتاش خود حکومت آنجا تفویض
نمود . پس از فوتش سلطان محمود (که مردی سفاک دیوانه
بود) در بهکر و میرزا عیسی ترخان در تهته خطبه و سکه
بنام خود کرده گاهی باشتی و گاهی بمخالفتم می گذرانیدند .
چون بهکر پیش از تهته تسخیر عرش آشیانی گمشد داخل
ملتان گردید *

* معصوم خان فرنگخودي *

پسر معین الدین خان اکبری سم - بعد فوت پدر بمزید
 عنایت پادشاهی بهایه هزاری منصب بر آمد - و بتیولدارگی
 سرکار غازیپور مباحی گردید - هنگامه (که در ولایت بهار و
 بنگاله غبار بغی و فساد معصوم کابلی و بابای قاقشال تهییج
 نمود) او (اگرچه در ظاهر بهمراهی راجه تودرمل دل نهاد
 تعاقب فتنه پورهان گشت و بخود سری و خود را ئی کارها
 بتقدیم رسانید اما آمدن میرزا محمد حکیم به پنجاب و توجه
 عرش آشیانی بدانسو باعث بروز خست باطن او شده) منجم
 نافرمانی پیمود - و جونپور را از مردم ترسون خان بتغلب و
 تعدی متصرف شد - از آنجا (که از طفلی تربیت یافته
 عواطف پادشاهی بود) عرش آشیانی از فرط مهربانی بشرط
 (۲) گذاشتن جونپور اردهه بجاگیر او مقرر فرمود - او بظاهر فرمان
 پذیرفته باردهه شتامت - اما در باطن بآماده ساختن اسباب
 شورش می پردازد - از حضور شاه قلی خان محرم و راجه
 بیربر به اصلاح او رخصت یافتند - آن آشفته دماغ از پرده
 حیا برآمده حرفهای ناشایسته در میان آورد - ناچار کار از
 اصلاح بیرون دانسته باز گردیدند - شهباز خان (که بمالش
 سرکشان بهار قطره زن بود) از احوال او آگهی یافته در سال

بیسیم و پنجم بگوشمالش در آردن - و نزدیک سلطان پور
 بلهري عرصه نبرد آراسته گردید - معصوم خان خود برغول
 تافته گرد پیکار برانگیخت - شهباز خان دل از جای داده
 راه گریز سپرد - و بجونپور (که سی کروزه ناردگاه بود) عذمان
 باز کشید - ناگاه مرید غیبی آرازه کشته شدن معصوم خان
 بر زبانها انداخت - مردهش در بپراکندگی آردند - او
 بمیدان رسیده بحیرت در شد - درین اثنا فوج جرانغاز
 پادشاهی (که از هزیمت سردار آگهی نداشت) نمودار گشت
 ناگزیر بمراسیمگی در آریخت و زخم برداشته ببنگاه شتافت *
 چون منزل گاه بتاراج فوج پادشاهی رفته بود به قصبه
 آورده شتاب آردن - شهباز خان در جونپور خود را جمع
 سلخته بار دیگر هنگامه آرا گردید - هفت گروهی آورده
 صف آرائی در داد - آن مدبر بتازگی شکست خورده
 بارده متحصن گردید - عرب بهادر و نیابت خان (که سرمایه
 مدهوشی او بودند) مفارقت گزیدند - معصوم خان زه و زان و
 اندرخته خود را را گذاشته راه آراگی گرفت - و چار ضرب
 شده در بضمول نهاد - زمیندار کوارج^(۳) به پیشین آشنائی به بنگاه
 خود آورده نقد و جنس او را برگرفت - بحال آباء از آب
 سرور گذشته به راجه مان بومی آن سرزمین پیوست - و او

(۲) نسخه [چ] سرداران - (۳) نسخه [چ] کوچ *

چندے را بدرقه گویان همراه دان - و بگمان جواهرے (کہ با او داشت) اشارہ جان شکری نمود - معصوم خان دریافته آن فرومایگان را بزر فریفت - و خود را بزاریہ گمذامی کشید *
 درین هنگام مقصود نامی از ملازمانش بدر پیوست و اندوخته روزگار از خود نثار گردانید - آن شوریدہ سر باندیشہ سری باز بشور افزائی بر خاست - در کمتر زمانے زربندها فراهم آمدند - شهر بهرایج را دست فرسود تاراج نمود - وزیر خان از حاجی پور با دیگر اقطاع داران آن ناحیہ به پیکار از کمر بست - مدے بتوپ و بندوق آریزش بود - شبے معصوم خان بنه و بار گذاشته بدر زن - و باز بجلاوہارہ ^(۲) سر کشیدہ مردم فراہم نمود - و قصبہ محمدپور را یغمائی ساخت - و در فکر غارت جونپور بود کہ اقطاع داران آن ضلع مجتمع گشتند - آن کج گرای (چون دید کہ خام خیالی او پیشرفت نیست) بہ خان اعظم کوکہ نیایشمند گردید - او از پیشگاہ خلافت التماس عفو جرائمش نموده ولایت مہستی بجاگیر او تنخواہ کرد - نزدیک بود کہ باز سر شورش بردارد میرزا کوکہ بچارہ گری بندھست - او دریافته (چون در خود قوت نمی یافت) رخصت حضور گرفته روانہ شد - در سال بیست و ہفتم بدارالخلافت آگرہ رسید - باستشفاع مریم مکانی بتازگی

(مآثر الامراء) [۲۴۹] (باب الميم)

(۲)
مصحح جرائم او گردید - در همان ایام سنه (۹۹۰) نهصد و نود
نیم شب از دربار بخانه خون میرفت - چندی بر رویخته
از هم گذرانیدند - هر چند تفحص رفت بجائے نرسید - لخته
مردم آن وقت این واقعه را محمول بر اشاره پادشاهی
میکردند - و الله اعلم *

* میرگیوری خراسانی *

از سادات آن دیار است - در بارگاه اکبری بقدم خدمت
و خصوصیت محرمیت شایان فراران اعتماد گشته بمنصب
بگمارد بیگی (که جز به معتمدان دست اخلاص تفریض نیابد)
اختصاص گرفت - و چون محب علی خان میرخیلفه بمساعی
همی بمعمار قلعه بکر پرداخته عرصه زندگی بر متحصنان
تنگتر ساخت (چنانچه در احوالش بزبان علم گذشت)
سلطان محمود والی آنجا بدرگاه اکبری معروض داشت
که گذشت آنچه گذشت اکنون قلعه را پیشکش می کنم لیکن
(چون میان من و محب علی خان جنگ و جدال رو داده)
از عذر او ایمن نیستم - یکی از بندگان حاضر تعیین شود -
عرش آشیانی میرگیور را (که بفرط کاردانی و معامله شناسی
اتصاف داشت) روانه فرمود - چون میر بآن حدود پیوست

(۲) نسخه [ج] مصحح جرائم گردید - (۳) نسخه [ج] لیکن همان من *

(باب المیم) [۲۵۰] (مآثر الامرا)

مردم محب علی خان سر راه او را گرفتند - نزدیک بود
که گرفتار شود خواجه مقیم هرری پدر خواجه نظام الدین
بخشی (که به امینی آن ناحیه رفته بود) محب علی
خان را بنصائح هوش افزا از برخاش بیجا باز داشت - اهل
قلعه (که در انتظار میر می گذرانیدند) به موجب قرار داد
سلطان محمود (که پیش از وصول میر رخت هستی
بر بسته بود) کلید قلعه در سال نوزدهم سنه (۹۸۲)
نصد و هشتاد و دو سپردند - اینچنین ملکه آباد بدست او
در آمد - لیکن محب علی خان از خام طمعی دل ازان
ملک بر نمیکند - کار فیما بین بنزاع و کارزار انجامید *
عرش آشنای برین سوانح اطلاع یافته ایالت آن دیار را
بقام ترصون خان نامزد ساخت - و چون برادرانش بآن صوب
شتافتند میر گیمو (که لذت چش حکومت شده بود) بر سر
سرکشی و خود فروشی آمده خواست قلعه را محکم سازد -
برهمونی انجام اندیھی ازان خیال فاسد باز آمد - و دست ازان
ولایت برداشته بعبه بوسی (در آرد) - و پس ازان بقوجداری
میرتهه و محالات اطراف و مضاف دهلی (که از عمده ترین
محالات در آبهت) (که عبارت از مابین دریای گنگ و جون باشد)

(۲) نسخه [ج] سر راه او گرفتند - (۳) نسخه [ب] خام طمع - (۴)

نسخه [ا] اطراف او - (۵) نسخه [ج] که عمده ترین *

اختصاص گرفت - و (چون همواره از عرض اندوزي و آزري
با نوکران بر سر علوفه بر شوریدے - و هر یک از آقا و سپاهي
جانمب کفایت خویش فرو نگذاشته) در سال بیستم و هشتم
سنه (۹۹۱) نهصد و نود و یک در قصبهٔ میرتپه در همین
داد و ستد با سپاهیان فررمایه گفتگو واقع شد - برخی را از
وسوایی و سرزنش از خانه بیرون کرد - بامدادان (که عید
شوال بود) سرخوش باده بعیدگاه رفت - برخی ازان دو (ریان
فتنه اندرز به نیایشگری درآمدند - او از بد مستی مدارا از
دست فرو هشته بنگویش پیش آمد - آن ناحق شخسان با
از جادهٔ اطاعت پیشترک گذاشتند - میر از غضب رفتگی بر
سر بنگاه آنان شتافت - و آتش در زد - آنها بآریزه برخاستند -
همراهان راه بیدلي سپردند - روزگار میر سپری شد - آنها
از بدگوهري کالبد را خاکستر گردانیدند - میرش آشیانی
ازین آگهی بر آشفته بحیارے ازان تباہ کلان را بیاسا رسانید -
میرش میر جلال الدین مسعود (که در اهل مناصب محسوب
بود) در سال سیوم جهانگیری نهال زندگیش از تند باد
اجل در افتاد - مادرش در حالت انتظار (چون آثار پاس
از چهرهٔ احوال او مشاهده نمود) از فرط ^(۲) محبت و غایت
دل بستگی افیون خورد - پس از فوت پسر یک دو ساعت

(باب الميم) [۲۵۲] (مآثر الامراء)

جان سپرد - زنده بآتش درآمدن زن بمردن شوهر در هندوستان بسیار ^(۲) درائي دارد اما جان باختن مادر نسبت به فرزند خالي از غرائب نيست - اما حقيقتاً آنها با اين نسبته نيست - چه در صورت اول بها مي باشد كه بے تحقق محبت و شيفتگي اداي رسم لازم مي افتد - از اين است كه بمرگ راجها ده كس و بيست كس از زن و مرد خود را بآتش مي اندازند *

• مخدوم الملک ملا عبد الله انصاري •

ولد شيخ شمس الدين سلطانپوري ست - آباي او از جانب ملتان بمسلطانپور رسیده توطن اختيار کردند - ملا عبدالله نزد مولانا عبدالقادر سرهندي تلمذ نمود - و در علوم شرعيه مهارت تمام بهم رسانيد - آرازه فضليت او عالم را فرو گرفت - حاشيه بر شرح ملا و منهاج الدين در سير نبوي (صلي الله عليه و آله و سلم) از تصانيف اوست - سلاطين وقت غايب احترام او بجا مي آوردند - جذت آشياني كمال توجه بحال او بذل مي نمود - چون نوبت بشير شاه رسيد بخطاب صدر اسلامي امتياز بخشيد - گویند (روزه سلیم شاه ^(۳) در ایام سلطنت خود ملا را از دور دیده گفت بابر

(۲) نسخه [۱ - ب] بسیار - (۳) نسخه [۱ - ب] زنان و مردان -

(۴) نسخه [۱ - ب] صدر اسلام *

(مآثر الامراء) [۲۵۳] (باب العیم)

پادشاه را پنج پسر بود - چهار رفتند یکی ماند - سرمصفا
خان گفت نگاهداشتن چندین مفتن چرا - جواب داد که بهتر
از نمی یابم - چون ملا نزدیک آمد بر تخت نشانده تسبیح
مروارید (که بقیعت بیست هزار (ریبه همان زمان پیشکش
آمده بود) بار تواضع نمود *

چون ملا را عصبیت (که آنرا حمیت دین نامند) بیشتر
بود در پرده دین داری استیقای قوت غضبی بر وجه
اتم می نمود - چنانچه قتل شیخ علایی بحسن سعی ملا
دافع شد - او ارشد اولاد شیخ حسن است (که از کبار
مشائخ بنگاله بود) - تحصیل علوم ظاهر و باطن از پدر
بزرگوار نمود - و پس از زیارت بیت الله در خطه بیانه
رحل اقامت انداخته به امر معروف و نهی منکر قیام
می نمود - در آن اثنا شیخ عبدالله نیازی [که از خلفای
شیخ سلیم چشتی بود - و بعد معارفت سفر حجاز بمیر
سید محمد جونپوری (که خود را مهدی موعود میگرفت)
(۲)
گردیده] در بیانه مسکن گزید - شیخ علایی (رش او را خوش
کرد - و طریقه پاس انفاس را) (که میان طائفه مهدویه
(۳)
مقرر است) از فرا گرفته بکشف و کرامات شهرت یافت -
و با جمعی کثیر بتوکل بسر می برد - و شب ظرف خانه

(۲) نسخه [ج] مهدی وقت موعود - (۳) نسخه [پ] خوش کرده .

(باب ۴۰۰یم) [۲۵۴] (مآثر الامراء)

حتی او انی آب هم خالی^(۲) میگذاشت - روز نو روزی نو -
ملا عبد الله او را بابتداع و خروج مهتم ساخته سلیم شاه
را بران داشت که از بیانه طلبیده با علما مذاکره فرمود -
شیخ علائی غالب آمد - چون دران مجلس شیخ مبارک مدد
او بود نیز بمهدوی شهرت گرفت - سلیم شاه از بیان شیخ
متاثر شده [۵۵] بدر گفت که انکار مهدویت کن تا ترا بر
ممالک محروسه محتسب الهی نمایم - و الا ازین قلمرو بدر (و
که علما فتوای قتل تو نوشته اند - شیخ بدکن شتافت - چون
سلیم شاه بدفع فتنه نیازیان متوجه پنجاب گشت ملا عبد الله
ظاهر کرد که شیخ عبد الله پیر نیازیان است - سلیم شاه در
(۹۵۵) نهصد و پنجاه و پنج او را طلبیده چندان قازیانه و
چوپ و لکد زد که از هوش رفت - گویند تا زمانیکه شعور داشت
(رَبَّنَا اَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا) میگفت - بعد صحبت بصیاحت بر آمد و
از مهدویت ابا نمود - و در سنه (۹۹۳) نهصد و نود و سه
در خدمت عرش آشیانی (که متوبه اتک بذلاس بود)
رسید - لختی زمین مدد معاش بزام فرزندانش در سهند
انعام شد - در سن نود سالگی سنه (۱۰۰۰) هزارم هجری
در گذشت *

چون سلیم شاه از مهم نیازیان برگشت ملا عبد الله باز

(۲) در نسخه [ج] لفظ هم نیست - (۳) نسخه [ب] یک هزار هجری •

(مائراامرا) [۳۵۵] (باب الميم)

تحریرک نموده شیخ لائی را از هندیه طلبد . سلیم شاه همان
کلام سابق را اعاده کرد . شیخ ملتفت نشد . سلیم شاه بلا
گفتی تودانی و او . ملا فرمود تازیانه زنند . در تازیانه میوم
روح او بعالم علوی پرواز نمود . جسدش را پهای نیل بخته
تشییر کرد . گویند آن روز چنان باد عظیم وزید که مردم
گمان قیامت بردند . بر قالب شیخ چندان گل ریخته شد
که حکم قبر پیدا کرد . پس ازین واقعه درلس سلیم شاه
هم بدو سال نکشید . هنگامی (که جنت آشیانی بار دیگر
هندوستان بقبضه افتدار در آرد) ملا را بشیخ الصلای
مخاطب نمود . پس ازان (که سلطنت هندوستان بجلوس
عروش آشیانی رونق دیگر یافت) ملا بخطاب مخدوم الملک
اختصاص گرفت . و بیوام خان برگنه نانکواله بجمع یک لک
روپیه تنخواه داده پایه عورت او را از همه اکابر گذرانید . و
از اعظم ارکان دولت ساخت . بعد از مرور مدین و شهر
مراج سلطنت بیعی حوادث از فضلی عصر منحرف شد . در
سال بیست و چهارم سنه (۹۸۷) نصد و هشتاد و هفت او را
با شیخ عبد النبي مدر (که هر دو مدتاً باهم مذاکره و
مخالف بودند) بصورت رفیق یکدیگر بجانب حجاز روان کردند
با وصف آن مرکز میان ایشان (نه در انگاه طریق و نه دران
مقامات منیف) اتفاق و التیام و رفع کدورت صورت نبستی •

چون مخدوم الملك از زمان افغانان تا عهد اكبري معزز
و معتبر بود و بهزم و ممانت رای و تجارب امور و جمع
اموال موصوف و ميمن دانشمندی او بهمه جا رسیده شيخ
ابن حجر مشهور مفتی مکه باستقبال آمده احترام بسیار
بجا آورد - و در غير موسم در كعبه برای او واگرد - چون
هنگامه ميرزا محمد حكيم برادر عرش اشباني مسموم نمود
هرج و مرج غير واقعه هندوستان را يقين پنداشته بطمع
رياست و حسب جاه برگشته باتفاق شيخ عبد النبي صدر
به احمدآباد گجرات آمد - چون پيادشاه ظاهر شد (كه آنها
بنابر خبث سرپرست در مجالس و محافل حرفهای ناشايسته
بعذاب پادشاهي نسبت ميدهند) برخي را باخفا بنابر آن (كه
بيگمان محل در مدد سفارش و امتشفاق او بودند) تعيين
کرد - مخدوم الملك در (۹۹۱) نهصد و نود و يك از كمال
ترس قالب تهي كرد - گویند باشاره عرش اشباني مسموم
کردند - مردم بطريق اخفا در جالذهر آورده مدفون ساختند
قاضي علي بضبط اموالش مامور گشت - خرائن و دوائن
بسيار در لاهور برآمد - ازان جمله چندين مندرق خمسه
طلا از گورخانه او ظاهر شد (كه ببهانه اموات دفن کرده
بود) - ازين جهت پسرانش بعلمي تحقيق اموال چنده در
شكجه بودند - هم كردر در پيه از او برآمد :

(مالک الامرا) [۲۵۷] (بابی الملم)

شایع عهد القادر بدادونی در تاریخ خون نوشته که
مخدوم الملک فتوی میداد که درین ایام حج بر مردم هندوستان
فرض نیست - چه امن طریق شرط است - و طریق یا دریا
است | و آن بدون قول ترکیبی ، مید نامک آنها (که
صورت مولم و عبسی دارد) جاری نیست و این غلطی
از ذممت دین نباشد و حکم بیست پرستی دارد] و با راه
هراق است (و درانجا نامزای معابه شایع گفته) . گویند
مخدوم الملک از تعصب و تهدد (که در مذهب داشمی)
جلد ثالث روضه الاحباب را (که اختصارا و تقریبا در اجوال
سلف واقع شده) احرار نمود . ازین جهت این جلد
کتاب است •

• میرزاده علی خان •

پسر محترم بیگ . از امرای عهد عرش آصفی است .
بمنصب هزارگی رسیده سال نهم جلوس و اتفاق دیگر امرای
بتعاقب عبداللہ خان ازبک (که از مالک بطورف اجرات
و حکم ادبار کشیده) دستوری یافت سال دهم (که نسبت
و ادشاهی جانب گجرات قصور یافت و سال دهم)
سال دهم دستوری پذیرفت (نامبرده بهمرایق او موطنی گشت .
سال نوزدهم) که پادشاه طرف شرابی دیار عربی فرمود
مشارالده از حاشیه نیشابن بمطابق فریب بود . پسر بتادیس

(بافیه المیم) [۳۵۸] (مآثر الامراء)

(۲)
قاسم خان عرف کاسو (که با جمع از افغانه سرشورش در
حدود بهار برداشته بود) با جمع نامزد شد - و تودن پهنده
بظهور آردن - ازان بعد همراه مظفر خان سرگرم کارها بوده -
سال بیست و یکم بحضور آمده بدولت بهاطبوس سرمایه
افتخار اندوخت - سال بیست و سیوم (که شهزاد خان
بهانش رانا پرتاب عرف کیکا دستوری یافت) او را در
همراهیان بر نوشتند - سال بیست و پنجم بهراهی خان
اعظم کوکه بشرقی دیار معین گردید - چون دران دیار کار
نمایان از صورت نه بهمت سال سی و یکم نزد قاسم خان
حاکم کشمیر روانه ساختند - در جنگ کشمیران سال سی
و دوم روزی (که نوبت سید عبدالله خان بود و شکست
بر فوج پادشاهی افتاد) مطابق سنه (۹۹۵) نهد و
نود و پنج هجری روزگار او بسر آمد *

* میرزا فولاد *

بهر خدا داد برلاس اسمک - معنی لفظ برلاس شعاع
(۵)
با نسب اسمک - و نمب تمام الوس برلاس بابرومچی (که
اول که اسمک که بلقب برلاس اختصاص یافت) می رسد -
(۶)
و او پسر قاجوای بهادر اسمک جد هشتم امیر تیمور صاحبقران

(۲) نسخه [ب] سرشورش - (۳) نسخه [ب - ج] آورد - (۴) نسخه
! [ب] کنار - (۵) نسخه [ج] ایرد مچی - (۶) نسخه [ب] داشت *

و برادر توام قبل خان بود که بعد سیوم جنگیز خان است *

میرزا فولاد ابا عن جد درین دردمان دیرین بزدگی و

قدیم الخدمه است - چون عبدالله خان والی توران مکرر

با عرش اشوانی با تحائف هدایا سلسله جنبا^(۲)ان درستی شده

گرم تر حرف مصادقت را بر دیباچه ظهور آورد - و استدعای

پوشش ایران دین نمود که به نیروری یک جهتی عراق و

هرامان و فارس از ارزگ نشین آن مرز بوم مستخلص

گردانند - عرش اشوانی بمقتضای فتوت و مروت در سال

بیست و دوم میرزا فولاد را (که جوابه متعلی باداب دانی

و مراتب شاهی بود) با برخی از نفائس هندوستان

با ایلچی توران (خصمت فرمود - و در جواب رقم پذیر

ساخت^(۳) که سلسله مفویه را انتماب به خاندان نبوت

متحقق است - پاس آن لازم - اختلاف آئین و کیش را

سرمایه ادراش ماک ستانی نمی سازیم - و گرفته اشنائیهای

پیشین نیز ازین داعیه باز میدارد - و چون از شاه ایران

را با احترام یاد نکرده بود در نکوهش آن هم بازدرزهای

هوش افزا برنوشت *

* بزرگش نتوانند اهل خود *

* که نام بزرگان (رشتی) بود *

(۲) نسخه [ج] سلسله جنبا شده - (۳) نسخه [ب] ساخته *

(باب المیم) [۲۶۰] (مآثر الامرا)

میرزا بعد از ادای مراسم سفارت ^(۲) بهاندوستان معاودت نمود - و در رکاب پادشاهی بغداد ^(۳) گزاری و نیکو پرستاری ^(۴) چهره کامیاب می انداخت - چون درین قوم جهالت و شرارت ترکنه ا که اهل طینت آنها بدان سرشته اند بعد انتساب رسوم معاشرت تربیت هم می باشد خصوص در امور مذهب و ملت (که عصبیت و تشدد را حاکمیت دین نامند)

در سال سی و دوم هجری سنه (۹۹۶) نهصد و بود و شش هجری میرزا فولاد از شورش جوانی و نخوت مردانگی ملا احمد نزاری را (که از مشاهیر فضلی وقت بود) بزخم جانکاه بواپسین نفس رسانید - و خود ^(۵) بداری اکبری بیاسا رسید *

تفصیل این اجمال آنکه (چون عرش آشیانی بر فواز صلح کل آمده وسعت مشرب را ملای عام داده بود) هر گروهی قرار داد خویش را بے الدیشه بر سرانیدے - و هر یکم بآئین خود بے وسواس ایزد پرستی نمودے - ملا احمد با فرادان دانش در امامی روش استوار بنا و زبان دراز داشت - پیوسته گفتگوی سنی و شیعه بر گزاردے - و از طبیعت گرفتگی گذارش را بے هنجاری رسانیدے - میرزا

(۲) نسخه [ج] بوند - (۳) نسخه [ب] او در رکاب - (۴) نسخه [ب]

غضب - (۵) نسخه [ج] بداری اکبری *

فولاد (که در تسفن بدان نمط راه بے اعتدالي مي سپرد)
 کيفه او در دل گرفته به جان گزائي برنشست . تا آنکه
 نيم شے با يکے از همسران بتاريک کوچه بکمين درآمد . و
 يکے را بعنوان چارشان شاهي بطلب او روانه گردانيد . درميان
 راه قابوطلبان بدن سال بشمشير گرفتند . دست او از
 ميان ساعد قلم شد . از فراز زين بزمين افتاد . دلبران
 بيباک جدائي سر پنداشته بي کم کذان به پيغوله در شدند .
 زهم خنجر فولاد ^(۲) تاريخ اين سالعه است . و با چنين زخم
 کاري دست برداشته خود را بخانه حکيم حسن انداخت .
 بجمت جوي عسس بدان در خود سر سراف گرفتند . با آن
 (که از برخه نشانهای خون حال پيدائي داشت) آنها
 نمي گريه کردند . عرش اشيائي خانانان و آصف خان و شيخ
 ابوالفضل را بهررش پيش ملا فرستاد . او با دل خون چکان
 سرگذشت را باز گزارد . عرش اشيائي مهرزا فولاد را با
 همدستش از کسوت همتي مريان ساخت . و پيامي فيل بخته
 در تمام شهر لاہور گردانيد . هرچند عمدهای سلطنت در
 رهائي آن خون گرفته ها سعی نمودند سودمند نيامد . و
 نيز بعد از سه چهار روز بحاط همتي در پيچيد . گویند
 شيخ فيضي و شيخ ابوالفضل بر تهر ملا محافل چند

(باب المیم) [۲۶۲] (ماثر الامراء)

را گذاشته بودند . چون سال ۱۰۵۰ ایام اردی بهشتی بادشاهی بزم کشمیر انقضای نمود عوام و جهلمی شهر بجهت او را بر آورده سوختند .

چون احوال ملا خالی از غرائب نیست مجمل از آن طرز رقم پذیر می گردن - اسلاف ملا فاروقی حنفی مذهب بوده اند . و پدرش قاضی تته رئیس سنده بود . در ایام مباهج سیاح صالح از عراق به تته رسیده (روزه چند در قریه جوار ملا اقامت گزید . بملاقات او بر اصول مذهب امامیه آگهی یافته رغبتی بدان طریقه پیدا کرد . و بر زبانها افتاد . هر چند در عنقوان شهاب از رسمی دانش او پرداخته بآفان تلامذه همت می گماشت اما (چون تحصیل بعضی علوم و تحقیق برخی مقدمات علمی در آن بلده میسر نبود) در سن بیست و دو سالگی قلندرانه سفر برگزید . چون وارد مشهد مقدس گردید از خدمت مولانا افضل قاینی علم کلام و حدیث امامیه را با فنون ریاضی برگرفت . و بجانب یزد و شیراز رفته از ملا کمال الدین حسین طبیب و ملا میرزا جان کلیات قانون و شرح تجرید با حواشی گذرانید . و در قزوین بملازمیت شاه طهماسب صفوی استسعاد یافت . و چون شاه اسمعیل ثانی فرمان روی ایران گردید و بتسنن شهرت یافت ملا بعراق عرب و حرمین شتافت . و بهسار

فضلی رتبه را دربارت و استفاده نمود . پس ازان از راه دربار بدکن رسیده به خدمت قطب شاه والی گلکنده پیوست . و در سال بیست و هفتم در فتح پور سبکری بدرگاه اکبری دولت بار اندرخته بقرب و اعتبار امتیاز یافت . و بتالیف تاریخ الفی (که متضمن احوال هزار ساله اسلام باشد) مامور گردید . و او وقایع هر ساله را بدقت تمام تا زمان چنگیز خان در ساک تحریر کشیده در در جلد مرتب ساخت . چون او کشته شد بقبه احوال را آصف خان جعفر تا سال (۹۹۷) اهدا کرد . هفتم نوشته قمیه گردانید . گویند ملا احمد آنچه از تاریخ الفی می نوشتم بخدمت پادشاه می خواند . چون بذكر خلافت خلیفه ثالث رسید در بواعث قتل و شرم آن اذتاب و بسط بکار برد . هشت اشیائی ازان طول مقال بدلال در آمده فرمود که مولوی (۲) قضیه را چرا بدور و دراز انداختی . بے محابا بعبور امرا و اکابر توران عرض کرد که این تفسیر روضة الشهداءی اهل سنن و جماعت است . بکمتر ازمین اکتفا نمی توان کرد . ازمین (۳) قسم حرفها از در مذهب تشیع شهرت تمام داشت . شیخ عبد القادر بدائنی در منتخب التواریخ آورده که روزی در بازار او را دیدم . بعضی اهل عراق تعریف من کردند . گفتی

(باب المیم) [۲۶۱۵] (مآثر الاصر)

نور ترفض در جبین ایشان می نماید . گفتیم چنانچه
نور لحن در چهره شما *

* میرزا سلیمان حاکم بدخشان *

به پنج واسطه به امیر صاحب قران امیر تیمور گورگان
می رسد - این آنگه از دیوباز به دادرسی جمع (۲) که
خود را از نسل سکندر رومی می شمرزد (سمع معزوی
داشک - و از سلاطین اطراف کسه مزاحم احوال آنها
نمی شد - و بقلیلے باج ازالها اکتفا می نمودند - چون
نوبت بمسلطان ابوسعید گورگان رسید سلطان محمد را (که
آخرین آن طبقه اسم) بدسم آرد، مع اولاد و اقربا بقتل
رسانید - و بدخشان متصرف شد - پس ازان (که سلطان
محمد میرزا پسر سلطان ابوسعید بصرفند غائر شده در
گذشت) امیر خسرو شاه (که بیمن تربیت او بمرتبه امارت
رسیده بود) پندے نام سلطنت بنام میرزا بایسنقر و میرزا
مصعود پسران آن مرحوم کرده بعد محول ساختن اول و
کشتن ثانی در (۹۰۵) نهصد و پنج بساطنت بدخشان
برنشست - تا آنکه در (۹۱۰) نهصد و ده فرودیس مکانی
گیئی ستانی (که در مداراء النهر با سلاطین جهتا و اوزبک

(۳) نصف [ب] به اوری . (۳) نصف [ج] بقلیل - (۴) در [بسمه نهم]

بدخشان را *

(مآثر الامراء) [۲۶۵] (باب الميم)

نبردهای عظیم کرده دید که از ناسازمی روزگار نقش درستی
نمی‌کشیدند (دل از موطن اصلی برداشته با معدودے متوجه
بدخشان شد - مردم خسرو شاه بالتمام راه بیوفائی سپرده
پیش شتافتند - ناگزیر از هم به • لازمیت پیوستی - پادشاه
با آن همه ^(۲) بی اعتدالی ری (که با دو عهزاده ایشان
کرده بود) (خصت خراسان داد که با قدرے اموال بدر رفتی
و بدخشان را تصدق نموده بکابل آمد •

چون در (۹۱۲) نهد و دوازده فندهار بمحاربه از
شاه بیگ ازغون برگرفت خان میرزا پسر سلطان محمود
میرزا را (که پدر • میرزا سلیمان باشد) بدخشان فرستاد - از
بعد از سرگذشت بحیار انتقال تمام دران ملک بهم رسانید -
و در سنه (۹۱۷) نهد و هفده (رخت ارتحال ازین عالم
بر بومی - گیتی ستانی بدخشان را به شاهزاده همایون
مکرمی نمود - مدتیا ملازمان ایشان بدان خدمت اشتغال
داشتند - بعد فتح هندوستان و محاربه ^(۳) رانا سانگا نهم (جیب سنه
(۹۲۳) نهد و سی و سه شاهزاده جهمی بندوبستی کابل و
بدخشان (خصت باغمی - تا یک سال در بدخشان عمری پیرا
بوده یکباره شوق والد ماجد گراهی گریبان گیر وقتی شد -
بی اختیار هذان تماشک از دست داد بدخشان را بمطمان

(۲) نسخه [ج] با این همه - (۳) نسخه [ج] در محاربه •

(باب المیم) [۲۶۶] (مأثر الامرا)

اریس (که میرزا سلیمان بدامادی از انتظام داشت) سپرده بجانب هندوستان رهگرا گردید - اتفاقاً در غیبت ایشان سلطان سعید خان (که از خوانین کاشغر است) بطلب سلطان اریس و دیگر امرا متوجه بدخشان شد - میرزا همدال پیش او رسیده قلعه ظفر را مستحکم ساخت - سعید خان بعد محاصره سه ماه بے بهره بکاشغر مراجعت کرد - لیکن در همد اشتهار گرفت که کاشغریان بدخشان را متصرف شدند - گیتی ستانی شاهزاده همایون تکلیف رفتن فرمود - عرض کرد که نذر کرده ام که باختیار حرمان ملازمت هر خود نپسندم - و امثال حکم را چاره نیست - بنابراین میرزا سلیمان را (خصت بدخشان کرده بسطان سعید خان نگارش یافت که با وجود چندین حقوق صدر این امر عجب نمود - اکنون میرزا همدال را طلبیدیم و میرزا سلیمان را فرستادیم اگر حقوق منظور داشته بدخشان را باو (که نسبت فرزندی دارد) بدهد بموقع خواهد بود - و آلا ما از ذمه خود ساقط کرده میراث را بوارث سپردیم - دیگر ایشان دانند - میرزا سلیمان پیش ازان (که بکابل رسد) بدخشان از آسیب بدالدیشان مصئون بوده محل امن و امان شده بود - میرزا تمام آلوالیها را در حیطه اقتدار خود آورده کامردا باستقلال گشت - و

بعد امتیلائی شیرخان در هندوستان (که میرزا کامران خطبه و سکه کابل بنام خود کرد) بمیرزا پیغام فرستاد که در بدخشان نیز خطبه و سکه او باشد . میرزا از قبول سر باز زده بلشکر کشی انجامید . پس از تلافی میرزا در خود ضعف مشاهده کرده بدر آشتی زد . و ناچار خطبه و سکه بنام او ساخت . میرزا کامران بعضی محال بدخشان جدا کرده بمردم خود سپرده مراجعت نمود . میرزا نقض عهد کرده آن محالات را متصرف شد . میرزا کامران دیگر بار لشکر بدان صوب برده در حدود اندراب جنگ واقع شد . شکست بر میرزا سلیمان افتاده بقلعۀ ظفر متحصن گردید . و از طول محاصره و بیوفائی مردم خود ملول گشته ناچار و بی اختیار بر آمده میرزا کامران را دید . او میرزا را با پسرش میرزا ابوالیم مقید ساخته بکابل آورد . جمعه هفدهم

ماه جمادی الثانی تاریخ این واقعه یافته اند .^(۴)

چون بیست و پنجم جمادی الآخر سنه (۹۵۲) نصد
و پنجاه و دو ماهیون پادشاه از عرتق معارفت نموده قلعه قندهار از میرزا مسکری جبراً و تهرراً بر گرفت . و آمد آمد بکابل شهرت یافت . میرزا کامران در فکر استخلاص میرزا

(۴) یعنی اصل جمله که (۹۳۸) هجری میشود . (۴) در نسخه [اوج]

لفظ [سنه] نیست .

(باب المیم) [۲۶۸] (مآثر الامرا)

شد که شاید رفته بکار آید - درین ضمن جمع از هواخواهان
میرزا اتفاق کرده قلعه ظفر گرفته و کسان میرزا کامران را
مقید ساخته پیغام نمودند که اگر میرزا سلیمان را وا گذارند
این ملک سپرده خواهد شد - و آلا مردم شما را بقتل
رسانیده ملک بارزیک می سپاریم - علاوه تدبیر سابق گشته
میرزا را با میرزا ابراهیم دلاسا داده رخصت بدخشان نمود -
و هنوز مسافت طی نشده بود که ازین رخصت بدخشان
گشته کس بطلب فرستاد - میرزا معذرت نوشته بهرعت
متوجه بدخشان شد - چون جنم آشیانی کابل را بے جنگ
از میرزا کامران بر گرفت میرزا سلیمان در مخالفت زده
خطبه بنام خود ساخت - جنم آشیانی در سنه (۹۵۳)
نهمصد و پنجاه و سه عنان عزیمت بصوب بدخشان منعطف
فرمود - میرزا کاب مقاومت نیارده اداره دشت هریمت
گشت - و آن ملک بالتمام در تصرف پادشاهی آمده
قلعه ظفر مستقر دولت شد - تا آنکه میرزا کامران (که
هسته فرار نموده بود) کابل را خالی دیده بسرعت رسیده
متصرف گردید - ناگزیر جنم آشیانی میرزا سلیمان را طلب
داشتند مجدداً آن ولایت بدو سپرد - و پس ازان (که
جنم آشیانی بهریمت هندوستان عبور نیلاب کرد) میرزا
بعضی محال فریب را هم بتصرف در آورد - و بعد از ارتحال

(مآثر الامراء) [۲۶۹] (باب العمیم)

آن پادشاه بدر وقاحت زده با اتفاق میرزا ابراهیم و کوچ
خود خرم بیگم مشهور برای نعمت (که مدار مهمات بود
بود) بر سر کابل آمده محاصره کرد *

چون منعم خان از فرار واقع بمحافظت قلعه و شهر
پرداخت بستره آمده ناچار بصلح کوفه (اضی شده برگشت)
و در (۹۶۷) نصد رشمت و هفت فوج فراهم آورده متوجه
بلخ شد . هر چند خیر اندیشان در بین ظاهر کردند که باین
مردم مقابله با پیر محمد خان (که چندین سلاطین نژادان
با خود دارد . و هجوم ارزبکیه بمرتبه اتم) از حساب
در است . چه مبارزان کارگاه در صورت مقابله فوج
قلیل با کثیر تجویز کرده اند که در اشکر کم سردار بسیار
باشند . در اینجا دو سردار پیش نیست . یک شمار دیگر
میرزا ابراهیم . باین حواصا ملتفت نشده بمحاربه در آورد .
چون دید کار پیشرفت نمی شود بدخشان رویه روانه شد .
بمیرزا ابراهیم (که گرم کارزار بود) گفتند چه وقت تلاش
است . پدر شما بر آمده زنت . گفت بر آمدن دشوار
است . همین جا جنگ کنیم تا چه پیش آید . محمد
قلی خان شغالی درشتی کرد که مقرر پاهیان است که
هرگاه پاهمی از غنیمت بقدر کمان جدا شود دیگر بدست
آمدن از دشوار . لاج میرزا بعد معویبت بر آمده با

معدود پیاده یا چار ضرب زده بموضع رسید - مردم آنجا
شداخته مقید نزد پیر محمد خان بودند - او چند روز نگاه
داشتند بقتل آوردن - میرزا سلیمان کو نخل امید پدر (تاریخ)
یافته است (پیش ازین واقعه میرزا ابراهیم قصیده گفته
که مطلع اش این است *
* بیت *

* رفتم بخاک حسرت چون لاله داغ بر دل *

* آرم بحشر بیرون با داغ دل سر از گل *

و یکی از فضلا این رباعی گفته *
* رباعی *

* ای لعل بدخشان ز بدخشان رفتی *

* از سایه خورشید بدخشان رفتی *

* در دهر چو خاتم سلیمان بودی *

* افسوس که از دست سلیمان رفتی *
(۳)

چون در حال هشتم اکبری بمخفی درخواسم میرزا
محمد حکیم (که مادرش بدست شاه ابوالمعالی ناسخ شناس
کشته شده) میرزا سلیمان با اتفاق زوجه خود بکابل در آمد
و ابوالمعالی را به انتقام بخلق کشید و مبیعه خود را
به ازدواج میرزا محمد حکیم در آردن در حصه ملک
کابل بمردم خود تقسیم کرد - و امید علی را (که از
اعیان امرای بدخشان بود) بوکالت میرزا محمد حکیم تعیین
(۲) یعنی [سنه نهصد و شصت و هفت] (۳) در [بعضی نسخه] از شهر سلیمان *

نمود و خود بدخششان شتافت . چون میرزا محمد حکیم از تسلط بدخششان بمتوه آمد آنها را از کابل بر آورده ملک را بمردم خود سپرد . میرزا سلیمان بتدارک این حرکت در (۹۷۱) نهم و هفتاد و یک روانه کابل شد . میرزا محمد حکیم باستماع این خبر شهر را به باقی قافشال و معصوم کوکه سپرده بر آمد . و از نیلاب گذشته ملتجی کومک بعرش آشیانی شد . میرزا سلیمان از بر آمدن میرزا آگهی یافته جلوریز تعاقب شده معلوم کرد که میرزا رفته است . برگشته جلال آباد را منصور شده بمعامره کابل پرداخت . چون شنید [که میرزا محمد حکیم با پیر محمد خان وغیره اتکه خیل امرای پنجاب (که بامر عرش آشیانی بکومک مامور شده اند) تویب رسیده] بدخششان بر گشت . و باز در (۳) نهم (۹۷۳) نهم و هفتاد و سه عزم کابل از امرای اکبری عالی یافته با حرم بیگم متوجه گردید . حکیم میرزا شهر را استهکام داده بغوربند شتافت . میرزا سلیمان تدبیره چند بکار برد . نزدیک بود که میدان مقصود بدام آند . میرزا محمد حکیم آگاه شده راه هندوستان گرفت . تاچار میرزا کابل را معامره کرد . آخر سعی بجائی نرسید . بمشرف پیشکش اکتفا کرده بدخششان مراجعت نمود .

(۲) نسخه [ب] معلوم گردید . (۳) در نسخه [ب] [الف] [سه] [نه] .

(باب المیم) (۲۷۴) (آثار الامرا)

(۲) اسبابی (که لائق چنان مهمان باشد) ارسال داشت - میرزا

(که حاصل چند ساله بدخشان را دفعه مشاهده نمود)

طرب آمود گردید *

چون بحواشی دار الخلافه رسید نوئیذیان دارا شکوه و

ایمان مملکت جوق جوق آراسته پذیره شدند - و چون سه

کرده بی دار الخلافه منزل کرد عرش آشیانی از بزرگ منشی

باستقبال سوار شده آن مصر جامع را آئین بستند - و از در

دولتخانه تا سر منزل فیلان کوه تمثال را بسلاسل طلا و نقره

و پوششهای زرین آراسته در ریه داشته و در میان هر دو زنجیر

فیل یک قلاده چیته بجواهر و جل نفیس پرکار بر گردون

مزین بسقرلاط و گران با زرین افسارها نظر فریب تماشاگران

ساختند - پادشاه از اسب فرود آمده معانقه فرمود - جشنها ترتیب

یافت - و در مهمان نوازی و خاطر جوئی دقیقه فرد گذاشت

نشد - و بخانجهان صوبه دار پنجاب حکم رفت که بهمراهی

میرزا تهیه یورش بدخشان نماید - اتفاقاً در همین سال منعم

خان خانخانان صوبه دار بنگاله رخت هستی برنست - بمیرزا

تکلیف حکومت آن دیار بمیان آمد - از وطن دوستی بدان

ولایت وسیع نپرداخت - ناگزیر خانجهان بصوبه داری بنگاله تعیین

شد - میرزا دانست که در کمک تاخیر است - رخصت سفر

(۲) نسخه [۱] اسبانی - (۳) نسخه [ج] وسیع معمر زاهد اذیت *

حجاز گرفت که شاید ازان راه بدخشان شتافته کارے بگريزي
 سرانجام دهد . چنانچه ازان قدسي مطاف بعراق معجم نزد
 شاه اسمعيل ثاني رفت . او احترام نموده جمعه بکرمک همراه
 کرد . بهرات رسیده بود که پيمانة زندگي شاه پر شد . ماپوس
 بقندهار آمد و بمظفر حسين ميرزا خويشي کرد . و چون کارے
 بر نيامد بکابل بميرزا محمد حکيم پيوست . مي خراسان بنواح
 پنجاب آمده شورش افزايد . ميرزا ازین اراده او را بلز داشته
 باتفاق صمت بدخشان در آرد . ميرزا شاهرخ مستعد پيکار
 گشته باندک زد و خورد برخي بدخشيان راه بيوفائي سپرده
 بميرزا پيوستند . ميرزا شاهرخ از ديگران نيز متوهم شده بکواب
 رفت . و آخر ^(۲) باشتي گرانيده از طالقان تا هندوکوه (که در
 اقطاع ميرزا ابراهيم بود) بميرزا سليمان قرار گرفت . زمانه
 باتفاق و دوستي مي گذرانيدند و گاه بتحرک فتنه اندوزان
 نفاق در ميان مي آمد . تا والده ميرزا شاهرخ زنده بود
 مقدمات زنجش زد اصلاح پذيرفته . پس از واقعه خانم
 ميرزا شاهرخ بخويستن بيئي ^(۳) افتاد . ميرزا سليمان پيش
 عبدالله خان اوزبک والي تيزان رفت که به امداد او کامياب
 خواهش کرد . چون او بمهم تاشکند رفته بود باسکندر خان
 پدرش صحبت ميرزا در گرفت . ليکن پس ازان (که معلوم

(۲) نطق [ج] و آخرها . (۳) نطق [ب] افشاده .

(باب امیم) [۲۷۶] (مآثر الامراء)

(۲) کرد که عبدالله خان بر سر غدر اسمت (بصومت برآمد ،
چون بنواح بدخشان (سید میرزا شاهرخ بنیادشگری پیش
آمده خواست همان تقسیم ولایت بمیدان آرد ، میرزا به کشم
اکتفا کرده نشست . عبدالله خان بے اتفاقی میرزایان و
خلل آن دیار شنیده در سنه (۹۹۲) نهصد و نود و دو
به بدخشان آمد . میرزایان ملک از دست داده بے جنگ
برآمدند . میرزا شاهرخ (وانه هند گردید . و میرزا (چون
ندامت سابق عائد حال داشت) برفتن هندوستان راضی
نشد . میرزا محمد حکیم چند ده در لمعاذات بجهت
خرج مقرر نموده بدان ناحیه گسیل کرد . پس از چندس
جمعه همراه داده بدخشان فرستاد . باز شکست خورده
مراجعت نمود . چون میرزا محمد حکیم در گذشت ناچار میرزا
عازم هندوستان شد . کنور مانسنگه صوبه دار کابل بدرقه شده
قا پیشاور رسانید . در آخر سال سی و یکم قریب دار الخلافه
رسید . شاهزاده سلطان مراد پذیره گشته بملازمت عرش اشیانی
آرد . و بمنصب پنجزاری اختصاص گرفته باعزاز و آسودگی
می گذرانید . در سنه (۹۹۷) نهصد و نود و هفت رفته
(که پادشاه بسیر کشمیر متوجه شدند) میرزا را بذابور
کبیر سن (که بهفتان و هفت رسیده) و بخش تاریخ ولادت
(۲) نسخه [ب - ج] معلوم گردید .

در لاهور گذاشتند . در همان ایام زندگی بسپرد .
در مردانگی و رزم شناسی یگانه روزگار بود *

مصعب علی خان رهنمائی

از امرای چهار هزاری اکبر شاهي ست . به پردلی و
تهور منصف و به سپه کشی و سپه داری نامور بود . چون
مدتها حکومت رهناس داشت برهناسی شهرت گرفت . آن
قلعه ایست در صوبه بهار از قلاع والا ارتفاع هندوستان . از
بدائع منافع آفریدگار . صندون از رهم اختلال . فراز کوه
آسمان سای دشوار گذار . دور آن چهارده کرده و عرض و
طول آن زیاده بر پنج کرده است . و از زمین هموار تا سطح
آن قلعه یک کرده بیشتر ارتفاع باشد . و بران کشت و کار
می شود . و فرودان چشمه بر جرشده . و غریب تر آنکه
بالای قلعه با آن بلندی هر جا سه چهار گز برکنند آب
شیرین یدید اید . از بانی بذای این قلعه هیچ فردی
از فرمانروایان بران استیلا نیافته . در نوبت حکومت راجه
چنتامن برهنمن در سال (۹۴۵) نهصد و چهل و پنج
(چون ولایت بنگاله بجنمت آشیانی مفتوح شد) شیر شاه
سور با سائر افغانان و خلاصه خزینه بنگاله را گرفته از راه
جهازکنند بحدرد رهناس آمد . و راجه امانهای قدیم

(باب المیم) [۲۷۸] (مائراامرا)

را ... داده طرح یکجہتی انداخت . و التماس نمود کہ امروز مرا کار افتاده است می خواهم کہ مردمی بجا آری و اہل رعایا مرا و ہمراہان مرا بقلعہ جادہی . و مرا ہمین احسان خود سازی . بصد زبان چابلوسی و نیرنگ سازی راجتہ سادہ لوح بفریب آن شعبدہ باز قبول کرد . این بیگانہ ملک آشنا ششصد تدری سرانجام داد . و در ہر تدری دو جوان مسلح را در آرد . و در اطراف تدری کنیزان را گماشت . و باین حیلہ سپاہی را در آردہ قلعہ را گرفت و عیال خود و سپاہ را دران گذاشتہ دست فتنہ دراز کرد و راہ بنگاہ مسدود ساخت . و ازان باز بدست فتح خان پتئی (۲) کہ از سرداران بزرگ او و پسرش سلیم شاہ بودہ) افتاد . و بہ پشت گرمی آن قلعہ با سلیمان خان کرانی (کہ حکومت بنگالہ یافتہ بود) دم مہاہمت و مذاہمت میزد . و پس از چندے جنید کرانی بتصرف آردہ بسید محمد نام از معتمدان خود سپرد . چون کارش سپری شد آن سید چند گاہ باندیشہ حراست آن اہتمام می نمود . لیکن از فقدان استظار شایستہ با خویشتن برسگالید کہ بذریعہ یکی از معتمدان بارگاہ سلطنت بدست آریز پیشکش این قلعہ خود را از منتسبن این دولت گرداند . درین اثنا مظفر

(۲) نسخہ [۱] نینی . و [ج] نینہی . و دو بعضی نسخہ [پلی] ہم آمدہ .

خان با عساکر صوبه بهار رو بتسخير نهاد . او بمقتضای جنسيت بشهباز خان کلبو (که دران هنگام راجه کچپتي را بانواع مالش پامال آدرکي ساخته بعرش سوي رام را در قلعه شيرگذهه محصور داشت) ملتجی گردید . و دی گرم و گيرا شتافته در سال بيست و یکم سنه (۹۸۴) نهصد و هشتاد و چهار قلعه را بدست آورد . و در همین سال بموجب حکم حراست آنجا را بدو محب علي خان باز گذاشته خود زانکه حضور گردید . ازان آزان سالها مال آن ناحیه بکار داني و داد دهی آن امير معامه فهم شجاع منتظم بود . و همواره با جمعيت شايسته کوهکوي بنگاله بود . و در برکندن خار و بن فساد آن ديار معامی جمیله بتقدیم مي رسانید . و بسوش حبيب علي خان (که جوان مردانه بود) بنیابت بدر بنظم رهتاس و آن حوالي مي برداخت . چون بیشتر قبولداران صوبه بهار بخدمتگذاروی بنگاله شتافتند يوسف متی نام در سال سي ام افغانه چند فراهم آورده دست بتاراج برگشود . حبيب علي از شورش جواني بعرش آمده ساز بيکار نا کرده نبرد آرا شد . و کارنامه دليري و دلادري بها آورده نقد زندگي در باخت . محب علي خان ازین خبر جانگاه کايوه شد . و هر چند بيتابي نمود امرای بنگاله نگذاشتند . چون شاه قلي خان محرم اعزم حضور بود تنبيه

آن فرمایید را متعهد گشته در کمتر فرصتی گرد آن شورش
فرز نشست . و چون در سال سی و یکم بحکومت هر صوبه
در امیر عمده نامزد گردید که اگر یکی بدرگاه آید یا زنجور
شود دیگری بکار او پردازد بنگاله بنام وزیر خان باتفاق
محب علی خان قرار یافت . و چون در سال سی و سیوم
صوبه بهار باقطاع راجه بهکومت داس مقرر شد جاگیر او نیز
بکچراوه تنخواه گشت . و ملتان در قیولش خیال کرده
مخشور طلب بنام او رقم یافت . و آغاز سال سی و چهارم
بآستان بوس رسیده کام دل برگرفت . و بانواع عاطفت
و عزت شادمانی اندوخت . و در نخستین نهضت کشمیر
(که در همین سال مطابق (۹۹۷) نهصد و نود و
هفت واقع شد . ملتزم کاب بود . دران شهر مزاج عنصری
او از چیز اعتدال انحراف نمود . و وقت مراجعت نزدیک
کوه سلیمان او را واپسین سفر پیش آمد . یک روز پیشتر
عرش آشیانی بمنزلش رفته پرسش نمود . گویند دران حالت
(که جان می سپرد و از دیر سخن باز گرفته بود) یکم
گفت لا اله الا الله بگوئید . پاسخ داد که هنگام لا اله گفتن
نیست . وقت آنست که همگی دل به الله پردازد *

* میر ابوتواب کجراتی *

از سادات سلامی شیراز است . حدش میرعلما است الدین

سر الله (که از راه هبة الله نیز گویند . و مشهور بود بعید^(۲) شاه میر) در علوم مکتبیهی بهرا فرادان داشت . و با امیر صدرالدین شیرازی همدرس بود . در زمان سلطان قطب الدین نییرا سلطان احمد (که احمد اذان بنام از اساس یافته) دارد گجرات گشت . و بعد چندت بوطن مالوف معارفت نمود . و باز دیگر در شورش شاه اسمعیل مغوی بعهد حکومت سلطان محمود بیکره با فرزند خود میر کمال الدین (که بدر میر ابوتراب باشد) بدان ده از آمده در جانپانیر محمد آباد (که قدیم دار الخلافه سلاطین آنجا ست) زخت اقامت انداخت . و در افاضه و افاده بر روی طلبه مفتوح ساخت و کتب مفیده در رشته^(۳) تالیف کشید . و فرزندان ارجمند گذاشت . ارشد ایشان میر کمال الدین است که بکمالات^(۴) صوری و معنوی بهره مند بود . چون روزگارش به نیکنامی و ستوده کلابی صوری شد بزرگترین برادران و بنی امام میر ابوتراب ماند . و جمیع این عادات بلسله مغربیه ارادت دارند (که چراغ آن خانواده مخدوم شیخ احمد کهنومنی) و اینها را سلامی ازان گویند که غالباً یکی از اجداد ایشان

(۲) نسخه [ج] و مشهور بود که عهد شاه الخ . (۳) نسخه [ج] برشته

(۴) در نسخه [ب] کاف نیست .

(باب المیم) [۲۸۲] (مآثر الامراء)
از رزمه مقدسه حضرت (سالم) پناه ^(۲) صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ
سَلَّمَ آراز جواب سلام شنیده بود *

بالجمله میر ابوتراب برشادت و کاردانی دران ولایت
اعتباری بهم رسانید - سآله (که رایات اکبری بران مملکت
ظلال افکن گردید) میر (که عمده اصحاب مشورت آن دیار
بود) پیش از سایر امرای گجرات متوجه درگاه پادشاهی
شد . و در منزل جوتانه خواجه محمد هروری و خان عالم
پذیره گشته میر را بعزت و احترام آردند . و بزمین بوس
عتبه خلافت سربلندی یافت . چون پیش از نزول رایات
پادشاهی ببلده احمد آباد حکم شد که هر یک از امرای
گجرات (که در موکب شاهی فراهم آمده اند) ضامن دهد
تا در مراسم حزم و در اندیشی فتورے نرفته باشد اعتماد
خان (که تسلط تمام دران دیار یافته بود) غیر از طبقه
همیشه همه را کفیل گردید . و ضامنیت اعتماد خان را میر
ابوتراب تعهد نمود . پس ازان (که قریب نصف آن مملکت
به اعتماد خان و دیگر امرای آنجا تفویض یافته موکب
پادشاهی بسیرد ریای شور بصوب بندر کنه بایست نهضت نمود)
اختیار الملک گجراتی از کوتاه اندیشی و شورش طلبی از

(۲) در نسخه [۱ - ج] لفظ [پناه] نیست - (۳) نسخه [ب] اعلقاد خان

(۴) نسخه [ج] کنه بایست و نسخه [پ] کنه بایست .

احمدآباد راه گریز پیش گرفت - اعتماد خان و جمعی (که با او پیمان یکجاستی داشتند) در مقام رفتن بودند که میر ابوتراب خود را رسانیده بحرف و حکایت گرفت - نزدیک بود که او را نیز مقید ساخته همراه برند که درین اثنا شهباز خان از پیش پادشاه رسید - و اندیشم تباه آنها از قوه بفعل نیامد - و جوهر عقیدت میر بتازگی فروغ دیگر بخشیده مورد عواطف پادشاهی گشت - و ازان وقت همواره مورد عنایات سلطانی بود *

(۳) در سال بیست و دوم سنه (۹۸۹) نهند و مشتاد و نه بوالا منصب فائله سالاری حاج اختصاص یافت - و پنج لک رپیه نقد و ده هزار خلعت بمیر حواله شد که بدیده دربی خود ارباب استحقاق آن بقاع شریفه را بقدری شایسته ازین مواید انضال بهره در گرداند - در سال بیست و چهارم آگهی رسید که آن سفرگزین بادیه حجاز خدمت مامور به بتقدیم رسانیده نقش پای جناب نبوی (عَلَيْهِ السَّلَامُ) الزاکیة) همراه آورده - چنان برگوید که این همدمی آنست که سید جلال بخاری در زمان فیروز شاه بدلهی آورد - عرش آشیانی فرمود که میر بهار کورهی دارالخلافة آگره با قائله توفیق گیرند - و حسب الامر کار فرمایان بارگاه

(۲) نسطه [ب] منابذ - (۳) نسطه [پ - ج] سنه نهند و مشتاد و موه

(باب المیم) [۲۸۴] (مآثر الامرا)

سلطنت نزهتگاه برآراستند - پس ازان پادشاه با نوئیدان عظام
و دانشوران کرام پذیره شده قدمی چند آن پارچه سنگ را
(که عزیزتر از جان بود) بر دوش نهاده خرامش نمود - و
بترتیب منزلت اعیان دولت بر تارک ادب گرفته بشهر
آوردند - و باشاره پادشاهی بخانه میر برگذاشتند - خیر الاقدام
(۲)
قاریخ آنست *

از مطاری فحاری اخبار متتبعان اقوال و احوال چنین
تقریب نمایند که دران آوان زبان زن خاص، و عام و شائع
ادانی و افاسی گردیده بود که پادشاه وقت دعوی نبوت
دارد و مدعی رسالت است - و دین محمدی را (که تا
انقرض عالم از تطرق حدثان مصنون است) ناستوده
میداند - و در استخفاف آن میکوشد - معاذ الله - بنا برین
بافتضای مصاحبت وقت برسم پوزبند خلایق این بزرگداشت
و اکرام بتکلف و ساختگی بجا آورد - چنانچه کلام شیخ
علامی درین مقام مویده همین معنی سمک که هر چند
حضرت شاهنشاهی می دانست که اصل ندارد و میرفیان
دیده در ناسرگی را نمودند اما از وفور پرده داری همان
انتساب سترگ را پاس داشته حق گذار تبجیل آمد - و از
فرغ شناسائی و آرزوم درستی و قدردانی و فراخی حوصله

(۲) یعنی سه نصد و هشتاد و هفت *

بالدیشه آن (که ابروی این سید ساده لوح بخاک نادانی ریخته نیاید . و شناسندگان شوخ طبع ابریز خنده نگردند) چنین احترامی بزرگ بجا آمد . و بنقد کاسه خیال کوتاه اندیشان درزگار خاک امود گشمت . و بسیاری بدگوهر (که از تباہ سرشتی پیغاره بیدینی زده در کوی خجالت فرود شد . انتهی *)

و در سال بیست و نهم [چون ایالت گجرات بآتماد خان (که سالها حاکم آنجا بود . و طریق ابادی آن ناحیه بهتر از دیگران می دانست) قرار یافت] میر ابوتراب بامیزی آن موه اختصاص یافته با در برادرزاده خود میر محب الله و میر شرف الدین تعیین آن دیار گردید . و تا سنه (۱۰۰۵) هزار و پنج هجری چرخ زندگی (دشمن دشمن . در احمد آباد مدفون است . پسرش میر گدائی در منصب داران ابروی انسلک داشته . و در لباس نوکری مرآت شیوه میادت و مشیخت از دست نمیداد *)

• میر شریف آملی •

مصاحف عمالی داشت . (۲) و کتب درسیه متداوله در ایران دیار گذرانید . تصوف و حقائق بسیار در زنده و الحاد و زندگه را بدان خلط داده دعوی همه درست میکند . و همه را الله می گفت . چون در زمان عرش اشیرانی وارد هندوستان

(۲) نسخه [ج . ب] علمی - (۳) در نسخه [ج] حرف [وار] هست .

(باب المیم) [۲۸۶] (مأثر الامرا)

گردید صلح کل و وسعت مشرب را (رز بازار دیدن - مزاج پادشاه)^(۲)
وقت مصرف آنکه سلطنت ظلال (بوبیت است - فیض را
خاصه گروه نباید داشت - بل خلایق مختلف المشرب
متلون الاحوال را ازان بهره مند باید ساخت - دگرگونگی
کیش خلل انداز آن نباشد - میر برهنمونی شوق و قائد
تمذا به تقبیل پیشگاه خلافت مقصود یاب گشته بتجویر
منصب و جاگیر مطرح انظار عوطف سلطانی شد - در
دبستان مریدی آورده که میر در منزل دیبالپور بملازمت^(۳)
عرش آشیانی رسید - و علانیه از طرف محمود بما خوانی با
علما بحث کرده الزامها داد - چون با حکما در افتاد
پیش پا خورد - عاطفت عامه اکبری نظر عنایت ازو نیز
برنگرفته متفقد احوالش گردید - و ازین منزل دیبالپور ظاهر
می شود که همان مقامات دیبالپور مالوه است که در سال

بیست و دوم سنه (۹۸۴) نصد و هشتاد و چهار هجری
بجهت مصالح مملکتی روزه چند آن سرزمین مخیم عساکر
پادشاهی بود *

هرچند در اکبرنامه تاریخ ملازمت میر بذظر مؤلف
این ادراک نرسیده اما تاریخ تفویض خدمات بمیر مثبت
است - اما تدابیر بین دارد بدانچه سکندر بیگ منشی

(۲) نسخه [ج] زور بازار - (۳) نسخه [ب ج] مریدی *

در عالم آرای عباسی نوشته است که چون در سنه (۱۰۰۲)
 هزار و دوم هجری سال هفتم جلوس شاه عباس ماضی ارباب
 تاجیم اتفاق کردند که آثار قران کواکب علوی و سفلی
 بر افنا و انعدام شخصی بلند مرتبه از سلاطین روزگار دلالت
 دارد - و آن بظن غالب محتمل ایران زمین امت - زاپچه
 طالع شاهي (که استخراج نمودند) تربیع نخستین در خانه
 طالع واقع شده - لهذا مولانا جلال الدین محمد منجم تبریزی
 (که در آن فن سرآمد وقت بود) در دفع آن تدبیر
 برانگیخت که در دو سه روز (که معظم تاثیر قران امت)
 شاه خود را از فرمانروایی خلع نموده واجب القتل را
 بسلطنت بر دارد - و در آن مدت جمیع شریف و وضع مطیع
 حکم او باشند که تا صدق امر پادشاهی از او بفعول آید - و
 بعد از سه روز او را رهگرایی فدا سازند - همگنان این رای (۲)
 را مائب شمرده قره اختیار بنام یوسف ترکش دوز افتاد
 (که از زمره ملاحده و اتباع درویش خسرو قزلبی بود - و
 در شبوا الحاد از رفقا با پیشترک می نهاد -) شاه خود را
 از فرمان ردائی خلع نموده تاج شاهی بر سرش نهاد - و
 در رکوب و نزل او را و مقربان بآئین مقرر در ملازمتش
 کم خدمت بخته مراسم اطاعت بجا می آوردند - آن ملحد

* سلطنت گر همه یکروزه بود مغنم است *

سه روز را بفرامت گذرانیده از لباس مستعار حیات عربان
گردید - و پس ازین درین سال بر هرکه مظنه الحاد بود
بقتل رسید - درویش خسرو (که نیاگانش بکسب چاه کنی
اشتغال داشتند و او بکسرت قلندری در آمده با جماعت
نقطویان آمیزش کرده سرغند آنها گشت) با آن (که از
نهایت احتیاط حرفه بیجا. کسی ازو نشنیده بود) بمحض
اشتهار فقطوبیت بحاق آریختند - و میر سید احمد کاشی
را (که بسیار ازین ضلالت پژوهان بدو گردیده بودند) شاه
خود بشمشیر در چاره عدل نمود - از کتب او (ساله ها در علم
نقطه برآمد - و منشورے) که شیخ ابوالفضل از جانب
عرش آشیانی بظام او انشا نموده بود (دران رسائل ظاهر
شد - و میر شریف آملی (که شاعر تازه گوی شیروین کلام
است و از اکابر این طائفه بود) از مشاهده این واقعه از
استرآباد فرار نموده روانه هند گردید - انتهى *

(۲)
بر متفحصان کلام ظاهر است که این اختلاف تاریخ (که

در صدر گذشت) صورت تطابق بهیچ وجه ندارد - مگر در ایمن
عالم آرا محمول بر مسامحه داشته شود - آمدن میر بهمن پیش
از ملحد کشی ایران باشد و انتساب شاعری بدو در نسخه

ديگر دیده نشد و شعری از وی بگوش نخوانده. بالجملة نقش خدمت ميرنيز درگاه اکبري درست نشسته هر روز بقرب و اعتبار اختصاص مي يافت - چون در سال سي ام سنه (۹۹۳) نهد و نود سه ميرزا محمد حکيم برادر علائي عرش آشياني (که دروزباني کابل سر خود سري مي ابراشت) و اجل طبيعي درگذشت و آن ولايت ضميمه ممالک محروسه گشت مير به منصب اميني و مدارت آن صوبه حربلندي يافت - و در سال سي و ششم دستوري بنگ و بهار شد و بهار خدمت آنجا بلند پايگي گرفت - خيلگي و اميلي و مدارت و قضا - و در سال چهل و سيوم اجير باقطاع مير قرار گرفت - و موهان (که پرگنه ايست متصل لکنؤ) تيرول مقرري او بود - در محاسرا اسر خاندیس از (۲) محال جاگير برکاب پادشاهي شتافته مورد تحسين شد - گويند آخرها بديئه سه هزاري برآمده بود که کارکنان قضا طومار املش بدست اجل سپردند - و در فصيحه موهان مدفون گشت (۳) - گويند دفتر و سررشته کاغذ در سرکارش نبود - نام حواری پيادا ملازم خود را فهرس کرده نگاه ميداشت - و ششمه مليه هر کس در خريطه نموده بخانه او ميفرستاد

مخفي مانند که نقطويه (که امنا و معدويه نيز نامند)

(۲) نقطه [ج] در محاسرا اسير از محال - (۳) نقطه [ج] کشته

تابع و پیرو محمود نامی بساخوانی اند - و بساخوان
دیهمست از گیلان - او در سنه (۸۰۰) هشتصد هجری
ظهور نموده - عالم و متورع بود - او را رسائل و نسخ است -
گویند چون جهد کاملتر شد ازان محمود سو برزد - **يَبْعَثُكَ**
مَقَامًا مَّحْمُودًا ازان آگهی دهد - و او از نقطه خاک مراد
دارد و مبدأ اول داند - و ایجاد دیگر عناصر از او بشمارد -
و افلاک را بیرون از عناصر نهندارد - و بتجرد نفس ناطقه
نگراند - و برجعت و تذاسخ قائل باشد - و این طائفه مجرد
را واحد و متاهل را امین خوانند - و سلام ایشان **اللَّهُ اللَّهُ**
بود - و محمود خود را شخص واحد نامد و مهدی موعود
داند - و گوید دین محمد منسوخ شد - دین محمود است
در ممالک ایران این قوم بسیاری بهم رسیده بودند - چون
شاه عباس ماضی صفوی اکثری ازین شرنمه ضالّه را بقتل
آورد و در هر شهر بهر که گمان این اعتقاد بود بخاک
هلاک انهدند بیشتری جلای رطن گزیده باطراف و جوانب
منتشر شدند - و کمتری (که دل نهان توطن بودند) در
اخفا و استتار کوشیدند *

* مهر مرتضی سبزواری *

از سادات آن دیار و از امرای دکن است - ابتدا ملازم

عادل شاه مرزبان بهابور بود - حسب الطلب مرتضی نظام
 شاه باحمدنگر آمده سر لشکر برار گردید - و چون زکالت
 نظام شاه بشاه قاپی ملائمت خان چرخس باز گردید سید
 مرتضی امیر الامرا گشته بتخریب ملک عادل شاهیه مامور
 شد - و دران تاخمت و باخت نام بهشجاعت و مردانگی
 بر آرد - و پس ازان (که نظام شاه بهودا مزاجی گوشه نشین
 گشت و آموزش بنامه نویسی قرار یافت) ملائمت خان در
 امور سلطنت استیلائی تمام گرفت - میان او و میر غبار
 خصومت برخاست - ملائمت خان در برانداختن تیولداران
 برار شد - میر باتفاق خدارند خان حبشی و جمشید خان
 شیرازی و دیگر جاگیرداران برار در سنه (۹۹۲) نهصد و
 نود و در بتورک تمام بنواح احمدنگر شنانده معسکر ساخت -
 ملائمت خان بهمرتضی نظام شاه قسمه دیگر وانموده در رکاب
 شاهزاده پیران حسین بکارزار پرداخت - ناگاه هزیمت بر لشکر
 برار افتاد - میر فرادان مال و اسباب از دست داده یارای
 بودن آن دیار هم نماند - با همراهمان رجوع بعرش اشکانی
 آرد - و پس از ملازمت بمنصب وزارت و جاگیر آباد
 سرافرازی یافت - و در برورش دکن بهمراهی شاهزاده سلطان
 مراد مصدر ترددات گشت - و چون از احمدنگر بمصالحه
 و آشتی مراجعت شد شاهزاده مجلس کنکاش منعقد ساخت -

(باب الهميم) [۳۹۲] (آثار الامراء)

بسیارے از امرای عظیم الشان از نگاہ داری ولایت مفتوحه
سر باز زدند - محمد صادق پاسبانی سرحد بر ذمہ خود گرفته
در مہر اقامت گزید - و میر مرتضیٰ عثمان آبادی ملک
گشته در ایلیچپور استقرار گرفت - و بذابر قرب بنگاہ قلعه
کلویل [کہ ازان گزین تر دژے در ہزار فباشد و هموارہ
نشین گاہ مرزبانان این ولایت بودہ و در کوزہی ایلیچپور
است و ازان باز (کہ این دیوار بر قلمرو پادشاهی افزود) سران
پہناہ دست چیرگی بران نیافتند] بافسونسرائی خود برگرفت -

و بحسن تدبیر لختہ داستان بیم و امید بر خواند - وجیہ الدین
و بسواس رای حارسان از کم آذوقی پذیرفته در سال چہل

و سوم سنہ (۱۰۰۷) ہزار و ہفت کلید قلعه سپردند - و

مقتضی و اقطاع یافتہ بہ ہرستاری در آمدند - پس ازان میر
در فتح قلعه احمد فکر در رکاب شہزادہ سلطان دانیاں

خدمت شایستہ بتقدیم رسانید - و بعد از گشایش آن حصار
در برہانپور بہ لازمہ عرش آشیانی سعادت اندوخت - و

در پاداش نیکو ہرستاری باضافہ منصب و مرحمت علم و
فقارہ و تندخواہ آباد جاگیر کام دل برگرفت *

* معصوم خان کابلی *

از سادات تربت خراسان اسمی - عمش میرزا عزیز در

بہت جنبہ آشیانی بہرتبہ وزارت رسیدہ - و مشار الیہ ہا

(مآثر الامراء) . [۴۹۳] (باب الميم)

میرزا محمد حکیم نسبت کوکلتاشی داشت . بشجاعت
و کارکردگی نام برآورد . چون خواجه حسن نقشبندی
(که رائق و فائق مهمات میرزا بود) از غبار خاطری (که
دنیا پرستان را باندک توهین ^(۲) میبرد) در استیصال روی
شد از عاقبت بیانی در سال بیستم بدرگاہ عمرش آشیانی
پناه آورد . و بمنصب پانصدی اختصاص گرفته باقطاع مربع
بهار دستوری یافت . دران دیار با کالپاتر (که از امرای کبار
افغانه بود . و بجلاوت و مردانگی اشتهار داشت) کارزار
نموده غالب آمد و زخم چند برداشت . در جلدوری آن
بمنصب هزاری لوای کامیابی افرخت . و در سال بیست
و چهارم اردیبه در قبولش ^(۳) مقرز شد . اما (چون امرای
آن نواح از سخت گیریهای متصدیان پادشاهی در اجولها
آگین داغ نابین آشوب عصیان برانگیختند) معصوم خان
از ناسپاسی و تباہ سری پیش آهنگ آنها گردیده علم
شورش برافراشت . و کار بجائز رسانید (که بمعصوم عامی
ملقب گشت . و چون آمد آمد فوج حضور شکیب ربا شد
بگاہ رویه شدافته با تافشالان و باغیان آن دیار پیوست
و بهیانت مجرومی مظفر خان حاکم آن ولایت را در تانده
مجامره نمود . او با دمهف نیردی مبارزت دل بای داده از

(۲) نسخه [ب] بازوی نهم هم می رسد - (۳) نسخه [ب] از

(باب المیم) [۲۹۴] (مآثر الامرا)

زر دوستی و جان پرستی به معصوم خان بیست هزار اشرفی
فرستاده پاسبانی عز و ناموس خود پیمان گرفت - ازین
سراسیمگی قاتحان و دیگر فتنه گرایان از هر جانب بفراز
تلعه برآمدند - معصوم خان بقرارداد آن (که بیشتر اموال
در دست او باشد) هوالی بنگاه مظفر خان آرامش گزیده
تذبا نزد او [که با چندی از غلامان خود سلاح پوشیده (نه
رای پیکار نه (زی گریز) استاده بود] سیده گرم جوشی پیش
گرفت - چون حواس آن برگشته (رزگار رفته بود چنین
قابو را از دست داده نکرد که آن عاصی تپاه اندیش را
به نیستی سرا فرستد - بغوغای ناگهانی محل بدان طرف
رو آرد - معصوم خان ازین جرأت خود متنبه گشته بیرون
برآمد - و همیشه ازین حرکت خود را ملامت میکرد - و پس
از اتمام کار مظفر خان خطابه‌های عمده و جاگیر تقسیم نموده
سکه و خطبه بنام میرزا محمد حکیم کردند - و این بیت
غزالی مشهومی را [که شاید در ایام وفاتت خان زمان
شایدانی (که از هم خطابه بنام میرزا کرده بود) گفته باشد]
شهرت دادند *

* بیست *

* بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ *

* وارث مالک اسمت محمد حکیم *

چون خان اعظم میرزا کوکه بدالش آنها تعیین شد
معصوم خان با قتلوی لوهانی (که درین فرصت بر ولایت
اردبیه چیره دستی یافته برخه از بنگاله نیز در تصرف
آردده بود) عهد یکجبهتی بسته مقابل فوج پادشاهی معسکو
آراست - پس ازان (که قاضیان بار مخالفین کرده بمیرزا
کوکه پیغام موافقت برگزاردند) آرازه هزینهت گشت - و در
سال بیست و هشتم بتازگی شورش افزا شد - چون شهباز خان
بفوج بنگاله پیوست هنگامه نبرد با او گرم ساخت - تا آنکه
شکست فاحش خورده جباری و دیگر بد نهادان ازو جدا
گشته معصوم خان پناه بولایت بهائی برد - و بحمایمت
عیسی زمیندار آن دیار بر ملک پادشاهی دست تالان
بر میگشاد - و هر بار از مساکر فیروزی مالش یافته بنگامی
بر می گشت - تا آنکه در سال چهل و چهارم سنه (۱۰۰۷)
هزار و هفت و هجری در همدان مملکت به نیستی سرا
شتابست - پس از فوت او شجاع پسرش با اتفاق قلهاق زر خرید
مظفر خان (که بشمشیر زنی نام بر آورده باز بهادر خود را
نامیده بود) توران سپاه را با خود متفق ساخته دران حدرد
چند سنه هنگامه پردازی داشت - سال چهل و ششم بزینهار
در آمده راجه مان سنگاه کچهره حاکم آن دیار را دید

(باب المیم) [۲۹۶] (سایر الامرا)

و تعهد نکوئی یافت - و در عهد جنک مکانی پنهان داری
غزنین سر عزت برافراخته در در فرودس آشیانی بمنصب
هزار و پانصدی هزار سوار و خطاب اسد خان کامیاب شد -
سال دوازدهم رخت از سه پنجی سرا بر بست - پسرش
قباد بمنصب پانصدی سیصد سوار رسیده *

* میرزا مظفر حسین صفوی *

پسر سلطان حسین ولد بهرام میرزا بن شاه اسمعیل
تربیت - چون در (۹۶۵) نصد و شصت و پنج قلمه
قندهار بتصرف شاه طهماسب صفوی در آمد آن آله را با
زمین دادر و گرم سیر قا آب هیروند برادر زاده خود سلطان
حسین میرزا سپرد - او قریب بیست سال بدین تربیت
عم بزرگوار گذرانیده در (۹۸۴) نصد و هفتاد و چهار زمان
خرومانروایی شاه اسمعیل ثانی در گذشت - شاه (که از
جانب او متوهم و وسوسه ناک بود) قتل بنی اصم (که
مرکز خاطر داشت) از قوه بفعال نمی آورد - پس از
قوتش همه بجانستانی خویشان گماشت - از پنج بحر
سلطان حسین مرحوم محمد حسین میرزا (که بایران رفته بود)
وزان واقعه مقول گشت - و بجان گزائی چهار برادر دیگر
شاه قلی سلطان را (که حاکم قندهار کرده بود) مامور
(۳)

(۲) نسخه [ج] هرمنده - (۳) نسخه [ب] نامزد *

ساختند - و او پیش از خود بدافع بیگ را بگسیختن کار و برد
 همتی این بیگناهان فرستاد - او خواستند بامدادان از هم گذرانند
 که ناگاه آرازه فرود شدن شاه آنها را رهائی بخشید *
 چون نوبت دارائی ایران بسططان محمد خدا بنده رسید^۱
 او قندهار را به مظفر حسین میرزا برادر بزرگتر داد - و زمین
 دار را تا کنار هیرمند برستم میرزا تفویض نمود - و در
 برادر دیگر ابو سعید میرزا و سنجر میرزا را نیز با او همراه
 ساختند - و حمزه بیگ ذوالقدر مشهور به کور حمزه را (که
 وکیل سلطان حسین میرزا بود) لئه^۲ میرزایان نمود - حمزه
 بیگ آنچنان استیلا گرفت که جز نامی از حکومت میرزایان
 نماند - مظفر حسین میرزا تنگ آمده قصد حمزه بیگ
 نمود - در باین معنی مستعمر گردیده بزمین دار شتافت - و
 رستم میرزا را همراه گرفته بجنگ برگشت - چون اکثر سپاه
 با او یکتائی داشتند شکست بر میرزا افتاده در قندهار
 محصور شد - جمع از اتصال اربابان قزلباش درمیان آمده
 با هم صلح دادند - و باز بعد از سه سال میرزا در پی
 جان شکر حمزه بیگ شد - او پنهانی رستم میرزا را بقندهار
 طلبیده میرزا را بجانب قلعه ثلاث (که درمیانه هزارجات
 است) فرستاد - و محمد بیگ را (که داماد او و ریش سفید

(۲) در نسخه [ج] لفظ [باز] نیست .

(باب المیم) [۲۹۸] (مأثر الامراء)

بیات بود) با پانصد کسی^(۲) بهاسبانی تعیین کرد - میرزا با دی
در ساخته بعد چندسے عازم سیستان شد - ملک محمود
حاکم آنجا (که پدر زن میرزا می شد) بعد نزاع و جدال
(که فیما بین او و میرزا واقع گشت) میانجی شده بحمزہ
بیگ آشتی داده بر مسند قندهار متمکن گردانید - درین مرتبه
باعانت محمد بیگ (که او را امیدوار و کائنت ساخته بود)
حمزہ بیگ را از ہم گذرانید - ازین جهت رستم میرزا بر سر
قندهار لشکر کشید - اما بنابر کومک ملک محمود سیستانی^(۳)
کارے نکرد - بزمن دار بر گشت - چون مظفر حسین میرزا
متلون مزاج بود از محمد بیگ هم ملول خاطر شده بسیستان
شناخت - و با ملک محمود در آویخته شکست خورد - ملک
مذکور آدمیت بکار برده میرزا را بخانه آورد - تا آنکه
محمد بیگ عذر خواهی نموده بقندهار طلبید - میرزا انتهاز
فرصت جهته محمد بیگ را از میان برداشته مستقل گشت -
اما امرای اوزبکیہ خراسان خصوص دین محمد سلطان و باقی
سلطان خواهرزادہ عبداللہ خان والی توران (که بتتخیر
خراسان مامور بودند) مکرر افواج بحدود قندهار فرستاده با
میرزا آریزشها (و داد - اگرچه جنود اوزبک منہزم گشت
لیکن از نهب و غارت آن قوم هیچگاه امنہ نبود - و چون

(۲) نسخه [ب] سوار - (۳) نسخه [ب] پهبانی .

(مآثر الامراء) [۲۹۹] (باب الميم)

اکثر اعیان و عمدۀ قزلباش در معارک اوزبکیه کشته شدند و از شاه ایران هرگز کوهی و اعانتی متصور نبود که یکدفعه شهرت آمد آمد فوج هندوستان سراسیمگی آورد - و رفتن رستم میرزا بهزد و تفویض صوبۀ ملتان باز بهراس دیگر افکنده بیم افزود - ناکزیر میرزا را داعیۀ هزد تصمیم یافت - هرچند عبد الله خان استمالت نامه بقلم [ارد] که عداوت ایوانی و تورانی رسد سمت قدیم - الحال از جانب ما ایمن بوده زندهار ولایت موردی را بدست چغتا ندهزد - میرزا معمول برخدع داشت - ^(۲) ^(۳) ^(۴) ^(۵)

وقت فرا بیگ کورجائی (که نوکر قدیم سلطان حسین میرزا بود - و از نزد مظفر حسین گریخته بهزد آمده در سرکار عرش اشدائی منصب فراش بیگی یافته) متعدد آوردن میرزا شده بقندهار شتامت - و در پردۀ دولتخواهی در آمده چندان رسوسه کرد که میرزا والدۀ و پور بزرگ خود بهرام میرزا را به پوزش گری فرستاده استدعای طلب نمود - پادشاه بشاه بیگ خان ازغون حاکم بنکش نوشت که بایلغار شتانتۀ قلعہ را متصرف شود - و میرزا را راهی سازد - چون شاه بیگ خان داخل قندهار گشت میرزا با اتباع و اشباع بیرون آمد و با آن (که سران و معتبران قزلباش نمائده بودند)

(۲) نسخه [ب] خدمه - (۳) نسخه [ج - پ] میرزا مظفر حسین - (۴)

نسخه [ب] در پردۀ دولتخواهی چندان الخ - (۵) نسخه [ا] و چون •

(باب المیم) [۳۰۰] (مآثر الامراء)

باز هم لشکر آراسته بنظر در آمد - میرزا ازین حرکت
پشیمان گشته بشاه بیگ خان گفته فرستاد که بیرون برآمده
یک روز مهمان ما باشید - که برخی حرفهای ضروری بمواجهه
گفته شود - غرض آنکه بهر نوع خود را در تله خزانده با او
عذر خواهی نماید - شاه بیگ خان (که مرد کهنه سپاهی
کاردان بود) مهمی را (که باسانی ساخته) در عقده دشواری
نینداخت - عذر خواست که چون بصاعت نیک داخل
شده ام بیرون آمدن مناسب نیست - هر چه ضروری باشد
بمراسلات حواله نمایند - ناچار میرزا کوچ کرده در سال چهارم
آخر سنه (۱۰۰۳) هزار و سه هجری با چهار پسر بهرام
میرزا و حیدر میرزا و القاس میرزا و طهماس میرزا و با هزار
قزلباش (چون سه منزله رسید) میرزا جانی بیگ و شیخ
فرید بخشی باستقبال تعیین شده و از سه کردهی میرزا
عزیز کوکه و زین خان کولتاش پذیره گشته بملازمت آوردند -
عرش آشیانی میرزا را بخطاب فرزندی اعتبار افزود - و
بمنصب پنجهزاری و اقطاع سنبل (که افزودن از قندهار است)
سرفراز ساخت - لیکن میرزا (که بمزاج زمانه کم آشنا و
معامله ناخفهم بود) از تن آسانی و بی بروائی کارها به

(۲) در نسخه [پ] لفظ [با] نیست - (۳) نسخه [ج] هزار سوار

: قزلباش - (۴) نسخه [پ] گشته - (۵) نسخه [ج] سنبل .

(مآثر الامراء) [۳۰۱] (باب الميم)

آزمندان ستمگر را گذاشت . مکرر رعایای اقطاع او را برهنه
بازرگان داد خواه آمدند - پند گزاری نمودند نیامد - آخر کار
از داد دهی ^(۲) دل تنگ گشته رخصت حجاز خواست - پذیرش
یافت - پس از چند پشیمان شده باسینه سری بر نشست -
عرش آشیانی از حجاب بر آورده به بعالی منصب و اقطاع
بر نواختند - در سال چهل و دوم باز مردم میرزا دست
ستمگری برگشادند - جاگیر موقوف شده نقدی قرار یافت -
میرزا روانه حجاز گشته از نخستین منزل باز گردیده ملازمت
نمود - اما چون نقش از بد نشست (چیزها از او به پادشاه
رسانیدند - از پایه اعتبار افتاد - هر روز خفیف تر می گشت -
گرفتند میرزا از ناسازی روزگار بهیچ چیز هندوستان خورجند
نبود - از ساده لوحی گاه ازاد ایران میکرد و گاه عزیمت
حجاز - از غم و غصه بامراض جسمانی گرفتار شده در سنه
(۱۰۰۸) هزار و هشتاد و هجری در بیعت حیات سپرد - و در
سال چهارم جهانگیری مبدیة میرزا جهت شاهزاده سلطان
حرم مخاطب به شاه جهان خواستگاری کردند - از بطن آن
عفت سرشت (که مشهور به قلنداری محل بود) در سنه
(۱۰۲۰) یکمزار و بیست و هجری نواب پرهیزبانو بیگم بوجود
آمد - از پسران میرزای مغفور بهرام میرزا و حیدر میرزا و

(باب الميم) [۳۰۲] (مائرا الامرا)

(۲) اسمعیل میوزا در هند ماندند - از آنجمله احوال میوزا حیدر در
ترجمه پسرش میوزا نودر ترقیم یافته *

* میوزا جانی بیگ ارغون حاکم قهته *

از نژاد سنکل بیگ ترخان است - چون پدر او انکوتمر^(۳)
در آریزه تقتمش^(۵) خان مردانه جان بر افشاند صاحبقرانی در
خرد سالی او را بر نواخته بدیای ترخانی بر آرد - بچهار
پشت به ارغون خان بن اباغ خان بن هلاکو خان می رسد -
سلاطین دادگر از چنده ملازمان سعادت سرشمت را بر خه
کن مکن برگرفته بدان نام (وشناس گردانند - ترخان صاحبقرانی
را از هیچ جا چارشان باز نداشته - و تا نه گناه از و
فرزندان او نپرسیده - چنگیز خان قشلیق^(۶) و بازا را
بیاداش آن . (که از غنیم آگهی داده بودند) بدان پایه
نوازش فرمود - و از بار فرمایش سبک دوش گردانید - از
یغمای او شاهنشاهی بخش بدو باز گذاشتند - و برخه ترخان
را بهفت چیز سربلند گردانند^(۷) طبل^۱ و تومان توغ^۲ و نقاره^۳
و در کس از گزیدگان خود را قشون توغ دهد یعنی چتر توغ

(۲) نسخه [ج] جدا ترقیم یافته - (۳) در [بعضی نسخه] شکل - و در
[دیگری] سنکل بیگ - (۴) در [بعضی نسخه] انکوتمر - و در [دیگری]
ایکوتمر - (۵) نسخه [ج] تقتمش و در [بعضی نسخه] تقمش - (۶) در
[بعضی نسخه] قشلق و بلنا - (۷) نسخه [ب] گردانید *

(مآثر الامرا) [۳۰۳] (باب المیم)

قور^۵ ار نیز بردارند - (آئین مغل آنهم که جز فرمانرا ترکش
هیچکس بر ری دست نگیرد) - شکارگاه^۶ نیز فرق باشد - و
هرکه بدان جا در شود تن در نوکری دهد - بزرگ^۷ الوس
خود باشد - در هر دیوان امرا از هر دو سو کمان داره
در تر نشینند *

چون توغلقتمور^(۲) امیر اولاجی^(۳) را بدین نوازش بر نواخت
داد و ستد تا هزاری نیز برای او باز گردانید - و از فرزندان او
تا نه شکم باز خواست نباشد - و چون گناه از نه برگذرد
به باز پرس در آید - و در پاداش خون بر اصب نقره دو ماله
بر نشانند - نه پای اسب سفید نمد اندازند - گذارش او را یکی
از بزرگان برلاس عرضه دارد - و پاسخ را یکی از جوان ارکیوت بدو
باز رساند - سپس شهرگ او را بکشانید - و آن دو بزرگ از دو
هونگاه دارند تا کار او بانجام رسد - آنگاه از پیشگاه حضور
بر آردند بسوگواری^(۴) بر نشینند - خضر^(۵) خواجه امیر خداداد را
بدین پایه بر آردن - و سه دیگر بر افزود - (رز^۱ توی) که همگی
بزرگان پیاده باشند و یک بحارل فرمانرا سواره مردم را
بنهی پردازد (همچنان از نیز هواری هنگامه بیاراید - و^۲

(۲) در [بعضی نسخه] تعلق تیمور - (۳) نسخه [ب - ج] اولاجی و در

[بعضی نسخه] اولاجی [بغیر نقطه حرف اول و خامس] - (۴) نسخه

[ج] بر نشینند *

(باب المیم) [۳۰۴] (مآثر الامرا)

چنانچه دران بزم شادکامی^(۲) به راستی کارگیا یکم پیداله^(۳) قمش داشته از دست چپ آن نیز ساغرے بدین سان دارند - مهر^۳ او نیز بر روی مناشیر باشد - لیکن سکه فرمانروا بر هر آخرین سطر بود - و از در پایان آن - شیخ ابوالفضل گوید این همه نوازش اگر از روی فهمیدگی بود رضامندی جهان آفرین را همدوش - آنکه تا نه گناه هرگونه که باشد نپرسند همانا بشایستگی پیوندی ندارد - و اگر بزرگان دور بین به آزمون فرا گرفته باشند^(۴) (که از نکوهیده کاری سر بر نزنند و برای سرافرازی چنین حکم^۴ فتنه باشد) لخته گنجائی دارد لیکن آنکه از نه شکم باز پرس نرود همانا ایزد توانا او را آئینده دانی کرامت فرموده باشد *

بالجمله میرزا عبد العلی بن عبد الخالق جد چهارم میرزا نزد سلطان محمود بن میرزا ابو سعید به والا پایگی بر آمده حکومت بخارا یافت - شیبانی^(۵) خان اوزبک پیش او می بود - چون به سلطنت رسید از تبه رانی خداوند را با پنج پسر از هم گذرانید - ششمین میرزا عیسی ششماهه بود - الوس از غون از بے سوری ما دراء النهر گذاشته بخراسان بمیر ذوالنون

(۲) نسخه [ب] شادی - (۳) در [بعضی نسخه] خمر و در [دیگرے] قمر

(۴) نسخه [ج] از نکوهیده کاری سر زند - (۵) در [بعضی نسخه]

(باب الميم) [۳۰۵] (مآثر الامرا)

بيگ ارغون (که امير الامرا و سپه سالار سلطان حسين
ميرزا و اتاليق پسرش بدیع الزمان ميرزا بود و قندهار
باقطاع داشت) پیوستند - چون بدیع الزمان ميرزا به
بدگوهری از سلطان حسين ميرزا رو بر تلغمت مير ذوالنون
بار همراه شده دخمت خود بار داد - پس ازان (که در زکړ
ميرزا پوري شد) هر دو پور او بدیع الزمان و مظفر ميرزا
سرير (۲) استند - پراگندگی بخراسان راه يانت - شيبک خان
بآویزه آمد - امير ذوالنون در بيگار او فرود شد - شجاع بيگ
مشهور بشاه بيگ پور او قندهار را نگاهداشت - و در سنه
(۸۹۰) هشت صد و نود قلعه سيوي از تصرف حاکم
سنده جام نظام الدين مشهور به جام زندا بر آرد - در
سوالف ایام حکومت سنده بطایفه سومره تعلق داشت - بعد
از انقضای پانصد سال (که سي و شش تن فرمانروائي
کردند) در آخر عهد سلطان محمد تغلق بفرقه همه از
الوس جادون منتقل شد - خود را جمشيدني نژاد شمردند -
و هر يك خود را جام نامند - بملاطین دهلي باج گذارده -
گاه ترمود مي ورزیدند - چنانچه سلطان فيروز شاه در زمان
يان بهته سه بار لشکر بسنده کشیده او را بدهلې آرد - و

(۲) نسخه [۱] شهای خان - (۳) نسخه [ب] مي ورزید - (۴) نسخه
[ج] سه بار لشکر کشیده *

(باب المیم) [۳۰۶] (مائرا الامرا)

آن دیار بملازمان سپرد - و پس ازان آثار نیک ذاتی از پیشانی او برخوردارده بایالت آن دیار فرستاد *

چون سلطنت دهایی ضعیف شد بحکام گجرات توسل جستند پیوند خویشی کردند - اما چون ناخن شاه بیگ دران دیار بند شده بود باسانی دستم دراز ساخته بهکر و سیوستان برگرفت - و چون جام نندا در گذشت میان جام فیروز پسرش و جام صلاح الدین (که از خویشان او بود) بدعوئی مالک گرد درئی برخاست - درومین باعانت سلطان محمود گجراتی غالب آمد - ناچار جام فیروز بشاه بیگ ملتجی گشت - او فوج همراه کرد - از قضا جام صلاح الدین کشته شد - جام فیروز بتازگی چیرگی یافت - چون بابر پادشاه^{۱۰} از کابل آمده قندهار را گرد گرفت شاه بیگ مراتب سعی بقدر میسور بجا آورد - سودمند ندید - ناگزیر دل از قندهار برداشته تهنه را مع مضافات بدست آورد - خرابی سنده تاریخ^(۲) است جام فیروز طاقم مقاومت نداشت - بگجرات شتافته در ساک امرای سلطان بهادر انتظام یافت - شاه بیگ دران دیار سکه و خطبه بنام خود کرد - مرد شجاع و صاحب فضل و کمال بود - شرح عقائد نسفی و شرح کافیه و شرح مطالع ازوست - و ملتان را از لذکاهان بدست آورد *

(۲) یعنی سنده نهند و سی و دو -

(مآثر الامراء) [۳۰۷] (باب الميم)

د چون در (۹۳۰) نهصد و سي رخت هستي بر بصرت
پور از ميرزا شاه حسين جا نشين شد - قلعه بهکر را (که
بر پشتۀ ميان دريای پنجاب واقع شده) از سر نو
درست کرده عمارت عالي ساخت - و عزيمت ملتان نمود -
سلطان محمود نگاه حاکم آنجا دران هنگام بموت فجأة
در گذشت - پور از سلطان حسين جا نشين گشت - ميرزا
شاه حسين محاصره کرده در سنه (۹۳۲) نهصد و سي و دو
بدست آورده حاکم از طرف خود تعيين نمود - جنت آشياني
در زمان ناکامي بسر وقت او رسيدند - چندی بلطائف العيل
در بهکر نگاه داشت - پس ازان [که ناصر ميرزا را (که
عم پادشاه مي شد) بوده دامادي از خود ساخت]
بهتيزه در آمد - ناچار جنت آشياني روانۀ عراق شد - با
ناصر ميرزا هم ايضا ننمود - گویند حرارت باو عارض شده بود
که بدون نسيمی (که ميان دريا مي باشد) آرام نداشت -
ازين جهت کشتي سواره بيوسته شش ماه پايان آب
شده و شش ماه بالا ريه شتافت - دران هنگام (که بهکر ريه
رفته بود) برخه ناموران ارغوا ازو برگشته ميرزا عيسى
بن عبدالعلي را (که جد سيوم ميرزا ست - و پيشين
زمان بزرگي الوس در نياگان او بود) بصري برداشتند -

(۲) نصیحة [ج] در سنه نهصد و سي رخت هستي بر بصرت

(باب المیم) [۳۰۸] (ماگر الامرا)

میرزا شاه حسین بیادری سلطان محمود کولکلتاش خود
(که ایالت بهکر داشت) بآریزش آمد - آشتی گونه (رو داد -
سه حصه بمیرزا عیسی و دو حصه بار قرار گرفت - چون
در گذشت سال (۹۶۳) نهصد و شصت و سه همگی آن
مالک بمیرزا عیسی باز گردید - و در (۹۷۵) نهصد و هفتاد
و پنج پیمانۀ هشتی میرزا پر شد - میان پسرانش
محمد باتی و جان بابا نزاعی پدید آمد - محمد باتی
برادر کلان غالب آمده متصدی ایالت شد (۲) و در سنه
(۹۹۳) نهصد و نود و سه از چیرگی سودائی بر مزاج
قبضۀ شمشیر بدیوار بند کرده نوک آن را بشکم خود خلانده
فرو شد - آغونیه بر پسر او میرزا پاینده محمد (که گوشه درست
و دیوانه و ش بود) نام سری نهادند - و کار ملک بخلف
او میرزا جانی بیگ گرائید *

هنگامی (که ولایت پنجاب چهارده سال اتامتگاه عرش آشیانی
(۳) گشت) با قرب و جوار میرزا بهلازمت نرسید - آخر سال
سی و پنجم سنه (۹۹۹) نهصد و نود و نه بخان خانان
(که از لاهور بگشایش فزدهار دستوری یافته بود) حکم
شد که کسی را پیش میرزا فرستاده هوشیار سازد - و الا وقت

(۲) نسخه [ج] شده در نهصد الخ - (۳) نسخه [ج] سودائی مزاج و
نسخه [ب] سودا بر مزاج - (۴) نسخه [ا] قرب جوار *

مراجعت بمالش پردازد - خانخانان ملتان و بهکر در تپول داشت - راه نزدیک غزنین و بنگش گذاشته باندیشگاه سر براهی جاگیر راه دراز اختیار کرد - دران میان از بندگان خواسته فزونی تهیه باز نمودند - سپه سالار بتسیخیر سنده اجازت گرفت - میرزا جانی بیگ با جمعیت فراوان صد و پنجاه کرده بیشتر بهسرحد سیوستان استقبال کرده جنگهای مردانه نمود - در محرم سنه (۱۰۰۰) هزار هجری بر میرزا شکست افتاد - فاچار باشتی گرانید - و در سال سی و هشتم سنه (۱۰۰۱) هزار و یکم هجری برافان خانخانان در لاهور ملازمت عرش آشیانی در یافت - و بمنصب سه هزار و تپولداری موبه ملتان اختصاص گرفت - و سنده بنام شاهرخ میرزا مقرر شد - لیکن دران ایام خبر رسید که الوس ازغوبه قاده هزار مرد و زن بکشتی بالا ریه می آیند - از مالک رفتگی کشتی بانان و خدمت گذاران باز مانده اند - خودها بدست و دندان می کشند - عرش آشیانی از فرط ترجم و مردت میرزا را بحکومت ملک سنده برنواخته بندر لاهری در خالصه و سرکار سیوستان (که سابق پیشکش کرده بود) بمردم دیگر تنخواه شد - و در سال چهل و دوم بمنصب سه هزار و پانصدی امتیاز گرفت - میرزا بفراست و دانایی آراسته و درستی و راستی از گفتار و

(باب المیم) [۳۱۰] (مآثر الامراء)

کردار او نمایان و شناسائی و آهستگی از نشستن و برخاستن او پیدا بود - از مغر سن شیفته باده شده - اما ناهنجار از سر بر نرود - و در کار کرد و گفت با سببان خود بود - از می فرزونی رنجور شد - و رعشه به سرسام کشید - و در سنه (۱۰۰۸) هزار و هشت سال چهل و پنجم در بوهانپور بعد فتح آسیر در گذشت - گویند در روزی در مجلسی گفت که اگر چنین قلعه یعنی آسیر من میداشتم تا صد سال نمیدادم - معاندان پادشاه برسانیدند - غبار بر جاشیه خاطر پادشاهی نشسته بود که در همان ایام در گذشت - طبع موزون داشت - حلیمی تخلص می کرد - از دست * * قطعه *

* خوش آن رفته که عشق غمخوارم بود *

* آه شب و گریه سحر - کارم بود *

* بد گردی چرخ بین که با من نگذاشت *

* کالای غم - که زیب بازارم بود *

ولایت سنده دراز از بهکر تا کچ و مکران در بیست و

پنجاه و هفت کوره - پهنای از قصبه بدین تا بندر لاهری صد - دیگر

از قصبه چاندو (از توابع بهکر) تا بیکانیر شصت - شرقی

گجرات شمال بهکر و سیوی جنوب شور دریا غربی کچ -

و مکران از اقلیم درم طول صد و دو درجه و سی دقیقه

(مآثر الامراء) [۲۱۱] (باب الميم)

مرض بیست و چهار درجه و ده دقیقه . نخسوی برهن آباه
پای تخت بود . الحال تهته و دبیل آنرا گویند . بخوش
آب و هوائی و کثرت میوه مزینه دارد . حسن سبز رنگ
بسیار . و عیش و نشاط بر مردم اینجا غالب . در هر خانه
شراب و نغمه مهیا . پیشش نما از پیر و جوان رنگین
معصفر . اگرچه راج علم بیشتر و اهل فضل و کمال افزون
اما فسق و فجور را نهایت نیست . در هر هفته روضی و
شریف بر مزار پیر پتیه میروند (که صاحب ولایت آن
ولایت است) یک فرسخی شهر واقع شده . هر موضع
بازد . او مرید و خلیفه شیخ بهاء الدین زکریا ست . نامش
ابراهیم و لقب او شاه عالم . شمالی کوه چند شاخ شده . یک
تا ندهار کشیده و دیگری از دریای شور تا فصبه کوه مار (و
این را رام کر نامند) بسیدستان انجامد . و آنجا را لکھی
نامند . الوس بزرگ بلوچ اینجا است . و ایشان را کلمانی^(۲)
گویند . بیست هزار خانه دارد . ازینجا شتر گزیده برخیزند .
و دیگر از سیدستان تا سیوی ان را کهر نام بود . کوره
تهدیدی^(۳) را بنگاه سید سوار و هفت هزار پیاده . در پایان
این گروه دیگر از بلوچ اند (بظهری زبان زد زرگار) هزار
کس . گزین اسم ازینجا بر آید . دیگر کوه ست (که یک

(۲) نطقه [ج] کلمانی - (۳) نطقه [ج] نهری *

(باغ المیم) [۳۱۲] (سایر الاسرار)

سرواو پیوسته بکنج دیگر بمردم کلماتی (آنرا کاره گویند - چهار
هزار بلوچ را بنگاه - از حدود ملتان و اچیه تا تهته شمال رویه
کوه‌های بلند خارا و اندران الوس بلوچ گروه‌ها گوه - در
جانب جنوب از اچیه تا کجرات کوه‌های زیگ از اشام تهی
و جز آن گوناگون - و از بهکر تا نصرپور و امرکوت - مردم
سود و چاریجه و دیگران را بنگاه - زمستانش محتاج پوستین^(۳)
نیمه - تابستانش بجز سیوستان معتدل - گوناگون میوه - خامه
انبه که بس خوب باشد - در صحرا خربزه خود رو بهم
رسد - و گل فراوان - شالی بهیار و گزین - کان نمک
و آهن در جغرات گزیده شود - تا چهار ماه بپاید - قسم
است از ماهی (که پلوه گویند) به نیکوئی و خوش مزگی
کم همتا - این ولایت غله بخش است - سیوم حصه از
کشاورز برگیرند - پنچ سرکار پنججاه و سه پرگنه بدو گراید -
جمع شش کرد و شصت لک و پنججاه و دو هزار و ششصد
و نود و سه دام - درین ایام تمام ولایت سنده بدست
خدا یار خان لتی ست - از مدتی صوبه تهته با سرکار
سیوستان و بهکر بطریق اجاره از سرکار پادشاهی گرفته بود -
پس از آن (که مملکت آنطرف دریای سنده بشهنشاه زمان

(۲) نسخه [ج] پیوسته بکنج دیگر - مردم کلماتی آنرا الخ - (۳) نسخه

فادر شاه بر طبق عهد نامه متعلق گشت (حکومت آنجا از

جانب شاهی هم بخان مزبور بحال ماند *

از شگرف سوانح این ملک حال جگر خوار است (که آنرا

تائین گویند) - او آمده سمک بنظر و افسون جگر ربلمید -

برخه گویند گاه گاه او را حالتی (و دهد بر هر کس نظر اندازد

ببخورد شود - دران هنگام مانند انار دانه چیزی از آدمی

برباید - اختای درون ساق پا نگاهدارد - و درین ایام جگر بوده

ببهرش باشد - و چون از چاره نا امید شوند آن چیز بر

بالای آتش اندازد - طبق دارے پهن شود - با هم پیشگان

بخش کرده بخورد - و پیمانۀ زندگی آن ببخورد لبریز

گردن - و هر کرا خواهد مانند خود سازد باره ازین بخوردش

دهد - و افسونے بر آموزد - و چون گرفتار آید ساق پای

ار شگفته آن ناز دانه آسا را بر آدرند - و بخورد آفت رسیده

دهند - بهی پذیرد - و بیشتر زنان باشند - اگر سنگها

یسته بدریا اندازند فرد نشوند - و چون خواهند که

ازین روش بر آزند هر دو شقیقه و بندهای او داغ نهند

و چشم بنمک انباشته در خانه بر زمین چهل روز معلق

آویخته دارند و طعام بی نمک بخوردش دهند و برخی

افسون بر خوانند - درین هنگام او را دهجوره نامند - اگر چه

آن نپور نماند لیکن شناسا می باشد و به دیده درمی او آن

(باب المیم) [۳۱۴] (مآثر الامرا)

جانگزا گرفتار آید . و بخواندن افسون یا خوراندن چیزے
تندرستی بخشد *

• میرزا یوسف خان رضوی •

از سادات صحیح النسب مشہد مقدس است - در خدمت
عرش آشیانی شگرف ترقی و بزرگ اعتبارے بهم رسانید -
و سال سی ام بمنصب در هزار و پانصدی سرافراز گشت -
و چون شهباز خان از بہار بہ بنگالہ شتافت میرزا از
اورہہ پداسبانی آن دیار نامزد گردید - در سال سی و
دوم سنہ (۹۹۵) نہصد و نود و پنج چون قاسم خان
حاکم کشمیر از شورش و آشوب متوالیہ آنجا بستوہ در شدہ
استعفا نوشت میرزا ہمرزبانی آن مملکت تعیین گشتہ بحسن
تدبیر دلہای مردم بدست آورد - و شمس چک را (کہ
دعوی ریاست آن دیار داشت) مستمال ساختہ بحضور گھیل
کرد - و در سال سی و چہارم سنہ (۹۹۷) نہصد و نود
و ہفت عرش آشیانی بگلگشت کشمیر (کہ مثل آن سیرگاہ^(۲)
سیاحان ربع مسکون ہیچ جا نشانے ندادہ اند) خرامش
نمودند - بہ ژرف نگاہان کار دان حکم شد کہ ہمرراج و کامراج
یعنے بالا و پانین رریہ آب بہت رفتہ ربع بگیرند - دران
ہرزہوم ہر لخت زمینے را پتہ خوانند - و آن یک

(۲) نسخہ [ج] کہ سیاحان ربع مسکون مثل آن سیرگاہ •

بیگمه و یک بصوه است به الهی گز - کشمیریان در نیم پله
 و کسری را یک بیگمه دانند - و بدیوان از قرار سه توده
 جنس بر گذارند - و بشماره آن هر دیه را چند خردار شالی
 اندازه گیرند - هر خردار سه من و هشت سیر اکبر شاهی
 است - و چندی را بترک بر منجند - و آن هشت سیر است -
 در ربیع از یک پته گندم و عدس دو ترک دست مزد
 جهانبانی باشد - این وقت منشیان جزرس کاربند گشته تفراتما
 بر آردند - لیکن از ابرام زمینداران که راستی بر روی روز
 نیفتد - و بزرگر بیشتر سپاهی - و تماشا دوستی و بے پروائی
 کشور خدیو و هم نظر برین که جمع افزونی برهمزدگی کشاورز
 آردن - خامه در ملک نوگشوده - لهذا جمع از روی واقع
 قرار نیافت - بر بیست لک خردار شالی دو لک افزوده
 هر خردار را بنرخ شانزده دام به میرزا یوسف خان
 تن نمودند *

و در سال سی و ششم کیف ما اتفق یکی از متصدیان
 میرزا گریخته بعضور رسید - و چنان برگزارد که خردار ده
 پانزده افزودگی دارد - و هر یک بیست و هشت دام - چون
 از میرزا استفسار رفت این جمع افزونی قبول نکرد - بنابراین
 قاضی نور الله و قاضی علی به واسی تعیین شدند - مردم
 میرزا از خیانت روی تپاه سگالی پیش گرفتند - قاضی

(باب المیم) [۳۹۶] (مآثر الامراء)

نورالله برگشته بعرض رسانید - حسین بیگ شیخ عمری
را بیداری فرستادند - نخستین بعنوان دیوانی و دومی
بتحصیل داری خرج گرم کار گشته - چندے از نوکران میرزا
با یکدیگر همدستان شده باغی بخری فتنه سرشتان آنجا
یادگار عم زاده میرزا را دستاویز آشوب گردانیدند - یک دو
دفعه آریزش بمیان آمد - باشتی گرائید - اما از سهل انگاری
این هر دو عزیز در کمتر فرصتی هنگام فتنه پزوهان ارج گرا
گشت - ناچار قاضی علی و حسین بیگ از شهر برآمده
راه هندوستان گرفتند - و چون مخالفان پیش ازان گریوه و
قتل سر راه مسدود ساخته بودند باندک زد و خورد قاضی
علی دستگیر شده بقتل رسید - و حسین بیگ بتنگ پا نیم
جانے بدر برد - گویند (چون یادگار کل خیال سوری بحر
آورد - و مہرکن را طلبید کہ نگین بزام او درست نماید)
وقت گذدن فولاد ریزه برجسته بچشم وی در شد - و وقت
خواندن خطبه تب لرزه در گرفت - و چون مجلس ترتیب
داده بر تخت نشست فراش مورچه در دست ایستاده بود
فوراً این بیت برخواند *
* بیت *

* تکیه بر جای بزرگان فتوان زن بگزاف *

* مگر اسباب بزرگی همه آماده کنی *

(مآثر الامراء) [۳۱۷] (باب الميم)

یادگار را هدرت افزود - ازو برسید چیزی خوانده - گفت
نه - پس این بیت از کجا یاد داری - گفت مرا معلوم
نیست - شگفت تر آنکه هنوز بعروش اشیانی ازین شورش
آگهی نرسیده بود (چون سلاطین و ارباب دزد ملهم اند) سال
سی و هفتم سنه (۱۰۰۰) هزار هجری بغنة از لاهور آهنگ
کشمیر فرمودند - هرچند مردم از راه دشواری باز میداشتند
[در برخی بر آنکه پادشاهی را (که از هر سو یک ساله راه
قلعرو باشد) کناره شدن و بدان کهمار در آمدن شایان
نیست] پادشاه در عین هارش جریده راهی گشت - اتفاقاً
این همان روز است که یادگار کل در کشمیر بغی درزیده
است - و غریب تر آنکه پادشاه رفته (که از دریای ادی
می گذشت) فرمود این شعر در باره کیست * بیت *

* کلاه خسروی و تاج شاهی *

* بهر کل کی رسد حاشا و کلا *

و چند هذراء بی سهر بکران عزیمت نگشته بود که فساد
کشمیر پیدائی گرفت - و نهفته دانیم دیهم خدیو ظاهر
گودید - شیخ فرید بخشی بیگی را با جمع پیس روانه
ساخته خود هم تیزتر راندند - و میرزا یوسف خان حواله شیخ
ابوالفضل شد - اما (چون میرزا لشکری پسرش بر داعیه

(باب المیم) [۳۱۸] (مآثر الامرا)

آن باغي واقف گشته عيال و اطفال را ^(۲) باران لاهور بر آورده بود) - آن بد سگال هم زنداني شدن ميرزا شنوده زه و زادش زرد گسيل کرد - و سبب حفظ آبروی ميرزا گردیده رهائي يافت - و يادگار باستماع آوازه نهضت پادشاهي بعياره را درانه گريوه ساخته در استواری آن كوشش نمود - بهادران كندآور بكمتر آویزه مخالفان را برداشته بدان مملكت در آمدند - يادگار از سري نگر (كه دار الملك كشمير است) بر آمده به هيراپور شتافت - جوقه از نوكران ميرزا (كه در كمين بودند) نيم شب (سيدن پادشاه را بلند آوازه ساخته بر اردوي او فرو ريختند - و دست غارت برگشادند - او سراسيمه از سراپرده بر آمده راه صحرا بگرفت - و جز يوسف ^(۳) پرستار ديگره همراهي نگزيد - او را به آردن اسب فرستاد - مردم (كه از نا پيدائيش حيرت داشتند يوسف را در شكندجه كشيدهند - آخر الامر برهمنوني او گرفتار آمد - و دوش او را از باز سر سبك گردانيدند * قطعه *

* سر كشد با سرو در بستان كدو *

* يعنه اين سر بر كشيدهن سروري ست *

(۲) در [نسخه - ج] لفظ [را] نيست - (۳) نسخه [ج] جز يوسف

پرستار ديگر *

* آسمان داند که از سرور و کدر *

* خود کدامین سر سزای سرزری ست *

گویند رزے (که بشورش این فورمایه آگهی رسید

چون مادرش نقره نام بدکاری در لولیان همنا نداشت)

عرش آشیانی این بیت بر خواندند * * بیت *

* ولد الزناست حاسد منم آن که طالع من *

* ولد الزنا کش آمد چو ستاره یمانی *

و فرمودند که بخاطر میرسد که فرد شدن این نافرجام و

بر آمدن سهیل نزدیک بهم باشد - اختر شناسان برگذارند

از دو ماه تا سه ماه بسزا میرسد - فرمودند که از چهل

روز کم و دو ماه زیاده نمی کشد - چنانچه همگی پنجاه

و یک روز بود - و همان روز (که فرد شد) ستاره یمانی^(۲)

بر آمد - پادشاه چون بکشمبر در آمد میرزا یوسف خان ولایت

را بجمعه (که افزوده بودند) قبول نکرد - لهذا خالصه مقرر

کرده خواجه شمس الدین خانی را با سه هزار سوار^(۳)

بحکومت آن دیار نامزد ساختند - لیکن باز بالتماس

شاهزاده سلطان سلیم مجدداً بانطاع میرزا یوسف خان قوار

گرفت - و سال سی و نهم میرزا بدارغنگی توپخانه سر

بر التواخت - و در همین سال سنه (۱۰۰۲) هزار و دو هجری

(۲) نسخه [ج] یمانی سناره - (۳) در [بعضی نسخه] خواجه شمس الدین
خان خوافی *

از تغییر قلیچ خان بآیولدارمی جونپور دستوری یافت - و در
سال چهل و یکم در صوبه گجرات جاگیر تن گشته کومکمی دکن
مقرر گردید - و چون صادق خان هروی در سال چهل
و دوم فوت کرد میرزا باثالیقی شاهزاده سلطان مراد افتخار
اندوخته بصحرت از محال جاگیر خویش به بالاپور برار شتافته
بملازمک شاهزاده چهارم مراد افروخت - و پس از فوت سلطان
بمراهی علامی شیخ ابوالفضل در بمبت و کشاد دکن خدمات
شایسته بتقدیم رسانید - و در محاصره و کشایش احمدنگر در
و کتب شاهزاده سلطان دانیال زیاده بر دیگران تلاش و تردد
بکار برد - و چون همواره دل افسردگی از دکن گزرش
می نمود در آغاز سال چهل و ششم حسب الطلب در برهانپور
بهلازمک عرش آشیانی استسعاد یافت - و چون بازگشت
رایات پادشاهی باگروه واقع شد شاهزاده دانیال با امرای
عظیم الشان از فریدا مرخص شد - میرزا نیز بمراهی دستوری
یافت - و در همین سال (که سنه (۱۰۱۰) هزار و ده
هجری بود) شاهزاده میرزا را بانفاق میرزا (ستم صفوی
بکومک شیخ ابوالفضل و خانخانان به بالاگهات تعیین
کرد - میرزا در جمادی الاخر^(۲) در جالذاپور بدرن دنبل فوت
نمود - نعش او را به مشهد بردند - سلطان پور بطریق وطن

(مآثر الامراء) [۳۲۱] (باب الميم)

داشت - اکثر پيادهای رهيله نوکر مي گرفت - در ماهه
ماه بماه ميداد - هرگاه اضافه مي کرد يكماهه و نيم ماهه
مي گفت - آنرا سراسري بر ماهوار تمام سال کرده ميداد -
پسرانش ميرزا صف شکن خان لشکري ست (که احوالش
جداگانه سمت ترقيم يافته) - ديگر ميرزا عوض (که نثر را
خوب مي نوشت) - تاريخه متضمن احوال عالم تاليف کرده -
موسوم به چمن - و ديگر ميرزا افلاطون (که با برادر
مي گذرانيد) - در آخر عمر توليت بهشت آباد سکنه يافته
در گذشت - اما خویش از مير عبد الله در عهد فردوس آشياني
بمنصب هزار و پانصدی هشت صد هزار کام اندوز گردیده -
چند قلعه داری دهادر داشت - سال هشتم بساط زندگي
در نوردين *

* مادر سنگه کچ پراهه *

(۲)
پسر راجه بهگوانداس است - در سال هفدهم (که عرش آشياني
(۳)
به تذيبه ابراهيم حسين ميرزا ايلغار نموده متصل قصبه سرنال
از مضافات صوبه احمد نگر جنگ (داد) از ملتان ركب
پادشاهي بود - و پيوسته بخدمت پادشاهي مامور ميشد - در
سال سي ام (که فوج سرداري ميرزا شاهرخ بنسخير

(۲) در [بعضی نسخه] بهگوانداس - (۳) در [بعضی نسخه] سرنال *

(باب النمیم) [۲۲۲] (مآثر الامراء)

گشمیر تعیین شده - و با یعقوب زمیندار آنجا جنگ (داد)
مشارالیه آثار جلالت بظهور آورده مورد تحسین گردید - در
سال سی و یکم (چون هید حامد بخاری در پشار کشته شد)
مشارالیه بر طبق حکم پادشاهی فوج پدر را همراه گرفته از
تهانه لنگر (که تعلق بوی داشت) خود را به علی مسجد
(که کنور مان سنگه در آنجا بود) (سازید) تا سال چهارم
اکبری بمنصب هزار و پانصدی رسیده - در سال چهل و هشتم
بمنصب ۵۰۰ هزاری در هزار سوار سر بلند گردید - پسرش
سترال^(۲) در آخر عهد جهانگیری بمنصب هزار و پانصدی
هزار سوار رسیده سال اول جلوس اعلی حضرت به بحالی
منصب مزبور کامیابی اندوخته همراه خانجهان لودی صوبه دار
مالوه بمالش چهار سنگه بولدیله (که سر بی مغز بطغیان
برداشته بود) تعیین یافت - و سال سیوم (که دکن مخیم
مواق اقبال شد) او باتفاق راجه گج سنگه بتخریب تعلقه
نظام الملک دکن متعین گردید - (روز نبرد) چون در مثل
چنداولی جا داشت و مقاهیر یکداری فرو ریختند) او بجلالت
با دو پسر بهیم سنگه و انند سنگه داد مردانگی داده جان
فدای کار ولی نعمت ساخت - پسر دیگرش اگر سین بمنصب
در خور سرفرازی پذیرفت *

(۲) در [بعضی] چند سال *

• میر حسام الدین •

اصل گوهر املوش از معدن بدخشان و موله و منشایش از خاک پاک هندوستان - پدرش قاضی نظام بدخشی مشهور (که در عهد عرش آشیانی بدرجهٔ امارت ترقی نموده) بخطاب قاضی خان سرافرازی یافته - و پس ازان (که در معارک هیجا و غزوات کفار شقارت انتها مصدر تلاش و تردد نمایان گردید) بخطاب غازی خان فائز گشت - چنانچه احوالش بجای خویش رتم پذیر کلک - وانح سلک شده - میر فیض از اکتساب علوم رسمی بهره دافر برداشته در زمرهٔ ارباب مناسب والا فرق اعتبار افراخته - گویند هزاری اکبری بود - و همشیرهٔ علامی فهامی شیخ ابوالفضل مشهور در خانه داشت - دران هنگام (که بتعییناتی دکن شتافت) ساز صحبتش با خانخانان میرزا عبدالرحیم کوک گردید - و ترانهٔ مصاحبتش برنوا برآمد - دران حالت بختش از گران خواب غفلت به بیداری گرائید - و دولت یابنده از در درآمد - ناگاه جذبهٔ الهی محبت در بود - در رباعان جوانی سگالش قطع علاقهٔ علائق و ترک هوا و هوس از گردبان جانش سر برزده بخانخانان را گذارد - که چنین شگرف خواهش سراپای دل گرفته - به آسانی دست از من برنخواهند داشت - مگر بدر دیوانگی زخم (که شاید مرا بمن وا گذارند) - بعد ازان بدلهلی رفته بر سر

(باب المیم) [۳۲۴] (مآثر الامرا)

مزر سلطان المشائخ بقية عمر ^(۲) مي گذرانم - خانخانان هرچند از در عجز و الحاح درآمد و داستان داستان نصیحت و اندرز بر خوانند - هیچ در نگرمت - روز دیگر خود را بکوچه و بازار کشید - و عریان شده گل ولای بر بدن مالید - خانخانان با دیگر امرا رفته باءزاز بمنزل خویش آورده از سر نو زبان بموظه گشودند - و استمالت و تسای می نمودند - بجواب نمی پرداخت - چون از عریضه خانخانان بسمع پادشاهی رسید به انزای دهلی مآذون گردید - زوجه اش نیز ترک اختلاط برادران و خویشان نموده هرچه نقد و جنس داشت بفرموده شوهر بدریشان داد - گویند سی سال بگوشه نشینی بسربرد - و دوازده هزار روپیه خرچ خانقاهش هر سال از جانب خانخانان می رسید - بعد از اختیار درویشی هرگز متوجه کتاب نشد - بیشتر اوقاتش بعبادت و تلاوت کلام الله می گذشت - هر ماه پانزده ختم قرآن میکرد - در آخر نصبت ارادت بقدره اهل سعادت خواجه باقی بالله سمرقندی الاصل کابلی المولد درست کرده باجاست ارشاد سالکان و اهدای طالبان اشتغال داشت تا بعالم بقاشتافت *

* مخصوص خان *

(۳) برادر خرد سعید خان چفته اسم - در ایام (که

(۲) نسخه [ب] میگذارم - (۳) نسخه [ب] برادر خواجه سعید خان *

عمرش آشیانی بایلغار متوجه دیار گجرات شد (سعید خان
 را) که صوبه دار ملتان بود (بدان ناحیه رخصت کرده او را
 همراه رکاب گرفت . و سال بیست و یکم او بهمراهی شهباز
 خان بمهم گجپتی تعیین گردید . و چون در سال بیست و
 ششم شاهزاده سلطان مراد را با فوج مرتب بجانب کابل
 بباقر متذبه ساختن مرزا محمد حکیم رخصت نمودند خان
 مذکور در جرانغار جا داشت . پس ازان [که پادشاه خود
 بکابل رفته عفو جرائم مرزا محمد حکیم نموده بایلغار جانب
 جلال آباد (که لشکر کلان درانجا بود) متوجه گردید] خان
 مذکور را همراه کرانت . و در مهم اودیسه (که بمورد ای راجه
 مانسنگه بمصطفی ظهور آمد) مصدر ترددات شایان گردید . پستر
 — (۲) —
 همراه شاهزاده سلطان سلیم تعیین گشته سال چهل و نهم
 همراه ایشان ادراک ملازمت نموده به منصب سه هزاره
 سر بلندی یافت . در اوائل عهد جننت مکانی زنده بود . ذاریغ
 فوتش بنظر نیامده . پسرش مقصود نام (که پدر ازو
 گران خاطر بود) پس از جلوس جننت مکانی (چون سعید خان
 برادر کلانش برای منصب از عرض کرد) پادشاه در جواب فرمود
 هرگاه پدر از کسی ناخوش باشد چگونه قابل عذابت الهی
 و مرحمت پادشاهی تواند شد *

(۲) نطفه (پ) چهل و ششم . (۳) نطفه (پ) مرضی کرد .

* مير معصوم بهکري *

نامي تخلص - نياگانش از سادات ترمذ اند - از دو سه
پشت سکونت قندهار اختيار کرده - آباي او توليت مقبره
بابا شير قلندر را (که از معنوي بزرگان وقت بوده و درانجا
آسوده) بشرکت بعضی سادات ديگر داشتند - پدرش مير
(۲) سيد صفائي نام داشت - بدان جهت مير را سيد صفائي
گویند - به بهکر آمده باءزاز و بزرگداشت سلطان محمود حاکم
آنجا دل نهاد توطن گردید - و به سادات کهابروت سيوستان
نسبت نمود - مير معصوم و در برادرش درانجا متولد شدند -
مير پس از فوت پدر در خدمت ملا محمد ساکن کنگري (که
از توابع بهکراسم) بتحصیل علوم اشتغال نمود - و بکمالات
هميه آشنا گشت - چون بشکار نهايت مراع بود اکثر
ارقاتش بتصيد مي گذشت - ناگاه افلاس سنگ تفرقه به
جمعيت آباد احوالش انداخت - پا پياده عازم گجرات گردید -
شيخ اسحق فاروقي بهکري (که در سرکار خواجه نظام الدين
احمد هرومي ديوان آن ديار صاحب اختيار بوده) بنابر قدم
معرفت (که در وطن بکجا بکسب علوم مي پرداختند) پير را
بخواجه ملاقات داد - اتفاقاً دران ايام تالیف طبقات اکبري

(۲) نسخه [ج] مير سيد صفائي - (۳) نسخه [ج] و سادات کهابروت

(مآثر الامراء) [۳۲۷] (باب الميم)

در میان بود - صاحبک و پیر (که در تاریخ دانی یگانه (رزگار بود) در گرفت - چنانچه ^(۲) خواجه هم اشعاره بمصاحبت و همدمی پیر دران نهخته نموده - پس ازان بملازمت شهاب الدین احمد خان صاحب صوبه آنجا فائز گشته بتجویز منصب امتیاز گرفت - و بمرور ایام نامی بشجاعت و مردانگی بر آورده در خدمت عرش آشیانی دولت (رشناسی اندوخت - تا سال چهارم بمنصب در مد و پنجاهی ارج پیمای عزت بود - و بتدریج بقرب و اعتبار پادشاهی امتیاز یافته بحجابیت ایران مامور گردید - و بفرط فراست و کاردانی مورد الطاف شاه عباس مقوی گشت - چون از ایران دیار مراجعت نمود در سنه (۱۰۱۵) یک هزار و پانزده از بارگاه جنت مکانی بعنوان امین الملکی به بهکر رفته بود ^(۳) که ودیعت حیات سپرد - گویند بمنصب هزار اکبری رسیده بود - شعر را خوب می گفت - این بیت ازوست *

* چه خوش امت آنکه از خود دم و تو حال پرهی *

* بتو شرح حال گویم بزبان بیزبانی *

دیوان نامی مندری معدن الافکار در جواب مخزن الامراء تاریخ منده و مختصره در طبع (که بمفردات معصومی مرموم است) تألیف ارمی - و کتابه نویسن خوشخط بالادست بود - از هند

(۲) در [نسخه] ج [لفظ] هم [نیست] - (۳) به بهکر رفته و بهمت الخ *

(باب الميم) [۳۲۸] (مآثر الامرا)

د تبریز و اصفهان همه جا در راه و منازل اشعار خود را
بر سنگی مساجد و عمارات کنده - کتابه درازه قلعه آگره و
مسجد جامع فتحپور بخط اوست - بقاع خیر بسیار اساس گذاشته
خصوص در بلده سهر (که مسقط الراس اوست) - و در میان
دریای پنجاب (که گرد بهکر است) عمارتی ستیاسو نام بنا
فاده که از نوادر روی زمین است - گنبد در بای تاریخ^(۲)
آنست - زهد و تقوی بکمال داشت - و همت و سخاوت^(۳)
را بجائے رسانید که تا بمردم اجلاف بهکر سوغات از هندوستان
می فرستاد - و به اکابر و اصغر مسانیه و مشاهره و میارمه
و فصلانه و جمعگی مقرر کرده بود - اما آخرها (که بوطن
رفت) آن حسن سلوک نماند - بل بنابر وجه مردم آنجا
متذبی گشتند - گویند آبادکار بنوعی بود (که تقید می کرد
که در محال جاگیر پاره جنگل برای شکار نگاه دارند -
پهرش میر بزرگ است - در فترات سلطان خسرو او را
مسلح از میان راه گرفته آوردند - کوتوال ظاهر کرد که این
هم رفیق سلطان بود - او انکار کرد - جنت مکانی پرسید پس
درین وقت سلاح برای چه پوشیدی - گفت وصیت پدر من
است که شب چوکی با سلاح باشی - و چوکی نویس هم
گواهی داد که امشب چوکی او بود - سلامت ماند - پادشاه

(۲) یعنی سنه هزار و هفت هجری - (۳) نسخه [۱] شجاعت *

از نوازش خانه زاد پروري اموال پدرش بار بخشیده بود -
در بخشیکرمی قندهار مدتها بسر برده - زوهای پدر را (که
به سي چهل لک (ربيبه بود) باسراف خرج کرده دماغه
بهم رسانید که سر تواضع بکسے فرود نمی آرد) - و با هيچ
صاحب صوبه آنجا نساخست - و نوکوان بيش قرار وضع پاکیزه -
داشت - در نظم و آرايش - در عيش و سرش معيوشست -
اما باقسام معيوشست خود دره - عيش و سرش در آنجا
برکاب جنت مکاني رسیده تعين دکن درويز - در آنجا
گذرانيد - چون حاصل جاگيرش کفاف معيشت او نمی کرد
ترک درويز کرده در رطن طرح انامت ريخت - و باهنگ
و باغات پدر قائم درويز - در سنه (۱۰۴۴) هزار
و چهل و چهار در گذشت - اولادش مانده - دارة از آنها
ببلده ملتان نقل نموده اند *

• مبرزو شاهرخ •

مبرزو ميرزا ابراهيم بن ميرزا سليمان والی بدخشان است -
ميرزا شاهرخ پدر در کنار قوميت جد بزرگوار پرورش يافت -
ميرزا شاهرخ در سنه (که ما بين والده ميرزا محترم
شاه شاهرخ - در سنه (که ميرزا سليمان باختيار او
بود) از ابتدا مخالفت و ناسازگاري بود) بحرهای خانه بر انداز
(۲) نصح [ب] که بسي لک ربيبه - و نصح [ج] که سي چهل لک ربيبه

(باب المیم) [۳۲۰] (مآثر الامرا)

بدخشیان بے حقیقت با جد روکش شده در مقام منازعت
در آمد - و کار بجائے رسانید که میرزا سلیمان دسمت از وطن
بر داشته به هندوستان آمد - چنانچه شطرنج ازان در ضمن
احوال او تحریر یافت - و ازان باز (که میرزا سلیمان بهند
آمده رخصت حجاز گرفت) شاهرخ میرزا و والده اش با رسال
عرائض و تعائف در خدمت عرش آشیانی پیوند عقیدت
استحکام دادند - میرزا سلیمان از حجاز براه عراق معادرت
کرده باعانت میرزا محمد حکیم فوجی به بدخشان کشید - و
بتفویض ولایت (که در حوزه تصرف میرزا ابراهیم بود) بمیرزا
سلیمان آشتی قرار گرفت - لکن در هر چند گاه فیما بین
گرد دوئی بر می خاست - اما تا والده میرزا در حیات بود
زود زنجشها باصلاح گرائیده مهمات فی الجملة نعتی دسمت
می یافت - بعد فوتش میرزا بخود بینی و خود کامی افتاد -
حال سپاه پراگندگی گرفت - امرا بر سر قبول باهم در آریختند -
عبد الله خان والی توران (که وقت جو بود) این خبرها
شنیده بر سر بدخشان آمد - ملازمان راه بے حقیقتی سپردند -
فاچار میرزایان خیرباد ملک موروثی گفته بهزار دشواری
بر آمدند - چون بمرحد کابل رسیدند میرزا سلیمان بشر مصاری
سابق اراده هند نکرد - میرزا با سه پسر حسن و حسین
توامان و بدیع الزمان بعزم هندوستان راهی شد - در ملک

هزارجات خبر رسید که عبدالله خان از کولابیان شکست خورد -
 میرزا بامید تصرف بصوب بدخشان عنان یافت - پس ازان
 ظاهر شد که والی توران بر کولاب استیلا یافت - میرزا بحال
 تباہتر از پیش برگشت - و در راه میرزا سلیمان (که بهمین
 خبر از کابل برآمده بود) دو چار شده براه سپری افتادند -
 درین اثنا فوج اوزبک در رسیده بتاراج پرداخت - دران
 سراسیمگی پای اسب میرزا سلیمان از جای رفته بر زمین
 آمد - میرزا شاهرخ فرود آمده اسب خود را پیش کشید -
 آن هم محترائی شد - یک از همراهان میرزا سلیمان را بر
 اسب خود سوار ساخت - و میرزا شاهرخ بچابکدستی بران
 گریز پا برآمده تیزپویگی بکار بردند - درین زارد حسن
 پسرش جدا شده زمانه تازه دانه بر دل پدر نهاد - چون
 میرزا راه هندوستان گرفته از تنگناهی ها بدرآمد پسر جدا
 شده پیوست - کنور مانسنگه در حوالی دریای سندھ و راجه
 بهگوانداس در لاهور مهماندارها بجا آوردند - سال بیست و
 نهم در دارالخلافت شاهزاده دانیال استقبال نموده بملازمت
 آورد - بجلوس محفل پادشاهی اختصاص یافت - و بانعام یک
 لک روپیه نقد و اسباب فراش خانه و پنجم زنجیر فیل و نه
 راس اسب و چند قطار شتر و چند خدمتکار مورد عاطفت
 گردید - سال سی و هشتم آخر سنه (۱۰۰۱) هزار و یکم

(باب المیم) [۳۳۲] (مائرا الامرا)

عرش آشیانی شکر^(۲) نها بیگم دختر خود را بعقد ازدواج او در آردن - و بایالت مالوه و منصب والی پنججزاری بلند پایه ساخته باتالیقی شهباز خان کذبو دستوری تعلقه ارزانی داشت - و در سال چهارم با شاهزاده سلطان مراد بمهم دکن تعیین شده *

چون شهباز خان از احمدنگر برخاسته بمالوه آمد ارجین و گزین جاهای آن صوبه از شهباز خان برگرفته باقطاع میرزا تلخواه شد - و شاهزاده در بالاپور بوار طرح اقامت انداخت - و فوج پادشاهی بمسرداری میرزا شاهرخ و سپه سالاری خانخانان در سال چهل و یکم مقابل افواج هر سه دنیاداران دکن (که بمسری خواجه سهیل خان بیجاپوری صف آرا بود) به پیگار در آریخته آویزش سخت نمود - راجه علی خان مرزبان خاندیس (که سردار جرانغار عساکر پادشاهی بود) با بهیاری فرو شد - اکثری را پای همت از جا رفت - سران راجپوتیه دورتر رفته ایستادند - میرزا شاهرخ و خانخانان فوج برابر خود را برداشته شب قرار برقرار اسب گذرانیدند - بامدادان بیشتر سران مخالف را علف تیغ ساخته بقیة السیف در بفرار آوردند - و در سال چهل سیوم (۱۰۰۷) هزار و هفت هجری حضور طلب

(۲) در [بعضی نسخه] شکر النساء بیگم - (۳) نسخه [ج] راجی علی خان *

(مآثر الامراء) [۳۳۳] (باب الميم)

گشته هواد درگاه رسيد - و در هدين سال شيخ ابو الفضل
بدکن رخصت يافت - و بميرزا علم و نقاره عنایت فرموده
دستوری مالوه شد که رفته سامان سپاه نمايد - چون بدکن
باز خوانند خود را زود رساند - ميرزا در تقديم خدمات پادشاهی
بهیچ وجه خود را معاف نمی داشت - چون شاهزاده سلطان
دانیال پس از گشایش احمدنگر به برهانپور نزد پدر عالی قدر
شتافت میرزا را بداسبانی آن ناحیه گذاشت - هنگامی که
خان خانان از حضور باحمدنگر رسيد (میرزا احرام ملازمت
بست - و پس ازان از گذار نوبدا بهمراهی شاهزاده باز تعیین
دکن گردید - و در آخر عهد عرش آشیانی بمنصب عمده
هفت هزاری اختصاص یافت - و در سال دوم جهانگیری
سنه (۱۰۱۶) یکمزر و شانزده هجری در بلده ارجین
ردیعت حیات سپرد - و بیزن شهر مدفون گشت - گویند
کابای بیگم دختر میرزا محمد حکیم (که نیز در حباله نکاح
میرزا بود) نعش او را برداشته بقصد آنکه در مدینه مشرفه
دفن نماید سفر حجاز اختیار کرد - از آسیب اعراب بادیه
نعش را بجماعه مکاره داده روانه نمود و خود بصره آمد -
و ازان جا بشیراز رسيد - آله دردی خان حاکم فارس اعزاز
و احترام بجا آورده باصفهان فرستاد - در سنه (۱۰۲۲) هزار
و بیست و دو شاه عباس ماضی دارای ایران ادرا با میرزا

(باب الميم) [۳۳۴] (مآثر الامراء)

سلطان علی مکتول عم خود مذاکحه نمود - لیکن میانۀ او و بیگم الفتی رد نداد - القصة میرزا شاهرخ بشجاعت و نیک طینتی اتصاف داشت - جهانگیر پادشاه در پادشاه نامۀ خود می نویسد (که اگرچه در عالم بی حقیقت ترے از بدخشی نخواهد بود اما شاهرخ گویا بدخشی نیست - بیصمت سال است که بهند آمده اصلا زبان هندی نمیداند - از پسرانش میرزا محمد زمان در بدخشان حاکم جائے بود - در شورش اوزبکیه روزگارش بسر آمد - مدتها محمد زمان جعلی دست آریز شورش ادبش بوده - و میرزا شاه محمد را میرزا محمد حکیم نزد خود نگاهداشت - و در حین رحلت میرزا شش پسر بود - حسن و حسین توامان - حسن همراه خصم فرار نمود - رز درم دستگیر گشته زندانی شد - میرزا سلطان از خرد سالی در خدمت جنم مکانی تربیت یافته بود - می خواستند پادشاه صبیۀ خود بدهند - از محل بعرض رسید که او زنان بهیار در خانه دارد - چون از استفسار شد قسم بقدم پادشاه خورد - خواجه سرایان بخانۀ او رفته زنان را بحبس آوردند - از نظر افتاد - غازیپور جاگیر یافته در آنجا درگذشت - میرزا بدیع الزمان مشهور بمیرزای فتحپوری در عهد جنم مکانی بخشعی دکن بود - بعد ازان پتن گجرات جاگیر یافت - مشتم استخوان مملو

(مائراامرا) [۳۳۵] (باب المیم)

بهرات و ننگه بود - حتی برادران تنگ آمده در پتن
بقتل رسانیدند - مادرش بحضور آمده دادخواه شد - اما
چنانچه باید مدعی خون نشد - برادران چلدت محبوس
بودند - میرزا مغل ترقی نکرد - دختر داراب خان در خانه
داشت - بجاکیر پرگنه نیم کهار بیهواره می گذرانید - دیگر
میرزا شجاع نجابت خان است که جداگانه مذکور شده *

• میرخلیل الله یزدی •

از احفاد قدیمی نژاد اصوة العرفا سید نور الدین شاه
نعمت الله ولی سمت که بشف و کرامات معروف آفاق بود -
نسب شریفش بامام المتقین امام موسی کاظم (صلوات الله
علیه و علی آبائه الکرام) میرسد - هرچند مولد و منشای
سید بتحقیق نه پیوست اما پس از اتصاف بکمالات صوری
و معنوی استفاضه از بهیاری اکابر زمان برگرفته بکرمان طرح
سکونت ریخت - علمای آنجا تکفیرش کردند - فرمود -
يَعْرِفُونَ نِعْمَةَ اللَّهِ ثُمَّ يُنْكِرُونَهَا وَ أَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ - چون سید
مرید عبد الله یمنی شافعی سمت برخی از را شافعی مذهب
پندارند - اما ازین تطعش خلاف آن ظاهر گردد *

• تطعه •

* گویند مرا چه کیش داری *

* ای بیطبران چه کیش دارم *

* از شافعی و ابو حنیفه *

* آئینه خویش پیش دارم *

* اینها همه تابعان جد اند *

* من مذهب جد خویش دارم *

مولفانش از نسخ و رسائل قریب به پانصد رسیده -

سیمک فضائلش چون باقطار عالم انتشار یافت ملوک رزرگار

حاقه ارادت او در گوش کردند - در سنه (۷۲۸) هجری و

بیست و هشت یا سی و چهار بجوار رحمت حق منزل

گزید - و در قصبه ماهان ^(۲) از توابع کرمان مزارش مطاف

اقامی و ادانی ست *

اهل خبر را یک گونه اختلافی در اولاد سید بزرگوار افتاده -

آنچه ازین سلسله ابا عن جد در بلدة یزدن بر رساده نیایگان

عالی شان تا الآن اتکا دارند خون را از نسل امیر غیاث الدین

می گیرند که فرزند بلا واسطه سید است - و برخی برانند

که آن عالی قدر را غیر از شاه خلیل الله پسر نبوده -

چون سلطان احمد شاه بهمینی دکن ^(۳) که شهر بدر احداث

کرده است (غالبانه معتقد سید گردیده التماس قدوس

یکم از اولاد امجدش نمود سید بجدائی فرزند

غیر از در باغ حیات ثمره نداشت) (اضی نشده

(مآثر الامراء) (۳۳۷) (باب الميم)

پسرزاده مير نور الله را روانه نمود - درين صورت نظر بر تطابق غياث الدين شايد لقب شاه خليل الله باشد - و نيز احتمال است که ولادت امير غياث الدين بعد از اين حکايمت واقع شده باشد *

آورده اند که سلطان احمد مقدم مخدوم زاده را گرامي داشته با امرا و شاهزادها تا حوالی شهر لوازم استقبال بجا آورد - و در موضع ملاقات قریه آباد کرده به نعمت آباد موسوم نمود - و در تبجيل و تکريم باقصرى الغایة کوشیده مخاطب به ملك المشانخ ساخت - و بر ارلان سيد محمد گيسودراز ^(۲) تقديم فرمود - و دختر خویش بحباله نگاهش در آورد - شاه خليل الله هم بعد از ارتحال والد ماجد خود با دو پسر شاه حبيب الله و شاه محب الله محمدآباد بدر را بوزن خویش سعادت آورد گردانید - و مقضى المرام بوطن مالوف معارفت نمود - و گروهی برانند که در دکن فوت کرد - و چون شاه حبيب الله و شاه محب الله نيز بمصاهرت سلطان احمد شاه و پسرش شاهزاده علاء الدين اختصاص یافتند شاه حبيب الله در سلطنت سلطان علاء الدين بهممني در گذشت - مير نور الله امر سجاده نشيني برادر کوچک شاه محب الله تفويض نمود - و خود کر و فر امارت

(۲) نعت [پ] سيد محمد گيسودراز قدس الله سره العزيز *

(باقی المیم) [۳۳۸] (متأثر الاضرا)

چیده صاحب طبل و حشم گردید - و قصبهٔ بیر اقطاع یافت -
و چون نوبت سلطنت بهسر سلطان علاء الدین مشهور بهمایون
شاه ظالم رسید شاه حبیب الله را (که مخالفش درزیده بود)
مقید ساخت - چون دود سرداری بدماغش پیچیده بود از
زندان گریخته آخر کار کشته گردید * * ع *

* بر آمد روح پاک نعمت الله *

تاریخ است - و فرزندان ایشان تا حال در دکن هستند - و
لخته در بدخشانات و توران نیز خود را بسید نسبت دهند -
یکتمل که بتصاریف ایام یکی از اولادش بدان ولایت افتاده
باشد - غریب آنکه هر کدام معتقد علانده دارند - و آنرا
منسوب بسید میکنند - و چون ازین سلسله بحال آنها (که در
یزد و کرمان بجانشینی جد بزرگوار اختصاص دارند) تفرقه و
اختلال راه نیافته بصحمت نسب و التزام طریقهٔ آبای گرامی
اقرب اند - و آن (که ازین دودمان در فارس و عراق بر
هستند دولت و حشمت بر آمد)^(۲) میر نظام الدین عبد خلف
شاه صفی الدین پسر امیر غیاث الدین مذکور است - پس از
احراز فضائل صوری بمنصب صدارت شاه اسمعیل صفوی
امتیاز یافت - و چون وکیل السلطنة امیر نجم ثانی را بدین
خانپدان عالیہ اعتقاد موفور بود هنگام رفتن او ببلخ نیابتش

(مآثر الامراء) [۳۴۹] (باب الميم)

نيز بمير باز گرديد . و پس از گذشته شدن امير نجم در
امور و کالت شاهي عام استقلال بر افراخت . و در سنه (۹۲۰)
نهصد و بيست در جنگ چالدران بدست روميه شربت ممات
چشيد . پسرش سيد نعيم الدين مشهور به نعمت الله ثاني
(که بتقوى و پرهيزگاري مرجع خلأق بود . و ارفاقش با ذخائر
مثنويات مصروف) شاه طهماسب صفوي همشیره خود
خانم خانم را به نازدواجش در آورد . و او در همدان
برحمت حق بيوست . متورکانش زياده بر چهل اک (رويه
بود . که بولد ارجمندش امير غياث الدين محمد ميرميران
و صبيه اش پري بيگر خانم تقسيم يافت . ميرميران مورد
اکرام و اجلال شاهي گشته بلقب مرتضى ممالک اسلام فايز
گرديد . و پسرانش مير نعمت الله و مير خايل الله نيز
بمصاهرت دودمان صفويه سر عزت بر افراختند . عقيدت کيشان
سلسله شاه نعمت الله بار مريدانه ملوک کرده اقتباس انوار
سعادت مي نمودند . در رفعت شان و علو مکان و کثرت
اسباب ثروت و مکننت و منزل و حدائق و غايت تکلفات
در مآکل و ملابس نظير خود نداشت . حاصل ادارات و
محصولات و مصلحت آن سلطه پنج هزار تومان مي شد .
و چون مزاج مير خالي از رافعه طلبی و شورش اندازي نبود
در سال سيوم جلوس شاه عباس ماضي سنه (۹۹۸) نهصد

(باب المیم) [۳۴۰] (مآثر الامرا)

و نود و هشت یکتاش خان افشار پسر ولی خان قورچی باشی
حاکم کرمان و یزد را (که مرد متحیل صاحب داعیه
بلند پرواز بود - و دامادش می شد) بران داشت که در
تمام ولایت فارس لوای اقتدار برافراخته فرمانروا شد - و
انجام کار با یعقوب خان امیر الامرای آن دیار در حوالی
یزد زد و خورد نموده بشهر در آمد - یعقوب خان بمیر میران
گفته فرستاد که از دشمن دولت شاهست - بشما سپردیم - میر
برای رفع مظنه^(۲) اتفاق و عدم مواخذه خود از را بلطائف
الحیل نگاه داشت^(۳) - تا آن که از خود بخود کشته شد -
معهدا یعقوب خان بحال میر و سایر اولادش غیر از استخفاف
بدا نداشته مبلغها برسم پیشکش و ترجمان بازیافت نمود -
اما بر اعزاز و احترام میر خلیل الله (که همیشه با پدر و
یکتاش خان مخالف بود) افزود - و زوجه یکتاش خان را
(که دختر میر میران بود) بعد انقضای عدت بنکاح خود
آورد - پس ازان (که بنشئه پسر زر کامروائی از جا زفته
سر خود سری برافراخت) شاه در سال چهارم متوجه فارس
شد - میر میران در ادراک ملازمت بود - در خلال این حال
شهر بانو بیگم زوجه میر نعمت الله پهرش (که شوهر دختر
شاه طهماسب بود) در اصفهان باجل طبیعی در گذشت -

(۲) نسخه [۱] دفع - (۳) نسخه [ج] نگاه میداشتیم

(مآثر الامراء) [۳۴۱] (باب الميم)

شاه خود رفته تعزیه و تسلیه فرمود - اما زیاده احترام
خیافته منظور نظر عاطفت گشت - و چون شاه به یزد تشریف
آورد در باغ گلشن (که مقام و مهکن میر خلیل الله است)
نزد فرمود - حرم محترمش (که دختر اسمعیل میرزا پسر
شاه طهماسب بود) باوازم مهمانداری پرداخت - شاه میر
خلیل را بشفقتهای گوناگون برنواخته مهمات یزد بار ارزانی
داشت - و پستو میر خلیل الله نیز بظاهر جهت مورد عتاب
شاهی گشته از بیم جان با در یسر خود میر میران و میر
ظاهر الدین فرار اختیار نموده به تباه حالی و بی سرانجامی
رخت غربت بدارالامن هندوستان کشید - و در سال دوم
جهانگیری (۱۰۱۶) هزار و شانزدهم هجری به دارالسلطنة
لاهور باستانبوس جنت مکانی شرف اندوز گشت - و منصب
هزارمی در مد سوار و تناخواه تیول جید و عطای درازده
هزار (رپیه برهم مدد خرج چهار کامیابی برانروخت - و
هنوز سال تمام نگذشته بود که بمرض اسهال و دیمعی حیات
میره - پسر کلانش میر میران مشمول عنایت پادشاهانه گشته
به مالک بانو بیگم صبیحة آصف خان بهین الدوله منسوب گردید -
و در پسرش میر عبد الهادی و میر خلیل الله (که بظاهر
مغر سن در ولایت مانده بودند) جنت مکانی از فرط
تفضل و مهربانی بشاه عباس نوشته بهند طلبید - چنانچه در

(باب الميم) [۳۴۲] (مآثر الامراء)

احول آنها (که هر یک رکن رکین سلطنت هندوستان شده اند)
بزبان خامه گزارش یافته - میر ظهیرالدین از ملازم پیشگی
استعفا جسته برسم گوشه نشینی می گذرانید - و اعلیٰ حضرت
از قدر شناسی بهره هزار درپیه سالیانه موظف فرمود - و در
جشن عید و نوروز با انعام خاص مخصوص می گردانید - پسرش
میر نعمت الله بمنصب هزاری سرافرازی یافت - در سال بیست
و پنجم بنسبت دامادی میرزا مراد کام مفوی نیر میرزا
رستم قندهاری (که بفوجدار می جونیپور سرافرازی یافت) بنیابت
مشار الیه مورخص گردید - و در مبادی سلطنت عالمگیری بخطاب
خانی و افزونی منصب چهره طالع افزوده با خسرو می بود *

* محمد قلی ترکمان *

از امرای عهد عرش آشیانی سمک - ابتدا بتعیذاتی صوبه
بنگاله شرف اندوخت - چون مقدمه مظفر خان در فساد
باغیان بنگاله از انتظام بر افتاد او چند با اهل بغی
هم پائی کرد - پس ازان بصفح جرائم معزز شده سال سی ام
همراه کنور مانسنگه بصوبه کابل رخصت پذیرفت - و در
مهم افغانه مصدر ترددات نمایان گردید - سال سی و نهم
(که پاسبانی کابل به قلیچ خان باز گردید) کشمیر از تغیر
میرزا یوسف خان در اقطاع او و همزه بیگ ترکمان برادرش
در چند کس دیگر قرار یافت - سال چهارم و پنجم (که

(مائز الاموا) [۳۳۲] (باب الميم)

پادشاه بجزوبی دیار نهضت فرمود (بعضی از مردم کشمیر
(۲) ابداچک پور همین را بسرداری برداشته غبار فتنه برانگیختند -
علی قلی پسر نامبرده با جمعی آویزش نموده چهره فیزی
بر اندرخت - و سال چهل و هفتم بمنصب هزار و پانصدی ذات
و ششصد سوار و غذایت فیل و حمزه بیگ به هفت صدی
ذات و سیصد و پنجاه سوار سرفراز گردیدند - و سال
چهل و هشتم (چون علی رای زمیندار ثبت خرد پا از
حد ادب بیرون نهاده بحوالی کشمیر آمد) مشارالیه با
جمعیت خود بمقابله شدافت - زمیندار مذکور از غایت رعب
بے جنگ عرصه فرار پیمود - مقارن آن سیف الله پسر قلیچ
خان از لاهور بر طبق حکم محکم بکومک رسید - تا جائی
(که گذر سوار میسر بود) تعاقب بعمل آمد - و سال
چهل و نهم اکبری در مالش ایدر زمیندار مرور و تنبیه
ابداچک پای همت افشوده با آن (که مخالفان به پناه
گرفته ها سر راه گرفته بسنگ و تیر کارزار می کردند) بر
کوه بر آمد - و هنگامه مخالفان را پراکنده ساخت - سال
نهم جهانگیری از حکومت کشمیر معزول شد - پایان
احوالش معلوم نیست - حمزه بیگ سال چهل و نهم اکبری
بمنصب هزاری رسیده *

(۲) در [بعضی نسخه] ابداچک پور همین چک •

* مهتر خان *

انیس نام غلام جنک آشیانی است از کره مانکهور
 باسیری آمده بخدمت درباری خادمان محل بسرمی بود -
 در اوان عزیمت عراق بهمراهی رکاب و خدمت خزینه داری
 شرف امتیاز داشت - و چون سال چهاردهم جلوس عرش آشیانی
 قلعه زنتبهور مسخر اولیای دولت گردید سپرد او شد -
 و سال بیست و یکم (که بذور مانسنگه جهت تنبیه رانا
 پرتاب زمیندار میوار تعیین گردید) نام مهتر خان نیز داخل
 همراهیان او گشت - و روز جنگ رانا موئی الیه چندارل
 فوج ظفر مرج بود - پستر بکومک امرای دیار شرقی مامور
 بوده مصدر نیکو خدمتی گشت - و پس از چندس از او
 در دارالخلافت آگره گذاشتند - بمنصب سه هزاری ذات
 و سوار مرتقی شده سال سیوم جهانگیری مطابق سنه
 (۱۰۱۷) هزار و هفده هجری از دار فنا بصر منزل بقا
 پیوست - هشتاد و چهار سال عمر یافته بود - ساده لوحی
 او بسیار زبان زد است - گویند در حکومت اکبر آباد
 قافله سوداگران بیرون شهر فرود آمده بود - شتران آنها
 دزدان بردند - چون این معنی بسمع خان مشارالیه رسید
 دران سر زمین آمده چپ و راست نگاه کرد - و گفت
 من یافتم - بفاصله روزی چند کسی پرسید که چه یافتند -

(مآثر الامراء) [۳۴۵] (باب العجم)

گفت این کار دزدان است - پس مردم همسایه را جمع کرده
بعد سرزنش گفت که امشب شما را مهلت دادم - درین
کنج خانه خاک اندازی ننمایید - فردا اگر شترها ظاهر
نشد مورد عتاب خواهید شد - با سادگی نیک ذاتی فراهم
داشت - علوفه سپاه را ماه بهاد میداد - و از جرأت و
مردانگی خالی نبود - چون اصلش از قوم کایته بود رعایت
این قوم بحیار می کرد - پسرش مونس خان در عهد جهانگیری
منصب بانصدی ذات و یکصد رسی سوار داشت - ابوطالب
نقیبه مهتر خان دران عهد خزانچی موبه بنگاه بود -
گویند نزد قاسم خان موبه دار آنجا روزی سر دربار ابوطالب
آمده بتقریبی گفت که بر نواب احوال تعلقه من معلوم است -
چون ابتدا قاسم خان خزانچی آن موبه بود ازین حرف
سرگرم شده از دربار برخاست - مردم به ابوطالب گفتند
که این حرف چرا گفتی - نمیدانی که سابق نواب هم این
تعلقه داشت - روز دوم آمده سر دربار بعرض رسانید که
به بنده املا اطلاع نبود که سابق نواب باین تعلقه سرافراز
بودند - قاسم خان زهرخنده کرده گفت که این همه از
آثار جد شما مهتر خان است *

• میرزا غازی بیگ •

پسر میرزا چانی بیگ تورخان است حاکم تپه - چون

(باب الحیم) [۳۴۶] (ماکرالامرا)

میرزا در رکاب پادشاهی در بهانپور زندگی سپرد و
عرش آشیانی غائبانه میرزا غازی را مشمول عواطف داشته
آن ولایت را بدر باز گذاشتند میرزا بر مسند آبای گرامی^(۲)
برآمده جمعیت بسیار فراهم آورد - خهرود خان چرگس (که
وکیل صد ساله آن سلسله و مدبر صاحب نقش بود) بفکر
دیگر افتاد - عرش آشیانی سعید خان را با پسرش سعد الله
خان بالتزاع آن مملکت مامور فرمود - میرزا برهنمونی سعادت
در بهکر آمده سعید خان را دید - و برفاقت او در سن
هفده سالگی شرف اندوز ملازمت گردید - تهته بحال ماند -
چون نوبت سریر آرائی هندوستان بجدت مکانی رسید نقش
طالع او خوب نشست - صوبه ملتان هم ضمیمه گشته
بخطابه فرزندی و منصب هفت هزاری بلند رتبه گردید - و
چون حسین خان شاملو حاکم هرات قلعه قندهار را محاصره
نمود میرزا با فوجی شایسته تعیین شد - پس ازان حکومت
قندهار بمیرزا تفویض یافت - درانجا بهمت و حسن سلوک
با مترددین عراق نامه بر آورد - و با شاه عباس طریق
مراسلات مملوک نمود - گویند شاه مکرر خلعت فرستاد - و در
سنه (۱۰۱۸) یک هزار و هزده میرزا سه چهار روز بیماری

(۲) نسخه [ج] بمسند آرائی بر آمد - (۳) نسخه [ج] هزار و هجده .

کهنه در بيمت و پنج سالگی فوت کرد . غازي قاريخ
امت . مردم تهمت آن را بر لطف الله بهائي خان (که
مصاحب و وکیل ميرزا بون و بنا بر آنکه با پدرش خسرو خان
چرکس ميرزا بے غياثي داشت) بستند . ميرزا غازي بيگ
بسيار مستعد و بصحبت اهل سخن مشغوف بود . خود هم
شعر مي گفت . وقاري تخلص مي نمود . گویند در قندهار
شاعرے بود باين تخلص . ميرزا بيگ هزار رويه و خلعت
و اسب از اين تخلص خريد کرد به مناسبت تخلص پدر
(که حليمي بود) . ميرزا در نغمه برداري و طنبور نوازي
بے نظير بود . همه ساز را خوب مي نواخت . ملا
مرشد گفته *

* گر نغمه سازت بسکون مي آيد *

* روزه ست بگويمت که چون مي آيد *

* از بسکه بگرد زخهات مي گردد *

* پيچيده ز طنبور برون مي آيد *

گویند در قندهار مجلس ميرزا مجيب صاحب کمالان بود .
ملا مرشد يزدجردي و طالب آملی و مير نعمت الله
واصلي و ملا اسد قصه خوان . گویند چون تغزوي گيلاني
از ايران عازم هند گشت و به قندهار رسيد ميرزا بالتقا

(بایر المیم) [۳۳۸] (مائرا الامرا)

تمام نگاه داشتی - اعزاز دیگر خصوص ملام مرشد و اسدی
مغلبها در شعرش می کردند - رنجیده به رخصتی روانه لاهور
شد - میرزا متاسف گشته رقعۀ نوشتی - و از ملام مرشد
و اسدی فیز معذرت نویمائید - شاید^(۲) که معادرت نماید -
مغفور در جواب اعزاز نوشتی *

* آن جیفه که در جنگ در کرگس باشد *

* حیف امک که لوٹ دامن کس باشد *

* خررا طلبی شاخ زیادت طلبی ست *

* با یک سر خر در گوش خر بس باشد *

میرزا بدستور پدر شیفتگی تمام بشراب داشت - رز و شب
درین کار می گذرانید - و اعتیاد بازائه بکارت کرده بود که
هر شب یکی را از هر جا بهم رسانیده می آوردند - باز روی
او نمی دید - ازین بود که مدتها در شهر تهته هرزنی
بدکار خود را بمیرزا منسوب می نمود *

* میران صدر جهان پهبانی *

پهبانی دیبه ست از توابع لکنؤ - میران مرد فاضل
خوش طبع بود - در عهد عرش آشیانی بوساطت شیخ
عبد النبی صدر انتای ممالک محروسه بدر فرار گرفت - و
چون عبدالله خان اوزبک والی توران به بادشاه پرنوشش که

(۲) نسخه [ج] که شاید *

کہ اجل موانع در ارسال رسل بعض انحرافات دینی بود کہ
بر الحنفہ شائع گردیده - عرش آشیانی در سال سی و یکم
میران را با اتفاق حکیم ہمام بہ یلچی گری روانہ توران دیار
خرموند - و در نامہ (کہ بار رقم پذیر گشت) درین مقدمہ
چاین در بیت اکتفا رفت *

* شعر *

* قیل ان الاله ذو رد *

* قیل ان الرسول قد کھنا *

* ما نجا الله و الرسول معا *

* من لمان الرزی فکیف انا *

میران در سال سی و چہارم از توران معادت نموده در
خطاہ کابل بہلازمت استسعاد یافت - و در سال سی و پنجم
در جشن ابان ماہ بہ پیشگاہ خلافت مجلس بادہ پیمائی بود -
میر صدر جهان مفتی و میر عبدالہی میر عدل ہر دو نیز
سائرسہ در کشیدند - پادشاہ این بیت بر خواند * بیت *

* در دور پادشاہ خطابخش جرم پوش *

* حافظ قرابہ کش شد و مفتی پیالہ نوش *

تا سال چہم بمنصب ہفصدی رسیدہ بخدومت مدارت کل
اختصاص گرفت - پس ازان گویند ترقی کردہ ہدایہ امارت
و منصب دو ہزاری متصاعد گشت - هنگامہ (کہ جنبی مکانی
در ایام شہزادگی نزد شیخ عبد النبی بدر چہل حدیث

(باب المیم) [۲۵۰] (مآثر الامراء)

می خواد سید بطور خلیفه می بود - شاهزاده بسیار دوست
میداشت - روزی بسید وعده فرمود که اگر نوبت سلطنت بما
میرسد قرض زنه شما ادا میکنم - یا هر منصبی که میخواهید
می دهم - پس از جاوس میران را مختار کردند - او
ادای قرض بر خود گرفته منصب چهارم هزاری درخواست -
جنت مکانی بمنصب مذکور برنواخته با بحالی صدارت بر
قرب و اعتبارش افزود - و قنوج بجاگیرش تنخواه گردید -
سید محسن نافع الخاق بود - در صدارت زمان جنت مکانی
چندان مدد معاش بمردم داد که آصف خان جعفر پادشاه
عرض نمود که آنچه عرش آشیانی در مدت پنجاه سال
بخشیده اند میران در پنج سال داده - صد و بیست سال عمر
داشت - اصلا در عقل و حواس فتور راه نیافت - گویند
مشک استخوانی مانده بود در خانه پیوسته بر بستر ضعف
افتاده - همین که بحضور پادشاه می آمد بنیروی حب جاه
دیرتر می استاد - و بے استعانت غیر برای زینه آمد و رفت
می کرد *

- * نیستت گاه نماز از ضعف قدرت بر قیام *
- * لیک پیش پادشاه استاده تا شب بے عصا *

در سنه (۱۰۲۰) هزار و بیست و دیمت هیات سپرد -

گویند سید طبع موزون هم داشت - در مهادی حال لب باشعار

(مآثر الامراء) [۲۵۱] (باب العليم)

می‌گشود . پس ازان (که قاصد قابلیت از بخلعت ارتقا
مخلع گردید) بیاس شریعت غرا خود را ازان باز داشت .
پسر کلانش میر بدر عالم مازوی بود . و پسر دوم سید
نظام مرتضی خان (که بمصاعد امارت ارتقا نموده) ذکرش ^(۲) اندوده
صفت ترقیم ^(۳) یافته .

* میرزا چین قلیچ *

خلف ارشد میرزا قلیچ محمد خان اکبری است . از ارباب
فضل و کمال بود . نزد ملا مصطفی جونپوری ^(۴) تلمذ نموده
کتاب درسیه را گذرانید . و بااثر صفات حمیده متحلی
گردید . و در جود و سخا دست بلند داشت . و خالی
از شجاعت و پردای نبود . و بتدابیر ملکی بهیار می رسید
و مدتهای مدید در فوجداری جونپور و بزارس گذرانید .
و گویند در مجلس آرائی سابقه داشت . و محفلش نعم
باسباب عیش و طرب آراسته و پیراسته می گردید که
مشاهده آن زاهد صد ساله را به صورت می انداخت . چون
پدرش در عهد جهانگیری ردیعت حیات سپرد برادر خرد
او میرزا لاهوری (که نزد پدر محبوب ترین اولاد و با
هزاران ناز و نعمت پرورش یافته کنار پدر بوده . اما

(۲) نعت [ب] امارت و فضل و کمال - (۳) نعت [ج] ترقیم -
(۴) نعت [ج] نزد ملا مصطفی تلمذ نموده .

(باب المیم) [۳۵۲] (مآثر الامرا)

طیقتش خمیر مایه یک جهان لذت و آشوب و نالش بمفسده
و شیطنت بریده بودند (بمیرزای مذکور پیوست - چندی
نگذشته بود از خلل دماغی (که داشت) دست تصرف بملک
پادشاهی دراز ساخت - و در حوالی جونپور سر خود سری
افراخته خود را مطعون و زبان زد به بغی و طغیان کرد . تا
آنکه بشومی او میرزا چین قلیج دران هنگامه کشته شد . و
اموالش بضبط سرکار پادشاهی درآمد . گویند یک سال سالم
نویسندها عرض اجناس را می نوشتند *

در سنه (۱۰۲۲) هزار و بیست و دوم هجری هنگامی
(که در دارالخیر اجمیر رایات جهانگیری نزل داشت)
ملا مصطفی را (که از مشاهیر علمای جونپور بود) بمسبب
استادی میرزا طلب حضور کرده می خواستند آن بیچاره را
بعتاب و خطاب در آرند - ملا محمد تهته (که بمسبب آخوندی
آصف جاه شهرت داشت - و با تبصر علوم و از مقربان
آن خان ذی شان بود) با ملا بمباحثه علمی درآمد - و
تا یک هفته لاینقطع صحبت مناظره منعقد بود - چون
بمباحث علمش راه رسید خود شفیق گشته ازان بلیه نجات
بخشید - ملا عازم مکه معظمه گردید - و بوطن اصلی معارفت
نموده بجوار (حمت پیوست - میرزا لاهوری آیت بود از

(۲) نسخه [ج] بشرخی - (۳) در [بعضی نسخه] آصف خان .

(مآثر الامراء) [۳۵۳] (باب الميم)

جلال بل آفته بود مالا مال از وبال و نکال - هيچ حيثيت
نداشت - پارچه کوشته کريه منظر بد خصال - و عيش و نشاط
او منحصر باواز تازيانه بود - تمام روز بايستى صدای تازيانه
بگوش او برسد - یک لحظه از سياست خلق خدا نمي آسود -
خدمتگاران را زنده در زمين دفن میکرد که خبر منکر و نکير
بيارزد - و بعد ازان (که قبر را ^(۲) را مي کرد) آن مظلوم را مرده
مي يافت - در ^{دَر} کوچه و بازار بر درش نفران سواره ميرفت -
و فريادش بسبب عمدگي پدر هيچ جا نمي رسيد - ^{دَر} آن
وقت (که پدرش صوبه دار لاهور بود) گاهيکه مي شنيد بخانه
هندونه عروسي سم خود آنجا رفته عروس را جبراً برداشته
مي آورد - هرگاه در ^{دَر} او پيش پدرش فرياد ميرفتند با آن
همه علم و تقوى (که خود را مجتهد وقت مي دانست)
آنقدر منگوب محبت پسر بود که جواب ميداد که گویا
شما با ما نسبت قرابتي درست مي کرده باشيد - و چون
ميرزا چين قايم بشامت آن تبه کار گرفتار گشت ميرزا
لاهوري را گرفته بحضور آوردند - مدتی محبوس بود - آخر
رهائي يافته يوميه مقرر شد - به پای درس اکبرآباد بگذار
چون خانه ساخته کبرتر بهيار بهم رسانيد - وجه معيشتش
بهوال بود - بتلخي زندگاني مي نمود - و مکانات اعمال زشمي

(۲) نسخه [۱] تهر را ميکورد .

(باب الميم) [۳۵۴] (مآثر الامراء)

خود مي کشيد - تا در گذشت - از پسر و قرابتيان قليج
محمد خان مثل ميرزا چين قليج و قليج الله و بالجوف قليج^(۲)
و پيرم قليج و جان قليج - بيشتري در خور حال مناصب
داشتند - در گذشتند *

* ميرزا فريدون خان برلاس *

پسر ميرزا محمد قلي خان برلاس است - بعد فوت پدر
مشمول عواطف عرش آشياني گرديده بمنصب مناسب سرفرازي
يافت - سال سي و پنجم جلوس همراه خانخانان عبدالرحيم
بمهم تهته دستوري پذيرفته مصدر تودعات شايان گشته - چون
ملك تهته گشايش يافت سال سي و هشتم بايمای سرگروه
همراه جاني بيگ (رانه بارگاه سلطنت شده شرف ملازمت
اندوخت - تا سال چهارم بمنصب پانصدي رسیده - پس
(ازان که تخت سلطنت بجاوس جهانگيري زمب و زينت
پذيرفت) سال دوم نامبرده در صوبه اله آباد جاگير يافته
بمنصب هزاري ذات و سوار مفتخر گرديد - سال سيوم از
اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدي و يکهزار و هيصد
سوار و پستر بمنصب دو هزار سوار تصاعد نمود - سال هشتم
بتعييناتي سلطان خرم بمهم راندا امر سنگه شتافته - و پستر
برهمه حق راصل گشت - پادشاه حق شناس مهر علي^(۲)

(۲) نسخه [ج] بالف قليج - (۳) در [بعضی نسخه] مهر علي برلاس *

(مآثر الامراء) [۲۵۵] (باب الميم)

پسر او را به منصب هزارى ذات و سوار کامياب گردانيد *

* محتشم خان شيخ قاسم فتحپورى *

برادر اسلام خان شيخ علاء الدين . سال سيوم جلوس

جنمى مكاني بمنصب هزارى بانصد سوار فائز شده . سال

پنجم باضافه دريستم و پنجاه سوار اختصاص گرفت . بعد

فوت اسلام خان در منصب افزوده . سال هشتم بنظم صوبه

بنگاله مامور گرديد . سال نهم از اصل و اضافه بمنصب

چار هزارى چهار هزار سوار مرافقت بر افراخت . چون از لوازم

سردارى بل از مراسم سازداری بهره نداشت مردم آنجا از

رنجیده خاطر بودند . فوج با کمال بے تدبیری بتسخیر ملک

آشام تعیین نمود . همین که چهار منزل ازان ملک طی

گردید آشامیان شبحون زدند . و چشم زخمی عظیم بفرج مذکور

رسید . چون این معنی بعرض پادشاه در آمد او را از

تعلقه مذکور تغیر کرده از نظر افکند . او در همان ایام سفر

ملک بقا گزید *

* ميرزا على بيگ اکبر شاهي *

مولد و منشای او بدخشان است . بمکارم خصال و معاصر

مفات آراستگي داشت . چون وارد هند گشت نقد اخلاص

در ضمير مرش آشياني تمام عيار نمود . بخطاب اکبر شاهي

مرايراز فرمود : در معارك و مغازي پردلي و مردانگ با

سهری و سرداری بکار می برد - در یساق دکن کمی شاهزاده سلطان مراد گردید - چون شاهزاده از احمدنکر بمصالح و آشتی بزرگش صادق خان باقتضای مصلحت سال چهل و یکم در مہر بنگاہ ساخت - آژدر خان و عین خان با دیگر دکنیان بشورش آرائی برخاستند - صادق خان گزین فوجی بمحورکردگی میرزا تعیین نمود - او ناگہانی بر آردی آنها ریختہ بر شکست - و فرادان غنیمت و فیلان و زنان اکہارہ بدست آورد - آژین چیرہ دستی خداوند خان و غیرہ امرای نظام شاہیہ با دہ ہزار سوار پسیچ پیکار در سرگرفتند - صادق محمد خان بہرادی میرزا علی بیگ ہشت کردھی پتھری بر ساحل گنگ در آریخت - میرزا آن روز کارنامہ مردانگی بجای آوردہ خداوند خان را (کہ با پنج ہزار سوار بدر آریختہ بود) ہم شکست - و در سال چہل و سیوم قلعہ راتوتراہ از مضافات دولت آباد را بمحاصرہ یک ماہہ برگرفت - و در ہمین سال بکوشش او قصبہ پتن (کہ پاستان شہرہ اسم بر ساحل گودادری) گشودہ گشت - و در آخر این سال قلعہ لوہگدہ دولت آباد نیز بسعی میرزا مفتوح گردید - و این ہر دو قلعہ از کم آبی مسار شدہ تا امروز بر همان نہج است - میرزا در هنگام سبہ سالاری شیخ ابو الفضل ہم

(۲) در [بعضی نسخہ] پاتھری - (۳) در نسخہ [ج] لفظ [را] نیست .

(مآثر الامراء) [۳۵۷] (باب الميم)

آريزهای نمايان نموده کارهای شايسته سرکرد - و در گمايش
قلعه احمد نگر گزين يارر ملازمان شاهزاده دانيال بود - در
سال چهل و ششم ^(۲) عرش آشياني در جلدري حسن خدمات
ميرزا را بمرحمت عام و نقاره بلند آرازه ساخت - پس ازان
مدعي کومکي خانخانان بوده در دکن بسر برد - در عهد
جنت مکاني بمنصب چهارهزاري سرافرازي يافته بحکومت
کشمير مامور شد - و بعد ازان بتايلاند ارجی صوبه اوده شتانت -
و هنگامی (که دارالخير اجمير مهبط اوبه جهانگيري گرديد)
بعضور رسیده روزی بزيارت روضه معينه رفته بود - قبر شهباز
خان کنپورا (که درون محوطه است) دیده در بغل گرفت
و گفت درصحت قدیمی ما بود - و جان داد - همانجا مدفون
گشت - و این واقعه سال يازدهم جلوس بيست و دوم
ربيع الاول سنه (۱۰۳۵) هزار و بيست و پنج هجري بمنصب
ظهور رسيد - اگرچه نوکر کم نگاه مي داشت اما همه
عمده و بيش علوفه بودند - و بسيار فضلا و ملحا درصحت
بود - چون اعتياد بکوکنار داشت کارخانه شيريني در سرکار او
بسيار بترک بود - و اقسام مربي و اشربه و انواع شيريني در
مجلس او مي آوردند - طبع موزون داشت - شعر ميگفت *

(۲) نسخه [۴] چهل و سهرم - (۳) نسخه [۵] بسيار *

* مير جمال الدين الجور *

انجويه از اعيان سادات شيراز اند - نسبت ايشان بقاسم
(۲) الراسي بن حسن بن ابراهيم طباطبای حميني ميرسد - مير
شاه محمود و مير شاه ابوتراب از اكبر متاخرين اين
طبقه بوساطت مير شمس الدين اسد الله شوستري صدر ايران
در زمان شاه طهماسب صفوي اولين به شيخ الاسلامي فارس
و دومين به افضى القضاى آنجا اختصاص يافتند - مير
جمال الدين از بني اعمام ايشان است - بولايمك دكن وارد
شد - حكام آنجا مراسم احترام و بزرگداشت بجا آورده نسبت
هم درميان آوردند - و پس ازان بهلازمت عرش آشياني
رسیده سال سي ام بمنصب ششصدي امتياز يافت - و تا
سال چهارم پايه هزاري برآمد - گویند تا آخر زمان اكبري
بسه هزاري منصب رسیده بود - چون در آخر سال پنجم
قلعه آسير مفتوح گرديد عادل شاه بيجاپوري خواهش
نمود كه دختر خود را بعقد شاهزاده دانيال در آرد -
عرش آشياني ميرزا را با سازخواستگاري روانه ان ديار ساخت -
مير در سنه (۱۰۱۳) يکهزار و سیزده برکنار گنگ نزديک
پتن جشن طوي آراسته عروس را بشاهزاده سپرد - و خود
باگروه رسيد - پيشکش (که تا اين زمان بدین خويي از دکن

(مآثر الامرا) [۳۵۹] (باب المیم)

نیامده بود) از نظر پادشاهی گذرانید - چون با شاهزاده سلطان
سلیم خصوصاً یک نام داشت پس از جلوس بمنصب چهار هزار
و مرحمت نقاره و عام پایه برتر افراخت . هنگامی که
سلطان خسرو از اکهازه بغی ورزید (میر باصلاح دستوری
یافت که آنچه از ملک بمیرزا محمد حکیم متعلق بود سلطان
متصرف شود - او از کم خردی و تیره بختی راضی نشد - چون
دستگیر گشته با رفقا بحضور (سید حسن بیگ بدخشی) که
مدار علیه مهمات او شده بود (بحضور جنم مکانی زبان
دراز ساخته گفت که نه من تنها رفیق بودم همه امرا که
ایستاده اند درین کار شریک اند - دیروز میر جمال الدین
انجو (که بمصالحات آمده)^(۲) قول منصب پنج هزار از ما
گرفته - میر رنگ رز باخته دست پاچه گشت - خان اعظم
بیباکانه عرض کرد که عجب حضرت (که گوش بر سخن این
فضول دارند) او میدانند که مرا می کشند - جمعی دیگر را
هم بجانب خود می کشد - شریک غایت درین امر منم -
بهر عقوبتی (که سزادار باشم) باید رسانید - پادشاه ازین
حرفها اعراض کرده بمیر دلاسا فرمود - پس ازان بحکومت
موبه بهار نامزد گردید - و در سال یازدهم بخطاب عضد الدوله
بلند نامی یافت - میر خنجر مرصع (که خود در بیجاپور

(۲) نعلی [ج] آمده بود -

(باب الميم) [۳۶۰] (مآثر الامراء)

سرکاری نموده بالای دسته یاقوت زرد در کمال صفا با اندام
نصف بیضه مرغ نشانند - و بیاقوت‌های فرنگ بپسند و زمردهای^(۲)
کهنه خوش آب و رنگ بطرح نظر فریب زینت افزوده بود
از نظر گذرانید - پنجاه هزار روپیه قیمت آن مشخص
شد - مدتی در پرگنه بهراجیح محال تیول خود گذرانید -
از انجا بحضور آمده باجل طبیعی در گذشت - میر بکمالات
ظاهری آراستگی داشت - نسخه فرهنگ جهانگیری (که درین
فن بسیار معتبر و نزد همه سند است) از دست - الحاق در
تحقیق الفاظ و تعیین اعراب مساعی شگرف بکار برده - پسر
کلانش میر امین الدین با پدر تعیین دکن بود - بصبیه
خانخانان عبد الرحیم منسوب گشته - لختی ترقی کرد - و در
عین جوانی در گذشت - و میر حسام الدین مرتضی خان
پسر درمش جداگانه درین اوراق مذکور شده *

* میروزا راجه بهادر سنگه *

پسر راجه مانسنگه است - در عهد اکبری بمنصب هزارگی
رهیده سال اول جلوس جهانگیری هزار و پانصدی گردید -
سال سیوم بمنصب در هزارگی در هزار سوار لوی ترقی
برافراخت - چون خبر فوت راجه مانسنگه بعرض رسید
اگرچه جانشینی او موافق ضابطه راجپوتیه به مها سنگه ولد

۰ (۲) نسخه [ج] نشانده *

جگمک سنگه (که پسر کلان راجه مزبور بود) میرسید - اما
 پادشاه بنابر توجه (که بحال بهادر سنگه داشت) او را
 بحضور طلبیده بخطاب میرزا راجه و از اصل و اضافه بمنصب
 چهار هزارى و سه هزار سوار برنواخته کلان ترقى آن قوم باد
 تعلق گرفت - سال دهم باز بوطن مرخص گردید - سال
 یازدهم بعذابت طره کله گوشه دستار کج نهاد - و سال
 دوازدهم باضافه هزارى ذات سرافراز شده تعینات مهم دکن
 گردیده - سال شانزدهم جهانگیری مطابق سنه (۱۰۳۰)
 هزار و سی و هجری گرفتار چنگ اجل گردید - با آنکه جگمک
 سنگه برادر کلان و مها سنگه برادرزاده هر دو در افراط شراب
 نقد حیات در باخته بودند عبرت از احوال آنها نگرفته جان
 شیرین را بآب تلخ فروخت - جزان وجهیه و سنجیده و
 نیک ذات بود *

• میر فضل الله بخاری •

از سادات بخارا است - پس از ورود هندوستان باسعاد بخت
 بمنصب مناسب امتیاز یافته بشمول عاطفت جنت مکانی
 مرتقى بلند پایه امارت گردید - و در نوئیدان جهانگیری
 صاحب ثروت و جمعیت گشته بقرب و اعتبار پادشاهی
 اختصاص گرفت - و شوق بعلم صناعت بهم رسانید - و
 هوای کیمیاگری در سرش افتاد - در هندوستان هر جا

(باب الميم) [۳۶۲] (مائرا الامرا)

مهرسه شنید و جوابی این امر شگرف دید کرد از گردیده
زدهای بسیار صرف کرد - گویند عمل قمری بدستش
افتاده بود - بقدر حاجت نقره می ساخت - و در خانه خون
سکه می زد - و بطلب سپاه و خرج بیوتات صرف میکرد -
از کد و جدت که داشت درین کار نزدیک بود که عمل
شمعی هم نصیب او شود اما اجل نگذاشت - رخت
هستی بر بست - معینا در ضمن این دست کاریها بعضی
اعمال غریبه بدست او افتاد - چنانچه سیلاب را نوبه
راست می نمود که یکدانه برنجی ازان ده حصه اشتها و
باه می افزود - پسرش میر اسد الله عرف میر میوان داماد
تربیت خان بخشی ست - دران هنگام که شاهزاده محمد
اردنگ زیب بهادر مرتبه اول بنظم صوبجات دکن مامور شد
مشار الیه حسب الحکم اعلی حضرت به بخشیکری سرکار
شاهزاده می پرداخت - و دران ایام که پادشاهزاده بمهم بلخ
رخصت یافت موهی الیه بنابو وجه از ملازمت شاهي باز
مزد - پستری بفرجداري و قیوداری هرنگانوں و چوپره مضاف
صوبه خاندیس تعیین گشته مدتها گذرانید - ششصدی ششصد
سوار منصب داشت *

چون شاهزاده مسطور در صوبه داری بار دوم سال سی ام

پیر عبد الله قطب شاه دلی حیدرآباد فوج گران

(مآثر الامرا) [۳۶۳] (باب المیم)

کشیده قلعه گلکنده را (که پای تخت ملاطین تلنگ اسم)
محاصره نمود میر مذکور نیز در ملجاری جنوبی متعین بود -
پس ازان (که مصالحه بتقبل پیشکش یک کرور روبیه و
ازدواج صبیغه والی زبور به سلطان محمد نخستین خلف
شاهزاده در میان آمد) اهل ملجاری از پیش بردن نقب و
ستیز و آریز ممنوع گشتند - میر اسد الله از ملجاری خود
بخاطر جمع بر آمده می گشت ناگاه از قلعه زبور که بود
رسید - کارش بانصرام انجامید - چون از قدیم مورد عنایت
شاهی بود درینولا بمیر اسد الله شهید ملقب فرمود - و بعد
از سویر آرائی اولادش از صغیر و کبیر همه در خور حال
مشمول عنایت پادشاهی گشتند - از اخلاص جلال الدین خان
به بخشگیری فوج شاهزاده محمد اعظم شاه و قلعه دار می بیدر
در پیشگاه خلافت اعتباری بهم رسانیده در عرصه پیش آمد
خرامیده بود - اجل مهلت نداد - رخت زندگی ته کرد -
دیگرے میر یحیی است که با دختر سر بلند خان میر
بخشی منصوب گشته - پسر میر یحیی میر عیسی خان است که
مدتی بقاعه دارنی چاندور و سنگمذیر گذرانید - پس از فرست
نواست از قلعه دار آنجا است - و دیگر از پسران میر اسد الله
(که از بطن صبیغه تربیت خان بودند) میر نور الله بود

(۲) نسخه [پ] چاندور - (۳) نسخه [ج] سنگمذیر

(باب المیم) [۳۴۴] (مآثر الامراء)

نور خان مشهور به باگهه مار است که همیشه بفوجدار می تماند و دیگر پرگنات خاندیس و قلعه داریها می پرداخت - و با منصبه قایل صاحب اسباب و اقبال^(۲) و جمعیت و حشم بود - لیکن از بے باکی و بے اعتدالی اکثر بکمی منصبه معاتب می شد - و با وصف این باعتبار خانه زادی آنچه از احوال ملکی می نوشت منظور می شد - چنانچه هنگامه (که شاهزاده محمد اکبر فرار اختیار نموده از نزدیکی ملک اداس گذشته بخاندیس آمد) خان جهان بهادر (که بقصد دستگیر ساختن او ایلغار نموده بود) نزدیک رسیده فروکش کرد - تا او خود را بکوهستان بکلانه کشید - هیچ کس را جرأت تحریر این مقدمه نشد - او بهادر شاه نوشته خان جهان را در معرض خطاب و عتاب در آورد - و بهادر حقیقی او میر رحمت الله بود که با دخترزاده خان دران لنگ منسوب گشته - و پسرش میر نعمت الله با صبیله خان غفران پناه امانت خان میرک معین الدین خان کد خدا گردید - دیگر پسر و پسرزاده بسیار داشت - پرگنه بیرو^(۳) هرکار کالنه گویا بطریق سیورغال بجاگیر اولادش از مدت های ممتد مقرر بود - بود و باش همه آنها درانجا بود - از

(۲) نسخه [ج] انبال - (۳) نسخه [ج] دیگر پسرزاده - (۴) نسخه

(مآثر الامراء) [۳۶۵] (باب المهم)

مبادی عمل نواب آصف جاه آن مهال بسرکار ایشان ضبط شد -
آنها نیز ببلاد و تصدات دیگر نقل کردند . و اگر احياناً کهم
مآذده بود بطور احاد الذاس بصر مي برد *

* معظم خان شيخ بايزيد *

از نبائر شيخ سليم فتحپوري ست . والده اش مرضعه
جنت مکاني بود . اواخر عهد عرش آشياني بمنصب دو هزارى
فائز شده . پس ازان (که مهذب خلافت بجلاوس جنت مکاني
زيبايش گرفت) باضافه هزارى و خطاب معظم خان سر بلند
گردید . و سال سيوم از اصل و اضافه بمنصب چهار هزارى
دو هزار سوار رايت بلند پاىکي بر افراشت . پستر بصوبه دارى
دهلي بر فراز امارت پاى نهاد . مکرم خان پسر ارمه
و داماد اسلام خان شيخ علاء الدين که بعنايت منصب عليه
و عطای علم کام دل بر گرفته . مدتها در صوبه دارى خسرو
در بنگاله ماند . و در مهم کوچ هاجو قدم ثبات محکم ساخته
گردید بليغ نمود . و بوجهت زميندار آنجا را پيش ناظم
آورد . و چون دران ايام خسرو پاى در زاویه عدم در کشید
و کار آن صوبه به محنتم خان شيخ قاسم برادر اسلام خان
مفوض شد تا یک سال بفرجدارى کوچ هاجو مي پرداخت .
آخر بهد مزاجى قاسم خان رنجيده خاطر شده روانه حضور
گشت . و سال بيست و یکم جهانگيري صوبه دارى بنگاله

(باب المهم) [۳۶۶] (مآثر الامر)

و تغییر خانه زاد خان بار تفویض پذیرفت - و فرمانی
بذام از صدر یافت - او کشتی سوزا با استقبال بر آمد - درین
اثناء بملاحان گفت که سفینه را زمانه در کنار باز دارند -
تا نماز عصر گزارد - درین ضمن باد رسیده - و کشتی
از شورش تلاطم غرق شد - مکرم خان با همراهان غریق بحر
فدا گردید *

* محمد تقی سیم ساز مخاطب بشاه قلی خان *

از عنفوان شباب در سالک ملازمان شاهزاده شاهجهان انسلک
یافت - و بمصاعد دولت و اعتبار برآمد - و از یاری بخت
بخشی سرکار شاهی شده از عمدهای دولت آن عالی جاه
گردید - چون مهم کانگروه بعهده وکلای شاهزاده تفویض یافت
او را با اتفاقی راجه سورجمل بتمسخر آن مامور ساختند - چون
هر دو بمقصد پیوستند راجه (که از بد نهادی و شوره پشتمی
همواره اراده فاسد مرکوز خاطر داشت) - و در صورت
بودن محمد تقی چهره مطلوب در آئینه خیالش صورت
نمی بست) از گریز فکری با وی خصومت آغاز نموده
بکرات شکایت او بشاهزاده نوشت - آخر پوست کنده
و آشکار عرض داشت که صحبت من با شاه قلی خان
کوک نیست - و هم این خدمت ازو متمشی نمیشود - بجای
او سردارے دیگر تعیین شود تا عهده این کار باسانی گشوده

(مؤثر الامرا) [۳۶۷] (باب المیم)

آمد - ناگزیر محمد تقی طلب حضور گشت - و پستری
بفوجدارعی مالوه و حراست حصار ماندند (که در تیول شاهزاده
بود) سرافرازی یافت - و در هنگامی (که شاهزاده از راه
تلنگ باردیسه در آمد) احمد بیگ خان نایب صوبه هاری (۲)
آنجا در خور سر پانچگی ملازمان شاهي توازائی در خود
ندیده پیش عم خود ابراهیم خان فتح جنگ باکبرنگر شتافت -
شاهزاده حراست آن صوبه بشاه نای خان مقرر فرموده او را
همانجا گذاشت - و پس از وقوع حوادث [که جناب شاهي
را پیش آمد - و از بنگاله بدکن برگشته سوان دیوگانون (۳) که
بالای کتل روهن کهره است) معسکر گردید] بتاریب و تحریک
ملک عنبر حبشی (که از جانب او یاقوت خان حبشی
در حوالی برهانپور اقامت ورزیده بتاخت و تاراج اطراف
می پرداخت) شاهزاده نیز عبدالله خان (با شاه قلی
خان روانه نمود که چون آن بلده از فوج عمده پادشاهی
خالی سم یحتمل که بتگ تگ با بدست افتد *

چون از رتن هادا هارس آنجا باستحکام برج و باره
شهر پرداخته در لوازم کار آگهی دقیقه مهمل نمی گذاشت
اینها التماس قدوم شاهزاده نمودند - پس ازان (که عمل

(۲) نسخه [ب] تلنگانه - (۳) نسخه [ج] نایب صوبه دار - (۴) نسخه

[ج] دیوگانون *

(باب المنیم) [۳۶۸] (مآثر الامراء)

بلغ بهرمانپور مخیم شاهي گشت هر دو سردار مامور شدند
که از دو جانب یورش نمایند - از آنجا که هجوم مخالف
بجانب عبد الله خان بیشتر بود و یکه جوانان طرفین در
معرکه مشغول زن و خوردن بودند شاه قلی خان فرصت دیده
دیوار حصار شکست - و گرم و گیرا بشهر در آمد - و بر
چبوترا کوتوالی نشسته منادی گرداند که دور درز شاهجهان
غازی سم *

چون پسر راد رتن در مقابل او بجنگ پیوسته هزیمت
یافت راد رتن جمع کثیر را بتقابل عبد الله خان گذاشته
خود عطف عذاب نموده در چوک گرم کارزار گردید - شاه
قلی خان (که مردم او بذهب و غارت متفرق شده بودند)
با معدودی پای همت انشوده بمدافعه پرداخت - و چون
بیشتر همراهان او جان نثار گشتند (و امید کمک منقطع
بود) ناگزیر خود را بقاعه ارک انداخته متحصن گردید -
گویند عبد الله خان نفاق صریح می درزید - و الا اگر
کمک می نمود کار پیش برده بود - و همین خود داری او
باعث کپی دگی خاطر شاهي شده سبب جدائی عبد الله
خان گشت - بالجمله کار بکرسی نشسته وارزنه گردید - معامله
فرزنی شد - راد رتن از سر نو باستواری مورچال و
پند و بصیرت اضلاع و اطراف حصار پرداخته شاه قلی خان را

(مآثر الامراء) (۳۶۹) (باب الميم)

بعهد و پيمان پيش خود آورده مقيد ساخت . و بعد ازان
رفقايش را در برهانپور مقيد نگاهداشته او را (درانه حضور
نمود . وقتيکه مهابت خان از جنگ تونس ^(۲) ببرهانپور رسيد
برخي يکه جوانان را بقتل آورد . و بعضي را مقطوع اليد
ساخت - چون از نيرنگي فلک شاعده باز در سنه (۱۰۳۵)
هزار و سي و پنج برکذار آب بهت زمانه بکام خان مذکور
گرديد در ايام استيلای خود (دزد) که خواجه عبد الخالق
خوافي را بقتل آورد) ^(۳) ان جوان جلالت منس را نيز ته
تبيغ بيدريغ کشيد *

* ملا محمد تهته *

پدرش ملا محمد يوسف بدروشي و فقر مي گذرانيد -
خالي از کمال معذري و حق آگهي نبود . خلف ارشدهش
ملا محمد در مبادی جواني در موطن مالوف خویش علوم
دينيه را بدلائل عقلي و نقلي خاطر نشين خود ساخته
بتحصيل معقولات توجه مصروف گردانيد - در کمتر فرمت
ماهر هر فن گرديده بهجامعيت علم اشتهار افراشت . در علم
جفر و تکثير و اعداد نيز دستگاه بکمال داشت . با وصف
فضائل رسمي به پيروي ثقات و ديداري و زيور صلاح و
و پرهيزگري متعالي بود . پس ازان (که ابواب افانه و

(۲) نصحته [ج] پرنس . (۳) نصحته [ج] خان .

(باب المیم) [۳۷۰] (مآثر الامر)

آاده بر روی طلبه باز نمود - و بتعلیم و تدریس طلاب
در آمد - ازانجا که قدر مرد بعلم است و قدر علم بمال تلمذ
یمین الدوله آصف جاهی (که شاگرد رشید ملا ست) اتفاق
افتاد - و باستانی آن نوین بلند مرتبت شهره آفاق گشته
بجمعیت و دولت عظیم رسید *

چون این سلسله را در زمان جنت مکانی قرب و
امتیاز مافوق حاصل شده و ترقیهای سترگ پیش آمده
خویشان و منتسبان این دودمان به معارج کامرانی برآمدند -
و غلامان و نوکران این خانواده خطاب خانی و ترخانی
یافتند - آصف جاهی (چنانچه اکتساب فضائل هوری را
از یمین انفاس آن بزرگ می دانست شگرفی اقبال و
مصاعدت روزگار را نیز بمیامن دعای ملا انگاشته) بر احترام
و اکرام بیش از پیش افزوده - و بوساطه خدمت صدارت
کل ممالک محروسه هندوستان کویب مراد برآمد - و اختر
بخت طلوع کرد - سعادت در آرد - و دولت باستقبال
شنامت - همگی املاک و باغات و تمامی منزل و محلات
ازغونیه و ترخانیه را (که سلاطین تهته بودند) از روی
تملق به بیع یا هبه از سرکار پادشاهی مالک و متصرف
گردید - بلکه صاحب تمام تهته گشته مناصب شرعیه از قضا
و افتا و احتساب پدران ملا تفویض یافت - و آنها بذایر

(مآثر الامراء) [۲۷۱] (باب الميم)

تسلط و اعتبار • لا اعتنا بشأن حکام نکرده حکم راني ميکردند •

و هرچه مي خواستند بعمل مي آوردند *

چنانچه هنگام (که بشاه بيگ خان صوبه دارى گتته

مقرر شد برخصمت آصف جاهي شتافت - ايشان سفارش

برادران • لا محمد کردند - آن ترک ساده لوح احوال آنها

شنايده بود (که به پشت گرمي • لا وقع بحاکم نمي گذارند)

گفت اگر باندازه خواهند بود بعزت خواهند ماند - و آ

يوسمت خواهيم کند • و همين معني سبب برهم زدگي

مهمات از گشته از منصب و جاگير افتاد - در هنگامه

استيلای مهابت خان اگر ملا ميخواست بدر زد هيچ کس

راه برد نگرفته بود • ليکن چون مدت زندگيش بر آمد

بنابر آشنائي موري و معنوي بقاضي و مير عدل توسل

جسته برفاقت ايشان نزد مهابت خان شتافت - هرچند از

فضائل و خصائل و درع و ملاح از شرح دادند اثره بران

مترتب نگشت *

چون پيش ازان ملا عبد الصمد نواسه شيخ چازد

مفهم و ميرزا عبد الخالق برادر زاده خواجه شمس الدين

محمد خواني را بعلم مصاهبت و خصوصيت آصف خان

از هم گذرانيده بود گفت اين هر • محرک سلسله فساد

(۲) نسخه [ب] خواهم کند - (۳) در [بعضی نسخه] آصف جاهي •

(بلع الميم) [۳۷۲] (مآثر الامرا)

بودند - ملا را براجپوتان سپرده و روزی چند محبوس داشته (با آنکه ملا درین قضایا هیچ دخلی نداشت) بے جرم و خیانت^(۲) ته تیغ ستم شهید یافت - اگرچه عمده سبب قتلش استادوی آصف خان^(۳) بود - اتفاقاً وقتیکه زنجیر در پایش می کردند چنانچه باید استحکام ندادند باندک حرکتی سست شده از پای او برآمد - این را حمل بر سحر و افسون نموده - و چون ملا در آخر عمر موفق بحفظ قرآن شریف شده بود و پیوسته بتلاوت اشتغال داشته و لبهای او متحرک بود ازین حرکت لب یقین کرد که مرا دعای بد می کند - از غایب رسواس زود بهلاک او برداشت - و چندین مرد عزیز الوجود را قدر نشناخته فاع ساخت - گویند آصف جاهی را از فرت این سه مصاحب بے نظیر حزن و اندوه طاری شد که اکثر شبها از روی دل پرورد یاد می کرد - و آمحمددا و آخالقا و آممددا *

* محمد خان نیازی *

از امرای زمان اکبری سمک - و بقدم بندگی این درگاه والا در زمره افغانان امارت نشان امتیاز و اعتبار داشت - صاحب طبقات نوشته که بیایه دو هزاره رسیده بود - لیکن شیخ علامی تا سال چهارم الهی زیاده از پانصدی نشده - اما در

(۲) نسخه [ب] به تیغ ستم شهید ساخت - (۳) در [بعضی نسخه]

(مآثر الامرا) [۳۷۳] (باب المیم)

عهد جنم مکانی بمنصب عمده فائز گشت . و بمزید شان
و شوکت ناموری اندوخت . گویند از پیشگاه جهانگیری بسه
کس تکلیف خطاب شد . قبول نکردند . میرزا (ستم مغوی
و خواجه ابروالحسن تربتی و محمد خان نیازی . از گفت
زیاده بر نام من که محمد است کدام اسم است که
برگزینم . در مبادی حال بهمراهی شهباز خان کنبر در
بنگاله کارهای مردانه نمود . خصوص در جنگ برهم پوتر نام^(۲)
بشجاعت و ران مردی بر آرد . گویند شهباز خان پداس
همان موافقت و حسن تردد از یک لک (دو پیه ساله از
جانم خود تواضع می کرد . و در مهم تهیه کومک
خانخانان بود *

(۳)

چون در سال (۱۰۰۰) هزار هجری میرزا جانی بیگ
هاکم سنده از فاعه (که دران محصور بود) بیرون شده پیوستان
روزه شتاب آرد تا بکشتیهای لشکر فیروزی دست در بازه .
خانخانان جمع را (که محمد خان نیازی از آنها بود) بدان
سو روانه کرده خود نیز از پی رهگرا شد . چون فرستادگان
بکشتیها پیوستند جرقه را اندیشه آنکه لکھی استوار کرده
انتظار کمک رود . به تحریک راد مردان آویزش قرار یافت .
بمرداری محمد خان نیازی از لکھی گذشته با مخالف

(۲) نسخه [ج] برم روز - (۳) نسخه [ج] هزارم

(باب المیم) [۳۷۳] (مآثر الامراء)

جنگ در پیوست - غنیم جرانغار و برانغار (۲) عساکر پادشاهی را (۳)
با هراول از جا برداشته از چیره دستی نخوت فروش بود -
محمد خان با فوج قول رسیده بهشت آریزه بر شکست با آنکه (۴)
غنیم از پنج هزار افزون و سپاه پادشاهی از هزار و دویست
زیاده نبود - سیرزا جانی در عین گریز چند بار برگشته
در آریخت - سوره نکرد - گویند ازان روز خانخانان را
بر سرب و سرداری او اعتماد تمام بهم رسید - در عهد
جنت مکانی در جنگ که رکی (که از کارزارهای مشهور دکن (۵)
است) خانخانان عنان اختیار شاه نواز خان پسر خود را
بدست او و یعقوب خان بدخشی (که هر دو از کهنه سپاهیان
وزرگار بودند) داد - دران روز محمد خان طرفه حسن تدبیر
بکار برد - ناله آبی (که دران میدان واقع شده) در میان
داده رهگذرهای آن را همدون ساخت - و سر ناله خود
پای ثبات افشوده نگذاشت که شاه نواز خان تیز جلوی
نماید - ملک عنبر با آن همه ساز و سرانجامه (۶)
هرگاه می خواست از طرفه سر برآرد - ریش تیر و تفنگ
دو از نهاد آنها برمی آورد - ناگزیر ملک عنبر بسیاری را

{ ۲ } نسخه [ج] برانغا و جرانغار - (۳) نسخه [ب] مسکر - (۴) نسخه

[۱ - ب] فول - (۵) نسخه [ج] از کارزارهای دکن مشهور است - (۶)

نسخه [ج] سرانجام

(مآثر الامراء) [۳۷۵] (باب الميم)

بکشتن داده رو بهریمت گذاشت - و از تعاقب بهادران تا
مقر خود هیچ جا بند نتواست شد *

و چون شاهزاده شاهجهان بیساق دکن انتهای فرمود
محمد خان نیازی در قطره و پویه خود را دریغ نداشته
مساعی جمیاه بکار برد - ^(۲) الحق محمد خان امیر متین
پے بر کرده بسیارے مزاج گرفته بود - گویند در تقسیم اوقات
شبانروزی (که قرار داده بود) در هشتاد و پنج سال عمر
خود تخلف ننمود - مگر گاهے بذابو سواری و ایلغار دران
فتور راه می یافت - و از پاس شب مانده تا اشراق باوران
می گذرانید - و تا در پاس روز بمطالعه کتب تفسیر و
سیر اشتغال داشته از انساب افغانان آگاهی تمام داشت -
پس ازان بطعام و استراحت پرداخته آخر روز بمهمات و
معاملات متوجه میشد - و ازل شب با سپاه و علما و فقرا
محببت بود - در پاس وسط در محل بسر می برد - در
طعام هم تکلف می کرد - و چوکی محض برای طعام
قرار داده بود - اکثر سپاه از قوم خودش بوده - اگر یکی
ازانها می مرد درماهه او سالم به پسرش مقرر می کرد - و
اگر لارلد بودے نصف درماهه پورته می رسید - صلاح و
و تقوی و دیداری در کمال مرتبه می درزید - در ۷۰ پے وفو

(۲) نسخه [۱] آورد - (۳) نسخه [ب - ج] شبانروزی *

(زیاب المیم) [۲۷۶] (آثار الامرا)

نمی ماند - مردم خوارق از نقل کفند - در سنه (۱۰۳۷)
هزار و سی و هفت^(۲) ازین جهان گذران انتقال نموه - بمرد
اولیا محمد خان تاریخ است *

چون در دکن بسیار گذرانید و برگذۀ آشتی برار (که
آنطرف دریای رده است) در جاگیرش بود - آن قصبه را
وطن قرار داده بتعمیر و آبادی همت گذاشته معموره عظیم
بروی کار آمد - در همان قصبه مدفون گشت - احمد خان
خلف رشید مقبره و مسجد و باغی طرح انداخته - زیارت گاه
خلائق بود - درین ایام آن قصبه و برگذۀ بلکه همه آن
ناحیه و الکه ویران و خراب افتاده - از صد خانه یک خانه
چراغی دارد و از ده ده یک ده خواجه - ازین سلسله هم
کسی نماند که رشده داشته باشد *

* مظفر خان میر عبد الرزاق معموری *

از سادات صحیح النسب معمور آباد است که موضعی ست
از نجف اشرف - نیاکان او بهند آمدند - میر بدانش
و قابلیت از یکتایان روزگار بود - در ۴۴۴ هجری عرش آشیانی
جولانی عرصة روزگار گشته به بخشگیری سپاه بنگاله تعیین
گشت - چون راجه هانمنگه کچهوا^(۳) (که ناظم آنجا بود)

(۲) یعنی سنه هزار و سی و هفت - و در بعضی نسخه [محمد خان اولیا

بمرد] واقع شده - (۳) نسخه [ج] ناظم آنجا *

(مآثر الامراء) [۳۷۷] (باب المیم)

بمراهی شاهزاده سلطان سلیم بهم رانا سیهودیه دستوری یافت و کار آن ولایت را از ناشناسی به نبایر خرد سال خود وا گذاشت در سال چهل و پنجم فتنه اندرزان آن مملکت بحر قتلوی لوهانی را (که از سران آن دیار بوده) دستاویز شورش گردانیده سرفساد برداشتند - چند بار مردم راجه لشکر کشیدند - و شکست یافتند - میر دران میانه دستگیر شد - در همان ایام اتفاقاً شاهزاده از خود سری به آله آباد شتافته فرودکش نمود - راجه رخصت بنگاله گرفته بمالش شورش افزایش در آرد - نزدیک شیرپور آریزشه بسزا رفت - هزینه بر غنیم افتاد - و دران معرکه میر مذکور طوق در گردن و زنجیر در پا بدست افتاد - از را بدین روش بر فیل داشتند - و یکی را برگماشته بودند که بهنگام شکست از هم گذراند - ناگاه دران زد و خورد آن شخص با سیب بغدادی در گذشت - و میر از جانی گزند رهائی یافت - پس از آن بحضور رسیده بخدمت درانی نوازش چهره اعتبار بر افروخت *

چون سابق میر از تعییناتی شاهزاده مذکور ب رخصت برخاسته بحضور شتافت و مشمول الطاف پادشاهی گشته به بخشگیری بنگاله مرافرازی یافته بود جذاب شاهی از جانب میر مرگرانی و ذخیره خاطر داشت - پس از سرور آرائی

(۲) نسخه [ج] بر افراشند - (۳) نسخه [ج] آریزش

از کمال بنده نوازی بصفحه جرائمش بر نواخته بیکالی منصب
هابق مورد مراجع فرمود . و بخطاب مظفر خان نامور
گردانیده بهمرای خواجه جهان سرگرم مهمات بخشیکری دوم
بر ساخت - درین کار میر نامه بنیکی و بزرگی بر آورد *

و چون بعد فوت میرزا غازي بیگ ترخان صوبه قندهار
بضبط پادشاهی در آمده میرزا رستم مفوی به ایالت آنجا
معین گشت مظفر خان بجهت تشخیص جمع دامی آن صوبه
مرخص گردید . و از روی کارشناسی و معامله دانی از قرار
هست و بود جمع معین نموده بجاگیر میرزا و متعینه او

تذخوه داده معارفت کرد . و در اواخر عهد جهانگیری
بصاحب صوبگی مالوه بلند پایه گردید . و پس از ارتحال
جناب مکانی اعلی حضرت بمظنه بد اخلاصی و نادولت خواهی
خانجهان لودی ناظم دکن از جنیر بره احمد آباد متوجه
دار الخلافه گردید . بر زبانها افتاد که صاحب قون ثانی از
گجرات بر سر ماندو (که خزانه و بیشتر محل خانجهان
در آنجا بودند) می آید . خان جهان فرزندان خویش را با
همند در توانی در برهانپور گذاشته خود با جمع از بندهای

(۲) نسخه [ج] در آمد و میرزا الخ - (۳) نسخه [ب] جمع بلدی -
(۴) نسخه [ب] معامله فیهی - (۵) نسخه [ج] فرموده - (۶) نسخه
[د] بود - (۷) در [بعضی نسخه] دومانپ و [در دیگره] دویانی .

(مآثر الامراء) [۳۷۹] (باب الميم)

پادشاهی بهماندر آمده مالوه را از مظفر خان گرفته متصرف شد *
و چون سرپر فرمانروائی هندوستان بجلوس اعلیٰ حضرت
زینت پذیرفت حکومت مالوه از تغیر مظفر خان بخانزمان
رشد مهابت خان تفویض یافت - و املا پرتو التقات خمرروائی
بعالش نداشت - آرد در دارالخلافت منزلی داخل لشکر رعنا
گردید - بعد مدتی باجل موعود رخت هستی بر بست *

* مقرب خان شیخ حسن معروف به حصو *

(۲)
پسر شیخ بهنیا داد شیخ حسن بانی پتی - مشهور است
که در ملازمک عرش آشیانی بخدمت طبابت خامه جراح
(که دران فن بے نظیر (دزکار بود) قیام می نمود - معالجه
فیل از غریب مخترعات اوست - و شهرت تمام دارد - مقرب
خان نیز درین صنعت عدیل و همیم نداشت - با پدر در
دست کاریها شریک و با معالجات دست یار بود - در مال
چهل و یکم سنه (۱۰۰۴) هزار و چهار در تماشای آریز
آهوان آهون بجانب پادشاه دریده شاخ بند گردانید - خراش
به بیضه رسید - و آماس نمود - هفت روز بخلاجا نرفت
سخت شورش در مملکت اندان - اگرچه چاره بحکیم مصری
و حکیم عالی باز گردید اما در گذاشتن مرهم و بند و گشاد
آن این پدر و پسر طرفه نیک اندیشیها بجا آوردند - شیخ

(۲) هر [بعضی نسخه] بهنیا و در [دیگر] بینا *

(باب المیم) [۳۸۰] (مائرا الامرا)

بعضو از مغرسن در خدمت جنت مکانی تربیت یافته شگرف
پرستاریها بتقدیم (سانید - چنانچه جهانگیر پادشاه می گفت
(۲) که مثل حسو خدمتگاری کم پادشاهی داشته باشد - و در ایام
شاهزادگی هر چند شاهزاده مبالغه می کرد چیزی از سرکار
شاهی نمیگرفت - پس ازان که بمنصب شاهزاده افزوده شد
(۳) اول کسی را (که بمنصب امتیاز بخشید) از بود - و نظر
برین مراتب بعد جلوس بخطاب مقرب خانی و منصب
پنج هزاری بلند مرتبه گردید - دران عهد از بی پروا مزاجی
پادشاه در کار سازی و معامله پردازی مرد هر کار و کار هر
مرد منظور نبود - بهمین که مقرب خان بجواهر شناسی
رقرف تمام داشت صوبه عمده گجرات که [مثل سورت و
(۴) کندهایت (که هر یک معدن نفائس و منبع رغائب است)
بگذار دارد] بار دادند - نتوانست از عهد کارگذاری ملک و
سوداری سپاه برآمد - تغیر گشته آن ولایت در تیول شاهزاده
شاه جهان مقرر شد - و در سال سیزدهم سنه (۱۰۲۷) هزار
و بیست و هفت به صاحب صوبگی ولایت بهار اختصاص
یافت - و در سال شانزدهم آن ملک بشاهزاده سلطان پرویز قرار
گرفت - و از بحضور (سیده بنظم صوبه آگره افتخار اندوخت -

(۲) نسخه [ج] رسانیده - (۳) نسخه [ج] منصب شاهزاده - (۴)

نسخه [ج] کنهات *

(مآثر الامراء) [۳۸۱] (باب الميم)

و پس ازان به بخشگيرى دوم و مزيد قرب و صاحبك لواى
برترى مي افراخت . و در سر آغاز جلوس شاهجهاني بنابر
پدري او را از خدمت معاف داشته قصبه كبرانه (كه رطن
اوست - و پيوسته در تالش بود) مرحمت فرمودند كه
بفراغ بال روزگار بسر برد - گویند زمانه با ری طرفه موافقت
کرد . هرگز سالی روزگار نخورد - بعد ازل (كه مذهبي
شد) با هزار سپهياي (كه كارخانه دار هم آنها بودند) در
كمال خرمي و بے غمي مي گذرايد . گویند دولتمدن با همه
اشتها و كثرت باه بكمال شكفتگي و بے فكري دران وقت
ديگرى نبود - چون توليت روضه شاه شرف پاني بتي بدو
تعلق داشت درانجا گورخانه خود ترتيب داده در عمر نود
سالگي در رطن خویش بموطن اصلي شتافت *

كبرانه برگنه ايست از مضافات سهارنپور صوبه دهلي كه
به خوش آب و هوئي و شايستگي زمين شهرت تمام دارد -
درانجا عمارت عاليه طرح انداخت - و بنام يكصد و چهل
بيگه را ديوار پخته كشيد . و حوض بزرگ در من و
بيسم در دو من بوسط پرداخت - و اشجار گرم سير و سرد
سير هر دو نشانند - گویند نهال بسته آنجا سبز شد . و
انبه خوب هر جا شيد از گجرات و دكن تخم آن آورده
كاشند . چنانچه تا حال در شاه جهان آباد بخوبی انبه

(باب المیم) [۲۸۲] (مآثر الامراء)

کبرانه انبۀ هیچ جا نمی رسد - رزق الله پهرش در عهد
اعلی حضرت بمنصب هشتصدی رسید - در جراحی و طبابت
مهارت وافی داشت - در زمان عالمگیری بخطاب خانی و
افزونی منصب امتیاز یافت - و در سال دهم درگذشت -
مسیحای کیرانوی سعد الله نام پسر خوانده مقرب خان است
که در شاعری شهرت گرفته - و قصه سیتا زن راجه رامچند
مشهور را منظوم ساخته - این سه بیت از انجاسمت * مثنوی *

* چو آب انداخت برفرق آن بت مسمت *

* زدستش آب هم میرفت از دست *

* قدم چون بعد غسل از آب برزد *

* نه مال آتشین از آب سرزد *

* قوی شد قول اهل هند گویا *

* که ماه آمد برون بے شک ز دیار *

* مرتضی خان میر حسام الدین انجو *

پسر میر جمال الدین محمد الدوله است - برادرش میر

امین الدین بخدیشی مبرزاً عبد الرحیم خان خانخاندان رشادتی

بهم رسانید - و در جوانی درگذشت - میر حسام الدین همیشه (۲)

احمد بیگ خان برادرزاده ابراهیم خان فتح جنگ بعقد (۳)

(۲) نسخه [ب] همشیر زاده - (۳) در [بعضی نسخه] فتح جنگ برادر

نورجهان بیگم *

(مآثر الامراء) [۲۸۳] (باب الیم)

ازدواج آورد - و بدان وسیله جلیله اوج پیمای عزت و
اعتلا گردید - و بسیار در فرمانبرداری و استرضای آن عقیقه
می کوشید - هرگاه در نوزد و امیاد بیگم بدولت سرای
پادشاهی می رفت مبر قدرت نداشت که بے اجازت بمحل
در آید - در عهد جهانگیری بصیانت و حراست حصار
استوار آسیر (که در متانت و ارتفاع و آنچه شایسته
قلعه بود بے همتا و از نامور قلاع ممالک محروسه است)
می پرداخت *

و چون شاهزاده دلی عهد شاه جهان به سبک عنای
تعاقب گران عساکر پادشاهی اقامت ماند از مقتضیات وقت
بیرون دیده سال هندهم بعزم برهانپور از آب نریدا عبور
فرمود و جمع را بمحافظت گذر و حبس سفاین برگماشته
نزدیک قلعه مذکور (سید شریف) نام لازم خود را با منشور
مشتمل بر تهریب و تخویف بذام میر فرستان - و میر
اعتماد خان زادی و نام آوری پدر و استحصان عقیدت و
جانفشانی در کار خداوند مجازی را بنظر نیارده با آنکه
سامان توپ و نذک و ذخیره و آذوقه آنقدر بود (که در
قلاع دیگر عشر عشر آن نباشد) و معویت گذر بمرتبه (که
زاله سر راه بر رستم تواند گرفت) بمجرد وصول منشور شاهی

(باب المیم) [۳۸۴] (سائر الامراء)

برهنمونی عروجی (که در طالع او مودع دست مشیت بود)
بے مضایقه قلعه را بشریفا سپرده خود با زن و فرزند فرود
آمده ادراک ملازمت شاهي نمود - شاهزاده بر تبحیل و تکویم
او افزوده بعواطف گوناگون برنواخت - پس از سربر آرائی
و فرمانروائی اعلیٰ حضرت نظر بر حسن سابقه بمنصب چار هزارمی
سه هزار سوار بلند پایه گردانیدند - و در همین سال
بخطاب مرتضیٰ خان و عطای پنجاه هزار روپیہ نقد برنواخته
بجای شیرخواجه (که در اثنای راه تتهه رهگرای ملک بقا
گشت) بصوبه داری آن ولایت سرافراز گردید *

(۳)
چون فاک حمد پدیشہ دیرین دشمن کامیابی ازباب مقام
است هنوز جا گرم نکرده بود که در آخر سال دوم سنه
(۱۰۳۹) یک هزار و سی و نه هجری بار سفر دائمی بر بست -
از پسرانش میر مصمم الدوله رشادت بهم رسانید - و در سال
ببست و یکم بدیوانی شاهزاده شجاع فائز گردید - و در سال
ببست و هشتم بنیابت شاهزاده بحر است صوبه اردبیه و
منصب هزار و پانصدی پانصد سوار سر برافراخت - و آخر
همین سال در گذشت *

* مصطفیٰ بیگ ترکمان خان *

از امرای عهد جنت مکانی ست - تا آخر آن عهد بیایه

(۲) نسخه [ب] شیر راجه - (۳) نسخه [ب] مقصد *

دو هزاری هزار و چهار صد سوار مرتقی گفته . پس از سرپر آرائی فردوس آشدانی سال اول از امل و اضافه بمنصب سه هزار و سوار و عطای خلعت و خنجر مرصع و علم و اسب با زین نقره لوامی مباحثات افراشت . و سال سیوم بعینیت نقاره بلند آرازه شد . بستر تعینات یساق دکن گردیده سال ششم (که مهابت خان بمحاصره قلعه درام آباد قیام داشت) او به تهنات داری ظفرنگر معین بود . چون مردم بسیار از تاینان منصب داران متعینه این مهم با گوان غله درانجا فراهم شده بذابر گشت و واگشت افواج دکن نمی توانستند ماحق باشکر خانخانان شد نامبرده این کیفیت بخانخانان نوشت . او خان زمان را با فوجی تعیین نمود که غله و مردم را آمده بردند . سال هفتم مطابق سنه (۱۰۴۳) هزار و چهل و سه هجری برحمت حق بدوست . حسن خان پسر او بمنصب هشت صدی سیصد سوار سرفرازی داشت . و علی قلی برادر او بمنصب نهصدی چهار صد و پنجاه سوار (۲) ارتفاع پذیرفته سال یازدهم جاوس اعلی حضرت دوز فذا را گذاشت .

• مهابت خان خانان سپه سالار •

زمانه بیگ نام پسر غیور بیگ کابلی سمک . اینها از سادات محیم النصب رفوبه اند . چنانچه خان زمان پسرش

(باب المیم) [۳۸۶] (سائر الامور)

آبا و اجداد خود را در تاریخ مولفه خویش تا حضرت امام موسی الرضا علیه التحته و الثنا ذکر کرده - و همه را بزرگ و صاحب ثروت شمرده - غفور بیگ از شیواز بکابل آمده در یکم از بلوکات آنجا طرح اقامت انداخت - و در یکم جوانان میروزا محمد حکیم انسلک یافت - پس از فوت میروزا بملازمین عوش آشیانی کامیاب گردید - و در جنگ چطور مصدر تودن نمایان شد - زمانه بیگ در خود سالی در سرکار شاهزاده سلیم داخل احدیان گشته چندان خدمات پسندیده کون که در کمتر فرصتی بمنصب مناسب رسیده بخششی شاگون پیشه شد *

(۲)
چون (اجه ارجینده در آله آباد بعهد ر پیمان معظم خان فتحپوری با جمع کثیر (که شهر و صحرا در گرفته بودند) ملازمت شاهزاده نمود (و هرگاه می آمد خاص و عام از مردم ار پر می شد) این امر بر مزاج شاهی شاق آمد - شب در خارت فرمودند فکر این گوار چیست - زمانه بیگ عرض کون که اگر حکم شود امشب کارش باتمام می رسام - و حسب اشاره با یک خدمتکار روانه شد - پس از نیم شب بخانه (اجه) که مست و بے خود در رادتی خوابیده بود (رسیده خدمتکار را بر در ایستاده کون - و مردم (اجه) را بدر نمود که شاهزاده پیغام مخفی گفته اذن -

(۲) نسخه [ا] او چینی [ج] او چینی *

خود برادری درآمده مراد برید - و بشال پیچیده برآمد - و
 مردم گفت که کس نرود که باز جواب می آرد - سر را پیش
 شاهزاده انداخت - همان وقت حکم شد که لشکر راجه را
 یغمائی سازند - مردم او آگهی یافته منتشر و بذات النعش
 گشتند - خزانه و اموالش ضبط سرکار گردید - زمانه بیگ
 بختاب مهابت خان امتیاز یافت - و در سر آغاز جلوس
 جهانگیری بمنصب سه هزاری سر برافراخته بهم رانا تعیین
 گشت - و هنوز آن مهم نمشیت نپذیرفته بود و از تهنه بندی
 بیرون کوه را برداشته می خواست درون کوه در آید که طلب
 حضور گردید - پس از آن بهر هی شاهزاده شاه جهان بهم
 دکن نامزد شد - و در سال دوازدهم از تغیر شاه بیگ خان
 خان دروان بصوبه داری کابل بلند مرتبه گشت - لیکن از
 تسلط و پیش آمد سلسله اعدمان الدوله (که عداوت و
 خصومت دلی بآنها داشت) خواست از کابل بعراق شتابد
 چنانچه شاه عباس مقوی با نیاز رفم طلب نل می نمود - اما
 خانه ران خان خان زمان بحسن تدبیر مردم هوراهی را متفرق
 ساخت - ناچار فسخ عزیمت کرد *

چون در سال هفدهم بفقوی نور جهان بیگ میان
 جلوت مکانی و پادشاهزاده ولی عهد شاه جهان غبار کدر

برخاست و بزاع و جدال انجامید مدار مهمات برهم زنی دولت شاهزاده بر مهابت خان قرار یافته از کابل طلبیدند - هر چند ابتدا بتوحش (که از جانب بیگم داشت) تن در نداد - اما پس از طمانینت خاطر بحضور (سید - چون عبدالله خان از هرارلی عساکر پادشاهی بعوج شاهی پیوست جنت مکنی از بدگمانی آصف خان را (که سر فوج بود) با خواجه ابوالحسن پیش خود طلبید - سخت شورش در لشکر افتاد - مهابت خان از مشاهده آثار غلبه شاهی بوساطت عبدالرحیم خان خانخانان بشاهزاده اظهار درامت خوئی نموده - بر نوشت که اگر بعفو تقصیر مرا مطمئن فرمایند خدمات شایسته بجای می آرم - بالفعل ملاح انست که امواج خود را طلب داشته بساط مذاومت در پیچند - و خود بماندن تشریف برند که اسناد بحالی تیول قدیم بمهر اقدس می فرستم - شاهزاده (که همواره جوین رضامندی پدر بزرگوار بود) بتغیب و تحریک خانخانان معاودت فرمود - و پس ازان (که سلطان پرویز از آله آباد برکاب رسید) مهابت خان باتفاق دیگر واقعه طلبان بآتش فروزی درآمده پادشاه را بوان داشت که قا اجمیر نهضت نموده سلطان پرویز را بانالیقی مهابت خان بر سر شاهزاده تعیین باید فرمود - شاهزاده از ماندن بپرهانپور

(مآثر الامراء) [۳۸۹] (باب المیم)

و از آنجا براه تلنگانه عازم بنگاله گردید . مهابت خان بهمراهی سلطان پرویز بهرهانپور آمده بتنسیق مهمات دکن همت گماشت . درین اثنا حکم رسید که زدن خاطر از نظم دکن را پرداخته متوجه آله آباد شوند . که اگر صوبدار بنگاله سد راه شاهزاده نتواند شد شما بمقابلہ پردازید *

مهابت خان در کمتر فرصتی بپذیری تدبیر سلاطین دکن را بحاققه اختیار بندگی و درامت خواهی پادشاهی در آرد . اگرچه ملک عنبر مکرر وکیل فرستاد که پسر خود را در نوکران پادشاهی منتظم ساخته در دیویگانون^(۲) ملاقات می نماید . مهمات این صوبه بعهده من را گذراند . لیکن چون عادل خان بیجاپوری (که همواره با او عداوت و جدال داشت) ملا محمد لاری وکیل السلطنه خود را با پنجههزار سوار کسبیل کرد که همیشه کومکمی ملک پادشاهی بوده در کارها جهده فراوان بکار برد مهابت خان جانب ملک عنبر فرودگذاشته ملا محمد لاری را با زدن هادا مخاطب بسر بلند رای در برهانپور نگاه داشته خود با شاهزاده پرویز در عین برشکال گل ولای مالوه طه کرده بصوبه آله آباد رسید . در مقام تونس چند روز تقابل فتنین اتفاق افتاد . شاهزاده شاهجهان بنابر قلس جمعیت خود جنگ صف ملاح نمی دید . اما بهدالغه و الهام

(۲) صفحه [۳] دیویگانون .

(باب المیم) [۳۹۰] (مآثر الامراء)

راستی بهم (که از رفقای شاهي بود) واقع شد آنچه شد . و چون کار بآخر رسید عبد الله خان زخمی بساجت تمام جلو شاهي گرفته از معرکه برآورد *

اتفاقاً در دکن ملک عنبر بسبب یکجهتی عادل شاهیه با عساکر پادشاهي متوهم گشته از قصبه کهرکي با نظام الملك برآمد . و بقندهار عیال و اسباب گذاشته سرے بسرحده ولایت قطب المنک کشید . و مقرری هر سال بعنوان خرج سپاه ازو برگرفت . و بیخبر بر بلده بیدر ریخته تاراج نموده بر سر بیجاپور رفت . عادل شاه متحصن گشته مسرعان بطلب ملا محمد لاری فرستاد . و بمهابت خان نوشت که درین وقت مردم پادشاهي نیز کومک نمایند . مهابت خان (که متوجه آنه آباد بود) به سر بلند رای بر نکاشت که لشکر خان را با جادر رای و ادا جی رام با جمیع امرای بالاکهاک تعیین نماید . ملک عنبر ازین قضیه آگهی یافته هر چند ضعیف نالی کرد که من هم غلام پادشاهي ام تقصیرے سر نرده که شما بر من کمر بسته اید . مرا با مدعی من وا گذارید . کسی نشنید . ناچار بکارزار پیوست . از قضا ملا محمد کشته شد . و جادر رای و ادا جی رام سمت بکار نبوده بدرزند . بیست و پنج نفر از سران عادل شاهیه و از لشکر پادشاهي سوزی خانجگر خان قلعه دار احمدنگر و

(مآثر الامراء) [۳۹۱] (باب الميم)

جانسپار خان فوجدار بيو (که با تاء چند ازان ورطه برآمده
بمکانهای خود (سیدند) چهل و دو منصبدار با لشکرخان و
میرزا منوچهر گرفتار گشته مدتها در دولت آباد بحبس
گذرانیدند *

(۲) عذیر فتح کرد تاریخ این واقعه است - گویند ملک
عذیر (که ربطه بسخن نداشت) این تاریخ شنیده گفت چه
لطف دارد - طفل هم میداند که عذیر فتح کرد - مکرر او و
عادل شاه هر دو عرائض مشعر بر التماس قدوم بدکن بجانب
شاهی ارسال داشتند - شاهزده از بنگاله عطف عدان نموده با
فوج ملک عذیر و باقوت خان حبشی برهانپور را محاصره کرد -
از ساروج این هرج و مرج دکن بر طبق حکم مهابت خان
با سلطان پرویز بسمرتم از بنگاله برگشت - چون بمارانکپور
مالوه رسید فدائی خان فرمان آورد که خان جهان از گجرات
بجای مهابت خان منصوب شد - مهابت خان بصوبه دارمی
بنگاله قیام نماید - سلطان پرویز باین وصل و فصل راضی
نمی شد - حکم دیگر (سید) که اگر رفتن بنگاله مرغوب
مهابت خان نیست بحضور آید - و خانه زان خان را (که
قا حال به نیابت پدر بنظم کابل می پرداخت) طلبیده
به بنگاله رخصت کرداد که بمهمات آنجا را رسد - و آمف

(باب المیم) [۳۹۲] (مآثر الامور)

خان بعداوتی که داشت عرب دست غیب را با هزار سوار
اهدی تعیین کرد که او را زود بحضور بیازند - لا علاج مهابت
خان از برهانپور روانه گشت - سلطان تا سرای بهاری
بمشایعت آمد - مهابت خان میخواست بعضی منصب داران را
همراه بگیرد - فاضل خان دیوان دکن فرمان حضور نمود
که او معائب است کسی رفاقت نکند - مهابت خان گفت
متصدیان حضور در کنکاش غلط کرده اند - سلطان (خواهند شنید
که) آخر ازین طلب ندامت خواهند کشید - چون به رانتهپور
رسید شروع به نگهبانیت نمود - و رانا نیز یکهزار سوار خوب
همراهش داد - گویند درین جا عرب دست غیب رسید -
مهابت خان بدر گفت بکاره که آمده مرا آگهی ست - من
میرزم - تو حرف مخدل بخوایی زد - با شش هزار سوار (که
چهار هزار راجپوت و دو هزار مغل و سید و شیخ و افغان
بود) روانه شد *

در هنگامی (که پادشاه عزیمت سیر کابل داشتند)
آمدنش بعرض رسید - پیغام شد که تا ادای مطالبه پادشاهی
و جواب جاگیرداران بنگاله (که از آنها متصرف گشته)
نمایند ملازمت میسر نیست - و شنید که آصف خان برای
قید او فکری برانگیخته که کنار بهت روزی (که منزل

(۲) نسخه [ج] نخواستی زد ؟ (۳) نسخه [ج] معلوم شده .

(مآثر الامرا) [۳۹۳] (باب الميم)

شود) از در و همه فوج از دريا بگذرد و پادشاه با مردم چوکی
همان طرف آب باشند - چون مهابت خان بدلازمت آمد
پادشاه دستش گرفته بکشتي نشانده همراه بيارند - و پل را
بگنند تا مردم او نتوانند گذشت - و در منزل شاه آباد
کجهت خان داروغه فيل خانه بخانه اش رفته حکم رسانيد
فيلاني (که درين مدت بدست آورديد) داخل سرکار کنيد -
مهابت خان چند فيل نامي نگاه داشته باقي حواله کرد -
کجهت خان گفت که خان جيو برای کدام رز مي گذاريد^(۳)
کشتي حيات شما تباهي شده - اگر يهوان زنده بماند
محتاج نان جوار خواهد بود - مهابت خان تبسم کرده
گفت که آن رقت شما اعانت نخواهيد کرد - اين فيلان را^(۴)
من خواهم گذرانيد - الحال زرد برويد که اين راجهوتان
گوار اند مبادا از حرف فضول شما از جا در آيند - بالجمله
مهابت خان را از اين قسم حرفها دلنشين شد که از شر اعدا
جان بر نيست - دل بمرگ نهاده بسپاه پيشکي داده مهد و
پيمان موکد ساخت *

چون گذار آب بهمت مظيم عساکر پادشاهي شد آصف

خان بقرارداد خود با تمام اشکر حتی خدمتگاران حضور هم

(۲) نسخه [ب] آورده - (۳) نسخه [ب] خانچهر - (۴) نسخه [ج]

گفت شما اعانت نخواهيد کرده

(باب المیم) [۳۹۴] (مآثر الامر)

از راه پل رفته آن روی آب در کمال غفلت و بی برداری
مذبل نمود - مهابت خان (که منتظر لطیفه غیبی بود)
چنین فرصتی را منتظم دانسته یک هزار سوار را با تمام سوار
پل فرستاد - و خود گروهی را بگذراند بخانه شهریار و دادر بخش
سواره در آمده آنها را همراه گرفت - و دروازه لال باز شکسته
بدولت خانه پادشاهی سرزده رسید - و بر دروازه مردم خود
نشانده ملازم پادشاه نمود - و گفت که چون دیدم از
عدارت آصف خان (هائی ممکن نیست مرتکب چنین جسارت
گشتم - شایسته هر سیاستی که باشم بدست خود باید کرد -
گویند چون راجپوتان بی باکانه بغسل خانه در آمدند مقرب
خان بر دش قدیم با مهابت خان گفت که کوزه‌ی یعنی
مبروص این چه بی ادبی است - او گفت که هرگاه زن و
دختر فلانی را قسمی می کردند نتوانستی حرف زد - کله
چوبی (که در دست داشت) بر پیشانی وی زد که
قشقه راسه زخم شده خون روان گشت (۲) - درین وقت پادشاه
از غلبه خدمت دو مرتبه دست بقبضه شمشیر کردند - میر منصور
بدخشی بتیرگی گفت که وقت حمله آزمائی است - پس
ازان مهابت خان عرض کرد که آشوبی برخاسته سوار
بشکار صلاح درامت است - بمبالغه بر فیل خود سوار ساختم -

(۲) نسخه [ب] شد - (۳) نسخه [ج] - سواری شکاره

کهیمت خان ماده فیل سواری خاصه (که خود بجای مهارت و
پهرش در خواصی بود) پیش آورد . مهابت خان گفت
خان جیو همان روز اسمت که پسران من محتاج بدان جواز
شوند . و به راجپوتان اشاره کرد که هر دو را عنف تیغ
بے دریغ ساختند . و از عرض راه پادشاه را بخانه خود فرود
آروده با فرزندان بلاگردان گشته نثار و ایثار بسیار نمود . و
چون از نور جهان غفلت ورزیده بود پادشاه را باز سوار ساخته
بخانه سلطان شهر یاز آورد . درین فرصت بیگم بدر زده بود .
ندامت و افسوس از بے خبری خود می کرد . بیگم دران^(۲)
حیص و بیص از دریا گذشته امرا را سرزنش و ملامت بسیار
نمود . و بترتیب افواج بازاده کارزار پرداخت . چون پل را
آتش زده بودند رز دوم بے شگرف بزدهش از معبر و گذر
زهی گشته خود را بآب زد . چون سه چهار جا زرفی داشت
و مخالف فیلان پیش در داشته حمله آور گشت ترک فوج
برهم خورد . اکثر را پای نبات از جا رفت . و هر کدام
بطرف افتاده بآسیمه سری جان بدر برد . بیگم برگشته
بخیمت خود فرود آمد . و اصف خان بقلعه اتک (که در
تهولش بود) شامنه تعصن جست . و دیگر امرا قول گرفته
مهابت خان را دیدن . و هرزه گوئیهای او را بتن برداشتند .

(باب المیم) [۳۹۶] (مآثر الامراء)

مهابت خان خود بانگ رفته بعهد و سوگند آصف خان را
با ابوطالب پسرش و خلیل الله ولد میر میران بدست آورد -
و مهمات ملکی و مالی پیش خود گرفته صاحب معامله را
فیز بے دخل ساخت - و راجپوتیه در کشک مقرر کرده بهیچ
کس یارای حرف و عرض نگذاشت *

چون خطه کابل مهبط رایات پادشاهی گردید باشاره جنت
مکانی جمعی از اعدیان را با راجپوتیه بر سر چراگاه گفتگوئی
واقع شد - قضا را دران میان یکے کشته گشت - آنها بهینس
مجموعی بو دائره راجپوتان رفته جنگی سخت در پیوست - و
ازان فرقه ضلالت پزوه بسیاری با عمدهای آن طائفه بقتل
وسید - و هرکه از راجپوتیه به چراگاههای اطراف و جوانب
شمانند بود مفت بدست احشام هر موضع جان در باخت - و
برخی دستگیر گشته بفروخت رفتند - اگرچه مهابت خان
بکرمک آنها خود سوار شد اما نتوانست دران هجوم پایداری
ورزید - بر گشته به پناه پادشاهی خزید - هر چند جنت مکانی
باطفای آن نائره کواوال را تعیین فرمود - و بداس خاطرش
چندے از اعدیان را بوی گرانید - لیکن آن همه رعب و
تسلط او نماند - و او نیز توهم بخورد راه داده ایام بسو
می برد - تا آنکه وقت مراجعت از کابل در حوالی دهتاس

(۲) نسخه [ج] پادشاه - (۳) نسخه [ب] بوی گرانیده - آن رعب الخ *

(مائرا الامرا) [۳۹۱] (باب المیم)

هوشیار خان خواجه سرای نور جهان بیگم در هزار سوار بفرموده
بیگم از لاهور همراه آردنه ملازمت نمود . تقریب مجلای فرج
در میان آردنه حکم شد که از نوکران قدیم و جدید مسلح و
جلبه پوش شوند *

چون گزار دریای بهت (که سر آغاز استیلای او بود)
منزل شد بمهابت خان پیغام شد که فردا مجلای فرج بیگم توار
یافته - شما پیش شتابید که مبادا در فللقچیان گفتگو واقع شود
و بفزاع و پرخاش انجامد - او از غلبه راهمه یک منزل پیش
رفته فرود آمد - قضا را درین هنگام شاهزاده شاهجهان بخبر تسلط
مهابت خان نزدیک بودن خود اصلاح انگاشته از نامک باجمیر رسید
و چون فراهم آمدن مردم (که مظنون خاطر شاهی بود) اتفاق
نیفتاد عازم تته گردید - لهذا بآن مغلوب بیم و هراس حکم
رفت که بتعاقب شاهزاده شاهجهان (که از دکن بمالوه و از آنجا
باجمیر شده) از راه جیسلمیر عزیمت تته نموده گام سرعت
بردارد - مهابت خان اصف خان را یعهد و قسم را گذاشته
درانکه مقصود شد - اتفاقاً شاهزاده بعد هژده روز (که ظاهر
بلده تته - مخیم سردقات بود) بموصول خط نور جهان
بیگم که از میت موکب شاهی یحتمل که مهابت خان
ناعاقبت بدین از شورش مزاجی آسیبه باخلاف گرامی قدر (که

(۲) نسخه [ج] شاهزاده شاهجهان یعهد و پیمان شده روز .

(باب المیم) [۳۹۸] (مآثر الامور)

در خدمت جد ماجد بودند (سازند) معارفت بدکن اصوبه
می نماید - و خبر فوت سلطان نیز رسید - و شیوع بیماری
علاوه گشت - هژدهم صفر سنه (۱۰۳۶) هزار و سی و شش
رکضت فرموده در چهل و دو روز برای گجرات دو صد
و شصت کوره مسافت پیموده ناسک را مطروح انوار نزل
ساخت - ناچار مهابت خان در بوکرن چهل کردهی این
طرف جیسلمیر چهارنی کون - و پس از آدرگهی او (چون
از حضور فرجه نیز بر سرش تعیین شده بود اما نتوانست
باو مقابل شد) عتب تر توقف گزید - مهابت خان دل از
همه برداشته به رانا پناه برد - او باخلاص پیش نیامد -
ناگزیر با دو هزار سوار راجپوت (که دست از وفاتش
بر نمی داشتند) بملک بهیلان (که مابین گجرات و مملکت
رانا ست) در آمد - و اظهار ندامت و عذر گستاخی
بخدمت پادشاهزاده شاهجهان [که دران ایام برطبق التماس
نظام شاه از ناسک بجنیر بنا گذاشته ملک عنبر (که
بگوازی آب و هوا و عمارات امتیاز داشت) رفته طرح اتامنه
انداخته بود] نمود - و حسب الطلب^(۲) شاهی بیست و یکم صفر
سنه (۱۰۳۷) هزار و سی و هفت از راه راج پبله و بکلانه
بمجرد آستان سعادت اندوخته مشمول عواطف گشت *

(۲) در نسخه [ب] راو [نیست] *

در هدين ايام واقعه ناگزير جنت مكاني بميان آمد -
 اعلى حضرت باراد سلطنت از راه گجرات باجمير رسيدند .
 گويد چون بزيارت روضه مقدسه معينه رفتند مهابت خان
 همائل مصحف بر تعويذ قبر شريف گذاشت . و عرض كرد كه
 مراد فدوي همين بود كه حضرت پادشاه شوند . الحمد لله
 بمراد رسيدم - اگر بموجب قول تقصيرات مرا عفو كنند قسم
 بمصحف خورده خواجه بزرگ را درميان دهند يا همين
 وقت رخصت كعبه فرمايند - و الا فردا اصف جامي مي رسد -
 فتواي بخون من خواهد بود - صاحب قران ثاني تشفي
 خاطر خواه او فرموده پس از جلوس بخطاب خان خانان
 سوه سالار و بمنصب هفت هزارى هفت هزار سوار و انعام
 چهار لك درپيه نقد و صاحب صوبگى اجمير ارتقا بخشيدند -
 و در همين سال جلوس مهابت خان بصوبه دارى دكن
 چهاره عزت برافروخت - و پسرش خان زمان (كه بقازگي
 صوبه دار مالوه شده بود به نيابت او مقرر گشت - و در
 سال دوم) كه رايات پادشاهي به تعاقب خان جهان لودي
 عزيمت دكن نمود (مهابت خان بصاحب صوبگى دارالملك
 دهلي نامزد گرديد - و در سال پنجم از تغير اعظم خان
 مجددا بصوبه دارى دكن دستوري يافت *

(باب المیم) [۳۰۰] (مآثر الامراء)

گویند در آن می چهل سال (که صوبه داران بدکن می آمدند
تا بر آمدن بالاکهاک بے جنگ و جدال از عسرت غله بتنگ^(۲)
آمده بر می گشتند - هیچ کس بفکر آن نمی افتاد - اول
تدبیرے (که مهابت خان درین صوبه داری کرد) آن بود
که بنجارهای هذدرستان را بفیل و اسب و خلعت مستمال
ساخته آن قدر گردیده کرد که یک سر بنجاره بآکرة و گجرات
بود و سر دیگر به بالاکهاک - و مشخص نمود که روپیه را
ده سیر گران باشد یا ارزان بگیرند *

چون ساهو بهونهله بعدل شاهیه پیوسته بانتراع قلعه
دولت آباد از تصرف فتح خان پسر ملک عذیر کمر سعی
بر بست فتح خان امرای نظام شاهي را با خود در
مقام کین توزی دیده به مهابت خان نوشت که در قلعه
آنرقه نمانده - اگر به سرعت برسند قلعه سپرده در سلک
بدهای پادشاهی منسلک می کردم - مهابت خان برجذاج
استعجال خان زمان را با فوج، بمنقلا روانه کرده خود نیز
بیست و نهم جمادی الآخره سال ششم از برهانپور راهی
شد - خان زمان از کتل کهرکی فرود آمده با ساهو و
رندوله خان معرکه نبرد آراست - و پس از زد و خورد
بسیار تا شش کوره تعاقب آنها نموده علف تیغ گردانید -

(مآثر الامرا) [۳۰۱] (باب الميم)

بيجاپوريان خائف گشته با فتح خان طرح صلح افکندند - او هم نقض عهد نموده بآنها متفق گشت - مهابت خان (که به ظفر نگر اقامت داشت) ناچار صلح شعبان از کهرکي گذشته بخان زمان پيوسته بمحاصر قاعه همت گماشت - و غرا (رمضان تقسيم ملجاء نموده ترب و ضرب زن) را بعهده^(۲) لهراسپ پسر دروم خود وا گذاشته مقرر کرد که از سرکوب حصار (که کوهي سم زفيغ و کاغذني داره بران) بجاناب قاعه سردهند - همواره به نيروي شهامت و بردلي خان زمان و به بهدري و جد کاري خان درزان بر کهي و سد با ساهو و زندرله خان و بهلول خان بيجاپوري نبردهاي مردانه و چپقلشهاي گردانه زد مي داد - ظفر و فيروززي هر مرتبه نصيب بهادران پادشاهي ميگرديد *

پس از فتح عنبرکوت چون گشایش مهاکوت را رجه همت ساختند قاعه نشينان از فقدان غله و عدم قوت (که انگرے بگوشت حيوانات مرده سد رمق مي کردند) بختوه آمده از مشاهده غلبه هر رزاق فوج پادشاهي خيريت خان عم زندرله خان و بوجه عادل شاهيه (که در قاعه بودند) امان طلبیده شير پنهاني بکمند فرود آمدند - و خانخانان را ديده راه بيجاپور گرفتند *

(۲) صفحه [پ] ضرب زنان - (۳) صفحه [ا - ج] بهوست *

(یامب المیم) [۴۰۲] (مآثر الامرا)

و چون نقب بپای مهاکوت رسید فتح خان زه و زاد
خود را بکالاکوت فرستاد - و مراری پندت (که راتق و فائق
سلطنت بیجاپور بود) با همهٔ عادل شاهیه و نظام شاهیه در
ایلوره آمده زندوله و ساهو را برابر خانزمان (که در کاغذی واره
بود) گذاشته ^(۲) بخود با یاقوت خان حبشی بر سر خان خاندان
رسید - جنگی عظیم و نبرد قوی رو داد - مخالف
عنان تماسک از دست داده بادیه دور فرار گردید - در
اثنای گریز یاقوت خان حبشی کشته شد - و درین وقت
غریب زد و خوردی به میان آمد - گویند در دکن چنین
جنگ قیامت آشوب کمتر واقع گشته - مهابت خان قرین
فتح و نصرت معارفت نموده نزدیک نقب شبر حاجی مهاکوت
رفته خواست آتش در زند - فتح خان آگهی یافته پیغام
فرستاد که چون با عادل شاهیه پیمان بایمان موکد کرده ام
که بے مواب دید آنها حرف صلح بهمیان نیارم امروز موقوف
کذید - مهابت خان گفت که اگر حرفت از راستی فروغی دارد
بسر خود را بفرست - چون پسرش نیامد آتش زدند - یک
برج و قریب پانزده ذرع دیوار پرید - تهور منشان جان سپار
بقاعه در آمده اندرین ماجراها ساختند - فتح خان از دید
شگرف کاری بهادران دست و پا باخته برای پاس عرض

(۲) نسخه [ب] گذاشته با یاقوت خان *

(مآثر الامراء) [۴۰۳] (باب الميم)

و ناموس عبد الرسول پسر کلان خود را فرستاده اظهار ندامت و التماس مفتح جرایم کرد - و استدعای خرج و مهلت یک هفته به برآوردن بینه و بار خود نمود - سپه سالار دو لک و پنجاه هزار رزیده داده فیلان و شتران خود را جهت بار بردار فرستاد - و فتح خان کلید قلعه ارسال داشته نوزدهم ذی الحجه سال (۱۰۴۲) یکهزار و چهل دو در محاصره سه ماه و چند روز چنین قلعه (صینه) فلک شکوه * بیت *

* حصارے که مدائش ندیدست کس *

* بود قلعه دولت آباد و بس *

مفتوح گشت - نواب بفتح دولت آباد آمد تاریخ اسمی (۲)

مهابت خان خان دوران را با مرتضی خان سید نظام پسر میروان صدر جهان پهنوی در قلعه گذاشته خود فتح خان را با نظام الملک (که خرد سال بود) همراه گرفته روانه برهانپور شد - و چون بظفر نگر (سید عهد) رسد و سوگند بر طاق بلاذ گذاشته فتح خان را با نظام الملک مقید ساخته اشیا و اسباب او را در سرکار پادشاهی ضبط نمود - گویند فتح خان از بی خودی به بیجا پور به پیغام کرد که فوج با مهابت خان کم است - شما هجوم آورده مرا خلاص کنید - یا بنابر نحوست او که نغاره کوچ می شد و مهابت خان سواره می ایستاد

(۲) یعنی سنه یکهزار و چهل و دو

(باب المیم) [۴۰۴] (مائراامرا)

فتح خان هنوز در خواب است . یا بذایر مصلحت ملکی
بهر صورت بے وجه پسنیده مهابت خان نقض عهد کرد .
چون به برهانپور رسید اعلیٰ حضرت پنج لک روپیه نقد
در جلدوی این حسن خدمت بمهابت خان انعام فرمود . او
از متصدیان پادشاهی استفسار نمود که برین ۴۰۰ چه قدر
زر سرکار خرج شده . گفتند بیست لک روپیه . مهابت خان
بیست و پنج لک روپیه داخل خزانه کرده گفت سه سال
است که من پیشکش پادشاه نگذرانیده ام . دولت آباد را
پیشکش کردم . و از جناب خلافت استدعای قدم یکم
شاهزاده نمود که بنیردی فوج تازه تسخیر بیجاپور نماید .
اعلیٰ حضرت پادشاهزاده محمد شجاع درمی خلف سلطنت را
رخصت کردند . سپه سالار تسخیر قلعه پرنده را (که از
قلاع حصینه رصینه دکن است) و از نظام شاهیه بتصرف
مادلشاهیه درآمده بود) نصب العین همت ساخته خانزمان را
پیشتر فرستاد . او بلوازم و مراسم محاصره و تقسیم ملجاریها
پرداخته هر روز آریز و ستیز می شد . چون مهابت خان با
شاهزاده بسه کرده رسیده اقامت نمود عادل شاهیه و ساهو
باجمعی از نظام الملکیه نمودار شده گاه بر کھی و گاه
بر مورچال جنگ می انداختند . (درت در کھی) که نوبت
خالخانان بود (اچپوتیه بمجرد نمود مخالف تیز جلوی

کرده پیش رفتند . هر چند مهابت خان طلبید که پستر آئید
 از جهالت پا افشوده بسیاری کشته شدند - مهابت خان در جای
 خود ثبات ورزیده تلاش و تردد می کرد - گویند چنین صف جنگ
 در صد سال در دکن نشده - نزدیک بود که کار خانخانان با تمام
 رسد که خان دوران از بنگاه رسیده غنیم را پراکنده ساخت *
 چون میان خان دوران و خانخانان نفاق و ناخوشی بود
 خان دوران مکرر در مجالس میگفت من او را از کشته شدن
 رهائی بخشیدم - و مهابت خان او را شنیده بر خود
 می پیچید - اتفاقاً روزی خان دوران با سید شجاعت خان و
 سید خان جهان باره بکمی رفته چون گاه پر کرده روانه شدند
 غنیم دره کوه را گرفته شروع ببدان کاری کرد - ازان آتش بگاه
 در گرفت - فیلان و شتر و گاو بسیاری سوخته آتش تمام
 صحرا را فرود گرفت - جای بدر شدن نماند - گویند شمار
 سوختها می هزار دواب و ده هزار آدم بود - و نیم سوخته
 از حساب بیرون - امرا بر پشتة بلند ایستاده هیران نیرنگی
 فلک بودند - بعد اطفای آتش غنیم از طرف هجوم آورده
 همه تنگ ساخت - مهابت خان بکمک رسید - آنها منتشر
 گشتند - ازان روز خان دوران زبان طعن بکام کشید - گویند این
 هنگامه باشا را مهابت خان شده - با وصف آنکه سیدی مرجان
 قلعه دلاور پس از غالب نامی (که بجایش از قبل عادل

(باب المیم) [۴۰۶] (مآثر الامرا)

شاه آمده) هر دو بزخم تفنگ در گذشتند صورت قدم در
آئینه خیال منطبع نمی شد - و جهد و کوشش اثر نمیداد -
معهدا برشکال بر سر رسید - امرا برغم مهابت خان اتفاق
کرده مزاج پادشاهزاده را بمراجعت آوردند - مهابت خان هرچند
ممانعت نمود پادشاهزاده کوچ کرد •

چون بار بردار در لشکر نموده بود گران بذجاره را مردم
بقیمت گران خریدند - گویند روز کوچ بذجاره سر راه گرفته
بمهابت خان عرض کرد که باعتماد قول شما جنس آورده بودیم
بار بردار نیست که بردارم - گفت مال چه مبلغ است - گفتند
در لک روپیه - همان وقت از خزانه خود دان و گفت
هرکه خواهد بردارد بقی را آتش زند - اعلیٰ حضرت ازین
معاودت بخان خازان عتاب نوشته شاهزاده را طلب حضور
کردند - مهابت خان بپرهانپور رسیده چون از راجپوتان (که
روز جنگ کبی خود را بیجا بکشتن دادند بے اعتقاد شده
می گفت اینها همین مردن میدانند - کاکا پنڈت دیوان
خود را به اکبر آباد فرستاد که ده هزار سوار از سید و شیخ
و مغل و افغان نوکر کرده بیارد که سال آینده محتاج بکمکیان
نشوم - بگشایش پرینده فوج من کافی باشد *

در همین ایام مرض بهکندر (که ناسور خاصه است - و
دیرین رفیق او بود) شدت کرد - و ازین مراجعت بے نیل

(مآثر الاموال) [۴۰۷] (باب الميم)

مقصود و برخاسته رفتن خان زمان از بدسلوکی از بحضور
دق بهم رسانیده حالتش بصعوبت انجامید - املا پرهیز
نمی کرد - می گفت که من از علم تنجیم دریافتم که درین
مرض جان بر نیستم و بآن احوال دیوان میگرد - و بعزیمت
تسخیر پزیده از شهر برهانپور برآمده بر موهن ناله دیره
کرد تا بر صفحه ایام باقی ماند که درین وقت هم در کار
پادشاهی مسأله نمود - و همگی چهار هزار اشرفی بدرون
و بدرون تقسیم کرده آنچه داشت همه را داخل طومار ساخت -
و بخانم اهلیه خود (که بعد از مادر خان زمان بعقد
آورده بود) گفت که سنگریزه هندوستان هم دشمن من
است - مال یک روپیه هم پنهان نکنند - و طومار را مافوق
عرضداشت روانه حضور کرد - و سرداران راجپوتیه را طلبیده
گفت که با عنایت شما فامی بر آوردم - آنچه بود طومار
کرده بحضور فرستادم - جای مواخذه نماند - بعد مردن من
متصدیان پادشاهی ضبط اموال نکنند - و عمه نعل را زیر
محاسبه نبارند - و ثابت مرا بدهای برده زیر قدمگاه شاه
مردان دفن نمایند - و تمامی اموال را از ناطق و صامت
بسرکار والا رسانند - در سنه (۱۰۴۳) یک هزار و چهل و چهار
بساط زندگانی در نوردید - زمانه آرام گرفت و سپا سالار رفته
هر در تاریخ فوت اوست *

(باب الميم) [۴۰۸] (مآثر الامرا)

راچپوتيه حسب الوصيت از برهانپور تا دهلي بدستور
زندگي آداب مجرا و سلام بجا مي آردند - اعلى حضرت سواى
فيضان همه را بپهران بخشيدند - گویند نقد کم داشت -
کور (دريه ساله مداخل بود - همه را خرچ مي کرد - صاحب
(۲)
همت بود - درر گفت که خان جهان لودي بخشش
نداشت - يکي گفت در سرکار از فروغ نبود - گفت اين
چه حرف است - مرد آن سمت که بهر وجه زر پيدا
کند و صرف نمايد - ليکن پوشاک خامه او همگي به پنج
دريه نمي کشيد - طعام هم کم داشته - چون بفيل
شوقش بسيار بود بونج کمود و خريزه ولايتي بخورد آنها
مي داد - و اصلا بتکلف آشنا نبود - نوبت در سواري
نهي نواخت - مگر وقت کوچ نقاره و کوزا مي شد - از علم
بهره نداشت - در جوتک و نجوم مهارتي بود - اما احوال
و انساب پيشينيان از هر قوم و طايفه سر زبان داشته - شيفته
صحبت ايراني بود - مي گفت خلاصه آفرينش اذ *

گویند در بدایت حال مذهبه نداشت - آخرها مذهب اماميه
اختيار کرده - نامهای ائمه معصومين عليهم السلام بر جواهر
شمينه کنده در گروی خود مي بست - و بروزه و نماز مقيد
نبود - سفاکي و سبعت از مشهور عالم است - در کارهای

(۲) نسخه [ب] همه خرچ ميکرد *

(مآثر الامراء) [۴۰۹] (باب الميم)

پادشاهی دقت و جز (می بسیار می کرد - و بکارهای خود
بیخبر محض بود - و بهلوی چرب داشت - هرکس را که
نواخت اگر هزار تقصیر می کرد در عزت و قرب از نقصان
نمی آرد - گاهی شعر هم می گفت - اما اظهارش مکرره
می دانست - از دست * فرد *

* ننگ دلم بود که بهشت آرزو کند *

* دوزخ نصیب من بود و آرزو مباد *

از پسرانش احوال خان زمان امانی و لهراسپ مهابت خان
جدادگانه سمت تحریر یافته - اما میرزا دلیر همت (که
ظالم طبیعت و کامل خدمت بود) و میرزا گرشاسپ (که
داماد آله دردی خان شد) و میرزا بهروز و میرزا افراسیاب
هیچ کدام ترقی نکرده بدیار خاموشان منزل گزیدند *

* مختار خان مجروری *

سید محمد نام از سادات بنی مختار است که از خیار
ذریعت رسول مختار اند - سلسله نسب این سادات عالی درجهت
به ابوالمختار النقیب امیرالحاج منتهی می شود - نقابت
مشهد منور مرقضویه علیه السلام و امارت حج اسلام مدتی
به اکابر این خاندان علیه مفوض بود - امیر شمس الدین علی
ثانی نقیب النقبای ممالک عراق و خراسان [که بعد واسطه
پامیر شمس الدین علی ماضی (که آخر نقبای زمان شاه

(باب البیم) [۱۰۴] (مآثر الامراء)

(۲) عباس (میرسد) در زمان سلطنت شاهرخ میرزا از نجف اشرف بخراسان آمده در بلده سبزوار متوطن گردید - و دیگرے مثل او بکثرت خیل و حشم از عراق بر نیامد - چون نوبت بامیر شمس الدین ثالث (که از اکابر متاخرین این سلسله است) رسید در علو قدر و رفعت شان از جمیع اعیان خراسان در گذرانید - و اکثر ولایت سبزوار را خوریده ملکی خود ساخت - هذگامے (که عبد الله خان اوزبک والی توران بر هرات و توابع آن استیلا یافت) رؤسا و اهالی خراسان هر به ربه اطاعت او در آوردند - مگر امیر شمس الدین (که ناز سبزوار فروکش نموده) به ایلی نگرائید - عبد الله خان استمالت نامه باین بیعت رقم فرمود (۳)

* بیعت *

* درخت دوستی بنشان که کام دل ببار آرد *

* نهال دشمنی بر کن که زنج بے شمار آرد *

میر املا حساب از بر نداشته بے محابا در جواب نوشت :

* بیعت *

* چو مهمان خراباتی بعزت باش با زندان *

* که درد سر کشی جانان گر این مستی خمار آرد *

و این جرأت و خود داری باعث افزایش الطاف شاه طهاهب

(۲) نسخه [۱ - ج] زمان بن العباس - (۳) نسخه [۳ - ج] رقم نموده .

مفوي دارای ايران گردید - ميرزا بختاب سلطاني بر نواخته صاحب طبل و علم گردانیده تمام آن ولایت را مع شیء از ندم باقطاعش تفویض فرمود - و سید فاضل میر محمد قاسم نصابه نیز از مشاهیر متاخرین این طبقه است - و همچنین میر شرف‌الدین ازین سلصاه است که در عهد فرمانروائی سلطان حسین میرزا [چون آستانه بلخ (که بحضرت امیرالمؤمنین علیه السلام منسوب است) ظاهر شد] بتکلیف آن پادشاه مرحوم از سبزوار بیباخ شتافته به نقیب‌القبائلی آن دیار نامزد گشت - و پس ازان (که پادشاه مذکور در گذشت و حوادث و فتن سرکشید) از ازانجا برآمده بهزد بار غربت گشود - (۲) - اولادش درین ملک اقامت ورزیدند *

بالجملة سید محمد مذکور در سلطنت جنم مکانی بختاب مختار خان و منصب در هزاری هزار و دریمت هوار پایه افتخار برتر افراخت - و در آخر عهد آن پادشاه بنظم صوبه دهلی می پرداخت - و در سر آغاز جلوس اعلی حضرت به تیولداری سرکار مونگیر مضاف صوبه بته (که پیوسته بسرحد بنگاله است) تعیین گشت - و مدتها دران آله بهر برد - و در سال دهم عبد الله خان فیروز جنگ ناظم صوبه بهار با سایر کهکیان آنجا بقصد استیصال پرتاب آجینیه

(۲) نسخه [چ] گشود - و اولادش (۳) نسخه [چ] اجیده

(باب المیم) [۴۱۲] مآثر الامراء)

(که از زمینداران مفسدپیشه آن ولایت بود) راهی گردید -
و مختار خان را بهر ادلی فوج برگزید - چون قلعه بهوجپور
حاکم نشین آن سر زمین (که آن بومی شورش گرا درانجا
متحصن بود) بعد محاصره شش ماه مفتوح شد پرتاب
هویلی خود را مستحکم ساخته آریز و ستیز گرم کرد - تا
در ضمن آن راه گریز بدست آورده بدر رود - و مختار خان
(که مقدمه لشکر بود) محاذی دروازه ملجار خود نموده
لوازم سعی بهادرانه بکار برد - و زیاده بر یک شبانه درز نکشید
که او مغلوب رعب گشته زینهار جویان بر آمد - و پس از
انجام این مهم کما بیش یک ماه نگذشته بود که در همین
سال آغاز سنه (۱۰۴۷) هزار و چهل و هفت هجری افغانه
(که متعهد ضبط تیولش بود) هنگام تنقیح محاسبه شمشیر
کین آخته برود انداخت - اگرچه مختار خان هم جمدهرک بآن
زیاده سر رسانید اما کارگر نیاید - حضار آن نابکار را از هم
گذرانیدند - و خان مزبور نیز بهمان زخم جهان را پدرود
نمود - گویند باز خواست محاسبه را بمصادره رسانیده از
عامل یادداشت بستند - و باز محال طلبی می کرد - هر چند
او ضعیف نالیها نمود رحم ناکرده تهدید بعضی و شکنجه
کرد - چون برخاست که درون رود راه گردید - و بیخبر
زخم منکر رسانید : در اجامیر در احاطه دیوار بیرون نزدیک

(مآثر الامراء) [۴۱۳] (باب الميم)

قبر خواجگي حاجي محمد مدفون گشت - احوال سه بهرشن
شمس الدين خان مختار خان و داراب خان و جان سپار خان
جدا جدا تحرير يافته *

* مير محمد امين مير جمله شهرستاني *

از اعيان سادات اصفهان است مشهور بصادات شهرستان -
برادر کلانش مير جلال الدين حسين صلاحي تخلص (که فاضل
مستعد بود) منظور نظر شاه عباس ماضي مفوي گشته
بمنصب مديارت (که از اعظم مناصب ايران است) امتياز
يافت - چون در گذشت برادر زاده او ميرزا رضي بهر
ميرزا تقی بجای عم خود بدان رتبه گرامي فائز گردید - و
از رفور قابليت و طالع مندي بمصاهرت شاهي بلند رتبي
يافت - و برشد کارداني توابع اوقاف خاصه آن پادشاه
عالي جاه بر حضرات انبه معصومين عليهم السلام و منصب
مهر داری توفيعات علاوه منصب مديارت گشت - و در سنه
(۱۰۲۶) هزار و بيست و شش بساط همتي در نوردید -
مديارت ايران به بهرشن صدر الدين محمد (که دخترزاده
شاه و طفل رضيع بود) مقرر شده نيابت بميرزا رفيع عم زاده
آن مرحوم قرار گرفت - و بالاخره او نيز مستقلاً بامر مديارت
مي پرداخت *

بالجمله مير محمد امين در سنه (۱۰۱۳) هزار و سيزده
از عراق بديار دکن وارد گشته در خدمت محمد قلي قطب
شاه والي تلنگ بوسيله مرتضى ممالک مير مؤمن استرآبادي
نوکر گردید - مير مؤمن خواهرزاده مير فخرالدين سماکي
بود - و در صلاح و تقوی درجه عالي داشت - و در ايران
بتعليم سلطان حيدر ميرزا پسر شاه طهماسب صفوي قيام
مي نمود - و پس از وقوع قضيه ناگزير شاه و کشته شدن ميرزا
حيدر و استيلاي شاه اسمعيل ثاني تاب توقف نيارده بدکن
آمد - و بنابر اتحاد مذهب از ساير سلاطين آن مملکت
ملازم محمد قلي قطب شاه گشته منصب پيشوائي و کالمت
يافت - و سالها مدار دولت قطب شاه بر او بود - مير محمد
امين از مددگاري بخت و توافق اقبال در مزاج محمد قلي
(که از دوام ارتکاب مدام خود به مهمات ملکي و مالي
نمي پرداخت) چنان جا کرد که او بخطاب مير جملکي
بر نواخته همگي حل و عقد امور بکار آگهی مير را گذاشت - و
پس از (که پسر نداشت) نوبت حکومت به برادرزاده اش
سلطان محمد قطب شاه رسيد - او از رشادت و هوشمندی خود
متوجه مهمات اقبال گشت - نقش مير با او خوب نشنيد - اما
سلطان محمد املا دست تصرف و طمع باموال و اشياي مير
دراز نکرده بآئين نیک رخصت فرمود - مير از گلکينبه به پيچاپور

(مأثر الامر) [۴۱۵] (باب النینم ۲)

پیوست - با عادل شاه نیز صحبت از ذر نگرفت - ناگزیر
بزاز دریا بوطن مالوف شتافته در عراق بملازمت شاه عباس
فقوی امتسعاد یافت - و بسبب میر رفیع صدر (که برادرزاده
او می شد) مشمول عواطف شاهی گردید - و در خدمت
شاه پیشکشهای لائق بدفعات گذرانید - و مدت چهار سال
بعزت و آبرو روزگار بهر برد - اما ^(۳) میر می خواست که
در خدمت شاه صاحب منصب عالی باشد - و شاه را مطرح
نظر آنکه بالتفات زبانی هرگرم داشته نفایسه (که درین
مدت فراهم آورده) برگزید - چون میر دریافت که حقیقت
کار چیست بالضرور بملازمان جننت مکانی التجا آورد - جمع
از قصور فهمیدگی احوال او چنانچه باید در نیافته بخدومت
جننت مکانی یکی را به صد معروض داشتند - آن پادشاه
عالی جاه فرمانی بخط خاص خود بطلب میر برنوشت -
او از امفهان فرار نموده در سال سیزدهم سنه (۱۰۲۷)
هزار و بیست و هفت هجری بملازمت مستعد گشت - و
بمنصب دو هزار و پانصدی در بیست سوار و خدمت عرض مکرر
مرا فراز گردید - و در سال پانزدهم از تغیر ارادتخان بمیر سامانی
هرکار والا سر برافراخت *

چون نوبت سلطنت به اعلی حضرت رسید مدتی بوسیله

(۲) نسخه [ب - ج] و با عادل شاه - (۳) نسخه [ب] بسر می برد *

(باب المیم) [۴۱۶] (حائز الامتياز)

هیرن بندگی بمیر سامانی اختصاص داشت . و در سال هشتم از تغیر اسلام خان بدایه والای میر بخشگیری برآمده باضافه هزارى بانصد سوار بمنصب پنجهازاری در هزار سوار چهاره کامیابی برافروخت . و دهم (بیع الآخر سنه (۱۰۴۷) هزار و چهل و هفت هجری سال دهم جلوس بازار لقوه و فالج رخت هستی بر بخت - میر اگرچه در سیادت و شرافت منصب مرتبه بلند داشت اما از اخلاق مرفیه و اطوار بهیه نصیبه نداشت . بسیار سبک مزاج و تغذ خو بود . و در مذهب امامیه سخت متعصب . روزی در حضور اعلی حضرت تقویب مذهب درمیان آمد . میر بتندی حرف زد . پادشاه فرمود که میر واقعی اصفهانی ست . چه مردم آنجا بدزشتی و تندی اشتهار دارند . گویند در سال چهارم (که اعلی حضرت بخطه برهانپور اقامت داشت) بنابر امساک باران گرانی و غلا بجائے انجامید که جانے بنانے میدادند . کسی نمی خرید . و شویفه برغیفه می فروختند . نمی ارزید . متصدیان سهامت پادشاهی و عهدها بحکم والا آش پزخانها (که بلندگن زبان زد درکار است) در هر بلده ترتیب دادند . در آن هنگام میر جمله نامه بسخارت بر آورد . شب و روز در برهانپور لنگر طعام جاری داشت . و نقد و اجناس نیز بمردم خیرات کرد . اگرچه آن وقت هم مردم ایران می گفتند که گرم

(مآثر الامراء) [۴۱۷] (باب الميم)

میر جبلی نیمت اما این طعن و سرزنش صریح ناشی از سوء باطن است - و الا این امر بتکلف هم مورد تحسین و محمل جزا است *

اصفهان از معظم بلاد ایران است - * بیت *

* اصفهان نیمه جهان گنجد *

* نیمه و صف اصفهان گنجد *

بقول اصح از اقالیم چهارم است اگرچه برخی بجهت طول و عرض از انلیم سیوم شمرده اند - از کهنه شهرهای عراق است - در قدیم یهودیه می خواندند - چه بنی اسرائیل از بخت نصر گویخته گرد عالم می گشتند - چون خاک اینجا را موافق خاک بیت المقدس یافتند شهرت طراح انداخته به یهودیه موهم ساختند - و برخی بنامی آنرا به اصفهان بن سام نعتی دهند - جوق از ابذیه اسکندر بر شمرند - ابن درید گوید اصفهان لفظ مرکب است از اصف بمعنی شهر و هان بمعنی سواران - و در فرهنگ رشیدی گوید اسپاه و اسپه لشکر و سگ و همچنین سپاه و هپه - و ازین ماخوذ است اسپاهان چه آن شهر همیشه موضع اقامت سپاه ایران بود - و دران سگ نیز بسیار بود - چنانچه مولف تاریخ اصفهان علی بن حمزه گفته - و الف و نون برای نسبت است - انتهی کلام الرشیدی - و اصفهان معرب اسپهان است - گویند ابتدا چهار دبه بود

(باب المیم) [۱۴۱۸] (مآثر الامراء)

گزار و کوشک و جوواره و دشت - چون کیقباد آن را
پای تخت ساخت شهرت عظیم شد - و آن دیهات هر یک
موسوم بکوچه گردید - زنده رود (که به زاینده رود شهرت
دارد - و گویند ازان هزار نهر جدا شده) پایان آن شهر روان
است - شاه عباس ماضی در ایام فرمانروائی خود دار السلطنه
ساخت - و چندان عمارات عالیه و حدائق طرب افزا اساس
گذاشته بآبادی و معموری آن یلده همت گماشت که مزید
بر آن متصور نیست - و تا انقضای دولت مغویه مستقر خلافت
بود - در فترت افغانان خرابی بدان معموره راه یافت - آب و
هوای خوب دارد - مردمش بیشتر خوش صورت و لطیف طبع
اند - و صاحب کمالان ظاهر و باطن بسیار ازان مکان برخاسته
اند - بیشتر مردم آنجا شافعی مذهب بودند - اما الحال همه
شیعه لیکن اکثر درشت و تند خو می باشند - و گفته اند
که اصفهانی خالی از بخل و خست نباشد - از صاحب بن عبان
آورده اند که می گفت هرگاه با اصفهان می رسم در خود خست
می یابم - در حق این شهر و اهل شهر جرعه چندانده اند

* بیت *

* همه چیزش نکوست الا آنکه *

* اصفهانی درو نمی باید *

• مصلدار خان •

پھر مصلدار خان چرگس است - در دولت نظام شاهیه
پہرزد قرب و اعتبار اختصاص داشت - چون در دکن بسیار
گذرانیده بود به دکنی شهرت گرفت - پس از فوٹس نظام
شاه پسر او را بلقب پدر ملقب نموده نامہ بسرداری و
سرفوجی بر آورد - و در سال ششم جلوس فردوس آشیانی
ہنگامہ (کہ مہابت خان سپہ سالار قلعة دولت آباد را
محاصر داشت) او برہمنونی بخت بیدار از تصبہ نیالی (۲) کہ
درینولا مشہور بہ نعمت آباد و مضاف سرکار کاندہ است)
سپہ سالار پیغام نمود کہ این مکان را بہرکہ اشارہ زد ہوالہ
کرده خود را پیش شما می رسانم - ہر چند صدق مقالش پرتو
ظہور میداد سپہ سالار بجهت اظهار ہواخواہی و دولت سگالی
او بر ہمگان گزارش نمود (کہ چون بندہ و بار ساہو بہونملہ و
زندولہ خان بیجاپوری در بیضاپور است) اگر ترک تازی نموده
بدان دستبردے نماید بہ ازین دستاریزے برای ظہور عنایات
پادشاہی نخواہد بود - مصلدار خان بیداری رزگار ہے مہابا
بر سر قصبہ مذکور تاخمت - از آنجا کہ حسن اتفاق باسانی
باعث نشستم نقش مرادے چند می گردد دران نزدیکی زن

(۲) نخبہ [ب - ج] مہارہ داشت - (۳) نخبہ [ا - ج] بنالی [و در

بعض نخبہ] بنالی •

باب المیم ([۴۲۰] (مآثر الامراء)

و دختر ساهو (که با خزانه و اسباب کثیر از جنیر بدانجا
(۲) آمده بودند) بدست او افتاد - و قریب چهار صد اسب و یک لک
و پنجاه هزار هون با فراوان اسباب و اجناس بهر نسله مذکور
و بقدر درازده هزار هون از نقد و جنس زنده خاں
بتاراج رفت - خان مذکور مورد هزاران تحسین و آفرین گشته
عیال ساهو را بر وفق نوشته سپه سالار بجعفر بیگ قلعه دار
کالنه سپرده خود باولیای دولت پیوست - و در آغاز سال
هفتم از دکن بدار الخلافه آگره شتافته سعادت آستانبوس
اندر خدمت - و بمنصب چار هزاری ذات در هزار سوار و
(۳) عطای بیست هزار رپیله ند و دیگر عنایات خسروانه سو
برافراخت - و سرکار مونگیر از توابع موطنه بهار در اقطاع او
مقرر گشت *

و چون مشارالیه از سایر امرای دکن بمقتانت و فطانت
امتیاز داشت در همین سال بمرحمت علم و نقاره فرق عزت
برافراخت - و بخدمت فوجداری سرکار گورکھپور از تغیر
مخلص خان سرافراز شده رخصت تعلقه یافت - و پستر
در کوهکیان دکن منتظم شده در تقدیم خدمات پادشاهی
می پرداخت - با آنکه از قوم چرکس بود از وطن گرینی در
والایت دکن رصامت و خویشی بهم مردم کرد - چنانچه

(۲) نسخه [ب - ج] آمده بود - (۳) نسخه [ج] عطایای *

(مآثر الامراء) [۴۲۱] (باب الميم)

صبیه خود را بهر دلاور خان حبشي (که پدرش نیز از امرای
نظام شاهیه بود) داد *

• مرشد قلبي خان ترکمان معروف •

• بمروت خان •

در عهد جهانگیری از ایران دیار رسیده بمنصب هفصدی
در صد سوار در سابق ملازمان پادشاهی انسلاک یافت - و در
سال سیوم فردوس آشیانی بمنصب هزاری سر برافراخته
بخدمت آخته بیکی اختصاص گرفت - و چون فروغ معامله دانی
و کارطایی او بر تو ظهور داد (از آنجا که در خدمت
میر ترکی مرتبه سنجی و پایه شناسی منظور می باشد - و
خایل الله خان میرترک از فرط خشونت مزاج کار موانق
مرضی پادشاهی نمی کرد) در سال ششم آن کار نیز بمروت خان
ضمیمه خدمت سابق گشته بافروزی بانصدی منصب و خطاب
عم خود مرشد قای خان (که لله شاه عباس ماضی بود)
نوازش یافت - و هنگام (که زیات پادشاهی از آگره
بعیدر دولت آباد ارتفاع یافت

* ع *

* پیدایش جهان این سنر مبارک باد *

ازان سال آگره (بخشد) از منزل روپ پاس فوجدار می متهرا
و مهابن و مالش شقاوت کیشان آن مرز بوم شورش لزوم بخان

(۲) یعنی سنه هزار و چهل و پنجم هجری •

(باب المیم) [۴۲۲] (مآثر الامر)

مرتوم تفویض یافت . و چون افزونی جمعیت ناگزیر ضبط آن سرزمین بود باضافه پانصدی ذات هزار و سیصد سوار بمنصب در هزاری در هزار سوار و مرحمت علم عز افتخار اندوخت - و پس ازان (که نقش عملداری در دران بوم فتنه خیز در سمت نشست و سرکشان تهر پیشه دست خوش سرچنگهای زبردست او گشتند) مورد تفضل پادشاهی شده بافزایش پانصدی پانصد سوار و عطای نقاره مبهایی گردید .

و در سال یازدهم سنه (۱۰۴۷) هزار و چهل و هفت هجری در اثنای تاخت بریلی از مواضع مفسدان (که همگی شورش گزینان آنجا در پناه دیوار بهمت آتش افروز هنگامه کین توزی بودند) بزخم تفنگ نقد زندگی در باخت - بسکه در فوجداری متعرا بند و اسیری بسیار نموده کنیزان جمیله پری چهره (که هر یک در حسن و ناز از دیگرے گزر سبقیت می برد) بسیار فراهم آورد - گویند در کوردهن نگر (که محاذی متعرا آن طرف آب چون است - و آنرا مولد و منشأ کشن میدانند) در شب هشتم از ماه سانون (که باعتبار میلادگان آنرا جنم اشتمی خوانند) غریب مجمع از زن و مرد نمود واقع می شود - اتفاقاً خان مذکور برورش آنها قشقه کشیده

(۲)

و دهوتی پوشیده دران هجوم عام نظارگی حسن بوده گشت

(۲) در نسخه [ج] حرف [زواو] نیست .

(مآثر الامراء) (۴۲۳) (باب الميم)

و را گشت مي نمود - زني ديد (که بجمال شک ماه بون)
مئل گرگي (که در (مه در آيد) او را برداشته روان شد -
چون مردمش کشتي در کنار آب مهيا داشته بودند بران
نشسته راه اکبر آباد گرفت - هنوز املا اظهار نکردند که دختر
که بون - احوال مرشد قلبي خان شاملو لله استاجلو خالي^(۲)
از غرائب نيست - مجمل بر زبان قام مي گذرد *
مشارالیه حاکم خواف و باخوز بود - چون علي قلبي خان
شاملو حاکم هرات و اميرالامراء خراسان متکفل للگی عباس
ميرزا (که از زمان جد خود شاه طهماسب صفوي ايالت خراسان
داشت) گرديد - و سلطان محمد خدا بنده والد شاهزاده
مذکور بفرمانروائي ايران ديار رسیده بسبب عدم بصارت او
کار قزلباش به بے ضبطي کشيد - و ملک محل حوادث و فتن
گشت - بافتضای عقل و مصلحت اندیش امراء خراسان را با
خون متفق ساخته در سنه (۹۸۹) نهد و هشتاد و نه عباس
ميرزا را سر بر آرا ساخت - و مخاطب بشاه عباس نمود - مرشد
قلبي خان از همه پيشتر درين باب کمر موافقت بسته
مهد و پيمان يکجهتي استوار نمود - اما مرتضی قلبي خان درناک
حاکم مشهد مقدس (که خود را همسر علي قلبي خان و
بيگلر بيگي نصف خراسان مي گرفت) يکتائي نورزیده در

(۲) نسخه [ج] مرشد قلبي خان لله استاجلو *

(باب الميم) [۴۲۴] (مآثر الامراء)

کارکنی افتاد - سلطان محمد خدا بنده با لشکر گران متوجه
خراسان گشت - عالی قلی خان قاب قبال در خود ندیده
در حصار هرات متحصن گردید - و مرشد قلی خان در تربت
تحصن جست - بعد از وقوع نزاع و جدال قرار بر مصالحه
یافت - سلطان محمد بشرط ایلی و اطاعت بدستور سابق
هرات را بشاهزاده و عالی قلیخان مسلم داشته معاودت نمود -
و بداس خاطر خان مذکور مرتضی قلی خان را از مشهد
مقدس تغیر ساخته بجهت تالیف قلوب مرشد قلی خان و
طائفة استاجلو حکومت آنجا را بسلیمان خان (که بزرگ زاد
آنها بود) نامزد کرد - و هنوز از استقامت دران ملک
نیافته بود که مرشد قلی خان زیارت روضه مطهره حضرت
امام الجن و الانس تقریب کرده بشهر درآمد - و ابواب
مکر و حیل گشوده بچرب زبانی و چاپلوسی اظهار اخلاص و
عقیدت بسلیمان خان نمود - و پس ازان (که بتفاریق مردم
او جمع آمدند) بسلیمان خان پیغام داد که شما را قشون
و لشکر آراسته (که از ضبط سرکشان این ناحیه بیرون
توانند آمد) نیهمت بعهده من را گذاشته خود بجانب خوان
و باخرز رفته بفراغت بگذرانید - او کام ناکام رضا جو گشته
درانه شد - و از اثنای راه احوال و اثقال انداخته بعراق
بدرزد - و مرشد قلی خان بر مشهد مقدس مستولی گشته

(سائرا الامرا) [۴۲۵] (باب الميم)

سرکشان اکثر مجال خراسان را برفق و ملايمت مطيع و منقاد خود ساختند. و بمرتبۀ در تاليف دلها کوشيد که حکمش در انجاي خراسان نافذ گشته شوکت و اقتدارش متزايد گرديد. پستّر بعلي قليخان اظهار محبت و اخلاص نموده برادر خود ابراهيم خان را نزد او فرستاد (که ترغيب ملک گيري کرده خان را با جذاب شاهي بجانب مشهد مقدس بيارد) تا مراسم فدريت و عقيدت بتقدیم رساند *

چون بها مهمات دنيا ازان قبيل است که در آغاز بمصادقت و دوستي فرا گيرند و در انجام بمخالفت دشمني برخيزند ريش سفيدان شاملو اقتدارش مکروه پنداشته بسعايت در آمده (۲) فيما بين آن در سردار اسباب وحشت سرانجام دادند. و رفته رفته کار بجائۀ رسيد که علي قاي خان شاه را برداشته فرج بمشهد کشيد. مرشد قلي خان سر جنگ نداشت و ميخواست مهم هر گونه باصلاح گرايد. در سوسفيدن ترشيز بوابر هم فرود آمدند. علي قاي خان بهيچ وجه سر بمصالحه نچندايدۀ عذاب حزم و هوشيارى از دست داده خون مباشر حرب گرديد. و بر جماعته تاخته پراکنده ساخت و بتعاقب آنها پرداخت. مرشد قلي خان با معدودے در چانه ايستاده بود. نظارش بر لواي شاهي افتاد. ممنون طالع

(۲) در نسخه [۱] حرف [واو] نيست.

(باب الميم) [۴۲۶] (مآثر الامرا)

خود گشته همک بران مقصور ساخته آن شهریار بلذد اقبال را بدست آوردن - و بهمان مردم کمی^(۲) بر اعدای حمله برده شکست فاحش داد - پس ازان (که علی قلی خان از تعاقب آن گروه باز آمد) از لشکر قول و علامت چتر شاهی اثری ندید - متحیر گشته در کمال یاس و ناکامی راه هرات پیش گرفت - مرشد قلی خان با سعادت ابدی توامان گشته ازین عطیه غیر مترقب کلاه شادمانیش بر تارک گردون سائید - و بعلي قلی خان نامه محبت آمیز بطریق معهود چاکرانه نوشته گله مندیهای در ستانه نمود - و این سانحه را باقتضای سرنوشت آسمانی حواله نمود *

بالجمله مرشد قلی خان اسباب سلطنت شاه عباس را ترتیب داده خود من حیث الاستقلال بر مسند وکالت و لگمی تکیه زد - و چون عرصه عراق را غبار آشوب و بد نسقی در گرفته بود بدار السطانه قزوين (که مقر خلافت شاهان صفویه بود) خالی شنیده مرشد قلی خان شاهزاده را برداشته بصرعت هرچه تمامتر از راه دامغان بقزوين در آمد - اقسقالان طوائف قزلباش از هر جانب بتهنیت قدم در آوردند - و چون این خبر باردوی سلطان محمد خدا بنده رسید از متجنده و اراسط الناس تا اعیان و روشناس دربار (که همه خانه^(۳)

(۲) نسخه [۱] مردم وی - (۳) نسخه [ج] با •

(مآثر الامرا) [۴۲۷] (باب الميم)

کوچ در قزوين داشتند) بے رخصت شروع در رفتن کردند *
چون قضا رسیده بود امرای عمده (که رائق و فائق
سلطنت بودند) نیز آنان مصلحت از دست داده قرار برفتن
قزوين دادند - و عهد و پیمان از مرشد قلبي خان گرفته خاطر
خود جمع ساختند - و چون بآن بلده در آمدند سلطان محمده
خدا بنده (که از ارضاع ناهموار روزگار و گیرودار جهان
ناپایدار دلگیر گشته گوشه عافیت و فراغت میطابید) بملاقات
فرزند ارجمند شاه عباس اظهار مسرت و شادمانی کرده خود را
از پادشاهی خلع نمود و فرق بسرا بتاج شاهي بپاراست -
روز دیگر مرشد قلبي خان ایوان چهل ستون را آراسته شاه را
بر تخت فرماندهي بر آورد - و امرا را بمواخذة خون سلطان
همزه میرزا در آورد - و چند نفر عمده را (که رکن رکین
سلطنت بودند) به ذبیح کشیده ^(۲) تقصیر سایر امرا و ارباب مناصب
بعفو مقرون ساخت - از آنجا که اکثریه چنین جاری شده [که
هرکه از شجاعان روزگار و بلند همتان نامدار در اعتلای لوای
دولت پادشاهی و ارتداع علم سلطنت صاحب اقبال سعی و ^(۳)
جانفشانی بکار برده عرق ریز تردد نمایان کردن هرگز بربستو
کامرانی نیاسوده از ساقی دوران غیر از جرعه تلخ کامی
نموشد - و آن همه اعانت و موافقت بمخالفت و عداوت کشد

(۲) نسخه [ب] به ذبیح کشیده - (۳) نسخه [ا] شاه *

(باب الميم) [۴۲۸] (مآثر الامراء)

و حقوق بعقوق هر بر هي آرد - و آخر الامر هر در سر آن
مي بازند (شايد وجهش آنست كه سلاطين ذري الاقتدار
دورانديش از مشاهده آثار عزم بلند و افتخار در امور عظيمه
ايقاي او را منافعي مصلحت خود تصور نموده بتضييع او
مي كوشند) اگرچه ظاهر آنست (كه بيشتراين اوجبه مجبول
خدمت فروشي و كار [آرائي ست] بقدر صدر نخوت و عونت راه
مي يابد و آنرا غيرت سلطنت هر نمي تابد] چون پايه قدر
و منزلت مرشد قلي خان بايوان كيوان رسيد و رتق و فتق امور
كلي و جزئي سلطنت بدر باز گرديد آتش حقد و حسد در
كانون سينه همسران و همچشمانش اشتعال يافت - چون شاه (كه
نشو و نما در طائفه شاملو يافته بود و لگمي مرشد قلي خان
و درميانه استاجلو بودن مرغوب طبعش نبود و درين وقت
سلكي كه مي كرد نيز نالخواه بود) در سال دوم جاوس
خود سنه (۹۹۷) نهصد و نود و هفت هجري هنگامه
(كه جانب خراسان برآمده بود) بجمعه اشاره نمود كه ناگاه
بكشك خانه او در آمده در خواب كارش تمام ساختند *

* مخلص خان *

برادر كلان آله وردمي خان مشهور است - در مبادي حال
ملازم سلطان پرويز بود - از رشادت و كار داني بپايه ديوانمي

(۲) نسخه [ج] درميان *

(مائراامرا) [۴۲۹] (باب الملم)

شاهزاده برآمده بهکومت و حراست موبه بتنه (که در لیل
سلطان مقرر بود) می برداخت . در سال نوزدهم جهانگیری
(چون شاهزاده ولی عهد شاهجهان بعد کشته شدن ابراهیم
خان فتح جنگ حاکم بنگاله فوجی برسم منقلا بسرداری راجه
بهیم پسر رانا امر سنگه بر سر بتنه فرستاد) مخلص خان را
پای همت از جا رفته با آن (که الله یار خان پسر افتخار خان^(۲)
و شیر خان افغان کمکی بودند) توفیق یاری نکرد که حصار
بتنه را استحکام داده روزی چند تا رسیدن عساکر پادشاهی
بگذرانند . بحجاب الله آباد شدافت . و پس ازان در ملازمان
جنت مکانی انتظام یافته بقرب و اعتبار فائز گردید . در هنگامه
شهر یاز بهمراهی خواجه ابوالحسن در هراردی یمین الدوله
بود . پس از جلوس اعلی حضرت بمنصب دو هزاری ذت
و سوار و عذایت عام سر درافراخته بفوجداری نردر دستوری^(۳)
یافت . و بعد ازان باضافه منصب و عطای نقاره کامیابی
اندوخته بخدمت فوجداری سرکار گورکه پور مفتخر و مباهی
گشت . و در سال هفتم بمنصب سه هزاری و موبه داری
تلنگانه (که دران وقت عبارت از ناندیر و غیره محلات
موبه محمدآباد بود) سر بلند گردیده بدان صوب مرخص
گشت . و در سال دهم سفر آخرت برگزید . گویند سراری جمیله^(۴)

(۲) نسخه [ب] الله یار خان - (۳) نسخه [ج] نردار - (۴) نسخه [ج] شد ه

(باب المیم) [۴۳۰] (مآثر الامرا)

بسیار جمع کرده بود - و در مرض موت پانصد اسامی آزاد کرد *
پسرش میرزا لشکری (که علامه روزگار بود - و در
بے صرفه گوئی و هرزه خائنی مشهور) به پشت گرمی التفات
مهابت خان در درگاه پادشاهی دولت (۲) در شناسی اندوخت -
گویند اول باعث کار شکنی خانجهان لودی آن بود الفصول
گشت - شب در غسل خانه بر سر اهتمام با حسین خان و
عظمت خان پسران خان مذکور خارج آهنگی نمود - آنها بر در
تشدد زدند - او گفت مردانگی شما فردا ظاهر خواهد شد
که قدرت را زنجیر در پا کرده یک کور (وپیه) می گیرند -
چون شب چوکی خان جهان بود پسران به تیش خانه آمده
پدر این حرف رسانیدند - چون ایام دولتش بانتهای رسیده بود
اینحرف پوچ بے اصل علامه واهمهای او گردیده خانه نشین
شد - اسلام خان بحکم پادشاهی آمده استفسار وجه انزوا
نمود - در آن وقت حرف میرزا لشکری گل کرد - اعلیٰ حضرت
او را مقید و مسلسل بقلعه گوالیار فرستاد - و بعد رسیدن
کار خان جهان بجائے که رسید از زندان رهائی یافته در
دیار غربت می زیست - تا باجل طبیعی در گذشت - و پسر
دیگرش زوالی سمت که تا سال بیستم اعلیٰ حضرت بمذنب
هفصدمی صد و پنجاه سوار سرفراز بود *

* معتمد خان محمد شریف *

از مردم غیر مشاهیر ایران است - چون بهندوستان رفته
شد بدستگیری بخت بیدار بدولت (رضاشاهی جنت مکانی
فائز گشت - و در سال سیوم بخطاب معتمد خان سرافرازی
یافت - در حق او ظرفای مغایه آن وقت این بیت گفتند

* بیت *

* بدر شاه جهالکیر خانی ارزان شد *

* شریفه بانوی ما رفت و معتمد خان شد *

مدتی بخشگیری اهدیان داشت - در سال نهم سلیمان بیگ
فدائی خان بخشی لشکر شاهزاده شاهجهان (که بهم انا
مامور بود) فوت کرد - و معتمد خان به بخشگیری عساکر
شاهی تعیین گشت - و در سال یازدهم (چون شاهزاده بتنسیق
مملکت دکن دستوری یافت) معتمد خان باز بدبخشگیری
فوج امتیاز گرفت - و در هفتم (که جنت مکانی مرتبه
اول بگلگشت کشمیر خورش فرمود - و مرکز خاطر محض
سیر بهار آن دیار بود) از اینجا (که دین موسم کتل پیر پنجال
از برف مالمال می باشد - و عبور لشکر از آن راه دشوار بلکه
معال) برآه پهلوی و دمطور نهضت اتفاق افتاد - و هر درخانه

(باب الہیم) [۴۳۲] (مآثر الامرا)

کشن گنگا جشن سال پانزدہم مطابق سنہ (۱۰۲۹) ہزار و

بیسست و ہجری آراستگی یافت *

و چون ازین منزل تا کشمیر ہمہ جا راہ بر کنار بہت
اصت و از در جانب کوه بلذد دارن و اکثر کتلہا بغایمت
گنگا و دشوار واقع شدہ (کہ ہرور بصعوبت میسر می آید)
لہذا میراہتمامی آن بعمدہ معتمد خان تفویض یافت کہ
غیر از معدودے در رکاب پادشاہی کسی را از امرای عظام
و غیرہ نگذارن - خان مذکور در پای کتل بہلباس فرود
آمد - و حسب اتفاق (چون سواری جنت مکانی متصل
خیمہ او (سید) برف و باران بمرتبہ ہجوم کرد کہ مزاج
پادشاہی بتشویش گرائیدہ با اہل ہرم در خیمہ او فرود آمد -
و از آشوب آن طوفان محفوظ گشتند - و شب باسودگی بہر
بردند - پادشاہ لباسے (کہ در ہر داشت) بمعتمد خان مرحمت
فرمود - و از اصل و اضافہ بمنصب ہزار و پانصدی پانصد
سوار سرش را بارج برین رسانید - غریب تر آنکہ با وصف
جربدگی (کہ لازمہ سفر کشمیر است) آن قدر خیدہای
متعدد و فرش و جامہ خواب و مصالح بارچی خانہ و اسباب
و آلات ضروری (کہ آنچه سرکار اہل دولت را درخور باشد)
ہمراہ داشت کہ حاجت بعاریت طلبی نشد - و چندان شیلان
کشید کہ بہمہ مردم اندرون و بیرون کفان نمود *

(مائثر الامر) [۴۳۳] (باب الميم)

سبحان الله آن وقت چه خیر و برکت بوده که در
قلیل منصبی های چنین هنگام این ۵۵۵ اسباب و سامان بود که
بیگاه و بیخبر از عهده مهمانداری پادشاه هندوستان برآمد -
در همین مراجعت کشمیر از تغیر میر جمله بخدمت عرض
مکرر چهره کامیابی افروخت - و چون بدولتخواهی شاهزاده
شاه جهان مشهور بود بعد از جاوس باضافه منصب و بمزید
قرب و اعتبار اختصاص گرفت - و در سال دوم از تغیر اسلام
خان به بخشگیری دوم سر برافراخت - و در سال دهم از
انتقال میر جمله بتفویض خدمت ولای میر بخشگیری و
از اصل و اضافه بمنصب چارهزاری در هزار سوار بلند مرتبه
گردید - و در همین سال باعانت سیو رام کور برادرزاده راجه
بتهل داس باتفاق راجه مذکور بولایت دهندیره تعیین گشت -
معمد خان اندرمن زمیذدار آنجا را گرفته بحضور آردن - و در

سال سیزدهم سنه (۱۰۴۹) هزار و چهل و نهم هجری از
هینجی سرا در گذشت - اگرچه در تاریخ دانی شهرت داشت
اما از اقبال نامه جهانگیری (که بعبارت سلیس و مربوط
نوشته کلک اخبار طراز ارسمت) معلوم میشود که سلیقه تاریخ
نویسی نداشت - چه بارصف عهده عهد نویسی املا بجزئیات
ضروری نپرداخته - بلکه معظم وقائع را هم با حذف و اسقاط

(۲) نسخه [ج] قلیل منصبی چنین هنگام - (۳) نسخه [ب] بینهل داس

(باب المیم) [۴۲۴] (مآثر الامراء)

بسیار بقید تحریر کشیده - دستکام پسرش تا سال میام پیاپی
هشتصدی دو صد سوار (سیده بدفعات بدخشیکری گجرات و
کابل و بنگاله تعیین یافته - سال هفتم جلوس عالمگیری در بنگاله
فوت نموده - محمد اشرف برادر معتمد خان در نیولاداری لکهندو^(۲)
عمارات عالیه درانجا بنا کرده - و سرا و پورہ اشرف آباد اساس
نهاده - و باغی نیز طرح انداخته که سیرگاہ عالم بود - تاریخ آنرا
بر دروازه بخط کتبه کنده - بوستان دوستان - دران باغ^(۳)
منزوی بود تا بسرا بهستان بقا شدافت *

* میرزا رستم صفری *

برادر خود میرزا مظفر حسین قندهاری ست - در احوال
او گذشت که سلطان محمد خدا بنده دارای ایران قندهار را
به مظفر حسین میرزا و زمین دادر را به رستم میرزا با دو
برادر خردش ابومعین میرزا و سنجر میرزا تفویض فرمود -
چون این الکه نسبت بقندهار بسیار محقر بود وفا بمعاش
میرزا و برادران نمیکرد - خواست که سیستان را از دست ملک
محمود (که از نژاد والیان قدیم آنجا بود - و بعد فوت شاه
اسمعیل ثانی بران ولایت استیلا یافت) بر آورده به الکه
خود افزایش - مظفر حسین میرزا بر سر ملک محمود فوج

(۲) نسخه [ج] برادرش محمد اشرف در نیولاداری - (۳) یعنی سنه هزار
و چهل هجری *

(مآثر الامرا) [۴۳۵] (باب المیم)

کشیده پس از آویز و ستیز دختر او بازدراج خود آورده آن ناحیه را بدو مسلم داشت - این معنی موجب کلفت هر دو برادر گشت - رستم میرزا مکرر باعانت حمزه بیگ لله بر قندهار لشکر کشیده طرفه نبست *

چون اکثر بلاد خراسان لکدکوب حوادث اوزبک گشت و سر و سردارے مشخص نداشتند میرزا از زمین دادر به فراه شتافته متصرف شد - و بکرات با اوزبک عرصه بیگار آراسته لوای مردانگی و شجاعت برافراخت - و پس ازان هوای تسخیر سیستان در سر گرفته بران دیار یلغار برد - ملک محمود بعد تحصن و رعایت لوازم قلعه داری ملاقات کرده بمراهم خدمت پرداخت - میرزا در عالم مستی باغواوی کوتاه خردان مغرور ملک را محبوس ساخت - پسرش جلال الدین جمع فراه آورده بصیچ آریزش پیش گرفت - میرزا ملک محمود را از هم گذرانید - چون تاب مقابله نداشت راه زمین دادر سپرد - او بتعاقب افتاد - ناچار برگشته بچنگ پیوست - شکست بر میرزا افتاد - پس ازان در نظرها رقعے نماند - بزرگ برادر (که منتهز فرصت بود) دست چیرگی برگشاده زمین دادر نیز برگرفت - رستم میرزا بتیزی آمده قلات بستد - روزی بشکار رفته بود - طایفه بیات خواستند آن را متصرف شوند - والده میرزا بقلعه داری پرداخت - و بتفنگ یکی از حرام نمکان

(باب المیم) [۴۲۶] (مآثر الامرا)

(که بجانب آن ضعیفه سردان) در گذشت - اگرچه میرزا بسیارے را بتیغ انتقام گذرانید اما (چون اوضاع زمانه حسب دلخواه ندید - و آرازه آمد آمد جنود هندوستان بگرفتن آن دیار بے جمعیتی دیگر می افزود) بشریف خان اتکه حاکم غزنین دوستی داستان بر خوانده آهنگ بندگی پادشاهی وانمود - حسب درخواست منشور طلب ارسال یافت - سال سی و هشتم اکبری سنه (۱۰۰۱) هزار و یک میرزا بکنار آب چناب رسید - سرا پرده و بارگاه و قالینها و دیگر زخمت فراش خانه مصحوب قرا بیگ ترکمان از سرکار پادشاهی فرستادند - و متصل آن کمر خنجر مرصع بدست حکیم الملک ارسال یافت - چون نزدیک رسید شریف خان و آصف خان و شاه بیگ خان و برخی امرا باستقبال دستوری یافتند - بچهار کردهی لاهور روز جشن دسہرا خانخانان و زین خان کوکه پذیره گشته با سنجر میرزا برادر خرد و چهار پسر مراد شاهرخ حسن ابراہیم و با چهار صد ترکمان دولت ملازمت دریافت - چون قالیف بوادر کلانش منظور بون بمنصب والی پنجہزاری و انعام یک کرور تنگہ مرادی و اقطاع ملتان و بسیارے برگذات بلوچستان (که افزون از قندھار است) برنواختند - و پس از چندے بعنایت علم و نفاذ اعتبار برافزودند - میرزا

(۲) در [نسخه - ج] لفظ [اکبری] نیست .

(مآثر الامراء) [۴۳۷] (باب الميم)

ابو سعيد (که در قندهار مانده بود) نیز رسیده بنوکری
پادشاهی امتیاز یافت *

چون مردم میرزا در ملتان دان و سند را از اعتدال
بر گذرانیدند سال چهارم سرکار چیتور باقطاع میرزا مقرر شده بدان
سودستوری یافت . اما بذابرجه از سرهذ بر گردانیدند -
چون راجه باسو و برخه بوم نشینان شمالی کوهسار هر از
فرمان پذیری بر تافتند سال چهل و یکم پتهان و آن نواحی
در قبول میرزا تناخواه گشته بدان حدود مرخص شد . و آصف
خان را بیادری همراه دادند - میان میرزا و خان مزبور ناسازی
افتاد - راجه باسو مؤ را استوار کرده نخوت فروشی پیش
گرفت - پادشاه جگت سنگه بوز راجه مانسگه را نامزد فرموده
میرزا را بحضور خواند - سال چهل و سیوم زایسین و آن حوالی
بجاکیر میرزا قرار یافتند بدان جانب شذافت *

چون گشایش احمدنگر به درنگ افتاد و سپاه از گران ارزی
بستوه آمد و بد گوهران سر بفساد برداشتند شاهزاده سلطان
دانیال التماس کمک نمود - پادشاه از برهانپور فوج تازه
بهر کردگی میرزا و یک لک اشرفی روانه کرد - آزان باز
میرزا کمکی دکن بود - دختر خان خانان برای بهر خود
میرزا مراد خواستگاری نموده بحسن یازمی آن سپه سالار
مدعی در نصبه ثمرنی (که الحال به ظفرنگر زبان زد است)

گذرانید - و در سال هفتم جهانگیری سنه (۱۰۲۱) هزار و بیست و یک از انتقال میرزا غازی ترخان بحکومت تته و عنایت دولک زبیده برسم مدد خرج سرافرازی یافت - چمت مکانی نصایح ارجند در مراعات قانون عدالت و نصفت فرموده در روانه ساختن ارغونیه (که از چند سال آن دیار بآنها متعلق است) با خسرو خان چرگس وکیل چهار پشته آن سلسله (که مباراد غدرت اندیشد) تاکید رفت - و میر عبد الرزاق معموری بهمراهی نامزد شد که جمع آن محروسه را از قرار هست و بود جمع بسته بمیرزا و توابع او تذخواه دهد - میرزا با ارغونیه بدساروکیها نموده بخلاف چشمداشت با متوطنان آنجا نیز طریق پیش گرفت (که منافعی آئین صورت و مردمی بود) - ناچار معزول شد - چون بحضور پیوست عالمه بداد خواهی همراه آمد - لهذا میرزا حواله انی رای سگنه دکن شد تا جواب مدعیان گوید - پس از چندس جنت مکانی نزد خود طلب داشته مشمول عوطف ساخت - و دختر میرزا را بسطان پرریز پیوند بیوگانی دادند - پس ازان بمنصب شش هزاری امتیاز یافته به صاحب صوبگی آله آباد اختصاص گرفت *

چون شاهزاده شاهجهان از بنگاله گذشته پتده و بهار

(مآثر الامراء) (۱۴۲۹) (باب الميم)

بتصرف در آردن عبد الله خان بطريق منقلا گرم و گيرا رسیده
در قصبه جهوسي مقابل اله آباد آنطرف آب گنگ معسكر
آراست - ميرزا در قلعه متحصن گشت - چون خان مذکور
نواره مستعد همراه داشت بضرب توپ و تفنگ از آب گذشته
در شهر در آمد - هر چند درمي خان مبر آتش شاهي تعهد
مي نمود که در اندک فرصت قلعه منقلاج مي شود عبدالله
خان اضطراب بيجا نموده باز به جهوسي برگشت - (۲)
چند نگذشته بود که آرازه آمد آمد پادشاهي بلند شد -
ميرزا ازان محنت برآمده راحت و آسائش از سر گرفت -
و در سال بيست و يك بصوبه داري بهار تعيين گردید - و در
سال اول جلوس شاهجهاني از حکومت بهار معزول گشته بحضور
رسید - چون عارضه نقرس مزمن عذره کبر سن شده از حرکت
بازداشت از تکاليف نوکري معاف فرموده به ساليانه یک
لک و بيست هزار روپيه موظف ساختند - تا بفراغ بال در
دارالخلافة آگره بگذرانند - و در سال ششم جشن کتخدائي
شاهزاده محمد شجاع با صبيحة ميرزا انعمان يافت * ع *

* مهدي باقيس بسر منزل جهشيد آمد *

(۳) تاريخ اسمت - و در عمر هفتاد و دو سالگي سال پانزدهم
(۵)

(۲) در نسخه [ج] لفظ [بيجا] نيست - (۳) نسخه [ب] یک لک و هشت
هزار روپيه - (۴) يعنى سنه هزار و چهل و دو - (۵) نسخه [ج] هشتاد و دو

('ب المیم) (۴۴۰) (مآثر الامرا)

سنه (۱۰۵۱) هزار و پنجاه و یک جهان را پدرود نمود -
گویند چون میرزا در گذشت متصدیان آگره خواستند که ضبط
اموال نمایند - حلیه جلیله میرزا کنیزان را لباس مردانه
پوشانده تفنگها در دست آماده جنگ شد که با ما مثل سایر
امرا نتوان ره سپرد - آنها بنابر احتیاط دست کشیده بحضور
نوشته - اعلی حضرت معظوظ شده سوای فیلان همه را
معاف فرموده *

میرزا مرد دنیا بود - بمزاج روزگار آشنا - و نسبت برادر
کلان بهیار آرمیده و ضابطه دان - روزی در شکارگاه باشه پور
رای سال درباری بدرختی نشست - همراهان میرزا بر گرفتند -
برخی راجپوت بآویزه برخاستند - میرزا بآهنگ آرامش آن
آشوبگاه رفت - ناگهان شمشیر بدست رسید - از کار آگهی
آن بے راهه رو را بسته نزد رای سال فرستاد - عرش آشیانی
بر مردمی و بردباری میرزا آفرین کردند - طبع موزون هم داشت -
فدائی تخاص میگرد - از دست * قطع *

* برچید دلم بمطایمانی را *

* کج باختام نرد خدانی را *

* ابروی بتی قبله خود ساختم ام *

* بر طاق نهاده ام مسلمانی را *

و هزل میرزا برتبه بود - هنگامه [که برادر کلانش مظفر حسین

(مآثر الامرا) [۴۴۱] (باب الميم)

ميرزا (که با هم نفاق و عداوت بوده) از فندهار مي آمد [

این رباعي گفت * * رباعي * *

* آن کور که در راه حسد پامال است *

* دجال نگويمش خر دجال است *

* گويند ز ايران خنمي مي آيد *

* ای باد سموم رقت استقبال است *

این قطعه مشهور از دست

* قطعه *

* مرا زين پيشتـر بود ای عزيزان *

* ذکر چون جرّه باز تيز چنگ *

* بهر ميدے که مي افکندم او را *

* نمي داند مچـالے و درنگے *

* کنون پريده است آن باز و مانده *

* بدستـم تـمـمے و جفتـم زنگے *

أحوال پيران ميرزا (که هريك صاحب نام و نشان بود) بجای

خود ثبت است . برادرانش ابو سعيد ميرزا و سنجر ميرزا هر دو

در سنه (۱۰۰۵) هزار و پنج باجل طبيعي در گذشتند *

* موسوي خان صدر *

گویند از سادات مشهور مقدس است . و با سيد يوسف خان

رضوي قرابت قریبه داشت . در عهد جهانگیری به روشنائی

(باب المیم) [۴۴۲] (مآثر الامراء)

بادشاهی کامیاب گشته سال پانزدهم به داروغگی آبدار خانه
مر بلند گردید - و رفته رفته بدایهٔ مدارت کل و منصب
دو هزاری پانصد سوار مرتقی شد - پس از فوت جهانگیری^(۲)
چون با یمین الدوله یکزیان بود سال اول جلوس فرودس آشیانی
(که سعادت بار اندرخت) به بحالی مدارت کل و از اصل
و اضافه بمنصب سه هزار و هفت صد و پنجاه سوار درجه
اعتلا پیمود - سال پنجم بمنصب چهار هزار و هفتصد و پنجاه
سوار افتخار یافت - سال شانزدهم چون بعرض پادشاه رسید
که او (چنانکه باید) عهده برای تعلقه ماموره نیست - لهذا
پای عزل در میان آمد - سال هفدهم هژدهم صفر سنه (۱۰۵۴)
هزار و پنجاه و چهار هجری بمعموره بقا شتافت - در پسر
او بعنایم درخور سرفرازی یافتند - گویند چندان کسب علم
نکرده بود - از کثرت مصاحبت با اهل کمال علم مجلس و
تقریر خوب بهم رسانیده بود •

* مبارز خان روشده *

در عهد جهانگیری به بلند پایهٔ امارت ارتقا یافته بمنصب
سه هزار و سه سوار ارج پیدای اعتبار گردید - از عهد
آن پادشاه تا صوبه داری لشکر خان مبادی سلطنت اعلی
حضرت بتعیناتی کابل گذرانید - و در جنگ پلنگتوش اوزبک
هفته سالار نذر مجده خان والی بلخ (که با خانہ زاد خان

(مآثر الامراء) [۱۴۳] (باب المیر)

خان زمان در حوالی غزنین اتفاق افتاد (خان مزبور هراول
فوج فیروزی بود - دران معرکه کارنامه جلاوت و جان بهاری
بظهور رسانید - پستّر در کمیدان دکن انتظام گرفت - و در
تسخیر دولت آباد بمردانگی و بهادری کارنامه بر ساخت -
خصوص روزه [که خان زمان خزانه رسد از ظفرنگر گرفته
داخل موضع کهرکی (که پنج کورهی دولت آباد و الحال
موسوم به اورنگ آباد است) می شد] عادل شاهیه و نظام
شاهیه یکدل گشته خود را غافل بقول زدند - سردار نبود کار
پای ثبات افشوده آریزش سترگ نمود - اعادی کاره نه ساخته
رو بر تافتند - و بقصد تلافی بچنداول در آویختند - از جانب
بهادر جی پسر جادو رای چون ابر صاعقه بر تاخته قلب
مخالف را پراکنده گردانید - و از جانب مبارز خان (که او
نیز در چنداری بود) خود را رسانیده از مقراض بران تیغ
دو دم و بقراضه پیکان در سر جامه زخم رسائی بر تن
اکثر بل سر تا سر آن گزوه کم فرصت زیاده سر برید - و
خون آن خاکساران باد پیم را (که دست قضا گرد نحوست
و ادبار بر سراپای آنها ریخته بود) با خاک عرصه مصاف
بر آمیخت *

پس از فوت مهابت خان خانخانا (چون سوره داری)

دکن در سال هشتم در حصه شده بالاگهات بخان زمان و

(باب الميم) [۴۴] (مآثر الامراء)

پایان گهات بخان دوران تفویض یافت (کمکیان عمده نیز تفریق شدند - و سایر متعینه برضامندی یکدیگر قرار یافتند - مبارز

بخان بهمراهی خانزمان تعیین دولت آباد گشته بافزونگی پانصدی پانصد سوار سرافراز گردید - پس ازان بحضور شتافته در سال

(۳) یازدهم بمنصب چار هزارمی ذات و سوار فرق افتخار برافراخت

و چون مدتها در کابل گذرانیده از راه و رسم جنگ افغانان

آگهی داشت و باب آن ملک و مصالح جنگ آنجا دانسته باز

کمکی گردانیدند - سال هژدهم سنه (۱۰۵۶) هزار و پنجاه

و شش هجری در فوجداری و تیولداری دیبال پور خانه بر

سرش فرود آمده زخم هستی بر بست - به بزرگی و دینداری

شهرت عظیم داشت - اوقاتش بروزه و نماز و مطالعه تفسیر

و فقه می گذشت - ملازمانش چه سوار و پیاده کلمه طیب

ورد زبان داشتند - و کلمه گویان راه میرفتند - و باین وجه

شناخته میشد که نوکر مبارز خان است - گویند مشار الیه

در زهد و تقوی ثانی اثنبین عمر بن عبد العزیز بود - و

در تدبیر و رسائی فکر درم عمر بن عاص - تمام عمر بعزت

و اعتبار بسر برد •

(۲) نسخه [ب] پائین گهات - (۳) نسخه [ج] پانزدهم - (۴) نسخه

[ب] باب الملك •

• مهيس داس راتهور •

پهر داپت که برادر راجه سورج سنگهه بود - مومى اليه
ابتدا در نوکری مهابت خان خانخازان نامی برادر سردی
بر آورد - بعد فوت خان مزبور سال هشتم جلوس بملازمت
خودروس آشیانی پیوسته بمنصب پانصدی چهار صد سوار
نامیه اعتبار افروخت - و بهراهی شاهزاده اورنگ زیب (که
به پشت گروی افواج متعینه جهت استیصال ججهار سنگهه
بوندیله تعیین شده بود) شتافت - و سال نهم با خان دروان
بجانب ناندیر تعیین گردید - سال یازدهم از اصل و
اضافه بمنصب هزاری شش صد سوار و سال پانزدهم باضافه
چهار صد سوار و عطای علم مبهات اندرخته همراه شاهزاده
دارا شکوه جانب قذهار شتافت - و سال شانزدهم از اصل
و اضافه بمنصب دو هزار سوار و عطای پرکنه جالور
بطریق رطن بجاگیر (ایم کامرانی افراشت - سال نوزدهم
باضافه پانصدی ذات افتخار پذیرفته همراه شاهزاده مراد
بخش بتسخیر بلخ و بدخشان رفت - و بستر از اصل و اضافه
بمنصب سه هزار سوار و عنایت نقاره بلند آوازه

• گشمت •

و چون (پس از رسیدن شاهزاده بلخ و آوازه شدن
نذر محمد خان و الی آنجا) بهادر خان و امالت خان با جمعه

(باب المیم) [۴۴۶] (مآثر الامر)

بتعاقب او مامور شدند او بوفور کار طایبی بے اجازت شاهزاده
همراهی آنها گردید . و سال بیستم حسب الطلب بحضور
آمد - در همان سال مطابق سنه (۱۰۵۶) هزار و پنجاه
و شش هجری رخت هستی بر بست - مرد کار دیده
پیکار ورزیده بود - پادشاه اعتماد بسیار بر او داشت - و در
دولت خانة پادشاهی پس تخت پهلوی سندلی (که برای
شمشیر و ترکش بفامله در گز می بود) می ایستاد - و
وقت سواری بفامله در برابر آن می آمد - پسر کلانش رتن
(که در جالور بود - و بچهار صدی دریمت سوار سرفراز)
از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار
مورد ترحم گشت - و از وطن آمده بدولت آستان بوسن کام^(۳)
دل برگرفته پیش شاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر به بلخ
دستوری یافت - و چون شاهزاده صوبه مذکور را به نذر محمد
خان والی آنجا باز گذاشته مراجعت نمود او در عرض راه
به زد و خورد با امانان مصدر توددات گشت - و سال
بیست و دوم با شاهزاده مذکور بجانب قندهار شتافت - و در
جنگ با تزلباش همراه رستم خان تعیین گردید - و سال بیست
و پنجم بعطای علم رایم افتخار افراشته همراه شاهزاده
مذکور بار دوم بمهم مزبور و بار سیوم همراه شاهزاده دارا شکوه

(۲) نسخه [ب] بفور - (۳) نسخه [ب] آستانبوسنی .

(مآثر الامراء) (۴۴۷) (باب الميم)

تعين شد - و سال بيست و هشتم با علامي سعد الله
خان بانهدام چنور راهي گشته - سال سي ام نزد شاهزاده
محمد اورنگ زيب بهادر بجانب دکن علم عزيمت بر افراشت -
و در جنگ عادل خانیه مراسم جانفشاني بتقديم رسانيده
در جلدوی آن از اصل و اضافه بمنصب دز هزاری دو هزار
سوار مرتقي گشت - پس ازان همراهِ مهاراجه جسونت سنگه
در جنگم (که متصل ارجين . ز داد) قرار گرفته وقت
زد و خورد داد دليري و دلارزي داده ته تبغ مبارزان فوج
(۲)
عالمگيري در آمده *

* مير سيد جلال صدر *

خلف الصدق مير سيد محمد بخاری رضوي ست که
به پنج واسطه بشاه عالم (که در مقام رسول آباد ظاهر بلده
احمد آباد آسوده است) مي رسد - او بيستم جمادي الآخرة
سنه (۸۱۷) هشتصد و هفده متولد شد - و در هشت صد
و هشتاد (۸۸۰) رحلت نمود - ازادت از پدر خود قطب عالم
يافته - او نبيرو سید جلال مخدوم جهانيان است - بذابر
مخالفت حاکم ارچهه بفرموده پدر و مرشد خود شاه محمود
در زمان سلطان محمود (که بدر واسطه پور سلطان مظفر
والی گجرات است) بدان ديار آمده در قصبه تبوه سه کورهی

(۲) نسخه [ب] در آمد - (۳) نسخه [ج] شده *

(باب المیم) [۴۴۸] (مآثر الامراء)

احمد آباد طرح اقامت ریخت - و در سنه (۸۵۷) هشتصد و پنجاه و هفت در گذشت - میر سید محمد بسجاده نشینی شاه عالم بدزید فضل و بزرگی متصف بود - و در فقر و توکل ثانی نداشت - ترجمه قرآن شریف بعبارت خوب ترتیب داده - هنگام (که جنم مکانی از گجرات بسیر دریای شور لوی عزیمت بسمت کنبایم^(۲) برافراخت) میر در کمال تبجیل و تعظیم همراه بود - اعلیٰ حضرت نیز در مرتبه بادراک لقای آن سید جلیل القدر فیض یاب شد - نوبت اول در ایام شاهزادگی در خطه احمد آباد و دوم وقت که از جنم متوجه قرارگاه خلافت شد - آن بزرگوار در تاریخ ولادت خود بدین مصرع مشهور

* من و دست و دامان آل رسول *

ملهم گشت - گویند مذهب سید و آباء ایشان امامیه است - در سنه (۱۰۴۵) هزار و چهل و پنج سال هشتم شاهجهانی رحلت نمود - مدفن او گنبد متصل بدروازه سمت غربی روضه شاه عالم است *

میر سید جلال بحسن صورت و ستودگی هیرت آراستی داشت - و در علم ظاهری و فزون دانش مهمی ماهر بود - طبعش موزون و بسیار مناسب بشعر - رضائی تخلص میکرد

(۲) نسخه [ب] کنبهات - (۳) یعنی سنه نهصد و هشتاد و نه *

این رباعی مشهور از دست *
* رباعی *

* در نخوت و کبر لا علاج چه کنم *

* با آنکه اسیر احتیاجم چه کنم *

* میروم بنیاز و نار دلبر نکشم *

* من عاشق معشوق مزاجم چه کنم *

سید یانزدهم جمادی الآخرة سنه (۱۰۰۳) هزار و سه
هجری ولادت یافت - وارث رسول تاریخ است - پس از جلوس
فرمانروائی اعلیٰ حضرت بموجب ارشاد پدر گرامی قدر بادای
تهنیت سلطنت بدار الخلافه اگره رسیده بانواع نوازش و اکرام
اعزاز تمام یافته - مقصده المرام بوطن مراجعت نمود - مرتبه
دوم باز بحضور رسید - چون در ازمنه ماضیه نیز ازین سلسله
چند در سلک اعظم امرای سلاطین گجرات انتظام داشتند

اعلیٰ حضرت هفتم شعبان سنه (۱۰۵۲) هزار و پنجاه و دو
هجری سال شانزدهم بکمال مبالغه میر را از لباس فقر برآورده
بمنصب چهار هزاری و خدمت صدقات هندوستان از تغیر
موسوی خان بلند مرتبه فرمود - و سید با صرف اخلاق مرضیه
و انتساب چنین دردمان عالیه عالییه بعرض رسانید که از
مصاهله و بی خبری موسوی خان صدر سابق وجه مدد معاش
باکثر مردم (که املا استحقاق نداشتند) مقرر شده - و

(۲) یعنی سنه هزار و سه هجری *

(باب الميم) [۴۵۰] (مآثر الامرا)

بیشتره باسذان جعلی اراضی بسیار متصرف اند - حکم بممالک
محروسه رفت که تا تحقیق و تقدیم اسذان مدد معاش عموماً
ضبط نمایند - هرچند در عالم نوکری این قسم دقتها را
(که منبغی از ذمه براءت خود و ادای حقوق آقا است) عرفاً
و عقلاً مستحسن داشته اند اما در خلائق سخت بدنامی
بصید عاید شد *

اتفاقاً در همان ایام بدامان بیگم صاحبه آتش در گرفت - و
اکثر بدن سوخت - خیرات و انعام وافر بعمل آمد - زندانیان
آزان گشته - مطالبات معاف شد - این حکم نیز موقوف
ماند - میر باضافه های متواتر بمنصب شش هزار سوار
سرافراز گردید - اگر اجلس می گذاشت ترقی عظیم می کرد -
سال بیست و یکم در لاهور غره جمادی الاولی سنه (۱۰۵۷)
هزار و پنجاه و هفت هجری در جوانی بساط هستی
در پیچید *

گویند ملا محمد صوفی مازندرانعی مشهور در جوانی از
ایران آمده اکثر ممالک هندوستان را بقدم سیر و سیاحت
پیموده در احمدآباد رنگ سکونت ریخت - و بمیر تعلق
خاطر بهم رسانیده تعلیم او می نمود - شعر ملا خالی از
لطف نیست - این بیت از ساقی نامه اوست * * بیت *

* نمی ماند این باده اصلاً بآب *

* تو گوئی که حل کرده اند آفتاب *

ملا بیاضی ترتیب داده (موسوم به بتخانه) شصت هزار بیست
از دروین شعرا برجیده - سیف خان موبه دار گجرات
اعتقادی با ملا داشت - حسب الطلب جنس مکانی لا علاج
ملا را روانه نمود - در راه فوت کرد - و دران حالت این
رباعی گفت *

* رباعی *

(۲)
* ای شاه نه تخت و نه نگین می ماند *

* از بهر تو یک در گز زمین می ماند *

* مندرق خود و کاسه دریشان را *

* خالی کن و پر کن که همین می ماند *

پادشاه شنیده رقتها نمود *

(۳)
بالجمله از میر سید جلال در پسر ماند - از آن مهمی

بصید جعفر که در صورت و سیرت مشابهتی تمام بدو داشته -

چون بمیر خدمت مدارت تفویض یافت از بسجاده نشین

رضه شاه عالم اختصاص گرفت - درم سید علی مخاطب

به رضوی خان که بصدارت هندوستان رسید - احوالش جدا

ترقیم یافته - میر سید جلال مبیة خون را بشیخ فرید پسر

سید بهروز بخاری مخاطب بدیندار خان نسبت کرد *

* محمد زمان طهرانی *

از منصب داران عهد جذت مکانی ست - و مدتها بتعیناتی
 صوبه بنگاله گذرانیده - فوجدار و تیولدار سلامت بود - پس
 ازان (که دیهم سلطنت بجلوس فردوس آشیانی رونق یافت)
 در سال اول به بحالی منصب دو هزاری سوار (که
 از سابق داشت) نامهیه مباحث برافروخت - سال چهارم
 باضافه دريست سوار و سال پنجم نیز باضافه مذکور
 کامرانی اندوخت - سال هشتم بحضور آمده جبهه ارادت بو
 آستانه عقیدت گذاشت - بعد چندی همراه اسلام خان (که
 از تغیر اعظم خان به صوبه داری بنگاله مفتخر گردیده بود)
 رخصت آن صوب یافت - و در هنگامه مردم آشام (که بامدان
 بلدیو برادر پرچمیت زمیندار کوچ هاجو پرداخته مصدر انواع
 سرشخی گردیده بودند) همراه میر زین الدین علی برادر
 اسلام خان (که مخاطب به سیادت خان گشته) تودعات
 نمایان و خدمات شایان بتقدیم رسانیده (سوخ و فدویت را
 بر روی روز افکند - بنابران سال یازدهم از اهل و اضافه
 بمنصب دو هزاری هزار و هشت صد سوار مررد عاطفت شد -
 سال پانزدهم باضافه دو بیست سوار تابیدانش مساری ذات
 گردید - و چون درین سال اردیبه پادشاهزاده محمد شجاع

(۲) در [بعضی نسخه] کوچ هاجو - (۳) نسخه [ب] گردیدند *

(مآثر الامراء) [۴۵۳] (باب الميم)

ضمیمه موبه دارمی بنگاله تقرر یافتند از بر طبق حکم بضبط و
ربط آنجا اختصاص گرفتند - سال نوزدهم از آنجا معزول
شده ببارگاه سلطنت رسیدند - سال بیستم نزد پادشاهزاده
محمد اورنگ زیب بهادر (که برای بند و بست بلخ و غیره
شکافته بود) دستوری یافتند - و چون پادشاهزاده بلخ را بکسان
نذر محمد خان سپرده سال بیست و یکم معارفت نمودند از
حسب الطامه پیش از پادشاهزاده خود را بدرگاه دلا رسانیدند -
پس از آن احوال او معلوم نگردیده *

* مادهر سنگه هادا *

پسر دوم رار رتن اسمت - سال اول جلوس فردوس آشیانی
ببعلی هزاری شش صد سوار منصب سابق تارک عزت
برافراخته - سال دوم بتعاقب خان جهان لودی و سال سیوم
پس از وصول موکب پادشاهی بدکن در فوج (که سرگروه آن
شایسته خان بود) و پستر بانفاق سید مظفر خان بمالش
خان جهان لودی (که از دکن برآمده جانب مالوه راهی
گردیده بود) تعیین شد - چون اینها بجستجوی آن سرسینه
دادمی فرار گام فراخ بر زده خود را بوی رسانیدند از ناچار
شده از اسب فرود آمدند - در آن ایام زن و خود مادهر سنگه
(که هر اول سید مظفر خان بود) برچهره بوز زن و بدین
همین خدمت از اصل و اضافه بمنصب در هزار سوار

(باب المیم) [۴۵۴] (مآثر الامرا)

و عذایت علم سرمایه ناموری اندوخت - و چون در همین سال راز رتن پدرش در گذشت پادشاه او را باضافه بانصدی پانصد سوار و عذایت پرگنه کورتهه بیلاتهه در جاگیر مهابات بخشید - سال ششم همراه سلطان شجاع بصوب دکن راهی گشت - و پس از فوت مهابت خان صوبه دار دکن تعیذات خان دوزان صوبه دار برهانپور گردید *

درین ضمن (که شورش ساهو بهونسله در نواح دولت آباد رو داد و خاندوزان با دیگر تعیناتیان عزیمت تنبیه او پیش نهاد خاطر ساخته رزانه شد) او را به محافظت بلده برهانپور گذاشت - پستتر سال هفتم بهمراهی خان مذکور بمالش ججهار سنگه بذرپاه مقرر شده بعد رسیدن در ملک چاندا روزه (۲) (که نیکدام عم بهادر خان راهله زن و خورد نموده زخمی در میدان افتاد) مدهو سنگه از یهبن نیکدام جلو انداخته برخی ازان گروه طغیان سرشمت را بنایره قتال کالای هستی (۳) پسوخت - و بقیه را از پیش رو برداشت - پستتر باتفاق سید محمد پسر کلان خان دوزان بران گروه وخیم العاقبت (که در جوهر ساختن عیال خود بودند) دریده چندین کس را بر خاک هلاک انداخت - پس از رسیدن حضور مشارالیه از اصل و اضافه بمذصب سه هزار و ششصد

(۲) نسخه [ج] چانده - (۳) نسخه [ب] بر سوخت *

(مآثر الامرا) [۴۵۵] (باب المیم)

سوار چهارم مغاورت برافروخت - سال نهم (چون بلده
برهانپور بوررد رایات فیروزی رونق گرفت و جهت تنبیه سامو
بهونسله و تخریب ملک عادل خانید سه فوج بسرداری سه کس
مقرر شد) او به همراهی خان دوران بهادر دستوری یافت - بعد از
معاودت از آنجا سال دهم چون به ملازمت پیوست از اصل و اضافه
بمنصب سه هزار و دو هزار سوار آموزش یافت - سال یازدهم
در رکاب سلطان محمد شجاع به سو ب کابل (همی گردید - سال
سیزدهم به همراهی سلطان مراد بخش (که بجانب کابل معین
شده بود) روانه گشت - و پس از مراجعت شاهزاده سال
چهاردهم (که نعمت باز اندوخت) از اصل و اضافه بمنصب سه
هزار و دو هزار و پانصد سوار مورد مراحم شد - سال شانزدهم
با فائده پانصد سوار اختصاص گرفت - سال هیجدهم بکرمک
امیرالامرا صوبه دز کابل (که بتسلیخ بدخشان مامور بود)
رخصت پذیرفت - پسر دز رکاب سلطان مراد بخش بدماج
شذافته (چون سلطان مزبور تعالی مذکور را گذاشت - و
سلطان محمد ازراک زیب بجای او دامن گردید) مشارالیه
بتقدیم خدمات پرداخته چندت بحفاظت فنعاً بلخ مامور
بود - چون شاهزاده مرحوم حسب الامر زدر والا قدر صوبه
مسطور را به دز محمد خان داعی آنجا باز گذاشته معاودت
نمود (پس از وصول بکابل) مامور سنگه مطابق حکم از

(باب الميم) [۴۵۶] (مآثر الامراء)

شاهزاده رخصت شده سال بیست و یکم در پیشگاه سلطنت رسید و رخصت وطن یافت - و پس از چندسے مطابق سنه (۱۰۵۷) هزار و پنجاه و هفت هجری از تماشاگاه دنیا چشم بر بست - مکان سنگه هادا پسر ارست که احوالش جداگانه تھطیر پذیرفته *

* میرزا والی *

پسر خواجه حسن نقشبندی سمک ^(۲) ^{سبدا} - خواجه از دیرباز در کابل طرح سکونت انداخته روزگار می گذرانید - چون میرزا سلیمان والی بدخشان دست تغلب و استیلای شاه ابوالمعالی را از دامن احوال میرزا محمد حکیم والی کابل (که هنوز بمن تمییز نرسیده بود) کوتاه ساخته او را بپاداش کردارش رسانید و صبیغه خود را بازواج میرزا در آورده اکثر مجال کابل را بدخشان تذخووه نمود و در لباس درستی بسباب دشمنی ترتیب داده در مقام آن شد که کابل را بتدریج در تصرف خود آورد ؛ پس ازان میرزا سلیمان به بدخشان معارفت نمود (جمعے) که عمده آنها خواجه حسن و باقی قاقشال بودند (حقیقت معامه را خاطر نشین میرزا کرده در اخراج بدخشیان اهتمام بکار بردند - و میرزا

(۲) نسخه [پ] آباء خواجه از دیرباز در کابل طرح سکونت انداخته

روزگار می گذرانیدند .

(مائرا امر) [۲۵۷] (باب المیم)

سلیمان ازین آگهی یافته باز متوجه کابل شد . میرزا قلعه را
بباقی قاقشال سپرده خود بجانب پشار پد رزد . و از آب سنده
گذشته بدرگاه عرش آشیانی ملتجی گردید . امرای انکه خیل
با تیولداران صوبه پنجاب حسب الامر پادشاهی همراهی میرزا گزیده
بار دیگر بر مسند حکومت بر نشاندند . و باشاره عرش آشیانی
میر محمد خان انکه بسربراهی مهم کابل اشتغال ورزید .
میرزا محمد حکیم همشیره خود نجیب النساء بیگم را (که سابقاً^(۲)
والده اش در عقد ازدواج شاه ابوالمعالی آورده بود)
بے استصواب عرش آشیانی و بے استفسار از میر محمد خان
بخواجه حسن نسبت کرد . و خواجه (چون بچندین نسبت
عالی افتخار یافت) مهمات در خانه میرزا را از پیش خود^(۳)
سرانجام نمودن گرفت . و امری (که باز مناسب نبود)
میصاغت . و از میر محمد خان املا حسابه بر نمیده اشت . خان
مذکور از حدت طبع قاب نیارنده از انجا بلاهور آمد . خواجه
من حیث الاستقلال بامر کالت پرداخته بجزرسی و سخت گیری
دکان خود آرائی برگشاد . ظرفای آنوقت میگفتند که * بیوت *
* گر خواجه ما خواجه حسن خواهد بود *
* ما را نه جوال و نه رسن خواهد بود *

چون یقین میرزا سلیمان شد که از امرای پادشاهی هیچ

(۲) نسخه [ب] فخر النساء بیگم - (۳) در نسخه [ب] لفظ [را] نوسه

(باب المیم) [۴۵۸] (مآثر الامرا)

کس در کابل نیست در سان یازدهم الٰهی سنه (۹۷۳) نهصد
و هفتاد و سیوم هجری بقصد تدارک منافات لشکر بر سر کابل
کشید - میرزا شهر را بمعصوم کوکۀ خود سپرده خود بانفاق
خواجه بغور بند شتافت - میرزا سلیمان چون نتوانست کابل را
بزرگ گرفت رای نعمت بیگم زوجۀ خود را به قرا باغ (که
دوازده گروهی کابل است) فرستاده در پوده غدر طرح ملامح
انداخت - میرزا از نیرنگ بیگم فریب خورده ملاقات قرار
داد - و پیش ازان (که میرزا سلیمان باشارۀ بیگم از حوالی
کابل برسم ایلغار روانه گشته در کمین استاد) میرزا مطلع شده راه
گریز پیش گرفت - چون بکتل هذو کوه رسید خواجه حسن
خواست که میرزا را نزد پیر محمد خان بدلخ برده استدعای
کمک نماید - باقی قاتل نکذاشت - بدرخواست اعانت
عرش آشیانی (همگرای جلال آباد گردید - و خواجه با جماعه خود
جدا شده بدلخ شتافت - در مرآة العالم نوشته که همانجا
ضایع گشت *
* بیت *

* دل بشد جان گریخت دین گم شد *

* ای حسن زین بتو چه خواهم شد *

تفصیل این و غرض ازین ظاهر نمی شود - چه خواجه بعد
ازین سانکه مدت های مدید با امر و کالت می پرداخت - چنانچه

در اکبر نامه و طبقات اکبری مندرج است *

(مآثر الامرا) [۴۵۹] (باب المیم)

چون میرزا بترغیب و تکلیف باغیۀ بنگانه بارادۀ شورش
بلاهور رسید از آدازه نهضت عرش آشیانی راه کابل برگرفت^(۲)
و عرش آشیانی بقصد تعاقب در سنه (۹۹۰) نهصد و نود
هجری سال بیست و ششم از دریای نیلاب عبور فرمود . و
جواب عذرخواهی میرزا نگارش یافت که اگر گفتار فروغ
راستی دارد (و از خجالت ملازمت نمیتواند قرار داد) یکم از^(۳)
فرزندان را مصحوب همشیره خود روانه سازد . و اگر خاطر
هاین هم نگراید خواجه حسن را با برخی اعیان آن سرزمین
فرستاده رسوم پیمان و سوگند بجا آورد . میرزا هرچند
خواست که همشیره بدرگاه رفته پوزش نماید خواجه پذیرای
آن نشد . و زن خود را گرفته بجانب بدخشان عزیزم گزید .
و شاید در همین ایام فوت کرد . خواجه را از بطن آن^(۴)
عقیقه خاندان سلطنت در پسر بود . یکم میرزا بدیع الزمان
که رشادت و کارطلبیها داشت . چون نا روشدای خود را
همایون پور میرزا سایمان را نموده در کوهسار بدخشان سر^(۵)
سوزی برافراشت بدیع الزمان در سال چهل و ششم الهی^(۶)
با برخی از حصار شادمان رفته در آریخت . و چیره دست

(۲) نسخه [ج] رسیده . (۳) در نسخه [ج] لفظ [را] نیست .

(۴) نسخه [ج] درین ابام . (۵) نسخه [ب] کوهستان . (۶) نسخه

(باب المیم) [۴۶۰] (مآثر الامرا)

آمد - و آن بد گوهر در آریزه فرو شد - مشار الیه منبر و
زر و سیم بنام عرش آشیانی بر آراسته عرض داشت نمود - و از
پیشگاه خلافت بانواع عطایا کام دل اندوخت - دیگرے میرزا
والی سمت که وارد هندوستان گشته مورد مرحام خسروانی
گردید - عرش آشیانی بلاقی بیگم دختر شاهزاده دانیال را
بجباله نکاح او در آورد - در عهد جنت مکانی بمنصب هزار
و پانصدی هفت صد و پنجاه سوار سر عزت برافراخت - و
در جشن جلوس اعلیٰ حضرت باضافه پانصدی در صد و پنجاه
سوار بمنصب در هزاری سوار مباحث اندوخت - آخرها
بفوجداری سرکار ماند و می پرداخت - در سال بیست و دوم
سنه (۱۰۵۸) هزار و پنجاه و هشت هجری در گذشت - برگزیده
انهل مضاف ارجین بطریق وطن در جاگیر داشت - بقدر
قربانت ترقی نکرد - خالی از خصمت طبع نبود - پسرش میرزا
ابوالمعالی میرزا خان جدا مذکور است *

* مکومت خان *

ملا مرشد شیرازی سمت - در مبادی حال مدتها با مهابت
خان سپه سالار بسر برد - پستر در سلک بندگان جنت مکانی
مذسلک گشت - و در سر آغاز جلوس اعلیٰ حضرت بخطاب

(مآثر الامراء) [۴۶۱] (باب الميم)

(۲) مكرمت خان و خدمت ديوانی بيوتات هرکار والا و منصب
هزارى در مد سوار اختصاص پذيرفت . در سال چهارم
بدله وانی و بخشىگري و واقعه نویسی و بيوتانی دار الخلافه
اکبرآباد مامور گردید . و در سال هشتم ^(۳) سرزمین بنديله
مطرح الوبه پادشاهی گشت و از باستخلاص قلعه جهانسي
(که از فلاح استوار چهار بر گشته (دزگار بوده) و بتفحص
دفائن آن مقهور تعین گردید . نگهبانان قلعه از دست بردهای
افواج قاهره (که برأی العين مشاهده نموده بودند) همت
بای داده زینهارى گشتند . و چنین حصارى را (که باسباب
و آلات قلعه دارى استحکام تمام داشت . و بر فراز کوهچه
درمیان جنگل انبوه و اشجار خار دار واقع شده) بے ارتکاب
پرخاش و تلاش تسلیم نمودند . مكرمت خان ازین فتح
بيست و هشت اک روپيه از دفينه های نواحى جهانسي و
دلبه بجمت و جو بدست آورده بملازمت والا رسیده از نظر
گذرانید . اعلیٰ حضرت بعد سير و گلگشت آن دیار (که
بگذرت آب و دفور آبشار رشک کشمير همیشه بهار است) در
اواخر همین سال از آب نریده عبور فرمود . و مكرمت

(۲) نسخه [ب] مكرمت خان بخدمت الخ - (۳) نسخه [ب] سال هشتم

(که سرزمین بوزدله مطرح الوبه پادشاهی گشت) از باستخلاص الخ -

(۴) نسخه [ج] دبله و در [بعضی نسخه] دهه .

(بادیه المیم) [۴۶۲] مآثر الامراء

خان بطریق سفارت نزد عادل شاه والی بیجاپور (که از نا امانیت اندیشی در ارسال پیشکش تکاسل نموده بقیة السیف نظام شاهیه را در حمایت خود جا داده بود) (خصمت یافت - خان مذکور بگزارش انواع ترغیب و ترویب او را رهگرای اطاعت ساخته در سال نهم با اقسام نوادر پیشکش و فیله (که فود کامل نوع خود بود موسوم بگجراج) معارفت نموده تارک اعتبار بر افراخت - و پس ازان بخدمت والا رتبت خانسامانی چهره کامیابی افروخت - و در آغاز سال پانزدهم سنه (۱۰۵۱) هزار و پنجاه و یک هجری بمنصب سه هزاری ذات و سوار و عنایت نقاره بلند آرازه گشته به صاحب صوبگی دهلی دستوری یافت - و سال هجدهم ضمیمه آن از تغیر اعظم خان بفرجداري و تیدول داری متورا و مهابن شان کام شده باضافه هزاری سوار بمنصب چهار هزاری چهار هزار سوار بلند مرتبه گشت *

کیفیت بلده شاهجهان آباد

ازانجا که هم عالیه مصروف آن است که ذکر جمیل بر
(۲)
مفحه روزگار مرتسم گردد - سیما امزجة سلاطین ذوی الاقدار
(که همواره می خواهند که عرصه جهان را بآثار پایدار
بیداریند) داعیه اساس شهره دل نشین بر گذار دریای جوی

(مائراامرا) [۴۶۲] (باب الميم)

از خاطر اعلیٰ حضرت چهره نمود - کار آگاهان عمارت بعد

پژدهش بسیار قطعه زمینی (که در ظاهر دارالملک دهلی
میان نورگده و آغاز آن معموره واقع بود) برگزیدند . بیست

و پنجم ذی الحجّه سال دویستم سنه (۱۰۴۸) هزار و

چهل و هشت هجری مطابق طرحی (که در پیشگاه خلافت

مقرر گشته) بسرکاری غیرت خان ^(۳) بوادرزاده عبدالله خان

فیروز جنگ (که نظم صوبه دهلی بدو مفوض بود) رنگ

ویخته بعفر بنیان آن پرداختند - و نهم محرم سال مذکور

اساس آن بنای منبع الشان نهادند - و در ممالک محروسه

هرجا صنعت گری از سنگ تراش ساده کار و پرچین گوی و

عمار و نجار بود بحکم پادشاهی آمده با عماله بسیار مشغول

کار گشتند - و هنوز تاسیس برخی از بنا و تهیه لخته مصالح

شده بود که غیرت خان بصوبه داری گتته نوازش یافت .

و حواست صوبه دهلی و اهتمام بر افراختن عمارات رفیعه

به اله دردی خان مفوض شد - او در سال و چند روز

بدین امر پرداخته از جانب دریا اساس قلعه ده گز افراخته

گشت - پس از ضبط صوبه مذکور با اهتمام تاسیس عمارت ^(۴)

و سرانجام لوازم آن بهکرمت خان (که بوالا خدمت میرسامانی

(۲) نسخه [ب] بعد از - (۳) نسخه [ب] عزت خان - (۴) نسخه

[ج] عمارات

(باب الهميم) [۱۵۶۴] (مآثر الامراء)

قيام مي نمود (مقرر گردید - او جند و جهد بليغ بظهور رسانید - تا آنکه در سال بيستم اين حصار گردون بنا با ساير ابنیه فردوس آئين [که در هر گوشه آن خورنقه و سدیره سمت و در هر زاریه آن گلشنه و غدیره - و بے تکلف و اغراق نگارخانه چين است - اما آن نقش پيشين و اين نگار پسین *
* بيم *
* دوز آن قـدر بـرده منعمت بگار *
* که خود نیز محو اسمک منعمت نگار *

از غیب دانیهای اویر خسرو سمت که آنچه سابق در مدح دهلي گفته بود درینولا بر روی کار آمد *
* بیت *

* اگر فـردرس بـر روی زمین است *

* همین است و همین است و همین است *

بصرف شصت لک روپیه در عرض نه سال و سه ماه و چنـد روز صورت حسن انجام گرفت *
(۲)

✕ قلعه رفيعه (که مئمن بغدادی است) درازش هزار گز پادشاهي و پهنا شش صد ذراع - جدراناش از احجار اعل فام فتح پور برافراخته شده - ارتفاع آن با شرفات و خاکریز بیست و پنج ذراع - و زمین شش لک گز است مضاعف زمین قلعه مستقر الخلافة اکبر آباد - و درش سه هزار و سیصد ذراع است

(۲) نسخه [ب] در صورت احسن انجام گرفت *

(مآثر الامراء) [۳۶۵] (باب الميم)

مشمول بر بیست و یک برج - هفت مدور - چهارده مئمن -
چهار دروازه و دو دریچه - و خندق به پهنائی بیست گز و
عمق ده گز از آب نهر مالمال - از دو جانب بدریای جون
سی ریزد - سوی ضلع شرقی (که دریای مذکور بدیوار حصار
پیوسته است) - به بیست و یک یک روپیه مرتب گشته -
و نشیمن های خاص از شاه محل با سقف سیمین و امتیاز
محل با آرامگاه معروف ببرج طلا و دولت خانه خاص و عام
و باغ حیات بخش به بیست و هشت یک روپیه - و منازل
بیکم صاحب و دیگر پردگیان حرم عفت بهمت یک روپیه -
و دیگر عمارات از بازار و چوک های درون فلسه گردون عظمت
(که بجهت کارخانجات پادشاهی ساخته شده) بچهار یک
روپیه صورت اتمام گرفت *

سلطان فبروز خانجی در ایام سلطنت خود نهری از دریای
جون از نواحی پرگنده خضرآباد جدا نموده به سی کوه
پادشاهی آورده بحدود پرگنده سفیدون (که شکارگاه او بود و
آب کشت کم داشت) رسانید - آن نهر بعد از انتقال
سلطان بتوالی ایام و نواتر اعوام خراب گشت - و از جریان
باز ماند - و در عهد عرش اشیدانی شهاب الدین احمد خان
صوبه دار دهلی برای افزونی زراعت و آبادی محل نیول
خون نهر مذکور را مرمت نموده جاری ساخت و به شهاب

(باب المیم) [۴۶۶] (مآثر الامرا)

نهر موسوم گردانید - چون (زگار از سپهری شد بترمیم و تعمیر آن نپرداختند - و بدستور پیدش از جربان باز ماند - درینولا (که توجه اعلی حضرت به بذای این قلعه مصروف گشت) امر شد که نهر مذکور را از خضر آباد تا سفیدون (که مبدأ و منتهای آنست) مرمت کنند - و از سفیدون تا قلعه (که مسافت آن نیز سی کروزه پادشاهی است) نهری تازه حفر نمایند - بعد تیاری بد نهر بهشت مسمی شد - و نشیمنها بحوضهای ابریز و فوارههای بلند پرواز نضای دیگر بهم رسانید - بیست و چهارم ربیع الاول سنه (۱۰۵۸) هزار و پنجاه و هشت هجری سال بیست و یکم (که برای نزل پادشاهی مختار اهل تاجیم بود) به تهباً اسباب جشن و تعبیه مواد عشرت فرمان رفت - و تمامی منازل خاصه را بگونگون نفائس فرش (که در کشتهبر و لاهور از پشم شال برای هر نشیمن بفاست و لطافت بر روی کار آورده بودند) برآراستند - و بر در حجرها و ایوانها پردهای طلا دوزی و ده یک دوزی و کلابتون دوزی و مخمل زربفت کار هنرمندان بدائع آثار کجرات آویختند - و در هر نشیمنه ادرنگ مرصع و طلائی میزاکار و منبت و ساره نصب نمودند - و هر جا مسند و الا گسترده کار تکیهها با غلافهای لایی متلابی گذاشته مسند پوشهای زرکش بران کشیدند - و سه جانب ایوان منبع الشان

(مآثر الامراء) [۴۶۷] (باب الميم)

دولت خانۀ خاص و عام بمحجر نقره و پيش جهز که بمحجر طلا
برآراستند - و در هر طاق آن زرین کوبۀ بزنجير طلا آویخته
نمودار چرخ برین برگردانیدند - و در وسط آن ایوان مربع تختگاهی
ساخته دور آنرا بمحجر طلا آرایش دادند - و بر روی
آن مربع سریر ملک نظیر (که فروغ مایۀ خورشید عالم افروز
است) گذاشتند - و پيش تخت شامیانۀ زرنگار مسلسل مرزابد
با اساطین مربع برافراختند - و بر دو جانب تخت گاه دو
مربع چتر مسلسل مرزابد و بر دوامین تخت مثنی منبت
نصب کردند - و عقب تختگاه مندابهای مربع و طلا نهاد
قورخانه (که محتوی سم بر شمشیرهای جواهرنگار با
پردۀهای مربع و ترنشاها با براق مربع و نیزهای مربع
که در ترمیع آن سرمایۀ بحر و کان بکار رفته) بترتیب نگاه
داشتند - و سقف و ستون و در و دیوار آن ایوان سحر بنیان
و ایوانهای اطراف چهار گانۀ دولت خانۀ خاص و عام را
سایبانهای زر دوزی و پردۀهای زرنگار فرنگی و چینی و
مخمل زر بنمت طلا باف و نقره باف گجراتی و مسلسلهای
کلابتون و بادله آذین بستند - و پيش ایوان رفعت مکان بارگاه
مخمل زربنمت و بر روی ایوانهای اطراف شامیانهای مخمل

(۲) نسخه [ج] و هر دو جانب الخ - (۳) در نسخه [ج] لفظ [مربع]

نیست - (۴) نسخه [ج] با مسلسلهای

(باب المیم) [۴۶۸] (متأثر الامراء)

زر بفت بصرغه های شمیم بر افراختند . و در زیر بارگاه
فروشهای رنگین گسترده بر دور آن محجر نقره نصب
نمودند . و بارگاه مذکور (که در رفعت و وسعت باسماں
برابری دارد) بحکم عالی در احمد آباد در کارخانه سرکار والا
یافتند . بمبلغ قریب یک لک روپیه در مدت مدید انجام
پذیرفت . طول آن هفتاد ذراع پادشاهی و عرض چهل و پنج
بر چهار ستون نقره (که دور هر کدام دو گز و ربع است)
و ارتفاع بیست و دو (بر پا می شود) و سه هزار و دو بیست
گز زمین را احاطه می نماید . و ده هزار کس در زیر آن
میتوانند ایستاد . و از فراش و غیر آن سه هزار کس بصنعت
چر^۳ ثقیل در مدت یک ماه برافرازند . و آن بر اسفند خاص
و عام مشهور به دلبادل است .

بالجملة چنین بارگاه (که با فلک همسوی نماید)
گاه افراخته نشده . و چنین مکانی (که نمونه فردوس
برین باشد) باین زیب و زینت آراسته نگشته . (از روز
وصول فیض مومول پادشاهی بدین منازل جنت مشاگل ده روز
چشن قرار یافت . هر روز صد کس بخلاص فاخره سوافراز
می گشتند) و گروهی بفرزونی منصب و نوازش خطاب و
جمعی بهرحمت نقد و اسب و فیل کام دل بر گرفتند .

(۲) نسخه [۱] باین زینت آراسته نگشته . - (۳) نسخه [ب] سرفراز گشته

(مؤثر الامرا) [۴۶۹] (باب المیم)

پنجین کاشی (۲) تاریخ اختتام این بذای عالی چنین یافته (۳) و

* مصرع *

* شد شاهجهان آباد از شاه جهان آباد *

و هزار روپیه مله برگرفت *

مکرمت خان را بجایزه انعام این عمارت هزارمی ذات و
سوار بر منصب افزوده از اصل و اضافه بمنصب پنجهازمی
ذات و سوار و سه هزار سوار دو اسبه سه اسبه سرافراز
ساختند . و در سال بیست و سیوم مطابق سنه (۱۰۵۹)
هزار و پنجاه و نه هجری در شاهجهان آباد مکرمت خان رخت
زندگانی بر بست - مشارالیه بتمول و زر داری شهرت تمام
داشت - مشهور است که روزی فردوس آشیانی فرمود که
بعد ملاحظه نقشه بغداد و امفهان بازارهای مثنی و مسقف
آنجا (که طرح برگزیده طبیعت بود) ترتیب نگرفت - و
بدان نمط (که پسند خاطر بود) این شهر صورت نیافت -
و درین باب تعرض گویند به مکرمت خان کردند - ازان روز
مکرمت خان گفت که این شهر اگر بدام ما مسمی کنند
آنچه خرج شده داخل خزانه می نمایم - پسرے داشت
محمد لطیف نام - در سال بیست و دوم بتقدیم خدمت

(۲) یعنی سنه هزار و پنجاه و هشت هجری - (۳) نسخه [ا] بانف -

(۴) نسخه [ج] مارت - (۵) نسخه [ب] فرموده و

(باب المیم) [۴۷۰] (مآثر الامر)

فوجداري ميان دو آب مامور گرديد - و روح الله برادر زاده از
منصب مناسب داشت *

چون خامه تيز خرام بتقريب سخن بگزارش چگونگي قلعه
شاهجهان آباد پرداخته در عرصه بيان اين شهر و دهلي قدیم
نيز جولاني ميگردد - و چون قلعه مبارک شاهجهان آباد صورت
قاسيس پذيرفت جانب راست و چپ آن برنهار دريا سايو
شاهزادهای عالی شان و امرای عظمت نشان بعمارت وسيع
و بدیع و نشیمنهای دل نشین چندان پرداختند [که از ابنيه
عالیه (که بيست لک روپيه صرف آن شده باشد) و آنچه
از آحاد ناس تا اکابر و امالي در خور مراتب احوال و
تفاوت کثرت و قلت اموال موافق خواهش و سلیقه خود طرح
ريخته اند (و از ديز احصا بيرون است) معموره عظيمه و سوان
اعظمه سمت] که سياحان جهانگرد بلدت باين بايد فسحت
و وسعت و بدین مایه جمعیت و جاه جمعیت در هيچ اوليمه
نشان ندهند *

* تَعَالَى اللهُ اِذَا مَضَى وَ كَرَّمَ شَامَ *

* بُوَدَ يَكُ كُوشًا اَبْنُ مَعْشَرِ عَامَ *

مدینه السلام بغداد (که پانصد و چند سال دار الخلافه

خلفای عباسیه بود) دوره از طرفین دجله در فرسخ است که

(مؤثر الامرا) (۴۷۱) (باب الميم)

شش کرده (سهي باشد - و محيط اين شهر عظمت بهر پنج
فرسخ پانزد کرده (سهي سمت - و چون حصار شهر نو (که
از سنگ و گل کشیده بودند) بوفور بازاران جا بجا ریخت
در سال بیست و ششم سورت از سنگ و صابون در کمال
ممانت و استحکام اساس گذاشته در آخر سال سي ام بطول
شش هزار و سیصد و شصت و چهار ذراع مشتمل بر بیست
و هفت برج و یازده دروازه (که دو کمان بعرض چهار و
ارتفاع با شرفات نه ذراع است) بصرف چهار لک (دوبده
مورت انجام گرفت *

✘ چنانچه رسته سمت لاهور بعرض چهل ذراع و طول
یک هزار و پانصد و بیست گز مشتمل بر هزار و پانصد و
شصت حجره و ایوانهای نهایت مطبوع و دایسند (که بحکم
معلی سکن بلده آنرا ساخته اند) - از آغاز بازار (که متصل
امطبل پادشاهی سمت - و آن بزمانه در مد و پنجاه ذراع
از دیوار قلعه اساس یافته) تا چوک هشتاد در هشتاد -
کوتوالی چوتره چهار مد و هشتاد گز است - از انجا تا چوک
دیگر مد در مد بطرز مثنی بغدادی - بازار سمت بهمین
قدر طول و عرض - جانب شمالی این چوک سوی دو سقفه
(بیع اساس بیگم صاحب) که یک درش جانب بازار و دیگر
بطرف باغ (موسوم به صاحب آباد) که حقیقه سه باغ است)

(باب لمیم) [۴۷۲] (متأثر الامرا)

بطول نهصد و هفتاد و دو ذراع . و یکم ازان مکرمت خان
پیشکش نموده و اعالی حضرت بآن ملکه نوزان مرحمت فرموده .
و جانب ضلع جنوبی بازار مذکور حمایه سمت بکمال نزاهت و
مفا که بفرمان آن ملکه زمان صورت اتمام یافته . و ازین
سرای و چوک تا سرای و چوک فتحپوری محل پانصد و
شصت گز . و رسته بازار جانب اکبر آباد بطول هزار و
پنجاه و عرض سی ذراع در نهایت پاکیزگی و خوبی در دیده
بهشت صد و هشتاد و هشت حجره و ایوان آراسته . در آغاز
بازار محاذی دروازه قلعه بجانب جنوب مسجد عالی بنیان
اکبرآبادی محل و مسجد جامع این شهر (که موسوم بمسجد
جهان نما سمت) در کمال صانت و متانت و نهایت
فراخی ^(۲) ساخت بر کوهچقه جانب غربی قلعه بمقاصد هزار گز
واقع است . دهم شوال سنه (۱۰۶۰) هزار و شصت هجری
اساس گذاشتند . در مدت شش سال بصرف ده لک زیاده
باهتمام سعد الله خان و خلیل الله خان زینت افزای خطه
خاک گردید *

* فبأية حاجات آمد مسجد شاه جهان *

(۳) تاریخ اتمام آن است . و ازان وقت تا حال تکمیل (که
قریب صد سال گذشته) نویذبان عظام و عمدهای دالامقام

(۲) نسخه [ب] فراخی ساخت . (۳) یعنی سنه هزار و شصت و هفت .

(مآثر الامراء) [۴۷۳] (باب الميم)

طرح امکانه دل فریب و طراحی حدائق طراوت افزا بجائ
رسانیده اند (که ادهم تیزگام خیال در مسلک بیان آن
بلذگی می گراید) خاتم بپای چوبین چگونه آن راه تواند
پیمون - خصوص مساجدست که در چوک سعدالله خان و چوک
معروف به چاندنی چوک (که معمار همت عالیّه ظفرخان
مخاطب به روشن الدوله احداث نموده) - کاسه گنبدهای
هریک را با منارها از جانب بالا بصفایح مس مطلا در کمال
درخشانی گرفته اند - در وقت اشراق آفتاب و ماهتاب لمعانش
چشم فلک را خیره می سازد - و ازین جهت (که از مدتی
ممتد ایات ظلّ اللّهی سایه گستر این مصر جامع است) بکثرت
ابنیه و هجوم قطان هر جانب بیرون حصارش معموره ایست
هر چهار ربع از مسکون - و از بسیاری اجتماع و فراغ آمدن
مردم همت افایم هر کوچه و بزرگش کشوربست بامتعه اقالیم
سبعه مشحون - هر خانه مالمال هرچه در خور مدن و ناگزیر
امصار است - و در هر درکاش بوفور نفایس و نوادر هر
دیار مد کاروان بار - ازین است که در قدرت قادر شاهی
طرنه چشم زخمه باین شهر رسید - و در طرفه العین بصورت
اصالی باز گردید - بل همه چیزش از اول بهتر و روزافزون
است - و تصویر نقش و نگارش از قدرت قلم بیرون -
صنایع پردازی و نراکت کاریها را روز بازار است - و طرف انگیزی

(باب الميم) [۴۷۴] (مآثر الامراء)

و بزم ضرازي را با دلها سردکار - چون پای خامه تیز رفتار در
مماحت ساحت خصوصیات این جای حیرت افزا لنگ است
باین بیت از فرغی کشمیری (که در تعریف این شهر گفته)
اکتفا می نماید *

* جهان را گربه از خود یاد باشد *

* همین شاه جهان آباد باشد *

اما دهلی قدیم (که از همین و دیرین شهرهای هند است)
نخستین اندریت نام داشت - طول صد و چهارده درجه و سی
و هشت دقیقه - و عرض بیست و هشت درجه و پانزده
دقیقه - اگرچه برخی از اقلیم دوم انگازند اما از سیوم اقلیم
است - سلطان قطب الدین و سلطان شمس الدین در قلعه
پتهورا بهر میبردند - سلطان غیاث الدین بلبن قلعه دیگر اساس
نهاد - و آنرا مرزغن اندیشید - معز الدین کیقباد بر ساحل
دریای جون شهر دیگر طرح انداخت - آنرا کیلوگزی
گویند - امیر خسرو در قران السعدین این شهر را می ستاید *

* بیت *

* دی دهلی و دی بتان ساده *

* پگ بسته و چیره کج نهاده *

الحال مقبره جنت آشیانی درین شهر است - سلطان

علاء الدین شهر دیگر بنا نهاده آن را سری گویند - پس ازان

(مآثر الامراء) [۴۷۵] (باب الميم)

تغلق شاه تغلق آباد بر ماخت - پستو پسرش سلطان محمد
شهر نو و منازل دلگشا بر روی کار آورد - و سلطان فیروز
بغام خود شهر بزرگ آباد نمود - و دریای جون را بریده
نزدیک ساخت - و سه گروهی فیروز آباد کوشک دیگر بر افراشت
جهان نما نام •

چون نوبت بجزمت آشیانی رسید قلعه اندریمت را تعمیر
نموده دین پناه نام گذاشت - شیر خان سور دهلی علائی را
ویران کرده جدا شهر بر آراست - آثار این شهرها نمایان
و پیداست - طول این صوبه از بلول تا لدهانه (که بر ساحل
دریای ستلج است) صد رخصت کرده - و عرض از هرکار ریواری
تا کوه کمادون صد و چهل - دیگر از حصار تا خضرآباد صد
و سی - شرقی آگره - میان مشرق و شمال پیوسته بخیرآباد
صوبه اردن ۸۵ - شمالی کوهستان - جنوبی آگره و اجمیر - غربی
لدهانه و سرچشمه گنگ - و (چون درین صوبه دیگر رودها
فراران) لغت شمالی کوه این صوبه را کمادون نامند - کان
طلا و نقره و سرب و مس و زرنیخ و ننگار در - و آهنی
مشکین و گار فطاس و کرم پبله و باز و شاهین و دیگر
شکاری جانور و خیل و اسب کوت بس انبوه - هشت سرکار
و دریمت و سی و در پرگنه بجمع شصت کرد و شازده
لک و پانزده هزار و پانصد و پنچ دام در عهد عوش آشیانی

(باب المیم) [۴۷۶] (متأثر الامور)

بدر میگرائید - چون اعلیٰ حضرت باحداث شاهجهانآباد موسوم

بدار الخلافه گردانید محالات دیگر افزوده دوازده سرکار دو صد

و هشتاد و یک محال بجمع یک صد و بیست و دو کرور و

بیست و نه لک و پنجاه هزار و یک صد و سی و هفت دام

قرار گرفت *

این سواد اعظم (که بهترین بلان هندوستان است)

سه فصل دارد - زمستان از غره آبان تا بهمن - آذر و

دی ایام شدت سرماست - و دو دیگر اولین و پسین اگرچه

سرد است لیکن نه بهیچاز - و این فصل موسم خوبیهای

هندوستان است که سیر و شکار بکام دل میتوان کرد - درم

تابستان از غره اسفندار تا آخر خرداد - اسفندار آغاز بهار (۳)

هندوستان است - در کهال اعتدال - و فروردنی نیز معتدل

است - درین دو ماه سوازی و قطره می توان کرد -

اردی بهشت هم بد نیست - اما بے ضرورت تردد نتوان نمود -

و خرداد زمان استیلابی گرماست - سیوم برسات - از نیز

اگر بزش شود هوا بهتر است - و الا بسان خرداد گرم -

امرداد عین باران است - و هنگام غایت لطافت هواست -

گاه باشد که روزت ده پانزده مرتبه باران - و ابرهای رنگین

(۲) نسخه [ج] دوازده سرکار و صد و هشتاد - (۳) در نسخه [ج] لفظ

[آخر] نیست - (۴) نسخه [ج] آغاز بهار و در کهال اعتدال است •

(مآثر الامورا) [۴۷۷] (باب الهميم)

پدیده آید - و این ایام نیز ایام خوبیهاست هندوستان است -
و در شهریور اگرچه باران می بارد اما نه به مرتبه ماه گذشته -
هر آخرهای ایام برسات است - باران این وقت بخیریف
و ربیع نفع تمام دارد - (روز بعد از یک پاس گرم
می گردد - و شبها مائل بسردی - این فصل سه هوا دارد -
و اگر بارش است برسات - و گر نه هوای تابستان - لیکن
در تابستان گرفتگی در هوا نمی باشد - و در برسات
درزست (که باران نشود و نسیم نوزد) هوا گرفته می شود -
این فصول ثابته در تمام بلاد هندوستان دایر است - اما
هوا متغیر است *

* میرزا حسن صفوی *

پسر سیوم میرزا رستم قندهاریست - در عهد جنت مکانی
بمنصب هزار دینار صدی هفت صد سوار سواراوی داشت -
پس از جلوس اعلی حضرت همراه پدر عالی قدر خویش از
موبه بهار آمده به آمدان بوس خلافت جبهه آرا گشت - و
در سال دوم به تعییناتی موبه بنگاله رخصت یافت - مدتها
با پسر خون میرزا صف شکن در کومکین آن ولایت انصلاک
داشت - گاه بر طبق طامب به پیشگاه سلطنت رسیده روی
عقیدت بتقبیل سده جهانبانی می اندرخت - و باز بدستوری
معاودت کام دل می اندرخت - و به افزایش منصب پایه

(باب الميم) [۴۷۸] (مآثر الامراء)

اعتبار بلند تر مي افراخت - در سال نوزدهم بمنصب سه هزارى دو هزار سوار امتياز يافته بجاگيرداری فتح پور بيانه مورد اعطاف گرديد - و در سال بيستم فوجدارى جونپور از تغير شاه نواز خان صفوي برادر خردش نامزد او گشت - و مصحوب صف شکن پسرش نقاره مرحمت شد - و او از اصل و اضافه بمنصب دو هزارى دو هزار سوار تارک افتخار افراخته نزد پدر دستوري يافت - و در سال بيست و يكم ميرزا با پسر خون از جونپور آمده شرف استلام خلافت در يافت - و باز پدر و پسر کومکى بنگاله شده بدان صوب مرخص گشتند - و در سال بيست و دوم حسب الالتماس شاهزاده محمد شجاع بتهانه داری کوچ متعلق صوبه مذکور مفتخر گشت - و باضافه هزار سوار مباحات اندرخت - و در سال بيست و سيوم آخر سنه (۱۰۵۹) هزار و پنجاه و نه هجري (ه نور) عقبى گردين - مشار اليه خطاب خانى قبول نمود - ميرزا صف شکن بعد فوت پدر بخدمت تهانه داري و فوجدارى حصر ولايت بنگاله چندى بسر برد - پس ازان بگوشه انزوا بوظائف دعا گوئى پادشاه زمان اشتغال ورزید - و در سنه (۱۰۷۳) هزار و هفتاد و سيوم هجري سال پنجم عالمکيري روزگار حياتش بسر آمد - دختر مير ميران يزدي همشيره نوازش خان عبد الكافي (که برادر

(مآثر الامراء) [۴۷۹] (باب الميم)

علائقی خلیل الله خان است (در خانه ار بود - خلف ار
سیف الدین صفوی باعتبار دامادی خلیل الله خان مطرح
انظار عاطفت خسروانه گشته در سال هفتم بخطاب کامیاب
خان ناموری گرفت . و بذابر جهت از منصب برطرف
شده بود - در سال چهاردهم ببدعالی منصب کامران گردید - و
خطاب خانی بنام خود یافت *

* مرتضی خان سید نظام *

پسر درم میران صدر جهان پنهانست - از بطن برهمن زنی
بوده (که میران کمال شیفتهگی بدو داشت) - ازین جهت
این پسر را نهایت دوست داشته در مدد تربیت او شد -
و در حین حیات خود بروشناسی پادشاهی و منصب
عمده کامیاب گردانید - پس از فوت میران جنت مکانی
ار را بمنصب دو هزار و پانصدی دو هزار سوار سرافراز فرمود -
و در نخستین سال جلوس اعلی حضرت باضافه پانصدی
بمنصب سه هزارمی دو هزار سوار و عطای نقاره بلند آوازه
گشت - و پس از فوت مرتضی خان میرحام الدین انجو سید
مذکور بخطاب مرتضی خان ناموری اندوخت - هنگامی (که
نظم صوبه دکن بمهابت خان خانخانان تفویض یافت) خان
مشار الیه نیز کومکي گشته رخصت دکن یافت - و پس ازان
(که حصون تسعة دولت آباد بندروی شامین مهابت خان

(باد المیم) [۴۸۰] (مآثر الامرا)

سپه سالار در سال ششم سنه (۱۰۴۲) هزار و چهل و دو
هجری گشایش یافت (سپه سالار خواست یکی از سران فوج
را با برخی از بندهای اخلاص شعار بحر است قلعه گذاشته
خود به برهانپور شتابد - ازان جهت (که مدتی در محاصره
قلعه انواع رنج و تعب کشیده بودند - و صبح و شام از کارزار
بیدجاپوریه و نظام شاهیه دمی نیاسوده - و آذوقه ذخیره نیز
نمانده) بهر که تکلیف نمود از تکفل آن سر بر تافت - و
مشهور است که (چون مرتضی خان صاحب سامان و جمعیت
بود) مهابت خان با او درین امر مبالغه نمود - سید
بامتذاع چنین اصرار ورزید که مهابت خان خط آزادی از
نوشته گرفت *

و چون خان دوران از اخلاص خالص و حمایت راسخ
پذیرای آن خدمت گردید خانخانان حکمت عملی بکار برده
سید مرتضی خان را با جماعه دیگر بهمراهی خان مذکور در
قلعه گذاشته طبل رحیل فرو گرفت - در همان چند روز
فرمان بنام خان دوران رسید که (چون او بیش از همه
تعب و معویبت کشیده) قلعه را بمرتضی خان سپرده خود
بمالوه (که صوبه دار آن بار متعلق بود) رفته چندس
ببباید - خان مذکور سید را در قلعه گذاشته ورزے (که
از خزانه عامره با خود داشت) برای ناگزیر قلعه بمشار الیه

(مؤثر الامرا) [۴۸۱] (باب المیم)

(۲)

داده (رانه سمک مطلب شد و پس ازان به تیوالداری دلمو
سرافرازی یافته بمالش متمدان آن ناحیه از بیس و غیر
آن مامور شد - چون وطنش در جوار دلموسک جمعیت
کثیر و انبوهی فراوان فراهم آورده در جستن و بستن طایفه
بیس کوتاهی ننمود - مکرر بجنگ و پیگار غالب آمده نقش
صولت او درست نشست - مدتها در فوجداری بیسواره و
لکهزور بضبط و ربط تمام گذراند - آخر الامر از غلبه پیروی
و ضعف قوی طاقت قطره و پیوه نماند - و بمهام خدمت
نمی توانست پرداخت - در سال بیست و چهارم از بازگام
خلافت او را از منصب باز داشته بیست یک دام بطریق
سالیانه از پرگنه پهنی وطنش (که یک کرور دام جمع
دارد) مرحمت شد - چون پسرانش در گذشته بودند هر
کدام از عبدالمقتدر و عبدالله نپیرهای او را باضافه منصب
و دیگر نباید او را فراخور حال بمنصب برنواخته هشتاد
یک دام تقمه این پرگنه را در قیول آنها مقرر کرد - پس
ازین سید مذکور مدتها در زمره وظیفه خواران گذرانیده
باجل موعود بساط حیات در نوردید - عبدالمقتدر در عهد
اعلی حضرت بمنصب هزاری شش صد سوار و فوجداری

خبرآبان رسیده *

(۲) در [بعضی نسخه] دلمو .

* معتقد خان میرزا مکی *

پسر افتخار خان است که در بنگاله سال هفتم جهانگیری در جنگ عثمان خان لوهانی داد جانفشانی و جان ستانی داده بکار آمد - میرزا نیز دران جنگ مصدر تلاشها گشته - این هر دو پدر و پسر در تیراندازی شهره آفاق بودند - پس از فوت پدر برهنمونی بخت سعادت پاره خود را بقتراک دولت شاهزاده دای عهد شاهجهان بر بست - و بحسن خدمت و دوام حضور کامیاب نوازش شاهی گردیده بقرب و اعتبار اختصاص پذیرفت - گویند بشفرف نسبت رضاعت شاهی نیز افتخار داشت *

چون شاهزاده نخستین بار باصلاح مهمات دکن توجه برگماشت و افضل خان و بکرماجیت (که از عمدهای دولت شاهی بودند) بهوش افزائی و فرمان پذیری عادل شاه بیجاپوری تعیین گشتند مشارالیه با جادو داس دیوان بیوتات بحیدرآباد دستوری یافت که قطب شاه وای آنجا را از خواب غفلت بر آورده بشاهراه اطاعت رهنمون شود - او (چون بسرعت سرریعه بمقصد فائز گشت) قطب شاه را در کمال انقیاد و فرمان برادری دیده پیشکش پانزده لک روپیه از جواهر تمینه و فیلان نامی نذومذ و اسبان قبچاق بر گرفته معارفت نمود - و به بساط بوسی انجمن حضور و استکسان

(مآثر الامر) [۴۸۳] (باب الميم)

تقديم خدمت اسباب مزيد رفعت جاه آماده گردانيد - و در
ايام ناکامی شاهزاده (که از بے مهری روزگار غير از قطع
فيافي سود سفر بنظر نمی آمد) او از اخلاص وافي و
صفای صافي (که سرآمد شمائل ضيه است) پوستاري و
هوا داری خدارند مجازي را سرمایه بهبود دانسته بهیچ وجه
از رکاب شاهي جدائي نگزید - تا آنکه زمانه نیرنگ ساز
بفاصله یک بست و گشاد مژه چمن دیگر طرح ریخت - و
بهار دولت شاهي گل کرد - در سنه (۱۰۳۷) هزار
و سي و هفت هجری جنت مکاني در گذشت - و الويه
شاهي از جندر دکن باهتزاز آمده هفدهم ربیع الآخر بر تالاب
کانگریه (که در خارج شهر نزهت بهر احمدآباد گجرات است)
پرتو نزول افکند - و نظم آن دیار باقتضای وقت به شیر
خان تونور تفویض یافت - و ازانجا که هنوز وصول بدار
الخلافه واقع نشده و سلطنت استقرار نگرفته معتقد خان را
بمنصب چار هزاری دو هزار سوار برنواخته با جمع دیگر
در احمدآباد گذاشتند - و در سال دوم بفوجداری اجمیر
سر بر افراخت - پس ازان به صوبه داری مالوه متعین
گشت - و در سال پنجم حکومت آن ولایت نامزد نصرت
خان خاندوران گردید - و او بفوجداری اطراف دارالخلافه
مامور شد - و در همین سال مکرر نالش باقر خان نجم ثانی

(باب المیم) [۴۸۴] (مآثر الامرا)

ناظم اردیبهه بعرض اعلیٰ حضرت رسید که با رعایا سلوک
نایسندیده مینماید - معتقد خان باضافه سواران منصب نوازش
یافته به بصاحب سربگی. اردیبهه بلند پایه گردید *

از غرائب رودان آنکه گویند باقر خان کارهائے چند
کرده مبلغها بدست آورده که افشای هر یکی موجب رسوائی
بود - خواست که آنرا بحس پوش کند - زمینداران آن
ناحیه را از دیسمکهه و دیسپانزیه و مقدم فراهم آورده
بهرکه گمان شرارت داشت عقید ساخت - و از آنها یکدفعه
هفت صد کس را بدم تبغ داد - ناگهان یکی ازان آشوب
جان گزا بدرجسته خود را بحضور رسانید - و طومار چهل
لک روپیه بنام باقر خان نوشته داد - دربنوا تحقیق آن
مقدمه نیز به معتقد خان مقرر شد - اتفاقاً میرزا احمد
داماد باقر خان (که بخشیکرمی آن صوبه یافته همراه بود)
روزے (که از الدآباد در کشتی نشسته می رفتند) میرزا
احمد تقریبی از طومار مذکوره بر آورده ازان زمیندار مستفسر
گردید - و ببهانه دیدن طومار را از دستش گرفته بتیزدستی
چنان شمشیر بسویش بر تافت که سر از تن جدا شده
در دریا افتاده - و طومار نیز پاره نموده بآب رها کرد - و
به معتقد خان گفت که بمحض دولت خواهی شما این

(۲) نسخه [ب] و افشای هر یکی الخ *

(مآثر الامرا) [۴۸۵] (باب المیم)

حرکت بعمل آمده که آخر کار این قسم طوار بزام شما هم
درست می کرد - معتقد خان مستحسن داشت - اما چندی
معانب پادشاهی ماند *

معتقد خان مدتی دران دیار بداد دهی و مطیع نوازی
در سرکش بر اندازی بسر برده چون بحضور آمد باز در سال
نوزدهم بحکومت آن دیار تعیین گردید - و در سال بیست
و دوم طالب حضور گشت - چون اعظم خان حاکم جونپور
در همان ایام در گذشت بذد بیست آن سرکار به معتقد خان
قرار گرفت - خان مذکور از عرض راه عطف عنان کرده بجانب
امرمر رجوع نموده - چون او را بدی در یافته بسیار از کار
رفته بود در سال بیست و پنجم دوازدهم ذی القعدة سال
(۱۰۶۱) یک هزار و شصت و یکم بعرض اعلیٰ حضرت
رسید که او بضبط نواحی جونپور نمی تواند پرداخت - آن
تعلقه بزام مراد کام صفوی تجویز شد - انفاقاً او هم در همان
تاریخ در جونپور بساط حیات در نوردید *

* میرزا عیسیٰ قرخان *

پدرش جان بابا عم پدر میرزا جانی بیگ حاکم سنده
است - چون پدمانه حیات میرزا جانی ابریز گردید میرزا
عیسیٰ بهوس حکومت دست و پائی بحرکت آورد - خسرو
خان چرکس (که دکیل مستقل آن سلسله بود) میرزا

غازی را جا نشین پدر ساخت - و خواست که میرزا عیسی را
 بادیب گاه زندان برنشاند - او بقلازلی بخت و رهنمونی
 اقبال ازان دیار بدر زده بدرگاه جهانگیری استقلال عافیت
 نمود - جنت مکانی بمنصب آمده مطرح انظار عاطفت
 ساخته تعینات دکن فرمود - و چون میرزا غازی در حکومت
 قندهار درگذشت خسرو خان عبد العلی نامی را ازان سلسله
 بر مسند ترخانیه متمکن ساخته دست مایه حکم رانی
 ابدیشید - جنت مکانی بتوهم آن (که بدان عبد العلی
 به دستان سرانی خسرو خان ریشه استقلال ازان سرزمین فرود
 بود) فرمان بنام میرزا عیسی خان قلمی فرمود - و چون او
 جبهه سامی استان خلافت گردید بعرض برخه حساد [که میرزا
 از دیرباز در آرزوی ملک موروثی نعل در آتش است - اگر
 درینولا مستقل شده بحاکم کچ و مکوان و هرمز (که قریب
 واقع شده اند) امانت بسته باشاه عباس صفوی توسل نماید
 مدتها باید که تدارک آن بوقوع آید] پادشاه بد گمان شده
 میرزا رستم قندهاری را بحکومت آن دیار مامور فرمود - و
 بسعی او رگ و ریشه ترخانیه ازان ولایت برکنده گشت -
 و میرزا عیسی بجاکیر داری دهن پور گجرات سر برنواخته
 تعیین آن صوبه گردید - در آن هنگام (که اعلی حضرت از
 حوالی نتهه بذاکاهی برآه زن و ولایت بهاره مضاف گجرات

(مآثر الامراء) [۴۸۷] (باب الفيم)

معارفت بدکن فرمود (ميرزا بيدري طالع از نقد و جنس
و اسب و شتر بطريق پيشکش در جناب شاهي ارسال داشته
ذخيره سود و بهبود روزگار خود اندر ختم *)

پس از ارتحال جنت مکاني در اثنای توجه رايات
فردوس آشياني از دکن بدار الخلافه آگوه هنگام جهان گشائي
بسعدت زمين بوس رسیده باضافه دو هزارى هزار و سيصد
سوار بمنصب چار هزارى ذات و دو هزار و پانصد سوار در
ايالت مالک تتهه باهراى ملک خود گردید. ليکن بعد جلوس
بر سرير فرمان رواني حسب اقتضای وقت ضبط و ربط
آن ديار به شير خواجه مخاطب بخواجه باقى خان تفويض
يافت. و ميرزا بے نيل مقصود از عرض راه معارفت نموده
بتيولدارى متهم را در آن نواحى مورد نوازش گشت. و در سال
پنجم در سواران منصب افزوده بچناندارى ايلچپدر رخصت
يافت. و در سال هشتم باضافه هزارى هزار سوار بمنصب
والای پنجهزارى چهار هزار سوار دو اسبه سه اسبه بر فواخذه
بقوجدارى سوکار سورتته مياهي گردید. در سال پانزدهم
بصاحب سويگى گجرات از تغير اعظم خان اختصاص پذيرفت.
و ضبط سورتته پيسر کلانش عزابت الله (که بمنصب دو هزارى
هزار سوار سواراى داشت) مقرر گشت. و بعد از عزل
موبه داري مجدداً بايالىم جوناگده (که حاکم نشين ولايت

سورتی است) سر برافراخت - و در سال بیست و پنجم
حراست آن دیار بمحمد صالح پسر دومش مفوض گشت - و
فرمان طلب میرزا بحضور مادر گردید - در محرم سنه
(۱۰۶۲) هزار و شصت و دوم بقصبه ساپهر رسیده بود که
پدیمانۀ حیانش برآمد - بنا آنکه عمر میرزا از صد متجاوز
بود اما قوی از درجۀ طبیعی سقوط نیافته - باه هم جوانانه
داشت - و بسیار عیش دوست و شیفته مسکرات و دل داده
راگ و رنگ بود - و در نغمه خوانی و ساز نوازی خالی از
کمال نبود - اولاد بسیار بهم رسانید - عزایم الله خلف کلانش
که عمده بود در سال بیست و یکم در گذشت - و پیشتر
در حیات پدر زندگی مستعار سپردند - بعد فوت میرزا
محمد صالح (که ارشد ارلادش بود - و احوالش جدا بقلم
آمده) بمنصب در هزاری هزار و پانصد سوار و فتح الله
بمنصب پانصدی و عاقل بمنصب درخور سرافرازی یافتند *

* محمد علی خان محمد علی بیگ *

خویش قلیچ خان از منصب داران داخلی همراهی
شاهزاده دارا شکوه است - چون سرکار حصار بضابطه معمول
بپادشاه زادهای وای عهد تعلق می کرد [چنانچه در عهد
فردوس مکانی به جنت آشیانی و در وقت جنم آشیانی
بعرش آشیانی و همین قسم بجنت مکانی و فردوس آشیانی

تذخراه شده بود] لهذا در عصر سلطنت فردوس آشیانی پادشاهزاده کلان قرار یافته او بفوجدارئی آنجا مامور گردید - از آنجا که گشاد هر کار در گذر وقت است و کار کندان قضا باندنی وسیلهٔ جامه را بکامه می (بزنند دران ایام] که جراحات بیکم صاحب (که بنابر وصول شعلهٔ شمع بدامان و رسیدن بدن اضلاع سوخته بود و پس از معالجهٔ بسیار اطبای وقت) هر چند التیام پذیرفته اما گاه گاه عود میکرد] او در پیشگاه سلطنت ظاهر نمود که هامون نام فقیرت بی نوا در سرکار مذکور میباشد - مرهم او برای این قسم جراحات مفید و مشهور است - پستری بر طبق حکم او را آورد - و مرهم او نفع تمام بخشید - پادشاه آن فقیر را به مبالغ همسنگش و خلعت و اسب و فیل و دبه در وطن بطریق التماس برخواست - و مشارالیه (که واسطهٔ این امر بود) مورد عطفیت گشته سال هژدهم بخطاب خانی ناموری اندوخت - سال بیست و ششم (چون صوبه ملتان در عوض صوبه گجرات به پادشاهزاده مذکور تفویض یافت) او بعنایت خلعت و هراست آنجا اختصاص گرفت - چون صوبه گتیه هم ضمیمهٔ صوبجات سابق به پادشاهزاده مذکور مرحمت شد او بمحافظت آنجا مامور گردید - سال سی ام مطابق سنه (۱۰۶۶) هزار و شصت و شش هجری پیمانته

زدگی او برآمود *

* مغل خان *

پھر زین خان کوکہ است - در عهد جنت مکانی بمذنب
ہزاری پانصد سوار رسیده بون - در سر آغاز جلوس اعلیٰ^(۲)
حضرت بقاعہ داری دارالملک کابل سر بر افراخته مرخص
گردید - و چون سال نهم ساحت دولت آباد مضروب خیم
پادشاهی گردید و عساکر قاہرہ بہ سرکردگی سران نامور
بنہب و غارت ملک عادل شہید^(۳) و تسخیر قلعہ نظام
شہید تعیین گردید مغل خان بافزونی مذنب پانصدی
پانصد سوار کام دل اندرخته بہمراہی خان دوران نصرت
جنگ انتظام یافت - و در آخر این سال بذیوری شہامت
و ہردلی سردار با وقار قلعہ اردگیر (کہ از قلاع حصینہ رمینہ
بالاکھات دکن است و درین وقت مضاف صوبہ محمد آباد^(۴)
بدر) ہشتم جمادی الاولیٰ سنہ (۱۰۴۶) ہزار و چہل
و شش ہجری در محاصرہ ۳۵ ماہ و کسرے بتصرف
پادشاهی در آمد - خان مذکور پانصدی ذات پانصد سوار
دیگر اضافہ یافتہ بصیانت و حفاظت آن حصن استوار
معین گردید - و مشار الیہ مدتی درانجا گذرانیدہ نامہ بمورد
و مردمی بر آردن *

(۲) نسخہ [ج] در آغاز جلوس - (۳) نسخہ [ج] عادل شاہ - (۴) در

نسخہ [ج] حرف [راو] نوشت *

(مآثر الامرا) [۴۹۱] (باب الميم)

راقم سطور را در سنه پانزده جاوس خاقان زمان گذرے
بتماشای قلعه مسطور افتاد - مشاهده نمود که در دیوار
عمارے (که اندرون قلعه واقع شده) بر سنگ تاریخ فتح
قلعه و تفویض آن بمغل خان کنده نصب کرده اند -
اعلم که بفرمایش خان مذکور باشد - پس ازان بحضور
شده در سال هژدهم بمنصب دو هزار و پانصدی دو هزار
سوار پایه افزای اعتبار گشت - و چون در همین ایام خان
دوران صاحب صوبه دکن (خصت انصراف یافت خان مذکور
نیز بعطای نقاره بلند آرازه گشته بهمراهی صوبه دار دستوری
یافت - و در سال بیست و پنجم به صاحب صوبگی تته
سرافراز گشته از راه گجرات روانه آن سمت گردید - صاحب
همه و شکنجه او بود - هرکه بسر وقتش وارد میشد در
تفقد و داجوئی کوتاهی نمیکرد - و جوای نام نیک بود *

چون خان مذکور از تن آسانی و فراغت دوستی توفیق آن
نیافت (که خود را در مهم فدهار بخدمت شاهزاده بلند اقبال
محمد دارا شکوه (ساند) ازین رهگذر از منصب سه هزارگی در
هزار سوار و جاگیر برطرف شد - چندی بدین منزل
گذرانید و پریشانیه کشید - آخر در سال سی ام حسب الالتماس

(۲) بهاء شاه عالم پادشاه مطابق سنه (۱۱۸۸) هزار و یکصد و هشتاد

و هشت هجری - (۳) صفحه [۱] برساند *

(باب الميم) [۴۹۲] (مآثر الامراء)

دارا شکوه بسالبدانه پانزده هزار روپيه موظف گردید. تاریخ فوتش بنظر نیامد. گویند شکار دوست بود. و بنعمه و سرور شیفتگی داشت. سازنده و نوازنده بسیار فراهم آورده بود *

* میوشمس *

از سادات حسینی ست. گویند مدتی تارک دنیا بود. و سیاحت میکرد. پس ازان ملزم ركب شاه جهان شده. بعد ارتحال جنت مکانی (چون موکب شاهجهانی در فوج سورت درود نمود) از بقلعه داری آنجا سرفرازی یافت. و سال هفتم از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصدی دو هزار سوار چهره ناموری برافروخت. و سال دهم باضافه پانصد سوار و فوجداری و تیولداری برگرفته پزوده مضاف گجرات لوی بلند پایگی برافراشت. سال نوزدهم بعنايت نقاره بلند آدازه گشت. و سال نوزدهم از اصل و اضافه بمنصب سه هزارى سوار و فوجداری و تیولداری بیرون قامت قابایم آراست. سال بیست و پنجم بفوجداری و تیولداری بتن متعلق گجرات فخل امیدش بارور گردید. سال بیست و هشتم باز به تمانه داری و جاگیداری پزوده از توابع احمد آباد مامور گشت. سال سی و یکم نوزدهم (مضان مطابق سنه ۱۰۶۷) هزار و شصت و هفت هجری لهاس هستی را برکنند *

* مرشد قلی خان خراسانی *

از ترکان سپاهی پیشه بود - بکار دانی و معامله فهمی امتیاز داشت - ابتدا نوکر علی مردان خان زبک حاکم قندهار بود - چون خان مذکور آن حصن حصین را تسلیم ارباب پادشاهی نموده بندگی درگاه والا برگزید چند کس از نوکران عمده او در سال ملازمان درگاه انتظام یافتند - از انجمله مرشد قلی خان از یاری طالع بدولت روشناس (۲) فایز گشته منظور نظر التقات خسروانه گردید - در سال نوزدهم جلوس فردرس آشیانی به فوجداری دامن کوه کانگره از تغیر خذچر خان فرق افتخار برافراخت - و چون صاحب موبگی و سرداری بلخ و بدخشان نامزد شاهزاده محمد ادرنگ زیب شد او به بخشگیری فوج متعینه ایشان تعیین یافت - و در سال بیست و دوم از تغیر جان نثار خان آخته بیگی شد - و در سال بیست و چهارم به بخشگیری لاهور اختصاص گرفت - و چون شاهزاده مذکور در سال بیست و ششم بتفویض نظم موبه دکن لوای توجه برافراخت او از سابق و لاحق بمنصب هزار و پانصدی پانصد سوار و خدمت دیوانی بالاگهات دکن کامیابی اندرخته بهمراهی شاهزاده دستوری یافت - و در تقدیم آن خدمت مساعی جمیاه بکار برده جوهر رشادت و کار دانی

(۲) در نسخه [ج] لفظ [خان] نیست *

(باب المیم) [۴۹۴] (مآثر الامرا)

خود را بر (ری در آورد - و حسب الالتماس شاهزاده در سال بیست و هفتم با افزایش پانصدی و خطاب خانی چهره اعتبار برافروخت - و در سال بیست و نهم با فروزی پانصد سوار مورد نوازش گردیده خدمت دیوانی پایان گشت از تغیر ملتفت خان بانضمام کار سابق بدر مقرر شد *

و پس ازان [که همت والا نهمک پادشاهزاده فاتح نصیب محمد اورنگ زیب مصروف آن گردید که به مستقر الخلافه شتافته دست استیلای دارا شکوه را (که از فرط توجه اعلی حضرت هیچ یک از برادران را بنظر همسری در نیارده طبل خود گامی و خود آرنی می نواختند - و از امور سلطنت جز نامی به اعلی حضرت نماند) کوتاه سازد] پرتو اهتمام بصوب این مطلب افکند - و در کمتر فرصت لشکر نمایان و توپخانه شایان ترتیب داد - از ملازمان بادشاهی (که دران صوبه بودند) هرکرا بخت اقبال مند مساعدت نمود سر ارادت بر خط بندگی و همراهی گذاشت - مرشد قلبی خان (که آثار ارادت و جانفشانی از سیمای احوالش هویدا بود - و بر همه اخلاص و مذهب عقیدت کیش سپهمن گرفته مراسم دولت خواهی بتقدیم می (سازید) از تغیر میر ضیاء الدین حسین اسلام خان (که در مرافقت شاهزاده محمد سلطان بوسه منگلا از اورنگ آباد روانه برهانپور

(مآثر الامراء) [۴۹۵] (باب الميم)

گشمت (بخدمت ديوانی جليل القدر سرکار شاهي مدارج
عزت پيمود - و از اهل و اضافه بمنصب سه هزاري سرافرازي
يالت - و چون رايات پادشاهي دهم (جیب سنه ۱۰۶۸) هزار
و شصت و هشت هجري بگذر اکبرپور از آب نوبده پایاب
عبور نموده و بیست و دوم همین ماه اتفاق صف آرائي
(که نخستين معارك آن شاه فيروزمند است) با مهاراجه
جهونك (که از جهالت و جسارت سد راه آن شاهزاده گردیده
پای اقامت در نواحی اجنبی افشوده بود) افتاد راجپوتان
مشهور مثل مکند سنگه هاده و رتن (تهور و دیال داس
جهاله و ارچن کور) که از رؤسای آن قوم جلالت کیش
بودند) دست تعلق از جان برداشته جلو انداختند . و نخست
بتوپ خانة شاهزاده [که اهتمام آن دران روز بعهده شجاعت
و بهادری مرشد قاي خان (که از سرداران راسخ العقيدة
و صاحب سيف و قلم بود) قرار یافته] بجنگ و ستیز
پرداختند خان مذکور باتفاق ذوالفقار خان (که مقدمه الجیش
هراول بود) با آنکه فوجی درخور کثرت و هجوم مخالفان
نداشت پای ثبات و قرار در عرصه کارزار استوار داشته از
جانرفتن - و بعد از گیر و دار بسیار و سعی و تلاش بی شمار
(که منتهای مرتبه سپاه گری و جانفشانی بود) مردانه نقد
مجان نثار نمود . و آبادای حق اخلاص سوخروئی اندر خدمت .

(باب المیم) [۴۹۶] (مآثر الامراء)

مشار الیه باوصف جوشش بهادری و نشئه سپاه گری
فهمید متصدیانه داشت - و دیانت و خدا ترسی پدوایه^(۲)
هالش بود - در دیوانی دکن باستمالک و رفاهیت رعایا
کوشیده در توفیر و تکثیر آبادی ملک همت گماشت - و
از کار شناسی و جزری تقسیم اراضی نموده ربع هر جنس
بر گرفت - و دستور العمل قرار داد - گویند از در احتیاط
(که مبادا حیف و میل بجانب در) بسا اوقات خود طناب
جریب بدست گرفته زمین را پیمایش می کرد - از حسن
نیت اوست که عمر جاوید یافت - یعنی نامش بسبب
این دستور العمل تا انقضای اعوام و شهر بسیار بر صفحه^(۳)
روزگار خواهد ماند *

باید دانست که در ممالک فسیحة الامالک سیر حاصل
زرخیز دکن تشخیص جمع مال بر سر بیکه و مساحت
اراضی بجریب و تفریق زمینها و تقسیم اجناس محبوب و
بقول در میان نبود - کشاورز و مزارع آنچه بیک قلبه و
جفت گار می توانست و هر جنسه که می خواست بر سر
قلبه قابله باختلاف بلاد و پرگنات بحاکم می داد - باز پرس
کمیت و کیفیت نمی شد - و پس ازان [این ولایت
بروزگار ممتد بفوج کشیهای متوالیه سلاطین هندوستان

(۲) نسخه [ج] خدا پرستی . (۳) در نسخه [ج] لفظ [بسیار] نیست .

(مآثر الامرا) [۴۹۷] (باب الميم)

بی سپر گردید - و رعایا از نام مغل و معاملات نو ترسان
و اوزان گشته ترک اوطان گرفت - و امساک باران و قحط
چندین ساله سربرای گردید - و دیرانی بمرتبه انجامید
(که اعلیٰ حضرت با آنکه در سال چهارم سی و چهل کرد
دام از امل موبه خاندیس تخفیف دادند) بحالت اصلی
نگرانید تا آنکه ^(۲) نویت بمشرد قای خان (سید) [خان مذکور
از کارطابی و دقت پژوهی به زای مواب اندیش خود دستور
العمل راجه تودرمل را (که از زمان عرش آشدیانی احداث
یافته در هذدوستان مروج گردیده) بتزگی دزن مرزبوم
بر روی کار آردن - زله در فراهم آردن رعایای متفرق روش
تمام بکار بود - و جابجا اندای فهمیده و اعمال متدین تعیین
نمود که اراضی انثر پرگذاش را به ^(۳) پیمایش در آردند (که
آنها رقبه خواهند) - و تفریق شایان زراعت و کوه و ناله
(که بکار قابه زانی نمی آمد) نمود - و هر دیه (که
مقدم دداشت و وارثان از از مدمات حوادث مفقود الاثر
بودند) مقدمی آنجا بهره از احوالش جوهر استعداد آبادی
و پرداخت رعایا دریافت نمود مقرر کرده سرگرم کشت و کار
ساخت - و برای خرید گار و دیگر مایحتاج زراعت مبلغی
از سرکار داد (که آنرا تقاری گویند) و باعمال گشت که

(۲) نسخه [ج] اینکه - (۳) در نسخه [ج] لفظ [را] نیست .

(باب المیم) [۴۹۸] (مآثر الامرا)

آنرا بر سر فصل بومول در آزند - و معاملات با کشاورز سه
قسم نمود - اولاً تشخیص سر بسته^(۲) (که معمول زمان قدیم نیز
بود) - درم تقسیم غله (که آنرا تَبائی نامند) و آن نیز
سه گونه است - اول هر چه از آب باران تا هنگام در برامان
رسد بالمناصفه قرار داد - و در آنچه از آب چاه برامان رسد
اگر جنس غله است سیوم حصه از سرکار و در حصه از
رعایا - و سواى غله از انگور و نیشکر یا زبده و اسبغول
مختلف است نظر بر خرج آب کشتی و ایام تیارى آن - از
نهم حصه تا چهارم حصه برای سرکار باقی بر عیت - سیوم
آنچه از آب کاریز و نهرها از دریا بریده بزراعت سر دهند
و آنرا پات خوانند بخلاف چاهی بکم و زیاده مختلف
قرار داد - عمل سیوم جریب یعنی ربع هر جنس از حدود و
بقول و فواکه و بادر نظر بر نرخ و چندی و چگونگی حصول
آن از هنگام زراعت تا حصاد فی بیکه چیزه معین نمود^(۳)
که بعد جریب آنرا باز یافت نمایند - و این عمل در سه چهار
صوبه دکن (که آنوقت همین قدر ازین دیار بحوزه تصرف
پادشاهی در آمده بود) به دهانه مرشد قلی خان شهرت دارد *
پسرش علی بیگ در سال چهارم جلوس خلد مکان
بخطاب اهتمام خان و پسر دیگر فضل علی بیگ در سال

(۲) نمخته [ب] سر رشته - (۳) نمخته [ب] کرده *

سی و درم بوتایع نگاری کچهری دیوان اعلیٰ سرفراز گردید .
وقت مرحمت خانگی و خطاب بر زبان پادشاه گذشت پسر سید
که بر نام خانگی می خواهد یا خطاب پدر - مشار الیه
بلحاظ بعضی وجوه مرشد قلی خانگی^(۲) اختیار کرد - خلد مکان
فرمود که من و مادر قربان علی (کرم الله وجهه) باین نادان
بگویی که علی گذاشته قلی میشود - فضل علی خان بهتر
است - و اس از آن بدیوانی شاهزاده محمد معزالدین (که
از زندان تادیب رستگاری یافته بود) اختصاص گرفت - و
در سال چهل و درم بخدمت دیوانی صوبه ملتان امتیاز
یافت - زبانی یکی از رفقای خان مذکور (که خالی از
اعتماد نبود) مسموع افتاد که چون از دکن بجانب ملتان
رخصت یافت بچه کامیابی و شغف^(۳) راه مقصود پیمودن
گرفت و چه شیشه‌های مراد که دست امید بر طاق دل او
و همراهانش نچید - چون بلاهور پیوست برفع کوفت سفر
وقفه چند روزه طرح نمود - هر صبح میر بانم و هر شام^(۴)
مجلس تازه می آراست - ناگهان از فلاخن خانه فلک سنگ
خارنه بشیشه خانه آرزویش افتاد - فرمان پادشاهی بنام حاکم
آن بلده امدار یافت که فضل علی خان را طوق و زنجیر
کرده روانه حضور سازد - و او کاربند حکم گردید - و چون

(۲) نسخه [ب] خان - (۳) نسخه [ا] شفقت (۴) نسخه [ج] روزه

(باب الیم) [۵۰۰] مآثر الامرا)

این سانحه از اخبار نویسان آنجا بعرض رسید ظاهر شد که فرمان جعلی بود - و آن بیچاره بی موجب در شکنجه بلا گرفتار گشت - همان ساعت گرز برداران تعیین شدند که بهر جا رسیده باشد از قید و بند برآورده اسباب و اشیای او (که در لاهور بضبط درآمده) باز مسترد نمایند *

* ملتفت خان *

پهین خلف ارشد اعظم خان جهانگیر شاهپست - از عامر متداوله بهره رافی داشت - و از حماید شیم بخشه وافر - در عهد جنم مکانی به رو شناسی و ناموزی چهره تفوق می افراخت - چون پدرش در آغاز سال دوم شاهجهانی بنظم دکن مامور شد او باضافه چهار صدی صد و پنجاه سوار بمنصب هزارمی دو صد و پنجاه سوار مفتخر گردید - و پس ازان (که همراه پدر بمالش خان جهان لودی به بالاگهات دکن رخصت یافت) بمنصب هزار و پانصدی پانصد سوار سر برافراخت - و چون خاندجهان باتفاق نظام شاهیه مکرر از افواج منصوره مالش بمزا یافت اطراف لشکر از دور سیاه می نمودند - و گاه جنگی بگریز می کردند - ازیں جهت دلبران جسارت منس حسابی ازانها بر نمی گرفتند - اتفاقاً روزه (که بر چندادلی ملتفت خان با جمع از راجپوتیه^(۲)

(۲) در نسخه [ج] درینجا [گای] نیست *

(مآثر الامر) [۵۰۱] (باب المیم)

با نام و نشان نامزد بوه) از سهل انگاری قریب بدو کرده
از قول دور افتادند - مخالف (که در کمین فرصت بود) بیکبار
با ده هزار سوار رسیده - بجنگ پرداختند - برخی خانه زادان
روشناس از مغل و راجپوت داد مردانگی داده راه جانفشانی
سپردند - ملتفت خان با را دروا چندرات ثابت قدم
نیارست و زید - از معرکه پهاو تپی ساخت - و در سال
دهم بخدمت عرض مکرر امتیاز یافت - و در سال سیزدهم
بدیوانی صوبه بنگاله دستوری یافت - و در سال نوزدهم
بخشیگری لشکر (که بعد از شاهزاده مراد بخش مهم
بلخ و بدخشان تعیین یافته) اختصاص گرفت - و در سال
بیست و دوم (چون شاهزاده محمد اورنگ زیب با عمائر
نصرت پیرا بهم فندهار تعیین شد) بخشیری آن فوج بخان
مذکور مفوض گردید - و در همین سال پدرش رخت زندگی
بر بست - او در زکاب بود - باضافه پانصد سوار سوافرازی
یافت - و در سال بیست و سیوم پانصدی دیگر بر منصبش
افزوده تعیین دکن گشت - در آن هنگام صاحب صوبگی دکن
بشایسته خان متعلق بود - بذایر دیرین رباطها و رفور کاروانی
و معامله فهمی بنیابت برهانپور مامور شد - و مشارالیه
در بندوبست آن صوبه کوشیده آثار تمدن از ساحت آن زمین
برداشت - و بجهن سلوک همه را از خون راضی و خرسند

(باب المیم) [۵۰۲] (مآثر الامراء)

ساخت - و در سال بیست و پنجم از پیشگاه خلافت و
جهانبانی دیوانی پایان گهات دکن (که عبارت از صوبه
خاندیمس و نصف صوبه برار باشد) بدر تعلق گرفت -
و در سال بیست و نهم حسب الالتماس شاهزاده محمد
ارنگزیب بهادر نظام دکن بافرونی پانصدی ذات و پانصد
سوار و خدمت قلعه دایمی احمدنکر از تغیر شاه بیگ خان
سر بلند گشت *

و چون مشام حسن اخلاصش از شمامه التفات شاهزاده
مذکور معطر بود و در وقت رکضت عالمگیری بانتزاع سلطنت
نطاق همت بمیدان مرافقت بر بیست پس ازان (که یکران
عزیمت شاهی از برهانپور بسوی مقصود سبک عنان گردید)
خان مذکور بعنایت نقاره بلند اوازه گشت - و بعد از
مبارزه جسونت در ظاهر بلده اجین عشره اخیر رجب
از انتقال مرشد فلی خان (که دران معرکه مردانه وار
نقد جان نثار نمود) بخدمت دیوانی سرکار و خطاب
اعظم خانی و عنایت طوف مطرح انوار عاطفت گشت - و از
اصل و اضافه بمنصب چهار هزارمی دو هزار و پانصد سوار
پایه اعتبار برافراخت - از انجا [که فلک ستمکار و روزگار
ناسازگار (که شادی از غم آموذ و شربت از زهر آلود
است) هر چه برافرازد بیندازد و بهره بهره از نوازند] آن

(مآثر الامراء) [۵۰۳] (باب الهميم)

حضرت نصیب چمنستان کامیابی هنوز از باد وزارت لب
قر ناکرده که پیمانۀ حیانتش لبریز گشت - یعنی یک و
نیم ماه سالم نگذشته بود که رز جنک دارا شکوه بعد از
فتح از غلبۀ حدت هوا و شدت گرما و سنگینی چلقد و
جوشن جان بجان آفرین سپرد - آرزو بفهم درست و ادراک عالی
مشهور و شگفته پیداشانی و متواضع بود - و حسن معاشرت
داشت که هر که بار می رسید دل بهندۀ محبتش می گردید -
و طبع موزون هم داشت - این شعر از رسمت - * فرد *

* بخواب دیده ام آن طرف پریشان را *

* تمام عمر ذکر خواب من پریشان است *

دختر آمد الله خان معموری در خانه اش بود - احوال
هوشدار خان پسر او (که از اموات عالمگیری ست) جدا
بتحریب آمده *

* معمور خان میر ابو الفضل معموری *

سید صاحب الذمب و مردت کریم الحساب بود - و بپذیرایی
فراست و کیاست آراستگی داشت - در ۲۴۰۰ فردوس آشیانی
به منصب پانصدی در مد سوار سرمایۀ عزت اندوخته از
دیرباز در کومکیان صوبۀ دکن قیام می درزید - بمددگاری طالع
قوی و دستیاری سلیقۀ درست هر صوبه دار (که در این
(۲) نسخه [ج] ناز ناکرده . (۳) در نسخه [ب] حرف [گان] نسبت به

(باب المیم) [۵۰۴] (مآثر الامرا)

ولایت رسید) میرزا بقرب و مصاحبت خویش برنواخته
باعزاز و احترام تلقی نمود - در اهلیمت و مردمی سرآمد
روزگار و در کارروائی و آشنا پردری یکتای وقت بود - چون
نظم آن دیار به پادشاهزاده محمد اوزنگ زیب بهادر تفویض
یافت مومی الیه از کارشناسی و دیده دردی دیرین خدمت
و خیرخواهی خود را دل نشین شاهی ساخته همواره مورد
التفات بود - هنگامی (که شاهزاده باراد انتزاع سلطنت
بجانب مستقر الخلافه را امت عزیمت برافراخته بکوچ متواتر
کذار دریای زریده معسکر اقبال گردید) او دران روز از اصل
و اضافه بمنصب هزارمی چهار صد سوار سرافرازی یافت - و
در محاربه جسونت بهمراهی شاهزاده محمد سلطان در
فوج هراولی انتظام داشت - پس از ابتسام بهار نصرت
و فیروزی بخطاب معهور خان و منصب هزار و پانصدی
پانصد سوار چهره امتیاز افروخت - و پس از جنگ دارا شکوه
(چون سواد باغ اغراباد دهلی مشهور بشاله مار مضروب
خدا عالمگیری گردید) ازان جهت [که اخترشناسان بجهت
جلوس مسعود بر سرای فرمانروائی (وز جمعه غره ذی القعدة
سال (۱۰۶۸) هزار و شصت و هشت هجری برگزیده
بودند و وقت گنجایش آن نداشت که بهسرانجام لوازم این
امر بنویسند) که معمول این دولت است) پردازند] لهذا

(مآثر الامراء) (۵۰۵) (باب الميم)

در باغ مذکور در ساعت معهود بر تخت سلطنت برآمد *
اتفاقاً در همین ایام نجابت خان سپه سالار [که درین
معارک هیجا و مهالک و غما در تلاش و تردد و تدبیر و
کارفرمائی شریک غالب بود - و عمده تر ازان خان شہامت
نشان از امرای شاهجهانی (که در مرافقت شاهي چنان بار
گران بر گردن گرفته بچندین امرت سترگ اقدام نماید)
دیگرست نبود باوصف تفویض منصب هفت هزارى هفت هزار
سوار و اعمام دو لک روید و خطاب خانخاندان سپه سالار (که
بابرام گرفته بود) از سبک سوي و کم حوصلگی دست از
زیاده طلبی بر نمي داشت - و عنایات پادشاهی را در جنب
حسن خدمت خود وقفه نمی گذاشت] خانه نشین گردید -
معمور خان (که بحسب قدم بزدگی و رفور قابلیت مصدر
اعطاف پادشاهی بود - و باخان مذکور نیز دم بکجهتی و
مصادقت می رد) بر طبق امر والا به تبلیغ برخی احکام و
پیامهای زبانی پیش خان مذکور شدافتم - و هرچند بنصائح
ذلمح معبانہ پرداخت در نگرفت - از آنجا که بر پندار و
رعونت فطری از نخوت و غرور خرد کامی سرباری شده بود
درخواستهای بیجا و تقاضای دور از کار نموده حرفهای بی صوفه
و سخنیهای لغو و هرزه آغاز کرد - معمور خان (که پاس
نمک و حفظ توره سلطنت زاده بر مراعات درستی داشت)

(باب الميم) [۵۰۶] (مآثر الامراء)

مراراً از آن منع نمود . ممنوع نگشت . ناچار نظر بر صلاح حال او و خویش بر خاسته ^(۲) براه افتاد . نجابت خان بملاحظه آن (که مبادا کچه گل کند) از قفایش شمشیر راند که سرش نماند . و لاش او را سر در درازه انداخت . هر چند مردم هفت چوکی و غیره بر سر او تعیین شدند او هم مستعد جنگ نشست . بغیر عزل منصب و سلب خطاب پاداش خون ناحق صورت نگرفت . و آن بیچاره حسرت دولت روزه افزون بخاک بود . و امیدها ناشگفته بر مردم *

پهرش میر عبدالله (که مرد صاحب نام و نشان بود . و رضع متین داشت . و در خوش نویسی علم استادی می افراشت) چند گاه بخشی فوج خان فیروز جنگ بود . پسر او از بے روزگاری بدر درویشی زد . و صبیحه او [که اهلیه جعفر عالی خان خراسانیست که (ابتدا بدامادی حاتم بیگ کفایت خان شهرت گرفته در عهد خلد مکانی دهوانی بیجاپور و حیدرآباد و بدر و بخشیکری فوج خان فیروز جنگ ^(۳) سرانجام داده . آخرها حالش پدیشانی انجامید) در مبادی عهد خسرو زمان در گذشت] تا الآن بدیغ گورخانه پدر و جد خود واقع بلده ادرنگ آباد اوقات بسر اسم . و دیگر اولاد میر ابوالفضل . عمور خان معلوم نشد .

(۲) نسخه [ب] براه افتاد - (۳) در نسخه [ب] لفظ [بدر] زیست *

(مآثر الامراء) [۵۰۷] (باب الاميم)

مگر همشیره آن مرحوم اولادش بسيار است . که يکي از
نبايرش فخر الدين علي خان عموري است (که يک عالم
همه ر يک جهان علم بوده) - اما حيف که صد يکم از آن
يادری طالع نداشت . و الا کارهای عظيمه از متمشي
مي شد . پدرش مير ابوالفتح از نوکری پادشاهي استعفا
جسته در بلده کتک حاکم نشين موبه اوديسه بتجارت و
سوداگری جهاز در ساخت *

خان مذکور در عهد عالمگيري به بخشگري و رافعه
نويعی ساکنه مير دکن ماهر شد . و در عهد خلد منزل
بقاعه داری قلعه بندر مبارک سورت سرافرازي يافت . و در
مبادی جلوس فرخ سير معزل گشته بمنسوب دخل نداده
مستعد جنگ گرديد . و بعباب ساطاني معاتب شده چندی
در احمد آباد گجرات گذرايد . هنگامه (که حسين علي خان
امير الامراء بدکن مي آمد بسابقه معرفت) که پدرش با
سيد عبد الله خان باره داشت (با آن عالي منزلت
پيوسته بفوجداری بيجاگده گزار نريدا اختصاص گرفت . و
بنابر وجوه شتی طرفه از رفاه و جمعيت نبسته خسارت بر
خسارت افزود . و بحال تباه از دکن بدار الخلافه و از انجا
(۲) نسخه [ج] که با سيد عبدالله الخ - (۳) نسخه [ب] بان
عالي منزلت .

(باب المیم) [۵۰۸] (مآثر الامرا)

بینگاله شتافت - هرچند بسعی و تلاش قریع باب نمود درے
نگشود - از راه اردیسه به حیدرآباد سرے کشید - مبارز خان
حاکم آنجا بسوابق آشنائی نیکو داشتها بجا آورد *

چون از پیشگاه خلافت نظم صوبجات دکن بدو تفویض
یافت او صوبه داری برار را نامزد خان مذکور گردانید -
پس ازان (که مبارز خان عمل دیافده سر در سر این کار
کرد) خان مشارالیه تفرقه زده خود را بجانب بندر سورت
انداخت - و از سر نو دستگاہ بر چید - و از بد اختری
دستخوش تاراج غنیم گشت - ازانجا نزد راجه ساهو بردند -
هرچند بانوای راجه برداخت و سعیا کرد (که برهم زن
صلح دکن گردد) سودمند نیفتاد - دران وقت [که آصف جاه
فتح جنگ پرگنات متعلقه چانده را از دست تصرف ایلمه
(که گروهی ست از تلنگه) انتزاع نمود] بملازمت فتح جنگ
فایز گردید - نظر بر کار طلبیهای او تجویز خدمتی در میان
بود - اجل امان نداد - در همان نواحی مدفون گردید -
با راقم این سطور قرابت قریبه سببی داشت - افراطه در
مزاج آن مرحوم مودع دست تقدیر شده بود که در هیچ
(۳)
مزاجه ندیده شد *

(۲) نسخه [ب] و ازانجا - (۳) نسخه [ج] دیده نشد *

* مکند سنگه هادا *

پسر مادهو سنگه اسمت - پس از فوت پدر سال بیست و یکم فردوس آشیانی بحضور آمده بمنصب درهزاری هزار و پانصد سوار و عطای وطن بجاگیر چهره کامیابی برافروخت - و پستر باضافه پانصد سوار مرتقی شد - سال بیست و دوم در رکاب سلطان محمد اوزنگزیب بکومک قلعه قندهار (که در محامره قزلباش بود) دستوری یافت - و پس از معادرت سال بیست و پنجم باضافه پانصدی ذات و عذایم علم و نقاره کوس شادمایی برنواخت - و در همین سال همراه سلطان محمد اوزنگزیب بار دوم بصوب قندهار شتافت - سال بیست و ششم بتعیذاتی سلطان دارا شکوه امتیاز حاصل کرده در آن صوب گرد - و پس از مراجعت ازانجا از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و سوار درجه اعتلا پیمود - سال بیست و هشتم همراه سعد الله خان بتخریب قلعه چتور نامزد شد - و سال سی و یکم همراه مهراجه جمونت سنگه (که جهمت سد بودن بر روی سلطان محمد اوزنگزیب بصوبه مالوه تعیین شده بود) شرف دستوری پذیرفت - و رزجنگ باتفاق موهن سنگه هادا برادر خود از توپخانه مقابل و فوج (۳) هراول گذشته در بر روی شاهزاده آمده دست جرأت بالا کرد -

(باب المیم) [۵۱۰] (مآثر الامرا)

و در کوشش و کوشش غفلت نورزیده ماحی کارنامه (ستم
گردید - تا آنکه جانرا نثار آبرو ساخت - هر دو ^(۲) برادر مطابق
سنه (۱۰۶۸) هزار و شصت و هشت هجری راه عدم پیش
گرفتند - جگت سنگهه پسر مکند سنگهه در عهد عالمگیری
بمنصب دو هزار و سرداری وطن فائز شده مدتها تعیذات
دکن بود - سال بیست پنجم در گذشت - مرزبانای وطن
بغام کشور سنگهه (که احوال او در ترجمه رام سنگهه هادا
انداج یافته) مقرر گشت *

* معتمد خان محمد صالح خوافی *

ابددا بمشرفی توپ خانة پادشاهی و منصب در خور سرفراز
بود - فردرس اشیدانی (سائی) او در کارها و حسن سرانجام
ملاحظه نموده سال بیست و چهارم بانضمام کوتوالی لشکر
و اضافه منصب مهابی گردانید - و سال بیست و پنجم
به کوتوالی لاهور کامیاب گردید - پستر همراه سلطان محمد
اورنگ زیب بهادر به بساق فندهار شتافت - و سال بیست
و ششم با سلطان داراشکوه باز بهم مسطور کمر عزیزمت
بعثت - چون دران مهم مصدر خدمات شایسته گردیده بود
سال بیست و هشتم بتفویض خدمت دیوانی بیوتات از
تغیر راه مکند (که بنابر کبر سن چنانچه باید بآن

(متأثر الامرا) [۵۱۱] (باب المیم)

نمی‌توانست پرداخت) و افزونی منصب و عطای خلعت و قلهدان
طلا چهاره عزت بر فروخت - و اواخر همین سال از اصل و
اضافه بمنصب هزاری در صد سوار و خطاب معتمد خان
عزامتیاژ یافته از دیوانی بیوتات معزول شده بدیوانی
سلطان دارا شکوه از تغیر شیخ عبدالکریم (که بسبب ضعف
قوی عهده بر نمی‌توانست شد) لوای اعتبار برافراخت -
سال بیست و نهم از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی
در صد سوار رتبه اش ببلندی گرانید - سال سی ام از اصل
و اضافه بمنصب در هزاری در صد سوار دامیه بخت را
نور آکین ساخت - پس ازان (که زمانه رنگ دیگر بر روی
کار آرد و سلطان محمد اردنگ زیب بهادر از دکن باران
عیادت پدر گرامی قدر روانه حضور شد - و متصل سموگر^(۲)
میان ار و سلطان دارا شکوه محاربه (و داد) در اندامی
زد و خورد نامبرده (که از جانب دارا شکوه بخطاب
وزیر خانی نام آرد شده بود) مطابق سده (۱۰۶۸) هزار
و شصت و هشت هجری مقتول گردید *

• مبارک خان نیازی •

پسرزاده محمد خان نیازی ست - پدرش مظفر خان
ترقی ناکرده رحمت هستی ته کرد - مشارالیه در حدائت

(۲) نطقه [ب] سموگر *

(باب المیم) [۵۱۲] (مآثر الامرا)

سن در سلک بندهای جهانگیری انسلک یافت - چون سال
سیوم شاهجهانی خطه برهانپور مطرح الویة صاحب قران
ثانی گشت از اصل و اضافه بمنصب هزاری ذات هفت
صد سوار بر نواخته بهمراهی (۲) از زن بصوب تلنگانه (خصم
یافت - و چون سپه سالاری آن ولایت به نصیری خان
خاندوران باز گردید از آنجا (که شجاعت و پهلوی ارثی این
خاندان است - و تلاش و جانفشانی کار دست چپ این
سلسله) مشارالیه از کار طلبیه بمرافقت خان مذکور در تسخیر
قلعه قندهار تردد نمایان نموده باضافه پانصدی سیصد سوار
سر عزت برافراخت - و در کمتر فرصتی باضافهای متواتر
بمنصب دو هزاری دو هزار سوار نامه بامارت و بزرگی بر آورد
و (چون بهمراهی خاندوران بانفتاح قلعه اردگیر و ارسه مکرر
مصدر کارهای شگرف گشته جدکاری و دولتخواهی او بروی
روز افتاد) در سال دهم حسب الالتماس آن سردار شهامت
نشان بمرحمت علم و تقاره بلند آوازه گشت - مدتهای ممتد
در صوبه برار گذرانید - و در آبادی قصبه آشتی (که
جدش بطریق رطن دراز داده بود - و عمش احمد خان نیازی
هممت بتعمیر آن گذاشته) باقصی الغایة کوشید - چنانچه

(۲) نسخه [ب] بر نواخته شد - و بهمراهی - (۳) نسخه [ب - ج]

(مآثر الامور) [۵۱۳] (باب المیم)

تا حال بزم او شهرت دارد - و در هنگام صاحب موبگی
اسلام خان مشهدی بتقریب برخی امور (وزرے سر دیوان حرفه
تند درمیان آمد - از فرط غضب و غیرت فطری نتوانست
متحمل شد - روانه حضور گردید - و پس از تقبیل سده
خلافت مشمول اعطاف خسروانی گشته در کومکین دارالملک^(۲)
کابل انتظام یافت - و در سال بیست و هفتم پتانه داری و
قیوداری هر دو بنگش (که در انعام سلطان سلیمان شکوه
مقرر بود) سرافراز گردید - چون بذر و بست آن سرزمین
(که ماوای فساد پیشگان فتنه انگیز است) چنانچه باید
صورت نبست در سال بیست و نهم معزول شده به تعییناتی
آن صوبه بسر می برد - و در سال دوم عالمگیری از تغیر
حمین بیگ خان بار دیگر بفرج داری بنگش مامور گشت -^(۳)
قاریخ فووش بظنر نیامد - فقیر دوست بود - و خدمت
بدریشان میکرد - بعد از ازین سلسله کسی ترقی نکرد -
الحال در آشتی هم غیر از رسوم و اطلاق ناء و نشانی
زمانه *

* میرزا ابوسعید *

نپیرو اعتماد الدوله برادرزاده نور جهان بیگم است - در

(۲) نسخه [ب] الطاف - (۳) نسخه [ج] بنگش که در انعام سلطان

سلیمان شکوه بود *

(باب الميم) [۵۱۴] (مآثر الامراء)

رعنائی و میرزائی شهره آفاق بود - تکلف و تصنع طرفه در
ملا بس و مآکل بکار برده - و لطافت و نظافت تمام در
بساط و فرش نگاهداشته - و زیب و زینتی و توژک و ترتیب
در جلوس و قعود و قیام و جمیع اسباب دنیاداری نو
رعایت نموده که درین باب هیچ کس از همسران بل برتران
بار نمی رسیده - و نازک مزاجی و عالی دماغی او بجائ
رسیده که گاه هنوز در چیره بستن بوده که خبر برخاست
در بار می رسیده و گاه در عین چیره بستن دماغش رفا
نمی کرد سواری موقوف می نمود - بدولت جد بزرگوار خود
بمعارج عزت و اعتبار ارج گرا گشته با عمدها سر بزرگی و
برتری می افراخت - و نخوت و باد برورت بمرتبه داشت که
فلک و ملک را بنظر در نمی آورد *^(۲)

چون خطش شبیه بخط اعتماد الدوله بود در ایام وزارت
بیشتر بر فیوض و برات او دستخط می کرد - و پس از
ارتحال اعتماد الدوله از روی نا تجربگی و خرد سایی با عم
خود آصف جاهی برهم زده سرزشته اخلاص با مهابت خان
محکم نمود - و صحبتش با شاهزاده سلطان پرریز کوک گشته^(۳)
پایه افزای بزرگی و اجلال گردید - و بمرافقت شاهزاده بدکن
شتافته بعد فوتش بحضور رسید - و در سال بیست و دوم

(۲) نسخه [ب] بنظر نمی آورد - (۳) در نسخه [ج] حرف [واو] نیست .

(مآثر الامراء) [۵۱۵] (باب الميم)

جهانگيري بحکومت تتهه فرق عزت برافراخت . و چون
نوبت فرمان رذائي به اعلى حضرت رسيد بسبب ناخوشى
يمين الدوله آصف خان از منصب و اعتبار افتاده به هي
هزار ردييه ساليانه موظف گرديد . و مدتهاي ممتد در گوشه
فراغت به آسوده دلي و فراغ بالي بسر آورد . و در سال
بيست و سيوم حبيب اللتماس بيگم صاحب از پيشگاه خلافت
و جهانبايي بفوجداري اجمير و منصب در هزاري ذات و هشت
صد سوار برنواخته شده رخصت تعاقه يافت . چون بمرض
داء الثعلب ابتلا بهم (سانيد نمي توانست بکارها پرداخت .
در سال بيست و ششم به تقرر چهل هزار ردييه ساليانه بار
ديگر در اکبرآباد منزوي گشته بقيه ايام حيات را بصرت و
بے غمي گذرانيد . و در اراثل عهد عالمگيري رخت بزايه
لحد کشيد . موزون طبع بود و بانقلاب دروين فصحا شغف
تمام داشت . اشعار بسيار منتخب نموده هفنده ترتيب داده
خلاصه کونين نام گذاشته . پسرش حميد الدين خان برفاقت
شاهزاده محمد ادرنگ زيب چهارم سعادت مندي افروخت . و بعد
جنگ راجه جمونت (که نخستين فتح سرير آرائي است)
بخطاب خانه زاده خان سر افتخار برافراخت . و بعد از ان
خاني بنام خود يافت . و در سال بيست و ششم از انتقال

(۲) نسخه [ب] بيگم صاحبه - (۳) نسخه [ج] برنواخته رخصت الخ .

(باب الاميم) [۵۱۶] (مآثر الامراء)

كرم الله بفوجداری موني. پتن (که بیست کرده می اوزنگ آباد^(۲)
برکنار گنگ است) تعیین گردید . و در سال بیست و نهم
بقعه داری قندهار دکن اختصاص گرفت *

* مصطفی خان خوافی *

میر احمد نام داشت . پدرش میرزا عرب^(۳) (که از
سادات صحیح النسب خواف است) بهند آمد . و بهلازم
جنت مکانی استسعاد یافت . و در کمتر مدتی بوقائع نگاری
حضور اختصاص گرفت . پستر بیادری طالع پایه افزای مرتبه
امارت گشته ایام زندگی را بعزت و اعتبار بانجام رسانید .
پسرانش میرزا شمس الدین و میر احمد . اولین در هیات
پدر بدست نوکر خود بوقت تازانده زدنش کشته گشت .
در همین در عهد اعلی حضرت چندت ببخشگیری لکنهؤ تعیین
یافت . و در سال بیست و یکم هنگام (که شاهزاده
مراد بخش بنظم مهمات موبه کشمیر (خصت یافت) بدیوانی
سرکار شاهي مباحی شد . پستر تعیین دکن گردید . و بمنصب
هفتصدی دو مد و پنجاه سوار سرافراز گشت . و در سال سیوم
بحراسمت قلعه ظفر نگر مضاف بالا گهات برار (که بیست و
هشت کرده می اوزنگ آباد واقع است) اختصاص گرفت *

و چون براسمتی و درستی و کاردانی و معامله فهمی اتصاف

(۲) نسخه [ب] کرم الله خان - (۳) نسخه [ا] میرزا عزت .

داشت در جناب شاهزاده محمد اوزنگ زيب بهادر ناظم
دکن مربوط گردید - و بحسن پرستاري و فرط عقیدت بمزید
اعتبار اختصاص گرفت - و پس از جاوس آن شاه ظفر نصیب
باضافه منصب سر عزت برافراخت - و چون ولایت بالاکهات
کرناتک (که معظم خان میرجبله در هنگام انتصاب بهسلطان
عبدالله قطب شاه وای حیدرآباد تسخیر کرده بود و پس
از التجا بدرگاه فردوس آشیانی بر سبیل پیشکش گذرانیده
و بعد ازان از پیشگاه خلافت بوسم انعام بخان مذکور عطا
شد) و برخی قلاع آن مثل کنچی^(۲) کونیه (که از حصون
معظمه آن دیار است) با توپ خانه بسیار و سایر اشیا
در تصرف کسان از بود و ازین جهت (که قطب شاه را
خار خار طمع در تصرف آن ولایت می شد) مهمات آنجا
اختلال داشت در سال دوم نیز مشارالیه را بنظم امور
آنحدود مقرر نموده بخطاب مصطفی خان و عنایت اسب
و فیل و اضافه هزار و پانصدی هزار و چهار صد سوار و
منصب سه هزار دو هزار سوار کامیاب دولت گردانیدند - و
پس ازان نظر بران (که مرد سنجیده وضع و مزاج دان است)
از پیشگاه خلافت بسفارت توران رمین تعیین گردید - و مصحوب
او نامه (که دانشمند خان انشا کرده بود) با موازی یک

(باب الميم) [۵۱۸] (مآثر الامراء)

لک و پنجاه هزار روپيه از نوادر مرصع آلات و نفائس انميشه
بعبد العزيز خان والى بخارا و موازى يك لک روپيه ارمغانى
ببرادرش سبحان قلي خان والى بلخ (که هر کدام مبانى
مصادمت و موالات را همواره باهداى تحف و تذكورات موکد
مى داشت) ارسال يافت . ديگر از احوال و آتش بنظر
نرسیده . همشیره زاده و متبنايش مير بدیع الزمان نام داشت .
پسرش مير احمد مصطفی خان ثانی است که چنده بدبوانى
خانه نظام الملک آصف جاه نامور شده بود . خلفش
مير محمد علي سيد مکرم خان بهادر است . باکتساب علمى
پرداخته از هرباب بهره گرفته . پيش ازین بدبوانى موکد
عالي جاه پور نظام الدوله آصف جاه نامور گردیده . با
محرر ادراک بهيوار محبت دارد .

* ميرگ شيخ هروي *

برادرزاده قاضى اسلام مشهور است . بعهد جهانگیرى در
ديعان تمپيز و عذقوان شعور از خراسان بهندريستان آمده در
لاهور نزد ملا عبد السلام (که از فضلى معتبر آن شهر بود
و در فقاہت رتبه عالي و قريب پنجاه سال بر مسند
افاده و افاضه تمکن داشت . و حاشيه بر بيضاري نوشته .
و به افتای عمکر پادشاهى چنده قيام ورزیده . و در
نخستين سال جلوس صاحب قران ثانی ازین جهان فاني

(مآثر الامراء) [۵۱۹] (باب الميم)

بعالم جارداني شتافته (تلمذ نمود - و اکثر كتب متداوله گذرانيد - و پس از اکتساب کمال در سلک ملازمان اعلى حضرت انتظام يافت - و باسعاد بخت و يادري طالع بتعليم پادشاهزاده دارا شکوه و ديگر پادشاهزاده ها فرق افتخار برافراخت - و بتدریج کسوت احوالش بطراز التفات خسرواني^(۲) مطرز گشته بمنصب معتبر چهره مباهات افروخت - و در سال هفدهم خدمت عرض مکرر بمشار اليه تفويض يافت - و در سال بيست و هشتم بدبواني بيگم صاحب و افزوني پانصدي^(۳) ذات پنجاه سوار بمنصب در هزارى در مد سوار بلند پايگي يافت - پستر پانصدي ديگر اضافه يافت *

و چون محمد ارزنگ زيب بهادر به هم عناني ظفر و اقبال عرسه پنهاني هندوستان را بزير يکوان فرمانروائي در آوردن بيش از بيش او را مشمول عاطفت ساخته در جشن جلوس درم بافزوني پانصدي بمنصب سه هزارى سر بلند فرمود - و در آخر سال دهم بخدمت صدارت کل از تغير سيد هدايت الله قادري اختصاص گرفت - چون کبر سن در يافته بود در سال چهارم ازان کار معزول گشت - و در همان ايام مطابق سنه (۱۰۷۱) هزار و هفتاد و يك هجري وديعت حیات سپرد *

(۲) نسخه [پ] خسروانه - (۳) نسخه (ج) بيگم صاحبه *

(باب المیم) [۴۲۰] (مآثر الامراء)

(۲)
* مالرجی و پرموجی *

(۳)
برادران کپیلوجی بهونسله (که از عمدهای نظام شاهیه
بود - در نخستین جاوس اعی حضرت برهذمونعی بخت بیدار
داخل بندهای پادشاهی گشته بخانزمان پسر مهابت خان
خانخانان (که بنیابت پدر بحکومت همگی ممالک دکن از
برار و خاندیس می پرداخت) پیوست - از پیشگاه خلافت
بمنصب پنج هزاری ذات و پنج هزار سوار سوافراز گشته فرمان
استمالت با خلعت و جهدهر مرصع و علم و نقاره و اسب با
زین مطلا و فیل بنابر سر بلندی او ارسال گردید - و در سلک
تعییناتیان دکن (۴) انتظام گزیده بتقدیم خدمات پادشاهی سرگرم
بود - در مبادعی تسخیر قلعه دولت آباد بهمرادعی خانزمان
تورودات نمایان نموده مکرر با غنیم در آویخته دولت خواهی
خود دل نشین همگنان ساخت *

چون بهمساعی جمیله بهادران اخلاص منش اسباب انفتاح
آن حصن حصین (که پای تخت نظام شاهیه بود) هرروز
آماده تر می گردید کپیلوجی باذیشه آن (که پس از تسخیر
قلعه دولت آباد دولت نظام شاهیه خلال خواند پذیرفت)
مانند یاقوت خان حبشی راه فرار سپرد - و در سلک
(۵)

(۲) در [بعضی نسخه] مالرجی - (۳) نسخه (ج) کپیلوجی - (۴) نسخه

[ب] زمیناتیات - (۵) نسخه [ج] سپرده در سلک الخ *

(مآثر الامراء) [۵۲۱] (باب الميم)

نوکران عادل شاهيه انسلاک یافته بکرات با فوج پادشاهي
در آريخت - جز خسارت و زيان کاري طرفه نبست - گویند
زجة او بغسل دريای گنگ آمده گرفتار گشت - مهابت
خان باعزاز تمام نگاهداشته به کهيلوچي پيغام کرد که مال
تصدق ناموس است - اگر یک اک هون ميدهي او را بعزت
خصمت مي کنم - او ناچار زر نقد رسانيد - مهابت خان
زنش را بانواع تزک روانه ساخت - و پس ازان (که عادل
شاه احکام مطاعه پادشاهي را بسمع رضا امضا نمود - و عهد
موافقت و دولتخواهي با اوليای دولت بر بست) کهيلوچي را
از پيش خود راند - و او مدتی بخود سوي ترکتازيها نموده
بنهب و غارت ملک پادشاهي ميگذرانيد - شاهزاده محمد
اورنگزيب بهادر در سال سيزدهم در نخستين ايام صاحبصوبگي
دکن او را بدست آورده بسزای کردارش رسانيد *

(۲)

مالوچي و پوسوچي برادران خود او هر یک در نظام شاهيه
بشجاعت و بهادري نام و نشانی داشتند - در هنگامی که آن
تیره انجام از نوکری پادشاهي حرمان جسته با عادل شاهيه
پيوست (بدالات عقل و رهنمائی طالع همراهي او نگريدن -
و نزد خانخانان مهابت خان آمده پيمان جانفشاني بر بستند -
مهابت خان بانواع رعایت بر نواخته سرگرم پرستاري گردانيد -

(۴) در [بعضی نسخه] مانوچي *

(باب المیم) [۵۲۲] (مآثر الامور)

ولین بمنصب پنج هزاری ذات و سوار و درمین بمنصب سه هزاری در هزار سوار سرفروازی داشتند - و به یمن بزرگی پادشاهی صاحب علم و نقاره شده رفاهیت و جمعیت تمام اندوختند - و همواره بهوشیاری و زمانه سازی در امور ملازم پیشگی کوشیده جمیع صوبه داران دکن را با خود راضی و سرعزایت داشتند - مالوجی چون خالی از اهلیت و صورت نبود و بقدرت پاس آشنائی نگاه میداشت (که شیرازة تمام دکنها بوده) همه با وی یکنائی داشتند *

در سال یازدهم (چون شاهزاده محمد اورنگ زیب فتح ولایت بکلانہ پیش نهاد عزیمت ساخت) او را با سه هزار مردم پادشاهی باتفاق محمد طاهر وزیر خان (که از نوکران معتمد آن عالی قدر بود) بآن صوب تعیین نمود - مالوجی بآنین شایسته از کار مرجوعه و اپرداخته بکامیابی معاودت کرد - پس ازان بمراقبت صوبه داران دکن هر جا باقتضای وقت ضرورت افتاد چسبست و چالاک خدمت پسندیده بجا آورد - و در ایام حکومت مراد بخش (چون شاه نواز خان صفوی لشکر بر سر دیوگده بود) او پیشقدم امرای دکنیه بود - و در سال بیستم و نهم شاهزاده محمد اورنگزیب میرزا خان ناظم برار را با هادیان صوبه دار تلنگانه بتحصیل پیشکش دیوگده (که زمیندار آنجا بلطایف الحیل

(مآثر الامراء) (۵۲۳) (باب النجم)

می گذرانید) تعیین کرد - و مالوجی را با جمیع امرای
دکن همراه داد - او پس از انصراف آن مهم خود را در
سال سی ام برکاب شاهزاده (که تردد فرمای محاصره گلکنده
بود) رسانیده مصدر ترددات گشت - و در همان ایام بنابر
برخی رجوع مزاج شاهزاده از هر دو برادر منحرف شد - با آن
(که درین ایام شاهزاده از پیشگاه خلافت بتادیب عادل شاه
بیجاپوری مامور بود - و افواج فاعره از حضور بطریق کمک تعیین
شده) این هر دو برادر حمید الحکم از دکن بشاهجهان آباد
رفته جنبه سالی استان شدند - و در همین سال بتیولدارچی
انرج بهاندر و برخی برگنات آن نواحی دستوری یافتند - و
هنگامی (که مهاراجه جسونت با مردم جرار بمالوه تعیین
گشت) آنها نیز کمکی گشته در جنگ اجین بمحافظت بنگاه
راجه (که نزدیک بجنگ گاه بود) قیام داشتند - در عین گرمی
نبرد مراد بخش (که در برانغار مرکب عالمگیری بود) بر بنگاه
ریخته بغارت و تاراج پرداخت - مالوجی و پرسوجی قاب
مقاومت نیارده رخ از جنگ دستیز تافته آهنگ گریز کردند
و یکسر تا اکبر آباد عذاب باز پرس نکشیدند - پسترد جنگ
دارا شکر با سپهر شکوه بهوش در میسر متعین گشت - و
بعد فتح بادراک ملازمت عالمگیری فایز شده بمقتضای
حال مشمول مراسم عام گردیدند *

(باب المیم) [۵۲۴] (مآثر الامرا)

اما (چون از سابق و لاحق خلد مکان را ذخیره خاطر بود)
در سال سیوم هر دو را از منصب برطرف نموده نظر بر قدم
نوکرین و دیرین پرستاری آنها (که تمام عمر در بندگی درگاه
آسمان جاه صرف کردند) اولین بسالیانۀ سی هزار روپیه و
درمین بسالیانۀ بیست هزار روپیه موظف گردیدند - مالوجی
در سال پنجم سنه (۱۰۷۲) هزار و هفتاد و دو در گذشت -
هر دو در اردنگ آباد پورۀ اهداث کرده اند که هنوز بنام آنها
شهرت دارد - • الحی پورۀ بیرون شهر است و پورۀ پرسوجی
داخل حصار شده - گویند پرسوجی در وضع معاش تقلید
• غلبه میکرد - زمینداری جلکانون مضاف برار را به هشتاد
هزار روپیه خریده بود *

• ملا علاء الملک تونی مخاطب بفاضل خان •^(۲)

در فنون حکمت طبیعی و ریاضی از یکتایان روزگار بود -
سیما در علم هیئت و نجوم گوی سبقت از مهره این فن
می بود - و با کثرت فضل و کمال سایر ارضاءش دستور العمل
دانشوران حال - در سال هجتم اعلی حضرت از ایوان
بهندوستان رسیده با نواب آصفجاهی (که مستجمع دانشهای
گوناگون بود) پیوست - و بعنوان مصاحبیت بسر می برد -
پس از ارتحال آن امیر ستوده اطوار در سال پانزدهم داخل

(۲) نعت [ج] ملا علاء الدین علاء الملک تونی *

(مآثر الامراء) [۵۲۵] (باب الميم) .

بندهای پادشاهی شده بمنصب پانصدی پنجاه سوار
سرافرازی یافت *

چون نهر لاهور یک از همراهان علی مردان خان (که در
حفر قنوات مهارتی داشت) از نزدیکی منبع دریای (اری
(که چهل و هشت و نیم کروزه جریبی ست) باهتمام خان
مذکور بصرف یک لک روپیه آورده بود - اما چنانچه باید
آب ببصائبین و حدائق حوالی آن شهر نمی رسید لک روپیه
دیگر بارباب کار حواله شد - آنها نیز از کار ناشناسی پنجاه
هزار روپیه بمرمت بکار برده کارے بظهور نیارزدند - ملا علاءالمک
(که بآب ترازو هم مثل سایر فنون ریاضی شناسا بود) پنج
کروزه ازان نهر بحال داشته می کرده دیگر حفر نمود - و
آب وافر بے فتور نصارت افزای دار السلطنت لاهور گردید -
و در سال شانزدهم بخدمت دیوانی ^(۲) قامت مفاخرت
بر آراست - و در نوزدهم نخست بداد و غمگی عرض مکرر اختصاص
یافت - پس ازان بخدمت عمده خانسامانی سر بر افراخت -
و باضافهای متواتر کامیابی اندوخت - و چون پیش از تسخیر
باخ و بدخشان فاتح آن ولایت از قواعد نجومی استخراج
نموده بعرض اعلی حضرت رسانیده بود بعد گشایش آن دیار

(۲) نسخه [ج] بخدمت دیوانی قامت مفاخرت الخ - (۳) نسخه [ج]

(باب المیم) [۵۲۶] (مآثر الامرا)

از اصل و اضافه بمنصب درهزاری چهار صد سوار مهابی
گشت - و در سال بیست و سیوم بخطاب فاضل خان تحصیل
ناموری نمود - و در سال بیست و هشتم بمنصب سه هزار
(۲)
پایه اعتبار برتر افراشت *

چون هفتم شهر رمضان سنه (۱۰۶۸) هزار و شصت
و هشت هجری سال سی و دوم جلوس دارا شکوه از معرکه
عالمگیری عذر تاب گردید و شهزاده فتح نصیب از جنگ گاه
به دو کوچ باغ نور منزل را (که در ظاهر اکبرآباد واقع
شده) (۳) مضرب خیم ظفر احتشام ساخت اعلی حضرت فاضل
خان را بزرید اعتبار و رفور اعتمان بسمت محرمیت و حفظ
اهرار ساطنت از اقران امتیاز داشت - و دران وقت مقرب
حضرت خاتان بود - بگزارش لخته پیغام زبانی بخلد مکان
رخصت فرموده فرمانی نیز قلمی گردید - خلاصه مضمونش
آنکه بمقتضای معیت ازلی آنچه در پرده تقدیر مستور
بود بر رست روز افتاد - انماض نظر از مجاری قضا
متحتم نشاء خود شناسی و خدا دانی ست - چون از امراض
شده شفا حاصل شد و حقیقه زندگی در باره عطا گشت
لواعج اشتیاق ادج گراست - زرد بملاقات تعلیمی بخش شوند -
فاضل خان (که از پاک طینتی و نیک اندیشی خیرخواه

(۲) نسخه [ج] افراشت - (۳) نسخه [ج] واقع است *

طرفین بود) بعد ابلاغ احکام و فرمان نوعی سخنان دلپذیر ملائم وقت مذکور نمود که شاهزاده مستعد و مستعجل سعادت ملازمین پدر والا قدر گردیده عرض داشته متضمن فراوان ارادت و آرزوی قدمبوس و رسیدن خود بحضور ارسال نمود .^(۲) لیکن بعد ترخیص فاضل خان بعضی اعیان امرا به ممانعت یا انشوده در فسخ اراده مبالغه ورزیدند . چون بار دیگر خان مذکور پیغامهای بشاشت امیز از جانب اعلیٰ حضرت آورد صحبت را بزرگ دیگر مشاهده نمود . و هرچند توجهیات موجه گذرانید راجعه امید بمشام توقع او نرسید . و انجام کلام ناکام کشید بجائز که کشید . و چون خلد مکان را بردانائی و دولت خواهی فاضل خان اعتماد کلی بود بعلاقه مزاج شناسی و زبان دانی در حیات اعلیٰ حضرت هم بتقدیم پرستاری حضور و سربراهی مهمات بیوتات خاصه تعیین فرمود . و در سال دوم پس از جلوس ثانی بمنصب چهار هزاری در هزار هزار والا پایگی یافته اهتمام نگارش امثله جلیله و مناشیر عالیشان (که بدیوان کل و وزیر اعظم تعلق دارد) مفوض گردید . و پستتر بادای لخته پیغام در خدمت اعلیٰ حضرت فرستاد . و در سال چهارم به پیشگاه خلافت رسیده برخی از جواهر و مرمع آلات مرسله فرودس آشیانی از نظر گذرانید .

(باب المیم) [۵۲۸] (مآثر الاسرا)

در سال پنجم بمنصب والای پنجهزاری مرتقی مدارج جاه
و جلال گشت - و در سال ششم هنگامی (که کشیر مطرح
الویه پادشاهی بود) رگه‌نازه متصدی مهمات دیوانی (هگرای
فذا گشت *)

خان مذکور با رصف جامعیت علوم معقول و منقول
بمنجیده روشی و معامله فهمی و زانیت رای متصف بود -
و استحقاق منصب جلیل القدر وزارت داشت - یازدهم
فیقعه سال (۱۰۷۳) هزار و هفتاد و سه هجری بتفویض
این رتبه والا و منزلت عظمی سر مباحثات بارج کامرانی
رسانید - از آنجا (که کامیابی ارباب استعداد را سپهر حسد پیشه
دشمن دیرین و روزگار دل آزار همیشه بر سر کین است) آن
خان کمالات ائبن را (که خلعت وزارت بر قامت قابلیتش
زیبنده و شایان بود) پس از تسلیم خدمات کوفت معده
بهمرسیده در اندک فرصت اشتداد یافت - و (چون اشهب عمرش
از منزل ستین بچند مرحله برگزیده بحدود سبعین مشرف
گشته بود و طبیعت شیخوخت را قوت مقاومت آن مرض
نمانده) معالجه و مدارا سوده‌ند نشد - بیست و هفتم همین
ماه (که روز هفدهم وزارت بود) داعی حق را لبیک اجابت

(۲) صفحه [ج] یازدهم - (۳) صفحه [ب] قابلیت اوه

(مآثر الامراء) [۵۲۹] (باب الميم)

گفت - نعلش او بموجب وصیتش ^(۲) بلاهور نقل یافته در باغ
(که جهت مدفن خود ساخته بود) مدفون گشت - ^(۳) گویند

دورزی چند پیش از فوز رتبه وزارت می گفت که من

بوزارت می رسم لیکن عمر وفا نمی کند - چنانچه بعد

دیوانی این بیعت مکرر بر زبانش گذشت ^(۴) * فرد *

* امید بسته بر آمد دل چه فائده زانک *

* امید نیست که عمر گذشته باز آید *

گویند احکام (که فاضل خان از روی تئجیم به اعلی

حضرت و خلد مکان نوشته داد اکثر مطابق واقع بر آمد -

گویند ازین صدمه (که آخر سنه چهل در خواص پور پدای

عالمگیر پادشاه رسید) نیز آگاهی داده بود - و در ملائی

هم وقعے بکسے نمی گذاشت - و هر یک را بحر پنجگی و

قابایمت خود بنظر نمی آردن - گویند رزے اعلی حضرت

بصیر نهر موسوم به بهشت (که بتازگی حفر گشته

بشاهجهان آباد (سیده بود) سوار شد - سعدالله خان نیز همراه

بود - در مذکورات مکرر نهر بفتح وسط (چنانچه زبان زد

عام است) می گفت - فاضل خان بعنوان ایراد گفت

نهر بگویند بمکون وسط - سعدالله خان در جواب آیه خواند - ^(۵)

(۲) نسخه [ج] وصیت او - (۳) نسخه [ج] شد - (۴) نسخه [ج]

مکرر این بیعت - (۵) نسخه [ب] بگویند .

إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهْرٍ - فاضل خان از بے انصافی بمکابره
زده گفت استشهاد شعر عرب می باشد - پادشاه فرمود
که مگر فصاحت قرآن کمتر از شعر است - فاضل خان
خاموش ماند - و چون اولاد نداشت پس از فوتش
برهان الدین برادرزاده او (که در همان ایام از ایوان زمین
فرد عم خود رسیده بود) بمنصب مناسب سرفرازی یافت -
احوالش عنقریب مذکور خواهد شد *

* میر محمد سعید میر جملہ مخاطب بمعظم *

* خان خانان سپه سالار *

از سادات اردستان صفهان اسم - چون بولایت کلکندہ
وارد گردید بنظر تربیت و عطاوفت سلطان عبداللہ تطب شاه
والی آن دیار بر مدارج دولت و معارج اقبال متصاعد گشت -
و مدتها رتق و فتق مهمات و قبض و بسط امور آن مملکت
در قبضه اختیار او بود - تا آنکه بذیروی شہامت و کاردانی
ولایت از مضافات کرناتک (که یکصد و پنجاه کرہ طول -
و از بیست تا سی عرض - و چهل لک روپہ حاصل داشته)
مشمول بر معدن الماس و چندین قلاع استوار آئین اساس
مثل کنچی کوٹھہ و سدھوت (کہ عبارت از بالاگوٹھ کرناتک
و قرخلدہ بنیان باشد - و درینولا حاکم نشین آن کرپہ است -

(۲) نسخہ [ج] آن ملک - (۳) نسخہ [ج] کنچی کوٹھہ و سدھوت *

(مآثر الامراء) [۵۳۱] (باب الميم)

و هيچ يك از اسلاف قطب الملک (ا میسر نشده بود)
از کورنا تکيان انتزاع نموده بتصرف آورد . و از سابق و لاحق
ثروت و مکننت و ساز و سرانجامش بجائز رسید که پنج هزار
سوار از خود نوکر داشت . و علم تفوق و جبروت بر اقران
و امثال مي افراشت . ازین رهگذر جمع (که با وی مخالف
بودند) از روی عناد و بداندیشي در پرده دولت خواهي
حرفهای دور از کار ذهن نشین قطب شاه ساخته از جانب
میر جمله متوهم و منحرف کردند . و از انداز و حرکات
پعمرش میر محمد امین [که در حضور بود . و بنشئه
دربالای جواني و دولت سرشار رعوتی در سر داشت . و
ازین فتوح شگرف (که نصیب پدر او گردید) به بد مستی
نخوت افتاده با از حد خود فراتر گذاشت . چنانچه (روز
سیه مست بدربار آمده بر مسند پادشاهي بخواب رفت .
و استقراغ نموده سرباری سوء مزاج گردید] [آثار بے التفاتی
پیدائي گرفت . میر جمله (که در پاداش چنین فتح
عظیم توقعها داشت) از مشاهده نتایج خلاف متمنی
دل برداشته رفاقت شده در سال بیست و سه بشاهزاده
محمد اوزنگ زیب (که به صاحب موبگي انتظام بخش دکن
بود) توسل جسته التماس طلب خود نمود . فردوس
آشيانی بر طبق استدعای شاهزاده مذکور عنایت متضمن

(باب المیم) [۵۳۲] (مآثر الامراء)

(۲)
مرحمت منصب پنجاهزاری ذات و سوار و در هزاری هزار
سوار بمیر محمد امین پسرش و فرمان در باب عدم مخالفت
و تعرض بدو و متعلقان او به قطب شاه مصحوب قاضی
محمد عارف کشمیری روانه فرمود . قطب شاه بمجرد
امغای این خبر محمد امین را با منتسبان او تید نموده
آنچه از ناطق و صامت داشت بضبط در آورد . و با رصف
درود فرمان هم بر کرده خود اصرار ورزید . شاهزاده
محمد اردنگ زیب اولاً منشور بادشاهی متضمن آن (که
سلطان محمد میخواهد از راه اردبیه بخدمت عم خرد
شاهزاده محمد شجاع به بنگاله شتابد . باید که از ولایت
خود بآئین نیک بگذرانید) فرستاده . آن سادۀ لوح غافل از
فیرنگی روزگار بتهدیه ضیافت پرداخت . شاهزاده حسب الحکم
هشتم ربیع الاول سنه (۱۰۶۶) هزار و شصت و شش هجری
سلطان محمد نخستین خلف خود را بطریق منقلا بحیدرآباد
راهی ساخته خود نیز سیوم ربیع الآخر برآمد . درین هنگام
قطب الماک از گران خواب غفلت بیدار شده محمد امین را
با والده او روانه ساخت . او دوازده کورهی حیدرآباد ملازمت
سلطان محمد دریافت . چون اموالش از خام طمعی مسترد

(۲) نسخه [ب - ج] دو هزار سوار - (۳) نسخه [ج] بگذارند - (۴)

در نسخه [ج] لفظ [او] نیست .

(مآثر الامراء) [۵۳۳] (باب المیم)

فندوده بود بنابراین سلطان عازم آن بلده گشت . قطب الملک
بشنیدن این خبر پنجم (بیع الآخر باضطرار تمام با نقد و
جوهر و طلا و نقره بقلعۀ گلکنده) که سه کورهی شهر است)
در آمد *

چون کنار تالاب همین ساگر مخیم عساکر سلطانی گردید
افواج قطب شاهی نمودار گشته خیرگی نمودند . سلطان
محمد دلیرانه تاخته تا دیوار شهر بند تعاقب هزیمت خوردگان
نمود . و روز دیگر حیدرآباد بتصرف آورد . اگرچه عمارت
آنجا را از سوختن و سکنه آنجا را از غارت و تاراج بقدری
میانمت شد . اما بسیاری با کارخانجات قطب شاه دستخوش
تاراج گشت . و کتاب نفیسه و چینی آلات و اجناس
بسیار بحیز ضبط در آمد . و افزونی اشیا بمرتبه بود که
(با وجود غارت و تفرقه چند روز) دقت کوچ هنوز خانها
مالامال بود . هرچند سلطان عبدالله در ظاهر ابواب مدارا
و مواسا مفتوح داشته مگر جوهر و فیل پیشکش فرستاده
اظهار اطاعت و انقیاد کرد لیکن در تهیاً اسباب رزم و استحکام
قلعه و سرانجام مصالح قلعه داری کوشیده در باب طلب کمک
مکرر بعادل شاه نوشت . چون شاهزاده در عرض هجده روز
یک کورهی قلعه رسیده معسکر آراسمت و دور قلعه (که سه
کورهی جریبی است) تعیین ملجأ نمود (با آنکه از قلعه

(باب المیم) [۵۳۴] (مآثر الامرا)

توپ و تفنگ چون ژاله در بارش بود (مکرر کارزارهای عظیم
در آویزشهای سترگ در میدان هم اتفاق افتاد - و هر بار مردم
پادشاهی چهره مردانگی بگونه نصرت برافروختند *
چون قطب شاه جدکاری شاهزاده در تسخیر قلعه
مشاهده نمود فاجار زینهارى شده میر احمد دامان خود را
فرستاده بقایای پیشکش سنوات ماضیه را با اسباب و اشیای
میر محمد امین ارسال داشت و التماس استمالت نامه نمود -
و پس از وصول آن باید حصول مرام والدۀ خود را فرستاد -
و آن عقیقه ملازمت شاهزاده نموده عفو جرایم پسر را
بتعین کرور رویه پیشکش حال و ازدواج صبیۀ قطب الملک
بسلطان محمد قرار داد - و آن دختر را با موازی ده
لک رویه بعنوان جهیز باعزز و احترام از قلعه بخانه سلطان
محمد آوردند - دوازهم جمادی الآخرة سنۀ سی برکنار تالاب
حصین ساگر میر جمله از ولایت مفتوحه رسیده ادراک
ملازمت شاهزاده نمود - و باجارت نشستن کله گوشۀ افتخار
بفلک رسانید - و شاهزاده نیز بمنزل او تشریف فرموده
گوانبار امتیاز ساخت - و هفتم رجب شاهزاده عنان معارفت
بصوب اوزنگ آباد منعطف فرمود - و پنهانی با میر جمله
پیمان هواخواهی و یک جهتی موکد ساخته از منزل اندرز
اوبرا با پسرش بدرگاه پادشاهی مرخص ساخت - در همین

(مآثر الامراء) [۵۳۵] (باب الميم)

ماول از پيشگاه خلافت فرمانے متضمن خطاب معظم خان و نوازش علم و نقاره بمير جمله پدايۀ صدر يافت - بيست و پنج ماه مبارك رمضان در دارالخلافت شاهجهان آباد خان مذکور بتقبل عتبه سلطنت چهره کاميابي برافروخت - و بمنصب شش هزارى شش هزار سوار و خدمت والى ديوانى اعلى و نوازش قلمدان مرمع و انعام پنج لک روپيه نقد و ديگر مراحم سلطاني مباحي گرديد - معظم خان الماس كلان بوزن نه تانگ (كه در صد و شانزده سرح باشد) بقيمت دو لک و شانزده هزار روپيه با شصت زنجير فيل و ديگر جواهر ثمينه از نظر گذرانيد (كه بهاي مجموع پانزده لک روپيه قرار يافت) - و چون نشو و نما يافتۀ ديار دكن بود پيوسته در ترتيب مقدمات (كه موصل بمطالوب تواند شد) همت مقصور داشته قابو مي جست كه اتفاقاً در همين سال بوضوح پيوسته كه ابراهيم عادلشاه والى بيجاپور در گذشت - و امرای او (كه اكثر غلام اند) علي نام مجهول النسب را (كه بفرزندی برداشته بود) جا نشين او ساخته اند - معظم خان سر كلاره مدعا را كرده تمخير آن ولايت در كمال تيسر را نموده متعهد آن مهم سترگ گرديد - محمد امين خان خلف خود را بنيايت وزارت در حضور گذاشته با امرای عمده (مثل مهابتخان و راو سترسال

(باب المیم) [۵۳۶] (مآثر الامراء)

و نجابت خان) در اوزنگ آباد بشاهزاده محمد اوزنگ زیبا پیوست - شاهزاده بصواب دید آن امیر معظم در اسرع ایام قلعه بدر را (که از حصون (صینة دکن است) بحیر تسخیر کشید - و غره زی قعه سنه (۱۰۶۷) هزار و شصت و هفتاد هجری قلعه کلیان را نیز بتصرف در آورد - و اکثر آباد جاهای آن ناحیت را تهانه نشین گردانید - و پس ازان [که رایت عزیزمت بافتتاح گلبرگه (که از مشاهیر بلاد ولایت بهجاپور است) مرتفع ساخت] عادل شاه باستیصال خود اذیهذاک گشته (بتقبیل پیشکش کزر روپیه و انضمام ولایت کوکن و قلعه پربنده^(۲) با لواحق آن بقلمرو پادشاهی) منهج عقیدت و انقیاد پیمود - منثور حضور بنام شاهزاده شرف نغان یافت که خود بارزنگ آباد برگردد - و معظم خان در قلاع متعلقه کوکن تهانه نشانده احرام ملازمت بندد - و هنوز تعیین اقساط پیشکش و ضبط مالک مفتوحه خاطرخواه شاهزاده صورت نگرفته بود که عارضه مزاج اعلی حضرت و در آمد مهمات سلطنت بقبضه^(۳) اختیار دارا شکوه شایع شد - و برخی نوشته اند که هنوز محاصره گلبرگه و زد و خورد با عادلشاهیه در میان بود که ابن آشوب برخاست - و غنیم خیره تر گردید - بالجمله دارا شکوه از روی عناد و کار شکنی سایر کمکیان این مهم را

(۲) نسخه [ب] پرنده - (۳) در نسخه [ب] لفظ [سلطنت] نیست .

(مآثر الامراء) [۵۳۷] (باب المہم)

طلب حضور نمود - مہابت خان و رار سترسال بے رخصت
(۲)
شاهزادہ برخاستہ روانہ شدند - ناچار شاهزادہ بدر مصالحت
زدہ بلطایف الحیل در چین ہنگامے (کہ رفتے تمام بعساکر
راہ یافتہ ہوں) خود را بسلامت در آغاز سنہ (۱۰۶۸)
ہزار و شصت و ہشت اواخر سال سی و یکم باورنگ آباد
رسانید - در ہمین ایام بعلمت برخیہ درائی معظم خان از
وزارت معزول گشتہ مشار الیہ نیز مثل دیگران مرحلہ پیمای
حضور گردید *

چون رفتن آنچنان عمدہ صاحب تدبیر و رای و خداوند
خزاین و سپاہ مخالف قانون عقل در اندیش بود شاهزادہ
باو پیغام فرستاد کہ اگر آن جملہ الملک درینوقت رخصت
شدہ ہوں توین مصالح ملکی خواهد بود - او ازین امر پہلو
تہی نمودہ معروض داشت - کہ در نشأۃ بندگی جز انقیان
حکم چارہ نیست - باز دیگر سلطان معظم را بجهت میدہ
آن شاہباز فضای ثروت و مکنک فرستادہ کہ (چون آن
خیر اندیش را ہواخواہ خود میدانیم) لختہ مقدمات ضروریہ
الاعلام اسمت آنرا شنیدہ اگر ہرند گنجایش دارن . خان
مذکور بکلمات تملق آمیز سلطان خاطر از توہم را برداختہ

(۲) نسخہ [ج] مصلحت - (۳) نسخہ [ج] مخالف قانون دور اندیشی -

(۴) نسخہ [ج] مکررہ •

(باب اعميم) [۵۳۸] (مآثر الامراء)

برگردید . همین که بخلوتگاه شاهي (سید محبوس و مقید
شد . و برخه برانند که) چون رفتن حضور دلخواه از هم
نبود و بے جهت توقف مناسب نمی دید (آنچه در داد
بصلاح خودش بود . و از پخته کاری چنان را نمود که بر
اعلیحضرت محمول بر بیداد و بے اعتدالی شاهزاده گشت .
فرمان (سید - که از باز پرس (رز جزا اندیشیده از قید آن
سید بیچاره) که سراسر در پاس نمک مصروف است)
دهت باز دارد . شاهزاده پیش از صدور حکم عرضه داشت .
که از اطوار او رایحه (ز گردانی استشمام می شد . از را مقید
گردانید . و الا بے شایبه گمان گریخته باز بدکنیان می پیوست *
و (چون امتداد کهل اعلی حضرت و استیلای دارا شکوه
بچهار دانگ هندوستان پیچیده هرهره هودائی و هرلرے
بازاری گشت) شاهزاده اموال و خزاین معظم خان را
هرمایه سرانجام ضروریات نموده و نوکوانش را در ملازمان
انسلاک داده او را در قلعه درامت آباد نگاهداشت . و خود
بعزیمت هندوستان عازم گردید . پس ازان (که شاهزاده
بدهتیارمی اقبال کامیاب سلطنت و فرمانروائی گشت) معظم
خان (باسترداد نقود و اجناس او مشمول عذایم ساخته

(۲) نسخه [ب] روز رست و خیز - (۳) نسخه [ب - ج] مرض داشت

(۴) نسخه [ب] بباز داد .

(مآثر الامراء) [۵۳۹] (باب الميم)

بصوبه دارمی خاندیس مبهی و مفتخر فرمود . و در همین
سال (که از دار الخلافه دهلي باطفاى نايرد شورش شاهزاده
محمد شجاع شرق (دیه نهضت نمود) معظم خان طلب
حضور گشته بطریق ایلغار در روز پیش از جنگ در قصبه
کوه بآستان بوس خلافت استسعاد یافته حسن اخلاص را فرود
دیگر داد . و روز جنگ فیل مرکوب او در جنب فیل سوارمی
خامه قرار یافت . و پس از برافراختن (رایت نصرت و
فیروزی معظم خان بمنصب هفت هزارمی هفت هزار سوار
و انعام ده لک روپیه مورد نوازش گشته بهمراهی شاهزاده
محمد سلطان در تعاقب محمد شجاع (که از نبردگاه قرار
بر قرار داده) رخصت یافت . درین مهم تدابیر مایبه و
پردلیهای شایسته (که شایان سرداران والا شکوه باشد) از
معلم خان بر لوحه روزگار مرتسم گشت . چون شجاع قصبه
مورنگیر را بآلات حرب استحکام داده اقامت جا نمود او
بعین تدبیر نوعی رعب افزا گشت [که شجاع آن مکان را
گذاشته باکبرنگر (که آنرا محل عافیت خود می بنداشتم)
رخت سکونت انداخت] معظم خان راه راست آنرا گذاشته
طریق پیشه ر کوه پیش گرفت . تا از عقب سورش در آمده

(۲) نسخه [۱] شاهزاده محمد - (۳) نسخه [ج] یافته - (۴) نسخه

[ب] می دانست - (۵) در نسخه [ب] لفظ [آنرا] نیست .

(باب المیم) [۵۴۰] (مآثر الامرا)

راه فرار او بر بندد - شجاع از امغان این خبر اکبرنگر را
(که مقرر حکومت او بود) گذاشته با اهل و عیال از دریای
گنگ گذشت - و در سرزمین باقرپور مجموع نواره بنگاله
(که مدار جنگ آن ولایت است) بتصرف خود آورده
مورچالها بسته نشست - معظم خان شاهزاده سلطان محمد را
در اکبرنگر رو بروی مخالف نگاه داشته خون باران^(۲) عبور
بمعبر دیگر شتافت - مدتی دست بردهای مردانه و چند لشهای
دلیرانه بظهور می پیوست *

چون موسم برشکل بر سر رسید قطره و تردن موقوف
گشته هر کدام بجای خود آمدند - سلطان شجاع بنزیر کاری
در آمده شاهزاده سلطان محمد را با تزویج صبیله خون تطبیع
نمود - او (که از معظم خان بغه از می بعضی منتدان نقاض
خاطر بهم رسانیده بود) باغواهی شجاع از جا رفته با
دو سه مخصوص (اکبر سفینه گشته بیست و هفتم شهر رمضان^(۳)
سنه (۹۶۹) نه صد و شصت و نه بشجاع ملحق گشت -
ازین سانکه کمال فتور و اختلال بعساکر پادشاهی راه یافت -
گویند اگر مثل معظم خان سردار مدبر با وقار نمی بود
مشکل میشد - معظم خان از موضع سوای (که در اینجا اقامت
گزیده مشغول دفع اعدای بود) از وقوع این حادثه عنان

(۲) نسخه [ب] نگاه داشت و خود الخ - (۳) نسخه [ج] مخصوص *

ثبات از کف نداده باز در رسید - و بدستیا ری همیت والا
بازواع نیکو تدبیرها بجبر و تدارک پرداخت - چون آنها
تمام آن سرزهبین گرفته و نوازه بدست مخالف بود غلامی
عظیم در معسکر افتاد - و سر باری دیگر تشویشها گشت -
شجاع باز دیگر بکبرنگر را بدست آورد - پس از انقضای
بوشکال شجاع بهرازی سلطان محمد عازم محاربه گردید -
معظم خان بهرازی فاتح جنگ خان راهبانه و میمنه اسلام خان
بدخشی و میسرگ فدائی خان گونه در کنار نهانگیرتی با فوج
(که سه قوره داشت مثل سلطان محمد و شجاع و پسرش
بدن اخگر) در آویخته - با شام بنوب و تغذگ و بان نیران
جدال زبانه مبرد - شب دست از محاربه کشیده هر دو لشکر
بمنام خود برگشت - معظم خان بنادون خان قریبی
صوبه دار بهار (که بکمک می آمد) برنورشت که از راه
ناتده شتافته متصرف شود که زه و زان و بنه و باز شجاع
آنجا است - یغینی سمت که باستماع این خبر پای از لغزش
خواهد پذیرفت - و خود بدانتظار دایر خان (که از حضور
زبانه شده بود) چند روز صف آرائی موقوف نمود - درین
اندا نوعی (که معظم خان اندیشیده بود) شجاع بشنیدن خبر
داون خان در کمال اضطراب طبل رحیل فرود کوفته از کنار آب

(باب الميم) [۵۴۲] (مآثر الامرا)

بهاگيرتي رو بسمت سولي آورد . که از دريای گنگ گذشته خود را بتانده رساند . معظم خان (که در انتهاز اين فرصت بود) بقصد تعاقب سوار شده تا پانزده روز از صبح تا شام بين الفريقين هنگامه جنگ بتوپ و تفنگ گرم بود . و شبها بخيمه گاه پاسداري ميکردند . تا آنکه سلطان شجاع از آب گنگ گذشته راه تانده گرفت . معظم خان اسلام خان را با ده هزار سوار بضبط و حراست اين روی دريا به اکبرنگر رخصت کرده خود کمر سعي باستيصال شجاع بر بست . درين هنگام (چون شاهزاده محمد سلطان آثار نکبت و خذلان از ناميه حال شجاع برأي العين مشاهده نمود) ششم جمادی الآخره از تانده بتقريب شکار سوار شده بکنار دريا آمد . و بکشتي نشسته از گذر تانده بگذر درکاري رسيد .^(۲) معظم خان شاهزاده را پيش خود طلب داشته باجمع امرا استقبال نمود . و خيمه و ديگر مايحتاج (آنچه عجاله مقدرور بود) سامان کرد . و شاهزاده را حسب الحکم با فدائي خان روانه حضور ساخت * ل

و (چون بکرات و مرات ميان مبارزان جنود پادشاهي و مردم اعادي آريزشها رو داد و هر مرتبه فيرورزي و چيره دستي نصيب ارباي دولت بود) معظم خان مدت یک ماه

(۲) نسخه [ب] دکاري - و در [بعضه نسخه] دهکاري .

در محمود آباد اقامت گزیده تمامی همت بتدبیر عبور از
مهندسی و استیصال مخالف (که بمیانجی آب و استظهار
توپخانه و نواره قدم ثبات افشوده اظهار آثار تجلد میکرد)
برگماشت - و آرامش و آسایش را خیر باد گفته کوشش
فراوان بتقدیم رسانید . تا این مهم بعجلت تمام انجام یافته^(۲)
بموسم برشکال آینده نکشد - اتفاقاً گذر پایایی در حدود
بکله گهات بهم رسید - آن نویین قوی همت بهیئت مجموعی
سوار شده بکنار ناله رسید - با وصف مدافعه مخالف از آب
گذشته بر مورچال آنها ریخت - بسیاری روی همت بر تافته
بتانده شتافتند - ناگزیر شجاع دل از بودن ممانعت دیر سالة
بنگاله برگرفته از چوکی میردادپور برخاسته بتانده آمد - و
از انجا با معدودے کشتی سواره روانه جهانگیرنگر گشت - معظم
خان بتانده رسیده بضبط و گرد آردی اموالش (که از دست
تاراجیان خود سر باقی مانده بود) پرداخته در استرداد آنچه
ادبش بغارت بوده بودند ساعی شد - و از انجا بقصد تعاقب
بر جناح مهارمت روانه پیش گشت - شجاع در جهانگیرنگر
انتظار کمک راجه (خنگ) که بطنطانه قرب وصول موکب
پادشاهی مورد هراس گشته (ششم رمضان آغاز سال هیوم
عالمگیری با سه بهر و چندے عمدہا از جهانگیرنگر

(۲) در نسخه [۱-ب] لفظ [تمام] نیست .

(باب المہم) [۵۴۴] (متأثر الامرا)

برآمده بقاید ادباز روانهٔ رخنگ (کہ از دل معمورهای عالم
و مسکن کفرهٔ ضلالت شیم است) گردید - و سوای سید عالم
با دہ کس از سادات بارہ و سید قلبی اوزبک با دوازده
تن مغلان و معدودے دیگر (کہ ہمگی بچہل کس نمیکشیدند)^(۲)
هیچ کس نہاند - معظم خان در جلدوری این مساعی جمیہ
(کہ در مدت شانزده ماہ بانواع متاعب و مصاعب چنین کار
سترگ را انجام شایسته بخشید) بخطاب والای خان خانان
سپہ سالار بلند نامی یافت *

چون بسبب بیماری اعلیٰ حضرت در جمیع سرحدہای
مالک محروسہ گرد شورش برخاستہ بود پیم نرائن زمیندار
کوچ بہار از شاہراہ انقیان یکسو شدہ بتاخت گہوزہ گہات^(۳)
جسارت وززید - چی دہج سنگھہ راجۂ آشام (کہ بفزونی^(۴)
جمعیت و وسعت ولایت و بسیاری ساز و سرانجام نفوق
داد) نیز جمعے را از راہ دریا و خشکی بر ولایت کامروپ
(کہ عبارت از ہاجو و کواہٹی و توابع آنست - و از قدیم الایام
داخل مالک بادشاہی بود) فرستادہ بدست آردن - چون شجاع
بحال خود در مانده بود بجبر آن قضیہ نپرداخت - آنها
قدم جرأت پیش نہادہ تا حوالی برگنڈہ کری باڑی (کہ

(۲) در نسخۂ [ب] لفظ [کس] نیست - (۳) در بعضی [نسخہ]

گہوزا گہات - (۴) نسخۂ [ج] چی دہج سنگھہ *

(۱۰ اثر الامرا) [۵۴۵] (باب التیم)

بنام مغزای جهانگیر نگر است (متصرف شدند - معظم خان
(که بتعاقب شجاع جهانگیر نگر رسید) در مدد جبر اختلال
احوال آن حدود گردید - راجه آشام مغلوب رعب و هراس
گشته باعتذار پیش آمده دست از ملک متصرفه باز داشت -
خانخانان بظاهر معذرت او پذیرفته هجدهم (بیع الاول سال

چهارم جاوس سنه (۱۰۷۲) هزار و هفتاد و در هجری

بآهنگ مالش بیم نراین از خضر پور روانه شد *

چون بموضع نری پتله^(۲) (که سرحد ملک پادشاهی است)

رسید باقتضای رای کار آگاه (راه غیر متعارف را) که از
انبوهی جنگل و نیستان بیم نراین عبور لشکر ازان بعین
دائستاه چنانچه باید بمحافظت نپرداخته بود (اختیار نمود -
و هر روز جنگل در هم شکسته بزحمت و مشقت تمام دران
بیشه راه گشوده بپای همت مردانه مسافت می پیمودند -

تا هفتم جمادی الاولی شهر کوچ بهار مرکز (ایات فیروززی

گشت - گویند این شهر بطرح و فریضه آباد شده - کوچها همه^(۳)

خیابان دارن - و درختهای ناگیمر و کچنار (که خوش برگ

و موزدن گل است) نشانیده اند - معظم خان جمعه را

بتعاقب بیم نراین [که خود را بدامن کوه بهوتندت (که

(۲) نسخه [ج] بوی پتله - و نسخه [ب] بری تبه - (۳) نسخه

[ب - ج] و کوچها .

(باب المیم) [۵۴۶] (مآثر الامرا)

پانزده کرده شمالی کوچ بهار است (کشیده بود) تعیین نمود -
او به دهرم راج مورزبان آن کوهستان توسط جهته بدالی
کوه برآمد - چه آن کوهست سرد سیر (که پیاده را بصد
دشواری صعود بران متصور است) - این ولایتست مابین
شمال و مغرب بنگاله مایل بشمال - پنجاه و پنج کرده جریبی
طول و پنجاه عرض - بلطافت آب و هوا و رفور (باحین و
اثمار از بلاد شرق رویه امتیاز دارد - و همگی بهیتر بند و
باهر بند (که عبارت از درون و بیرون باشد) هشتاد و نه
پرگنه است بجمع ده لک رویه - و چون سکنه آنجا بیشتر
قوم کوچ اند ازین جهت بکوچ بهار شهرت گرفته - و بت
معبود اهل آن دیار به نراین موسوم است - لهذا این لفظ
جزو نام حکام افتاده - نزد کفره هند زمیگذار آنجا (که از
نواد راجه های بزرگ قبل از اسلام است) اعتبار عظیم دارد -
سکه بر زر میزنند - نراینی میگویند *

چون خانخانان را غرض ازین یورش تسخیر ولایت آشام
بود اسفندیار خان ولد آله یار خان مرحوم را بفوجداری
کوچ بهار گذاشته آنرا بعالمگیر نگر موسوم ساخت - و خود از
راه گهوزه گهات روانه شد - چون بکنار دریای برهماپتر رسید

(۲) نسخه [ج] قوم کوچ - (۳) نسخه [ج] سکه بزر میزنند -

(مآثر الامراء) [۵۴۷] (باب الميم)

در کرده از رنگ مائي^(۲) گذشته (بارصف کمال معوبت راه)
گام همت در مراحل عزيمت نهاد - و در تصفيه آن مسالك
معوب المرور کما يذبغي لوازم جهد بکار برد - فيلان کوه پيکر^(۳)
بصدمه دندان جنگل درهم شکسته بايصال مي ماخذند - و
تيردازان و پيادهای لشکر بقدر وضع تيز دستيها مينمودند -
چون همه جا راه بکنار دريا بود در هر قدم دلدل يعني
گل (که دران آدم و اسب و فيل فرود) پيش مي آمده
انرا بشاخه های اشجار و دسته های نه و پشته های کاه
مي انباشتند و راه مي ساختند - باين عنوان (رزے در و نيم
کرده راه بيختر طی نميشد - چون بچوکي کهنه (مييد) که
کوه سمت بر ساحل آن دريا و محاذي آن کوه ديگر است
پنج (تن نام - و بر هر دو در قلعه در کمال استحکام اساس
يافته) انرا بتصرف در آرد - و جمعه (که بجنگ نوازه
پيوسته بودند) هزيمت يافته لظنه غريب و جوت دستگير
شدند - تا آنکه به در کردهی کواهي^(۴) (که سرحد قديم
پادشاهي بود) معسكر فيروززي گشت - دران موضع حصارے در
نهایت رسانت واقع شده - و بهفت کردهی آن قلعه کجاي
متصل بجنگل موسوم کجايي بن است که فيل بسيار دران

(۲) نسخه [ج] . رنگا پايي - (۳) در نسخه [ج] لفظ [لوازم] نوسه -

(۴) نسخه [۱ - ب] بدو کرده *

(باب المیم) [۵۴۸] (مأثر الامراء)

پیدا میشوند - و ذکر آن در اسما هندی آمده - و بتخانۀ
گوریکها و لونا چماري^(۲) و اسمعیل چوکي (که از صنمکدهای
بزرگ مشهور و در افسونهای هندی بعظمت مذکور بر فراز
کوهی (که از نشیب تا بالا قریب هزار زینه از سنگ
ساخته اند) همه را بدست آورده - زیاده بر لک آشامی
(که درانجا فراهم آمده بود) از بیمذاکي و هراس زدگي راه
قرار پیمودند - و پس ازان (که تا کواعتي که ازانجا کرگانون^(۳)
دارالملک آشام یکماهه راه است) از تصرف کفار ضلالت شعار
مستخلص گردید - خانخانان خاطر از بند و بست آن ولایت
را پرداخته عازم پیش شد •

و چون مدار جنگ آن قوم بر خدعه و شبخون است
تمام لشکر شبها بمراسم تیقظ و بیداري قیام و زبده سلاح از بر
نمی افکندند - و زین از پشت مراکب باز نمی گرفتند - تا
آنکه از دریای برهما پتو عبور نموده قلعه سیمله را (که از
مشاهیر قلاع آن سرزمین و بمصانعت پنجاه کره از کرگانون
است) بدستیاری اقبال بجنگ و پیگار برکشود - قریب
سه لک آشامی جنگ جو درانجا مجتمع بود - بسیاری
علف تیغ خون آشام ادل اسلام گشتند - و پس ازان بجنگ
فواره در پیوستند - زمانه مهتد (که گاه اذق نیفتاده)^(۴)

(۲) نسخه [ج] درنا چماري - (۳) نسخه [ج] کره گانون - (۴)
نسخه (ب) نیفتاده بود •

(مآثر الامراء) [۵۴۹] (باب المہم)

جنگ نوارہ رو داد . و اکثرے ازان ادبار یافتگان هدف تیمور
بلا شدند . قلعه چمدرة (کہ ثانی قلعه میملہ بود) بے کارزار
مفتوح گردید . از سَنُوح این فضا یا شکست تمام باحوال
مخذولان آشام راه یافت . (اجہ بجانب کوهستان کامروپ .
(کہ از کرگانوں چہار رزہ راه است) . و عبور بر فراز آن
بکمال دشواری ست) آراءہ کشمک - ششم شعبان آخر سال
چہارم خطہ کرگانوں از پرتو ماہچہ اسلام نور آکین گشت . و
بخطبہ و سکہ پادشاہی رونق پذیرفت *

و چون بشکرف کاری تدبیر و پردای آن سردار بچہ سالار
چندین کشور در دست دشوار عبور با چندین قلاع حصین
و الکہ ہای وسیع [کہ مفتاح ہمت سلاطین ہندوستان طلسم
اشکال آن صہم نگشودہ . و ہرگاہ در سوابق ایام لشکر دران
مرز و بوم رسیدہ بدست آن مخازیل اسیر و قتل شدہ
(چنانچہ سلطان محمد شاہ تغلق فرمانروای انڈیا ہواد اعظم
ہندوستان نوبتہ یک لک سوار با سامان درخیز بگشایش
انڈیار فرستادہ مجموع دران مرزمین طلسم انڈین سر بحیب
گمنامی فرد بردہ) اثرے ازانہا ظاہر نشد] بتسخیر اولیای
قاہرہ درآمد از پیشگاہ سلطنت خانخانان بانعام محال یک
کوزر دام و عطای تومن طوغ اختصاص یافت . این ولایت
مابین شمال و مشرق بنگالہ طولانی رافع شدہ . طولش تقریباً

(باب المیم) [۵۵۰] (مآثر الامرا)

دو صد کرده جریبی سمت - و مرضش از کوهستان شمالی تا
جبال جنوبی تخمیداً هشت روزه راه - از کواھتی تا کرکانون
هفتاد و پنج کرده جریبی و از انجا تا ولایت ختن (که مسکن
پیران ویسه بود و درین زمان مشتهر به اده ^(۲) و دارالملک
اجنگ پیگوسمت (که خود را از نسل پیران ویسه میداند)
پانزده منزل مسافت است - از انجمله پنج منزل آن طرف
کوهستان کاهرپ جنگل دشوار گذار است - و در سمت شمالی
دشت خطا سمت (که ازو به مهاچین گذارش ^(۳) رد) - و عامه
ماچین گویند - و دریای برهما پتر ازین سمت آمده و چندین
آب (که اعظم آنها آب دهنک است) بدو پیوسته از میان
این ولایت میگذرد - و آنچه ازین مرز و بوم بساحل شمالی
این دریا است اتر کول گویند - و آنچه ^(۳) در طرف ساحل
جنوبی سمت دکن کول خوانند - و در جمیع این ولایت
هریک شونبی انهار طلا حاصل میشود - و این یکی از محصولات ^(۴)
است - گویند درازده هزار کس بدین کار قیام دارند - و
بالمقطع در ساله یک توله طلا برآید دهند - و اهل آشام
ملته مشخص ندارند - بفتوای خواهش نفس هرچه مرغوب
طبع شان افتد بدان می گویند - و سکنه قدیم آن ولایت

(۲) نسخه [ب] اده - (۳) در نسخه [ب] حرف [واو] نیست -

(۴) نسخه [ج] و آن .

در قوم اند - آشامی و کلدانی - نازی بر نخستین در
 جمیع امور مزیت دارند - مگر در مراسم حرب - چون راجه
 و عده‌های آن ولایت را روزگار سپری شود خاصان او از
 مرد زن گشاده پیداشی با بوخه حوایج زندگانی در دخمه
 فرور رند - در شهر کرگانون مشتمل بر چهار دروازه است - از
 هر دروازه تا خانه راجه سه کوره محافظت است - و در
 حقیقت آن شهر محوطه ایست مشتمل بر قری و مزارع -
 هرکس در پیش خانه باغ و مزرعه خود دارد - و رود دنجو
 نام از میان شهر می گذرد - بازارست مختصر دارد که غیر از
 بان فروش دیگر اصناف محترفه در آن نمی نشیند - چه
 خرد و فروخت در آن دیار متعارف نیست - سکنه آنجا یک
 ساله اقوات ذخیره می کنند - و غیر از کرباس بر سر و لنگه
 در کمر دیگر پوشش رسم نیست - و بر آمدن ازان مملکت
 معهود نیست - اگرچه بیگانه هم وارد شود - لهذا آگاهی
 کماهی از حال آن کوره حامل نمی شود - مردم هندوستان
 اهل اندیاز را ساحر نامند - و راجه آنجا مقلب به سرکی
 راجه است - گویند یکی از اجداد او فرمانروای ملای
 بود - چون بدین دیار هبوط نمود دلشین او افتاد - دیگر
 بآدمان نرفت .

(باب الامیر) [۵۵۲] (مآثر الامراء)

باجماع چون خانخانان آثار موسم برشکال (که در این
نواحیه از سایر ممالک هندوستان پیشتر شروع می شود)
مشاهده نمود با اکثر جنود موضع متعراپور را (که بمسافت
سه و نیم کوره از کرگانون در دامن کوه بوده) باران انقضای
موسم باران مضرب خیم ساخت - و بحفظ حدود و ضبط طرق
و تعیین تهانها پرداخته استیصال راجه و اتباعش را برگزشتن
برسات انداخت - و چون موسم باران در (سید تمام روی
زمین را آب فرو گرفت - اشامیان بدنهان (که جا بجا
(۲) مخفی بوده در انتظار فرصت بسر می بردند) دلیری آغاز
(۳) کرده از جمیع اطراف هجوم آوردند - چون مجاهدان اسلام را
مجال قطره و ترکناز نبود بر هر تهانه شب خونها زده غیر
از کرگانون و متعراپور جاے دیگر در تصرف عساکر منصور
نماند - و بسبب رذات آب و هوا انواع امراض و اسقام شایع
شد - و جوهر هوا از کسپ سمیت باحداث وبا پرداخت -
خالق انبوه از جانب و اجانب بکوی عدم فرو رفتند - و
بعلمت انسداد طرق و فقدان انزرقه حالتی بر زندگان جمع فوج
پادشاهی گذشت که بدتر از مردن بود - چون در اواخر
ربیع الاول زمینها نمودار گشت افواج اسلام باطراف و نواحی
قاخته از کشته ها پشته ها پدیدار کردند - راجه باز بکوهستان

(۲) نسخه [ج] مخفی - (۳) نسخه [ب] و چون

خرزنده بمصالحه و زینهار در آمد - خان سپه سالار باقتضای
مصالحات ملتفت بدان نشده بسمت نامروپ نهضت نمود -
(۲)
در خلال این احوال مرض ذات الصدر بر سپه سالار طاری
شده ارکان همت امرا و لشکریان تزلزل پذیرفت - که مبادا
درازگار سردار بسر آید - و کار لشکر از بے هوی بفساد گراید -
یا پیش از انصرام این مهم موسم بارش در رسد و همان
معبوتها رخ نماید - بلکه برخی در صدد آن شدند که (اگر
باستیصال راجه خان خانان اراده گذرانیدن موسم بهوشکل
داشته باشد) مصاک خودمیری سپرده به بنگاله باید شتافت -
چون سردار ازین معنی آگهی یافت این الم روحانی سرباری
گرفت جسمانی گشت - اگرچه یک منزل پیش رفت (تا غنیم
خیره نگردد) اما هم مصالحات و هم معارفت بخود مصمم
داشت - چنانچه بواسطه دلیر خان (که راجه بدر تومل
جسته بود) چنین قرار گرفت که راجه صبیح خود را با دختر
(۳)
راجه پیام (که با او قرابتی دارد) با بیست هزار توله طلا
و یک لک و هشت هزار توله نقره و بیست زنجیر فیل برسم
پیشکش و هانزده زنجیر فیل برای خانخانان و پنج زنجیر
فیل بجهت دایر خان بفرماید - و در عرض یک سال
(۴)

(۲) نسخه [ا - ب] نامروپ - (۳) نسخه [ب] با دختر - (۴)
نسخه [ج] برای دایر خان •

سه لک توله نقره و نود زنجیر فیل در هرکار داخل مازد -
و هر ساله بیست زنجیر فیل پیشکش می فرستاده باشد - و
تا وصول آن یک پسر و سه کس از عمدهای او بوسم یرغمال
در بنگاله باشند - و ولایت درنگ (که یکطرفش بکواهنی
پیوسته) از اترکول و ولایت بیل تلی^(۲) از دکن کول ضمیده
ممالک محروسه سازد - چون راجه موافق قرار داد بعمل
آورد خانخانان هشتم جمادی الاولی سال پنجم از دهخه
کوهستان کامروپ کوچ نموده راجت معارفت بصوب بنگاله^(۳)
بر افراخت - و در عرض راه به بندر بسمت ولایتی (که
بنازگی داخل ممالک محروسه شده بود) پرداخت - چون از
استعمال بعضی ادویه حاره ضیق النفس و خفقان عارض شده
باستصفا کفید ناگزیر از کجلی کوچ کرده نصبه کواهنی را
معمر صاخمی - و رشید خانرا بفرجدارای کامروپ نامزد نموده
و عسکر خان را با اکثر جنود بمالش پیم نراین زمیندار ولایت
کوچ بهار (که باز بران دیار مستولی شده بود) تعیین کرده
خود بجانب خضر پور روانه شد - درم شهر رمضان آغاز سال^(۴)
ششم سنه (۱۰۷۳) هزار و هفتاد و سه هجری در در گروهی
خضر پور ازین مرحله فنا بسر منزل بقا پیوست *

(۲) نسخه [ج] سل تلی - (۳) نسخه [ا - ب] نامروت - (۴)

در نسخه [ج] لفظ (شهر) نیست .

مير جمله اميرے عظيم الشان و نوئين شاهزاده نشان
 بود - در سرداران و امراي قويم العهد خود بوضع متين
 و فرط وقار و راس در بين و دانش رسا و هر دلي و
 شجاعت فطري و کارطلبي های بجا يکتا^(۲) و بے نظير بود -
 در کشور گشائي و مهم سربراهي هيچ کس بار نمي رسيد -
 چون در هندوستان کمتر گذرانيد آثار او دران مملکت چندان
 ظاهر نيست - در قصبات تلنگانه يادگار بصيار گذاشته که
 تا الان احيای نام او ميکند - چنانچه در شهر حيدرآباد
 تالاب و باغ و حويلي شهر بے باصم او دارد^(۳) *

• ميرزا نوزد صفري •

خلف ميرزا حيدر (که در ميان بحر ميرزا مظفر حسين
 قندهاري ست) - چون نقش اعتبار ميرزا مظفر در بارگاه
 اکبري درست نه نشست پسرانش هم چندان با بعمره
 پيش آمد نگذاشتند - ميرزا حيدر در عهد جهانگيري بنصب
 پانصدی مدد و پنجاه هزار رسیده بود - چون سرور فرمانروائی
 هندوستان به وجود زيبنده نمود صاحب قران ثاني زيب و
 زينت ديگر پذيرفت بمراعات ديورين دردمانش او را بنصب
 هزاری در مدد سوار کامياب عاطفت فرمود - سال چهارم از اين
 پنجاهي سرا در گذشت - پسرش ميرزا نوزد بدستياری طالع
 (۲) نعضه (ج) و کار طلبها يکتا و بے نظير بود - (۳) نعضه [ج] بنام او •

ارجمند مشمول الطاف خسرواني گشته در سال هجدهم بمنصب
در هزاروی در هزار سوار سر بلندي یافت - و در سال نوزدهم
باضافه پانصدي و خدمت قوش بیگي مباحث اندرخت -
و در همین سال پانصدی دیگر یافته بدایه سه هزاري مرتقي
گشت - از آنجا که عذابت بهانه جو ست سال بیست و دوم
در جشن وزن شمعی او را بمنصب چار هزاروی سه هزار سوار
بلند رتبه گردانیدند - و در اولین یساق فندهار به همراهی
شاهزاده محمد اوزنگ زیب بهادر سرداری فوج دست چپ
بدر مغرض بود - و در تقسیم ملجار محافظت عقب کوه
چلرنیه بار و برادرش میرزا سلطان لغویض یافته مصدر
خدمات گردید - و در سال بیست و سیوم از تغیر اعتقاد
خان بهرایج مضاف صوبه اوده بتیول یافته به بند و بخت
آن مرخص گردید - و پستر بفوجداری ماندر سر برافراخت *
چون از متداد بیماری و ازمان مرض از کار مانده بود
(چنانچه بحفظ تیول خود هم نمی توانست پرداخت) در
سال بیست و ششم از نوکری معاف داشته هی هزار (دو پیه
سالیانه مقرر گشت - و حکم شد همچنان (که میرزا مراد
التفات خان پسر میرزا رستم فندهاری عم پدرش در پتیه
بگوشه انزرا می گذراند) او نیز آنجا بسر برد - مشار الیه

بعد از چندس از پتند بمستقر الخلفه ابراهام آمده بوسه
گرفته نشیمنی به فراغت و آسودگی شایه بروز می رسانید . در
سال هفتم عالمگیری سنه (۱۰۷۳) هزار و هفتاد و چهار
هجری باجل طبیعی در گذشت . میرزا معرف باد صفت
بود . هرچه آمده برافشاندس . اما اکثر بحال محتاجان
پرداخته . این بیت در نگین خود بطریق جمع گنده بود .

* بیت *

* نوزد مسکین اگر زر داشته *

* بیدوائی در جهان نگذاشته *

* میرزا ابرالمعالی *

پسر میرزا دالی مشهور است (که بلائی بیگم صبیله شاهزاده
دانیال در خانه داشت) . مشارالیه بعد فوت پدر از اصل
و اضافه بمنصب هزاری چهار صد سوار سرافراز گردید . در
سال بیست و ششم جوس اعلی حضرت بمنصب در هزاری
هزار و پانصد سوار و جاگیر داری و فوجداری هیوستان قازک
عزت برافراخت . پستور پانصد سوار دیگر اضافه یافته در سال
هی و یکم از انتقال سزوار خان مشهدی بفوجداری ترمس
مضاف صوبه بهار کامیاب اعتبار گردید . پس ازان [که
برالعجبیهای درزگار سلطنت اعلی حضرت از انتظام کننده
بدستان سراجی نفاق ابدای خلافت انواع تغلل بمهمات ملکی

(باب المیم) [۵۵۸] (مآثر الامرا)

راه یافت : کار بنزاع و جدال کشید و دارا شکوه (که رتق و فتق فرمانروایی بدست اقتدار خود داشت) از مقابل عالمگیری هزیمت خورده راه فرار سپرد . و ظاهر مستقر الخلافه بوزن آب عالمگیری زینت پذیرفت [باقتضای عقل مصلحت سنج از عظام امور اول کاره (که پیش نهاد عالمگیری گشت و هر جمیع مهمات مقدم داشتند) این بود که قصبه مونگیر با صوبه بهار و پتنه (که همیشه شاهزاده شجاع آرزوی آن داشت) از حضرت اعلی بمبالغه تمام برای او گرفته ضمیمه ملک و صیغ بنگاله گردانید . و باین تدبیر از جانب او دا پرداخت . لهذا سایر جاگیرداران و فوجداران آن صوبه کام نا کام بوی گردیدند . میرزا ابوالمعالی نیز ضرورت بمراعات تن داد . شجاع (که سابق از عناد دارا شکوه در نواحی بنارس شکست پذیرفته فتور بحالش راه یافته بود) از هزیمت دارا شکوه و تفویض ولایت بهار منت پذیر گشته شکرگزاری را مرتبه بلند تر نهاد . اما دران هنگام (که الویه عالمگیری بتعاقب دارا شکوه متوجه پنجاب گشت . و اتمام آن مهم بقیاس و تخمین بدور و دراز افتاد) شجاع از آرزوی زیاده طلبی انتهاز فرصت نموده رایست عزیمت بصوب الہ آباد افراشت . ازین آگهی خلد مکان دست از دنبال دارا شکوه باز داشته عنان معارفت بقصد محاربه شجاع

(۱۰ اثر الامرا) [۵۵۹] (باب المیم)

منعطف ساخت . پیش ازان (که تقارب و تلاقی فریقین دست دهد) میر ابوالمعالی برهبری سعادت از لشکر او دست ارادت به درگاه عالمگیری آورده دولت زمین بوس دریافت - و بعدایت فیل و انواع عطایا و خطاب میرزا خانی و انعام سی هزار رپیبه و باضافه هزاری پانصد سوار به منصب سه هزاری در هزار سوار مشغول مرام گوناگون گردید - و پس از فرار شجاع و تعیین شاهزاده سلطان محمد بتگامشی او خان مذکور نیز ضمیمه کومکبان شاهزاده گردید .

و پستر بفرجداری در بهنگه موبه بهار می پرداخت . در سال ششم حسب الحکم با آله دردی خان فوجدار گورکهریز پیوسته بمالش زمیندار مورنگ (اردن - و دران حدود سنه ۱۰۷۳) هزار و هفتاد و چهار مهری باجل طبیعی روزگار حیاتش مهری شد . پسرش عبدالواحد خان در سال بیستم و دوم بخطاب خانی صرغزایی یافت . و در معامره حیدرآباد نیکو خدمتیا بتلاشهای نمایان بجا آورد . برگنده ازهل مالوه (که از زمان میرزا والی باین سلسله تنخواه است) بجاگیر مشارالیه و پس ازو برادش تا حال مقرر بود . هنگامه (که مرهه موبه مالوه را یکسر بتصرف آورد) آنها را بیدخل نمود . نبیره او خواجه عبدالواحد خان خواجه همت بهادر است (که در نمل نظام الملک آصف جاه بدکن رسید) .

(باب المیم) [۵۶۰] (مآثر الامرا)

چون نوبت ریاست به ملابت جنگ رسید بخطاب جد خون
و رفته رفته بمنصب عمده و خطاب امین الدوله بهادر سیف
جنگ و دیوانی سرکار عالی جاه خلف نظام الدوله آصف جاه
ترقی کرده مطابق سنه (۱۱۸۹) یک هزار یکصد و هشتاد
و نه هجری با باختر سرا گذاشت - در پاس آشنائی
(۲)
بے مثل بود *

• محمد صالح قرخان •

پسر دوم میرزا عیسی قرخان است - در سال بیست و
چهارم شاهجهانی پدرش از فوجداری سورهه طلب حضور
گردید - و نظم سرکار مذکور بالاصالة بمشارایه تفویض یافت -
(۳)
و چون در همین سال والد بزرگوار او در گذشت او باضافه
پانصدی بمنصب دو هزار و پانصد سوار چهره امتیاز
برافروخت - و در سال سی ام بخدمت فوجداری و تیولداری
سیوستان از تغیر میرزا ابوالمعالی و افزونی پانصد سوار
بمنصب دو هزار و سوار تارک افتخار برافروخت *
انقلاباً دران هنگام دارا شکوه از تعاقب افواج عالمگیری
هیچ جا مجال اقامت نیافته بعزیمت تنه خود را بسمت
سیوستان کشید - و صف شکن خان داروغه توپخانه عالمگیری
(که بتعاقب او مامور بود) نیز پاشاه کوب در رسید - درین

(۲) نسخه [ب] بے بدل بود - (۳) نسخه [ج] بالاضافه •

اذا نوشته محمد صالح بخان مذکور رسید . که دارا شکوه
 به پنج گروهی قلعه (صیده) - باید که شما خود را زرد (سانید)
 و کشتیهای خزانه او را سد راه شوید - خان مزبور ^(۲) محمد
 معصوم خویش خود را با لشکر پیش فرستاد که از کشتیهای
 دارا شکوه گذشته بر گزاره دریا مورچال سازد - و خود شباشب
 کوچ نموده از مکانی لشکر دارا شکوه در کوره گذشته مترصد
 کشتیهای غنیمت نشست . و خواست که از آب گذشته بدفع
 اعدای پردازد - چون کشتیهای مخالف پیش آمده مانع
 رسیدن کشتیهای خان مذکور بود به محمد صالح پیغام نمود
 که ازان طرف کشتی بفرستد - و خود نیز شرایط ممانعت
 بتقدیم رساند - چون کوکه زان دارا شکوه در خانه محمد صالح
 بود اصلاً توفیق خدمت نیافت - بلکه هوا داری او بخاطر
 رسانیده بخان مزبور پیغام داد که ازلین کنار عمق آب تا
 کمراست - ازان کنار آب عبور خواهد کرد - صف شکن خان
 رامین انکاشته بالضرور از آب عبور ننمود . و فردای آن از
 اثر گرد و غبار آن روی آب ظاهر شد که دارا شکوه کوچ
 کرد - و مخالفان کشتیها را از همان طرف بردند - ازلین جهت ^(۳)
 (که چنین قابوی فتح بکج بازی محمد صالح باطل گشت)
 مورد عتاب خسرو رانی گردیده از منصب و خطاب بر طرف

(۲) نعت [چ] مذکور - (۳) در اصل [ب] حرف [و] نیست .

(باب الميم) [۵۶۲] (مآثر الامرا)

شد . و باز در سال دوم عالمگیری بمنصب هزار و پانصدی
هزار سوار بحال گشت . و بهمراهی بهادر خان بجهت مالش
بهادر بچکوتی (۲) که در حوالی بیسواره سر فساد برداشته بود (۳)
تعیین گشت . و پس ازان تعیین یساق دکن گردیده بهمراهی
میرزا راجه جی سنگه در تسخیر قلاع سیوای بهونسله و تاخت
و تاراج ولایت او کمر خدمتگاری محکم بست . تاریخ فوتش
بنظر نیامده . پسرش میرزا بهروز پانصدی شاهجهانی بود *

• ملا احمد نایته •

قوم نوایم نو آمد اند از شرفای عرب . گویا همین لفظ
نو آمد بکثرت استعمال نوایم شده . و صاحب قاموس نوشته
النَوَائِي الْمَلَاهُونَ فِي الْبَحْرِ - الْوَاحِدُ نَوَائِي - و ظاهر است
که نوایم موافق قاعده تصریف جمع نایم یا نایته است .
و نوائی غیر نوایم باشد . پس عوام الناس که نوایم را
ملاهن گویند و سند از قاموس گیرند در غلط افتاده اند .
گویند حجاج بن یوسف ظالم مشهور از روی عناد باستیصال
اشراف و اعیان همت گماشته بسیاری از ملحا و علما را بتیغ
بیداد گذرانید . ناگزیر مردم از مهر خوفش جلاے وطن
اختیار نموده هر جا مامنه یافتند خریدند . جمع از بنی قریش

(۲) نسخه [ج] بچکوتی . (۳) نسخه [ج] سر فساد برداشته بود .

(۴) نسخه [ج] نوشته نه النوائی الخ .

در سنه (۱۵۲) یکصد و پنجاه و دوم هجری از مدینه طیبه هجرت کرده بجهاز برآمدند - و در سواحل بحر هند متعلق ولایت دکن (که موسوم به کوکن است) فرود آمده توطن گزیدند - و بهروز ایام و دهور اعوام کثرت تشعب و تفرق راه یافته اماکن و مواضع آن ناحیه را فرود گرفتند - و برای شناسائی هر فرقه را باندک ملابست با چیزی نسبت بآن چیز ملقب ساختند - غریب لقبها درین گروه شایع است *

ملا احمد صاحب فضل و کمال و از ارباب علم و دانش بود - بیادری طالع مورد التفات عالی عادل شاه والی بیجاپور گشته در کمتر زمانی بجزوهر عقل و رای صواب اندیش رکن دکن و مداری مهم سلطنت او گردید - و پس از چندی بذایر جهت از رفاقت عادل شاه دل برداشته شد - با آز و بندار چشم او را از حق بینی پوشیده خود را برتر از نوکری بیجاپوریه انگاشته سودای ملازمت عالمگیری در دیگ هوس می پخت - و انتهاز فرصتی می جست - تا آنکه در سال هشتم میرزا راجه جی سنگه بعد از کفایت مهم هیوا با لشکر گران بتاخت ولایت بیجاپور تعیین یافت - عادل شاه بملاحظه سوابق جرایم و تقصیرات خویش از گران خواب غفالت

(۲) در نسخه [ج] لفظ [گران] نیست *

(باب المیم) [۵۶۳] (مآثر الامراء)

بیدار شده ملا را (که بصمت فهمیدگی و کار دانی از سایر
امرای بیجاپور امتیاز داشت) بجهت اصلاح کار و تمهید مراسم
اعتذار و تجدید مراتب قول و قرار نزد راجه فرستاد . ملا
(که در بزموت حصول دیوبند آرزوی او صورتی بصمت) چنین
تقریری را مغنم شداخته در پای قلعه پورندهر سنه (۱۰۷۶)
هزار و هفتاد و شش هجری براجه بدوست - و باظهار مکنون
خاطر خویش پرداخت . و چون این معنی به پادشاه ظاهر
شد فرمان طلب بغام مشارالیه صادر یافته بعاطفت خمروانه
غایبانه او را بمنصب شش هزاری شش هزار سوار سره ایله
افتخار بخشید . گویند بمیرزا راجه ایما شده بود که ملا بعد
رسیدن حضور بخطاب سعدالمه خان و در خور استعداد
بخدمت عمده سرفرازی خواهد یافت *

بالجمله راجه بموجب حکم در لک روپیه بار و پنجاه
هزار روپیه پسرش از سرکار والا داده (دانه درگاه سلطانی
گردانید . موهی الیه بر وفق قسمت و اقتضای تقدیر) که
هیچکس را ازان چاره و گزیر نیست (در راه کوفتذاک گشته
(چون باحمدنگر رسید) از جام اجل شربت فاکامی چشید -
و ظاهر است که چون حق نمک قدیم را منظور نداشت
از دولت نو نیز کامیاب نگردید - پسرش محمد اسد بر طبق
منشور پادشاهی بحضور شتافته در آغاز سال نهم دولت

زمین بوس دریافت - و بانواع عطایا و منصب هزار و پانصدی
 هزار سوار و خطاب اکرام خان سر عزت برافراخت - و ملا
 یحیی برادر خرد ملا احمد (که پیش از التجا و رجوع
 برادر کلان بقلاذری بخت سعید در سال ششم از بیجاپور
 روی نیاز بدرگاه عالمگیری آورده بمنصب دو هزار
 سوار سرافرازی یافته) تعیین دکن گردید - و بهمراهی میرزا
 راجه در تاخت و تاراج ولایت بیجاپور طریق نیکو بندگی
 می نمود - پس ازان بخطاب مخلص خانی اختصاص یافته
 در اورنگ آباد می گذرانید - پسرش زین الدین علی خان و
 خویش او عبد القادر معتبر خان هر یک بمنصب مناسب رسید *
 چون فوجداری کوکن بمعذر خان ^(۲) تعلق گرفت مشارالیه
 از روی حزم و هوشیاری چنان به بذ و بسمت آن الکه (که
 موطن و ممکن فرقه ضالّه مرهقه است) پرداخت که نقش
 عقیدت و کارطلبی خویش در پیشگاه خلافت درست ساخت -
 غریب اعتباری بهم رسانیده بود که ساخته و پرداخته او همه
 منظور می شد - و باعتبار کارهای دست بسته او (که
 پادشاه ازان ناهیه فتنه خیز خاطر جمع داشت) مکرر فرمود
 که مثل معتبر خان نوکرے باید - بعد فوتش (که پسر
 نداشت) مگر ابو محمد خان نام پسر یکی از خویشان

(۲) نسخه [ج] به معنای خان نفویض یافت *

(باب المیم) [۵۶۶] (مآثر الامرا)

خود را بفرزند ^(۲) گرفته بود (تعلقه او به زین الدین علی خان
خسر پوره اش تفویض یافت و مدتی گذرانید - و باز در عهد
خلد مکان مرتبه ثانی تعلقه مذکور یافت - و در مبادی
سلطنت فرخ سیر حیدر قلی خان خراسانی بدیوانی دکن
ممتاز گشته به اورنگ آباد رسید - از آنجا (که اقتدار و تسلط
او از دیوانیان ^(۳) هزار و یک افزون بود) با خان مذکور در
سر زر خالصه (که متصرف شده بود) پیچید و خفت ها
رسانید . و در اوایل صوبه داری حسین علی خان امیر الامرا
به آرکات نزد سعادت الله خان ^(۴) نایب شتافت - او بنا بر
هم قومی و رعایت خاندان قدیم و رئیس زادگی در دوش را
بآزاز تلقی نمود - خان مذکور باءانت آن بزرگ منش بقیه
عمر را به آسودگی بسر برد - پسرش نیز خطاب پدر یافته در
کرناٹک است - حویلی ملا یحیی از مشاهیر امکنه قدیمه
اورنگ آباد بود - چون پیوسته بمکان حکام نشین است آصفجاه
در ابتداء آن به سعادت الله خان اشاره نمود - او هبه نامه
برضامندی ورثه درست کرده فرستان *

* مخاص خان قاضی نظاما کرهردوی *

ابتدا بملازمت فردوس آشیانی پیوسته بذوکومی پادشاهی

(۲) نسخه [ب] او مدتی گذرانید - (۳) نسخه [ج] هزار و یک بود بلکه

افزون - (۴) نسخه [ج] سعادت الله خان نایب *

افتخار یافته سال بیستم به بخشیدگی بلخ تعیین شد . سال
بیست و یکم به بخشیدگی و وقایع نویسی صوبه کابل چهارم
امتیاز برافروخت . و سال بیست و چهارم داروغگی توپخانه
صوبه مذکور انضمام پذیرفته باضافه منصب سرباند گردید .
سال بیست و پنجم دیوان صوبه دار الخلافه شد . سال بیست
و ششم در زکاب محمد داراشکوه به بمق قندهار دستوری
پذیرفت . سال بیست و هفتم به بخشیدگی شاگرد پیشه
کام دل برگرفت . سال بیست هشتم به همراهی سعدالله خان^(۲)
بتخریب قلعه چتور گام جلالت پیش گذاشت . پستری باتفاق
خایل الله خان بخشعی راتعه نویس فوج همراهی خان مزبور
قرار یافته بر سر مزبور سرب نگر رفت . سال سی ام بامینی
داغ قامت قابلیت آراست . و پستری تعیین دکن گشته سال^(۳)
سی و یکم برای وصول پیشکش عادل خان عزیزمت بیجاپور
نمود . تا سال سی ام فردوس آشیانی بمنصب هشت مدعی
دو صد سوار رسیده . پس از آن (که سلطان محمد نورنگزیب
بهادر از دکن روانه مستقر الخلافه شد) از دامن جانفشانی
بر کمر زده از اعلی و اضافه بمنصب هزار و پانصدی دو صد
سوار و خطاب مخلص خان لوی ارتقا برافروخت . و
در جنگ هزارجه جسونت سنگه و مضاف ازل داراشکوه

(۲) نسخه [ب] به راه - (۳) نسخه [ج] بر آراست ه

(باب المیم) [۵۶۸] (مآثر الامرا)

در رکاب بادشاهی بوده - بعد معاودت از ملتان به اکبرآباد
(۲)
رخصت یافت - و بموجب حکم کومکین صوبه مذکور را همراه
شاهزاده محمد سلطان بقدرغن برآورده باز بحضور رسید -
و چون در نبرد دوم دارا شکوه بادشاه شایسته خان ناظم صوبه
اکبرآباد را همراه گرفت نظام صوبه مزبور به نامبرده مفوض
شد - سال دوم برطبق حکم به بنگاله شدافته با خانخانان
شریک گردن گردید - سال سیوم حراست اکبرنگر بار تفویض
یافت - سال هفتم بر وفق طلب به پیشگاه سلطنت رسیده
احراز ملازمت نمود - و سال نهم از امل و اضافه بمنصب
دو هزارگی رسید سوار برنواخته همراه سلطان محمد معظم
(۳)
ابتدا بدارالسلطنت لاهور و پس از معاودت بالکة دکن
تعیین گشت - پس ازان احوالش بنظر در نیامده *

• میرزا راجه جے سنگهه کچھراہہ •

پسر راجه مها سنگهه است - چون پدرش فوت شد
ار حسب الطلب بملازمت جنت مکانی رسیده سال دوازدهم
جلوس در سن دوازده سالگی بمنصب هزارگی ذات و پانصد
سوار و عنایت یک زنجیر فیل سرفراز گشت - پس ازان
همراه سلطان پرویز بتعییناتی مهم دکن نامزد شد - و
بناضافه های متواتره صاحب منصب عمده گردید - بعد ارتحال

(۲) نسخه [ج] بود - (۳) نسخه [ب] بر نواخته شد - و همراه الخ *

(مآثر الامرا) [۵۶۹] (باب الميم)

آن پادشاه (چون خانجهان لودي بمنصب صوبه دکن علم مخالفت برافراشته بصوبه مالوه رفت) او (که بناچاري با وی طريق موافقت مي پيمود) بعد شنیدن خبر (سيدن موکب ظفر کوکب فردرس آشياني باجهير جدا شده بوطن گاه خویش شتافت - و ازانجا سال اول جلوس بحضور رسیده باضافه بانصد سوار بمنصب چهار هزارى ذات و سه هزار سوار و عطای عام و نقاره بلند [دازه گشت - و باتفاق قاسم خان جويني بتذبيه متمردان مهابن (که برگنده ايست از سرکار آگره) دستوري یافته تنبيه شايسته نموده برگردید - و] چون در همين سال نذر محمد خان والی باغ سلسله جنبان فسان گردیده بصوبه کابل درآمده شهر را محاصره نمود و مهابت خان خانخانان بمالش او مقرر شد (نامبرده نيز با خان مزبور تعین گشت - و] سال دوم باتفاق خواجه ابوالحسن تربتي بتعاقب خانجهان لودي مامور گردید - و] سال سيوم با شايسته خان بتذبيه خانجهان لودي و تخریب ملک نظام الملک دکني قرار یافته باضافه هزار سوار بمنصب چهار هزارى چهار هزار سوار سرتقي گشت - و چون سيد خانجهان بارعه را بذابربيماري بحضور طلب داشتند هردایى فوج اعظم خان بوسه تعلق گرفت - و در جنگ بهاتوري و ناخت پيتهه و قصبه پرينده

(۲) در [بعض نسخه] پيتهه *

(باب المیم) [۵۷۰] (مآثر الامرا)

مصدر توردات شایسته شد - و سال چهارم با یمین الدوله
(که بتخریب ملک عادل شاه نامزد گردیده) تعیین شده
در طرح دست چپ جا داشت - و همراه وی آمده حصول
آستان بوس نموده - و پستو رخصت وطن یافته - سال ششم
بعثت خلافت خود را رسانیده در روز جنگ فیلان (چون
فیله بر شاهزاده اوزنگ زیب حمله نمود) راجه اسب برد
تاخت - و از جانب راست برجه انداخت - و اواخر
همین سال همراه سلطان شجاع بهمیم دکن رخصت یافته -
سال هفتم با خانزمان برای سوختن علف کر و پریندا مامور
گردید - و در اثنای محاصره قلعه مذکور و در اردن کبی
وقت مراجعت (که با غنیم زد و خورد متواتر در داد)
راجة مزبور قدم همت دریغ نداشته بر مجال خود را رسانیده
خدمات پهنه دیده بجا آرد - و چون سال هشتم صوبه داری
بالاکهات (که عبارت از سرکار دولت آباد و احمد نگر و غیره
باشد) بخانزمان مفوض شد او بتعییناتی خان مذکور مقرر
گردید - و در همین سال باضافه هزری ذات بمنصب
پنج هزاره چهار هزار سوار کام دل برگرفت - بهتر در پیشگاه
سلطانی آمده استسعاد ملازمت یافت - سال نهم همراه
خاندوران بهادر بتادیب ساهو بهونصله دستوری پذیرفت - سال
دهم جبهه عقیدت را بشرف حضور نور آگین ساخت - و چون

در ۲۰ دکن کارهای دست بسته از بظهور آمده بود بان شاه
از روی عاطفت بمرحمت خلعت خاصه برنواخته او را
بوظنش ابذیر^(۲) مرخص فرمود که چندی بر آساید - و سال
پانزدهم باز جنبه سالی آستان خلافت گشته همراه سلطان
شجاع (که پس از سپردن علی مردان خان قلعه قندهار را
بارگیای دولت نظر با احتمال آمدن شاه صفی بکابل رخصت
شده بود) متعین گردید - و سال دوازدهم حسب الحکم بحضور
آمده بعزایت ماله مرورید و قبل از حاقه خاصه و خطاب
میرزا راجه مفتخر گشت - و سال سیزدهم بدستوری وطن
چهارم شادکامی برافروخت - سال چهاردهم باستلام سده سنیه
فایز گردیده با سلطان مراد بخش بصوب کابل تعین گشت -
در سال پانزدهم بهمراهی سعید خان جهت تسخیر حصار مؤ
[که متعلق براجه جگت سانگه بن راجه باسو (و نامبرده^(۳)
بغی ورزیده) بود] راهی شد - و پس از وصول بنواهی
قلعه مذکور (چون محاصره بامتداد انجامین - و حکم یورش
مادر شد) راجه مذکور پیش از دیگران بعقله در آمد -
و در جلدی این تردد بمنصب پنجاهزاری پنج هزار سوار
در هزار سوار در اسبه سه اسبه درجه پیدای اعتلا گشت -

(۲) نسخه [ج] ابذیر - (۳) نسخه [ب] راجه باسو بود - و نامبرده

باب المیم) [۵۷۲] (مآثر الامرا)

و محافظت قلعه مذکور بموده از تفویض یافت - پس
ازان (که مفع جرایم راجه جگت سنگه بوقوع آمد) راجه
مزبور بحضور رسیده در همین سال بخلعت خاصه و جمدهر
مرصع با بهول کتاره و اسب از طویله خاصه با یراق طلا و فیل
از حلقه خاصه سر بلند گردیده بهمراهی شاهزاده دارا شکوه
بجانب قندهار نامزد شد - و سال شازدهم شرف آستان بوس
حاصل نموده رخصت وطن یافت - و سال هفدهم در اجمیر
بملازمت پیوسته پنج هزار سوار سپاه خود را بنظر در آورده
بدستوری وطن خوشدل گردید - و سال هجدهم (چون
موبه داری دکن به خان دران منوض گردیده بود - و خان
مزبور جهت مشارکت طاب حضور گشت) حکم فضا توام بنام
راجه مذکور صادر شد - که از وطن بدکن رفته تا رسیدن
خاندوران محافظت آن مانک نماید *

و چون خان دران رخصت شده در لاهور بساط حیات
در نوردید خلعت استقلال براجه مذکور ارسال یافت - و سال
بیستم حسب اطاب از دکن بحضور آمده به تلقیم سده
خلافت سر بر افراخت - پس ازان همراه شاهزاده اورنگ زیب
بیساق بلخ ماهر گشت - و چون موبه مذکور حسب الحکم
سپرد نذر محمد خان شد هنگام مراجعت سرداری جرانغار
بنام راجه مزبور تقرر یافته - و سال بیست و دوم هزار

(مائرا لورا) [۵۷۳] (باب المیم)

سوار تابین از دو اسبه سه اسبه مقرر شده از اصل و
اضافه بمنصب پنجهزاری پنج هزار سوار سه هزار سوار دو اسبه
سه اسبه فامیه عزت برافروخته با شاهزاده اورنگ زیب
بهم قندهار تعیین گردیده - و بسرداری برانگار اواس
مباهات برافراخت - و چون تسخیر قندهار صورت نیست
و شاهزاده طاب حضور گردید مشار الیه نیز سال بیست
و سیون عازم بازگاه سلطنت گردیده دولت باز یافت - و
اواخر همین سال برخست وطن نوازش پذیرفته به تنبیه
فساد پیشگان کامان بهازی (که مابین مستقر الخلافه اکبر آباد
و دار الخلافه شاهجهان آباد واقع است) مامور شد - و چون
بعرض رسید (که راجه بعد رسیدن وطن فریب چهار هزار
سوار و شش هزار پیاده تفنگچی و تیرانداز فراهم آورده
بمحال مذکور در آمد - و بقطع جنگل پرداخته بسیاری از
فتنه پزوهان را قذیل و اسیر ساخته مواشی بسیار بدست
آورد) یک هزار سوار دیگر از تابین از دو اسبه سه اسبه
ساخته منصب از اصل و اضافه پنجهزاری پنج هزار سوار
چهار هزار سوار دو اسبه سه اسبه مقرر شده برگشته حال کلیانه
(که جمع آن هشتاد یک دامت است) در طاب این اضافه
مغایات شد - و سال بیست و پنجم حسب الطاب بحضور
آمده با شاهزاده اورنگ زیب بهم قندهار تعیین گردیده

(باب الميم) [۵۷۳] (مآثر الامر)

سرداری فوج هراول بزام از قوار گرفت - و بعطای خلعت
خاصه و اسب از طوبله خاصه با زین طلا و نیل از هلقه خاصه
مورد مراحم گشت *

چون فتح قندهار ملتوی ماند سال بیست و ششم هنگام
(که فردوس آشیانی در کابل بود) بهره اندرز ملازمت گشته
در همین سال همراه سلطان سلیمان شکوه (که صاحب صوبه
کابل گردیده بود) متعین شد - و پستار بهمراهی بادشاهزاده
دارا شکوه به یساق قندهار مامور گردیده (چون مقدمه فتح
قندهار صورت نگرفت) راجه مزبور بحضور آمده سال بیست
و هفتم (خصت وطن یافت - و سال بیست و هشتم با
جملة الملکي سعدالله خان برای منهدم ساختن قلعه چتور
نامزد شد - و سال سی و یکم [چون اخبار براه روی
سلطان شجاع (که بنابر سذوح بیماری اعلی حضرت اکثر
معالجات خالصه را متصرف شده بود) بعرض رسید] از
بلذالیقی سلیمان شکوه و اضافه هزار سوار در اسبه
سه اسبه سربلند گشته با جمع کثیر بمقابله سلطان شجاع
دستوری یافت - و پس از هزیمت یافتن او غایبانه بالتماس
بادشاهزاده دارا شکوه از اصل و اضافه بمنصب هفت هزار
هفت هزار سوار پنج هزار سوار در اسبه سه اسبه سربلندی
اندرخت - و حمپ الطلب بادشاهزاده روانه حضور شد .

(مائث الامرا) [۵۷۵] (باب الميم)

درین ضمن (که رایات عالمگیری از دکن بحرکت آمده بعد شکست یافتن مهاراجه جسونت سنگهه و دارا شکوه باکبر آباد رسید - و از انجا طرف شاهجهان آباد توجه نمود) مومی الیه بذابیر شیرفکری از همراهی سلیمان شکوه جدا گشته بملازمت بادشاهی پیوست - و بعنایت محال یک کرور دام در انعام اختصاص پذیرفت - سال اول جلوس خلد مکان با جمع به هشت گرمی خلیل الله خان (که بتعاقب دارا شکوه مامور بود) رخصت یافت *

چون دارا شکوه راه ملتان پیش گرفت مشارالیه در لاهور حسب الحکم متوقف شده دولت باز اندوخت - از انجا (که مدتی بوطن نرفته بود - و تعب یساق ها پے در پے کشیده) اجازت موطن حاصل کرده بعد جنگ شجاع بحضور آمد - و در جنگ دارا شکوه (که متصل اجمیر (ر داد) مصدر تردد شده پس از هزیمت او با جمعی بنعانب مامور گردید - و سال چهارم بانعام محال بجمع^(۲) یک کرور دام سوای انعام سابق چهارم امتیاز افروخت - و سال هفتم به تذبیه سیوا بهونسله [که باعتماد حصون حصینه مثل پوزندهر گدده وغیره متعلقه موبه ادرنگ آباد (که از عهد سلاطین نظام شاهیه در تصرف داشت) عام خود سومی افراخته بره زنی و قطاع الطریق

(۲) نسخه [ج] محال جمع یک کرور دام *

(باب امیم) [۵۷۶] (مآثر الامرا)

می پرداخت - و بمترودین دریا مضرت می رسانید [معین
شد - و پس از وصول بذاحیه مذکور بمحاصره قلعه پورندهر
پرداخته مالک متعلقه سیوا را بے سپر سم عساکر پادشاهی
گردانیده کار بران مقهور چنان تنگ ساخته که سراسیمه
گشته بملاقات راجه آمد - و بیست و سه قلعه بسوکار گذاشت -
چون این معنی بمسامع سلطانی رسید در هزار سوار از
تابینانش دو اسبه سه اسبه قرار یافته از اصل و اضافه
بمنصب هفت هزاره هفت هزار سوار در اسبه سه اسبه
درجه اعتلا پیمود - و سال هشتم بتخریب ملک عادل خان
(که در سال پیشکش مقرری تمهل می ورزید) مجاز شد -
و برطبق حکم کمر همک چست بسته بهینت مجموعی تا
قریب بیجاپور رفت - و در عزم مسافت در قتل و اسر و
غارت و تالان دقیقه فرود گذشت نکرده اثر اماکن متعلقه
عادل خان را بتصرف در آورد - چون کم یابنی غله و چاره
بران نواح روداد بافتضای مصاحت بازاره این (که سبک بار
گشته بعزیمت گوشمالی دکنیان پردازد) ازان نواح برگردیده
داخل مالک پادشاهی شد - و درین رفت و آمد متواتر با
افواج دکن (که بطور تزاری جنگ می نمودند) زد و خورد
می شد - راجه بذات خود سعی و تلاش مردانه و حزم
و احتیاط سردارانه بتقدیم رسانید - پس ازان (که موسم

(مائراامرا) [۵۷۷] (بابالميم)

برشکال قريمپ شد) و منشور پادشاهي متضمن اين (که
چهارئي در بلده اردنگ آباد نمايد) صدر يافت راجه ببلده
مذکور (سيد - و پستور بوزد فرمان طلب عازم حضور گرديد -
سال دهم مطابق سنه (۱۰۷۷) هزار و هفتاد و هفت هجري
بعد وصول به برهانپور رخت زندگي بر بسمت - بحسن تدبير
و سنجيدگي فکر موصوف بون - سپاهي گري را با سرداري
فراهم داشت - با مزاج زمانه بشناسا و باديشه وقت آشنا -
ازينجاست که از ابتدای دولت تا انتهای زندگي با بوز
بحر برده - و همواره ترفيقات روز به بافته - پسرانش راجه
رام سنگهه و کيرت سنگهه - احوال هر دو علامده ثبت
شده - بيدون احاطه اردنگ آباد غرب رويه پوره بنام او
آباد است .

* محمد قلي خان نر مهلم *

نيتوجي بهونسله است (که قرابت قريده با سيواي
مشهور داشت - و سرآمد اعيان دولت او بون) - چون
بحسن سعي ميوزا راجه جے سنگهه در سال هشتم عالمکيري
سيوا بشاهراه اطاعت و بندگي پادشاهي (و آرد و بسروش
سندها جي) که طفل هشتم ساله بود) در سالک بندهاي
درگاه منتظم گشت بقرار آن (که او همراه راجه باشد - و

(۲) نسخه [ب] آشنا بود - (۳) در نسخه [ج] حرف [واد] نيست .

سپاه و اوکورانیش بمراسم خدمت قیام نمایند - و سیوا خود نیز دران حدرد اگر مهمی اتفاق افتد کمر خدمت بر میان جان بسته لوازم بندگی بجا آرد) دران هنگام نیتوجی (که معتبر و سر لشکرش بود) بر طبق تجویز میوزا راجه بمنصب پنج هزاری سر افتخار بارچ سماک رسانید - و (چون راجه پس از فراغ مهم سیوا بتاخت ولایت بیجاپور مامور گردید) در مبادی آن یساق نیتوجی بسرکردگی فوج سیوا نیکو خدمت بها بتقدیم رسانید - و در گرفتن قلعه منکل بیوره و دیگر گدهای سرحد ولایت بیجاپوریه تنها مصدر تردد و تلاش گشته آنها را از دست عادل شاهیه انتزاع نموده تهانه نشین بادشاهی گردانید *

و (چون قصد محاصره بیجاپور مرکوز خاطر راجه نبود و ادوات قلعه گشائی همراه نداشت) از پنج کوزه می بیجاپور عیان عزیزمت را بچانپ مالش سران بیجاپور (که بملک پادشاهی در آمده غبار شورش انگیخته بودند) انعطاف داد - سیوا را بطرف قلعه پرناله (که از اعظم قلاع عادل شاه بود) گسیل نمود - تا مخالفان مذذب خاطر گشته برخه بآن سمت روانه شوند - و اگر میسر آید قلعه مذکور را مستخر سازد - سیوا بپای قلعه مذکور رفته با سپاه خویش

(۲) نسخه [ب] منکل و بیوره - (۳) نسخه [ج] برانگلاخته بودند .

بران یورش برد - محصوران (چون خبردار بودند) آماده مدافعت و پیکار گشتند - سیوا جمع را از مردم خود ضایع ساخته ناکام از آنجا بقاعه^(۲) کهیلند (که بمسانت بیست کرده واقع و در تصرف او بود) رفته قرار گرفت - درین وقت میان او و نیتوجی سر لشکرش بکدرت و ملالت کشید - مشارالیه جدائی گزیده به بیجاپور به پیوست - و باتفاق سران آن دیار در مملکت پادشاهی دقیقه از شورش انگیزی و فساد فرود گذاشت - میرزا راجه بمقتضای مصلحت و کار آگهی باستمالت و تالیف قلب او بتزگی پرداخته بجاده قویم بفرگه رهنمون گشت - او آغاز سال نهم بیماری سخت از کردار نامواب خویش برگشته از خیل مخالف جدا شد و براجه پیوست - و چون راجه عذر معارفت به اوزنگ آباد کانت او را در فتح آباد دهلوزر نگاه داشت *

اتفاقاً درین وقت سیوای مکیدت اندما (که بهر خویش بحضور شتافته بود) از اکبر آباد (که مرکز ریایات پادشاهی بود) از فتنه سرشتی راه فرار پیمود - لهذا براجه فرمان شد که نیتو^(۳) را بحسن تدبیر دستگیر ساخته روانه دارالخلافه نماید - که مبادا عرق شقارتش بجنبش آید و بدان گریز پا گراید - راجه جمع را تعیین نمود که او را با یورش از فتح آباد

(۲) نسخه [ب] کهیلنا - (۳) نسخه [ج] نیتوجی را *

(باب الميم) [۵۸۰] (مآثر الامرا)

آروده در حوالی بیر حواله دگیر خان (که حسب الطلب
درانه حضور بود) نمود - خان مذکور از دریای نریده بموجب
یرلیغ بجانب چانده متعین گردید - و از بدرگاه^(۲) والا
رسیده به فدائی خان میر آتش سپردند - که چون از اهل
توبخانه بحراست او گذاشته از حال باخبر باشد - پس از
روز چذد بدلاکت هدایت تمناي قبول اسلام از خاطرش
سر برزد - چون بوساطت خان مومنی الیه داعیه مرفیة او
بعرض بادشاه حق پزوه رسیده پرتو عفو و افضال بر حال او
گسترده - آن بختمند نیک سرافجام (که عمره بضلالت و
بت پرستی بسر برده بود) توفیق ادراک شرف اسلام دریافته
زاریه باطنش از ظلمت شرک پیراسته شد - پس از
اندرختن آداب مسلمانی و شعار اسلام مطمح انظار مراحم
خسروانی گشته بمنصب سه هزارگی در هزار سوار و خطاب
محمد قلی خان و دیگر عطایای بهیه کامیاب اعزاز گردید -
و پمتر در ساک کومکیان دارالماک کابل انتظام یافته بعطای
فیل تارک مباحات افراخت - و بهوافقیت او کوندا جی عمش
نیز دریافت سعادت اسلام نموده بمنصب هزارگی هشت صد
سوار سرمایه جمعیت اندرخت *

(۲) نسخه [ب] و چرت او بدرگاه والا رسیده او را بفدائی خان الخ *

* میرزا سلطان صفری *

برادر خرد میرزا نوذر^(۲) قندهاری است - نسبت دامادی
 باسلام خان مشهدی داشت - چون در عهد اعلیٰ حضرت خان
 مذکور بنظم موبجات دکن امور گردید او را بمنصب هزارچی
 چهار صد سوار بر نواخته بهمراهی خان مشارالیه مرخص
 کردند - و پس از فوت اسلام خان بحضور آمده باضافه
 منصب کام دل اندرخت - و در سال بیست و چهارم از
 تغیر میرزا مراد کام پسر عم خویش قوربیکمی گردید - و
 مدتها بدین خدمت پرداخت - چون در سال سی ام شاهزاده
 محمد اوزنگ زیب بهادر بمالش عادل شاه و تغریب ملک او
 مامور شد و عساکر قاهره بهمراهی معظم خان میر جمله از
 حضور برسم کومک تعین گردید میرزا سلطان نیز از اصل و
 اضافه بمنصب سه هزار و پانصد سوار هر برافراخته
 دستوری یافت - و پس ازان (که فرج کومکی باشا^(۳)
 دارا شکوه معارفت نمود) میرزا که بالتفات سرشار شاهزاده
 سرخوش نشه اخلاص گشته بود) از خدمت شاهی جدائی
 نگزیده در اوزنگ آباد فرودکش نمود - و چون در همان ایام
 باقتضای دوائی تدبیر نهضت هندوستان تصمیم یافت شاهزاده
 محمد معظم را بصوبه داری دکن معین فرمودند - و میرزا را
 (۲) نسخه [ج] مهرزا نوروز - (۳) نسخه [ب] دستوری همراهی یافت •

باضافهٔ هزارى پانصد سوار بمنصب چهار هزارى در هزار سوار
 بلند پایه گردانیده از بهلمري رخصت اورنگ ابدان کردند -
 که در خدمت شاهزاده ملازم بوده چهره عقیدت را بگلگونه
 نیکو پرستاري بیدارید - پس ازان (که اعلام دولت عالمگیری از
 افق خلافت ارتفاع یافت و خار بن فساد اعدا بر کوزه گشته
 که در هندوستان در ظل ظلیل آن برآسود) مشارالیه
 از دکن بحضور شتافته ناصیه سالی بزدگی گردید - و در
 سال نهم هزار سوار بر منصبش افزوده بهمرائى پادشاهزاده
 محمد معظم (که بآرازه آمد آمد شاه عباس ثانی بداعیه
 سپه کشی جانب هند بر جناح سرعت و استعجال رخصت
 کابل یافته) تعیین گردید - و هنوز شاهزاده از دارالسلطنت
 لاهور پیش نگذشته بود که ایام زندگى شاه فرمانروای ایران
 بعارضهٔ خناق بانصرام (سید) - و در آغاز سال دهم مشارالیه
 در کاب پادشاهزاده مراجعت نموده بتقبیل سده سلطنت
 قارک مباحثات بر افراخت - و درین ایام پادشاهزاده مذکور
 بنظم صوبهٔ دکن [که حقیقهٔ بآن والا مقدار متعلق بود - و
 از آنکه در اواخر سال هشتم بموجب فرمان طلب به پیشگاه حضور
 آمد - و باقتضای مصاحبت براجه جم سنگه (که بهالش
 عادل شاهیه قیام داشت) تفویض شده بود] دستوری یافت -
 که بر نهج سابق بایالت آنجا قیام ورزد - میرزا سلطان

(مآثر الامراء) [۵۸۳] (باب الميم)

نيز خلعت يافته بجاگير مرخص شد . که بند و بهشت آن
نموده از آنجا بخدمت پادشاهزاده بدکن شتابد . مومنی اليه
مدتی دران ديار ماند . سال فوتش بنظر نيامده . اما اغلب
در دکن پيمانۀ زندگيش البرز گرديد . چرا که مقبره اش
بيرون ادرنگ آباد پيوسته به جی سنگه پوره سر راه قلعه
دولت آباد واقع است . پسرش ميرزا صدرالدين محمد خان
بخشي است که احوال او بزبان قلم گذشته *

* ميرزا مکرم خان صفوي *

مراد نام نام پسر ميرزا مراد التفات خان است (که
مهمين فرزند ميرزا رستم قندهاري است) . به بيدوکانی صبيۀ
عبد الرحيم خانخانان کامياب مراد گشته در عهد جنت مکانی^(۲)
بخطاب التفات خان و منصب دو هزارمی هشت صد سوار
مورد عذابت شد . و در زمان اعلى حضرت هم مدتی در
بندگی پادشاهی گذرانيد . چون در عرصۀ تلاش پا پيش
نگذاشت در سال ساردهم از ملازم پيشگوي اعراض نموده بهاليدانۀ
چهل هزار ربيعه موظف گرديد . مدتها در بلاد بتنه گوشۀ
عافيت گزيده کامرانه امن و امان بود . و ابواب آسودگي
و فراغت بر روی روزگار خود مي گشود . مراد کام بحسن
رشادت و بهين آئين خدمت گزینی قيام داشت . منظور

(۲) در نسخۀ [ج] لفظ [مراد] نيست .

(باب المیم) [۵۸۴] (مآثر الامرا)

التفات خسروانه گشته هر آغاز سال بیست و یکم شاهجهانی
از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و خدمت قور بیگی امتیاز
یافت - و سال بیست و چهارم او را از پیشگاه خلافت باضافه
منصب برنواخته بفرجدارئی لکهنو و بیسواره از تغیر سید
مرتضی خان بلند پایگی بخشیدند - و در سال بیست و پنجم
بفرجدارئی جونپور از انتقال معتمد خان منصوب شد - و
از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و سه هزار سوار و عذایم
نقاره بلند آوازه گردید - و پس ازان باستان بوس خلافت
رسیده در سال بیست و هفتم بخطاب مکرم خان معزز گشته
رخصت تعلقه یافت - و در سال بیست و هشتم بحضور آمده
میگذرانید - و مجدداً در سال سی و یکم بفرجدارئی جونپور
مباهی گشت - و چون نیرنگ ساز تقدیر نقش حکم رانی
صاحب قران ثانی از لوحه روزگار محو و ناچیز ساخته رنگ
ساطنت عالمگیری ریخت شاهزاده شجاع (که از آبله ناکمی
خارستان جفا و عذاب دارا شکوه با محمد اوزنگ زیب بهادر
عهد و پیمان موافقت و مصادقت بسته دم یکجهتی میزد
و چون دارا شکوه از مقابل عالمگیری عذاب تاب فرار گشت)
از غایت سرور و ابتهاج بشکرانه و تهنیت پرداخت - و ازین
طرف نیز صوبه بهار را ضمیمه بنگاله بوس اوزانی داشتند -
و از اعلی حضرت نیز درین باب نویسانیدند - شجاع بظاهر

(مآثر الامرا) [۵۸۵] (باب الیوم)

منّت پذیر گشته از اکبرنگر بپتنه آمد - و در انتهاز فرصت
نشست - چون خاد مکان بتعاقب دارا شکوه تاخته تا ملتان
شناخت آن قابو جوے کمین گر توسن عزیمت پیش راند -
و فوجے بصر کردگی سید عالم بارهه و حسن خان خویشگی بر
سر جونپور فرستاد - مکرم خان قاب ثبات و پایداری در خود
ندیده بعد انداختن توپے چند و اندک آریزش از قلعه برآمده
باتفاق آنها در دره منزلی آله آباد از روی اضطرار بشجاع پیوسته
ضمیمه لشکر او گردید - شجاع در کهجوه (وز صفا آرائی
اورا بکار فرمائی و سرداری فوج جرانغار برکماشت - در
عین رزم و بیگار بمشاهدت مولک و سطوت عالمگیری و معایذ
رهن و فتورے (که از احوال شجاع پیدا بود) از گسسته
بموکب عالمگیری پیوست - و بعد از فتح بدستور سابق
بفوجداری جونپور دستاوری یافت - و در سال سیوم بفوجداری
اردهه مامور گشت - و در سال نهم بوالا منصب پنج هزاری
بلند رتبه گردید - و در سال دهم بشمول رأفت و کرم ظل اللہی
بخطاب میرزا مکرم خان چهره ناموزی افرخت - و رأیت
افتخار بارچ بلند نامی افرخت - و بس ازان بنابر جهتم
روزے چند گوشه انزوا برگزید - و در سال دوازدهم بتازگی
مشمول الطاف خسرورانه گردیده بے یراق آمده ملازمت نمود -
و در شاه قدر شناس بعطای شمشیر کمر ازادش محکم بست -

و در همین سال سنه (۱۰۸۰) هزار و هشتاد هجری
بعارضه لب شدید از عرصه دنیا ناپدید گردید . طبع موزون
داشت - شعر (ا خوب می گفت - از رسمت - * شعر *

* شکست شیشه دل‌های بلبلان چندان *

* که پا برهنه صبا جلوه در چمن نکند *

صبیه او را بعد فوتش در آخر سال نوزدهم با ازدواج شاهزاده
عزالدین نخستین خلف شاه عالم بهادر در آوردند - و پس
از فوت آن عقیقه شاهزاده عزیزی الیه را با سید النساء بیگم
دختر میرزا رستم پسر مکرم خان مرحوم در سال بیست و
هشتم عقد بستند *

* میرزا خان منوچهر *

پسر میرزا ایرج شاهنواز خان بن عبد الرحیم خان خانان
است - یادگار بوده از دردمان بیروم خانیه - چه غیر از این
مسلک علیّه (که احیای نام نیاگان والا شان خود نماید) در
عرصه ناموری نمانده - بمردی و مردانگی و دلیری و دلاوری
(که لازمه خاندان ارست) ائصاف داشت - و با سائقی طبع
ادراک بلند و تدبیر درست و کنگاش بجا در قابلیت و
و اهلیمت یگانه بود - بسبب زخمها (که در جنگ بار رسیده)
اعتیاد بمغیبرات و مسکرات کرده - چندان ترقی ن نمود - از
دیر باز در کومکیان دکن انتظام داشت - در جنگ بهاتوری

احمد نگر سال نوزدهم جهانگیری (که لشکر خان با امرای بهیار
بقید ملک عنبر افتاده)^(۲) میرزا منوچهر (که در عنفوان
شباب و ریعان جوانی بود) نیز زخمهای مؤلم برداشته تن
باسیری در داد - مدتی در دولت آباد زندانی بود - چون
دران معرکه مرد آزما مصدر ترددات نمایان شده پس از
استخلاص جانم مکانی بخطاب میرزا خان و منصب سه هزار
ذات در هزار سوار و علم و نقاره بر نواخت - و بعد سریر آرائی
اعلی حضرت بشمول غذایم خه روانه کام دل اندوخت . و
در سال ششم بفوجداری سرکار بهراج چهره عزت افررخم -
چون سال هشتم نجابت خان بذابر سوو تدبیرش در مهم
سری نگر مورد عتاب پادشاهی گردید ادرا از تغییر مشار الیه
بفوجداری دامن کوه کانگره و تندخواه جاگیرش مورد نوازش
گردانیدند - و در آخر سال نهم از شوریدگی دماغ انزوا
گزیده مدتی بدستداری جنون بی ساخته از فراز و نشیب
دررگار وارست - و پس از افاقه و هوشیاری یک چندی
ببظم دوبه اوده پایة عزت برافراخت - و بهتر به تیولداری
و فوجداری ماند در قیام داشت^(۳) - و در سال بیست و پنجم
از انتقال احمد خان نیازی بقعه داری احمد نگر دستوری
یافت - و در سال بیست و هشتم بحکومت ایلیچپور سرافراز

(۲) نسخه [ج] افتاده - (۳) نسخه [ج] نازده .

(باب المیم) [۵۸۸] (مآثر الامرا)

گردید - و چون کوکبا^(۲) زمیندار دیوگنده بعد از سال دهم بخان دوران نصرت جنگ پیشکش ادا نمود و بعد از پهرش کیرت سنگه بهرزبانی آنجا رسیده درمے بخزانہ داخل نساخت شاهزاده محمد اوزنگ زیب بهادر صاحب صوبه دکن در سال بیست و نهم بر طبق فرمان بادشاهی میرزا خان را با اتفاق هادی داد خان ناظم تلنگانه و جمع از امرای دکنی بر سر زمیندار مذکور تعیین نمود - چون خان مسطور بسرحد آن ولایت رسید آن بومی در اندیش رهائی خود در پذیرائی احکام بادشاهی دیده از در عجز و استکانت در آمد - و ناچار میرزا خان را دیده ادای بقایای پیشکش ساترات تا آخر سال مرقوم قبول نمود - میرزا خان خاطر ازان ۲۰م و پرداخته مرزبان مزبور را با بیست زنجیر فیل (که سوای آن در تصرف نداشت) بخدمت شاهزاده آورد - و سال سی ام در یساق گلگنده در رکاب شاهزاده مصدر نیکو خدمتتیا گشته ملچار شمالی قلعه در عهد او بود - مکرر بمالش جسات کیشان پرداخته باطاعت بهادری پشت و در گردان می ساخت - بعد مصالحه با سلطان عبد الله قطب شاه (چون شاهزاده عنان معازت بصوب اوزنگ ابدان منطف ساخت) از برخست ایلاچپور کامیابی یافت - و با

(۲) نسخه [ج] کوکبا *

این نیکو خدمتی و حسن اخلاص در معارک (که آن شاهزاده فتح نصیب را با مدعیان سلطنت اتفاق افتاد) منتظم رکاب ظفر انتصاب نبود - بهین جهت (و شاید سببی دیگر هم باشد) از مبدائی سلطنت خلد مکان از منصب معزول گشته مدتی بزاریه عزمت و خمول بسر برد - آخر بیمن وسیله ارادت (که در خدمت شیخ عبداللطیف برهانپوری داشت) و بادشاه نیز از اخلاص مندان شیخ بود (در سال دهم مورد انظار عنایت شده به منصب سه هزار و سه سوز سر بلند گردید - و ^(۲) به تیواداری و فوجداری ابرج شرف دستوری پذیرفت - و همانجا در سال شانزدهم سنه (۱۰۸۲) هزار و هشتاد و سیوم هجری بساط هستی در نوردید - بانگی در برهانپور طرح انداخته بشیخ عبداللطیف گذرانید - و ارادت خاص بشیخ داشت - پسرش محمد منعم رشید و قابل بود - هنگام انتهای الوبه عالمگیری از دکن به هندوستان بقصد انزاع سلطنت همراهی نموده بمنصب هزار و پانصدی و خطاب خانگی فایز گردید - و در جمیع معارک ملتزم رکاب بوده مصدر اردو شد - ^(۲) در سال دوم از تغیر دازاب خان بقلعه دارمی احمد نگر هر برافراخت *

(۲) نفعه [ج] سر بلند گردیده به تیواداری المنع *

• مهابت خان میوزا لهراسب •

شیدترین پسران مهابت خان خانخانان سده سالار بعد از خانزمان بهادر اوست - در سر آغاز جاوس شاهجهانی بمنصب دوهزاری ذات هزار سوار سر امتیاز برافراخته در تسخیر دولت آباد همراه پدر مصدر کارهای نمایان و ترددات شایسته گردید - و پس از فوت پدر از پیشگاه سلطنت باقتضای خانه زاد پروری بتدریج ایام به اضافه های منصب برنواخته بخدمت میرتزی اختصاص گرفت - و پستر چندت بفوجداری بهرایج مضاف مرغه اوده شتافته بضبط و ربط آن ناحیه از قرار واقع پرداخت - و بعد ازان به تیولداری بیانه رخصت یافت - و مکرر بیساق قندهار در رکاب شاهزاده های عالی مقدار تعیین گشت - و در سال بیست و چهارم از اصل و اضافه بمنصب چهارهزاری سه هزار سوار سربلند ساخته از تغیر خلیل الله خان میر بخشی گردانیدند - و در سال بیست و پنجم باضافه هزاری ذات و در هزار سوار بمنصب والای پنج هزاری پنج هزار سوار و از لهراسب خانی بخطاب مهابت خانی چهارم بلند نامی افروخته از انتقال سعید خان بنظم مرغه کابل دستوری یافت - و در سال سی ام بنام شاهزاده محمد اوزنگ زیب بهادر نظام دکن یولبخ رفت - که بجانب بیجاپور (که علی نام

(مآثر الامراء) [۵۹۱] (باب الهميم)

مجهول النسب را عادل شاهیه بفرمانروائی آندیار برداشته اند (شتافته نهجی (که مناسب داند) مهم بانجام رساند - و بنام مهابت خان نیز منشور مطاع شرف صدر یافت - که از اقطاع خود (راندۀ دکن گردن - خان مذکور بعد از انفتاح قلعه بدر بامر شاهزاده والا قدر با فوج جزا بداخت و تاراج نواحی کلیمان و کلبوکه رخصت یافته مکرر با سران بیجاپور دست بردهای مردانه بکار برد - و بضرب دست آن گروه ادبار بیزه را آزاره و پراگنده ساخت - و در ایام محاصره قلعه کلیمان (۲) رزی مهابت خان به پنهنه شاهجهان پور (که پنج گروهی آن مکان است) بجهت کبی (فته بود که مخالف دفعه بهینت مجموعی نمایان گشته عرصه نبرد برآراست - رستم خان بیجاپوری با اخلاص خان چندآل در آریخت - و خان محمد خان (که از عمده سران متعایلر بود) با راز سترسال بگیر و دار در آمد - و هر سو هنگامه سرستانی و سرفشانی گرمی پذیرفت - درین هنگام بمران بهلول بر راجه رای سنگهه سیمسودیه ریخته چنان عرصه کارزار تنگ ساختند که راجپوتیه دل بر مرگ نهاده گشاده پیشانی از اسبان فرود آمده دست بازو بکوشش و کشش بر گشودن - مهابت خان چون شیر زبان خود را بر قلب ناسره آن تیره بخندان

(۲) نسخه [ب] پینه - و نسخه [ج] پینه .

(باب المیم) [۵۹۲] (مآثر الامور)

زده افضل خان مشهور را (که بسری لشکر بیجاپور نخوت
می فروخت) از میدان برداشته رهگرای دشت هزیمت
نمود .

بعد از گشایش آن قلعه استوار (هنوز کاره) حسب خواهش
انجام نگرفته بود (که انحراف مزاج و عارضه طبیعت
اعلی حضرت باطراف و جوانب ممالک شایع گشت - دارا شکوه
(که درین ایام زیاده بر سابق رتی و فتنی سلطنت بدست
خود آورده) فرمانی بتمام مهابت خان ارسال نمود - که مقید
برخصمت و اجازت شاهزاده اردنگ زیب نشده با سایر مغایه
بسرعت هرچه تمامتر روانه حضور شود - ناچار بامتثال حکم
پادشاهی (که از متحکمت عالم بندگی ست) کار بند گشته -
نخه آن (که اظهار این معنی بشاهزاده نماید) کوچ بکوچ
رئانه درگاه معلی گردید - و در آخر سال سی و یکم
سنه (۱۰۶۸) هزار و شصت و هشت هجری مجدداً
بصوبه داری کابل دستوری یافت - و در سال پنجم جلوس
عالمگیری از صوبه داری کابل معزول شده شرف اندوز
ملازمت پادشاهی گردید - و از تغیر مهاراجه جسونت سنگه
بنظم صوبه گجرات رخصت یافت - منصبش از اصل و
اضافه شش هزاری پنج هزار سوار سه هزار سوار در اسبه
سه اسبه مقرر شد - و در سال یازدهم از گجرات بحضور

(۱۰ اثر الامراء) [۵۹۳] (باب الميم)

رسیده از سر نو بایالت کابل سر بر افراخت - و در سال
سیزدهم تغیر شده در اکبر آباد عتبه بوس خلافت گشت *
و چون دران ایام شور انگیزی سیوی بی داد گر بجائ
رسید (که بر بندر سورت تاخته بسوختن شهر و تان
شهریان پرداخت) مهابت خان بمالش آن مقهور با فوج
جرار مرخص دکن گشت - و در تذبیه مرهته مساعی جمیله
بتقدیم (سازید - و پستار شورش افغانه در کوهستان کابل و
بتراج رفتن محمد امین خان ناظم آنجا در دره خدیبر اتفاق
افتاد - نظر بر طور ساوک مهابت خان بآن کوه نشینان
فساد اندیش از دکن طلب حضور گشته در سال شانزدهم
ببند و بست کابل روانه گردید - لیکن خانمذکور از کهنه عملی
و کارشناسی (چون از پیشادر ره نورد پیش گردید) مزاحم
احدث نشده اغماض مریح از پادشاه آن فتنه باغیه نمود -
و ما بخیر و شفا بسلامت گوین بکابل شتافت - این معنی
در پیشگاه خلافت مستحسن و مرضی نیفتاده در سال هفدهم
ظاهر حسن ابدال مطرح اویة جهانبانی گردید - و افواج
قاهره بسرزنش آشوب گرایان تعین یافت - مهابت خان
بملازمت رسیده بتانیب بیر سنگه (۲) نبدیره راجه بهویت داس کور
(۳)

(۲) نسخه [ب] سر سنگه - (۳) نسخه [ج] راجه بهویت داس کور -
و نسخه [ا] پینول داس

(باب المیم) [۵۹۴] (مآثر الامر)

مامور شد - و چون بمنزل امن آباد مضاف پنجاب رسید
سنه (۱۰۸۵) هزار و هشتاد و پنج هجری مبادی سال هجدهم
به امن آباد آخرت شتافت - در زیاده سري و بیباکی یادگار
پدر بود - به عالمگیر پادشاه (که مرد غیور و غضوب بود)
گستاخانه عرض میکرد - مشهور است که خلد مکان بذابر پاس
شربت نمر و تقید در اجرای احکام شرعی بیشتر مقدمات آمده
بقاضی عبد الوهاب گجراتی قاضی القضاة حضور (که سخت جا
در مزاج پادشاهی داشت) جوع میفرمود - و استقلال و اعتبارش
بجائز رسیده که امرای با نام و نشان از سر حساب بوده
بر آبروی خود می ترسیدند - چون شوخیهای سیوای تبه کار
از اندازه گذشت و تجویز (خصمت)^(۲) بمیان آمد پادشاه بعنوان
تمهید سردیوان فصلی از ظلم و بیداد آن خیره سر خوانده
در بمهابت خان کرده فرمود که استیصال آن شقی بمقتضای
حمیت اسلام واجب است - خان مزبور بی محابا گفت
که احتیاج تعیین فوج نیست - اعلام قاضی کفایت می کند -
بهیار به پادشاه بد آمده بجعفر خان حکم شد که بار
بگوید که کلمات لغو در حضور بر زبان نمی آرد باشد -
پسرش میرزا طهماسب (که بدختر سعید خان ظفر جنگ
منسوب بود) در گذشت - پس از فوتش بهرام و فرجام

(مآثر الامراء) [۵۹۵] (باب الميم)

بمنصب مناصب سرافرازي يافته بتدریج بخطاب خاني
فايز گشتند . بهرام خان در محاصره گلکنده بضرب گوله
قالب تهی نمود . ديگرے ازین سلسله رشده بهم نرسانيده *

• مجارز خان ميرکل •

از سادات بدخشان است . در سال بيستم و سيوم
شاهجهاني با چنده از برادران و اقربای خویش از موطن
اماي برآمده با امید بندگان آستان پادشاهي رخت سعادت
به هندوستان کشيد . و به بختوري دولت بار اندرخته
بمنصب پانصدی در صد سوار و انعام سه هزار رزیده سرعزت
برافراخت . در سال بيستم و ششم به تھانه داری
تومان پنجشیر (که از تومازات موبه کابل است) نوازش
يافت . و چون خالي از کارطابي نبود بضافه های متواتر
چهارم افتخار افروخت . و در سال بيستم و نهم بمنصب
هزار و پانصدی هزار سوار و تيولداري تومان ايسا و بحرا
مضاف موبه مذکور امتياز گرفت . و در سال سي ام عزيز
بيگ بدخشي را (که در کومکيان کابل امتياز داشت)
مفسدان موضع بلغين از توابع محمود عراقي (که در تيولش
بود) به مکر و خديعت بقتل آوردند . بهادر خان دارا شکرهي

(۲) نسخه [ب] ايسا سوار - و در [بعضی نسخه] ايسا و بغداد - (۲) نسخه

[ج] از توابع بوشه محمود عراقي •

(باب المیم) [۵۹۶] (مآثر الامراء)

ناظم آنجا (که در پیشاور اقامت داشت) حسب الحکم
پادشاهی به میر کل نوشت - که باتفاق نایب کابل و متعینه
آنجا و الوسات افغانه از غازی و صای به تذبیه آنها پردازد -
او بچستی و چالاکی افواج گران ترتیب داده براه نوردی
در آمد - از غایت جد کاری و فرط جلاوت از عقبه دشوار گذار
جلو اسب بدست گرفته عبور نمود - و خود را به مخدولان
رسانیده آتش افروز نمود گشت - بسیاری علف تیغ بے دریغ
گردیدند - از انجمله چهارده کس از مشاهیر بلوکان بحرا
(که بکمک آمده بودند) کشته شدند - ناچار فتنه پڑهان
بلغین به سنگرهای خود در آمدند - مشارالیه تعاقب نموده
از کثرت برف و افزونی سنگ لاج پیداه شد - و دامان
پورده بقلازلی همت خود را به پناه جای مخدولان رسانیده
(گرچه آنها در پناه سنگر فرادان سعی و تلاش نمودند)
اما او و همراهانش به نیروی شجاعت کوسفندان غارت نموده
هنگام معارفت خانهای آنها سوخته مظفر و منصور بمقر
خود رسیدند - مشارالیه در جایزه این حسن تردد بفرزندی
پانصدی و عظامی علم و خطاب مبارز خان مباحی گردید - و
در عهد عالمگیری نیز مدتها در صوبه کابل بسر برد - و در
سال نهم بصاحب صوبگی کشمیر اختصاص گرفت - و در

(۲) نسخه [ج] غازی و صائی - و در [بعضی نسخه] علی زئی •

سال سیزدهم از تغیر لشکر خان بنظم سوبه ملتان شتافت -
 و پس از آن بفوجدارئی متعینا مامور گردید - و در سال
 فوزدهم مغزول گشت - مال کارش بنظر نیامده *

* مرتضی خان سید شاه محمد *

از سادات بخارا ست - در سرکار سلطان اورنگ زیب بهادر
 بتعلقه مردم چوکی خلیس در افرازی داشت - در ایام
 (که پادشاهزاده مذکور بتقریب عیادت پدر گرامی پدر
 از دکن روانه هندوستان شد) او بخطاب مرتضی خانی
 چاره عزت بر افراخت - و در جنگ مهراجه جهونت سنگه
 بمرکردگی التمش قرار یافته مصدر ترددات نمایان گردید -
 و در مصاف اول داراشکوه کالبد دلادری را بملکونه زخم
 آراست - و در محاربه شجاع در جنگ دوم داراشکوه نیز
 نقش نیکو خدمتی را بر روی روزگار نشانید - سال هفتم از
 اهل و اضافه بمنصب پنج هزاری پنج هزار سوار سر بلندی
 انداخت - سال بیست و یکم مطابق سنه (۱۰۸۸) هزار و
 هشتاد و هشت هجری رخت سفر بعالم آخرت برد - پادشاه
 بختاور خان خواجه سرا را بهر شش احوالش فرستاده بود -
 در جواب گفت آرزو داشتم در کار دای نعمت جان در بزم -
 میسر نشد - دیگران زر و جواهر می گذرانند - من چند جان
 بجای خود می گذارم - یحتمل که بکار حضرت بیایند *

(باب المہم) [۵۹۸] (مآثر الامرا)

بعد فوت او اکثر نوکرانش از هزاری تا چار بیستی نوکر
بادشاهی شدند - و پیادها در کارخانجات انصلاک یافتند -
سید شجاع بود و سپاہ را بیش قرار و بتوزک می داشت -
پسرش سید حامد خان است که در سال چهارم جلوس
بخطاب خانہ نامور شدہ - و سال پانزدہم ہمراہ (عد انداز
خان بمالشی گروہ سمت نامی تعیین شدہ مصدر ترون گردید -
و سال شانزدہم پسر زمیندار کامیون را (کہ از بی سپر شدن
تعلقہ او بسیر و گشت لشکر بادشاهی باستصواب سید مرتضی
خان عفو زلاشی صورت گرفته بود) بہارگاہ سلطنت آردن -
سال بیستم از تغیر سید احمد خان بہ صوبہ داری اجمیر رایت
اعتبار برافراشت - سال بیست و یکم بحضور رسیدہ از انتقال
پدر بدادوغگی خاص چوکی معزز گشت - و سال بیست و
سیوم بہ تنبیہ خیرہ سران سوخت و چیتارن و سال بیست و
چهارم بمالشی مفسدان راتھور جانب میرتھہ شنانفہ مراسم
حسن خدمت بتقدیم (سازید - پستہ بخطاب مجاہد خان
بلذد آرازہ گشتہ سال سی و پنجم بفوجداری میواب و از
اصل و اضافہ بمنصب سہ ہزار و پانصد سوار کامیابی
پذیرفت - سال فوتش معلوم نشدہ *

• مهاراجه جسونت سنگهه راتهور •

پور راجه گج سنگهه است - سال يازدهم جلوس فردوس
 آشياني همراه پدر به پيش گاه سلطنت آمده درامت بار
 اندرخت - چون پدرش به نيستي سرا در شد [ازانجا
 که برخلاف رسم ساير راجپوتيه (که رلي عهد مخصوص
 پسر کلان را دانند) اين فريق هرکه با مادر او الفت
 بيشتتر باشد او را برآي آن از اولاد مي گزيند] لهذا پادشاه
 او را با آن (که امر سدگهه در سال کلان تر از بود) جانشين
 پدرش ساخته بعتاي خلعت و جمدهر مرصع بمنصب چهار
 هزارى چهار هزار سوار و خطاب راجگي برطبق وصيت پدر
 او و عام و نقاره و اسب با زين مطلا و فيل از حلقه خامه
 بر نواخت - سال يازدهم در ركب پادشاهزاده دارا شکره
 بعتاي خلعت خامه و جمدهر مرصع با پهل کتاره و اسب
 از طويله خامه با براق طلا و فيل از حلقه خامه سرفرازي
 يافته بصوب قندهار تعيين گرديد - سال هجدهم (که ايات
 بادشاهي از اکبرآباد جانب لاهور بحرکت در آمد) حکم
 شد - که او قا رسيدن شبخ فرید ولد قطب الدين خان
 کوکه (که نظم صوبه دار الخلافه بدو مقرر شده) بحرمت
 آنجا پردازد - و پس از ان روانه بارگاه سلطنت شود - سال
 بيست و يکم از اصل و اضافه بمنصب پنج هزارى پنج هزار

(باب المیم) [۶۵۰] (تأثر الامراء)

سوار سه هزار سوار در اسب سه اسبه و نه اهدات اندرخت - و آخر همان سال تنمۀ سواران او نیز دو اسبه سه اسبه قرار یافت - و سال بیست و دوم پادشاهزاده محمد ادرنگ زیب بهادر بکرمک قندهار (که افواج قزلباش محاصره نموده بودند) روانه گشت - اما بر طبق حکم پادشاهی در کابل ماند - و (چون اواخر همین سال پادشاه ظل ورود بمعموره کابل گسترد) در محله سواران خود (که دو هزار نفر بود) بنظر در آرد - سال بیست و ششم از اصل و اضافه بمنصب شش هزاری پنج هزار سوار دو اسبه سه اسبه لوی امتیاز افراخت - و سال بیست و نهم به تقرر منصب از اصل و اضافه شش هزاری شش هزار سوار پنج هزار سوار دو اسبه سه اسبه و خطاب مهاراجه فرق افتخار باسماں سون - سال بیست و نهم بنابر آن (که طوت او با دختر سربدیو سیمودیه مقرر شده بود) دستوری یافت که به متها (فته بعد فراغ از رسوم آن بوطن جوده پور رود - و ارایل سان سی و دوم (چون حرکات ناشایسته مراد بخش و شهرت درانگی پادشاهزاده محمد ادرنگ زیب بهادر از دکن باراد عیادت اعلی حضرت بر زبانها افتاد) دارا شکوه چاره کار خود دران اندیشید که در فوج با سرداران معتمد بسر راه هر دو برادر تعیین نماید - بنابران مهاراجه را از اصل و اضافه بمنصب

(مآثر الامراء) [۶۰۱] (باب الميم)

هفت هزاری هفت هزار سوار پنج هزار سوار در اسبه سه اسبه
و موبه داری مالوه از تغیر خانجهان بهادر شایسته خان و
مرحمت صد اسمب از انجمله یکم بساز طلا و فیل با ساز نقره
و ماده فیل و یک اک روپیه نقد باذن رتبه ساخته از بارگاه
خضرزانی رخصت دهانید - او با همراهان به ارجین (سیده)
بعد از قرب وصول موکب عالمگیری هرچند بادشاهزاده اظهار
ملایمت کرد اما او بدر تبختر زده مقدمه جدال و قتال را
یکر کرد - پس از در دادن زد و خورد و بقتل رسیدن
راجپوتیه ها و فرار گزیدن دیگران دست و پا گم کرده جان
بدر بردن غنیمت انکاشت - سال اول جلوس خلد مکان در
ایام (که موکب بادشاهی کنار آب ستاج بتعاقب دارا شکوه
(سیده بود) بعد صفح جرایم او (که بشناعت نوئیذان حضور
صورت گرفته بود) شرف آستان بوس حاصل نمود - بادشاه
نظر بصلاح وقت دستوری داد - که تا انجام مهم تعاقب در
دارالخلان شاهجهان آباد باشد - و در جنگ شجاع ببرداری
برانگار نامزد شد *

چون خو کرده ناز برداری اعلیٰ حضرت بود و درین محبت
اثری ازان نمی دید خارخار ناخوشی بخاطرش می خلید -

(۲) نسخه [ب] بنقل رسیدن - باره از راجپوتیه (۳) در نسخه [ج] لفظ

[او] نیت •

(باب المیم) [۶۰۲] (مآثر الامرا)

که آنکه از کوته خردی و تنگ حوصلگی با مخالف هم زبان
شده پرده از روی کار برداشت - و شب منزل خود را خالی
گذاشته با فوج خود راه وطن پیش گرفت - و درین
آشوب برخی از اشیای سرکار پادشاهزاده محمد سلطان و سرکار
پادشاهی و امرا و سپاهی بغارت رفت - و صدمه عظمی بر
مردم گذشت - و پس از فراغ از جنگ شجاع پادشاه رایت
عزیمت بصوب اجمیر افراشت - دران ایام (چون از طرف
پادشاه امیدش گسسته بود) بذابر آمد آمد دارا شکوه از
جانب گجرات در وطن خود جودهپور باجماع جمعیت فرادان
پرداخته حرف سازش با او داشت - درین ضمن بمیانجی گری
• میرزا راجه جے سنگهه (که بحسن تدبیر زبانزد روزگار بود)
امیدوار عفو و بخشایش شده از رفاقت او پهلو تپی کرد -
و ازانجا (که بذابر وقوع تقصیرات متواتر روی آمدن بحضور
فداشمت) غایبانه به بحالیع منصب سابق و خطاب مهاراجه
و صوبه داری احمد آباد سر رشته اطمینان بدست آورد - و
سال چهارم بر طبق حکم پادشاهی با همگی جمعیت بکرمک
امیر الامرا شایسته خان عازم دکن گشت - سال پنجم از
صوبه داری گجرات عزل بذیرفته دو سه سال در دکن [چندی
باشایسته خان و مدتی با پادشاهزاده محمد معظم (که بعزل
خان مذکور بنظم آن نواحی مقرر شده بود) گذرانید - و

در تخریب ملک سیوا بقدر مقدر مسامی بظهور رسانیده -
 و اواخر سال هفتم طاب حضور شده بهارگاه درامت رسید -
 و سال نهم چون میان بادشاه و شاه عباس ثانی والی ایران
 آئین رفاق بنفاق مبدل شده بادشاهزاده محمد معظم (که
 پیش از نهضت موکب بادشاهی بنابر حزم گزینی با فوج
 بسیار بصوب کابل نامزد شد) او هم بهراهی بادشاهزاده
 اختصاص گرفت - و پس از وصول خبر فوت والی ایران
 (که بادشاهزاده بر طبق فرمان خسروانی از لاهور برگشت)
 او نیز همراه بادشاهزاده مذکور معارفت نمود - سال دهم
 در رکاب بادشاهزاده محمد معظم عذان عزیمت بصوب دکن
 گردانید - و سال چهاردهم بعطای تهمانه داری جمردن از
 مضافات کابل رخس طرب برانگیخت - و سال بیست و دوم
 مطابق سنه (۱۰۸۹) هزار و هشتاد و نه هجری (خمت هستی
 بر بسنت - راجه بکثرت اسباب و فرادانی جمعیت عمده اجهای
 هندوستان بود - اما) چون بذات و نعمت پرورش یافته و از
 کم و زیاد واردات بیکسو زیست نموده (سلیقه دنیا داری
 نداشت - بیرون مهروطه ارزنگ آباد شرق دریه پوره و تالاب
 بنام او مشهور است - و عمارات سنگ بسنت (که بر تالاب
 ساخته) اثری ازان باقی است - کنور پرتھی سنگهه پسر کلان
 او در همین حیاتش در گذشته - بعد فوتش از دو زن آبستنی

(باب المیم) | ۶۰۶ | (مآثر الامراء)

در حق بز اکثر خلد مکان بلفظ استاد اعلمی حضرت و من غافل
از اجل یاد می فرمود *

مشهور است که سید مرید شیخ محب الله آله آبادی
بوده (که عالم است بعلم ظاهر و باطن) - اگرچه اراده
بخواجهان جنت داشت اما در مسایل بسیار تابع شیخ اکبر
شیخ محی الدین عربی است - شرحی موسوم به اخص خواص
بر فصوص الحکم نوشته - در زمان او و تا حال اهل اندک
به زندقه و الحاد منسوب داشته هنگامهها آراستند - رساله
تسویه شیخ اشتهاق تمام دارد - گویند چون بنظر عالمگیر
پادشاه در آمد [اگرچه در آن هنگام رحلت نموده بود] اما در
کس از مریدان وی در شاهجهان آباد زبانزد بودند - یکی میر
(که صاحب عزت و احترام بود) - و دیگر شیخ محمدی
(که در اہاس درویشی و زهد می گذرانید) - پادشاه غوامض
آن رساله را اول از خدمت سید استفسار فرمود - میر از
مریدی شیخ انکار کرد - بعد ازان بشیخ محمدی پیغام شد
که اگر اقرار مریدی شیخ محب الله داری مقدمات این
رساله را با احکام شرع شریف تطابق دهی - و الا از مریدی
ار استغفار نموده رساله در آتش انداز - او جواب داد که
مرا از مریدی انکار نیست و استغفار نیز سزاوار نه ولیکن
از مقام (که شیخ گفتگو کرده) هنوز مرا بدان مقام عروج

(مآثر الامراء) [۶۰۷] (باب الهميم)

حامل نشده . هرگاه بدان مرتبه راصل شوم بحسب درخواست
حتل مشکلات نوشته خواهد شد . و اگر اراده سوختن آن
رساله مصمم شده آتش در مطبخ پادشاهی زیاده از خانه
فقراى متوکل است . حکم شود که بسوزند . بالجملة میر اصلا
و غبت بمنصب و امارت ننمود . و از ذی ارباب عمائم بر نیامد .
امادر وطن صاحب ضیاع و عقار و املاک و مواضع گردید .
خصوص هر دو پسران ایشان سید امجد خان و سید عبد الکریم
شریف خان (که به استاد زادگی پادشاه ناموری یافته) بمنصب
و جاگیر و خدمات لایقه مخصوص گشتند . نخستین در سال
سیزدهم از انتقال قاضی محمد حسین چونپوری خدمت احتساب
اردو یافته مدتها بکمال استقلال بدان کار پرداخت . پسرش
نیز بنام پدر مخاطب گشته بصدارت دارالخلافت شاهجهان آباد
قیام داشته لواء اقتدار و اعتبار می افراشت . پس
ازان به بخشیکری و واقعه نویسی آنجا منصوب شده . گویند
برای نماز جمعه جایزه منصب داران می گرفت . و در عهد
خلد منزل بخدمت والای صدارت کل و خطاب صدر جهان و
منصب عمده ممتاز شد . و در عهد جهاندار شاه تغیر گردید .
دیانت واقعی داشت . در مبادی سلطنت محمد فرخ سیر
نیز بتجویز قطب الملک صدرالصدر شده بذاب نزع میر
و وزیر موقوف ماند . و شاید در وقتی بدیوانی اجمیر و

(باب الهميم) [۶۰۸] (مآثر الامراء)

فوجدادات سانبرهه نيز مامور شده - در اواخر عهد فرخ سير
برخه خالصه باجاره گرفته در مواخذه و محاسبه خسارت عظيم
كشيد - در ميم سید عبد الكريم (كه او نيز كتب متداوله
در مدرسه گذرانیده بود) دران هنگام (كه بلده برهانپور
مطرح رايات عالمگيري گشت) بخدمت امانت تحصيل جزیه
بلده مذکور تعين شده دران کار ضبط و ديانت مافوق و سختي
و تقيد زياده بكار برده - سال گذشته (كه از تمام بلده از
وجوه جزئيه بيستم و شش هزار (و پييه بوصول در آمده بود)
او در عرض سه ماه از نصف بلده يك لك و بيستم هزار
روپيه داخل خزانة ساخته بعبای اضافه مورد تحصيل و آفرين
گرديد - و امينی جزیه چهار صوبه دكن بدو تفويض يافت -
پس ازان بخطاب سيد شريف خاني نامي گرديد - و چون
در ايام محاصره حيدرآباد از وفور بارش و طغيانی درياي
مانجرا رسيدن رسد مفقود گرديد و تحط و غلا را (رزبازار
بهم رسيد و كار بجائے انجاميد) كه زنده از خوردن ميته
اجتناب نداشت - و هر سو كه نظر كار ميگرد از لاش مردها
كوهچه ها نمودار بود) قرعه تجویز كرد گري گنج بجای
سردار خان [كه مرزا يار علي بيگ نظر برآن (كه درين
چار موجّه نوازل (كه سرانجام آن بر نيک نامي افزايد)

(۲) نسخه [ب] گوریده امینی جزایر الخ - (۳) نسخه [ج] ماخرا •

(مآثر الامرا) [۶۰۹] (باب الميم)

متعذر مي نمود) از قبول آن پناهو درزید [بگرام خان
مذکور (که دیانت و سخت گیری او بر روی روز آمده بود)
افتاد - و ازان (که در چنین ایام سعی درین مرام غیر
از نفرین و دشنام انام انجام ندادن) عالم (که از دست
تهدد او بفرمان بود) و متصدیان حضور (که داء بری داشتند)
خوش دلی اندر خندند - و چون باران رو بکمی آورده بود
فی الجملة ارزانی پدید آمد - خان مذکور رخصت یافت
که در هر چهار صوبه سایر و دایر بوده مال جزیه را موافق
احکام شرعیه بقید ضبط در آرد *

پس از فوت او پسرانش امام الدین خان و میر عبدالرحیم
شریف خان (که برادر اعیانی بودند) با برادران علای
فصیح الدین خان و غیره در افتاده معانت گشتند - پس از
چند شقه دستخطی بعنایت الله خان رسید - که آنها
خوگر منصب و جاگیر شده وضع فقر و فقیرزادگی از دست
دادند - وَ كَانُ أَبُوهُمَا صَالِحًا - منصب آنها را بحال
باید کرد - از انجمله سید عبدالرحیم بامانت جزیه صوبه
بولار سرفرازی یافته در عهد خلد منزل بخطاب پدر اختصاص
گرفت - و در زمان فرمانروایی جهان دار شاه بنیابت
صوبه داری اکبر آباد علم بزرگی بر افراسخ - و در سلطنت
خسرو زمان فرج داری چونپور را بنیابت عظیم الله خان باجاره

(باب المیم) [۶۱۰] (مآثر الامرا)

گرفت - سپاه بسیار نگاهداشته - و هیچ طرفه نیست - در
خسارت آن املاک موردی وطن به باد داده خسران زده
بدکن آمد - نواب آصف جاه از قدر شناسی نگاهداشته
چندے بنیابت دیوانی دکن و پس ازان به متصدیگری
محالات خجسته بنیان مورد عنایت فرموده - در هنگام
وصول شهنشاه معظم نادر شاه برای برخی استفسار باحضر
متصدیان آن نوین عالی جاه حکم فرمود - خان مذکور
بحضور او (که از هیبتش بهرام فلک بر خود می لرزید -
و زهره شیرنر بر می شگفت) دل بای نداده مردانه جواب
و سوال نمود - و بعد از مراجعت آصف جاه بدکن
به بخشیدگری سرکار آن عالی شان اعزاز اندوخت - و بمنصب
سه هزاری در هزار سوار و عطای نقاره فایز گشته - در
آخر صفر سنه (۱۱۵۹) هزار و یکصد و پنجاه و نه بنیابت
صوبه داری برار مامور شده - صاحب سپاه و دستگاه است -
مرد آقشقال جهان دیده و متواضع و صاحب سلوک است -
اما گویند کرم ندارد - و از حد وعده اش یکی نمی پاید -
• مصرع •

• خوش آن کسی که دراز است از زبان دستش •

رَحْمَهُمُ اللَّهُ - عالمگیر پادشاه طرفه آدم شناسی داشت -
بعنایت الله خان نوشته - (چنانچه در رساله کلمات طیبات

(سائر الامراء) [۶۱۱] (باب الميم)

مندرچ اسمت (عبدالرحيم پسر شريف خان سيدزاده و طالب علم امين شده قريب ده هزار (روپيه) را موراريد بجوهري فروخته - ازو بپرسد و بگيرد - و باينها كار نفرمايد - كه گندم نماي جو فروش اند و زر اندود - انتهي - هرگاه در حوادث سن نمود زياده بر بودش دزين مرتبه باشد - الحال پختگي مشق اطوار بقدر سال خوردگي پيدا است *

* ملتفت خان مير ابراهيم حسين *

پسر دوم اصالت خان مير بخشي سمت - در آخر سال بيست و ششم شاهجهاني بخدمت بخشيگري احمديان سوافرازي يافت - و پس ازان بداروغگي پيشکش مباحي گشت - هرچند دران عهد منصبش از هفت صدي نيفزوده اما باعتبار خانه زادي (كه نزد سلاطين قدرشناس فوق اعتبارات اسمت) از امثال و اقربان درجه برتري مي پيمود - پس از جلوس عالمگيري (چون برادر كلانش مير سلطان حسين افتخار خان ارج گرامی مرتبه امارت گرديد) او نيز از پيشگاه خلافت بشمول زانت و التفات بافروزي منصب و خطاب ملتفت خان چهارم امتياز افروخت - و بخدمت مير بخشيگري احمديان منصوب گشت - و در سال ششم از تغير برادر خود افتخار

(باب المیم) . [۱۱۲] (مآثر الامراء)

خان (۱) ، زیب آرای مسند خانسامانی گردید (آخته بیگی)
شد . و در همین سال از انتقال آله یار خان بداروغگی
گزر برداران و ملازمان جاو (که جز بمعتمدان تفویض نیابد)
اختصاص گرفت . و میر تزکی نیز ضمیمه آن گردید .
و چون در سال سیزدهم برادرش مورد عتاب شده از دریای
اتک اخراج یافت او نیز بسلب خطاب و منصب درآمده
یسارل شدید متعین گردید که او را بلاهور (۳) رساند . و باز
همراه برادر بصفح جرائم آب رفته بجویش در آمد . و
بحراست قلعه دار الخلافه از تغیر معتمد خان سرافرازی یافت
و در سال پانزدهم بار دیگر بداروغگی بندهای جلو اختصاص
گرفت . و پستر بفوجداری لنگرکوت مضاف پیشاور تعیین
گردید . و در سال هیزدهم از انتقال صف شکن خان
محمد طاهر بداروغگی توپ خانه ممتاز گشت . و پس از آن
بغابر جهت از منصب برطرف گشت . و در سال بیست و
دوم به بحالی هزارمی هزار سوار و بفوجداری غازیپور زمانیه
مشمول عنایت گردید . بعد از عزل آن بفوجداری نواهی
اکبر آباد اسب نشاط دواند . و در سال بیست و چهارم
روزه بدیهه ناخته بود زخمی شد . نوزدهم جمادی الاخری
سنه (۱۰۹۲) هزار و نود و دوم هجری چان سپرد . غریب

(۲) نسخه [۱] خانه سامانی - (۳) نسخه [ج] رسانید *

(مائرااموا) [۱۱۳] (باب الميم)

اتفاق افتاده برادرش نیز در همین سال در جونپور در گذشت *
(۲)

* محمد امين خان مير محمد امين *

پسر معظم خان مير جمله اردستاني سم - چون دست
تعرض قطب شاه والی تلنگ بسعی بارشاهزاده محمد
اورنگ زیب از احوال پدرش کوتاه گردید او را از قید
رهائی بخشیده در خدمت سلطان محمد (که بوسم و ثقله
بدان دلایت در آمده بود) ارسال نمود - مشارالیه دوازده
گروهی حیدرآباد ملازمت سلطان دریافته دل از خوف و خشية
را برداخت - در سال سی ام شاهجهانی بمراقت پدر احرام
ملازمت ظل اللهی بست - چون بخطه برهانپور رسید بجهت
افزونی بارش و عارضه طبیعت چندے از همراهی باز ماند -
و پس ازان بسده خلافت رسیده بعذایت خلعت و خطاب
خانی چهره کامیابی افروخت - و در همین سال معظم خان
رخصت یافت که در رکاب شاهزاده محمد اورنگ زیب
بتاخمت و تاراج ولایت عادل شاهی پرداخته آن مهم را بر نهج
پسندیده بانجام رساند - و محمد امين خان بافزونی هزاره
ذات بمنصب سه هزاره سوار هرفراز گردیده حکم شد
تا رسیدن پدر نیابة بمعاملات وزارت پردازد - و چون در سال
سی و یکم معظم خان بسبب وقوع بعضی امور خلاف مرضی

(۲) نسخه [ب] درون سال - (۳) نسخه [ج] ملازمت دریافته *

(باب المیم) [۶۱۴] (مآثر الامراء)

والا از روانی اعلیٰ معزول گشت محمد امین خان نیز از تقدیم کارها ممنوع گردید - و چون رشادت و معامله فهمی او دل نشین اعلیٰ حضرت شده بود باضافهٔ پانصد سوار و عطای قلمدان مرصع و تفویض خدمت میر بخشیکری از تغیر دانشمند خان (که خود استعفا نموده بود) برنواختند *

و چون شاهزاده محمد اوزنگ زیب معظم خان را (که بفرمان حضور با عساکر منصوره روانهٔ دربار بود - و از عزیمت بهیچ وجه تقاعد نمی نمود) دستگیر کرده در دکن نگاه داشت دارا شکوه بعد از آگهی^(۲) این مقدمه را بر سازش و اتفاق خان مذکور با شاهزاده محمول داشته مقدمات هشت انگیز خاطر نشین اعلیٰ حضرت نمود - و محمد امین خان را بامور غیر واقع متهم ساخته اذن گرفتنش گرفت - و او را بخانهٔ خود طلبیده دستگیر کرد - و بعد از سه چهار روز صورت بے گناهیی خان مرقوم بر خاطر بادشاهی لایح گردید - از قید دارا شکوه برآوردند - و بعد هزیمت دارا شکوه روز دوم از افراختن رایات فتح و ظفر عالمگیری [چون عمارت شکارگاه سموکر (که بر کنار آب چون است) پدرتو قدوم آن شاه نصرت نصیب ضیا

(۲) در نسخهٔ [ج] لفظ [از] نیست - (۳) نسخهٔ [ج] خاطر نشان *

(مآثر الامراء) [۶۱۵] (باب الهميم)

پذیرفت [محمد امین خان بقدم عقیدت و فرط ارادت
بر سایر بندهای پادشاهی سبقت جستہ باستان بوس
عالمگیری رسید - و مورد انظار مرحمت شاهی گشته بمنصب
چهار هزاری ۵۵ هزار سوار سر بلندی یافت - و در همین
ماه به بحالی خدمت میر بخشگیری والا پایگی اندرخت -
و چون در جنگ شجاع راجہ جسونت سنگہ طبل خلاف
و نفاق بر ملا نواخته از موکب عالمگیری رو گردان شد
و بگام فرار راه وطن پیش گرفته عزم پیوستن به دارا شکوہ
داشت (بعد فراغ از جنگ شجاع و معارفت ازان سمت)
محمد امین خان با فوج جوار بگوشمالی آن سرخیل کفار^(۲)
تعین گشت - و خان مذکور بسبب قرب وصول دارا شکوہ
(که از احمد آباد عازم اجمیر بود) از نواحی پوهنر^(۳)
برگشته بموکب پادشاهی پیوست - و در سال دزم بمنصب
پنج هزاری چهار هزار سوار اختصاص گرفت - و در سال پنجم
باضافہ هزار سوار امتیاز یافت *

و چون در سر آغاز سال ششم میر جمله در بنگالہ
در گذشت شاهزادہ محمد معظم به سر منزل او عز قدوم
بخشید - و به تعزیت و تسلیت خاطر او پرداخت - و او را
همراه خود بهلازمت پادشاهی آورد - عاطفت خسروانہ او را

(۲) نسخہ [ج] افواج - (۳) نسخہ [ج] پوهنر .

بعطای خلعت خاص از لباس سوگوار پی بر آورد - و در سال دهم گروه یوسف زئی در موضع اره‌ند (که دهنة کوهستان آنهاست) دگر باره اجتماع نموده غبار شورش و فساد برانگیخته بودند محمد امین خان با فوج شایسته بمالش آن طایفه متعین گشت - هرچند پیش از وصول خان مذکور آن زمره فساد آئین بآریزشهای نمایان شمشیر خان ترین^(۲) تذبذب و تادیب بلیغ یافته مغلوب و منهزم گردیده بودند خان مشارالیه نیز در ولایت آنها درآمده از مراتب تخمت و تاراج و تخریب مساکن و موطن آن شورش افزایان (چندانکه ممکن بود) بفعال آورد - و برطبق منشور پادشاهی معارفت کرده بصوبه داری لاهور از تغیر ابراعیم خان قیام نمود - و در سال سیزدهم فرمان متضمن تفویض نظم صوبه کابل از تغیر مهابت خان شرف اصدار یافت - و در همین سال جعفر خان وزیر اعظم جهان گذران را پدرود نمود - و برخی کارها اسد خان برسم نیابت سرانجام می داد - رای پادشاهی انتضای آن نمود که شایستگی این امر خطیر و لیانت این امر عظیم الشان جز عمده نوئیان دیگر ندارد - او را طلب حضور فرمود - در سال چهاردهم تارک افتخار به تقبیل عتبه خلافت از آسمان در گذرانید - و بفرزادان نوازش و عنایت خسروانه بر خود

(مآثر الامرا) [۶۱۷] (باب المیم)

بالید - و با آن (که در اصابت فکر و رزانت رای شهره
(۲) آفاق بود) اما ناستوده شیمه (عونت هم فطری داشت -
قبول وزارت را مشروط بشرایطی چند) که سراسر خلاف مزاج
پادشاهی بود) نمود - و بالتماس تکالیف شاقه مبادرت کرد *
چون بحسب سرنوشت روز بد او را در پیش بود
به بند و بست موبه کابل (خصمت آنصراف یافت - و بانواع
مواهب سلطانیه و عطای فیل عالم گمان با ساز نقره مباحثات
اندوخت - از آنجا [که بقم های غرور غیر از زرد رنگ بر
رو نمی آرد - و باد برودت نخوت جز خاک مذلت بر فرق
رزگار نمی پیزد - رگ گردن علم (که می افرازد) دشمن شغفی
و ناکامی ست - و پذیر غلط طرفی (که می بزند) خواری
و بد انجامی] خان خویشتن آرای خود بین با کثرت اسباب
جاه و ثروت و وفور مواد شوکت و سطوت خواست که از
پیشاور بدار الملک کابل شتافته در استیصال افاغده شورش انگیز
(چنانچه باید و شاید) پرداخته خار بن فساد آن فده طانیه را
ازان سرزمین بر اندازد - در سال پانزدهم سدوم محرم
سنه (۱۰۸۳) هزار و هشتاد و سیوم هجری (پیش ازان
که از کتل خیبر عبور کند) با رجوع رسیدن اخبار (که
افغانان با آرازه اراده مذکور راه همدون نموده چون مور و ملخ

(۲) نسخه [ج] روزگار .

جوشیده شد) آن غضوب قدم جسارت استوار کرده حسابی
 برداشتم . و برداشتن آن اشرار کارے نیندیشیده (رانه
 پیش شد . در خلال عبور از بے تدبیری و نفاق بد اندیشان
 (چنانچه در عهد عرش آشیانی بر زین خان کوکه و حکیم
 ابوالفتح و راجه بیربل گذشته بود) بظهور رسید - افغانان از
 اطراف و جوانب هجوم آورده به تیر و سنگ کار پردازی
 نمودند - افواج برهم خورد - و فیل و اسب و آدم بر یک
 دیگر افتاده - درین حادثه چند هزار کس از فراز کوه بغار
 افتاده نقد هستی در باختند - محمد امین خان از فرط غیرت
 خواست جان نثار کند - نوکوانش جلو گرفته از آشوب گاه
 بر آوردند - خبری از ناموس ناگرفته بحال تباہ بسبک عنانی
 تعجیل به پیشاور آمد - عبد الله خان پسر جوان (شیدش
 دران تلاطم بلا بموج خیز فنا رفت - اموال و اسباب لشکر
 دست خوش تاراج گشت - و اکثری از قبایل مردم باسیری
 در آمد - صبیح خورد سال محمد امین خان را مبلغ های
 خطیر گرفته با برخی از پردگیان او گذاشتند *

گویند خان مذکور بعد از سنوح این واقعه به پادشاه
 عرض نمود - که آنچه بمعرفه نوشت تقدیر گذشت گذشت -

(۲) نسخه [ب] حسابی از آنها برداشت - (۳) نسخه [ب] افتاد -

(۴) نسخه [ج] بزیر افتاده الخ .

(مآثر الامراء) [۶۱۹] (باب المیم)

الحال باز اگر این مهم بعهده من باز گذارند متکفل تدارک
و تلافی می‌شوم - پادشاه درین باب استشارة نمود - امیر
خان گفت بخورک تیر خورده می ماند کام نا کام خود را
بر آنها خواهد زد - لهذا از منصبش (که شش هزارمی پنج
هزار سوار بود) بکمی هزاری ذات متنبه ساخته بصوبه داری
احمد آباد گجرات مامور کردند و حکم شد که بحضور
نارسیده روانه محال خدمت شود - مدتی در ایالت
آن مملکت گذرانید - و در سال بیست و سوم (که
دارالخیر اجمیر مطرح رایات پادشاهی بود) حسب الطلب
بعز بساط بوس جبهه تفاخر آراست - و تا اردیپور همراه
رانا بود - از چیتور گرانبار عواطف خسروانه گشته برخصمت
انصراف ممتاز گردید - و در سال بیست و پنجم
هشتم جمادی الآخرة سنة (۱۰۹۳) هزار و نود و سیوم
هجری در احمد آباد بدارالبقا شتافتم - هفتاد و یک روز
و یک لک و سی و پنج هزار اشرفی و ابراهیمی و هفتاد و
شش زنجیر فیل با دیگر امتعه و اجناس بضبط سرکار والا
در آمد - پسر نداشت - سید محمد نام همشیره زاده او بود -
و خویش او سید سلطان کربلائی (که از سادات کرام آن
مکان معالی است) ابتدا بحیدر آباد وارد شده - والی آنجا
عبد الله قطب شاه بدامادی خود برگزید - اتفاقاً در روزی

(باب الميم) [۶۲۰] (مآثر الامراء)

(که عتد واقع خواهد شد) میر احمد عرب را (که داماد کلان و رائق و فائق مهمات حکومت و واسطه این کار بود) با او بر سر حرفه پرخاش رو میدهد - و بجائز می انجامد که آن سید بیچاره باسباب خانه آتش زده بر آمد - هر چند خان مذکور تکبر و خود اڑائی بافراط داشت اما در دیانت و راستی از یکتایان روزگار بود - و بخیر سگالی و نیک سنجی می کشید - و حافظه نند داشت - در آخر عمر هنگام صوبه داری احمد آباد در مدت بسیار که بحفظ کلام الله موفق شد - چنانچه عالمگیر بادشاه بحافظ محمد امین خان مخاطب می نمود - در مذهب امامیه شدید التعصب بود - هنوز بخاوتسرایش راه باز نمی یافتند - اگر یکی از راجه های عمده (که ممانعت او نمی توانست صورت گرفت) بدیدنش می رفت خانه را بآب می کشید و فرش و لباس را تغیر می داد *^(۲)

• مختار خان میر شمس الدین •

بزرگ خلف مختار خان سبزواری سمک - در سال بیست و یکم اعلی حضرت بخدمت بخشیدگی کل دکن و منصب وزارت چهار صد سوار از سابق و لاحق سواران گشته^(۳) دستوری تعلقه یافت - و در سال بیست و سیوم بحراست

(۲) در نسخه [ج] لفظ [را] نیست - (۳) نسخه [ب] سواران را یافته -

(مآثر الامراء) [۶۲۱] (باب الميم)

قلعه آسیر (که هر آمد قلاع موبه خاندیس بل در جمیع
ممالک دکن بحصانمک و صانمک ممتاز اسمت) مامور گردید -
در سال بیست و هشتم بدارنگی توپخانه دکن اختصاص
گرفت - و بدان وسیله در خدمت شاهزاده محمد ارننگ زیب
ناظم آن دیار سرگرم پرستاری بوده سلسله بزدگی و
خانه زادی را محکم ساخت - و پیوسته به تقدیم امور مرجوعه
حسب مرضی آن عالی تبار پرداخته خود را مورد فرادان
الطاف گردانید - و در یساق گولکنده همراه بود - پس از
تشنید مبدائی مصالحت با سلطان عبد الله قطب شاه والی
آنجا ازدواج سلطان محمد نخستین خاف شاهزاده با صبیله
قطب شاه مذکور صورت انعقاد گرفت - میر شمس الدین
با محمد طاهر وزیر خان ^(۳) دون قلعه رفته آن عقیقه
پاک سرشمت را نزد شاهزاده آوردند - و غالباً ^(۴) پس ازان باضافه
یک صد سوار بر منصب اختصاص پذیرفته - در سال سی ام
از تغیر حسام الدین خان بقلعه داری اذگیر و افزونی پانصدی
سیصد سوار بمنصب هزار و پانصدی هشت صد سوار امتیاز
یافت - و در سال سی و یکم [چون غالب خان عادلشاهی
تفویض قلعه پریندا (که از حصون صیقله دکن اسمت)

(۲) نسخه [۱] در یساق - (۳) نسخه [ب] معمه طاهر وزیر خان -

(۴) نسخه [ج] و در سال سی ام از تغیر الخ *

(باب المیم) [۶۲۲] (مآثر الامرا)

نمود [حسب الحکم بادشاهی مختار خان بقلعه داری آن
حصار استوار تعیین گشت . و چون آن شاهزاده فتح نصیب
در سال (۱۰۶۸) هزار و شصت و هشت هجری از خطه
برهانپور بجانب مستقر الخلفه اکبر آباد لوی ملک ستانی
برافراخت خان مذکور (که کمر همک بنطاق مرافقت چصت
بسته بود) باضافه پانصدی در صد سوار بمنصب در هزاری
هزار سوار و خطاب پدر و عطای علم کامیاب عزت و دولت
گشت . و پس از جنگ سموکر و هزیمت دارا شکوه
بفوجداری ناندیر دکن رخصت یافت *

و چون در سال درم شایسته خان صاحب صوبه آن ولایت
همت باستیصال سیوا برگماشته از اوزنگ آباد عازم ملک
ار گردید آن خان کار دان را به حراست آن بلده مقرر
فرمود . و پستر بقلعه داری و فوجداری ظفر آباد بدر
هی پرداخت . و در سال پانزدهم از انتقال هوش دار خان
بصوبه داری خاندیس پایه اعتبار برافراخت . و پس از آن
بایالت صوبه مالوا افتخار اندوخت . و در سال بیست دوم
هنگام (که مرتبه اول سواد اجمیر مضرب خیم پادشاهی
گردید) مختار خان بملازمت فایز شد و چون سال بیست و
پنجم الوبه جهان پیمای پادشاهی از اجمیر بسمت برهانپور
انتهاض نمود خان مذکور در سرحد ثعلقه مفود روی سعادت

(مآثر الامراء) [۶۲۳] (باب الميم)

بآستان بوس خلافت بر افروخت - از پیشگاه سلطنت و جهانبانی
از غایت الطاف خسروانی مرحمت خنجر دسته یشم (که
جز بعمدهای قدیم الخدمت معمول نبود) در اعزازش افزود -
و در همین سال محمد امین خان صوبه دار گجرات رخت
هستی بر بست - و خان مشار الیه بجای او منصوب گردید -

و او دو سال سالم در احمد آباد گذرانیده در سنه (۱۰۹۵)

یک هزار و نود و پنج هجری سر آغاز سال بیست و هشتم
رهگرای باز پسین سفر گشت - خان مذکور گل سوسبد قبیله
بنی مختار بود - اگرچه این خاندان به اکثر خصایص جمیله
ستوده اسننه و افواه اند - اما مختار خان درینها مستثنی
و بختوی همه چیز ممدوح و مشهور بود *

* مغل خان عرب شیخ *

بمهر طاهر خان بلخی سمک - در حضور پدر برشادت
خویش دولت روشناسی پادشاه زمان خلد مکان اندرخته
جولانی عرصه پیش آمد و اعتبار گردید - در سال نهم
بخطاب مغل خانی سر افرازی یافت - و بستر بداروغگی
عرض مکرر مورد عنایت گشت - در سال سیزدهم از اصل
و اضافه بمنصب دو هزاره چهاره بختوری افروخته از تغیر
ملتفق خان داروغه گرز برادران گشت - و در همین سال
میر تزکی و عصای طلا یافت - و در سال پانزدهم بخدمت

(. المیم) [۶۲۴] (مآثر الامراء)

قوش بیگی امتیاز یافت . و در سال نوزدهم بغابر جهت
(۲) بسلب منصب و جاگیر معائب گردید . و پستر با کمی
منصب بحال گردید . و در سال بیست و یکم از تغیر
روح الله خان آخته بیگی شد . و پس ازان بدکن تعیین
گشت . و هنگامی (که موکب بادشاهی از اردبپور رانا
معاودت نموده سایه نزل بصاحت اجمیر افکند) مشارالیه
به آستان بوس خلافت شرف اندوز شده خلعت میرنرکی
اول پوشید . و پستر به تنبیه خیره سران سانبهر و دندرانه
مرخص گشت . و چون در سال بیست و ششم درجن سنگه
هادا بمحارمه بوندی پرداخته متصرف شد او باستیصال آن
بدمال کمر امثال بر بهمت . و چون خان مذکور حوالی بوندی
پیوست درجن سنگه قلعه بند گردید . آن خان شهاصت شعار
برق ریز بورش گشت . نگرگ نیور و تفنگ قاسم پهر
ریزش داشت . آخر کار آن تبه اطوار سیاهی شب را پرده
کردار خود نموده نیل عار فرار بر رخساره رزگار کشید .
(۳) و انزروه سنگه نیبیره را در بهار سنگه هادا (که نیز از حضور
رخصت یافته بود) حسب الحکم با جمعیت خویش داخل
آن شده . مشارالیه عذان معاودت دوتا ساخته بعد تقبیل
سده خلافت بیافتن خلعت تحسین درجه افتخار پیمود .

(۲) نسخه [ج] بسلب منصب معائب گردید . (۳) نسخه [ب] انزروه .

(مآثر الامراء) [۶۲۵] (باب الميم)

و در سر آغاز سال بیست و هشتم از انتقال خان زمان باقصی پایه عزت صوبه داری مالوا صعود نمود . و بموهبت فیل ذوالفقار نام و از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و پانصدی سه هزار سوار ارج پیمای اعتبار گردید . و در آخر همین سال سنه (۱۰۹۶) هزار و نود و شش هجری از تنگناے دنیا برآمد . پسرش نیز خطاب پدر یافته سرگرم خدمات پادشاهی بود . بعد رحلت خلد مکان مدتها در دار الخلافه به بیکاری گذرانید . ساله چند پیش از تحریر و دیعت حیات سپرد . خالی از غیرت و شرافت نفس نبود . همشیره سیده بیگم زوجه محترمه آصف جاه فتح جنگ در خانه داشت . هنگامی (که نواب معزی الیه از دکن بحضور رفته در کمال افتداری زیب آرای امارت گشتند) اصلا بایشان رجوع نکرد . بلکه ترک آمد و رفت نمود *

• محمد علی خان خانسامان •

پسر تقرب خان حکیم داؤد است . ولایت زا بوده . چون پدرش (که در علم طب حذاقت تمام داشت) در خدمت اعلی حضرت بحسن تعالج و تداری مشمول الطاف خهردانی گردیده آخرها به والا مرتبه امارت برآمد او نیز بمنصب هزاری چهره امتیاز افروخت . و بعد از جلوس عالمگیری دران هنگام (که موکب منصوره پادشاهی از

(باب السیم) [۶۲۶] (مآثر الامراء)

بقتاب (ار الخلفاء معارذت نمود) مشارالیه بخطاب خانیه
وایش یافت - و چون تقرب خان را بعلاج بقیه کوفت
عالی حضرت نزد آن پادشاه متروک السلطنه نگه داشته بودند
مآثر وجهه طبع خلافت پناهی ازو منحرف گشته مورد عتاب
خسروانه گردید - او نیز به تبعیت پدر از منصب معزول
شده از نظر التفات خانانی افتاد - چون سال پنجم
مآثرش از اجل طبیعی زخم هستی بر بسمک عواطف
پادشاهانه خان مذکور را به عطای خلعت از لباس کدورت
بردارد از امل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی دو صد
سوار مطرح انظار تفضل و اکرام گشت - و در سال هفدهم
از انتقال حکیم صالح خان به داروغگی کرکر آقخانه اعتبار
شده بافروزی منصب دو هزار سوار سرفراز شد -
و بستر داروغگی چینی خانه نیز ضمیمه گردید *

و چون دیانت و کفایت و کاردانی و معامله فهمی او
در پیشگاه سلطنت و جهانبانی لعمرة ظهور برداد پیش
از سفر اجمیر از تغیر روح الله خان بوالا خدمت خانسامانی
افتخار برافراخت - بنابر استقامت وضع و راستی طبع
در صراط صلاح و تقوی دخال تمام در مزاج حضرت خلد مکان

(۲) نسخه [ب] خسروانی - (۳) نسخه [ج] کرکیراق خانه - و نسخه

[ب] کرکیراق خانه - و در [بعضی نسخه] کرکر آقخانه •

(مؤثر الامرا) [۶۲۷] . (باب الميم)

پیدا کرده بمرتبت قرب و اعتبار سرآمد همسران گردید .
بل محسود امرای عمده گشت . در ایام محاصره گوانگزه
(که هنوز به تسخیر اولیای دولت قاهره در نیامده بود)

هژدهم رجب سنه (۱۰۹۸) هزار و نود و هشت هجری طایر
رحش از مغاک خاک بخورده افلاک پرراز نمود . در فراست
و دانائی و بزرگی و ستورگ منشی شهره روزگار بود . و با کمال
دیانت و جدی وافر در گرد آوری مال پادشاهی می کوشید
بگرم آشنا بود . هرکه بار میرسید کامیاب می گردید
در اتقا و پرهیزگاری مواع بود . اوقات خود را مصروف نماز
و روزه داشته . و پیوسته همت بر مشغله اراد و احزاب
گماشته . نعمت خان حاجی در هزهای خود زاهد
خشک و عابد مرائی کزایه بار دارن . یحتمل چون ا
داردنگی های متعلقه خان سامانی داشت دررباش احتیاط
صاحب رساله مانع دستبرد او شده دل خالی کرده باشد .
خان مذکور دستار کلانے مثل قضاة بر سر می بست
نعمت خان هم اشاره بدان کرده .

* بیمن *

* در سر داری بزرگی بسیار *

* ما هیچ ندیدیم بجز دستار *

• مهابت خان حیدرآبادی •

مشهور به محمد ابراهیم قمار باز . ولایت زا بود

(ب ب المیم) [۶۲۸] (مآثر الامرا)

دولت ابوالحسن قطب شاه دای تلمک بدستباری طالع
بلند ارج پیمای امارت گشت - چون بعد عزل سید مظفر
(که مدتها رکیل السلطنت مملکت بود) رتق و فتق امور
ملکی و مالی باقتدار آن دو برادر بهمین شوم ملوم ماننا و
ایکنا (که خمیر مایه مفاسد و فتن و مورث وبال و زوال آن
در دمان کهن گشتند) تفویض یافت هر چند آنها هم قوم
خود و وکذیها را بر کشیده بمغل و غریبزادها فرو می شکستند
اما خان مذکور بزمانه سازی و مزاج شناسی مراتب لایه گری
و چاپلوسی می پیمود - و آن دو برادر در رضا جوئی
و فرمان برداری او می کوشیدند - لهذا مرتقی مدارج عالیه
گشته بمنصب سر لشکر و خطاب خلیل الله خان پلنگ همنه
رایت بلند نامی افراشت - سجع نکین او بود * بیت *

* زالتفات پادشاه و پندت روشن روان *

* گشت ابراهیم سر لشکر خلیل الله خان *

هنگامی (که رایات عالمگیری ظلال افکن مرزد بوه دکن گردید
نخستین تسخیر بیجاپور نصب العین همت خسروانی گشته
شاهزاده محمد اعظم شاه با عساکر گران بگشایش آن تعیین
یافت - و چون آن مهم بامتداد کشید پادشاه کشورگشا
باتقاضای صواب دید از اورنگ آباد باحمدنکر و از انجا شولاپور
(۲)
معسکر گردانید - ناگاه نوشته ابوالحسن بنام حاجب او (که

(مآثر الامرا) [۶۳۹] (باب الميم)

در فوج فيروززي بود) بچنس از نظر پادشاهي گذشت -
بدین مضمون که تا حال پاس مراسم بزرگداشت مي نمودیم -

حالا (که ایشان سکندر را يتيم و ناتوان دانسته بيجاپور را
محاصره نموده کار بر تنگ آوردند) واجب آمد که سواي
جمعيت مورور بيجاپور راجه سندها از طرفه با قشون از

شمار افزون جهت کمک آن بيکس کمر سعي بر بندد - و
ما به سردار محي خليل الله خان پلنگ حمله چهل هزار سوار
مستعد پيگار تعيين نمائيم - و ببينيم که ایشان کدام کدام

طرف مقابله و مقاومت خواهند کرد - ازین ممر غضب سلطاني
ثوران و جوش گرفت - و بر زبان گذشت - که ما تعريک

چيني فرديش ميمون باز چنگ نواز را موقوف داشته بودیم
حالا (که ماده خردس خود بيانگ آمد) جای توقف نماند -

باجود تعريق و تعقيد مهمات بيجاپور پادشاهزاده شاه عالم
بهادر با خانجهان کوکلتاش در آخر سال بيست و هشتم

بمالش ابوالحسن مامور گرديد - خليل الله خان باتفاق شيخ
منهاج (که در نوکري بيجاپوري خضر خان پني را بغدر

کشته به ابوالحسن پيوسته سر ناموري مي افراشت) با ستم

(۲) نسخه [ب] بچنسه - (۳) نسخه [چ] مي نمودم - (۴) نسخه

[ب] پلنگ نواز - و نسخه [۱] تلنگ نواز - (۵) نسخه [چ] موقوف بر

وقت داشته بودیم - (۶) نسخه [چ] پني •

(باب الهميم) [۶۳۰] (مائرا الامرا)

راو عماره مادنا استقبال شاهزاده نموده مرارا عرصه نبرد
آراستند - و بسهام جان ستان و مصصام خون آشام داد شجاعت
و شهامت دادند - با وصف آن (که روزی بر خانجهان
نوعی هجوم آوردند که نزدیک بود که پای ثباتش از جا
رود - فیل مسمت زنجیر گسسته راجه رام سنگهه بدان رسید -
که سرزده بغوج مخالف در آمد - اکثر اسبان سران نامی را
بچراغ پا در آورده در کس را بر زمین سرنگون انداخت -
و در ارکان استقامت آنها تزلزل افتاده در بهزیمت نهادند -
و دیگر باره تا سه روز با شاهزاده جنگ قایم داشته اکثر
امرای پادشاهی زخم برداشتند - آخر کار شکست بر لشکر
تلنگ افتاده راه فرار پیمود - شاهزاده بتعاقب نپرداخته
توقف نمود - این وقفه بیجا با وجود تودن نمایان در پیشگاه
خلافت درجه استحقاق نیافته فرمان عتاب آمیز رسید -
و شاهزاده بمحمد ابراهیم سر لشکر پیغام داد (که بسبب
انماضی (که با شما بعمل آمد) در معرض عتاب آمده ایم -
اگر پرگنه کوهپرو سوم (که سرحد صوبه بدر است) را گذارید
دستاورزی برای استشفاع ابوالحسن ما را بهم می رسد -
مشارالیه (گوش شنوا داشت) بقبول اصغا نمود - و رستم
راو و دیگر جهالت منشان گفتند که این پرگنات بر سر نوک

(۲) نسخه [ج] کوشیر و سیدرم - و در [بعضی نسخه] کولهپور •

(مآثر الامراء) [۶۳۱] (باب الميم)

نیزه بسته ایم - و جنگ را آماده ایم - باز کارزار و صف آرایی
مکرر بمیان آمد - (وزے شوخی و استیلا بجائے رسانیدند که
رای بقدرا بن دیوان پادشاهزاده را فیل سواره پیش انداخته
بردند - سید عبد الله خان بارهه با رجوع رسیدن زخم بان بر
لب خود را باو رسانیده از دست مخالف را رها نید - و دران
روز زن غیرت خان بخشعی پادشاهزاده در حوضه فیل بضرپ
بان کشته گشت - از صبح تا شام آتش جدال زبانه میزد - (روز
دیگر دکنیها بغرور یگانگی پیغام کردند که از روی انصاف^(۲)
باید که فوجهای طرفین بر جا باشد - و سرداران با یکدیگر
تلاش نمایند - شاهزاده جواب داد که هر چند درین امر
مرفه نائمام است که نیزه بازی و شمشیر بازی را استعمال
کرده اید - اما ما قبول کردیم بشرطیکه شما زنجیر پهای فیل
اندازید - تا در انجام کار رو بفرار (که نزد ما عار و شما آنرا
از هنرها پندارید) نیاورید - آنها گفتند ما زنجیر پها جنگ
نمی کنیم - شاهزاده گفت ما هم جنگ بگیریز نمی نمائیم -
آخر الامر نفاقه (که از قدیم الایام میان غریب و غریب زاده
و دکنیها می باشد) پدید آمد - فوج ابو الحسن بادیه
آرازگی پیموده رو بحیدرآباد گذاشت - پادشاهزاده درین
مرتبہ ره نورد تعاقب گردید - دکنیها خلیل الله خان را

(۲) نسخه [ج] بکرنگی - و نسخه [ا] یک انکی .

(باب المیم) [۶۳۲] (مآثر الامرا)
 به نار ائی متهم ساخته هزیمت را سبب او را نمودند - مادنا
 (که قاطبۀ با مغل دوست نبود) خاطر نشان ابو الحسن
 ساخت که او اراده نوکری پادشاهی دارد - بزندان باید نشاند -
 نیاچار خان مذکور در حوالی هیدرآباد سال بیست و نهم
 بملازمت پادشاهزاده پیوست - و حسب التجویز شاهی بمنصب
 شش هزاری شش هزار سوار و خطاب مهابت خان سر افتخار
 بهادر دوار رسانید - و در همین سال در شولاپور بآستانبوس
 خلافت فرق اعتبار افزوده بانعام پنجاه هزار روپیه و دیگر
 عطایا اختصاص گرفت - و در سال سی ام بعد فتح
 بیجاپور از انتقال حسن علی خان بهادر عالمگیر شاهی
 بصاحب صوبگی برار مورد نوازش گشت - و پس از فتح
 هیدرآباد سال سی و یکم باضافۀ هزار سوار عارچ
 معارج بلند نامی گردید - و در همین ایام بنظم صوبۀ پنجاب
 جبهۀ دولت بر افروخت - و بمکان خدمت رسیده در سال سی
 و دوم جان باجل سپرد - کلمۀ مهابت خان مشعر تاریخ
 فوت اوست - بعد از اختیار ترکیبی پادشاهی پسرزاده ار
 محمد منصور تازه از ایران رسیده بنامیه سائی آستان خلافت
 سرمایۀ کامیابی اندوخت - و بمنصب هزار و پانصدی هزار
 سوار و خطاب مکرمت خان امتیاز یافت *

(۲) نسخه [ج] پادشاه (۳) نسخه [ب] بر افروخت - (۴) یعنی سنه
 هزار و نود و نه .

(مآثر الامراء) [۶۳۳] (باب اکمیم)

* موسوی خان میوزا معز *

صبیه زاده سید السادات میر محمد زمان مشهدی است
که سر آمد علمای آن مکان فیض نشان بود - مشارالیه
در ربیعان شباب از والد بزرگوار خود میوزا فخر (که از
سادات موسوی قم است) بر هم زده به دار السلطنة امفهان
(که مجمع اهل فضل و کمال بود) در آمد - و در خدمت
علامی آقا حسین خوانساری استفادہ علوم نموده بدستیاری
طبع (سا و ذهن عالی در علوم عقلیه یگانه روزگار گردید -
و در سنه (۱۰۸۲) هزار و هشتاد و در هجری به هندوستان
بار غربت گشاد *

چون طالعش مانند استعداد بلند بود مشمول عواطف
عالمگیری گردیده بمناصب مناسب سر عزت بر افراخت -
و با صبیه شاه نواز خان صفوی خاله شاهزاده محمد اعظم
شاه شرف ازدواج یافت - گویند در مقامات حسن ابدال
روزے میوزا را با شیخ عبد العزیز عزت مباحثه علمی و
مذاکره حکمی در میان آمد - و بطول انجامید - شیخ گفت
که این را شما از که سند دارید - گفت از شیخ بهار الدین
محمد - گفت من بر شیخ بیست و دو جا حرف کرده ام -

(۲) در نسخه [ب] حرف [واو] نیست - (۳) نسخه [ج] بمنصب
مناسب - (۴) نسخه [ب] غریب مباحثه علمی الخ .

(باب الميم) [۶۳۴] (مؤثر الامرا)

میر ^نت مخدوم آن حرف تہجی خواهد بود - آخر کار بجائے کشید کہ شیخ بہم برآمدہ گفت شیعہ ہای شما میمت را وقت غسل گز میکنند - سبب چیست - میر خندہ زدہ گفت این مسئلہ را در لاہور بہترہای کنچنی از من پرسیدہ بودند - یا امروز شما پرسیدید - ^(۳) بالجمہ در ابتدای حال بدیوانی صوبہ پتنہ و بہار سرفراز گشتہ صحبتش با بزرگ امید خان ناظم آنجا کوک نگردیدہ برہم زدگیہا درمیان آمد - خان مزموہور بر علو خاندان و بنوت امیر الامرا شایستہ خان می تئید و در دیگرے ہنگاہ کم از کم میدید - و میر سبب سلف بودن با پادشاہ از علاء فضل و کمال خویش انکاشتہ بر خود می بالید - و از غیرے فروتنی نمی کشید - شکوہ یکدیگر بہ پادشاہ نوشتند - میرزا معز طامب حضور شد - و در سال سی و دوم بخطاب موسوی خان و دیوانی تن از تغیر معتمد خان سرمایہ افتخار اندوخت - خان مذکور از کفایت پڑھی از منصبداران نوملازم مچلکا گرفت - کہ بعد طیاری یاد داشت تا یافتن جاگیر طامب ایام ما بین نہ نمایند - و اگر جاگیر یافتہ تغیر شود تا تذخواہ محال دیگر ایام میانہ محسوب محاسبہ است - و چون این بد نامی بنام او شہرت گرفت

(مآثر الامراء) [۶۳۵] (باب الميم)

در تلافی آن قرار یافت - تا تذخوای جاگیر نوملازم را
تعیینات جائی نکنند مگر بدرخواست او - سبحان الله در زمان
سابقه گویند در محاسبه جاگیر داری اکثر طلب سرکار نیز
ذمه منصب داران بر می آمد - لهذا برای رجوع سزاولان
تعیین می شدند - و آنها مبلغی داده ایت و اعل بکار
می بردند - در یساق دکن از قلت پایبانی و کم حاصلی ملک
و بسیاری ارباب طلب (خصوص نو نوکران دکنی) کار
بجائی رسید که باوصف مچلکای معموله موسوی خان مبلغی^(۲)
از طلب منصب دار در سرکار بر می آمد - لهذا هر چند^(۳)
منصبداران بمحاسبه رجوع می نمودند مستوفیان ناشنیده
انگاشته تن نمیدادند - درین ایام همگی این ضوابط نسبتاً منسباً
گشته - الحاصل در سال سی و سیوم موسوی خان از تغیر
حاجی شفیع خان بدیوانی دکن کامیابی اندوخت - و در
سال سی و چهارم سنه (۱۱۰۱) یک هزار و یک صد و یکم
هجری برحمت حق پیوست - کجا شد موسوی خان
تاریخ فوت و افضل اولاد زمانه تاریخ ولادت اوست - در^(۴)
خوش خیالی و نازک تلاشی بے انباز و به انشا پردازی و
دقت آفرینی ممتاز بود - در اول مشق شعر فطرت تخلص

(۲) نسخه [ج] مچلکهای - (۳) نسخه [ج] ابتدا هر چند الخ - (۴)

یعنی سنه هزار و پنجاه و شش .

- * مي کوب - آخر موسوي دل نشين او افتاد - از همت * شعور *
- * سد راه معصيت ها شد پويش - اني مرا *
- * داشت - برياني فگه ز آلوده داماني مرا *

* محمد بديم سلطان *

پور خسرو بن نذر محمد خان است - سال نوزدهم
جلوس صاحب قران ثاني همراه پدر به هندوستان آمده -
سال بيستم به پيشگاه ساطنت رسیده جبين ارادت را نور آگين
ساخت و بعنايت خلعت و جيغه مرصع و اسب با زين مطلا
بلند پايجي اندر خدمت - سال بيست و هفتم بتقرر دوازده هزار
روپيه ساليانه لبريز نشاط گشت - و پستر از اصل و اضافه
بمنصب هزار و پانصدي لواء سربلندي برافراخت - سال
بيست و هشتم باضافه پانصدي اختصاص گرفت - سال
سي ام از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصدي سيصد سوار
کام دل بر گرفت - و پس ازان (که رتق و فتق سلطنت
بخلد مکان تعلق پذيرفت) همراه پدر و عم خود در فناء
اکبر آباد دولت ملازمت در يافت - و در جنگ شجاع و
دومين پيکار داراشکوه ملتزم رکاب پادشاهي بود - و همراه
سربلند خان مير بخشبي و وعد انداز خان مير آتش بکارها
تعيين شده - پستر برجهه معاتب شده از منصب برطرف
گردید - سال سي و ششم مشمول عنايت گشته بمنصب

(مآثر الامراء) [۶۳۷] (باب الميم)

سه هزارى هفت صد سوار رنگ پریده بر رویں آمد - مآل
حالش بکجا انجامید معلوم نیست *

* مصطفی خان کاشی *

که شیعه ایست از الوس افغانه - پدرش آن قدر بے بضاعت
بود که چون فوت نمود اسباب تکفین و تدفین او بصعوبت
صورت گرفت - خان مژور در چهارده سالگی از مادر
رخصت شده بتلاش رزگار برآمده - رفته رفته بنوکری
محمد اعظم شاه کام دل اندوخته ساز صحبت او کوک گشت -
و از مقربان راسخ و همدمان محرم راز شاهزاده گردید - چون
در سرکار پادشاهزاده بغاوت افزونی خرج سپاه همیشه نالش
بود خان مذکور بحقیقت او رسیده قراز داد - که زیاده
از شش هزار سوار نگاه ندارند - و اگر بسبب سفارش و رجوع
مردم عمده یا ضرورت همه نگاهداشته شود تا منجمله
جمعیت مقوری عوض از فوئی و فراری بهم نرسد تنخواه
او جاری نگردد - و بحکم جز رسی او کار سرکار پادشاهزاده
نسق گرفت - و نالش سپاه و شاگرد پیشه برخاست -
و فوج هم ده درازده هزار سوار مدام موجود می بود -
آن قدر در مزاج شاهزاده دخل بهم رسانید که هیچ کار
بے مشورت او تمشیت نمی توان یافت - و هرچه از شاهزاده
خلاف مزاج خلد مکان بظهور می رسید پادشاه از پخته کاری

(باب الميم) [۶۳۸] (مآثر الامراء)

خان مذکور می دانست - و چون افغانه محل اعتماد نبودند صاحب اختیاری او در سرکار شاهزاده علاوه بد مظنکی گردید - لهذا درین باب مراراً بشاهزاده ارشاد فرمود - آخر بتقریب مغضوب و بی منصب ساخت و گرز بردارے شدید تعیین نمود - که از لشکر شاهزاده اخراج کرده به بندر سورت رسانید - و به متصدی آنجا حکم رفت که بر جهاز نشانده روانه بیت الله نماید - خان مذکور بعد حصول زیارت کعبه معظمه (زَادَهَا اللهُ تَشْرِيفًا) معارفت نموده بصورت رسید - اگرچه حکم ظلمت بنام او صادر شد اما (چون از فتوحای آن بوی مفتح جرایم بمشام خورد نمی رسید) خان مذکور سال سی و نهم جلوس به خجسته بنیاد آمده نظر بمزاج پادشاه بلباس درویشانه ادراک ملازمت نمود - پادشاه المین مصرع بر خواند -

* بهر صورت که آئی می شناسم *
گویند هر چند محمد اعظم شاه خواست (که باستشفاع او پرداخته همراه خود بگیرد) صورت نه بست - خان مذکور (که بحلیه فضل و کمال آراسته بود) نسخه موسوم به امارات الکلم برای تسهیل استخراج آیات قرآنی تألیف نموده - شاهزاده از نظر پادشاه گذرانید که تصنیف مصطفی خان است - بعد مطالعه ارشاد شد که تصنیف نگویید

(مآثر الامراء) [۶۳۹] (باب المیم)

تالیف است - شاهزاده عرض کرد که تا حال دیگرے بدین فکر نیفتاده - لهذا تصنیف میتوان گفت - پادشاه بیدماغ شده بداروغه کتابخانه ارشاد نمود - رساله (که درین ماده سابق کسے نوشته) از کتابخانه بر آورده بدست شاهزاده دهد - خان مذکور بقیة عمر در خانه نشینی بسر آورد - خانه عالی (که در محله سلطان گنج بلده اورنگ آباد ساخته) بنام او معروف است - با آنکه خلد مکان نسبت باخلاف دیگر بحال محمد اعظم شاه توجه مفرط داشت اما بنابر اختلاف مزاج طرفین طرفه معامله درمیان بود - گویند سال سی و ششم جلوس نسبت شهرت خبر مخلصی سلطان محمد معظم اراده باطل از جانب محمد اعظم شاه بر زبانها افتاد - پادشاه از روی مصلحت محمد اعظم شاه را (که متصل بنگاپور بود) برای رفتن به راکنکیرا مامور فرمود - چون لشکر پادشاهی در اثنای راه بود به محمد اعظم شاه نیز از طرف پادشاه اخبار مختلف می رسید - پادشاهزاده بعد وصول بنزدیکی لشکر پادشاهی معرض داشت - که اگرچه ارزوی حصول نعمت ملازمت زیاده بران است (که بعضی ساند) لیکن چون بر مهم ماموره باید رفت وسواس آن دارد که مردم همراهی پس از رسیدن به لشکر در بر آمدن تکامل ورزند - هرچه ارشاد شود بدان عمل نمایند -

(باب المييم) [۶۳۰] (مآثر الامراء)

در جواب مادر گشت - ما هم خواهش نيدار آن فرزنه
بسيار داريم - اما چون داخل شدن در لشکر صلاح نيست
جریده بارانۀ شکار بر مي آئيم - شما هم جریده با پانصد سوار
باتفاق هر دو پسر بيائيد - که همان وقت رخصت خواهند
شد - و حکم شد که خيمۀ مختصره در زمين پستي بفراست
از لشکر نصب نمايند - که از درر نمايان نباشد - و مخفي
به بخشيان و دارغۀ جلو خاص و گرز برداران و مردم خاص
چوکي ارشاد صدر يافت - که مردم بسيار کم انتخابي مسلح
همراه بگيرند - و بظاهر تاکيد رفت مردم زياده نيايند - و مردم
باره و ميرتوزکان براي منع از حمام و بند و بست هر چهار
طرف دولتخانه مامور گرديدند که کسی بے حکم نتواند در شه -
و بعد رسيدن بشکارگاه متواتر احکام بنام شاهزاده رفت که
جای دولتخانه کم وسعت واقع شده با مردم قليل بيائيد -
پس از نزديک رسيدن شاهزاده جمال چيله حکم رسانيد -
ميدیکه بر سر تير آردۀ ايم خواهد خورد - و ميدان جلوخانه
هم تنگ است - زياده از سه جلودار همراه نيارن - چون
شاهزاده با دو پسر والجاه و عالي تبار در جلوخانه رسيد
بسبب اهتمام تير از دو جلودار همراه نبود - درين حالت
شاهزاده رنگ رو باخته خون را در دام بلاديد - مختار خان
حکم رسانيد که هر سه يراق را نموده بيائند - بعد ملازمت

و تقدیم آداب پادشاه از روحی شفقت در بغل گرفته بندوق
 بدست شاهزاده دانه حکم تیر انداختن بر صید نمود - پستتر
 به تسبیح خانه برده حکم نشستن فرمود - بگرمی تمام استفسار
 احوال کرد - بذابر شهرت آن (که شاهزاده زیر جامه زره
 پوشیده) پیاله ارگجه طلب داشته بعد را کردن بند جامه
 بدست خود مالید - و شمشیر خاصه (که پیش پادشاه بود)
 از غلاف بر آورده بدست شاهزاده داد - با دست های لرزان
 گرفته بعد ملاحظه خراست که بگذرانند - شمشیر مذکور از
 روی عنایت مرحمت شد - و چند کلمه وعظ و نصیحت
 مشتمل بر اشاره آن (که - شما را گرفته خلاص نمودیم) بر زبان
 آورده مرخص ساخت *

* مخلص خان *

پسر صف شکن خان نبیره قوام الدین خان صدر ایران
 برادر خلیفه سلطان مشهور - ولایت زابون - در ایام محاصره
 قلعه گلکنده دارغکی توپخانه پادشاهی را بنیابت پدر
 سرانجام می داد - بعد از انفتاح آن حصار استوار باضافه دو
 صد سوار بمنصب هزاری سیصد سوار و اماله بدان خدمت
 مقرر گردید - و در سال سی و سیوم بخدمت عرض مقرر
 سرمایه مباحات اندوخت - پس ازان قور بیگی شد - و
 بمنصب دو هزاره هفت صد سوار تحصیل کامیابی نمود -

(باب المیم) [۶۴۲] (مآثر الامراء)

و در سال سی و ششم بافروزی پانصدی و از تغیر بهره مند
خان بخدمت بخشیدگرمی دوم چهره امتیاز برافروخت - و
پستر پانصدی دیگر یافته بمنزلت سه هزاری عروج نمود -
و در آخر سال چهل و چهارم الوبه ظفر پرچم عالمگیری
از خاص پور بقصد انتزاع پرناله باهتزاز آمد - و دوم شعبان
قصبه مرتضی آباد ^(۲) مرفح مضاف بیجاپور بمسافت سی و شش
کرده مضرب خیام پشاهی گردید - خان مذکور (که بامراض
شدیده مبتلا شده بود) چهارم شهر مذکور سنه (۱۱۱۲)

یک هزار و یکصد و درازده هجری برحمت حق پیوست -
و در روضه زبدة العرفا سید شمس الدین (که یکی از مشایخ
آن دیار است) واقع قصبه مذکور مدفون گردید - نجابت
ذاتی با کمالات کسبی جمع داشت - مجموعه بود از محاسن
اخلاق - ابواب فیض بر روی آشنا و بیگانه مفتوح داشته - و
در اجرایی کار خلائق بسیار کوشیده - و در مثل گذرانیدن
منصب داران و عرض مطالب در بارگاه خلافت مثل روح الله
خان اول جری و حریص بود - با آن (که شوم طمعی ها
نداشته - بلکه استغذا و آزادی جبلی و فطری طبعش بود)
طرفه جا در مزاج پادشاه کرده بود - مکرر در حق او بر زبان

(۲) نسخه [ج] مرتضی آباد مرج - و در [بعضی نسخه] مرتضی آباد

عوف مرفح *

(مآثر الامرا) [۶۴۳] (باب الميم)

خلد مکان گذشته که خلیفه سلطان جران داریم - و نهایت
الطاف و عین اعطاف خسروانی بحال خان مذکور از دستخط
خاص [که در حق پسرش بعذایت الله خان نوشته اند که
بشاهزاده بیدار بخت (که دران وقت باقامت اورنگ آباد
مامور بود) بنویسد - و آن در رساله کلمات طیبات داخل
است] ظاهر می شود - چون پسر مخلص خان مرحوم یتیم
است و جوهرت دارد و علم نحو و صرف را خوب آموخته
پرداخت احوال ظاهری او باید کرد - از قضا میان مخالفان
و گرگان افتاده - دایه شپرده او والده حقیقی ملتفت خان
است - و دیوان حاجی محمد علی خان - میان این هر دو
کمال عداوت بود - و قایما (که با پسر بود) دیوان حیدرآباد
شد - از احوال پسر یتیم بهمه جهت خبرگیران باشند - هرگاه
شفقت آقا باین مرتبه باشد نوکری مزه دارد - و این ملتفت
خان میرزا محمد علی و حاجی محمد علی خان و میر
قایمائی تفرشی همه مخلص خانگی اند - که بعد از فوت آن
مغفور بخانی و بخطاب پادشاهی رسیدند - خان مذکور
همین یک پسر داشت - بیست و یکم سنه (۱۱۰۸) یک
هزار و یک صد و هشت هجری متولد شد - خلد مکان باسم
محمد حسن نامور کرد - در عهد خلد منزل بخطاب
شمس الدین خان مخاطب گشته - سال چند پیش از تحریر

(باب الميم) [۴۴۴] (مآثر الامراء)

در دار الخلافه شاه جهان آباد رخت هستي بر بسمت -
بالجملة مخلص خان با فضيلت و ملائي طبع موزون داشت
و اشعار رنگين مي گفت - از دست - * شعر *

* خمار ما و در توبه و دل ساقی *

* بیک تبسم مینا شکست و بست و گشاد *

و غریب تر آنکه با مغایمت و فضیلت مذاق تصوف داشت -
خالی از درد نبود *

* مرتضی خان سید مبارک خان *

از سادات بخاری ست - در عهد خلد مکان نشو و نما
پذیرفته چندتای بحفاظت قلعه رام کیسر و فصلای بحر است
آسیر و ایامی بفوجداری سلطان پور نذر بار پرداخت - پس
ازان از تغیر سید محامد خان دولت آباد بدر مفوض شد -
و سال بیست و نهم مخاطب بمرتضی خان گردیده بمنصب
سه هزاره رسیده - گویند با خانجهان بهادر ربط بهیاد داشت -
چون تقرر خطاب خانی بذام پسرانش سید محمود و سید
جهانگیر بخاطر پادشاه رسید خانجهان عرض کرد که سید
محمود می گوید در خاندان ما کسی محمود خان و فیروز
خان نشده است - پادشاه فرمود شما تجویز بکنید - گفت
سید محمود را مبارک خان و سید جهانگیر را مجتبی خان -
پادشاه فرمود مبارک خان خطاب پدر است - عرض کرد که

(مآثر الامرا) [۴۴۵] (باب الہیم)

خطاب مرتضیٰ خان برای کدام بنده ملتوی سمک - به ازین
کسے نیست - پادشاه منظور فرمود - مرتضیٰ خان سال چہل
و پنجم مطابق سنۃ (۱۱۱۲) ہزار و یک صد و دوازده ہجری
انتقال نمود - قاعدار بہشت باسقاط ہای وقفی لفظ
قاعہ تاریخ است - پس از فوت او پھر کلانش سید
محمود مبارک خان بحفاظت مہاکوت قلعہ مذکور مقرر شدہ
در وقت فردوس آرامگاہ بمنصب سہ ہزاری کامیاب گشت -
بعد از پھرش سید مراد علی مبارک خان (کہ دو ہزار
و پانصدی منصب داشت) و از انتقال پسر او سید شیو
علی مبارک خان بتعلقہ مذکور سرگرم بودند - و پسر دومش
سید جہانگیر مجتبیٰ خان بخبردارئی عنبرکوت تعیین شد -
و پس از ان سید علی رضا پسرش بخطاب پدر و در عہد
فردوس آرامگاہ بمنصب سہ ہزاری و خطاب جد و تقرر تعلقہ
مذکور شادمانی اندوخت - و بعد فوت او سید علی ابر
مخاطب بہ مجتبیٰ خان بجای پدر و جد قرار یافت -
پس از ان قلعہ مزبور بتصرف صلابت جنگ در آمد - تا
آن وقت قاعہ داران آنجا با صوبہ داران دکن مثل حسین
علی خان امیر الامرا و نظام الملک آصف جاہ و پسرانش
سر فرود نمی آوردند - چون صوبہ داران مذکور طریق کارش
پہموندہ تیرل قلعہ بضبط در آوردند فردوس آرامگاہ در لک

(باب المیم) [۶۴۶] (مآثر الامرا)

روپیه سال نقدی از حضور بڈام تعلقه داران قلعه مقرر فرمود .
یک بار آصفجاء بوجه از قلعه دار آنجا سرگرانی بهمرسانیده
فوج بمحاصرہ آن تعیین نمود - چون این خبر بحضور رسید
فرمان صدر یافت کہ در تمام دکن یک قلعه تعلق بما
دارد شما انرا ہم نمی خواهید - آصف جہاہ بپاس حکم پادشاه
صلح بمیان آورده فوج خود را طلب داشت *

• محتشم خان میر ابراهیم •

۴۲۰ پسر شیخ میر خوانی سمت کہ سر آمد مقربان ایام
شاهزادہ عالمگیر پادشاه بود - اگر اجلاس میگذاشت در سلطنت
ہم (کن رکین فرمان دوائی و سرخیل نوئیدان پادشاهی میشد -
در مبادی جلوس مصدر امر عظیم گردیده حق بر نمہ
خانوارہ سلطنت گذاشت - پادشاه قدر شناس پسرانس را (کہ
در حدائم سن بودند) منظور نظر تربیت ساخته بمناصب
مناسب مورد مراحم فرمود - و هر چند آنها از بے طالعی
موافق مزاج پادشاهی بر نیامدند (و الا بمنتهای مراتب
امارت می رسیدند) معہذا ازان طرف حقوق آن مرحوم
مرعی بود - هیچگاه التذات از پیرامون احوال شان بر نگرفته
شد - میر ابراهیم بمنصب ہزاری چہار صد سوار نوازش
یافت - و بدرام خدمت حضور و عطای اضافہ های منصب
کام دل می اندرخت - پستر بذابر جہتم بمسفر حجاز مجاز

(مآثر الامراء) [۶۴۷] (باب الميم)

گشت - و در سال هیجدهم بعد سعادت اندوژی هیچ
بجبهه سائی پیشگاه جهانبانی و بحالی منصب هزار و پانصدی
سر بلند گردید - و بخطاب محترم خان چهره کامیابی افروخته
از حسن ابدال به فوجداری لنگرکوت (که بیست گروهی
پیشاور است) و عطای علم معزز شد - و بعد مراجعت از
حسن ابدال بفوجداری سارنگپور رخصت یافت - و در سال بیستم
فوجداری میوات رخش عزیزمت راند - و چون شاهزاده محمد
اکبر سر بگی و طغیان برافراشت و از امرای کومکي برخه
بطوع و جوق باکراه یکتائی گزیدند خان مذکور با معدود
از رسوخ عقیدت و اخلاص از شاهراه بزدگی انحراف نورزیده
زبانوا هم بفرمانبرداری شاهزاده آشنا ساخت - چندی محبوس
زندان سخن ناشنوی بود - از آراگی شاهزاده بزمین بوس
عبدی سلطنت ناصیه آرا گشته مورد تحسین گردید - و پس
ازان به صوبه داری اکبرآباد لوای مباحات افراخت - و در
سال بیست و هشتم از انتقال سیف خان بصاحب صوبگی
آله آباد کام دل اندرخت - و پس ازان از منصب برطرف
شده مدتها بگوشه انزوا گذرانید - و در سال چهل و دوم
بمنصب دو هزاری هزار سوار بحال گشت - و پس از چندی
هزار سوار دیگر بابت کمی یافت و بکراست خجسته بنیاد هم
مامور شد - اما در چه وقت بنظر نیامده - در سال چهل و

(باب المیم) [۶۴۸] (مآثر الامراء)

هفتم بقلعه داری نلدرك شتافت . و پستدر باز بے منصب شده
بمضور رسید . چون در سال چهل و نهم توجه پادشاهی
مصرف گشایش واکندیکیره ^(۲) گردید بعد زن و خورد طرفین
پیریا نایک دژ نشین از در احتیال در آمده توطیة صلح
انگیخت . به عهد الغنی کشمیری دست فرود آورد (که بمنکر
و حیلہ راه داد و ستد بآن مفتن بهم رسانیده بود) آن
زهار جو بعضی ملتسمات خود نوشته بار دان - او بمواسط
هدایم کیش واقعه خوان بعرض رسانیده درجه پذیرائی
یافت . پس ازان محترم خان را (که بے منصب نشسته
و در بروی تردد بسته مدیون همان کشمیری بود) بتجویز
نایک ببکالی منصب و تفویض قاعه داری سرانرا فرموده
رخصت کردند . آن غدار خان مذکور را با چند کس
در قلعه گرفت . و در پیشگاه خلافت نقاره فتح بلند آرازه
گردانیده آداب تهنیت بتقدیم رسانید . تا آنکه کشمیری از
زبان مادرش پیام آورد که پیریا بدر دیوانگی زده بدر رفت .
سوم سنگه برادرش (که برای مصالحه بمضور آمده بود)
رخصت یافت که قلعه خالی نماید . این هم بعمل آمد . و
می دانست که بسقیفه سازی و شعبده بازی او کوچ
پادشاهی خواهد شد . چون متمنای خیالی او صورت

(۲) نسخه [ج] واکن کیره - و در [بعضی نسخه] واکندیکیره .

(۱۰ اثر الامور) [۶۴۹] (باب المیم)

نبضت بار دیگر ناهره جدال مشتعل ساخت - و بیچاره
مختشم خان را محبوس گردانید - (رزے) که بسمعی
بهادران جسارت کیش قلعه بدست آمد) آن بدنهاد خان
مزبور را در خانه مضبوط کرده آتش بخانها زده گریخت -
اگر ساعتی مردم پادشاهی دیرتر می رسیدند خان مذکور
سوخته آتش بیداد آن مقهور می گردید - گویند خان مذکور
از فلزات چیزی خورده بود - در عین زمستان عرق از
بدنش می چکید - محتاج باد زن بود - بکثرت باه و بسیاری
نصوان شهرت تمام داشت - و غیر از شهوت رازی و خواب
و خور دیگر شغله نداشت - و بسبب برطرفی متواتر و
بے چاکری احوالش بپیشانی کشید - هنگام مراجعت از
کهیله (که انواع معویبت و تعب ها باحوال عمدها راه
یافت - و هر ناله از فایم شدت باران دریای عمانی بود -
در هر قدم جمری قایم می شد - نامه از مرکوب و بارکش
نمانده - چهارده گروه راه در یک ماه و هفده روز سهری
گشت) خان مذکور (که بے نما نمی توانست) خود پیاده
با اکثر زنان عصا در دست دامن کوهی گرفته افتان و خیزان
قدمی چند می پیمود - آزادان بعیار داشت - از پسرانش

(۲) نسخه [ج] نمی توانست ماند *

(باب الهميم) [۶۵۰] (مآثر الامراء)

هیچ کدام ترقی نکرد - مگر میر محمد خان (که خطاب پدر
یافته دستگامه بهم رسانید) - احوالش جدا رقم پذیرفته *

* مطلب خان میوزا مطلب *

نواسه مختار خان سبزواری سمک - مادرش گلرنگ بانو
بیگم مشهور در حباله عقد میوزا محسن پسر سید میوزا
برادر خود خان مزبور بود - ^(۳) خان مذکور بیادری طالع
و ذریعه سفارش والده خویش در عهد خلد مکان جولانی
عرصه پیش آمد روزگار گردیده بتدریج به بخشیکری احدیان
ادج پیمای عزت گشت - و در سال بیست و نهم بنیابت
بهره مند خان (که به تهنه انندی رخصت یافته بود)
به تمشیت امور بخشیکری دوم مامور گشت - و در همین
سال از انتقال سیف الله خان بخدمت میرتزکی امتیاز
گرفت - و در سال چهل و یکم بخطاب خانی ناموری
اندرخته از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی پانصد سوار
سرافرازی یافت - و (چون در پیشگاه خلافت خود را کار طلب
و جدکار را نموده بود) اکثر بهزارلی افواج ماموره بمالش
اشغیا و تیابت خدمات حضور کار بند گشته در جایزه سرانجام
آن بافروزی منصب کامیابی می اندوخت - و پس ازان (که
از انتقال بهره مند خان خدمت جلیل القدر میر بخشیکری

(۲) نسخه [ج] نکرده - (۳) نسخه [ب] بوده *

(مآثر الامراء) [۶۵۱] (باب الميم)

بخان نصر و جنگ تفويض يافت (از انجا) كه خان
مذكور بيشتر بگشت ملكي و تعاقب تيره بختان مرهته ساير
و دابر مي بود (در حضور مهمات بخشيكري را بنيابت او
مطلب خان من حيث الاستقلال بعد فتح واكن كيره متمشي
مي ساخت - بدان جهت بسرداري و مرجعيت سرع افراشت -
و باضافه سواران منصب و عطای نقاره بلند اوازه گرديد -
و در آخر زمان عالمگيري يک از امرای دربار و
متصدیان صاحب مدار (كه چند كس بيش نبودند) او
بوده - و به تنبيه و تعريف غنيم لئيم حوالی او در نيز مامور
مي شد - پس از ارتحال خلد مكان ازین جهان گذران
بدستور ساير اعيان حضور ملتزم زکاب شاهزاده محمد اعظم
شاه گرديد - و بشمول رأفت شاهي گل روز بهي از شاخسار
روزگار چيد - و بخطاب مرتضى خان اختصاص يافت -
مرد بے هيئت دل ناچسپ بود - نعمت خان ميرزا
محمد هاجي (كه هيچ يک از زبانش نرسته) دران وقت
اين بيت گفت -

* بيت *

* راستي را ميگذارم در كنجي خواهم شدن *

* مرتضى گراين بود من خارجي خواهم شدن *

بمراهي شاهزاده المذكور در جنگ بهادر شاه زخمهای كاري
برداشت - خانخانان منعم خان او را از رزمگاه عقب فیلپان

(باب الميم) [۶۵۲] (مآثر الامرا)

خون نشانده آردن - بهمان زخمهای مؤلم در گذشت - مرد
لنومند بلند بالا بود - و بسفاهت و بلاهت زبان زد - (چون
ظهور سریرگ پدر بصحت نسب و هنما سک) اولاد والا نژاد
آن مرحوم نیز از شمه آن شیمه خالی نیستند - در پسر
داشت - در عهد خلد منزل اولین (که دامان جانمهار
خان بهادر دل بود) خطاب پدر یافته - و دومین (که خویش
تربیت خان میر آتش بود) به ابو طالب خان مخاطب
گردید - و در عهد فرخ میر کلانی فوجدار کهری گجرات^(۲)
بود - چون تغییر شد بنابر قرابت تازه (که همشیره زاده
او صبیه کامیاب خان مرحوم بازواج امیر الامرا حسین
علی خان در آمده) آن امیر کریم الخصال بدکن رفته در
اورنگ آباد محل اقامت انداخت - و برادر خرد بفوجداری^(۳)
کودره و تهاوره مضاف صوبه گجرات سر افزای یافت - و
صاحب نقش و جمعیت بود - پسر امیر الامرا بفوجداری^(۴)
بکلانه منصوب گردانید - خان مزبور با جمعیت شایسته بعالم
علی خان پیوسته در جنگ نواب آصف جاه ساز و سامان
امارت همه باخت - در همان ایام مبارز خان ناظم حیدر آباد
بعزم ملاقات فتح جنگ وارد شده بود - صبیه مطلب خان را

(۲) در [بعضی نسخه] کهری - (۳) در [بعضی نسخه] کورره - (۴) نسخه

[ج] بفوجداری کورره و بکلانه منصوب گردانید . .

برای خواجه اسد خان پسر خود خواستگاری نمود - گویند بنابر
سقم احوال زرع هم برای سرانجام شادی قرار یافته بود -
مطالب خان زیاده طلبی می کرد - و از ابا می نمود -
خان مذکور تند شده بوسایط (که درین پیغام بودند)
گفت - که آخر انصاف کنید دختر بختار اسم - یکم
ازانها (که شوخی در مزاج داشت) جواب داد که ایشان
هم فاعل مختار اند بجهت خویشی مذکور - ابو طالب خان
(که آفت رسیده بود) همراه خان مذکور بحیدرآباد شتافته
بقلعه داری شاه پور مضاف کولپاک و انواع مراعات آسودگی
یافت - در جنگ نواب آصف جاه (که با مبارز خان
اتفاق افتاده) زخمی شد - در خجسته بنیاد هر دو برادر
بوقت موعود خویش حیات مستعار سپردند •

* میوزا صفوی خان علی نقی *

نسبت بخاندان سلاطین مفویه دارد - سال چهل و هفتم
جلوس خلد مکان وارد هندوستان گردیده احرار سعادت
ملازمت نمود - و بمنصب سه هزاری هزار سوار و خطاب
میوزا صفوی خان نامور شده به بخشیکری سیوم چهره عزت
برافروخت - سال چهل و نهم (که وصلت او با صدیقه
معظم خان قرار یافت) خلعت با سرپیچ و دوازده هزار
روپیه نقد مرحمت گردید - پس از ارتحال آن پادشاه در

(باب الميم) [۶۵۴] (مآثر الامراء)

رفاقت محمد اعظم شاه از دکن به هندوستان شتافت -
و در جنگ بهادر شاه در قول جا داشت - (چون اکثر
مردم معتبر بهمراهی اعظم شاه جان نثار گشتند) او نیز
مقتول شد *

* منور خان شیخ میران *

پسر دوم خان زمان شیخ نظام است - سال بیست و
نهم خلد مکان همراه پدر بدولت آستان بوسی پیوسته -
سال سی ام (چون پدرش در گرفتن سنبها بهونسله تردد
نمایان بتقدیم رسانید) او باضافه منصب و خطاب منور
خان اختصاص گرفت - و سال سی و نهم از اصل و اضافه
بمنصب چهار هزارمی دو هزار و پانصد سوار چهره بلند پایگی
بر افروخت - و سال پنجاهم به تعیناتی محمد اعظم شاه
(که جانب مالوه مرخص گردید) قرار گرفت - پس از
ارتحال خلد مکان بهمراهی شاهزاده مذکور برگزیده روانه
هندوستان شد - و در جنگی (که فیما بین شاهزاده مذکور
و بهادر شاه متصل اکبر آباد صورت بدست) نامبرده با برادر
کلان خون خان عالم در هراولی بود - بمقابله عظیم الشان
فیل رانده (چون به برادر او زخم تیر رسید) جهان در
چشم او تازیک گردید - درین ضمن بگولۀ از زنجبوزک کار او

(۲) نسخه [ب] بدولت آستان بوس پیوست *

(مآثر الامراء) [۶۵۵] (باب الميم)

تمام شد - پسرش منور خان قطبي ست (که مرتضى پور
موبه برار در تبول داشت) - ابتدای عمل نظام الماک
اصفجاء در دکن فوجی زیاده بر مقدر فرام آردده بود - آن
امیر بے نظیر بحسن تدبیر دست او ازین داعیه کوتاه ساخت -
تا آنکه باجل طبيعى در گذشت - پسرانش اختصا ص خان
(که آخرها بخطاب خان زمان فایز گشته) و اعزاز خان
و دیگران هم بودند - هر یک بقدر قسمت از مهال ارثی
جاگیر یافت - چندی پیش ازین همه از سر رشته
حیات مرفوع القلم شدند - مگر پسر خرد سال او (که
فقیر محمد نام دارد) باقی ست - بنوکری این و آن (رزگار
بسر می بود *

* مختار خان قهرالدین *

پسر شمس الدین مختار خان است - در سال بیست
و یکم عالمگیری بخطاب خانى سرافرازی یافت - پستو
بخدمت فرارل بیگی ممتاز گردید - و (چون پدرش بنظم
موبه احمد آباد گجرات لوامی کامرانى افراخت) او به تعییناتى
پدر مامور گردید - و پس از ارتحال پدر جبهه سعادت
بآستان بوس خلافت نور آگین ساخته بخطاب مختار خان
چهره ناموزی بر افروخت - و بداروغی مطبل اسب شاد کامی
(اند - و در سال بیست و نهم ترکش و کمان یافته به تھانه

(باب الميم) [۶۵۶] (مآثر الامراء)

هولندي (که از معالات بیجاپور اسم) مرخص گردید -

و از آنجا تعیین محارمه بیجاپور گشت - و (چون سال

سی ام بعد از فتح بیجاپور الویه ظفر طراز پادشاهی سایه

معاودت بظاهر شولاپور افکند) پانزدهم محرم سنه (۱۰۹۸)

هزار و نود و هشت هجری جشن ازدواج شاهزاده محمد

بیدار بخت نخستین خلف شاه عالی جاه محمد اعظم

شاه با دختر نیک اختر خان مذکور حسن انعقاد یافت -

و آن عفت سرشمت به پوتی بیگم مخاطب گردید - و در

سال سی و سیوم خان مشارالیه بخدمت میر آتشی خلعت

امتیاز پوشید - و پس ازان به تعریک و سرزنش خیره سران

کنک گیری^(۲) و راه باغ تعیین شد - و در سال سی

و هفتم باز بمیر آتشی اختر طالع برافروخت - و در

سال سی و هشتم از تغیر فدائی خان کورکه بصوبه داری

اکبر آباد درجه پیمای اعتبار گشت - و در آخر سال چهل

و یکم از حکومت آگه معزول گشته به بند و بسنت صوبه مالوه

پوداخت - و در سال چهل و پنجم مجدداً بصاحب صوبگی

اکبر آباد سرمایه افتخار اندرخت - خان مزبور بمنصب

سه هزاره رسیده بوقوع تقصیر بکمی پانصدی معاتب

شده باز به بحالی کمی پایه افزای امتیاز گشت - و در

(۲) در [بعض نسخه] کنگری - و در [دیگر] هورگی .

(مائراالارا) [۶۵۷] (باب المیم)

سال چهل و نهم در جایزه فتح سنه‌نی تعلقه راجا

رام جات مفسد (که درم رجب سال مذکور سنه (۱۱۱۷)

هزار و یک صد و هفده مرتبه ثانی متذرع شده) باضافه

بانصدي بپایه سه هزار و بانصدي بر آمد *

(هرگاه کار کزان تضار قدر در پی توطیه دولت بختیارے

عرق ریزان سعی باشند) تمهیدات خانه بر انداز بد اندیش

چه طرفه تواند بست - بل آنچه او کار شکنی اندیشد

به تقریب مقصود صاحب اقبال در خور بود - بیانش

آنکه شاهزاده محمد اعظم شاه از کمال غرور و شجاعت

بوجود برادر کلان شاه عالم بهادر شاه رفع نمی نهاد - (چون

محمد عظیم دومین پسر شاه عالم بصوبه بنگاله و بهار ریشه

استقلال فرور برده صاحب خزانه و جمعیت شد) در فکر بیجا

ساختن او افتاد - در اواخر عهد خلد مکان [چون محمد

اعظم شاه از احمد آباد به احمد نگر (که معسکر پادشاهی

بود) شتافت [چندان کلمات وقوعی از جانب محمد عظیم

پادشاه رسانید که فرمان طلب و گرز بردار تعیین شد - ر

ندانست که آمدن محمد عظیم بالای عظیم بجان او خواهد

بود - چنانچه محمد عظیم نزدیک به شاهزاد پور (سیده بود

که بر واقعه ناگزیر خلد مکان اطلاع یافته به فراهم آوردن سپاه

(۲) در [بهضم نسخه] شاهزاده پور *

(باب المیم) [۶۵۸] (مآثر الامراء)

و استمالک فوجداران اطراف و تمن داران آن نواح پرداخته
با بیست هزار سوار هر جناح استعجال خود را به اکبر آباد
(سانید - و مختار خان ناظم آنجا را مقید ساخته اموالش
بضبط در آورد - و این سرعت و مرل بمستقر الخلافه (که وسط
ممالک و پای تخت سلطنت است - و از زمان عرش آشیانی
معدن خزاین و مخزن جواهر این دولت قرار یافته) اولین
پایه سریر آرائی بهادر شاه گردیده استقلال و همت آنطرف
از یکم بصد افزود - * مصرع *

* عدو شود سبب خیر چون خدا خواهد *

چه ظاهر است که اگر عظیم الشان در اقصای پندنه^(۲) میبود
باین عجلت کی می رسید - غریب تر آنکه اعظم شاه
بعد از واقعه پدر بزرگوار خواست بسلطان بیدار بخت
(که از مالوه بکجرات شتافته بود) بنویسد - که با افواج
مالوه و کجرات به یلغار متوجه آگره شده بانفاق مختار خان
(که خسر او می شد) بفراهم آوردن سپاه و اعدان موافق
جنگ و پیگار همکام بر گمارد - گویند ابراهیم خان صوبه دار
نورسیده کجرات (که خود را اعظم شاهی می گرفت)
انتظار می کشید - که اگر بموافقت بیدار بخت حکم رسد
فوجی آراسته گرد آورده روانه شود - (چون والاجاه در زمین

(۲) نسخه [ب] پندنه •

پسر اعظم شاه بر اراده پدر آگهي يافت (بعد از همچوشي
) که مبادا برادر کلان صاحب جمعيت و دست گاه شود (
 به باريابان و مشيران پدر در ساخته بعرض رسانيد که
 پيش فرستادن شاهزاده مقتضای حزم و احتياط نيست
 که دولت دنيا غرور افزا و مرد ربا ست - اگر بر خزايين
 آگه دست تصرف يافته باعانت در صوبه دار چندي لوی
 خود سوي بر افرازد تباحته عظيم دارد - چه دشمن خانه
 بدتر از بيگانه مي باشد - محمد اعظم شاه [که نصيبه
 سلطنت نداشت - و ادبار و تيره بخشي ظاهر حالش را
 فرور گرفته بود (هرچه را سون و بهبون خود مي انديشيد
 آبستن صد تباهي بود) فوراً بشاهزاده نوشت که تا رسيدن
 اين جانب بمالوه (که سر راه دکن است) اقامت نمايد *
 القصة (چون سرير فرماندهي هندوستان از شکوه اقبال
 بهادر شاهي آسمان پايه گرديد) از انجا (که عموم راقم
 و مکرمت آن شاه کرم گستر چون آفتاب يکسان پرتو افکن
 سنگ و گهر بود - و درام مرحمت و فيض بخششي او چون
 سحاب يک دفعه سپراب ساز خشک و تر) مختار خان باضافه
 نمايان و مذهب عمده و خطاب خان عالم بهادر شاهي
 سر بلندي يافته به بحالي صوبه داري اکبر آباد با خدمت
 والی خانه سامالي بلند رتبه گرديد - و باستوران اموالش از

(باب المیم) [۶۶۰] (مؤثر الامور)

(۲)
مامت و ناطق (که در سرکار عظیم الشان بضبط در آمده)
کامیاب نوازش گشت - گویند پیش ازان (که حکم استردان
جنس او شود) (رز جشن لباس سفید پوشیده بدربار
حاضر شده - شاه عالم با آن همه حوصله بلند و گذشت
رسا چین ابرو شده بخانخانان منعم خان فرمود که حق
بطرف مختار خان است - از سلطنت ما او را چه دلخوشی
خواهد بود - خانخانان بمعار الیه گفت - که این لباس بررز
جشن چه مناسبت داشت - خان مذکور ظاهر کرد که از
بے استعدادیها سمک - خانخانان از جانب خود مبالغه را
از نقد و جنس فرستاد - مختار خان به بعضی چیزها متهم
بود - نعمت خان حاجی درین شعر اشاره بدان نموده -

* شعر *

* هیچ کس در خانگه مختار خان بیگار نیست *

* هر کس را دیدیم آنجا فاعل مختار بود *

* وَاللَّهُ أَعْلَمُ *

* میروزا یار علی بیگ *

مردی بود راست و درست - به پاره گیری مطلقاً
مزاجش آشنائی نداشت - ازین جهت منظور نظر حضرت
خلد مکان گردیده سرمایه اعتبار اندوخت - در آغاز پیشدست

روح الله خان بخشى بود - و بدقت و سخت گيرى زبانزد -
پسترو بداروغكى ذاك و داروغكى كچهرى سرفراز شده در اجراى^(۲)
كار خالق الله مي كوشيد - سال سي ام پدايه چهار صدمى چهل
سوار و سال سي و يكم باضافه پانزده سوار رسیده - هر چند
پادشاه مي خواست كه منصبش بيفزايد قبول نکرد - در عرض
خيله گستاخ بود - گویند سانه روتى را براى منصب استاده
کرد - پادشاه فرمود كه خرد سال است - عرض نمود كه تا يافتن
جاگه نيم تر خواهد بود - و نيم تر بزبان اهل هند عبارت
اسمى از كسى كه مدارج سن انحطاط پيموده باشد - و نیز
نقل کنند كه روزه الوش بار عنايت شد - و وقت باريايى
از خاطرش رفت - پادشاه بتقریب استفسار موزه بيداش داد -
متابه شده چهار تسليم عنايت الوش و چهار تسليم ديگر
(كه اين سجده سهو اسم) بتقدیم رسانيد - و نیز بيان
كند كه روزه بتقریب اداى شهادت تورانئى در مقدمه
شرعى عرض كرد كه تورانى سم - شهادت او چه اعتبار
دارد - و حفظ اين نکرد كه پادشاه هم تورانى سم - در
معامره گولكنده فقط و غلا بسيار شد - پادشاه نظر بديانمت
او خواست كه بداروغكى رسد مامور سازد - او بخوت
بدناهي ابا نمود - (چون اعظم شاه از اوضاع او ناخوش بود)

(۲) نسخه [ج] سرفراز شده آخرها در اجراي الخ *

(باب المیم) [۶۶۲] (متأثر الامرا)

بعرض رسانید که پاجنّه را چه یارا که از حکم ولی نعمت سر
به پیچود - (چون بر خاطر پادشاه هم این حرف گرانی نمود)
فرمود که یار علی بیگ را گردنی زده از دیوانخانه برآرند -
بعده ارتحال خلد مکان از محمد اعظم شاه مرخص گردیده
به مکّه معظمه شتافت - و سال سیوم جلوس خلد منزل از
بیت الله معارضت نموده بملازمت پیوست - همان سال
مطابق سنه (۱۱۲۱) هزار و یک صد و بیست و یک
هجری در گذشت *

* میر احمد خان *

داماد خواجه عبد الرحیم خان بیوزات است - مرد (است
درست سپاهی وضع بود - در زمان عالمگیری به بخشگیری
و واقعه نویسی فوج شاه عالی جاه محمد اعظم شاه (که
دران ایام بنظم صوبه گجرات می پرداخت) سرفراززی یافته
[با آنکه بدرشتی و سخت گیری (که لازم راستی و درستی
است) شهرت داشت] درین کار پادشاهزاده را (که اکثر از
ارباب تحریر سرگران و برآشفته می بود) با خود راضی
و سرالذات نگهداشت - و پس ازان بدیوانی فوج محمد
بیدار بخت به پاینده عزت برآمد - و در سال چهل و هشتم
از دیوانی به نیابت شاهزاده بصوبه داری خاندیس امتیاز
اندرخت - دران هنگام [که شاه عالم از جنگ کام بخش

را پرداخته لوای مراجعت برافراخت (چون ساخت بلده
 برهانپور مضرب خیام ظفر از تمام گردید) میخواستند چند گاه
 بسیر و شکار رمنه کراره (که سیر جائے اسمت دلگشا و
 نخچیر گاهے سمت مسرت افزا) عشرت اندرزند . و آن
 دیهے سمت سه کرههعی برهانپور و رودخانه دارن بصغای
 آب بے همتا . در ازمهه سابقه بران رود برابر کراره بندے
 بسته اند بعرض صد گز و ارتعاع در گز (که از ان آبشارے
 میریزد) . بقرمان صاحب قران ثانی (که در ایام
 پادشاهزادگی به تنسیق مهمات دکن فرود بخش آن خطه
 شده) پیش بند سابق بند دیگر بفاصله هشتاد گز بر بسته
 میان هر دو بند حوض صد گز در هشتاد گز بروی کار
 آمده . آبشارے دیگر از روی این بند می افتد . و در سوی
 آن در سمت عمارت برافراخته اند . و باغچه متصل
 آن ترتیب یافته . اما چون شورش راجپوتیه و فساد سکھه
 بمسامع جلال رسید بے اهمال و امهال اداییل شعبان سال
 سیوم سنه (۱۱۲۱) هزار و یکصد و بیست و یکم هجری
 کوچ فرموده خان مذکور را بحراست آن بلده مطرح انظار
 عاطفیک نمود . اتفاقاً در سال چهارم تلمسی بانی نام زن
 یکی از سرداران مرهته با فوج بسیار تاخست آورده بعد از

(باب المیم) [۶۶۴] (مآثر الامراء)

نهمپ و غارت قصبه (ادیر) (۲) که هفت گروهی برهانپور

اسم (قلعه دار را) که تاب مقاومت و مقابلهت در میدان

نداشته محصور شده بود (گرد گرفت - چون حصانک

حصار بدان مرتبه نیست نزدیک بود که دستگیر خود -

خان مذکور از فرط غیبت و افراط حمیت حفظ جان بازای

شهادت نپسندید - و از مقابله زن حربیه خود را بدرزدید - (۳)

* مصرع *

* چه مردی بود کز زنی کم بود *

سے اختیار عنان تماسک از دست داده ہے آن (که بگرد

آردن لشکر و یراق کرد فر مقید شود) به بهادر پوره زفته

فرود آمد - و یسارلان و نقبا بطلب منصب داران متعینه و

اهل خدمات فرستاد - مردم (که چاشنی تشدد و سوء خلق

خان مذکور گرفته بودند) پاسداری آبرو را بر خود داری

ترجیح داده باکراه و اجبار (که اکثرے از آنها پیاده و

گردون سوار بودند) فراهم آمده خان مذکور روز دیگر (که

از هفت صد سوار متجاوز نبود) میمنه و میسره آراسته روان

شد - در اثنای راه تلافی فریقین (و نمود - و آتش حرب و ضرب

اشتعال گرفت - هرچند نبایر و خویشان سردار دل بمرگ نهاده

بسیارے را بر روی سهام و ضرب مصمام بر خاک انداختند -

(۲) نسخه [ج] رادیر - (۳) نسخه [ب] بدر برد .

(مآثر الامراء) [۶۶۵] (باب الميم)

اما اشقيا بطعن رماح مستطيل اكثر مجاهدان را جريح و قتيل گردانیده کار بجائز رسانیدند که بساق سردار دو زخم تغنگ رسید - درین ضمن شیخ اسمعیل ظفر مند خان فوجدار جامود (که سرکردگی فوج طرح داشت) کومک بجای نموده شعله غلبه کفار را بآب شمشیر فرو نشاند - تا فضا و فضای قلعه را بر دایره فوج اسلام گشت - دو شبانه روز جنگ تیر و تغنگ در میان بود - (چون اشقیا دریافتند که بذای ثبات مبارزان تزلزل پذیر نیست) خست ادبار بصوی شهر کشیدند - اگرچه قاضی بانفاق شرفای بلده در حفاظت شهر تک تک پا بکار برد - لیکن حوالی آنرا بجاروب تاراج پاک رفتند - و بآتش بیداد سوختند - شب دهم ماه صفر خان مذکور بعزم شبخون شبگیر نمود - و از پای قلعه را بر حرکت کرد - هر چند برخی آزمود کاران بآئین خیر خواهی گفتند (که شب روی مصلحت نیست) گوش نکرد - چون بنزدیکی شهر رسید ضلالت پیشگان آگهی یافته سد راه گشتند - و نیران پیگار بر افروختند - (زم جویمان طرفین داد مردانگی و دلادری دادند - میر احمد خان با بیشتره از اولاد و اقربا و دو ثلث لشکر در معرکه جام شهادت چشید - و ظفر مند خان در سبک پائی از باد گور برده دران حالت) که

(۲) نسخه [ب] نکرده .

(باب الہیم) [۶۶۶] (مآثر الامرا)

غبار را مجال نبود کہ از راه هوا خود را بشهر تواند
انداخت (با یک پسر خان شہادت نشان و معدودے از
تیز پایان خود را بشهر (سانید) - تئمہ لختے مجروح و برخے^(۲)
ماسور گردیدند - از خان مذکور دو پسر باقی مانده - یکے میر
سید محمد (کہ بعنوان دریشی می گذرانید - و معتقد فیه
بسیارے بود) - و درمین میر محامد (کہ بخطاب پدر مخاطب
گشتہ) - ترجمہ اش جداگانہ درین اوراق ثبت یافتہ *

* محمد اسلم خان *

پسر میر زاہد ہروی سمت (کہ احوالش جداگانہ نوکریز
خامہ و قایع نگار شدہ) - مومی الیہ در عہد خلد مکان بعد
وصول بسن رشد و تمییز بمنصب درخور و خطاب خانی
امتیاز یافتہ - مدتها بدیوانی صوبہ کابل سرفرازی داشت -
و پستری دیوانی شاہ عالم نیز ضمیمہ گردید - سال چہل
و ہستم ازان کارها عزل پذیرفتہ از تغیر سید میرک خان^(۳)
بتفویض دیوانی لاہور افتخار اندوخت - سال چہل و یکم
از تعلقہ مذکور تغیر گشت - پستری سالے چند بحراسمت
لاہور می پرداخت - در عہد خلد منزل همانجا در گذشت -
پسرانش محمد اکبر و محمد اعظم (چون ملازمت پادشاہ
نمودند) برعایت نام پادشاہزادہا تغیر نام فرمودہ بہ

(۲) نسخہ [ب] رسانیدہ - (۳) نسخہ [ج] ازان کار عزل پذیرفتہ *

(مآثر الامرا) [۶۶۷] (باب الميم)

محمد اکرم و محمد امیر موسوم ساخت . اولین خطاب خانگی یافته در هندوستان اوقات زندگی را به پایان رسانید . و در همین بخطاب پدر مخاطب گشته بعد هنگامه نادر شاه همراه نظام الملک آصف جاه بدکن آمد . و چندی بدیوانی صوبجات آنجا و پستر بتعلقه میر آتشی سرمایه اعتبار برگرفت . و در عمل ملامت جنگ به تفویض بخشیکرمی دکن خاعت امتیاز پوشید . پس ازان بخطاب هشمت جنگ بهادر مرتقی گشته بحراسم برهانپور نامزد شد . و در عمل نظام الدوله آصف جاه لفظ ضیاء الدوله ضمیمه خطابش گشت . سالی چند پیش از حالت تحریر بآخرت سرا شتافت . بمنصب شش هزارمی شش هزار سوار رسیده بود . اخلاف از باقی مانده اند *

* منعم خان خانان بهادر شاهی *

پدرش سلطان بیگ از قوم برلاس است . منصف جزو کوتوالی اکبر آباد داشت . بکشمیر نیز بعلاقه کار پادشاهی رفته . پس از فوتش محمد منعم بتلاش روزگار بدکن شتافته در لشکر پادشاهی بجوهر رشادت و کاردانی با روح الله خان میر بخشی متوسل گشت . بخشى الملک منصبه برای او گرفته مهر خون حواله نمود . پس ازان بطالع یاری

(۲) نسخه [ج] مرتقی مدارج هشمت و شوکت گشته الخ *

(باب المیم) [۶۶۸] (مآثر الامراء)

و بخت یاری ترقی نموده بدولت و شناسایی خلد مکان
(۲)
رسید و بخدمت متفرقه مامور میگردد - سال سی و چهارم
بخدمت امانت هفت چوکی از تغیر میر عبد الکریم ملتفت
خان امتیاز یافت - و در سال و چهل و ششم بداروغگی
فیلخانه اختصاص گرفت - (چون در مهم کپیلنا بکمک
محمد امین خان بهادر نرسید - و تهارنے سوزد) بکمی
منصب و عزل تعلقه معائب گشت - پس ازان بدیوانی
مهمین پور خلافت پادشاهزاده محمد معظم از تغیر اسلام خان
مامور شد - و دیوانی کابل نیز ضمیمه گردید - و بحسن
اخلاص و نیکوخدمتی مشمول عوطف پادشاهزاده گشت -
و در سال چهل و نهم صوبه داری پنجاب بوکلای شاهي
نامزد شد - بتجویز شاهزاده نیابت بخان مشارالیه
با فوجداری جمون امالاً تفویض یافت - و بمنصب هزار
و پانصدی هزار سوار مرتقی گشت - و با رای مایبه
و نیروی مردانگی متمدان و سرتابان آن صوبه را مطیع
و ایل ساخته بمعدلت و انصاف بکارها پرداخت - (چون
مرد مدبر کهنه روزگار و دولتخواهی شاهزاده بخود تصمیم
داده بود) گوش بر آواز انقلاب زمانه داشته باخفا و استتار
در اعداد مواد سلطنت پادشاهزاده می کوشید - از نیرنگی

(۲) نسخه [۱] مامور گردید - (۳) نسخه [ب] که صوبداری الخ •

تقدیر بیست و پنجم ذی الحجہ سنہ (۱۰۱۸) ہزار و ہیجده
 خبر ارتحال خلد مکان بمنعم خان (سید - تا وصول پادشاہزادہ
 از پیشاور (کہ تھلاق کابل اسم) بعمرہ دلگشای دار السلطنہ
 لاہور (کہ دوم صفر اتفاق افتاد) بمنعم خان قریب پنج
 ہزار سوار و توپ خانہ سنگین فراہم آردہ با ساز و سامان
 سلطنت آن طرف پل شاہ دولہ شرف ملازمت دریافت - و
 تا رسیدن سرہند بمنصب چہار ہزاری در ہزار سوار و خطاب
 خانزمان و عنایت طوغ و نقارہ ناموری اندوخت - و تا وصول
 نصرت شمول بمستقر الخلافہ بحسن سعی و نیکو خدمتی در
 پنجہ ہزار سوار موجودی سواى نگاہداشتک شاہزادہ (کہ
 مساری ہمین عدد بود) در ظل رایت پادشاہی مجتمع
 گشت - بمکرمت منصب پنجہزاری پنج ہزار سوار و افزایش
 خطاب بہادر ظفر جنگ بلند مرتبہ گردید - و در جنگ محمد
 اعظم شاہ در تردد و جانفشانی شریک غالب بود - اجمالش
 آنکہ (چون محمد اعظم شاہ بنگاہ را با زیئت النساء بیگم
 ہمیشہ اعیانی خود و جملہ الملک اسد خان در گوالیار
 گذاشتہ عزیمت پیش نمود) خلد منزل (کہ کمال حلم
 و خدا ترسی داشت) از سفک دمہء مسلمین احتراز لازم
 شناختہ ببرد نوشت - کہ بمراءات وصیت پدر (کہ پیشتر

(باب المیم) [۶۷۰] (مآثر الامرا)

دکن تا مالوه و گجرات بشما ارزانی داشته و هندوستان بما (اگر بافتضای مورث تلنگانه را ضمیمه بیجاپور به کام بخش (که برادر خود بجای فرزند می باشد) را گذراند) ما از مقسوم و مورث خود بحصه شما می افزائیم (بهترین شقوق است - و اگر این صلح صلاح شما نباشد چه لازم که بغرض نفسانی بر سر ملک فانی جنگ کنیم و عالم بتلف جان و مال گرفتار شود - ما و شما تنها بمیدان در آئیم - * ع *

* تا یار کرا خواهد و میلش بکه باشد *

و درین صورت صرفه با شما ست که در مقابل شمشیر خود دیگرے را بنظر نمی آرید *

و بعضے ثقات برانند که بهادر شاه ازین وصیت اطلاع نداشت لیکن آخرها خلد مکان فرمانی بار نوشته که بر لغافه اش بخط خاص مرقوم بود **السلام علیک یا والی الہند** - بهمین متمسک شد - **بہر تقدیر** (چون این پیغام بمحمد اعظم شاه (سید) نوشت که این قسمت منظور نیست - تقسیم دیگر (که بعید از تعادل و تکافو بود) * بیت *

* از فرش خانه تا بلب بام از آن من *

* از بام خانه تا بثوریا از آن تو *

درمیان آرد - و پس ازان برآشفته بایلچلی گفت این پیر

(مآثر الامرا) (۶۷۱) (باب المیم)

خرف مگر گاستان شیخ سعدي هم نخوانده که دو پادشاه
در اقلیمه نگذچند *
* بیت *

* چو فردا بر آید بلند آفتاب *

(۲)

* من و گرز و میدان افراسیاب *

(۳)

هژدهم ربیع الاول متصل حاجو ده کردهی اکبر آباد تلاقی
فربقین اتفاق افتاد - خانزمان با فوجی جرار باتفاق شاهزادهای
دیگر از چپ و راست وقت رسید که محمد عظیم الشان را
بیدار بخت از سه جانب گرد گرفته بود - کارزار عظیم و
آریزش های نمایان بوقوع آمد - و با آنکه گلوله بادلیج در
بهاوی (است زبر بغل رسیده - اگرچه استخوانهای قبرغه
مسلم ماند اما یکر است از جانب پشت گوشت و پوست
گرفته بر آمد - اصلا از جنگ بهاو تهری نکرده چندان پای ثبات
افشرد که محمد اعظم با در پسر بیدار بخت و والا جاه
رهگرای فنا شدند - های محمد اعظم تاریخ است - خانزمان
با اهل و عیال و مال و مال اعظم شاه دران عرصه هرج و
مرج گرد آوری نموده قریب نصف شب بحضور رسید -
و ازان زخم منکر غش کرد - بیست و نهم همین ماه
بخطاب والای خانخانان بهادر ظفر جنگ و منصب هفت

(۲) در نسخه [ج] حرف [واو] نیست - (۳) نسخه [ج] جاچو -

(۴) یعنی سنه هزاره

(باب المیم) [۶۷۲] (مآثر الامراء)

هزارى هفت هزار سوار و تفویض امر جلیل القدر وزارت سر
افتخار افراخت - و یک کرور روپیه نقد و یک کرور را
جنس (که از ابتدای سلطنت تیموریه هیچ امیرى باين
عطیة عظمی کامیاب نگشته) از پیشگاه خلافت و جهانبنانی
مرحمت شد - و دهم (بیع الاخر ظل سبحانی در باغ
دهر آرای بعیادت او (که ازان زخم ذي فراش بود) سایه
گسترده بانواع نوازش و دلدهی (که این فتح بنیروی شمشیر
و اصابت رای آن صاحب سیف و قلم رو نمود) فرق
مباهاتش را فرقدان سا فرمودند - و از جمله پیشکش او (که
بده لک روپیه می رسید) بقدر یک لک روپیه پذیرائی یافت -
و هشتم جمادی الاولی تسلیمات وزارت و صوبه دارى اکبر آباد
بتقدیم رسانید - و سال سیوم بنواختن نوبت در حضور چهارم
تفوق و برتری افروخت - و در سال چهارم (که خلد منزل
بقصد استیصال کردی بد مال ^(۲) در شاه دهورا ^(۳) رسیده اقامت
نمود) خانخانان بصردارى پادشاهزاده محمد رفیع الشان
بر سر او تعیین شد - آن تبه کار از کارزار بسیار بمکان قلب
موسوم به لوه گدهه رفته محصور گردید - افواج پادشاهی
دست از تعاقب بر نداشته بمحاصره آن قلعه پرداختند -
پیروان و گرویدگان آن وخیم العاقبة (که جان فشانی را)

(۲) نسخه [ج] کزوی - (۳) نسخه [ب] شاه دره .

(مآثر الامراء) [۶۷۳] (باب الميم)

باعتماد نذاسخ هيات ابدی تصور می کردند (بکمال رغبت
و شوق برآمده بر مورچالها می ریختند - و جمعی را کشته
بقتل می رسیدند - پس از مدتی (که آنوقت مفقود
شد) یکی از کهتریها کلابا نام تنباکو فروش خود را
فدیة آن مغوی ضلالت کیش ساخته با لباس فاخره بجایش
نشست - و کرد با جوقه بر مورچال پادشاهی یورش نموده
بملک برقی راجه (که متصل بود) بدر رفت - و بعد
فتح آن مکان مردم پادشاهی کلابا را با شان و شوکت دیده
کرد خیال کردند - و مقید ساخته نزد خانخانان آوردند -
خانخانان بعجلت تمام این مژده بعرض رسانیده مردم
تکمیل و آفرین گردید - حکم نوبت و تیاری دیوان
عام شد - و فرمودند قفس آهنی سیخ دار زود درصفت
نمایند - پس ازان (که به پرس و جو پورده از روی کار
برداشتند) ظاهر شد که باز پورده و بوم بدام افتاده است -
خانخانان انفعال کشید - و بهمراهان سرزنش کرده گفت
همه پیاده شده بکوه راجه برقی در آیند - یا کرد را دستگیر
نمایند یا راجه را کشیده بیاوند - و براجه هم نوشت که
بهبود خود در دستگیر ساختن آن محتمل شناسد - گویند
هرکارهای ذوالفقار خان باشار خان مزبور (که با خانخانان

(۲) نسخه [ب] گورو نسخه [ج] گرد - (۳) نسخه [ج] راجه برنی •

(اب المیم) [۶۷۴] (مآثر الامرا)

عدت هم چشمتی داشت (از کوهستان تا اردوی معلی
شهرت دادند که کرد دستگیر گشت - هرکارهای خانخانان
باعتبار همجنسی زبانی آنها فرا گرفته متواتر این خبر
رسانیدند - و او پیدادشاه عرض کرد - ذوالفقار خان گفت
اغلب که این همه املی نداشته باشد - پس ازان (که
معلوم شد راهی بود) اگرچه راجه را آورده در همان قفس
آهنگی بدار الخلافه فرستاده محبوس کردند اما خانخانان را
خجالت بر خجالت افزوده از غصه بیمار شد - و ماده
دماغی گشته بجانب گوش ریخت - و در همان ایام
و دیعت حیات سپرد *

خانخانان بسیار متواضع و صاحب سلوک بود - اصلا
نخوت و غرور نداشت - در مراعات آشنائی قدیم و پاس
مراتب قدرشناسی می کوشید - حتی که بلحاظ دیرین ربط
با کم منصبان به تعظیم پیش می آمد - هرچند در جود
و کرم و اکرام و اطعام دست گشاده نداشت اما در کارها
فیض عام بود - وزارت را به سنده نامی و نیک نفسی
بے دراعی طمع و غرض سرانجام داد - وقت کچهری
سزاولان تعیین میکرد که کاغذ ارباب حاجت بے دستخط بروز
دیگر نماند - برفیع بلیه خوراک دراب از ذمه منصبداران طرفه
تحصیل اجر جزیل کرد - در عهد خلیه مکان همین که

(مآثر الامراء) [۶۷۵] (باب الميم)

بمنصب دار خوراک دواب لازم مي شد (هرچند که از قلات
پايداقی جاگیر قليله ويران کم حاصل بعد مدتها يافته که^(۲)
بنصف و ثلث خرج دواب وفا ننمايد تا بصرف حوائج
ار چه (سد) داروغه فيلخانه و آخته بيگي و ديگر متصديان
به تشدد از وکيلش بازخواست ز خوراک مي کردند -
و هيچ جا فرياد نمي رسيد - ناچار وکلا استعفاي وکالت
مي دادند - خانخانان مقرر نمود که در حين تذخواه
دامها بقدر خرج دواب از دول جاگیر منها کرده تته
بنويسد - چنانچه تا حال همين ضابطه معمول است *

* مصرع *

* نيکوان رفتند و سزتها بماند *

کمالات کسبي هم (که ازان بقابليت و استعداد تعبير
کنند) داشت - شعر مي گفت - ميلاني به تصوف بهم
رسانيده - رساله فوشته موسوم به الهامات منعمي - مطالب
عمده ندارد - نکات چند با شعر برجسته حسب حال
آروده - حرف گيران سخن ساز بعضی بالحداد و برخی بتهمت
ادعای معراج نسبت مي دهند - حال آنکه ازين
نسبتها عاري است - در الهامه (که سير خود به بهشت
و ازانجا پايان عرش بيان نموده) بلغظ زريا مقيد ساخته -^(۳)

(۲) نسخه [ج] پانثاني - (۳) نسخه [ب] نا به پايان عرش *

(باب المیم) [۶۷۶] (مآثر الامراء)

منافع ندارد - بله لفظ الهام اگر مخصوص اولیا دارند
دعوی بی معنی است - و موهم سوء ادب - با وصف
رفاه کوشی و کم آزادی که داشت بمقتضای حرص و شره
به نیت ابقای نام بر صفحه ایام می خواست در هر شهر
و بلده حویلی و سرا و کترة او باشد - جا بجا زرها جهت
ابتیاع اراضی و عمله می فرستاد - متصدیان فاعاقبت اندیش
بخوش آمد و اظهار مسجری زمین و خانها به تعدی و ظلم
(۲)
از مردم گرفتند - چون بذای ستم بر خرابی ستم پیدا است
که مبتدی بران چه طرفه از استمرار خواهد بست - بیشتر
مکانها مرتب نامیده بانتهال بانی ازین سوای فانی از اول
هم خرابه تر ماند - گویند خانخانان اکثر مکانهای نزول هم
از سرکار پادشاهی خریده - روزه مخلص خان مغل بیگ بنابر
نقاص و عناد پادشاه گفت که هندوستان بفضل الهی مجمع
هفت اقلیم است - اگر این مقدمه را (که پادشاه هند
زمین بنوکر خون می فرود شد) بشاه ایران یا (وم نقل کنند
قباحت داد - پادشاه با این همه شهرت بی خبری هوشمندانه
جواب داد - که مخلص خان ما چه بد میکنیم - زمین افتاده
بیاض را باز میدهیم - مبلغها خرج کرده درست میسازد - پیرو
شده است فردا می میرد - باز در سرکار ضبط خواهد شد *

(۲) همچنین در دو نسخه - و در نسخه [ب] مخبری •

(مآثر الامرا) [۶۷۷] (باب الميم)

پسر کلانش نعیم خان پس از آن (که تخت همایون بخت
سلطنت هندوستان بجایوس بهادر شاه زیب و زینت گرفت)
از اصل و اضافه بمنصب پنج هزاری پنج هزار سوار و
خطاب مهابت خان و برادرتی مکرم خان خان زمان بهادر
و تفویض خدمت بخشیشگری سیوم چهره امتیاز برافروخت -
و چون نوبت جهان داری بجهان دار شاه رسید به کینه
دیرینه ذوالفقار خان نامبرده مغضوب غضب پادشاه ^(۲) گردیده
مطوق و مسلسل شد - پستتر در عهد محمد فرخ سیر
حمید علی خان امیر الامرا بهاس دیرین (رابط و آشنائی بفریاد
ار رسید - و همراه خود بدکن برد - آخرها دست توسل
به عماد الملک مبارز خان داده در جنگی (که سنه
(۱۱۳۶) هزار و یک صد و سی و شش هجری با
نظام الملک آصف جاه صورت گرفت) حاضر بود - و در مین
خانه زاد خان که در ازیل عصر بهادر شاه به منصب
چهار هزاری و سه هزار سوار کسوت افتخار در بر گرفت * ^(۳)

* میوزا محمد هاشم *

بدر واسطه نبیره خلیفه سلطان مشهور و به واسطه
نواسه شاه عباس ماضی ست - در سال چهارم بهادر شاهي
بار غربت خویش به بندر سورت برگشان - خلد منزل محیط
(۲) نسخه [ج] پادشاهی - (۳) نسخه [ب] چهار هزاری سه هزار سوار *

(باب المیم) [۶۷۸] (مآثر الامرا)

کرم بود - بعد آگهی از راه قدر شناسی و غریب نوازی
به تنخواه مبلغ سه هزار (دوپیه و تعیین مهماندار اعزازش
افزود - و بنام خان فیروز جنگ ناظم گجرات حکم رفت -
که هرگاه مشارالیه به احمد آباد برسد بدستور محمد امین
خان صوبه دار سابق گجرات] که در عهد خلد مکان
ما یحتاج قوام الدین خان برادر خلیفه سلطان (که از
ایران رسیده بود) حسب الحکم سرانجام نمود [ضروریات
ادرا هم ساخته و پرداخته روانه حضور نماید - خان
فیروز جنگ طفل صغیر خود را باستقبال فرستاده خود هم
چند قدم پیش آمده در خورد - و پانزده هزار (دوپیه نقد و
فیل و اسب تواضع نمود - و پس ازان) که میرزا قریب
بارداری پادشاهی (رسید) کوکه خان نامی (که مادرش
مصاحبه پادشاه بود) بمهمانداری معین شد - روز ملازمت
بانواع عطایای خسروانی مباحات اندرخت - (چون از شدت
گرما عرق ضعفی بر چهره اش ظاهر گشت) حکم شد که
در سخانه برده آب یخ پرورده بخوراند *
دران ایام از انتقال خانخانان گفت و گوی تقرر وزارت
درمیان بود - و محمد عظیم الشان دومین خلف خلافت
(که در مهمات سلطنت دخل تمام داشت) بر سر آن شد

(۴) نسخه [ج] بخورانیده *

(مآثر الامرا) [۶۷۹] (باب الميم)

که وزارت بنام ذوالفقار خان قرار یابد - و میر بخشیشگری و صوبه داری دکن بهر دو بصران خانخانان مرحوم مقرر گردد - و ذوالفقار خان می گفت که تا پدرم زنده است وزارت حق اوست - و می خواست باین تقریب هر سه کار در دستش باشد - این رد و بدل مدعی کشید - مکرر در خلوت بر زبان پادشاه گذشت - که ازین مناقشه تنگ آمده ام - میخواهم که وزارت را نامزد شاهزاده ایران نموده یکی از دیوانیان تن و خالصه را با استقلال نیابت او فرمایم - و از نایب کار وزارت گیرم - اما پیش از ملازمت میرزا و بعد از آن چیزها پادشاه از جانب شاهزاده رسانیده بودند - خصوص (عونت و تبختر بجای - مشارالیه) که سر توابع به پادشاهانها فرود نمی آرد) جمیع امرا را ملول و کببیده خاطر ساخت - تا آنکه مهماندار باشاره میرزا شاه نواز خان صفوی (که همچشمی بیشتر داشت - و بقدر آن حسد در کانون سینه اش شعله کشیده بود) پادشاه عرضی نویساند - که با پادشاهانها در سواری و دربار بنده آداب چگونه بجای آرد - و با امرا چگونه در خوردن - و هرگاه پیش از بر آمدن حضرت آمدن بنده بدربار اتفاق افتد کجا بنشیند - بان شاه بر پیشانی عرضی دستخط کرد - که با پادشاهانها در سواری از اسب پیاده شده آداب بجای آرد - و در دربار بدستور آمده

(باب المیم) [۶۸۰] (مآثر الامراء)

مجرأ نماید و تا سه هزار ی (که سبقت سلام نمایند) دست
بسر شوند - چون بر سر دفعه ثالث (سید طرف میرزا شاهنواز
خان شده پرهید که چه دستخط باید کرد - او عرض کرد
که تا آمدن حضرت در پیش خانۀ خانۀ زان خان بنشیند -
چنانچه روز دوم میرزا پیش از برآمدن بدربار رسیده بود
که سزاوله بگفته شاهنواز خان رسیده بموجب حکم در
پیشخانۀ خان مذکور برده نشاند - و صاحب خانۀ بقدر پندار
میرزا بمراعات رسمیات و اظهار تپاک پیش نیامد - اگرچه
روز دوم میرزا شاهنواز خان بخانۀ او رفته عذر خواهیها نمود
اما این عرضی و این قسم آمدن باعث سبکیها شده نقل
مجالس و محافل گردید - و آخر کار بمنصب پنج هزار ی
سه هزار سوار و خطاب خلیفه سلطان (که خودش درخواست
نموده بود) سر افرازی یافت - مزاج زمانه ساز نداشت -
هر چند اعیان دربار بیرونی و کج خلقی بکارش کردند لیکن
اصلاً ازین ترش روییها صفر شکنجی نخوتش بعمل نماید -
و هنوز جاگیر تنخواه نشده بود که خلد منزل بروحمت حق
پیوست - و بعد ازان همه باحوالش نپرداخت - مدتی
در دارالخلافه بود - باجل موعود در گذشت *

خوانی خان صاحب تاریخ منتخب اللباب (که با معزز
این اوراق محبت تمام داشت - و اتفاقاً خان فیروز جنگ از

(مآثر الامرا) [۶۸۱] (باب الميم)

احمد آباد از طرف خود او را مهمان دار شاهزاده مقرر کرده بود - و شاهزاده در راه کارهای دیوانی خود را بار فرموده (نقل می‌کند که عرش‌المعرفت میرزا نسب بود - غیر از استخوان فروشی نیاگان و نسب پرستی هیچ چیز را مشق نکرده بود - و این همه بر نسب می‌بالید که گویا مناسبتی به زمینیان ندارد - و غافل ازین که گفته اند

* بیت *

* به نسب فخر ز نقص گهر و کم خردی ست *

* چون نگین چند توان زیمت بنام دگران *

چون از احمد آباد بدار الخلافه دهایی رسید همراهان (که بامید ترقیها مرافقت گزیده بودند) بسماعت برای ملاقات آصف الدوله بردند - آصف الدوله سوزنی دیگر مقابل مسند خود برای میرزا فرش کرده بود - این حرکت بطبع وی خورد - بعد از ملاقات هرچند آصف الدوله جوششها کرد هیچ وانهد - تا آنکه بطور حرفهای دلخوش از زبان آصف الدوله برآمد - که (همینکه بملازمت پادشاهی شرف اندوز می‌شوید)^(۲) اول روز منصب هفت هزاری (که منتهای دولت هندوستان است) تجویز خواهد شد - یک مرتبه تند شده جواب گفت - اینچا هر پاجی هفت هزاری ست - برای

(۲) نسخه [ج] می‌شوند *

(باب الہیم) [۶۸۳] (مآثر الامرا)
 من چه فخر دارد - سبحان الله پس ازین (۲) که مقدمات
 ایران برہم خورد - و دولت صفویہ باختمام (سید) بسیاری
 ازین سلسلہ (خاک سلامت بمؤمن ہندوستان کشیدند - چون
 سلطنت اینجا ہم از رونق افتاد و امور ملک داری نسقے ندارد
 بمان پیشین عزت و اعتبار (کہ اصلا اعتنا بشان آنها نکردند)
 نماید - هر کدام بناحیئہ شتافته بمحض انتصاب بخاندان علیہ
 روزگارے بدست آوردند - غریب تر آنکہ برخی بتزویج دختر
 خویش خود را بآن دودمان بستہ خلیفہ سلطانی وانمودند -
 چنانچہ یکے از حکام بنگالہ با یکے ازینہا وصلت نمود - و بعد
 ازان ظاہر شد کہ مدعی کاذب است - و همچنین در دیار
 دکن ہم آمدند - و بنام این خاندان پارہ عزت یافتند - پس
 ازان (کہ میرزایان واقعی این سلسلہ (سیدند) معلوم همگنان
 شد - کہ آنها اصلا نسبتے باین خاندان ندارند *

* محمد مراد خان *

پسر مرشد قلی خان محمد حسین است - جدہ مادری او
 باسم ماہ بانو - کہ تربیت کردہ نجیبہ بیگم خالہ خلد مکان
 بود - آخرها در محل پادشاهی اعتبار بسیار بہم رسانیدہ -
 ازین رو خان مرزور و میر ملنگ ہمیشہ زادہ او (کہ
 میر بخشی کام بخش شدہ) بخطاب احسن خان مخاطب
 (۲) نسخہ [ج] پس ازان - (۳) در نسخہ [۱ - ج] لفظ [یکے از] نیست *

(مآثر الامرا) [۶۸۳] (باب الميم)

گردیده در محل پرورش یافته به نشو و نما رسیدند - پدرش
مرشد قلی خان خطاب داشت - برادرش میرزا محمد نام
ابتدا مشرف غسلخانه بود - سال بیست و هفتم (که برای
وصول تئمه پیشکش نمه ابو الحسن تعیین گشت) ارشاد
شد که چون تو از خانه زادن مرضی شناس خود می دانیم
باید که (چون دیگران بطمع مال فریفته شده) به خوشامد
او نپردازی - بلکه در حرف بے محابا پیش آئی - و
درشتی نمائی که او هم با تو درشتی کند - و ما را حجتی
برای استیصال او بهم رسد - چنانچه او رفته حسب مرضی
پادشاه در کلمه و کلام بے باکی کرده و ملازم ساخته - و
ابو الحسن مسامحه نمود - گویند روزی از زبان ابو الحسن
بر آمد که ما هم پادشاه این الکه محقر گفته می شویم -
میرزا محمد بر آشفته گفت که شما را اطلاق لفظ پادشاه
بر خود نمی رسد - و همین امور باعث ازدیاد گرانی خاطر
عالمگیر پادشاه می شود - ابو الحسن گفت که میرزا محمد
این اعتراض شما غلط است - تا که ما پادشاه گفته نشویم
حضرت عالمگیر را پادشاه پادشاهان نخواهند گفت -
بالجمله خان مذکور در بدر حال بخطاب سعادت خان
استسعاد پذیرفته به واقعه نگاری کل دکن سرفرازی داشته -
سال بیست و هفتم (که پادشاه سلطان محمد معظم را

(باب الميم) [۶۸۴] (مآثر الامراء)

به ۲۰۰ م (ام دره تعیین فرمود) واقعه نگاری فوج شاهزاده
ضمیمه آن ساخت - و پستتر (که شاهزادگان مذکور بر سر
ابوالحسن روانه شد) دیوانی فوج خانجهان بهادر بر تعلقات
سابق او افزود - و در یکی از جنگهای آنجا نامبرده
چهارم عقیدت را بگلگونۀ زخم آراست - و پس ازان (که
شاهزاده بر سر ابوالحسن زفته بعد زد و خورد مکرر ۲۰۰
او بصلح انجامید) پیشکش از سابق و حال مقرر نموده
نامبرده را برای وصول تتمه درانجا گذاشت - ازانجا (که این
صلح پیدایش مستحسن نیفتاد - و سال بیست و نهم بعد فتح
بیجاپور لوای عزیمت بجانب گولکنده برافراشت) بخان
مذکور از ما فی الضمیر خود اطلاع داده برای وصول پیشکش
منشور تاکید مادر گردید - ابوالحسن بامید موهوم نه خوانچه
جواهر با یاد داشت آن بخان مذکور بطریق امانت سپرده
قرار داد که آنچه نقد هم سرانجام می شود با جواهر
مذکور مقتم سرکار خود همراه داده روانۀ حضور سازد - اتفاقاً
متعاقب آن ابوالحسن چند بهنگی میوه برای پادشاه
ارسال داشت - سعادت خان هم چند کهار و دالی از جانب
خود بحضور راهی گردانید - درین ضمن (که آمدن پادشاه
بدان سمت به یقین پیوست) ابوالحسن از خان مذکور
تقاضای جواهر خود نمود - و فوجی بر خانۀ او تعیین کرد -

(مائراامرا) [۶۸۵] (باب المیم)

و در روز پرخاش ماند - خان مذکور پاس نمک از دست نداده در جواب گفت که الحق بطرف شما سمت - اما (چون از روی منشور پادشاهی توجه موکب ظفر کوکب باین طرف معلوم شد) دستگاری خود دران دیده خوانچه های جواهر را در بهنگیها بحضور فرستادم - سر من حاضر است - ناچار مرا کشته باید گردید - اما پادشاه را به از کشتن حاجب دست آریزه برای استیصال شما نخواهد بود - ابوالحسن دست از برداشت *

بعد فتح گولکنده بذابر آن (که او از نیک سرشتی نمی خواست که بانجی آتش افروزی شود) دو سه مقدمه را بحضور نشوشت - و از خارج بعرض رسید - بپایه عتاب در آمد - و بکمی دو صدی دو صد سوار و سلیم خطاب تنبه اندرخت - دران ایام هر چند خواست خوانچه های جواهر مذکور (که قریب ده لک رپیبه مالیت بود) بکارخانه داران بهپارن هیچ کس دست بان نکرد - بعد یک سال متصدیان بعرض رسانیدند - پادشاه از روی قدر شناسی فرمود که خاطر ما از عدم خیانت او جمع است - بگیرند - و رسید آن بدهند - در همان ایام کمی منصب بحال نموده خواست بخطاب پدرش بر نوازند - او خانی بنام خود در خواسته بخطاب محمد مراد خان بلند آرازه گشت - تا

(باب المیم) [۶۸۶] (مآثر الامرا)

آخر عهد خلد مکان بسبب عدم رجوع بمتصدیان بخشیکری بمنصب هفت مدعی چهار صد سوار (سیده - و بمحض مراعات خلاف ضابطه بخدمت وقایع نگاری و سوانح نگاری بلده و پرگنات صوبه احمد آباد از تغیر چندین کس بانضمام فوجداری کوره و تهاسره مضاف صوبه مزبور لوی اعتبار برافراشته بود - پس ازان که نوبت سلطنت به بهادر شاه رسید [هرچند از ایام شاهزادگی تا وقت مهم حیدرآباد (که مومی الیه از حضور خلد مکان بواقع نگاری فوج شاهی مامور بود) حقوق نیکوخدمتی در جناب پادشاه ثابت داشت] اما (چون دران وقت بخطاب سعادت خانی ممتاز بود) اعتماد خان نامی بوسیله ذوالفقار خان (که او هم از تبدیل خطاب غافل شده) بعرض رسانید [که محمد مراد خان با بخشی کام بخش قرابت دارد - و بتعلقات صوبه احمد آباد (که ملک سپاه خیز است) مامور] بنابراین از خدمات معزول و طلب حضور گردید *

[هرچند خانخانان برین ماجرا اطلاع یافته بی گناهی او (که فی الحقیقه ساخته بد اندیشان بود) خاطر نشین پادشاه گردانیده حکم بحالی تعلقات فرستاد] اما او بنا بر اثبات براءت نمذ خود کارها را بمتصدیان باز گذاشته سال

(۲) در [بعضی نسخه] کورره - (۳) نسخه [ج] به وقایع نگاری *

(مائر الامرا) [۶۸۷] (باب الميم)

دوم جلوس بحضور آمد - پس از ملازمت بعطای خلعت و سرپیچ مرصع و از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هزار سوار و در عرض مکرر دو هزارمی هزار و پانصد سوار و تفویض خدمت داغ تصحیح حضور سر افتخار بر افرخت -

سال سیوم هنگامه (که پادشاه بعد انقراض مهم کام بخش از حیدرآباد بجانب هندوستان لوای مراجعت بر افراشت) او از اصل و اضافه بمنصب سه هزارمی دو هزار سوار و عطای نقاره و تقرر صوبه دارمی بیجاپور عز امتیاز اندوخت - اما] چون بنابر بی سرانجامی (با آنکه ذوالفقار خان بهادر نصرت جنگ اعانت نمود) نتوانست بتعلقه شتافت [لهذا به نیابت صوبه دارمی ارنک آباد (که امالاً به بهادر مذکور تعلق داشت) چهره عزت بر افروخته بدان صوب مرخص گردید - در همان سال ازانجا تغیر شد - سال چهارم مطابق سنه (۱۱۲۲) هزار و یک صد و بیست و در هجری برحمت حق پیوست - در جرأت و کارطلبی یگانه بوده - در آخرها (چون عالمگیر پادشاه را فوج مطلوب بود) بظمان اکثر صوبجات فرمان رفت که عمده زادهای بیگار را بامید نوکری روانه حضور سازند - محمد مران خان (که دران وقت فوجداری کودره و تهاسره داشت) بعد اطلاع عرضی نمود - که (هرگاه حضرت خود بدولت متوجه تنبیه کفار

(باب المیم) [۶۸۸] ؛ (مآثر الامراء)

باشند) بندگان را سایه دیوار گزیدن و بآرام نشستن گوارا
نهیست - هر قدر حکم شود از عمه زادگان این افواج همراه
گرفته غلام بدولت ملازمت فایز شود - پادشاه در جواب
تخصیص بسیار و حکم در باب رسیدن با جماعه صدر نوشت -
و تشنیع نامه بنام شجاعت خان محمد بیگ صوبه دار
احمد آباد (که عذر نبودن مردم لایق سابقاً معروض داشته)
صدر یافت - و حواله عرضداشت محمد مراد خان مندرج
گردید - شجاعت خان بعد ورود آن بسکنه شهر تهدید
نمود - که هیچ کس رفاقت محمد مراد خان قبول نکند -
خان مذکور بعد معاینه این حال ناچار شده بشخصه (که
سابق بخشعی خانه شجاعت خان بود - و از چنده بنابر
ناخوشی دسم از روزگار او کشیده) در ساخته بوعده
سر مثلی آردهای خود معرفت او مردم را فراهم آردن -
و روانه حضور شد - و پس از رسیدن به پیشگاه سلطنت
در محاصره قلعه پرناله صاحب ملجاء گردید *

روز یکی از پسران او از مورچه بر سبیل تفرج بر آمده
عقب گامیشها (که در صحرای می چریدند) تیر و کمان
بدست طی مسافت نمود - چون گامیشان از قلعه بود
براه معهود بالای کوه بر آمد - او ازین معنی پدر را
آگاه ساخت - خان مذکور با همراهیان خود رفته در کمره
کوه مورچه قایم نمود - و بحضور عرضی کرده برای کومک

(مآثر الامراء) [۶۸۹] (باب الهميم)

معروض داشت - پادشاه (روح الله خان و تربیت خان را
برای کومک او حکم فرمود - آنها دیده و دانسته تها
بعمل آورده بخان مذکور پیغام نمودند که ما زینهار کومکی
شما نخواهیم کرد - بهتر آنکه عرضی نمائید که جا ^(۲) قابل
قیام نیست - بغلطی اینجا رسیده شد - چون عرضی
بنظر پادشاه گذشت فرمود که چرا حرکت لغو کرد - بمورد
خود بیاید - اما پادشاه کیفیت مفصل از روی عرضی هرگز
معلوم گردید - (رز دوم) که خان مذکور خلاف معهود
تنها بمجرا رفت) پادشاه گفت که چرا همراهیان شما
نیامدند - او در جواب عرض کرد که بنا بر ماندگی همان
حرکت لغو که دیروز بعمل آمده *

در حسن توجه صاحب سلیقه بود - گویند در این
مجازت حیدرآباد روزه در مجلس ابوالحسن (که
فضای آنجا فراهم بودند) تقریب خوبیهای عالمگیر پادشاه
همین آمد - سخن باینجا کشید که (چون میان پادشاه
و والی ایران بذایر خفت کشیدن تربیت خان ایلچی مقدمه
بفزع کشید) حکم شد - که اسبان مرسله والی مذکور را
ذبح نموده بفقرا تقسیم نمایند - با این همه ادعای تقوی
این امر را جز باتباع نفس حمل بر چه توان نمود - بایست

(۲) نسخه [ب] کوهک - (۳) نسخه [۱ - ب] نمایند *

(باب المیم) [۶۹۰] (مآثر الامرا)

بفضلا و صلحا تقسیم می شد - خان مذکور گفت که درین امر والی ایران بهیچ وجه دخلی ندارد - اصل آنست که آخته بیگی اسبان مزبور را وقتی (که پادشاه بتلاوت مشغول بود) آرده بعرض رسانید - پادشاه خواست که تنه معتان را بر فردا موقوف داشته بهلاحظه اسبان متوجه شود - درین ضمن آیه قرآنی متضمن احوال سلیمان علی نبینا و علیه السلام (که در ملاحظه اسبان پیشکش نماز سنت و بروایتی فرض قضا شد - و آن حضرت در کفاره آن اسبان را مذبح ساخت) بتلاوت در آمد - بنابران آبدیده گردیده بجبهت تذبیه نفس نهبت آن حضرت عمل فرمود - آنها گفتند که درین صورت فرستادن اسبان بدر خانهای امرای ایران چه وجه داشت - گفت که این بغلط زبانزد گشته - در اصل (که شاهجهان آباد تازه آباد شده) هیچ محله نبود که خالی از حویلی یکی از امرای ایران باشد - و آن محله بنام آن امیر شهرت داشت - و (چون یکجا ذبح نمودن بنابر ازحام فقرا متعذر نمود) حکم شد که در هر محله یک در اسب ذبح نموده بتقسیم آرند - این خبر بذوشته و تالیع نگار بمسامع خهرزانی رسید - خان مذکور مورد تحسین گشت *

گویند [چون در ایامی (که ابراهیم خان زیگ صوبه دار گجرات شده بدانجا رسید) شاهزاده ریدار بعضی طلب حضور

(مآثر الامراء) (۶۹۱) (باب الميم)

گردید) محمد مران خان (که فوجداري كودره و نهاسره داشت) از شاهزاده وقت شب خلعت عنایت و رخصت تعلقه یافت [همین که بخانه آمد حسب الطلب ابراهیم خان پیش او شتافت - او باستفسار احوال شاهزاده پرداخته خبر ارتحال خلد مکان (که باو رسیده بود) ظاهر ساخت و گفت که همین وقت پیش شاهزاده رفته اطلاع باید داد - خان مزبور نیم شب بدربار شاهزاده رسید - (چون زبانی خواجه سرا معلوم کرد که شاهزاده در خواب است) گفت که که امر ضروري است - بشاهزاده خبر نماید - خواجه سرا وقت گرداندن پهلو عرض کرد که محمد مران خان حاضر است - شاهزاده پرسید که لباس عنایتي در بر دارد یا تبدیل آن کرده - خواجه سرا گفت که لباس سفید پوشیده - شاهزاده او را طلب داشته بعد دریافت خبر آثار ملالت ظاهر نمود - خان مزبور بعد ادای مراسم تعزیت بآداب تهنیت سلطنت پرداخت - شاهزاده گفت که فلانی مردم قدر حضرت عالمگیر نمی داشتند - چه شد که زمانه بکام ما گردید - حالا خواهید دید که با کدام دیوانه سررکار می افتد - محمد مران خان اخلاف و صبایا بسیار داشت - پسر کلانش جوان علی خان خط نسخ و ثلث خوب می نوشت - در پیرانه سری بضعف بصر مبتلا شده در اوزنگ آباد کنج عزلت گزید -

(باب المیم) [۶۹۲] (مآثر الامراء)

و صبیحة کلانش به میر حسن خلف امانت خان میر حسین
منسوب بود - اولاد اخلاف دیگر هم در گجرات و ادرنگ آباد
بانی است *

* مهرزا شاهنواز خان صفوی *

صدرالدین محمد نام پسر میرزا سلطان صفوی سمک -
پادگار سلسله صفویه بود - بدستگیری بخت بلند پایه امارت
خویش را از پدر و پدر کلان خود در گذرانید - اما خاتم
دوره خویش گشت - بعد ازو تا حال ازین خاندان کسی رایت
بلندنامی نیفراخت - بالجملة مشارالیه بعد فوت پدر
صاحب نام و نشان بود - به یساقهای دور و نزدیک تعیین
می گشت - در سال بیست و ششم جلوس خلد مکان بخطاب
خانی و فوجداری رام گیر صدر نشین عزت گشت - پس ازین
بفوجداری ایرج بهاندر مضاف صوبه آکره و پستر بفوجداری
پونار متعلقه صوبه برار تعیین گردید - در سال چهل و چهارم
از تغیر معتقد خان بخدمت صوبه داری خاندیس و اضافه
پانصدی بمنصب دو هزاری اعتبار اندوخت - و پس ازان
بمنصب بخشگیری سیوم تحصیل ناموری نمود - و بافزایش
لفظ میرزا بخطاب صدرالدین محمد خان صفوی بزرگی افزا
شد - هنگامی که موکب پادشاهی از سواد بهادر گده (که

(۲) نسخه [ج] رامکر و هر [بعضی نسخه] رامکر *

(مآثر الامراء) [۶۹۳] (باب الميم)

چندسے معسکر والا ہوں) بعزم تسخیر قلعہ کندانہ رکضت نمود [احوال و ائصال ^(۲) در بہادر گھہ گذاشتند - و بخشی الملک میرزا صدر الدین محمد خان (کہ بعنایت سلطانی ہدایہ ^(۳) در ہزار و پانصدی ہشت صد سوار رسیدہ ہوں) باضافہ پانصدی دو صد سوار بمنصب سہ ہزاری ہزار سوار و فیل کامیاب دوامت گردیدہ بمحافظت بنگاہ رخصت یافت - و در سال چہل و ہشتم از انتقال روح الملہ خان ثانی غایبانہ بخدمت بخشیکری دوم مقرر گشتہ از بنگاہ طلب حضور گردید - و بعد فتح واکن کیرہ بافرونی پانصدی دیگر مرتبہ افزا شد *

پس از واقعہ ناگزیر خلد مکان بہمراہی محمد اعظم شاہ شتافت - و در جنگ بہادر شاہ [چون اعظم شاہ کشتہ گشت اکثر امرای خلد مکانی و والا شاہی با بہادر شاہ موافقت بلکہ مسابقت نمودند - و معدودے از میان ہدر رفتند - مگر خان مذکور (کہ زخمی بر داشتہ در معرکہ ماند) چون شرف یاب ملازمت بہادر شاہی گردید [بہ بحالی خدمت سابق و منصب پنج ہزاری و خطاب حسام الدولہ

(۲) نسخہ [ج] احوال و ائصال و بنہ و بار الخ - (۳) در [مآثر المگیری]

دو ہزار و پانصدی ہشتصد سوار ہوں - پانصدی دو صد و پنجاہ سوار اضافہ

میرزا شاهنواز خان مغربی رایت بلند نامی زافراخت - و در
کمال اعزاز و احترام می گذرانید - و (چون در سوان
لاهور شاه صاحب فضل و حلم بهادر شاه بخلد برین منزل
گزید - و اخلاف اربعه سلطنت بانتزاع خلافت کمر کین توزی
وصف آرائی با یک دیگر چست بستند) هر یک^(۳) از امرای
پادشاهی با هر که از پادشاهزادهها ربط و اخلاص داشت زفاقت
او اختیار نمود - خان^(۲) مذکور بعظیم الشان متوسل بود -
پیش از جنگ دو سه (روزه) که ایام بحران و آشوب بود)
مومی الیه از نزد شاهزاده مذکور برگشته از نزدیکی دایره
جهان شاه می گذشت - مردم او بغلط ناگهانی بر سرش
ریخته پاره پاره کردند - و بقوله (رز جنگ) چون کار
عظیم الشان بانصرام (سید) خواست به شاهزاده جهانشاه
پیوندند - دران حیص و بیص مردم بگمان او را زیر شپه تیر
گرفتند - هر چند فریاد زد که من اراده جنگ ندارم کسی
نشنید - بر فیلس برآمده حربه ها زدند - مرد بی سون و گزند
بود - و بسیار ضعیف بنیه - کم خوری و کم طعامی او مشهور
است - گویند برای او در یک دراج قدری کباب و قدری
پلاؤ و قدری قلبه طیار می کردند - در سیر خوردن بقدر
ماشه ها افزوده چون بچند توله رسید ثقالمت آورد *

(۲) نسخه [۱] یک دگر - (۳) در نسخه [ج] لفظ [هر یک] زیست .

* مکرم خان مير اسحاق *

دومين خلف شيخ مير است - حسن عقيدت و کار طلبیهای آن مبارز بهسالت نشان آنهمه دل نشين عالمگیر پادشاه بود که بیک نیکو خدمتی (که در مبادی جلوس از جان عزیز خود را بکار دلی نعمت ایثار نمود) حق عظیم بر ذمه خود بر شمرده اخلاص را مشمول انواع التفات و تربیت گردانید - مشهور است که اینها را پادشاه صاحبزاده می گفت - ازین بود که این التفات مغروران با آقا هم ناز خانه زادی می فروختند - و بمزاج زمانه پی نبرده از بی نیازی سر بکس فرود نمی آوردند - و غیر از گوشه نشینی و انزوا بکس نساختند - بالجمله میر اسحاق بمنصب عمده و خطاب مکرم خان سرافرازی یافت - و بداروغی بندهای جلو عزت اندر خمت - و در سال هیجدهم (که گل زمین حسن ابدال معسکر پادشاهی بود) خان مذکور با برادر (۳) خودش شمشیر خان محمد یعقوب و فوجی شایسته به تذبیه افغانه مامور گردید - خان مزبور از سمت کتل خالوش (۵)

(۲) نسخه [ج] بر ذمه خود شمرده - (۳) در [مآثر عالمگیری] - مکرم خان با برادر خود شمشیر خان محمد یعقوب با فوجی شایسته مامور گردید - که از سمت کتل خابوش به تذبیه افغانه پردازد - (۴) نسخه [ج] خرد - و در [بعضی نسخه] خرد - (۵) نسخه [ب] خابوش - و در [بعضی نسخه] جانوش *

(باب الميم) [۶۹۶] (مآثر الامرا)

در آمده مکرر با غنیم نبرد ارا گشت - و اکثر آنها را اسیر
(۲)
و موطن آنها را بے سپر ساخت - روزے شورش انگیزان اول
خود را نمودار کردند - از ازانها شماره بر نداشته بیمحابا
خود را بر غنیم زد - و فیروزمند گردید - درین اثنا
دو فوج سنگین (که دو طرف کمر کوه کمین کرده بودند)
همه آدر شدند - و فراوان کوشش و کشش از طرفین
بظهور رسید - شمشیر خان و میر عزیزالله داماد شیخ میر
پای ثبات افشوده با جمعی کثیر راه فنا پیدودند - و
بیشترے از بے آبی و راه نیابی بیابان مرگ گشتند - مکرر
خان با برخه به رهنمونگی واقفان آن سرزمین خود را نزد عزت
خان تھانه دار باجور رسانید - مومنی الیہ قدوم او را گرامی
داشتہ بانواع موافقت و دلداري پیش آمد - و حسب الحکم
(۳) (۴)

(۲) در [مآثر عالمگیری] روزے شورش انگیزان اول خود را اندک نمودار
کردند - خان ازانها شماره بر نداشته بے محابا خود را بر غنیم میزدند - نخست
فیروزمند میگردد - سپس دو فوج نامعدود (که دو طرف کوه پنهان بودند)
برو حمله آور میشوند - فراوان کوشش بظهور می رساند - شمشیر خان و میر عزیزالله
داماد شیخ میر بچندش رگ غیرت پای ثبات محکم می کنند - و مردانه شربت
و اسپین می نوشند - و جمع کثیر با هردو رفیق میشوند و اکثر سوار و پیاده از
بے آبی و هیچ طرف راه نیابی بیابان مرگ میگرددند - شکست فاحش رو میدهند -
مصیبتی سخت بر خرد و بزرگ میگرددند - مکرر خان با زندگی نصیبان دیگر
برهنهائی واقفان آن سرزمین خود را بعزت خان تھانه دار باجور می رساند •
(۳) نسخه [ب] دانسته - (۴) نسخه [ج] موافقت •

(مآثر الامراء) [۶۹۷] (باب الميم)

روانۀ حضور ساخت - و در سال بيستم از تغير عبد الرحيم خان بداد و غمگي گرز برداران مراعتبار بر افراخت - و در سال بيست و سيوم بوقت معاودت از اردبيور رانا بصوب اجدير مشار اليه به تذييه مفسدان طرف بدهنور متعلقۀ چيتور رخصت شده بعتاي فيل كامياب گرديد - پستر بنا بر جهت مورد عتاب گشته چنده از دولت كورنش مهجور ماند - و بتازگي در سال بيست و ششم بادراك ملازمت ناصيۀ سعادت بر افروخت - و بحكومت لاهور تعين گشت - و در سال شي ام عزل يافت - و پس ازان بصاحب صوبگي ملتان كمر عزيمت بر بهت - و بعد ازان باز بنظم صوبۀ لاهور معين گرديد - و در سال چهل و يكم معزول گشته استعفاي نوكرمي نموده در دار الخلافه منزوي و موظف گرديد *

در سال چهل و پنجم بشوق ملازمت در مقامات كهتانون (كه در نزديكيهاي قلعه پرناله است) بحضور رسيده روزي چند مشمول مراسم خسرواني بود - (چون مزاج طرفين بے نياز و باهم ناساز افتاده از هيچ جانب تكليف بميان نيامد) عنان مراجعت بگوشۀ انزوا تافت - و ازان باز در دار الخلافه طرح اقامت ريخته بفراغت و آسودگي مي گذرانيد - و از اندرخته ها حويلي و كاكين خريد - خرچي هم

(باب المیم) [۶۹۸] (مآثر الامرا)

داشت - و خالی از کمال نبود - خود را صوفی می گرفت -
و همه ارست می گفت - و درین امر مبالغه می نمود -
نواب آصف جاه (که در عهد بهادرشاه روزی چند در
دارالخلافه گوشه نشین بود) خود می فرمود - دران آران
بخدمت مکرم خان رفته استفاده میکردم - در زمان محمد
فوخ سیر بسیر عدم برداشت - لارلد بود - عبیدالله
خان نامی متبذای او مشهور است - سید حشمت الله
خان (که درین ایام از جانب آصف جاه برکالت دربار
پادشاهی متعین است) پسر ارست *
[چون اکثر بطالت به موهوی و کیمیا درستی می کشد -
و بسیار دیده شد که این شغل سراپا امید در رفع بیکاری
اثری دارد] مکرم خان هم ازین سودا خالی نبود - در اواخر
عهد خلد مکان طرفه واقعه داد - که از سوانح^(۲) بعرض
پادشاه هم رسید - و خواص خان در تاریخ خویش آورده -
که من از شخصی (که از جانب محمد یار خان ناظم
دهلی جهت تحقیق این خبر نزد مکرم خان رفته و
زبانهای خودش اصغا نموده) شنیدم - چون خالی از اعتماد
نبود ثبوت می افتد - پس ازان (که خان مذکور بتلاش
کیمیا شهرت گرفت - و کارخانه دستکاری گرم گردید) فقیر

(۲) نسخه [ج] سوانح نگاران *

(مآثر الامراء) [۶۹۹] (باب الميم)

مرتاض مشايخانه سر و شکل آمد - و براسني و بے نيازي
خون را را نمود - و نهايت باحتياط ظاهر کرد - که من مرید
قدرة الواصلين زبدة العارفين حضرت غوث الثقلين ام - و بعلم
مناعت مبشر شده ام - و ماؤنرم بتعليم شما - و بفريب کاري
(چندان افسانه و افسوس دميد - و بهزري مکرر قدرے طلا را
با دستکاري دو چند بنظر در آورد) که مکرر خان بوی
گردید - و هر چند درين مدت تکليفی و تواضعی ميکرد اصلا
اعتنا ندي نمود - و از جميع تنعمات محترز بوده بمقدار که
از چیزهای سهل بسند داشت - و هرگاه ذکر تعليم بميان
مي آمد بروز رخصت مي انداخت - تا آنکه روزی گفت
ديگے بسیار کلان آوردند و تا دهندش یک ته اشرفي
و یک ته پل سیاہ بالای هم چيدند - و بگل حکمت گرفته
آتش بر افروخت - چون ثلثی از شب گذشت آرازے مهيب
ازان ديگ بلند شد - آن غدار دست افسوس برهم زده
گفت خيلے نقصان بعمل راه يافت - بريختن خون کودک
سیاہ چوده جبر و اصلاح آن ميشود - مکرر خان گفت چگونه
مجوز سفک خون ناحق توان شد - از هر بايد گرفت -

(۲) نسخه [۱] من مرید حضرت غوث الثقلين ام - (۳) نسخه [ب]

پيشرو شده ام - (۴) نسخه [۱] منعمات - (۵) نسخه [ب] پول سیاہ -

(۶) نسخه [ج] بايد گذشت .

(باب المیم) [۷۰۰] (مآثر الامرا)

فقیر بهم برآمده گفت از شما می شود^(۲) - چند اشرفی را گرفت و بیرون رفت - و بعد دو ساعت طفل گرفته آورد - و بدست خود بر حلق او کارده رانده قطره چند از خورش بر آتش ریخت - صدا فرود نشست - و آن مذبح را بر خس و خاشاک برتافت - زمانه نگذشت که مردم کوتوال با مشعل و غوغا رسیده بوقها بآواز در آوردند - که فقیر دزد طفل بیچاره را همین ساعت برداشته درین کوچه آمده و ازین خانه در گذشته - انرا گرفته بدهید که مادر و پدر آن^(۳) مظلوم بے طاقتی می نمایند - مکرم خان مضطر گردیده از ترس بدنامی هر چند بزر خطیر تطمیع می نماید دست از شور و غوغا و تقاضا بر نمی دارند - و آن محکمال نیرنگ ساز ابرام دارد که چرا زر میدهند - مرا حواله نمایند - چه خواهند کرد - و بعد اللّٰتِیَا وَ اللّٰتِیْ اِنْ شَعْبَدَہٗ بَاۡزِ خُوۡدِ بَرۡآمَدَہٗ گفتم - اینک حاضرم - پیاده دست و پایش بسته سیلی زنان بردند - مکرم خان در زیر درخت^(۴) (چکنم) نشسته گاه انگشت حیرت بدهن دارد و گاه دست ندامت بدندان میگذرد - همین که سپیده صبح دمید کعبه را پیی استفسار احوال فقیر فرستاد - اصلا ازان هنگامه نشان نیافت - از اهل محله جویان

(۲) همچین در هر سه نسخه - (۳) نسخه [۱ - ب] بدهند - (۴)

همچین در هر سه نسخه .

(مآثر الامرا) [۷۰۱] (باب الميم)

و پرساں شدند - هيچ کس چيزے نگفت - ازاں مذبح خبر گرفتند - نيافتند - حيرت بر حيرت مي افزود - بهتر آتش ديگ سرد نموده چون گفتند بجای اشرفي سنگريزه يافتند - هرکه از خان مذکور مي پرسيد ميگفت بهای تماشا^۲ بود که از ديدم *

(۲) * مير ويس غلزي *

غلزي قومے سمک از افغنه - اينها در نواح زميدار سکونت دارند - در سلطنت شاه سلطان حسين صفوي (که گرگين خان والی گرجستان پينکلر بيگي قندهار بود)^(۳) گرجيه بهمراهی او دسمک تملط بر افغنه دراز کردند - مير ويس (که رئيس قوم خود بوده) ببارگاہ شاهي بذابر تظلم و فريان شتافت - چون مزاج شاه قسمه حلیم و سليم افتاده بود که شهب و رز جز صحبت علما کارے نداشتم - از سياست (که لازمه سياست است) دست بردار گردیده خوني را بمدعي نمي سپرد - و ديمک قصاص از سوکار خود مي داد - لهذا سستی عمل بانهاب هيبت از قلوب راه يافته هيچ کس مطارعت احکام شاهي نمیکرد تا بدان ديگران که پردازد - لهذا مير ويس بمشاهده اين احوال راه مکة معظمه (زَادَهَا اللهُ تَشْرِيفًا) پيش گرفت - و پس از معارفت از انجا بوطن (سيده در

(۲) در [تاريخ ايران] غلزيائي - (۳) نسخه [ب] برجستان *

صدد نابو بوده در سنه (۱۱۲۰) هزار و یک صد و بیست و هجری هنگامه (که گرگین خان بقصد تنبیه کاکری در مقام ده سنج بیرون قندهار بود) برو ریخته اسیر گردانیده کارش باتمام رسانید - و در قندهار مستقل شده عرضداشت با کلید طلا پیش خلد منزل ارسال داشت - و اظهار (سوخ نمود - پادشاه مزبور [که خواهش موافقت پادشاه ایران داشت - و برای رفع کدررتی (که ما بین خلد مکان و شاه عباس ثانی بنابر نارسائی تربیت خان ایلچی هندوستان ^(۲) بمیان آمد) توطیه ها می انگیزت] صلاح وقت دانسته او را بمنصب پنج هزاری و خطاب پادشاه نواز خان برنواخته سند قلعه دارمی قندهار فرستاد - و بدست تجار بشاه سلطان حسین پیغام داد - که افغان نمک بحرام سلوک نالایق بآن درگاه بعمل آورده - می باید آنچه لازمه کیفر او باشد زود بدان پردازند - و از کمک اینجا خاطر جمع دارند - شاه سلطان کیخسرو خان برادرزاده گرگین خان را با فوجی جانب قندهار تعیین ساخت - او آمده بمحاصره پرداخته از سوء تدبیر مقتول گشت - بعد ازان محمد زمان خان شاملو قورچی باشی بدین کار دستوری یافت - اتفاقاً تا وصول بدان جا در عرض راه کاسه عمرش لبریز گردید *

(مآثر الامرا) [۷۰۳] (باب الميم)

میرویس هشت سال رائق و فائق مهمات آنجا بوده گوشه
فنا گزید - و پس از برادرش عبدالعزیز بر سریر حکم رانی
نشست - و بعد یک سال محمود پور میر ویس با چند
کس از حواشی او ساخته او را بقتل رسانیده رایست حکومت
بر افراشت - و [چون در هرات هنگامه ابدالی (که
شیعه ایست از اقوام افغان) بلند شد] عبدالله خان
ابدالی با پسر خود اسد الله (که بهمین مذهب چندس در
هرات عباس قای خان شاملو حاکم آنجا مقید داشت) از
محبس گریخته با اجتماع جمعیت پرداخته اول قلعه اسفرار را
بتصرف آوردند - و در سنه (۱۱۲۹) هزار و یک صد و
بیست و نه هجری بلده هرات را گرفتند - و اسد الله بر
قلعه فراه (که بتصرف غازیان بود) بغفلت ناخته متصرف
شد - بعد از چندس محمود غلزی بقصد استردان فراه شتافته
ما بین فراه و زمینداور^(۲) با اسد الله بجنگ پیوسته نامبرده را
بقتل رسانید *
* ع *

* اسد را سگ شاه ایران درید *

(۳) تاریخ این واقعه است - ازان (که قلعه مزبور استحکام
داشت) بقتل اسد الله اکتفا نموده بقندهار معارفت
نمود - و آنرا از جلال خدمات شمرده بشاه سلطان حسین

(۲) نسخه [ج] زمینداور - (۳) یعنی سنه هزار و یکصد و سی و دو *

(باب الميم) [۷۰۴] (مآثر الامراء)

معروض داشتند - و استدعا کرد که موکب شاهي ازان طرف جانب خراسان رکضت نماید - من هم سمت هرات ميرسم - ارکان سلطنت تدلیس او را قرین صدق انگاشته محمود را به صوفی صافی ضمیر ملقب و به حسن قلی خان مخاطب گردانیدند - و قندهار بار مسلم داشته خلعت و شمشیر برای او فرستادند - محمود به بهانه تذبیه ابدالی هرات بهیستان رسید - درین ضمن بکرمان شتافته نه ماه بضبط آنجا پرداخت - پستتر باستماع هنگامه بیجن سلطان (۲) لکزی ساکن فراه (که او را در قندهار نایب کرده بود - و او میدان خالی دیده با اتفاق چند کس افغانه درونی را کشته خود هم بر دست افغانان بیرونی مقتول گردید) بقندهار معارفت نمود - سال دیگر بر سر کرمان رفت - و قتل و غارت موفور نمود - مردم قلعه ناچار بقبول پیشکش تقویض قلعه برانجام کار اصفهان موقوف داشتند - محمود غلزی اقبال این معنی نموده عازم اصفهان شد - به چهار فرسخی اصفهان رسیده با فوج شاهي مقابله بوقوع آمده آنها را شکست داد - تمامی توپخانه و اسباب اهل اردو بتصرف آورد - پس ازان متصل اصفهان رفته مطابق سنه (۱۱۳۴) هزار و یک صد و سی و چهار هجری شروع در محاصره نمود -

(مآثر الامراء) [۷۰۵] (باب الميم)

و کار بر مردم آنجا قسمه تنگ ساخت که نوبت به اکل
میته رسید - ارکان دولت شاهي بدان شهر مصمم گردیده

یازدهم محرم سنه (۱۱۳۵) هزار و یک صد و سی و پنج

هجري شاه را پیش او برده تاج خسروي را بر سر افغان

مذکور زدند - همان وقت مردم بضبط خزاین و کارخانجات

تعیین نموده خود هم داخل شهر گشت - و خطبه و سکه

بنام خویش کرد - و بهیاری از امرای (دشمنان) و تمام اولاد

و احفاد صفویه را از هم گذاریند - و شیراز را بتصرف آورده

قربیب بدو سال در اصفهان و غیر آن لوی فرمان فرمائی

بر افراخت - پس ازان عارضه جزون و فالج برز طاري شده

از کار باز ماند - درازدهم شعبان سنه (۱۱۳۷) یک هزار

و یک صد و سی و هفت هجري اشرف ابن عمش از گوشه

خفا برآمده کار محمود باتمام رسانیده نوبت سلطنت بنام

خود نواخت - در عهد خود کرمان و یزد و بندر و قم و

قزوين و طهران تا پول کربلي (که سرحد عراق و خراسان

است) بقبضه اقتدار در آرد - و سال سیوم سلطنت او

ایلچي از جانب سلطان روم پیغامهاي درشمن متضمن کناره

گزیدن از فرمانروائی رسانید - او جواب بزبان تیغ داده سر

شاه سلطان حسین را (که در اصفهان می بود) از تن جدا

ساخته نزد ایلچي فرستاد - لهذا افواج روم بمقابله او

(باب الميم) [۷۰۶] (مآثر الامراء)

آمده جنگ در داد - و آخر در میان شکست یافته بمصالحت
پرداختند - پستتر با نادر شاه سه بار بمقابله پرداخت -
و هر بار هزیمت یافتند - آخر جانب شیراز رفت - و
جا نیافته متصل قندهار (که بنابر کشتن محمود روی رفتن
آنجا نداشت) (سیده عزم بلوچستان نمود - حسین برادر
محمود غازی باستماع این معنی ابراهیم نام غلام خود را
با فوجی بر سر او فرستاد - ابراهیم بار رسید - و اشرف
بضرب تفنگ ابراهیم سینه (۱۱۴۲) هزار و یک صد و چهل
و دو هجری به نداشتی سرا زد کرد - حسین مزبور چندی در
قندهار بود - آخر قلعه مذکور بتصرف نادر شاه در آمد *

* محمد یار خان *

پسر میرزا بهمن یار اعتقاد خان است - آن پدری را چنین
پسری شاید - بل در استغنا و بے نیازی از هم گذرانید -
هیچ مذاسبتی باهل روزگار نداشت - هر چند بدنیبا پشت یا
میزد بیشتر دست خواهش بدامنش آریخته - و هر قدر
دست در بر سینه دولت می کشید دست زنان در بر آستانه
او مالیده - (اگرچه پدرش ایام زندگی را آزادانه صرف
عیش و عشرت ساخته بلهو و لعب گذرانید) اما این در
عین صحو و هوشیاری و پاس قاعده دانی و حفظ ضوابط
بیش از آسودگی و فراغت اندرخت - کمتر لعبت ملازم پیشگی

(مآثر الامراء) [۷۰۷] (باب المیم)

کشید . در آغاز حال سال دوازدهم عالمگیری (که هنوز پدرش زنده بود) بمنصب چهار صدی نو سرفراز شده بصبیه میرزا فرخ فال عم خود [که پسر کوچک یمین الدوله آصف جاه است که (از بس فریبی و تئومندی منزوی بوده) بروز اعیاد و جشن باریاب سلطنت گشته بعطیه و انعام پادشاهی ادخار جمعیت می نمود] کد خدا شد - در سال بیست و یکم بداروغگی زرگرخانه سرکار والا امتیاز یافت - و پستر داروغگی قورخانه نیز ضمیمه گردید - و زنده زنده به میرتوزکی عزت اندوخته بخدمت عرض مکرر نیز اختصاص گرفت - و پس ازان بداروغگی غسلخانه اعتبار افزود - اما از خویشتن داری و تن آسانی یک ماه و دو ماه بدربار نمی رفت - تا آنکه پیش منصبی ذوالفقار خان نصرت جنگ (که بسرفوجی نام بر آورده همواره در جلدوی مالش اشقیبا و تسخیر قلاع دکن اضافه ها یافته - با وصف آنکه او هم به تکرار اضافه ها بمنصب دو هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار رسیده) در عالم هم چشمی و هم سری نتوانست گوازا کرد - از جا در آمده استغای نوکری نمود - و بران اصرار درزید - بیاد شاهزاده محمد اعظم شاه حکم شد که او را مستمال نماید - شاهزاده هر چند گرم التئانیها بکار بود اصلا فریفته

(۲) در [مآثر عالمگیری] محمد یار ولد اعتقاد خان چهار صدی نو سرفراز شد *

(باب الميم) [۷۰۸] (مآثر الامراء)

و نمره نگشمت - و گفته فرستاد که نوکری من درین مرتبه نیست که به میانجی گوی شما اصلاح پذیرد - شاهزاده بر آشفته در حضور گلهٔ بهیار کرد - پادشاه فرمود که می خواهد که بمکان قلعه بفرستم - چون این خبر بار رسید عرضی نمود که همه مردم را برطرف کرده ام بیجاپور نزدیک است اگر مکانی از مکانهای قلعه مرحمت شود رفته محفوظ بنشینم - بموجب حکم از کلکله بآنجا رفته نشستم - و پادشاه هم متعاقب به بیجاپور آمد (چون ظاهر شد که هیچ گونه دل فہاد نوکری نیست) برخصت دار الخلافہ مجاز گردید *

اتفاقاً در همان ایام پادشاهزاده محمد معظم بجانب اکبرآباد مرخص شده بهم قافلگی ایشان روانه شد - هرگز در راه شاهزاده را ندید - حتی که از پیش خیمهٔ او گذشت - بر نیامد - بشاهجهان آباد رفته بر دو پوستهٔ آزادی و استغنا مشق استقامت می نمود - چند ماهی به بیکاری بر نیامد که بختیاری و اقبال یاری کرد - در سال چهارم سنهٔ (۱۰۰۸) هزار و هشت هجری از پیشگاه سلطنت و جهانبنایی بار سال فرمان صوبه داری دار الخلافہ از انتقال عاتل خان خوانی دامن مقصود بدست افتاد - و چهرهٔ مطلوب بنظر آمد - باضافهٔ پانصدی پانصد سوار بزرگ مدارج منصب

(مآثر الامرا) (۷۰۹) (باب الميم)

سه هزارى دو هزار سوار تصاعد نمود - و در سال چهل و ششم از امل و اضافه بمنصب سه هزار و پانصدى سه هزار سوار و عطای نقاره کوس اعتبار و افتخار نواخته فوجدارى مرادآباد (که جز به نوینان والا مرتبت تفویض نیابد) بانضمام صوبه داري مفوض گشت - و پس از واقعه ناگزیر خلد مکان (چون بهادر شاه از پیشاور بسه منزلی دار الخلافه رسید) منعم خان را (که دران وقت خطاب خان زمانی یافته بود) باستمالت خان مزبور پیش فرستاد - [اگرچه محمد یار خان بقدم اطاعت و انقیاد پیش آمده همن یار خان پسر خود را مع کلید قلعه و نذر مبارکباد سلطنت همراه خان زمان فرستاد - و بایصال هی لک روپیه نقد و هشتاد لک روپیه را نقره آلات (که بجهت سرانجام لایدي گرفتند) تن در داد] اما خود باظهار بیماری خفقان در قلعه فروکش نمود - و پس از جلوس بهادر شاه (با وصف آنکه آصف الدوله آمد خان باقامت دار الخلافه مامور شد) کار نظامت و نگاهبانی قلعه بخان مشارالیه مقرر بود - (چون نوبت سلطنت بجهاندار شاه رسیده - و از لاهور عازم دار الخلافه گشت) او تا اغراباد باستقبال شتافته همان روز در نیمدت آصف الدوله را هم دید - و بحویلی

(باب المیم) [۷۱۰] (مآثر الامرا)

پیش آمده شمس - ذوالفقار خان (که دران وقت وزیر اعظم هندوستان بود) مکرر بدیدنش رفت - و نظر بر رویه او (که هیچکس در حضورش بسلاح نمی رفت) جمدهر از کمر وا کرده رفتی - روزی (که پادشاه محمد فرخ سیر بهم عذائی فتح و ظفر داخل شاهجهان آباد شد) در نفس شهر سرسواری ملازمت در یافته از بیرون قلعه بخانه خویش برگشت - هر چند آمد و رفت دربار نداشت اما بنام صوبه داری گاه بیگاه مقدمات جز باو رجوع می شد - و دران هنگام (که محمد فرخ سیر از تسلط سادات بارهه بجان آمده در صد پیش آمد امرای عالمگیری شد) خانسامانی را از انتقال ثقب خان شیرازی بابرام و سماجت بدو تکلیف نمود - بشرط عدم آمد و رفت دربار قبول نمود - کاه کَیْفَ مَا اتَّفَقَ پیش پادشاه می رفت - و هرگاه بکچهری خانسامانی رفتی فرود نیامده پالکی سواره دستخط میکردی - و برای پالکی ستونها نصب کرده بودند - دیانت دار و صاحب دقت بود - بعد از فرخ سیر هر چند کاره نداشت اما جاگیرش تا آخر عمر بحال بود - در عهد خسرو زمان محمد شاه پادشاه هم در سه مرتبه بطلب باریاب پادشاهی شده - بوقت موعود داعی حق را لبیک اجابت گفت - غیر از حسن یار خان (که در جوانی

(مائرا لامرا) [۷۱۱] (باب المیم)

در گذشت (پسرے نداشت - صاحب خزانه و املاک بود -
و حویلی و داکین بسیار در دهلی داشت - مردم در وجه
کرایه آن مبالغه ها دارند *)

* میر جمله خانانان *

(۲)
عبد الله نام مرد ملائی بود توران زا - کسی بزبانی خون
او نقل میکرد - در ایامی (که در وطن خود بتحصیل علم
اشتغال داشت) (دوزی بر سبیل تفنن با جمعی بسیر باغچه
بیرون معموره رفت - ناگهان فوج اوزبک بآئین تزاری
در رسیده انتشار دران مجمع انداخت - از دیوار باغ
فرود آمده راه هندوستان گرفت - چون زاد سفر همراه نداشت
بتصدیع کلی طی مسافت میکرد - در عهد خلد مکان (که
بدین ملک رسید) ابتدا تعلقه قضای جهانگیر نگر عرف
دهاکه مضاف صوبه بنگاله یافت - پستری قاضی باده عظیم آباد
پتله گردید - و در ایامی (که محمد فرخ سیر به پتله
رسیده بر تخت نشست) از ساز موافقت با مزاج پادشاه
کوک ساخته همراهی رکاب گردید - و پس ازان (که
با جهاندار شاه جنگ نموده فیروزی نصیب شد) از
بمنصب هفت هزاری هفت هزار سوار و خطاب میر جمله
خانانان معظم خان بهادر مظفر جنگ سر بلندی اندوخت *

(۲) نسخه [ب] عباد الله *

(باب المیم) [۷۱۲] (مآثر الامرا)

اگرچه بظاهر داروغگی دیوان خاص و داروغگی دآک داشت
اما بمحرمیت فرق الفرق اختصاص گرفته دستخط پادشاهی
باختیار او قرار یافت - از آنجا (که مغل عجز طبع یک
دفعه باین دولت عظمی (سیده بود) از تسلط سادات باره
(که پیش حسن خدمت خود گفته هیچک را بخاطر
نمی آوردند) بدر حسد زده از جانب آنها یک راه ساخته
به پادشاه میرسانید - و از کشته شدن ذوالفقار خان و
هدایت الله خان و دیگر مردم نام او بسیاست و غمازی
بر آمد - و این معنی باعث کشیدگی خاطر سید عبد الله
خان و حسین علی خان گشته از آمد و رفت دربار پای
کشیدند - سال دوم جلوس محمد فرخ سیر (چون نظم
دکن بامیر الامرا حسین علی خان تعلق گرفت) او برفتن
دکن راضی نمی شد - تا آنکه میر جمله بصوبه دارمی پتته
سرفراز گردیده مرخص شد - و بدانجا رسیده (چون فوج
بسیار و بیش قرار نگاه داشت) از عهده طلب بر آمدن
متعذر گشت - بنابراین سراسیمه شده مخفی در پالکی
پرده دار نشسته روانه حضور گردید - در آن وقت (که در حضور
برهمنی صحبت سادات در داده هر روز به بد مظنکی
می گذشت) پادشاه او را در نداد - ناچار پیش سید عبدالله
خان رفته بعبجز گرائید - او همی بر تزییر نمود - و مردم

(مائراامرا) [۷۱۳] (باب الميم)

نگاهداشتم او از عقب رسیده هنگام تقاضای طلب خود کردند - ناچار خانۀ محمد امين خان بهادر رفته پناه جست پادشاه نظر برفع فساد او بکمی منصب چشم نمائی کرده تعینات صوبۀ پنجاب ساخت - و طاب مردم او از سرکار پادشاهی دهانید - پس از دستگیر شدن آن پادشاه او پیش سادات باره آمده بخدمت مدارت کل چهره عزت بر افروخت - اما مثل سابق اعزاز و وقار نداشت - در عهد فردرس آرامگاه درگذشت - در صوبه داری پتنه از مغلان همراهی او ظلم کای بر رعایا و سکنۀ آنجا گذشت - و خود هم طریقه رحم و مروت و عاقبت اندیشی نداشت - با اینهمه در اجرای کار هرکه با او رجوع می نمود مبارت میکرد *

• مرحمت خان بهادر غضنفر جنگ *

میر ابراهیم نام پسر امیر خان کابلی ست - سال چهل و هشتم جاوس خلد مکان از اصل و اضافه بمنصب هزاره چهار صد سوار علم کامیابی بر افراشت - و در وقت محمد فرخ سیر بفوجداری و قاعداری مانند مضاف صوبۀ مالوه مقرر گردیده به تنبیه و تادیب متهمدان آن زمین پرداخته نام بمردانگی بر آورد - در اواخر عهد پادشاه مزبور [که حسین عالی خان

(۲) همه شهید مرحوم محمد فرخ سیر پادشاه - (۳) نسخه [چ] باو -

(۴) نسخه [۱] پسر امیر خان کابل است •

(باب المیم) [۷۴] (مآثر الامرا)

از دکن روانه دار الخلافه شد (با آنکه او سر راه بود) بذابر
دفور غیرت^۱ یا نظر بوین که پادشاه را از خان مذکور
خوش نمی دانست [بعد از تمارض ملاقات نکرد - حسین علی
خان بعد (سیدن) بحضور او را معزول ساخت - و برای
دهانیدن عمل بمذسوب^(۲) ب نظام الملک آصف جاه (که دران
ایام ناظم مالوه بود) نوشت - آصف جاه ادرا معقول کرده
از قلعه طلب داشت - و چون ردی رفتن بحضور نداشت
بقلعه داری سرورنج و غیره محالات متعلقه صوبه مالوه معین
گردانید - و چون در همان ایام آصف جاه عزیمت دکن نمود
نامبرده هم همراهی گزیده با جمعیت شایسته خود را شریک
ساخت - در جنگ سید دلاز علی خان سرداری دست چپ
بقام او بود - ترددات نمایان نموده خود را برابر هرازل
رسانید - و اکثر راجپوتیه همراهی خصم درانجا کشته شدند - و
در نبرد عالم علی خان نیز مساعی جهیده بکار برده دقیقه از

(۲) در تاریخ ظفری [چون حسین علی خان بقصد دستگیر کردن محمد
فرخ سید از دکن روانه حضور شد - و از آب نرپدا عبور شده متصل قلعه
مادو واقع صوبه مالوه (که مرحمت خان خلف امیر خان کلان بقلعه داری
وفوجداری آن ضلع مامور بود) رسید - مرحمت خان پناهر نوعم ناسازی
مزاج حسین علی خان خود را پیش او نذرانست رسانید - ازانجا که بغض
و مدارت این حرکت در دل حسین علی خان منمکن بود و قتیکه زمانه جام
مرافقت بکام هر دو برادر پیمود جاگیر مرحمت خانرا ضبط نمود - (۳)
یعنی خراجم قلی خان :

زد و خوردن فرو نگذاشت - و پس از فتح از اصل و اضافه
به منصب بنجهزاري پنج هزار سوار و خطاب مرحمت خان بهادر
مغفور جنگ و تقرر صوبه داري برهانپور از همگان تفوق
جست - و با ارادان خاندیس بتنبیه پیش آمده تردرات نمایان
نمود - اما چون فریاد ظلم کارپردازانش به آصف جاه (سید)
عرض نظم خاندیس فوجداري بکلانہ با بحالی جاگیر چهارده لک
روپیہ بنام او قرار یافت - او دلنہاں نشده باستماع استقلال
فردس آرامگاه و برہم خوردن مقدمہ سادات بارہم بحضور
شائفہ چندے فوجداري میواب و پستہر بہ صوبہ داري پتنہ
سرمایہ مباحات اندرخت - و وقت موعود در گذشت - پسرش
بقاء اللہ خان (کہ داماد میوزا محسن برادر ابو المنصور
خان مقرر جنگ بود) مدتہا بنیابمہ خان مزبور حراست
آلہ آباد سرانجام می داد - و در هنگامہ احمد خان بنگش
سرشتہ تحصن از دست نداده قلعه را از تصرف افغانہ
نگاہداشت . *

* مرحوم مجرور محمد کاظم خان مغفور *

جد امجد بلا واسطہ راقم سطور اسم - (چون والد
بزرگوارش میرک معین الدین امانت خان بہ رفقہ رضوان
نقل فرمود) پادشاہ حق شناس قدر دان خلد مکان ہریک از
اخلاف ذی ارماف و منتہبان سعادت توامان آن سقودہ خصال

(باب المیم) [۷۱۶] (مآثر الامرا)

خیر مآل را در خور حال به افزونی مناصب و عطای خدمات کامیاب امایی و آمال نمود - آن نونہال چمن سیادت در ریعان شباب باضافه منصب سرفراز شده نخست به بیوتائی موبه بیجاپور و پستر بفرجدارئی جالذاپور موبه خجسته بذیان بانضمام پرکذات دیگر سرمایہ عزت اندوخت - و دران ایام (۲)
(که سواد برم پوری اقامت جای معمر پادشاهی بود)
بدیوانی دار السلطنت لاهور رخصت یافت - خانہ زاد شناسی و خانہ زاد پوری را دران وقت طرفہ رز بازار بود - گویند (چون دران روزها خان مشار الیہ به بادہ گساری و مہبہ کشی اعتیاد داشت) یکم از نبایر وزیر خان شاه جهانی (که سوانح نگار دار السلطنت بود) در افراد سوانح کشف حال نمود - داروغہ داک آنرا بجنس از نظر پادشاه گذرانید - پس از مطالعہ به ارشد خان یزنہ او (که دیوان خالصہ بود) مستفسر بیان واقع شدہ فرمود - کہ از اولاد امانت خان امثال این امور مستغرب و مستبعد می نماید - اما نگارندہ نیز خانہ زاد است - بعد تاہل (با آن ہمہ تشریح و احتسابی کہ داشت) بہحض حسن ظن بحال پدرش و حقوق نیکوخدمتی آن مرحوم بداروغہ ارشاد شد - کہ در جواب

(۲) در [بعضی نسخہ] برہم پوری - و در [مآثر عالمگیری] برہم پوری

و برہمن پوری - مہی بہ اسلام پوری *

(مآثر الامراء) (۷۱۷) (باب المیم)

بناویسد که هر دو خانه زان اند - نباید که خانه زان در حق
خانه زان چیزهای مستقیم و ناپسند بحضور نویسد *
و [چون شاهزاده محمد معزالدین نخستین پور پادشاهزاده
محمد معظم بهادر شاه (که رهگرایی موبه ملتان بود) وارد
شهر گردید] خان مزبور بادرک ملازمت شاهی شرف اندرز شده
بفراران عواطف و مهربانی و وفور اکرام و قدردانی اختصاص
گرفت - بدو سه روز در خور ساز محبت بمرتبه کرک گشت
و نقش توافق چنان در سمت نشمن که شاهزاده بالکاح و
اقتراح خواهان مرافقت او شد - مکرر استدعای این معنی
بحضور عرضه داشت - از پیشگاه خلانت و جهانبانی دیوانی
موبه ملتان و تتهه و ما یضاف لیهما از بهکر و سیوستان و
غیر آن ضمیمه دیوانی فرج بغام آن راستی منش تقریض
یافت - چون به ملتان شتافت از آنجا (که مزاج طرفین بدوام
تجرع و ادمان شرب آشنا بود) جنسیت علمت ضم گردید -
و اتحاد مشرب خصوصیت افزود - بمجالست بزم خاص و
محرمیت تام امتیاز اندوخت - و با این همه بدستور دیگر
عهدهای آن دولت (که محیی و زهاب مستورات خویش را
در محل شاهی ناگزیر امارت خود می دانستند) با آن (که
یک شبانه روز شاه در باغ حویلی آن بزرگ هم با پرستاران
خاص بطریق سیر قدم فرمود) با رهنف ایما معزز آن امر

(نواب الہیم) [۷۱۸] (مآثر الامراء)

غیر مستحسن نگردید - و در مهم بلوچ (کہ از کارهای دست بستہ شہزادہ بود - و حضرت خلد مکان بدان نازش می نمود) پس ازان (کہ افواج آن بومی مستاصل گردید - و شیرازہ جمعیت آن قوم از ہم پاشید) شہزادہ خواست کہ فوجی با یکے از مقربان بر سر مامن و مسکن آنها تعیین کند - اکثرے ہر باز زدند - آن صدقات کیش بامر ولای نعمت خویش بلا اہمال پا برکاب استعجال گشت - آن طایفہ نیک اعتقاد بمحض ادب سیادت با وجود قدرت و توانائی چہرہ ناشدہ اسباب و امتعہ بجای خود گذاشتہ راہ فرار سپردند - چون از نوشتہ شہزادہ بعرض سلطانی رسیدن بالفزایش منصب و خطاب خانہ ناموری اندوخت - و پس ازان [کہ عالمگیر بادشاہ بسفر ناگزیر عالم بقا شتافت - و شہزادہ بہمراہی پدر عالی قدر] کہ از بلدہ پیشاور بجنگ برادر خود محمد اعظم شاہ (کہ ہر یک بمقتضای وقت سکہ و خطبہ بنام خویش [راستہ بود) رایت عزیمت افراشت] در ملتان خان مشارالہ را بہ نیابت صوبہ داری گذاشت - و پس از عزل (چون بلاہور رسید) ازان (کہ خلد منزل بدکن مترجم شدہ بود) بظاہر دور دست ہا نتوانست سفر گزید - دو سہ سال کما بیش دران بلدہ بہ بیکاری گذرانید - و بے مداخل مخارج زیاد (کہ لازم

درلتمندیها ست (کشید - و آزانجا] که دیانت و امانت
 بخت بصیط به صرافت بی شایبۀ لیت و لیس داشت^(۲)
 و بیشتر ماحصل تپواش بصرف ارباب نشاط و طرب (که
 در منفی از اماناف ان مشاهره یاب بود) در می آمد [
 درین ایام زرے] که از وجوه جاگیر و نقدی پسران (که
 هم منصب پادشاهی و منصب شاهی داشتند) فراهم آمده [
 بمصارف در آمد - و (چون در مقام سادهورا مضاف^(۲)
 سرهند به لامرت پادشاهی و شاهی استسعاد نمود) به تیول آباد
 موبۀ پنجاب و بخشگیری درم شاهزاده (که به جهاندار
 شاه ملقب شده بود) مواد افتخار اندرخت - و بعد
 ازان (که نوبت سلطنت هندوستان به جهاندار شاه رسید)
 اگرچه به منصب چهار هزاری پایه افزای اعزاز گردید -
 اما از استغذای فطری و بی پروا مزاجی و عدم مساس
 به مرسومات زمانه سازان به پیش آمد نوآمدهای ناشناسا
 و کینه داری کورکلتاش خان (که همیشه در پرده دوستی
 کار شکنی ها میکرد) فتح البای از رفاه و مکنت رو نمود -
 بلکه از رهگذر نا قدر دانی و افسرده دلی بقطع سلسله
 آمد و رفت دربار و انقطاع محوری و سلام انجامید - (زرے

(۲) نسخه [۱] لب و لیس - (۳) نسخه [ج] شاه دهورا و در [یعنی

نسخه] شاه دره *

(باب المیم) [۷۲۰] (مآثر الاموال)

در دار الخلافه کُیف ما اَنْفَقُ سر سواري دوچار پادشاه شد -
و سوابق الطاف بر سر پرسش های تفقد آمود آورد - و
از بے کاري و پريشان حالي تاسف و تلهف نمود - و
تعییر و سرزنش (که بایست) بکار کولتاش خان رفت -
تجریز صاحب موبگمی گجرات و لاهور بمیان آمد - آزان (که
ارتشا و کار سازي را روز بازار و میر و وزیر را با داد و ستد
سرود کار بود - و مزاج آن متدین واقعی ازین چیزها
پُر بیگانه) چگونہ در گیرد - آخر کار ناچار بقلعه داری ارک
لاهور بسند افتاد - چند ماه نگذشت که گلہ دیگر شکفت -
و سریر آرائی فرخ سیر رعب افزای دور و نزدیک گشت -
نزدیک بود که بعلت دیرین رفاقت جهاندار شاه دست زد
عتاب پادشاهی شود - پیش آگهی و اشراف قطب الملک
(که چندے در ملتان تعیین بود - و بر حقیقت حال وقوف
داشت) بفریاد رسید - بعرض رسانید که مشارالیه (چون
از اخذ رجر و حیف و میل اجتناب می ورزید) باستمزاج
شاهزاده کارها را به اختیار کولتاش خان وا گذاشته خود
بنامه خورسند بود - لهذا آن بلیه از سر واید - در اواخر
عهد آن پادشاه (چون اعتقاد خان فرخ شاهی بقرب و
منزاع سلطانی اوج پیمای اعتبار گشت) بقدم آشنائی
و سابقه تعارف (که او هم جهاندار شاهی بود) دیوانی

(مآثر الامورا) [۷۲۱] (باب المیم)

ذوبۂ کشمیر (کہ تن آسانان عیش گزین را گوشہ ایست
روح افزا و فضائے سمک دلگشا) بنام آن عشرت گرا نامزد
نمود - [چون ہنگامہ محتوی خان (کہ در احوال میر
احمد خان ثانی ^(۲) نایب ناظم آن صوبہ بتفصیل رقم زدہ خواہ
شدہ) آشوب آمامی آن خطہ گردید] اگرچہ ذوق حالش
در ان چار موچہ بے تمیزی (کہ سفاین احوال اکثر متصدیان
پادشاہی در گرداب خواری و ذمت افتاد) بگذار سلامت
ماند کار پردازان حضور در ذیل اہل خدمات آنجا بہایۂ عزل
در آوردند - پس ازان بدہلی آمدہ سالے چند بہ بیکاری و
بے جمعیتی گذرانیدہ در سنہ (۱۱۳۵) و ہزار یکصد و سی
و پنجم (کہ سن شریف او از عشرہ ششم فراز تر شدہ) روح
پرفروش بفردرس بوزن خرامید *
پسر کلانش غفران مآب میر حسن علی والد ماجد
محرر ادواق در آغاز بہار جوانی (کہ از نوزدہ سالگی
بر نگذشتہ - و ہنوز نہال آرزیش بشگوفۂ مراد نشگفتہ)
در بلدہ لاہور سنہ (۱۱۱۱) ہزار و یک صد و یازدہ ہجری
گل زندگیش بہ آفت خزان اجل برگ ریز گردید - بعد
از پانزدہ روز بیست و ہشتم رمضان این نقش موہوم
بر صفحہ ہستی نمود بے بود نمود - اگرچہ اعمام و برخہ

(۲) - ترجمہ اش عنقریب می آید •

(باب المیم) [۷۲۲] (مآثر الامرا)

ذی ارحام این اضعف عباد در لاهور اند اما بتقریب
در خورد سایر تبار و عشایر در حین حیات جد امجد سال
(که امیر الامرا حسین علی خان بدکن نهضت فرمود)
وارد خجسته بنیاد شده باقتضای آب خورد پانابه غربت
گشوده لنگر اقامت انداخت - و بطول مکث سر مراجعت
نماند - دست از یار و دیار فشانند - و ناگزیر پابند تاهل
گشته رو به ملازم پیشگی آورد - در سنه (۱۱۴۵) هزار و
یک صد و چهل و پنج هجری از جناب نواب آصف جاه
بدیوانی صوبه برار سرفروزی یافت - آن نسخه برهم خورده
را نوخط شیرازه رونق گردانید - و آن گل پژمرده از هم
ریخته را به آبیاری سعی از سر نو برنگ و بو آورد - حسن
تمشی و نیکوکار گذاری بر روی روز افتاده بر زبان حق
ترجمان آصف جاه گذشت - که کارهای فلانی نمک دارد *

[چون دزان هنگام (که والاتبار گردون وقار عالم مدار
عالمیان استظهار نواب نظام الدوله بهادر ناصر جنگ دام اقباله
باقتضای وقت بست و گشاد دکن پیش گرفت) حسن
اتفاق نگارنده اخبار را هم بارزنگ آباد کشید] بتلثم بساط
فیض مناظ آن جوان بخمت جوان همت ابواب کاهرانی بر
رخ عقیدت خویش گشود - (هرگاه سابقه رأفت ایزدی
بدستیاری یکم از یا نشستگان گوشه خمول گرآید - در روشن گر

(مآثر الامرا) [۷۲۳] (باب المیم)

تقدیر آئینه روشناسی یکی از پشت بدیوار ماندگان گمنامی را
بر زاید (هرآئینه مودات ظهورش شکرخانه جلوه شهون
آراید - چنانچه بے سلسله جنبانی احدی آن والا قدر
بے هنری مرا بهر بر گرفته مشام بزدگی ام را از شمامه
اطاف خاص معبر گردانید - و بدرجه قرب و اعتبار بلا شریک
و سهیم بر آردی بمصاحبت و محرمیت فوق الفوق اختصاص
بخشید *

(چون حصول هر امری در حلول وقت بود) بعد از
چند بدیوانی دکن و نیابت دیوانی و خانه سامانی
سرکار آصفجاه متعلقه آن مملکت ممتاز فرمود - بسپاس داری
آن نطق هواخواهی و خیرسگالی بر میان کار دانی و
کار شناسی بسته کاربند کارهای ماموره گردید - و باحیای (سوم
نیایان خویش ارتشا و پاره ستانی) که اهل روزگار حق السعی
گویان حلال تر از شیر مادر دانند) از قامر خاطر یک قلم
قلم انداز کرده حرام و نازرا تر ساخت - ظاهر اسمت که
فرا گرفتن این ملکه رضیه بخوف و خشیم آهی بس نادر
و کم یاب - بیشتر در اختیار آن جز استرضای خاطر آقا و
مزید التفات او (که مستجلب جاه و افزایش قدر است)
منظور و متصور نیست - آن هم درین دور فاسد وجود عنقا
گرفته اسمت - از مد یکی اگر باین صفت متحلی سم در

(باب المیم) [۷۲۲] (مآثر الامراء)

ذی ارحام این اضعف عهد در لاهور اند اما بتقریب
در خورد سایر تبار و عشایر در حین حیات جد امجد سالی
(که امیر الامراء حسین علی خان بدکن نهضت فرمود)
وارد خجسته بنیاد شده باقتضای آب خورد پائانه غربت
گشوده لنگر اقامت انداخت - و بطول مکث سر مراجعت
نماند - دست از یار و دیار فشانند - و ناگزیر پایند تاهل
گشته رو به ملازم پیشگی آردند - در سنه (۱۱۴۵) هزار و
یک صد و چهل و پنج هجری از جناب نواب آصف جاه
بدیوانی صوبه بوار سرافرازی یافت - آن نسخه برهم خورده
را فوخط شیراز رونق گردانید - و آن گل بزمرد از هم
ریخته را به آبیاری سعی از سر نو برونگ و بو آردند - حسن
تمشی و نیکوکار گذاری بر روی روز افتاده بر زبان حق
ترجمان آصف جاه گذشت - که کارهای فلانی نمک دارد *

[چون دران هنگام (که والاتبار گردون وقار عالم مدار
عالمیان استظهار نواب نظام الدوله بهادر ناصر جنگ دام اقباله
باقتضای وقت بسمت و کشاد دکن پیش گرفت) حسن
اتفاق نگارنده اخبار را هم بادرنگ آباد کشید] بتلثم بساط
فیض مناظ آن جوان بخمت جوان همت ابواب کامرانی بر
رخ عقیدت خویش گشود - (هرگاه سابقه رأفت ایزدی
بدستیاری یکم از پانشتگان گوشه خمول گرآید - و درشن گو

(مآثر الامرا) [۷۲۳] (باب الميم)

تقدير ائینه روشناسی یکی از پشت بدیوار ماندگان گمناهی را
بر زاید (هر آئینه مودات ظهورش شکرخانه جلوه شهود
آراید - چنانچه بے سلسله جذباتی احدی آن والا قدر
بے هنرمی مرا بهنر بر گرفته مشام بزدگی ام را از شمامه
اطاف خاص معنبر گردانید - و بدرجه قرب و اعتبار بلا شریک
و سهیم بر آورده بمصاحبت و محرمیت فوق الفوق اختصاص
بخشید *

(چوک حصول هر امری در حلول وقت بود) بعد از
چند بدیوانی دکن و نیابت دیوانی و خانه سامانی
سوار آصفجاه متعنه آن مملکت ممتاز فرمود - اسپاس داری
آن نطق هواخواهی و خیرسگالی بر میان کار دانی و
کارشناسی بسته کاربند کارهای ماموره گردید - و باحیای رسوم
نیایان خویش ارتشا و پاره ستانی (که اهل روزگار حق السعی
گویان حلال تر از شیر مادر دانند) از قلمرو خاطر یک قلم
قلم انداز کرده حرام و نازرا تر ساخت - ظاهر اسمت که
فرا گرفتن این ملکه رضیه بخوف و خشیت الهی بس نادر
و کم یاب - بیشتر در اختیار آن جز استرضای خاطر آقا و
مزید التفات او (که مستجلب جاه و افزایش قدر است)
منظور و متصور نیست - آن هم درین دور فاسد وجود عنقا
گرفته است - از صد یکی اگر با این صفت متحلی است در

(باب الہیم) [۷۲۴] (مآثر الامرا)

اوقات زمان بنادانی و سفاهت منسوب است - الحمد لله

کہ اینجا غرض اخیر مفقود - چہ این متبوع والا اقبال ما

(کہ باتباع شریف وی سرمایہ سعادت می اندوزیم) (۲)

علو ہمت آفتابے سمت منیر (کہ پرتو تربیتش عام) و

از فرط عطا سحابے سمت بے نظیر (کہ فیض انعامش تام) -

مگر عقل شامل کیش محض بحکم حیای کاری (کہ ازان چشم

دوچار نشود و سر بالا فتواند شد) (۳) اجتناب واجب شمرد - (۴)

اختیار افتاد * * بیت *

* سر بالا نتواند ز خجالت کردن *

* همچو قلاب کسی را کہ گرفتن ہنر است *

و پس ازان (کہ زمانہ رنگ دگر ریخت - و آن گرامی

نژاد نیک اندیش بمصلحت سنجی خرد گوشہ انزوا گزید)

[چنانچہ ذیل احوالش مفصلاً بدان ارتسام یافتہ] این رہین

امتدان بجانبہ محبت دست از این د آن برداشته چون

سایہ با شخص ہم قدمی نمود - و بجرعہ می شیرار کام

و دہان وقت را بکلارت می ادرن * * بیت *

* جائے کہ تخت و افسر جم میرون بباد *

* گر غم خویش خوش نبود بہ کہ می خویشیم *

(۲) نسخہ [ج] می اندوزم - (۳) نسخہ [ج] سر بالا - (۴) نسخہ

[ب] واجب شمرده اختیار افتاد *

(مآثر الامور) [۷۲۵] (باب المیم)

روزے چند در نذج عزامت فراغتہ مهیا و عافیتے مستوفی
داشتم - و می گفتم * بیت *

* ما گوشه را نه بهر قناعت گرفته ایم *

* آن پردری بگوشه خاطر رسیده است *

باگاہ فلک رشک گین بحال خویش نگذاشت - و
پا بدامن کشیدگان را سر نکوه و مکررا داده از روضه عبهر
بود - اکثرے را درین نقل و تحویل بازوی همت بستستی
گوائید - و پای عزیمت بسنگ آمد - نفسے چند بر فیماوردیم کہ
بے راه روی کردن اهل عجزار براہ پیگار سراسر خسار انداخت -
(۲)

و دران روز ہم بدستور هر روز با سردار مرادف فیل
بود - (چون معامه فزونی شد و زیان کاری بهزیمت متمثل
گردید) سران و سرخیلان به محوطه (کہ قریب ناردنگاہ
بود) در آمدند - جز فیل آن عالی نژاد (کہ آنهم بسر
رہگذران چار دیوار رسیده) دیگر دران عرصه نماند - ازین
تمائاتی کارگاہ تقدیر استفسار برفت کہ چه باید کرد - گفتم
غیر ازین (کہ درین پناه جا) کہ بے پناهی بهتر ازانست)
خود را نشانه گولہ و بان هر چهار سمت باید ساخت - و
رایگان جان در باخت [سوردے متخیل نیست -] آن قوی دل
تیز فکر ازین حرف خود را بمیدان کشید - و دید کہ

(۲) نسخه [ج] سراسر خار - (۳) چنانکہ در صفحه ۱۸ از جزو اول ذکر یافته *

(باب الميم) [۷۶۲] (مآثر الامرا)

فيل نشينان مقابل او را تنها ديده جلوريز اند - از
راد مردی يکه و تنها فيل خود را بهمان سمت تيز راند -
آنها بمشاهده اين حالت لب بآفرين و تحسين گشوده دست
از آريز و ستيز باز داشتند - و حلقه وار درميان گرفته بدان
هيأت بجانب آصف جاه پی سپر گشتند - قدمه چند
باقی بود که برخی ناموس پرستان شمشيروها آخته ازان محوطه
برآمده برق آسا خود را رسانيدند - ^(۲) چون وقت از دست رفته
(هر چند آن دلار پُردل و محرر اوراق بدرشتي ممانعتها
نمود) جز ايکاش طرف ثاني هيچ نيفزود - ناچار بمقتضای
حزم و احتياط ازان سو دست و بازو به تير باران برگشاده
همانجا باز داشتند - از نيرنگی تقدير در جنگ سالم مانده
در صلح زخمه برداشتيم - ناگاه دران شورش بی تمیزی ارباشه
چند تيغها علم کرده بمن (د آوردند - و حمله ميکردند - باواز
عمده^(۳)) که چرا خويشتن را بکشتن ميدهي) متذبه گشته
خود را از فيل برتافت - چون حفظ آهي وقايه بود بجانب
حلقه فيلان (که دم و خرطوم باهم پيوسته بود) افتادم - معاً
عمده ديگر بهواداري آن سامي مرتبت را نيز بر فيل خون
گرفته از آشوبگاه بر آورد - و شعله بلند شده فور نشست -

(۲) نسخه [ب] رفته بود - (۳) و او حرز الله خان نويره سعد الله خان

است که در صفحه ۱۹ از جزو اول مذکور شده *

(مآثر الامورا) [۷۲۷] (باب المیم)

دران آذازگی و محرومی آشنائی دوچار شده بخانه متهور
خان مرحوم (که احوالش نگاشته خامه شد) رهنمونی کرد -
هرچند از وقوع این حرکت غیر مرضی بعقوبت ها شایان تر
بودیم لیکن حلم آصف جاهلی (که آیه ایست از آیات
الهی) در کتاب گاه پاداش بسلب منصب و جاگیر اکتفا
(۲)
فرموده بر ما چند کس بضبط خانه نیز افزودند *

اگرچه در عالم وهم و خیال مهالک بسیار بود اما
لله الشکر ممنون گوشه عزلت که ناشنیدنی ها بگوش
نخورد و ناشنیدنی ها بنظر در نیاید * * بیت *
* ای گوشه عزلت ز تو آب رخم افزود *
* نشناسم اگر قدر تو در بدر افتم *

همین عزلت است که باعث تالیف این نسخه شده -
(۳)
و اشاره در دیباجه بدان رفته - تا لطیفه غیبی در نماید -
و فضل لاریبی رخ کشاید - و شغل دلخواه بدست افتد -
بدین مشغله دلکش در رفع بیکاری میکوشم - پیداست که
کلمه نوبسی و لاطایل کوئی بیش نیست - چون طبیعت را
از آفت تعطیل میانمت نموده و از هجوم افکار ردیه باطله
باز داشته مقید وقت افزاده چه توان کرد که بطالت

(۲) نسخه [ج] اکتفا فرمودند و بر ما الخ - (۳) چنانکه در صفحه ۱۹ از
جزو اول گذشته *

(باب المیم) [۷۲۸] (متأثر الامرا)

و عطامت بامتداد کشید - شش سال قریب باختتام (سید) *

* بیت *

* خمیازه سنج تهمت عیش زهیده ایم *

(۲)

* می این قدر نبود که زنج خمار ماند *

اگرچه چنده بدولت آن از کشاکش روزگار زود گسل

پوشکن به امن آباد جمعیت آریده * * بیت *

* هرکه در کار است گردون میزند بر یکدگر *

* وقت آن آمد که بیکاری بکار آید مرا *

باز هم از اقتضای مزاج منصورى [که انشراح او بجنبش

باز بسته اند (که هر قدر حرکت فزون تر آثار فراوان تر) -

آب بآن لطافت از دیرایستادگی کثافت پذیرد - دل تا

کی بستوه نیاید [سر اظهار نداریم * * بیت *

* ما را زبان شکوه ز بیداد چرخ نیست *

* از ما خطه بهر خهوشی گرفته اند *

چون دنیا را به امید خورده اند در آرزو عیب نیست *

* مصرع *

* شاید شب ماهم سحرے داشته باشد *

نعم عسرے میان دو یسر واقع شده - و سیاهى لیل را

(۲)

سپیده ماه صبح در پی است * * بیت *

(۲) نسخه [ج] آن قدر - (۳) نسخه [ب] سپیده دم صبح *

(مآثر الامراء) (۷۲۹) (باب الميم)

* نقاب چهره اميد باشد گرد نوميدی *

* غبار دیده يعقوب آخر توتیا کرد *

خداوندا حوصله مباشرت اسباب نیست - و بے اسباب
هیچ کار را فتح باب نی - اندک کار این بیچاره را از
دایره اسباب بیرون نه - و اگر بے سبب نکنی سبب را
بر ما اسان کن - و ما را بما مگذار - و آنچه تو مستحق انی
پیش آر - الہی هرچه از ما بتو رسید اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ - و هرچه
از تو بما رسید اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ - اَللّٰهُمَّ کَمَا اَنْعَمْتَ فزِدْ - وَ کَمَا
زَدَدْتَ فَاَدِمْ - وَ کَمَا اَدَمَمْتَ فَبَارِكْ - بِحَقِّ الْحَقِّ وَاٰهْلِہٖ وَ صَلِّ
عَلٰی مُحَمَّدٍ وَ اٰلِہٖ *

• مبارز خان عماد الملک •

خواجه محمد نام در آران ميا و طفلي بهمراهی والدہ
ماجدہ از مواد و موطن خویش باخ (هگرای هندوستان
گردیده (چون بگجرات پنجاب منزل گزید) او را بخدمت
شاه دولہ مشہور (کہ درویش صاحب تصرف بودہ - و
سکنہ پنجاب را عموماً بدر اعتقاد است) بردند - آن
بزرگوار مؤدہ رسان دولت و اقبال آن نونہال گشتہ پارچہ
از مابوس درویشانہ خود بار بخشید - و پس ازان (کہ
یا بسن رشد و تمییز گذاشت) جولانی عرصہ تلاش روزگار

(۲) نسخہ [ب] فہم الباب - (۳) نسخہ [۱] جولانی تلاش عرصہ روزگار *

(باب المیم) [۷۳۰] (مآثر الامرا)

گردیده در آغاز شباب برفاقت میرزا یار علی (که با کم منصبی جای بسیار در مزاج پادشاهی داشت) پیوست - میرزا کاغذهای دستخطی خود را حواله او میکرد و کارها از او میگرفت - تا آنکه به شیرازه بندی التقات میرزا نسخه احوالش بجمعیت گرائید - و بمنصب پادشاهی سرافرازی یافته چندی به پیشدستی بخشیکری سیوم مامور شد - پس ازان به نیابت سردار خان کوتوال نامه و شهرت اندوخت - در همان هنگام صبیحۀ عنایت الله خان (که از اکابر کشمیر است) بعقد ازدواج خویش در آرد - چارچمن حالش طراوت دیگر گرفت - و جویدار دولتش شانابی تازه یافت - بافروزی منصب چهره اعزاز افروخته بتفویض بخشیکری سرکار پادشاهزاده محمد کام بخش فرق اعتبار بوافراخت - در ایام محاصره قلعه پرناله با فوج شاهزاده میر مورچال بوده - پس ازان بفرجدارمی سنگمیز (که محال خالصه مقرری خجسته بنیاد بوده) نامزد شد - در آزای حسن تردد و کردانی بخطاب امانت خان تحصیل ناموری نمود - و در سال چهل و هفتم فرجدارمی بیضاپور (که بیست و چهار گروهی اوزنگ آباد است) ضمیمه شده بعطای فیل کامیابی افزود - و در عهد خلد منزل بمتصدیکری و

(۲) نسخه [ج] پیشدستی و بخشیکری - (۳) نسخه [ج] سنگمیز .

فرج‌داری بندر مبارک سورت ممتاز گشته عذان عزیمت
بجانب مقصود منعطف ساخت *

(چون خان فیروز جنگ ناظم صوبه گجرات بسفر
دارالقرار بنه بر بست) خان مزبور برسم یلغار خود را
به احمد آباد رسانیده بضبط خزانه و کارخانجات او پرداخته
حفاظت و حراست آن الکه وسیع وجه همت گردانید - از
پیشگاه خلافت و جهانبانی بافزایش منصب و صاحب صوبگی
گجرات پایه افزای امارت گردیده کله گوشه مباحثات بر ارج
افتخار رسانید - (چون نوبت فرمانروائی بجهان دار شاه
سید) آن صوبه بد سریلند خان قوار یافته بوسیله کولکٹاش
خان خانجهان نظام ولایت مالوه بعهدہ خان مذکور مفوض
شد - پس از وصول بارجین (که حاکم نشین آن صوبه
اسم) با رتن سنگه چندرات زمیندار (ام پوره) که در عهد
عالمگیری بر سر وطن مسلمان شده باسلام خان مخاطب گشته -
درین ولا بذابر دهن و سستی سلطنت خیال سری و سرداری
بدماغ بے مغز خود زده داده و انبوهی فوادم آوردہ بتصرف
محالات پادشاهی دست تجبر افراشته بود [اگرچه مشهور
این اسم که ذوالفقار خان بذابر نغاقی (که با کولکٹاش
خان دشم) براجہ اشاره نمود که خلل انداز عمل خان

(۲) نسخه [ج] آن الکه وسیع وجه همت خویش گردانید *

(باب المیم) [۷۳۲] (مآثر الامراء)

مذکور شود - تا بدنامی این بد نقشی بحال مربعی او عاید
گردن [نخست پیام های صلاح آمیز بر گزارد - ضعیف الاسلام
شدید العذاب از فرط نخوت و استکبار سر از قبول آن باز زده
در مخالفت استبداد نمود - و دلیر خان روهیله را (که
از مشاهیر جماعه داران آن صوبه بود) با فوج بسیار بر
قصبه سازنگپور فرستاده عبدالرحیم بیگ تهنه دار آن جا را
برداشت - و جمعی کثیر را ماسور و مقتول ساخت - خان
شهامت نشان از حمیت رسا و غیرت بجای زیاده برین تاب
ستم شریکی آن جهالت کیش نیارده با جمعی (که همگی بسه
هزار سوار ^(۳)) بعزیمت رزم و پیگار بگام سرعت ره سپر
گردیده در حوالی آن قصبه (که بیست و سه کروهی
ارجین اسم) یسال بر آراسته آماده جدال گشت - آن
ادبار پوره با بیست هزار سوار [که اکثر افغانان نامی بودند
مثل دوست محمد روهیله (که هنوز رگ و ریشه زمینداری
دران مرزبوم ندوانیده) با سه چهار هزار سوار نوکری میکرد]
میدان جلادت را بپای جرأت پیمونه هر سه طرف خان
مذکور را بسه فوج فرو گرفت - تا زنده دستگیر نماید - پس
از انداختن بان و تفنگ (که آتش افروز رزم و جنگ
اسم) نیران قتال اشتعال یافت - و کار کشش و کوشش

(۲) نسخه [ج] آن ضعیف الاسلام الخ - (۳) نسخه [ب] میرصید .

(مآثر الامراء) [۷۳۳] (باب الميم)

بالا گرفت - درین اثنا نسیم از مهبّ عنایت ایزدی وزید -
و شاهد ظفر جلوه نمود - بعد از فتح شخصه راجه را
در معرکه افتاده دید - سرش بریده آوردن - ظاهر شد
(که هنوز زنده خورد گرمی داشت) که در سلک توپ خانه
گولۀ رهنگله بدر رسیده از پا در آمد - خان اقبال نشان
گرانبار غذایم گشته بهم عنایت نصرت خواست که بنهب و غارت
رام پوره وطن آن شقی توجه گمارد - زنش بضعیف نالی
در آمده از ارسال پیشکش ازان عزیمت باز داشت - جهاندار
شاه بارسال فرامین تحسین و عطای خطاب شہامت خان
مشمول عواطف بیکران گردانید *

در آغاز فرمانروائی معتمد فرخ سیر بار دیگر صوبه داری
گجرات نامزد او شد - در هفته از حکمرانی او منقضي
نگشته بود که ایالت آنجا به دارن خان پنی^(۲) اختصاص
گرفت - و خان مذکور بخطاب مبارز خان و تقرر صوبه داری
حیدرآباد درجۀ امتیاز پیموده (خش عزیمت بجانب مقصود
راند - دوازده سال کما بیش دران مملکت طولانی وسیع
به مفسد گزائی و مطیع نوازی گذرانید - سرکشان گردن تاب را
از پا در آورد و ریاءامی مالگذار را باستمالک و دلاسا بنواخت -
از قطرہ و پویہ دمہ نمہ آسود - و پیوستہ ازین سر تا آن سر

(۲) نسخه [ب] دارن خان پنی - و در [بعضی نسخه] پنی .

(باب المیم) [۷۲۴] (مآثر الامرا)

ولایت سایر و دایر می بود - اگرچه زیاده بر سه هزار سوار نگاه نمی داشت اما فوجهای گران مرهته را باویز و ستیز نمایان آرد؛ دشت فرار می ساخت - یکی از اشقیای (هرگاه بصرهد او قدم گذاشت) سرچنگ مستوفی خورد - و هر مرتبه (که اراده دست انداز آن دیار نمود) ضرب دست او دیده بتنگ پا جان بدر برد *

دران هنگام (که امیر الامرا حسین علی خان ناظم دکن شده آمد) خان مزبور بآهنج ملاقات به خجسته بنیان رسید - امیر الامرا پس از آن (که شخصیت او دریافت) باندازه قدر و منزلتش ساوک پسندیده نموده مقضی المرام بتعلقه مرخص گردید - و (چون آصف جاه کمر دولت خواهی خسرو زمان محمد شاه پادشاه بر میان عقیدت بسته از مالوه بدکن افتراض نمود) از آنجا (که خان مشارالیه بمراسلات زبان مرافقت داده بود) از حیدرآباد روانه شد - بعد از آن (که آصف جاه از جنگ مخالفان را پرداخته بارزنگ آباد اقامت داشت) (رسید به ملاقات چهره مزید اخلاص افروخت - و از طرفین تجدید موافقت یکجبهتی باتفاق بمیان آمده بتجویز منصب هفت هزارگی هفت هزار سوار و خطاب عماد الملک لوی شادکامی افراخت - قضا را درین اثنا سادات) (که از

(مؤثر الامرا) [۷۳۵] (باب المیم)

بیم کین توزی آنها شبیه نمی غزودند (۲) بروز خود نشسته راه ناکامی سپردند - و خلشها بالکلیه مرتفع گشت - خان مزبور تمهید شادی بسرها برانگیخت - و جشن طوی و سور برآست - دران ایام آصف جاه رفتن حضور بخود تصمیم فرمود - با آن (که صوابدید آن خان دور بین نیک اندیش نبود - و ممانعت ها نمود) اتفاقاً بکتل فردا پور رسیده برخی رجوع افامند دکن (ججان پیدا کرده برگشت - و در تصویب رای خان مبارزت نشان نامه نوشت - و این بیت معنون ساخت *

* بیت *

* آنچه در آئینه جوان بیند *

* پیر در خشت کهنه آن بیند *

(۳) پس ازان به مشورت و کنگش یک دیگر آصف جاه فتح جنگ بجانب ادرنی رو آورد - از سران و افغانان جنوبی (که از دیرباز خلیع العذار گذرانیده زرها اندوختند) پیشکش معتمد به در خواست - آن خان مزاج شناس (زنگار نخست بتعلقه خود شتافته از انجا) که بایسته بجمعیت و ملائمت رسیده (ب افزایش شد) با معدود آمده ملحق گردید - چون صرفه خویش ندید [که سرداران آن طرف دستمال

(۲) نسخه [ب] نمی غزود - (۳) نسخه [ج] پس ازان (که

بمشورت) از سران الخ *

(باب الميم) [۷۳۶] (مآثر الامراء)

تحمک شده هرچه گویند بتن بردارند (چه خود از همان
آبخور آب می خورد) با هم یکتائی^(۲) ورزید - آنچه مطمح
نظر فتح جنگ بود صد یک آن بظهور نیامد - (اگرچه
بمقتضای وقت بظاهر ناخوشی بروز نکرد - و گود شکافته
نشد) اما باطن ها غبار آلود گشت - ازان هنگام او و دیگر
حکام جنوبی مطلقاً دل از بازپرس برداشته محال سیکاکول^(۳)
(که خالصه بود - و دست هر داشته گاهی ازان داخل خزانه
میکرد) با دیگر محالات آن صوبه بطریق تملک متصرف
گشت - و چون نواب فتح جنگ بحضور شتافته مسند آرای
وزارت گردید هنگام پذیرائی بمناسب او و پسران و همراهانش
کمی و نقصان بعمل آورده بازخواست^(۳) ز خالصه فیز بوکیاش
نموده کارش زبانی کرد - و ذخیره خاطر بیرون انداخت -
و هرگاه تجویز نظم کابل بمیان آمد بطل سبحانی عرض کرد
که برای این کار به از مبارز خان دیگری نیست - در پرده
دوستی میخواست کارش بسازد - و پس ازان (که عوض
دکن مالوه و گجرات ضمیمه وزارت بآصف جاه مقرر شد)
ازین (که بیگانه صوبه دار شود - بهتر است که مبارز خان
باشد - فیما بین حقوق اخلاص در غایت متحقق است)^(۳)

(۲) نسخه [ب] ورزیده - (۳) نسخه [ج] سیکاکول - و در نسخه [ب]

سیکاکول - (۴) نسخه [ج] که فیه این *

(مائرا امرا) [۷۳۷] (باب المیم)

به پادشاه هم عرض نمود . و مشار الیه را هم بتکرار
نوشتم و خواند برین پله آورد . اما درین ضمن عنایت الله
خان خورش (که در حضور خان سامان و نایب وزارت
بود) باشاره خاقان زمان او را بالغ سبز نموده تطبیع
زیاد کرد . و درغن قاز مالیده امید واریها داد . خان مزبور
با وصف پی بر کردگی و کهنه تجربگی از جا در آمده به
آن (که استصواب نواب فتح جنگ در میان باشد)
از روی فدویت و نمک خواری انقیاد او امر پادشاهی را
بخود مصمم گردانید . در محاصره گدهی پهلچری (که نزدیک
مچهلی بذر است - و آبا را زمیندار مفسد پیشه آنجا
متحصن گشته در جنگ و پیگار دان دلیری و دلاری میداد)
شش هفت ماه گذرانیده بود که فرمان صوبه داری دکن
رسید . خان مزبور چندی دیگر صرف اوقات بران قلعه
نموده بمصالحه آنرا گرفته علم معارفت بحیدر آباد افراخت *
چون افغانان جنوبی درین امر نیز سلسه جنبان بودند
بهدار خان پنی فوجدار کرنول و ابوالفتح پسر عبد النبی
خان فوجدار کرپه و عبد المجید خان نبیره دلیر خان و
متبنای او علی خان و از جانب سعادت الله خان فوجدار

(۲) نسخه [ج] پهلچری و در [بعضی نسخه] پهلچری - و در [بعضی

جا] پهلچری و پهلچری هم آمده - (۳) نسخه [ج] کرپه .

(باب المیم) [۷۳۸] (مآثر الامرا)

کرنائک غالب خان پسر امیر ابوطالب بدخشی با فوج
شایسته رفیق گشته در عین برشکال از متصل ناندیر عبور
آب گنگ کوتمین نموده در سواد اوندیه (که پرگنه ایست
از سرکار باسم بالا گهاک برار) خواست موسم باران بگذراند -
درین ایام نواب فتح جنگ آصف جاه (که بنا بر ناسازی
مردم حضور بتقریب شکار بر آمده بود) باستماع انتشار
مرهته در مالوه از منزل سورون^(۲) گذار گنگ بهاگیرتی روانه
آن صوب گردید - پس از اخراج اشقیا از قریب ارجین
برگشته به پرگنه سهور (که متصل سورونج است) رسیده بود
که خط محمد عنایت خان بهادر از خجسته بنیاد در (سید -
[که باغواهی مردم درر انداز حضور و تحریک افغانان جنوبی
مبارز خان صوبه داری دکن قبول کرده بوصول فرمان عازم این
طرف است - و از فحوای مشورت اینها چنان مستفاد
می شود که بعد از دخل صوبه داری با عساکر دکن متوجه
مالوه شود - و جمعی از حضور هم تعیین گردند] با خدام
تکالیف ما لایطاق درمیان آرند - که هم سر پیچیدن متعذر
و هم گردن نهادن متعسر باشد - در همین اندیشه خط وکیل
مبارز خان بدست افتاده (آنچه زبانی عنایت الله خان

(۲) نسخه [ب] سورون - و در [بعضی نسخه] سورون - (۳) نسخه (ج)

(مآثر الامراء) (۷۳۹) (باب المیم)

نوشته) مقومی مضمون مرقوم محمد عنایت خان بوده لا محاله
موهوم مجزوم آمد - عطف عنان بجانب دکن نمود - و
بپای استعجال (ه سپر گشته در شهر ذی قعدة سال ششم
محمد شاهي داخل خجسته بنیاد گشت - و بر سبیل
اتمام حجت نخست مواعظ و تحذیر از سفک دماء مسلمین
بر نوشت - خان شہامت منش (هر چند که کار کَیْفَ مَا انْفَقَ
بدین مرتبه رسیده بود) دل بای دادن و برگشتن شایان
سری و سرداری خود (که از مبارز پیشگان روزگار بود)
ندیده (خصوص در عالم نوکری این خام خیالیها کے در خور
نام و زبندہ شانش باشد) سر از مواعظ غرض آلود بپچید -
و مستعد رزم و پیگار گردید - آصف جاہ نیز باتفاق باجی
راو وغیره مرہتہ با شش ہزار سوار استقبال نموده (چون
به برگنہ چار تہانہ رسید) خان قضا گرفتہ اجل رسیده با فرط
جلادت و کثرت تجربہ بگفتہ جمعے غلط بین بارادہ ظفر نگر
(کہ آلتہ غامی بہادر خان اسمت و آبادی افغانان) باندیشہ
آن کہ (بایاغار و شبگیر بدان تصبہ رسیده دمہ آسایش
نگرفت - و یکسر به اورنگ آباد شتافت) از دو حال
خالی نیست - مخالف اگر از راه اضطراب تعاقب سر
می کند توپخانہ (کہ نازش ادہ بہ پشت گرمی آنست)
نمی رسد - جنگ دلخواہ ماسکت - و اگر توپخانہ را نگذاشت

(باب الميم) [۷۴۰] (مآثر الامرا)

بدیر خواهد رسید - تا آن وقت قبایل و خزانه سردار و
زه رزاق مردم فوج با شهر (که پای تخت است) بدست
آورده آماده نبرد می شویم - از آب پورنا (که فرود آمده
بمقابل ده دوازده کوهی (سیده بود) برگشته باز غبره نمود -
بدانست که انحراف از حریف رو برو در هندوستان ده
نقد فرار بر خویش بستن و شهره غلبه بخصم (دا داشتن است -
في الواقعة محرر این سطور همراه آصف جاه بود - همان (۲)
رعب و مهابتش از دلها پاک رفت - و احتمال فتح او
(که یقینی اکثر بود) مرجوح گشت - بل بیم زدگی
و گریختن خاطر نشین که و مه گردید - نذر مبارک باد از
نظر سردار گذشت - موزون طبعان تاریخ ها فکر کردند -
شخصه تاریخ غریب بهندی یافته منظوم نموده * ع *

۱۱۳۶

* در گیا مبارز خان *

ماده آن تاریخ است - بالجمله هنگام عبور برخی پیش قدمان
بزرگ و کار طلبان قرآنی طرف فتح جنگ در رسیده دستبرد
سترگ نمودند - داروغه توپخانه او با جمعی از پا در آمد - آنها
بدان بزند نموده بالختی از مرهته به برگی گری و فزائی
در آمده حریف را از یلغار برداشته قطع دو قدم راه بدشواری
(۳)

(۴) چنانکه در جزو اول صفحه ۲۱ مذکور شده - (۳) نسخه [ج]

برداشتند - و قطع الخ *

(مآثر الامراء) [۷۴۱] (باب الميم)

انجاميد - ناگزير بقصبه شکر کهيرله بهير و بنگاه بر تافته^(۲)
خود با مردم جنگي برون ايستاد - اما اين انفکاک و افتراق
بدو شبانه روز کشيد - بعلمت بے چيزي (که همه باسب
و قمچي ماندند) طرفه سعويت بر مردم گذشت - که
بدتر از مردن بود - بيست و دوم محرم سنه (۱۱۳۷)

یک هزار و یک صد و سي و هفت هجري ثلثه از روز
جمعه مانده با کمتر از ده هزار سوار بجانب فتح جنگ
(که در فوج مرتب ساخته يکے بسردارچی خویش و ديگرے
بسرچی عضد الدوله عوض خان بهادر دو گروهی قصبه
مذکور صف آرا بود) روان شده بدست راست عوض خان
(که طرف يمين آصف جاه بود) سبک عنان گرديد - ناگاه
نال (که در سیه لایش آدم و جانور تا سينه فرود ميرفت)
پيش آمد - ناچار سررشته يمل گسيخت - و ده برهم
خورد - طرفه چپقلش بهم رسيد - اگر اسب چراغ پا
مي شد از تنگی جا همان قسم راه ميرفت - و اگر سوار
مي افتاد بزمين نا رسیده میان دو کفل و دو سر اسب

(۲) نسخه [ب] سکر کهريه و در [بعضی نسخه] سکر کهرله - اما در
[تاريخ مظفري مرقوم است که] نظام الملک بعد از اجازت بادشاه مسافتي
نورديده جانب دکن عنان بر گردانيد - و بر جناح استعجال خود را بدانجا
رسانيد - مبارز خان بمقابله پيش آمده بيست و سيوم محرم سنه ۱۱۳۷
در شکر کهيره جنگ صعب اتفاق افتاد *

(باب الميم) [۷۴۲] (مآثر الامور)

بند نشته بالا بالا (ه) مي پيمود - آخر مردم جرانغار
براه افتادند - با اين همه تويخانه (عد نهيب برق افكن
خصم را بر دست راست گذاشته چون شير غران در آمده
با ميمنه و التمش عوض خان به زد و خورد كوته يراق
پيوست - درين اثنا سرداران منصور با جزائرهاي جان گاه و
تفنگ هاي زندگي ربا به پشت گرمي رسیده آتش در
خرمن هستي آن جسارت كيشان زدند - خان مبارز با در
پسر هدف تير فضا كشته (۲) بسيار از سرداران [مثل بهادر
خان پني صاحب اهتمام برانغار و مكرم خان خانزمان سردار
جرانغار و غالب خان هراول و ابو الفتح خان ميانه و
هميني خان پسر علي مردان خان حيدر آبادي و امين خان
دكزي و جگديو راد جادون (كه هر دو ازين طرف رفته
ملحق شده) و محمد فايق خان كشميري (كه ديوان
سرکار آن مرحوم و از صاحب كمالان (روزگار بود) با سه هزار
و پانصد كس] گريبان بچنگ اجل دادند *

بر شناساي كار ظاهر است كه آن خان ناکام از نامساعدت
روزگار مساهله و مسامحه در امره كه نبايسته بكار بود -
(۳)
و الا بوصول فرمان اگر دست از گدهي پهلچري برداشته

(۲) در [تاريخ مظفري] خان مذکور هر چند داد شجاعت داد آخر از دست
نظام الملک بقتل رسيد - (۳) در نسخه [۱] بولچر بغير نقطه مرتوم است *

(مائرا امرای) [۷۴۳] (باب المیم)

(۲)
متوجه می شد کار تا اینجا نمی رسید - بعد ازین هم معلوم
نمی شد که بدین طول خواهد کشید - و آلا ساز و سرانجام
و فرج بسیار می توانست جمع کرد - حتی که در ایام
جنگ هم سوان مرهقه پیغام رفاعت نمودند - خصوص کاهو
بهونسله با پنج هزار سوار بقلیله (اضی بوده - اصلا قبول نکرد -
که اینها همه سرچنگ خورده و مالش یافته من اند - آینده
هم سر حساب نگهداشتنی ست - منت پذیر نمی شوم - اگر
بے زر آمده رفیق شوند مضایقه ندارد *

بالجمله در نواحی آن قصبه (که محکرائیست دلفزا)
مدفون گشت - سرآمد امرای حال بوده - بلکه به امیران
زمانه هیچ مناسبتی نداشت - بوی سرداران سلف میدارد -
شجاعتش با فراست توین - و ریاستش با سیاست هم نشین - در
استقلال و متانت کوهی بوده (که از تند باد انقلاب روزگار -
جنبش در ارکان ثباتش راه نیافتی - و در راست اندیشی
و حسن تدبیر قدر اندازه بود) که هرگز تیر فکروش از
نشانه مقصود چپ و راست نیفتاده - دور باش ممل
و اختلاط مغل نداشت - (هر چند خالی از یار باشی
و صحبت درستی نبود) نوکر پروری و (فبق نوازی
بمیار داشت - عیش پرستی و تن آسانی نمی کرد -

(باب الميم) [۷۴۴] (مآثر الامراء)

سپاهی رضع بود - کار طلبی ها داشت - معامله فهم بود -
بجزرسی همه جا میرسید - شلتاق و شتلم در میان نمی آردن -
حیف رایگان رفت - - به منتهای دولت نرسید - از صبیبه
عنایت الله خان پنج پسر و یک دختر داشته - دو پسر
خرد اسعد خان (۲) و مسعود خان (۳) که یکی با دختر مطلب خان
بن مطلب خان بنی مختار و دیگری با صبیبه خان زمان
مکرم خان بن خانخانان بهادر شاهي کتخدا گردید (در عین
شباب همراهی پدر برگزیدند - و از همه کلان تر خواجه
احمد خان است که پدر همیشه بذیابیت خود در شهر
میگذاشت - اگرچه کارها همه مفوض به (امی جلال الدین
محمد خان بود که بقدم رفاقت و راستی مزاج چنان
در دل مبارز خان جا کرده که بر ساخته و پرداخته او
نمی توانست انگشت اعتراض نهاد - بعد از کشته شدن پدر
با احشام قلعه محمد نگر عرف گولکنده ساخته صندل خان
خواجه سرا را (که قلعه داری می نمود) بیدخل کرده
با مال و متاع و اتباع و اشباع بقاعه شتافته باستحکام برج
و باره پرداخت - و تا یک سال نگهداشت - هر چند

(۲) در احوال مطلب خان [اسد خان] بغیر این مهمله وقوع یافته - اما
اغلبکه [اسعد خان] صحیح باشد - (۳) چنانکه در ترجمه مطلب خان در
جزر سپهر صفحه ۷۵۳ گذشته *

(مآثر الاموال) [۷۴۵] (باب المیم)

اوزرا مناسبتے باین کارها نیست (مرد بیچاره است - همیشه
روزانه می خواند - و شبها بیدار) به زای و تدبیر دیگر
هواخواهان بعمل آمده باشد - پس ازان [که دلاور خان
(که خسر او بود و خالقه حقیقی هم بار منسوب) مصالح
شده] بمنصب شش هزاری و خطاب شهامت خان و تنخواه
جاگیر در همان صوبه و معافی تکالیف نوکری و عدم تقاضای
اموال پدر قلعه تسلیم نموده - بعد از چندے عوض جاگیر
حیدرآباد در ارٹھہ پور و قوال یافته (۲) - الحال از مدے
در خجسته بنیان گوشه نشین است - کارے بکسے ندارند -
جاگیرے در خاندیس یافته - دیگرے خواجہ محمود خان
است که در جنگ زخمهای مؤلم برداشته صحت یافت -
و آصف جاہ بمنصب پنج هزاری و خطاب مبارز خان مشمول
نوازش فرمود - درین ولا خطاب امانت خانی یافته آمنیرے
خاندیس در جاگیر دارند - خلف ارشد است - در زمان
پدر قلعه داری ها داشت - مرد شجاع معامله فهم و شایان
کارهای عمده - با درویشان اخلاص مند - بهمہ چیز مربوط
و بهمہ اوصاف آراسته - در همراهی آصف جاہ معزز است -
دیگرے عبدالمعبود خان (که در حین حیات پدر بحضور

(۲) همچنین در دے نسخه و در [سیرم] عوض جاگیر حیدرآباد رائه نور
و قوال یافته - (۳) نسخه [ج] آنبیر *

(باب الميم) [۷۴۶] (مآثر الامراء)

شتافته) - خهرو زمان در خون بهای پدر بمنصب عمده
و خطاب مبارز خان و داروغگی گرز برداران سرفراز فرمود -
الحال در عرصه نیست - و دختر به ثناء الله خان نبیره
غایت الله خان منصوب شده - در حکومت خسر فوجدار
سیکاکول بود - پس ازان آصف جاه بصوبه داری بیجاپور
تعیین نموده - دران جا از دست ادا چوهان سردار
مرهته شکست فاحش خورده - آخرها در تلعه داری پریندا
در گذشت - اگرچه هرزه چانه بود اما حرف های بزمه
داشت - دیگر هم اولاد داشته - یکی ازان حامد الله خان
است که نواب آصف جاه بضابطه هند (که عداوت خون را
بوصلت نسبیاً منسیاً می کنند) همشیره خود را بعقد او
داده - با این نسبت هم زناه ندارد *

* معز الدوله حیدر قلی خان *

اسفرائینی ست - محمد رضا نام داشت - ابتدا در
سرکار سلطان عظیم الشان توسل جسته بنسبت نام او مشهور
گردید - پس ازان (که زمام سلطنت هندوستان بدست
محمد فرخ سیر در آمد) سال اول جلوس بوساطت میر
جمله بختاب حیدر قلی خان و خدمت دیوانی دکن مع
دیوانیهای صوبجات آن و امانت کل محال خالصه با دیگر
اردوگیها سر بلندی اندوخت - و بعد رفتن بدان صوبه

(مآثر الامراء) [۷۴۷] (باب الميم)

(چون در مزاج شوخ و سختي بهييار داشت) با نظام الملك آصف جاه ناظم آنجا صحبت او درسي نه نشست - لهذا بحضور شافيه بديواني صوبه احمد آباد و متصدیگری بندر سورت و نيابت نظامت گجرات (که امالته دران ايام بنام خاندوران بود) عزت اندرخته بدان صوب (اهي گشت - و به تسيق مهمات آنجا پرداخته اضافه نمايان در محصول بندر و محال خالصه (که سپرد او شده بود) آورد - و در جنگ با مغدر خان ثاني (که با جمعيت بهييار بمقابله آمده بود و او جمعيت کم داشت) بهجرات پيش آمده برر غالب گرديد - اما بنابر درشتی مزاج او رعاهای آنجا ناراض بودند - و جاگيرداران آن صوبه شکايت کلي داشتند - و اين معني باعث کيبیدگی خاطر قطب الملك شده بود - ازانجا تغير شده در عهد سلطان رفيع الدرجات عزيمت حضور نمود - و بمقتضای وقت پس از وصول باکبر آباد با سيد عزت خان بارهه چون شیرد شکر جوشیده باستصواب او راجه رتن چند را بکمند اتحاد در آورد - بشفاعت حسين علي خان با قطب الملك نرد صفا باخته شريک مشورت هر دو برادر شد *

و (چون در عهد سلطنت سلطان رفيع الدرله حسين علي خان بدفع فساد، نیکو سير بن سلطان محمد اکبر بن خلد مکان

(باب الميم) [۷۴۸] (مآثر الامراء)

بصوب اکبر آباد اراده نمود) . او بخطاب بهادري آبرو يافته بطريق هراول پيشتر به راه پيمائي در آمد - و در محاصره قلعه اکبر آباد مصدر تردد نشد - و سال اول جلوس فردوس آرامگاه به تنبيه گردهر بهادر (که بعد فوت راجه جهيبلا رام ناگر عم خود در صوبه آله آباد سر نافرمانی داشت) با فوج شايسته دستوري يافت - و چون باستصواب راجه (تن چند اين مقدمه بصلح گرائيد) از انجا برگشته پس از رسيدن بحضور در همين سال بتعلقه مير آتشي از انتقال سيد خانجهان بارهه لوی افتخار بر افراخت - و پس از کشته شدن حسين علي خان (که سيد عزت خان بارهه و ديگر رفقای خان مزبور رو بجانب دولت خانه پادشاهي آوردند) نام برده با جمعيت سوار و پياده موجود که خدمت بسته آثار دليري و دلادري بظهور آورد - و در جلدوري آن از اصل و اضافه بمنصب شش هزاری شش هزار سوار و خطاب ناصر جنگ طبل شاد کامي نواخت -

(۲) نسخه [ب] جهيبله رام - (۳) در [تاريخ مظفري] در همان اثنا شعله

شهرت کشيد که گردهر پسر ديا بهادر برادر زاده جهيبله رام که مقدمه الجيش و قوت يازوي او بود بعد فوت عم خود بجمع سپاه پرداخته قلعه آله آباد را بتياري برج و باره استواري نمود - (۴) در [تاريخ مظفري] حيدر قلي خان بمنصب هفت هزاري شش هزار سوار یک اسبه و خطاب حيدر قلي خان بهادر

ناصر جنگ امتياز يافت *

(مآثر الامراء) [۷۴۹] (باب الميم)

در جنگ (که با قطب الملک بتوزکی سلطان ابراهیم پسر سلطان رفیع الشان متصل آن رو داد) بهراری مامور شده در سردادن توپخانه بزرگ افشانی بعهده آن سعی بلیغ نمود -^(۲) و پستتر بشمشیر با حریف پیوسته طریق جرأت پیمود - و قطب الملک بهادر را (که زخم بدست آمد) بر فیل برداشته نزد پادشاه آورد - و باین حسن خدمت از اصل و اضافه بمنصب هفت هزارمی هفت هزار سوار و خطاب معزالدوله علم بلند رنگی بر افراشت - و سال (۱۱۳۳) هزار و یک صد و سی و سه هجری صوبه دارمی گجرات از تغیر اجیت سنگه و متصدی گرمی بنذر سورت از تغیر قمرالدین خان بهادر ضمیمه میر آتشی بار تقرر یافت - و در سال دیگر (که نظام الملک آصف جاه حسب الطلب از دکن بحضور آمده بخلعن وزارت از انتقال محمد امین خان بهادر اعتماد الدوله مخلع شد) او (که بزبان آری و دلیری موصوف

(۲) در [تاریخ مظفری] و حیدر قلی خان میر آتش در لشکر محمد شاهی نردبکه بکار برده و بزرگ پاشی بیدریغ و بوعدلهای لطف آمیز نوازش پادشاهی بفالیف قلوب و جذب خواطر پرداخته کاریکه از عمل توپخانهها در روز جنگ گرفته شاید در عهده هیچ مهر آتشی از زمان سلف این جهد پشور نرسیده -
(۳) در [تاریخ مظفری] چون کارش از مدد بخت و باوری اختار در گذشته بود دو زخم یکی زخم تبر و پیشانی و دیگری زخم شمشیر بر دستش رسیده بود - و بتقدیر الهی زنده از آن معرکه اسیر گردید *

(باب المیم) [۷۵۰] (مآثر الامرا)

بود) در کارهای ملکی و مالی دخیل میکرد - این معنی بر مزاج
وزیر گواره نشد - و پادشاه به خاطر داشت او حیدر قلی خان را
مانع آمد - او متحمل نگشته رخصت شده به احمد آباد
رفت - و در آنجا زر معالات خالصه و تیول جاگیرداران را^(۲)
متصرف گشت - لهذا جاگیر او (که در نواح دار الخلافه
بود) بضبطی در آمد - او باستماع این خبر بمتصدیان حضور
نوشتم - که چون اقطاع من ضبط شده از من نوکری و
اطاعت نمی آید - لهذا صوبه داری آنجا بنام نظام الملک^(۳)
آصف جاه بهادر تقرر پذیرفته بهادر مزبور روانه آن صوبه
شد - او باستماع این معنی با آن (که فوج بسیار
فراهم آورده بود) خود را بجنون انداخته روانه پیشگاه سلطنت
گردید - و پس از وصول بدو منزلی شاهجهان آباد بتسخیر
صوبه اجمیر (که بتصرف اجمیر سنگهه رفته بود) تعیین^(۴)

(۲) نسخه [۱] لفظ [را] نیست . (۳) در [تاریخ مظفری] چون درین
ایام معزالدوله حیدر قلی خان ناظم گجرات قدم جرأت در وادی بغی گذاشت
رای جهان آرای صوبه داری گجرات و مالوه ضمیمه وزارت و ایالت دکن نموده
مهم حیدر قلی خان بر نظام الملک مقرر داشت - و او پاشنه کوب تا جهالوه
قریب گجرات خود را رسانید - و حیدر قلی خان چون ناب مقاومت در خود
ندید بدر جنون زده بمحضور پادشاه رسیده - بعد چندی از تغیر خانزمان
بخدمت میر آتشی سر بلند شد - (۴) نسخه [ج] اجمیر سنگهه رالهور .

(مآثر الامراء) [۷۵۱] (باب الميم)

شد - و بعد ازان (که گده بتلي^(۲) هم مفتوح گشت) بحضور

آمده مطابق سنه (۱۱۳۷) هزار و یک صد و سي و هفت

هجري شب، با زن خود در خس خانه مي خوابيد ناگاه آتش

در گرفت - و چمن زندگيش^(۳) را سوخت - در کارها طبع رسائ

داشت - و جلادت را بکار داني فراهم کرده بود - اما

مزاجش خالي از سختگيري و زياده سري نبود - گویند طعام

گرم ميخورد - حتی که بر دستار خوان ظرف پخت طعام را

بر سر مجمر پراز آتش داشته حاضر مي ساختند *

• مؤتمن الملک جعفر خان •

در اصل برهنه پسر بود - حاجي شفيح اصفهاني خريد

کرده مسمی به محمد هادي ساخت - و مثل اطفال پرورش

و تربيت نمود - و همواره او بايران رفت - و پس از فوت

او بدکن بر گردیده بقليله نوکر حاجي عبد الله خراساني

ديوان موبه برار شد - و بهتر نوکر پادشاهي گشته در

عهد خلد مکن بمنصبه در خور و خطاب کار طلب خان سرفراز

(۲) نسخه [ج] گده پاپلي - و در [بعض نسخه] گده پاپلي - (۴) هر

[تاريخ مظفري] سال هشتم از جاويز فردوس آرامگاه معز الدوله حيدر

قلي خان ناصر جنگ در ابام گرما بخش خانه استراحت داشت - ناگاه

آن خانه را آتش در گرفت و او فرصت بر آمدن نيافته همانجا بر رحمت ایزدي

پيوست *

(باب المیم) [۷۵۲] (مآثر الامرا)

شده بتعلقات صوبه دکن می پرداخت - و چندے دیوانی
حیدرآباد داشت - پستر بدیوانی صوبه بنگاله از تغیر ضیاء الله
خان و خطاب مرشد قالی خان سر عزت بر افراخت - در
ایامی (که محمد فرخ سیر جانب اکبرآباد بقصد جنگ
باعم خون جهاندار شاه عزیزمت نمود) حیدر بیگ نامی را
با جمع بصوبه بنگاله فرستاد که خزانه بیارد - او بجنگ
پیش آمده شکست داد - پس ازان (که سلطنت به محمد
فرخ سیر رسید) رشید خان برادر افراسیاب خان مرزا
جمیری بصوبه داری آنجا تعیین یافته کار بقتال و جدال
رسانیده مقتول شد - نامبرده معرفت جگت سببه ساهو (که
از معتبران مالداران آن صوبه بود زرها صرف نموده بتعلقه
صوبه داری آنجا و منصب هفت هزاری هفت هزار سوار
و خطاب مؤتمن الملک علاء الدوله جعفر خان بهادر اسد
جنگ ناموری اندوخت - و سالها درانجا بسر بوده در سنه
(۱۱۳۸) هزار و یک صد و سی و هشت هجری ره سیر
ماک آخرت گشت - مرشد آباد آباد کرده اوسمت - گویند
در فن عملداری کمال آگهی داشت - کودے پر از نجاست
ساخته نام آن بیکنته نهاده بود - زمیئداران را درانجا
قید می نمود - و بیکنته (بفتح بای مروده و سکون بای
تحتانی و ضم کاف عربی و سکون نون و تایی فوقانی مثقله

(مائرا الامرا) [۷۵۳] (باب المیم)

هندي با های مخفی موقوف (بزبان اهل هند عبارت از
بهشت است که باعتماد خود مخصوص برگزیدگان داند *
پس از شجاع الدین محمد خان بهادر داماد او [که
میرزا دکنی عرف داشت - و از مردم برهانپور بود - نام
پدرش نورالدین از قوم افشار (که یکی از اجداد او عالی
یار سلطان نام در ایام شاه طهماسب حاکم فراه مضاف
خراسان بود) و خود از چندسے بتعلقه داری ایلکندل مضاف
صوبه فرخنده بنیاد اشتغال داشت - و در ایام صوبه داری
جعفر خان در بنگاله بحکومت ادریسه می پرداخت [بلغار
نموده داخا، مرشد آباد گردید - و از حضور فردوس آرامگاه
بمنصب عمده و خطاب مؤتمن الماک شجاع الدوله بهادر
اسد خان سر بر افراخته بنظم آن ملک تقرر پذیرفت - و
کود مزبور را برهم زده همه زمینداران را گذاشت - و سیزده
سال بحکومت آنجا گذرانیده در سال (۱۱۵۳) هزار و
یک صد و پنجاه و دو هجری واصل عالم مقبری گشت -
در نق از بنگاله رفت تاریخ فوت اوست *
(۳)

(۴) در [تاریخ مظفری] سال چهاردهم از جلوس والا جعفر خان الحطاب
به مرشد قلی خان صوبه دار بنگاله در گذشت - و شجاع الدوله داماد او
بفرمان نظامت بنگاله و خلعت مکلف با مالای مرورید و خنجر مرصع و شمشیر
با ساز میفاکار و فیل و اسب از حضور والا مررد مرادم گشت - (۳) یعنی
سنه هزار و یک صد و پنجاه و دو هجری *

(باب الميم) [۷۵۳] (متأثر الامرا)

پس از پدرش علاء الدوله سرفراز خان بهادر هیدر جنگ
(که مرزا اسد الدین نام داشت) ایالت آنجا یافت . و

پس از انقضای ده ماه در سنه (۱۱۵۳) هزار و یک صد

و پنجاه و سه هجری بدست علی وردی خان (که از

پیش آوردهای پدرش بود) کشته گردید . مرشد قلی

خان بهادر رستم جنگ یزنی سرفراز خان است . نامش مرزا

لطف الله - پدرش حاجی شکرالله تبریزی از دیار ایران

بهندوستان آمده در سورت توطان گزید . مرزا لطف الله

دران جا متولد گردید . و پس از وصول بسن رشد کسب

علوم نموده بقصد تجارت به بنگاله رفت . شجاع الدوله جوهر

قابلیت او دریافته صبیح خود را با او عقد نمود . ابتدا

بخطاب لطف علی خان و بعد فوت جعفر خان به مرشد

قلی خان مخاطب شد . دران ایام حاکم اردیبه بود .

(چون علی وردی خان بعد قتل سرفراز خان عازم آن سمت

شد) او هم فوجی فراهم آورده بمقاتله پرداخت . و شکست

یافته دکن رویه شتافت . و در سنه (۱۱۵۴) هزار و یک

صد و پنجاه و چهار هجری باز اجتماع نموده باردیبه آمد .

(۲) در [تاریخ مظفری] و چون شجاع الدوله صوبه دار بنگاله و بهار و

اردیبه سیزدهم ذی الحجه در سنه ۱۱۵۱ هجری در بین هنگامه ورود نادر

شاه در گذشت فرمان نظامت هر سه صوبه با دیگر مذاکرات از پیشگاه جهانبانی

برای سرفراز خان خلف او روانه گردید .

(مائرا لامرا) [۷۵۵] (باب المیم)

و سعید محمد خان پسر حاجی محمد زا (که برادرزاده
علی وردی خان می شد - و نائب اردبیه بود) دستگیر
ساختند - علی وردی خان با هر دو عزیزت اردبیه کرده حاکم
آنجا را هزینهت داد - ازان بعد بدکن آمد - نظام الملک
اصف جاه بهادر مشمول عوطف ساخته بتقرر جاگیر و قرب
مصاحبت خود خرسند گردانید - سال (۱۱۶۴) هزار و یک
صد و شصت و چهار هجری در گذشت - شعر می گفت -

و مخمور تخلص می کرد - این بیت از دست * بیت *

* میگذار از ضعیفان کار سنگین بر نمی آید *

(۲)
* که کوهی میشود صورت پذیر از خامه موئی *

(۳)
حایله اش مشهور به مهمان بیگم صبیئه شجاع الدوله مدتی

زنده بود - در حیدرآباد بحویای خرید کرده شوهر بسر

(۴)
می برد - پسرش یحیی خان چندت قلعہ داری کهنپوره

مضاف فرخنده بنیان داشت - ساله چند قبل از حالت

تحریر ازینجا اداره شده *

* مهاراجه اجیت سنگهه راتهر *

پسر مهاراجه جسونت سنگهه است - چون پدرش در

تهانہ داری چمرون در گذشت از در شکم مادر بود - پس

(۲) نسخه [۱] خانہ مورخ - (۳) نسخه [ج] مهمین بیگم - (۴) نسخه

[پ] کهنپور - و در [بعضی نسخه] کهنپور *

(باب المیم) [۷۵۶] (مآثر الامرا)

از وصول بلاهور متولد گشت - پستو بر طبق حکم خلد مگان
کسانش بحضور آوردند - پادشاه خواست بدست آورد -
راآهوران (که قدیمان راجه متوفی بودند) بجنگ برخاسته
برخه بکار آمدند - و چندی از را بوطن رسانیدند - پس
ازان (که پادشاه خود دو بار در صوبه اجمیر رفته بقلع و
قمع این قوم پرداخت - و شاهزاده محمد اکبر را بتعاقب
او مامور ساخت) اینها باغرای شاهزاده کاربند شده او را
از راه بردند - تا آنکه شاهزاده بتفایق آن مردم یک و نیم
کردهی لشکر پادشاهی رسید - بوجه اینها بد گمان شده از
نزد پادشاهزاده برخاسته رفتند - ناچار شاهزاده هم راه فرار
گزید - پادشاه در جوده پور فوجدار تعیین نمود - تا حیات
پادشاه او در کوه های صعب المرور جا گرفته بود - پس از
ارتحال پادشاه فوجدار جوده پور را بے حرمت ساخته قصبه
بتصرف در آورد - خلد منزل در جنگ اعظم شاه فرمان طلب
فرستاد - نیامد - لهذا بعد جنگ اعظم شاه بر سر جوده پور
رفت - و خانزمان پسر منعم خان خانانان را برر تعیین
نمود - پس از رسیدن خان مزور نزدیک جوده پور آمده او را
دید - و تسلی یافته بملازمت آمد - و بعد عفو جرایم
بمنصب سه هزاری سر افتخار برافراخت *

(۲) نسخه [ج] ندیمان - و نسخه [ب] ندیمان *

(مآثر الامرا) (۷۵۷) (باب المیم)

و (چون پادشاه متوجه دکن بعزیمت مقابلہ کام بخش
گردید) او از اثنای راه باتفاق راجہ جی سنگھ کچھواہہ
اسباب ضروری برداشته و خیمہ ہا در لشکر گذاشته راه وطن
گرفت . و بعد معاودت از دکن پادشاه را فکر تنبہ این
قوم در سر بود . اما فساد قوم سکھان (کہ در پنجاب
عالم گیر شدہ بود) مانع آن شد . نظر بصاحت وقت از
کردہ و نا کردہ او چشم پوشیدہ بواسطت خانخانان قرار یافت
کہ او باتفاق راجہ جی سنگھ سرسواری ملازمت نمودہ (خصمت
وطن یابد . و سرانجام دست کردہ خود را بحضور رساند .
اراجا) کہ فلک فتنہ زا ہردم توطیہ دیگر بر می انگیزد)
خلد منزل را بعد رسیدن لاہور قضیہ ناگزیر پیش آمد .
و پستہ میان پادشاہزادہا مخالفت زد دان . تا آنکہ نوبت
سلطنت بہ محمد فرخ سیر رسید . سال دوم جاوس حسین
علی خان امیر الامرا با فوجہ بر سرش تعین گردید . نامبردہ
مغلوب رعب گشتہ بہ امیر الامرا رجوع آورد . و بقبول
پیشکش جبرایم او بصفح مقررن گردید . صبیحہ خود را موافق
معمول جهت عقد با پادشاہ روانہ حضور ساخت . و بہ
صوبہ داری کجرات سر بلذد گشت . پس ازان دست توسل
بدامن سادات زندہ اواخر عہد محمد فرخ سیر حسب الطاب
از احمد آباد بحضور آمدہ بخطاب مہاراجہ فرق عزت بر افراخت .

(باب الهميم) [۷۵۸] (مآثر الامراء)

و در محبوس ساختن پادشاه مذکور با سادات شریک مشورت بود - ازین جهت در خاص و عام طشت بدنایمی او از بام افتاده در اوایل عهد فردوس آرامگاه از نظامت گجرات عزل پذیرفت - و از سر نیک فالی دست اریز سزد بلده دارالخیر اجمیر را بتصرف در آورد - پس ازان (که امرای با فوجی بر سر او تعیین شدند) راه رطن خود پیش گرفت - و در گده پتای مردم او متحصن بودند - فوج پادشاهی رفته بدکانه آن پرداخت - آخر بصلح مفتوح گردید - و قرار یافت که ابهی سنگه پسر کلانش از جانب پدر در حضور باشد - ابهی سنگه پس از رسیدن بحضور بتطبیع ارکان آنجا دسمک از حقوق پدری برداشته به بخت سنگه برادر خرد خود نوشت - و او بتقریب در حالت خواب اجیمک سنگه را روانه بئس انقرار ساخت - لهذا ابهی سنگه مخاطب

(۲) در [تاریخ مظفری] سال چهارم از جلوس والا اشرف الدوله ارادتمند خان را بصوابدید او با بیست و دو امرای بر مهم مهاراجه اجیت سنگه رخصت فرمودند - خان مذکور در اجمیر رسیده بلطف و عطف او را مطیع و مدفاد ساخته قلعه هنلی که در عمل مهاراجه بود بتصرف اولیای دولت در آورده راجه ابهی سنگه پسر کلانش را مع پیشکش لایقه همراه امرای مذکور بصور آورد *

(۳) در [تاریخ مظفری] بعضی میگویند که چون مهاراجه اجیت سنگه سرشورش و بغی برداشت بود پادشاه و وزیر الممالک اعدمان الدوله قهر الدین خان بخت سنگه پسر او را بوعده حکومت جرده پور و غیره تمامی ملک پدر او فریخته بر دستان پدر تحریرص دادند - و او بامید ریاست پدر را بدشت

به بهار اجگی شده در سنه (۱۱۳۰) هزار و یک صد و چهل
هجری از تغیر سر بلند خان به صوبه دارمی گجرات رایت
عزت برافراخت . و بوطن رفته یک سال به بذر و بسمت
آنجا گذرانید . و در سال یازدهم محمد شاهی داخل گجرات
شده بمرهته جوته صوبه می داد . چون غلبه آنها روز افزون
دید سال پانزدهم برخاسته بوطن خود آمد . و تمام
صوبه بتصرف مرهته رفت *

مহারاجه اجیت سنگه در بصر داشت . اردلین
ایمی سنگه که احوالشر داشت . و در همین بخت سنگه
که بعد فوت پدر بر وطن قابض گردید . و پس از
پسروش بجی سنگه در حالت تحریر متصرف است .
و به رعایا پروری و پاسداری زبردستان و سر شکندی
زبردستان زبانزد . تنه احوال سلطان محمد اکبر بدین
اسلوب است که بعد فرار از نزدیکی اجمیر (چون هیچ
جانب مقر نیافت) پیش سنبها بهونصله شتافت . سنبها
بسلوک پیش آمده چنده نگاهداشت . (چون خلد مکان
بدکن نهضت فرموده غلغله کافر کشی در چار سو افکند)
از مرعوب گشته جهاز سواره روانه ایران شد . چون جهاز
بمسقط رسید . ماکم آنجا نگاه داشته بخداد مکان نوشت .
درین ضمن (که خبر آمدن او بمسقط مسموع شاه سلیمان

(باب المیم) [۷۶۰] (مآثر الاسرا)

مفوی گردید - و سابق سلطان محمد اکبر از ازان خود
اطلاع داده بود (شاه بتعلقه دار مسقط *) که رجوع شاه
ایران دارد (بتقید نوشته طلب داشت - و لازمه احترام
بجا آورده همیشه ضیانت و سیر بود - آخر سلطان
درخواست کمک نمود . شاه گفت که هنوز پدر شما
زنده است - بعد ازین (که نوبت بپرادران رسد) آنچه
لازمه امداد و اعانت است بعمل خواهد آمد - سلطان
تنگدل شده گفت که مزاج من با هوای اینجا نمی سازد -
رخصت دهند که قریب قندهار در ولایت گرم سیر متوقف
باشم - شاه حسب درخواست مرخص نمود - و برای
اخراجات لایبی بهمان نواح تنخواه معین کرد - سلطان
پس از رسیدن آن نواح سال (۱۱۱۵) هزار و یک صد
و پانزده هجری بگلشن بقا خرامید *

* میر احمد خان ثانی *

خلف میر احمد خان شهید است که در صوبه داری
پوهان پور با کفار مرهته جنگ مردانه نموده جان در باخم -
نخستین محامد خان خطاب داشت - پس ازان بنام پدر
نامی گردیده چندے فوجداری چکله امنابان صوبه پنجاب
بعده اش بود - قضا را درانجا حلیله او (که محبت و
دلپسنگی مفرط بدو داشت) رو در نقاب ممان کشید .

(مآثر الامراء) [۷۶] (باب الميم)

رأس المال صبر و هوش خود را بدست تاراجگران جزع و
فزع داد - و این ناموز دلخراش چون داغ لاله دامن گیر
دل غم (بوده) او شد - همت بر ترمیم و تاسیس مقبره آن
عقیقه گماشته بانچه طرح انداخت و پستور بنیابت عنایت الله
خان کشمیری به ایالت خطه کشمیر کامروائی یافت -
نقشش درست نه نشست - آخر کار بخفت و (سوائی
انجامید - تبیین این اجمال آنکه محتوی خان ملا
عبد النبي (که از علمای عصر و در زمره ارباب منصب
منسلک بود) همواره میخواست در پرده حمیت اسلام اغراض
نفسانی خود را پیش برد - از تعصب و لجاج گاه گاه
با هندو آن دیار کارش بصورت احتساب می نمود *

(چون انقلاب روزگار در بے نهقی سلطنت انبعاث و ابراث
خود سری و خیره رومی شور پستان می نماید) آن شوخ چشم
در سال دوم محمد شاهي اجلاف و احامره شهر را بروایات
مرجوح فقیه از راه برده با خود متفق ساخت - و رفته
با نایب صوبه و قاضی سماجت و ابرام نمود - که احکام
شرعیه (که به ذمی متعلق است) مثل ممانعت از رکوب

(۲) چنانکه در احوال محمد کاظم خان در صفحه ۷۲۱ از جزوه مبدوم اشاره

همین پرده - (۳) نسخه [ج] علمای قشری - (۴) نسخه [ب]

اجامره - (۵) نسخه [ج] مرجوحه .

(باب الميم) [۷۶۲] (مآثر الامراء)

اسب و ارتباط يراق و غير ذلک بدان کار بند بايد شد . و آن
شردمه ضاله را از اعلان رسوم مشوم باز بايد داشت . آنها
جواب دادند . آنچه در دار الخلافه و ساير بلاد هند شايع و
مروج است بعمل مي آيد . احداث امر غير معمول بدون
حکم خليفه وقت چگونه پيشرفت ميشود . آن شوریده سر از
باز زن حکام هر خویش پيچيد . و بيدون برآمده بپايمردی
يکتائی گزيبان هر جا هذدونه مي دید مراتب استخفاف
و استحقار مي نمود . اتفاقاً درين ايام روزه مجلس رای
نامي (که در جرگه معتبران بلده منتظم بود) با براهمه
بسیر باغی رفته بطعام و اطعام اشتغال داشت . که آن سبکسور
بسر وقت رسیده آرازي گير و دار بلند ساخت . و بے تحاشا
بزدن و بمتن پرداخت . مجلس رای بپای استعمال راه
فرار سر کرده خود را بخانه مير احمد خان انداخت . و آنرا
بزم خود مأمون پنداشت . آن بيداد گر بر گشته بمحله
هندوان آتش در زده دود از دمار آنها بر آورد . و بدان
بسند نموده خانه خان مذکور را گرد گرفت . و هرکرا
يافت بشکنجه بيعتي در کشيد . خان مشار اليه دران روز
بلطایف الحیل شر او را از خود بی سر ساخت . (۳)
جمعيت فراهم آورده باتفاق بخشعی پادشاهي و منصبداران

(مائرا الامرا) [۷۶۳] (باب الميم)

بتلافي و تدارك مافات برسرس شتانت - آن جهارت كيش
بهمان مردم مقابل پيوسته آتش قتال برمي سهام و ضرب
مصام برافروخت - و باغوايش مسامين شهر نيز بر جوشيدند -
جماعة از عقب پله را (كه خان مذکور ازان گذشته بود)
سوختند . و از هر دو طرف راسته و بازار تير و تفنگ
مي انداختند - و سنگ و خشت مي زدند - و نھوان و
ميدان هرچه مي يافتند از بام و در مي برتافتند - دران^(۲)
هنگام قیامت انگيز سيد ولي همشیره زاده مير احمد خان
با جمع نقد جان در باخت - خان مذکور ازان چار موجه
هلاک (كه نه يارای پيش رفتن داشت و نه راه بازگشتن
مي يافت) بعجز گرائيده بحفت و خواری بسیار جان
بدر بردن مغنم دانست - پس ازان فساد سرشت بقیة
خانهای هند را بيد غارت و تاراج داده مجلس رای را
با جمع ازان مأمین بر آورده مثله ساخت - و هنگام ختلان
برخی را نوبت بقطع عضو مخصوص رسید - و روز دیگر
محتوي خان بمسجد جامع رفته باجماع مسلمين مير احمد
خان را از حکومت برانداخته خود را حاکم مسلمانان
قرار داده مخاطب به دیندار خان گردید - و تا پنج ماه
(كه حاکم دیگر از حضور نرسید)^(۳) بفصل قضاها و اجرای

(۲) نسخه [ب] بر مي نماند - (۳) نسخه [ا] رسيد *

(باب الميم) [۷۶۵] (مائثر الامور)

احكام استقلال مي درزید - ر در مسجد نشسته در تمشيت
امور ملكي و مالي مي كوشيد - (چون مؤمن خان نجم ثاني
بنيايت عنایت الله خان برفع این آشوب و تجدید بذد و بسنت
مامور گردید) اواخر شوال بسه گروهی کشمیر (سیده فرد
آمد - محتوی خان (که شرمندۀ کردار نکوهیدۀ خون
بود) با جمع از فضلا و اعیان شهر بانفاق خواجه عبد الله
نام منصبدار (که از مشاهیر آنجا بود) باستقبال نایب
موبه رفته باعزاز در شهر آورد - خواجه مذکور از راه اتحاد
یا از روی شرارت (که خمیر مایۀ سرشت آن مرز بوم
است) مشورت داد - که نخست بخانه میر شاه پور خان^(۲)
بخشي رفته استعذار گذشته نمایند - و پستو پذیره شوند -
زمان پاداش افعالش رسیده گوش بر آواز پیام اجل بوده
فوراً شتافت - صاحب خانه (که از منصبداران کهر و غیره و
برخی مردم محله چدی ملی را در گوشه و کنار خانه آماده^(۳)
کرده بود) پس از ساعت خود به بهانه شغل بر خاست -
آنها ناکاه بر سر آن مرگ گرفته ریخته ادل دو پسر خرد سال
وی را (که همواره پیش پیش او مولود خوانده میرفتند)^(۴)
علف تیغ بیدریغ ساخته او را بانواع تعذیب اداره بادید

(۲) نسخه [ب] میر شاپور خان - (۳) نسخه [ج] چدی ملی - (۴)

نسخه [ب] مولود خوانان *

(مآثر الامراء) [۷۶۵] (باب الميم)

عدم ساختند - روز دیگر پیروان او بدعوای خون مقتدای
خون کمر پرخاش بسته بر سر محله جدی ملی ها (که
بمذهب تشیع شهرت دارند) و محله حسن آباد رفتند - تا
دو روز بین الفریقین زد و خورد گرمی داشت - چون ازین
طرف بلوای عام بود آخر الامر چیره گشته در سه هزار کس
ازین در محله با بسیاری از مغولیه مسافر ته تیغ کشیدند -
و انواع بے ناموسی بر سر زنان آورده تا در سه روز مبلغهای
خطیر از نقد و جنس بغارت بردند - پستو بخانه
بخشی و فانی شنانده (نخستین به پیغوله در شد که
پی نبردند - و درمین بدر زد) خشته از خانه آنها بجا
نکداشتند - چون مؤمن خان داخل شهر شد به کجدار
و مرز پیش آمده میر احمد خان را بدرقه همراه داده
درانه نمود - خان مذکور بدار الخلافه آمد - و بعد از آن
از جانب قمر الدین خان بهادر اعتماد الدوله فوجداری
مراد آباد گرفت - و درانجا خسارتی بسیار کشید - از تاریخ
فوتش آگهی نشده *

* معز الدوله حامد خان بهادر صلابت جنگ *

(۳)
برادر مایندری خان فیروز جنگ اسمک - در حیات پدر
بدولت در شناسپی خلد مکان کامیاب گشته بمنصب در خود

(۲) سخته [ج] برادر مارندری خان فیروز جنگ *

(باب المیم) [۷۶۶ *] (مآثر الامراء)

سرشته روزگار بدست آوردن - سال بیست و نهم جلوس
بعزایت خطاب خانی و عطای ماده فیل امتیاز پذیرفته
مامور شد که خزانه بلشکر محمد اعظم شاه (که بمحاصره
بیجاپور تعیین بود) رساند - تا آخر عهد آن پادشاه بمنصب
در هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار ارتقا پذیرفته *

پس از ارتحال خلد مکان بهمراهی اعظم شاه بهندوستان
رفته در جنگ بهادر شاه سردار طرح دست چپ بود -
پس ازان (که اعظم شاه بقتل رسید) بملازمت خلد منزل
پیوسته سال سیوم جلوس بصوبه داری بیجاپور افتخار
اندوخت - و پستر ازان جا عزل پذیرفته بحضور آمد -
اوایل سلطنت فردوس آرامگاه (که نظام الملک از مالوه
بدکن رسیده با کسان سادات بمقابله پیش آمد) نامبرده
(که همراه سید عبد الله خان قطب الملک روانه شاهجهان آباد
گردیده بود) جاکیرش تغیر و خود خانه نشین شد - (۲)
ضمن (که حسین علی خان امیر الامراء کشته شد)
قطب الملک شاهزاده را از محبوسان سلیم گدّه طلب داشته (۳)

(۲) در [تاریخ مظفری] در جنگی که افواج پادشاهی را با غیرت خان
ممشیره زاده حسین علی خان رو داده حسین علیخان بضرگ گولگه ننگ قالب
نهی کرد و طائر روحش از قفس تن متوجه پرواز گردید - (۳) در [تاریخ
مظفری] و بنجم الدین علی خان صوبه دار شاهجهان آباد نوشته فرستاد
که یکی از پادشاهزادهای والانتبار را از مساکن سلیم گدّه بر آورده پرتخت
سلطنت جاروس باید داد *

(امثال الامرا) [۷۶۷] (باب الميم)

در فکر تالیف مردم افتاده از را به بحالی جاگیر خوشدل ساخته و مبلغ نقد رسانیده همراه گرفت - و چون قطب الملک گرفتار گشت اعتماد الدوله امین خان بهادر او را بر فیل خود گرفته بملازمت پادشاهی رسانید - و پس ازان (که نظم صوبه گجرات از تغیر معز الدوله حیدر قلی خان به نظام الملک آصف جاه قرار گرفت) او را به نیابت آنجا مامور نمود - و بخطاب معز الدوله صلاحیت جنگ مخاطب ساخته تجویز بحضور نوشت *

و (چون در سنه (۱۱۳۶) هزار و یک صد و سی و شش هجری صوبه داری گجرات از تغیر آصف جاه به سر بلند خان مفوض گشت) شجاعت خان و رستم علی^(۲) خان پسران محمد کظم نام جماعه دار (که سابق نوکر شجاعت خان محمد بیگ بود - و پسرانش از روی کار طلبی بمنصب پادشاهی و خطاب خانی بسعی حیدر قلی خان فایز شده بنیابت سر بلند خان در گجرات و سورت دخیل

(۲) در [تاریخ مظفری] بعد ازان رستم علی خان برادر شجاعت خان (که در آن وقت حاکم بندر سورت بود) خبر قتل برادر شنیده اسباب مبارزه با حامد خان سامان نمود - پیلچی گایکوار با هشت هزار سوار با وی ملحق گشت و حامد خان نیز با کتفا مرهه (که صاحب دست هزار سوار بود) از احمد آباد کوچید ، هر کنار دریای مهنی نلقی فریقین دست داد - حامد خان بعد جنگ شدید غالب آمد - و رستم علیخان از دست وی بقتل رسید *

(باب الهميم) [۷۶۸] (مآثر الامراء)

شدند) هر دو جنگ با معز الدوله نموده بقتل رسيدند - تا
آنکه سر بلند خان خود (سيد و بخشى حامد خان کشته شد^(۲)
و او دخيل تعلقه گرديد - بنابران حامد خان حسب الطلب
نظام الملک آصف جاه بدکن (سيده بتغويض صوبه دارى
ناندير لوى بلند رتبه گي برافراخت - و بعد چنده مطابق

سنه (۱۱۴۰) هزار و يك صد و چهل هجرى در ايام

(که لشکر آصف جاه متصل کرناٹک بود) در منزل گلبرگه

سفر آخرت گزید - و در روضه شاه بنده نواز (قدس سره)

بيرون گنبد مدفون گشت - خوش خلق و غيور و سپاهي و^(۳)

صاحب همت بود - در عذوان گفتگو وضع بے باکانه داشت -

پسرانش (که شهرت گرفته اند) خير الله خان و حفيظ الله^(۴)

خان و مرحمت خان هر يک بنابر قرب قرابت با آصف جاه

بمنصب و جاگير در خور با نقدي بطور مدد خرج سرفرازي

(۲) در [تاريخ مظفري] مبارز الملک سر بلند خان بعد استماع هنگامه

حامد خان جانب گجرات روانه شد - و حامد خان بقصد محاربه او با مرهه

از گجرات بر آمد - هر چند مبارز الملک نصايح هوش افزا بفلم آورد - و نظام

الملک هم از دکن بهم خود ظاهرا در باب دخل دادن مبارز الملک نوشته ها

روانه کرد - چون حامد خان مرد لا اهلې بود اين معني فائده نمود - آخر

امان بيگ بخشي خود را بانوج مرهه بحرب مبارز الملک متعين گردانيد - و او

جنگ عظيم درمیان آورده بقتل رسيد - (۳) نسخه [ج] سپاهي وضع -

(۴) نسخه [ب] حفيظ الله خان *

* (ماگر الامرا) [۷۹۹] (باب النعم)

داشت - و اگر اینها به بد وضعی مشهور - و بر عایش
مردار مزبور تکلیف نوکری معاف شده به خانه نشینی
بسر می بردند - از هر یک اعقاب باقی^(۲) - و پیاره جاگیر
(وز را بشنب می رسانند - بسران مرحمت خان (که خودش
بسادگی زبان زد بود) صورت تربیت پذیرفته اولین
بخطاب فتح یاب جنگ و دومین ظفر یاب جنگ - و
بجاگیر از برگنه^(۳) مالکنده^(۴) سرفرازی دارند - و با معزز
ادراق شناسا *

• محمد غیاث خان بهادر •

نامش غیاث بیگ است - پدرش غنی بیگ در سرکار
خان فیروز جنگ نوکر بود - نامبرده دسمت توسل بدامن خیر
میانم نظام الملک آصف جاه بهادر زده رفاعت از برگزید -
ابتدا بداروغگی توپخانه می پرداخت - پستتر در تعلقه داری
مراد آباد به نیابت فوجداری مامور شد - چون سیر فکر و
درسمت منصوبه بود - و دلاری با کار دانی فراهم داشت (
مشیر و معتمد گردید - امر عظیمه بے مصلحت او متمشی
نمی شد -) چون بهادر مزبور از صوبه مالوه عنان عزیمت

(۲) نطقه [ج] باقی اند - (۳) در نطقه [ج] حرف [از] نطقه

(۴) در نطقه [ب] مالکنده بغیر نقطه حرف اول مرقوم است *

(باب النیم) [۷۷۰] (مائز الامراء)

بجانب دکن گرداند) او در معارک (که با سید دلاور علی^(۲) خان (داد) شریک غالب در زد و خورد مانده در هر نوبت لوی غلبه افراشت . یک چشم او از سابق نور بیدائی نداشت و چشم دوم در جنگ اخیر بنابر رسیدن زخم تیر عاقل گشت . بهادر مذکور قدامت و فدویت او منظور داشته بعد فتح بخطاب بهادری و منصب پنجهازاری پنج هزار سوار و خدمت فوجداری بکلانہ صوبہ خاندیس نوازش فرمود . و پستو بتعلقه متصدیگری محالات صوبہ خجسته بنیاد بر نواخت .

مدتی درانجا نشست . سال (۱۱۴۸) هزار و یکصد و چهل و هشت هجری جهان گذران را گذاشت . در سخن مدرسه متصل مغل پوره واقع خجسته بنیاد (که بنا نهاد) او ست) مدفون گردید . به آشنا پروری و فیض رسانی اتصاف داشت . پسرش رحیم الله خان بهادر به قدر دانی نوین مزبور بمنصب شایسته و تیولداری پرگنه سیونا مضاف برار صرفرازی یافته چندے فوجداری سرکار بکلانہ صوبہ خاندیس و یکچند به ضلع داری محالات نواح خجسته بنیاد مامور

(۲) در [تاریخ مظفری] سال دوم جلوس فردوس آرامگاه دلاور علی خان با فوج شایسته به چهارده گروهی برهانپور متصل موضع حسن پور سرکار هندیه رایت حرب افراخت . و محمد فیاض خان بمقابلہ پیش آمده جنگ صعب روی داد . دلاور علی خان از پایا در آمده و بسیاری از سرداران باره و راجپوتیه زخمی گشته دستگیر گردیدند .

(مآثر الامراء) [۷۷۱] (باب المیم)

گردید - در عمل ملاکت جنگ بهادر بمنصب عمده و
خطاب منظور الدوله متهور جنگ اختصاص گرفت - سال
چند پیش ازین دار فانی را پدرود نمود - از پدر ارت
شجاعت یافته بود - چند پسر از باقی ست - ارشد آنها
فضل الله خان است که درین ولا بخطاب پدر و نیولدارتی
مجال مرقوم امتیاز دارد *

• محمد خان بنکش •

ابتدا بصیغه جماعتداری روزگار داشت - سادات باره
پیش آورده بنوکری پادشاهی و دولت (وشنامی رسانیدند -
سال سیوم جاوس فردوس آرامگاه در جنگ (که با قطب
الملک بتوزکی سلطان ابراهیم (داد) خان مزبور در
همراهی قطب الملک بود - با جمعیت خود آمده برکاب
پادشاهی پیوست - و مصدر تردد گردید - و بمنصب عمده
و خطاب قلم جنگ لوی اعتبار بر افراخت - و سال
سیزدهم مطابق سنه (۱۱۴۲) هزار و یک صد و چهل
در سه محری بصوبه داری مالوه از انتقال راجه گردهر بهادر^(۲)
سرمایه عزت اندوخت - و دران آدان فوج بر سر ستوسال
بندیده بود - و تا یک سال با او بمقابله پرداخته محالات
پادشاهی (که در تصرف او بود) مستخلص ساخت -^(۳)

(۲) نسخه [پ] گردهر - (۳) نسخه [ج] محالات پادشاهی را الخ •

(باب المیم) [۷۷۲] (مآثر الامرا)

سترسال در مدد قابو بوده پس ازان (که خان مزبور جمعیت افزود برطرف کرده با مرهقه اتفاق نموده دفعه دویده نامبرده را در گدھی محصور نمود) بعد چهار ماه محاصره (چون در هوا اثر وبا ظاهر شد) فرج مرهقه برخاسته رفت - سترسال هنوز سعی در محاصره داشت که پسرش قائم خان با جمعیت رسید - لهذا سترسال صلح پرداخت - و از مستخلص گردیده پیش پادشاه آمد - و در جنگ نادر شاه در چندارلی بود - و بوقت موعود پیروایه زندگی را برکنند - بعد فوآش پسر کلان او قائم خان بفوجداری محال فرخ آباد وغیره مضایف مویه اکبرآباد بحر می برد - پس ازان (که سفدر جنگ وزیر شد) بتحریریک او بر سعد الله خان پسر علی محمد خان رهله شتافته در بدآن محصور ساخت - و هرچند او زارنالی کرد مفید نشد - ناچار او برآمده جنگ نمود - قائم خان مع برادران کشته گردید - سفدر جنگ احمد شاه پادشاه را برداشته برده خواسبت که تعلقات قائم خان بضبط درآورد - مادر قائم خان معجر پوش آمده مقدمه بر شخصت لک (وبیه انفصال یافت - سفدر جنگ همه برگذاتش ضبط نموده فرخ آباد را با دوازده موضع (که از عهد فرخ سیر در انعام آلتغای مادر قائم خان بود) گذاشت - و نول رای ناهی را برای تحصیل

(ماکر الامرا) [۷۷۳] (باب البیم)

نگاهداشته خود متعاقب پادشاه بدهلی (سید - احمد خان
برادر قائم خان بجمع افغانه پرداخته بانول رای جنگ نموده
او را کشت - و مفدر جنگ) که برادره کمک نول رای
از دهلی روانه شده بود) به سزوح این واقعه مابین قصبه
سالی و قصبه سهار (سیده سنه (۱۱۶۳) هزار و

یک صد و شصت و سه هجری با احمد خان مقابله نمود -
و شکست فاجش یافته بر حوضه برونجی (که سوار بود)
با آن (که زخمی شد و فیلبان و سوار خواصی هردو بکار
آمدند) اما نادانسته از چنگل افغانه رهائی یافته بدهلی
رفت - احمد خان پسر خود محمود خان را بضبط موبه
آورده فرستاده خود جانب آله آباد عطف عنان نمود - و در
تحریق اماکن و اسر اشخاص بهیچ وجه کوتاهی ننمود -

سال (۱۱۶۴) هزار و یک صد و شصت و چهار هجری
باز مفدر جنگ با اجتماع جمعیت پرداخته باتفاق ملهار راه هولکر
و جی آبا سندهه بخش عزیمت بتدارک برجهاند *

مرهقه اول شادی خان نامی را (که از جانب
احمد خان حاکم کول جلیسر بود) ره سپر دادی فرار
ساخت - و [چون بوصول این خیر احمد خان (که آله آباد را
در محاصره داشت) راه فرخ آباد گرفت] مرهقه متعاقب
رسیده در آنجا او را محصور ساخت - او قابو دیده از آنجا

(باب المیم) [۷۷۴] (مآثر الامراء)

برآمده بجهنم بود (که مستحکم تر بود) خود را رسانید -
(روزی) که سعد الله خان پسر علی محمد خان بکمک
او رسیده جنگ بر روی کار آمد (او منہزم گردیده
در دامن کوه مداریه پناه گرفت - و ملک او همه بتاراج
رفت - آخر از راه عجز درآمده خاطر خواه سفیر جنگ
صلح صورت بهت - مدتی در تعلقه خود راتق مهمات بود -
شہرت نیکوئی او زبانزد - چه اکثر مردم خاندان عمده
از ذکور و اناث (که بعد خرابی دار الخلافه پیش او
می رفتند) خدمت آنها بیش از پیش می کرد - و
بے تکلیف نوکری بخانه هر یک مامور می رسانید - و بخلق
و تواضع پیش می آمد - ازین جهت عمره به نیکنامی
گذرانید - و طریقہ احسان بے عوض را برسم یادگار بر مفتحہ
روزگار گذاشت - از باقی ماندهای خاندان او آگهی
دست نداده *

* مؤتمن الدوله اسحاق خان *

(۳)
پدرش از شوستر وارد هندوستان گردیده در شاهجهان آباد

(۲) نسخه [ج] و شہرت - (۳) در [تاریخ مظہری] اسحاق خان
مؤتمن الدوله (نہ پدرش از شوستر بہدہ آمدہ ہر شاہجہان آباد متوطن
گردید) مرزا غلام علی نام داشت و یکے از دانشوران وقت و علامتہ عصر بود -
در اواسط عہد فردوس آرامگاہ کمال تقرب تسلطانی بہر رسانید - لطیفہ گو و
حاضر جواب ہسے بود *

(مآثر الامرا) [۷۷۵] (باب المیز)

اقامت گزید - در زمان محمد شاه پادشاه بنوکروی پادشاهی
معزز گشته بخطاب غلام علی خان سرافرازی یافت - و بتعلقه
بکاولی می پرداخت - نامبرده در هند متولد گردیده پس
از سن تمیز ب حصول قابلیت صاحب استعداد گشت - و در
عهد فردوس آرامگاه بتعلقه خانسامانی و کمال تقرب عروج
نمود - سال بیست و دوم مطابق سنه (۱۱۵۲) هزار و

یک صد و پنجاه و در هجری (هفت زندگی بر بست -
شعر می گفت - از دست

(۲)
* ز بسکه در دل تنگ خیال آن گل بود *

(۳)
* نفیر خواب من امشب مغیر بلبل بود *

بصر گذاشت - نخستین میرزا محمد (که از نیز

مثل پدر کمال تقرب فردوس آرامگاه بهم رسانیده محسود

انوان بود) اول بخطاب اسحق خان و آخر بخطاب نجم

الدوله امتیاز پذیرفت - و بخشیه چهارم شد - فردوس آرامگاه

(۲) مقطعش این است - عجب مدار اگر بوی جان دهد اسحق - سواد

شعر نو از دودمان کاکل بود - (۳) در [تاریخ مظفری] و او سه پسر و یک

دختر گذاشت - نخستین مرزا محمد خان نجم الدوله - دوم مرزا علی خان

افتخار الدوله - سیوم مرزا محمد علی خان سالار جنگ - پسر کلان بخدمت

عمده و منصب و جاگیر پدر سرهانیه عزت اندوخت - و دیگر برادران بتقرب

سلطانی معزز و ممتاز بودند - بعد چندی فردوس آرامگاه محمد شاه پادشاه

خواهر ایشان را با شجاع الدوله خلف ابوالنور خان مقدر جنگ

ازدواج داد •

(باب المیم) [۷۷۶] (مأثور الامراء)

خرم نجر الدوله را با شجاع الدوله خُلف مفدر جنگ
از دراج داد - بعد انتقال فردوس آرامگاه در عهد احمد شاه
هم بخشیکروی او بحال ماند - و کردگری شاهجهان آباد
(که از خدمت سیر حاصل است) ضمیمه شد - و [چون
مفدر جنگ را با افغانه بنگش وغیره (که در شرقی شمالی
صوبه دهلی می باشند) نزاع پیش آمد - و مابین قصبه
سالی و قصبه سهار جنگ اتفاق افتاد - و مفدر جنگ
شکست یافت] نجر الدوله (که همراه مفدر جنگ بود)
داد شجاعت داده مطابق سنه (۱۱۶۳) هزار و یک صد
و شصت و سه هجری خود را بمیدان عدم کشید - در
بصر دیگر مؤتمن الدوله یکی میرزا علی افتخار الدوله درم
میرزا محمد علی سالار جنگ در عهد عالمگیر ثانی از
شاهجهان آباد عازم لشکر مفدر جنگ شدند - اتفاقاً مفدر
جنگ در همان ایام فوت کرد - و هر دو برادر در سال
(۱۱۶۸) هزار و یک صد شصت و هشت هجری در بلده
ارده نزد شجاع الدوله رسیدند - بستر سالار جنگ از پیشگاه
شاه عالم بخاعتن تن بخشیکروی قامت مبلهات آراسن •

• متهرر خان بهادر خورشکی •

رحمت خان نام رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ و شگفته پیشانی
گشاده دهن توانا دل قوی همی بلند نظر فراخ حوصله

(مآثر الامرا) [۷۷۷] (باب الميم)

درست کنگاش پسندیده (ای نیک اندیش خیر خواه یک پهلو
انصاف گزین) است کیش مفاآئین گیرا تدبیر سنجیده تقریر
بهر فن و علم آشنا و به نشیب و فراز نبرد شذا سا - چرخ پیر
هزاران چرخ زند تا شخصی بدین جامعیت بعرضه وجود خرامند
و زمانه کهن چه شبها بروز رساند که چنان در شاهرار در
صدف تکوین جا گیرد - بعقل سلیم و مزاج مستقیم و ذهن
بلند و فکر (سا) سرآمد همسران - و در شرافت نفس و علو
همت و حمن ملکات و تهذیب اخلاق برتر از اتقان - ^(۲) سعت
مدر و شرح قلب او بمرتبه که هرچه از منابع و تدابیر
بخاطوش گذشته محو و اثبات گرفته دفعه موزت پذیرفته -
و فرضا اگر اشخاص متعدد از امور متباینه در آن واحد
استفسار نموده مغلوب هجوم اجوبه نشده بقدر فهم جواب
شافی و مسکت گفته - جدش اسماعیل خان حسین زئی [آن
شعبه ایست از علی زئی که خیمه ست از خویشگی]
بخویشی و مصاهرت شمس الدین خان پسر کلان نظر بهادر ^(۳)
خویشگی (که باعتبار منصب پادشاهی و قرب سلطانی
عمده تر از درین قوم نگذشته) اختصاص داشت - و در
سلک ملازمان پاشاهزاده محمد اوزنگزب بهادر منسلک و

(۲) نعت [ب] سعت - (۳) در هر دو نسخه قلمی [نظر] بظاه
مجموعه مرقوم است - اما در مآثر عالمگیری [نظر] بذال آمده است

به سمت التفات و امتیاز شاهي فايز بود - بعد از جنگ
 مهراجه جسونت بخطاب جانباز خان و عطای علم و اضافه
 پانصدی مد سوار بمنصب دو هزاری شش صد سوار سرفرازي
 یافت - و آ چون با شیخ میر خوافي (که از اعظم مقربان
 شاهي بوده) ربط یکجهتي داشت [در سایر معارك
 سلطاني (که با مدعیان خلافت واقع شده) بهمراهی او
 داد شجاعت و بُردلي داده مورد عاطفت خردواني گورید -
 و در مبادی سلطنت بفوجداری سلطان پور و نذر بار دستوري
 یافت - پس ازان مکرر تعیین یساق کابل گشته - و دران
 صوبه بتقدیم خدمات پرداخته - پسرانش عثمان خان و
 آله داد خان نخستین مبلغ خطیر از شمس الدین خان
 (که غیر از اولاد دختر ي وارثی نداشت) بدست آورده
 در وطن برنشست - و ایام زندگی را با سودگی بحر آورد -
 دومین بزر میراث توجه نگماشته صرف عنان بفوکو پیشگی
 نمود - مرد متین سنجیده وضع بود - از میر فکریهایش
 امیر خان ناظم آنجا (که بندوبست پابرجای او ضرب المثل
 عالم است) حساب بر داشته - ابتدا به تهانه داری
 غریب خانه و پس ازان مدتی به تهانه داری مندر (۳) که

(۲) در [مآثر عالمگیری] آله داد خان سلخ ربیع الاول (سال
 چهارم) تهانه داری غریب خانه سرفرازي یافت - و سال چهل و هفتم
 بخدمت فوجداری مندر از تغیر رحمان داد خان مندر شد - (۳) در (مآثر
 عالمگیری) مندر - (ون) مندره *

(مآثر الامراء) [۷۷۹] (باب الميم)

(۲)
از بهین و مرغزار تهنه های مشهور آنجا است (و لنگرکوت
حاکم نشین) که در روزی چند به رحمان داد خان خویشگی
مقرر شده . سال چهل و هفتم باز بخان مذکور بحال
گشت (گذرانیده از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی
هزار سوار سر برافراخت . هنگامی که نظم صوبه کابل
به پادشاهزاده محمد معظم تفویض یافت) از آنجا [که
خویشگیها فاطمة بتوسل اعظم شاه شهرت داشتند و از یزید
سلطان احمد (که اعظم شاهی مقرری بود) بوده]
شاهزاده بفکر بیجا ساختنش افتاد . خان مذکور ازین آگهی
معتبری بموکب شاهی فرستاد . از غرایب اتفاقات امة

العبيد حرم محترم پادشاهزاده بوسیله گوی برخاست *

تبئین این اجمال آنکه پیشین ایام خان مذکور
(۳)
بخلد مکان عرض نموده بود که درین وقت (که حضرت پیر
هر جهاد اند) بر همه خانه زادان واجب است که در رکاب
سعادت انتساب احرار مثنویات نمایند . اما (چون اطاعت
بالای طاعت است) غلام بامور ماموره می پردازد . بمحض
اقتضای سفر سنیة ولینعت درین جا هم بر سر قوم موسوم
بکافر (که در کهمار سرحد کابل می باشد) به نیت غزا

(۲) در نسخه [۱] این لفظ مشکوک است . (۳) نسخه [ج] عرضی

نموده بود *

تلاطم و تاراج می بود . از اساری آنجا چند سراری
 ارسال داشت . در بارگاه خلافت درجه استحصان یافته حکم
 شد . که (چون آنها دار الحربی واقعی اند - و با استخدام
 الیق و ادلی) هر سال ازان جواری و سراری چند اسامی
 می فرستاده باشد . قضا را دیگر اتفاق غزا نیفتاد . ناچار
 امة الحبیب را (که کفریه بود از اسپران سابق - و در
 تقسیم افغانی جلال خان نام آمده) از گرفته ارسال نمود -
 پادشاه از راه بهین پور خلافت مرحوم فرمود . پس ازان
 [که از مثل مهر پرور (که نیز از مواهب پادشاهی بود)
 منظور نظر عاطفت شاهی گشته بیایه احترام و اعتبار بر آمد
 و صاحب توره و توزک شد) به همچشمی مهر پرور مذکور (که
 بدعوی مقبولیت برادر خود نیاز بیگ قلیچ محمد خان^(۳)
 بهمرسانیده بود) از هم خود را افغان دختر ظاهر کرد - رجوع
 و بازگشت خان مذکور را مغنم شمرده خواهش نمود که
 تصحیح دعوی او نمایند - چنانچه همان جلال خان را بابت
 از راضی ساختند . تا بحضور پادشاهزاده اقرار نمود . و
 پستتر از واسطه کارهای خان مذکور گشته خاطر شاهی را
 بالکلیه مطمئن گردانید . چون بهادر شاه بعد از ارتحال
 خلد مکان از پیشاور بجنگ محمد اعظم شاه روانه شد

(۲) نسخه [ج] امة الحبیب (۳) نسخه [ج] قلیچ محمد خان *

(اگرچه با جمعیت بسیار آمده ملازمت کرد) لیکن از پریشانی سپاه متفرق گشته اشتداد بیماری علاوه گردید . از مراقبت متقاعد شده در لاهور را ماند . از آنکه اصرار بفتح اعظم شاه داشت در همان ایام ودیعت حیات سپرد . از پسرانش رحمت خان بجمیع وجوه آراسته و بیش از دیگر برادران مورد تمایز خاص شاهی بود . چون پدرش بعلمت بیماری در لاهور باز ماند رضا می داد که هیچکدام پسر همراه بهادر شاه نرود مگر مشارالیه که خواه ناخواه با خدا داد خان برادر علایی خویش تنها برآمده در دهلی برکاب شاهی پیوست . بیست هزار روپیه پیش از جنگ و همین قدر بعد از آن بطریق مساعدده یافته . پس از فتح باضافه منصب و خطاب متهور خان چهره ناموری افرارخت . مکرر تجویز خدمات بمیان آمد . بعد جنگ کام بخش بفرجدارئی لکنو و بیمواره رخصت یافت . چون نقش عمل درست نه نشست بعد رحلت خلد منزل بی آن (که تغیر شود) راه دارالخلانہ گرفت . چون بومواس مواخذہ ری آمدن حضور نداشت در عرض راه بشاهزادہ اعزالدین (که باذالیقی خان دوران خواجه همین بمقابلہ فرخ سیر برآمده بود) ملحق گشته رفعت از برگزید . چون آن بیجگر شب هنگام از سرای کهجوه در مالید خان مومی الیه بجای خویش ماند . و

(باب المیم) [۷۸۲] (مآثر الامرا)

چون بدمیدن سفیده مبع قطب الملك در رسید باشنائی
دیرین گرم خوئی بکار برده در حوضه فیل با خویش قرین
گردانید - در جنگ جهاندار شاه در فوج حسین علی خان
بود - در آن وقت (که سواران عنان اسب سبک ساخت)
هم پائی نتوانست نمود - بطرف دیگر افتاد - سالم ماند -
فرد امیر الامرا اعزاز و اعتبار تمام داشت *

چون بدکن آمد بفوجداری سرا دستوری یافت - چون
افغانه جنوبی (که خالی از سرتابی نبودند) بزم آن
(که شاید بنابر هم قومی بوسیله او مقدمات گذشته و
حال روی براه آرد و کدر بصفای تبدیل یابد) ابتدا بهادر
خان پنی و عبدالذبی خان میانه ملاقات نموده همراهی
برگزیدند - و از خود کامیها و غرض مندیها زود بافتراق
کشید - خان مذکور روزی چند بتحصیل پیشکش های باله گران
جز همین گماشته [چون طرفی نه بست و زمیندار
سورنگ پتن (۲) که عمده تر از دیگره نیست) مقدمه
خویش به امیر الامرا (جوع کرده ناچار باعانت زمینداره
(۳) که بهر با بومی چند درک لغتیه ملک او متصرف شده بود)

(۲) نسخه [ج] سورنگ پتن - و در [بعضی نسخه] سوری رنگ پتن -
و سوری نگر پتن - (۳) نسخه [ج] بهر ما - و در [بعضی نسخه] بهر ما
[بغیر نقطه حروف رابع] - (۴) نسخه [ج] چینل دوک - و در [بعضی
نسخه] چینل درک و حلدوک [بغیر نقطه و مشکوک است] *

(مآثر الامراء) [۷۸۳] (باب المیم)

متوجه گشت - آن متمرّد نخوت گرا با بیعت هزار سوار
و شصت هزار پیاده صف آرای جنگ گردید - آخر کار
هزیمت خورده پهای فرار بدر رفت - در همین اثنا خبر
تغییری او رسید - آنچه از مال فاطم و صامت بود در
طالب سپاه داده به گرانباری قرض و هم قفالگی تقاضا داران
زخم پریشانی بخصمه بنیاد کشید - عالم علیخان صوبه دار
دکن قدم او را باعزاز و اکرام تلقی نموده به تنخواه
جاگیر ملتفت گردید *

درین اثنا آوازه نهضت آصف جاه بر زبان افتاد - هر چند
سنگرا ملهاری (که زمام حل و عقد بدستش بود) راضی
بجنگ نمی شد - اما آن جوان عجزول جری از تهور
ذاتی و ترغیب سپاهی پیشگان جهالت کیش تصمیم کارزار
نموده بهر املی آن تهور مرتبت استقبال نموده بجنگ
در پیوست - از هیچ کس کاره متمشی نهد - رایگان جان
در باختند - خان مشارالیه زخم برداشته بمیدان افتاد -
برادرش تهور دل خان بکار آمد - نخوت با وصف اشارت از
جانب فتح جنگ سر از رفاقت باز زد - پس از آن (که هنگامه
آرائی سادات باختام گرائید - و سررشته امید از آنها قطعاً
منقطع شد) با بیاری التفات آصف جاهی نضارت باحوالش
دری آورده به بهائی منصب و جاگیر کامیابی یافت - پسر

(باب الميم) [۷۸۴] (مآثر الامراء)

بمصلحت دید عوض خان بهادر از تغیر امین خان دکنی
بصاحب صوبگی ناندیر دستوری گرفت - در کمال بی سامانی
افغان و خیزان بتعلقه شتافت - معزول خیره سر مزاحم عمل
پرگنات شده تن به ادای زر بازگردانید نمیداد - چون
به نوشت و خواند عوض خان هم در براه نیارد (ازان که
خان مسطور از سابق ذخیره خاطر از داشت) بنام زنیه
در آمده بمنسوب نوشت - که اگر اسپاهت شما هم
سپاهی اید - چرا از حق خود می گذرید - و خواه و ناخواه
برصراحت خانه جنگی آورد - مع هذا مشارالیه از نیک باطنی
بآن کوتاه نظر (که می خواست از متصل ناندیر گذشته
بیالکند شتاب) گفته فرستاد - من بمناقشه مجبورم - اگر
از در برگذرند بعد مسافت در گفت و شنید دست آویز
عدم مزاحمت تواند شد - آن مغرور بی خرد اعتنا بدان
حرف ناکرده عذر ده سپری ازان طریق باز نگردانید - خان
شجاعت نشان بهاس آبرو مردن بخود تصمیم داده با معدودے
(که زیاده بر پنجاه سوار نبود) بقصد سد راه بر آمد -
از قائید غیبی در اثنای قطع مسافت کماندار و غیره
بی طلب ملحق گشته لخته سپاهی لشکر بهم رسید - شاه
فریقین قریب بیکدیگر فرود آمده شب بزنده داری گذرانیدند -
همین که سپیده صبح دمید نزدیک بود که آتش کارزار

(مآثر الامرا) [۷۸۵] (باب المیم)
 بالا گیرد - به آب زنی مصلح چند فرد نشست - و قرار یافت
 که بنادیر آمده از (ری حساب زر) بازگردانید را جواب
 گوید - از تیره بختی با آن (که مردم خوب چیده داشت)
 تن بذلت در داد که مخالف او را گرد گرفته راهی شد -
 و پاهش یسل بسته بغامله (ه می نورید) - از بیوقوفیهای
 خویش مدتی زندانی ماند - غریب تر آنکه بوقوع چنین کار
 دست بسته هیچ در عملداری نیفزود - و از بی سرانجامی
 و پریشانی او سرمرئ نگاهید - معزول گشت - ازان باز
 به تقلد خدمت اقبال نمود - و خالی از استعجاب نبود
 که با آن همه عقل درست هیچ جا نقش عملداری او
 درست نه نشست - و ظاهر است که ریاست بی سیاست
 نمی باشد - درانجا ترحم و مهربانی را (وز بازار و با صورت
 و احسان سرورکار بود - و انهماک طبیعت و صرف توجه در
 امور غریبه غیر ضروری که از عادات باز می داشت - علاوه آن
 در جنگ مبارزخان بسرداری دو هزار سوار (که اکثر افغان
 پنی بودند) در هر ادلی عوض خان بهادر صف آرا بود - آنها
 بمخالف زبان داده وقت کار خود را دزدیدند و او
 ایستادند - او تنها فیل خود را راند - اما تا آنوقت اعدا
 بکارزار در آمده خود را بدم شمشیر بهادران داده بودند -

(۲) نسخه [ج] مصلح چند *

لختی از هم تهمت زده خویشتن داری گردیده - و در همان
 اثنا تفرق دست راستی او رسیده زخمی گرد - مگر
 به شه و مکث نمود *

(اگرچه همیشه نزد سرداران حرف او منظور و مقبول بود)
 اما در تملط نواب نظام الدوله (اَدَامُ اللّٰهُ اِقْبَالَهُ) بیش از پیش
 ملتزمات او درجه پذیرائی یافتی - و بغرض اللّٰهی او عالم
 کامروا گشته - هنگامی (که آصف جاه از هندوستان معادرت
 نمود) به بوهانپور شتافته ملاقی گشت - سخنی و سستی و
 بلند و پخت (آنچه نبایست) گفته طرفدار نظام الدوله را
 بر خود زنگ بست نمود - هر چند از پی برکردگیهای
 سردار بظاهر چندان (نجش تراوش نکرد اما باطن یکسو
 غبار آلود کدورت گشته مرز محبت و صفای محبت نماند -
 چون سال بیست و پنجم محمد شاهی به اندراج کوناگ
 و این عزیمت بر افراختند او را در خجسته بنیاد گذاشتند -
 در عشره آخر صفر مرفق زخم رسیده آماسید - و در یک ماه
 بزحیر و سطح کشید - غره ربيع الثاني سنه (۱۱۵۶) یک
 هزار و یک صد و پنجاه و شش لشکری بقریب سپیده سحر
 شام نومیدی گل کرد - و غره حیانش بدایح صامت رسید -
 غره همین ماه سولد او بود - سالش بشصت سال انجامید *

(۲) نسخه [۱] مکرر به شد و نکت نمود - [۳] نسخه [ب] غبار آلود *

* مصرع *

* سبب حب علی اجر در صد عابد یافتن *

(۲) تاریخ یافته اند - و از لفظ در صد عدد مذکور گرفتند

نه حروف *

دروع قام بعلم صنعت داشت - بسیاری از مسائل
 و کتب این فن فراهم آورده بود - و می گفت که هنوز
 از عام را نپرداخته ام که کار بند عمل شوم - (اگرچه نیم
 بر جوی از مطلوب و مقصود نگشوده بودند) اما از بس
 ضرورتی درین فن علم دیگر (که گویا مستور بود بر
 متقدمین و متأخرین) بر وی کشف کردند - اکثر آیات و
 برخی سوره قرآنی را از اول تا آخر به اصطلاحات صنعت فرود
 آورده قصه بیان میکرد که دلنشین مستمع میدهد - و کذاک
 از بسیاری احادیث و کلام اکابر و اشعار مشایخ و کبری صوفیه
 معانی مطلوبه استنباط می نمود - تزیین تر آنکه آیات و
 احادیث مسئله مسائل مختلفه مذهب را بقاعده آن علم
 مطابق گردانیده مدلل می کرد - و بعد برهان رسانیده -
 صیغ معلوماتش تدریس نیافتن - آخرها محرر این اوراق
 درین امر تضرع می کرد - انسوس که زرد طایر روحش
 برهمن بجان پروراز نمود - آن بزرگ هم بعدم شوق و نا آشنائی

(باب المیم) [۷۸۸] (مائثر الامورا)

واقم باین فن دھمت تاسف میزد - ابتدای تحریر این اوراق
پراکنده را نظر ثانی میگرد - نبذے از احوال خود مرقوم
نموده - بتغیر کلمہ مثبت افتاد *

احقر العباد (چون در طفولیت بہ شکار شوق تمام داشت -
حتی در مکتب بعنکبوت مکس را مید می کرد) ازین
روی بہرہ از نوشت و خواندہ بر نداشت - چون سن قریب
ببلوغ رسید بتعلیم طیور مغبیر اشتغال می نمود - و از
استادان این فن ہرچہ در تربیت طیور و امراض و معالجات
آن می شنود (ازانکہ خط و سواد نداشت) برای تحریر
بمردم (جوہ) میگرد - ناچار شوق بالادست بجانب مشق
مفردات تہجی کشید - و چندے همان حرف را بے املا
می نوشت - و جہت تفہیم خویش اعراب می نمود - چون
یک مرض را درای متعدد مختلف کیفیة بود متفرس شد
کہ شاید مرض ہم انواع دارد - بہ باز نامہ ہا دست زد -
چون اکثر ادویہ عربی و یونانی بود یکے باختیارات بدیعی
حوالہ داد - ازانجا کہ معلوم شد کہ طاب علمیت مفید
و علم بزدرہ جزوے سمت ازان - لہذا کفایۃ منصورہ سند
نمود - پس ازان کتب معتبرہ فراہم آردہ از مباحث آن
نصیبہ دانی برداشت - و از قوت علمی تشریح طیور نموده

(۲) نسخہ [ج] مغبیر - (۳) نسخہ [ب] نمودہ *

(مآثر الامرا) [۷۸۹] (باب المیم)

خواست کتابی در بزدره بنویسد - چه درین فن سه علم
ضروری است - تندرستی و قوت طیور و مواسم و اشتباهی
غالب - خصوص اخیر که آن دو در ضمن آن حاصل است -
و چون اکثر معدنیات هم در معالجات طیور داخل بود
نگاهی به رسائل کیمیا افتاده چندان بتجربه سهل الوقوع
(که اعزه بیان میکردند) گذشت - بخاطر رسید مقصود
(که القای اشیا سم بر اجساد ذاتیه تا به ذهب و فضه
بدل گردد) اگر بدین قسم صورت پذیرفتی هیچ کس مفلس
نماند - از سمایی خود را باز داشته بکتب این فن (جوع
کرد - بدان مطابق یافت - بحیرت افزود که این کتب
باسلاف صالح (که متعلی بعلم ظاهر و باطن بودند)
منسوب است - آنها بے هیچ برای اتلاف مال اخلاف نوشته
وبال و نکال اخروی اندوخته باشند - بتامل وافی ظاهر شد که
شاید بزبان (مرز و اصطلاحی که دارند نوشته اند - اما اگر آن
مرز از کتب معلوم نشود این همه تحریر لغوی بیش
نیست - و اتعاب در لغو ازین صاحب کمالان محل استعجاب
و استغراب - لهذا از تجربه دست برداشته به تحصیل
این علم همت برگماشت - تا در سنه (۱۱۲۲) یک هزار
و یک صد و سی و دوم هجری اطلاع تفصیلی بر
اصطلاح این جماعه حاصل شد - و دریانت هرکه در هر

(باب العموم) . [۲۹۰] (مآثر الامور)

علم مهارت داشت (از هیئت و هندسه و طب و نجوم
و رمل و تسخیر و طلسم حتی تیراندازی و کبوتر بازی)
مطالب غامضه آن علم را بطور خود بیان کرده - و کذاک
در علوم نقلی از تفسیر و حدیث و قصص و فقه و سلوک
و حقایق - بظاہر آن شوق به تصفح این علوم داعی شد -
و لختی احساس بهم رسید - بعد از آنکه بعلم تصوف رسید
بیه مافیه معلوم نمود - علم در یافت که میزان دین و
دنیا امن - یعنی از غیب الغیب تا انسان کامل و سیر
آن برای همه نزد ایشان مثله سمک از علم صنعت که بآن
متحقق میشود شیون دین و دنیا و منسوخ می گردد امور
باطله بدهانه - و ظاهر می شود بآن بطور قرآن - و منکشف
میگردد معانی احادیث مشکله - پس در بحر عمیق افتادم -
و کیمیا بلکه تمام عالم فراموش گردید - به بینم آخر کار
یکجا می رسد - انتهای کلامه *

پس ازین نوشته در راه نگذشت که برحمت پیوست -
در ظهور کلمة الخیر بے اختیار بود - و سفارش عام
داشت - موقوف بر ربط و تعارف نبود - بدرد هر دلی
می رسید - و مرهم هر خسته جگر می گردید - چندین
به پیغام آصف جاه (که عرض حوایج مردم بعهد متصدیان

(۲) نسخه [ج] برحمت حق پیوست .

امتی - شما چرا برای همه کس می گوئید (خود را باز داشت - و باز بوسه کار خویش رفت - حرفهایش خالی از پذیرائی و دل نشینی نبود - و نیک تمهید می گفت - که سردار را (با آنکه صرفه در نشاندن نبود) نفوس می آید - ^(۳) مقصوب پنج هزاری داشت - اما سپاهیان می گذرانید - بلکه در ریخانه - املا بمداخل و نفعی رسید - ^(۴) همیم داد یکسریه بسری (که در فوجدارتی بیسواره به بند افتاده و تربیت یافته) عامل بود - هرچه بخاطر فائزافش می گذشت دست برداشته می داد - هرچند سعادت او میگردند تا شنیده می انگاشت - گاهی بهای مواخذه نیارزده فارغخطی محصل بهم خود و ارلان خویش حواله نمود - مذهبها امامیه داشت - و محائل مختلف فیه را خوب مدلل ساخته - اگرچه مقید بفرع نبوه در تبجیل و اکرام سادات بعیار می کوشید - اعتقاد داشت که این طایفه علیه باید (بشرف انتماب خاندان نبوت) در اکثر احکام و حکوم شریعه از سایر ناس مستثنی و مخصوص باشند - گفتیم اگر تخصیص و ترجیح می بود کتمان از شارع صورت نمی داشت - نکته در جواب گفت که مستقدم ساخت -

(۲) نسخه [ج] و حرفهای الخ - (۳) نسخه [ا] می آمده -
 (۴) همین در هر سه نسخه *

(باب الميم) [۷۹۲] (مآثر الامراء)

يعني هرگاه آن رحمة للعالمين بمقتضای شفقت و عاطفت
خويش به احوال امت اولاد خود را بر آنها رجحان نداد
و بمساوات حکم کرد اگر امت در جنب چنين احسان
ذرية مقدسة او را بامتيازے (که ديگرے شريك نباشد)
خاص گردانند از آئين هودت بيرون نخواهد بود - و
بکيش محبت و بندگي بيگانه نخواهد نمود - نادانسته
سیده (که پدرش حيدر علي خان از نبایر شاه ميرزای
حيدر آبادی مشهور و سادات مازندران است) بعقد نکاح
آروده - بعد آگهي فسخ متعذر نمود - متاسف مي بود -
و مرة بعد اولی و کره بعد آخری از هم قوم و مغول
خواستگاري نموده بود - و از هر کدام اولادے داشت -
پسرے را امة الحبیب بعد واقعه خلد منزل بفرزندی گرفته -
پس از فوتش بدکن پيش والد بزرگوار آمد - با آنکه در
دولت عظيم پرورش یافته خالي از (سنگي و بے تکلفي
نبوده - شش ماه از سانحه ناگزير پدر نگذشت که اسير
سر پنجه اجل گردید - اليوم از پسرانش يکے در وطن است -
و فخر الدين خان و ديگر برادران صاحب منصب و جاگیر
اند - و برادر زاده و خويش آن مرحوم جانباز خان دو هزار
و پانصدي سمت - راقم اين سطور در مبادی حال بدستيازی

(مائراامرا) [۷۹۳] (باب المیم)

سعی آن مرحوم یا بصحت سکونت دکن گردید . و پس از قطع بلند و پست روزگار که زمانه دور و بجزم یکموتی بعتاب گاه آصف جاه رسانید . و انزوائی (که موجب تحریر این نسخه گردیده - و در رفع بیکاری یارپی ها نموده) به هم نشینی و هم خانگی ضغناً و اقامه در سال کما پیش با مغفور گذشت . پاس جزئیات در خورد و حفظ مراتب نشست و برخاست با وصف بی پروا مزاجی زیاده بر قدر طرفین دیده می شد . از بزرگداشت آنچه در خور بزرگیش بود دقیقه فرود نمی گذاشت . محسن و خیر بالذات بود .
رَحْمَةُ اللَّهِ . الْحَمْدُ لِلَّهِ که آغاز و انجامش برحمت الہی شده اشعار بحسن خاتمه او دارد *

• محتشم خان بہادر • (۲)

میر محمد جان پسر محتشم خان شیخ میر است . از سایر برادران ہرشادت و وسعت دستگاہ سبقت جستہ . نہ باعتبار ہنوت خان مزبور بل بجهت آن کہ نواب علیہ زینت النساء بیگم خواہر اعیانی محمد اعظم شاہ (کہ پیوستہ در خدمت پدر بزرگوار شرف پذیر حضور بود . و پس از جلوس بہادر شاہ بہ بیگم صاحب مدعو شدہ) دختر میر مسعود نامی منصب دار را پرورش نموده بازواج او

(۲) نسخہ [ج] میر محمد خان *

(باب المیم) [۷۹۴] (مآثر الامراء)

در آرد - و بهفارش بیگم در عهد عالمگیری بمنصب هفت
مدی رسید - مهاس علمی درست داشت - نود ملا جیون
(۲) امیتهی وال (که از فضلی مشهور روزگار و از دیرباز
بهمراهی خلد مکان و پس ازان با خلد منزل می بود)
تلمذ نموده خود را از تلامذۀ رشید ملا می گرفت - در
زمان بهادر شاه بخطاب پدر اختصاص یافت - از آنجا (که
مهمات سلطنت از نظام استمراری بر افتاده - در اعتبار
خانه زادی و اندازه نوکری در بانحطاط گذاشته امرا زادگان
و ابنای عمده خاندان بدولت صاحب شوکتی از حوادث روزگار
استقلال عافیت جستند) خان مومی الیه هم بعد از
واعتۀ ناگزیر بیگم مرحومه برفاقت نواب آصف جاه فتح جنگ
استعداد یافته بصوبۀ مالوه آمد - صد و پنجاه رپیۀ در ماه
بطریق مدد خرج می یافت - (چون آن امیر عالی جاه
باقضای مصلحت از دریای نرپدا گذشته بدستیاری فیروزی
اعادی پُر صولت را با فوجهای گران علف تیغ جلادت
ساخته به همعنای اقبال بتصرف ولایت وسیعۀ دکن عام
اشتهار افراخت) او را بمنصب سه هزاری در هزار سوار
و خدمت بخشگیری منصب داران کل دکن بر نواخت - و
هنگام (که فتح جنگ برای تفویض وزارت به هندوستان

(۲) یا امیتهی دال باشد - [۳] نسخه [ج] و در زمان الخ *

(مآثر الامراء) [۷۹۵] (باب الميم)

طلب حضور گردید) خان مزبور از همراهی اهتراز (زبده
از خدمت معزول گشت . پس از چندی از دار الخلافه
بتعیّناتنی دکن (خصم یافت - و بعد از جنگ مبارز خان
(که روز کلزار از شاخسار مردی گل زخم چیده بود)
بتفویض خدمت مذکوره (بقول خودش که این کار
مرغوب و محبوب و معشوق من است) دامن کامیابی
بدست آورد - و قریب بیست سال بآئین شایسته باهر
مامور پرداخت - و بخطاب بهادری ناموری اندرخته پدایه
پنج هزاری مرتقی گشت *

مرد راست درسمت به زور و مکر ناآشنا - در یکرهئی
و یکرهئی یکتا بود - اخلاص و عقیدتی (که با سردار باید)
استوار داشت - و پاس مراتب دربار را فرو نمی گذاشت -
بارصف عمدگی مراسم نوکری نیکو بجا آورده - و با قرب و
مزمّت املا در امور ملکی در صورت استفسار هم دخل
فکرده - از آغاز تا انجام بیک رتیره گذرانید - هرگز پیش پا
نخورده - بظاهر کلف و عبوس می نمود - اما در انجام کار خلاق
خود را معاف نداشته - و بقدر میسر کوشیده - هر چند
باندازه منصب جمعیت فرج و سامان نداشته اما صاحب

(۲) در نسخه [چ] مرغوب و محبوب من است - (۳) نسخه [ج]

(باب المیم) [۷۹۶] (مآثر الامرا)

(۲) اسباب و افعال بود - در آخرها امارد پرستی را باعلان و شیوع رسانیده - ازین هوس پروران ساده رو و نوخطان چار ابرو فراهم آورده در تطبیع و تزئین آنها توجه می گماشت - و همین را مصارف همت می پنداشت - در ایامی (که نواب فتح جنگ محاصره قلعه تورچنان پللی داشته) شازدهم جمادی الاولی سنه (۱۱۵۶) هزار و صد و پنجاه و شش هجری بعالم بقا خرامید - پسرش حشمت الله خان از انتقال پدر بخشیکری و از اصل و اضافه منصب در هزار و پانصدی یانته - جوان هموار با سلوک است - و به کار درائی موفق *

* مقرب خان *

پسر امین خان بهادر است که احوالش جداگانه مذکور گردیده - [چون پدرش از کوه اندیشی (با وصف رعایتیهای نظام الملک آصف جاه) چشم از حقوق پوشیده برخاسته بخیدر آباد نزد مبارز خان رفت] مقرب خان بفراهمی فوج پرداخته نزد آصف جاه آمده در جنگ مبارز خان شریک گشت - و در هنگامه آریز و ستیز اتفاقاً پدرش از جانب مخالف بمقابله او رسید - او برسم اهل دکن باجمع از

(۲) نسخه [ب] اسباب - و نسخه [ج] اسباب و افعال - (۳) نسخه [ج] همواره با سلوک *

(مائرا الامرا) [۷۹۷] (باب الميم)

اسبان فرود آمد - شمشیر بازی غریب (ر داد - او بدست
خود نقش زندگی چند هر یف باب تیغ فرو شمت - و سر
پدر خود را که (مجروح افتاده بود) از تن جدا ساخت - و
پس از فتح بمنصب چهار هزاره درجه اعلا پیمود - در
امور جاگیر داری و آبادان کاری سلیقه درست داشته *

گویند در دیهات بالکنده زمین خوب چیده بنام خود
مقرر ساخت - که آنرا باصطلاح مردم آن نواح سیری گویند -
کشتکار آنجا گماشتهای او می کردند - و دهقان گری آن زمین
تعلق بوی داشت - حتی که شیر فرشی و تخم فرشی
دیهات نصبت بوی می دهند - ازین رجوع انتفاع بصیار
بر می داشت - احاطه قلعه بالکنده ساخته اوست - بیشتر
فوج او از بار گیران بیشقار بود - ضابطه قدیم دکن خصوص
درین خانواده (که دو (رپیه و سه (رپیه یومیه بلکه بیشتر)
معدول و مستمر است - با آنکه خان مذکور عیش پرست و
عشرت دوست نبوده اما شوق نغمه داشت - خواننده و سازنده
نامی دکن نزد او فراهم آمده - و سامان و سرانجام (که
در خور هفت هزاره های صاحب جمعیت باشد) بر همین یک
پرکنه و دو سه محاله از سرکار ایلکندل مهیا کرده بود -
از سه چهار سال ماده سرطانی در پشت پیدا شده بود -

(باب الميم) [۷۹۸] (مآثر الامراء)

منجر بجراحات متعدده گردید - مکرر گوشک پارها بریدند - و
فزونیه تراشیدند - هر مرتبه التیام می یافت - باز عود می کرد -
آخرها (که گرگ اجل در کمین بود) بیست و دوم (ربیع الاول

سنه (۱۱۵۸) هزار و یک صد و پنجاه و هشتم هجری اسیر
سربنجه خویش گردانید - ابتدا بفقدان باه و قطع رجولیت
شهرت داشت - پس ازان کتخدا شده خواستگاری ها نمود -

پسران آورد - هنوز مغیر بودند که در گذشت *

برادر اعیانی او نبی ^(۲) منور خان (که بسبب ناسازی و
عدارت فیما بین بقلیل جاگیر جدا می گذرانید) از واقعه
ناگزیر برادر آگهی یافته با اتفاق مادر (که نزد او می بود)
شگفته تصبه را بمال و متاع متوفی متصرف گردید - و بزعم
خود قایم مقام برادر شده سر سرداری بر افراخت - و چون
میدانست که (با وجود پسران همه بر وی مسلم نخواهند
گذاشت) از آمدن دربار سر باز زده از آزمندی هر
خود سرب زد - و اطفال و متعلقان برادر را نظربند کرده
باستحکام برج و باره و ادخار ذخایر پرداخت - بظاهر حرمان
درثه و حقیقه کثرت خزانه (که زبانزد خاص و عام بود) داعی
بدان گردید که آصفجاء بقصد اقتلاع آن زیاده سر و انتزاع آن
مکان از دست او در عشره سیوم ربیع الاول سنه (۱۱۵۹)

(۲) همچنین در هر دو نسخه . و یا بنه باشد .

هزار و یک صد و پنجاه و نهم هجری سواد آن قصبه
مضروب خيام گردانید - و کار پردازان بتقدیم سیده و ترتیب
مورچال دست بکار بردند - آن خیره سر زیاده بر دو هزار
سوار و سه چهار هزار پیاده مستعد پیگار از غایت استکبار
بیرون قصبه ملجاء داشت - هر دفعه (که بعزم کارزار با فوج
ظفر آثار دوچار شد) مردم خوب معتبر خود را بکشتن
داده خایب و خاسر (جعة القهقري نمود - اما ازان در) که
نخیره بهمه چیز بروجه مستوفی بود - و از بس وسعت
شهر پناه (محاصره سایر اطراف آن متعذر می نمود - بیم
و هراس بخود راه نداده بامید آغاز برشکال که بر سر
رسیده بود دل خوش می کرد که بسبب باران آنجا را
اطراف آب می گیرد هنگام زد و خورد نیست - اغلب که
ترک محاصره کرده راه خود گیرند - چون عزم والا همتان
قضای مبوم است دگرگون نمی گردد) آصف جاه همانجا
تصمیم چهارنی فرمود - و لغت بازوی همت درونیان
بستنی گرائید *

گویند در آردان محاصره بان همه حزم و احتیاط (که
مجبور طبیعت سردار بود) (روز غریب مسامحه و
مماهله بکار رفت - هر فوج را بهر مکانی نگاهداشته سردار
بعماری های محل و مردم قلیل (که همگی به هزار سوار

نمی (سید) سیرکنان بگرد شهر پناه برآمد - چون محاذی دروازه (که افواج سرکار از آنجا کمتر از مسافت دو کرده و سه کرده نبود) مردم بار گفتند که قاپوی عجیب بدست آمد - جلوریز به کوته یراق می پیوندیم - و بر می داریم - در جواب گفت که مرا دعوی صوبه داری دکن نیست - برای این پرگنه یورش برپا کرده ام - بالجمله سلخ جمادی الاول (که دو ماه از محاصره منقضي شده بود) اقبال آصفی خود بخود جلوه گر گشت - و تفرقه دوئی در قلعیان افتاد *

تفصیل این اجمال آنکه آن بيمروت خواست که بیچاره اطفال آن متوفی را از میان بردارد - دکنی هائے که با او یکتائی گزیده (چون اکثره نمکخوار و پرورش یافته متوفی بودند) بر اندیشه او آگهی یافته بدنامی کور نمکی بر خود روا نداشته بهیئت مجموعی از بر گشتند - و نگذاشتند که ساعتی آرام گیرند - جزایر و تفنگ جانب او سر دادند - آن ادبار رسیده ناچار هوش و دل باخته همان شب پا پیاده متعلقان خود را بر آورده بواجه رام چندر سین جادون پناه برد - روز دیگر پسران خان متوفی بمعرفت حرز الله خان بهادر صوبه دار ناندیر ادراک سعادت ملازمت نموده بمنصب در خور و فرایز یافته قصه با چند مواضع بجاکیر آنها مقرر شد - (چون رحمت عام و حلم کامل فطری سردار

(مآثر الہند) [۸۰۱] (باب المیم)

اسم (آن کشتنی ہم بوسیله راجہ مذکور بصفحہ چہارم
زندگی در بارہ پانک - قریب دو لک روپیہ بقیہ نہ نہ لک
روپیہ) کہ آن متغلب در ایام تسلط خویش بباد دادہ (با
دو صد و چند اسمب و چند زنجیر فیل سوای جنس ذخیرہ
از غلہ و سرب و ہاروت (کہ نیز ضبط شد) عاید سرکار
گردید - در حالت تحریر پسر کوچکش (کہ بہ خطاب پدر
نامور شدہ بود) در وقتے (کہ متصل قلعہ کایان لشکر
آصف جاہ نظام الدولہ توقف داشت) بگزند هوای وبا مطابق
سنہ (۱۱۹۰) ہزار و یکصد و نود ہجری جان بحق تسلیم
نمود - پسر کلانے (کہ بہ ابراہیم منور خان زبانزد بود)
جاگیر دیگر یافتہ با جمعیت بنوکری می پرداز - درینولا
بخطاب خانزمان خان مخاطب شدہ *

• مبارز الملک سر بلند خان بہادر دلاور جنگ •

نامش میر محمد رفیع است و وطنش تون - در عہد
خلد مکان با پدر خود (کہ میرزا افضل نام داشت - و
مقتدری خان خطاب یافتہ) از ایران بہندوستان آمدہ -
پدرش بدیوانی گوالیار مضاف اکبر آباد سرعزت برافراخت -
او بعد فوت پدر نزد ^(۲) طغای خود بشارت خان نام (کہ
فرجدارئی مالکپور صوبہ برار داشت) آمدہ بہ تنبیہ مفسدان *

(۲) در ہردو نصفہ بطاء مہملہ مرقوم است - اما ہنما فوقانی صحیح است *

(باب المہم) [۸۰۲] (مائثر الامرا)

دیہات آن پرگنہ جوہر (شادت بر روی کار آردن - و باین تقریب بمنصب مناسب چہرہ عزت برافروخت - و پستو بلشکر پادشاہی رسیدہ ہدیہ بیگم صبیحہ روح الہ خان بخشی را بعقد مذاکحت در آردن - (چون غایبہ بیگم صبیحہ دوم خان مزبور در خانہ سلطان عظیم الشان ہوں) بذابراں بمفیت شاہزادہ امتیاز اندوختہ حسب درخواست شاہزادہ مزبور در عہد خلد منزل بخطاب سر بلذد خان نامور شدہ دخیل مہمات سرکار شاہزادہ ہوں - پستو شاہزادہ او را جہت بندوبست بصوبہ بنگالہ تعین نمود - چون با محمد فرخ سیر پھر عظیم الشان (کہ از جانب پدر بنظم بنگالہ معین ہوں) صحبت او ہزار نشہ ازین جہت عظیم الشان او را بحضور طلب داشت - و از وسط راہ بفوجداری کرہ صوبہ آلہ آباد تعین گردید - و پس از فوت خلد منزل (چون عظیم الشان نیز در جنگ با برادران کشتہ گشت و محمد فرخ سیر بعزیمت محاربت با جهاندار شاہ روانہ شد) نامبروہ بتصور ناموافق سابق با زر تحصیل تعلقہ پیش جهاندار شاہ شتافت - و دران ایام (کہ صوبہ داری کجرات ضمیمہ وکالت بنام آصف الدولہ اسد خان مقرر شدہ) ذوالفقار خان او را نیابتہ بہ بندوبست آن صوبہ مقرر ساخت - ازانجا (کہ زمانہ یکام محمد فرخ سیر گردید) بوساطت سید عبد اللہ خان

(مائراامرا) [۸۰۳] (باب الميم)

قطب الملك عفو تقصيرات او بعمل آمده بصوبه داري اوده
سر بلندي اندوخت - و پس از چنده معزول شده بحضور
آمد - و از تغير مير جمله بصوبه داري عظيم اباد بتنه
لواي امتياز بر افراخت - و پس از وصول بدانجا عنان
عزيمت به تنبيه دهرماجی زميندار منسد آن صوبه معطوف
داشته بعد زد و خورد و كشتش و كوشش او را (ه سپر وادی
فرار ساخت - و در اثنای گریز زخمه بار رسیده [اراء دشمن
عدم گردید *

چون در نگاهداشت سپاه اندازه نداشت و مردم
تمن دار بیش فرار نوکر می کرد بعد عزل از انجا بحضور
آمده مدتی گرفتار تقاضای تذخواه سپاه بود - دران ایام (که
محببت پادشاه و وزیر و بخشي برهم خورد) آنها نظر بوقت
تالیف منظور داشته زری مخفی بار فرستادند - که از دست
سپاه رهائی یافت - پستر در عهد سلطان رفیع الدرجات
بصوبه داری کابل مامور شده بدانجا شتافت - و در عهد
فردرس آرامگاه از انجا تغير شده بحضور آمد و سال (۱۱۳۸)
هزار و یک صد و سی و هشت هجری بصوبه داری گجرات
از تغير نظام الملك آصف جاه علم کامیابی بر افراخت -
و بشجاعت خان گجراتی سند نیابت فرستاد -
حامد خان عموی آصف جاه (که به نیابت او در احمد اباد

(باب العین) [۸۰۳] (مآثر الامرا)

بود) بی سامان بر خود پیچیده بر آمد - و در موضع دوهن
اقامت نموده کتھا نامی مرهقه را بکمک طلب داشته
بر سر گجرات رفته با شجاعت خان جنگ نموده او را
گشت - رستم علی خان برادر شجاعت خان (که در سورت
بود) استعداد جنگ نموده با اتفاق بیلاجی گایکوار عزم
مقابلہ کرد - و کنار دریای مہی تلاقی در داد - چون بیلاجی
در باطن مرافقت با حامد خان داشت رستم علی خان
هم کشته گردید - سر بلند خان باستماع این خبر در سنه

(۱۱۳۸) هزار و یک صد و سی و هشت ہجری
مبلغ از خزانه پادشاهی بطریق مساعدہ گرفته خود را ہی
تعلقہ شد - و بخشہ حامد خان بجنگ پیش آمدہ بقتل
رسید و خان مزبور دخیل آنجا گشت - اما بنا بر نا سائی
مزاج و نامآل اندیشی آن قدر راہ افراط و تفریط پیمود
کہ مبلغ مذکور را با حاملات محاللات خالصہ پادشاهی
و تیول جاگیرداران (کہ دران صوبہ بود) بصرف آوردہ
دیندار ملازمان گردید - و ضبط از میان بر خاصہ -
نوکرانش دست تظلم دراز نموده از سکنہ بلدہ هرکس را
کہ مالدار می دانستند در خانہ خود نهانده ازو بچہر
زر می گرفتند - و خود ہم در دست درازی کمی
نکرد - و بملاحظہ غلبہ مرهقه چوتہہ آنها دران صوبہ فرار

(مائر الامراء) [۸۰۵] (باب الميم)

داد - لهذا سال يازدهم جلوس نظم موبه مزبور از تغير
ار به ابهي سنگهه عرف دهوگر سنگهه پسر اجيت سنگهه مقرر
شد - و ار عزيومت دار الخلافه کرده مدتها در حويلی خود
نشم - و بنابر تقاضای فرض خواهان دروازه آن مکان را (که
کلان بود) بقدر سنگچين ساخته بود - گویند هرگاه پادشاه اررا
مي طلبيد بالکي از سرکار و چند سزابل همراه مي (سيد -
که در راه مانع فرض خواهان باشند - و بعد درون نادر شاه
(چون بر سکنه دار الخلافه توزيع زر قرار يافت پس از فوت
برهان الماک سعادت خان) که آمده بانی اين چيزها ار
بود) تحصيل آن بر ذمه ار مقرر گشت - و داد و فریاد
ار در کوچه و بازار بلند گردید - (چون شیوه بیداکي در
مزاجش غالب بود - و در اخراجات بے اندیشگی محبول
داشت) هیچ جا کامیاب مراد نگردید - سنه (۱۱۵۸) هزار
و یک صد و پنجاه و هشت هجري به نهان خان^(۲) نيهتي
در شد - پسرش خانه زاد خان بهادر (اگرچه بمنصب

(۲) در [تاريخ مظفري] مودرين آوان (یعنی سنه هزار و یکصد و پنجاه
و چهارم) مبارز الملک سر بلند خان (که اصلش از نون بوه - و تون شهرست
در ابران) جهان ثاني را وداع کرد - از امرای ذري الاقندار سلطنت و برهانت
محمد عظيم الشان خاف محمد شاهي بود - و از عهد اورنگزيب پادشاه
بر چهارهالاش امارت نمکن داشت و برهانت محمد عظيم الشان خلف خلد منزل

مي بود •

(باب المیم) [۱۰۶] (مآثر الامرا)

شش هزاری (سیده بود) اما با کم اسبابی در شاهجهان آباد
پسر بوده اوایل عهد احمد شاه پادشاه در گذشت - پسر دوم
او میر گجراتی هیچ رشده نکرده - مهتدی خانه پسر
خانه زاد خان برفاقت این و آن وقت می گذراند *

• مها راو چانرجی جسونت بنالکر •

پسر راو زنبها سم که در عهد خلد مکان بمنصب عمده
و تعیناتی دکن سرفرازی داشت - و چون با سران راجه
سارو بهونسله مکرر سرچنگها (سانیده بود) ایضا بعد قرار
یافتن صلح با حسین عالی خان شکایت او بمیان آوردند - او
به خاطر داشت آنها او را بغدر مقید ساخت - و در ایام
(که نظام الملک آه فجاجه بهادر از مالوه راه دکن پیش گرفته
عبور نریدا نمود) حسب درخواست محمد انور خان رهائی
یافته بکنک برهانپور تعیین شد - او (که آبله در جگر
داشت) بوساطت محمد غیاث خان بهادر با نوئین مزبور
در ساخته بهانات پیوست - و در جنگ عالم علی خان و
مبارز خان عماد الملک مصدر حسن خدمت گردیده بمنصب
هفت هزاری هفت هزار سوار بلند مرتبه گشت - بعد فوت
او نامبرده بمنصب درخور و تقرر محالات ارثی در تیول
علم اعتبار بر افراشت - سلیقه جاگیر داری خوب داشت -
به آبادی اقطاع پرداخته فوج شایسته فراهم آورده در محاربات

(مائرا الامرا) [۸۰۷] (باب الميم)

رايت تهوور مي افراخت - از انجا که سير منصوبه بود واسطه
جواب و سوال سران مرهتة دکن مي شد - در عمل ناصر جنگ
شهيد بخطاب جهونت بلعوري اندوخت - و در جنگ پهلچوري
بمراه سردار مذکور مصدر ترددات شايسته گرديد - اگرچه
در البسه قره بدنامي مقتول شدن او بظام نامبرده هم
افتاد سال (۱۱۷۶) هزار و يك صد و هفتاد و شش
هجري بدار عدم شتافت - پسر کلانش انند راجيونت (که
آثار رشادت از چهره او لايح بود) در حين حيات او
در گذشت - الحال پسر دوم او مهاراد و راجونتها پسر
جيونت مزبور بطريق ارث بجاگير او کامياب گشته بنوکري
سرکار مي پردازند *

* مجد الدوله عبدالاحد خان *

نياکانش در کشير توطن داشتند - پدرش عبد المجيد خان
از وطن آمده ابتدا با عذائت الله خان بهر مي برد - و پس
از فوت او رفیق اعتماد الدوله قمرالدين خان گرديد - و
بنوکري پادشاهي امتياز اندوخت - از انجا که متصدی پختدکار
بود رفته رفته بعد واقعه نادر شاه در عهد فردوس آرامگاه
بديوانی خالصه و تن و از امل و اضافه بهنصب شش
هزارى شش هزار سوار و عطای علم و نقاره و پالکي
جهالردار و خطاب مجد الدوله بهادر بدرجه بلذون رتبگي

(باب المیم) [۸۰۸] (مائرا الامرا)

تصاعد نمود - دو پسر داشت - یک محمد پسرک خان
که زود پسر گذشت - دوم عبد الاحد خان (که در مزاج پادشاه
رقم شاه عالم بهادر جا کرده) محیط مقدمات سرکار
پادشاهی گردیده جزئی و کلی امور سلطنت به راجی او
منوط شده بخطاب پدر و منصب عمده سرفراز گردیده
در سنه (۱۱۹۳) هزار و یک صد و نود و سه هجری
یکی از شاهزاده‌ها را بطریق توره معین نموده همراه شاهزاده
جمعیت کرده جانب تعلقه سهند شتافت - و چون کار
آنجا خاطر خواه صورت نه بهت - علاوه سکهان بکمک
امر سنگه زمیندار پتیااله اجتماع نمودند (باتفاق شاهزاده
برجعة القهقري پرداخت - ازین سبب مزاج پادشاه برهم
شد - از آنجا (که مابین او و ذوالفقار الدوله میرزا نجف
خان از سابق طریق عناد مسلوک بود) پادشاه او را بدست
ذوالفقار الدوله گیوانیده - در آران تحریر مقید است - و
* خانه و اسباب او بضبط پادشاهی در آمده - جاگیر او

بحال مانده *

* حرف النون *

* نیابت خان *

عرب نام پسر میر هاشم خان نیشاپوری است (که چون خانخانان منعم بیگ از حضور عرش آشیانی بتسخیر دیار شرقی (خصمت یافت) او نیز در همراهیان خان مذکور شرف دستوری حامل نموده به سوانح نویسی آن حدود مامور گردید - و سال بیستم جاوس در چهارم جنم آباد گور (که با بر زبونی آب و هوا جمعی کثیر از او را بزبان خانۀ عدم شتافتند) او نیز بمطابق زندگی هر ^(۲) نوردید - نامبرده (که به نیابت پدر در حضور بوده عرایض پدر می گذرانید) در سال نوزدهم بمطاب نیابت خان امتیاز یافت - و پس از فتح صوبۀ بهار درانجا جاگیر یافته بهمراهی خانخانان (که بگشایش بنگاله معین گشته بود) نامزد شد - و بکارها پرداخت - پس از چندی به عملداری محال خالصۀ شریفه مقرر شده (چون آزاره نویسان ^(۳) باقی بر آوردند) از جواب زر واجبی

(۲) چنانکه در اکبرنامه جلد بیوم صفحه ۱۶۰ بتفصیل مذکور است -

(۳) نعت [ج] اوارجه نویسان *

(باب الذون) [۸۱۰] (متأثر الأمر)

نکرده سرکشی بنیاد نهاد - و قصبه کوه را (که بجاکیز^(۲) اسمعیل قلی خان مقرر بود) محاصره نموده الیاس خان لنگاه نوکر خان مزبور را در پیگار کشید - بذابران اسمعیل قلی خان با جمعی از پیشگاه سلطنت تعیین گردید - سال بیست و پنجم بار رسیده مضاف نمود - او جمعی را بکشتن داده ره سپر بادیه فرار گشت - و پستتر رفته با معصوم خان فرزند خودی (که خیال بے راهه روی در کاخ^(۳) دماغش جا کرده بود) اتفاق جست - و در جنگم (که با شهباز خان در داد) شریک ار شد -^(۴) چون معصوم خان غالب گشته مغلوب شد - و به ارده شتافت - و شهباز خان جمعیت فراهم آورده بر سر او رفت (نامبرده دلنهاد جدائی گردید - و سال بیست و ششم بانفاق عرب بهادر

(۲) در [اکبر نامه - جلد ثالث - صفحه ۳۲۷] و از سوانح سزا یافتن نیابت خان - این فرورمایه نا فرجام پسر میر هاشم نیشاپوری ست - عرب نام دارد - از خوردی باز در پرسیاران گیتی خداوند پرورش یافت - و بفراوان اعتبار سر بلندی گرفت - چندی عمل پرداز خالصه بود - آزاره نویسان خورده گیر باقی بر آورده بودند - آن زربنده سرکشی را از حق گزاری بهتر اندیشید - دست فتنه دراز کرد و قصبه کوه را محاصره نمود - (۳) نسخه [ب] بے راهه روی - (۴) در [اکبر نامه جلد ثالث صفحه ۳۳۱] چون شهباز خان حوالی قصبه بهیه رسید الخ *

(مآثر الامراء) [۸۱۱] (باب النون)
 و غیره در حدود سنبل غبار فتنه انگیزت - از آنجا (۲) که
 حکیم عین الملک قلعه بریلی را مستحکم ساخته با اجتماع (۳)
 جاگیرداران آن نواحی پرداخت (از باستصواب برخی زمینداران
 سررشته بندی بدست آورده بفوج پادشاهی پیوست -
 و به مریم مکانی تمسک جسته زهار نامه آن مهین بانو
 دست آریزستگاری ساخته سال بیست و هفتم بحضور آمد -
 پادشاه نظر بمصاحبت وقت از جرایم او در گذشت - تاریخ
 فوتش بملاحظه نیامده *

(۴) • نور قلیچ •

پسر التون قلیچ خان از قرابندیان قلیچ اکبری ست - در
 عهد عرش آشیانی بمذنب پانصدی رسیده سال بیست

(۲) در [اکبر نامه - جلد ثالث - صفحه ۳۳۸] و از مواعج غبار آلود شدن
 مرپ بهادر بخاکستان هزیمت - چون معصوم خان فرخوردی از میه بخنی
 روی در ایدار آورد عرب بهادر و زیارت خان و شاه دانه و بسیاری به نهادان
 شورش طلب در حدود سنبل گرد فتنه برانگیختند - (۳) در [اکبر نامه
 جلد ثالث صفحه ۳۸۳] و نهایت خان او را مزدگی بعین الملک پیوست -
 و از غنودگی بخت راه جدائی سپرد - و خیال شورش پیش گرفت - و چون
 کاره بر نساخت بدرگاه حضرت مریم مکانی لابه گری نمود - و بدست
 کسان شهباز خان گرفتار گشت - چون زهار نامه آن مهین بانوی روزگار
 بدست داشت بدان قدسی عقبه رسانیدند - و از آنجا (که فرموده آن
 پسرده نشین اقبال حسن پذیرائی گیرد) شانزدهم فروردین [سال بیست
 و هفتم] این نا بخشودنی در سابه بخشایش شاهنشاهی آسایش گرفت -
 (۴) در [اکبر نامه] نورم قلیچ - [دن] نور قلیچ *

(باب النون) [۸۱۲] (مآثر الامراء)
 و یکم جلوس هنگام (که پادشاه از اجمیر بصوب کونده
 تعلقه رانا نهضت فرمود) نامبرده همراه قلیچ خان
 بطرف ایدر^(۲) رخصت یافت - و در جنگ زمیندار آنجا
 باوجود زخم باز دست از کار باز نداشته کردن نمایان
 بظهور آردن - و سال بیست و ششم همراه شاهزاده سلطان
 مراد بهم میرزا محمد حکیم دستوری پذیرفت - سال
 سی ام قلیچ خان حاکم گجرات ادرا بکومک امین خان
 غوری فرستاده - و سال سی و دوم همراه خانخانان بحضور
 رسیده سعادت استانبوس دریافت *

* نقیب خان میر غیاث الدین علی *

از سادات سیفی قزلبین است - و این سلسله در ایران
 بتسنن مشهور - جدش میر یحیی حسنی سیفی از علوم
 نقلی و عقلی بهره تمام داشت - و در فن سیر و تاریخ
 یگانه روزگار و سرآمد دهر بود *
 * ع *

* کس درین تاریخ مثل او ندید *

گویند از ابتدای اسلام تا زمان خود از وقایع هر سال
 (که از استفسار می نمودند) بدهانت احوال سلاطین و
 مشایخ و علما و شعرا مفصل و مشروح بافید تاریخ تولد و

(۲) نسخه [ج] ایدر - و در [اکبر نامه جلد ثالث صفحه ۱۹۱] و قلیچ
 خان و نورم قلیچ و غیره و بسیاری از مجاهدان عرصه نصرت را درین تاریخ
 [یعنی سی و یکم مهر ماه الهی سال ۲۱ سنه ۹۸۳] بصوب ایدر فرستادند *

(مآثر الامراء) [۸۱۳] (باب الذون)

رحلت بدان می کرد . و لب التوازیخ از موافقات او ست .
ابتدا در خدمت شاه طهماسب مغربی معزز و معتبر بوده .
شاه او را یحیی معصوم می گفت . تا آنکه از باب عذاب
مزاج شاهی را از منصرف ساختند . که میر یحیی و
پسوس میر عبد اللطیف مذهب اهل سنت و جماعت دارند
و مغدای سنیان قزلبین اند . شاه از حدود آذربایجان^(۲)
قرچی تعین نمود که میر را با اهل و عیال بصفاهان برده
مقیم نگاه دارد . در آن هنگام پسر دوم او میر علاء الدوله
کامی تخاص مولف تذکرة نفایس المآثر در آذربایجان
بود . مهرعمی فرستاده ازین خبر پدیر آگهی داد . میر
یحیی بنابر ضعف پدیری نتوانست فرارگزید . همراه
قرچی بصفاهان رفته بعد یک سال و نه ماه سنه (۹۶۲)
نه مد و شصت و دو بعمر هفتاد و هفت سالگی ودیعت
حیات سپرد . اما میر عبد اللطیف بمجرد وصول آن خیر
موحش به کیلانات فرار نمود . پس ازان حسب الطلب
جنت آشیانی روانه همد گشت . پیش از ورود او رانعه
ناگزیر آن پادشاه مغفور در داد . میر در سر آغاز جلوس^(۳)

(۲) صفحه [ج] شاه ایران - (۳) در [اکبر نامه - جلد اول صفحه ۱۹]
و از مورخ این ایام سعادت فرین آن است که نژاد اکابر عراق معدن مکارم
اخلاق میر عبد اللطیف از قزوین رسیده ادراک معقل عالی نورد . و مشهور
انواع اعزاز و اکرام شد .

(باب الذنون) [۸۱۴] (مآثر الامرا)

اکبري با ارلاد و احقاد وارد هندوستان گردیده اندراک مجلس
پادشاهي نمود - و مشمول انواع اعزاز و اکرام گشت - و
در سال دوم بمعلمی عرش آشياني افتخار اندوخت - آن
پادشاه والا جاه خط و سواد نداشت - لختی اوقات برخه
غزلهای لسان الغیب نزد مير ميخواند - مير بغنون و علوم
و فضایل و طلاقت لسان و اطمينان قلب امتیاز تمام داشت -
و از وسعت مشرب و عدم تعصب (چنانچه در عراق بتسنن
زبان زد روزگار بود) در هند بتشیع اشتها گرفت - همانا
رفتار مير بصوب دار الامان صاحب کل بوده که غالبان هر طایفه
اورا مطعون دارند - گویند در تقوی و پرهیزگاري هم آیت بود
نازل - و در انجام مدعیات ارباب حاجت همتی وافی
داشت - و به نیک نفسی و هشيار مغزی مي زیست -
چون انحراف مزاج پادشاهي از بیروم خان متحقق
گشت (و از آنکه بر آمده متوجه الود شد) چنان
آوازه انداختند که ميخواهد براه غلط انداز سرے به پنجاب
کشد - عرش آشياني از دهلي بر آمده مير را (که از

(۲) نسخه [ب] و کمالات بسیار امتیاز داشت - در [اکبرنامه جلد اول]

مير بغنون و علوم و فضایل و طلاقت لسان و اطمينان قلب و دیگر شرائف صفات
امتیاز تمام داشت - و از عدم تعصب و وسعت صدر در هند به تشیع و در عراق
به تسنن زبان زد روزگار بود - همانا که رفتار مير بصوب دار الامان صلح کل بود
که غالبان هر طایفه اورا مطعون میداشتند - (۳) نسخه [ب] غالباً *

(۴) نسخه [ج] ایلور *

(مآثر الامراء) [۸۱۵] (باب الذون)

سایر اهل قرب بدانش و عقیدت ممتاز می دانست (پیش
بیرام خان رخصت فرمود - که رفته او را بمواعظ هوش افزا
از پندار داهی باز آرد - میر در سنه (۹۸۱) (نه صد
و هشتاد و یک ^(۲) در قصبه سنکری در گذشت - فاسم
ارسلان فخر آل یس تاریخ گفت - خلف رشید او میر
غیاث الدین علی به خیر سگالی و نیک ذاتی و درام خدمت
عرش اشیانی اختصاص داشت - و همیشه منظور التفات آن
پادشاه بود - در سال بیست و ششم خطاب نقیب خانی
یافته - تا سال چهارم اگرچه پدایه منصب هزاری بر آمد
اما نسبت قوی بهم رسانید - عرش اشیانی سکینه بانو بیگم
همشیره میرزا محمد حکیم را بشاه غازی خان پسر عم او
منسوب فرمود - و قاضی عیسی عم او (که مدتی در ایران
بامر قضا اشتغال داشت) بهند آمده در سلک منتسبان
سده خلافت اندراج یافت - و در (۹۸۰) (نه صد و هشتاد
در گذشت - نقیب خان در سال سی و هشتم بعرض
رسانید که قاضی عیسی خدمت خود نذر حضرت کرده -
آن پرده نشین عفت از دیر باز بدان آرزو بهر می بود -
عرش اشیانی بخانه نقیب خان رفته بآنین بزرگان او را

(۲) نسخه [ب] نه صد و هشتاد و دو در قصبه سنکری در گذشت *

(باب الذون) [۸۱۶] (مآثر الامرا)
 (۲) بر گرفت - و در سلطنت جنت مكاني باضافه منصب و
 افزونی اعتبار تبجیل و تكريم ديگر يافت - و در سال
 نهم سنه (۱۰۲۳) هزار و بيستم و سه هنگامه (كه دار الخیر
 اجمیر مورد موكب جهانگیری بود) بجوار رحمت پیوست -
 و در روضه معینیه در محوطه سنگ مرمر با خانم حلیله
 خود (كه كدبانو و عاقله روزگار بود) مدفون گشت - نقیب
 خان هم در حدیث و سیر و اسماء رجال استحضار تمام
 داشت - و در تاریخ دانی بی همتا بود - گویند هفت جلد
 روضه الصفا سر زبان و در جفر نیز مهارتی داشت - جنت
 مكاني در سوانح خود مرقوم فرموده كه نقیب خان طرفه
 تخمین و قیاس داشته - و غریب در بیینی بكار می برد - يك
 قلب كبوتر (كه در هوا بود) تا نظر میکرد میگفت چند
 اسم - چون می شمردند يك تفاوت نمی نمود - نقیب خان
 عمر دراز یافته - گویند با اعتماد الدوله و میر جمال الدین
 حسین انجو بسیار محشور بود - پسرش میر عبد المطفیف
 (كه با اسم جد خود موسوم بود) نیز صاحب فضل و کمال

(۲) در [اكبر نامه جلد ثالث] درین ولا نصیب خان بهمايون عرض رسانید
 كه قاضي عیسی هم من دخت خود را نذر آنحضرت كرده بود - و از دیر باز
 آن پوده نشین پارسائی بدان آرزو بسر می برد - گیتی خداوند با آنكه درین
 هنگام كمتر بدین پردازد پذیرش فرمود - دوازدهم تیر به نیایش خانه نصیب
 خان یائین بزرگان آن پاك دامن را برگرفتند - (۳) نسخه [ج] خانم
 حلیله جليلة .

(مائرا الامرا) [۸۷۰] (باب النون)

(۲) بوده - همشیره میرزا یوسف خان رضوی در خانه داشته -
منصب عمده یافت - آخرها خلل دماغ بهم (سانیده)
در گذشت *

• نور الدین قلی •

در عهد چنت مکانی بکوتوالی مستقر الخاند سر فرازی
یافته - سال دوازدهم بمنصب هزارمی سید سوار نامیده
امتیاز افرودخته - بعد مدبر گستاخی از مهابت خان و فرار
او در فوج (که بتعاقب از مامور شده) باجمیر (سیده)
متوقف بود - پس ازان (که جنّت مکانی بناعیم جاردانی
پیوست - و رایات فردوس آشیانی ببلده مسطور رسید)
او بار یافته سال اول به بحالی منصب سابق (که در هزارمی
هفت صد سوار بود) سر عزت بر افرودخته همراه خانجهان
لودی (که بمالش چهار سنگه بوندیده نوبت اول تعیین
فده) دستوری یافت - و سال سیوم در ایام [که دکن
مضرب خیام پادشاهی بود - و سه فوج به سرکردگی سه
امیر برای تنبیه خانجهان لودی و تخریب تعلقه نظام الملك
دکنی (که او را پناه داده بود) مقرر شده] او بمراهی
اعظم خان اختصاص پذیرفت - سال پنجم بیست و پنجم
شعبان سنه (۱۰۴۱) هزار و چهل و یک هجری در وقت

(۲) نعضه [ج] بود - (۳) نعضه [ب] مقرر شده بود *

(باب النوبی) [۸۱۸] (مآثر الامراء)

(که از دربار برخاسته بخانه میرفت) کشتن سنگه پور
جهونت زاتهور بکینه آن (که در عصر جنم مکانی پدرش
را مردم نورالدین قای کشته بودند) زخمهای منکر زده
کارش تمام ساخته بدر رفت *

(۲)

* نظر بهادر خویشگی *

موطن و منشای او قسور (که قصبه ایست از دوآبه باری
هجده گروهی از دارالسلطنت لاهور مسکن خویشگیان (که
در میان افغانه بصلاح و بزرگی شهرت دارند) - مشارالیه
از اعیان نوکران شاهزاده پرویز بود - پس ازان در سلک
ملازمان جهانگیری انتظام یافته بمنصب هزار و پانصدی
سر برافراخت - و در عهد اعلی حضرت بافزونیه اخلاص
و فرط عقیدت پایه اعتبار برتر افراخته در سال دوم
بفوجداریه سرکار سنهیل تعیین گشت - و در محاصره
دولت آباد مردانگی و پُردلی خود دلشین همگان ساخت -
درزے (که عنبرکوت بدست اولیای دولت در آمد) از
زیرش تیر و تفنگ و بان (که حصار نشینان بر سر دیوار
شکسته نقب زده هجوم آورده سر میدادند) جماعه
(که بوای در آمدن قلعه مقرر شده بودند) ملچار را

(۲) چند جا [نذر] بذال معجمه نوشته - و در (مآثر عالمگیری) نیز

بذال منقرطه مرقوم است .

پناه خود ساخته قدم پیش نمی گذاشتند . نصیری خان
خان دران پیش آهنگ گشته با نظر بهادر بقدم جمارت از
جانب راست بقلعه درآمد . و بازار جان ستانی و سرفشانی^(۲)
گرم گردانید - و به دست بردهای نمایان متخصصان را بخندق
قلعه دوم (که به مهاکوت اشتها دارد) در آورد -
و در جایزه آن از پیشگاه خلافت درخور حال فوازش
یافت - پس از آن بنا بر جهت فریب دو سال دست
از ملازم پیشگی کشیده گوشه عزامت برگزید - (چون راستی
و درستگی مزاج و حاضر باشی و چست خدمتی او سکه زد
عالم بود) در سال چهاردهم مشمول مرهم پادشاهانه گشته
باز بمنصب دو هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار سرافراز
گردید - و در سال پانزدهم در مهم چکنا و تسخیر قلعه^(۳)
مور تارا گدهه مصدر تلاشهای نمایان شده درجه استعسان
پیمود - و در سال نوزدهم بمنصب سه هزار در هزار
و پانصد سوار کام دل اندرخت - و بهمراهی شاهزاده
مراد بخش بجانب بلخ و بدخشان رخصت یافت - و پس از آن
(که شاهزاده چنین مملکت موردنی مفت بدست افتاده را
رقعه نهاده از راحت طلبی معارفت را فوز عظیم پنداشت)
با آن (که نظر بهادر خویشگی بتجویز مدار المهای

(۲) نسخه [ج] داه جان ستانی و سرفشانی داده . (۳) نسخه [ج] چکنا .

(باب النون) [۸۲۰] (مآثر الامرا)

سعد الله خان بهمراهی قلیچ خان بمحافظت بدخشان قرار یافته بود (از وطن درستی با جمع از راجه های عمده برخاسته به پیشاور آمد -) چون عبور از آب اتک ممنوع بود (متوقف گشته باز بهمراهی شاهزاده محمد اردنگ زیب روانه آن دیار شد - و در یساق قندهار سال بیست و سیوم بهرادی (ستم خان دکنی (که با سی هزار قزلباش جنگ جو اتفاق کارزار افتاد) خان مذکور پای ثبات افشوده دست جلالت برگشاد - و داد مردی و مردانگی داده کارنامه ها بر ساخت - و مخالف باوصف هجوم کاره نتوانست کرد - عنان تاب گشته بدیگر افواج در آریخت - پس ازین فتح در جایزه حسن تردد باضافه هزاری ذات هزار سوار بمنصب چار هزاری ذات و سوار چهره بلند نامی افروخت - و در سال بیست و دوم سنه

(۱۰۶۲) یک هزار و شصت و دو هجری در لاهور بساط هستی در نوردید - شمس الدین پسر کلانش از اصل و اضافه هزار و پانصدی ذات و سوار - و قطب الدین پسر دیگرش بمنصب مذکور و هزار و چهار صد سوار مفتخر گردیدند - پسر دیگر نیز داشت - اسد الله نام - بهمین منصب سرافرزی داشته - مومنی الیه به خدا ترسی و دینداری

(۲) نسخه [ج] شمس الدین خان .

(مائراامرا) [۸۲۱] (باب النون)

اتصاف داشت - با اسباب امارت مزاجش بتکلف آشنا نبود - درریشانه زیست می کرد - نوکران همه از خویشان و اقوام او بودند - برادرانه سلوک میکرد - و یک رفته طعام با سپاه می خورد - دیانتش بمرتبه بود که حاصل جاگیر بعد وضع خرج سپاه و ما یحتاج خود آنچه می باید با کاند جمع خرج بے ساخته و پرداخته از فطراعلی حضرت می گذرانید - و چیزت ازان نمی گرفت *

✽ نجابت خان میرزا شجاع ✽

سیومین پسر میرزا شاهرخ والی بدخشان است - برشادت و ناموری سرآمد برادران خود بود - تولدش در هندوستان شد در عهد جنت مکانی - [اگرچه بعلت کشتن میرزا بدیع الزمان برادر کلان (که آیه قهر و شر مصور بود) با دیگر برادران معائب و مقید گردید] اما پس ازان بنوازش پادشاهی اختصاص یافته بتقدیم خدمت گزینی و نیکو پرستاری عرصه ترقی و پیش آمد پیمود - در سال سیوم شاهجهانی بخطاب نجابت خانی و منصب دو هزاری افتخار اندر خدمت - و بفرجدارئی سرکار کول مامور گشت - و در سال چهارم باضافه منصب و عنایت نقاره تحصیل بلندنامی نمود - و بفرجدارئی صوبه ملتان (که در جاگیر یمین الدوله بود) دستوری یافت - پس ازان فرجدارئی

(باب الذون) [۸۲۲] (مآثر الامرا)

دامن کوه کانگره یافته آن کار را بشایستگی سرانجام داد - و بمنصب سه هزاری دو هزار سوار پایه برتر افراخت - و از فوط دولت خواهی و کار طلبی متعهد مهم سوری نگر شد - که یا آن الکه را بتسخیر می آرم - یا پیشکش نمایان از مرزبان آنجا گرفته داخل سرکار میکنم - در هزار سوار کمکی از حضور تعیین گشت *

گویند [چون سواران پور و میرتهه بدر متعلق گشت دران ایام راجه سوری نگر (که عمده راجهای کوهستان است و ماکه وسیع و کان طلا دارد) در گذشت] زنش باتفاق در سمت بیگ مغل (که از وقت راجه دخیل کارها بود) استیلای تمام گرفت - هرکه باطاعت او سر فرود نمی آورد ببندیش می برید - لهذا به نک کتی رانی اشتهار داشت - برخه ادبش کوتاه اندیش به نجابت خان اغرا نمودند که هرگاه میرزا مغل کردی سابق این ناحیه کیلا گزهی را (که تعلق بدان راجه داشته) تهاه نشین پادشاهی گردانید - اگر تا حال می بود تمامی این ولایت را بحوضه آسخیر در می آورد - چه زن خواهد بود که در جنب شما عرصه تسلط بقدم استکبار پیماید - خان نا تجریه کار را رگ حمیت بحرکت آمده در سال نهم عازم آن ولایت گردید - و پس از تصرف حصون حصینه مثل شیر گدده (که زمیندار سوری نگر در سرحد

(مآثر الامراء) [۸۲۳] (باب النون)

خود بر آب چون اساس گذاشته) و قلعه کانی را (که سابق بزمیندار سرور تعلق داشت) بدست آورده حواله زمیندار نمود - و حصار نذور را بر گشود - و قریب هوردار از آب گنگ گذشت - هرچند (که رایی آن ولایت پیاده بسیار فراهم آورده به انسداد دهنة دره ها و معبر کتلها پرداخت - و تنگنای آب را بگج و سنگ سدهای استوار بخت) خان قهور نشان بدای مردمی جسارت جبراً و قهراً در آمد نمود - (چون به سی کردهی سری نگر رسید) آن بومی از دست برد پے در پے هراسان گشته از راه گریزی در مقام اطاعت و انقیاد شده وکیل فرستاده ده لک روپیه پیشکش والا تقبل نمود - و جهت سرانجام وعده دو هفته در میان آوردن - و بلیمت و لعل بعد یک و نیم ماه همگی یک لک روپیه عاید ساخت - سردار نا آزموده کار از غرور فتوحات متواتره آن دفع الوقت را چندان دفع نمیگذاشت - تا آنکه قامت آذقه بجائ کشید که مردم نامی را جان بلب رسیده نانی باب نمی رسید - چون مردم کوهی راه ها مسدود ساخته بودند هر که به آوردن (سد می شناسمت دستخوش تاراج و غارت آنها می شد -) چون کار بجان و کار باستخوان رسید - و اشقیاء هجوم آورده گون گرفتند)

(۲) نسخه [ج] اندور - (۳) نسخه [ا] آن وقع الوقت را .

(باب الذوق) [۸۲۴] (مآثر الامرا)

آن خان نوجوان از خواب غفلت بیدار گشته جز برگشتن
چاره ندید - ناگزیر کوچ نمود - بوخ، غیرت پرستان چنین
بر آمدن نه پسندیده داد نبرد داده کشته شدند - و
بیشتره بامید رستگاری پیاده شده منتشر گشتند - اثره
از آنها پیدا نشد - نجاوت خان پا پیاده از قلل جبال (که
گذر طایر دشوار بود) افتاد و خیزان بعد از بیست روز
(که باران اشجار سد جوع میکرد) از نواحی سنبهل سر
بر آورد - و در ازای این بے تدبیری چندی بعزل منصب
و جاگیر تادیب یافت - پستر به بحالی منصب اختصاص
گرفت - و بعد از آن بصوبه داری ملتان از تغیر قلیچ خان
سرافرازی اندرخت - و (چون در سال پانزدهم ملک چکنا^(۲)
از مو و نورپور و تارا گدهه و پنهان ^(۳) گشایش یافت) آن
ولایت مفتوحه بدر مفروض گردید - و در سال بیست و
سیوم پس از معاودت از یساق قندهار بپایه والی
پنج هزاره بر آمد - و پیوسته مصدر کارهای عمده می شد *
در آخر عهد اعلی حضرت در کمیان شاهزاده (که
بهم بیجاپور مامور شده بود) انسلاک یافت - در آن هنگام
(که بطریان عارضه بر مزاج پادشاهی آشوبی هر طرف
برخاست - و بطلب شاهزاده ولی عهد محمد دارا شکوه

(۲) نسخه [ج] چکنا - (۳) در [بعضی نسخه] پنهان *

امرای که کمی دکن روانه حضور گشتند (^(۲) عمده ترے جز
 او از مردم پادشاهی کسے در رفاقت شاهزاده محمد
 اورنگزیب نماند - چون شاهزاده داعیه انتزاع سلطنت با خود
 مصمم ساخت در جمیع امور مشیر غالب بود - بمنصب
 هفت هزاری هفت هزار سوار بر نواخته غره جمادی الاولی
 سنه (۱۰۶۸) هزار و شصت و هشت پادشاهزاده محمد
 سلطان برسم منقلا از اورنگباد راهی ساخت - پس از محاربه
 با مهاراجه جسونت [که در هردلی سلطان محمد (که
 سردار میسره بود) کارنامه تهور و جلالت بظهور آرد]
 بالنعام لک (رپیہ و خطاب والای خانخانان بہادر سپہ سالار
 سرمایہ بلندرتبگی اندرخت - اما از انجا (که نجابت خان
 سبکمر و جاف وضع بود) ازین رفاقت باد برودت بخود
 بہتہ ناز سرگرانی بہ آقا می فروخت . و از بلند پروازی
 کافر ماجرائیہا می نمود - چون مزاج سلاطین غیور می باشد
 [خصوص عالمگیر پادشاه (که با پدر و برادران چہ کرد)
 نمی خواست کہ سر زندہ در عالم و رنگ درستی بر چہرہ
 کسے باشد] قاب اندازه‌های او نیارده بعد از جلوس برای
 مفراشکنی او لیموئی از ترش وضعی بکار برد - هنگام (که

(۲) نسخه [ج] عمده ترین - (۳) نسخه [ج] راهی شد - (۴) نسخه

[ج] و چون - (۵) نسخه [ج] لیموئی ترش وضعی *

(باب الذیون) [۸۲۶] (مآثر الامراء)

بتقریب تعاقب دارا شکوه سواد دهلی مهبط رایت ظفر (آسام
گردید) نجابت خان بنابر لغت و جوه (که همه از
فاهنجاریهای خودش ناشی بود) خانه نشین گشت - خلد مکان
میر ابوالفضل معموری را (که از دیرین خدمتی مورد
عنایت گشته خطاب معمور ^(۲) خانی یافته بود - و با خان مذکور
فیز سلسله اتحاد مستحکم داشت) باصلاح مزاج و گذارش
برخه پیغام مامور فرمود - میر هر چند به آبیاری مواعظ
اخلاص خواست غبار آشوبی (که در عرصه خاطرش ارج
گرفته) فرود نشاند [از بے باکیها بلا تکاشی زبان بناسزا
بجناب خلافت دراز ساخت - میر بمقتضای ادب و پاس
حق نمک برخاسته راهی شد - آن سودائی (که دماغش
زنبور خانه هزار دیوانگی بود) بملاحظه آن (که مبادا
کچه اش گل کند) نیمچه (که بر مسند داشت) از قفای
معمور خان چنان حواله کرد که آن سید مظلوم را در حصه
عدل ساخت - ^(۳) بصدور چنین تقصیر عظیم بعزل منصب و
جاگیر و سلب خطاب عمده (که بابر ام گرفته بود) معاتب
گردید - پس از معادرت از ملتان (که باز دهلی مخیم
مراذفات گشت) بوساطت امیر خان برادر شیخ میر

(۲) نسخه [ج] یانته - (۳) چنانکه در جلد سوم صفحه ۵۰۶ در احوال

معمور خان میر ابوالفضل ذکر یانته *

(مائرا الامرا) [۸۲۷] (باب الفون)

باریاب ملازمت شد . و در جشن سال سیوم (که تا آن وقت بے یراق بحضور می آمد) بعیای شمشیر نوازش یافت - و در سال پنجم به بحالی منصب پنج هزاره چهار هزار سوار و خطاب اول دیگر^(۲) باره آب رفته بجو آمد - و در سال ششم جعفر خان موبه دار مالوه بجهت تفویض وزارت طلب حضور گردید - و نجابت خان بایالت آن مملکت وسیع دستوری یافت - و در آنجا در سال هفتم ردیعت حیات سپرد - در جرأت و مردانگی و تهور و بردلی یکنای روزگار بود - مردم چیده با خود داشت - شاهزاده محمد ارزنگزیب بهادر در وقت عزیمت هندوستان باراد سلطنت مدار جنگ و زداد وقت اکثر به رای او مفروض داشته * چون صاحب جمعیت و سپاهی با نقش بود شاهزاده نیز باری سر حساب بوده از راه تالیف و تزویر سلوک بسیار بجای آورد - گویند (چون بعد معاربه مهاراجه جسونت شاهزاده بجانب آگره رهگرا گردید) دارا شکوه بترتیب مقدمات مقابله و نبرد همت گماشت - اعلی حضرت فرمود که صواب دید حال آن است که من خود بر آیم - اغلب که کار بجنگ نکشد . چه بیشتر همراش نوکران سوار اند - آنها درین صورت راه اطاعت

(۲) نسخه [۱] دیگر بار *

نخواهند پیوند - و مردم پادشاهی (که همراه شما اند
در حضور من بیشتر تن ده کار خواهند شد - چون این
خبر از نوشتنهای آگرة بشاهزاده رسید آن خطوط را
گرفته باضطراب بخانه نجابت خان تشريف آورد - و
خواست ازین مقدمه باو اطلاع دهد - نجابت خان عرض
کرد - وقت خواب من است خود هم درین جا آسایش
فرمایند - چنانچه شاهزاده نشسته ماند - خون رفته بعد
قیلوله و برکشیدن بنگ آب معتاد (چون نشه اش رسید
و تردماغ گشت) بخدمت شاهزاده آمد - و پس از آگهی
گفت حضرت ما شما را صاحب عزم دیده این اراده
کرده ایم و با آقای خود برهم زدیم - الحال شما اختیار دارید -
من یک مرتبه اگر هیجان باشد با جهانگیر خود را بصیف
میزنم - هر چه با ادا باد - شاهزاده را تقویتم افزود - و به ثبات
عزم او تحسین نمود - ریسران رشید داشت - بعضی درین
محایف مذکور اند *

• نرازش خان میروزا عبده الکافی •

برادر علائق امالت خان و خلیل الله خان میر بخش
است - گذارش این سلسله در احوال جد ماجدش میر
خلیل الله یزدی بشرح و بسط شایان نگارش پذیرفته - و
(۲)

تتمه (که ناگزیر مقام بود) در ضمن ترجمه برادران هودی
گردید - مجمل مذاسب اینجا بنوک خامه می گذارد - (چون
مهر خلیل الله یزدی از سرگرائی فرمانروای ایران شاه عباس
ماضی دل از موطن و مسکن برگرفته دارد هندوستان گردید)
جنت مکانی قدوم او را گراهی داشته بانواع نوازش و عواطف
بر نواخت - بعد چندی پسرش میر میران از شاه گریخته
افغان و خیزان خود را بسایه عنایت جهانگیری رسانیده از
تابش حوادث روزگار برآسود - دران تفرقه و اضطراب
پسوان خرد سال خود امالت خان و خلیل الله خان را
نترانعت همراه برداشت - در ایران ماندند - چنانچه
جنت مکانی بر طبق التماس مشارالیه در باب فرستادن
پسرانش مصحوب خان عالم (که بسفارت رفته بود) بشاه پیغام
داد - و آن مردت کیش بچین پیشانی آنها را با خان
مذکور فرستاد - بالجمله (چون میر میران را سکونت
هندوستان دلنشین افتاد از اینجا) که شرافت و نجابت این
خاندان اظهر من الشمس و عزت و اعتبار این دودمان این
من الامس) صالحه بیگم همین صبیة یمین الدوله آصف خان
خانخانان را بعقد ازواج او در آورد - از بطن آن عقیقه
میرزا عبد الکافی و همشیره اش شاهزاده بیگم (که بصف شکن
پسر میرزا حسن هفوی منسوب گردید) یا بعمره وجود

(باب الذین) [۸۳۰] (مآثر الامراء)

گذاشت - همواره در پیشگاه صاحبقران ثانی بنظر التفات تربیت یافته - سال نوزدهم بخطاب نوازش خان درجه اعتبار پیمود - و بتدریج بمنصب دو هزار و پانصدی فرق عزت بر افراخت - در سال سی ام از تغیر میرزا سلطان صفوی قدر بیگمی گردید - در فرمانروائی عالمگیر پادشاه بفرجدارچی ماند (که از معظم قلاع صوبه مالوه اسمت) خضعت یافت - و در سال هشتم همانجا جهان گذران را پدرود نمود *

* نامدار خان *

پسر کلان جمده الملکی جعفر خان است - مادرش فرزانه بیگم همشیره ممتاز الزمانی بود - سال نوزدهم جلوس فردوس آشیانی در حین (که پادشاه عزیمت کابل فرمود - و جعفر خان را بصوبه داری لاهور تعیین کرد) او بمنصب پانصدی صد سوار کامیاب شد - و سال بیست و سیوم (که خان مذکور بنظم صوبه دار الخلافه مامور گشت) او از اصل و اضافه بمنصب هزارچی دویمت سوار کامرانی اندوخت - سال بیست و چهارم (که صوبه داری بهار به پدرش تفویض یافت) او باضافه پانصدی چهار صد سوار امتیاز پذیرفت - سال بیست و هشتم از سابق و لاحق به پایه دو هزار سوار بر همگان تفوق جست - سال بیست و نهم بعیای علم رایت بلند طالعی بر افراخت - و سال سی ام بداریگی

(مآثر الامراء) [۸۳۱] (باب الذون)

دولت خانة خاص از تغير حیات خان و از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصدی هزار و پانصد سوار درجه اعلا پیدمود . و پس ازان (که سلطان محمد اردنگ زيب بهادر از دکن آمده متصل بموکر اورا با سلطان دارا شکوه محاربه دست داد و دارا شکوه فرار گزیده راه لاهور پیش گرفت - و اکثره از مردم حضور بدلازمت عالمگیری پیدوستند) او نیز سعادت بار اندرخته بخلمت عنایت قامت ازادت آراست *

پس از چندت بکوهک بهاراجه جسونت سنگهه بصوب دکن شتافته مصدر ترددات نمایان گردیده سال هفتم حسب الطلب بعثت خلافت رسید - سال نهم خزانه را (که سابق از مستقر الخلافه بدار الخلافه طلب شده بود . و در سال مذکور فرستادن آن بدانجا مرکز خاطر پادشاهی شد) مامور گردید . همدین سال (که فیما بین پادشاه و شاه عباس ثانی والی ایران غبار در رنگی برخاست - و سلطان معظم با فوجی بطریق منفلا بممت کابل تعیین گشت) او نیز بعنایت خلعت و اسب از اصل و اضافه بمنصب چار هزارى سه هزار سوار کام اندوز شده بهمراهی شاهزاده مذکور (خصت پذیرفت - سال دهم به تفویض فوجداری سرکار مراد آباد و عنایت خلعت و اسب با ساز طلا شاهد مقصود را در کنار آورد -

(باب النون) [۸۳۲] (مآثر الامور)

و سال سیزدهم بحضور آمده دولت آستانبوس دریافت -
و [چون دران سال پدرش جعفر خان (۲) که بهسر انجام امور
وزارت می پرداخت) داعی حق را لبیک اجابت گفت] سلطان
محمد اعظم و محمد اکبر جهت ادای مراسم تعزیت برفتن
خانه نامدار خان و کامگار خان مامور شدند - و برای
هر دو کس خلعت خاصه و بوالده آنها توره درخور عنایت
شد - و سلطان محمد اکبر هر دو را از ماتم برداشته بحضور
آورد - و هر کدام بعطای خنجر مرصع با علاقه مبروارید
و انواع نوازش از سوگواری بر آمد - و سال چهاردهم بخدمت

(۲) در [مآثر عالمگیری] چون بیماری جمده الملك جعفر خان باشنداد و
امتداد کشید پادشاه بنده پرور کرم گنفر و مرتبه (اولاً جهت عیادت و ثانیاً
جهت تعزیت) بخانه آن عمده مخلصان تشریف فرمودند - بیست و پنجم این
ماه [یعنی ذی الحجه سال سیزدهم سنه ۱۰۸۰] جمده الملك جهان گذران
را پدرود نمود - بعد از رحلت چنین نورین ارادت آئین خاطر مقدس
ناسف و تحسیر قرین گردید - حکم شد تا سه روز یک صد و بیست قاب طعام
بتعزیت داران رسانند - پادشاهزاده محمد اعظم و محمد اکبر مامور شدند
که بخانه نامدار خان و کامگار خان پسرانش رفته مراسم پرسه بجای
آرند و به نسلی و دلدهی عفت مرتبت فرزانه بیگم والده مرمی الیها
پردازند - و برای هر دو کس خلعت خاصه و بوالده آنها توره درخور حالتش
فرستازند - و پادشاهزاده محمد اکبر هر دو را از ماتم برداشته بحضور
عاطفت ظهور آوردند - هر کدام بعطای خنجر مرصع بعلاقه مبروارید و انواع
نوازش و خاطر داری بر اقربان امتیاز یافتند .

(مآثر الامراء) [۸۳۳] (باب الاول)

نظم صوبه اڪبر آباد نامزد گشت - سال هفدهم بوجه
مورد عتاب شده به برطرفی منصب و تقرر چهل هزار
روپيه ساليانه در او بگذاخته انزوا جا گرفت - سال هيچدهم
مشمول عواطف گرديده به بحالی منصب چهار هزارى
در هزار سوار و تقرر صوبه دارى اوده از تغير سادات خان
آب (فته بجو آورد) - و پحتو از انجا تغير شده در حضور بود
تا آنکه در گذشت . مرحمت خان ديندار پسر اوست (که
سال بيست و پنجم عالمگيري همراه عظيم الشان بجانب اجمير
دستوري يافته) - سال بيست و هشتم به تهايه دارى
گذاشته نمونه مضاف دکن سر بلند گرديد - سال بيست و نهم
(۲)
(۳)
برای رسانيدن خزانه به بيجاپور مامور شد *

* ناصر خان محمد امان *

پسر حسين بيگ خان است - نامبرده در عهد
عالمگيري تعيينات صوبه کابل گرديد - و در انجا ترقي کرده
بخطاب ناصر خان و در ارايل سلطنت بهادر شاه پادشاه
[که ابراهيم خان صوبه دار کابل شده - و عهده برای
بند و بهمت آنجا چنانچه بايد بگشته در سودههه (که در
انعام داشت) آمده نشهت] صوبه دارى آنجا بنامو خان

(۲) در [مآثر عالمگيري] کره نمونه - (۳) در [مآثر عالمگيري] در ماه
ذی القعدة به تهايه دارى مدکل مابين ظفر آباد و حيدر آباد رخصت شد -
و در ماه جمادی الاولی برسانيدن خزانه بيجاپور مامور شد *

(باب الذین) [۸۳۴] (مأثر الامراء)

تقرر یافت - و اواخر سلطنت محمد فرخ سیر غالباً

سنه (۱۱۲۹) هزار و یک صد و بیست و نه هجری

در گذشت - پسرش نصیری خان بجای پدر صوبه دار شد -

و چون مادرش از قوم افغان بود بندوبست صوبه و راه خوب

کرده سال دوم جلوس فردوس آرامگاه (که نظام الملک

بوزارت مامور شد) فرمان استقلال تعلقه و خطاب پدر بنام

او صادر شد - و در ایامی (که نادر شاه بعزیمت هندوستان

وارد کابل گردید) او در پیشاور بود - چون فوج شاهی

سنه (۱۱۵۱) هزار و یکصد و پنجاه و یک هجری به پیشاور

رسید جنگی بمیان آمده نامبرده دستگیر شد - و چندسے

نظر بند ماند - بعد رسیدن لاهور نادر شاه از جرایم او

در گذشته بدستور سابق صوبه دار کابل نمود و پس از مراجعت

از شاهجهان آباد نیز بحال داشت - مدتی درانجا گذرانید -

در هنگامه شاه درانی حکومت کابل از وی رفت - نزد

شاه نواز خان میرزا پهلوری آمد - و پستری بدلهی آمده

در سال (۱۱۶۱) هزار و یک صد و شصت و یک هجری

باتفاق اعتماد الدوله قمرالدین خان بجنگ شاه درانی

شتافت - پس ازان همراه معین الملک به پنجاب رفته چند

محال بطریق سپرد گرفت - چون فیما بین غبار ناخوشی

برخاست باز بدلهی آمد - و در ایام وزارت انتظام الدوله

(مآثر الامراء) [۸۳۵] (باب النون)

پیش احمد خان بنگش در فرخ آباد رحمت - و بدانچه
تواضع میکرد بسربرد داشت - تا آنکه ودیعت حیات سپرد *

* نصیر الدوله صلاحیت جنگ *

مشهور به عبد الرحیم خان برادر مابندری خان فیروز جنگ
است - در عهد خلد مکان بخطاب خان سر بلند گردیده -
و در عهد خلد منزل بخطاب چین قلیج خان و تفویض
فوجداری جونپور ناموری اندرخته - پستور برفاقمت نظام
الماک آصف جاه بهادر می گذرانید - پس ازان (که بهادر
مزبور از مالوه بصوب دکن گام فراخ برزد) او
همراهی گردیده در جنگ سید دلار علی خان سردار
التمش بود - و در پیکار عالم علی خان در میمنه جا
داشت - بعد حصول فیروزی و وصول ببلد خجسته بنیاد
سنه (۱۱۳۲) هزار و یصد و سی و دو هجری از اصل و
اضافه بمنصب پنج هزاری پنج هزار سوار و خطاب نصیر الدوله
صلاحیت جنگ چهار عزت بر افروخت - سال دیگر از
تغیر مرحمت خان به سویه داری برهانپور مامور شده
دستوری یافت - و (چون آصف جاه بهادر بحضور رفته
بعد یافتن خلعت وزارت به تنبیه حیدر قلی خان جانب
احمد آباد تعیین گردید) او حسب الطلب بهادر مزبور از
تعلقه خود شتافته ملحق شد - و پس از انفصال مقدمه

(باب النون) [۸۳۶] (مآثر الامراء)

آنجا برخصت تعلقه خوشدلي اندوخت . و در محاربه مبارز خان عماد الملک سرداری میسره بنام او قرار گرفت . و بعد در دادن فتح از اصل و اضافه بمنصب هفت هزارى هفت هزار سوار ترقی نمود . و پس از فوت عضد الدوله حسب الطلب آصف جاه رفته به حراست خجسته بنیاد مامور گردید . و نظم برهانیپور به حفیظ الدین خان تعلق گرفت . و (چون نوبت دوم بهادر مزبور احرام رفتن حضور بست . و ناصر جنگ شهید را به نیابت خود در خجسته بنیاد گذاشت) مطابق سنه (۱۱۴۸)

هزار و یک صد و چهل و هشت هجری صوبداری برهانیپور بخان مزبور باز گشت . و بعد آمدن و رفتن نادر شاه (که از بادشاه رخصت شده پای مراجعت بصدت دکن برداشته نزدیک برهانیپور رسید) او باستقبال برآمده بملاقات همدیگر انبساط اندوختند . و چون بهادر مزبور بسفر ترچنابلی روی توجه آرد بار دوم او را ضمیمه نظامت برهانیپور حارس خجسته بنیاد ساخت . در همان سال مطابق سنه (۱۱۵۶)

هزار و یک صد و پنجاه و شش هجری او رخصت زندگانی بر بخت . بمیار خلیق و متواضع بود و بهیر و تفذن مالوف . در برهانیپور هم مکانی راست نموده . و بیرون خجسته بنیاد در خضری تالاب بنگله موسوم به تماشا منزل

ساخته اوست - قوم مغل بیشتر در سرکار او فیضیاب بودند -
 پسر داشک مخاطب به مجاهد خان - آصف جاه بود بسیار تفقد میکرد - اما او مرد ساده بود - آخرها لباس
 دریشی در بر کرد - و عملاً ملک پدر خود و اتعاً برهانپور
 مدتی فرورخته خورد - معلوم نیست که سر بکجا کشید *

• نظام الملک آصف جاه طاب ثراه •

جد مادری او سعد الله خان وزیر اعظم صاحب قران
 شاهجهان بادشاه است - و جد پدری او عابد خان که
 پدرش عالم شیخ از عظامی اکابر سمرقند و از اهفاد شیخ
 شهاب الدین سهروردی بود - عابد خان در عهد شاهجهان
 وارد هندوستان گردید - و بدولت (رشناسی) پادشاه و
 خدمت گرینی شاهزاده ادرنگ زیب شرف اندوز گشت - و
 چون شاهزاده را با برادران معاربه پیش آمد درین معارک
 ملتزم رکاب بود - و بعد از سریر آرائی ^(۲) بمنصب چهارهزاری
 اختصاص یافت - و در سال چهارم جلوس بخدمت مدارت
 کل و بعد ازان بمنصب پنج هزار ی و خطاب قلیج خان
افتخار اندوخت - و بعد عزل مدارت شازدهم جمادی الآخرة
سنه (۱۰۹۲) اثنین و تسعین و الف کرت ثانی قامت
^(۳)
^(۴)
^(۵)

(۲) نسخه [ب] به سریر آرائی - (۳) نسخه [ب - ج] قلیج خان
 (۴) در [مآثر عالمگیری] صفحه ۱۸۵ - عابد خان غائبانه بخطاب قلیج خان
 سرافراز شد - (۵) نسخه [ج] بخلعت مدارت قامت آرامت •

(باب الذون) [۸۲۸] (مآثر الاسرا)

بخاعت صدارت آراست - و در محاصره قلعه گلکنده

حیدرآباد بیست و چهارم ربیع الاول سنه (۱۰۹۸) ثمان

و تسعین و الف بزخم گوله توپ نقد جان نثار کرد * (۲)

میر شهاب الدین غازی الدین خان خلف عابد خان

بمراتب علیا صعود نمود - و ترجمه او در حرف الغین گذارش

یافت - نواب نظام الملک آصفجاء خلف نواب غازی الدین

خان - نام اصلی او میر قمر الدین است - و سال میلاد

او سنه (۱۰۸۲) اثنین و ثمانین و الف - در ربیعان شباب

مطرح انظار خلد مکان بود - بمنصب چهارهزاری و خطاب

چین قلیچ خان سرفراز گردید - و در تسخیر قلعه واکنگیره

(۲) در [مآثر عالمگیری صفحه ۲۸۹] سال سی ام سنه ۱۰۹۸ - اما

درین ستیز و آویز مودانه و جست و خیز متهوران [که قلیچ خان خود را

دران آتش بهار شرربار در حصار همسر چرخ دوار جلورین رسانیده میخواست

همان وقت بقلمه در آید - و از عهده انزاع بر آید (چون کارکنان قضا و قدر

خواستنه بودند چندی ظهور این شگرف کارنامه در عهده تعویق باشد)

گوله زنبورک بشانه خان شجاعت نشان در رسید - گشایش دژ آهنین صورت

نگرفت - و خان بقوت شجاعت بدائرة خویش باز آمده جمده الملک بهیادت

رفت - دران وقت جراحان از شانه آن پیکر شجاعت استخوان ریزها

می چیدند و او باستقامت نشسته بی چین جبین با حصار مکالمت داشت

و بدست دیگر قهوه می خورد و می گفت بخیده دوز خوبی بدوست آمده - (نته)

چنانکه در جلد ثالث صفحه ۱۲۳ در حرف قاف گذشت *

مصدر ترددات نمایان گردیده باضافه هزاری بمذنب پنج‌هزاری
 عروج نمود - و بعد رحلت خلد مکان در تنازع شاهزادها
 سرشته احتیاط بدست آورده ملتزم هیچ طرف نگردد - و
 چون شاه عالم سوز سلطنت آراست بخطاب خاندوران
 بهادر و صوبه داری اوده با فوجداری لکهنو (که دران
 وقت فوجدار آنجا از حضور علده مقرر می شد) ممتاز
 گردید - علامه مرحوم میر عبد الجلیل بلگرامی تاریخ خطاب
 او همین خاندوران بهادر یافت - نواب نظام الملک بکمتر
 فرصت بذاب گرمی بازار امرای جدید و کساد امرای
 قدیم از نوکری استعفا کرده بدار الخلافه شاهجهان آباد آمد -
 و لباس درویشانه پوشیده خانه نشین گشت - بعد رحلت
 شاه عالم (چون نوبت سلطنت چند روزه به محمد معز الدین
 رسید) بعنایت اهل منصب و خطاب سابق نواخت - و چون
 محمد فرخ سیر بر تخت خلافت بر آمد بخطاب نظام الملک
 بهادر فتح جنگ و منصب هفت هزاری مباحی ساخت -
 و بنظم دکن مامور فرمود - و (چون ایالت دکن بامیر الامرا
 سید حسین علی خان قرار گرفت - و نواب بدایه سوز
 خلافت شتافت) حکومت مراد آباد بوی تفویض یافت - و

(۲) در نسخه [ج] حرف [واو] نیست - (۳) یعنی سنه هزار و یکصد و

بیست و چهار (۴) نسخه [ج] حکومت مراد آباد تفویض یافت *

(باب الذون) [۸۴۰] (مآثر الامرا)

(چون امیرالامرا از دکن بدار الخلافه معاودت نمود - و محمد فرخ سیر را زل کرده پادشاه نو را بر تخت نشاند) حکومت مالوه بنواب نظام الملك مقرر ساخت - نواب نظام الملك بمالوه آمد و بوی نفاق از امرای پای تخت استشمام نموده در سال دوم محمد شاهی مطابق سنه (۱۱۳۲) اثنین و ثلثین و مائة و الف متوجه دکن گردید - و غره رجب عبور دریای نریدا نموده قلعه آسیر را از طالب خان و شهر برهانپور را از محمد انور خان برهانپوری بصلح بدست آورد - امیرالامرا لشکر جراره بسرداری سید دلار خان بتعاقب فرستاد - نواب بطریق (جع القهقري بمقابله شدافت - در موضع حسن پور سرکار هندیه سیزدهم شعبان سال مذکور تلاقی فریقین دست داد - ^(۲) سید دلار خان بقتل رسید - و نواب قرین بفتح و نصرت بدار السور برهانپور عود فرمود - و هنوز زخم جراحت (سیدگان التیام نیافته بود که سید

(۲) در [تاریخ مظفری] حاصل بیان اواسط ماه شعبان المعظم سال دوم جلوس دلار علی خان با فوج شایسته خود را به چهارده گروهی برهانپور رسانیده متصل موضع حسن پور سرکار هندیه رایت افراخت - و از انطرف محمد غیاث خان را با دیگر از سرداران شجاعت نشان و توپخانه آتش نشان فتح جنگ بطریق مراد روانه ساخت - و خود برفاقت عوض خان و رنبا مرهه و بعضی دیگر بهادران از برهانپور بر آمده بقاصله قلیلی (که بر وقت بمحمد غیاث خان نوازد رسیده) قرارگاه خود مقرر ساخت - دلار علی خان بعد جنگ صعب از پا در آمد - و بسیاری از سرداران و مرهه بگای هلاک افتادند *

(مآثر الامرا) [۸۴۱] (باب النور)

عالم علي خان برادر زاده امير الامرا نايب دکن بتدارک
کمر بست . و از هجسته بنياد ادرنگ آباد جلوريز جانب
برهانپور شدافت . و ششم شوال سال مسطور در نواحی بالاپور
از توابع صوبه برار جنگه صعب (۲) و دان . عالم علي خان از فرط
تهور پای جلادت افشوده خون خود را بے احتيا ربيخت .
نواب مظفر و منصور داخل ادرنگباد گرديد . (چون قلم
تقدیر بر زوال دولت سادات باره رفتد بود) اعتماد الدوله
محمد امين خان شخصه را مقرر کرد تا امير الامرا را
در عين سوارى پالکي بخنجر دغا کشت . و اين حادثه .
ششم ذی الحجه سال مذکور در منزل توره واقع شد .
قطب الملک برادر امير الامرا بوصول اين خبر وحشت افزا
يکے از شاهزاده را از قلعه دار الخلاصه بر آورده بسلطنت

(۲) در [تاريخ مظفري] و نزديک قصبه بالاپور مکان مضاف قرار يافت . و
عالم علي خان پنجم ماه شوال سال دوم از جلوس والا بترتيب افواج پرداخته
بهراولي متهور خان و همراهي غالب خان پسر رستم خان دکني و عمر خان
پني عم داؤد خان و بسيارے ديگر از بهادران دکن و باره و دوهزار پياده
کرنالکي و فیلان مست جنگي و توپخانه شايسته مستعد محاربه گرديد
(۳) نسخه [ج] سيد عالم عليخان . (۴) آخرکار عالم عليخان در کمال
شجاعت باورده فیل سوار در مضمار نبرد کشته شدند و سنکراهي ملهار
مرهله زخمدار شده با چند مرهله ديگر دستگیر شد . و فیلان و خيمه و
توپخانه و کل کارخانجات بصبط نظام الملک فوج جنگ در آمد . (۵) نسخه
[ب] عين - (۶) نسخه [ب] و غا .

(باب الذون) [۸۴۲] (مآثر الامرا)

برداشت - و فوجی فراهم آورده بمقابله شتافت - و بعد
معارفه دستگیر گردید - و چون نواب نظام الملک بظلم ممالک
دکن اشتغال داشت وزارت بر محمد امین خان قرار گرفت -
محمد امین خان پسر خواجه بهاء الدین است - که برادر نواب
عابد خان مذکور و قاضی بلده سمرقند بود - محمد امین خان
از عهد محمد فرخ سیر بخشگیری درم بالاستقلال داشت -
و بطوریکه (که تحریر یافت) بدایه وزارت اعلی مرتقی
گشت - اما بعد وزارت اجل فرصت نداد - و در ایام
معدود در گذشت - نواب نظام الملک خود را از دکن
به دار الخلافه رسانیده خلعت وزارت پوشید - و خواست
که قوائد خاند مکنانی (که متروک شده بود) بتازگی
رواج دهد - امرای خلیع العذار این را منحل مقاصد خود
پنداشته مزاج پادشاه را فرعی منحرف ساختند - در همان ایام
مطابق سنه (۱۱۳۵) خمس و ثلثین و مائة و الف آثار بغی
از نامه حال حیدر قلی خان ناظم گجرات هویدا گشت -
نواب بتادیب او مقرر گردید - و باین تقریب امرا نواب را
از حضور بر آوردند - چون نواب بمنزل ^(۲) جهابوه قریب
گجرات رسید حیدر قلی خان (که بازاده جنگ معافه
طی کرده بود) تاب مقاومت در خود ندیده خود را

(۲) در [تاریخ مظفری] جهالوه .

(مآثر امرا) [۸۴۳] (باب الذون)

(۲) دیوانه قرار داد - نواب بدار الخلاء عطف عذاب نمود .

و در جلدوی این خدمت موبه داری فالوه و کجرات ضمیمه

حکومت دکن و وزارت مقرر گردید - اما از نفاق امرا

غبار خاطرها افزونی گرفت - و در سنه (۱۱۲۶) ست

و ثلثین و سائة و الف حکومت تمام ملک دکن از تغییر

نواب مبارز خان (که از سالها ناظم حیدر آباد بود) مفوض

گشت - و ملال پنهانی بدرجه اعلان رسید - نواب مخالفت

هوای دار الخلاء با مزاج خود و موافقت هوای مراد آباد

(که پیشتر بحکومت آنجا پرداخته بود) بهانه ساخته از

پادشاه رخصت مراد آباد گرفت - و چند منزل طی کرده

جلو عزم جانب دکن صرف ساخت - و پاشنه کوب خود را

بدکن رسانید - مبارز خان بمقابله پیش آمد - در سوان

شکرکهره (۳) شصت کرده از اورنگ آباد فریقین بهم رسیدند -

بیست و سیوم محرم سنه (۱۱۳۷) سبع و ثلثین و سائة و

الف جنگ عظیم واقع شد - مبارز خان بقتل رسید - و

مدالک دکن مجموع بنواب مسلم گشت - بعد ازین پادشاه

باستمالت نواب کوشید - و همیشه با ارسال فرامین عنایات و

بذل انعامات مخصوص می ساخت - و درین ایام بخطاب

(۲) چنانکه در جلد سیوم صفحه ۷۵۰ در ترجمه معز الدوله حیدرقلی

خان مذکور شده - (۳) نسخه [ج] مکرکهره - و در [بعضی نسخه]

(باب النون) [۸۴۴] (مآثر الامرا)

آصف جاه بلند آرازه گردید و در سنه (۱۱۵۰) خمسين و
مائه و الف پادشاه بمبالغه تمام نواب را طلب حضور نمود -
نواب خلف الصدق خود نظام الدوله ناصر جنگ بهادر را
نایب دکن مقرر ساخته خود بدار الخلافه شتافت - و شرف
ملازمت پادشاه در یافت - فضل علي خان تاریخ قدوم
چنین در سلک نظم کشید * قطعه *

* صد شکر که ذات دین پناهی آمد *

* رونق ده ملک پادشاهی آمد *

* تاریخ رسیدنش بکوشم هائف *

* گفت ایست رحمت الهی آمد *

نواب هزار روپیه نقد و اسب با ساز نقره در وجه مله
عزیمت نمود - و بعد در ماه از وصول دهلی پادشاه
نواب را برای تنبیه مرهتت دکن رخصت فرمود - نواب
چون به اکبرآباد رسید از بعض وجوه شارع متعارف جنوبی
گذاشته سمت شرقی روانه گردید - و بر سر انارده و
مکنپور مرور نموده زیر کالپی دریای جهنم را عبور فرمود -
و از انجا رو بجذب کرد - و بملک مالوه در آمد - و بعد
طبی منازل بشهر بهوبال از توابع صوبه مالوه رسید - و فوج
مرهتت از دکن استقبال کرد - در ماه رمضان سال مضطرب
جنگ های معیب در سواد بهوبال واقع شد - چون آمد

(مآثر الامراء) [۸۴۵] (باب الذون)

آمد نادر شاه گرم بود نواب مصالحه را صلاح وقت دیده
بدار الخلافه رجعت نمود - چون نادر شاه استیلا یافت - و
گذشت آنچه گذشت نواب را نسبت سایر امرا فرزندان
رعایت و مدارا می کرد - (چون امیر الامرا خان درازان در
جنگ نادر شاهي جانفشانی نمود) پیش از استیلاء نادر شاه
منصب امیر الامرائی ضمیمه راتب دیگر بنواب مقرر گشت -
و بعد رفتن نادر شاه بحال ماند - و در سنه (۱۱۵۳) ثلث
و خمسين و مائة و الف نواب از پادشاه رخصت دکن
گرفت - و قطع مسافت نموده پرتو قدوم بر سوان برهانپور
افکند - مغربان نواب نظام الدوله ناصر جنگ را برین آردند
که سد راه باید شد - اکثر سرداران و افواج دکن نخست
عهد اتفاق بستند - آخر نظر به نمک خوارگی نواب آصفجاه
در اقدام حرب تفاعد نمودند - نظام الدوله ^(۲) رنگ فوج مشاهده
کرده در رضه شاه برهان الدین غریب گوشه عزت گرفت -
(چون ایات آصف جاه بعد تنظیم و تنسیق ملک و
نصب حکام جدید ارایل موسم برشکال قریب به اوزنگا بان
رسید) نواب نظام الدوله باندیشه آن (که مبادا آویزش
رو دهد) از رضه بقلعه ملهیر رفت - نواب آصف جاه
موافق قاعده مستمره در موسم برشکال افواج را بارطان ر

(۲) نسخه [ج] نواب نظام الدوله *

(باب الذون) [۸۴۶] (مآثر الامرا)

(۲)

چراگاه رخصت فرمود . و جزیده در اورنگ آباد نشست *
[چون شیطان لعین راهزن بنی آدم است . تا بعد

(که نتایج انبیا را بزرگ تسویلات از راه می برد) و بمعارضه
قَالَ اللهُ إِنَّكَ لَفِي ضَلَالِكَ الْقَدِيمِ گستاخ می سازد] نواب
نظام الدوله بتحریرک راقعه طلبان اراده اورنگ آباد مصمم
ساخت . و قریب هفت هزار سوار فراهم آورده بایلغار قریب
اورنگ آباد رسید . نواب آصف جاه با هر قدر مردم (که حاضر
بودند) و توپخانه در سواد شهر جانب عیدگاه بمدافعه قیام

نمود . بیستم جمادی الاولی سنه (۱۱۵۴) اربع و خمسين
مائه و الف وقت شام جنگ قیام شد . از کثرت توپخانه
آصف جاهی و ظلمت شام و تنگی وقت فوج طرف ثانی
از هم پاشید . نواب نظام الدوله فیل را تاخته با معدود
خود را قریب فیل نواب آصف جاه رسانید . و زخمی شده در
دست پدر والاگهر افتاد . نواب آصفجاه در سنه (۱۱۵۶)

ست و خمسين و مائه و الف کمر عزم به تسخیر ملک
کرناتک بر بست . و بعد وصول آن دیار ادل قلعه ترچاپلی را
(که در دست مرهته بود) محاصره کرده مفتوح ساخت . و
بعد ازان ملک آرکات را از قوم نوایت (که از مدتی آن
الک را در تصرف داشتند) انتزاع نمود . و حکومت آنجا

(مآثر الامراء) [۸۴۷] (باب الذنون)

به انور الدین خان شاهمت جنگ گویا موثی از جانب خود
مقرر فرموده در سنه (۱۱۵۷) سبع و خمسين و مائة
و الف به خجسته بنیاد مراجعت کرد - و در سنه (۱۱۵۹)
نسع و خمسين و مائة و الف قلعه بالکنده از توابع
حیدرآباد (که در سمت بعض آواری دکن بود) بعد
محاصره در فرمت کمه مفتوح ساخت - و در سنه (۱۱۶۱)
احدی و ستین و مائة و الف خبر آمد آمد احمد خان
ابدالی از جانب کابل به شاهجهان آباد گرم شد - نواب
به اقتضای مصلحت ملکی از اورنگا آباد بسمت برهانپور
نهضت فرمود - در برهانپور خبر رسید که احمد شاه ظفر
یافت - و احمد خان ابدالی شکست خورده راه کابل گرفت *
نواب آه فجاه را درین ایام مرضه شدید عارض شد -
بهمان حالت بیست و هفتم جمادی الاولی خیمه جانب
اورنگا آباد بر آورد - از استیلاى مرض در سواد شهر برهانپور
زیر خیمه وقفه کرد - و بیماری روز بروز قوت میگرفت - تا آنکه
چهارم جمادی الاخره وقت عصر سنه (۱۱۶۱) احدی و ستین
و مائة و الف رایمت بماغ جاردانی بر افراخت - وقت
بر داشتن نعش غریبه از خلق برخاست - که زمین ر
زمان در لوزه در آمد - امراء عظام جنازه اش را درش بدرش
همیدانی رسانیدند - و نماز ادا کرده بروضه شاه برهان الدین

(باب الذون) [۸۴۸] (مآثر الامرا)

غریب قدس سره درانه ساختند - و پایان مرقد شیخ مایل
قبله بخاک سپردند - متوجه بهشت ^(۲) تاریخ رحلت ارست -
که میر غلام علی آزاد یافته *

* نظام الدوله بهادر فاصر جنگ شهید *

* رحمه الله تعالی *

امیرے بود دین پرور عدالت گستر غیور صاحب عزم
صف آرای بزم و رزم - در اجرای احکام شریعت غورا جهد
دانی می نمود - و در فریاد سعی عاجز فالان بے دست و پا
توجه تام می فرمود - در فصاحت تقریر و ادراک لطایف
سخن کوس یکتائی میخواست - و بذکر موانع مخالف سلاطین
ادلوالعزم گوش مستمعان را لبریز در غور می ساخت -
پایه مشق سخن را به تتبع میرزا صایب بجائے رسانیده بود
که موشگافان دقائق معانی و رموز یابان لطائف سخن دانی
نمی توانستند راه بفرق تحقیق و تقلید گشود - از مبادی
سن شعور بمقتضای علو همت و فرط شجاعت هوای تسخیر
ممالک عظیمه در سر داشت - نواب آصف جاه در سنه
(۱۱۵۰) خمسین و مائة و الف حسب الطاب محمد شاه
پادشاه بدار الخلافه دهلی شتافت - و رتق و فتق موبجات
دکن بر سبیل نیابت به پسر والاگهر تفویض نمود - نواب

(۲) یعنی سنه هزار و یکصد و شصت و یک *

(ماہوار الامرا) [۸۳۹] (باب النون)

نظام الدولہ در تنظیم و تہذیب امور مملکت و امنیت
بلاد و امصار و رفاہ و فلاح عامۃ خلایق تدابیر صایبہ
و مساعی جمیلہ بظہور آردن - و بہ بذل انعامات و عطای
مناصب و خطابات و جاگیرات رضیع و شریف منتسبان
دولت عظمیٰ را مورد نوازش ساخت - و غنیم مرہتہ را
(کہ در دکن تسلط بہم رسانیدہ صوبۃ مالوہ را بتصرف
در آردہ - و تا حوالی دہلی (زیر زبر ساختہ) گوشمال^(۲)
واقعی داد - و عرصۃ دکن را از ترکناز حوادث محفوظ
و مصئون داشت - و چون نواب آصفجاہ از دار الخلافۃ دہلی
الویۃ توجہ بدکن برافراخت مغویان نواب نظام الدولہ را
بر سر مخالفت آوردند - و محاربتہ بوقوع آمد - نوے
(کہ در ترجمۃ نظام الملک گذارش یافت) در سنۃ^(۳)
(۱۱۵۵) خمس و خمسین و مائتہ و الف نواب آصفجاہ
فرزند گرامی را از عتاب برآورد - و در سنۃ (۱۱۵۸)
ثمان و خمسین و مائتہ و الف در حیدرآباد از را مورد
نوازش فرمود - و صوبہ دارجی اورنگاباد تفویض نمودہ (خصص
آن بلدہ ساخت - و در سنۃ (۱۱۵۹) تسع و خمسین
و مائتہ و الف نواب آصفجاہ از حیدرآباد بہ دہارور رسیدہ

(۲) نصیحت [چ] ، اخذہ بودند - (۳) کما تقدم ذکرہ آنفا فی ترجمۃ نواب
نظام الملک - صفحہ ۸۳۹ .

(باب النون) [۸۵۰] (مآثر الامراء)

پسر را از اوزنگاباد نزد خود طلبید - نواب نظام الدوله خود را بحضور رسانید - و پدر و پسر بذایر مصلحت ملکی جانب واکتیره خرامش نمودند - از آنجا نواب آصف‌جاه پسر را بطرف میسور رخصت فرمود - که از راجه میسور (۲) پیشکش بدست آورد - و خود به اوزنگاباد مراجعت نمود - نواب شهید بعد وصول سرب رنگ پتن (که دار الاماره راجه میسور است) تحصیل پیشکش نموده خود را پیش پدر به اوزنگاباد رسانید - و عنقریب پدر و پسر جانب دار المرور برهانپور خوامیدند - نواب آصف‌جاه متوجه دار المرور شد - نواب نظام الدوله برآسه مهند ایالت دکن را زیب و زینت بخشید - و از برهانپور بصوب اوزنگاباد (که مقر خلافت دکن است) متوجه گشت - و ایام برشکال را در آنجا بسر برد *

درین اثنا احمد شاه فرمان داری هندوستان بجهت اصلاح امور سلطنت (که بسبب نزاع و نفاق اعیان حضور منجر بفساد عظیم شده بود) شقه طلب^(۳) بخط خاص نوشت - نواب باوصف موانع و مفاسد دکن و وسواس بغی هدایت محی الدین خان دخترزاده نواب آصف‌جاه (که از عهد آصف‌جاه به حکومت رایچور^(۴) و ادنی

(۲) نسخه [۱] راجه میسوریه - (۳) در نسخه [ب] لفظ [طلب] نیست -

(۴) نسخه [ج] رایچور *

ز [اثر الامرا] [۸۵۱] (باب المنون)

می پرداخت (بمحض امتثال حکم ظلّ اللّٰهی و اصلاح کارهای پادشاهی با فوج گران و توپخانه فراوان عازم هندوستان شد . و تا دریای نرپدا جلوریز خود را رسانید . درین ضمن شقه دستخط خاص پادشاه ناسخ عزیمت حضور ورود نمود . و (۲) اخبار سرکشی و بی اعتدالی هدایت محیی الدین خان نیز بر سبیل تواتر رسید . لهذا مراجعت به اورنگباد نموده . موسم برشکال درانجا گذرانید . درین فرصت حسین دوست خان عرف چندا از رؤسای نوایت آرکات به هدایت محیی الدین خان پیوسته او را بگرفتن آرکات تعریض نمود . (۳) هدایت محیی الدین خان در بآرکات آرد . و درانجا جم غفیره از فرنگیان فراسیس ساکن بندر بهلچری بوساطت چندا با فوج هدایت محیی الدین خان ملحق شدند . و باتفاق بر سر انور الدین خان گویا موئی (که از وقت نواب آصف جاه ناظم آرکات بود . و در عمل ناصر جنگ به خطاب شہامت جنگ مخاطب گشته) رفتند . شازدهم شعبان سنه (۱۱۶۲) اثنین و ستین و مائت و الف معرکه قتال آراسته شد . بحسب تقدیر شہامت جنگ درجه

شہادت یافت *

(۲) نسخه [ب] ناسخ عزیمت ورود نموده . (۳) نسخه [ا] درانجا .

(۴) نسخه [ب] جم غفیر . (۵) نسخه [ج] انور الدین خان

شہامت جنگ گویا موئی *

مخفی نماند که تا این وقت نصاری فراسیس و انگریز
در بنادر بودند - و پا از حد خود بیرون نمی گذاشتند -
هدایت محی الدین خان اینها را (۲) رفیق خود کرده جری
ساخت - شهادت نواب نظام الدوله هم (که بیانش عنقریب
می آید) باعانت فراسیس واقع شد - و بعد ازین
نصاری سخت غرور و جرأت بهم رسانیدند - و جرأت‌های
فراسیس دیده نصاری انگریز هم بحرکت آمدند - و مالک
آرکات بعضی را فراسیس و بعضی را انگریز گرفت - و نیز
انگریز با ناظم بنگاله پرخاش برانگیخت - و جنگیده بنگاله را
بتصرف در آورد - و بندر سورت و کنبایت را گرفت - پس
بذات تسلط نصاری ابتدا طرح کرده هدایت محی الدین
خان اسمی *

القصة نواب نظام الدوله بمجرد وصول خبر شهادت
شهامت جنگ در مدد گرد آردی افواج و اجتماع سرداران
نامی دکن و افزودنی مصالح حرب گشته با هفتاد هزار سوار
جوار و توپخانه بی‌شمار و یک لک پیاده بعزم تنبیه باغیان
لموای عزیمت افراخت - و تا بندر بهاچری (که پانصد کرده
جریبی از خجسته بنیاد مسافت دارد) پاشنه کوب رسیده

(۲) نسخه [ب] آنها را رفیق خود کرده اعتضاد ساخت م (۳) نسخه [ج]

(مآثر الامرا) [۸۵۳] (باب الذرن)

مف آرای میدان نبرد گردید - بیست و ششم (بیع الآخر سنه
(۱۱۶۳) ثلث و ستین و مائة و الف تا سه پاس کامل
آتشخانه فرنگ سرگرم اشتعال بود - آخر کار بیست و
هفتم سنه فرنگیان از رمب و مهابت محمدیان رو بهزیمت
آوردند - و هدایت محی الدین خان زنده بگیر آمد - نواب
بعکم - لَا تُذْرِبُ عَلَیْكُمْ الْیَوْمَ - هدایت محی الدین خان را
زنده نگاه داشت - و مصاحبان و لشکریان او را قاطبه از جان
و مال امان بخشید - دولت خواهان هر چند در پیشگاه نواب
بدلایل قاطعه ثابت کردند (که بقای هدایت محی الدین
خان موجب هیجان ماده فتنه است) او را از میان باید
برداشت - نواب ترحم را کار فرموده هرگز بقتل راضی نشد -
و محفوظ نگاهداشته مردم برای تقدیم لوازم خدمت تعیین
ساخت - نا اصفان قدر این نعمت غیر متوقب نشناختند -
و بفعوای كُلُّ یَعْمَلُ عَلَی سَاكِلَتِهِ - احسان جان بخشی بر
طاق نسیان گذاشته پنهان کمر بدخواهی چست بستند -
و فرنگیان بارصف شکست فاحش هنوز مصدر انواع شورش
و خیره سوری گردیدند - و بضرورت قلع ریشه فساد آنها
توقف دران سرزمین راجب دانسته متوجه ارتکاب شد - و

(۲) نسخه [ب] دستگیر شد - (۳) نسخه [ب] ابقای - (۴) در نسخه

[ج] ایها - و در نسخه [ب] خود این لفظ نیست *

(باب الفون) [۸۵۴] (مؤثر الامرا)

فوجے بمداغئے آن گروہ باطل یزده تعیین نمود - از یدرنگی
قضا و قدر چشم زخمی بفوج اسلام رسید - ر قلعة
نصرت گدھے چنچی (۲) کہ پای تخت الکتہ کرناتک است)
بتصرف فراسیس رفت - نواب از کمال غیرت و حمیت
دین متین و مراعات رسم و آئین مالک داری [کہ تدارک
هر امرے باید فوراً بظهور (سیده) عبرت افزای متمردان
کرد) بارهف شدت برشکال و مشاهده طوفان نوح
و صعوبت عبور و مرور و انقطاع (سد غلہ) حود بدولت
متوجه تغیبہ کفرہ فجرہ گشت - و یازدهم شوال سنه (۱۱۶۳)

ثلث و ستین و مائة و الف از آرکات کوچ فرمود - و
مقدم ماه مذکور باشاره درویشے از جمیع منہیات توبہ
کرد - و تانفس واپسین برحالت توبہ ماند *

ازانجا (۳) کہ فلک شعبده باز در هر جزو زمان نقشے تازه
بر روی کارمی آرد) سرداران افغانه کرناتک (کہ درین بهاق
ملازم (کاب بودند) بارهف شمول عنایات و انواع (عایات و
حقوق پرورش مطلقاً پاس نمک خوارگی دلی نعمت نداشته و
از فہر و غضب منتقم حقیقی نیندیشیده بطمع ملک و مال
باطناً بافرنگیان بیدین متفق و یکدل شدند - و جمعے از

(۲) نسخه [ج] چنچی - (۳) نسخه [ب] توبہ کردہ تانفس واپسین

الخ - (۴) نسخه [ب] در هر چرخ زدن *

کافر نعمتان دیگر را هم ضمیمه ادبار خود ساختند - و جواسیس
خود - فرستاده فرنگیان را (که زهر قلعه چنگی اجتماعی
داشتند) بقصد شبخون طلبیدند - شب هفدهم محرم
بحساب تخریب سنه (۱۱۶۴) اربع و ستین و مائه
و الف آخر شب رسیده یکایک جنگ انداختند - اگر افغانه
بتقویت نصاری نمی پرداختند آن جماعه (که شرمه
قابل بودند) قدرت نداشتند که در بلشکر آزند - هر چند
بعضی در لیس خواهان پیش ازین بنواب رسانیدند که افغانه^(۲)
بر سر گذر اند از کمال مفای طینت اعتبار نکرد - که من
با ایشان چه بد کرده ام - تا بعدی (که در وقت جنگ
فیل را جانب افغانه راند) که باثفاق اینها فرنگیان را
باید برداشت - همان که فیل نواب قریب فیل همت خان
سردار افغانه رسید نواب تواضعاً پیش از مجرای او دست
بسر گذاشت - ازان طرف آداب مجرا بعمل نیامد - چون
صبح هنوز خوب ندیده بود نواب گمان کرد که مرا
نشناخته اند - اندک خود را عمارتی بلندتر ساخت - در همان
فرصت همت خان و شخصی (که در خواصی او نشسته بود)
تفنگها معاً سر دادند - هر دو تیر و تفنگ بسینه نواب

(باب الذون) [۸۵۶] (مآثر الامراء)

رسید و کار آخر شد - ^(۲) افاغنه سر نواب را بریده بر نوک
نیزه کردند - و سلوک [که امت در ماه محرم با امام
الشهدا (رضی الله عنه) کرده بودند] نوکران نواب با نواب
کردند - اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُونَ - مردم لشکر آخر (رز
سرا با تن ملحق ساختند - و تابوت را روانه خجسته بنیان
نمودند - و پائین مرقد شاه برهان الدین غریب نزد نواب
آصف جاه زیر خاک سپردند - شهادت نواب قریب قلعه
چنجی بفاصله بیست کوزه از پهاچوری واقع شد - میر غلام
علی آزاد گوید *

- * نواب عدل گستر عالی جناب رفت *
- * فرصت ندان تیغ حوادث شتاب رفت *
- * در هفدهم ز ماه محرم شهید شد *
- * تاریخ گفت نوحه گریه آفتاب رفت *

دران شب (که آبستن صبح قیامت بود) وقت دستار
بستن آئینه طلبید - و بدستار بستن مشغول شد - دران
حال با عکس خود مکرر خطاب کرد - که ای میر احمد
خدا حافظ تسمت - (نام اصلی او میر احمد است) - وقت
سوار شدن با رصف آنکه وضو داشت تجدید وضو نمود -

(۲) نسخه [ج] افاغنه ملاعنه نمک حرام سر نواب را ایلخ - (۳) نسخه
[ب] علیه الصلوة والسلام - (۴) یعنی سده هزار و یک صد و شصت و چهار *

(مآثر الامراء) . [۸۵۷] (باب الذون)

و درگاهت نماز ادا کرد - و سبزه گردانان و ادعیه خوانان بر
فیل سوار شد - و معمول نواب بود که در محاربات از سر
تا پا آهن می پوشید - دران شب جز جامه یک تپی
هیچ نپوشید - و بهین حالت بمرتبه عالی شهادت فایز
گردید^(۲) - نواب شهید ذکا طبع و سرعت اندیشه بدرجه
کمال داشت - و در امکنه غزل طولانی^(۳) آبدار بنظم
می آورد - این چند بیت از در خزانه حافظه موجود بود

* شعر *

* کدام گل بچمن گوشه نقاب شکست *

* که شبم آئینه بر روی آفتاب شکست *

* وله *

* ای دل ز زلف یار مدد می توان گرفت *

* سر رشته ها ز عمر ابد^(۴) می توان گرفت *

* گر بیدخود میمیده فال سفر زند *

* از چشم مصمت یار بلد می توان گرفت *

* وله *

* ای شوخ هوایی مگن تیرنگه را *

* این نازک بیداد بکار جگر کن *

(۲) نسخه [ج] فایز شد - (۳) در نسخه [ج] لفظ [آبهار] نیست -

(۴) نسخه [پ - ج] سر رشته ز عمر ابد *

* و له *

* مرنجان خاطر جانان مزاج نازک دارم *

(۲)

* توگر از حسن مغروری من از عشق تو مغرورم *

* و له *

* از گل گوشه دستار بخود میلرزد *

* قد از نازه نهاله سمت که من میدانم *

بعد شهادت نواب نظام الدوله افغانه و نصاری هدایت
محبی الدین خان را بصره اری بر داشتند - و افغانه در جلدوی
این حرکت قلاع و ملک بسیار از هدایت محبی الدین
خان نوشته گرفتند - هدایت محبی الدین خان با افغانه
به پهلچری رفت - و کپتان یعنی حاکم^(۳) را ملاقات کرد -
و جمعه از سپاه نصاری همراه گرفته عازم حیدرآباد شد -
و بر سر آراکت عبور نموده در ملک افغانه در آمد - قضا و
قدر اسباب انتقام نواب نظام الدوله آماده ساخت - و در
دل هدایت محبی الدین خان و افغانه غبار نفاق برانگیخت -
روزه (که در سرزمین لکریه بلی مخیم شد) ناخوشی^(۴)
طرفین باعلان رسید - و امید بپرخاش شد - از یک طرف
هدایت محبی الدین خان و نصاری و از طرف دیگر افغانه

(۲) نسخه [ب] معذورم - (۳) نسخه [ج] حاکم آنچارا - (۴) نسخه

[ب] لکریه بلی *

مستعد شده صف آرای قتال گردیدند - همت خان و دیگر سرداران افغانه بقتل رسیدند - و کار هدایت محیی الدین خان نیز بزخم تیورے (که در حدقه چشم رسید) آخر شد - اعیان لشکر نواب ملابت جنگ بن نواب آصف جاه را سردار ساختند - و سر همت خان و دیگر سرداران افغانه را بر نوک نیزه کرده شادیانه نواخته داخل خیام گردیدند -

و این سانحه هفدهم ربیع الاول سنه (۱۱۶۴) اربع و ستین و مائه و الف واقع شد - خون نواب شهید طرفه بگیرا افتاد - و کسانی (که با نواب شهید بدعا پیش آمدند) همه بجزا رسیدند - و بعد شصت روز این همه فانیان در آن واحد مقتول گردیدند *

* شعر *

* دیدی که خون ناحق پررانه شمع را *

* چندان امان نداد که شب را سحر کند *

لز اتفاقات آنکه روزے (که این جنگ واقع شد)

یعنی هفدهم ربیع الاول فرصت دفن مقتولان نشد - هرزدهم آنها را از معرکه برداشته در صحرای لُق و دق مسکن وحوش و سباع روزانه دفن ساختند - و تابوت نواب نظام الدوله در همین تاریخ هرزدهم بر روضه مقدسه رسید - و بعد شام در جراز از لید الله مدفون گردید : سُبْحَانَ اللَّهِ نواب اول

(باب النبی) [۸۶۰] (مآثر الامرا)

قاتلان خود را زیر زمین فرستاد و بعد ازان خود در کنار زمین آسود - فَأَعْتَبِرُوا يَا أُولَى الْأَبْصَارِ (۲) و هر جا در اثنای راه تابوت او را گذاشته اند مردم مکانی ترتیب داده زیارت می کنند - و نیازها می گذرانند *

از جمله سرداران افغانه (که با نواب شهید طریق دغا پیمودند) عهدالمجید خان است - که جدش عبد الکریم میانه از عمده امرای سلاطین بیجاپور بود - و اولاد او تا حال بحکومت بنکاپور و غیره از توابع کرناٹک می پردازند - عبدالمجید خان پسر خود بهلول خان را به اتالیقی نصیب یار خان در رکاب نواب فرستان - اما باطناً پسر خود و دیگر سرداران افغانه را براه غدر دلالت میکرد - و منصوبه شطرنج دغا غایبانه می باخت - و همت خان (که نواب را بشهادت رسانید) پسر الف خان بن ابراهیم خان بن خضر خان پنی سمت - خضر خان مدار کار عبد الکریم میانه مذکور بود - و داد خان پنی (که با امیر الامرا حسن علی خان بیوفائی کرد - و جنگیده کشته شد) پسر خضر خان است *

چون صوبه دارمی دکن در عهد شاه عالم به ذوالفقار خان بن اسد خان وزیر تفویض یافت - و نیابت بداد خان پنی

(۲) نسخه [ب] اولی الالباب - (۳) نسخه [ب] شطرنج و غا می باخت *

مرحمت شد) داؤد خان برادر خود ابراهیم خان را به نیابت
حیدرآباد مقرر کرد . و (چون حیدر قلی خان در ادایل
عصر محمد فرخ سیر دیوان دکن شد) ابراهیم خان را
بفوجدارمی کرنول مامور ساخت . ازان وقت کرنول در دست
ارلاد ابراهیم خان است . در جنگ انتقام همت خان و
دیوان او امانت الله خان (که تخم این همه فساد
کشته او بود) و بهلول خان و نصیب یاور خان و دیگر
بدخواهان از طرفین بیاسا رسیدند . و چون لشکر بر سر
کرنول آمد شهر را غارت کرد . و اهل و عیال همت خان
همه باسیری در آمدند . و از شامت عملی (که ازان
بے همت صادر شد) جان و مال و آبروس همه بر باد
رفت . حالت دنیا خود این شد . مال عقبی چه
خواهد بود . و سِیَعْلَمُ الدِّیْنَ ظَالِمًا اَیَّ مَنَقَلَبٍ یَنْقَلِبُوْنَ . و
حسین دوست خان عرف چندا هم بتبع انتقام مذبح شد .
و سرش بزوک نیزه رسید *

تفسیر این مقال آنکه محمد علی خان پسر انور الدین
خان گوباموئی بعد شهادت پدر قلعه ترچناپلی را قائم
کرد . (چون طرف پرچم رایات نواب نظام الدوله عرصه
آزکات را معطر ساخت) محمد علی خان آمده دولت

(۲) نسخه [ب] خواهد شد . - (۳) نسخه [ب] عرف نواب چندا صاحب *

(باب الذون) [۸۶۲] (مآثر الامراء)

ملازمت در یافت . و بخطاب پدر مخاطب گشت . و بعد
شهادت نواب نظام الدوله پناه بقلعه ترچناپلی برد . درین
وقت ریاست اراکات به چندا (که در بهلچری نشسته بود)
عماید شد . و همان جماعه نصاری فراسیس (که بر نواب
نظام الدوله شبخون آورده بودند) همراہ گرفته با فوج دیگر
بر سر ترچناپلی رفت . انورالدین خان فوج خود و
فرنگیان انگریز ساکن دیوانان پتن^(۲) را با خود متفق ساخته
بمقابله بر آمد . چندی آتش حرب شعله خیز بود .
آخر انورالدین خان غالب آمد . و چندا زنده دستگیر^(۳)
شد . و غره شعبان سنه (۱۱۶۵) خمس و ستین و مائده
و الف چندا را مذبح ساختند . و سوش را بر نوک نیزه
کرده تشہیر نمودند . و همچنین سرداران فراسیس با قوم
خود هزار و یک صد فرنگی سفید پوست ولایت زا سوای
فرقه کاردی زنده دستگیر شدند و بعد شهادت نواب
نظام الدوله جماعه^(۴) (که شبخون آوردند) هیچ کس روی
آسایش ندید . و مآل کار باین حالت کشید *

ان فی ذلک لذكری لمن کان له قلب یر السمع

و هو شهید *

(۲) نسخه [ج] دیوانان پتن - (۳) نسخه [پ] نواب چندا صاحب -

(۴) نسخه [ج] آورده بودند •

* نجیب الدوله شیخ علی خان بهادر *

از اولاد سید الطایفه شیخ جنید بغدادی ست - پدرش
 شیخ علی خان کلان و عمش بهروز خان پسران شیخ محمد
 جنیدی (که صبیۀ او بدست شیخ منہاج بیجاپوری بود -
 و شیخ منہاج از امرای بیجاپور بود) - سال ہفدهم
 عالمگیری [چون بہلول خان عبدالکریم خواص خان (کہ
 وکیل مہمات سکندر عادل شاه بود) دستگیر کرده خود
 مختار گردید] از انجا (کہ از دکنیان مطمئن نبود)
 شیخ را با جمع بتقریب تنبیه سیوا بہونسلہ برآرد -
 و عقب از خضر خان پنی را بظاہر بزام کومک و در
 باطن بکشتن شیخ تعیین نمود - (رزے) کہ خضر خان
 شیخ را بدعوت طلبید) او بر مافی الضمیر او پی برده
 چہتی نموده خان مزبور را کشت - و خود را بفوج خود
 رسانید - بہلول خان با جمعیت خود رفتہ با شیخ جنگ
 عظیم نمود - و شیخ بگلبرگہ آمد - سال پانزدہم (کہ
 بہادر خان کوکہ بموجب حکم پادشاہ بہ تنبیه عبدالکریم از
 خجستہ بڈیان روانہ شد) شیخ مزبور آمدہ شریک فوج
 پادشاہی گردید - و پس از صلح کوکلتاش مزبور شیخ را
 بجانب گلبرگہ فرستاد - شیخ نوشت کہ اگر فوجی تعیین شود
 * قاہری تسخیر قلعہ ہمسک - خان مزبور وزیر بیگ پسر قلندر

(باب الذنون) [۸۶۲] (مائر الامرا)

ملازمت در یافت - و بخطاب پدر مخاطب گشت - و بعد
شهادت نواب نظام الدوله پناه بقلعه نرچناپلي برد - درین
وقت ریاست آرکات به چندا (که در پهلچری نشسته بود)
عمید شد - و همان جماعه نصاری فراسیس (که بر نواب
نظام الدوله شبخون آورده بودند) همراه گرفته با فوج دیگر
بر سر تورچناپلي رفت - انور الدین خان فوج خود و
فرنگیان انگریز ساکن دیوانان پتن^(۲) را با خود متفق ساخته
بمقابله بر آمد - چندی آتش حرب شعله خیز بود -
آخر انور الدین خان غالب آمد - و چندا زنده دستگیر^(۳)
شد - و غره شعبان سنه (۱۱۶۵) خمس و ستین و مائده
و الف چندا را مذبح ساختند - و سرش را بر نوک نیزه
کرده تشهیر نمودند - و همچنین سرداران فراسیس با قوم
خود هزار و یک صد فرنگی سفید پوست ولایت زا سوای
فرقه کاردی زنده دستگیر شدند و بعد شهادت نواب
نظام الدوله جماعه (که شبخون آوردند) هیچ کس روی^(۴)
آسایش ندید - و مآل کار باین حالت کشید *

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرًا لِمَنْ كَانَ لَهُ قَلْبٌ أَوْ أَلْقَى السَّمْعَ
وَهُوَ شَهِيدٌ *

(۲) نسخه [ج] دیوانان پتن - (۳) نسخه [پ] نواب چندا صاحب -

(۴) نسخه [ج] آورده بودند •

* نجیب الدوله شیخ علی خان بهادر *

از اولان سید الطایفه شیخ جنید بغدادی ست - پدرش
 شیخ علی خان گلان و عمش بهروز خان پسران شیخ محمد
 جنیدی (که صبیحه ار بدست شیخ منہاج بیجاپوری بود -
 و شیخ منہاج از امرای بیجاپور بود) - سال هفدهم
 عالمگیری [چون بہلول خان عبدالکریم خواص خان (که
 وکیل مهمات سکندر عادل شاه بود) دستگیر کرده خود
 مختار گردید] از انجا (که از دکنیان مطمئن نبود)
 شیخ را با جمعی بتقریب تنبیه سیوا بہونسلہ بر آورد -
 و عقب از خضر خان پنی را بظاہر بقام کومک و در
 باطن بکشتن شیخ تعیین نمود - (رزے) کہ خضر خان
 شیخ را بدعوت طلبید) او بر مافی الضمیر او پی برده
 چہستی نموده خان مزبور را کشت - و خود را بفوج خود
 رسانید - بہلول خان با جمعیت خود رفته با شیخ جنگ
 عظیم نمود - و شیخ بگلبرگہ آمد - سال پانزدہم (کہ
 بہادر خان کوکہ بموجب حکم پادشاہ بہ تنبیه عبدالکریم از
 خجستہ بزیاد روانہ شد) شیخ مزبور آمدہ شریک فوج
 پادشاہی گردید - و پس از صلح کولکٹاش مزبور شیخ را
 بجانب گلبرگہ فرستاد - شیخ نوشت کہ اگر فوجی تعیین شود
 * قابوی تسخیر قلعه ہست - خان مزبور دزیر بیگ پسر قلندر

(باب الذون) [۸۶۴] (متأثر الامرا)

خان قلعه دار بيدر را (که آخرها جان نثار خان شده) با
جمع فرستاد . شيخ درون قلعه رفته پاسداران قلعه دستگیر
ساخته قلعه حواله وزير بيگ نمود . و چون داود خان قلعه
نلدرك را گذاشته در فوج پادشاهي آمد بخاطر داشت از
بهار خان شيخ منهاج را فزون حاکم حيدرآباد روانه ساخت .
و پس از تسخير حيدرآباد بنوکري پادشاهي اعتبار
اندوخت . بوقت منوعود در گذشت . و شيخ محمد جنيدي
بنوکري والي بيدجاپور مي گذرانيد . بعد فتح بيدجاپور
بنوکري پادشاهي مي پرداخت . پس از فوت وي سرکردگي
به بهروز خان تعلق گرفت . و بعد در گذشتن او بنام شيخ
علي خان قرار يافت . او ايل سلطنت فردوس آرامگاه در
ايام (که نظام الملك آصف جاه بکشاکش بهيار الکه
دکن را از دست سادات بارهه مستخلص ساخت) خرد و
بزرگ دکن به دولتخانه اش شتافتند . او ازین معني اکراه
مي کرد . روز اول ملاقات (که بسلام گاه استاد) دفعه مفلوج
شد . و بهمان بيماري در گذشت *
پس از کار دولت به شيخ علي خان بهادر رسيد .
همواره بمرافقت نظام الملك آصف جاه مي گذرانيد . نوبت
به صونه داري ناندير امتياز يافته . بمنصب عمده مرقبي
گردیده بود . در عمل ملايمت جنگ بخطاب نجيب الدوله

مخاطب گشت - اما خوش نمي داشت که کسی باين نام او را ياد کند - عظيم الجثه بود - ليکن مشق سوارى اسب خوب داشت - مطابق سنه (۱۱۸۲) هزار و یک صد و هشتاد و دوم هجري سفر آخرت گزید - پسر کلانش عبدالقادر نام پس از او به نيولدارى آشتي وغيره ديهايت برگشته پانهمري موبه برار (که بموجب فرامين سلطاني بطريق سيورغال در تصرف نيگانش و تا هيانش باو مقرر بود) شاد کام گرديد - ليکن زرد در گذشت - ديگر پسرانش هيچ کس نشده نکرده *

* نجيب الدوله نجيب خان *

از قوم انغان بود - بعنوان جماعه داري مي گذرانيد - در ايامي (که ما بين غازي الدين خان عماد الملک و ابوالمنصور خان نوبت به پرخاش (سيد) او نوکري غازي الدين خان اختيار کرده به آمد و رفت دربار چهره قربيت بر افروخت - و بتجويز عماد الملک به منصب هفت هزاري و خطاب نجيب الدوله بهادر ثابت جنگ لوي ناموزي بر افراشت - و بعد آمدن شاه دراني در سنه (۱۱۷۰) هزار و یک صد و هفتاد هجري در دارالخلاه با او ملاقات نموده بذاتر رابطه قوميت از اهل حل و عقد

(۲) نسخه [ج] ديگر هيچ کس از پسرانش نشده نکرده *

گردید - و برائتیب عمدگی تصاعد نمود - و بجائز رسید
که با امیرالامرا و عماد الملک طرف گشت *^(۲)
و (چون عماد الملک از فرخ آباد برگشته رکھذاتہ را
و ملہار را ہولکر را از دکن طلب داشته باتفاق محاصرت
دہلی نمود) نجیب الدولہ با ہولکر کارسازی کردہ با احوال
و ائصال بر آمدہ بتعلقہ خود آن طرف دریای جمنا
رفت - و درانجا دتا سیندھیہ در شکرقال سنہ (۱۱۷۳)
ہزار و یک صد و ہفتاد و سہ ہجری او را محصور ساختہ
بحالت معویمت رسانیدہ بود کہ بکمک شجاع الدولہ نجات
ازان رد داد - درین ضمن (کہ شاہ درانی آمدہ)
نجیب الدولہ در ہراولی شاہ بر سر سداسیو را بہار
رفتہ شریک تردد کردید - پسترو (چون سلطنت بنام شاہ
عالم بہادر قرار یافت - و شاہ درانی بملک خود مراجعت
نمود) او بہ امیرالامرائی مستقل شد - و در سنہ (۱۱۷۹)
ہزار و یک صد و ہفتاد و نہ ہجری با جواہر سنگھ جات
پسر سورجمل^(۳) (کہ بارادہ انتظام پدر بر سر شاہجہان آباد
آمدہ بود) مقابلہ بآئین شایستہ نمود - میرزا جوان بخت
پسر شاہ عالم پادشاہ را دست آریز حکومت ساختہ باہتقلال
در دارالخلافہ می بود - و بمیارے از ملک میان دو آب

(۲) نسخہ [ج] حریف گشت - (۳) نسخہ [ب] سورجمل جات *

در اقطاع داشت - در سنه (۱۱۸۵) هزار و یک صد و هشتاد

و پنج هجری در گذشت *

پهرش فایض خان بر تیول پدر قابض شد - تا آن
 (که شاه عالم پادشاه از صوبه آله آباد بجانب شاهجهان آباد
 عزیمت نمود) او از حضور بوساطت مجدد الدوله (که در آن
 ایام نایب وزارت بود) مستمال گردیده بعقبه خلافت (سید -
 و ریات عالیات شاهي در سواد بادلي ^(۲) درازده کرده
 دار الخلافه بود که میرزا نجف خان بهادر از نواح اکبر آباد
 حسب الطلب آمده شرف ملازمت حاصل ساخت - در
 همان آردان متصدیان مال سرکار والا مبلغ کلی بابت
 محالات میان درآب صوبه شاهجهان آباد (که بتصرف
 فایض خان بود) از خان مذکور پای طلب بمیان آوردند -
 او از نامفائمی متصدی کل و ملحق شدن بهادر مذکور
 بعسکر فیروزی (چون از کرده های خود موسوس بود)
 و علاوه رنگ مجلس دگرگون دیده شب هنگام از لشکر
 پادشاهی گریخت - و آن (ری آب کنگ به غوث گنده
) که از مدتی مسکن و مادی او بود (سیده متحصن
 گشت - پادشاه پس ازان (که داخل دار الخلافه گردید)
 بماتفاق میرزا نجف خان فوجی بر سر او برده بقتال و جدال

(باب النون) [۸۶۸] (مآثر الامراء)

و محاصره مسکن او پرداخت - او تنگ گردیده از قلعه فرار
نموده بقوم سکهان (که در ضلع پنجاب سر انا و لاغیرتی
بر داشته از ملتان تا لاهور و بعضی محالات شاهجهان آباد
هم بتصرف دارند) پیوست - مدتی بافواج آنها بر محالات
پادشاهی می تاخت - میرزا نجف خان باستمالک او
همین گماشته نزد خود طلب داشته از پادشاه درخواست
عفو جویم او نمود - و پاره از محالات قدیم او داده
جهت بند و بعت آنجا رخصت دهانید - تا حالت تحریر
بقید حیات است *

* نظام الملک نظام الدوله آصف جاه *

چارمین خلف نظام الملک آصف جاه است - نام اصلی
او میر نظام علی - در کنف حمایت پدر بزرگوار خود تربیت
یافته بخانی و خطاب اسد جنگ بهادر مخاطب گشته
(چون آثار جرأت از لوحه جبینش می تافت) در صغر
سن نوبت به اتالیقی شیخ عالی خان بهادر به تنبیه مرهغه
تعیین شد - در عمل صلابت جنگ مطابق سنه (۱۱۶۹)
هزار و یک صد و شصت و نه هجری بصوبه داری برار
شادمانی هوا خواهان اندوخته - و پس ازان در خجسته بنیاد
پیش برادر خود صلابت جنگ رسیده بر وهاده ولی مهدی
جا گرفت - و دران ایام (که از رار بالاچی آثار

زیاده طلبی مشاهده نمود (دفعیۀ او لازم شمرده برادر را در بلد مذکور نشاند - و خود با همگی فوج رفته بمقابلہ پرداخت - آخر پای صلح بمیان آمد *

درین ضمن موسی بهوسی سردار کلاه پوشان فراسیس (که در زمره ملازمان ملابت جنگ بود) از حیدرآباد در (سید -) چون از حیدر جنگ کار پرداز از وضع نفاق ملاحظه نمود (کاسه دماغش را از باد زندگی خالی کرده با کمال جریدگی راه برهانپور در پیش گرفت - و درانجا بفراهمی سامان همت گماشته به برار رفت - و با جانوجی پسر (کهو جی بهونسله) که بر اخذ چهارم حصه مرهقه دران صوبه بود) مکرر جنگ کرده صورت بند و بعت بر روی کار آورد - پستر باراد ملاقات ملابت جنگ (که دران هنگام متصل چهلای بندر صوبه فرخنده بنیاد رفته متوقف بود) عازم آن سمت گردید - (چون بهالت جنگ برادر کوچکش به خبر آمد آمد او از برادر کلان جدا شده از آب کشنا عبور نموده راه صوبه متملقه خود سر کرد) او رفته بعلاقه ولیمهدی قابض امور آنجا گردید - پس ازان (که در سنه ۱۱۷۳) هزار و یک صد و هفتاد و سه هجری بالاجی (او قلعه احمد نگر را بتصرف آورده بدرخواست ملک برخاست) التزام جنگ با او نموده کمر عزیمت بر بهمت - حسب

(باب الذون) [۸۷۰] (مآثر الامراء)

تقدیر بز فوج چنداول شکست افتاده سر کرده های آن
مثل مقتول و مجروح گردیدند - بصلاح وقت ملک شخصت
لک رویه بمرهته داده بمصالحه پرداخت - و از ملامت
جنگ رخصت شده برای اخذ پیشکشات جانب راجیندری
صوبه مزبور گام همت بر داشت - و بعد مراجعت ازانجا
(چون طلب سپاه سرکار ملامت جنگ افزون شده برای
حکم درمیان نمانده بود) چند سرکار صوبه حیدرآباد بقبول
ادای زر سپاه بقدر آن بنام خون گرفته بوسات را رفته
به ایلکندل مضاف صوبه مذکور گذرانید - سال دیگر (که
رگهنامه راد برادر بالاجی با فوجی آمده تکلیفات چند در چند
بمیان آورد) سر رشته استقامت از دست نداده با در
جنگ کدان تا قصبه میدک متعلقه صوبه مسطور آمد - و
درانجا مقدمه بصلح انجامید - پستر بجانب بیدر شتافته
قلعه را از پیر مقتدا خان گرفت - درز چند درانجا متوقف
بوده متصل حیدرآباد رفت - و دران ایام بسالت جنگ
ملامت جنگ را برای گرفتن زر از زمینداران صوبه بیجاپور
(که تعلق بار داشت) آن طرف کشنا برد - و چون فائده
مترتب نشد ملامت جنگ ازو مفارقت نموده روانه قلعه
گلبرگه گردید - بدریافت این خبر عجاله خود را بقلعه مزبور
رسانیده بتسلیمی برادر پرداخته همراه گرفته برای گذرانیدن

برسات به بیدر آمد. و چون دران سال بالا حی فوت نمود -
رگه‌ناتمه را برادر و مادھو را بر سرش با هم نفاق داشتند)
قابوی تنبیه آنها غنیمت شمرده سنه (۱۱۷۵) هزار و یک
صد و هفتاد و پنج هجری نبرد کنان شش کردھی پونه (که
ممکن و مارای آن فریق است) رسید - و بعد استقرار صلح
به بیدر معادرت نمود - و در همان سال سند موبه داری
دکن از پیشگاه خلافت بنام او صدر یافت - بغالبوان برادر را
مذوی ساخته خود رائق و فائق مهات آن الکه گردید -
و سال دیگر تادیب مرهته تصمیم کرده از دریای بهیمرا هم
عبور کرد - رگه‌ناتمه را بر بظاہر قامت جمعیت چہرہ شدن
ندوانستہ راه فرار سپرد - در تعاتب او یلغار کرده (کہ گاہ
پانزده کرده و گاہ بیست کرده منزل میشد) تا سرحد
پایان گہات برار و از انجا تا قصبہ پتن موبہ خجستہ بنیان
به طبع مسافت پرداخت - (چون رگه‌ناتمه را جهت تاخمت
و ناراج رده سمت حیدرآباد کشت) او خود را به پونه
رسانیده در مکافات ان نوم و تخریب انجا دقیقہ
فور نگذاشت - پستر بقلعہ ارسا آمدہ تخفیف بار نموده
بقصد خجستہ بنیان بر گشت - چون دریای گنگا طغیانی
داشت برای عبور چند روز کشید - و مردم فوج در جوق
شدند - یکے ان طرفہ (کہ بہمراہی او بہ خجستہ بنیان

(باب الذون) [۸۷۲] (مآثر الامرا)

(سیدند) نوم این طرفی (که همراه دیوانش راجه بیتهل
داس بودند) - مرهته (که در مدد قابو بود) ناگهان
بر سر افتاد - بوخی بقتل و تئمه بغارت در آمدند - ازان
بعد فیما بین او و مادهو راد (که بر عم خود رگهناته راد
تسلط یافته بود) صلح منعقد گشت - و در سنه (۱۱۷۸)
هزار و یک صد و هفتاد و هشت هجری در سر قمرنگر
کرنول (که تعلقه دار آنجا وسواس بخود راه داده بود)
شنافته بمصالحه او را ایل ساخته پیشکش گیران از راه
کنجی کوته و تربتی و ازان طرف دریای کشنا طی مسافت
کرده متصل بجواره مضاف صوبه گجرات از دریای مزبور
عبره نمود - و در سنه (۱۱۸۲) هزار و یک صد و هشتاد
و دو بتعلقه سری رنگ پتن رفته هیدر علی خان تعلقه دار
آنجا را (که ترجمه اش جداگانه درین نامه اندراج پذیرفته)
متفق ساخته لشکر بر سر نصارای کرناٹک هیدرآباد
کشید - اما مال آن خاطر خواه بوقوع نیامد - آخر طریق
مدارا پیموده بحیدرآباد رسید - پس ازان (که مادهو
راد در گذشت - و برادرش نراین راد نام را رگهناته راد
کشته سنه (۱۱۸۷) هزار و یک صد و هشتاد و هشت
بخضیال فاسد در ملک او در آمد) لهذا با جمعیت موجود
تا بیدر خود را رسانید - قریب یک ماه جنگ توپ

و رهنگله درمیان بود - آخر بعهد و قرار رفع نزاع شد -
ازانجا (که رگهنا تهه رار را دران ایام سرمستی باده پندار
در گرفته بود) پاس قسم از دست داده وقت مراجعت ازانجا
به تعاشی از محالات متعلقه او زرها گرفت - درین ضمن
کار پردازان قدیمی رار بالا جی (که از تاون مزاجی رگهنا تهه
رار کاره بودند - و جهت ناحق کشتن نراین رار خار عداوت
در دل می شکستند) بار رجوع آورده خواهان اعانت شدند -
او کمرهت بامداد آنها بسته از نزدیکی قاعه کلیان تا قریب
قلعه هرج و ازانجا تا برهانپور از تعاقب رگهنا تهه رار دست
بر نداشت - و جهت امضای ایام بارش به خجسته بنیاد
آمد - و سال دیگر باز همان سمت رخش عزیمت
بر جهانند - تا آنکه رگهنا تهه رار رخت ادبار آن طرف دریای
نرندا برد - پس ازان اصلاح مقدمات صوبه برار (که سابا جی
و مادهوجی پسران رگهوجی بهونسله باهم مناقشه داشتند -
و با اسمعیل خان بهادر نایب نظامت سر خود سری
میخاریدند) انصت عنان تافته تا ناگپور (که جای بود و باش
کمان رگهوجی است) زمام حرکت باز نکشید - اگرچه سابا جی
پیش از رسیدن او بر دست برادر خود کشته گردید اما
حین معارفت از ناگپور مادهوجی هم صلح را باعث امن
دانسته از مخاصمت دست برداشت - درین ضمن دیوان سرکارش

مخاطب به رکن الدوله (که مرد کثیر الخلق بود بدست سپاهي اسمعیل خان سنه (۱۱۸۹) هزار و یکصد و هشتاد و نه مقتول گشت - و اسمعیل خان مذکور هم قریب لشکر رسیده بمقابله فوج سرکار بوداخته جان مزدانه در باخت - ازان بعد بنفس نفیس متوجه کارهای سرکار خود گردیده بکلی و جزوی را میرسد - و الحق در تدابیر ملکی و شگانی می کند - در قبیله پزوری و مزاعات ضلّه رحم ید طولی دارد - صغیر و کبیر دکن بقدر قسمت از خوان نعمت از فیض یاب اند - با آنکه عمیم الخلق و کم غضب اسمی اما در محفل از مهابت جلوه گر - هر چند شان و شوکتش بمرتبه سلاطین کشیده اما پاس غربا از را در نظر - بفرس سپاه گری از تیز افکندی و برقدازی و اسب تازی شناسا و بشیوه سنیه خشیم الهی و رجوع در کارها بجانب او اشدنا - ایزد تعالی شانه بجمیع توفیقات حسن او را موفق دارد - و عمر دراز با مرء آن روزی کذاب - پسر کلانش میر احمد خان بهادر (که بخطاب امیر الممالک عالیجاه مخاطب است) آثار هوشمندی از جبین حالش لایم - در پسر دوم میر اکبر علی خان عرف میر فولاد خان - اگر چه حدک الحسن است اما آداب شناسی از رویه او پیدا - اولاد دیگر هم دارد - و سبخانه همه را در زیر سایه او برخوردار گردانند *

[از عهد نواب سعد الله خان وزير شاهجهان پادشاه

تا عهد نظام علي خان سنه (۱۱۷۶) يک هزار

و يک صد و هفتاد و شش]

• نواب آصفجاء غفران پناه المتخلص به آصف •

جد مادري او سعد الله خان وزير اعظم شاهجهان پادشاه

اسمک - و جد پدری او عابد خان (که از سمرقند و از

اهل افغان شيخ شهاب الدين سهرودي ست) - عابد خان در

عهد شاهجهان پادشاه وارد هندوستان شد - و در سلک

خدمت گزيبان شاهزاده اردنگ زيب انتظام يافت - بعد از

اردنگ آرائی شاهزاده بتدریج بمنصب پنج هزاري درجه پيماي

اعتبار گشت - و در بار بمنصب صدارت کل صدر آرا

گردید - بيست و چهارم ربيع الاول سنه (۱۰۹۸) ثمان و تصعين

و الف در محاصره قلعه گلکنده بزخم گوله گوی جانفشاني

از ميدان برد - خلف او مير شهاب الدين از کبرای امرای

خداد مکان اسمت - رفته رفته بمنصب هفت هزاري و خطاب

فازي الدين خان بهادر فيروز جنگ عارچ آسمان ترقی

گشت - و در جلدی ترددات شایسته (که در فتح بيجاپور

بتقدم رسانید) باضافه فخر فرزند ارجمند بر القاب سابق

طرقه زيبائي بر دستار افتخار زد - و در عهد شاه عالم

بصوبه داری گجرات علم مباحث افراسخت - و در ایام حکومت

آنجا در سنه (۱۱۲۲) اثنین و عشرين و مائة و الف
کوس رحمت ازین عالم گرفت - خلف او نواب آصف جاه -
نام اصلی او میر قمرالدین است - و سال ولادت او سنه
(۱۰۸۴) اثنین و ثمانین و الف - در زمان خلد مکان
بخطاب چین قلیچ خان و منصب پنج هزاره بلند پایه
گشت - و اواخر العهد بصوبه داری بیجاپور مورد عنایت
گردید - و در عصر شاه عالم بخطاب خاندوران بهادر و
صوبه داری اردهه امتیاز یافت - و بکمتر فرصت بنابر
ناموافقی امرا بر حضور ترک منصب کرده و لباس فقر
پوشیده در شاهجهان آباد گوشه انزوا گرفت - و در ایام
جهاندار شاه از انزوا بر آمده بمرحمت اصل منصب و
خطاب برنواخته آمد - و در سال اول جلوس محمد فرخ سیر
بخطاب نظام الملک بهادر فتح جنگ و منصب هفت هزاره
و صوبه داری دکن مباحی گشت - و (چون ایالت دکن
به امیر الامرا حمین علی خان تفویض یافت - و نواب بتقبیل
عتبه خلافت شتافت) بنابر دفع آن وقت که مثل شاه
بے پردبال مطلق شده بنشیند حکومت مراد آباد از پیشگاه
خلافت بر گرفت - و در همین سلطنت رفیع الدرجات
بصوبه داری مالوه سر بر افراخت - و بوی نفاق از امرای
حضور استشمام نموده قصد تسخیر دکن بخاطر آورد - در سنه

(۱۱۳۲) اثنتین و ثلاثین و مائة و الف از مالوه متوجه دکن
گردید - و قلعه آسیر را از طالب خان و شهر برهانپور را از
محمد خان الوری (۲) که در عهد رفیع الدرجات بصوبه داری
برهانپور مامور شده بود (بصلح بدست آردن - و سیزدهم
شعبان سال مذکور بر سید دلدار خان (که از حضور بمحاربه
نواب تعیین شده بود) در موضع حسن پور سرکار هندیه ظفر
یافت - و به برهانپور معارفت نمود - و ششم شوال سال
مسطور بر سید عالم علی خان برادرزاده امیرالامرا سید حسین
علی خان (که نایب دکن بود) در نواح بالاپور لوی
نصرت افراخت *

و [چون طبینه سادات باره برهم خورده - و اعتماد الدوله
محمد امین خان (که بعد سادات وزیر فردوس آرامگاه
محمد شاه شده بود) نیز در گذشت] نواب در سنه
(۱۱۳۴) اربع و ثمانین و مائة و الف از دکن بحضور رفته
پنجم جمادی الاولی بخلعت وزارت قامت مباحات آرامت -
فقیر دران وقت بدارالخلانہ اقامت داشتیم - و در همان ایام
معزالدوله حیدر قلی خان اسفراینی ناظم کجرات قدم جرأت در
دادمی بغی گذاشت - فردوس آرامگاه صوبه داری کجرات و مالوه
ضمیمه وزارت و ایالت دکن بنواب مقرر داشته مهم حیدر قلی

(۲) نسخه [ج] الوری - (۳) در نسخه [ج] لفظ اسفراینی نیست *

خان بار تقویض فرمود - نواب پاشنه کوب تا چهارم قریب
 کجرات خود را رسانید - هیدرقلی خان تاب مقارمت در
 خون ندیده خود را مجنون ساخته بدر زن . و نواب عم
 خود حامد خان را نیابت صوبه داری کجرات و اردهه داده
 بمالوه آمد - و نیابت صوبه داری مالوه به عظیم الدین
 خان پسر عم خود سپرده اوائل جمادی الاولی ازان سال
 بدار الخلافه مراجعت نمود - امرای حضور نمی خواستند که
 پای نواب در آستان خلافت قائم شود - مزاج پادشاه را
 بر گردانیدند - و در سنه (۱۱۳۶) ست و ثلثین و مائة
 و الف حکومت دکن از تغیر نواب مبارز خان ناظم
 حیدرآباد بار مفوض گشت - نواب مخالف هوای دار
 الخلافه و موافقت هوای مرادآباد با مزاج خود (که سابق
 بحکومت آنجا پرداخته بود) بهانه ساخته از فردوس آرامگاه
 رخصت مرادآباد گرفت - و مسافرت طی کرده جانب
 دکن عطف عمان نمود - و بر جناح استعجال خود را
 بدکن رسانید - مبارز خان بمقابله و مقابله پیش آمد -

بیعت و سیوم محرم الحرام سنه (۱۱۳۷) سبع و ثلثین و

مائة و الف در شکر کهنه جنگ معب (۳) مبارز خان

(۲) نسخه [ج] چهارم . (۳) نسخه [ج] شکر کهنه - و در [تاریخ

مظفری] شکر کهنه .

بقتل رسید - و مجموع ممالک دکن بنواب مسلم گشت -
بعد وصول این خبر بحضور صوبه گجرات از عزل نواب
بمبارز المانگ سز بلند خان تونی و صوبه مالوه به گودهر مقرر
گشت - فردوس آرامگاه خاطر باستما نواب متوجه ساخته
در سنه (۱۱۳۸) ثمان و ثلثین و مائة و الف بخطاب امفجاء
سرفراز فرمود - و در سنه (۱۱۵۰) خمسین و مائة و الف بمبالغه
تمام طالب حضور نمود - نواب خلف خود نواب نظام الدوله
نامر جنگ را نایب دکن ساخته روانه حضور شد - اواخر ربیع
الاول سال مذکور داخل دارالخلافت گشت - و بعد در ماه
فردوس آرامگاه نواب را برای تنبیه غنیم رخصت کرد - و
صوبه داری اکبر آباد از عزل راجه جی سنگه و صوبه داری مالوه
از تغییر باجی راو بنواب عنایت فرموده به اکبر آباد آمد - و
صهی الدین قلی خان را که (وزیر و از اتربای نواب بود)
نایب صوبه اکبر آباد کرده عازم مالوه شد - و چون کنار دریای
غفیل بکدمست غارهای عمیق پیچ در پیچ است در وقت
آمدن نواب از دکن دزدان کنار خیل لشکر را تصدیع بسیار
رسانیده بودند - نواب زیر اکبر آباد جمن را عبور کرده شوق ریه
روان شد - و بر صراط نادیده کمن پور گذشته زیر کالپی دو باره
دریای بچون را عبور نموده در ملک بندیله آمد - راجه بندیله
با جمعیتی در رکاب شد - و بعد طی منازل به بهرپال از توابع

(باب النون) [۸۸۰] (مآثر الامراء)

صوبه مالوه رسيد - و باجي راو هم با فوج سنگين از
دکن استقبال کرده در ماه رمضان سال مسطور در سواد
بهويال آتش جدال و قتال اشتعال گرفت - چون خبر
آمد آمد . نادر شاه استيلا يافت با نواب نسبت با مرای
ديگر حسن سلوک فراوان بعمل آورد - و چون اميرالامرا
مصمّم الدوله خاندوران در محاربه نادر شاه جانفشاني نمود
منصب اميرالامرائي ضميمه مراتب ديگر بنواب مقرر گشت *
درين ايام نواب نظام الدوله ناصر جنگ نایب دکن
باغواي مغويان ساک خود سري پيود - نواب برای اصلاح
شر در سنه (۱۱۵۳) ثابث و خمسين و مائة و الف کمر
باميد تسخير ملک کرناتک بر بستم - اول بالتجا از بادشاه
رخصت گرفته بدکن آمد - بيستم جمادى الاول سنه (۱۱۵۴)
اربع و خمسين و مائة و الف در سواد اوزنگ آباد جانب
غرب با پدر و پسر جنگ واقع شد - و نواب نظام الدوله
زخمها برداشته بدست پدر والا گهر افتاد - نواب در سنه
(۱۱۵۶) ست و خمسين و مائة و الف کمر بتسخير ملک
کرناتک بر بستم - اول قلعه توچناپاي را محاصره کرده مفتوح
ساخت - و بعد ازان آرکات را از قوم نوابت انتزاع نمود -
در سنه (۱۱۵۷) سبع و خمسين و مائة و الف قلعه بالکنده
از توابع هيدرآباد محاصره کرده از دست مقرب خان دکني

بتهر وقت در آرد - و چهارم جمادی الآخر سنه (۱۱۶۱)
اعدهی و ستین و مائة و الف در سواد برهانپور علم بکشور
بقا زد - و نعلش او را نقل کرده در روضه منزوره (که
قریب قلعه دولت آباد است) پائین مرقد شاه برهان الدین
غریب دفن کردند - و در همین سال فردوس آرامگاه محمد
شاه پادشاه و وزیر اعتماد الدوله قمرالدین خان روی توجه
بعالم جاوید آوردند - مواف گوید * قطعه *

* سه رکن مملکت هند از جهان رفتند *

* فتاد حیف سه در یگانه از کف دهر *

* برای رحلت این هر سه یافتیم تاریخ *

۱۱۶۱

* نماند شاه زمان با وزیر و اصف دهر *

نواب از اعظم امرای دولت تیموری هندوستان اسم -
از عهد خلد مکن تا منتهای دولت فردوس آرامگاه محمد شاه
پادشاه بر چار بالش امارت کامرانی کرد - و قریب سی سال
بعکومتش شش صوبه دکن (که ظهیر چندین پادشاهان
مالیجاه بود) پرداخت - جمع از امرای عهد فردوس آرامگاه
عیال او بودند - و مراسم آداب فرزندان به تقدیم رسانیدند -
عجب ذات ملکی صفات مجبول بخیر بود - همیشه در سرکار
او فقرا و علما و صلحا و ارباب استحقاق را بقدر قسمت
هر کس ترشح بظهور می رسید - علما و مشایخ دیار

(باب الذون) [۸۸۲] (مآثر الامرا)

عرب و مادراء النهر و خراسان و عراق و اطراف هندوستان
صیت قدر دانی او شنیده و بدکن آوردند - و زله از شیلان
کثیر الالوان او بردند - از آثار او سمع حصار شهر پناه

بزهانپور (که در سنه (۱۱۴۱) احدی و اربعین و مائه و

الف بنای آن گذاشت) و بمرور ایام با تمام رسید - و

آبادی نظام آباد بالای کتل فرداپور (که در ویرانه محض

بود) طرح انداخت - و مسجد و کاروان سرا و دولتخانه و

پل تعمیر نمود - مطابق این آبادی سمع حصار شهر پناه

حیدرآباد و نهر هر رسول (که وسط شهر اورنگ آباد می آید) -
(۲)

نواب سخن موزن می کرد - و دیوانی ضخم دارد - از

نتایج طبع شریف او سمع * بیست *

* تا مقابل کرد با خود حصن یار آئینه را *

* تازه آبی آمده بر روی کار آئینه را *

(۲) در [تاریخ مظفری] الحاصل او مدت می سال بحکومت شش صوبه دکن

(که هر یک مملکت است علیده) استقلال تمام یافته ذخایر کامرالی اندوخته

و دران صوبجات عمارات عالی بنا نهاد - حصار شهر بزهانپور و حیدرآباد و

معموری نظام آباد بالای کتل فرداپور و نهر هر رسول (که در شهر اورنگ آباد

می رود) و مسجد عالی و کاروان سرا و وسیع و پل استوار از آثار او سمع -

و او علما و فقرا و مورخین و شعرا را عزیز داشتیم و دامن امده اینها را

از زر و سیم گران بار ساختیم *

* رُلُّه *

* سوخت با داغ محبت دل دیوانه ما *

* شمع گودید بگرد سر پرانگ ما *

نواب غفران پناه وقت رحلت شش پسر والا گهر
 گذاشتند - میر محمد و میر احمد که هر دو از یک مادر
 اند - و میر سید محمد و میر نظام علی و میر محمد
 شریف و میر مغل این چهار مختلف اند - و هر کدام
 بخطابات عمده مختلف معزز - برای امتیاز اولین را
 امیرالامرا و دومین را نظام الدوله و سیومین را امیرالممالک
 و چهارمین را آصف جاه ثانی و پنجمین را برهان الملک
 و ششمین را ناصرالملک یاد میکنم - امیرالامرا فیروز جنگ
 غازی الدین خان بهادر بن نواب آصف جاه غفران پناه
 از پیشگاه خلافت بخطاب جد خود سرفراز گشته سرمایه
 ناموری اندوخت - نواب آصف جاه از دکن وارد دهلی
 گشته به تقبیل پایه تخت سلطنت اعزاز می یابد - و چون

نواب آصفجاه در سنه (۱۱۵۳) ثلث و خمهین و مائه و الف
 از فرودس آرامگاه رخصت دکن گرفت نیابت امیرالامرائی
 [که بعد گشته شدن خواجه عامم (مخاطب به مصلح الدوله
 خاندوران در جنگ نادر شاهی) بنواب آصف جاه مقرر شده
 بود] بخلف خود فیروز جنگ تفویض نمود - و بعد رحلت

(باب الثون) [۸۸۴] (مآثر الامراء)

نواب آصف جاه در عهد احمد شاه منصب امير الامرائيه
به بشارت خان قرار گرفت - و بعد چند روز خلعت
امير الامرائيه از تغيير او به شهادت خان فيروز جنگ عنايت
شد - و بعد شهادت نواب نظام الدوله ناصر جنگ امير
الامراء را هوس رياست دکن در سر افتاد - اعيان حضور بنابو
بعضه وجوه اول راضي فبوندند - آخر راضي شدند - نوعيكه
در ترجمه مفرد جنگ رقم ايضاح خواهد يافت - امير الامراء
سيوم رجب سنه (۱۱۶۵) خمس ستين و مائه و الف
از احمد شاه بخلعت حكومت دکن قامت مباحثات
آراست - و در عين موسم برشكال جانب دکن قطره
زد - و چون در دکن امير الممالك برادر سيومين مسلط
بود (هولكر مرهته را) كه با فوج سنگين در نواح دهلي
بود (رفيق خود گردانيد - و بعد طبع مسافت بيستم
ذيقعه سال مذکور داخل اورنگ آباد شد - امير الممالك
(كه در حيدرآباد بود) بقصد مقابله مسافتي نورديد -
غنيم قابو يافته از امير الامراء ملك خانديس تمام و كمال
و سنگميز و جالفه از توابع اورنگ آباد وغيره استده نمود -
امير الامراء (چون نوآمده و نا واقف بود و كار عمده
مقابله با امير الممالك در پيش داشت) سقه ملك خانديس

(۲) صفحه [ج] و سنگمهر و جالفه .

و غیره بهر خون حواله غنیم نمود - و این چنین ملک
 عظیم مفت در دست غنیم رفت *
 چون قلم قضا برین رفته بود (که ریاست ملک دکن
 بر امیرالممالک بحال باشد) امیر الامرا بعد هفده روز
 از داخل شدن اوزنگ آباد هفتم ذی حجه آخر روز مال
 مذکور بمرگ ^(۲) مفاجات در گذشت - و (نقای او) که بچه
 توفعات سبیل رفانت پیموده بودند (همه در چاه یاس
 فرود رفتند - و تابوت او را به سکیفه خاطر بدرت سلامت
 راه معاینه نموده قرار دادند که پیش و پس صف
 خود نگاهداشته از اوزنگ آباد بدهلی برزد - آخر همچنان
 کردند - و چون بنات النعش در رکاب نعش راه طی کرده
 بدهای رسیدند - و درانجا نعش را بزمین سپردند *
 اما عماد الملک بن امیر الامرا فیروز جنگ بن نواب

(۳) در [تاریخ مظفری] چون آصف جاه نظام الملک فتح جنگ جهان
 فانی را گذاشت نظام الدوله ناصر جنگ پسر دومین آصف جاه بجای پدر
 نشست - پس از چند روز فازی الدین خان فیروز جنگ (که در حضور پادشاه
 بود) بدظامت دکن مرفراز شد - و او پسر خود عماد الملک را به نیابت
 مهر بخشگری بحضور والا گذاشته با محمد ابراهیم خان عم راقم روانه
 حیدرآباد گردید - و فدیکه متصل آن بله رسید از اتفاقات قضا و قدر
 بمرگ مفاجات یا باغی کس به تعبیه زهر در طعامش کردند فی الفور ادهم
 مزیت از جهان فنا بر تافت و بملک بقا شگافت - نعش او را به شاهجهان آباه
 آوردند و در گورخانه بزرگان او بخاک سپردند *

(باب الفون) [۱۸۶] (مآثر الامراء)

آصفیاء غفران پناه و دخترزاده وزیر الممالک اعتماد الدوله
قمر الدین خان مرحوم نام اصلی او میر شهاب الدین
اسم - او هم بظابط موروثی غازی الدین خان بهادر
فیروز جنگ ناموزی دارد - وقتیکه پدرش امیر الامراء در
دکن رفته بمراک مفاجات در گذشت بمجرد وصول این
خبر وحشت اثر به دار الخلافه عماد الملک بخانه وزیر
الممالک مفدر جنگ رفته نشست - و غم نالی را بجائی
رساند که مفدر جنگ بر سر ترحم آمده امیر الامرائی
ارثی را از احمد شاه باو دهانید - آخر این نقش
راست از نگین اخلاص کج نشست - عماد الملک خواست
که مفدر جنگ را برهم زند - چنانکه تفصیل آن در ترجمه
مفدر جنگ خواهد آمد - عماد الملک در ایام جنگ مذکور
هولکر را از مالوه و چه آبا را از ناگور بکومک خود
طلبید - اما پیش از رسیدن اینها با مفدر جنگ مصالحه
در میان آمد - عماد الملک و هولکر و چه آبا هر سه
باتفاق بر سر سورجمل جاٹ رفتند - و بهرت پور و کمپور
و دیگ را (که هر سه از قلاع حصینہ ملک جاٹ اسم)
محاصره نمودند - و (چون عمده اسباب قلعه گیری اضراب
اتراب اسم) عماد الملک بالتماس سرداران غنیم عربضه
بدرگاه احمد شاه مشتمل بر استدعای اضراب توپ مصحوب

عاقبت محمود خان کشمیری (که مدارالمهام او بود) ارسال داشت - انتظام الدوله دزیر بن عماد الدوله قمرالدین خان مرحوم بفضد عماد الملک پادشاه را از فرستادن اضراب توپ مانع آمد - عاقبت محمود خان اکثری از منصب داران پادشاهی و مردم توپخانه را بوعده این (که اگر دور اعتماد الدوله شود با شما مراعات چنین و چنان بعمل می آید) با خود متفق ساخته خواسمی که انتظام الدوله را بر دارد - و دوزی قرار داده بر سر خانه انتظام الدوله غلو کرده هنگامه داروگیر گوم ساخت - و همان روز کاره نساخته (دی گریز بجانب داسنه نهاد - و از راه قطع الطریقی دز آمده بتاخت و تاراج محاللات پادشاهی و جوگیر منصبداران (که در نواحی دارالخلافه بود) غبار فتنه برانگیخت - درین ضمن سورجمل جات (که از دست اهل محاصره بحالت کسوف رسیده بود) از احمد شاه امداد التماس کرد - احمد شاه در ظاهر برای شکار و نظم و نطق آن الکه و در باطن برای کومک جات از دهلی بر آمده در سکندره مضرب خیام ساخت - و عاقبت محمود خان را (که دران نواحی هنگامه پرداز بود) استمالی نموده بحضور طلبید - عاقبت محمود خان از مقام خورجه جویده آمده

ملازمت پادشاه نموده بخورجه برگشت - از مقدرات الهی
 اینک هولگر بخاطر آرزوی که احمد شاه در دادن اضراب
 قویپ تغافل ورزید - الحال (که بیرون برآمده است) رفته
 رسد غله و کاه لشکر او را بند باید کرد - و قافله او را
 تنگ نموده اضراب اتواب باید گرفت - و خواست که این کار
 بی مهیم و شریک بگوسی نشاند - عمان الملک و جی اپا را
 خبر ناکرده شبگیر نمود - و از گذر متعرا عبور دریاى جمن
 نموده شیء (که عاقبتی محمود خان ملازمی نموده بخورجه
 برگشت) هولگر قریب معمر احمد شاه رسیده اول شب
 چندان بان سرداد که مردم گمان بردند که عاقبت محمود
 خان از راه شرارت باز آمده آتش افروز هنگامه است -
 امر سهل دانسته استعداد جنگ نکردند - و فکر فرار هم
 نه نموده - و الا خرابیها پیش نمی آمد - آخر شب متحقق
 شد که هولگر آمده است - دست و پا گم کردند - که نه
 وقت استعداد جنگ و نه فرصت فرار - ناچار احمد شاه و
 بهادرلو و مصمام الدوله میر آتش پسر امیر الامرا مصمام الدوله
 خاندوران ناموس و اعمال و ائقال را گذاشته با چند کس
 راه دار الخلافه برگرفتند - و از طفلی و نا تجربگی و
 بی هیئیتی پادشاه چشم زخم عظیم بغاموس تیموریه رسید -
 هولگر آمده بی منازعتی تمام اثاث سلطنتی را غارت کرد -

بلکه زمانیه دختر فرخ سیر پادشاه (که زوجه فردوس آرامگاه بود) و دیگر پردگیان سرادقات پادشاهی به اسپه در آمدند - هر چند هولگر اینها را بحکومت نگاهداشت اما خاک بر سر این حرمت - عماد الملک این خبر شنیده محاصره را گذاشته بدار الخلافه شتافت - جی آبا (چون دید که این هر دو سردار برخاسته رفتند و تنها عهده برای محاصره نمی توان شد) او هم دست از محاصره برداشته بذارنول رفت - و سورجمل جات خود بخود از کسوف محاصره بر آمد - عماد الملک بزور هولگر و سازش امرای حضور (خصوص مصمص الدوله میر آتش) وزارت از تغیر انتظام الدوله خود گرفت - و امیر الامرائی به مصمص الدوله میر آتش دهانید - (روزی) که وزارت گرفت (صبح خلعت پوشید وقت استوا احمد شاه را با مادرش قید کرده عزالدین خلف معزالدین جهاندار شاه را دهم شعبان روز یکشنبه سنه (۱۱۶۷) سبع و ستین و مائة و الف بر تخت سلطنت نشاند به عمالمکبر ثانی ملقب ساخت - و بعد یک هفته از قید کردن چشم احمد شاه و مادرش را (که تمام فتنه از رسیدن بود) میل کشید - بعد ایام برای انتظام صوبه پنجاب قصد لاهور کرد *

(۲) نسخه [ج] مرزب الدین - (۳) نسخه [ج] بوخاسنه بود *

مخفي نمايد که در سنه (۱۱۶۱) احدی و ستین
و مائة و الف صوبه دارى لاهور به معین الملک قرار یافت
و بعد فوت معین الملک حکومت لاهور بزمن از عاید شد -
چنانچه در واقعات شاه درانی مفصل می آید - عماد الملک
الاکبر ثانی را در دهلی گذاشته شاهزاده عالی گوهر را
بتوزکی برداشته از راه هانسی و حصار روانه لاهور گردید -
و به بودانه رسیده خصم الطلب آدینه بیگ خان فوج را
سرکردگی سید جمیل الدین سپه سالار و عباد الله خان
کشمیری مدارالمهام شباشب بلاهور (که از انجا چهل کوه
ممانعت دارد) رخصت کرد - اینها در یک شب و روز خود را
بلاهور رسانیدند - و خواجه سراوان را در حرم فرستاده بیگم را
(که در تمام غفلت خوابیده بود) بیدار کرده مقید ساختند -
و از عمارات بر آورده در خیمه جا دادند - بیگم زن تغائی
عماد الملک است - و نیز دختر از به عماد الملک نامزد
بود - عماد الملک صوبه دارى لاهور به آدینه بیگ خان در
بدل پیشکشی سی لک روپیه مقرر کرده بدلهلی معاودت نمود -
چون این خبر بهمع شاه درانی رسید بسیار شاق آمد - و
از قندهار پاشنه کوب خود را بلاهور رسانید - آدینه بیگ خان
چون طفل آدینه (که از کتب رم کند) از لاهور بصحرای
هانسی و حصار فرار نمود - شاه درانی بر جناب استعجال

(مآثر امرا) [۸۹۱] (باب الذون)

به بیست کرده‌ی دهلی علم افراز شد - عمان الملک (که
سر سامانه داشت) جز انقیاد چاره نیافته ملازمیت شاه
درانی نمود - اول معاتب شد - آخر بسفارش بیگم مذکور و
اشرف اور شاه درانی از خان محظوظ شد - و وزارت هم
بغیر از پیشکش بار مسام شد - و چون شاه درانی جهان خانرا
به تسخیر قلعات سورجمل جات تعیین کرد عمان الملک
همراه جهان خان ترددات نمایان بعمره ظهور آورد - و مورد
آفرین شاه گردید - و چون طلب پیشکش بابت وزارت
در میان آمد عمان الملک از شاه التماس کرد که توره از
نسل تیموریه و فوج از درانیان همراه من شود که از انترپین
زر خطیر بمعرض وصول در آورده داخل سرکار سازم - شاه
درانی دو شاهزاده یکی هدایت بخش بن عالمگیر ثانی و
دیگر میرزا بابر خورش عزیزالدین برادر عالمگیر ثانی را از
دهلی طایفه با جانباز خان (که یکی از سرداران زکاب شاه بود)
همراه عمان الملک کرد - عمان الملک با دو شاهزاده و جانباز
خان در کمال بی سرانجامی عبور چون نموده عازم فرخ آباد
مسکن احمد خان پسر محمد خان بنگش گردید - احمد خان
استقبال کرده خیمه و خرگاه و اقبال و افراس و غیره پیشکش
شاهزاده نمود - عمان الملک از آنجا پیشتر رفته از آب گنگ
گذشته در بصوبه اردعه آورد - و شجاع الدوله ناظم اردعه

(باب النون) [۸۹۲] (مآثر الامرا)

باستعداد جنگ از لکهنو بر آمده خود را در میدان ساندي و پالي (که سرحد صوبه ادرهه است) رسانيد . دو بار جنگ سهل با قرادان طرفين واقع شد . آخر بوساطت سعد الله خان روهيله بر پنج لک روپيه (قدرے نقد و باقي بوعده) صلح قرار يافت . عماد الملک مع شاهزاده هفتم شوال سنه (۱۱۶۰) ستين و مائه و الف از میدان سراج کوچيد .

و از دريای گنگ گذشته بفرخ آباد رفت *
و چون شاه دراني بنابر حدوث وبا در لشکر او از حوالی اکبر آباد بعزم ولايت گام سرعت بر گرفت روزی (که محاذی دار الخلافه (سيد) عالمکیر ثاني با نجيب الدوله بر سر تالاب مقصود آباد آمده با شاه ملاقات نمود . و از عماد الملک شکايت بسيار کرد . لهذا شاه نجيب الدوله را منصب امير الامرائی هندوستان داده روانه لاهور گرديد . نجيب الدوله از قوم افغان است . چون آثار رشد از ناصیه حالش پرتو ظهور مي داد عماد الملک او را در سرکار خویش پيش آورد . و چون شاه دراني به هندوستان آمد بنابر جوهر ذاتي و هم قومي تقرب پادشاه پيدا کرد . تا بجائی که امير الامرا شد . و با عماد الملک طرف گرديد . القصة عماد الملک در فکر بيجا ساختن نجيب الدوله از فرخ آباد عازم دهلي گرديد . و رکذاته را برادر اعيانی بالا جي را

(مائز الامرا) [۸۹۳] (باب الذون)

و هولكر را بمبالغه تمام از دكن طابیده باثفاق دهلي را
محصوره نمود . عالمگیر ثاني و نجیب الدوله محصور شدند .
و چهل و پنج روز جنگ توپ و رهنله درمیان ماند . آخر
هولكر رشوت سنگین از نجیب الدوله گرفته بذای صلح
گذاشت . و نجیب الدوله را با آبرو و مال و ائقال از قلعه
بر آورده متصل خیمه خود جا داد . و تعلقه از آن طرف
آب جمن (که عبارت از مهارپور و چاندور و تمام فصبات
باره باشد) به تصرف در آورد . و چون سردار غنیم
نجیب الدوله را در شورتال محاصره کرد (نوعیکه در
ترجمه شجاع الدوله خواهد آمد) عماد الملک را از دهلي
بکومک طلبید . عماد الملک [که با خانخانان انتظام الدوله
فاخوش بود . و با عالمگیر ثاني هم مفائی نداشت .
که این ها با شاه درانی مخفی سلسله رسل و رسایل
دارند . و نیز غلبه نجیب الدوله بر ما می خواهند] اول
خانخانان را بقتل رسانید . و بعد سه روز هشتم ربیع الآخر
روز پنجشنبه سنه (۱۱۶۳) ثابث و ستین و مائة و الف
عالمگیر ثاني را جرعه شهادت چشاندید . و در تاریخ
مذکور پسر محبی السنه بن کام بخش بن خلد مکان را
بر تخت نشانده بشاهجهان ملقب ساخت . و بعد قتل
پادشاه و خانخانان بر طبق طلب دتا بکام از شدافت .

(باب الذون) [۸۹۳] (مآثر الامرا)

در همین ایام آمد آمد شاه درانی غلغله دران نواحی افکند - و دتا از نواحی شکرآل بر خاسته بارانۀ مقابله با شاه درانی بجانب سرهند روانه شد - عماد الملک به شاهجهان آباد آمد - و چون خبر مقابله دتا با فراوان شاه درانی شنید غالبیت درانیان و مغلوبیت عم استنباط نمود - زیراکه در در پهلوان (که باهم کشتی میکردند) او دید زرد کم زرد را به نیروی بارو عتب می برد - درانیان بقوت ترکیزی عم در را جانب دهلی پس پا ساختند - عماد الملک دریافت که عنقریب شاه درانی عم را برداشته بر سر شاهجهان آباد می رسد - از خوف او پادشاه نازه را در دهلی گذاشته خود نزد سورجمل جات رفت *

اما نظام الدوله خلف دوم نواب آصف جاه غفران پناه راسمة العقد امراست و بلیة القصیده شعرا - احوال او مفصل در ترجمه او صورت تحویر پذیرفته - درینجا رخسار صفحه بحال اجمال آرایش می یابد - (چون نواب آصفجاه در سنه

(۱۱۵۰) خمسین و مائة و الف بشاهجهان آباد تشریف برد) پسر دلا گهر را نیابت دکن تفویض فرمود - و او در ایام نیابت خود راجه رار را (که نشه غرور در سر داشت) مغلوب ریامت ساخت - نوعیکه در احوال غنیم گذشت - و بعد رحابت نواب آصفجاه بر مسند دکن نشست - و (عم)

از قسم غنیمت را دست خوش هراس داشتند که تا آخر عهد او از حد خون پا بیرون نگذاشتند - احمد شاه فرمانروای هندوستان برای اصلاح امور سلطنت شقه بخت خاص بنواب نظام الدوله نوشت - نواب تا دریای نریدا جلوریز خود را رسانید - درین ضمن احمد شاه شقه ناسخ عزیمت حضور بقلم آورد - و نیز مظفر جنگ (که در توجمه او می آید) سر از اطاعت پیچید - نواب از نریدا معارفت نموده با هفتاد هزار سوار جرار و یک لک پیاده بعزم تنبیه مظفر جنگ لوای عزیمت افراخت - و تا بندر بهاچری (که از اورنگ آباد پانصد کوه جویبی سمت) بر جناح استعجال خود را رسانیده به بیست و ششم (بیع الآخر سنه ۱۱۶۳) ثلث و ستین و مائة و الف معركة قتال آراست - نسایم فیروززی بر پرچم اعلام نظام الدوله وزید - و مظفر جنگ زنده دستگیر شد - نظام الدوله موسم بوشکال در آرکات گذرانید - افغانه کرناٹک و همت خان وغیره (که درین یساق ملازم رکاب بودند) چشم از حقوق تربیت و نمکخوارگی پوشیده بطمع ماگ و مال کمر دغا بستند - و باتفاق نصاری بهاچری شب هفدهم محرم بحساب تنجیم و شازدهم بحساب رویت سنه ۱۱۶۴) اربع و ستین و مائة و الف شبخون زده نواب نظام الدوله را بگلگشت ازغوان زار

(باب الذون) [۸۹۶] (مآثر الامرا)

شهادت روانه ساختند - و بعضی ارباب توفیق ثابت او را بروضه شاه برهان الدین غریب رسانیده قریب مرقد نواب آصفجاه دفن کردند *

بعد شهادت او مظفر جنگ را (که مقید همراه بود) بریاسمت دکن برداشتند - و از بهلچری قصد حیدرآباد کردند - قضا و قدر اسباب انتقام نواب نظام الدوله آماده ساخت - و در دل مظفر جنگ و افغانه ماده نفاق ریخت - روزی (که زمین لکریت پلی مضرب خیم شد) ناخوشی از باطن بظاهر بروز کرد - هفدهم (بیع الازل سال مذکور فریقین از مکانهای خود حرکت کرده هنگام پیکار گرم ساختند - و سرداران طرفین با مظفر جنگ و همت خان و غیرهما بقتل رسیدند - و خون نواب نظام الدوله یقلم قاتلان خود را بخاک هلاک غلطان ساخت - مظفر جنگ نام اصلی او هدایمت محی الدین خان است - او بدر واسطه به عبد الله وزیر صاحب قران ثانی شاهجهان پادشاه می رسد - و دختر زاده نواب آصف جاه غفران پناه است - در عهد نواب آصف جاه بحکومت بیجاپور می پرداخت - و در عهد نواب نظام الدوله شهید مسلک مخالفت پیمود - نواب حسین دوست خان عرف نواب چندا صاحب (که از سرداران نوایم آرکات است) بار پیوسته

(مآثر الاموا) [۸۹۷] (باب الذون)

بگرفتن آرکات تحریر نمود - مظفر جنگ زر بآرکات آورد -
آنجا جم غفیر از نصاری فراسیس ساکن پهاچری را بوساطت
نواب چندا صاحب همراه گرفت - و بر سر انورالدین خان
گوباموئی (که از وقت نواب آصف جاه ناظم آرکات بود)
رفته شانزدهم شعبان سنه (۱۱۶۲) اذنین و ستین و مائه
و الف درلاب خون یزی بگردن او زد - شهادت جنگ پای
جلالت افشوده ساغر موت چشید *

بعد شهادت نواب نظام الملک افغانه و نصارا مظفر جنگ را
بر مسند ریاست نشانند - مظفر جنگ رام داس را دیوان
خود مقرر کرده به راجه رگهذاته داس مخاطب ساخت - و
این رام داس برهمن سپاهی ست ساکن سیکاکول (که
در ذیل متصدیان سرکار نظام الدوله بود) - چندان رتبه
نداشت - لیکن در قتل نواب نظام الدوله جد و جهد
بسیار بعمل آورده زناز محبت مظفر جنگ بر کمر
بست - لهذا مظفر جنگ او را باین مرتبه رسانید - و با
افغانه به پهاچری رفت - و کپتان یعنی حاکم آنجا را ملاقات
کرد - و جمعی از سپاه نصارا همراه گرفته عازم حیدرآباد
شد - و بر سر آرکات عبور نموده در ماگ افغانه در آمد -
نیرنگی قدرت درمیان مظفر جنگ و افغانه خلاف انداخت -
(درز) که سرزمین لکریمت پلی مخیم شد (ناخوشی پنهانی

(باب الذون) [۸۹۸] (مأثر الامراء)

گل کرد - و عاید به پرخاش گشت - از یک طرف مظفر جنگ و نصارا و از طرف دیگر افغانه مستعد شده صف آرای قتال گردیدند - همه خان و دیگر سرداران افغانه بقتل رسیدند - و هر مظفر جنگ نیز بزخم تیر (که در حدقه چشم رسید) آخر شد - و این

صالحه هفدهم (بیع الاول سنه ۱۱۶۰) اربع و ستمین و مائة و الف بعالم ظهور آمد *

مظفر جنگ طبع طالب علمی داشت - و تهذیب المنطق ازبر کرده بود - با شعرا اصلا مناسبتی نداشت - در ایام ریاست (که در ماه پیش نبود) قریب هشت روز فقیر را هم اتفاق صحبتش دست داده - شبها خود را به بحث علمی مشغول داشت - و او تزکیه نفس بمرتبه کمال نداشت - هرگاه خود ستائی آغاز میکرد حضار الفاظ تأیید و تصدیق او بر زبان می آوردند - و در ایام ریاست مظفر جنگ بالاجبی با فرجه از پونه بر سر اورنگ آباد آمد - و رکن الدوله ناظم آنجا بنزده لک درپیه داده آفتاب او را دفع ساخت - و این رکن الدوله از اعظم امرای نواب آصفجاه است - یازدهم

رجب سنه (۱۱۷۰) سبعین و مائة و الف بجوار رحمت

آمود - مظفر جنگ اول کسه سمی که نصارا را نوکر کرده بطرف دیار اسلام آورد - پیش ازین نصارا در بغداد

(ماکرلاوا) [۸۹۹] (باب النون)

خود بودند - و با از حدود خود بیرون نمی گذاشتند -
بعد شهادت نواب نظام الدوله مظفر جنگ نصاری
فرامیس را نوکر گرفته آنها را اعتضاد خود ساخت - و
بعد قتل مظفر جنگ نصارا بصیغه نوکری در رکاب
امیر الممالک شدند - و سیکاکول و راجبندری و دیگر
مواقع را در جاگیر خود گرفتند - و طرفه افتداری بهم
رسانیدند - که در دکن حکم حکم ایشان شد - موسی بهوسی
سرگروه نصارا بخطاب عمدة الملک مخاطب گردید - (چون
انگریز و فرامیس همیشه باهم ازجیل عداوت تبارت می کنند -
و بغداد هر دو فرقه باهم قریب واقع است) نصاری انگریز را
هم هواسه مداخلت در ملک پادشاهی بهم رسید - که
الوالو را دیده رشک میگیرند - و بعضی ملک آرکات را
بتصرف آوردند - و نیز بر بنگاله مسلط شدند - و تلعه
بغدر سورت را قابض گشتند - و در سنه (۱۱۷۳) اربع
و سبعین و مائة و الف بغدر بهلچهری را محاصره کرده
از دست فرامیس انتزاع نمودند - و عمارات بهلچهری را
فوزینخ اگنده تاعاً مَفْضَلاً ساختند - و سیکاکول و راجبندری
و دیگر مواقع (که در جاگیر فرامیس رفته بود - و
قیاس کار نمی کرد که چه طور از دست اینها خواهد
بر آمد) خود بخود مستخلص گردید *

(باب النون) [۹۰۰] (مائز الامرا)

امیر الممالک خلف میوم نواب آصف جاه غفران پناه - نام
اصلی او سید محمد خان است - اول مخاطب به ملاهت جنگ
بود - و آخر در عهد عالمگیر ثانی به امیر الممالک مخاطب
گردید - بعد قتل مظفر جنگ راجه رگهنا ته داس و جمیع
اعیان او را سردار ساختند - راجه رگهنا ته داس وکیل مطلق
شد - راجه جمع از نصارای فراسیس را (که مظفر جنگ از
پهلچهری نوکر کرده همراه آورده بود) استمالت نموده رفیق
امیر الممالک ساخت - امیر الممالک بعد طعی منازل رونق افزای
ادرنگ آباد شد - و ایام برشکال درانجا گذرانیده یازدهم
ذی حجه سنه (۱۱۶۴) اربع و ستین و مائة و الف بقصد
ننبدیه بالا جی با پنجاه هزار سوار جرار بمقابله پیش
آمد - و در آردهم محرم سنه (۱۱۶۵) خمس و ستین و
مائة و الف جنگ شروع شد - بهادران اسلام جنگیده
جنگیده غنیم را قریب پونه (سازیدند - و آبادیهای غنیم را
(که سر راه پیش آمد) سوخته با خاک برابر ساخته
جلو خانه دوزخ کردند - درین محاربات فرنگیان با آتش خانه
خود دود از نهان غنیم بر آوردند - علی الخصوص شب
چهاردهم محرم (که ماه خسوف تمام کرده بود) نصارا بر
فوج غنیم شبخون زدند - و جمعی کثیر را به آتشکده
آخرت فرستادند - بالا جی (که در حالت پوجا یعنی پرستش

(مآثر الامرا) [۹۰۱] (باب الذون)

خجوف بود) برهنه سر بر باد پائے برهنه پشت سوار شده
فرار را وسیله نجات خود ساخت - و ادوات و آلات طلائی
پوجا بغنیمت اسلامیان در آمد - اما بسبب نفاق
خنده برانداز انجام این همه آورد و مصالح برابر خاک بود -
امیر الممالک بعد انفصال جنگ متوجه حیدرآباد شد -
سپاه نصارا در میدان تهاکي سیزدهم جمادی الآخر سنه
(۱۱۶۵) خمس و ستین و مائة و الف راجه رگهاته
داس را کشتند - نواب امیر الممالک بحیدرآباد شتافت - و
حسب الطلب او رکن الدرله و مصمام الدوله از اوزنگ آباد
خود را بحیدرآباد رسانیدند - و رکالت مطلق برکن الدله
تفویض یافت - ناگاه خبر رسید که امیر الامرا فیروز جنگ
بن نواب آصفجاه از پیشگاه احمد شاه خلعت صوبه داری دکن
پوشیده عازم دکن است - رکن الدوله از رکالت پهلو تهی کرده
به کپرتله نزد جانوجی بنالکر آمد - مقصدش اینکه امیر الامرا
باتفاق هولکر مرهته بدکن می آید بوساطت جانوجی
بنالکر و نیز بوساطت بالا جی (که با او از عهد نواب
آصفجاه غفران یناه ربط داشت) بامیر الامرا پیوسته سررشته
موافقت بدست آورد - وقتیکه رکن الدوله از حیدرآباد روانه
شد مصمام الدوله همانجا ماند - و بصوبه داری حیدرآباد
از امیر الامرا امتیاز یافت - و چون امیر الامرا بارنگ آباد

(باب الذون) [۹۰۲] (مآثر الامرا)

رسیده هفده روز زندگانی کرده در گذشت (درین هفده روز چه خرابیها که و فداد) غنیم (که در سرکار امیرالامرا صاحب اختیار و اقتدار بود) ملک خاندیس و سرکار سنکمیز و جالفه و غیره از امیرالامر سند کرده گرفت . و شوکت اسلام ازین الکه برداشت . و بعد فوت امیرالامرا به امیرالممالک که بقصد مقابله امیرالامرا از حیدرآباد برآمده بود پیوست . و ملکه (که از امیرالامرا گرفته بود) سند از امیرالممالک هم حاصل کرد . و بعد ازان رکن الدوله از کپرتله برآمده به امیرالممالک پیوست . و بر وکالت مطلق قایم شد . و مصاص الدوله را معطل ساخته به اورنگآباد فرستاد . و چون ایام برشکال قریب رسید امیرالممالک با رکن الدوله به اورنگآباد آمد . - عمده الملک و موسی بهوسی با رکن الدوله برسیدند . و چهاردهم صفر سنه (۱۱۶۷) سبع و ستین و مائة و الف وکالت از تغیر رکن الدوله به مصاص الدوله شاهنواز خان اورنگآبادی مقرر گردید . - مصاص الدوله چهار سال به سرانجام این منصب جلیل القدر پرداخت . و در ایام وکالت خود بتداییر صائبه نوع غنیم را بر حد خود نگاهداشت که املا سر شورش بر نداشت . تفصیل این در دیباچه کتاب * مآثر الامرا بزبان قلم رفته *

(مآثر الامراء) [۹۰۳] (باب الذون)

میر نظام علی و میر محمد شریف (که این مدت معطل با امیر الممالک بصر می بردند) مصمام الدوله در سنه (۱۱۶۹) تسع و ستین و مائه و الف اولین را صوبه داری برار و درمین را صوبه داری بیجاپور از امیر الممالک دهانیده هر کدام را بصوبه خود فرستاد - میر نظام علی آخر مخاطب به آصف جاه ثانی شد - و محمد شریف اول به شجاع الملک و آخر به برهان الملک مخاطب گردید -

و بتاريخ ششم ذیقعدہ سنه (۱۱۷۰) سبعین و مائه و الف و کالمص مطلق از عزل مصمام الدوله به برهان الملک (که از صوبه بیجاپور در حضور امیر الممالک به اوزنگ آباده بود) تقرر یافت - و در همین ایام آصف جاه ثانی با فوج شایسته از برار به اوزنگ آباد تشریف آورد - و برهان الملک را معطل ساخته اختیار ریاست بدست خود آورد *

و چون اطلاق وکیل مطلق به برهان الملک بود لقب او دلی عهد مقرر گردید - و در همین سال بالاچی راو بازاده پرخاش در سواد اوزنگ آباد آمد - آصف جاه ثانی نواب امیر الممالک را به ریاست اوزنگ آباد گذاشت و خود با برهان الملک جنگ کفان تا سذکھیر (که قریب می کرده از اوزنگ آباد است) رفت - انجام کار

(باب النون) [۹۰۴] (مآثر الامراء)

مصالحه به قرار دادن جاگیر غنیم قرار یافت - و
ملک بیست و هفت لک روپیه از موبجات دکن تسلیم
غنیم شد - و شرکت حکومت اسلام ازین محالات
بر خاست - نواب آصفجاء ثانی بعد مصالحه از سند کبیر
بازرنگ آباد تشریف آورد - و حیدر جنگ مدار المهم موسی
بهوسی هرگروه نصارا گردید - و چون دید (که باوصف
نواب آصفجاء نقش تسلط او در دست نمی توان نشست) در
شکست نواب آصفجاء افتاد - و بانواع هیله سازی ابراهیم
خان کاپردی و سایر فوج نواب آصفجاء را از نواب جدا ساخته
در ذیل نوکران موسی بهوسی داخل کرد - زر سپاه هشت
لک روپیه از نزد خود تسلیم نمود - و نواب را تنها ساخت -
بعد ازان مصمصام الدوله را مقید کرده خاطر خود را از هر دو
طرف جمع نمود - و خواست نواب آصفجاء را به بهانه
صوبه داری حیدر آباد بعیدر آباد فرستد - و در قلعه گواکنده
نگاهدارد - و میدان برای جولان خود خالی سازد - ندانست
که تقدیر بر تدبیر سر پیچید - در سیوم رمضان قریب
استوا سنه (۱۱۷۱) احدی و سبعین و مائه و الف
حیدر جنگ در خیمه نواب آصفجاء آمد - نواب آصفجاء
پیشتر با مشیران خود مخفی قتل حیدر جنگ قرار داده
بود - حضار مجلس و خواص محفل حیدر جنگ را گرفته

ذبح کردند - و نواب آصفجاه بر اسبی سوار شده از لشکر
قنبا برآمد - و این همه تویخانه فرنگ در مقام حیرت معطل
ماند - و جراحی نمود که کارنامه رستم و افراسیاب را
منسوخ ساخت - و از مذبح شدن حیدر جنگ موسی بهوسی
و دیگر اعیان لشکر هوش باختند - درین رستخیز واقعه طلبان
نواب مصمام الدوله و یمین الدوله و میر عبد النبي خان
پسر نواب مصمام الدوله را بسیر لاله زار شهادت فرستادند -
بعد این هنگامه امیر الممالک و برهان الملک و موسی بهوسی
بحیدر آباد شتافتند - و نواب آصفجاه ثانی پس از ذبح
کردن حیدر جنگ راه برهان پور گرفت - و ابراهیم خان
کاپردی (که جبراً و قهراً حیدر جنگ او را از نواب آصفجاه
جدا کرده بود) درین وقت بنواب پیوست - نواب آصفجاه
سیزدهم (رمضان سال مذکور سواد برهان پور را مرکز نزول
ساخت - و متمولان شهر و محمد انور خان برهانپوری وغیره را
مصادره نمود - خان مذکور بشدت محصلان و از غم مصادره
هفدهم ذیقعدہ سال مذکور زندگانی را وداع نمود - و در درگاه
شاه برهان الدین غریب مدفون گردید - نواب آصفجاه از
برهانپور به برار رفت - و در قصبه پانم (که از قصبات
اعظم برار است) چهارنی کرد - و بعد چهارنی با جانوجی
پسر رگه و بهونامه مکامدار برار محاربات در میان آمد -

(باب الفون) [۹۰۶] (مآثر الامرا)

و بصلح انجامید - و بعد مصالحه عازم حضور امیر الممالک
(که در نواحی حیدرآباد بود) شد - و بعد ملاقات
درمیان هر سه برادران جدال و نزاع بسیار بوقوع آمد - آنچه
انجام کار صورت گرفت اینکه نواب امیر الممالک و نواب
آصفجاء ثانی یکجا شوند - و نواب برهان الملک بصوبه خود
بیجاپور باشد - هیژدهم (بیع الاول سنه ۱۱۷۳) ثلث و
سبعین و مائة و الف فتنه عجبی گل کرد - که قلعه
احمد نگر پای تخت نظام شاهی را سدا سیو با دو برادر
غمزاده بالاجی با قلعه دار سازش کرده گرفت - و بتاریخ
مذکور مردم از داخل قلعه شده قابض گشتند - شهر
احمد نگر آباد کرده احمد نظام شاه است که در سنه (۹۰۰)
تعمیرات طرح انداخت - و بنام خود موسوم ساخت - و در
در سه سال شهر را بکمال خوبی آباد شد - و بعد اندک
فرصت حصار از سنگ و گل تعمیر نمود - و در درون
آن عمارات دلکش و قصور منقش برای سکونت خود
مرتب ساخت - و بعد فوت از اخلاف از این قلعه را
متوارث بودند - شاهزاده دانیال بن اکبر شاه مع سپه سالار
خان خاندان در اوائل سنه (۱۰۰۹) تسع و الف
قلعه را از طبقه نظام شاهی بتصرف خود آورد - و بعد
ازین قلعه داران پادشاهان تیموریه هند بصیانت این قلعه

(مائرا الامرا) [۹۰۷] (باب الفون)

مامور می شدند - بعد دو صد و هفتاد سال تخمیناً این
قلعه از دست اسلامیان بدست امانمیان افتاد - و درین سال
یادو رار خیال خام در سر خود پخت - و خواست که
ریاست اسلام را از دکن بردارد - و کار اصنام را رنق دهد -
ابراهیم خان کاپردی را (که بدتر از آزر بت تراش بود)
نوکر گرفت - و این ابراهیم خان یکی از قوم ارنال بود
که در فرنگیان تربیت یافته جنگ بقواعد فرنگ می کرد -
سامان حرب و توپخانه شایسته با خود داشت - اول در سلک
نوکران اصفجاه ثانی بود - بتفریط و افراط نواب جدا
شده بغنیم پیوست - غنیم از پونه بر آمده بیست و درم
جمادی الاول سال مذکور در سواد اردگیر بتقابل عساکر
رسید - درین وقت فوج غنیم شصت هزار سوار بود -
امیر الممالک و اصفجاه ثانی خواستند که از اردگیر به دهارور
دایر بیایند - و بعضی افواج سرکار را (که فریب دهارور بود)
با خود گرفته بر سر دار الحرب پونه روند *
مخفی نماند که پیشتر با غنیم تفهها جنگ ترقایی بود -
هذر اینها همین که رسد غله و کهنی لشکر اسلام بند میکردند -
و قابو دیده به کوته یراق می جنگیدند - و مدار فوج اسلام
بر توپخانه بود که گرد لشکر حصار از توپخانه کشیده بدفع
می پرداختند - این مرتبه بعلمت رفاقت ابراهیم خان با

(باب الذون) [۹۰۸] (مآثر الامرا)

غزیم جمع جنگ قزاقی و جنگ فرنگی یعنی آشکاری توپخانه شد - و اضراب توپ نیز همراه گرفت - چون فوج اسلام در زنجیره توپخانه بهیئت مجموعی و اجتماعی راه طی میکرد تیر توپخانه غزیم کم خالی می رفت - و تیر توپخانه اسلام باینها اتفاقی می رسید - ابراهیم خان با آن (که خود را مسلمان می گرفت) طرفه کمر بر شکست اسلام بر بست - در حالت کوچ و مقام شب و روز توپخانه را مقابل آورده در کار داشت - و در حرکت و سکون و خواب و بیداری توپها سر داده آنی فرصت نمی داد - ازین جهت در لشکر اسلام خستگی سپاه راه یافت و عالم راه نورد کوچ شهادت گردید - در ششم جمادی الآخر سال مذکور بهادران اسلام از زنجیره توپخانه برآمده بر ابراهیم خان و دیگر فوج غزیم ریختند - و بشمشیر جلالت بسیاری از مخالفان را مقتول و مجروح ساختند - و پانزده علم از جماعت ابراهیم خان کشیده آوردند - بر همین منوال جنگیده جنگیده بقاعه اوتیسه سه کردهی دهارد رسیدند - غزیم دید که اگر عساکر اسلام بدهاردر رسیده فوج آنجا را با خود ملحق می سازند عهده برائی متعذر خواهد شد - پانزدهم جمادی الآخر سال مذکور قریب چهل هزار سوار اسمب مجموعی بر چندارل فوج اسلام ریختند - چون جمعیت

اعدا بسیار و فوج اسلام در سه هزار کس بیش نبود
بعد از کشت و کوشش بسیار چنداول بغارت درآمده
چشم زخم عظیم به اسلامیان رسید - (روز دیگر بساط معارفت
برچیده شد - ناگزیر صلحی (که آبستن هزاران فساد بود)
انعقاد یافت - غنیمت جاگیر شصت لک روپیه محالات
خجسته بنیان تمام و کمال سوای شهر و پرگنه و حویلی هر رسول
و ستاره و نیمه از صوبه بیدر و بیجاپور و قلعه دولت آباد
و قلعه آسیر و قلعه بیجاپور (که هر کدام پای تخت
سلاطین اسلام بود) گرفت - و جاگیرات خاصه سرکار
و جاگیرات امرا و منصبداران بسیاری در تنخواه غنیمت رفته
بحکم تقدیر قتل عام عجیبه بوقوع آمد - جز صوبه
حیدرآباد و بعضی از صوبه برار و بعضی از صوبه بیجاپور
و قلاع بیدر در دست اولاد آءفخاه نماند - آنها بشرکت
غالباً چهارم حصه - و خون نامد در عرق ملک سرایت آرد -
هر چند دهن عظیم در بنیان اسلام راه یافت لیکن آنها
نشد که حسب خواهش یادر ریاست اسلام بکتم از
تلمرو دکن بر خیزد - و چون آغاز این دهن رفتن قلعه
اهمدنکر است شخصی تاریخ رفتن ملک شصت لک روپیه
چنین یافته .
* قطعه *

* کافر دشمن اسلام گرفت *

* حصن بسیار حصین از فن *

* سال تاریخ رقم (۲) کرد خورد *

* رفت احمد نگر و ملک دکن *

بعد انعقاد صلح غنیمت فوجی برای قبض دولت آباد

فرستاد - قلعه دار آنجا شجاعت جنگ از اولاد سید محمد

قنوجی فی الجمله استادگی کرد - غنیمت احکام امیر الممالک

(که بنام شجاعت جنگ بود) مردم او را طلبیده نمود - و

گفت که قلعه موافق قرار دادست (که با ما در میان آمده)

تسلیم باید کرد - ناچار نوزدهم شعبان سنه (۱۱۷۳) ثلاث

و سبعین و مائة و الف قلعه را بمردم غنیمت حواله نمود -

شخصه تاریخ بنظم آورده * قطعه *

* گرفتند کفار احمد نگر را *

* دگر دولت آباد حصن علم رفت *

* خورد سال تاریخ بر لوح گیتی *

* چنین زد رقم دولت آباد هم رفت * (۳)

مصمم

(۲) یعنی سنه هزار و یک صد و هفتاد و سه - (۳) یعنی سنه هزار و یک صد

و هفتاد و سه *

درین مقام بیان این (که دولت آباد در چه وقت
 و بچه نهج بتصرف اسلامیان آمده بود)
 بزبان قلم می آید *

مورخان آورده اند که سلطان علاء الدین بوادر زاده و داماد
 جلال الدین خلجی والی دهلی پیش ازان (که بهندوستان
 رسد شنید که رام دیو راجه دکن خزاین مورثی چندین
 قرن دارد - در سنه (۷۰۴) اربع و سبعمائت با هفت
 و هشت هزار سوار از هندوستان بقصد تسخیر دیوکر یعنی
 دولت آباد رهگرای دکن شد - و مسافت دور و دراز طی
 کرده بایلچپور رسید - و ازانجا بایلغار جانب دیوکر شتافت -
 رام دیو (که از رطل گران غفلت سیاه مست بود) جمعی را
 (که دران وقت حاضر بودند) به مقابله و مدافعه فرستاد -
 و در گروهی دیوکر با فرادان سلطان روبرو شدند - (چون
 هندوان دکن هرگز مسلمانان را ندیده بودند - و تیر اندازی
 و قزاقی بهادران اسلام مشاهده نهموده) تاب حمله اول
 نیاورده تا شهر دیوکر هیچ جا نه ایستادند - رام دیو این
 حالت معاینه کرده در قلعه دیوکر متحصن گردید - سلطان
 علاء الدین جلو ریز به شهر دیوکر آمده پرهمتان و

(باب الذون) [۹۱۲] (مآثر الامرا)

متمولان آنجا را دستگیر ساخته صد و پنجاه من طلا و چند من مروارید و اتمشۀ نفیسه از آنها گرفت . و دو صد زنجیر فیل و چندین هزار اسب از طویلۀ خاصۀ رام دیو بدست آورد - و بذابر فقدان ذخیرۀ رام دیو سفیران فرستاده بالعاج تمام پیغام صلح کرد - و مَابِه الصَّلْح یک هزار من طلا بوزن دکن و هفت من مروارید و دو من جواهر مختلف و یک هزار من نقره و چهار هزار چادر ابریشمی بوته بافت نقره و طلا و دیگر اشیا (که عقل از تصدیق آن ابا دارد) قبول نمود - و سلطان پیشکش را قبض کرده و هر سال خواجه بر رام دیو مقرر نموده جمع اسارا را از قید نجات داده دز بیست و پنجم از محاصره عطف عذان نموده سالم و غانم بهندوستان رسید - و سلطان جلال الدین را از هم گذرانیده خود بر تخت نشست *

و چون رام دیو تمرد ورزیده سه سال باج و خراج نفرستاد سلطان در سنه (۷۰۶) سمت و سبعمائۀ ملک نائب کافر را (که عمده ترین امرای حضور بود) با لک سوار به تسخیر دکن روانه فرمود - و چون ملک نائب بحوالی دولت آباد رسید رام دیو صرفه در آریزه و ستیزه ندیده پسر خود سکندر دیو را در قاعه گذاشته خود با سایر فرزندان

(مآثر الامراء) [۹۱۳] (باب النون)

و تعجب و هدایا از قلعه برآمده ملاقات ملک نائب
نمود. ملک نائب او را همراه گرفته در اوایل سنه (۷۰۷)
سبع و سبعمائه به خدمت سلطان علاء الدین آورد - و
سلطان او را مورد مراحم ساخته باعطای چتر سفید و خطاب
رای رایان و تفویض دیوکر با بهیاری از ممالک قدیم
سرفراز گردانید - و قصبه نوساری را (که متصل بگذر
سورت است) بانعام او مقرر کرده یک لک تنگه نقد
مرحمت نموده با پسران و تمامی خیل رخصت آن طرف
ارزانی داشت - رام دیو بدیوکر (سیده آن قدر ملک (که
از سلطان یافته بود) متصرف گشته مدة العمر قدم از
جاده اطاعت بیرون نگذاشت - در سنه (۷۰۹) تسع
و سبعمائه سلطان ملک نایب کاور را با لشکرگران از راه
دیوکر به تسخیر درنگل تعیین فرمود - چون بدیوکر رسید
رام دیو استقبال نموده خدمات شایسته بتقدیم رسانید -
و اعانت هم فرادان بعمل آورد - و ملک نائب بعد
فتح درنگل لک دیو راجه آنجا را امان داد - و پیشکش
سنگین گرفته به هندوستان مراجعت نمود - و در سنه
(۷۱۰) عشر و سبعمائه باز ملک نائب را بتسخیر
دهور سمندر یکی از بنادر دکن (که درین عصر
از طغیان آب خراب است) و بعضی بنادر دیگر

(باب الذون) [۹۱۴] (مأثر الأضرأ)

با لشکر عظیم روانه کرد - چون بدیوکز رسید معلوم شد که رام دیو جان به قابض اراج سپرده و پسرش قائم مقام گردیده - و چون پسر را باخلاص پدر نیافتن بنابر احتیاط فرجه را در جالنه باز داشته پیشتر گذشت - و بعد سه ماه به بنادر مقصوده رسیده آن ولایت را غارت کرد - و بلال دیو راجه کرناٹک را دستگیر ساخت - و نقود و جواهر چندین هزار قرن (که تعداد آن منحصر در علم الهی است) بدست آورده قرین سلامت بجالنه برگشت - و درانجا بلال دیو و دیگر اعیان کرناٹک را (که اسیر کرده آورده بود) یکمقم سز داد -

(۲)

و از راه سلطان پور و نذر بار در سنه (۷۱۱) احدی عشر و سبعمائتة بمول دهلی سرمایة مسرت اندوخت - و سیصد و دوازده زنجیر فیل و نود و شش من طلا و منادیق جواهر و موزارید مع بیست هزار اسب از نظر سلطان گذرانید - و بعد چند روز بعرض سلطان رسانید که رام دیو فوت شده - پسر او محل اعتماد من نیست - اگر حکم شود بدکن رفته خراج چندین ساله را بجنگ بدست آورده مملکت رام دیو را نیز ضمیمه ممالک منخروده هازم - سلطان التماس از او پذیرفته مورخص دکن فرمود *

(۲) نسخة [ج] که اسیر کرده بود - (۳) نسخة [ج] هفت هزار اسب و

(مآثر الامرا) [۹۱۵] (باب النون)

ملک نائیب چون بدیوکر رسید پھر رام دیو را گرفته
بقتل رسانید - و قلعه را بتصرف خود آورد - و دران
سرزمین علم محمدی نصب کرده بجای رام رام تحجیة و
سلام رایج ساخت - آزان وقت این قلعه در ایدھی حکام اسلام
متداول بود - تا آنکہ مہابت خان یکے از امرای صاحبقران
ثانی شاه جهان پادشاه نوزدهم ذیحجہ سنہ (۱۰۴۲)
انہین و اربعین و الف قلعه را از طبقہ نظام شاہیہ گرفت -
و ازان عصر قلعه دازان سلاطین تیموریہ ہند یکے بعد
دیگرے بحفظ قلعه می پرداختند - بعد چہار صد و شصت
سال تخمیناً از دست ایمانیان بہ تصرف امنامیان رفت -
و تِلْكَ الْاَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ *

در وقت راجہ ہا دیوکر حصار و درہند و خندق
و استحکام نداشت - سلاطین اسلام حصار متعدد ساختند -
و سلطان محمد بن تغلق شاہ دیوکر را دولت آباد
نام کرد - و گرد قلعه سنگ را تراشیدہ خندق عمیق
ساخت - و عمارات عالیہ طرح کرد - و خواصت کہ
دارالملک سازد - و دہلی را ویران کردہ سکنہ آنجا را آوردہ
آباد سازد - آخر الامر منصورہ این خیال صورت نہ پذیرفت -
اما قلعه دار بیجاپور بنابر بے ساهانی استادگی نکرد -

(۲) نسخہ [ج] آن قلعه - و نسخہ [ب] این قلعه *

(باب النون) [۹۱۶] (مآثر الامراء)

همین که غنیم حکم امیر الممالک حاصل کرده فرستاد قلعه را تسلیم رسان غنیم نمود . قلعه ارک بیجاپور از ابنیه یوسف عادل شاه مبدع طبقه عادل شاهیه اسمی - اول از خاک بود . یوسف عادل شاه در اواخر مائة سابعه دیوار گلی را شکسته قلعه را از سنگ و گچ مرتب ساخت - و بعد فوت او ورثه او قابض بودند . خلد مکان در ادائل ذی قعدة سنه (۱۰۹۷) سبع و تسعین و الف این قلعه را از سکندر (که خاتم طبقه عادل شاهیه بود) انتزاع نمود - و ازان وقت قلعه داران سلاطین تیموریه محافظت این قلعه بجا می آوردند . بعد دو صد و هفتاد سال و کمره قلعه از دست تسبیح شماران بیرون رفته در قبضه زناداران افتاد *

اما میر نجف علی خان قاعه دار آسیر بنابر حمیمت اسلام در دادن قلعه بمردم غنیم سر باز زد - و غنیم در لوازم محاصره کوشیده خان مذکور قریب یک سال جنگیده قلعه را نگاهداشت - آخر الامر چون فقدان ذخیره بحالت

اضطرار رسانید دوازدهم ربیع الآخر (روز جمعه سنه (۱۱۷۴)

اربع و سبعین و مائة و الف قلعه را بصلح تسلیم مردم غنیم نمود - مولف گوید * قطعه *

* در شاه اسلام کافر گرفت *

* بدین شکل فرمان تقدیر راجع *

* دبير خرد سال تاريخ او *

(۲)

* (تم زن عجب حصن آسير رفت *

قلعه آسير از ابنیه آسا اهير است که از کثرت استعمال
تخفيف یافته سه حرف ميانه ساخط گردید. و آسا نام شخصه
و اهير لقب ارست. اهير بزبان هندی گار چراننده. آسا اهير
از زمينداران معتبر خاندیس بود. آبا و اجدان او قریب
هفت صد سال دران کوه آسمان شکوه توطن داشتند. و
برای حفظ مواشي و ساير اموال حصاره از سنگ و گل
ساخته (روزگار مي گذرانیدند. (چون نوبت به آسا اهير رسید
و در مال و مواشي از آبا ترقی کرد (چار دیوار قدیم
شکسته حصاره از سنگ و گچ تیار نمود. و قلعه بنام او
شهرت گرفت *

نصیر خان فاروقی رایی برهانپور (که در سنه (۸۰۱)

احدی و ثمانمائه بمسلطنت رسید) قلعه را از آسانهیر
انتزاع نمود. باین طریق که آسا را پیغام کرد که
راجه بکلانه و انتور جمعیت بسیار فراهم آورده با من در
مقام مخالفت اند. می خواهم اهل و عیال مرا در قلعه
جادهی. تا بغاطر جمع بدفع دشمن پردازم. آسا قبول
کرد. نصیر خان (رز اول چند دوله عوراک در قلعه فرستاد.

(۲) یعنی سنه هزار و یکصد و هفتاد و چهار هجری. (۳) نسخه [ج] رتور *

(باب النون) . [۹۱۸] (مؤثر الامور)

و تعلیم کرد که اگر زنان آسا به ملاقات شما بیایند مراتب تواضع چنانچه باید بعمل آرید - روز دیگر مردم شجاع در دروایها نشانده فرستاد - چون دروایها بقلعه در آمدند سپاهیان یکبار از دروایها بدر جسته و شمشیر از غلاف بر آورده متوجه خانه آسا شدند - قضا را آسا و فرزندان او مصمت غفلت بودند - و برای مبارکباد قدوم می آمدند - مردان دوچار شده تمام را بتقل رسانیدند - و باقی اهل قلعه امان خواسته بر آمدند - نصیر خان این خبر شنیده از جائیکه بود بر جناح استعجال خود را به آسیر رسانید - و مجدداً به تعمیر او مشغول گشته شکست و ریخت درست کرد - ازان وقت این قلعه در دست اولاد نصیر خان بود - تا آنکه اکبر پادشاه در سنه (۱۰۰۹) تسع و الف قلعه را از دست بهادر پسر راجه علی خان انتزاع نمود - و ازان عهد قلعه داران سلاطین تیموریه نوبت بنوبت حراست قلعه بتقدیم رسانیدند - بعد از شش صد و شصت سال و کسریم این قلعه از تصرف اهل اسلام بدر رفت - و باختیار حربیان در آمد *

القصة بعد گرفتن ملک شصت لک روپیه و قلاع
ثلاثه نخوت دماغ یاقه را در گرفت - و بله افواج پیش
آهنگ و توپخانگی فرنگ قصد هندوستان کرد - که بتدارک

شکست دتا پردازد - و غافل از آنکه تقدیر بر تدبیر می خندد -
 و قاعد اجل از را زهنه زنی کرده بهندروستان رسانید - اگرچه
 سرداری فوج بنام بسواس را در پسر بالاجی را در قرار یافت و
 مدارالمهامی بنام یادر بود لیکن هرچه بود یادر بود - بعد
 رسیدن هندروستان و جنگ با شاه درانی بسواس را در و یادر و
 سرداران دیگر بمعرض تلف در آمدند - و این همه فوج و
 توپخانه و اموال بی قیاس به یغمای درانیان رفت - چنانچه
 در رافعات شاه درانی مفصل می آید - و این قصه ششم

 جمادی الآخر سنه (۱۱۷۴) اربع و سبعین و مائة و الف
 بوقوع آمد - و بالاجی را در هم در دکن نوزدهم ذیقعد
 سال مذکور با پسر و برادر ملحق گردید - و ریاست به پسر
 او مدهو را در (که مغیر سن اسمت) و برادر اعیانی او
 رگهناهمه را در عاید شد - و در سنه (۱۱۷۵) خمس و

 سبعین و مائة و الف اصفجاه ثانی فوجها فراهم آورده با
 امیر الممالک از قلعه بیدر (که درانجا چه ارنی شده بود)
 بنابر وجوه اول متوجه ارنک آباد شد - رگهناهمه را در
 مدهو را در هم با فوج سنگین و توپخانه از پونه حرکت کرده
 در میدان شاه گده ایمانیان و ارنانیان نزدیک هم رسیدند - و
 تا ارنک آباد فی الجمله زد و خورد واقع شد - اصفجاه
 ثانی بنه و ائقال زائد را در ارنک آباد گذاشته بیست

و سیوم (بیع الآخر سده (۱۱۷۵) خمس و سبعین و
مائه و الف بقصد دار الحرب پونه ازانجا نهضت
نمود - و غنیم را زده تا هفتت کرده پونه (سانید - و در
انثای راه لونکر را (که شهریهست بر لب دریای گنگ دکن
و مشتمل بر بتخانه معتبره و غنیم در دولت خود عمارات
عالیه درانجا طرح انداخته) سوخته و بمت را شکسته
عمارات را با زمین هموار کرد - و قریب بود که پونه هم
باین حالت رسد که ناگاه ناصرالملک پهر ششمی نواب
آصفجاه غفران پناه بذابرب غبارے (که با برادر داشت)
و راجه (ام چندر) که عمده سردار لشکر لظام بود) با غنیم
در ساخته شب بیعت و هفتم جمادی الاول سال مذکور از
لشکر اسلام بر خاسته بلشکر غنیم پیوستند - و کارے (که
ناکردنی) بود بعمل آوردند - و بعد وقوع این قصه
غنیم پله اسلامیان را سبک پنداشته روز دیگر از چهار
طرف یورش کرده جنگ انداخت - و توبها را آورده بازار
گوله اندازی گرم ساخت - مجاهدان اسلام از زنجیره توبخانه
خود برآمده دست بجنگ کوتاه یراق دراز کردند - و
بنیروی شمشیر ابدار صف مخالفان را برهم زده بسیاری را
بر خاک هلاک انداختند - غنیم تاب نهارده از میدان
خود را وا کشید - و چون دید که رایست منصور آن قدر راه

(مآثر الامراء) [۹۲۱] (باب النور)

دور و دراز طی کرده بر هفت کروه پونه (سید) پیش
مادهو (او رفته فریاد کردند و گفتند که هرچند بر هر راه
شدیم فائده نه بخشید - فرداست که پونه زده آتش
می شود - و سکن پونه هم پیش رگهنازه را وادیا و
فریاد بر آردند که می خواهی که خانمان ما را بردست
مسلمانان بر باد دهی - ناچار رگهنازه را و مادهو را و
سفیران را فرستاده پیغام صلح کردند - و ملک بیست و
هفت لک روپیه از صوبه خجسته بنیاد و صوبه بیدر بدل
صلح باصف جاه ثانی تسلیم نمودند - و این مصالحه
ششم جمادی الآخر سنه (۱۱۷۵) خمس و سبعین و مائه
و الف واقع شد - طرفه اینکه سال گذشته در همین
تاریخ شاه درانی بر یادر ظفر یافت - نواب آصفجاه
از هفت گروهی پونه کوچیده جانب محلات راجه
رامچندر خرامید - و در پاداش حرکت لغوت (که از
بوتوق آمده) ملک از را پامال عماکر گردانید - و آغاز
موسم برشکال چهاردهم ذیحجه سنه (۱۱۷۵) خمس و
سبعین و مائه و الف باران چهارونی داخل قلعه صوبه
بیدر با امیر الممالک شد - همان روز امیر الممالک را در قلعه
مذکور مقید کرد - از یک سال و سه ماه و شش روز
در حالت حبس گذرانید - و بعد تحریر این کتاب هشتم

(بيع الاول روز پنجشنبه سنه (۱۱۷۷) سبع و سبعين
و مائة و الف از قید زندان همتي برآمد - و در
جوار مرقد شيخ محمد ملتاني قَدَسُ سره مدفون گردید -
و در تاريخ فوت از مير اولاد محمد ذکا طال عمرة گوید -

* قطعه *

* خديو دکن (رح والای او *

* به پرواز از دام محنت شده *

* رقم کردن تاريخ فوتش ذکا
۱۱۷۷

* امير الممالک بجزت شده *

نواب آصفجاه ثاني بعد ازان (که قلعه بیدر را دایره
مرکز نزول خود ساخت) فرمان شاه عالی گوهر را (که
بنام او مشتمل بر تفویض صوبه داری دکن از تغیر امیر
الممالک صادر شده بود) استقبال نموده بدست تعظیم
گرفت - و مسند ریاست را بالاستقلال آرایش تازه داد - و
راجه پرماسرت را (که برهمنی ست ساکن سنگمیز) مختار
کل کرده جمیع مهمات مالی و ملکی باو را گذاشت -
بعد مصالحه ششم جمادی الآخر سال مذکور نحوه که
عنقریب گزارش یافت رگهنازه راو و مادهو راو
بدار الحرب پونه چهارنی کردند - درین ایام میان هر دو
مخالفت بهم رسید - متصدیان مادهو راو خواستند که

(مآثر الامرا) [۹۲۳] (باب النون)

قابو یافته رگهنا ته راد را مقید سازند . رگهنا ته راد برین
معنی اطلاع یافته سیوم صفر سنه (۱۱۷۶) سم
و سبعین و مائة و الف جریده با سواران معدود از
پونه بر آمده راه ناسک گرفت - محمد مراد خان
بهادر ادرنگ آبادی (که از عمده نوکران نواب آصفجاه
ثانی سم) باستمالک غنیم از نواب مامور گردید . او
در ادرنگ آباد اقامت داشت - سر برزده بر آمدن رگهنا ته
راد شنیده چهاردهم صفر سال مذکور با جمعی از ادرنگ آباد
دریده در نواحی ناسک با رگهنا ته راد برخورد - رگهنا ته
راد (که کمال بی سامانی و سراسیمگی داشت) آمدن
محمد مراد خان بهادر را در حق خود مغتنم شمرده باعزاز
تمام پیش آمد - سرداران غنیم از رفاقت محمد مراد
خان معاینه کردند که نواب آصف جاه جانب رگهنا ته
راد است - اکثران بار گردیدند - و در رفاقت مدهو راد
قهاران ورزیدند - بنابراین جمعی شایسته با رگهنا ته راد
فرواهم آمد - بیست و پنجم ربیع الآخر او از ادرنگ آباد
باحمد نگر شتافت . مدهو راد هم با فوجی از پونه بر آمد -
بر درازده کردهی از احمد نگر بیست و پنجم ربیع الآخر
سال حال مدهو راد شکست یافته از میدان کتاره گرفت -
و امان خواسته رز دیگر خود را پیش عم رگهنا ته راد

(باب الفون) [۹۲۳] (مائرا الامرا)

رسانید . نواب آصفجاء بکومک رگهناٲه رار از بیدر
بر آمده قریب ناردنگاه رسیده بود که این جا مفاشه
انفصال یافت . چون موکب آصفجاهی بموضع بیدگانو رسید
رگهناٲه رار هم آنجا شتافته در نخستین عشره جمادی الاول
سال حال باهم ملاقاتها و ضیافتها بعمل آمد . رگهناٲه رار
ملک پنجاه لک روپیه و قلعه دولت آباد در جلدومی
این عنایت بنواب آصفجاء گذرانید . و اسناد موآتب کرده
بوکلای سرکار حواله نمود *

چون این امر جلیل القدر بحسن تردد محمد مراد خان
بر کرسی نشست راجه پرماسوت نتوانست دید که بیش ازان
عمل و دخل او در ملک و قلعه دولت آباد شود . صلح را
برهم زد . و نواب آصفجاء را بران داشت که رگهناٲه رار را
معطل باید کرد . و جانوجی پسر رگهو بهرنسله کاسدار برار را
بتطمیع این (که ترا بر جای رگهناٲه رار قایم میکنم) طلبیده
ملازم رکاب نواب آصفجاء ساخت . و ناصر الملک پسر ششمی
نواب آصفجاء غفران پناه (که بطرف غنیم رفته بود) از
نا قدر دانی کشیده خاطر گشته چهاردهم شعبان سال حال
بنواب آصفجاء ثانی پیوست . رایات نواب با فوج سنگین متوجه
تادیب رگهناٲه رار شد . رگهناٲه رار تاب مقاومت در خود
ندیده آوارگی و قاراج ملک (که اصل شیوه غنیم است)

اختیار کرد - و با سی هزار سوار بر سر اوزنگ آباد آمده در
سواد غریبی شهر نزل کرد - و زر معتد به از شهریان طلب
کرد - موتمن الملک بهادر ناظم اوزنگ آباد با وصف قلت
سپاه و سامان حرب در کمال حزم و هوشیاری با استحکام برج
و باره حصار شهر پناه برداخته مورچالها را بر همت خان
بهادر کوتوال شهر برادر اعیانی محمد مراد خان بهادر و
دیگر متصدیان و مردم شهر تقسیم نموده بانظار کومک نواب
اصفجاه با غنیمت به لطائف الحیل گذرانید - رگه‌ناتمه راز
این معنی دریافته گرفتن شهر تصمیم کرده نردبانهای
قلعه گبری مرتب ساخت - و صبح بیستم شعبان سال حال
(همین که از دریچه شرق سر بر آورد) غارتیان همراهی
ار بر آبادی خارج شهر پناه ریخته دست تاراج دراز
کردند - رگه‌ناتمه راز خود با فوج جانب شمال شهر ایستاد -
و سپاهیان او نردبانها بپای قلعه قایم کردند - و فیلان
متصل دیوار داشته چند کس بر دیوار بر آمدند - و
تختهای دروازه را (که در دیوار کلان باغ قلعه ارک است)
خواستند شکسته در آیند - همت خان بهادر و میرزا محمد
بافرخان و تماشائیان شهر بپارش تفنگ و سنگ و کفش آنقدر
گردد و تلاش بظهور رسانیدند که خام خیالان بسیاری در پای
دیوار راه درک اسفل گرفتند و در اطراف دیگر هم جمع

(باب النون) [۹۲۶] (مآثر الامرا)

کثیر از غارتیان بر دست شهریان قتل و جرم گشتند. در
این گرمی مبرکه (که تیر و تفنگ می بارید تغنگم بفیلان
رگهنازه راز رسید - و همین تیر فارغ میدان دارو گیر شد -
رگهنازه راز دست حضرت خائیده و خاک تشویر بر رو
مالیده از یورش بر گشمت - و خبر قرب وصول موکب آصفجاهی
شنیده رخت آرازی جانب بکلانہ کشید - بیست و ششم
شعبان سال مذکور موکب آصفجاهی وارد اورنگ آباد شد -
چون غنیم اراده داشت که بملک برار در آمده گرد تاراج
بر انگیزد نواب غره رمضان بمنازل طولانی قریب بالاپور
رسیده هد راه گشت غنیم ازان طرف برگشته و از
نزدیکی بلده اورنگ آباد گذشته متوجه حیدرآباد شتافت
نواب هم عطف عذر نموده تا دریای گنگ سبیل تعاقب
پیمود - و درانجا چندین مصلحت قرار یافت که تخریب
دیار غنیم بر تعاقب رجحان دارد - نواب تعاقب را گذاشته
متوجه دارالحرب پونه شد - و بعد بر آمدن از کتل
احمد نگر جوق جوق سپاه را بهر ناحیه مقرر نمود که بتاراج
مساکن و مواطن غنیم پردازند - و خود بدو کردهی پونه رسیده
مخیم ساخت - مسکن پونه پیش ازین گریخته بقلاع و امکنه
قریب رفته بودند - فَأَصْبَحُوا لَا يُرَى إِلَّا مَسَاكِنُهُمْ - مردم
لشکر اسلام بکام عمارت پونه را سوخته با خاک سپاه برادر

(مآثر الامراء) [۹۲۷] (باب الذون)

کردند - و افواج در یغما و نهب اطراف پونه و ملک
کوکن دقیقه فرور نگذاشتند - سَبْحَانَ اللَّهِ در عهد بالا جی و
یادو از حدود دکن تا لاهور کسے چه قدرت داشت که
برگاه اینها دست مزاحمت رساند - اکنون اموال و امتعه
اینها به یغما در آمد - و عماراتی که بصرف لکوک ساخته
بودند و قود آتش غضب الهی گردید - میر اولاد محمد ذکا
طال عمرة گوید * قطعه *

* آصف جاه دریم سلیمان اعلام *

* آبادی قوم برهن سوخت تمام *

* تاریخ شنو ز شعله طبع ذکا *

۱۱۸۱

* آتش زده پونه را سپاه اسلام *

رگهنا ته راد بحیدر آباد رفته غره ذیقعه سال حال
بر شهر یورش کرده تلاش گرفتن شهر از حد گذرانید -
شجاع الدوله بهادر دل خان اوزنگ آبادی ناظم حیدر آباد
جمع شایسته نگاه داشته بند و بست شهر کرده بود - او
و مردم او قدم همت در مقام جهان فشرده بضرب توپ
و تفنگ و تیر یورش را رد کردند - و بهیارے از غازیان
سپاه او را تحفه آتش جهنم ساختند - از انجا هم رگهنا ته
راد بے نیل مقصود برگشت *

* حرف الواو *

* وزیر جمیل *

از منصبداران عهد عرش آشیانی ست - بپایه هفت صدی
رسیده در سفر و حضر بار یابی داشت - پس از قتل
علی قلی خان خانزمان در دیار شرقی جاگیر یافته سال
نوزدهم جلوس همراه خانخانان منعم بیگ به یساق بنگاله
رخصت شده - و دران صوبه بکارها می پرداخت - ناگاه
فاک شعبده باز توطیه فساد برانگیخت - و میان مظفر
خان حاکم آن صوبه و قاقشالان غبار دوئی برخاست -
ازانجا (که دورنگی مجبول مزاج نامه برده بود) سال بیست
و پنجم حقوق پرورش ولی نعمت را بر طاق نسیان نهاده
بمخالفتان پیوست - و چندی دران خراب دردنان گذرانید -
تا آنکه سال بیست و هشتم قاقشالان از معصوم خان
کابلی جدائی گزیده روی نیایش بدرگاه والا آوردند -
معصوم خان بعزم تاراج زه و زاد قاقشالان درانه شد - خان
اعظم کوکه حاکم آن صوبه ترسون محمد خان را با جمعی

(مایکروالامرا) [۱۲۹] (باب الوار)

بکمک قاقشالان فرستاد - نامبرده نزد خان مزبور آمد - سال
بیستم و نهم بعد از خلافت رسیده ملازمت در یافت -
پس ازان تا وقت موعود سرگرم نوکری بود *

* وزیر خان هروی *

برادر آصف خان عبدالمجید است که سابقاً بتقریب
احوالش خامه سبک خرام عرصه این رافعه باذدام بیان
پیموده - که (چون هر در برادر از دست خانزمان و بهادر
خان شیدانی رهائی یافته بکره مانکپور آمدند) وزیر خان
گرم رگیرا به آگره شتافت - در هنگام (۲) که عرش آشیانی
نضارت بخش ملک پنجاب بود - و مظفر خان دیوان اعلی
حسب الحکم احرام حضور بسته) خان مزبور در دهلی بدر
پیوست - از بنوید عواطف خسروانی امیدوار ساخته همراه
گرفت - چون بملازمت پادشاهی فایز گردید التماس عفو جرایم
هر در برادر نمود - از پیشگاه جرم بخشی و مجرم نوازی
وزیر خان بتازگی مورد نوازش گشت - و بنام آصف خان
نیز منشور عنایت شرف نفاذ یافت - و چون میرزا
کرکه ناظم کجرات مورد عتاب گردید (سال بیست و یکم
(اگرچه سرداری بنام میرزا خان قرار گرفت) اما حل و
عقد مهمات آن ولایت به (ای) وزیر خان تفویض
(۲) نسخه [ج] درین هنگام که مرش آشیانی نصفت بخش پنجاب بود *

(باب الولو) [۹۳۰] (مائرا الامرا)

یافت - پس ازان (که میرزا خان طلعب حضور گشت)
سه سالاری نیز بدو باز گردید - و چون سال بیست
و دوم ظاهر شد (که آن ناحیه از بے پروائی وزیر خان
مخبر آلود نا ایمنی است) راجه تودرمل (که در کار دانی
و مردانگی از یکتایان روزگار بود) بیداری تعیین گردید -
اتفاقاً در همین سال مهر علی کولابی (که از ملازمان
ابراهیم حسین باغی بود) مظفر حسین پسر خرد سال او را
از دکن آورده گرد شورش بر انگیخت - هر چند وزیر خان
جرات به صف آرایی نمیکرد بذیروی شہامت و پردئی راجه
(چنانکه در ذکر او ثبت افتاده) مخالف خاک ادبار برفرق
روزگار خود بیخت - چون راجه بحضور شتافت بار دیگر
مهر علی مهیج غبار آشوب گشته سر بفساد برداشت - وزیر
خان بعزم پیکار از احمد آباد برآمد - بیشتره از نوکران
فرومایه جدائی گزیده بغنیم پیوستند - ناچار بشهر معادیت
نموده متحصن گردید - آن فتنه بزره خیره تر گشته بمحاصره
پرداخت - روزی (که بسازش درونیان نردبانها گذاشته در
صدد بر آمدن بودند) از کشادگاه تقدیر تغلم بهر علی
رسیده بکوی نیستی فرود شد - مظفر حسین میرزا را از
فانجربگی دل از جا رفته در بهزیمت آورد - و معیناً چون
کارهای گجرات از وزیر خان متمشی نمی شد - و نا روانی

داد دهی علاوه اختلال آن دیار گشت) معزول شده بحضور
 آمد . در سال بیست و پنجم از تغییر شاه منصور
 شهبازی بمنصب وزارت امتیاز اندوخت . و در همین ایام
 بهکومت اوده دستوری یافت . و در سال بیست و هشتم
 (که خان اعظم بدفع معصوم خان عامی و استخلاص بنگاله از
 تصرف متغلبان کافر نعمت تعیین گشت) وزیر خان
 بکمک نامزد گردید . و پس از انهزام معصوم خان (که میرزا
 کوکه از ناسازی هوای آنجا بصوبه بهار معاودت نمود)
 سه ساله سالی عساکر آن مملکت تا رسیدن صوبه دار حضور
 بوزیر خان اختصاص گرفت . خان مزبور از کار طلبی
 بر سر قتلو خان لوهانی (که بر ولایت اردیسه استیلا
 یافته بود) فرج کشیده او را آواره بادیه فرار ساخت .
 قتلو خان ناچار در سال بیست و نهم باسال پیشکش راه
 اطاعت و انقیاد پیمود . وزیر خان اردیسه بار گذاشته خود
 بقانده برگشت . و با صادق خان و شهباز خان کنبر
 کمکی بوده در ضبط و نسق آن ملک می کوشید *
 چون در سال سی و یکم هر صوبه بدر امیر کارگاه حواله
 شد . (تا یکی اگر بدرگاه آید یا رنجور شود دیگری بکار او
 پردازد) پاسپانی بنگاله بوزیر خان و مجب علی خان قرار
 گرفت . و در سال سی و دوم سنه (۹۹۵) نه صد و نود و

(باب الوار) [۹۲۲] (مآثر الامرا)

پنج هجری باسفال در گذشت - از امرای چهار هزار بود - پس از فوتش شهباز خان (که در آن هنگام بخشی سپاه آن دیار بوده) نوکران او را به میرزا محمد صالح پسرش سپرد - (چون در سری و سپه آرائی نسبت عنصری و شایسته کرداری نیابان کارگر نیاید - و تا که مزاج شناسی زمانه و فراخ حوصلگی و خیرسگالی و آکرمی بر درام فراهم نشود سزادار آن نگردد) در کمتر فرصت^(۲) آن تباہ گوهر بهم نشینی هرزه درایان یافه سرای نیرو خواسته اندیشه کج گرائی فرادیش گرفت - درین اثنا میر مراد از حضور تعیین شد که سپاه وزیر خان را با پسرش بحضور آورد - محمد صالح در راه پا از گلیم فرا تر گذاشت - میر مراد ناچار به فتح پور همنصه محصور گردید - تا جاگیر داران اطراف جمع گشته مقیدش ساختند - چون بحضور رسید عرش آشیانی چو در زندانی فرمود *

• وزیر خان مقیم نام •

در آخر عهد عرش آشیانی بمنصب درخورد و خطاب وزیر خان سرفروزی یافته - پس ازان (که سکه سلطنت بنام جنت مکانی نورانی شد) از اصل و اضافه بمنصب هزار

(۲) نسخه [ب] در کمتر فرصت آن تباہ گوهر هم نشینی هرزه درایان فیه سرای به نیروی خواسته اندیشه کج گرا فرادیش گرفت *

(مآثر الامراء) [۹۳۳] (باب الوار)

و پانصدی و تقرر وزارت ممالک محروسه بشركت وزير الملك
جان بيگ (كه از والاشاهيان آن پادشاه بود) سر بلند
گردید . پس ازان بدیوانی بنگاله ممتاز گشته بدان صوبه
دستوري پذیرفت . و تعاقباً موزر به غیاث بیگ اعتمان الدوله
تقرر یافت . سال سیوم حسب الحكم از بنگاله معارفت نموده
بملازمت پیوست . پستر (چون پادشاهزاده سلطان پرور
ببهاق دکن معین شد) او بهمراهی پادشاهزاده كمر عزیمت
بمسك - ازان بعد همواره بخدمت پادشاهزاده بود . سال
یازدهم از اصل و اضافه بمنصب در هزاری هزار سوار شادكامی
اندوخت . سال دوازدهم بعطای علم و اضافه پانصدی قامت
قابلیت برآراست . پستر بر احوال او اطلاع نیافته *

* وزیر خان حكیم علم الدین *

مسقط الرأس ری چنوت پنجاب است . در طبابت
مهارت داشت . در عنقراب شباب و ربیعان جوانی در سلک
ملازمان شاهزاده شاهجهان انتظام گرفت . چون بوسیله
پزشکی بدولت قرب و مزاج شناسی فایز گردید شاهزاده
از کمال التفات بداردنگی عدالت عمکر خود مامور گردانید .
او در رفع و قطع خصومات نقش دیانمن و معامله فهمی
خود بر لوحه ظهور مرتسم ساخت . و از قرار واقع جا در
دل شاهي نمود . و در مهم رانا (كه دیوان بیوتات بود)

(باب الوارد) [۹۳۴] (مؤثر الاموا)

خدمات شگرف بجا آورده بیدایه عمدگی ترقی و تصاعد نمود - در ایام هرج و مرج ملتزم رکاب بود - املا درخواست چیزی ننمود - بلکه آنچه درین مدت بهم رسانیده بود قریب ده دوازده لک روپیه بدوای فرودت بصرف خاص شاهي در آرد - و هنگام اقامت جذب بدیوانی سرکار شاهزاده عز اختصاص گرفت - و دران وقت بعد از مهابت خان عمده تری از دیگرے همراه نبود ^(۳)

روز جلوس صاحب قران ثانی بر سرب خلافت و حکم رانی بمنصب پنجہزاری ذات و سه ہزار سوار و مرحمت علم و نقارہ و انعام یک لک روپیه فرق مباحات بر افراخت - و در سال پنجم چون فتح خان دولتآبادی با وصف اظهار انقیاد بادای پیشکش تعلق می نمود (اعلیٰ حضرت وزیر خان را باضافہ سواران بمنصب پنجہزاری پنج ہزار سوار بر نواخته با ده ہزار سوار جرار از برهانپور رخصت فرمود - تا ہم بتسخیر قلعه دولت آباد پردازد و ہم آن گران خواب غفلت را بیدار سازد - ازین آگهی فتح خان ^(۴) ترسان گشته پسر کلان خود را با پیشکش روانہ درگاہ ساخت - لهذا وزیر خان حسب الحکم از راه برگشته ملازمت در یافت - ازانجا (کہ در یساق

(۲) نسخه [ب] بصرف خاصہ پادشاهی در آمد - (۳) نسخه [ج]

عمده ترین - (۴) نسخه [ب] هواہان •

(مآثر الامرا) [۹۳۵] (باب الزوار)

دکن جمعیت زیادہ نگاہداشتہ بود (بیش از بیش مورد تفضل پادشاهی شده در همین سال حین معارفت از برهانپور نظم موبہ پنجاب] کہ در تیول یمین الدولہ بود .
و تصدیق محال خالصہ آنجا (کہ نسبت بمخالصات دیگر ممالک زیادہ اسم) از نایب او چنانچہ باید بر روی کار نمی [۵۰] بوزیر خان (کہ قدیم الخدمۃ معتمد بود) مفوض گشته از عرض راه رخصت یافت . و زیادہ ہر ہفت سال من حیث الاستقلال بہ صاحب صوبگی آن ولایت پرداخت . و در مورد و عبور خلانت پناہی پیشکش های لایق از نظر می گذرانید . سآل چہاردم بصوبہ داری اکبر آباد صرفرازی یافتہ ہمگی دہ ماہ کامرا شد . و در سنہ (۱۰۵۰) یک ہزار و پنجہ ہجری بہ آزار قولنج در گذشت .
گویند روزی از بہرون شہر بہرون قلعہ می رفت . چون بدرازہ ہتیاہول رسید ہای اسب لغزیدہ افتاد . احوالش متغیر شد . دران حالت بلا کم و کاست مال ناطق و صامت خود را داخل طومار کردہ ارسال حضور نمود . آثار خیر بہیاری ہر روزگار گذاشته . در لاہور حمام و بازار و حویلیہای متعدد ساختہ . مسجد جامع دارد کہ بہرور دہور و اعوام نام او ہر مفعلہ زمانہ خواہد ماند . وزیر آباد نزدیک لاہور اہدات کردہ نصبہ چلوک را حصارے از حتمین

(باب الوار) [۹۳۶] (مآثر الامرا)

پخته کشیده عمازات سنگین و پخته درست نموده بمتوطنان داد - و راسته بازارها و دکانین و مساجد و رباط و مدرسه و دارالشفاء و چاه و برکه اساس گذاشته وقف مردم آنجا کرده تکالیف داد و ستد از اهل حرف بر انداخت - و نوع وطن را آرامت که این دولت بهیچ امیره دیگر در هندوستان میسر نشده - اما روی وطن ندید - همیشه درین آرزو ماند - گویند مرد سلیم النفس و یک پهلوا بود - همه عمر بهادگی و بے تکلفی بسر برد - خرج بیوتات و پوشاک کم داشت - چون در لاهور هر خرید و فروخته که می شد اکثر از سرکار او بود زرهایی بسیار اندوخت - اما انصوس که کرم وجود نداشت - و بانذک حرفه احوال او منقلب میگشت - و فوراً صورت غضب فرود می نشست - و از فرط ارادت و دولت خواهی کار پادشاهی را توأم عبادت الهی می دانست - بهرش ملاح خان است که مدتی در عهد عالمگیری میر توزک بود - سال بیست و نهم بخطاب انور خان و داروغگی خوامان سرفراز شد - سال می و ششم فرت نمود *

• وزیر خان محمد طاهر خرامانی •

از خاک پاک مشهد مقدس رضویه است - سَلَامُ اللّٰهِ عَلَیْ سَاكِنِهَا - مشارالیه عده سایر متلازمان معتبر و

(مائرا الامرا) [۹۲۷] (باب الواو)

سرآمد مقربان عقیدت اثر ایام شاهزادگی عالمگیر پادشاه
بود - مدتی محمد بدیوانی سرکار شاهزاده پرداخت - و
کارهای شایسته و فوج کشیهای شایان نمود . سال دهم
شاه جهانی (چون شاهزاده بعد از وقوع طوی کتخدائی
خویش از حضور پدر والا تدر رخصت معارفت بصونه داری
دکن یافت) بانتزاع الکای بکلانه (که مابین گجرات و
دکن بصیر حامی مشهور است - و بر سیل آلهذا نامزد
شاهزاده شد) مامور گردید - جذاب شاهی پس از وصول
بتعلقه محمد طاهر را باتفاق مالوچی دکنی بتسخیر آن
ولایت تعیین نمود - مومی الیه از کار طلبی و کذب آوری
سه فوج ترتیب داده از سه جانب بر باره قلعه ملهیر
(که مسکن و مادی بهرجی مرزبان اینجا بود) یورش
نموده بتصرف در آمدن - آن بومی از آسیمه سرب بقاعه
(که بر قلعه کوه است) رفته متحصن گشت - سردار
جد کار به انسداد ابواب غله پرداخته در مورچال دوانی
و نبرد آری کمر سعی چشم بر بست - آن زمیندار
مغارب رعب و هراس گشته در سال یازدهم بعهد و
پیمان ملاقه گردید - بند و بست آن مرز بوم مفتوحه و
هراسم قلعه ملهیر (که حاکم نشین آن دیار است)
محمد طاهر مقرر گشت - و (چون در سنه ۱۰۶۲) هزار و

(باب الوار) [۹۳۸] (مؤثر الامرا)

شصت و دوم هجری مرتبه ثانی نظم دکن بشاهزاده
تفویض یافت) از بنیابن صوبه خاندیس من هیئت الاستقلال
اختصاص گرفت *

د (چون بیست و پنجم جمادی الآخرة سنه (۱۰۶۸)
هزار و شصت و هشت از خطه برهانپور ریاست عظیم
بدفع دارا شکوه برافراخته گشت) نظر بر قدم بزدگی و
دیوین فدویس و فرط محرمیت و بسیاری قرب و منزلت
بدستور سابق بحکومت خاندیس مقرر داشته بعطای علم
و نقاره و خطاب وزیر خانی سر اعتبار بر افراخت - و پس
از ظهور کامیابی (که سریر سلطنت هندوستان بجلوس
عالمگیری مزین گشت) صوبه خاندیس بمعظم خان
میر جمله (که باقتضای مصلحت وقت در دولت آباد
نظر بند بود) متعلق گردید - خان مذکور حسب الحکم
به اورنگباد نزد شاهزاده محمد معظم شتافت - و بعد ازان
بمرافقت شاهزاده مذکور بتبیل سده خلافت جبهه آرا گشت^(۲) -
و در سال سیوم بصوبه داری اکبر آباد خلعت امتیاز
پوشید - و چون سال ششم پادشاهزاده محمد معظم
از تغیر شایسته خان امیر الامرا بنظم دکن مرخص گردید (
خان وزیر از آگره بهراهی شاهزاده متعین گشت - و

(۲) نسخه [ج] جبهه آراسک *

(مأثر الامرا) [۹۳۹] (باب الوار)

ایالت خاندیس مجدداً بدو تعلق گرفت . و در سال هفتم بصوبه داری مالوه از انتقال نجابت خان مامور شد . و بمنصب پنج هزاری پنج هزار سوار در هزار سوار در اسبه سه اسبه بلند پایگی یافت . مدتی دران ولایت گذرانید .

سال پانزدهم سنه (۱۰۸۳) یک هزار و هشتاد و سیوم هجری همانجا ودیعت حیات سپرد . در نفس شهر اورنگاباد بانچه احداث نموده . با آنکه درین ایام کشت زارے بیش نیست هنوز بدام او زبانزد است . و محمود پوره بیرون شهر مذکور (که ما بین تالاب خرد و روضه اسلام خان مشهدی است) احداث کرده برادر کلان او میرزا محمود است که پسرش محمد تقی خان در سال ششم عالمگوری بخدمت بخشیکری و واقعه نویسی صوبه خجسته بذیان سرفرازی یافت . و در سال دهم باجل طبیعی در گذشت . حویلی عالیشان مطبوع مشرف بر تالاب خرد در پوره مذکور اساس نهاده که سیرگاہ بود . و مثل شاهزاده بیدار بخت خلف محمد اعظم شاه درانجا فرود آمد . پسرش میرزا عبد الرحیم مدتها در کم منصبی دران دلنشین مکان داد عیش و عشرت داد . پسرے گذاشته بود . الحال ازانها کسی نیست . و هنوز

(۲) نعضه [ج] بازدهم *

(باب الوارد) [۹۳۰] (سایر الاسماء)

آن مکان پا برجا است - دیگر برادر زاده وزیر خان رفیع
خان باذل تخلص است - مدتی فوجدار بانس بریای بود -
غزوات اعجاز سمات حضرت نبوی صلی الله علیه و آله و سلم^(۲)
در زمین شاهنامه فردوسی بنظم آردده موسوم به حمله حیدری
ساخته - تلاشها کردم قریب چهل هزار بیت است *

* حرف الهباء *

* هاشم خان *

پسر قاسم خان میر بحر است - (چون پدرش سال
سی و نهم جلوس عرش آشیانی در کابل کشته شد - و ایالت
آنجا بقایح خان مقرر گردید) از بیارگه سلطانی رسیده
مورد نوازش گشت - و سال چهل و یکم بهمراهی میرزا
رستم تندهاری بتادیمب (اجه باسو وغیره بوم نشینان شمالی
کهسار رخصت یافت - و در گشایش قلعه مؤ مصدر تردد
گردید - بیشتر بحضور آمد - سال چهل و چهارم همراه

(۲) در نسخه [ا - ب] لفظ [حضرت] نیست *

(مآثر الامراء) [۹۴۱] (باب الوار)

شیخ فرید بخشبی بتسخیر آسیر مامور گشت . پس ازان همراہ سعادت خان (کہ از جانب حکام دکن قلعه داری کالذہ در تربنگ داشت و از سعادت بخت رجوع ببارگاہ سلطنت آردہ بود) بجانب ناسک دستوری پذیرفت . و بعد گرفتن قلعه تربنگ سال چہل و ششم بہ پیشگاہ خلافت رسیدہ شرف کورنش در یافت . و سال چہل و ہفتم بمنصب ہزار و پانصدی امتیاز اندوخت . سال اول جلوس جہانگیری از اصل و اضافہ بمنصب در ہزاری ہزار و پانصد سوار و عذایت اسب خاصہ چہرہ ناموری در افزودخت . سال دوم بمنصب سہ ہزاری در ہزار سوار و صاحب صوبگی ملک اردیسہ بلند پایہ گشت . سال پنجم غایبانہ بحکومت کشمیر سرفراز شد . خواجگی محمد حسین عم از رخصت آنجا یافت . کہ تا رسیدنش ازان ماگ خبردار باشد . و اواخر همان سال^(۲) بحضور آمدہ جانب کشمیر مرخص گردید . پسر از محمد قاسم خان میر آتش شاہجہانی سمک کہ ترجمہ اش درین اوراق اندراج یافتہ *

* ہادی داد خان *

برادر رشید خان انصاری سمک . در عہد فردوس آشیانی بمنصب پانصدی سرفراز شدہ . سال ہشتم ہمراہ سید

(۲) نسخہ [ج] خبر دارد *

(باب الوار) [۹۴۲] (مآثر الامرا)

خانجهان بارهه بگوشمال ججهار سنگهه بوندیله تعبن یافته .
سال نهم (که ملک دکن مضرب خیام سلطانی بود . و سه
فوج بسرکردگی سه کس به تذبیه ساهو بهونسله و پامال
ساختن تعلقه عادل خان دستوری پذیرفت) او بهمراهی
خاندوران اختصاص گرفت . سال یازدهم از اصل و اضافه
بمنصب هزاری هزار سوار چهره عزت بر افروخت . و سال
بیست و دوم (که برادرش رشید خان رهگرای سفر آخرت
کردید) او بمنصب دو هزاری دو هزار سوار سر برافراخته
بجای برادر بضبط صوبه تلنگانه (که عبارت از ناندر و غیره
محالات مفتوحه باشد) مامور شد . سال بیست و چهارم
از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصدی هزار و پانصد
سوار و خطاب خانی نامور گشت . سال بیست و نهم بعیای
علم و نقاره طبل شادکامی بر نواخت . و در همین سال
برطبق حکم حضور و اشاره شاهزاده محمد ادرنگ زیب بهادر
با جمع از منصبداران برای گرفتن پیشکش باقی ذمه کیسر
سنگهه پسر کوکنا زمیندار دیوگدهه گام عقیدت بدان صوب
برداشت . و میرزا خان صوبه دار ایلهچپور نیز از سمت
دیگر عزیمت نمود . و او مضطرب شده با صوبه دار ایلهچپور
برخورده مع پیشکشات پیش شاهزاده روانه گشت . سال

(۲) نسخه [ج] کیسری سنگهه .

(مائرا لامرا) [۹۴۳] (باب الوار)

سي ام بر طبق حکم خسروي همراه محمد سلطان شاهزاده
بجانب قلعه گولکنده شتافت . پس از رسیدن پادشاهزاده
محمد اورنگ زیب بهادر در مورچال مصدر مساعی جمیله
گردید . و هنگام معارفت پادشاهزاده بناندر رخصت یافت . و

در همین سال مطابق سنه (۱۰۶۶) هزار و شصت و شش
هجری بکنج نیستی خرید . و در ناندر مدفون گردید .

اگرچه سي پسر ازو مانده بود اما الهام الله پسر رشید خان
(که برادرزاده او باشد) برای نگاهداشتن جمعیت او
شایسته بود . پادشاه او را از امل و اضافه بمنصب هزار و
پانصدی سوار بر نواخت . و پور حقیقی او عبدالرحیم
نام تا سال سي ام منصب پانصدی صد و بیست سوار
کامیابی داشت *

* هوشدار خان میر هوشدار *

پسر ملتفت خان . مخاطب به اعظم خان عالمگیری سم .
در سال بیست و هفتم شاهجهانی از تغیر عم خویش
مفتخر خان خانزمان بداروغگی توپخانه دکن بدایه اعتبار
بر آمد . و بمنصب نه صدی چهار صد سوار سرفرازی
یافت . و در آخر آن عهد برکت عهد به هزاری شش
صد سوار رسید . (چون الویه ظفر طراز شاهزاده
محمد اورنگ زیب ناظم دکن بقصد مستقر الخلافه

(باب اُتوار) [۹۴۴] (مائرا الامرا)

اکبر آباد سایهٔ وصول ببلدهٔ برهانپور انداخت (بافزایش
پانصدی صد سوار بمنصب هزار و پانصدی هفت صد
سوار و خطاب خانی کامیاب عزت گردید - و در معارک
رزم و رغا همه جا ملتزم رکاب عالمگیری بود - (چون
روز جنگ دارا شکوه بعد ظهر تباشیر فتح پدرش از حدت
هوا جان در باخت) پادشاه قدر دان او را باعطاف خسروانی
از غزا بر آورده باضافهٔ نمایان استمالک و دلجوئی فرمود -
و داروغگی غسلاخانه (که جز به معتمد^(۲) اخلاص منس
عقیدت نشان تفویض نشود) بخان مذکور مفوض گردید -
و او بحسن کار دانی و مزاج شناسی مدتی بتقدیم آن
خدمت خود را شایان الطاف پادشاهانه گردانید - و بعد
جنگ شجاع بمنصب سه هزاری در هزار سوار مورد
عمایت گشت - و در سال پنجم از اصل و اضافه بمنصب
چار هزاری سه هزار سوار بلندرتبگی یافت - (چون در
همان ایام باران سپر کشمیر رایات عالیه بجانب پنجاب
نهضت نمود) به صوبه داری دار الخلافهٔ شاهجهان آباد
خلعت سرفرازی پوشید - و در سال ششم با ارسال فرمان
حکومت مستقر الخلافهٔ اکبر آباد از انتقال اسلام خان
بدخشی مبالغات اندوخته سرگرم کار گشت - و در سال

(۲) نسخه [ج] معتمد خاص عقیدت منس .

(مآثر الامرا) [۹۴۵] (باب الوار)

هشتم فوجداری نواح آن مصر جامع نیز ضمیمه بخان مزبور
مقرر شده با افزایش هزار سوار مشمول مراحم گردید . و چون
مداتمک و فدومک خان مشارالیه با نیکو معاملگی و
واسع کیشی دلنشین خادم مکان بود در صوبه داری آگره مدتها
بسر برد . و در سال چهاردهم بصاحب صوبگی خاندیس
مامور شد . و در هر آغاز سال پانزدهم سنه (۱۰۸۲)
هزار و هشتاد و دویم هجری در برهانپور بباط هستی
در نوردید . خان مومی الیه در شیوه بندوق اندازی سرآمد
امثال و اقران بود . چندی بتعلیم پادشاهزاده محمد
اعظم (که ورزش فن ناگزیر نشاء سردری است) تارک
افتخار می افراخت . بسرائش کامگار و جعفر بعد فوت
پدر به استانبوس خلافت رسیده کامیاب عنایت شاهانه
گشتند . نخستین در پردلی و جمارت منشی مشهور
روزگار بود . رسوم سپاهگری ^(۲) بر لازم گرفته . تکیه و لعاف
او بے زره نبود . جمع را با خود رفیق داشت و آنرا
چهل تن می نامید . از غرور خانه زادی اکثر مصدر بے باکیها
میدان . و معاتب میگفت . در سال بیست و سوم هنگام
(که اجمیر معسکر پادشاهی بود) بنابر جهت از منصب
بر طرف شده چهار زخم جمدهر بشکم خود زد . ناچار

(۲) نسخه [ج] رسوم سپاهگری را لازم گرفته .

(باب الوار) [۹۴۶] (مآثر الامراء)

از روی خانه زاد نوازی هم التفات بکار رفت . بسیار
پر زور و قوت بود - و حکایات غریبه از نقل کنند . جنگ او
با نهنک در قلعه داری چنانچه گذشته مشهور عالم است . در
قلعه داری رای سین مالوه در گذشت - از کسے نماند *

* هزبر خان خلف آله وردی خان *

در عهد خلد مکان سال هفتم بقعه داری رهتاس
و پستر بفوجداری بنارس از تغیر ارسلان خان برادر خود
و از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی هفت صد
سوار مدمات اندوخت . سال هجدهم مطابق سنه (۱۰۸۵)
هزار و هشتاد و پنج هجری به تمانه داری جگدک
(که در راه کابل واقع است) سر بلند شده در جنگ
با اناغنه آنجا باتفاق پسر بکار دلی نعمت در آمد *

* همت خان میرو میروی *

خلف الصدق اسلام خان بدخشی است - از سر آغاز
نشو و نما بل در سن صبا بعنایت و الطاف خلد مکان
سرافراز بود - و بنوازش تربیت آن شاه ستوده شیم ممتاز -
مجموعه بود در قابلیت و کمال - نسخه بود از فضایل
خصال - پیوسته ملان علمای دقیقه طراز و مرجع سخن فهمان
لکته پرداز - سلیم النفس نیک ذات کریم الاخلاق خیرخواه
کاینات . ارباب علم و هنر از هر باب در محفلش باریاب

(مائرا الامرا) [۹۳۷] (باب الوار)

و کامیاب - تابع موزون داشت - از دست * بیت *

* بجز خارے که همچون داشت در دل *

* بیابان جنون خارے ندارند *

مشاریه بنابر افتدار و اعتبارے (که پدرش را در ایام شاهزادگی در سرکار خلد مکان بود) خود هم باعزاز و احترام می زیست - بعد محاربهٔ جسونت بمنصب در هزاری و خطاب همت خانی (که والد او نیز بدان چندی مخاطب شده بود) سر بلند گردید - و چون سال ششم پدرش بصوبه داری مستقر الخلافهٔ آگوه سرافرازی یافت او را بفرجدارئی نواحی آن مرکز سلطنت برنواخته از منصب (که هزار سوار بود) پانصد سوار دو اسبه سه اسبه گردید - و پس از فوت پدر بحضور (سیده قوربیگی شد - و در سال نهم بدارنگئی گرز برداران افتخار اندوخت - و سال دوازدهم بدارنگئی دیوان خاص اختصاص گرفت - و پستتر بمنصب سه هزاری و بخشیکری سیوم فایز شد - و در سال چهاردهم از تغیر اسم خان به بخشیکری درم مخلع و معزز گشت - و در سال پانزدهم از تغیر سر بلند خان بصوبه داری اکبر آباد امتیاز یافت - و سال هفدهم (هنگام نهضت پادشاهی بجانب حسن ابدال) بدارنگئی مسالخانه منتخر گردید - و در سال نوزدهم از تغیر

(باب الوار) [۹۴۸] (مآثر الامرا)

حسن علي خان بصاحب موبگي آله آباد و مرحمت
يك لك (رپيدہ خرمي اندوخت - و سال بيست و سيوم
در اجمير به استانبوس خلافت (سيده از اوردپور رخصت
معاودت بتعلقه يافت - و در همين سال سر بلند خان
مير بخشي وديعت حيات سپرد و حکم مطاع بطلب
هت خان رفت - دم شوال سال بيست و چهارم
در بلده اجمير بخدمت جايل القدر بخشيگري اول فرق
تفاخر بلند ساخت و از فرط نوازش خلعت دوپنڈه زرین
بخانه اش مرسل گشت - و همين سال در عين هنگامه بغی
و طغیان اکبر [که باتفاق مغروران رآهور و برخه سران
لشکر پادشاهي از غایت وقاحت و بے سعادتي بارادہ
مقابلہ پدر عالیقدر دران وقت (که زياده بر ده هزار سوار
در رکاب پادشاهي نبود) نزديک رسيد] خلد مکان همت
خان را (که بشدت مرض مبتلا بود) بحراست اجمير
در قلعه گذاشته از شهر بر آمد - پنجم ماه محرم
سنه (۱۰۹۲) هزار و نود و دوم هجري خان مذکور
بساط حيات در نورديد - از مستعدان روزگار بود - و در
همسران سرآمد اقوام - فصاحت و بلاغت از نظم و نثر
بر مفعله يادگار نکاشته - بهندي نيز شوق و سلیقه درست
داشت - ميرن تخلص ميکرد - پسرانش ^(۲) محمد مسیح مرید

(۲) نسخه [ج] محمد مسیح مير خان و روح الله بيگ خان .

(مآثر الامراء) [۹۴۹] (باب الواز)

خان و روح الله نیک‌نام خان اولین در سال بیست و ششم
بخدمت میرتوزکی سر برافراخت - پستتر خطاب خانه زان
خانی یافت - و در سال بیست و هشتم از تغیر ملائک
خان بدادریگی بندهای جلو اختصاص گرفت - و پس
ازان بقلعه داری ارک خجسته بنیان و آخر بقلعه داری
بندر صورت تعیین یافت - درمین منصب هزاری و بخشیدگری
فوج شاهزاده محمد بیدار بخت داشت *

• همت خان محمد حسن و سپه دار خان •

• محمد محسن •

پسران خانجهان بهادر کورکلتاش اند - ابتدا بمنصب
درخور و خطاب خانی سر برافراخته پستتر اولین بخطاب
مظفر خان و درمین بخطاب نصیری خان چهره عزت
بر افروختند - سال بیست و هفتم جالس خلد مکان
(چون عرضداشت خانجهان بنظر پادشاه گذشت که غنیم
بر دریای کشنا باراده فاسد فراهم شده بود) مومی الیه
هی کرده تاخته بمالش قوی بسیاری را قتل و امیر
گردانید - فرمان آحمین بنام از صدور یافته اقبایش باضافه
منصب و عطای خطابها شادکامی افروختند - ازان جمله مظفر
خان بخطاب همت خان و نصیری خان بخطاب سپه دار خان
نامور گردیدند - و در سال نهم اولین بعطیه خلعت

(باب الوار) [۹۵۰] (مآثر الامرا)

و شمشیر و فیل مہابی گردیدہ رخصت بیجاپور یافت -
و پس از وضع فتح آنجا سال سی ام بعنائیت اسب
با ساز مومع و از اصل و اضافہ بمنصب دو ہزار و پانصدی
دو ہزار دو صد سوار و خطاب بہادر و عطای ہشتاد
لک دام بانعام کامیاب گشتہ بہ تفویض صوبہ آلہ آباد
نامزد شد - و سال سی و سیوم (چون خانجہان کوکلتاش
ناظم آلہ آباد گردید) نامبردہ بصوبہ داری اودھہ و فوجداری
گورکھپور اختصاص گرفت - سال سی و چہارم باز تعاقب داری
آلہ آباد بار قرار یافت - پستہ طلب حضور شد - سال
سی و ہفتم بملازمت پادشاہی پیوست - و جہت رسانیدن
متعلقان سلطان معز الدین بقاعہ پرنالہ دستوری پذیرفت -
سال سی و نہم [چون روح اللہ خان وغیرہ امرای پادشاہی
بتفصیل (کہ در احوال قاسم خان کرمانی رقم زدہ کلک
اخبار سلک گشتہ) در کہور پورہ از سننای سردار مرہتہ مغلوب
گردیدند] او حسب الحکم یاغار نمودہ با سننای مذکور بمقابلہ
پرداخت - و آویزش سترگ رو داد - اگرچہ مقاہیر را از
پیش رو برداشته بود - اما از نیرونگی تقدیر تیر بندرق
اجل بر سینہ اش خوردہ مطابق سنہ (۱۱۰۶) ہزار و یک
صد و شش ہجری کار او باتمام رسانید - دوہمین سال

(۲) در [مآثر عالمگی یو] کورورہ *

سي ام از تغيير مكرم خان بصوبه دارى دكن و سال سي و هفتم بنظم آله آباد از انتقال بزرگ اميد خان بانضمام فوجدارى جونپور و از اصل و اضافه بمنصب سه هزارى سه هزار سوار و عطايى يك كروز دام بطريق انعام مشمول عواطف گشت . و سال چهل و يكم از انجا معزول گرديد *

صاحب مآثر عالمگيري ^(۲) مي نويسد كه سال چهل و هشتم سپهدار خان ناظم آله آباد در جلدورى تذيبه مهابت بومى جونپور از اصل و اضافه بمنصب چهار هزارى سه هزار و پانصد سوار و سال چهل و نهم باضافه هزارى ذات درجه پيمائى افتخار گرديد . از انجا معلوم ميشود كه نامبرده بار دوم هم صوبه دار آله آباد شده . و پس از ارتحال خلد مكان بوقت خاد منزل بخطاب خان جهان اعزالدوله بهادر رايت اعتبار بلند ساخته . غالباً سال سوم جلوس پادشاه جونپور بصوبه دارى بنگاله اختصاص پذيرفته . تاريخ فوئش بنظر نيامده . در اردنگ آباد متصل دهلي دروازه حويلى عاليشان (كه معاذى عمارت حمام در نهايت پاكيژگي ساخته) يادگار از بوده . الحال آن عمارت بر هم خورن *

(۲) در [مآثر عالمگيري] سپهدار خان ناظم آله آباد چهار هزارى سه هزار سوار در جلدورى حسن خدمت تذيبه مهابت بومى جونپور باضافه پانصد سوار درجه پيمائى افتخار گرديد *

* حرف الیاء *

* یوسف محمد خان کرکلتاش *

پسر کلان خان اعظم اتکه امت - با عرش اشیانی
 نصبت رضاعت داشت - چون پدرش با جمعه از پیشگاه
 سلطنت دستوری یافت تا سر راه بیرام خان (که عازم
 نواح پنجاب بود) بگیرد او نیز در سن دوازده سالگی
 بهمراهی پدر تعیین یافت - و در روز معرکه با جمعه از
 مبارزان میان قول و التمش اختصاص گرفت - و چون اتکه
 خان بعد برهم خوردن افواج میمنه و میسره چاره داران
 دید (که بر فوج بیرام خان تلخت آرد) خان مذکور پیش
 پیش پدر بوده مصدر تودعات شد - و بخطاب خانگی
 نام آرد گردید - و چون پدرش بر دست اندام خان کوکه
 کشته گردید او با جهتمندان خود مسلح شده سر راه

(۲) نضه [ج] با منصب داران خود *

ادهم خان و ماهم انگه گرفت - تا آنکه سیاست پادشاهی در باره ادهم خان خاطر نشین گردیده باره تسلی شد - پس ازان خان مزبور و برادرش عزیز محمد کورکلتاش مشمول گوناگون عنایات خسروانی گشته در بزم و رزم دوام حضور و کمال تقرب داشتند - سال دهم جلوس (که ماجرای کافر نعمتی و فتنه پورهی علی قلی خان زمان و بهادر خان و اسکندر خان معروض بارگاه والا گردید) پادشاه به تنبیه این گروه شقاوت پوره وجه همت ساخته از آگره نهضت فرمود - بعد عبور از ساحل گنگ بعرض رسید که هنوز اسکندر خان در لکهنو بجای خود است - عرش اشیدانی توجه بان صوب نمود - و حکم شد که خان مذکور باتفاق شجاعت خان و برخی از بهادران اخلاص گزین به منزل هرارل بوده پیش پیش می رفته باشد - در سایه عاطفت عرش اشیدانی بمنصب والی پنج هزاره رسیده بود که در عین رباع شهاب از فرط باده پیمانیها بیمار شده

در سال یازدهم جلوس مطابق سنه (۹۷۳) نه صد و

هفتاد و سه هجری بخلوتکده فذا شتافت *
(۲)

(۲) در [اکبر نامه] یوسف محمد خان کورکلتاش برادر کلان میرزا عزیز ازین جهان گذران از فرط باده پیمانی روز خور پانزدهم خورداد ماه الهی موافق پنجم ذیقعده پنج روز مزاج او از پایه اعتدال انحراف نموده بخلوتکده فنا شتافت *

* اَلتَّبَاةُ *

حکما آب انگور را (چون در باب تقویت مزاج انسانی
 مناسب تجربه نموده متضمن فواید کثیره یافته اند) مجوز
 استعمال آن گردیده تعیین مقدار و تقدیر وقت نموده - و
 در ادمان آن (که مزیل جوهر عقل و مورث امراض کثیره
 است) منع شدید و تهدید بلیغ بکار برده - چنانچه این
 معنی از کتب قوم واضح و لایح است - اما شریعت
 مصطفوی (عَلَیْ صَاحِبِهَا الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ - که بر ادق طرق و عموم
 مصاحبت نازل گردیده) نظر بحکم ماده ضرر رخصت بارتکاب
 قلیل و کثیر آن نداده - و برای صلاح جزئی فساد کلی
 جایز نداشته - و آیه اِنَّهُمَا اَکْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا مبین است *

* یوسف خان کشمیری *

پدرش عالی خان چک^(۲) مرزبان کشمیر داشت - چون
 در تکاپوی چوگان بازی به آسیب پیش کوه زین راه عدم
 پیش گرفت مردم او را بکلانی برگرفتند - از نخصت
 خان ابدال عم خود (که اندیشه سرب بخاطر آورده بود)
 گرد گرفت - و در زد و گیر ابدال مذکور بزخم بندرق
 در گذشت - مردم آنجا سید مبارک نامی را برداشته بمیدان
 میدگاه عرصه نبرد آراستند - هرادل یوسف خان در جنگ

کشته شد - یوسف خان به اردگاه فرسیده راه گریز سپرد -
 اواخر سال بیست و چهارم جلوس عرش آشیانی به بارگاه
 سلطنت رسیده بانواع نوازش اختصاص یافت - و (۱) چون
 پیش از سپری شدن دو ماه بد نهادان آن سرزمین سید
 مبارک را بکنج خمول نشانیده لوه‌ر چک عم زاده خان مذکور را
 بسر (ای برگزیدند) سال بیست و پنجم او از بارگاه سلطانی
 رخصت پذیرفت - و به امرای پنجاب حکم شد که فوج
 همراه او سازند - ازین خبر کشمیریان به لابه گری در آمده
 او را تنها طلب داشتند - او بے اطلاع امرا عزم آن سو گردید
 و بدون سزار از آریزش لوه‌ر چک را بدست آورده بر حکومت
 آنجا قابض گشت - چون صالح دیوانه داستان (سوخ او
 بعرض رسانید در سال بیست و هفتم پادشاه شیخ یعقوب
 کشمیری را (که از معتمدان رگاب بود) جهت دلدهی با حیدر
 پسر او روانه گردانید - سال بیست و نهم او یعقوب پسر
 خود را با هدایای آن دیار بحضور فرستاد - سال سی ام (که
 صوبه پنجاب مقر سلطانی بود) پادشاه را نیز طلب او
 بخاطر رسید - یعقوب متوحش شده راه فرار سپرد - حکیم علی و
 بهاء الدین کنبو دستوری یافتند که باندزرها رهنمون شوند - اگر
 خود دولت استان بوس نیندوزد پسر آشفته را می خود را روانه

سازد - چون سرداران باز گردیده نخوت فروشی او برگزاردند
 میرزا شاهرخ با فوجی گران بتسخیر آن ملک رخصت یافت -
 پس ازان که (از راه پکهایی نزدیک بولباس ^(۲) رسید نامبرده
 بجز زنهاری شدن چاره ندیده آمده امرا را دید - خواستند
 او را همراه گرفته برگردند - این رای پسند پادشاه نشد - و
 برای تسخیر ملک تاکید رفت - بنا بران کشمیریان اولاً حسین
 خان چک را و ثانیاً یعقوب خان پسر یوسف خان را
 به سرداری برداشته جنگ کرده به پراگندگی افتادند - آخر
 پیغام نمودند که مرزبان اینجا (بدرگاه آرد - و دنانیر و
 دراهم بنام پادشاه رونق پذیرد - و دار الضرب و زعفران و
 ابریشم و شکاری جانور بسرکار والا باز گردد - و چون امرا از
 بارش برف بستره آمده بودند داروغه ها بتعلقات مذکور
 تعیین نموده بعد پذیرائی این معامله در حضور مع یوسف
 خان باز گشته ادایل سال سی و یکم بعتبه خلافت
 جبهه ها گردیدند - خان مذکور حواله تودرمل شد - و
 (چون از یعقوب و غیره کشمیریان آثار برخلاف آشتی
 بظهور پیوست) قاسم خان را با فوجی شایان راهی ساختند -
 او بشایسته تدبیر ملک را مسخر ساخت - و بارها
 به یعقوب خان پسر یوسف خان و دیگر کشمیریان آریزش

(۲) نسخه [ج] بولباس - (۲) نسخه [ج] این رای پسند نشد *

نموده غالب آمد - سال سی و دوم او را از زندان بر آورده در حدود بهار جاگیر تاختخواه شد - و تعینات صوبه بنگاله گردید - تا سال سی و هفتم در آن صوبه سرگرم خدمات بود - پسرش یعقوب خان است که پس از آمدن پدر بدارگاه سلطنت مردم کشمیر او را دست آریز شورش افزائی ساخته مدتی بهرداری برداشته بودند - چون قاسم خان میر بحر بکشایش آن صوبه تعیین شد باقبال پادشاه در مجمع آنها دو (دو) افتاد - و بدین تقریب خان مذکور داخل سری نگر گشت - بعد آن هم نامبرده شیوه سرقابی داشت - در سال سی و چهارم وقتی (که پادشاه در کشمیر بود) پس ازان (که با افراز خاصه برای دلجمعی او رفت) بتارک نهاده کامیاب آستانبوسی گردید *

* یوسف خان ولد حسین خن تکویره *

پس از فوت پدر مشمول عواطف عرش اشیانی گردیده بمنصب شایان سرمایه اعتبار اندوخت - و سال پنجاهم بمنصب دو هزاره ذات و سیصد سوار مباحی گردید - و پس از جلوس جهانگیری پانصد سوار بمراتب از افزون - و سال پنجم همراه خان اعظم بهم دکن تعیین گردید - و چون ترددات او درین صوبه بعرض رسید سال هشتم بعنايت علم لوای کامروانی برافراشت - و سال دوازدهم بالتماس

(باب الیاء) [۹۵۸] (مآثر الامراء)

شاهزاده سلطان خرم از اصل و اضافه بمنصب سه هزار و
ذات و هزار و پانصد سوار مرتقی گردیده بفوجدارئی
کوندوانه و عنایت خلعت و فیل نوازش یافت *

* یعقوب خان بدخشی *

ابتدا نهمصدی پنجاه سوار منصب داشت - و با خانخانان
عبد الرحیم تعینات دکن بود - در جنگ (که شاه نواز خان
مرزا ایرج عنبر حبشی را شکست داد - و کار نمایان صورت
بسمت) خانخانان عذرا اختیار پسر بدست او داده بود -
چون از ترددات نمایان بتوقع آمد سال هشتم جلوس
جهانگیری از اصل و اضافه بمنصب دو هزار و پانصد
سوار گردن باند پایگی بر افراخت - و آخرها تعینات صوبه
کابل گردیده سال اول جلوس فردرس آشیانی (که نذر
محمد خان والی بلخ در نواح کابل آمده بمحاصره
پرداخت - و آخر به پیغامهای تهدید آمیز خواست که بلاه
مزبور را بتصرف آرد) او در کابل بود - پاس نمک خوارگی
مقدم داشته جوابهای صاف درشت گفته فرستاد - و وقت
موعود بعدم آبد شتافت *

* یاقوت خان حبشی *

که از غلامی خدایند خان مشهور به یاقوت خدایند خان
اشتهار یافته و از رشد و شجاعت مدار علیه و مشارالیه دولت

نظام شاهیه گردیده بعد از ملک عنبر سردارک عمده تر ازو نبود - بلکه لشکرکشی و انتظام افواج در حیات عنبر نیز بعهده او بود - چنانچه مکرر مملکت پادشاهی را بمراکب باد پا لکدکوب نهب و غارت ساخته برهانپور را محاصره نمود - و (چون نظام شاه حمید خان نام غلام حبشی را پیشوای خود ساخته اختیار مهمات مالی و ملکی در قبضه او سپرد) به فریب کاری زنش (که هرگز زنان مردم را از افسوس طرازی از راه برده بمعاشرت او می برد) بمرتبه شیفته و فریفته ار شد که خود به اسم بی مسمای حکومت خورسند گشته رتق و فاق کارها را بآن محتانه داله باز گذاشت - چنانچه یکبار عادل شاه فوج بسرحد نظام شاه فرستان - آن زنگه از فرط جرأت و دایری سرداری لشکر را استدعا نموده نقاب افکنده بر اسب سوار شد - و بمقابله شتافته جمع کثیر را از سران آن فوج مقتول و ماسور ساخته سالماً و غانماً معارفت نمود - از آنجا که مبلغهای خطیر بمردم بخشید (رفته رفته کارش بجائز رسید که سران سپاه و عمدهای ملک پیاده در رکابش رفته عرض حوایج خود می نمودند - ازین جهت یاقوت خان (که سردار نامور صاحب جمعیت بود) دل برداشته نوکری نظام شاه گذاشته اختیار بندگی پادشاهی را سرمایه فلاح خود دانست -

(باب الیہا) [۹۶۰] (مآثر الاموا)

در سال بیست و یکم جهانگیری به پانصد سوار حوالی
جالندہ پور آمدہ بہ راد رتن ہادا (کہ بحفاظت بالا گہات
می پرداخت) بر نوشت . کہ من با فتح خان پسر ملک
عزیز و دیگر سرداران نظام شاہیہ قرار دولت خواہی دادہ
از پیشقدمان این سعادت شدہ ام - راد رتن باصتمالت
و دلجوئی از پرداختہ سرگرم این عزیمت ساخت - و
بہ خانچہان لودی (کہ دران وقت صاحب صوبہ دکن بود)
اطلاع داد - خان مذکور او را بتجویز منصب پنج ہزاری ذات
و سوار و بہ برخی ہمراہانش منصبہ درخور (کہ مجموع
بیست ہزاری پانزدہ ہزار سوار باشد) سرفراز نمونہ در
ساک بندگان پادشاہی منسلک گردانید - و در سر آغاز
جلوس فردوس آشیانی او را با ارسال علم و نقارہ مباحی
فرمودند - و چون سرآمد امرای دکن بود (نقش او درین
سلطنت درست نشستہ صوبہ داران آن ماک بے صوابدید
او کارهای بزرگ بعمل نمی آوردند -) چون در سال ششم
مہابت خان خانخانان حصار استوار دولت آباد را با فوج
قاہرہ احاطہ نمود - و ماچارها برافراخت - و بدوانیدن
نقب و ساختن کوچہ سلامت و سوانجام دیگر اسباب
کشایش آن ہمت گماشت (یاقوت خان فرتوت) کہ با رجوع
نوکرئی پادشاہی سررشتہ ہوا خواہی نظام شاہ را از دست

(مائرا الامرا) [۹۶۱] (باب الیه)

نگذافتی (انفتاح قلعه را قریب الوقوع دیده دانست که بعد ازین بالکلیه استیصال این خاندان شده آن دیار بالتمام بتصرف اریلیای دولت خواهد آمد - نهانی در مہد تقویت محصوران شد - هر چند سعی نمود (که آنرقه و تفنگچی و دیگر لوازم قلعہ داری محصوران برساند) بہسبب دیدبانی اہل ملجبار مطلب از بفعل نیامد - و از آنکہ غلہ (کہ از بازار آن نفاق کیش بقلعہ می بردند) مکرر بدست افتاد اندیشہ او بر روی (رز آمد - آن خابن خایف براہ فرار (کہ شعار غلامان است) شتافته بخیل عادلشاہیہ پیوست - از آنجا (کہ اقبال پادشاهی (رز افزون بود) کارے (کہ بظاہر موجب رهن جناح تواند شد) در باطن سبب شکست مخالف گردید - چہ آن کافر نعمت از لاف و گزاف پناہگری سرزنشہ چند بہ سران بیجاپور نمود - (رزے بعد فتح انبرکوت (کہ عبارت از شہر پناہ دولت آباد است) رندولہ خان و ساہو بہونسلہ در بر روی خانزمان (کہ برگہات کاغذی راہ بود) مانده یاقوت خان بہمراہی مراری دت صاحب اختیار عادلشاه با لشکر جرار نمایان گردید - خانخانان میرزا لہراسپ پسر خود را با فوجی تعیین نمود - و بالختیہ از بہادران خود نیز روان شد - پیش ازان (کہ بمذد لہراسپ پردازد) در اثنای راہ نوروی بجزرے از فوج مخالف

(۱۲۱)

بر خورد - و آن در بابه منشان براه فراز افتادند - درین ضمن
گورنیه دیگر از میان حورے برآمده نمودار گشتند - و ظاهر
شد که یاقوت تیره درون و بیرون درین فوج است - و
مراری عقب آن قشون آراسته هزارل را بر سر لهراسپ
فرستاد که تا او را بجنگ در گریز جانب اینها کهد
سه ساله جز نبرد چاره ندیده با وجود قلت سپاه تکیه
بر حفظ ایزدی نموده رایت همت برافراخت - و شمشیر
سرافشان فتنه نشان از نیام انتقام آخته با همراهان بر
قلب غنیمت تاخت - از ستیز و آریز بهادرانه مخالفان پای
ثبات از دست داده راه هزیمت پیمودند - اتفاقاً در اثنای
گریز حورے پیش آمده از تنگی راه افواج ادبلا امتزاج
آنها از تزک افتاده بهادران عرصه شهادت از عقب
خون را بیاقوت خان خون گرفته رسانیدند - هر چند
حبشیان برای محافظت سردار لخته با افشردن آتش
قتال ملتهب گردانیدند اما پودلان تهور آئین پھیاری ازان
طایفه را بکوی نیستی فرستادند - و بقیه بر یاقوت خان
روخته به بیسک و هفت زخم نیزه و شمشیر کار دشمن
بانجام رسانیدند - حبشیان همچو مور و مگس فراهم آمده
خواستند که پیکر آن سیه روی تیره رز را از میان ببرند -

(۲) نغذ [ب] بهادران (۳) نغذ [ج] مانند مور و مگس *

دلبران نصرت کیش بذا کامی آن گرده کمال جلالت بکار برده
 چمد او را بدست آوردند - کشته شدن چنین سواران (که
 در علو مرتبه سده کشی و فوج آرائی سپه و عدیل
 نداشتند) بزرگ هنگام موجب فرار و بیداری سواران مخالف
 و باعث دل شکنی محصوران گشته مقدمه افتتاح قلعه
 گردید - پسرش فخرالملک نیز درین سلطنت علیه بمنصب
 سه هزاری دو هزار سوار در سلک امرا انتظام داشت - پیش
 از فرار پدر در سال پنجم باجل طبیعی در گذشت - حسن
 خان وغیره پسران فخرالملک بعد کشته شدن یاقوت خان
 نوکری عادلشاه اختیار نمودند - پسر حسن خان برهنموتی
 بخدمت بیدار بدرگاه فلک اشتباه اعلی حضرت نامیده عجز و
 استکانت سوده داخل بندها گردید - و در سال نهم باضافه
 هزاری پانصد سوار بمنصب سه هزاری دو هزار سوار امتیاز
 یافت - و به تنخواه جاگیر دکن کام اندوز دل گردید *

• **پیرنی محمد خان تاشکندی** •

تاشکند شهرت است از ولایت فرغانه که از اقلیم پنجم
 است و در کنار معموره عالم واقع شده - شرقی آن کاشغر
 و غربی آن سمرقند و جنوبی کوهستان سرحد بدخشان
 و شمالی اگرچه پیش ازین شهرها بود مثل المالیغ و الماتو
 (۲)

و بانگي (که به انرا^(۲) مشهور است) اما الحال بصیبت عبور
و مرور اوزبکیه اثری از رسوم و اطال آنها هم نمانده -
غیر از جانب غربی (که کوه ندارد) گذار^(۳) بیگانه صورت پذیر
نیست - و دریای سیحون (که بآب خجند مشهور است)
از میان شرق و شمال این ولایت آمده بصمت غرب
میورود - و از شمال خجند و جنوب فناکمت (که بشاهرخیه
اشتهار دارد) گذشته پایان ترکستان در ریگ فرو رفته غایب
میگردد - و درین دیار هفت قصبه واقع است - پنج بجانب
جنوب - اندجان و ارش و مرغینان و اسفزه و خجند و
از شمال آخسی و شاش^(۴) (که از بلاد قدیم است و سابق
بنیادکمت اشهار داشته) الحال به تاشکند و تاشکذیت معروف -
لاله زار آنجا چون گل سرخ بخارا بین الجمهور مشهور -
خصوصاً لاله هفت رنگ که خاصه آن ناحیه است *

بالجمله (چون خان مذکور از وطن مالوف وارد
هندوستان گردید) ایامی چند بموافقت عبدالله خان فیروز
جنگ بسرد برد - آخر بمعادت منشی و بخت یاری بخدمت
شاهزاده شاهجهان پیوست - و بحسن خدمت و درام حضور
مباهات اندرخت - و در سفر و حضر بلوازم خدمتگاری قیام

(۲) نسخه [ج] انرا - (۳) نسخه [ب] گذر - (۴) نسخه [ج]
شاش - (۵) نسخه [ج] تاشکمت و نسخه [ب] تاشکمت *

ورنه - و پس از سریر آرائی بمنصب دو هزار سوار
 و مرحمت علم و نقاره و اسب و فیل و پانزده هزار روپیه
 نقد چهره کامیابی برافروخت - و بتفویض تیول از نواحی
 ماندو اختصاص گرفت - و سال چهارم در یساق دکن باتقاضای
 نیرنگ پردازیهای تقدیر بیک ناگه گرفتار حادثه غیبی
 گردید - یعنی بهمراهی بهادر خان (دهیله در روز نوبت
 کهی با رندوله خان و بهلول خان عادلشاهیه تلاشهای بهادرانه
 و کوششهای رستمانه نموده بزخمهای گران در میدان
 افتاد - مخالف فوزی عظیم دانسته او را با بهادر خان
 برداشته بردند - مدتی در بیجاپور مقید و محبوس بود -
چون در سال پنجم یمین الدوله آصف خان بتاخت و
 تاراج حوالی بیجاپور پرداخته آنرا محاصره نمود عادل شاه
 هر دو را نزد یمین الدوله فرستاد - چون بر آستانه خلافت
 ناصیه دولت بر سوندند پادشاه قدرشناس بهرام خسروانه
 (که در باره زندگان رفا گزین عقیدت آئین مبذول است)
 تدارک گذشته فرمود - تا هر کدام بمنحمت خلعت و
 شمشیر و سپر با یراق طلای میناکار و اسب و فیل سر
 برافروخت - یوسف محمد خان از اصل و اضافه بمنصب سه
 هزار سوار و عطای نقاره و بیست هزار روپیه مباحی
 گردید - و پستری بصوبه داری تهیه علم اعتبار برافروخت *

گویند پیشتر مغلیه توران نوکر داشت - چون درین سانحه بخلاف متوقع بی حقیقی و بیوفائی ازینها - مشاهده نمود [که آقای ولی نعمت خود را باسیری مخالفان داده خود صحیح و سالم از معرکه بر آمده بمحال جاگیرش شتافتند - و از پدر بزرگوار خان مذکور (که ترک روزگار نموده درویشانه بحر می برد) غدر کرده بتحکم مبلغ بصیغه طلب برگرفتند] ازین جهت مغل را کمتر نگاه میداشت - اکثر هندوستان را نوکر میکرد - و پس ازان فوجداری بهکر مامور شد - چون در سال یازدهم قلعه تندهار بتصرف پادشاهی در آمد از با فوجدار سیوستان تا بندر بسک آن ناحیه بکمک تعیین گشت - خان مشار الیه بهمراهی قلیچ خان ناظم آن الکه در تسخیر قلعه بسک مساعی جمیله بکار برد - و در سال دوازدهم از فوجداری بهکر تغیر شده بصوبه داری ملتان و اضافه هزار سوار کامیاب دولت گشت - و در همین سال سنه (۱۰۴۹) هزار و چهل و نهم رخت سکونت بعدم آباد کشید - در بهر داشت میرزا روح الله و میرزا بهرام - نخستین در آخر سال بیست و هشتم بمنصب هزار و پانصدی هشت صد سوار و فوجداری و جاگیرداری ماند و سرفراز گشت - و بجهت مورد عتاب گردید - و هزاری بهال ماند - و پستو

(مآثر الامراء) [۹۶۷] (باب الیاء)

بفوجدارى و قلعه دارى کانگره دستورى یافت - و در ازایل
 بجلوس عالمگیر شاهي ^(۲) بصدر بر برخ حرکات مخالف مرضی
 پادشاهی از منصب و جاگیر افتاده گوشه انزوا برگزید *
 پسرانش با وصف خانه زادی بنابر سوء مزاج
 نخلد مکان منصب یاب نگشته چذدے برفاقت خان جهان بهادر
 کورکلتاش گذرانیدند - پس ازان میرزا عبد الله در سرکار
 شاهزاده محمد اعظم شاه نوکر شده قوریگی گردید - و پایه
 عزت و اعتبار برتر افراخته آب رفته بجو آردن - و
 به میرآتشی امتیاز یافته در جنگ ^(۳) حاجو ادای حق
 نمک بجا آورده بهمراهی آن شاه والا همت نقد هستی
 برافشاند - خائف از میرزا فتح الله (که خورد سال بود)
 بصالت خان سلطان نظر اعظم شاهي بعلاقه آشنائی و
 خواجه تاشي بتربیتش توجه بر گماشت - بعد فوتش در
 سرکار آصف جاه نظام الملک نوکر گشته بداروغگی دیوانخانه
 و هرکارها اختصاص یافت - و به همین عنایت آن امیر
 سلاطین نظیر بمنصب و خطاب موردی سر عزت بر افراخت -
 در حالت تحریر بقید حیات است - با راقم این سوانح
 محبت و الفت دارد *

(۲) نسخه [ج] عالمگیری - (۳) نسخه [ج] حاجو *

• یکه تاز خان عبد الله بیگ •

پسر منصور حاجی بلخی ست که مرد فهیدہ آزمودہ کار
 و از اعیان دولت نذر محمد خان والی بلخ و بدخشان
 بون - خان مزبور در سال دوازدهم او را با قدرے تنسوقات
 بعنوان سفارت پیش فروردس آشیانی فرستاد - از پیشگاه^(۲)
 خلافت بانعام پنجاه هزار روپیہ نقد و دیگر عطایا مشمول
 نوازش خسرانی گردیده رخصت انصراف^(۳) یافت - پسرانش
 نیز همراه بودند - هر یکم بعطیہ در خور کامیابی اندرخته
 بوطن مالوف شتافتند - هنگامے (که بسعی شاهزادہ مراد بخش
 ولایت بدخشان و بلخ بحوزہ تصرف پادشاهی در آمد
 و نذر محمد خان آراہ بیابان نوردی گردید) حاجی
 مذکور بایالت و حراسم قلعہ ترمذ می پرداخت - از
 صوابدید و به اندیشی پسران خویش محمد منصور و
 عبد الله بیگ را بخدمت شاهزادہ فرستادہ اظهار بندگی
 درگاہ والا نمود - در همانوقت از جانب شاهی استمالت نامہ
 با خلعت مصحوب یکم از معتمدان ارسال یافت - و
 سعادت خان نبیرہ زین خان کوکلتاش بحفاظت ترمذ تعین
 گردید - از قلعہ مذکور را بخان مشار الیہ تسلیم نموده
 بجناب شاهی پیوست - و غایبانه بمنصب در ہزار

(۲) نسخہ [ب] او از پیشگاه خلافت - (۳) نسخہ [ب] آنطرف •

سوار و خدمت صدارت بلخ سرافراز گردید - و پسرانش
 نیز بمنصب مناسب هرمایه افتخار اندوختند - و در
 همین ایام پسر کلانش محمد محسن جبهه سالی پیشگاه خلانت
 گشت - و در سال بیست و یکم منصب هزارمی چهار
 صد سوار و خطاب خانگی یافته تعیین هنگامه گردید - و در
 سال بیست و سیوم بشرب مدام (در بنهانخانه نیستی نهاد -
 و عبد الله بیگ در سال و بیست و یکم از بلخ آمده
 بنامیم ساحت سلطنت فوق طالع برافراخت - و بعنایت
 خلعت و خنجر مرصع و اضافه منصب و انعام پنج هزار
 درپیه نوازش یافت - و در سال بیست و چهارم باضافه
 پانصدی بمنصب هزار و پانصدی پانصد سوار اختصاص
 گرفت - و در سال بیست و هفتم بخدمت میر ترکی
 و خطاب مخلص خان و از اصل و اضافه بمنصب
 در هزارمی هشت صد سوار ^(۲) کام دل اندوخت - و در
 اواخر عهد اعلی حضرت بهراهی مهراجه جسونت تعیین
 مالوه گشت - و چون راجه از جانب دارا شکوه (که
 بخت و گشاد سلطنت در دستش بود) اشاره داشت
 که هرگاه صاحب مداران دکن و گجرات اراده حضور
 نمایند نگذارد که پای جسارت پیش نهند - درین هنگام
 (که موکب عالمگیری عبور نبرده نموده رهگرای مستقر الخلافه

(۲) نسخه [ب] بشش صده

(باب الیاء) [۹۷۵] (آثار الامراء)

بود (راجه بترتیب فوج پرداخته هفت گروهی از جنین سد
راه گردید . نبرد سترگ در پیوست . مخلص خان با
جمعی از سپاهیان نامی توران در قراردلی بود . چون
مران (اچپوتیه عاف تبغ بیدریغ گشتند راجه ننگ فرار
بر خود پهنندیده و نیل عار بر چهره (رزگار خود کشیده
با راجپوتان زخم خورده طی راه پیش گرفت . و اکثری
از امرای پادشاهی بتگ تک پا جان بدر بردند . مشارالیه
با گروه دیگر از خیل مخالف جدا شده برهنه و بی بخت
باصتلام عتبه عالمگیری معادت اندوخت *

و [چون پیش ازین (هنگام برافراختن رایات عزیمت
جهانگیری از دکن) خطاب مخلص خانی نامزد قاضی
نظامی کره رردی شده بود] او را بخطاب بکه تاز خان و منصب
سه هزاری هزار و پانصد سوار و انعام بیست هزار (رپیله
مبایه گردانیدند . پس از جنگ که جوه (چون شجاع
هزیمت نصیب بجانب بنگاله (سپر دادی فرار گردید) او
هم بهراهی شاهزاده سلطان محمد بتعاقب تعیین گشت .
و (چون شاهزاده از کوه اندیشی و تبه رائی بشجاع ملحق
گشت) معظم خان (که کار فرمای این ساق و سردار عساکر
پادشاهی بود) بعد انقضای برسات در حوالی بل کتله
(۲)

(۲) نسخه [ج] بل کتله - و نسخه [ب] بل کتله *

(که بیست و چهار کورهی اکبر نگر است) در عقب
نالۀ عمیق * توار اقامت داده در جسر بغاصلۀ نیم کورهی
از هم بران ناله بسمت - و دران طرف جمرها مورچال بسته
با ادوات توپخانه استحکام داد - و شجاع در ماه ربیع الآخر
سال دوم در مقابل فرود آمده هنگامی توپ و تفنگ گرم
ساخت - چون دید که جمر محاذی لشکر معظم خان بافرونی
توپخانه استوار است بهرادی سلطان محمد بسمت جمر
دیگر روان شد - یکه تاز خان با همراهان خود بقدم همت
و جلاوت بقصد ممانعۀ مورچال این طرف آب آمد -
(۲)
معظم خان ازین آگهی ذوالفقار خان را با فرقه اعزاز
و روزبانیان کمک فرستاد - از طرف شجاع مقصود بیگ
مخاطب به تدر انداز خان و سرمست انغان هدف نارک
قضا شدند - و ازین طرف یکه تاز خان با برادر خرد خود
نقد جان نثار کرد - و جوفی دیگر نیز سر بجیب نیستی
فرود بردند - و بسیار زخم برداشتند *

• یلنگتوش خان بهادر •

سال چهاردهم جلوس خلد مکان بعطای شمشیر و
جمدهر و برچی معسود انران گردید - و سال نوزدهم
دردز طوی او بعنایت خلعت و سر پیچ زمرد و اسب
(۲) نجف [ج] انران - (۳) در [بعضی نسخه] یلنگتوش خان *

با ساز طلا و فیل با ساز نقره سرمایه مبداهات اندوخت -
 و سال بیستم از اصل و اضافه بمنصب دو هزارم
 هفت صد سوار چهارم عزت بر افروخت - و سال بیست
 و پنجم از عزل ابونصر خان قور بیگی گشت - پس ازین
 معاتب گردیده سال بیست و هشتم به بحالی منصب آب
 رفته بجزو آردند از انتقال بختادار خان بداروغی خواصان
 قامت قابلیت آراست - و سال بیست و نهم باز
 بپرطرفی خدمت و منصب بدایه عتاب آمد - تتمه احوالش
 بدریافت نیامده *

خاتمه

(۲) الهمة لله که این نسخه اتمام طلب بانضمام مآثر
تتمه مردم حسن انصرام گرفت - الحال خامه تکمله نویسی
بعرض مدعا می پردازد *

* بیت *

* اگرچه نیک نیم خاک پای نیکانم *

* عجب که تشنه بهانم ^(۳) سفال ریحانم *

نظر برین پارا از سرگذشت خود هم بزبان قلم می دهد *

نام این بے بضاعت عبدالحی است - در سائمه

(۱۱۴۲) هزار و یکصد و چهل و دوی هجری از عالم

کمون بساحت بروز پیوستند - بعد وصول بسن تمییز چندی

بهجزد کشی در مداس گذرانیده بتحصیل علوم درسی پرداخته

و لختی بکسب فنون ادبیه و عربیه و فصلی بمطالعه کتب

حکمت نظری و عملی همت گماشته - سال (۱۱۶۲)

(۲) نسخه [ج] الحمد لله - (۳) نسخه [ج] بمآثر .

هزار و یکصد و شصت و دو هجری بمنصب و خطاب
خانی اعتبار یافته از جانب ناصر جنگ شهید دیوانی
موبه برار و متصدیگری محالات تیدول آن نوین بلاند مرتبه
(که دران موبه بود) مامور گردید . و در عمل ملامت
جنگ بنظامت بلده خجسته بنیاد و قلعه داری قلعه
درلک آباد نامزد شد *

و چون مقدمه ناگزیر والد مغفور بعمره وقوع
رسید و زمانه بکام بدخواهان شد (اگرچه چنده
بکنج تواری بر نشانند و از همه سو یاس نمودار
گردید) ناگهان جازبه عنایت نواب نظام الملک نظام الدوله
دست این پا شکسته برگرفت و بانواع عوطف بنواخت .
ابتدا به بحالی منصب قدیم و عطای خطاب موروثی
بر فراز امتیاز آورد . و بتفویض تعلقه دیوانی مویجات
دکن (که ارثی ست) بین الاقران تفرق بخشید . در بزم
و رزم جایس خود ساخت . و در معارک و مهالک مورد
تحصین و نوازش داشت . درینولا بوفور مرحمت و قرب
هم نشینی آن امیر بے نظیر ممتاز است . و بمنتهای
منصب مرسوم الوقت و خطاب مصمم الملک مرفراز .
به مناسبت آن مامر تخلص می کند . و شعره چند
از گفتهای خود بر صفحه بیاض یادگار می گذارد .

* شعر *

* دیدن آسان نیست حسن آتشین خوی ترا *

* آفتاب آئینه باشد جاوا روی ترا *

رُله

* بدیها نیک گردد چون مناسب با مزاج افتد *

* که باشد آب حیوان آتش سوزان سمندر را *

رُله

* هنرور کی تواند دید زیر چرخ آرامه *

* در غلطان ندارد یار شکل آرمیدن ها *

رُله

* ز خط پشمت لبش نقش و نگاره میکند پیدا *

* عقیق از کندن نام اعتباره میکند پیدا *

رُله

* غنچه سان تا بفکر در باشی * نتوان دید دل کشائنها

رُله

* ناتوانانرا نمی باشد غم از آشوب دهر *

* موج دریا از برای کاه بازی شناسست *

رُله

* بعد استعمال بوی عطر کاهد دم بدم *

* قدر کمتر ساز خوبان هرچه همست آمیزش است *

وَلَهُ

* آئینه تا صفای رخ یار دیده است *

* در چشم خویش سرمه حیرت کشیده است *

وَلَهُ

* غافل مشو ز فتنه مکر زبان نرم *

* با سنگ کار تیشه کند آب عاقبت *

وَلَهُ

* دامان زلف را ز کف من کشید و رفت *

* گفتم که من شکار تو ام دام چید و رفت *

وَلَهُ

* گم تغافل و گم ناز و گم جفا دارد *

* برای کشتن عشاق شیوها دارد *

وَلَهُ

* سخن بقدر ضرورت بود بزرگان را *

* که جز جواب نگردد مدا ز کوه بلند *

وَلَهُ

* دل دیوانه از چشم تو هر دم کام میخواهد *

* ز خود رفتست مهت ما و دیگر جام میخواهد *

وَلَهُ

* ماتم کده گر نیست جهان ز چه هر صبح *

* شد هرکه در چارِ دگرے دست بسر زد *
وله

* دل شد ز شوق خطاش محبوس زندانِ ذنن *
* عاقبت این طفل نادان را پری در چاه برد *
وله

* از خم قامت پیریمت عیان شکل فدا *
* اِه دیوار چو گردید درتسا می افتد *
وله

* گران جانان نمی دانند رسم رازداری ها *
* بر آری گرسخن از لب بکوهستان مدا کردن *
وله

* دل نازک مزاجان از نسیم می شود برهم *
* مچا در گلستان بر خویشتن لرزیده می آید *
وله - قطعه

* خار را گل میدهد جا در پناه خویشتن *
* دست شفق بر میگیر از خیرخواه خویشتن *
* لازم افتاد دست در عالم مکافات عمل *
* چاه کن اول رد در قعر چاه خویشتن *
وله

* تاز باغ دیده من رفتی ای جهان نگاه *

* هر سو روزگان من شد خار دامان نگاه *

وله

* مپیچ با سخن لغو سنگ دل هرگز *

* که منتفع نشود از جواب کوه کس *

وله

* قدمی که خم شده از طول عمر مهرباب امی *

* ازان بتوس که با پیر بے ادب باشی *

• رباعیه *

* هر کس که زند بر لب خود مهر ادب *

* بدخواهش را بود هم بسته دولب *

* ای شمع خاموش تا بمحفل باشی *

* هرگز نکشی ز جور مقراض تعب *

رباعیه—

* با خلق ز حسن خلق بیکار مباش *

* سود از نرسانی پی آزار مباش *

* چون گل نکنی اگر دل کس را خوش *

* بارے بخراش دامن خار مباش *

رباعیه—

* دنیا که براه چار سو می ماند *

* هر کوچه تنگ از بمر می ماند *

* تادر گذري ازو نکوئي مي کن *

* کز مرد همين نام نکو مي ماند *

رباعی—

* بگذشت شباب و عهد پيري چو رسيد *

* حيف است سياه کردن موی سفيد *

* ای محو خيال خواب غفامت تا چند *

* شب آخر شد سفيد صبح دميد *

رباعی—

* ای خاتم انبياء چه عالی شادي *

* آي تو که خود مرتبه ات ميداني *

* چون ذات خدا که خالق بے مثل است *

* تو مغلـو قبي و له نداري ثاني *

رباعیه

* ای راکب درش فيض آماے نبي *

* وی ذات تو عين ذات والے نبي *

* زين رو ست که در مکة کسي فرق نکرد *

* چون خواييدي شء تو بر جاء نبي *

(تاریخ طبع) [۹۸۰] (مآثر الامرا)

الحال ختم کلام بر ستایش مالک تلام و درود بر رسول

خیر انام (عَلَيْهِ وَعَلَىٰ آلِهِ السَّلَامُ) مینماید *

* نـمـت *

تمام شد جلد ثالث

مآثر لامرا بعون الله الملك الوهاب

* و اليه المرجع والمآب *

تاریخ طبع مآثر الامرا

قمری ۵۵ هجری

۱۳۰۶

* اٰمَنَّا بِعَوْنِ اللّٰهِ الْعَزِيْزِ الْحَكِيْمِ *

* قطعہ *

چو گشت طبع کتاب مآثر الامرا * که مخبر است ز احباب منصب هندی

۱۳۰۸

نوشت از سرانصاف خامه تاریخش * بحق مآثر ارباب منصب هندی

(دیگر)

شد طبع چو از عفايت حق * این دفتر - مخبر السوانح

۱۳۰۹

تاریخ وی از خود بچشم * بر خواند - چه مظهر السوانح

(مآثر الامرا) [۹۸۱] (تاریخ طبع)

(دیگر — مثنوی)

چو از افادت ایثباتک سوسبتی تک * کتاب پر زندانج مآثر الامرا

۱۳۰۹

بگفت طبع ضیای خرد سنش بنود * سذ-اے بزم سوانح مآثر الامرا

(دیگر)

چو شد مطبوع این تاریخ بے عیب

بب-ودم سر به-ر سال در جیب

که هاتف خوش بگفت از دامن غیب

۲۱۲

۱۵۱۹

تواریخ-ای-ران است بے زب

(دیگر)

ختم چو شد طبع این تذکره بے مثال

از مدد ذوالامن و از کرم ذوالجلال

۱۴

جسمت دلم سال ان کفمت خرد از هجاب

۷۰۶

۵۸۹

پرده ز رخ بر کشید شاهد صدق المقال

* دیگر - ظاهراً و باطناً *

۱۳۰۹

* به ۵۰۰۰۰ الحرام یک هزار سیصد و نه از هجری *

(تاریخ طبع) [۹۸۲] (مآثر امرا)

شمسی عیسوی

۱۸۹۱

* نَم طَبَع مَآثِرِ الْأَمْرَاءِ بِعَوْنِ الْعَلِيِّ التُّمَيْدِيِّ *

۱۸۹۱

(دیگر) — ختم بالخیر جدا

(قطعه)

چو از حسن توفیق و عون آبی * باخر رسید این بیاض مآثر

۱۸۹۱

بجستم ز دل سال طبعش که ناکه * خرد گفت - الحق ریاض مآثر

(دیگر)

کتاب پر ز اثرها مآثر الامرا * زه کلید ظفرها مآثر الامرا

۱۸۹۱

چو طبع شد بیی سالش کشا لب خامه * کلید باب خبرها مآثر الامرا

(دیگر — مثنوی)

طبع پایان رسید دل ز بیی سال زود

آمده در جستجو نکته خوش بر سرود

۱۸۲۶

دوامت مصام ملک جوهر خالص نمود

۴۲

۲۳

تبیغ بلاغت کشید سر ز امیران گشود

* دیگر - ظاهرآ و باطنآ *

۱۸۹۱

* بیه اگمت بسال هزار هشتصد و بود و یک عیسوی *

* دیگر - ظاهرآ هجری و باطنآ عیسوی *

* فرد *

۱۸۹۱

ده بهادرم نصاب طبع انجام * هزار و سیصد و نه سال هجری بود

بسم الله الرحمن الرحيم

فهرستی نامهای مردمان و قبائل و اقوام و مواضع و قلعات
 و آنها و غیره (که در - یومین جلد - آثار الاصرانندراج
 یافته اند) بتوایب حروف هجا - و تپ هر در منظر - اولین
 برای مردمان - و دومین برای مواضع و غیره • شعر •
 حَسْبِي إِلَهَ الْعَالَمِينَ فَإِنَّهُ • مَوْلَى حَضْبُ قَادِرٌ نَصِيرٌ

منظر اول در اماهی مردمان و قبائل و اقوام و غیره

		• حرف الف •
۹۱۸		آباد زمیندار گدهی بهلچری
۵۴۸ - ۳۵۵	اشامیان (قو)	۷۳۷
۵۵۲ - ۵۵۱		آتش خان درزبانی ۳۱ -
۶۸۱	.. امف الدوله	۳۸
	امف الدوله اسد خان (شف	آدینه بیگ خان مورودار لهور
۸۰۲ - ۷۰۶ - ۶۶۹ - ۱۲۳	جملة الملك اسد خان (	۸۹۰
۱۷۷ - ۱۴۰	امف جاہ	اما اهر زهنگدار خاندیس
۷۱۵ - ۷۱۳ - ۵۶۶ - ۳۵۲		و بانق قلعه اهر ۹۱۷ -

۳۷۱ - ۳۹۹ - آصف جاہی	۷۵۳ - ۷۸۶ - ۷۹۰ - ۷۹۳
۵۱۴	آصف جاہ نظام الدولہ ۸۰۱
۲۰۱ - ۲۶۱ - آصف خان	آصف جاہ نظام الملک (خطاب
۳۷۱ - ۳۷۲ - ۳۸۸ - ۳۹۱	امیر الامرا نواب نظام الملک
۳۹۲ - ۳۹۳ - ۳۹۵ - ۳۹۷	خاندوران بہادر - شف -
۴۳۶ - ۴۳۷ ..	خاندوران بہادر (۷۱ -
آصف خان ابوالحسن بلاقی	۸۵ - ۸۶ - ۸۸ - ۱۳۳ -
۲۱ .. بصر خمرز	۱۲۸ - ۱۴۱ - ۱۶۳ - ۱۷۶ -
۲۶۳ - ۳۵۰ - آصف خان جعفر	۴۰۵ - ۴۶۴ - ۴۶۵ - ۴۵۵ -
۲۰۰ - آصف خان عبدالعزیز	۴۵۵ - ۴۸۰ - ۵۱۸ - ۵۵۹ -
۲۱۹ - ۹۲۹	۵۷۰ - ۵۷۲ - ۶۳۵ - ۶۴۶ -
۳۴۱ - آصف خان یحییٰ الدولہ	۶۵۵ - ۶۶۷ - ۶۷۷ - ۷۱۴ -
۸۱۵ آل یسین (طائفہ)	۷۴۲ - ۷۴۵ - ۷۴۶ - ۷۴۷ -
۳۰۲ .. اباغ خان	۷۴۹ - ۷۵۰ - ۷۵۵ - ۷۶۶ -
ابدال عم یوسف خان کشمیری	۷۶۷ - ۷۶۸ - ۷۶۹ - ۷۷۰ -
۹۵۴	۷۹۶ - ۷۹۸ - ۷۹۹ - ۸۰۳ -
ابدالی (طائفہ از اقوام افغانان)	۸۰۶ - ۸۳۵ - ۸۳۶ - ۸۳۷ -
۷۰۳ - ۷۰۴ ..	۸۴۵ - ۸۶۴ - ۸۹۳ - ۸۹۷ -
۱۷۶ ابراہیم بیگ بسری	۹۴۲ - ۹۶۷ ..
۴۳۶ ابراہیم بصر رستم میرزا	۵۰۸ آصف جاہ فتح جنگ

(مآثر الامراء) (۳) (فهرست جلد سوم)

ابراهيم خان كابدی ۹۰۴ -	ابراهيم حسين ۱۹۳ - ۱۹۴
۹۰۸ - ۹۰۷ - ۹۰۵ ..	۱۹۵
۸۵ ابراهيم عادل خان	۹۳۰ ابراهيم حسين باغي
ابراهيم عادل شاه رالي بيجاپور	۱۰۰ ابراهيم حسين تركمان
(شف - عادل شاه) ۵ -	۱۴۸ - ابراهيم حسين ميرزا
۴۳ - ۱۶۴ - ۲۹۱ - ۳۵۸	۱۹۴ - ۱۹۵ - ۲۱۹ - ۲۲۱
۳۹۱ - ۴۰۰ - ۴۰۵ - ۴۱۵	۶۱۶ .. ابراهيم خان
۴۶۲ - ۴۸۲ - ۵۲۱ - ۵۲۳	ابراهيم خان فوجدار كرنول
۵۲۳ - ۵۳۴ - ۵۳۵ - ۵۷۰	(برادر داد خان بغي
۵۷۸ - ۵۸۱ - ۹۵۹ - ۹۶۱	د پسر خضر خان بغي)
۹۶۳	۸۶۰ - ۸۶۱ ..
ابراهيم غلام حسين برادر محمود	ابراهيم خان برادر مرشد قلي
غزني ۷۰۶ ..	خان ۴۲۵ ..
ابراهيم منور خان مخاطب	ابراهيم خان زيبك صوبه دار
بخان زمان خان پسر كلان	كجرات ۶۵۸ - ۶۹۰ -
منور خان ۸۰۱ ..	۶۹۱
ابن دريد ۴۱۷ ..	ابراهيم خان صوبه دار كابل
ابوالحسن ۶۲۸ - ۶۲۹	۸۳۳
۶۳۱ - ۶۳۲ - ۶۸۳ - ۶۸۴	ابراهيم خان فتح جنگ حاكم
۶۸۹	بنگالہ ۳۶۷ - ۳۸۲

ابوطالب پسر آصف خان	ابوالحسن قطب شاه والی
۳۹۶	تلنگ (شف قطب شاه
ابوطالب خان پسر مطلب خان	والی تلنگ) - ۶۱۳
۶۵۲ - ۶۵۳	۶۲۸
ابوطالب نبیرا مہتر خان	ابوالغیر خان .. ۲۳۵
۳۴۵	ابوالفتح پسر عبدالنبی خان
ابو محمد خان پروردگہ	فوجدار کرہ (یا) کرہ
عبدالقادر معتبر خان ۵۶۵	۷۳۷
ابونصر خان پسر شایستہ خان	ابوالفتح خان میانہ ۷۴۲
امیر الامراء .. ۳۵	ابوالفتح قابل خان مذہبی
ابونصر خان قورلیگی ۹۷۳	قدیمی و الاشامی ۲۲ -
ای سی سنگھ (عرف دھوگر	۳۵
سنگھ پسر اجیت سنگھ)	ابوالقاسم پسر قباد خان میراخور
۸۰۵	۱۰۲
ایبہ خان کشمیری ۶۸	ابوالمختار النقیب الہیر الحجاج
انکوتمر (یا) انکوتمر (یا)	۳۰۹
ایکو تیمور .. ۳۵۰	ابوالناصر خان سفدر جنگ
انگہ خیل (طائفہ) ۲۱ -	۷۷۵ - ۷۷۶ - ۸۶۵ ..
۵۶ ۲۱۳ - ۳۵۷ ..	ابوسعید میرزا بوادر رستم میرزا
اجیت سنگھ (۵۰) اجیت	۲۹۷ - ۳۳۴ - ۳۳۷ ۴۴۱

۸۸۹ - ۸۸۸ - ۸۸۶ - ۸۸۴	سنکھہ راتھور ۷۴۹ -
۹۰۱ - ۸۹۵	۸۰۵ - ۷۵۰
۹۰۶ .. احمد نظام شاہ	۱۰۲ .. امتشام خان
اختصاص خان پسر منور خان	احسن خان (خطاب میرملنگ
۴۵۵ .. قطبی	ہمشیرہ زادہ محمد مراد
اختیار امامک گھم - راتی	خان (۶۸۲ ..
۲۸۲ - ۱۹۷ - ۱۹۶ ..	۳۸۲ - ۳۶۷ احمد بیگ خان
۱۶۵ .. اخلاص خان	۳۷۶ .. احمد خان
۵۹۱ اخلاص خان چنداول	۸۴۷ احمد خان ابدالی
۱۸۸ .. ادام گھر	احمد خان ہنگش برادر قائم
- ۱۸۴ - ۱۸۳ ادھم خان	خان پسر محمد خان
۲۳۴ - ۲۱۷	۷۷۳ - ۷۱۵ ہنگش
- ۲۰۴ ادھم خان کوکھ	۸۹۱ - ۸۲۵ ..
۹۵۴ - ۹۵۲	احمد خان حاکم کول جلیسر
۱۷۰ .. ارادت خان	۷۷۳
۴۱۵ ارادت خان میرحامان	- ۵۱۲ احمد خان نیازی
۴۹۵ .. ارجن کور	۵۸۷
۱۱ .. ارسلان آنا	احمد شاہ پادشاہ فرمان رومی
ارسلان خان برادر مؤبر خان	- ۷۷۲ - ۱۷۸ ہندوستان
۹۴۶	- ۸۵۰ - ۸۳۷ - ۸۵۶ - ۷۷۶

(فہرست جلد سوم) () (امرات)

۲۳۰ .. مانک پور	۱۴۰ * .. ارسطو
۸۶۰ .. اسد خان وزیر	ارشاد خان دیوان خالصہ یزنہ
اسعد خان (یا) اسد خان	۷۱۶ محمد کاظم خان
پسر خرد مبارز خان	۳۰۲ ارغون خان
عماد الملک خواجہ محمد	۴۳۸ - ۳۰۸ (قوم)
۷۴۴	۳۰۳ .. (گروہ)
اسفندیار خان ولد آلہ یار	۳۵۶ اژدر خان
۵۴۶ .. خان	۶۱ الصانوقا خان
۹۵۳ - ۲۷۵ اسکندر خان	استاجلو (یا) استجار (قوم)
- ۲۰۵ اسکندر خان اوزبک	۴۲۸ - ۴۲۴
۲۰۶	اسد اللہ پسر عبداللہ خان
اسکندر مخاطب بصلابت	۷۰۳ ابدالی
خان برادر فتح جنگ خان	اسد اللہ پسر نظر بہادر خویشگی
(شاف - ملات خان)	۸۲۱
- ۱۷۳ - ۳۸ - ۳۳ - ۲۵	اسد اللہ خان معدوی ۵۰۳
۹۴۹	اسد خان ۲۸ - ۲۹۶ - ۶۱۶ -
- ۳۱۶ - ۳۵۵ - ۶ اسلام خان	۹۴۷
۳۵۲ - ۳۳۳ - ۳۳۰ ..	اسد خان پسر قتلوق قدم خان
- ۵۴۱ اسلام خان بدخشی	۵۲
۹۴۶ - ۹۴۴ - ۵۴۲ ..	اسد خان ترکمان جاگیر دار

۷۵۸		اسلام خان چشتی فاروقی
۸۹۱	.. اشرف انور	۷۸ صوبه دار بنگالہ
۱۹۴ - ۱۵۹	اشرف خان	اسلام خان شیخ علاء الدین
۳۱	اشرف خان میر بخش	۳۶۵ - ۳۵۵ ..
۸۲۸ - ۴۴۵	امالت خان	اسلام خان مشہدی ۰۳۷
۸۲۹		۹۳۹ - ۵۸۱ - ۵۱۳ - ۸۸
۸۲	امالت خان میر بخش	۶۶۸ .. اسلم خان
۶۱۱		۸۱۰ .. اسمعیل خان
۴۱۷	امفہان بن سام	اسمعیل خان بہادر نایب
۵۵۶	.. اعتقاد خان	نظامت ۸۷۴ - ۸۷۳
	اعتقاد خان فرخ شاہی	اسمعیل خان حسین زئی
۷۲۰		خوش شمس الدین خان
۱۲۵	اعتقاد خان کشمیری	وجد متہور خان بہادر
۳۸۷ - ۱۸	اعتقاد الدولہ	خوشگئی رحمت خان
۵۱۴ - ۵۱۳		۷۷۷
	اعتقاد الدولہ قمر الدین خان	اسمعیل میروا پسر شاہ طہماسپ
	وزیر فردوس (رامگاہ) شف	۳۴۱ - ۳۰۲
	قمر الدین خان (بہادر)	اشرف ابن عم محمود غازی
۸۸۱ - ۸۳۴ - ۸۰۷ - ۷۳۹		۷۰۵
	اعتقاد الدولہ محمد امین خان	اشرف الدولہ ارادتمند خان

معروف بہ فدائی خان	بہادر وزیر فرانس آرامگاہ
(شف . فدائی خان)	محمد شاہ پادشاہ (شف .
۳۳ - ۵۴۱ - ۵۴۲ - ۶۵۶	محمد امین خان بہادر)
اعظم (شف . محمد اعظم	۷۳۹ - ۷۶۷ - ۸۴۱ - ۸۷۷
شاہ) ۳۱ - ۳۲ - ۳۸ - ۱۱۳ -	اعتماد خان ۷۰ - ۱۸۴ -
۱۱۷ - ۱۱۸ - ۱۲۸ - ۱۳۱ -	.. ۲۸۲ - ۲۸۳ - ۲۸۵
۱۷۲ - ۱۷۵ - ۱۷۶ - ۲۶۳ -	اعتماد خان آقا افضل فاضل
۶۲۸ - ۶۳۳ - ۶۳۷ - ۶۳۹ -	خان (شف . فاضل خان
۶۵۱ - ۶۵۴ - ۶۵۶ - ۶۵۷ -	.. ۱۸ - ۱۹ - ۲۰ - ۲۱
۶۵۸ - ۶۶۱ - ۶۶۲ - ۶۶۹ -	اعتماد خان گجراتی ۱۹۳
۶۷۱ - ۶۹۳ - ۷۰۷ - ۷۱۸ -	اعزاز خان پسر منور خان
۷۱۸ - ۷۵۶ - ۷۶۶ - ۷۷۹ -	قطبی .. ۶۵۵
۷۸۰ - ۷۸۶ - ۷۹۳ - ۸۳۲ -	اعزاز (یا) اعزاز (فرقہ)
۹۳۹ - ۹۴۵	۹۷۱
اعلیٰ حضرت (یعنی شہاب الدین	اعظم خان ۳۹۹ - ۴۵۲ -
محمد شاہجہان بادشاہ	۴۶۳ - ۴۸۷ - ۵۶۹ - ۸۱۷
ملقب بہ فردوس آشیانی -	اعظم خان جہانگیر شاہی
شف . محمد شاہجہان	۵۰۰
بادشاہ) ۸ - ۱۰ - ۱۶ -	اعظم خان حاکم جوئیپر ۴۸۵
۱۹ - ۲۰ - ۲۱ - ۲۲ - ۲۶ -	اعظم خان کوکہ ناظم بنکالہ

- ۸۳۰ - ۸۲۷ - ۸۲۴ - ۸۲۱	- ۱۶۳ - ۱۶۱ - ۱۱۵ - ۸۵
- ۹۳۳ - ۸۹۶ - ۸۷۵ - ۸۳۷	- ۳۰۲ - ۲۹۶ - ۱۷۱ - ۱۶۸
- ۹۶۰ - ۹۵۸ - ۹۳۱ - ۹۳۴	- ۶۶۳ - ۳۶۲ - ۳۲۲ - ۳۲۱
۹۶۹ - ۹۶۴ - ۹۶۳ ..	- ۳۷۹ - ۳۷۸ - ۳۷۵ - ۳۶۸
افغانه (یا) افغانان (قوم)	- ۳۸۶ - ۳۸۵ - ۳۸۲ - ۳۸۳
- ۲۵۶ - ۱۲۰ - ۷۵ - ۲۰ - ۶	- ۴۲۱ - ۳۱۹ - ۳۹۹ - ۳۸۹
- ۲۰۶ - ۳۹۲ - ۳۷۲ - ۲۷۷	- ۴۲۲ - ۴۲۸ - ۴۲۳ - ۴۲۹
- ۶۹۵ - ۵۹۳ - ۴۴۴ - ۴۱۸	- ۴۶۹ - ۴۵۳ - ۴۵۲ - ۴۴۵
- ۷۲۷ - ۷۳۵ - ۷۳۲ - ۷۰۱	- ۴۸۴ - ۴۸۲ - ۴۸۱ - ۴۷۲
- ۷۷۶ - ۷۷۳ - ۷۲۹ - ۷۲۸	- ۴۹۳ - ۴۹۰ - ۴۸۶ - ۴۸۵
- ۸۲۴ - ۷۸۵ - ۷۸۲ - ۷۸۰	- ۵۱۵ - ۵۱۲ - ۴۹۷ - ۴۹۴
- ۸۵۸ - ۸۵۶ - ۸۵۵ - ۸۵۴	- ۵۲۰ - ۵۱۹ - ۵۱۸ - ۵۱۶
- ۸۹۲ - ۸۶۵ - ۸۶۰ - ۸۵۹	- ۵۲۷ - ۵۲۶ - ۵۲۵ - ۵۲۴
- ۸۹۸ - ۸۹۷ - ۸۹۶ - ۸۹۵	- ۵۴۴ - ۵۳۷ - ۵۳۶ - ۵۲۹
۹۴۶	- ۵۷۹ - ۵۵۸ - ۵۵۷ - ۵۵۵
۴۸۲ - ۴۲۹ افتخار خان	- ۵۸۷ - ۵۸۴ - ۵۸۳ - ۵۸۱
افتخار مخاطب بفخر خان	- ۶۰۰ - ۵۹۹ - ۵۹۷ - ۵۹۲
- ۴۸ - ۴۷	- ۶۱۳ - ۶۰۶ - ۶۰۴ - ۶۰۱
۹۰۵ ... انصاف	- ۶۳۶ - ۶۲۶ - ۶۲۵ - ۶۲۰
انصاف خان مرزا جمهری	- ۸۱۸ - ۷۱۷ - ۶۶۵ - ۶۶۳

- ۲۲۵ - ۲۲۳ - ۲۲۱ - ۲۲۸	۷۵۲
- ۲۲۴ - ۲۲۳ - ۲۲۱ - ۲۳۷	۷۵۳ ... (قوم) افشار
- ۲۵۰ - ۲۴۹ - ۲۴۶ - ۲۴۵	- ۴۸۲ - ۹۲ افضل خان
- ۲۵۶ - ۲۵۵ - ۲۵۴ - ۲۵۱	۵۹۲
- ۲۶۳ - ۲۶۱ - ۲۶۰ - ۲۵۹	افسقال ادریات قزلباش (یا)
- ۲۷۶ - ۲۷۴ - ۲۷۳ - ۲۷۱	اقمقالان قزلباش (طائفه)
- ۲۸۶ - ۲۸۵ - ۲۸۳ - ۲۸۰	۴۲۶ - ۲۹۷
- ۲۹۳ - ۲۹۲ - ۲۹۱ - ۲۸۸	اکبر شاه بادشاه ملقب به عرش
- ۳۰۸ - ۳۰۱ - ۳۰۰ - ۲۹۹	آشیانی (شف - عرش
- ۳۱۹ - ۳۱۷ - ۳۱۴ - ۳۰۹	- ۸ - ۲ - ۱ (آشیانی
- ۳۲۵ - ۳۲۳ - ۳۲۱ - ۳۲۰	- ۵۳ - ۵۲ - ۵۱ - ۴۹ - ۱۷
- ۳۳۳ - ۳۳۲ - ۳۳۰ - ۳۲۷	- ۷۱ - ۶۲ - ۵۹ - ۵۷ - ۵۵
- ۳۴۹ - ۳۴۸ - ۳۴۶ - ۳۴۲	- ۹۰ - ۷۸ - ۷۵ - ۷۴ - ۷۲
- ۳۵۷ - ۳۵۵ - ۳۵۳ - ۳۵۰	- ۱۸۳ - ۱۸۴ - ۱۸۱ - ۱۴۶
- ۳۷۶ - ۳۶۵ - ۳۶۴ - ۳۵۸	- ۱۹۳ - ۱۸۸ - ۱۸۷ - ۱۸۵
- ۳۵۸ - ۳۵۷ - ۳۵۵ - ۳۷۹	- ۱۹۵ - ۱۹۶ - ۱۹۵ - ۱۹۳
- ۳۷۵ - ۳۶۹ - ۳۶۰ - ۳۵۹	- ۲۰۴ - ۲۰۳ - ۲۰۱ - ۲۰۰
- ۴۱۷ - ۴۱۸ - ۳۹۷ - ۳۸۸	- ۲۱۰ - ۲۰۸ - ۲۰۷ - ۲۰۵
- ۸۱۴ - ۸۰۹ - ۷۵۴ - ۶۵۸	- ۲۱۸ - ۲۱۷ - ۲۱۵ - ۲۱۱
- ۹۱۸ - ۹۰۴ - ۸۱۵ - ۸۱۴	- ۲۲۷ - ۲۲۳ - ۲۲۲ - ۲۲۱

۱۲۰	آلهداد	۹۲۸ - ۹۲۹ - ۹۳۲ - ۹۵۲
...	...	...
...	آله داد خان پسر درمین	۹۵۳ - ۹۵۵ - ۹۵۷
...	اسماعيل خان حسين زئي	۹۳۸
۷۷۸	...	۳۲۲
...	...	...
...	آله داد خويش فتح جنگ	۸۱۱
۲۶	خان	۱۹۲ - ۱۹۳
...	...	...
۴۶۳ - ۴۲۸	آله دردي خان	الف خان بن ابراهيم خان
۹۴۶	...	۸۶۰
...	...	...
...	آله دردي خان حاکم فارس	۳۰۰
۳۳۳	...	۴۳۶ - ۹۴
...	...	...
...	آله دردي خان فراج-دار	۲۰۴
۵۵۹	گورکھپور	الوس (يا) الوسات افانغه
...	...	...
۴۷ - ۸۱ -	آله يار خان	۶۳۸ - ۶۳۷ - ۵۹۶
۵۴۶ - ۹۱۲	...	۱۸۲
...	...	...
...	آله يار خان (يا) الله يار	۸۳
...	خان پسر افشار خان	۱۵۰
۳۲۹	...	۱۴۵
...	...	...
...	الياس خان لنكاه نوگر اسمعيل	الهام الله پسر رشيد خان
۸۱۰	قلبي خان	انصاري و برادر زاده
...	...	...
...	حضرت امام الحسن و الانس	۹۴۳
...	...	هادي داد خان

امه العبيد (يا) امه العبيد	۴۲۴	...	...
حرم محترم پادشاه زاده	...	...	امام الحرمین ابوالمعالی
محمّد معظم ۷۷۹ -	۷۸	...	...
۷۹۱ - ۷۸۰	...	...	امام الدین خان پسر میرسید
امرا ر امرا زادهای چغتائی	۶۰۹	...	محمّد چشتی
۱۸۱	...	...	امام الشهداء (رضی الله عنه)
امرای نظام شاهیہ ۳۵۹	۸۵۶	...	...
امرسنگه زمیندار پنیاله	۳۳۵	...	امام موسی کاظم (رض)
۸۰۸ - ۵۹۹	۱۷۹	...	امان الله خان
۲۷۰ .. امید علی	...	...	امان بیگ بدخشی معزالدوله
۷۲۸ امیر ابوطالب بدخشی	...	...	حامد خان بهادر ملاپس
۸۸۴ امیر الامرا بهار خان	۷۶۸	..	جنگ
۴۵ امیر الامرا جمله الملك	...	...	امانت الله خان دیوان همت
امیر الامرا خان دوران (خطاب)	۸۶۱	..	خان
نواب نظام الملك اصف	۷۱۶	..	امانت خان
جاه (شف - امیر الامرا	...	...	امانت خان (خطاب)
نواب نظام الملك ۷۱ -	...	...	خواجه محمد مبارز خان
۸۵ - ۸۶ - ۸۸ - ۱۳۳ -	۷۳۰	..	عماد الملك
۱۳۸ - ۱۳۱ - ۱۶۳ - ۱۷۶ -	...	...	امانت خان میرک معین الدین
۴۰۵ - ۴۴۴ - ۴۴۵ - ۴۵۴ -	۲۶۴	..	خان

۳۳ - ۳۵ - ۱۲۵ - ۳۵۳	۳۵۵ - ۳۸۰ - ۵۱۸ - ۵۵۹
۵۰۱ - ۵۹۸ - ۵۹۹ - ۶۰۲	۵۷۰ - ۵۷۲ - ۶۳۵ - ۶۴۶
۶۲۲ - ۶۳۳ - ۹۳۸ ..	۶۵۵ - ۶۶۷ - ۶۷۷ - ۷۱۳
امیر الامراء شہادت خان فیروز	۷۲۲ - ۷۳۵ - ۷۳۶ - ۷۴۷
چنگ ۸۵۳ - ۸۸۵	۷۴۹ - ۷۵۰ - ۷۵۵ - ۷۶۶
امیر الامراء مصمص الدولہ میر	۷۶۷ - ۷۶۸ - ۷۶۹ - ۷۷۰
آتش خلف امیر الامراء	۷۹۹ - ۷۹۸ - ۷۹۹ - ۸۰۳
مصمص الدولہ خازدوران	۸۰۶ - ۸۳۵ - ۸۳۶ - ۸۳۷
۷۸۸ - ۸۸۹	۸۴۵ - ۸۶۳ - ۸۹۳ - ۸۹۷
امیر الامراء صوبہ دار کابل ۳۵۵	۹۳۲ - ۹۶۷
امیر الامراء ر سہہ سالار سلطان	امیر الامراء سید حسین علی
حسین مرزا (شف -	خان ناظم دکن (شف
سلطان حسین میرزا)	(حمیت خان) ۱۰۸ -
۲۹۶ - ۲۹۷ - ۲۹۹ - ۳۰۵	۷۱۲ - ۷۲۲ - ۷۳۳ - ۸۲۹
۳۱۱	۸۳۰ - ۸۳۱ - ۸۶۰ - ۸۷۹
امیر الامراء نجیب الدولہ	۸۷۷
۸۹۲ - ۸۹۳	امیر الامراء سید دلاور خان
حضرت امیر المومنین	۳۷
علیہ السلام .. ۳۱۱	امیر الامراء شایستہ خان (شف -
امیر بیگ برادر فضل خان	شایستہ خان امیر الامراء)

امير صاحب قران امير تيمور	۱۸	..	..
گورگان ۲۰۵ - ۲۶۵	۲۱۹	امير بيگ مغل	
امير صدرالدين شيرازي ۲۸۱	قران	امير تيمور صاحب قران	
امير غياث الدين محمد مير	۱۵۸	..	..
ميران ۳۳۶ - ۳۳۷	۲۰۵	امير جاکوي برلاس	
۳۳۹	۶۱۹	..	امير خان
امير نجم ثاني ۳۳۸ -	امير خان برادر شيخ مير		
۳۳۹	۸۲۶	..	..
امير نظام الدين ۱۰۹	امير خان عبدالکریم تهنک		
امين خان بهادر ۷۹۶	۱۶۰	..	..
امين خان دکني ۷۴۲ -	۷۱۳	امير خان ناظم کابل	
۷۸۴	۷۷۸	..	..
امين خان غوري ۸۱۲	۴۶۵ - ۴۷۳	امير خسرو	
انباچک (يا) ابياچک دوز	۲۶۴	..	امير خسرو شاه
حسين ۳۴۳	۲۰۵	..	امير ذوالنون
انتظام الدوله وزير پسر	امير شمس الدين ثالث		
عماد الدوله قمر الدين	۴۱۰	..	..
خان ۸۳۴ - ۸۸۷ -	امير شمس الدين علي ثاني		
۸۸۹	نقيب انقبای ممالک		
اندرهن زميندار دهنديره	۴۰۹	عراق و خراسان	

- ۱۱۸ - ۱۱۵ - ۹۸ - ۹۶	۳۲۳
- ۱۳۱ - ۱۲۳ - ۱۲۲ - ۱۲۱	انروہ سنگھ زبیرا زاد بہار
- ۱۷۲ - ۱۵۴ - ۱۵۳ - ۱۴۰	۸۲۳ سنگھ ہادا
- ۳۹۳ - ۳۵۵ - ۳۵۳ - ۳۶۲	انند وار جیونک پسر کلان
- ۵۰۶ - ۴۹۹ - ۴۹۸ - ۴۹۳	مہارار جازوہی جہونک
- ۵۰۹ - ۵۰۶ - ۵۰۴ - ۵۰۲	۸۰۷ .. بذالکر
- ۵۱۷ - ۵۱۵ - ۵۱۱ - ۵۱۰	۳۲۲ .. انند سنگھ
- ۵۲۳ - ۵۲۲ - ۵۲۱ - ۵۱۹	انور الدین خان شہامی جنگ
- ۵۳۱ - ۵۲۹ - ۵۲۷ - ۵۲۶	گویا موٹی ناظم آرکٹ
- ۵۵۸ - ۵۵۶ - ۵۳۶ - ۵۳۲	- ۸۶۱ - ۸۵۲ - ۵۵۱ - ۸۴۷
- ۵۷۲ - ۵۷۰ - ۵۶۷ - ۵۶۶	۸۹۷ - ۸۶۲
- ۵۸۳ - ۵۸۱ - ۵۷۵ - ۵۷۳	انی رای سنگھ دلن (یا)
- ۵۹۷ - ۵۹۳ - ۵۹۰ - ۵۸۵	۴۳۸ .. دلین
- ۶۰۶ - ۶۰۵ - ۶۰۱ - ۶۰۰	۳۹۰ - ۱۶۵ ارداجی رام
- ۶۲۰ - ۶۱۴ - ۶۱۳ - ۶۱۰	اددا چوہان سردار مرہا
- ۶۲۳ - ۶۲۳ - ۶۲۳ - ۶۲۱	۷۳۶
- ۶۳۹ - ۶۳۷ - ۶۳۶ - ۶۳۶	پورنگزیب بادشاہ (ملقب بہ)
- ۶۵۱ - ۶۵۰ - ۶۴۳ - ۶۴۳	خادمکان - شف خادمکان
- ۶۶۰ - ۶۵۷ - ۶۵۴ - ۶۵۳	- ۳۲ - ۳۰ - ۲۹ - ۲۸ - ۲۳
- ۶۶۹ - ۶۶۸ - ۶۶۶ - ۶۶۲	- ۶۴ - ۸۸ - ۳۷ - ۳۳ - ۳۳

۶۱ .. اویس خان	- ۶۸۲ - ۶۷۸ - ۶۷۴ - ۶۷۰
آنکه معصومین علیهم السلام	- ۶۸۹ - ۶۸۷ - ۶۸۶ - ۶۸۳
۵۱۳	- ۶۹۵ - ۶۹۳ - ۶۹۲ - ۶۹۱
۳۴۳ .. ایدر زمیندار مرور	- ۷۱۱ - ۷۰۹ - ۷۰۲ - ۶۹۸
ایرج خان (خلف قزلباش	- ۷۴۷ - ۷۱۸ - ۷۱۵ - ۸۱۳
۸۶ .. خان	- ۷۶۵ - ۷۵۹ - ۷۵۶ - ۷۵۱
ایکنا برادر مادنا وکیل الملطنة	- ۷۸۰ - ۷۷۹ - ۷۷۷ - ۷۶۶
۶۲۸ .. قلنگ	- ۸۲۰ - ۸۰۶ - ۸۰۱ - ۷۹۴
۵۰۸ .. اولمه (قوم)	- ۸۳۱ - ۸۳۰ - ۸۲۷ - ۸۲۶
• حوف با •	
بابا خان قاتشال (یا) بابای	- ۸۸۱ - ۸۸۱ - ۸۷۶ - ۸۷۵
۲۲۶ - ۲۰۸ قاتشال	- ۹۴۱ - ۹۳۷ - ۹۱۶ - ۸۹۳
۲۴۶ - ۲۳۷	- ۹۴۷ - ۹۴۶ - ۹۴۵ - ۹۴۲
۲۲۶ بابا شیر قلندر	- ۹۶۷ - ۹۵۱ - ۹۴۹ - ۹۴۸
۱۶۸ .. بابا مهرک	۹۷۱
بابر پادشاه (ملقب له فردوس	ارز بکیه (یا) ارزیک (قوم)
مکانی شف - فردوس	- ۲۶۸ - ۹۵ - ۸۳ - ۵۰
۶۱ - ۴۸ مکانی (	- ۷۱۱ - ۴۳۵ - ۲۹۹ - ۲۶۹
۱۹۲ - ۱۸۰ - ۱۷۹ - ۱۴۵	۹۶۴
۲۵۲ - ۲۳۹ - ۲۰۲ - ۱۹۹	۲۹۸ ارز بکیه خراسان

۹۰۱ - ۹۰۳ - ۹۰۶ - ۹۱۹ -	۴۸۸ - ۴۰۶ - ۴۶۳ ..
۹۲۷	۲۱۰ - ۲۰۹ بابوی منگلی
بالجو تلیج (یا) بالو قلیج	۷۳۹ - حاجی زاد مرغه
۴۵۲	۸۸۰ - ۸۷۹
بجفت منگه پسر دزمین	۷۷۰ باره (گروه)
مہاراجہ اجیت منگه	بارہ (یا) بادہ (گروه)
۷۵۹ - ۷۵۸ (آتور)	۱۳۴
۲۰۸ بجلی خان	۲۱۷ - ۱۸۴ باز بہادر
بجی منگه پسر بجت منگه	بازد خان (یا) بازید خان
۷۵۹	(یا) بازیر مخاطب بہ
۹۷۲ بختار خان	قطب الدین خان خویسکی
۵۹۷ بختار خان خواجہ سرا	فوج - دار جمو (شف -
۴۱۷ بخت نصر	قطب الدین خان خویسکی
بختی الملک بہرہ مزد خان	۱۲۶ - ۱۰۷
۴۴	بازر خان لجم ثانی ناظم
بختی الملک مہرزا صدرالدین	اردیہ ۲۶ - ۴۸۳ -
۶۹۲ محمد خان	۴۵۴
۲۲۵ بختی ہالوبیکم	۲۹۸ ہالی سلطان
بدختی (یا) بدختیان ۶۶ -	۸۷۱ - ۸۷۰ - بالاجی زاد
۲۵۶ - ۲۷۵ - ۲۷۲ ..	۸۷۳ - ۸۹۲ - ۹۹۸ - ۹۰۰ -

بمالت جنگ برادر کوچک اسد	۳۳۰	..	بدیع الزمان
جنگ یسر نواب نظام الملک	۳۰۵	..	بدیع الزمان میرزا
آصف جاہ ۸۶۹ - ۸۷۰	۶۱	..	براق خان
بمالت خان سلطان نظر اعظم	۶۷۳	..	برقی (اجہ)
شاہی .. ۹۶۷	۳۶۳ -	..	بزلاہن (قوم)
بسواس زاد یسر بالاجی زاد	۶۶۷	..	..
۹۱۹	..	..	برہان الدین (کہ اولاً قابل خان
بشارت خان فومدار ملکپور	..	..	و نازیا اعتماد خان خطاب
صوبہ ہزار طغای مبارز الملک	..	..	یافتہ بغاضل خان مخاطب
دلار جنگ سر بلند خان	۳۵	..	گشت)
بہادر میر محمد رفیع	..	..	برہان الدین ہوادرزادہ فاضل
۸۰۱	..	..	خان (شف - فاضل خان)
بقاء اللہ خان یسر میر جملہ	۳۴ - ۳۶ - ۵۳۰	..	..
خانخانان مرحمت خان	..	..	برہان الملک سعادت خان
ہادر غضافر جنگ ۷۱۵	۸۰۵	..	..
بکرماجیت .. ۴۸۲	۷	..	برہان شاہ
بلاقی بیگم دختر شاہزادہ	۴۶۹ - ۷۵۱ -	..	برہمن (قوم)
دانیال ۴۶۰ - ۵۵۷	۸۹۷ - ۹۲۷	..	..
جل دیوراجہ کرناٹک ۹۱۴	۰۶۳۴	..	بزرگ امید خان
بلہیو برادر پریچھت زمیندار	۹۵۱	..	..

۲۲۷ - ۲۲۸ - ۲۲۹ - ۲۳۵	۴۵۲	..	کوچ هاجرو
۵۶۲ - ۷۲۹ - ۹۵۳	۴۳۹	..	بلقیس
بهادر خان بنی فوجدا کونول	۵۴۱		بلند اختر پسر شجاع
۷۳۷ - ۷۴۲ - ۷۸۲	۱۹۵ - ۳۱۲		بلوچ (قوم)
بهادر خان دارا شکوهی ۵۹۵	۷۱۸	..	..
بهادر خان (رهیله) ۸۴ -	۵۹۶	..	بلوکان بحر
۹۶۵ - ۳۵۴	۸۰	..	بنگالیان (قوم)
بهادر خان شیبانی (یا) بهادر	۳۱۷		بنی اسرائیل (قوم)
شیبانی ۱۸۸ - ۲۰۵ -	۵۶۲		بنی قریش (طائفه)
۹۲۹	۶۲۳		بنی مختار (قبیلہ)
بهادر خان کنبر (یا) بهادر	۱۲۳		ہومی چینل درک
کنبر ۱۸ - ۹۵۵	۱۲۳		ہومی زامی درک
بهادر خان کوکہ ۸۶۳ -	۲۹۵	..	بہادر
۸۶۳			بہادر بچکوتی (یا) بچکوتی
بہادر سنگھ (شف - میرزا	۵۶۲	..	..
راجہ بہادر سنگھ) ۲۶۰ -			بہادر پسر راجہ علی خان
۳۶۱	۹۱۸	..	..
بہادر شاہ پادشاہ (مخاطب			بہادر جی پسر جادر زامی
بہ خاد منزل شف - خاد	۳۳۳	..	..
منزل) ۲۲ - ۳۷ -	۱۸۹ - ۳۵۸		بہادر خان

۱۵۹ -	بهره مند خان	۱۲۸ - ۱۲۷ - ۱۲۱ - ۴۷
۴۵۰ - ۴۴۲		۱۷۷ - ۵۰۷ - ۴۰۷ - ۴۴۳
	بهرجا (یا) بهرما (یا) بهرنا	۴۵۱ - ۴۵۲ - ۴۵۴ - ۴۵۸
	(بغير نقطه حرف رابع)	۴۶۲ - ۴۶۶ - ۴۷۰ - ۴۷۲
	زمیندار چیتلدرک (یا)	۴۷۷ - ۴۸۰ - ۴۸۶ - ۴۹۳
۷۸۲	چیتلدرک ..	۴۹۴ - ۶۹۸ - ۷۰۲ - ۷۰۹
۵۹۱	بهلول ..	۷۳۰ - ۷۵۶ - ۷۵۷ - ۷۶۶
۴۰۱	بهلول خان بیجاپوری	۷۸۰ - ۷۸۱ - ۷۹۲ - ۷۹۳
	بهلول خان پسر عبدالمجید	۷۹۴ - ۸۰۲ - ۸۰۵ - ۸۳۳
۸۶۰	خان ..	۸۳۵ - ۹۵۱
	بهلول خان پسر همت خان	بهادر نظام شاه .. ۷
۸۶۱		بهار زاد .. ۸۸۸
	بهدل - ول خان عادل شاهي	بهرام خان .. ۵۹۴
۹۶۵		بهرام میرزا ۲۹۹ - ۳۰۰
۸۶۳	بهلول خان عبدالکریم	۳۰۱
۳۰	بهلول خان میانه	بهرجي مرزبان صلیبیر ۹۳۷
۱۴۴		بهررز خان عم نجیب الدوله
۵۴ -	بهدل خان غلام سلیم شاه	شیخ علی خان بهادر و
۵۵		پسر شیخ محمد جنیدی
۳۲۲		۸۶۳ - ۸۶۴
	بهدیم سنگهه	

۱۹۶ -	راجہ بیربر (	۴۳۵	بیات (طائفہ)
۶۱۸ - ۲۳۶		- ۱۰۶	بیجاپوریہ (طائفہ)
	بیر سنگھ (یا) سرمنگھہ نبیرا	- ۵۶۳ - ۴۸۰ - ۴۰۳ - ۴۰۱	
	راجہ بہریت داس کھ	۵۷۹	
۵۹۳			بیچن سلطان لکڑی ساکن فراء
۲۵۳	بیرم کاج	۷۰۴	
۴۸۱	بیس (طائفہ)		بیدار بخت پسر محمد اعظم
	بیرون خان آوا بن موانگان	۶۷۱ - ۶۴۳	
۶۱	(یا) موانگان		بیرام خان خاندان (شف .
	بیگ اوغلی (یا) بیگ اوغلی		خاندان بیرام خان)
۲۴۲		- ۱۸۲ - ۱۸۱ - ۵۱ - ۵۰	
	بیگ بابای کولالی (یا) کولالی	- ۱۸۸ - ۱۸۷ - ۱۸۴ - ۱۸۳	
۱		- ۲۰۹ - ۲۰۷ - ۲۰۶ - ۱۸۹	
۸۰۴	بیلاجی گانکار	- ۲۵۵ - ۲۲۲ - ۲۲۱ - ۲۱۰	
		- ۲۲۰ - ۲۰۹ - ۲۰۸ - ۲۶۱	
		- ۲۵۷ - ۲۲۳ - ۲۲۲ - ۲۲۳	
	بادشاہزادہ بہار شاہ (شف .	- ۳۳۶ - ۳۸۵ - ۳۷۴ - ۳۷۳	
	بہادر شاہ (	- ۸۱۵ - ۸۱۴ - ۸۱۳ - ۳۰۷	
	۱۲۷ - ۲۷	۹۵۲	
	۱۲۸ - ۶۵۱ - ۶۵۴ - ۹۷۰		
	۶۷۷ - ۶۸۶ - ۶۹۳ - ۶۹۴		بیربر (یا) بیربر (شف .

• حرف پے •

جهان ملقب به فردرس
 اشدیانی و اعلیٰ حضرت و
 صاحب قران ثانی (شف -
 محمد شاه جهان پادشاه)
 - ۲۰ - ۱۹ - ۱۶ - ۱۰ - ۸
 - ۹۲ - ۸۵ - ۲۶ - ۲۲ - ۲۱
 - ۱۶۸ - ۱۶۳ - ۱۲۱ - ۱۱۵
 - ۳۲۱ - ۳۰۲ - ۲۹۶ - ۱۷۱
 - ۳۶۸ - ۳۶۶ - ۳۶۲ - ۳۲۲
 - ۳۸۳ - ۳۷۹ - ۳۷۸ - ۳۷۵
 - ۳۸۷ - ۳۸۶ - ۳۷۵ - ۳۸۴
 - ۳۹۹ - ۳۹۸ - ۳۹۷ - ۳۸۹
 - ۴۳۳ - ۴۲۹ - ۴۲۱ - ۴۱۹
 - ۴۵۲ - ۴۴۵ - ۴۴۲ - ۴۳۸
 - ۴۸۱ - ۴۷۲ - ۴۶۹ - ۴۵۳
 - ۴۹۰ - ۴۸۶ - ۴۸۳ - ۴۸۲
 - ۵۱۲ - ۴۹۷ - ۴۹۴ - ۴۹۳
 - ۵۱۹ - ۵۱۸ - ۵۱۶ - ۵۱۵
 - ۵۲۶ - ۵۲۵ - ۵۲۳ - ۵۲۰
 - ۵۲۷ - ۵۲۶ - ۵۲۹ - ۵۲۷

- ۷۸۰ - ۷۶۶ - ۷۰۹ - ۶۹۸
 .. ۸۳۳ - ۷۹۲ - ۷۸۱
 پادشاهزاده دارا شکوه (یا)
 محمد دارا شکوه (شف -
 محمد دارا شکوه)
 - ۱۰۱ - ۹۸ - ۹۷ - ۲۸ - ۲۷
 - ۱۵۴ - ۱۵۳ - ۱۰۴ - ۱۰۳
 - ۲۷۴ - ۲۷۰ - ۱۵۷ - ۱۵۵
 - ۴۹۴ - ۴۹۲ - ۴۹۱ - ۴۸۸
 - ۵۱۰ - ۵۰۹ - ۵۰۴ - ۵۰۳
 - ۵۲۶ - ۵۲۳ - ۵۱۹ - ۵۱۱
 - ۵۶۰ - ۵۵۸ - ۵۳۷ - ۵۳۶
 - ۵۷۲ - ۵۶۸ - ۵۶۷ - ۵۶۱
 - ۵۸۴ - ۵۸۱ - ۵۷۵ - ۵۷۴
 - ۶۰۰ - ۵۹۹ - ۵۹۷ - ۵۸۵
 - ۸۲۶ - ۸۲۳ - ۶۲۲ - ۶۰۱
 - ۹۴۴ - ۹۳۸ - ۸۳۱ - ۸۲۷
 ۹۶۹
 پادشاهزاده شاه جهان (یا)
 پادشاهزاده ولیعهد شاه

(شف محمد اعظم شاه)

- ۱۱۳ - ۳۸ - ۳۲ - ۳۱

- ۱۳۱ - ۱۲۸ - ۱۱۸ - ۱۱۷

- ۳۶۳ - ۱۷۶ - ۱۷۵ - ۱۷۲

- ۶۳۸ - ۶۲۷ - ۶۳۳ - ۶۳۸

- ۶۵۶ - ۶۵۳ - ۶۵۱ - ۶۳۹

- ۹۶۲ - ۹۶۱ - ۹۵۸ - ۹۵۷

- ۷۰۷ - ۶۹۳ - ۶۷۱ - ۶۶۹

- ۷۷۹ - ۷۶۶ - ۷۵۶ - ۷۱۸

- ۸۳۲ - ۷۹۳ - ۷۸۱ - ۷۸۰

۹۴۵ - ۹۳۹

بادشاهزاده محمد اورنگ زیب

(ملقب به خلدوگان شف -

- ۲۸ - ۲۳ (خلدوگان)

- ۲۴ - ۲۳ - ۲۲ - ۲۰ - ۲۹

- ۹۸ - ۹۶ - ۹۳ - ۸۸ - ۳۷

- ۱۲۲ - ۱۲۱ - ۱۱۸ - ۱۱۵

- ۱۵۲ - ۱۴۰ - ۱۳۱ - ۱۲۳

- ۳۵۲ - ۳۶۲ - ۱۷۲ - ۱۵۳

- ۴۹۸ - ۴۹۳ - ۴۹۳ - ۴۵۵

- ۵۵۸ - ۵۵۷ - ۵۵۵ - ۵۴۳

- ۵۸۳ - ۵۸۳ - ۵۸۱ - ۵۷۹

- ۵۹۹ - ۵۹۷ - ۵۹۲ - ۵۸۷

- ۶۰۶ - ۶۰۵ - ۶۰۱ - ۶۰۰

- ۶۲۶ - ۶۲۵ - ۶۲۰ - ۶۱۳

- ۷۱۷ - ۶۶۳ - ۶۶۳ - ۶۳۶

- ۸۲۷ - ۸۲۳ - ۸۲۱ - ۸۱۸

- ۸۹۶ - ۸۷۵ - ۸۳۷ - ۸۳۰

- ۹۵۷ - ۹۳۱ - ۹۳۳ - ۹۳۳

- ۹۶۳ - ۹۶۳ - ۹۶۰ - ۹۵۸

۹۶۹

بادشاهزاده شاه عالم بهادر

(شف - شاه عالم بهادر)

- ۱۳۷ - ۱۳۶ - ۱۳۱ - ۱۲۲

- ۴۴۸ - ۴۳۷ - ۱۷۵ - ۱۳۸

- ۶۶۰ - ۶۵۷ - ۶۲۹ - ۳۵۱

- ۸۰۸ - ۷۷۶ - ۶۶۶ - ۶۶۲

- ۸۶۸ - ۸۶۶ - ۸۶۰ - ۸۳۹

۸۷۶ - ۸۷۵

بادشاهزاده محمد اعظم شاه

- ۷۵۴ - ۷۵۱ - ۷۴۷ - ۷۱۸	- ۵۰۴ - ۵۰۲ - ۵۰۱ - ۴۹۸
- ۷۷۷ - ۷۶۶ - ۷۶۵ - ۷۵۹	- ۵۱۱ - ۵۱۰ - ۵۰۹ - ۵۰۶
- ۸۰۱ - ۷۹۴ - ۷۸۰ - ۷۷۹	- ۵۲۱ - ۵۱۹ - ۵۱۷ - ۵۱۵
- ۸۲۷ - ۸۲۶ - ۸۲۰ - ۸۰۶	- ۵۲۷ - ۵۲۶ - ۵۲۴ - ۵۲۲
- ۸۳۸ - ۸۳۵ - ۸۳۱ - ۸۳۰	- ۵۳۶ - ۵۳۲ - ۵۳۱ - ۵۲۹
- ۸۷۶ - ۸۷۵ - ۸۴۲ - ۸۳۹	- ۵۶۷ - ۵۶۶ - ۵۵۸ - ۵۵۶
- ۹۳۷ - ۹۱۶ - ۸۹۳ - ۸۸۱	- ۵۷۵ - ۵۷۳ - ۵۷۲ - ۵۷۳
- ۹۳۶ - ۹۳۵ - ۹۳۲ - ۹۳۱	- ۵۸۸ - ۵۸۵ - ۵۸۴ - ۵۸۱
- ۹۵۱ - ۹۴۹ - ۹۴۸ - ۹۴۷	- ۶۰۰ - ۵۹۷ - ۵۹۴ - ۵۹۳
۹۷۱ - ۹۶۷	- ۶۱۰ - ۶۰۶ - ۶۰۵ - ۶۰۱
بادشاہزادہ محمد رفیع الشان	- ۶۲۱ - ۶۲۰ - ۶۱۴ - ۶۱۳
۹۷۲	- ۶۳۶ - ۶۲۶ - ۶۲۴ - ۶۲۳
بادشاہزادہ محمد سلطان (شف)	- ۶۴۴ - ۶۴۳ - ۶۳۹ - ۶۳۷
شاہزادہ محمد سلطان (	- ۶۵۴ - ۶۵۳ - ۶۵۱ - ۶۵۰
- ۵۴۰ - ۵۳۹ - ۵۰۴ - ۴۹۴	- ۶۶۶ - ۶۶۲ - ۶۶۰ - ۶۵۷
۹۴۳ - ۸۲۵ - ۵۴۲ - ۵۴۱	- ۶۷۴ - ۶۷۰ - ۶۶۹ - ۶۶۸
بادشاہزادہ محمد شجاع دومین	- ۶۸۶ - ۶۸۳ - ۶۸۲ - ۶۷۸
خلف سلطنت (شف	- ۶۹۲ - ۶۹۱ - ۶۸۹ - ۶۸۷
- ۷۰۲ - ۶۹۸ - ۶۹۵ - ۶۹۳	- ۷۰۲ - ۶۹۸ - ۶۹۵ - ۶۹۳
- ۴۳۹ - ۴۰۴ - ۳۸۴ - ۸۵	- ۷۱۵ - ۷۱۳ - ۷۱۱ - ۷۰۹

۷۱۰	تقرب خان شیرازی	۲۶	..	..
	تلمسی بائی (زن یکی از سرداران	۴۸۹	۳۶۳ - ۱۲۰	تربیت خان
۴۶۳	.. (مرده)	۴۸۹		تربیت خان ایلچی
	تودرمل (شف - راجه تودرمل)	۳۶۴		تربیت خان بخشی
- ۲۰۶ - ۱۹۷ - ۷۰ - ۵۳		- ۴۳		تربیت خان میرآتش
- ۲۳۰ - ۲۲۸ - ۲۲۵ - ۲۱۸		۶۵۲	..	..
۹۵۶ - ۹۳۰ - ۴۹۷ - ۲۴۶		۳۰۲		ترخان صاحبقرانی
۶۵	توران شاه ..	- ۲۴۶ - ۲۲۴		تورسون خان
۱۰۱	توراندان (طائفه) ..	۲۵۰	..	..
	توغلقتمور (یا) تغلق تیمور امیر	۹۲۸		تورسون محمد خان
	لولاجی (یا) لولاجی ۳۰۳	۲۱۵		توقوه خان کلان
	تهرردی (یا) نهمردی ۳۱۱	۴۹۳	..	ترکان (قوم)
	تهور دل خان برادر رحمت	۴۳۶	..	ترکبان
۷۸۳	.. خان	۴۷۵	..	تغلق شاه
- ۵۷	تیموری (خاندان)	۶۱	..	تغلقمور خان
۱۲۷				تقتمش خان (یا) تقتمش
				خان (یا) تقمش خان
		۳۰۲	..	..
	ثناء الله خان فوجدار سیکاکول	- ۶۲۵		تقرب خان حکیم دآرد
۷۴۶	نپیره عطاء الله خان	۶۲۶	..	..

• حرف ثاء •

۳۵۴ .. جان قليچ	• حرف چهم •
۲۰ - ۱۹ - جان نثار خان	چاچو (يا) چاچو ۱۷۵ - ۹۹۷
۴۹۳ - ۱۶۹ - ۴۷ ..	چادر داس ديوان بيونات ۴۸۲
۱۴۳ .. جانوتهه	چادر راي ۱۶۵ - ۳۹۰ - ۴۴۳
۹۰۱ .. جانوجي، بنالکر	چام صلاح الدين .. ۳۰۶
جانوجي پسر رگهوجي بهونجه	چام فيروز .. ۳۰۶
مکامدار برار ۸۶۹ -	چام نظام الدين مشهـ—وربه
۹۲۴ - ۹۰۰ ..	چام ندا ۳۰۵ - ۳۰۶
۳۵۴ .. جاني بيگ	چان بابا .. ۳۰۸ - ۳۸۵
جاني بيگ حاکم سنده ۳۸۵	چاندهاز خان .. ۸۹۱
جاني فرطاني (قوم) ۶۹	چاندهاز خان خورشکي برادر زاده
۲۱۰ - ۲۰۸ جباري	د خویش رحمت خان
۱۹۴ جههار خان حبشي	متهور خان بهادر خورشکي
جههار سنگه، بنديله (يا)	۷۹۲ - ۱۲۶
جهـ—ار سنگه بونديله	جان بهار خان بهادر ۹۵۲
۲۰ - ۸۸ - ۱۵۲ - ۲۲۲ -	جان بهار خان پسر سيد محمد
۲۴۵ - ۴۵۴ - ۴۶۱ - ۸۱۷ -	۴۱۳
۹۴۲	جان بهـ—ار خان فوجدار پير
جهونک رانهور ۱۰۳ - ۵۰۴	۳۹۱
۹۴۷ - ۸۱۸ - ۵۰۴ ..	

۷۴۲	جگدیورار جادون	جعفر بیگ قلعه دار کالنه
۲۳۵	... جگمال	۳۲۰
	جلال الدین پھر ملک محمود	جعفر پھر ہوشدار خان پیر
۴۳۵		۹۴۵ .. ہوشدار
۳۶۳	... جلال الدین خان	جعفر خان ۱۵۹ - ۱۶۰ -
	جلال الدین خلجی والی دہلی	۵۹۴
۹۱۲ - ۹۱۱		جعفر خان المخاطب بہ مرشد
۲۱۰	جلال الدین سور	قبا خان مصمی بہ محمود
۲۳۱	جلال الدین محمد اکبر	۷۵۳ ہادی صوبہ دار بنگلہ
۷۴۴	جلال الدین محمود خان	۷۵۴
۷۸۰	... جلال خان افغان	۸۳۰ جعفر خان صوبہ دار لاہور
۶۴۰	... جمال چیاہ	۸۲۷ جعفر خان صوبہ دار مالوہ
۸۳۸	... جمدة الک	۶۱۶ جعفر خان وزیر اعظم
	جمدة الملکی جعفر خان ناظم	جعفر علی خان خراسانی
- ۸۳۰	صوبہ دار الخلفہ	۵۰۶
۸۳۲		۷۵۲ جگت سبہ ساہو
۱۹۱	... جہان خان	جگت سنگھ پسر مکند سنگھ
۴۳۹	... جمشید	۵۱۰
۲۹۱	جمشید خان شیرازی	جگت سنگھ پور راجہ مانسنگھ
- ۱۲۳	جملة الملك اسد خان	۴۳۷

۱۹ - ۲۱ - ۶۶ - ۷۹ - ۸۸ -	۶۶۹
۹۰ - ۹۵ - ۱۹۹ - ۲۹۹ -	جملة الملك احمد الله خان
۲۲۵ - ۲۲۷ - ۲۲۳ - ۳۲۱ -	(۲) جملة الملكي (۲)
۳۴۶ - ۳۴۹ - ۳۵۰ - ۳۵۵ -	عمدة الملكي ۲۸ -
۳۵۷ - ۳۵۹ - ۳۶۱ - ۳۶۵ -	۵۷۴ - ۱۷۱
۳۷۰ - ۳۷۳ - ۳۷۲ - ۳۷۸ -	جنت اشيايي (یعنی نصير الدين
۳۸۰ - ۳۸۳ - ۳۸۷ - ۳۸۸ -	محمد همايون بادشاه)
۳۹۶ - ۳۹۹ - ۴۱۱ - ۴۱۵ -	۱ - ۴۸ - ۴۹ - ۵۲ - ۵۴ -
۴۲۹ - ۴۳۱ - ۴۳۸ - ۴۳۸ -	۶۰ - ۶۲ - ۸۹ - ۱۸۰ -
۴۵۱ - ۴۵۲ - ۴۶۵ - ۴۷۷ -	۱۸۱ - ۱۸۶ - ۱۸۷ - ۱۹۰ -
۴۷۹ - ۴۸۳ - ۴۸۶ - ۴۸۷ -	۱۹۲ - ۱۹۹ - ۲۰۰ - ۲۰۲ -
۴۸۸ - ۴۹۰ - ۴۹۲ - ۵۵۲ -	۲۰۳ - ۲۰۵ - ۲۰۷ - ۲۱۱ -
۵۸۷ - ۵۸۹ - ۸۱۶ - ۸۱۷ - ۸۱۸ -	۲۱۶ - ۲۳۱ - ۲۳۳ - ۲۳۴ -
۸۲۱ - ۸۲۹ - ۹۳۴ - ...	۲۳۸ - ۲۲۹ - ۲۵۲ - ۲۵۵ -
۲۷۸ ... جنيد کراني	۲۶۸ - ۲۷۷ - ۲۹۲ - ۳۰۷ -
جوان علي خان پسر محمد	۳۲۴ - ۳۷۵ - ۳۷۵ - ۳۸۸ -
۶۹۱ ... مراد خان	۸۱۳
جواهر سنگهه جاني پسر	جنت مکنئي (یعنی نورالدين
سوزجمل (يا) سوزجمل	محمد جرانگير بادشاه
۸۶۹ ... جات	۸ - ۱۲ - ۱۳ - ۱۵ - ۱۸ -

۴۲۰	چوگس (قوم)	- ۱۷۵	جہاندار شاہ معزالدین
۲۹۹	چغتآ ...	- ۶۷۷ - ۶۰۶ - ۱۷۸ - ۱۷۷	
۶۱	چغتائی خان ...	- ۷۲۰ - ۷۱۹ - ۷۱۱ - ۷۰۹	
۸۷۰	چذاول ...	- ۷۸۲ - ۷۵۲ - ۷۳۲ - ۷۳۱	
۶۱	چنگز خان قتلغ	۸۷۶ - ۸۰۲	
- ۱۹۴ - ۱۹۳	چنگیز خان		جہان شاہ بن شاہ عالم بادشاہ
۲۶۳ - ۲۵۹ - ۲۳۷	...	۱۳۷ - ۱۳۶	...
	چنگیز خان قشلیق و باتا (یا)	- ۱۹۹	جہانگیر بادشاہ
۳۰۲	قشلق و بانا	۸۲۸ - ۲۸۰ - ۳۲۴	...
۶	چنگیز مخاطب بمذکور خان		جہیلہ رام (یا) چیاہ رام ناگر
۱۸۰	چوسا (یا) جوسا ...	۱۷۸	...
	چی دہج سنگھ (یا) جی	۱۴۴	...
	دہج سنگھ زمیندار اشام	- ۷۷۳	جی آبا سذدھ
	ملقب بہ سرکی (یا)	۸۸۹ - ۸۸۸ - ۸۸۶	...
۵۴۵ - ۵۴۴	سرگی (اجہ)	- ۱۰۷	جی سنگھ سونئی
	چین قلیچ خان (خطاب نواب	۱۳۶	...
	نظام الملک آصف خان)		
۸۳۸	...		
	چہن قلیچ خان (کہ اول	۱۴۴	چترنیہ (یا) جہترنیہ
	عبدالرحیم خان ابن خطاب	۳۸۶	...

• حرف چے •

حامد الله خان پسر مبارز خان	یافته بود بعده مخاطب به
عماد الماک خواجه محمد	نصیر الدوله ملازم جنگ
۷۴۶	۸۲۵ ... (شد)
حامد خان ذاب صوبه دار	
گجرات و اردبه عم نواب	
۸۰۳ - ...	
۸۷۸ - ۸۰۴	
۹۶۲ حبشیان (قوم)	
م حبشیان عنبری	
۲۷۹ حبیب علی خان	
۵۶۲ حاج بن یوسف	
حجة الاسلام امام محمد غزالی	
۹۰۵	
هرز الله خان بهادر صوبه دار	
۸۰۰ ... ناندیر	
هرز الله خان نیرا سعد الله	
۷۲۶ خان	
حسام الدوله مهرزا شاه نواز	
۹۹۳ - ۹۳ خان صفوی	
۹۳۱ حسام الدین خان	
	• حرف ها •
	حاتم بیگ کفایت خان ۵۰۶
	حاجی احمد سعید خان ۱۷۲
	حاجی بیگم ۶۰ - ۲۴۰
	حاجی خان غلام شیر خان
	انغان ۲۰۷ - ۵۰
	حاجی شفیع امفزاری ۷۵۱
	حاجی شفیع خان ۹۳۵
	حاجی شکرالله تبریزی ۷۵۴
	حاجی عبدالله خراسانی دیوان
	صوبه ابرار ۷۵۱
	حاجی محمد ... ۷۵۵
	حاجی محمد خان سیستانی
	۵۵
	حاجی محمد علی خان ۶۶۳
	حافظ محمد امین خان ۶۲۰

۷۰۶		۳۳۴ - ۳۳۱ - ۳۳۰	حسن
- ۵۱۳	حسین بیگ خان	- ۷۶	حسن بیگ بدخشی
۸۳۳		۷۷	...
۳۱۶	حسین بیگ شیخ عمری	۴۳۶	حسن پسر دستم میرزا
۴	حسین پسر نظام شاه	۴۸۵	حسن خان
۴۳۰ - ۱۲۷	حسین خان		حسن خان پسر فخرالملک
۹۵۷	حسین خان تکرده	۹۶۳	...
۹۵۶	حسین خان چک	۵۸۵	حسن خان خورشکی
۲۴۶	حسین خان شاملو	۱۲۰	حسن علی
	حسینی خان پسر علی مردان	- ۱۳۲ - ۱۳۱	حسن علی خان
۷۴۲	حیدر آبادی	۹۰۹ - ۱۷۶ - ۱۳۴ - ۱۳۳	حسن علی خان بهادر عالمگیر
	حسین خان پسر قطب الدین	۹۳۲	شاهی
۱۲۷	خان خورشکی		حسن جلای خان (خطاب
	حسین دروست خان عرف چندا	۷۰۴	محمود غلزی)
	(یا) نواب چندا صاحب		حسن یار خان پسر محمد یار
	از رُسای نوابت آرکات	۷۱۰ - ۷۰۹	خان
۸۶۲ - ۸۶۱		۳۳۴ - ۳۳۰	حسین
۷۷۷	حسین زئی (قوم)	۳۵۹	حسین بیگ بدخشی
	حسین علی خان امیر الامرا		حسین برادر محمود غلزی
	موبندار ارزنگاداد ۱۳۱ :		

۲۷۲	... حیدر علی	۴۳۵	ہمزہ بیگ لہ
	حیدر علی خان تعلقہ دار	۴۵	حمید الدین خان
۸۷۲	سری رنگ پٹن :		حمید الدین خان مخاطب بہ
۱۹۰	حیدر قاسم کوہر		خانہ زاد خان پسر می-رزا
- ۱۲۹	حیدر قلی خان	۵۱۹	ابوسعید ...
۸۳۵ - ۷۶۷			حمید خان حبشی غلام
	حیدر قلی خان خ-واسانی	۹۵۹	نظام شاہ ...
۵۶۶	دیوان دکن		حمید خان حبشی رکیل
	حیدر قلی خان میر آتش	۴	المطلنة ...
	(شف - صغالدولہ) ۱۳۸ -	۲۸	حوری خانم ...
۷۴۹		۸۳۱	حیات خان ...
	حیدر قلی خان ناظم گجرات		حیات مخاطب بزبردسوی خان
۸۴۲		۲۵	برادر فتح جنگ خان
۸۶۱	حیدر قلی دیوان دکن	۹۵۵	حیدر ...
۳۰۱ - ۳۰۰	حیدر میرزا	۷۵۲	حیدر بیگ ...
			حیدر جنگ کار پرداز اسد جنگ
		۸۶۹	
	خاقان زمان یعنی شاہ عالم		حیدر جنگ مدار المہام
۲۹۱	... بادشاہ		موسیٰ بہرہی سوگرہ نصارا
- ۳۵۹ - ۲۳۲ - ۵۹	خان اعظم	۹۰۵ - ۹۰۴	

• حرف خا •

(مآثر الامراء) (۳۵) (فهرست جلد سوم)

۲۰ - ۷۸ - ۱۵۴ - ۱۶۵ -	۹۵۷ - ۹۳۱
۳۲۲ - ۳۷۸ - ۳۹۹ - ۴۰۸ -	۹۵۲ خان اعظم اتگه
۴۲۰ - ۴۵۳ - ۵۰۰ - ۵۶۹ -	خان اعظم کورگه (یا) میرزا کورگه
۸۱۷ - ۹۶۰	۹۲۸ - ۲۹۵ - ۲۵۸
خانخانان النظام الدوله ۸۹۳	۲۱۸ خان بالي خان
خانخانان بهادر شاهي ۷۴۳	- ۲۷۳ - ۳۹۱ خانجهان
خانخانان بهرام خان (شف -	۶۳۰
بهرام خان خالخانان)	خانجهان اعزالدوله بهادر
۵۰ - ۵۱ - ۱۸۱ - ۱۸۲ -	(شف) بهادر خان
۱۸۳ - ۱۸۴ - ۱۸۷ - ۱۸۸ -	۹۵۱ محمد محسن
۱۸۹ - ۲۰۹ - ۲۰۷ - ۲۰۹ -	- ۲۶۴ ۱۰۶ خانجهان بهادر
۲۱۰ - ۲۲۱ - ۲۲۲ - ۲۵۵ -	۶۸۴ - ۶۲۴
۲۹۱ - ۳۰۸ - ۳۰۹ - ۳۲۰ -	خانجهان بهادر شایسته خان
۳۲۳ - ۳۲۲ - ۳۲۳ - ۳۵۷ -	۶۰۱
۳۷۳ - ۳۷۴ - ۳۸۵ - ۳۳۶ -	خان جهان بهادر کورگه شایسته
۳۳۷ - ۸۱۲ - ۸۱۳ - ۸۱۵ -	- ۹۵۰ - ۹۳۹ - ۶۲۹ - ۳۴
۹۵۲	۹۶۷
خانخانان منعم بیگ ۵۲ -	۲۲۵ خان جهان صوبه دار بنگاله
۵۵ - ۲۰۳ - ۸۰۹ - ۹۲۸ -	خانجهان لودي ناظم دکن (۴)
خانخانان منعم خان ۱۹۱ -	۱۹ - صاحب صوبه دکن

۲۲۷ - ۳۷۹ - ۳۸۵ - ۴۴۳	۲۰۶ - ۲۰۸ - ۶۵۱ - ۶۶۰
۴۴۴ - ۵۷۰ - ۵۹۰ - ۶۲۳	۶۷۳ - ۶۷۴ - ۶۷۵ - ۶۷۶
۶۷۱ - ۷۵۰ - ۹۲۹ - ۹۶۱	خانخانان میرزا عبدالرحیم کوکہ
خان زمان امانی پسر	۸ - ۳۲۳ - ۳۵۴ - ۳۶۰
مہابت خان خانخانان	۹۵۸
۳۹۹ - ۴۰۰ - ۴۰۱ - ۴۰۲	خانہ دران بہادر (خدای نواب
۴۰۴ - ۴۰۷ - ۴۰۹ - ۵۲۰	نظام الملک آصف جاہ
خان زمان برج علی ۱۸۶	صوبہ دار اردھہ و فوجدار
خان زمان پسر منع م خان	لکھنؤ ۷۱ - ۸۵ - ۸۶
خانخانان ۷۵۶	۸۸ - ۱۲۳ - ۱۶۳ - ۴۰۵
خان زمان شیبانی ۱۴۶	۴۴۴ - ۴۴۵ - ۴۵۴ - ۴۵۵
... ۱۸۶ - ۲۰۵ - ۲۹۴	۴۸۰ - ۵۷۲ - ۵۷۰ - ۷۴۷
خان زمان شیخ نظام ۶۵۴	۸۹۳ - ۹۴۲
خان زمان کورم خان بن	خان دران خواجہ حمین ۷۸۱
خانخانان بہادر شاہی	خان دران صوبہ دار پورہاندور
۷۴۴	۴۵۴
خانم خانم ... ۳۳۹	خان دران نصرت جنگ ۴۹۰
خان عالم .. ۴۸۲	۵۸۸ - ۴۹۱
خان فیروز جنگ ناظم م۔ و ب۔	خان زمان ۵۵ - ۸۵ - ۱۵۴
گجرات (اول بھطاب	۱۸۶ - ۱۹۳ - ۲۰۰ - ۴۰۱

خانہ زاد خان پسر صغیر خان	شہاب الدین خان د ثانیاً
خانخانان .. ۶۷۷	بخطاب غازی الدین خان
خانہ زاد خان خان زمان ۲۸۷ -	بہادر فیروز جنگ مخاطب
۴۴۲	شده (۴۰ - ۴۱ - ۱۷۴ -
خدا بنده پسر قریش سلطان	۵۰۶ - ۶۷۸ - ۶۸۰ - ۷۲۱ -
۶۲	۷۶۵ - ۷۶۹ ...
خدا بنده خان .. ۲۹	خان کلان ۱۳۷ - ۲۱۳ -
خدا داد برلاس .. ۲۲۵	... ۲۰۴ - ۲۱۵ - ۲۵۷
خدا داد خان بہادر ملائی	خان محمد خان ۵۹۱
رحمت خان و پسر الہ دین	خان میرزا پسر سلطان محمود
خان .. ۷۸۱	میرزا ... ۲۶۵
خداوند خان .. ۹۵۸	خانم (اہلیہ صہابت خان) ۳۰۷
خداوند خان حبیبی ۲۹۱ -	خانم سلطان ... ۱۹۸
۳۵۶	خانہ زاد خان ۱۲۴ - ۱۲۵ -
خداوار خان بہائی ۳۱۲	.. ۱۷۴ - ۳۶۶
خدمت خان .. ۳۳	خانہ زاد خان پسر کلان
خرم بیگم مشہور بہ دلی نعمت	مبارز الملک مرہند خان
۲۶۹ - ۲۷۱ - ۲۷۲ - ۳۲۹	بہادر دلدار جنگ میر محمد
خسرو .. ۲۱	رابع .. ۸۰۵
خسرو خان چوکس ۳۲۶ -	

(فهرست جلد میوم) (۳۸) (مآثر الامرا)

- ۵۸۸ - ۵۹۴ - ۶۰۱ - ۶۰۵	۳۸۶ - ۴۸۵ - ۴۲۸ - ۴۴۷
- ۶۰۶ - ۶۲۳ - ۶۲۴ - ۶۲۶	۵۰۶ .. خمر زمان
- ۶۳۶ - ۶۳۷ - ۶۳۹ - ۶۴۳	خمر سلطان بن نذر محمد
- ۶۴۴ - ۶۵۰ - ۶۵۱ - ۶۵۳	۶۳۶ .. خان
- ۶۵۴ - ۶۵۷ - ۶۶۰ - ۶۶۲	۲۶۵ .. خمر شاه
- ۶۶۶ - ۶۶۸ - ۶۶۹ - ۶۷۰	۲۸۷ .. خمر قزوینی
- ۶۷۴ - ۶۷۸ - ۶۸۲ - ۶۸۶	۸۸ خمر دلی اوزبک
- ۶۹۱ - ۶۹۲ - ۶۹۳ - ۶۹۸	- ۶۲۹ .. خضر خان پندی
- ۷۰۲ - ۷۰۹ - ۷۱۱ - ۷۱۳	۸۶۳ - ۸۶۰
- ۷۱۵ - ۷۱۸ - ۷۳۷ - ۷۵۱	۶۱ خضر خواجه خان
- ۷۵۶ - ۷۵۹ - ۷۶۵ - ۷۶۶	۳۰۲ خضر خواجه میر خداداد
- ۷۷۹ - ۷۸۰ - ۷۹۴ - ۸۰۱	خلد مکان (یعنی محمد
- ۸۰۶ - ۸۲۶ - ۸۳۵ - ۸۳۸	اردنگ زیب عالمگیر بادشاه -
- ۸۳۹ - ۸۴۲ - ۸۷۵ - ۸۷۶	شف محمد اردنگ زیب
- ۸۸۱ - ۸۹۳ - ۹۱۶ - ۹۴۵	- ۲۹ - ۳۲ (بادشاه)
- ۹۴۶ - ۹۴۷ - ۹۴۸ - ۹۴۹	- ۳۳ - ۳۴ - ۴۷ - ۱۱۸
- ۹۵۱ - ۹۶۷ - ۹۷۱ ..	- ۱۲۱ - ۱۲۲ - ۱۲۳ - ۱۳۱
خلد منزل (یعنی قطب الدین	- ۱۴۰ - ۴۹۸ - ۴۹۹ - ۵۰۶
محمد معظم شاه عالم	- ۵۲۳ - ۵۲۴ - ۵۲۷ - ۵۲۹
مخاطب به پادشاه)	- ۵۵۸ - ۵۶۶ - ۵۷۵ - ۵۸۵

۱۵۵ - ۴۷۲ - ۴۷۹ - ۵۷۵	۳۲ - ۳۷ - ۴۷ - ۱۲۱ -
خلیل الله خان پلنگ حملہ	۱۲۷ - ۱۲۸ - ۱۷۷ - ۵۰۷ -
خطاب مہابت خان	۹۰۷ - ۶۴۳ - ۶۵۱ - ۶۵۲ -
ہیدر آبادی ۶۲۸ -	۹۵۴ - ۶۶۲ - ۶۵۸ - ۶۶۶ -
۶۴۹ - ۶۳۱ - ۶۲۹ ..	۶۷۰ - ۶۷۲ - ۶۷۷ - ۶۸۰ -
خلیل الله خان میر بخش	۶۸۶ - ۶۹۳ - ۶۹۴ - ۶۹۸ -
۸۲۹ - ۸۲۸ - ۵۹۰ - ۵۹۷	۷۰۲ - ۷۰۹ - ۷۳۰ - ۷۵۶ -
خلیل الله خان میر تورک ۴۲۱	۷۵۷ - ۷۶۶ - ۷۸۰ - ۷۸۱ -
خلیل الله ولد میر میران ۴۹۶	۷۹۲ - ۷۹۳ - ۷۹۴ - ۸۰۲ -
خنجر خان داماد قلیچ خان	۸۰۵ - ۸۲۳ - ۸۲۵ - ۹۵۱ -
۴۹۳ - ۹۴	۴۷۰ خلیفہ عباسیہ
۴۷۳ خواجه اقا خان	۱۰۹ خلیفہ امد اللہ
- ۴۸۸ خواجه ابوالحسن	خلیفہ سید علی مظاہب بہ
۴۲۹	خلیفہ سلطان وزیر اعظم
- ۷۲ خواجه ابوالحسن تربتی	ایران خلف میر رفیع الدین
۵۹۹ - ۴۷۲ - ۱۶۶ ..	محمد ۱۰۹ - ۱۱۰ -
خواجه احمد مظاہب بہ	۱۱۱ - ۹۴۱ - ۹۴۳ - ۹۷۷ -
شہادت خان پسر کلان	۶۸۰ - ۶۷۸
ہارز خان عماد الملک	۱۱۷ .. خلیفہ میر
- ۷۴۴ خواجه محمد	خلیل الله خان ۱۰۰ - ۱۰۱ -

۲۲۴ - ۲۲۵ - ۳۱۹ ..	۷۴۵
خواجہ شمس الدین صاحب	خواجہ اسد خان پسر مبارز خان
دیوان .. ۷۸	ناظم ہیدر آباد ۶۵۳
خواجہ عامر مخاطب بہ	خواجہ باقی باللہ سمر قندی
امیر الامرا مصفا الدولہ	۳۲۳۰
خاندوران ۸۸۰ - ۸۸۳ -	خواجہ بہاء الدین قاضی بلدہ
۸۸۸	سمرقند برادر نواب عابد
خواجہ عبدالباری ۲۳۴	خان .. ۸۴۲
خواجہ عبدالخالق ۲۳۳	خواجہ جہان .. ۳۷۸
خواجہ عبدالخالق خوافی ۳۶۹	خواجہ حسن نقشبندی ۲۱۲ -
خواجہ عبدالرحیم خان ۶۶۲	۲۹۳ - ۴۵۶ - ۴۵۷ - ۴۵۸ -
خواجہ عبدالشہید ۲۳۳	۴۵۹
خواجہ عبدالعلیم (یا)	خواجہ حسین ۱۳۳
عبدالعلیم ۲۳۳	خواجہ حسین علی مخاطب بہ
خواجہ عبداللہ ۷۶۴	خان دروان ۱۳۳
خواجہ عبدالواحد خان خواجہ	خواجہ خازند محمود ۲۳۳
ہمت بہادر مخاطب بہ	خواجہ سہیل خان بیجاپوری
امین الدولہ بہادر سہف	۳۳۲
جنگ نبیرا میرزا ابوالمعالی	خواجہ شاہ منصور وزیر ۲۲۵
۵۵۹	خواجہ شمس الدین نغان خوافی

۱۹۹	..	خواجه ربي	۲۳۳	خواجه عبدالهادي
		خواجه هادي مشهور بخواجه	۱۸۰ - ۳۸	خواجه کلان بيگ
۲۰۵	..	کلان		خواجه کلان مشهور به خواجهان
۳۱۳		خواجهگي حاجي محمد		خواجه پسر بزرگ خواجه
		خواجهگي محمد حسين عم هاشم		ناموالدين عبيدالله احرار
		خان برادر قاسم خان	۲۳۲	(قدس سره)
۹۴۱ - ۶۲		ميربهر	۱۸۶	خواجه محمد سمیع
۱۹۸		خواجهگي فتح الله		خواجه محمد نظام برادر شيخ
۶۹۸ - ۱۵۲		خواص خان		الاسلام خواجه عصام الدين
		خواص خان رکيل مهمات	۲۳۳	
۸۶۳		مکندر عادل شاه	۲۳۳	خواجه محمد يوسف
		خواني خان صاحب تاريخ	۲۸۲	خواجه محمد هروي
۶۸۰		منتخب اللباب	۲۲۱	خواجه مظفر علي
- ۱۰۸		خوبخگي خان	۲۳۳ - ۲۳۵	خواجه معين
۷۷۹ - ۷۷۷	..	..	۲۳۶	
		خير الله خان بحر معز الدوله		خواجه سليم هروي پندر
		حامد خان بهادر ملايت	۲۳۲	نظام الدين بطني
۷۶۸	..	جنگ	۲۵۰	
		خبريست خان عم زندوله خان		خواجه نظام الدين عبدالهادي
۴۰۱	..	..	۲۳۳	

۲۹۷	..	داغ بیگ	•	•	حرف دال
۶۱۴ - ۵۱۷		دانشمند خان			
		دانشمند خان میر بخش	۵۸۹ - ۳۳۵		داراب خان
۱۷۱	..	..			داراب خان پسر صید محمد
۲۲۰	..	داؤد	۴۱۳	..	..
۸۶۴ - ۸۴۱		داؤد خان			دارا شکوه (شف - پادشاهزاده
		داؤد خان پنی نایب صوبه دلاز	- ۲۷ - ۱۷		دارا شکوه)
		دکن پسر خضر خان پنی	- ۱۰۱ - ۹۸ - ۹۷ - ۲۸		
۸۶۱ - ۸۶۰	..	..	- ۱۵۴ - ۱۵۳ - ۱۰۴ - ۱۰۳		
		داؤد خان قریشی صوبه دار	- ۲۷۴ - ۱۷۰ - ۱۵۷ - ۱۵۵		
۵۴۱	..	بهار	- ۴۹۴ - ۴۹۲ - ۴۹۱ - ۳۸۸		
- ۷۵		داؤد خان کرانی	- ۵۱۰ - ۵۰۹ - ۵۰۴ - ۵۰۳		
۲۱۰ - ۲۰۹ - ۲۰۶ - ۱۶۱			- ۵۲۶ - ۵۲۳ - ۵۱۹ - ۵۱۱		
۳۹۴ - ۱۹		دار بخش	- ۵۶۰ - ۵۵۸ - ۵۳۷ - ۵۳۶		
- ۸۹۳ - ۸۶۶		دقنا صیدیه	- ۵۷۲ - ۵۶۸ - ۵۶۷ - ۵۶۱		
۹۱۹ - ۸۹۴	..	..	- ۵۸۴ - ۵۸۱ - ۵۷۵ - ۵۷۳		
۳۴۱	..	دجال	- ۶۰۰ - ۵۹۹ - ۵۹۷ - ۵۸۵		
- ۸۹۱		درانیان (گروه)	- ۸۲۶ - ۸۲۳ - ۶۲۲ - ۶۰۱		
۹۱۹ - ۸۹۴	..	..	- ۹۳۴ - ۹۳۸ - ۸۳۱ - ۸۲۷		
۶۲۳		درجی سنگه هانا	۹۶۹	..	..

(مآثر الامراء) (۳۳) (فهرستی جلد سوم)

۸۰۳	دهرماجی زمیندار	۲۸۸	..	دزیش خضر
۷۳۸	..	۵۷۶ - ۵۳۸	..	دکنیان (گره)
۴۹۵	دیال داس جهاله	۸۶۳	..	..
	دیانی خان لیدرگ امانت خان	۴۲۱	..	دلور خان حبشی
۴۷	..		..	دلور خان خمر خواجه احمد
	دیمل (یا) امل زمیندار		..	خان بن خواجه محمد پاز
۱۰۴	دلاویج جام	۷۳۵	..	خان عماد الملک
۲۹۸	دین محمد سلطان		..	دایمت برادر راجه سرج سنگه
۳۳۵	دیویداس	۴۳۵	..	..
			..	دلیر خان رهیلہ ۱۷۸ - ۱۰۶
			..	۵۴۱ - ۵۵۳ - ۵۸۰ - ۷۳۲
			..	..
۳۱۲	..	۷۳۷	..	..
۳۱۳	..	۶۱	..	دوا خان (یا) ذرا خان
		۸۲۲	..	دوست بیگ منل
		۴۳۴	..	دوستکام پسر معتمد خان
			..	دوست محمد نواس قطب الدین
		۱۰۷	..	خان خورشیدی
		۷۳۲	..	دوست محمد رهیلہ
			..	دھرم راج مرزبان کوه بهوتنس
		۵۳۶	..	..
			..	..

• حرف ذال •

۳۱۲	..	ذانبین
۳۱۳	..	ذبحرہ

• حرف ذال •

		ذوالفقار الدولہ میرزا نجف
۸۰۸	..	خان
		ذوالفقار خان ۴۹۵ - ۶۶۳
		۹۷۴ - ۹۷۷ - ۹۷۹ - ۹۸۶
		۶۸۷ - ۷۱۰ - ۷۱۲ - ۷۳۱

۱۴۹ - ۳۲۷ -	راجہ بامرو	۹۷۱ - ۸۰۲
۵۷۱ - ۹۴۰	..	ذوالفقار خان سوبہ دار دکن
	راجہ برماہوت (برہمنے ساکن	پسر اسد خان وزیر ۸۶۰
	سنکھذیر و مختار کل نواب	ذوالفقار خان نصرت جنگ
۹۲۲ -	امف جاہ ثانی	۱۱۷
۹۲۴		ذوالفقار (نام فیل) ۶۲۵
۲۰۷	راجہ بہارامل کچواہ	
۳۳۱	راجہ بہگوان داس	
۷۰ -	راجہ بہگوننت داس	
۲۸۰ - ۲۷۳	..	
	راجہ بہویت داس کور (یا)	
	بہویت داس (یا) بیتھل	
۵۹۳	.. داس	
	راجہ بہیم پسر رانا امر	
۴۲۹	.. سنگھ	
	راجہ بیتھل داس (یا) بیتھل	
	(یا) بتھل . دیوان اسد	
۸۷۲ - ۴۳۳	.. جنگ	
	راجہ بیروبر (یا) بیروبر (شف	
۹۱۸ - ۲۳۶ - ۱۹۶	بیروبر)	
		• حرف را •
		راتھور (قوم) ۷۵۵ - ۵۹۸
		۹۴۸ - ۷۵۶
		راجپوتانہ (یا) (اچھوتان (قوم)
		۱۵ - ۹۸ - ۲۱۵ - ۳۹۲
		۳۹۳ - ۳۹۴ - ۳۹۵ - ۳۹۶
		۳۹۸ - ۴۰۳ - ۴۰۶ - ۴۰۷
		۴۰۸ - ۴۹۵ - ۵۰۰ - ۵۰۱
		۵۹۱ - ۵۹۹ - ۶۰۱ - ۶۶۳
		۷۷۰ - ۹۷۰
		راجو میان دکنی ۸ - ۷
		راجہ ارچینیہ (یا) ارچینیہ
		(یا) ارچنیہ ۳۸۶

راجہ رام سنگھ پسر میرزا راجہ	۵۵۳ ..	راجہ پدما
جیسنکھ کچواہہ ۵۷۷ -		راجہ تودرمل (شف تودرمل)
۴۰	۵۳ - ۷۰ - ۱۹۷ - ۲۰۶ -	
راجہ راز .. ۸۹۴	۲۳۰ - ۲۲۸ - ۲۲۵ - ۲۰۸	
راجہ راجی سنگھ سیسودیہ ۵۹۱	۲۳۶ - ۲۹۷ - ۹۳۰ - ۹۵۶	
راجہ ران چند ۱۳۵ - ۷۴۷ -	۶۱۵	راجہ جسونت سنگھ
۷۴۸		راجہ جگت سنگھ پسر راجہ پاسو
راجہ رخنگ .. ۵۴۳	۱۷ - ۵۷۱ - ۵۷۲	..
راجہ ساہو .. ۵۰۸	۱۰۷ - ۴۵	راجہ جیسنکھ
راجہ ساہو بہونماہ (شف ساہو	۸۷۹ - ۷۵۷ - ۵۸۲	..
بہونماہ) ۸۵ - ۱۵۴ -	۲۷۷	راجہ چندامن برہمن
۴۰۰ - ۴۰۱ - ۴۰۲ - ۴۰۴ -		راجہ چھبیلہ رام ناگر (یا) چھبیلہ
۴۱۹ - ۴۲۰ - ۴۵۴ - ۴۵۵ -	۷۴۸	رام عم گودھر بہادر
۵۷۰ - ۸۰۶ - ۹۴۲ - ۹۶۱	۶۵۷	راجا رام جات ..
راجہ سری نگر .. ۸۲۲	۷۳	راجہ رام چند ..
راجہ سنہا (یا) سنہاجی	۹۲۱ - ۹۲۰	راجہ رام چندر
بہونماہ (شف سنہا		راجہ رام چندر - مین جادرن
بہونماہ) ۲۲ - ۴۱ -	۸۰۰	
۵۸۸ - ۶۲۹ - ۶۵۴ - ۷۵۹		راجہ رام چند مرزبان لہتہ ۲۰۸
راجہ سورج سنگھ رائہور ۱۵۰ -	۵۵ - ۵۴	راجہ رام ساہ ..

رام داس مخاطب به راجه	۱۵۱ - ۱۵۲ - ۳۳۵
رگه ناتهه داس دیوان مظفر	راجه سرور (شف مور) (جمل)
جنگ ۸۹۷ - ۹۰۰	۳۶۶ - ۸۸۶ - ۸۸۷
۹۰۱	۸۸۹ - ۸۹۱ - ۸۹۳
رام دیو راجه دکن مخاطب به	راجه علی خان ۱۹۸ - ۳۳۳
رای (ایان) ۹۱۱ - ۹۱۲	راجه کچپتی (شف - کچپتی)
۹۱۳ - ۹۱۴ - ۹۱۵	۲۷۹ - ۳۲۵
رام سنگه هادا .. ۵۱۰	راجه گچ سنگه ۱۵۳
رانا ۵۵ - ۸۸ - ۳۸۷	۳۲۲ - ۵۹۹
۳۹۲ - ۳۹۸ - ۴۳۱ - ۶۱۹	راجه گردهر بهادر (یا) (راجه)
۸۱۲ - ۹۳۳	گردهر بهادر (شف - گردهر)
رانا اُدی سنگه زمیندار میوار	بهادر (۷۴۸ - ۷۷۱)
۵۰	۸۷۹
رانا امر سنگه ۱۲۹ - ۱۲	راجه مان ۲۴۷
۳۴۴ - ۴۲۹	راجه مان سنگه کچه - واهه
رانا پرتاب زمیندار میوار	(شف - مان سنگه) ۵۵
رانا پرتاب عرف کیکار (یا) کتکار	۱۴۹ - ۱۵۰ - ۲۹۵ - ۳۲۵
۲۵۸	۳۷۶
رانا سانکا (یا) سانکا ۱۳۵	راجی خان سوبه دار اٹھ آباد
۲۶۵	۱۳۲

(مائرا الامرا) (۳۷) (فهرست جلد سوم)

رای مانسنگه دیوهره	۲۱۵	۳۷۷	..	رانا سیووریہ
رای مکند	۵۱۰	۸۶۸ - ۸۶۹	..	زار بالاجی
رتن پسر کلان مہیس داس		۶۲۴	..	زار بہار سنگھ ہادا
راتھور	۴۴۶	۵۰۱	..	زار دودا چندرات
رتن راتھور	۴۹۵	۱۶۸ - ۴۵۳ - ۴۵۴	..	زار رتن
رتن سنگھ چندرات مخاطب		۵۱۲	..	..
بہ اسلام خان زمیندار رام پورہ			..	زار رتن ہادا مخاطب بہ
..	۷۳۱	۱۶۵ -	..	مربلند رای
رحمان داد خان خروٹگی		۳۶۷ - ۳۶۸ - ۳۸۹ - ۳۹۰	..	..
..	۷۷۸ - ۷۷۹	۹۶۰	..	..
رحمت خان	۷۸۷		..	زار (نہا) پسر انند زار جہونمت
رحمت خان (شف - امیرالامرا		۸۰۶ - ۸۰۷	..	..
حسین علی خان	۱۰۸ -	۵۳۵ - ۵۳۷	..	زار ستر سال
..	۱۵۹	۵۹۱	..	..
رحیم اللہ خان بہادر تمولڈا پرگٹہ		۳۷۳	..	زار مردان
میرنا مضاف ہزار مخاطب		۶۳۱	..	رای ہندرابن
بہ منظور الدولہ متہر چنگ		۱۲۳	..	راسہ درک
پسر محمد غیاث خان		۴۳۰	..	رای سالی درہلای
بہادر	۷۷۰ -	۱۰۴ - ۱۰۵	..	رای سنگھ
..	۷۷۱	۱۹۷	..	..

۷۹۷	..	جماعہ دار	رحیم داد پسر منہور خان بہادر
- ۲۹۸ - ۲۹۷		رستم میرزا	رحمت خان خویشگسی
۲۹۹	..	..	۷۹۱
- ۲۹۸ - ۲۹۷		رستم میرزا	۳۸۲ ..
۲۹۹	..	..	۹۰۵ - ۵۱۰ - ۳۸۲ رستم
		رسول برادر زادہ فتح جنگ	رستم برادر زادہ فتح جنگ
۲۵	..	خان	۲۵ .. خان
۴۰۹	..	رسول مختار	۴۴۶ .. رستم خان
۵۵۴	..	رشید خان	۵۹۱ رستم خان بیجاپوری
		رشید خان انصاری شاہجہانی	۹۹ - ۹۴ رستم خان دکنی
		برادر ہادی داد خان	۸۴۱ - ۸۲۰ - ۱۰۱ ..
۹۴۳ - ۹۴۲ - ۹۴۱ - ۱۴۰		رشید خان برادر انور سیاب خان	رستم خان صاحب صوبہ اندخود
		مرزا جمیری	۸۳
۷۵۲	..	رضوی خان	۹۵ رستم خان فیروز جنگ
۱۲۲	..	رعد انداز خان	رستم زار عمزادہ مانا - ۶۲۹
۵۹۸	..	رعد انداز خان	۶۳۰
۶۳۶	..	رعد انداز خان میرآتش	رستم علی خان برادر شجاعت
		رفیع الدرجات بن رفیع الشان	خان گجراتی ۸۰۴
		بن شاہ عالم بادشاہ (شف	رستم علی خان حاکم ہنددر
		سلطیان رفیع الدرجات)	سورت پسر محمد کاظم

۹۱۹ - ۹۲۱ - ۹۲۲ - ۹۲۳	۱۲۶ - ۷۴۷ - ۸۰۳ - ۸۷۶
۹۲۴ - ۹۲۵ - ۹۲۶ - ۹۲۷	۸۷۷
رگهآته متصدی مهمات	رفيع الشان بن شاه عالم بادشاه
دیوانی .. ۵۲۸	۱۳۶ - ۱۳۸ - ۷۴۹ ..
رگهوجي بهوسله (یا) رگهر	رفيع الدرله ملقب به شاه جهان
بهونسله ۸۶۹ - ۸۷۳	ثاني بن رفيع الشان بن
۹۰۵	شاه عالم بادشاه (شف -
زنبهارمه .. ۸۴۰	شاه جهان ثاني) ۱۳۶ -
روح الله برادر زاده مكرت خان	۷۴۷
۴۷۰	رفيع خان افضل برادرزاده وزير
روح الله بيگ خان (یا) روح الله	خان محمد ظاهر خراسانی
نيكدام خان ۹۳۸ -	۹۴۰
۹۴۹	رکن الدرله ديوان سرکار مير
روح الله خان ۲۸ - ۶۲۴ -	نظام علي احد جنگ ۸۷۴
۶۲۶ - ۶۳۲ - ۶۸۹ - ۹۵۰	رکن الدرله ناظم اردنگ آباد
روح الله خان ثاني ۴۱ -	۸۹۸ - ۹۰۱ - ۹۰۲ ..
۶۶۳	رکبي .. ۳۰۱
روح الله مير بختي ۶۶۱ -	رگهآته رار برادر ابيانی
۸۰۲ - ۹۶۷	الاجبي رار ۸۶۶ - ۸۷۰ -
رز بهانديان (براه) ۹۷۱	۸۷۱ - ۸۷۲ - ۸۷۳ - ۸۹۲

۲۳ - ۲۲ .. زکریا خان	۷۰ .. (دشانیان) قوم
زمان شاه عباس (یا) زمان	روشن اختر - نام محمد شاه
۴۰۹ .. بن العباس	بادشاہ بن جہانشاہ بن شاہ
زمانہ بیگ مہابت خان ۳۸۷ -	عالم بادشاہ (شف - محمد
۳۸۸	شاہ بادشاہ) ۱۳۶ - ۱۳۷
زمانیہ دختر فرخ سیر بادشاہ	(دمیان) قوم) ۸۷
وزرچہ - فردوس آرامگاہ	(رمی خان میر آتش شاہی
۸۸۹	۴۳۹
زوالی پسر مخلص خان ۴۳۰	زوندولہ خان (یا) زندولہ خان
زین الدین علی خان پسر ملا	بیجاپوری .. ۴۰۰ -
۵۶۶ - ۵۶۵ یحییٰ	۴۰۱ - ۴۰۲ - ۴۱۹ - ۴۲۰ -
۵۸ .. زین الدین کذبو	۹۶۵ - ۹۶۱
زینت النساء بیگم همشیر اعیانی	(قوم) ۲۲ ..
محمد اعظم شاہ ۶۶۹	زابلی ہزارہ (قوم) ۶۵
زین خان (یا) زین الدین خان	زال ۳۸۳
کوکہ (یا) کوکلتاش ۳۰۰	زاهد خان کوکہ .. ۲۸
۴۳۶ - ۴۹۰ - ۶۱۸ - ۹۶۹	زبر دست خان رالا شاہی
	۱۶۸ علمی حضرت
	زربخش جنوہ زمیندار پرگنہ
	کرجہاک بند .. ۱۵

• حرف سین •

ساباجی پسر (گھوڑی) ہوسلہ

(مآثر الامراء) (۵۱) (فهرست جلد سوم)

۸۱۲	۸۷۳
۱۰۹ سادات مفاہان (گرزہ)	۵۱۶ - ۱۸۴ سادات (قوم)
۷۹۲ سادات مازندران (طائفہ)	۷۶۶ - ۷۵۸ - ۷۵۷ - ۷۲۴
۱۰۹ سادات مرعشیہ (طائفہ)	۷۹۱ - ۷۸۳
ساترات مشہد مقدس (گرزہ)	سادات امیران مشہر بعدادات
۴۴۱	شہرستان (طائفہ) ۴۳
۴۱۷	سادات بارہہ (طائفہ) ۱۳۱ -
سام میرزا برادر شاہ طہماسپ	۱۷۵ - ۵۴۴ - ۷۱۰ - ۷۱۲ -
۱۸۰۰ .. مقوی	۷۱۳ - ۷۱۵ - ۸۴۱ - ۸۶۴ -
۲۴۴ - ۲۴۳ مامعہ بیگم	۸۷۷
ساہو بہونملہ (شف - راجہ	سادات ہنی مختار (گرزہ)
۸۵ - ساہو بہونسلہ)	۴۰۹
۱۵۴ - ۴۰۲ - ۴۰۱ - ۴۰۰ -	۱۸۶ سادات ترمذ (گرزہ)
۴۰۴ - ۴۱۹ - ۴۲۰ - ۴۵۴ -	سادات حسین بن ہریدی (گرزہ)
۴۵۵ - ۵۷۰ - ۸۰۶ - ۹۴۲ -	۴۹۲ - ۷۴
۹۶۱	۸۳۳ سادات خان ..
سبحان قلی خان والی بلخ	۱۰۹ سادات خلیفہ (گرزہ)
۵۱۸	۴۰ سادات خو (قوم) ..
۵۲۳ .. شکرہ	۲۸۵ سادات (صوبہ) (طائفہ)
۹۰۶ سہ مالار خانخانان	سادات ہنی نژدین (طائفہ)

(فہرست جلد سوم) (۵۲) (مآثر الامرا)

۲۷۹	سری رام	۵۹۸	سید ہامی (طائفہ)
۱۶۸	سزارار خان	۳۲۲	سیر سال (یا) چتر سال
۵۵۷	سزارار خان مشہدی	۷۷۲ - ۷۷۱	سیر سال ہندیلہ
	سعادت اللہ خان فرجدار ناکرتک		سیر سال پسر ریمل (یا) ایمل
۷۳۷		۱۰۴	زمیندار رلایت جام
۵۶۶	سعادت اللہ خان نایتہ	۹۰۶	سدا سیر
۶۸۳ - ۶۸۳	سعادت خان	۸۶۶	سداسیوراد بہار
	سعادت خان قلعه دار کالہ ر	۶۰۰	سربدیو میسوریہ
۹۴۱	تربنگ		سوزگراہ خان چیلہ جلال نام
	سعادت خان ندیرہ زین خان	۱۷۳	
۹۶۸	کوکلتاش	۷۳۱ - ۲۸	سربلند خان
۹۵ - ۹۴	سعد اللہ خان	۹۴۷ - ۷۵۹	
۵۰۹ - ۶۷۲ - ۳۴۶ - ۱۷۱		۲۶۴	سربلند خان میربخشی
۷۲۶ - ۵۴۷ - ۵۲۹		۹۴۸ - ۹۳۶	
	سعد اللہ خان زریہ پسر علی	۶۰۸	سردار خان
۷۷۴	محمد خان زریہ	۷۳۰	سردار خان کوتوال
۸۹۲ - ۷۷۶			سرگی (یا) سرگی (اجہ) لقب
	سعد اللہ خان وزیر اعظم صاحب	۵۵۱	راجہ آشام
	قران ثانی شہجہان بادشاہ	۹۷۱	سرمخت افغان
	و جد مازنی نظام الملک	۲۵۳	سرمخت خان

۲۷۸		۳۸۷	امف جاہ ..
۹۱۲		۲۳۱ - ۱۳۶	سعید خان
۲۶۵		۵۹۰ - ۵۷۱ - ۲۳۶	
۹۶۳		۱۹۵ -	سعید خان چغتہ
۶۲۹		۳۲۵ - ۳۲۴	
	سکندر دہلی (۳ - ۲)	۹۴ -	سعید خان ظفر جنگ
	۱۲۷ - ۱۲۸ - ۶۶۳ - ۷۵۷ -	۵۹۴	
	۸۲۸ - ۸۰۸		سعید محمد خان نائب اردیسہ
	سکندر دہلی (۱ - ۲)	۷۵۵	بہر حاجی محمد
	۸۱۵ - ۲۱۷	۱۹۲	برادرزادہ علی دردی خان
	۲۰۳ - ۶۹		
	۲۶۴	۸۷	سکندر بیگ
	۳۰۵	۲۸۶	سکندر بیگ منشی
	۱۶۹	۹۱۶	سکندر (خاتم طبقہ عادل شامیہ)
	۱۳۵ - ۱۳۴		
	۲۱۱ - ۱۳۸ - ۱۳۷ - ۱۳۶	۲۲۹ - ۲۲۷	سکندر خان اورنگ
	سلطان ابراہیم بہر سلطان	۱۸۷ - ۵۰	سکندر خان بہر والی ہند
	۷۳۹ - ۱۳۸		
	۷۷۱		سکندر درتانی (یا) فرمائی

- ٥١٩ - ٥٢١ - ٥٢٢ - ٥٢٣	سلطان ابو سعيد خان كاشغري
- ٥٢٤ - ٥٢٧ - ٥٢٩ - ٥٣١	.. ٤٨ - ٤٩ - ٥١
- ٥٣٢ - ٥٣٦ - ٥٥٤ - ٥٥٨	سلطان ابو سعيد گورگان ٢٦٣
- ٥٦٤ - ٥٦٧ - ٥٧٥ - ٥٧٢	سلطان احمد ٧٧٩ - ٢٨١
- ٥٧٣ - ٥٨١ - ٥٧٥ - ٥٨٤	سلطان احمد خان المشهور به
- ٥٨٥ - ٥٨٨ - ٥٩٥ - ٥٩٣	بالابچه خان .. ٦١
- ٥٩٧ - ٦٠٥ - ٦٠١ - ٦٠٥	سلطان احمد خلف زئي ١٢٦
- ٦٠٦ - ٦١٠ - ٦١٣ - ٦١٣	سلطان احمد شاه بهمنی دکن
- ٦٢٠ - ٦٢١ - ٦٢٣ - ٦٢٣	٣٣٧ - ٣٣٦
- ٦٢٤ - ٦٢٦ - ٦٢٧ - ٦٣٩	سلطان الهايخ .. ٣٢٤
- ٦٤٣ - ٦٤٣ - ٦٥٥ - ٦٥١	سلطان اردنگ زيب بهادر
- ٦٥٣ - ٦٥٤ - ٦٥٧ - ٦٦٥	(شف - محمد اردنگ
- ٦٦٢ - ٦٦٦ - ٦٦٨ - ٦٦٩	زيب عالمگير شاه) ٢٢ -
- ٦٧٥ - ٦٧٤ - ٦٧٨ - ٦٨٢	٢٨ - ٢٩ - ٣٥ - ٣٢ - ٣٣
- ٦٨٣ - ٦٨٦ - ٦٨٧ - ٦٨٩	٣٣ - ٣٧ - ٨٨ - ٩٤ - ٩٦
- ٦٩١ - ٦٩٢ - ٦٩٣ - ٦٩٥	٩٨ - ١١٥ - ١١٨ - ١٢١
- ٦٩٨ - ٧٠٢ - ٧٠٩ - ٧١١	١٢٢ - ١٢٣ - ١٣١ - ١٤٥
- ٧١٣ - ٧١٥ - ٧١٨ - ٧٣٧	١٥٣ - ١٥٤ - ١٧٢ - ٣٦٢
- ٧٥١ - ٧٥٤ - ٧٥٩ - ٧٦٥	٣٥٣ - ٣٥٥ - ٥٠٦ - ٥٠٩
- ٧٦٦ - ٧٧٧ - ٧٧٩ - ٨٠	٥١٠ - ٥١١ - ٥١٥ - ٥١٧

۴۲۷	سلطان حمزہ میرزا	۷۹۴ - ۸۰۱ - ۸۰۶ - ۸۲۰
	سلطان ہیدر میرزا پسر شاہ	۸۲۶ - ۸۲۷ - ۸۳۰ - ۸۳۱
۴۱۴	طہماسب مغوی	۸۳۵ - ۸۳۸ - ۸۳۹ - ۸۴۲
۳۵۴ - ۷۸	سلطان خرم	۸۷۵ - ۹۳۲ - ۹۳۵ - ۹۳۶
	سلطان خسرو ۸ - ۷۶ - ۳۲۸	۹۳۷ - ۹۳۸ - ۹۴۹ - ۹۵۱
۳۵۹		۹۶۷ - ۹۷۱
	سلطان ارطیس	۲۶۶ ..
	سلطان بایسنقر	۸۷ ..
	سلطان بہادر والی گجرات	
		۲۰۰ - ۲۰۶
	سلطان بیدار بخت	۶۵۸
	سلطان بیگ	۶۶۷ ..
	سلطان پربیز	۱۲ - ۱۹
	..	۱۶۵ - ۳۸۸ - ۳۸۹ - ۳۹۱
		۴۲۸ - ۴۳۸ - ۵۶۸ - ۹۳۳
	سلطان حسین	۳۰۷ ..
	سلطان حسین میرزا	۲۹۶ -
	..	۲۹۷ - ۲۹۹ - ۳۱۱
	سلطان حسین بایقرا	
	(۲) بایقرا	۶۹ - ۱۹۲

٤٧٣	سلطان شمس الدين	٩٦٩	
- ١٩ - ١٥	سلطان شهر يار	-	سلطان رفيع الدرجات (شف -
٣٩٥		- ١٣٦	رفيع الدرجات
	سلطان عبد الله قطب شاه والي	٨٧٧ - ٨٧٦ - ٨٠٣ - ٧٤٧	
٥١٧	حيدر اباد و گولکنده	-	سلطان رفيع الدوله (شف -
- ٥٣٣ - ٥٣٢ - ٥٣١ - ٥٣٠		- ١٣٦	رفيع الدوله)
٦٢١ - ٥٨٨ - ٥٣٣		٧٣٧	
٨٠٢ - ٧٣٦	سلطان عظيم الشان	-	سلطان رفيع الشان (شف -
٣٧٣	سلطان علاء الدين	- ١٣٦	رفيع الشان)
	سلطان علاء الدين برادر زاده ر	٧٤٩ - ١٣٨	
	داماد جلال الدين خلجي		سلطان زين الدين كشميري
٩١٣ - ٩١١	والي دهلي	١٤٤	ملك كد نامي
	سلطان علاء الدين مشهور به	- ١٤٥ - ١٤٣	سلطان مارگ
٣٢٨	همايون شاه ظالم	١٤٧	
	سلطان غياث الدين بلبن	٢٦٦	سلطان سعيد خان
٣٧٣		- ٩٩	سلطان سليمان شكوه
٣٧٥	سلطان فيروز	- ٥٧٣ - ٥١٣ - ١٥٧ - ١٥٥	
٣٦٥	سلطان فيروز خلجي	٥٧٥	
٣٠٥	سلطان فيروز شاه	- ٣٥٥ - ٣٥٣	سلطان شجاع
- ٢٨١	سلطان قطب الدين	٥٧٥ - ٥٧٤ - ٥٧١ - ٥٧٠	

- ۱۸۸ - ۱۸۷ - ۱۸۵ - ۱۸۳	۴۷۳
- ۱۹۹ - ۱۹۵ - ۱۹۴ - ۱۹۳	- ۴۶۳ - ۴۶۴ سلطان محمد
- ۲۰۳ - ۲۰۱ - ۲۰۰ - ۱۹۸	۶۱۳
- ۲۰۸ - ۲۰۷ - ۲۰۵ - ۲۰۴	سلطان محمد اعظم شاه (شف
- ۲۱۷ - ۲۱۵ - ۲۱۱ - ۲۱۰	- ۳۱ محمد اعظم شاه)
- ۲۲۳ - ۲۲۲ - ۲۲۱ - ۲۱۸	- ۱۱۷ - ۱۱۳ - ۳۸ - ۳۲
- ۲۲۴ - ۲۲۱ - ۲۲۸ - ۲۲۷	- ۱۷۳ - ۱۳۱ - ۱۲۸ - ۱۱۸
- ۲۳۲ - ۲۳۱ - ۲۳۷ - ۲۳۵	- ۶۲۸ - ۴۶۳ - ۱۷۶ - ۱۷۵
- ۲۳۹ - ۲۳۶ - ۲۳۵ - ۲۳۴	- ۶۳۹ - ۶۳۸ - ۶۳۷ - ۶۳۳
- ۲۵۵ - ۲۵۴ - ۲۵۱ - ۲۵۰	- ۷۰۷ - ۶۹۳ - ۶۷۱ - ۶۵۱
- ۲۶۱ - ۲۶۰ - ۲۵۹ - ۲۵۶	- ۷۷۹ - ۷۶۶ - ۷۵۶ - ۷۱۸
- ۲۷۴ - ۲۷۳ - ۲۷۱ - ۲۶۳	- ۸۳۲ - ۷۹۳ - ۷۸۱ - ۷۸۰
- ۲۸۵ - ۲۸۳ - ۲۸۰ - ۲۷۶	۹۳۵ - ۹۲۹
- ۲۹۲ - ۲۹۱ - ۲۸۸ - ۲۸۶	سلطان محمد اکبر - ر (شف -
- ۳۰۱ - ۳۰۰ - ۲۹۹ - ۲۹۳	جلال الدین محمد اکبر
- ۳۱۹ - ۳۱۷ - ۳۱۳ - ۳۰۹	- ۲ - ۱ (بادشاه)
- ۳۲۵ - ۳۲۳ - ۳۲۱ - ۳۲۰	- ۵۲ - ۵۱ - ۴۹ - ۱۷ - ۸
- ۳۲۳ - ۳۲۲ - ۳۲۰ - ۳۲۷	- ۶۲ - ۵۹ - ۵۷ - ۵۵ - ۵۳
- ۳۳۹ - ۳۳۸ - ۳۳۶ - ۳۳۲	- ۷۸ - ۷۵ - ۷۳ - ۷۲ - ۷۱
- ۳۵۷ - ۳۵۵ - ۳۵۴ - ۳۵۰	
	- ۱۸۲ - ۱۸۱ - ۱۳۶ - ۹۰

- ۵۳۲ - ۵۳۱ - ۵۲۹ - ۵۲۷
- ۵۴۴ - ۵۵۸ - ۵۵۴ - ۵۳۶
- ۵۷۳ - ۵۷۲ - ۵۷۰ - ۵۶۷
- ۵۸۵ - ۵۸۳ - ۵۸۱ - ۵۷۵
- ۵۹۷ - ۵۹۴ - ۵۹۰ - ۵۸۸
- ۶۰۶ - ۶۰۵ - ۶۰۱ - ۶۰۰
- ۶۲۰ - ۶۱۴ - ۶۱۳ - ۶۱۰
- ۶۲۶ - ۶۲۴ - ۶۲۳ - ۶۲۱
- ۶۳۳ - ۶۳۹ - ۶۳۷ - ۶۲۶
- ۶۵۳ - ۶۵۱ - ۶۵۰ - ۶۴۴
- ۶۶۲ - ۶۶۰ - ۶۵۷ - ۶۵۴
- ۶۷۰ - ۶۶۹ - ۶۶۸ - ۶۶۶
- ۶۸۳ - ۶۸۲ - ۶۷۸ - ۶۷۴
- ۶۹۱ - ۶۸۹ - ۶۸۷ - ۶۸۶
- ۶۹۸ - ۶۹۵ - ۶۹۳ - ۶۹۲
- ۷۱۳ - ۷۱۱ - ۷۰۹ - ۷۰۴
- ۷۵۱ - ۷۴۷ - ۷۱۸ - ۷۱۵
- ۷۶۶ - ۷۶۵ - ۷۵۹ - ۷۵۶
- ۷۹۳ - ۷۸۰ - ۷۷۹ - ۷۷۷
- ۸۲۶ - ۸۲۰ - ۸۰۶ - ۸۰۵

- ۳۷۶ - ۳۶۵ - ۳۶۳ - ۳۵۸
- ۳۵۸ - ۳۵۷ - ۳۰۰ - ۳۷۶
- ۴۷۹ - ۴۶۵ - ۴۶۰ - ۴۵۹
- ۶۰۷ - ۶۱۸ - ۴۹۷ - ۴۸۸
- ۸۱۴ - ۸۰۹ - ۷۵۶ - ۶۵۸
- ۹۱۸ - ۹۰۶ - ۸۱۵ - ۸۱۳
- ۹۵۲ - ۹۳۲ - ۹۲۹ - ۹۲۸
- ۹۵۸ - ۹۵۵ - ۹۵۳ ..

سلطان محمد اورنگ زیب

بہادر (شف - خانہ مکان)

- ۳۲ - ۳۰ - ۲۹ - ۲۸ - ۲۳
- ۹۴ - ۸۸ - ۴۷ - ۳۴ - ۳۳
- ۱۱۸ - ۱۱۵ - ۹۸ - ۹۶
- ۱۳۱ - ۱۲۳ - ۱۲۲ - ۱۲۱
- ۱۷۲ - ۱۵۴ - ۱۵۳ - ۱۳۰
- ۳۹۳ - ۴۵۵ - ۳۵۲ - ۳۶۴
- ۵۰۱ - ۴۹۹ - ۳۹۸ - ۴۶۴
- ۵۰۹ - ۵۰۶ - ۵۰۴ - ۵۰۲
- ۵۱۷ - ۵۱۵ - ۵۱۱ - ۵۱۰
- ۵۵۶ - ۵۲۴ - ۵۲۱ - ۵۴۵

شاهزاده محمد معظم (۳۵ -	۸۲۷ - ۸۳۰ - ۸۳۱ - ۸۳۵
۱۵۹ - ۵۴۸ - ۵۸۱ - ۶۰۲	۸۳۸ - ۸۳۹ - ۸۴۲ - ۸۷۵
۶۰۳ - ۶۱۵ - ۶۶۸ - ۷۸۳	۸۷۹ - ۸۸۱ - ۸۹۳ - ۹۱۶
۷۰۸ - ۷۱۷ - ۷۷۹ - ۹۳۸	۹۳۷ - ۹۴۱ - ۹۴۲ - ۹۴۵
سلطان محمود ۲۴۰ - ۲۴۱	۹۴۶ - ۹۴۷ - ۹۴۸ - ۹۴۹
۲۴۲ - ۲۴۳ - ۲۴۹ - ۲۵۰	۹۵۱ - ۹۶۱ - ۹۷۱ ..
۳۰۴ - ۳۲۶ - ۳۲۷ ..	سلطان محمد بن تغلق شاه
سلطان محمود بیکره ۲۸۱	۳۷۵ - ۵۴۹ - ۹۱۵ ..
سلطان محمد ورد کولکناش	سلطان محمد تغلق ۳۰۵
۲۴۵ - ۳۰۸	سلطان محمد خدا بدهه دارای
سلطان محمود گجراتی ۶۹ -	ایران والد شاهزاده عباس
۱۹۳ - ۳۰۶ ..	میرزا ۲۹۷ - ۳۲۳
سلطان محمود لنگه ۳۰۷	۳۲۳ - ۳۲۶ - ۳۲۷ - ۳۳۴
سلطان مراد ۱۰ - ۱۱ - ۸۱۲	سلطان محمد خلف شاهزاده
سلطان مراد بخش ۴۵۵ -	محمد لورنگ زیب ۶۲۱
۵۷۱	سلطان محمد قطب شاه
سلطان مظفر گجراتی ۵۷ -	برادرزاده محمد قلی قطب
۷۰ - ۷۱ - ۳۳۷ ..	شاه ۳۱۳ ..
سلطان معزالدين ۹۵۰	سلطان محمد مهرزا ۲۶۳
سلطان معظم ۵۲۷ - ۸۴۱	سلطان محمد معظم (شرف -

٢٧٢	سلطان دوس کرا ..	٢٩٧ - ٢٣٣٠	میرزا
٩٢٧		٣٣٩ - ١٣٣١	
	سلیمان بیگ فدائی خان بخشعی		سنکرا ملہار (یا) سنکراجی
	شکر شاہزادہ شاہ جہان	٧٨٣ - ٨٣١	ملہار مرہٹہ
٣٣١		٣٠٢	سنکل بیگ ترخان
٣٢٣		٨١٣	سنیان فزوبین (طائفہ)
٢٧٨	سلیمان خان کرائی		سومنت و جیتارن (یا) چیتارن
١٥٧ - ١٥٥ - ٩٩	سلیمان شکوہ	٥٩٨	(گرورہ)
٢٠٩			سورج مل (یا) سورجمل جات
١٣٦ - ١٤٥ - ٥٣	سلیمان منگای	٨٨٩ - ٨٨٧ - ٨٨٦ - ٨٦٦	
٢٧٨ - ٢٥٥ - ٢٥٣ - ٢٥٢	سلیم شاہ	٨٩٣ - ٨٩١	
٦٢٢		٣٠٥	سومرہ (طائفہ)
	سنہیا بہونسلہ (یا) سنہیاجی		سوم سنگھ برادر پیریا نایک
	بہونسلہ پھر سیواجی	٦٣٨	
	بہونسلہ (شف - راجہ سنہیہ)	١٩٧	
٤٢٩ - ٥٧٧ - ٣١٠ - ٣٢		١٧٠	
٧٥٩ - ٦٥٣		٧٣	سیتا زن راجہ رامچند
١٢٣		٣٨٢	
٩٥٠		٣٢٢	سید احمد بخاری
		٥٩٨	سید احمد خان
	سنجر میرزا برادر خرد رستم		

سید الطائفه شیخ جنید بغدادی	۸۶۳	وزیر اعظم محمد فرخ میر	بارشاه ۱۳۰ - ۱۳۱ -
سید النسا بیگم دختر میرزا رستم	۵۸۶	سید حسین علی خان امیر الامرا	۱۳۲ - ۱۳۳ - ۱۳۴
پسر مکرم خان	۶۰۷ ..	برادر دومین قطب الملک	سید عبد الله خان ۱۳۰ -
سید ارتاد محمد	۱۷۶	سید محمد به - روه بخاری مخاطب	۱۳۱ - ۱۳۲ - ۱۳۴ - ۱۳۵ -
سید به - روه بخاری مخاطب	۴۵۱	بدیندار خان	۱۳۶ - ۱۳۷
سید جعفر پسر کلان میر سید	۴۵۱ ..	سید حشمت الله خان پسر	سید الله خان متبذای
جلال	۲۸۳	مکرم خان میر اسحق	۶۹۸
سید جلال بخاری	۸۹۰	سید خان جهان داره	۱۵۳ -
سید جهل الدین - پده سالار	۸۹۰	سید دلار علی خان	۱۳۷ -
سید جهانگیر مجتبی خان پسر	۷۱۳ - ۷۱۴ - ۷۷۰ - ۸۳۵ -	مرتضی خان - سید مبارک	۱۳۱ - ۱۳۲ - ۱۳۳ - ۱۳۴ -
مرتضی خان - سید مبارک	۶۴۴ - ۶۴۵	خان	۸۳۰ - ۸۷۷
سید حامد خان پسر مرتضی	۵۹۸	سید شجاعی خان	۶۱۹
خان سید شاه محمد	۶۴۴	سید شمس الدین	۶۴۴
سید حسن علی خان نام قطب	۶۴۴	سید شهر علی مبارک خان	۶۴۴
الملك - سید عبد الله خان	۶۴۴		

بہادر یار وفادار ظفر جنگ	پسر سید مراد علی مبارک
(خطاب سید حسن علی	خان .. ۶۴۵
خان وزیر اعظم محمد	سید صدر جهان صدر الصدور
فرخ سیر بادشاہ) ۱۳۴ -	پہانوی ۱۱۲ - ۱۳۲
[۷۱۲ - ۷۶۶ - ۷۶۷ - ۸۰۲]	سید عالم بارہہ ۵۴۴ - ۵۸۹
سید عزت خان ۱۷۳	سید عالم علی خان برادر زادہ
سید عزت خان بارہہ ۷۴۷ -	امیر الامرا سید حسین علی
۷۴۸	خان نایب دکن ۱۳۷ -
سید عزت خان میر آتش ۱۷۳	۸۴۱ - ۸۷۷
سید علی اکبر آلہ آبادی قاضی	سید عبدالغفار نائب صوبہ دار
لاہور ۱۱۲ - ۱۱۴	آلہ آباد - از احفاد سید
سید علی اکبر مجتبیٰ خان	صدر جهان صدر الص - درر
پسر سید علی رضا ۶۴۵	پہانوی .. ۱۳۲
سید علی رضا پسر سید جهانگیر	سید عبد الکریم شریف خان
مجتبیٰ خان ۶۴۵	۶۰۷ - ۶۰۸
سید علی گیلانی ۱۲۰	سید عبد اللہ خان ۱۷۸ -
سید علی مخاطب بہ رضوی	۲۵۸
۴۵۱	سید عبد اللہ خان بارہہ ۵۰۷ -
سید فاضل میر محمد قاسم	۶۳۱
نسبہ .. ۲۱۱	سید عبد اللہ خان قطیف الملک

۴۵۰	خان ..	سید فاضل همشیره زاده قاضي
- ۸۶	سید مرتضی امیر الامرا	سید علي اکبر آله آبادي قاضی
۲۹۱		لاهور .. ۱۲۳
- ۵۸۳	سید مرتضی خان	سید قلي اوزبک .. ۵۴۴
۵۹۸		سید مبارک ۹۵۴ - ۹۵۵
۶۲۸	سید مظفر ..	سید وهامد خان .. ۶۴۴
۴۵۳	سید مظفر خان ..	سید محسن .. ۳۵۰
۶۶۶	سید میرک خان	سید محمد .. ۲۷۸
	سید هیو-رک شاه ولد میر	سید محمد پسر کلان خان دوران
۹۰	جمال الدین محدث	۴۵۴
	سید نجم-م الدین علي خان	سید محمد جرنپوری ۲۵۴
۱۳۹ - ۱۳۸		سید محمد فنجی ۹۱۰
۳۵۱	سید نظام مرتضی خان	سید محمد گیسودراز ۳۳۷
	سید نعیم الدین مشهور به	سید محمد همشیره زاده
۳۳۹	نعمت الله ثاني	محمد امین خان ۶۱۹
	سید نقی الدین محمد کرمانی	سید محمود پسر مرتضی خان
۲۲۳		سید مبارک خان ۶۴۴
	سید نور الدین شاه نعمت الله	سید محمود مبارک خان ۶۴۵
۳۳۵	دای ..	سید مراد علي مبارک خان
	سید دای همشیره زاده میر	پسر سید محمود مبارک

(شف فردوس اشعالي)	
۸ - ۱۰ - ۱۴ - ۱۹ - ۲۰	۸۵ - ۲۸۱ - ۲۳۸ ..
۲۱ - ۲۲ - ۲۶ - ۸۵ - ۱۱۵	۱۱۷ شاه اسماعيل ماضي
۱۲۱ - ۱۳۰ - ۱۶۸ - ۱۷۱	۲۲۹ .. شاه بداف خان
۲۹۶ - ۳۰۲ - ۳۲۱ - ۳۲۲	۲۶ .. شاه بدرالدين
۳۶۲ - ۳۶۶ - ۳۶۸ - ۳۷۵	شاه برهان الدين فریب (قدس
۳۷۸ - ۳۷۹ - ۳۸۳ - ۳۸۳	سره) ۸۳۵ - ۸۳۸ - ۸۵۶
۳۸۵ - ۳۸۶ - ۳۸۹ - ۳۹۹	۸۸۱ - ۸۹۶ - ۹۰۵ ..
۴۱۹ - ۴۲۱ - ۴۲۹ - ۴۳۳	شاه بنده نواز (قدس سره)
۴۳۸ - ۴۴۲ - ۴۴۵ - ۴۵۲	۷۶۸
۴۵۳ - ۴۶۲ - ۴۷۲ - ۴۸۱	شاه بيگ (يا) شاهي بيگ
۴۸۲ - ۴۸۳ - ۴۸۵ - ۴۸۶	۲۳۲
۴۹۰ - ۴۹۳ - ۴۹۴ - ۴۹۷	شاه بيگ خان ۴۳۶ - ۵۰۲
۵۱۲ - ۵۱۵ - ۵۱۶ - ۵۱۸	شاه بيگ خان ارغون حاکم
۵۱۹ - ۵۲۰ - ۵۲۳ - ۵۲۵	بنگش ۲۶۵ - ۲۹۹
۵۲۶ - ۵۲۷ - ۵۲۹ - ۵۳۶	۳۰۶ - ۳۰۰
۵۳۷ - ۵۴۴ - ۵۵۵ - ۵۵۷	شاه بيگ خان صوبه دار قلعه
۵۵۸ - ۵۷۹ - ۵۸۱ - ۵۸۳	۳۷۱ - ۳۸۷
۵۸۴ - ۵۸۷ - ۵۹۲ - ۵۹۷	شاهجهان بادشاه ملقب به
۵۹۹ - ۶۰۰ - ۶۰۱ - ۶۰۳	فردوس اشعالي و املي
	حضرت صاحب قران گاني

۸۹۳ - ۸۹۴ - ۹۱۹ - ۹۲۱	۶۰۶ - ۶۱۴ - ۶۲۰ - ۶۲۵
شاه دوله (درویش صاحب	۶۲۶ - ۶۳۶ - ۶۴۳ - ۶۴۴
تصرف) .. ۷۲۹	۷۱۷ - ۸۱۸ - ۸۲۱ - ۸۲۴
شاه راجوی فتار (یا) قتال ۹	۸۲۷ - ۸۳۰ - ۸۳۷ - ۸۷۵
شاهرخ میرزا پسر رستم میرزا	۸۹۶ - ۹۲۳ - ۹۳۴ - ۹۴۱
۶۵ - ۳۰۹ - ۳۳۰ - ۳۳۱	۹۵۸ - ۹۶۰ - ۹۶۳ - ۹۶۴
۴۱۰ - ۴۲۶	۹۶۹
شاهزاده اعزالدين ۷۸۱	شاه جهان پسر مهي المذہ
شاهزاده اورنگ زیب ۴۴۵ -	بن کام بخش بن خلدوکان
۴۴۶ - ۴۴۷ - ۵۹۲ - ۸۳۷	۸۹۳
۸۷۵	شاه جهان ثاني - لقب رفيع
شاهزاده بيدار بخت خلف	الدوله بن رفيع الشان بن
محمد اعظم شاه ۴۲ -	شاه عالم بادشاه (شف -
۴۶ - ۱۷۴ - ۶۶۲ - ۶۹۰	رفيع الدوله) .. ۱۳۶
۹۲۹	شاه جهانگير .. ۴۳۱
شاهزاده بيگم همشيرا نوازش خان	شاه حبيب الله ۳۳۷ - ۳۳۸
ميرزا عبد الكافي و زوجته	شاه خلدل الله ۳۳۶ - ۳۳۷
صفي شكن پسر ميرزا حسن	شاه دانه .. ۸۱۱
مغوي .. ۸۲۹	شاه دراني ۸۲۴ - ۸۶۵
شاهزاده پرديز ۱۶۵ - ۸۱۸	۸۶۶ - ۸۹۰ - ۸۹۱ - ۸۹۲

شاهزاده سلطان مراد - ٥٢	شاهزاده جهاندار شاه ٦٩٣
١٦٣ - ٢٩١ - ٣٢٥ - ٣٢٥	شاهزاده دارا شکره - ٣٨٨
٣٣٢ - ٣٥٩	٣٩١ - ٥٧٢ - ٥٧٣
شاهزاده شاهجهان (یا) شاهزاده	٥٧٥
دلی محمد شاهجهان ١٩ -	شاهزاده دانیال ٣٢٠ - ٢٣١
١٦٣ - ١٦٨ - ٢٦٦ - ٣٧٥	٣٥٧ - ٣٥٨ - ٣٣٥ - ٣٣٦
٣٨٣ - ٣٨٩ - ٣٢٩ - ٣٣٣	.. ٣٦٥ - ٥٥٧ - ٩٠٦
٣٢٨ - ٣٨٢	شاهزاده سلطان برزیز ١٨ -
شاهزاده شجاعت (شف	١٦٣ - ٣٨٥ - ٥١٣ - ٨١٨
بادشاهزاده محمد شجاع)	شاهزاده سلطان غرم مخاطب
٨٥ - ٣٨٤ - ٣٥٣ - ٣٥٢	به شاهجهان ٣٠١ - ٩٥٨
.. ٥٨٤ - ٩٧٥ - ٩٧١	شاهزاده سلطان دانیال ٧٥ -
شاهزاده عالمگیر پادشاه ٦٣٦	.. ٢٩٢ - ٣٣٣ - ٣٣٧
شاهزاده عالی گوهر ٨٩٥	شاهزاده سلطان سلیم ٨ -
شاهزاده عظیم الشان ١٢٨ -	٥٧ - ١٣٩ - ١٦٣ - ١٩٥
٦٩٣	٢٣٣ - ٣١٩ - ٣٢٥ - ٣٥٩
شاهزاده علاءالدین ٣٢٧	٣٧٧ - ٣٨٦
شاهزاده محمد اعظم شاه (شف	.. ٥٣٢
سلطان محمد اعظم شاه)	٥٣٣ - ٥٣٤ - ٥٥٩ - ٥٦٨
٢١ - ٣٢ - ٣٨ - ١١٣ - ١١٧	٩٧٥ - ٩٧١

پسر محمد اعظم شاه ۴۵۶	۱۱۸ - ۱۲۸ - ۱۳۱ - ۱۷۲
۹۴۹	۱۷۵ - ۱۷۶ - ۳۶۳ - ۶۲۸
شاهزاده محمد داراشکوه (شف	۶۳۳ - ۶۳۷ - ۶۳۸ - ۶۳۹
داراشکوه) ۲۸ - ۲۷ - ۱۷	۴۵۱ - ۴۷۱ - ۶۹۳ - ۷۰۷
۹۷ - ۹۸ - ۱۰۱ - ۱۰۳	۷۱۸ - ۷۵۶ - ۷۶۶ - ۷۷۹
۱۰۴ - ۱۰۳ - ۱۵۴ - ۱۵۵	۷۸۰ - ۷۸۱ - ۷۹۳ - ۸۳۴
۱۵۷ - ۱۷۰ - ۲۷۴ - ۴۸۸	۹۳۹ ۹۴۵
۴۹۱ - ۴۹۲ - ۴۹۴ - ۵۰۳	شاهزاده محمد اکبر شاه
۵۰۴ - ۵۰۹ - ۵۱۰ - ۵۱۱	۱۸۷ - ۲۰۲ - ۲۶۴ - ۴۴۷
۵۱۹ - ۵۲۳ - ۵۲۶ - ۵۳۶	۷۵۶
۵۲۷ - ۵۵۸ - ۵۶۰ - ۵۶۱	شاهزاده محمد اردنگ زيب
۵۶۷ - ۵۶۸ - ۵۷۲ - ۵۷۴	بهرادر ۹۴ - ۹۶ - ۲۶۲
۵۷۵ - ۵۸۱ - ۵۸۴ - ۵۸۵	۴۵۳ - ۴۵۵ - ۴۹۳ - ۴۹۴
۵۹۷ - ۵۹۹ - ۶۰۰ - ۶۰۱	۵۰۱ - ۵۰۲ - ۵۰۴ - ۵۰۹
۶۲۲ - ۸۲۴ - ۸۲۶ - ۸۲۷	۵۱۰ - ۵۱۱ - ۵۱۵ - ۵۱۷
۸۳۱ - ۹۳۷ - ۹۴۴ - ۹۶۹	۵۱۹ - ۵۲۱ - ۵۲۲ - ۵۲۱
شاهزاده محمد سلطان ۴۹۴	۵۲۲ - ۵۳۶ - ۵۵۶ - ۵۸۱
۵۰۴ - ۵۲۹ - ۵۴۰ - ۵۴۱	۵۸۸ - ۵۹۰ - ۶۲۱ - ۸۲۰
۵۴۳ - ۵۴۲	۸۲۷
شاهزاده محمد شجاع ناظم	شاهزاده محمد بيدار بخت

۲۹۱	شاهزاده میران حسین	بنگاله (شف بادشاهزاده
	شاه سلطان حسین مغربی	محمّد شجاع) ۲۱ - ۸۵ -
۷۰۵ - ۷۰۳ - ۷۰۲ - ۷۰۱		۳۸۳ - ۴۰۴ - ۴۳۹ - ۴۵۲ -
- ۷۵۹	شاه سلیمان مغربی	- ۵۳۹ - ۵۳۲ - ۴۸۵ - ۴۷۸
۷۶۰		- ۵۴۳ - ۵۴۲ - ۵۴۱ - ۵۴۰
۳۸۱	شاه شرف پانی پتی	- ۵۵۹ - ۵۵۸ - ۵۴۵ - ۵۴۴
- ۱۶۹ - ۸۷	شاه مہی	۹۷۱ - ۹۷۰
۵۷۱		شاهزاده محمد معز الدین
	شاه طہماسپ مغربی دارای	نخستین پور بادشاهزاده
- ۱۱۷ - ۱۰۹	ایران	محمد معظم شاه عالم بہادر
- ۳۳۰ - ۳۲۹ - ۲۹۶ - ۲۶۲		شاه) ۱۳۲ - ۱۳۱ - ۱۳۲ -
- ۲۲۳ - ۴۱۴ - ۴۱۰ - ۳۵۸		- ۷۱۷ - ۵۸۶ - ۴۹۹ - ۱۳۴
۸۱۳ - ۷۵۳		شاهزادہ محمد معظم (شف -
	شاه عالم بہادر (یا) شاه عالم	بادشاهزادہ محمد معظم)
- ۱۳۱ - ۱۲۲	بادشاہ	- ۵۸۱ - ۵۶۸ - ۱۵۹ - ۳۵
- ۱۷۵ - ۱۳۸ - ۱۳۷ - ۱۳۶		- ۶۶۸ - ۶۱۵ - ۶۰۳ - ۶۰۲
- ۶۵۷ - ۴۵۱ - ۴۴۸ - ۴۴۷		- ۹۳۸ - ۷۷۶ - ۷۱۷ - ۷۰۸
- ۷۷۶ - ۶۶۶ - ۶۶۲ - ۶۶۰		شاهزادہ مراد بخش ۹۳ -
- ۸۶۶ - ۸۶۰ - ۸۳۹ - ۸۰۸		- ۵۰۱ - ۴۴۵ - ۱۰۳ - ۹۹
۸۷۶ - ۸۷۵ - ۸۶۷		۹۶۸ - ۸۱۹ - ۵۱۶ ..

۳۶۶	شاه قلي خان كوكه	۹۲۲	شاه عالي گوهر
۲۴۶	شاه قلي خان محرم		شاه عباس ثاني رالي ايران
۱۴۲	شاه لشكر محمد عارف	- ۶۰۳ - ۵۸۲ - ۳۴۱ - ۱۶۹	
۳۲۷	.. شاه محب الله ..	۸۲۱ - ۷۰۲	
۱۴۲	شاه محمد غوث گوالياري		شاه عباس صفوي (۱۲) شاه
۴۴۷	.. شاه محمدون ..	- ۸۷	عباس ماضي صفوي
۴۰۷	.. شاه مردان ..	- ۳۲۷ - ۲۹۰ - ۲۸۷ - ۱۱۰	
۹	شاه منتجب الدين زربخش	- ۴۱۳ - ۳۸۷ - ۳۴۶ - ۳۳۳	
۶۹	شاه منصور ديوان	- ۴۸۶ - ۴۲۱ - ۴۱۸ - ۴۱۵	
۹۳۱	شاه منصور شيرازي	۸۲۹ - ۶۷۷ - ۴۲۷ - ۴۲۶	
- ۱۹۳ - ۱۹۲	شاه ميرزا	۷ ..	شاه علي
۱۹۷ - ۱۹۵		۱۴۱	شاه عيسى جند الله
۱۸۶	.. شاهم ساربان ..		شاه غازي خان پسر عم نقيب
	شاه نواز خان صفوي برادر ميرزا		خان مير غياث الدين علي
	حسن صفوي (۱۲) شاه نواز	۸۱۵	
- ۳۷۴	خان ميرزا بهلوي	- ۳۶۷ - ۲۷۹	شاه قلي خان
- ۸۳۳ - ۶۳۳ - ۵۲۲ - ۴۷۸		۳۶۸	
۹۵۸			شاه قلي ملايكه خان چوكس
۱۴۲	شاه نور الله درويش	۳۹۱	
	شايمته خان امير الامرا ناظم	۲۹۶	شاه قلي سلطان

الملك جعفر خان بهادر احمد	۳۴ -	موتة اكبر آباد
جنگ و بسر نوزالدين	۳۵ - ۱۳۵ - ۳۵۳ - ۵۰۱ -	
(از قوم افشار) ۷۵۳	۵۶۸ - ۵۶۹ - ۶۰۲ - ۶۲۲ -	
شجاع الملك محمد شريف	۹۲۸ - ۹۲۴	
بسر پنجمين بهران الملك	۲۵ - ۲۴ -	شجاع (شاهزاد)
نواب اصف جاه ۹۰۳	۱۱۶ - ۱۵۵ - ۲۹۵ - ۵۸۴ -	
شجاع بيگ مشهور به شاه بيگ	۵۸۵ - ۵۹۷ - ۶۰۱ - ۶۰۲ -	
۳۰۵	۶۱۵ - ۶۲۶ - ۹۴۴ -	
شجاعى جنگ از ارلان سيد	۸۶۶ - ۸۹۳ -	شجاع الدرله
محمد قذوجي ۹۱۰		شجاع الدرله بهادر دل
شجاعت خان ۹۵۳ - ۱۱۵		خان ارزنگ آبادي ناظم
شجاعتى خان بسر محمد كاظم	۹۲۷	هيدرآباد
جماعدار .. ۷۶۷		شجاع الدرله خلف ابوالمنصور
شجاعتى خان گجراتي ۸۰۳ -	۷۷۵ -	خان مدور جنگ
۸۰۴	۷۷۶	
شجاعتى خان محمد بيگ		شجاع الدرله ناظم ارده
موتة دار احمد آباد ۶۸۸ -	۸۹۱	
۷۶۷		شجاع الدوله (يا) شجاع الدين
شجاعتى خان محمد مقيم		محمد خان بهادر عرف
۹۰		مرزا دكڻي داماد مؤمن

خان پسر کلان نظر بہادر	۲۶ - ۲۵	شرزہ خان میدوی
۸۲۰ .. خورشیدی	۳۸۴ ..	شریفا
شمس الدین خان مختار خان		شریف برادر فتح جنگ خان
۴۱۳ - پسر سید محمد	۲۵	
۶۵۵	۴۳۶ - ۳۳	شریف خان
شمس الدین محمد خان آنگہ		شریف خان آنگہ حاکم غزنین
۲۱۱ - ۲۰۵ - ۵۶ - ۵۱ ..	۴۳۶	
۳۱۴ .. شمس چک	۴۳۱	شریفہ بانو
شمس خان خطاب نور خان		شکر نسا (یا) شکر الزما بیگم
۱۲۷ - پسر پیر خان	۲۳۲	
۱۳۰ - ۱۲۹ - ۱۲۸ ..		شمس الدرلہ بہادر مہرور جنگ
۶۱۶ شمشیر خان ترین	۱۷۸ (یا تہرور جنگ)	
شمشیر خان محمد یعقوب	۶۴۳	شمس الدین خان
۶۹۵		شمس الدین خان برادر
شہاب الدین احمد خان موبہ دار		قطب الدین خان خورشیدی
۷۰ - ۵۳ - ۳۳ - دہلی	۱۰۳	
۱۸۹ - ۱۹۳ - ۲۱۹ - ۲۲۷ -		شمس الدین خان پسر کلان نظر
۴۶۵	- ۷۷۷	بہادر خورشیدی
۸۹۷ .. شہامی جنگ	۷۷۸	
شہامی خان (خطاب مبارزہ		شمس الدین (یا) شمس الدین

فہامی ۵۲ - ۲۹۱ - ۲۸۸ -	خان عماد الملک (۷۳۳)
۳۰۴ - ۳۱۷ - ۳۲۰ - ۳۲۳ -	شہباز برادر فتح جنگ خان
۳۲۳ - ۳۵۶ ..	۲۵
شیخ اسماعیل فاروقی بہاری	شہباز خان ۱۹۴ - ۲۳۶ -
۳۲۶	۲۴۷ - ۲۵۸ - ۲۸۳ - ۳۱۴ -
شیخ اسماعیل ظفر مند خان	۳۲۵ - ۸۱۰ - ۹۳۲ ..
نورجدار جامود ۹۶۵	شہباز خان کذبو ۲۳۸ -
شیخ الاسلام شیخ بہار الدین زکریا	۲۷۹ - ۲۹۵ - ۳۲۲ - ۳۵۷ -
۳۱۱ - ۹۵	۳۷۳ - ۹۳۱
شیخ بہار الدین محمد ۶۳۳	شہباز خان میر تیزک ۲۰۸
شیخ بہارل ۸۹ ..	شہداد خان یزید شمس خان
شیخ حسن ۲۵۳ ..	۱۲۹ - ۱۳۰
شیخ حمزہ ۳۸۰ ..	شہر بانو بیگم ۲۴۰ ..
شیخ عبدالدین حموی ۷۸	شہر دار ۲۱ - ۳۹۴ - ۴۲۹
شیخ سلیم فتح پوری کرکلتاش	شہنشاہ زمان نادر شاہ ۳۱۲
جنت مکانی ۹۶ -	شہبانی خان اوزبک ۲۰۴
۳۶۵	شہبک خان ۲۰۵ ..
شہباز الدین بہروردی	شیخ ابن حمزہ مشہور - ۲۰۴ - ۲۰۵
(رحمۃ اللہ علیہ) ۱۴۰ -	مفتی مکہ ۲۵۶ ..
۸۴۷ - ۸۷۵	شیخ ابراہیم الفضل مبارک علامی

خان بهادر د پسر شيخ	۶۳۳	شيخ عبدالعزيز
محمد جنیدی ۸۶۳ -		شيخ عبدالعزيز اکبر - رآبادي
۸۶۸ - ۸۶۴	۱۷۲ - ۲۸	
شيخ غياثا خواهرزاده قطب الدين		شيخ عبدالقادر بدائوني ۲۵۷ -
خان ۶۷	۲۶۳ ۰	
شيخ فرید بخاري ۷۶	۵۱۱	شيخ عبدالكريم
شيخ فرید بخشي بيگي ۳۰۰ -		شيخ عبداللطيف برهانپوري
۳۱۷ - ۹۴۱	۵۸۹	
شيخ فرید پسر سيد بهروز بخاري		شيخ عبداللہ - نيازي يکي از
مخاطب به ديگذار خان		خلفای شيخ سليم چشتي
۲۵۱	۲۵۴ - ۲۵۳	
شيخ فرید ولد قطب الدين خان		شيخ عبدالذبي مدر ۲۵۵ -
کوکہ ۵۹۹	۳۴۹ - ۳۴۸ - ۲۵۶	
شيخ فيضي ۲۶۱	۱۲۰	شيخ عزيزان (طائفه)
شيخ کدائي کنبو ۱۸۳		شيخ علامي (شف - شيخ
شيخ مايل ۸۴۸		ابوالفضل مبارک علامي)
شيخ مبارک ۲۵۴	۲۵۵ - ۲۵۴ - ۲۵۳ - ۲۲۵	
شيخ محب الله آله آبادي	۳۷۲ - ۲۸۴	
۶۰۶		شيخ علي خان کلان بدر
شيخ محمد جنیدی خسرو شيخ		نجيب الدرله شيخ علي

٢٩٧	..	شير خان	٨٦٣ -	منهاج بيضاپوري
٥٠		شير خان افغان	٨٦٤	
٣٨٣		شير خان تونور		شيخ محمد ملتاني (قدس
٣٧٥ - ٣٨		شير خان سور	٩٢٢	..)
١٩٦ - ١٩٥		شير خان فولادي	٩٠٦	شيخ محمدي
		شير خواجه مخاطب بخواجه	٩٠٦	شيخ محي الدين عربي
٣٨٧ - ٣٨٤		باقي خان	١٨	شيخ مرتضى خان
- ٢٠٧ - ١٣٥		شير شاه سور	٧٥	شيخ معروف مدر بهکر
٢٧٧ - ٢٥٢	..	..	٦٢٩ -	شيخ منهاج بيضاپوري
٦١	..	شير علي اعلان	٨٦٣ - ٨٦٤	
٢٢١		شير محمد ديوانه	٨٢٦ - ٩٩٦ - ٩٩٥	شيخ مير
٨٣٦	..	شيطان لعين	١٠١	شيخ مير خان
			٥٤٦ -	شيخ مير خواني
			٧٧٨	
١٧٦	..	صاحب بيگم	١٣٠	شيخ نوراله
٢٣٥		صاحب طبقات اکبري	٩٥٥	شيخ يعقوب کشميري
		صاحب قران ثاني (يعني	٣٢٩	شير افغان خان
		محمد شاهجهان بادشاه	١٧٨ - ٩٨	شهر افکن خان
		شف محمد شاهجهان	٦٦	شهر افکن خان استجلو
- ١٦ - ١٥ - ٨		بادشاه)	٩٣	شير حامي

• حرف صاد •

- ٨١٨ - ٧١٧ - ٩٦٤ - ٩٦٣	- ٢٦ - ٢٢ - ٢١ - ٢٠ - ١٩
- ٨٣٠ - ٨٢٧ - ٨٢٤ - ٨٢١	- ١٦٤ - ١٢١ - ١١٥ - ٨٥
- ٩٣٣ - ٨٩٦ - ٨٧٥ - ٨٣٧	- ٣٠٢ - ٢٩٩ - ١٧١ - ١٦٨
- ٩٦٠ - ٩٥٨ - ٩٤١ - ٩٣٤	- ٣٦٩ - ٣٦٢ - ٣٢٢ - ٣٢١
٩٦٩ - ٩٦٤ - ٩٦٣ ..	- ٣٧٩ - ٣٧٨ - ٣٧٥ ٣٦٨
- ١٩٤ - ٩٠ مارق خان	- ٣٨٩ - ٣٨٥ - ٣٨٤ ٣٨٣
٩٢١ - ٣٥٦	- ٣٢١ - ٣١٩ - ٣٩٩ - ٣٨٩
٣٢٠ مارق خان هرزي	- ٣٤٢ - ٣٣٨ - ٣٣٣ - ٣٢٩
٣٥٦ مارق محمد خان	- ٣٦٩ - ٣٥٣ - ٣٥٢ - ٣٤٥
٣٢١ .. صالح بانو بيگم	- ٣٨٥ - ٣٨٢ - ٣٨١ - ٣٧٢
٩٥٥ .. صالح دلواته	- ٣٩٣ - ٣٩٠ - ٣٨٦ - ٣٨٥
صالح بيگم زرجه مير ميران د	- ٥١٥ - ٥١٢ - ٣٩٧ - ٣٩٤
مهين صبيح يمين الدوله	- ٥٢٠ - ٥١٩ - ٥١٨ - ٥١٦
آصف خان خانزادان ٨٢٩	- ٥٢٧ - ٥٢٦ - ٥٢٥ - ٥٢٤
صدر الدين مخاطب به صف	- ٥٣٤ - ٥٣٧ ٥٣٦ - ٥٢٩
شكن خان پسر گلان مير قوام	- ٥٧٩ - ٥٥٨ - ٥٥٧ - ٥٥٥
الدين خان اصفهاني	- ٥٨٧ - ٥٨٤ - ٥٨٣ - ٥٨١
١١٥ - ١١٣	- ٦٠٠ - ٥٩٩ - ٥٩٧ - ٥٩٢
صدر الدين محمد پسر ميرزا	- ٦١٤ - ٦٠٦ - ٦٠٥ - ٦٠١
٣١٣ رضي	٦٣٦ - ٦٢٦ - ٦٢٥ - ٦٢٠

• ملائمت جنگ میر سید محمد	صدر الدین محمد خان • فروری
خان مخاطب بہ نوب	۶۹۲
• امیر الممالک پسر سیومین	• مفدر جنگ ۷۷۲ - ۷۷۳
• نواب آصف جاہ ۱۴۲ -	۸۸۴ - ۷۷۴
۵۶۰ - ۶۴۵ - ۶۶۷ - ۹۰۱	مفدر خان ثانی ۷۴۷
• ملائمت جنگ بہادر ۷۷۱	مفدر خان محمد جمال الدین
• ملائمت خان (صف اسکندر)	پسر اعظم خان کوکہ ۲۳ -
۲۵ - ۳۳ - ۳۸ - ۱۷۳ - ۹۴۹	۲۴
• ملاح خلیل مخاطب بہ انور خان	• مفدر آنا غلام ترک • سلطان • محمود
• پسر رزہ - ر خان حکیم	گجرانی مخاطب بخداوند
• علیم الدین .. ۹۳۶	خان ۶۹
• مصام الدولہ شاہ نواز خان	• صف شکن پسر • یوزا جمن
• ارزنگ آبادی ۹۰۲ - ۹۰۳	مفوری ۸۲۹
• مندل خان خواجہ - را ۷۴۴	• صف شکن خان ۱۱۵ -
• دوشی مافی فہمیر (لقب	۶۴۱ - ۱۷۴
• محمود غلزئی) ۷۰۴	• صف شکن خان • دارغما • توپخانہ
	• عالمگیری ۵۶۰
	• صف شکن خان • محمد طاہر
	۱۲
	• مفدرہ (گورہ) ۷۰۵

• حرف ضاء •

ضابط نظام پسر • حسین الدولہ
 بہادر • ملائمت جنگ • نجیب

۱۷		خان قیولدار معاملات میان
۱۳۴	..	دوآب صوبہ شاہجہان آباد
		ظفر خان مخاطب بروشن الدولہ
۴۶۳	..	۸۶۷
		ضیاء الدولہ (ضمیمہ خطاب
		حشمین جنگ محمد امغر
		پسر محمد اسلام خان)

• حرف عین •

		عابد خان جد نواب نظام الملک
		اصف جاہ و یکے از احفان
		شاخ شہاب الدین سہروردی
۸۷۵		
		عادل خان بیجاپوری ۱۵۴ -
		۳۸۹ - ۵۶۷ - ۵۷۶ - ۹۴۲
		عادل خانیہ (گرہ) ۴۴۷ -
۴۵۵		
		عادل شاہ مرزبان بیجاپور (شف
		ابراہیم عادل شاہ) ۵ -
		۴۳ - ۱۶۳ - ۲۹۱ - ۳۵۸ -
		۳۹۱ - ۴۰۰ - ۴۰۵ - ۴۱۵ -
		۴۶۲ - ۴۸۲ - ۵۲۱ - ۵۲۳ -
		۵۳۳ - ۵۳۵ - ۵۴۶ - ۵۷۰ -

۶۶۷		
		ضیاء الدین برادر زادہ و خویش
		فاضل خان برهان الدین
۳۷ - ۳۶		دیوان دکن
۷۵۲		ضیاء اللہ خان

• حرف طا •

۸۷۷ - ۸۴۰		طالب خان
۱۷۱ - ۱۰۱		طاہر خان
۶۲۳		طاہر خان بلخی
۸۵		طہماسپ بیگ
۳۰۰		طہماسپ میرزا

• حرف ظا •

		ظروف مخاطب بہ فدائی خان

۳۰۰۲۸	عالمگیر بادشاہ	۵۷۸ - ۵۸۱ - ۹۵۹ - ۹۶۱
۶۱۰ - ۶۰۶ - ۵۹۴ - ۵۲۹		۹۶۵ - ۹۶۳
۶۸۹ - ۶۸۷ - ۶۸۳ - ۶۲۰		عادل شاہیہ (طائفہ) ۹
۸۹۲ - ۷۱۸ - ۶۹۵ - ۶۹۱		۳۰ - ۱۶۵ - ۳۹۰ - ۳۰۰
۹۳۷		۴۰۲ - ۴۰۳ - ۳۴۳ - ۳۹۰
۸۹۲ - ۸۹۱	عالمگیر ثانی	۵۲۱ - ۵۲۶ - ۵۸۲ - ۵۹۱
۹۰۰ - ۸۹۳		۹۶۱ - ۹۱۶
عالی تبار پھر بادشاہ زادہ		عاص .. ۴۴۴
۶۴۰	محمد اعظم شاہ	عاقبتی محمود خان کشمیری
عالی جاہ خلف نظام الدولہ		۸۸۸ - ۸۸۷
۵۱۸ - ۲۰۲	امف جاہ	عاقل پسر میرزا عیسیٰ ترخان
۵۶۰		۴۸۸
عایشہ بیگم درمیں بیبہ (روح الملہ)		عاقل حسین میرزا ۱۹۲
بخشی رزجہ سلطان		عاقل خان .. ۱۷۲
۸۰۲	عظیم العان	عالم شیخ از عظمای اکبر و رفقہ
عباد الملہ خان کشمیری		از احفاد شیخ شہاب الدین
۸۹۰	مدارالمہام	سہروردی ۱۲۰ - ۸۳۷
۷۰۲	عباس قلی خان شاملو	عالم علی خان ۱۳۱ - ۱۴۲
عباس میرزا مخاطب بہ شاہ		۶۵۲ - ۷۱۴ - ۷۸۳ - ۸۰۶
۴۲۲	عباس	۸۲۵

۵۸۶ - ۵۸۳ - ۳۸۸ ..	عبد العبي مغطاب به
عبد الرحيم خلف هادي دان	مصمم الملك متخلص به
۹۴۳ .. خان	صارم مصنف ابن كتاب
عبد الرشيد بصر سلطان ابوسعيد	۹۷۴ - ۹۷۳
۴۹ .. خان	عبد الخالق .. ۳۰۴
۲۳۴ عبد الرشيد خان	عبد الرحمن .. ۱۲۰
عبد الرسول بصر كلان فتح خان	عبد الرحمن (شيخ عزيزان)
۴۰ - ۳۵	۱۲۰
۷۰۲ - ۴۲۴ عبد العزيز	عبد الرحمن خان بصر عبدالرحيم
عبد الغني كشميري دسمه فروش	خان بن اسلام خان مشهدي
۶۵۸ .. اردر	۳۷
عبدالعزیز خان والی بخارا	عبد الرحيم بيگ تهمانه دار
۵۱۸	قصبه سازنگپور ۲۳۵
عبدالقادر تيوادار آشتي وغیره	عبد الرحيم بصر برهان الدين
بصر نجيب الدوله شيخ	۳۶
۸۶۵ علي خان بهادر	عبد الرحيم بصر شريف خان
عبد القادر معتبر خان خويش	۶۱۰
۵۶۵ ملا بهادر	عبد الرحيم خان ۳۷ - ۱۵۹
عبد الكريم خان برادر كلان خويش	۶۶۷ - ۱۷۳۰
۶۱ خان حاكم كاشغر	عبد الرحيم خان خانخانان

۹۶۴		۱۶۰	عبد الکریم فراش
۲۷	عبد اللہ خان قطب الملک	۸۶۰	عبد الکریم میانہ (از ۷۰ - ۷۵)
	عبد اللہ خان متبذای مکرم		امراۓ سلاطین بیجاپور ()
۶۹۸	خان میر اسحق	۹۵ - ۶۲	
	عبد اللہ قطب شاہ والی	۱۰۲	عبد اللہ پسر قباد خان میرا خور
۶۱۹ - ۳۶۲	حیدر آباد	۲۳۳ - ۵۲	
	عبد اللہ نبیرا مرتضی سید		عبد اللہ خان
۴۸۱	نظام		۲۷۶ - ۲۹۹ - ۳۳۱ - ۳۶۷
	عبد اللہ وزیر صاحب قران ثانی		۳۸۸ - ۳۹۰ - ۴۲۹
۸۹۶	شاہان پادشاہ		۷۰۳
۳۳۵	عبد اللہ یمنی شافعی		عبد اللہ خان ابدالی
	عبد المجید خان جہد		عبد اللہ خان اوزبک والی توران
	عبد الکریم میانہ (از عمدہ)		۵۱ - ۲۴۰ - ۲۵۷ - ۲۵۹
	امراۓ سلاطین بیجاپور ()		۲۷۵ - ۲۹۸ - ۳۲۰ - ۳۳۸
۸۶۰			
	عبد المجید خان مخاطب بہ		عبد اللہ خان پسر محمد امین
۸۰۷	محمد الدولہ بہادر		خان
	عبد المجید خان نبیرا دلیر		عبد اللہ خان صوبہ دار بہار ۱۶
۷۳۷	خان		عبد اللہ خان فیروز جنگ ناظم
	عبد المعبود خان مخاطب بہ		صوبہ دار ۲۱۱ - ۲۶۳

۱۱۸	..	..	مبارز خان پسر مبارز خان
۳۹۲	عرب دست غیب		عماد الملک نواجه محمد
	عرش آشیانی (خطاب	۷۴۵	
	جلال الدین محمد اکبر شاه -		عبدالمقتدر نبیرا مرتضی خان
	شف جلال الدین محمد	۴۸۱	.. سید نظام
	اکبر پادشاه (۱ - ۲ -		عبدالنبی خان فوجدار کوبه
	۸ - ۱۷ - ۴۹ - ۵۱ - ۵۲ -	۷۳۷	.. زی (کوبه
	۵۳ - ۵۵ - ۵۷ - ۵۹ -	۷۸۲	عبدالنبی خان میانه
	۶۲ - ۷۱ - ۷۲ - ۷۴ - ۷۵ -		عبدالواحد خان پسر میرزا
	۷۸ - ۹۰ - ۱۴۶ - ۱۸۱ -	۵۵۹	ابوالمعالی
	۱۸۲ - ۱۸۳ - ۱۸۵ - ۱۸۷ -		عثمان خان پسر کلان اسماعیل
	۱۸۸ - ۱۹۳ - ۱۹۴ - ۱۹۵ -	۷۷۸	خان حسین زئی
	۱۹۶ - ۱۹۸ - ۲۰۰ - ۲۰۱ -	۲۲	عثمان خان روهیلہ
	۲۰۳ - ۲۰۴ - ۲۰۵ - ۲۰۷ -	۴۸۲	عثمان خان لوهانی
	۲۰۸ - ۲۱۰ - ۲۱۱ - ۲۱۵ -		عرب (قوم) ۶ - ۱۱۸ - ۵۶۲ -
	۲۱۷ - ۲۱۸ - ۲۲۱ - ۲۲۲ -		عرب بہادر ۲۲۴ - ۲۲۵ -
	۲۲۳ - ۲۲۷ - ۲۲۸ - ۲۳۱ -	۸۱۱ - ۸۱۰ - ۲۴۷	
	۲۳۴ - ۲۳۵ - ۲۳۷ - ۲۴۱ -		عرب خان ۱۱۵ - ۱۱۷ -
	۲۴۳ - ۲۴۴ - ۲۴۵ - ۲۴۶ -	۱۱۹ - ۱۱۸	
	۲۴۹ - ۲۵۰ - ۲۵۱ - ۲۵۴ -		عرب خان (خطاب میرزا داراب)

ملقب بہ عالمگیر ثانی	۲۵۵ - ۲۵۶ - ۲۵۹ - ۲۶۰
خلف محمد معز الدین	۲۶۱ - ۲۶۳ - ۲۷۱ - ۲۷۳
جہاندار شاہ ۱۲۳ -	۲۷۴ - ۲۷۶ - ۲۸۰ - ۲۸۳
۸۸۹ - ۸۹۰	۳۸۵ - ۳۸۶ - ۳۸۸ - ۳۹۱
۵۹۵ عزیز بیگ بدخشی	۲۹۲ - ۲۹۳ - ۲۹۹ - ۳۰۰
عزیز محمد کولکٹاش پسر	۳۰۱ - ۳۰۸ - ۳۰۹ - ۳۱۳
۹۵۳ خان اعظم الگہ	۳۱۷ - ۳۱۹ - ۳۲۰ - ۳۲۱
۵۵۴ عسکر خان	۳۲۲ - ۳۲۵ - ۳۲۷ - ۳۳۰
۸۳۶ - ۳۵۹ عضد الدولہ	۳۲۲ - ۳۲۳ - ۳۲۴ - ۳۲۶
عضد الدولہ عرض خان بہادر	۳۴۸ - ۳۴۹ - ۳۵۰ - ۳۵۴
۷۴۲ - ۷۴۱	۳۵۵ - ۳۵۷ - ۳۵۸ - ۳۶۴
۱۵ عطاء اللہ	۳۶۵ - ۳۷۶ - ۳۷۹ - ۴۰۰
عظمت خان پسر مہاراجہ خان	۴۵۷ - ۴۵۸ - ۴۵۹ - ۴۶۰
۴۳۰	۴۶۵ - ۴۷۵ - ۴۸۸ - ۴۹۷
عظیم الدین خان نایب سردار	۶۱۸ - ۶۱۷ - ۶۵۸ - ۷۵۶
مالوہ پسر عم نواب آصف	۸۰۹ - ۸۱۱ - ۸۱۴ - ۸۱۵
۸۷۸ جاہ	۹۰۶ - ۹۱۸ - ۹۲۸ - ۹۲۹
۶۶۰ - ۶۵۹ عظیم الخاں	۹۳۲ - ۹۵۲ - ۹۵۳ - ۹۵۵
۸۳۳	۹۵۷
۶۰۹ عظیم اللہ خان	عزیز الدین (یا)

۵۹۰		۱۶۵	.. عقیدت خان
۴۱۷	.. علي بن حمزه		علامہ میر عبد الجلیل بلگرامی
	علي بيگ مخاطب ہا اتمام	۸۳۹ - ۱۴۵	
	خان پسر مرشد قلي خان		علامہ آقا حسین خان سارے
۴۹۸		۶۳۳	
۵۳۵	علي پروردہ قطب شاه	۴۴۶	علامہ سعد اللہ خان
۱۲۷	.. علي خان	۳۲۰	علامہ شیخ ابو الفضل
	علي خان پسر قطب الدين		علاء الدولہ پرفراز خان بہادر
۱۲۷	خان خویشتگی		حاجہ جنک مرہوم بہ میرزا
	علي خان چک (یا) بیگ		اسد الدین پسر مؤتمن
۹۵۴	مرزبان کشمیر		الملك شجاع الدولہ بہادر
	علي خان متبذای عبد المجید	۷۴۴	.. اسد خان
۷۳۷	.. خان		عازي رمای (یا) غا—زي
۳۴۳	علي رای زمیندار		رمائي (یا) علي زئي
۷۷۷	علي زئي (قوم)	۵۹۶	.. (طائفہ)
	علي عادل شاه والی بیجاپور		علي (کرم اللہ وجہہ) ۱۸۷ -
۵۶۳		۴۹۹	
۳۸۵ - ۲۴۳	علي قلي		علي (نام مچھول الذهبی کہ
۵۰	علي قاي خان خانزمان		ازرا عادلشاهيہ بفرماندہائی
۹۵۳ - ۹۲۵ - ۰۲۱۸ - ۵۶			بیجاپور) برداشته بودند)

عماد الملک میر شهاب الدین	علی قلی خان شاملو حاکم
مضطرب بہ امیر الامرا	ہرات ۲۲۳ - ۲۲۴ - ۲۲۵
غازی الدین خان بہادر	علی محمد خان روملہ ۷۷۲ -
فیروز جنگ پسر امیر الامرا	۷۷۳
فیروز جنگ بن نواب امف	علی مردان حیدر آبادی ۷۴۲
جہا (غفر اللہ ذنوبہم)	علی مردان خان ۵۲۵ - ۵۷۱
۸۹۱ - ۸۹۲ - ۸۹۳ - ۸۹۴	علی مردان خان امیر الامرا
عمدۃ الملک .. ۹۰۲	۱۷۰ - ۱۵۵
عمر بن عامی .. ۴۴۴	علی مردان خان بہادر ۱۶۹
عمر بن عبد العزیز .. ۴۴۴	علی مردان خان زہک حاکم
عمر خان بنی عم دارڈ خان	قندھار ۹۳ - ۴۹۳
۸۴۱	علی دردی خان ۷۵۴ - ۷۵۵
عذابت اللہ پسر قاسم خان ۸۰	علی یار سلطان حاکم فراء
عذابت اللہ پسر کلاں میرزا	مضاف خراسان یگی از
عیسیٰ ترخان ۴۸۷ - ۴۸۸	اجداد شجاع الدین محمد
عذابت اللہ خان ۶۰۹ - ۶۱۰ -	خان بہادر میرزا دکئی
۷۴۳ - ۷۴۴ - ۷۴۶ - ۸۰۷	۷۵۳
عذابت اللہ خان خسر مبارز	عماد الدولہ قمر الدین خان
خان عماد الملک ۷۳۷	مرحوم .. ۸۸۷
عذابت اللہ خان کشہ پوری	عماد الملک مبارز خان ۶۷۷

۷۳۸ .. بدخشی	۳۰ - صوبه دار کشمیر
غالب خان پسر (ستم خان	۷۶۴ - ۷۶۱
۸۴۱ .. دکفی	۱۷۶ - ۱۷۵ عنایت خان
۶۲۱ غالب خان عادلشاهی	۱۷۸ عنایت خان رانخ
۲۹۴ غزالی مشهدی (شاعر)	۱۷۶ عنایت خان شهید
۲۰۰ .. غضنفر	۸۴۰ .. عوض خان
۱۰۲ .. غضنفر خان	۷۸۵ - ۷۸۴ عوض خان بهادر
۱۹۹ .. غضنفر کوکه	۹۴ - ۹۳ عیدل زمیندار تندهار
۷۷۵ - ۷۷۴ .. غلام علی	۲۵۶ .. عین خان
۷۰۳ - ۷۰۱ (طائفه)	
۷۶۹ .. غنّی بیگ	
غیاثا خواهرزاده قطب الدین	غازی الدین خان بهادر فیروز
۶۸ .. خان	جنگ بصر کلان قلیج خان
۹۳۳ غیاث بیگ اعتماد الدوله	۱۲۳ .. خواجه عابد
۶۳۱ غیرت خان بخششی	غازی الدین خان عماد الملک
غیرت خان (یا) عزت خان	۸۶۶ - ۸۶۵
برادرزاده عبد الله خان	۳۲۳ - ۱۸۸ غازی خان
۴۶۳ .. فیروز جنگ	۴۹ غازی خان حاکم راجوزی
غیرت خان همشیر زاده	۷۴۲ - ۴۰۵ غالب خان
حسین علی خان امیر الامرا	غالب خان پسر امیر ابو طالب

* حرف غین *

۱۰۷	خان خورشیدی	۷۶۶	
	فتح الله پسر میسرزا عیسی	۳۸۹ - ۳۸۵	غیور بیگ کابلی
۳۸۸ - ۳۷	ترخان ..		
۶۵۲	فتح جنگ ..		
۲۳	فتح جنگ خان ..		فاخر خان پسر بازر خان
	فتح جنگ خان (رهیله فوجدار	۲۶	لحم ثانی ..
	خاندیس پسر زکریا خان	۲۱۶	فاضل خان ..
	برادر عثمان خان (رهیله		فاضل خان آقا افضل خطاب
۵۳۱ - ۲۲			اعتماد خان (شف - اعتماد
	فتح جنگ خان میانه حصان	۲۰ - ۱۹ - ۱۸	خان)
۳۰	خان ..	۳۹۲	فاضل خان دیوان دکن
	فتح خان ۳ - ۹۰۵ - ۲۳ -		فاضل خان برهان الدین (شف
	۶۰ - ۴۰۰ - ۴۰۲ - ۴۰۳ -		برهان الدین) برادرزاده
۴۰۴			فاضل خان ملا علاء الملک
	فتح خان بلخی (یا) بنی	۳۶ ۳۵ - ۳۴	تونی
۲۷۸		۳۹۲	فاضل خان دیوان دکن
	فتح خان دولت آبادی	۳۶	فاضل خان علاء الملک
	فتح خان پسر ملک عنبر حبشی		فاضل خان شیخ مخدوم صدر
۹۶۰ - ۴۰۱ - ۴۰۰ - ۳		۳۳ - ۳۲	میر منشی
	فتح الدین علی خان سموری		فتح الدین پسر قطب الدین

• حرف تا •

جانباز خان خطاب یافت	۵۰۷
۱۲ - ۱۴ - ۱۵ - ۱۶ - ۱۸	فخرالدین خان بھر متھور خان
۱۰ فدائی خان میر ظریف	بھادر خوبشکی رحمت خان
۸۹۹ .. فراسیس	۷۹۲
۵۹۴ .. فرجام خان	فخرالملک پسر یافت خان
۱ - فرحت خان مہتر سکائی	ہبشی مشہور بہ خدارند
۳ - ۲	خان ۹۶۳
۲۱۶ .. فرخ خان	فخرالنسا بیگم .. ۱۹۰
۵۰۷ - ۳۸ - فرخ سیر پادشاہ	فخر جهان بیگم صبیبہ سلطان
۷۲۰ - ۶۵۲ - ۶۰۸ - ۵۶۶	ابوسعید .. ۲۳۴
۸۸۹ - ۷۸۱ - ۷۷۲ ..	فدائی خان ۳۹۱ - ۷۹
فردوس آرامگاہ - یعنی محمد	فدائی خان کوکہ معروف بہ
۱۷۸ - ۶۴۵ - شاہ پادشاہ	اعظم خان کوکہ (شف -
۷۱۳ - ۷۱۵ - ۷۷۱ - ۷۴۸	اعظم خان کوکہ) ۳۳ -
۷۵۱ - ۷۵۳ - ۷۵۸ - ۷۶۶	.. ۵۴۱ - ۵۴۲ - ۶۵۶
۷۷۰ - ۷۷۴ - ۷۷۵ - ۷۷۶	فدائی خان محمد صالح پسر
۸۰۳ - ۸۰۷ - ۸۳۴ - ۸۶۴	اعظم خان کوکہ ۳۳ - ۳۴
۸۷۷ - ۸۷۸ - ۸۷۹ - ۸۸۱	فدائی خان میر آتش ۵۸۰
۸۸۹	فدائی خان میرزا ہدایت اللہ
فردوس آشیانی (یعنی محمد	بعده جان نثار خان (یا)

۵۵۷ - ۵۵۸ - ۵۷۹ - ۵۸۱	شاهجهان پادشاه (مناقب به
۵۸۳ - ۵۸۴ - ۵۸۷ - ۵۹۲	صاحب قران ثانی و اعلی
۵۹۷ - ۵۹۹ - ۶۰۰ - ۶۰۱	حضرت - شف - اعلی
۶۰۴ - ۶۰۶ - ۶۱۴ - ۶۲۰	حضرت - یا شاه جهان
۶۲۵ - ۶۲۶ - ۶۳۶ - ۶۴۳	پادشاه (۸ - ۱۰ - ۱۶
۶۶۴ - ۷۱۸ - ۸۱۸ - ۸۲۱	۱۹ - ۲۰ - ۲۱ - ۲۲ - ۲۶
۸۲۴ - ۸۲۷ - ۸۳۰ - ۸۳۷	۸۵ - ۱۱۵ - ۱۲۱ - ۱۶۴
۸۷۵ - ۸۹۶ - ۹۳۳ - ۹۳۴	۱۶۸ - ۱۷۱ - ۲۹۶ - ۳۰۲
۹۴۱ - ۹۵۸ - ۹۶۰ - ۹۶۳	۳۲۱ - ۳۲۲ - ۳۶۲ - ۳۶۶
۹۶۳ - ۹۶۳	۳۶۸ - ۳۷۵ - ۳۷۸ - ۳۷۹
فردرس . کانی (لقب بابر پادشاه	۳۸۳ - ۳۸۴ - ۳۸۵ - ۳۸۶
شف بابر پادشاه (۶۱	۳۸۹ - ۳۹۹ - ۴۱۹ - ۴۲۹
۱۴۵ - ۱۷۹ - ۱۸۰ - ۱۹۲	۴۳۳ - ۴۳۸ - ۴۴۲ - ۴۴۵
۱۹۹ - ۲۰۲ - ۲۳۹ - ۲۵۲	۴۵۲ - ۴۵۳ - ۴۶۹ - ۴۷۲
۲۶۳ - ۳۰۶ - ۳۸۸ ..	۳۸۱ - ۳۸۲ - ۳۸۳ - ۳۸۵
۹۴۰ .. فردرسی	۳۸۶ - ۳۹۰ - ۳۹۲ - ۳۹۳
فرزانه بیگم همتی - را ممتاز	۳۹۷ - ۵۱۲ - ۵۱۵ - ۵۱۶
الزهانی و مادر نامدار خان	۵۱۸ - ۵۱۹ - ۵۲۰ - ۵۲۳
۸۳۲ - ۸۳۰	۵۳۵ - ۵۳۶ - ۵۲۷ - ۵۲۹
۷۹ - ۸۰ - ۸۱ فرنگیان	۵۳۶ - ۵۳۷ - ۵۴۴ - ۵۵۵

فضل علی بیگ مخاطب	۲۵۷ - ۸۵۳ - ۸۵۴ - ۸۵۵
بفضل علی خان پسر	۹۰۰ .. ۹۰۵ - ۹۰۷
دومین مرشد قلی خان	فرنگیان انگریز (گورہ) ساکن
۴۹۹ - ۴۹۸	دیوانان پتن ۸۶۲
فضل علی خان .. ۸۳۴	فرنگیان فراسیس (قوم) ساکن
فطرت (آخا - ص . پورزا معز	بذدر پہلچری ۸۵۱ - ۸۵۴
۶۳۵ (موسوی خان)	فردوسی کشمیری ۴۷۴
فغروی گیلانی .. ۳۴۷	فرهاد خان . ۵ - ۱۶۵
فقیر اللہ خان پسر زادہ فتح اللہ	فرہنگ خان .. ۳
خان .. ۴۳	فریدون خان برلاس ۲۰۷
فقیر محمد پسر مذکور خان	فصیح الدین خان پسر میر سید
قطبی .. ۶۵۵	محمد چشتی ۶۰۹
فیروز خان خواجہ سرا ۲۱	فضائل خان میر ہادی پسر
فیروز شاہ .. ۲۸۳	کلان وزیر خان میر حاجی
فیض اللہ خان .. ۱۷۲	دیوان پادشاہزادہ محمد
فیض اللہ خان پسر زاہد خان	اعظم شاہ .. ۳۸
کرکھ .. ۲۸	فضل اللہ خان بخشعی دکن
	۳۸
	فضل اللہ خان پسر رحیم اللہ
	خان بہادر .. ۷۷۱

• حرف قاف •

قوان بزرگ پندرہ چنگیز خان

۵۶۹ - ۷۸	چوینی	۶۱	..	..
۳۱۴	قاسم خان حاکم کشمیر	قابل خان	میر منشی	برادر
	قاسم خان خطاب ثانی محمد	ابو الفتح	قابل خان	
۹۶	..	۳۲	..	دلا شاهی
۲۵۸	قاسم خان عرف کاسو	۲۵۸	..	چاچوی بہادر
- ۱۲۳	قاسم خان بکرمانی	۸۵	..	قادر آقا
۹۵۰ - ۱۲۵ - ۱۲۴	..	۹۱	..	قادر خان
	قاسم خان محمد قاسم معروف	۱۴۰		قادر داد خان بہادر
	بمیر انش مخاطب بمعتمد	۳۴۷		قاری (تخلص)
	خان نیدرہا قاسم خان	۸۱	..	..
	میر بہر معروف بمیر آبی	۸۱۵	..	قاسم ازملان
۹۵	..			قاسم الراعی (یا) الرشیدی بن
	قاسم خان محمد نیشاپوری	حسن بن ابراہیم	طباطبائی	
۵۰	..	۳۵۸	..	حسینی
۷۰	قاسم خان مرزبان کابل	۶۳	..	قاسم ہرلاس
۲۰۳	قاسم خان موجی	- ۶۵ - ۶۴ - ۶۳		قاسم خان
	قاسم خان میر ابو القاسم نمکین	- ۹۸ - ۹۷ - ۸۰ - ۷۹ - ۶۶		
۷۴	..	- ۳۶۵ - ۳۴۵ - ۱۲۵ - ۱۲۴		
	قاسم خان میر بہر عوش اشکانی	۹۵۶	..	..
	معروف بہ میر آبی	قاسم خان چوینی	بہر میر مراد	

خواہرزادہ دوست میرزا	۶۴ - ۹۵ - ۹۴۰ - ۹۵۷
قاسم علی خان	۵۹ ..
قاسم کوکہ	۲۴۰ ..
قاضي اسلام	۵۱۸ ..
قاضي خان سيفی حیدری (یا)	۵۳۲
حسینی	۱۱۰ ..
قاضي سلطان موسوی تربتی	۱۱۰
قاضي شيخ الاسلام	۱۱۴ ..
قاضي عبدالحی قاضي اردو	۷۵
قاضي عبد الوهاب گجراتی	۵۹۴ ..
قاضي القضاة	۲۵۶ - ۳۱۵
قاضي عالی	۳۱۶
قاضي عیسیٰ عم نقیب خان میر	۷۷۳ - ۷۷۲
غیاث الدین علی	۲۹۶
قاضي محمد اسلام (یا)	۱۷۱ - ۱۰۱
اسلام (یا) قاضي محمد	۱۷۱ - ۱۰۱
سلیم یکم از ارلان مولانا	۳۱۶
خواجہ کوهی کہ اول قاضي	۲۹۳ - ۲۹۴ - ۲۹۵ - ۴۵۶
کابل بود بعدہ قاضي اردو	۴۵۷ - ۴۵۸ - ۹۲۸ - ۹۲۹
شد	۸۹ - ۹۰ - ۵۱۸
قاضي محمد عارف کشمیری	۳۲۳
قاضي نظامی کمرہ ردی	۳۱۶ - ۳۱۵
مخاطب بہ مخلص خان	۲۱۰ -
قاضي نظام بدخشی	۲۹۳ - ۲۹۴ - ۲۹۵ - ۴۵۶
قاضي نور اللہ	۴۵۷ - ۴۵۸ - ۹۲۸ - ۹۲۹
قاندھار (گوزہ)	۲۱۰ -
قائم خان پسر محمد خان	۷۷۳ - ۷۷۲
بنگش	۲۹۶
قباد	۱۷۱ - ۱۰۱
قباد خان	۱۷۱ - ۱۰۱
قباد خان میر آخور (شف)	۱۷۱ - ۱۰۱
نذر محمد خان رالی بلخ	۱۷۱ - ۱۰۱

عہد الرشید خان بن سلطان	۱۰۰ - ۹۹
ابوسعید خان ۶۱ -	قبچاق خان امان بیگ شقارل
۶۲	ریش سفید الوس ۸۲ -
قزاق خان باقی بیگ اوزبک	۸۵ - ۸۴
برادر خسرو دلی اوزبک	۲۵۹
فوجدار سیستان ۸۸	قتلق قدم خان قرادل ۵۲
قزلباش خان افشار مخاطب	تقلوی لوهانی ۵۶ - ۲۹۵ -
باعتماد خان پور طہماسپ	۹۳۱ - ۳۷۷
بیگ بن قادر اقا ۸۵ -	قدرت اللہ خان فوجدار تالیکونہ
۸۷ - ۸۶	۳۲
قزلباشیہ (یا) قزلباش (قوم)	قدرۃ الواسلیہ - من زیدۃ العارفین
۸۵ - ۹۳ - ۹۴ - ۱۰۱ -	حضرت غوث الثقلین (ح)
۲۹۹ - ۳۰۰ - ۳۲۳ - ۳۴۶ -	۶۹۹
۸۲۰ - ۶۰۰ - ۵۰۹ ..	قرا بہادر خان پسر مرزا محمود
۴۷۳	۴۹
قطب الدرہ محمد انور خان	قرا بہادر خان عہ زادۃ میرزا
۱۳۲ - ۱۴۱	حیدر گورگان .. ۳۸
قطب الدین خان ۵۸ -	قرا بیگ ترکمان ۳۲۶
۵۹ - ۶۷ - ۶۸ - ۱۰۳ -	قرا بیگ کورجائی .. ۲۹۹
۱۲۸ - ۱۲۸ - ۱۲۰ - ۱۰۹ -	قریش سلطان کاشغری بن

۶۶	صوبہ دار ہنگالہ	۱۹۶ - ۱۹۵ - ۱۲۹ ..
	قطب الدین محمد خان اٹکھ	قطب الدین خان برادر خرد
۲۲۰ - ۲۱۷		خان کلان ۲۱۲
- ۱۳۶ - ۱۳۵	قطب الملک	قطب الدین خان برادر
- ۱۴۰ - ۱۳۹ - ۱۳۸ - ۱۳۷		شمس الدین خان اٹکھ
- ۵۳۱ - ۲۹۰ - ۱۵۴ - ۱۴۲		۵۶۰
- ۶۰۷ - ۵۳۴ - ۵۲۳ - ۵۲۲		قطب الدین خان - خطاب بازید
- ۷۷۱ - ۷۴۹ - ۷۴۷ - ۷۲۰		خان پھر قطب الدین خان
۷۸۲		خویشگی ۱۲۸ - ۱۲۹
قطب الملک برادر امیر الامرا		۱۳۰
۸۴۱		قطب الدین خان خویشگی پھر
قطب الملک دیوان خالصہ		دوم نظر بہادر ۱۰۲ -
۱۷۸		۸۲۰
قطب الملک سید عبداللہ خان		قطب الدین خان خویشگی
حسن علی نام وزیر اعظم		عرف بازید (یا) بازید
محمد - فرخ سیر پادشاہ		پھر سلطان احمد خلف
- ۱۳۶ - ۱۳۵ - ۱۳۱ - ۱۳۰		زئی (شف بازید خان)
۱۴۰ - ۱۳۷		۱۲۶ - ۱۰۷
۲۲۲	.. قطب خان	قطب الدین خان شیخ خورین
۴۸۲	.. قطب شاہ	دختر زادہ سلیم فتح پوری

۶۹	قلیج خان اندجانی	قطب شاہ والی تلنگ (شف)
۹۲	قلیج خان تورانی	ابوالحسن قطب شاہ والی
۸۱۲	قلیج خان حاکم کجرات	تلنگ (۶۲۸ - ۶۱۳)
	قلیج خان خواجہ عابد پسر	قطب شاہ والی حیدر آباد
	عالم شیخ بن الہدای بن	۴۸۲
	عبدالرحمن (یا) عبدالرحیم	قطب شاہ والی گلکنڈہ ۲۶۳
	شیخ عزیزان ۱۲۰ - ۱۲۲	قطب شاہیہ (گرزہ) ۳۰ - ۹
۹۶۶	قلیج خان ناظم قندھار	قطب عالم .. ۴۴۷
	قلیج خان متخلص بہ الفتی	قلعہ دار خان میرزا عالی عرب
۷۲		خلف عرب خان ۱۱۵ -
۳۵۴	قلیج محمد خان	۱۱۶ - ۱۱۷ - ۱۱۹ - ۱۲۰ -
	قلیج محمد خان (یا) قلیج	قماق .. ۲۹۵
	محمد خان فی - از بیگ	قلندر خان قلعہ دار بیدر ۸۶۳
۷۸۰		قلیج اکبری .. ۸۱۱
	قمرالدین خان بہادر مخاطب	قلیج الیہ .. ۲۵۳
	بہ اعتماد الدولہ وزیر	قلیج خان (یا) قلیج خان
	فردوس آرامگاہ محمد شاہ	۷۰ - ۷۱ - ۷۳ - ۷۴ -
	بادشاہ (شف) - اعتماد الدولہ	۹۳ - ۹۴ - ۱۰۰ - ۱۰۱ -
	قمرالدین خان (۷۴۹ -	۱۲۲ - ۲۲۰ - ۲۲۰ - ۲۲۲ -
۸۸۱ - ۸۳۴ - ۸۰۷		۸۱۲ - ۸۲۰ - ۸۲۴ - ۹۳۰ -

کاکا پنڈت دیوان مہاراج خان	قمر خان پسر میر عبد اللطیف
۳۰۶	قزویزی ۵۳ ..
کاکر خان عرف خان جهان کاکر	قندھاری محل ۳۰۱
۱۵۳ - ۱۵۲	قوام الدین خان ۱۷۲ - ۱۱۴
کاکر علی خان ۱۴۸	قوام الدین خان اصفہانی برادر
کاکری .. ۷۰۲	خلیفہ سلطان ۱۰۹ -
کالہ زیادہ .. ۱۲۶	۴۷۸ - ۴۶۱
کام بخش بن خلد مکان برادر	قیا خان کذک (یا) کذک (یا)
خرد محمد اعظم شاہ	کذک ۵۶ - ۵۵ - ۵۴
۴۶۲ - ۴۷۰ - ۴۸۲ - ۴۸۶ -	
۴۸۷ - ۷۵۷ - ۷۸۱ - ۸۹۳	
کام خان .. ۳۶۹	کابل بیگم دختر میرزا محمد
کامگار پسر ہرشداد خان میر	حکیم .. ۳۳۳
ہرشداد .. ۹۴۵	کاردی (فرقہ) .. ۸۶۲
کامگار خان ۳۵ - ۱۲۴ -	کار طلب خان ۱۵۴ - ۱۵۳
.. ۱۷۳ ۱۶۰ - ۱۵۹	کار طلب خان (خطاب موتمن
کامگار خان پسر جمدۃ الملکی	الملك جعفر خان محمد
جعفر خان ۸۳۲	هادی (.. ۷۵۱
کانہو بہونسلہ .. ۷۴۳	کاظم خان .. ۷۶۱
کایتمہ (قوم) ۳۴۵	کادری (قوم) ۷۸۰ - ۷۷۹

• حرف کاف •

کلاہا (کھتری گلیا کو فروش)	کچھتی راجہ (یا) کسختی ۲
۹۷۳	کچھتی خان داروغہ قیل خانہ
۵۵۱ کتانی (نوم)	۳۹۵ - ۳۹۳
۳۱۱ کلماتی (یا) کلماتی	کچک بیگم دختر علاء الملک
۱۴۴ - کمال خان گھر	۲۲۴
۱۴۵ - ۱۴۶ - ۱۴۷ - ۱۴۸ -	کچک خواجہ
۲۱۱ ۱۸۸	۱۷۹
۸۰۴ - ۷۶۷ کنتھا مرہدہ	کد بانو خانم حلیلہ نقیب
کنور پرتھی سنگھ پھر مہراجہ	خان میر غیاث الدین علی
۸۱۶	۸۱۶
جھونم سنگھ راتھ - ۷۷	گرد (یا) گرد (یا) گرد - ۹۷۳
۹۰۳	۹۷۴
۱۳۹ کنور جگت سنگھ	۹۷۲ کردی (یا) کزوی
۲۷۶ - ۲۲۲ -	کرم اللہ (یا) کرم اللہ خان
۲۳۱ ..	۵۱۶
۵۴۶ .. (نوم)	۴۲۲ - ۷۳ ..
۲۲۲ .. کوکلتاش	کفن سنگھ پور جھونم راتھور
۷۱۹ کوکلتاش خان خانجہاں	۸۱۸
۷۲۰ - ۷۳۱	کفن سنگھ راتھور - ۱۵۰
۱۳۴ کوکلتاش زمیندار دیوگتھ	۱۵۲ - ۱۵۱ ..
۷۲۸	۵۱۰ ..

پسر کوکيا ۱۵۳ - ۹۴۲

کوکيا زميندار ديوگده ۵۸۸

• حرف کاف فارسي •

کونداجي عم نيوچي بهونسله
(يعني محمد قلي نومسلم)

کچپتي (شف - راجه کچپتي)

۵۸۰

۳۲۵ - ۲۷۹

۱۴۴ .. کھتر

گرچيه (قوم) ۷۰۱

۶۷۳ کھتري (قوم)

گوده ر .. ۸۷۹

کھيلوچي (يا) کيل - وچي

گوده ر بهادر پسر ديا بهادر

بهونسله ۵۲۱ - ۵۲۰

ر برادر زادا چهبيلا رام ناگر

کيخمرر خان برادر زادا گوگين

(شف - راجه گوده ر بهادر)

۷۰۲ .. خان

۸۷۹ - ۷۴۸

کيرت سنگه ۱۵۶ -

گرگين خان والي گرجستان

۱۵۸ - ۱۵۷

۷۰۲ - ۷۰۱

کيرت سنگه پسر ميرزا راجه

گرد (مقتداي قوم سکهان)

جيسنگه کچهوايه ۱۰۷ -

۱۲۸

۵۷۷

گهوان (قوم) ۱۴۳

کيرت سنگه پسر کوکيا زميندار

گلرخ بيگم ۱۹۹ - ۱۹۵

۵۸۸ .. ديوگده

گلرنگ بانو بيگم زوجه

۴۱۸ .. کيقباد

مرزا محسن ۶۵۰

کيسر (يا) کيسري (يا) کيسل

گنج علي خان عبدالله بيگ

سنگه زميندار ديوگده

لاهور ۱۱۳ - ۱۵۹ - ۱۷۱	۱۵۵
۱۷۳ - ۱۷۴ - ۱۷۵ ..	گوپند داس بهائي (يا) بهائي
لطف عاي خان (خطاب مرزا	۱۵۱
۷۵۴ (لطف الله)	۱۵۱ .. گوپال داس
۱۶۸ .. لطيف ميرک	گوچر خان بسو دروم قطب الدين
۹۱۳ لکديو راجه درنگل	۵۹ .. خان
۳۰۶ لنگاهان (قوم)	
لوهر چک (يا) گوهر چک	• حرف لام •
عمزاده يوسف خان کشميري	لشکر خان ۱۰۲ - ۱۴۷ -
۹۵۵	۱۶۱ - ۱۶۴ - ۱۶۵ - ۱۶۶ -
لهراسپ بسو دروم مهابت خان	۱۶۷ - ۱۷۰ - ۱۷۲ - ۲۲۸ -
۴۰۹ - ۴۰۱ خان درزان	۳۹۰ - ۳۹۱ - ۴۴۲ - ۵۸۷ -
	۵۹۷
• حرف ميم •	لشکر خان عرف جان نثار خان
مادنا برادر ايکنا رکيل السلطنة	۱۶۸
۶۳۲ - ۶۳۰ - ۶۲۸ تلنگ	لشکر خان ابوالحسن مشهدي
مادهوجي بسو رگهوجي بهوساه	۱۶۳
۸۷۳	لطف الله بهائي خان ۳۴۷
مادهوزار بسو بالاجي رار ۸۷۱ -	لطف الله خان مارق ۱۷۷
۸۷۲ ۹۱۹ - ۹۲۱ - ۹۲۲ -	لطف الله خان نائب صوبه دار

۹۲۳		ماہم انگہ	۲۳۴ - ۹۵۳
۵۰۹	..	مبارز الملک سر بلند خان	
		بہادر دلادر جنگ میر محمد	
۳۲۱		ربیع صوبہ دار گجرات پسر	
		میرزا افضل مخاطب	
		بہ مقتدوی خان	۷۶۷ -
			۷۶۸ - ۸۰۱ - ۸۰۲ - ۸۰۴ -
		..	۸۷۹ - ۸۰۵
		مبارز خان	۱۴۱ - ۱۷۶ -
			۴۴۳ - ۴۴۴ - ۵۰۸ - ۵۹۶ -
		..	۷۸۵ - ۷۹۵ - ۷۹۶
		مبارز خان ررہلہ	۴۴۲
		مبارز خان عدلی	۱۴۶
		مبارز خان عماد الملک خواجه	
		محمد امانی خان شہامی	
		جنگ	۷۲۹ - ۷۳۰ -
			۷۳۳ - ۷۳۴ - ۷۳۶ - ۷۳۸ -
			۷۴۰ - ۷۴۱ - ۷۴۲ - ۷۴۴ -
		...	۸۰۶ - ۸۴۶
		مبارز خان میر گل	۵۹۵
۹۲۳			
۵۰۹	..	مادھو سنگھ	
		مادھو سنگھ کچھواہ پسر راجہ	
۳۲۱		بھگوانداس	
		مادھو سنگھ دادا پسر درم	
		راو رتن دادا	۴۵۳ -
		..	۴۵۴ - ۴۵۵
		مالدیو رائہور	۲۳۵
		مالوجی دکنی	۹۳۷
		مالوجی (یا) مانوجی برادر	
		کیلوچی (یا) کیلوچی	
		بھونسلہ	۵۲۰ - ۵۲۱ -
		..	۵۲۲ - ۵۲۳ - ۵۲۴
		سان سنگھ کچھواہ (شف)	
		راجہ مانہنگھ کچھواہ	
			۵۵ - ۱۴۹ - ۱۵۰ - ۲۹۵ -
			۳۲۵ - ۳۷۶
		سائہ بانو (جدہ مادر می محمد	
		مراد خان)	۶۸۲
		جہاں جوجک بیگم	۱۹۰

مبارز خان ناظم حیدرآباد	مجد الدولہ بہادر عبد الاحد
۴۰ - ۶۵۲ - ۶۵۳ ..	خان پسر عبد المجید خان
مبارز خان خامہ بخیل سلطان	۸۰۸ - ۸۰۷ ..
محمود .. ۲۴۲	مجد الدولہ نایب وزارت ۸۶۷
مبارز خان نیازی پسر زاد	مجلس رای ۷۶۳ - ۷۶۲
محمد خان نیازی ۵۱۱	مجنون خان قانشال ۲۰۷ -
متہور خان .. ۸۴۱	۲۱۰ - ۲۰۹ - ۲۰۸ ..
متہور خان بہادر خوشگئی -	محمّد خان پسر قلیچ خان
رحمت خان نام پسر آلہ	خواجه عابد .. ۱۲۳
دان خان ۱۰۸ - ۷۷۶ -	محمّد خان (خطاب میر احمد
۷۸۱	خان ثانی) ۷۶۰
متہور خان .. ۷۲۷	محب علی خان رہتاسی -
مجاہد خان ۲۴۱ - ۲۴۲ -	معروف بہ میسر خلیفہ
۲۴۴	۲۳۸ - ۲۴۰ - ۲۴۱ - ۲۴۲ -
مجاہد خان پسر نصیر الدولہ	۲۴۳ - ۲۴۴ - ۲۴۹ - ۲۵۰ -
ملاحت جنگ عبد الرحیم	۲۷۷ - ۲۷۹ - ۲۸۰ - ۹۳۱
خان .. ۸۳۷	محترم خانم دختر شاہ محمد
مجاہد خان خواجه محمد	کاشغری ۲۷۲ - ۳۲۹
عارف پسر قلیچ خان	محشم خان ۹۴۸ - ۹۴۹
خواجه عابد ۱۲۳ - ۵۹۸	محشم خان بہادر میر محمد

مصام الدولہ شاہ نواز خان	جان (یا) میر محمد خان
۸۸۵	پسر محترم خان شیخ میر
محمد ابراہیم سر لشکر	۷۹۳
خلیل اللہ خان	محترم خان شیخ فاضل فتحپوری
محمد اسد مخاطب بہ اکرام	برادر اسلام خان ۳۵۵-
خان پسر ملا احمد نایتہ	۳۶۵
۵۶۴	محترم خان شیخ میر ۷۹۳
محمد اسلام خان پسر میر	محترم خان میر ابراہیم
زاہد مریدی ۹۲ - ۶۶۶	۶۴۷ - ۶۴۶ ..
محمد اشرف برادر معتمد خان	مختاری خان ملا عبد النبی
۴۳۴	مخاطب بہ دیندار خان
محمد اصغر اسم محمد اعظم	۷۲۱ - ۷۶۱ - ۷۶۳ - ۷۶۴ -
پسر محمد اسلام خان	محراب خان .. ۹۳
۶۶۷	معدار خان پسر معدار خان
محمد اعظم پسر محمد اسلام	چرگس .. ۴۱۹
خان .. ۶۶۶	معدار خان چرگس ۴۱۹
محمد اعظم شاہ ملقب بہ	محمد مصطفیٰ خاتم انبیا
عالی جاہ (سف - شاہزادہ	سلی اللہ علیہ وسلم ۷۳-
محمد اعظم شاہ) ۳۱ -	۳۹۰
۳۲ - ۳۸ - ۱۱۳ - ۱۱۷ -	محمد ابراہیم خان عم نواب

محمد امین خان پسر خواجہ	۱۱۸ - ۱۲۸ - ۱۳۱ - ۱۷۲
بہاء الدین برادر نواب عابد	۱۷۵ - ۱۷۶ - ۳۶۳ - ۶۲۸
خان قاضی بلدا سمرقند	۶۳۳ - ۶۳۷ - ۶۳۸ - ۶۳۹
۸۴۲	۹۵۱ - ۹۵۳ - ۹۵۶ - ۹۵۷
محمد امین خان چین بہادر	۶۵۸ - ۶۶۱ - ۶۶۳ - ۶۶۹
۱۲۸	۶۷۱ - ۶۹۳ - ۷۰۷ - ۷۱۸
محمد امین خان سوہداری	۷۵۶ - ۷۶۶ - ۷۷۹ - ۷۸۰
گجرات ۶۷۸ - ۶۲۳	۷۸۱ - ۷۹۳ - ۸۲۲ - ۹۳۹
محمد امین خان میر بخشی	۹۴۵
۱۰۵ - ۱۰۲	محمد اکبر پسر محمد اسلم
محمد امین خان میر محمد	خان ۶۰۵ - ۶۶۶ - ۶۶۷
۶۱۴ - ۶۱۳ امین	محمد امین خان ۶۱۵ -
محمد امین خان ناظم کابل	۶۱۶ - ۶۱۸
۵۹۳	محمد امین خان بہادر ۱۱۸ -
محمد امین خان وزیر الملک	۶۶۸ - ۷۱۳
۱۷۶	محمد امین خان بہادر
محمد انوار اللہ خان ۱۴۲ -	اعتماد الدولہ وزیر فردوس
۱۴۳	[رامگاہ (شف اعتماد الدولہ
۸۰۶ محمد انور خان	محمد امین خان بہادر)
محمد انور خان بہا پوری	۷۳۹ - ۷۶۷ - ۸۳۱ - ۸۷۷

- ۶۲۰ - ۶۱۴ - ۶۱۳ - ۶۱۰
 - ۶۲۶ - ۶۲۴ - ۶۲۳ - ۶۲۱
 - ۶۴۲ - ۶۳۹ - ۶۳۷ - ۶۳۶
 - ۶۵۲ - ۶۵۱ - ۶۵۰ - ۶۴۵
 - ۶۶۲ - ۶۶۰ - ۶۵۷ - ۶۵۴
 - ۶۷۰ - ۶۶۹ - ۶۶۸ - ۶۶۶
 - ۶۸۳ - ۶۸۲ - ۶۷۸ - ۶۷۴
 - ۶۹۱ - ۶۸۹ - ۶۸۷ - ۶۸۶
 - ۶۹۸ - ۶۹۵ - ۶۹۳ - ۶۹۲
 - ۷۱۳ - ۷۱۱ - ۷۰۹ - ۷۰۲
 - ۷۵۱ - ۷۴۷ - ۷۱۸ - ۷۱۵
 - ۷۶۶ - ۷۶۵ - ۷۵۹ - ۷۵۶
 - ۷۹۳ - ۷۸۰ - ۷۷۹ - ۷۷۷
 - ۸۲۶ - ۸۲۰ - ۸۰۶ - ۸۰۱
 - ۸۳۵ - ۸۳۱ - ۸۳۰ - ۸۲۷
 - ۸۷۵ - ۸۴۲ - ۸۳۹ - ۸۳۸
 - ۹۱۶ - ۸۹۳ - ۸۸۱ - ۸۷۶
 - ۹۳۵ - ۹۳۲ - ۹۳۱ - ۹۳۷
 - ۹۳۹ - ۹۳۸ - ۹۳۷ - ۹۳۶
 ۹۷۱ - ۹۶۷ - ۹۵۱ ..

۹۰۵ - ۸۴۰ ..
 محمد اوزنگ زینب عالمگیر
 بادشاه (شف - سلطان
 اوزنگ زینب بهادر) : ۲۳
 - ۳۳ - ۳۲ - ۳۰ - ۲۹ - ۲۸
 - ۹۶ - ۹۴ - ۸۸ - ۴۷ - ۳۴
 - ۱۲۱ - ۱۱۸ - ۱۱۵ - ۹۸
 - ۱۴۰ - ۱۳۱ - ۱۲۳ - ۱۲۲
 - ۳۶۲ - ۱۷۲ - ۱۵۴ - ۱۵۳
 - ۴۹۴ - ۴۹۳ - ۴۵۵ - ۴۵۳
 - ۵۰۲ - ۵۰۱ - ۴۹۹ - ۴۹۸
 - ۵۱۰ - ۵۰۹ - ۵۰۶ - ۵۰۴
 - ۵۱۹ - ۵۱۷ - ۵۱۵ - ۵۱۱
 - ۵۲۶ - ۵۲۴ - ۵۲۲ - ۵۲۱
 - ۵۳۲ - ۵۳۱ - ۵۲۹ - ۵۲۷
 - ۵۶۶ - ۵۵۸ - ۵۵۶ - ۵۴۶
 - ۵۷۳ - ۵۷۲ - ۵۷۰ - ۵۶۷
 - ۵۸۵ - ۵۸۴ - ۵۸۱ - ۵۷۵
 - ۵۹۷ - ۵۹۴ - ۵۹۰ - ۵۸۸
 - ۶۰۶ - ۶۰۵ - ۶۰۱ - ۶۰۰

محمد خان انور (یا) محمد	۳۰۸۰۰ ۲۴۰ ..	محمد باقی ..
خان الرز صوبه دار برهانپور		محمد بدیع سلطان پور
۸۷۷		خسرو بن نذر محمد خان
محمد خان بنگش جماعتدار	۶۳۶	
مخاطب بقایم جنگ (۷۷)	۶۶۲	محمد بیدار بخت
محمد خان پسر کلان قطب الدین	۲۹۸ ..	محمد بیگ ..
خان خوبشگی ۱۰۶		محمد پرست خان پسر
محمد خان نیازی ۳۷۲ -		عبد المجید خان
۳۷۳ - ۳۷۵ - ۵۱۱ ..		محمد الدوله بهادر ۸۰۸
محمد خلیل عذیمت خان ۱۷۵		محمد تقی خان پسر وزیر خان
محمد دارا شکوه (شف شاهزاده		محمد طاهر خراسانی ۹۳۹
دارا شکوه) ۱۷ - ۲۷ -		محمد تقی سیم باز (یا) سیم
۹۷ - ۹۸ - ۱۰۱ - ۱۰۳ -		ساز مخاطب بشاه قای خان
۱۰۴ - ۱۰۳ - ۱۵۴ - ۱۵۵ -		۳۶۶ - ۳۶۷
۱۵۷ - ۱۷۰ - ۲۷۴ - ۴۸۸ -		محمد حسن ..
۴۹۱ - ۴۹۲ - ۴۹۳ - ۵۰۳ -		محمد حسین ۴۸ - ۱۶۱
۵۰۴ - ۵۰۹ - ۵۱۰ - ۵۱۱ -		محمد حسین میرزا ۲ -
۵۱۹ - ۵۲۳ - ۵۲۶ - ۵۳۶ -		۱۹۳ - ۱۹۴ - ۱۹۵ - ۱۹۶ -
۵۳۷ - ۵۵۸ - ۵۶۰ - ۵۶۱ -		۱۹۷ - ۲۱۷ - ۲۳۷ - ۹۹۶
۵۶۷ - ۵۶۸ - ۵۷۲ - ۵۷۴ -		محمد خان ۶۲ - ۲۷۴

شاه عالم بادشاه (شف -	۵۷۵ - ۵۸۱ - ۵۸۴ - ۵۸۵
۱۲۷ (روشن اختر)	۵۹۷ - ۵۹۹ - ۶۰۰ - ۶۰۱
محمد شجاع ۱۱۴ - ۱۵۵	۶۲۲ - ۸۲۴ - ۸۲۶ - ۸۲۷
محمد شجاع - مخاطب به	۸۳۱ - ۹۳۸ - ۹۴۴ - ۹۴۹
شجاع خان پسر درویش	محمد رضا پسر قزلباش خان
میر قوام الدین خان	۸۷
اصفہانی ۱۱۴ - ۱۱۵	محمد زمان .. ۳۲۴
محمد شریف مذہبی داروغہ	محمد زمان خان شاملو
دک و دارالانشاء برادر	قورچی باشی ۷۰۲
ابو الفتح قابل خان ۳۵	محمد زمان طہرانی فوجدار
محمد صادق ۲۹۲	و نیوادار سہت ۴۵۲
محمد صادق فتح اللہ خان	محمد سعید پسر میر قلیچ
بہادر عالمگیر شاہی ۴۰ -	برادر زادہ قلیچ خان ۷۲
۴۱	محمد سعید خان ۱۷۶ -
محمد صالح ترخان درویش	۱۷۷
پسر میرزا عیسیٰ ترخان	محمد سلطان میرزا پسر رئیس
۵۴۱ - ۵۴۰ - ۴۸۸ ..	میرزا بن بایقر بن منصور
محمد صالح خوانی معتمد	بن بایقرا ۱۹۲ - ۱۹۳
۵۱۱ - ۵۱۰ خان	محمد شاه بادشاه - لقب (روشن
محمد طاہر وزیر خان ۵۲۲ -	اختر بن جہان شاہ بن

نظام الملک آصف چاہ پسر	۶۲۱	..	..
غذی بیگ ۷۶۹ -	محمد عظیم الشان شاہ درمیدن		
۸۰۶ - ۷۷۰	خلف خلد منزل بہادر		
محمد فائق خان کشمیری	۸۰۵ - ۶۷۸ - ۶۷۱	..	..
۷۴۲	محمد عظیم پسر شاہ عالم		
محمد فرخ میر پسر عظیم الشان	۶۵۷ - ۶۵۹	..	..
۳۷ - ۱۳۰ - ۱۳۲ - ۱۳۳ -	محمد علی خان	۱۵۹	
۱۳۴ - ۱۳۶ - ۱۳۷ - ۱۴۱ -	محمد علی خان پسر انور الدین		
۱۴۲ - ۱۷۷ - ۹۰۷ - ۹۷۷ -	خان گویا موئی	۸۶۱	
۶۹۸ - ۷۱۰ - ۷۱۱ - ۷۱۲ -	محمد علی خان خانصا مان		
۷۱۳ - ۷۳۳ - ۷۴۶ - ۷۵۲ -	۶۲۵	..	..
۷۵۷ - ۸۰۲ - ۸۳۴ - ۸۳۹ -	محمد علی خان محمد علی		
۸۴۰ - ۸۴۲ - ۸۶۱ - ۸۷۶ -	بیگ خوش قلبی خان		
محمد قاسم خان ددخشی	۴۸۸	..	..
۲۰۲ موجی تخلص	محمد عنایت خان بہادر (یا)		
محمد قاسم خان میر آتش	محمد عنایت اللہ خان		
شاہجہانی پسر ہاشم خان	۷۳۹ - ۷۳۸	..	..
۹۴۱	محمد غیاث خان	۸۴۰	
۳۴۲ محمد قلبی ترکمان	محمد غیاث خان بہادر غیاث		
۲۰۶ محمد قلبی خان	بیگ داروغہ توبہ خانہ		

محمد محسن پسر کلان منصور حاجی بلاخی ۹۶۹	محمد قلی خان برلاس از نژاد برنتق ۵۳ - ۱۹۳ -
محمد محسن مخاطب به سپهدار خان زظم آله آباد (که اول نصیری خان خطاب یافته بود) پسر خانجهان بهادر کولکاش ۹۵۱ - ۹۴۹ ..	.. ۲۰۷ - ۲۰۶ - ۲۰۴ محمد قلی خان بهونسله نومسام (که نام اصلی او نیتوجی بهونسله بود) .. ۵۸۰ - ۵۷۷ ..
محمد مراد خان ۲۱۹ -	محمد قلی خان توقبائی .. ۲۰۴ ..
۶۸۵ - ۶۸۶ - ۶۸۷ - ۶۸۸ -	محمد قلی خان شغالی ۲۶۹
۶۹۱	محمد قلی قطب شاه دالی تازک .. ۳۱۴
محمد مراد خان بهادر اوزنگ آبادی ۹۲۳ -	محمد کاظم خان جد امجد بلا واسطه مصنف ۷۱۵
۹۲۵ - ۹۲۴ ..	محمد کاظم جماعه دار (که سابق نوکر شجاعت خان محمد بیگ بود) ۷۶۷
محمد مراد خان پسر مرشد قلی خان محمد حسین ۶۸۲	محمد کام بخش شاهزاده ۷۳۰
محمد سعید مرید خان (یا) میر خان خلف همک خان میر عیسی متخلص	محمد لطیف پسر مکرمت خان .. ۴۶۹

۶۹۸		۹۴۸	
۸۵۳	محمدیان (گروہ)	محمد	عزالدين بادشاہ
	محمدی (اج پسر مہاراجہ)	۱۳۲ . ۱۳۲ - ۱۳۳ - ۸۳۹	
۶۰۴	جمونٹ سنگھ	محمد	معصوم خورش
۲۳۸	.. پسر	۵۶۱	مف شکن خان
- ۲۸۶	محمدود بساخوانی	۱۵۹	.. معظم
۲۹۰	...	محمد	مقیم ہرری پدر خواجہ
	محمدود خان پسر احمد خان	۲۳۹	نظام الدین بخشہ
۷۷۳	...	۶۳۲	محمد منصور
	محمدود پور میر ریس غلزی	محمد	منصور پسر منصور
۷۰۳	...	۹۶۸	حاجی بلخی
	محمدود خواجہ مخاطب بہ مبارز	محمد	منعم اسم منعم خان
	خان غلام ارشد مبارز خان	۶۶۷	خانخانان
	عمادالہاک خواجہ محمد	محمد	منعم پسر میرزا خان
۷۴۵	...	۵۸۹	.. منور
۱۹۲	محمدود سلطان	۲۲۹	.. یار
۷۰۳	محمدود غلزی	محمد	یارخان پسر میرزا
۱۷۷	محمدی الدین قلی خان		پہمن یار اعتقاد خان
	محمدی الدین قلی خان وزیر	۷۰۹ . ۷۰۶	
۸۷۹	نواب . آصف جاہ	محمد	یارخان ناظم دہلی

۴۲۹ - ۴۲۸	خان	محمدي السنه بن کام بخش
	مخلص خان پسر صف شکن	۸۹۳ بن خلد مکان
۶۴۱	خان ..	مختار خان ۹۲ - ۶۴۰ -
	مخلص خان عبدالله بيگ پسر	۶۶۰ - ۶۵۹ - ۶۵۸ ..
	منصور حاجی بلخي	مختار خان سيد محمد
۹۷۰ - ۹۶۹	..	سبزواري ۴۰۹ - ۴۱۱ -
	مخلص خان فواجدار اکبرنگر	۶۵۰ - ۶۲۰ - ۴۱۲ ..
۲۵		مختار خان قمر الدين ۶۵۵
	مخلص خان قاضي نظاما	مختار خان مير شمس الدين
	کرهردوي بخشى بلخ	۶۲۳ - ۶۲۲ - ۶۲۰ ..
۵۶۶		مختار خان ناظم اکبر آباد
	مخلص خان نخل بيگ	۶۵۸
	مخمورا تخلص مرشد قاي خان	مخدوم الملك ملا عبدالله
	بهادر رستم جنگ موسوم	انصاري ولد شيخ شمس الدين
۷۵۵	به مرزا لطف الله (	سلطانپوري ۲۵۷ - ۲۵۶
	مدار الهامي سعد الله خان	مخدوم شيخ احمد كهتو ۲۸۱
۸۲۰		مختار خان ۳۲۴
۶۰	مدیکر بديله ..	مخلص خان ۱۵ - ۴۲۰ -
	مراد بخش ۹۷ - ۵۲۲ -	۶۴۴ - ۶۴۳
۶۰۰ - ۵۲۳		مخلص خان برادر کلان آلهردوي

مراد پسر (ستم میوزا	۴۳۶	حاکم مشهد مقدس ۴۳۳ -
	۴۳۷	
مراد کام	۵۸۳	مرتضی ممالک میر مؤمن
مراد کام صفوی	۴۸۵	استرآبادی خواهرزاده میر
مرازی پنڈت	۴۰۲	فخرالدین سماکی ۴۱۴
مرازی دت	۹۶۲ - ۹۶۱	مرتضی نظام شاه ۸ -
مرتضی خان	۴۷۹ - ۴۸۰	۲۹۱ - ۳۳۹
	۶۵۱	مرتضی نظام شاه ثانی ولد
مرتضی خان سید شاه محمد		شاه علی .. ۳ - ۷
	۵۹۷	مرحمت خان ۸۳۵
مرتضی خان سید بزرگ خان		مرحمت خان بهادر غضنفر
	۶۵۴ - ۶۵۵	جنگ میر ابراهیم پسر امیر
مرتضی خان سید نظام پسر		خان کابلی ۷۱۳ - ۷۱۵
دوم میسران صدر جهان		مرحمت خان پسر معزالدره
پہانی ..	۴۰۳	حامد خان بہادر ملامت
مرتضی خان شہخ فرید	۷۱	جنگ ۷۶۸ - ۷۶۹
مرتضی خان میر حسام الدین		مرحمت خان دیندار پسر نامدار
انجو پسر میر جمال الدین		خان .. ۸۲۳
عضدالدولہ	۳۸۲	مردم سود و چاریچہ (یا) چار
مرتضی قلی خان ورناک		بچہ .. ۳۱۲

۸۷	قزلباش خان	۲۷۰ - ۳۳۰	مرزا ابراہیم
۱۸ - ۱۷	مرشد قلی	۳۲۱ ..	مرزا افلاطون
۶۸۳	مرشد قلی خان	۴۹ ...	مرزا حیدر
	مرشد قلی خان بہادر	۱۰۲	مرزا راجہ جیہنگہ
	رستم جنگ موسوم بہ مرزا	۲۶۸ °	مرزا سلیمان
	لطف اللہ یزید علاء الدولہ	۲۷۳	مرزا شاہرخ
	سرفراز خان بہادر حیدر		مرزا صف شہن خان لشکری
	جنگ ر پسر حاجی	۳۲۱ ..	..
۷۵۴	شکر اللہ تبریزی	۲۶۷	مرزا عسکری
	مرشد قلی خان ترکمان معروف	۱۷۹	مرزا عمر شیخ
۴۲۱	بہ مردت خان	۴۸ - ۵۲ - ۶۲	مرزا کامران
	مرشد قلی خان خراسانی	۲۶۷ - ۲۶۸ - ۲۷۲	...
	۴۹۳ - ۴۹۴ - ۴۹۵ - ۴۹۷	۲۷۳ -	مرزا محمد حکیم
	۵۰۲ - ۴۹۹ - ۴۹۸	۴۵۸ - ۳۲۵ - ۲۷۶	...
	مرشد قلی خان خطاب موتمن		مرزا محمد علی خان سالار جنگ
	الملك صوبہ دار بنگالہ		سیوہین پسر موتمن الدولہ
۷۵۲	...	۷۷۶ - ۷۷۵	...
	مرشد قلی خان شاملو للہ	۲۴۲	مرزا مراد کام صفوی
	استاجلو (یا) مرشد قلی	۳۳۵	مرزا مغل
	خان للہ استاجلو حاکم		مرزا دیس بیگ خورشید

مضفرد خان پسر مبارز خان	۴۲۴ -	خواف د باغرز
امدادالملک خواجه محمد	۴۲۵ - ۴۲۶ - ۴۲۸	
۷۴۴		مرشد قلي خان عم مردت خان
مهديکای کبرانوی سعدالله	۴۲۱	
نام پسر خوانده مقرب		مرشد قاي خان محمد حسين
۳۸۲ خان		۶۸۲
مصاحب بيگ ولد خواجه	۱۵۳ - ۴۶ -	مرشد (قوم)
کلان بيگ پسر مولانا	۵۵۹ - ۵۶۵ - ۵۹۳ - ۶۵۱ -	
محمد صدرا ۱۷۹ -	۷۳۴ - ۷۳۸ - ۷۳۹ - ۷۴۰ -	
۱۸۱	۷۴۳ - ۷۴۶ - ۷۵۹ - ۷۶۰ -	
مصطفى بيگ ترکمان خان	۷۶۷ - ۷۶۸ - ۷۷۲ - ۷۷۳ -	
۳۸۴	۸۰۴ - ۸۰۷ - ۸۴۰ - ۸۴۱ -	
مصطفى خان پسر قطب الدين	۸۴۴ - ۸۴۶ - ۸۴۹ - ۸۶۹ -	
۱۰۷ خان خويشکي	۸۷۰ - ۸۷۱ - ۸۷۲ - ۹۵۰ -	
مصطفى خان خواني مير احمد		مریم مکاني (مادر عرش آشياني
پسر ميرزا عرب (يا) ميرزا		محمد اکبر شاه پادشاه)
۵۱۷ - ۵۱۶ عزت	۲۴۸ - ۸۱۱	
۶۳۷ - مصطفى خان کشي	۲۵۷	مرام ر عيسى
۶۳۸	۱۹۲ -	مسعود حسين ميرزا
مطلب خان بن مطلب خان	۱۹۵	

مظفر خان میر عبد الرزاق	۷۴۴	بني مختار
معموری ۳۷۶ - ۳۷۸	۷۴۴	مطلب خان بني مختار
۳۷۹		مطلب خان میرزا مطلب
مظفر میرزا ۳۰۵	۴۵۳ - ۴۵۲ - ۴۵۱ - ۴۵۰	
معتقد خان ۴۹۲	۱۹۷۰ - ۱۹۵	مظفر حسین
معتقد خان میرزا مکی (یا)	۱۹۸	
بیگی پسر افتخار خان	۲۷۵ -	مظفر حسین میرزا
۴۸۲ - ۴۸۳ - ۴۸۴ - ۴۸۵	۲۹۹ - ۲۹۸ - ۲۹۷	
معتد خان ۵۸۴ - ۶۱۲ -		مظفر حسین میرزا پسر خردسال
۶۳۴	۹۳۰	ابراہیم حسین باغی
معتد خان - خطاب اول محمد	۲ - ۲۱۸ -	مظفر خان
قاسم ۹۷	۲۲۱ - ۲۲۲ - ۲۲۴ - ۲۲۵ -	
معتد خان محمد شریف	۲۲۶ - ۲۲۷ - ۲۵۸ - ۲۷۸ -	
۴۳۱ - ۴۳۲ - ۴۳۳ - ۴۳۴	۲۹۳ - ۲۹۴ - ۲۹۵ - ۳۴۲ -	
معز الدولہ حامد خان بہادر	۵۱۱	
ملابٹ جنگ - سوہدار	۱۶۱ -	مظفر خان توبتی
ناندیر عم نواب نظام الملک	۲۱۰ - ۲۲۱	
آصف جاہ ۷۷۷ - ۷۹۵ -	۹۲۹	مظفر خان دیوان اعلیٰ
۷۶۸		مظفر خان سوہ دار بنگالہ
معز الدولہ حمید خان بہادر	۲۳۷ - ۹۲۸	

۲۹۲	تربت خراسان	۱۲۳	
	معصوم خان کابلي تيولدار پٽه		معزالدوله هي - در قلي خان
۲۳۰		۸۴۳ - ۷۶۷	
	معصوم خان کابلي اقطاع دار		معزالدوله هي - در قلي خان
	بهار ۲۲۶ - ۲۳۷ -		محمد رضا مخاطب به
۲۴۶			هيذر قلي خان بهادر نامر
	معصوم کوکه ميرزا محمد حکيم		جنگ ناظم گجرات ۷۴۶ -
۳۵۸ - ۲۷۱			۷۴۸ - ۷۴۹ - ۷۵۰ - ۷۵۱ -
	معظم خان خانخازان (يا)		۸۷۸ - ۸۷۷
	معظم خان مير جمله - مير		۴۷۴ معزالدين کيقباد
	محمد سعيد اردستاني		۲۳۱ معزالملک مشهدي
	۲۴ - ۲۵ - سالار		۲۴۷ - ۲۳۸ معصوم خان
	۵۱۷ - ۵۸۱ - ۶۱۳ - ۶۱۴ -		۲۴۸ - ۲۹۳ - ۲۹۴ - ۲۹۵
	۹۷۱ - ۹۷۰ - ۹۳۸ - ۶۵۳		۲۹۳ معصوم خان عامي
۳۶۵	معظم خان شيخ بايزيد	۹۳۱	
۳۸۶	معظم خان فتحپوري		۲۴۶ معصوم خان فرنخودي
	معصوم خان مير ابوالفضل		۸۱۱ - ۸۱۰
	معصومي ۵۰۳ - ۵۰۴ -		۲۱۰ معصوم خان کابلي
	۸۲۶ - ۵۰۶ - ۵۰۵ ..		۹۲۸
	معين الدين احمد خان		معصوم خان کابلي از سادات

مقرب خان شیخ حسن معرف	۲۱۶ ..	فرنخودی
به حسو پسر شیخ بهنیا (یا)	۲۴۶	معین الدین خان اکبری
بهنیا ولد شیخ حسن	۱۷۷	معین الدین تلی خان
پانی پتی ۳۷۹ - ۳۸۰	۸۹۰ ..	معین الملک صوبه دار لاہور
مقرب خان غلام ترک میر شمشیر	۸۲۴ ..	
۴	۱۵۹ ..	مغل خان
مقصود ۲۴۸ - ۲۲۵	۱۵۹ ..	مغل خان پسر زین خان کوکھ
مقصود بیگ مخاطب به	۴۹۰ -	قلعه دار کابل
قدرا نداز خان ۹۷۱	۴۹۱	
مکرمات خان .. ۶۳۲	۶۲۳	مغل خان عرب شیخ
مکرمات خان ملا مرشد شیرازی	۶۲۳	مغایه (یا) مغایه (یا) مغل
۴۶۰ - ۴۶۱ - ۴۶۳ - ۴۶۹	(نوم) ۲۰۰ - ۳۹۳	
۴۷۲	۴۰۴ - ۴۳۱ - ۴۹۷ - ۵۰۱	
مکرم خان ۳۶۶ - ۵۸۴	۷۶۵ - ۷۹۲ - ۸۳۷ - ۹۶۶	
۵۸۵ - ۵۸۶ - ۶۹۶ - ۶۹۸	مفتخر خان خانزمان عم هوشدار	
۹۵۱ .. ۷۰۰ ..	خان میر هوشدار ۹۴۳	
مکرم خان حاکم بنگالہ ۱۶	مقرب خان ۳۸۰ - ۳۹۴	
مکرم خان خانزمان بہادر	مقرب خان پسر امین خان	
(خطاب فعیم خان پسر	۷۹۶ ..	بہادر
منعم خان خانخاندان)	۸۸۰	مقرب خان دکنی

۷۴۲ - ۶۷۷		ملا عبد الصمد نواسی شیخ چاند
۶۹۵	مکرم خان میر اسحق	منجم .. ۳۷۱
۴۵۶ -	سنگھہ ہادا	ملا عبد اللہ .. ۲۵۴
۴۹۵ - ۵۰۹ - ۵۱۰	..	ملا فاروقی .. ۲۶۲
۲۶۳ - ۲۶۰	ملا احمد	ملا کمال الدین حسین طبیب .. ۲۶۲
۲۶۰	ملا احمد اتوری	ملا محمد ۱۶۵ - ۳۲۶ - ۳۷۱
۵۶۲ -	ملا احمد نایتہ	ملا محمد تہتہ ۳۵۲ - ۳۶۹
۵۶۵ - ۵۶۳		ملا محمد صوفی مازندرانی
۳۴۸ - ۳۴۷	ملا اسد	۴۵۰
۱۸۲		ملا محمد لاری رکیل السلطنۃ
۷۹۴	ملا جیرون اہیتھی وال	.. ۱۶۴ - ۳۸۹ - ۳۹۰
۲۵۵	ملا شیخ الاسلامی	ملا محمد یوسف ۲۶۹
۳۴۸ - ۳۴۷	ملا علاء الملک تونی (یا) ملا	ملا مخدوم الملک ۲۵۵
۵۲۴	مخاطب بغاضل خان	ملا مرشد .. ۳۴۷ - ۳۴۸
۵۲۹ - ۵۲۷ - ۵۲۶ - ۵۲۵	علاء الدین علاء الملک تونی	ملا مصطفیٰ جونپوری ۳۵۱ -
۵۳۰		۲۵۲
۵۱۸	ملا عبد السلام	ملا معین مشہور بہ واعظ کاشفی
		صاحب معارج النبوة ۱۱۷
		ملا میرزا جان .. ۲۶۲

۱۴۴	..	ملک کلان	۵۰	یحییٰ مخاطب بہ مخلص
- ۴۳۳ - ۲۹۸		ملک محمود	خان برادر خرد	۵۰ لا احمد
۴۳۵	..	..	نایتہ	۵۶۶ . ۵۶۵
- ۹۱۲		ملک نائب کافور	ملتفت خان	۴۹۴ - ۶۲۳
۹۱۵ - ۹۱۳		..	..	۶۴۳
۷	..	ملکہ چاند سلطان	ملتفت خان مخاطب بہ اعظم	
۸۶۶ . ۷۷۳		ملہار زار ہولکر	خان عالمگیری	۹۴۳
۸۳۰	..	ممتاز الزمانی	ملتفت خان مہین خلف ارشد	
- ۹۶۸		منصور حاجی یاجھی	اعظم خان جہانگیر شاہی	
- ۵۲		منعم بیگ خان خانان	..	۵۰۰ - ۵۰۱
۱۴۹	..	..	ملتفت خان میر ابراہیم حسین	
		منعم خان خانقاہ انان بہادر	..	۶۱۱
- ۲۲۰ - ۶۰		شاہی	ملتفت خان میرزا محمد علی	
۷۵۷ - ۷۵۶ - ۶۶۷ - ۲۷۴		..	..	۶۴۳
- ۱۸۸ - ۴۵ - ۴۳		منعم خان	ملک حمزہ حاکم سیستان	۹۳
۶۶۹ - ۲۶۹ - ۲۱۷		..	ملک عنبر حبشی	۷ - ۶
۷۰۹		منعم خان خان زمان	..	۱۰ - ۸ - ۱۶۴ - ۱۶۵ - ۳۶۷
۶۵۴		منور خان شیخ میران	..	۳۸۹ - ۳۹۰ - ۳۹۱
		منور خان قطبی پسر منور خان	..	۳۹۸ - ۵۸۷ - ۹۵۹ - ۹۶۰
۶۵۵	..	شیخ میران	ملک کد	۱۴۴

۹۲۵	منہاج الدین .. ۲۵۲
امام موسیٰ رضا علیہ التحیة	منیجہ (یا) منیجہ بیگم ہم شیرہ
۳۸۶	نور جہان بیگم ۷۸
موسوی خان صدر - ۴۴۱	مؤتمن الدولہ اسحاق خان
۴۴۹	خانسامان فردوس آرامگاہ
موسوی خان میرزا معز دیوان	پسر غلام علی - ۷۷۴
دکن ۱۱۸ - ۶۳۳ -	۷۷۶ - ۷۷۵
۴۳۵ - ۴۲۴	مؤتمن الملک جعفر خان معصی
موسوی خان میر ہاشم قلعدار	بہ محمد ہادی موبہ دار
خان - ج - رأت تخلص	بنگالہ .. ۷۵۱
۱۱۹	مؤتمن الملک شجاع الدولہ
موسوی بہرہمی سرگردہ نصاریٰ	بہادر اسد خان (خطاب
فرائیس مخاطب بہ	شجاع الدین محمد خان
۸۶۸ -	بہادر موبہ دار بنگالہ و بہار
۸۹۹ - ۹۰۲ - ۹۰۴ - ۹۰۵	و ارنیسہ) ۷۵۴ - ۷۵۵
مولانا افضل فاینی ۲۶۲	مؤتمن الملک علا الدولہ جعفر
مولانا برہان الدین علی ۲۳۳	خان بہادر اسد جنگ
مولانا جلال الدین محمد ۲۳۳	محمد ہادی موبہ دار بنگالہ
مولانا جلال الدین محمد منجم	۷۵۲
تبریزی .. ۲۸۷	مؤتمن الملک ناظم اورنگ آباد

۹۳۴	مولانا خواجہ کوہی ۸۹ - ۹۰
مہابت خان حیدر آبادی	مولانا عبد القادر سرہندی
مشہور بہ محمد ابراہیم	۲۵۲
۶۲۷ .. قمار باز	مولانا عمار الدین محمود طبیب
مہابت خان خانخانان سپہ سالار	۲۲۳
زمانہ بیگ پسر غیور بیگ	مولانا میر کلان محدث نواسہ
کابلہ .. ۳۸۵ - ۳۸۶	مولانا خواجہ کوہی ۸۹
۳۸۹ - ۳۹۰ - ۳۹۱ - ۳۹۲	سومن خان نجم ثانی نائب
۳۹۳ - ۳۹۴ - ۳۹۵ - ۳۹۶	عذابت اللہ خان کشمیری
۳۹۷ - ۳۹۸ - ۳۹۹ - ۴۰۰	۷۶۴ - ۸۶۵ ..
۴۰۱ - ۴۰۲ - ۴۰۳ - ۴۰۴	سونس خان .. ۲۴۵
۴۰۵ - ۴۰۶ - ۴۰۷ - ۴۰۸	سومن سنگھ (یا) سومن سنگھ
۴۷۹ - ۴۸۰ - ۵۲۱ - ۵۶۹	ہادا برادر مکند سنگھ ہادا
۵۹۰ - ۹۶۰ - ۹۶۱ ..	۵۰۹
مہابت خان سپہ سالار ۴۱۹ -	مہابت پوسی جونپور ۹۵۱
۴۶۰	مہابت خان ۴ - ۱۲ -
مہابت خان صوبہ دار دکن	۱۴ - ۱۹ - ۲۰ - ۱۶۳ -
۴۵۴	۱۶۶ - ۱۶۷ - ۳۶۹ - ۳۷۱ -
مہابت خان میرزا لہراسپ	۳۷۹ - ۳۸۵ - ۴۳۰ - ۵۱۴ -
پسر مہابت خان خانخانان	۵۳۵ - ۵۳۷ - ۶۱۶ - ۸۱۷ -

۹۹۹	سیدہ سالار ۵۹۰ - ۵۹۱
مہاراز درمیں پسر مہاراز	۵۹۲ - ۵۹۳ - ۵۹۴ ..
جانوجی جسونت بذالکر	۵ مہابنت خان ناظم دکن
۸۰۷ (یا) نبالکر	مہابنت خان یکی از امرای
مہاراز جانوجی جسونت بذالکر	صاحب قران ثانی شاہ جهان
پسر راز زنبہا ۸۰۶ - ۸۰۷	پادشاہ .. ۹۱۵
مہا سنگھ ولد جگت سنگھ	مہاراجہ ابھی سنگھ صوبہ دار
۱۵۰ - ۳۴۰ - ۳۴۱ ..	گجرات پسر کلان مہاراجہ
مہتدی خان پسر خانہ زاد خان	اجیمت سنگھ رائہور ۷۵۸ -
۸۰۶	۷۵۹
مہتر خان انیس ۳۳۴	مہاراجہ اجیمت سنگھ رائہور
مہدویہ (طائفہ) ۲۵۳ -	صوبہ دار گجرات پسر مہاراجہ
۲۵۴	جسونت سنگھ ۱۳۵ -
مہدی خواجہ دامان	۷۵۵ - ۷۵۷ - ۷۵۸ - ۷۵۹
۲۳۹ فردوس مکانی	مہاراجہ جسونت سنگھ رائہور
مہدی قاسم خان ۱۴۸ -	۲۴ - ۹۷ - ۹۸ - ۱۲۱ -
۲۰۱ - ۲۰۰ - ۱۹۹ ..	۱۵۴ - ۴۴۷ - ۴۹۵ - ۵۰۹ -
مہدی موعود (علیہ السلام)	۵۱۵ - ۵۲۳ - ۵۶۷ - ۵۷۵ -
۲۹۰	۵۹۲ - ۵۹۷ - ۵۹۹ - ۷۵۵ -
مہر لور (حرم محترمہ)	۷۷۸ - ۸۲۵ - ۸۲۷ - ۸۳۱ -

۳۴۵		پادشاہوارہ محمد معظم (
میر ابراہیم مرحمت خان بہادر	۷۸۰	
غضنفر جنگ	۷۱۳	میر علی نورس پادشاہ حق
میر ابوالبقا امیر خان پسر	۳۵۴	.. سداس
میر ابوالقاسم نمکین	۷۷	میر عالی خان بلدور
میر ابوالفتح	۵۰۷	..
میر ابوالقاسم نمکین	۷۷	میر عالی کولابی (یا) مہر علی
میر ابو تراب گجراتی	۲۸۰ -	خان ساندوز کولابی ۱۹۸
۲۸۱ - ۲۸۲ - ۲۸۳ - ۲۸۵		
میر احمد خان	۶۶۲ - ۶۶۵	میرنسا (یا) مہرالنسا بیگم
میر احمد خان بہادر مخاطب		زوجہ شہر افکن خان ۶۷
بہ امیر الممالک عالیچاہ		پہان بیگم (یا) مہین بیگم
پسر کلان نظام الملک		مہدیۃ مؤتمن الممالک
نظام الدولہ امف جاہ میر		شجاع الدولہ بہادر اسدخان
نظام علی اسد جنگ ۸۷۴		عرف مرزا دکنی موسوم
میر احمد خان ثانی فوجدار		بہ شجاع الدین محمد خان
چکائے امنابان پسر میر احمد		بحایاۃ مرشد قلی خان
خان شہید ۷۶۱ - ۷۶۰		بہادر رستم جنگ موسوم
۷۶۲ - ۷۶۳ - ۷۶۵	..	بہ مرزا لطف اللہ المتخاص
میر احمد خان شہید صوبہ دار		بہ مخدوم ۷۵۵
		مہر س داس رائہرز پسر دلپٹک

۳۶۰ -	میر امین الدین	۷۶۰ ..	برهانپور
۳۸۲		میر احمد دامن قطب شاہ	
- ۹۲۲	میر اولاد محمد ذکا	۵۲۴	
۹۲۷		میر احمد عرب	۶۲۰
۳۵۱	میر بدر عالم منڈوی	میر احمد مخاطب بہ نواب	
	میر بدیع الزمان ہمشیرہ زادہ	نظام الدولہ ناصر جنگ	
	ر متبذائی مصطفیٰ خان	دومین پسر نواب آصف جاہ	
۵۱۸			۸۸۳
۳۲۸	میر بزرگ	میر احمد مصطفیٰ خان ثانی	
	میر جعفر ہمشیرہ زادہ سید	پسر مصطفیٰ خان خونی	
	علی مخاطب بہ خلیفہ		۵۱۸
۱۱۱	سلطان	میر اسد اللہ شہید	۳۶۳
	میر جلال الدین حسین ملائی	میر اسد اللہ عرف میر مہران	
	تخاص برادر میر محمد	(شف . میر میہران)	
۴۱۳	.. امین	..	۳۶۲ - ۳۶۳ - ۳۹۶
۲۵۱	میر جلال الدین مسعود	میر اکبر علی خان عرف میر	
۳۵۸	میر جمال الدین	فولاد خان پسر دوم	
- ۳۵۸	میر جمال الدین انجو	نظام الملک نظام الدولہ	
۳۵۹		آصف جاہ میر نظام علی	
۹۰	میر جمال الدین محدث	اسد جنگ	۸۷۴

۲۳۹	..	میر خلیفہ	۶۱۵ - ۴۲۳	میر جملہ
۳۳۹	..	میر خلیل اللہ	۸۰۳ - ۷۴۶	
۲۴۱ - ۳۴۰				میر جملہ خانخانان معظم خان
..	..	میر خلیل اللہ یزدی جد ماجد		بہادر مظفر جنگ (خطاب
..	..	نوازش خان میروزا		میر جملہ خانخانان
۸۲۸ - ۳۳۵	..	عبد الکافی	۷۱۲ - ۷۱۱	عبداللہ (
۸۲۹			۱۲۱	میر حاج
۳۵۹	..	میر خنجر	۳۲۳	میر حسام الدین
۳۰۴	..	میر ذر الذون بیگ ارغون	۴۷۹	میر حسام الدین انجو
۳۶۴	..	میر رحمت اللہ		میر حسام الدین مرتضیٰ خان
..	..	میر رفیع الدین محمد پسر	۳۶۰	
..	..	میر شجاع الدین محمد		میر حسن خان امانت خان
۱۱۰			۶۹۲	میر حسین
۶۶۶	..	میر زاہد ہروی		میر حسن علی پسر کلان محمد
..	..	میر زاید اللہ پسر ابوالقاسم		کاظم خان و والد مصنف
۷۸		نمکین	۷۲۱	
..	..	میر زین الدین علی مخاطب بہ		میر حسن عای خان امیر الامرا
..	..	سیادت خان برادر اسلام خان		صاحب صوبہ دکن ۳۷
۴۵۲				میر حسین علی خان امیر الامرا
..	..	میر سلطان حسین افتخا خان	۳۸	

۹۰۶ - ۹۰۵ - ۹۰۳ - ۹۰۲	۶۱۱
۹۱۹ - ۹۱۶ - ۹۱۰ - ۹۰۷	میر سید ابراهیم ساکن یزد
۹۷۴ - ۹۲۲ - ۹۲۱ ..	۱۱۶
میر سید محمود پسر میر احمد	۲۸۸ میر سید احمد کاشی
۶۶۶ .. خان	۴۴۷ میر سید بخاری رضوی
۱۸۶ میر شاه ابوالعالی	میر سید جلال مدر پسر میر
۳۵۸ میر شاه ابو تراب ..	۴۴۷ سید بخاری رضوی
میر - شاه پور خان (یا) میر	میر سید جلال مخدوم جهانیدان
۷۶۴ شاپور خان بخئی	رضائی تخلص - ۴۴۷
۳۵۸ میر شاه محمود	۴۵۱ - ۴۴۸
میر شجاع الدین محمد خلف	میر سید شریف ولد میر سید
ارشد سید علی مخاطب	۱۱۶ ابراهیم ساکن یزد
به خلیفه سلطان و زبده	۴۴۸ میر سید محمد
۱۱۰ - ۱۰۹ اسد الله	میر سید محمد چشتی قزوچی
۴۱۱ - ۲۸۵ میر شرف الدین	۶۰۴
۲۸۵ - میر شریف آملی	میر سید محمد خان ملاحت
۲۸۸	جنگ مخاطب به
۴۹۲ .. میر شمس	امیر الممالک پسر سومین
میر شمس الدین اسد الله	نواب آصف جاہ - ۸۸۳
۳۵۸ .. شوستری	۸۸۴ - ۸۸۵ - ۸۹۹ - ۹۰۰

میر ظریف مخاطب بغدادی	میر شمس الدین مختار خان
خان .. ۱۱ - ۱۲	۶۲۱
میر ظہیر الدین ۳۶۱ - ۳۶۲	میر شہاب الدین مخاطب بہ
میر عبد العی میر عدل ۳۶۹	امیر الامرا غازی الدین خان
میر عبد الوحیم شریف خان پسر	بہادر فیروز جنگ پسر میر
میر سید محمد چشتی	محمد امیر الامرا فیروز جنگ
۶۰۹	بن نواب آہنجاہ و دخترزادہ
میر عبد الرزاق معموری ۴۳۸	وزیر الممالک اعتماد الدولہ
میر عبد الکریم ملتفق خان	قمر الدین خان بہادر ۸۸۵
۶۶۸	۸۸۶ - ۸۸۷ - ۸۸۸ - ۸۸۹
میر عبد المطیف پسر میر	۸۹۰
یحییٰ حسنئی میقی	میر شہاب الدین مخاطب بہ
۸۱۳ - ۸۱۴	فرزند ارجمند غازی الدین
میر عبدالمطیف پسر نقیب	خان بہادر فیروز جنگ پسر
خان میر غیاث الدین علی	نواب نظام الملک آصف
۸۱۶	جاہ میر قمر الدین ۸۷۵
میر عبد المطیف قزوینی ۵۳	میر صدر جہان منقی ۳۴۹
میر عبداللہ .. ۳۲۱	میر مصام الدولہ ۳۸۴
میر عبداللہ پسر میر ابوالفضل	میر ضیاء الدین حسین اسلام
۵۰۶	خان .. ۴۹۴

میر غلام علی آزاد بلگرامی (۱۶)	میر عبدالنبی خان پسر نواب
میر غلام آزاد ۱۰۸ - ۸۵۶	مصفا الدولہ ۹۰۵
میر فخر الدین سماکی ۴۱۴	میر عبدالهادی ۲۴۱
فضل اللہ بخاری ۳۶۱	میر عزیز اللہ دادا شیعہ میر
میر قایماہی تفرشی ۶۴۳	۶۹۶
میر قوام الدین برادر خلیفہ	میر عزیز اللہ دیوان ۲۲۰
سلطان ۱۱۰ - ۱۱۱ - ۱۱۲	میر علاء الدولہ کامی تخلص
۱۱۴	مواہب تدرہ نقایس المآثر
میر قوام الدین خان امفہانی	پسر دوم میر یحییٰ حسینی
برادر خلیفہ سلطان - دزب	سیفی معروف بہ یحییٰ
اعظم ایران .. ۱۰۹	معصوم .. ۸۱۳
میر قوام الدین مشہور بہ میر	میر علی اکبر موسوی ۲۳۰ -
بزرگ .. ۱۰۹	۲۳۱
میر کمال الدین ۲۸۱	میر عماد الدین مخاطب بہ
میر کجراتی پسر درہ مبارزا ملک	رحمت خان ۱۱۱
سر بلذ خان بہادر دلاز	میر عذات الدین سرائلہ کہ
جنگ میر محمد زبیر ۸۰۶	ادرا ہبۃ اللہ نیز گورف
میر گدائی .. ۲۸۵	مشہور بسید شاہ میر ۲۸۰
میر کیسر .. ۲۴۹	میر عیسیٰ خان ۳۶۳
میر کیسوی بکار بیگی ۲۴۳ -	میر غبار .. ۲۹۱

اسلم واقعہ نوس کابل	۲۴۴	..	..
۹۱	۲۴۹ -	میر کیموری خ اسانی	
میر محمد مشہدی ۶۳۳	۲۵۰	..	..
میر محمد سعید میر جملاہ		میر محمد خان پسر میر احمد	
مخاطب بمعظم خان	۲۶۶ .	..	خان
خانخان سید سالار ۹۹ -	۲۸۵	..	میر محبوب اللہ
۱۰۶ - ۱۰۷ - ۱۰۹ - ۱۰۹ - ۱۰۹ -		میر محمد امین خان پسر میر	
۵۳۱ - ۵۳۲ - ۵۳۵ - ۵۳۶ -		محمد سعید معظم خان	
۵۳۷ - ۵۳۸ - ۵۳۹ - ۵۴۰ -		خانخان میر جملاہ ۵۳۱ -	
۵۴۱ - ۵۴۲ - ۵۴۳ - ۵۴۴ -		..	۵۳۲ - ۵۳۴ - ۵۳۵
۵۴۵ - ۵۴۶ - ۵۴۸ - ۵۴۹ -		میر محمد امین میر جملاہ	
۵۵۲ - ۵۵۳ - ۵۵۴ - ۵۵۵ -		شہر ستانی ۳۱۳ - ۳۱۴ -	
۵۶۸	۳۱۶	..	..
میر محمد شریف مخاطب	۳۱۴		میر محمد خان
بد نواب ہرمان الملک	۳۵۷		میر محمد خان اتکہ
پنڈہ - بین پسر نواب		میر محمد خان پسر محتشم	
اصف جاہ ۸۸۳ -	۶۵۰	..	خان
۹۰۳ - ۹۰۵ - ۹۰۶ -		میر محمد خان مشہور بظان	
میر محمد علی سید مکر	۲۰۴ - ۲۱۱ - ۲۱۷		کلان
خان بہادر خلف مصطفیٰ		میر محمد زائد پسر قاضی	

۳۲۶	مير معصوم بهكري	۵۱۸	خان ثاني
۱۱۷	مير معين پسر مير ملا		مير محمد مخاطب به امير الامراء
	مير مغل مخاطب به ناصر الملك		فيروز جنگ نواب
	ششمين پسر نواب		غازي الدين خان بهادر
	صاف جاہ ۸۸۳ - ۹۲۰		نظام دکن خلف رشيد
۹۲۴			نواب صاف جاہ (غفران
۸۷۰	مير مقتدر خان		پناه) ۸۸۳ - ۸۸۵
۱۱۷	مير ملا ..		۹۰۱ - ۹۰۲
۲۴	مير ملك حسين كوكه	۹۳۲	مير مراد ..
	مير ملك هوشيره زاده محمد	۷۸	مير مراد جوياني
۶۸۲	مراد خان		مير مرتضى خان نواسه مير
۳۹۴	مير منصور بدخشي	۴۰	هادي ..
	مير ميران ۳۳۹ - ۳۴۰	۲۹۲	مير مرتضى زمان
۳۹۶ - ۳۴۱		۲۹۰	مير مرتضى سبزواري
	مير ميران پسر مير خليل الله	۷۹۳ - ۶۲۳	مير مسعود
۸۲۹	.. يزدي		مير مير ملك اكبري يك از
۴۷۸	مير ميران يزدي	۲۲۷ -	سادات موسوي
	مير نجف علي خان قلعه دار	۲۲۸ - ۲۲۹ - ۲۳۰ - ۲۳۲	
۹۱۶	.. آسير	۳۲۶	مير معصوم ..
	مير نظام الدين عبد خلف شاه	۱۱۷	مير معصوم بدمالي

پادشاہ نواز خان (۷۰۱ -	مفتی الدین پسر امیر
۷۰۳ . ۷۰۲	غیاث الدین .. ۲۳۸
۱۸۸	میر نظام الدین علی خلیفہ
میر ہاشم خان نیشہ - اپوری	رکن السلطنت بابر پادشاہ
سوانح نویس دیار شرقی	۲۳۸۰
۸۱۰ - ۸۰۹	میر نظام علی مخاطب بہ
۳۶۳	ذو اب آصف جاہ ثانی
میر یحییٰ حسنی سیفی	چہ - ازمین پسر نواب
مخاطب بہ یحییٰ معصوم	آصف جاہ ۸۸۳ -
مولف لب التوارخ جد	۹۰۳ - ۹۰۴ - ۹۰۵ - ۹۰۶ -
نقیب خان میر غیاث الدین	۹۰۷ - ۹۱۹ - ۹۲۱ - ۹۲۲ -
۸۱۳ - ۸۱۲ عی	۹۲۳ - ۹۲۴ - ۹۲۵ - ۹۲۶ -
۴۶۹ میر یحییٰ کاشی	۹۲۷
۳۵۰ - ۳۴۹ - ۳۴۸ میوان	میر نعمت اللہ ۳۳۹ -
میران صدر جم - ان بہانی	۳۴۰ - ۳۴۲ - ۳۴۷ - ۳۶۴ -
۳۷۹ - ۴۰۳ - ۳۴۸ ..	میر نور اللہ ۳۳۷ ..
میرک شیخ ہروی برادر زادہ	میر نور اللہ سید نور خان مشہور
۵۱۸ قاضی اسلام	بہ باگہماز ۳۶۳ - ۳۶۴
۷۲	میر ویس غلزی (مخاطب بہ
میرزا ابراہیم ۲۶۷ - ۲۶۸ -	پادشاہ نواز خان - (شف

۵۸۶ - ۸	۲۷۵ - ۲۷۲ - ۲۶۹ ..
مرزا ایرج بصر عنبر حبشی	میرزا ابوالمعالي میرزا خان
۹۵۸	پسر میرزا دالي جاگیردار
میرزا بابر خویش عزیزالدین	رفوجدار سیوستان ۴۶۰ -
برادر عالمگیر ثانی ۸۹۱	۵۶۰ - ۵۵۹ - ۵۵۸ ..
میرزا بایسنقر ۲۶۴	میرزا ابوسعید ۳۰۴ ..
میرزا بدیع الزمان برادر کلان	میرزا ابوسعید نبیره اعتماد الدوله
نجابت خان میرزا شجاع	برادر زاده نور جهان بیگم
۸۲۱	۵۱۳
میرزا بدیع الزمان بھر خواجه	میرزا احمد داماد باقر خان
حسن ۴۵۹	۴۸۴
میرزا بدیع الزمان مشهور به	میرزا اشرف الدین حسین
میرزای فتحپوری ۲۳۴	۲۰۴
میرزا بهرام پسر خرد یوسف	میرزا افراسیاب بصر مهابت
محمد خان تاشکندي	خان ۴۰۹
۹۶۶	میرزا افضل مقتدری خان
میرزا بهرام مخاطب بقرلباش	دهوان گوالیار ۸۰۱
خان آهانه دار دیولگانور	میرزا امتیاز .. ۱۹۹
بصر قراباش خان ۸۷	میرزا ایرج شامخوز خان بصر
میرزا بهروز بصر معتمد صالح	خانخانان عبدالرحیم خان

میرزا قليچ محمد خان	۵۶۲	..	قرخان
اکبري ۷۴ - ۳۵۱ -	میرزا بهروز پسر مهابت خان	۴۰۹	..
۳۵۳ - ۳۵۲	میرزا بهمن دار اعتقاد خان	۷۰۶	۳۰۸
میرزا حسام الدين پسر میر	میرزا پاینده محمد	۴۱۳	..
ابوالقاسم زمکین ۷۷	میرزا تقی	۱۸۸	..
میرزا حسن	میرزا تولک	۳۰۰	میرزا جانی بیگ
میرزا حسن مغوی پسر سوم	میرزا جانی بیگ ارغون حاکم	۳۰۸ - ۳۰۲	قہتہ
میرزا رستم قندھاري	..	۳۰۹	..
۸۲۹ - ۴۶۷	میرزا جانی بیگ حاکم سندھ	۳۷۴ - ۳۷۳	..
میرزا حکیم	میرزا جعفر آصف خان	۱۴۹	..
۲۱۷ ..	میرزا جمشید بیگ یزدی	۹۳۰ - ۹۲۹ - ۷۰	میرزا خان
میرزا حیدر	قزلباش داماد میر معصوم	۱۱۷	..
۳۰۲ ..	پدسگالی	میرزا جوان بخت پسر شاه عالم	۸۶۶
میرزا حیدر درمین پسر میرزا	میرزا جانشین قلیچ خانف ارشد	۵۸۸ - ۵۸۷	..
مظفر حسین قندھاري			
۵۵۵			
میرزا حیدر گورگان ۴۸			
میرزا خان			
میرزا خان موبدار ایلامپور			
۹۴۲			
میرزا خان منوچهر ۵۸۶ -			
۵۸۸ - ۵۸۷			

۲۲۰ - ۳۷۳ - ۳۷۸ - ۴۲۴	میرزا خان ناظم پور ۵۲۲
۴۳۵ - ۴۴۰	میرزا داد ۲۳۸
۳۴۲ - میرزا رستم قندهاری	میرزا داراب پسر اقا افضل ۲۱
۴۷۷ - ۴۸۶ - ۵۵۶ - ۵۸۳	میرزا داراب قلعه دار قندهار
۹۰ .. ۹۴۰	پسر قلعه دار خان میرزا
میرزا رستم مخاطب به غضنفر	علی عرب .. ۱۱۷
خان فوجدار سنگمذیر پسر	میرزا دلیر همت پسر مهابت
قزلباش خان ۸۷	خان .. ۴۰۹
میرزا رضا علی پسر میرزا داراب	میرزا راجه بهادر سنگه پسر
۱۱۹	راجه مانسنگه ۳۶۰
میرزا رضی پسر میرزا تقی و	میرزا راجه حی سنگه (یا)
برادر زاده میر جلال الدین	میرزا راجه پسر راجه
حسین .. ۴۱۳	۲۵ - ۱۰۵ - ۱۰۵
میرزا رفیع صدر ۴۱۳ - ۴۱۴	۱۵۶ - ۱۵۷ - ۱۵۸ - ۵۶۲
میرزا روح الله .. ۱۲	۵۶۳ - ۵۶۴ - ۵۶۵ - ۵۶۸
میرزا روح الله پسر کلان یوسف	۵۷۱ - ۵۷۷ - ۵۷۸ - ۶۰۲
مهدد تاشکندی ۹۶۶	میرزا رستم پسر مکرم خان ۵۸۶
میرزا سکندر بیگ ولد سلطان	میرزا رستم صفوی فدائی
بایسنقر خویش قزلباش	تخاص برادر خرد میرزا
خان .. ۸۷	مظفر حسین قندهاری

(فهرست جلد سیوم) (۱۲۴) (مؤثر الامرا)

۳۰۸	..	..	میرزا سلطان برادر میرزا نونر
	میرزا شاه حسین (غون والی	۵۵۶	..
۲۴۵	..	تہتہ	میرزا سلطان صفوی ۵۸۱ -
۳۳۴	میرزا شاه محمد	۶۹۲ - ۵۸۲	..
	میرزا شاه نواز خان صفوی		میرزا سلطان صفوی دوریگی
	موسوم بہ صدرالدین محمد	۳۸۰	..
۶۹۲ - ۶۸۰ - ۶۷۹	..		میرزا سلطان علی مکحول ۲۳۴
	میرزا شجاع نجابت خان		میرزا سلیمان حاکم بدخشان
۲۳۵	..	..	۱۹۱ - ۲۱۱ - ۲۱۲ - ۲۶۴ -
	میرزا شرف الدین حسین		۲۶۵ - ۲۶۶ - ۲۶۷ - ۲۷۰ -
	احراری پسر خواجہ معین		۲۷۱ - ۲۷۵ - ۳۳۰ - ۳۳۱ -
	ولد خواجہ خازند محمود		۳۵۶ - ۴۵۷ - ۴۵۸ - ۴۵۹
۱۸۹ - ۲۲۷ - ۲۲۲ - ۲۳۴ -			میرزا سیف اللہ پسر قلیج خان
۲۲۷ - ۲۳۵	..	..	۷۴
	میرزا شمس الدین پسر میرزا		میرزا شاهرخ پسر میرزا ابراہیم
۵۱۶	..	مرب	بن میرزا سلیمان والی
۸۴۸	..	میرزا صائب	بدخشان ۲۷۵ - ۲۷۶ -
	میرزا صدرالدین محمد خان پسر		۳۲۱ - ۳۲۹ - ۳۳۲ - ۳۳۴ -
۵۸۳	میرزا سلطان صفوی	۹۵۶ - ۸۲۱	..
	میرزا صف شکن مخاطب	۳۰۷ -	میرزا شاه حسین

بكامياب خان پسر ميرزا	ميرزا عزيز كوكة (يا) ميرزا كوكة
حسن مقوي ۴۷۷ -	ناظم گجرات (شف ميرزا
۳۷۸	كوكة) ۱۹۵ - ۱۹۶ -
ميرزا مقوي خان علي نقوي	۲۱۶ - ۲۳۸ - ۲۴۸ - ۲۹۲ -
۶۵۳	۲۹۵ - ۳۰۰ - ۹۲۹ - ۹۳۱
ميرزا طهماسب پسر مهاسپ	ميرزا عمكري ... ۱۹۹
خان ميرزا لهراسب ۵۹۴	ميرزا علي بيگ اكبر شاهي
ميرزا عبدالخالق برادر زاده	۳۵۵ - ۳۵۶
خواجه شمس الدين محمد	ميرزا علي خان افتخار الدوله
خوافي .. ۳۷۱	پسر دروئين مؤتمن الدوله
ميرزا عبدالرحيم ۲۲۱	۷۷۵ - ۷۷۶
ميرزا عبدالرحيم پسر محمد	ميرزا عنایت الله ديوان سلطان
نقي خان .. ۹۲۹	پرويز ... ۱۲
ميرزا عبدالرحيم خان خاران	ميرزا عرض ... ۳۲۱
۲۸۲	ميرزا عيسى ... ۳۰۴
ميرزا عبدالعلي ۳۰۴	ميرزا عيسى ترخان ۲۴۵
ميرزا عبدالله پسر ميرزا روح الله	ميرزا عيسى بن عبد العلي
۹۶۷	۳۰۸ - ۳۰۷
ميرزا عرب (يا) ميرزا عزت	ميرزا عيسى ترخان پسر جان
۵۱۶	بابا ۲۴۵ - ۳۸۵ - ۳۸۶

میرزا غازی بیگ ترخان صوبہ	میرزا عزیز کوکھ (۱۹۵ -
گتھہ پسر میرزا جانی بیگ	۱۹۶ - ۲۱۶ - ۲۳۸ - ۲۴۸ -
قرخان ۳۴۵ - ۳۴۷ -	۲۹۲ - ۲۹۵ - ۳۰۰ - ۳۲۹ -
۳۷۸ - ۳۳۸ - ۴۸۶ ..	۹۳۱
میرزا فتح اللہ خلف میرزا	میرزا گرشاسپ داماد آلہ دردی
عبد اللہ .. ۹۶۷	خان پسر مہابت خان
میرزا فخر .. ۶۳۳	۴۰۹
میرزا فرخ فال پسر کوچک	میرزا لاهوزی ۳۵۱ - ۳۵۲ -
یمین الدزلہ آصف جاہ	۳۵۳
۷۰۷	میرزا لشکری ۳۱۷
میرزا فریدون خان برلاس پسر	میرزا لشکری پسر مخلص خان
میرزا محمد قلی خان	۴۳۰
برلاس .. ۳۵۴	میرزا لطف اللہ ۱۶۸
میرزا فولاد پسر خدا داد برلاس	میرزا لہواسپ پسر خانخانان
۲۵۸ - ۲۵۹ - ۲۶۰ - ۲۶۱	۹۶۱ - ۹۶۲
میرزا کامران ۱ - ۲ - ۱۸۰ -	میرزا محسن برادر ابو المنصور
.. ۱۸۱ - ۲۰۲ - ۲۱۱	خان مقدر جنگ ۷۱۵
میرزا کشمیری پسر ابو القاسم	میرزا محسن پسر حید میرزا
نمکین .. ۷۷	۶۵۰
میرزا کوکھ ناظم کجرات (شف	میرزا محمد ۲۰۸ - ۶۸۳

(فهرست جلد سیوم) (۱۳۷) (اثر الامرا)

میرزا محمد برادر محمد مراد	میرزا محمد هاشم ابیرا خلیفه
خان .. ۶۸۳	سلطان .. ۶۷۷
میرزا محمد پسر افضل خان	میرزا محمود
۹۲	میرزا محمود برادر کلان وزیر خان
میرزا محمد باقر خان	محمد طاهر خراسانی
۹۲۵	۹۳۹
میرزا محمد حکیم کوندلیش	میرزا مراد التقات خان پسر
برادر علاء عرش اعیانی	میرزا رستم فندهاری
۵۶ - ۷۴ - ۱۹۰ - ۱۹۱ -	۵۵۶ - ۵۸۳
۱۹۳ - ۲۱۱ - ۲۱۲ - ۲۴۶ -	میرزا مراد نام پسر عم میرزا
۲۵۶ - ۲۷۰ - ۲۷۱ - ۲۷۵	سلطان صفوی
۲۸۶ - ۲۹۳ - ۲۹۴ - ۳۳۰ -	میرزا محمود
۲۶۴ ..	۲۶۴ ..
میرزا مظفر حسین صفوی پسر	میرزا مظفر حسین صفوی پسر
۸۱۲ - ۳۸۶ - ۳۵۹ -	سلطان حسین دل پورام
۸۱۴	میرزا بن ساه اسمعیل
میرزا محمد خان نجم الدوله	میرزا بن ساه اسمعیل
بخشی چهارم پسر کلان	صفوی .. ۲۹۶
میرزا محمد خان نجم الدوله	میرزا مظفر حسین فندهاری
۷۷۵ -	۷۷۵ -
۷۷۶	۷۷۶
میرزا محمد زمان	میرزا معز
۳۳۳	۳۳۳
میرزا محمد صالح پسر وزیر	میرزا مقیم پسر امیر ذوالنون
خان هروی	۲۴۰
۹۳۲	۲۴۰

میرزا مکرم خان مغوی مراد کام	۵۸۳	..	..
میرزا منوچهر	۱۶۵ - ۳۹۱	..	..
میرزا می-رک رضوی یکی از	..	..	..
سادات رضوی مشہدی	۲۱۸	..	..
میرزا نجف خان بہادر	۸۶۷ -	..	..
میرزا ہندال	۸۶۸	..	..
میرزا نجف علی فواجدار	..	..	..
بالاپور ہرار پسر گلان قزلباش	..	..	..
خان	۸۶	..	..
میرزا نودر	۳۰۲	..	..
میرزا نودر مغوی خلف میرزا	..	..	..
حیدر دومین پسر میرزا	..	..	..
مظفر حسین قندھاری	۵۵۷ - ۵۵۵	..	..
میرزا نودر قندھاری	۵۸۱	..	..
میرزا دای پسر خواجہ حسن	..	..	..
نقشبندی	۴۵۶ - ۴۶۰	..	..
میرزا ہاشم پسر قزلباش خان	..	..	..
میرزا ہدایت اللہ رکہ اول خطاب	..	..	..
فدائی خان یافتہ بود بعدہ	..	..	..
مخاطب بجان نثار خان	..	..	..
(یا) جان باز خان گشت	۱۷	..	..
میرزا ہندال	۲۶۶	..	..
میرزا یار علی	۷۳۰	..	..
میرزا یار علی بیگ	۶۰۸ -	..	..
میرزا یوسف خان رضوی	۶۶۲ - ۶۶۰	..	..
میرزا یوسف خان رضوی	۳۱۴ -	..	..
میرزا یوسف خان رضوی	۳۱۵ - ۳۱۷ - ۳۱۹ - ۳۴۲ -	..	..
میرزا علی خان پسر محترم	۸۱۷	..	..
بیگ یکی از امرای ہمد	..	..	..
عرش اشیانی	۲۵۷	..	..
میکوال	۱۴۴	..	..
میوان (یا) میواتیان	۱۵۶	..	..

		* حرف نون *	
۷۹۸	ایمانی مقرب خان	۱۷۷ - ۱۷۸	نادر شاه
۵۸۷ - ۵۲۶	نجابت خان	۶۱۰ - ۶۶۷ - ۷۰۶	
۹۳۹		۷۵۴ - ۷۷۲ - ۸۰۵ - ۸۰۷	
	نجابت خان می-رزاشه-اع	۸۳۴ - ۸۳۶ - ۸۳۵ - ۸۸۰	
	مخاطب به خانخانان بهادر	۸۸۳	
	سپه سالار سیومین پسر	۱۸۲	نامر الماک
	میرزا شاه رخ داعی بدخشان	۱۴۲	نامر جنگ شهید
۵۰۵ - ۵۰۶ - ۸۲۱ - ۸۲۲		۸۳۶ - ۸۰۷	
۸۲۴ - ۸۲۵ - ۸۲۶ - ۸۲۷			نامر خان محمد امان صوبه دار
۸۲۸			کابل پسر حسین بیگ خان
	نجم الدین علی خان صوبه دار	۸۳۳	
۷۶۶	شاه جهان آباد	۲۰۷	نامر میرزا
	نجیب الدوله شیخ علی خان		نامدار خان داررغمه دولت خانة
	بهادر صوبه دار زاندر پسر		خاص پسر کلان جمده الملکی
	شیخ علی خان کلان بن	۸۳۰ - ۸۳۲	جعفر خان
	شیخ محمد جنیدی از اولاد	۲۴۰	
	سید الطائفة شیخ جنید	۱۴۴	ناہید بیگم
۸۶۳ - ۸۶۴	بغدادی		نہیر (یا) پیرا
	نجیب الدوله نجیب خان		نہی (یا) بنی منور خان برادر
۸۶۵ -	بهادر ثابت جنگ		

۸۶۶		۸۶۲ - ۸۹۷ - ۸۹۹ - ۹۰۰
نجیب النساء بیگم یا فخر النساء	۶۵۱	نصرت جنگ
بیگم خواهر میرزا محمد	۴۸۳	نصرت خان خاندوران
حکیم ..	۴۵۷	نصیب یادر خان ۸۶۰ -
نجیبیه بیگم خاله خلد مکان ۶۸۲		۸۶۱
نذر محمد خان داعی بلخ	و بدخشان ۸۲ - ۸۳ -	نصیب والدواہ صلابت جنگ
۹۹ - ۱۶۶ - ۴۴۵ - ۴۴۶ -		صوبہ دار برہانپور مشہور
۴۵۳ - ۴۵۵ - ۵۶۹ - ۵۷۲ -		بہ عبدالرحیم خان بوند
۹۶۸ - ۹۵۸		مایندری خان فہروز جنگ
نذر (یا) نظر بہادر خوشگئی	۸۱۹ - ۸۱۸	۸۳۵
..	۵۴۶	نصیرالدواہ عبدالرحیم خان
فراین (نام بت)	۹۱۸ - ۹۱۷	۱۲۳
نراین راد بوزن مادھورا پسر	۸۷۳ - ۸۷۲	نصیر خان فہرزی والی برہانپور
بالاجی راد		۵۱۲ -
نصارا (یا) نصاری انگریز	۸۰ - ۸۵۲ - ۸۵۵ - ۸۹۷ -	۸۱۹
۸۹۸ - ۸۹۹ - ۹۰۰ - ۹۰۱ -		نصیری خان مخاطب ناصر
نصاری بہاچری	۸۹۵	خان صوبہ دار کابل پسر
نصاری فراسیس	۸۵۲ -	ناصر خان محمد امان
۸۳۴		۸۳۴

خان وزیر انظم صاحب قران	نظام الدوله اسف جاہ میر نظام
ثانی شاہچہان بادشاہ و جد	عای معطب بہ اسد جنگ
پدرمی او عابد خان و پدرش	پسر - ر نواب نظام الملک
عالم شیخ یکے از اعظام اکابر	اصف جاہ ۵۱۸ -
سہر قند و از احفاد شیخ	۸۷۵ - ۸۶۸ - ۶۶۷ ..
شہاب الدین سہروردی	نظام الدین ۱۰۹ - ۱۱۴
(حمة اللہ عایہ می باشد)	نظام الدین احمد سہروردی ۳۲۶
۱۴۱ - ۵۱۸ - ۵۵۹ - ۶۴۵ -	نظام الدین پسر قطب الدین
۶۴۶ - ۶۵۵ - ۶۶۷ - ۶۷۷ -	خان خواشگی ۱۰۷
۷۴۴ - ۷۴۲ - ۷۴۷ - ۷۴۹ -	نظام الدین عرف بہرزا بیگ
۷۵۰ - ۷۵۵ - ۷۶۶ - ۷۶۷ -	۱۱۴ - ۱۱۳ ..
۷۶۸ - ۷۶۹ - ۷۷۰ - ۷۹۶ -	نظام الملک ۶ - ۳۹۰ -
۷۹۸ - ۷۹۹ - ۸۰۳ - ۸۰۶ -	۴۰۳ - ۴۰۴ - ۴۳۴ ..
۸۳۵ - ۸۳۶ - ۸۳۷ - ۸۶۴ -	نظام الملک دکنی ۱۵۳ -
۳ - نظام شاہیدہ (گورد)	۲۲۲ - ۵۶۶ - ۸۱۷ ..
۴۰۲ - ۴۰۴ - ۴۱۹ - ۴۲۱ -	نظام الملک روح جنگ بہادر
۴۴۳ - ۴۶۲ - ۴۸۰ - ۴۹۰ -	نظم دان ۱۴۲ - ۸۳۹ -
۵۰۰ - ۵۲۰ - ۵۲۱ - ۵۷۵ -	۸۴۱ - ۸۴۲
۹۰۴ - ۹۱۵ - ۹۵۹ - ۹۶۰ -	نظام الملک اواب آہنچاہ بہادر
۴ - ۵ - ۲۹۱ - نظام شاہ	تہ جد پدرمی از سہن اللہ

۶۱	و دختر یونس خان	۳۹۸ - ۹۵۹ - ۹۶۰ ..
	نواب آصف جاہ (کہ جد مادری	نظر بہادر ۱۰۲ - ۱۰۷ - ۱۲۶
	او نواب سعد اللہ خان وزیر	نظر بہادر خویشگی ۷۷۷
	اعظم شاہجہان بادشاہ -	نعمت اللہ .. ۳۳۸
	و جد پدری او عابد خان	نعمت خان عالی معارف بہ
	از احفاد شیخ شہاب الدین	نعمت خان ہاجی (یا)
	سہروردی (میداشت) - شف -	نعمت خان میرزا ۳۰۰
	نظام الملک نواب آصف	ہاجی ۱۶۰ - ۶۲۷ -
	جاہ) ۴۰ - ۱۱۸ -	۶۶۰ - ۶۵۱
	۱۱۹ - ۱۴۳ - ۳۶۵ - ۶۱۰ -	نعیم خان پسر منعم خان
	۶۵۲ - ۶۵۳ - ۶۹۸ - ۷۲۲ -	خانخانان .. ۶۷۷
	۷۲۳ - ۷۲۶ - ۷۲۷ - ۷۳۴ -	نقیب خان میر غیاث الدین
	۸۷۵ - ۷۳۵	علی خاں رشید میر
	نواب آصف جاہ ثانی میر	عبداللطیف بن میر یحییٰ
	نظام علی چہارمین پسر	حسنی سیفی مخاطب
	نواب آصف جاہ ۹۰۴ -	بہ یحییٰ ۸۱۲ -
	۹۰۵ ۹۰۶ ۹۰۷ ..	۸۱۵ - ۸۱۶
	نواب آصف جاہ چین قلیج	نگ کتی رانی لقب زوجہ
	خان خانہوران امیرالامرا	راجہ سری نگر ۸۲۲
	نظام الملک بہادر فتح جنگ	نگار خانم مادر فردوس مکانی

عرف نواب چندا صاحب	میر قمر الدین المتخلص به
۸۹۷-۸۹۶ ..	آصف وزیر فردوس آرا-گاہ
نواب سعد اللہ خان وزیر	محمد شاہ پادشاہ و ناظم
شاہ جهان پادشاہ ۸۷۵	دکن پسر نواب میر
نواب مہلابت جنگ میر سید	شہاب الدین مخاطب به
محمد خان پسر نواب	فرزند ارجمند غازی الدین
نظام الملک آصف جاہ	خان بہادر فیروز جنگ
۸۵۹ - ۸۶۴ - ۸۶۸ - ۹۶۹ -	۸۷۶ - ۸۷۷ - ۸۷۸ - ۸۷۹ -
۸۷۰	۸۸۰ - ۸۸۱ - ۸۸۳ - ۸۸۴ -
نواب مصام الدولہ ۹۰۱ -	۸۸۵ - ۸۸۶ - ۸۹۴ - ۸۹۶ -
۹۰۵ - ۹۰۴ - ۹۰۲ ..	۸۹۷ ۸۹۸ - ۹۰۰ - ۹۰۱ -
نواب عابد خان مخاطب به	۹۰۹ .. ۹۲۰ - ۹۲۴
قلیچ خان صدر پسر عالم	نواب آصف جاہ فتح جنگ
شیخ ۸۳۷ - ۸۳۸ - ۸۴۲	(شب - نظام الملک فتح
نواب علیہ زینت النساء بیگم	جنگ) ۷۳۵ - ۷۳۶ -
خواہر امانی اعظم شاہ	۷۳۷ - ۷۳۸ - ۷۳۹ - ۷۴۰ -
۷۹۴ - ۷۹۳ ..	۷۴۱ - ۷۶۴ - ۷۹۵ ..
نواب مبارز خان ناظم ہیدرآباد	نواب بیگم صاحب ۲۸
۸۷۸ - ۸۴۳ ..	نواب پرمیز بانو بیگم ۳۰۱
نواب میر شہاب الدین غازی	نواب حسین درستی خان

(۱۴۵) (فهرست جلد سوم) (نثر الامرا)

۳۸۷ - ۳۹۵ - ۳۹۷ - ۵۱۳	نورز ش خان	۲۷ - ۲۹
نور خان مخاطب به شمس خان	نورز ش خان مبرزاً عهد انکاي	
فوجدار در [به] پتده جالندهر	فوجدار ماندر برادر علائق	
بسر پير خان ۱۲۷ - ۱۲۸	امالت خان و خليل الله	
نور قليج (يا) نورم قليج (يا)	خان مير بخشى ۴۷۸ -	
نور قليج بسر التون قليج	.. ۸۲۸ - ۸۲۹ - ۸۳۰	
خان از قرابتيان قابج اكبيري	نوايت (يا) نوايت اركات	
.. ۸۱۱ - ۸۱۲	(نور) ۵۶۲ - ۸۴۶ -	
نور محمد خان ۱۱۸	.. ۸۷۱ - ۸۸۰ - ۸۹۶	
نورنگ خان بسر اول قطب الدين	نوايت خان .. ۱۸۹	
.. ۵۹ - ۱۹۶	نور الدين (از قوم اوشاز) ۷۵۳	
۷۷۲ - ۷۷۳	نور الدين علي خان برادر	
نوايت خان .. ۲۴۷	سبزه بين قطب الملک سيد	
نوايت خان - رب بسر مير	عبد الله خان ۱۲۱ - ۱۷۶	
هاشم خان نيش - اپوري	نور الدين فاي کون - اول	
.. ۸۰۹ - ۸۱۰ - ۸۱۱	مستقر الخلاله ۸۱۷ - ۸۱۸	
نور الدين محمد جهانگير	نور الدين محمد جهانگير	
فاي خان نومسام (۵۷۷ -	پادشاه .. ۷۹	
.. ۵۷۸ - ۵۷۹	نور الفضا بيگم .. ۱۹۹	
نورک نام عم بهادر خان زرهله	نور جهان بيگم ۱۵ - ۷۹ -	

۲۸۰	۴۵۴
وزیر خان حکیم علیم الدین	نیکو سپر بن سلطان محمد اکبر
۹۳۵ - ۹۳۴ - ۹۳۳ ..	بن خلد مکان ۱۳۶ -
۷۱۶ وزیر خان شاهجهانی	۷۴۷
۱۲۷ وزیر خان فوجدار سرحد	• <u>حرف واو</u> •
وزیر خان محمد طاهر خراسانی	والا جاه پسر شاهزاده محمد
۹۴۰ - ۹۳۸ - ۹۳۷ - ۹۳۶	اعظم شاه ۶۴۰ - ۶۷۱
۹۳۲ وزیر خان مقیم	والا شاهیان (گرده) ۳۵ -
۳۸ وزیر خان میر حاجی	۹۳۳
وزیر خان بروی برادر آصف خان	۲۹۲
عبدالمجید ۹۲۹ - ۹۳۰ -	وزیر الملک جان بیگ ۹۳۲
۹۳۲	وزیر الممالک اعتماد الدوله
۱۸۹	قمر الدین خان بهادر
ولی نعمت بیگم زوجة میرزا	۷۵۸ - ۷۶۵ - ۸۸۶ - ۸۸۷
سلیمان	وزیر الممالک مقدر جنگ ۸۸۶
• <u>حرف ها</u> •	وزیر بیگ پسر قاندر خان
هادی داد خان برادر رشید خان	قلعه دار بیدر ۸۶۳ - ۸۶۴
انصاری سوبه دار تلنگاره	۹۲۸
۹۳۱ - ۵۸۸ - ۵۲۲ ..	وزیر خان ۲۴۸ - ۱۹۷ - ۵

(سائر الامراء)

(۱۴۷)

(فهرست جلد سیوم)

هاشم بیگ پسر قاسم خان	۹۴۰	هژیر خان قلعه دار رهناس	۹۴۶
میر بحر	۹۴۰	خلف آلهردی خان	۳۹۷
	..	شیدار خان خواجه سراپی	۳۰۲
هاشم خان برادر قاسم خان	۹۵۰ - ۷۸	نورجهان بیگم	۲۶۷ - ۱۴۸
	..	هلاکو خان	۷۱۲
هامون فقیر	۴۸۹	همایون بادشاه	۹۲۵
هدایت الله خان	۷۱۲	همت خان بهادر برادر اعیانی	..
هدایت کیش رافعه خان	۷۱۲	محمد نوران خان بهادر	..
	..		..
هدایت محیی الدین خان حاکم	..	همت خان بهادر محمد حسن	..
(راپچور) (یا) راپچور دادونی	..	پسر خانجهان بهادر	..
دخترزاده نواب نظام الماک	..	کوکلتاش	۹۵۰ - ۹۴۹
آصف جاه	۸۵۰	همت خان پسر الف خان بن	..
۸۵۱ - ۸۵۲ - ۸۵۳ - ۸۵۸	..	ابراهیم خان بن خضر خان	..
۸۵۹ - ۸۹۵ - ۸۹۶ - ۸۹۷	..	بنی	۸۶۱ - ۸۶۰
..	..	همت خان سردار افغانه	۸۵۵ - ۸۵۹ - ۸۶۰ - ۸۹۵ - ۸۹۶
هدیه بیگم بیگم روح الله خان	۹۰۰ - ۸۹۹ - ۸۹۸		..
نخشی	۸۰۲		..
هزار جات (فهرم)	۱۰۰	همت خان میر میمن میران	۸۹۸
	..	تخاص خلف الصدق	۳۳۱

اسلام خان بدخشي ۹۴۶ -	خان مشهور - روز به ياقوت
۹۴۸ - ۹۴۷	خداوند خان ۳۶۷ -
۴۲۳ - ۴۲۲ (قوم)	۳۹۱ - ۴۰۲ - ۵۲۰ - ۹۵۸ -
۷۶۳ - ۷۶۲ - ۷۶۱ ..	۹۵۹ - ۹۶۰ - ۹۶۱ - ۹۶۲ -
۶۲۲ ..	۹۶۳
هوشتادار پسر	يتماجي زميندار كچهه ۱۰۴
ملائق - خان مخاطب به	يعقوب خان پسر - مرشد قاي
اعظم خان عالمگيري	خان بهادر (ستم جنگ
۹۴۳ - ۵۰۳	مرزا لطف الله ۷۵۵.
هواگر مرهته ۸۸۶ - ۸۸۴ -	يسين خان .. ۲۲
۹۰۱ - ۸۹۳ - ۸۸۹ - ۸۸۸	حضرت يعقوب عليه السلام
هيچه (يا) سميچه (قوم)	۷۲۹
۸۸	يعقوب .. ۳۲۲
۵۴ - ۵۰ ..	يعقوب خان امير الامرا ۳۴۰
* حرف يا *	
يادگار بيگ .. ۱۶۸	يعقوب خان پسر يوسف خان
يادگار ۹۰۷ - ۹۰۹ - ۹۱۸ -	كشهيري (يا) يوسف خان
۹۲۷ - ۹۲۱ - ۹۱۹ ..	چك حاكم كشمير ۶۴ -
ياقوت خان حبشي غلام خداوند	۹۵۷ - ۹۵۶ - ۹۵۵ ..

۴۴	یوسف خان چک	یکتاش خان افشار پسر ولی خان
	یوسف خان کشمیری پسر	قورچی باشی ۳۴۰
	علی خان چک (یا) پیک	یکه تاز خان عبدالله بیگ پسر
	مرزبان کشمیر ۹۵۵ -	منصور حاجی بلخی
۹۵۶		۹۶۸ - ۹۶۹ - ۹۷۰ - ۹۷۱
	یوسف خان ولد حمین خان	یلنگتوش اوزنگ سپه سالار
۹۵۷	تکریم ..	ندر محمد خان والی بلخ
	یوسف زئی (طائفه از قوم	۴۴۲
	افغان) ۱۰۲ - ۱۰۵ -	یلنگتوش خان بهادر (یا)
۶۱۶		یلنگتوش خان ۹۷۱
۹۱۶	یوسف عادل شاه	یمین الدوله ۴۲۹ - ۴۴۲
۲۷۹	یوسف متی ..	۵۷۰ - ۸۲۱ - ۹۰۵ - ۹۳۵
	یوسف محمد خان تاشکندی	یمین الدوله آصف جامی
۹۶۵ - ۹۶۳		۲۷۰
	یوسف محمد خان کورکلتاش	یمین الدوله آصف خان
	پسر کلان خان اعظم اتکه	خانخادان ۵۱۵ - ۸۲۹
۹۵۳ - ۹۵۲		۹۶۵
۶۱	یونس خان	یمین الدوله عبدالله خان ۱۴۰
		یوسف ۳۱۸ - ۵۶۲
		یوسف تورکش دوز ۲۸۷

منظر دوم در اسمای مواضع و قلعهجات
و آبها و کوهها و غیره

		* حرف الف *	
۸۱۳	.. انور بلوچان		
- ۸۵۲ - ۸۵۱ - ۵۶۶	آرکات	۶۱۲	.. آب اترک
- ۸۶۱ - ۸۵۸ - ۸۵۴		۳۶۹	.. آب بهمت
- ۸۶۶ - ۸۹۵ - ۸۸۰ - ۸۶۲		۱۸۷	.. آب بیه
۸۹۹ - ۸۹۷		۷۴۰	.. آب پورنا
۴۱۱	.. استانه بلخ	۶۱۴ - ۲۰۳	آب جون
	استان ملائک پاسبان رضویه	۸۰	.. آب خور
۱۶۷		۵۵۰	.. آب دهنگ
- ۹۱۶ - ۶۴۴ - ۱۹۸	احیر	۶۰۰	.. آب ستاج
۹۴۱ - ۹۱۸		۲۴۷	.. آب سرد
- ۵۴۵ - ۵۴۴ - ۴۵۲	اشام	۴۵۷	.. آب سنده
۵۵۰ - ۵۴۸ - ۵۴۶		۱۹۱	.. آب غوربند
	آشتی و غیره دیهات برگنه	۲۸۳ - ۱۹۴	آب نریدا
۸۶۵	پانهری صوبه برار		آب هیراند (یا) هیرمند
- ۷۲ - ۴۸ - ۴۷ - ۲۰	اکره	۲۹۶	
- ۱۷۹ - ۱۶۴ - ۹۰ - ۷۹		۹۶۴	.. آحمی

- ۵۹۸ - ۶۰۰ - ۶۰۷ - ۶۱۵	- ۱۸۹ - ۱۹۵ - ۱۹۶ - ۲۰۰
- ۶۲۲ - ۶۲۴ - ۶۲۶ - ۶۹۷	- ۲۱۶ - ۲۲۵ - ۲۳۶ - ۳۲۰
- ۶۵۰ - ۷۵۶ - ۸۱۲ - ۸۱۷	- ۳۵۸ - ۴۰۰ - ۴۲۰ - ۴۲۱
۹۴۸ - ۹۴۵	۴۳۹ - ۴۴۰ - ۴۴۹ - ۴۷۵
۵۲۳ .. اجین	- ۵۶۹ - ۶۵۴ - ۶۵۸ - ۶۹۳
۳۱۲ .. اچھہ	- ۸۱۴ - ۸۲۷ - ۹۲۹ - ۹۳۸
احمد آباد (یا) احمد آباد	۹۴۵ - ۹۵۳
کجرات ۲ - ۵۷ - ۹۷	امذیرہ خاندیس (یا) آنڈیر
- ۱۹۳ - ۱۹۴ - ۱۹۵ - ۱۹۶	۷۴۵
- ۱۹۸ - ۱۹۹ - ۲۰۰ - ۲۵۶	۳۴۳ .. ابیچک
- ۲۸۱ - ۲۸۳ - ۲۸۵ - ۲۷۸	۵۵۴ - ۵۵۰ اترکول
- ۴۵۰ - ۴۴۷ - ۴۴۸ - ۴۸۳	۸۵۴ .. اترہ
- ۴۶۸ - ۴۹۲ - ۵۰۷ - ۶۰۲	اتک (یا) اتک بھارس ۲۵۳
- ۶۱۵ - ۶۱۹ - ۶۶۰ - ۶۵۷	۸۲۰ - ۳۹۶
- ۶۷۸ - ۶۸۸ - ۷۳۱ - ۷۴۷	- ۳۵ - ۵۰ - ۱۰۴ اجمیر
- ۷۵۰ - ۷۵۷ - ۷۵۸ - ۷۶۷	- ۱۱۴ - ۱۱۶ - ۱۲۱ - ۱۲۲
۹۳۰ - ۸۳۵ - ۸۹۳ ..	- ۱۵۱ - ۱۵۹ - ۱۹۹ - ۲۳۴
- ۸۶ - ۷ - ۳ احمد نگر	- ۲۳۵ - ۲۸۹ - ۳۸۸ - ۳۹۷
- ۸۷ - ۱۴۵ - ۲۹۱ - ۲۹۲	- ۳۹۹ - ۴۱۲ - ۴۷۵ - ۴۸۳
- ۳۲۰ - ۳۳۲ - ۳۳۳ - ۳۵۶	- ۵۱۵ - ۵۶۹ - ۵۷۲ - ۵۷۵

۷۰۹	اغز آباد (یا اعزا آباد)	۴۲۷ - ۵۰۲ - ۵۶۳ - ۵۷۰
۷۱	العائنستان ..	۵۸۷ - ۵۸۹ - ۶۲۸ - ۶۵۷
۴۷۳	اقالیم سبعه ..	۹۰۶ - ۹۱۰ - ۹۲۳
۹۶۳	اقالیم پنجم ..	۷۳۵ - ۸۵۰
۴۷۴	اقالیم دوم ..	۵۳۰
۴۱۷	اقالیم چهارم ..	۹۴۹
۴۷۴ - ۴۱۷	اقالیم سوم	۷۲۰
	اکبر آباد (یا) مستقر الخلافه	۳۰۳
- ۲۴ - ۲۷	اکبر آباد	۱۱۷ - ۲۸۸
- ۱۳۷ - ۱۳۳ - ۸۹ - ۳۸		۲۸۹
- ۴۲۳ - ۴۰۶ - ۳۴۴ - ۱۵۹		۹۶۳
- ۵۲۶ - ۵۲۳ - ۵۱۵ - ۴۶۱		۴۱
- ۵۹۹ - ۵۹۳ - ۵۷۹ - ۵۶۸		۱۰۵
- ۶۱۲ - ۶۰۹ - ۶۰۵ - ۶۰۴		۵۴۸
- ۶۵۶ - ۶۵۴ - ۶۴۷ - ۶۳۶		۴۳۳
- ۶۷۲ - ۶۶۷ - ۶۵۹ - ۶۵۸		۳۲۲ - ۳۲۸
- ۷۵۲ - ۷۴۸ - ۷۴۷ - ۷۰۸		۳۱۷ - ۳۱۵ - ۳۱۳ - ۳۴۰
- ۸۴۴ - ۸۳۳ - ۸۰۱ - ۷۷۲		۷۰۴ - ۶۳۳ - ۴۶۹ - ۴۱۸
- ۹۳۵ - ۸۹۲ - ۸۷۹ - ۸۶۷		۷۰۵
۹۳۸	..	۱۹۲
	اعظم پور سرکار سنهیل	

(فہرست جلد سوم) (۱۵۴) (مائرا الامرا)

۷۹۳	امیتھی (یا) امتیہی	۴۷۲	اکبر آبادی محل
	انڈیا چک پور حسین (یا) انڈیا چک	۴۹۵	.. اکبر پور
۳۴۳	پور حسین چک	- ۳۶۷ - ۲۵ - ۲۴	اکبرنگر
۵۷۱	انڈیر (یا) انبیر	- ۵۴۲ - ۵۴۱ - ۵۴۰ - ۵۳۹	
۸۹۱	.. انڈرید	۹۷۱ - ۵۸۵ - ۵۶۸	..
۹۱۷	انڈور (یا) رنڈور	۳۵۹ - ۳۵۶	اکھارہ
۹۶۳ - ۲۲۲	انڈجان	- ۹۲ - ۶۶ - ۶۰	آلہ آباد
۹۵ - ۸۳	انڈخود	- ۳۷۷ - ۱۶۳ - ۱۳۳ - ۱۳۲	
۲۶۷	.. انڈراب	- ۳۹۰ - ۳۸۹ - ۳۸۸ - ۳۸۶	
۴۷۳	انڈریت دھلی قدیم	- ۴۸۴ - ۴۳۹ - ۴۳۸ - ۴۲۹	
۵۳۴	.. انڈور	- ۶۴۷ - ۶۰۴ - ۵۸۵ - ۵۵۸	
۱۶۸	انکی تنکی دکن	- ۸۰۲ - ۷۷۳ - ۷۴۸ - ۷۱۵	
۶۵۰	.. انڈی	۹۵۱ - ۹۵۰ - ۸۶۷	..
۱۸۴	.. اراس	۹۶۳	.. المالیغ
۸۳۳	.. اربگدہ	۴۶۵	.. امتیاز محل
۷۷۹	.. اربہین	۳۱۲	.. امرکوت
۷۱۰۵	ارتھہ پور (یا) راتھہ نور	۴۸۵	.. امرسر
- ۲۱۹ - ۹۸ - ۹۷	ارجین		امن آباد (یا) امنآباد مضاف
- ۵۰۲ - ۴۹۵ - ۴۶۰ - ۴۴۷		- ۵۹۳	صوبہ پنجاب
- ۷۳۸ - ۷۳۲ - ۷۳۱ - ۶۰۰		۷۶۰	..

- ۵۸۳ - ۵۸۱ - ۵۷۹ - ۵۷۷	۹۷۰	..	..
- ۶۲۸ - ۶۲۲ - ۶۰۳ - ۵۸۸	۹۰۷	..	اردگیر
- ۶۹۱ - ۶۸۷ - ۶۴۳ - ۶۳۹	- ۳۱۴ - ۲۴۶ - ۲۰۵		اردشہ
- ۷۳۴ - ۷۳۰ - ۷۲۲ - ۶۹۲	- ۸۰۳ - ۷۷۶ - ۷۷۳ - ۵۸۵		
- ۸۴۵ - ۸۴۳ - ۸۲۵ - ۷۳۹	- ۸۷۶ - ۸۳۹ - ۸۳۳ - ۸۱۰		
- ۸۵۰ - ۸۴۹ - ۸۴۷ - ۸۴۶	- ۹۳۱ - ۸۹۲ - ۸۹۱ - ۸۷۸		
- ۸۸۴ - ۸۸۲ - ۸۸۰ - ۸۵۱	۹۵۰	..	..
- ۹۰۰ - ۸۹۸ - ۸۹۵ - ۸۸۵	- ۶۲۴ - ۶۱۹		اردشہ
- ۹۰۴ - ۹۰۳ - ۹۰۲ - ۹۰۱	۹۴۸ - ۶۹۷	..	..
- ۹۲۶ - ۹۲۵ - ۹۲۳ - ۹۱۹	- ۵۶ - ۵۵ - ۲۷		اردشہ
۹۵۱ - ۹۳۹ - ۹۳۸ ..	- ۲۲۶ - ۲۰۹ - ۲۰۶ - ۱۰۲		
۵۱۲ اردشہ (یا) اردشہ	- ۴۵۲ - ۳۶۷ - ۳۲۵ - ۲۹۳		
۹۶۴ .. ارش	- ۵۳۲ - ۵۰۸ - ۵۰۷ - ۴۸۴		
۸۴۵ .. ارطمان	- ۹۳۱ - ۷۵۵ - ۷۵۴ - ۷۵۳		
ارندھیه (پرگنہ ایست از سرکار	۹۴۱	..	..
باسم بالا گوشت برار) ۷۳۸	- ۳۷ - ۳۱ - ۹		اردنگ آباد
۶۱۶ .. ارھند	- ۱۳۱ - ۱۱۸ - ۱۱۶ - ۱۰۷		
ایران (یا) ایران دیار (یا)	- ۵۰۶ - ۴۹۴ - ۱۷۴ - ۱۴۲		
- ۲۴ - ۱۷ ایران زمین	- ۵۲۶ - ۵۲۳ - ۵۲۳ - ۵۱۶		
- ۸۷ - ۸۶ - ۸۵ - ۸۴ - ۴۸	- ۵۷۵ - ۵۶۶ - ۵۶۵ - ۵۴۷		

ایلیکندل مضاف صوبہ حیدرآباد	۹۳ - ۱ - ۱۱۴ - ۱۵۳
۸۷۰	۱۶۹ - ۲۶۲ - ۲۸۵ - ۲۸۷
ایلیکندل مضاف صوبہ	۲۸۸ - ۲۹۶ - ۲۹۷ - ۲۹۹
۷۵۳ فرخندہ بلیاد	۳۰۱ - ۳۲۷ - ۳۳۳ - ۳۳۷
۸۱۴ - ۱۸۹ ایلور (یا) الور	۳۵۸ - ۳۱۱ - ۳۱۳ - ۳۱۴
۳۰۲ .. ایلورہ	۳۱۶ - ۳۱۷ - ۳۲۱ - ۳۲۳
	۳۳۱ - ۳۳۴ - ۳۴۱ - ۳۵۰
	۵۲۴ - ۵۳۰ - ۶۰۳ - ۶۷۶
	۶۷۸ - ۶۷۹ - ۶۸۲ - ۶۸۹
باغرز .. ۴۲۳ - ۴۲۴	۶۹۰ - ۷۰۲ - ۷۵۱ - ۷۵۴
بادلی (یا) بادلی دوازده کردھی	۷۵۹ - ۷۶۰ - ۸۰۱ - ۸۰۵
۸۶۷ .. دار الخلافہ	۸۱۲ - ۸۱۳ - ۸۱۵ - ۸۲۹
- ۷۴۷ - ۱۶۴ - ۱۳۸ بارہہ	۸۳۱
۸۷۷ - ۸۴۱ - ۷۴۸ ..	۵۸۹ .. البرج
۱۶۶ .. باریک آب	البرج و بھاندیر مضاف صوبہ
۸۲ .. بازار الگہ خان	آگرہ ۵۲۳ - ۶۹۲
باغ اغراباد دہلی مشہور	ایدڑ (یا) ایدر ۸۱۲
۵۰۴ .. بشالہ مار	ایلچپور ۲۹۲ - ۴۸۷ - ۵۸۷
۴۶۵ باغ حیات بخش	۵۸۸ - ۹۱۱ - ۹۴۲ ..
۶۷۲ .. باغ دھو آرا	ایلیکندل .. ۴۰ - ۷۹۷
باغ دھوہ موصوم بہ نور منزل	

• حرف با •

بهاره مضاف صوبہ کجرات	۷۹	..	..
۸۷۲	۹۲۵	..	باغ قلعة ارك
۷۵ .. بصور	۲۳۱	..	باغ گلشن
- ۳۶۱ - ۳۰۴ - ۱۲۱ بخارا	۵۲۶ - ۹۸		باغ نور منزل
۵۹۷ - ۵۱۸	۵۴۰	..	باقر پور
- ۶۶ بدازن (يا) دنداران	- ۳۲۰ - ۲۳		بالا گهات
۷۷۲ - ۲۶۳	- ۵۷۰ - ۴۴۳ - ۴۰۰ - ۳۹۰		
- ۶۲ - ۴۸ - ۴۰ بدخشان	۹۶۰	..	..
- ۱۶۶ - ۹۹ - ۹۴ - ۸۳ - ۶۵	- ۵۱۶ - ۸۷		بالا گهات برار
- ۲۶۴ - ۲۱۲ - ۲۱۱ - ۲۰۳	۷۳۸	..	..
- ۲۶۸ - ۲۶۷ - ۲۶۶ - ۲۶۵	- ۴۹۳ - ۴۹۰		بالا گهات دکن
- ۲۷۲ - ۲۷۱ - ۲۷۰ - ۲۶۹	۵۰۰	..	..
- ۲۲۲ - ۲۷۶ - ۲۷۵ - ۲۷۴	۵۳۰		بالا گهات کورناتک
- ۲۲۴ - ۲۳۱ - ۲۳۰ - ۲۲۹	۷۸۳	..	بالکنڈ
- ۴۵۶ - ۴۵۵ - ۴۴۵ - ۳۵۵	۹۷	..	بانس برله
- ۵۹۵ - ۵۲۵ - ۴۹۲ - ۴۵۹	۹۴۰	..	بانس ہریاب
- ۹۶۳ - ۸۲۱ - ۸۲۰ - ۸۱۹			بانکی مشہور بہ اترا (يا) اتراز
۹۶۸	۹۶۳	..	..
۲۲۸ - ۹۹ بدخشان	۵۴۶	..	باہر ہند
۵۰۶ ہند	۵۴۸		بتھانہ کورنگھا

۱۷۵ - ۱۷۷ - ۱۸۴ - ۱۸۵	۶۹۷ بدھنور متعلقہ چیٹور
۲۹۲ - ۳۱۰ - ۳۲۰ - ۳۳۳	۲۹۱ - ۱۰۷ - ۹۷ - ۸۶ برار
۳۴۶ - ۳۶۹ - ۳۷۸	۵۲۴ - ۵۲۲ - ۵۲۰ - ۲۹۲
۳۸۳ - ۳۸۸ - ۳۸۹ - ۳۹۱	۷۲۲ - ۶۵۵ - ۶۲۲ - ۶۱۰
۳۹۲ - ۴۰۰ - ۴۰۳ - ۴۰۴	۸۶۸ - ۸۶۵ - ۸۴۱ - ۷۷۰
۴۰۶ - ۴۰۷ - ۴۰۸ - ۴۱۶	۹۰۳ - ۸۷۳ - ۸۷۱ - ۸۶۹
۴۳۷ - ۴۵۴ - ۴۵۵ - ۴۸۰	۹۲۶ - ۹۲۴ - ۹۰۹ - ۹۰۵
۴۹۴ - ۵۰۱ - ۵۰۲ - ۵۱۲	۹۷۴
۵۷۷ - ۶۰۸ - ۶۱۳ - ۶۲۲	۴۶۵ برج طلا آرامگاہ معروف
۶۶۳ - ۶۶۴ - ۶۶۷ - ۷۱۵	۶۳ .. برج قاسم بولا
۷۵۳ - ۷۶۰ - ۷۷۰ - ۷۸۶	۱۸۶ .. برج قلعہ
۸۰۶ - ۸۳۵ - ۸۳۶ - ۸۳۷	۶۷ - ۶۶ بردران بنگالہ
۸۴۰ - ۸۴۱ - ۸۴۵ - ۸۴۷	۶۸
۸۵۰ - ۸۶۹ - ۸۷۳ - ۸۷۷	برم پوری (یا) برہم پوری
۸۸۱ - ۸۸۲ - ۹۰۵ - ۹۱۷	(یا) برہمن پوری مصممی
۹۳۴ - ۹۳۵ - ۹۳۸ - ۹۴۴	۷۱۶ بہ اسلام پوری
۹۴۵ - ۹۵۹	۲۰ - ۶ - ۵ برہانپور
۵۸۹ .. برہانپوری	۲۱ - ۲۴ - ۲۶ - ۲۶
۳۷۳ برہم پوتر (یا) برم پوتر	۱۴۲ - ۱۳۷ - ۱۱۶ ۸۵
۳۱۱ .. برہمن آباد	۱۶۸ - ۱۶۶ - ۱۶۴ - ۱۵۸

۳۳۳	..	بادا ارجین	۲۱	بررده سونگ کجرات
۱۳۲	..	بلده برهانپور	۳۳ - ۳۲۲	بریلی
۱۲۳	..	بلده پتھہ	(دیہہ از گیہ - لان)	بھاخوان
۲۱۷	..	بلده جنت آباد کور	۲۹۰	..
۷۵۸ -	..	بلده دارالخیر اجہیر	۱۱ - ۳۳۳	بصرہ
۷۵۹	..	..	۱۰ - ۱۱ - ۳۶۹	بغداد
۳۲۸	..	بلده سکھر	۱۳۱ -	بکلاہ - سونگ خاندیس
۵۹۶ - ۵۹۵	..	بلغین	۱۹۹ - ۲۲۰ - ۲۳۷ - ۳۹۸	
۹۷۰	..	بل کتھہ (یا) بل کھند	۷۱۵ - ۷۷۰ - ۹۱۷ -	
۷۰۶	..	بلوچستان	۹۲۶ - ۹۳۷	..
۹۴۹ - ۵۵۸ - ۳۵۱	..	بڈارس	۵۴۳	بکلاہ کھات
۱۹۴	..	بندر جھجھار خان حبشی	۶۲ - ۸۲ - ۸۳ - ۹۴	بلخ
۲۰۰	..	بندر دیپ	۹۹ - ۱۶۶ - ۱۶۷ -	
۸۰	..	بندر ساڈگابون	۳۳۸ - ۳۶۲ - ۳۳۲ -	
۵۰۸ - ۱۱۱	..	بندر سورت	۳۴۵ - ۳۴۶ - ۳۵۳ - ۴۵۵	
۶۷۷ - ۶۳۸ - ۵۹۳	..	..	۴۵۸ - ۴۹۳ - ۵۰۱ - ۵۱۸ -	
	..	بندر کڈبھایت (یا) کھنبایت	۵۲۵ - ۵۶۷ - ۵۶۹ - ۵۷۲ -	
۲۲۶	..	..	۷۲۹ - ۸۱۹ - ۹۵۸ - ۹۶۸ -	
۳۰۹ - ۱۰	..	بندر لاہری	۹۶۹	..
۸۰	..	بندر ہوکلی	۲۷۲	بلده احمد آباد

۸۵۲ - ۸۹۹ - ۹۲۸ - ۹۳۱	۴۶۱	بذیلہ ..
۹۲۳ - ۹۵۱ - ۹۵۷ - ۹۶۹	۶۲۹	بنکاپور توابع کرد تک
۹۷۰	۸۶۰	
۶۵	۲۰۹	بنگ و بہار ..
۵۱۳ - ۳۰۹ ..	۲۱ : ۱۶	بنگالہ (یا) بنگ
۸۹۰	۵۳ - ۵۲ - ۳۷ - ۳۳ - ۲۵	بودانہ
۹۵۶	۹۲ - ۸۰ - ۷۸ - ۶۶ - ۵۵	بواباس (یا) پولیاس
۶۲۳	۲۲۰ - ۲۱۸ - ۱۶۱ - ۱۰۰	بوندی
۱۶۵	۲۳۶ - ۲۳۸ - ۲۲۶ - ۲۲۵	بھاتوری
۵۶۹	۲۷۸ - ۲۷۷ - ۲۷۴ - ۲۵۳	بھاتوری احمد نگر
۶۶۳	۲۹۰ - ۲۸۹ - ۲۸۰ - ۲۷۹	بھادر پورہ
۶۹۳ - ۶۹۲	۳۶۷ - ۳۶۵ - ۳۱۴ - ۲۹۳	بھادر گدھ
۱۷۱ ۱۶۱ - ۶۶ - ۱۶	۳۸۹ - ۳۷۷ - ۳۷۶ - ۲۷۳	بہار
۴۳۹ - ۳۱۳ - ۲۸۹ - ۲۲۶	۴۳۴ - ۴۲۹ - ۴۱۱ - ۳۹۱	
۶۵۷ - ۶۳۴ - ۵۴۱ - ۴۳۸	۴۵۹ - ۴۵۳ - ۴۵۲ - ۴۲۸	
۹۵۷ - ۸۳۰ - ۷۵۴	۵۴۰ - ۵۳۲ - ۴۸۲ - ۴۷۸	
۲۲۵ - ۲۰۵	۵۵۳ - ۵۴۹ - ۵۴۶ - ۵۴۳	بہار و بنگالہ
۵۴۲ - ۵۴۱	۵۸۴ - ۵۶۸ - ۵۵۸ - ۵۵۴	بھاگیرتی
۱۳	۷۵۴ - ۶۸۲ - ۶۵۷ - ۶۱۵	بھت (یا) درجای بھت
۳۹۲ - ۱۴۴ - ۷۴ - ۲۲	۸۰۹ - ۸۰۲ - ۷۵۴ - ۷۵۳	

۸۴۴ -	بهریال توابع صوبہ مالوہ	۳۳۲ - ۳۹۶ - ۳۹۳	..
۸۸۰ - ۸۷۹	..	۳۲۱	بہمن آباد مکندہ
۱۶	بھوہ پور	۱۵۰	.. بہدرک
۵۴۶	بہیتربند	۱۲۹	.. بہرام پور
۷۴	بہشورہ	۵۹۰	.. بہرایج
۳۹۸	بہیلان	۵۵۵	بہرایج مضاف صوبہ اردہ
۵۹۰ - ۲۵۴ - ۲۵۳	بیانہ	۵۵۶	..
۲۶۰ - ۱۸۱	بیاسا	۸۸۶	.. بہرت پور
۲۵۳	بیت اللہ		بہرنج (یا) بررنج
۴۱۷	بیت المقدس		بہرہ متعلقہ ذریعہ مندرہ ماگر
- ۳۱ - ۳۰ - ۲۵ - ۵	بیت پور	۹۴	..
- ۹۲ - ۸۵ - ۴۸ - ۳۲		- ۱۸۹ - ۷۷ - ۷۵	بہکر
- ۱۵۸ - ۱۲۴ - ۱۲۲ - ۱۰۲		- ۲۴۴ - ۲۴۲ - ۲۴۱ - ۲۴۰	
- ۲۹۱ - ۱۷۴ - ۱۶۵ - ۱۶۴		- ۳۰۹ - ۳۰۸ - ۳۰۷ - ۳۰۶	
- ۴۰۴ - ۴۰۲ - ۴۰۱ - ۴۰۹		- ۳۲۷ - ۳۲۶ - ۳۱۲ - ۳۱۰	
- ۵۶۳ - ۵۳۶ - ۵۰۶ - ۴۱۴		۹۶۶ - ۷۱۷ - ۳۴۶ - ۳۲۸	
- ۵۷۶ - ۵۶۷ - ۵۶۵ - ۵۶۴			بہکر نام قلعہ ایست از اہلیہ
- ۵۹۲ - ۵۹۱ - ۵۹۰ - ۵۷۸		۲۴۵	.. قدیم
- ۶۴۲ - ۶۳۲ - ۶۲۹ - ۶۲۸		۳۱۰	.. بہکر دہلی
- ۶۸۷ - ۶۸۴ - ۶۷۰ - ۶۵۶		۱۸۴	.. بہندہ

۲۲۱	پرگنہ پرسور	۲۲۳ - ۴۱۱ - ۳۳۸ - ۵۵۶
	پرگنہ پڑوہ مضاف کچرات	۵۵۷ - ۵۵۸ - ۵۸۳ - ۵۸۵
۴۹۲		۶۳۴ - ۶۵۸ - ۷۱۱ - ۷۱۲
۴۸۱	پرگنہ پھانی	۷۱۳ - ۷۱۵
۲۵۵	پرگنہ ٹانکوالہ	پتھان (یا) پتھان - ۱۴۹
۴۴۶ - ۴۴۵	پرگنہ جالور	۴۳۷ - ۸۲۴ ..
	پرگنہ جامیرا خاندیس (۲)	پتھ
۲۶	جامبڈا ..	پڈیالہ .. ۸۰۸
۷۲۹	پرگنہ چار تھانہ	پرگنات بلوچستان ۴۳۶
۵۷۳	پرگنہ حان کلیانہ	پرگنات خاندیس ۳۶۴
۴۶۶ - ۴۶۵	پرگنہ خضرا باد	پرگنات متعلقہ چاندہ ۵۰۸
۱۸۸	پرگنہ دیپال پور	پرگنہ ارب .. ۲۳۰
	پرگنہ سوم (یا) سیرم مضاف	پرگنہ اشہی ہزار ۳۷۶
۶۳۰	مورک بدر ..	پرگنہ اہل مالوہ ۵۵۹
۴۶۶ - ۴۶۵	پرگنہ سفیدون	پرگنہ اہل مضاف ازبکستان -
۷۳۸	پرگنہ سہور متصل سرورنج	۴۶۰
۷۷۰	پرگنہ میونا مضاف ہزار	پرگنہ بہرائچ .. ۳۶۰
۵۴۴	پرگنہ کری پاڑا	پرگنہ بیدر (یا) بیدر سونار کالہ
	پرگنہ کوہیر (یا) کولہیر (یا)	۳۶۴
۶۳۰	کوشیر ..	پرگنہ پاتھوری موٹہ ہزار ۸۶۵

۵۶ - ۷۱ - ۹۴ -	پنجاب	پرگنہ مالکنده (یا) پرگنہ بالکنده
۱۰۶ - ۱۱۳ - ۱۴۷ - ۱۹۵ -		بغیر نقطہ - ۶ حرف اول
۲۱۱ - ۲۱۲ - ۲۹۴ - ۲۲۱ -		۷۶۹
۲۴۶ - ۲۵۴ - ۲۷۱ - ۲۷۴ -		پرگنہ مظفر آباد ۱۵۷
۲۷۵ - ۴۵۷ - ۵۵۸ - ۵۹۴ -		پرگنہ ندیہ .. ۲۳۱
۶۲۶ - ۶۳۲ - ۶۹۸ - ۷۱۳ -		پرگنہ نیم نواز بیسواہ ۳۳۵
۷۱۹ - ۷۲۹ - ۷۵۷ - ۷۶۰ -		رنالہ ۴۳ - ۴۴ - ۶۴۲
۸۱۴ - ۸۳۴ - ۸۶۸ - ۸۸۹ -		پوندا مضاف دکن ۸۵
۹۲۹ - ۹۳۳ - ۹۳۵ - ۹۴۴ -		پویندہ (یا) پریندا ۲۶ -
۹۵۵ - ۹۵۲		۷۴۶ - ۴۰۷ - ۴۰۶ ..
۵۴۷ ..	پنج (تن)	پڑدہ توابع احمد آباد ۴۹۲
۶۵	پنجشیر (یا) پنجشیر	پشار (یا) پیشادر ۴۷ -
پنہتہ شاہجہان پور (یا) پنہتہ		۱۳۱ - ۲۷۶ - ۳۲۲ - ۴۵۷ -
۵۹۱ (یا) پیہتہ		۵۹ - ۵۹۶ - ۶۱۲ - ۶۱۷ -
پورندہر گدبہ متعلقہ صوبہ		۶۱۸ - ۶۶۷ - ۶۶۹ - ۷۱۸ -
۵۷۵ اورنگ آباد		۷۸۰ - ۸۲۰ - ۸۳۴ ..
۵۲۴ ..	پورہ پرسوجی	پکھلی (یا) پکھلی ۴۳۱ -
۳۹۸ ..	پوکون	۹۵۶
۷۰۵ ..	پول کربی	۶۶۹ ..
۶۹۲	پونار متعلقہ صوبہ ہزار	پل شاہ دولہ ..
		پلول .. ۴۷۵

۴۸۳	..	ژانب کانگریہ	ہونہ (یا) دارالحرب ہونہ
۳۲	..	تالیکوٹہ	۱۰۲ - ۸۷۱ - ۸۹۸ - ۹۰۰
۵۵۳		تامروپ (یا) تامروت	۹۰۷ - ۹۱۹ - ۹۲۱ - ۹۲۲
۱۰۷	..	تانگلی ہزار	۹۲۳ - ۹۲۷
۳۴۳	..	تبت	۶۱۵
۳۲۸	..	تدریل	۳۴۸
۱۴۵	..	تدار	پہلچری (یا) پہلچری (یا)
۸۷۲ - ۴۲۴		تورنت	پہلچری (یا) پہلچری
۹۴۱ - ۱۱۵		تورنگ	(یا) پہلچری - ۷۳۷
۸۶۲ - ۸۳۶		تورچا پالی	۸۰۷ - ۸۵۱ - ۸۵۲ - ۸۵۶
۹۶۴	..	ترکستان	۸۵۸ - ۸۶۲ - ۸۹۵ - ۸۹۶
۹۶۸ - ۳۲۶	..	تورمن	۸۹۷ - ۸۹۹ - ۹۰۰
- ۳۴		تورمت مضاف ہونہ بہار	۵۸۲
۵۵۷	..	..	۵۵۳
۸۰۸	..	تعلقہ سرورد	۵۶۹
۳۲۲		تعلقہ نظام الاماک دکن	
۴۷۵	..	تعلق آباد	
- ۷		تلنگ (یا) تلنگانہ	
- ۴۲۹ - ۴۱۴ - ۳۸۹ - ۹۲			
۶۱۳ - ۵۸۸ - ۵۲۲ - ۵۱۲			
• حرف تے •			
			تارا کدھہ ۸۱۹ - ۸۲۴
			تاشکند ۲۳۲ - ۲۷۵ - ۹۶۳
			تلاب بہکر ۱۵۱

	۶۷۰ - ۶۳۰
	۸۳۶ ... تماشا منزل
	- ۲۵۹ توران (یا) توران دیار
	- ۳۳۰ - ۲۹۸ - ۲۷۵ - ۲۶۳
	- ۴۱۰ - ۳۴۹ - ۳۴۸ - ۳۳۱
	۹۷۰ - ۹۶۶ - ۷۱۱ - ۵۱۷
	تومان ایسا و بکرا (یا) ایسا
	بکرا (یا) ایسا بخ - ران
	۵۹۵
	۵۹۵ .. تومان پنچشیر
	- ۸۰۱ تون (شهریست در ایران)
	۸۰۵
	۲۳ تونداپور مضاف خاندیس
	توس تونس (یا) پولس
	۳۸۵ - ۳۶۹ ..
	تھاسره مضاف صوبہ احمد آباد
	۶۸۷ - ۶۸۶
	۳۶۳ .. تھالغیر
	۳۲۲ .. تھانڈ لنگر
	۷۵ - ۷۰ .. تیراہ
* حرف تے *	
تازدہ	۲۰۶ - ۲۰۹ - ۲۱۰ -
	۲۲۰ - ۲۳۷ - ۲۹۳ - ۵۴۱ -
..	۵۴۲ - ۵۴۳ - ۹۳۱ -
تتھہ (یا) تہتہ (یا) تتہ	
۱۱ - ۳۲ - ۱۰۲ - ۱۰۳ -	
۱۷۱ - ۲۴۰ - ۲۴۱ - ۲۴۴ -	
۲۴۵ - ۲۶۲ - ۳۰۶ - ۳۰۹ -	
۳۱۱ - ۳۱۲ - ۲۴۵ - ۳۴۶ -	
۲۴۸ - ۲۵۴ - ۲۷۰ - ۳۷۱ -	
۳۸۴ - ۳۹۷ - ۴۳۸ - ۴۶۳ -	
۴۹۱ - ۵۱۵ - ۵۴۰ - ۷۱۷ -	
۹۶۵	
* حرف جیم *	
جاپانیر (یا) جاپانیر	۵۲
جاگیر آباد	۲۹۱ ..
جالندھر	۱۴۶ - ۲۵۶ ..
جالنہ (یا) جالنا ت - وابع	
اورنگ آباد	۸۸۴ -

(مؤثر الامور) (۱۶۷) (فهرست جلد سیوم)

۸ - ۱۹ - ۷۹ - ۱۹۶	۹۱۴ - ۹۰۲	..
۳۷۸ - ۳۹۸ - ۳۲۰ - ۴۴۸	۱۸۹ - ۸۸	.. جالوز
۹۳۴ - ۷۴۸ - ۴۸۳	..	.. جالذہ پور (یا) جالذہ پور و دیہ
۲۸۲ ..	۳۲۰	.. خجستہ بنیان
۶۰۲ - ۶۰۰	۹۶۰ - ۷۱۶	جردھ پور
۷۵۸ - ۷۵۶	۳۰۵	جام
۴۶۲ - ۴۲۲ - ۳۵۳	۶۶۵ - ۱۴۱	جاموند
۸۲۳ - ۴۷۵ - ۴۷۴ - ۴۶۵	۲۸۱	جانیانہر محمد ابدان
۸۷۹	۹۳۶	جگدک
۱۹۳ - ۷۳ - ۱۶	۳۲۵ - ۲۷۱	جلا ابدان
۲۳۰ - ۲۲۸ - ۲۱۸ - ۲۰۰	۴۵۸	
۲۴۸ - ۲۴۷ - ۲۴۶ - ۲۳۶	۵۲۴	جلیانوں و ضاف نواز
۲۵۲ - ۳۵۱ - ۲۴۲ - ۲۲۰	۷۵۵ - ۶۰۳	جمرود
۴۸۵ - ۵۸۴ - ۴۸۷ - ۴۸۵	۱۲۷	جمعیت آباد
۸۳۵ - ۷۸۶ - ۶۱۲ - ۶۰۹	۸۹۳ - ۸۷۹	جمن دریائے
۹۵۱	۸۶۶	جمنا
	۱۲۸ - ۱۱۲	جمو
	۶۶۸	جمون
۱۹۸ - ۱۰۳	۸۰۹	جنت آباد گور
۴۱۸	۰۳	جندیر کن (یا) جندیر کن

چانددر (یا) چاندور - ۲۶۳	۷۸	جون داخل ولایت بیہق
۸۹۳	۸۷۸	جہابوہ (یا جہابوہ)
۵۸۰ .. چادوہ	۷۵۰	جہالوہ ..
چتلدرک (یا) چیتلدرک	۲۷۷	جہاز کھنڈ ..
(یا) چیتلدرک و حلددرک	۴۷۵	جہانسی ..
۷۸۲	۴۷۵	جہان نما ..
چتور (یا) چیتور - ۲۰۸	- ۲۴	جہانگیر نگر عرف تھاکہ
۶۹۷ . ۴۴۷	۷۱۱ - ۵۴۵ - ۵۴۳	..
۸۴۵ .. چراگاہ	۱۸۹	جہجر ..
چکنا (یا) چکنا ۸۱۹ - ۸۲۴		جہجرانہ موضع (یا) چہجرانہ
۹۹ .. چکلہ متھرا	۱۰۱	
۴۳۶ .. چذاب	۱۸۹	جہنچھتون ..
۹۴۶ .. چنارہ گدھہ	۱۳	جیت پور ..
چنجی (یا) چینچی ۸۵۴	- ۸۲	جیچکتو (یا) چیچکتو
۴۴ چیدن موسوم بمفتاح	۸۳	
۲۳ .. چورہ	۳۹۸ - ۳۹۷ - ۳۴۱	جیسلمیر
۴۷۳ چوک سعد اللہ خان	۵۸۳	جے سنگھ پورہ ..
۱۷۳ .. چوکئی خاص		
۵۴۷ .. چوکئی کہتہ		
۴۸۷ .. چونا گدھہ	۴۷۳	چاندنی چوک ..

* حرف جے *

۴۶۴ .. خاکریز	۹۰۹ حویلی هرسول
- ۲۶ - ۲۳ - ۲۲ خاندیس	- ۳۶۲ - ۴۰ حیدر آباد
- ۱۹۸ - ۱۹۴ - ۱۸۴ - ۷۱	- ۵۱۷ - ۵۰۸ - ۵۰۶ - ۴۸۲
- ۳۶۴ - ۳۳۲ - ۲۳۷ - ۲۱۹	- ۵۵۹ - ۵۵۵ - ۵۲۳ - ۵۳۲
- ۶۶۲ - ۶۲۴ - ۵۳۹ - ۵۲۰	- ۶۳۱ - ۶۱۹ - ۶۱۳ - ۶۰۸
- ۸۸۴ - ۷۴۵ - ۷۱۵ - ۶۹۲	- ۶۵۳ - ۶۵۲ - ۶۴۳ - ۶۳۲
- ۹۳۹ - ۹۲۸ - ۹۱۷ - ۹۰۲	- ۷۳۳ - ۶۸۹ - ۶۸۷ - ۶۸۶
۹۴۵	- ۷۵۲ - ۷۴۵ - ۷۳۷ - ۷۳۴
خجسته بذیان (یا) خجسته	- ۸۴۳ - ۸۳۸ - ۸۹۶ - ۷۵۵
- ۹ بذیان اورنگ آباد ۹	- ۸۶۱ - ۸۵۸ - ۸۴۹ - ۸۴۷
- ۶۴۷ - ۶۳۸ - ۶۱۰ - ۴۳	- ۸۷۱ - ۸۷۰ - ۸۶۹ - ۸۶۴
۷۳۰ - ۷۲۲ - ۷۱۶ - ۶۵۳	- ۸۸۲ - ۸۸۰ - ۸۷۸ - ۸۷۲
- ۷۴۵ - ۷۳۹ - ۷۳۸ - ۷۳۴	- ۸۹۷ - ۸۹۶ - ۸۸۵ - ۸۸۴
- ۸۳۵ - ۷۸۶ - ۷۸۳ - ۷۷۰	- ۹۰۵ - ۹۰۴ - ۹۰۲ - ۹۰۱
- ۸۵۲ - ۸۴۷ - ۸۴۱ - ۸۳۶	۹۲۷ - ۹۲۶ - ۹۰۹ - ۹۰۶
- ۸۷۱ - ۸۶۸ - ۸۶۳ - ۸۵۶	
- ۹۳۹ - ۹۲۱ - ۹۰۹ - ۸۷۳	
۹۷۴ - ۹۴۹	
- ۲۹۲ - ۱۱۷ خراسان	۸۳ خاریاب (یا) فاریاب
- ۳۰۴ - ۲۹۸ - ۲۶۵ - ۲۵۹	۶۴۲ .. خاص پور
	۱۷۴ .. خاص چوکي

* حرف خا *

دار الخلافه	۲۱ - ۲۷ - ۳۶	۴۰۹ - ۴۱۰ - ۴۲۳ - ۴۲۴
	۵۰ - ۱۷۸ - ۲۰۳ - ۲۷۶	۴۲۵ - ۴۲۸ - ۴۳۵ - ۵۱۸
	۴۸۳ - ۵۰۷ - ۷۲۰ - ۷۵۰	۷۰۴ - ۷۰۵ - ۷۵۳ - ۸۸۲
	۷۴۲ - ۷۴۵ - ۷۷۴ - ۷۸۱	خضر آباد .. ۴۷۵
	۷۹۵ - ۸۰۵ - ۸۳۰ - ۸۳۱	خضر پور .. ۵۵۴
	۸۶۵ - ۸۶۶ - ۸۶۷ - ۸۷۷	خضري تالاب .. ۸۳۶
	۸۷۸ - ۸۷۹ - ۸۸۶ - ۸۸۷	خليج کنگ .. ۸۰
	۸۸۸ - ۸۸۹ - ۸۹۲	خواص پور .. ۵۲۹
دار الخلافه آگره	۵۴ - ۵۵	خواف ۴۲۳ - ۴۲۴ - ۵۱۶
	۶۳ - ۷۱ - ۱۴۹ - ۲۱۴	خوزجه .. ۸۸۸ - ۸۸۷
	۲۳۸ - ۲۸۳ - ۳۴۴ - ۴۸۷	خوشاب .. ۷۴
دار الخلافه دهلي	۵۳۹	خيراب .. ۸۳
	۶۸۱ - ۸۴۸ - ۸۴۹	خير آباد موټه اردنه ۶۰ -
دار الخلافه شاهجهان آباد	۳۵	.. ۲۲۹ - ۴۷۵ - ۴۸۱
	۱۵۶ - ۵۳۵ - ۵۷۳ - ۵۷۵	خير .. ۱۵۵
	۸۳۹ - ۸۴۰ - ۸۴۲ - ۸۴۳	
	۸۴۴ - ۸۴۵ - ۹۴۴	
دار الخيبر اجير	۱۵۷	
	۲۱۴ - ۳۵۲ - ۳۵۷ - ۶۱۹	دار الحرب پونه ۷۸۰ - ۹۰۷ -
	۸۱۶	.. ۹۲۰ - ۹۲۶

• حرف دال •

۴۸	قلعة قندهار	۴۲۶ -	دارالسلطنة تدرين
۳۹۴	.. دروازه کلال	۴۲۷	
۵۹۳	.. دره خيبر	۲۱ - ۷۰ -	دارالسلطنة لاهور
۶۱۲	.. دريای اتک	۱۱۲ - ۳۴۱ - ۵۸۲ - ۶۶۹ -	
- ۵۴۶	دریای برهماپتر	۷۱۶	
۵۵۰ - ۵۴۸	..	۱۵۵۰	دارالملک کابل
۱۷۱	.. دریای بهیماوا	۸۸۷	داسنه (یا) داسنه
- ۳۰۷ - ۷۷	دریای پنجاب	۴۲۶	.. دامغان
۳۲۸		۵۸۷ - ۸۲۲	دامن کوه کانگه
۶۹	.. دریای تبتی	۱۸۷	دامن کوهستان
۱۰۱	.. دریای تهته	۳۱۱	.. دبیل
- ۸۸۸ - ۸۴۴	دریای جهن	دیبه (یا) دیبه	جذبه (یا) دیته (یا) دیبه
۸۹۱		۴۶۱	
	دریای جون (یا) جهن	۴۷۰	.. دجله
۱۲۳		- ۳۴	درهنگه صوبه بهار
- ۱۵۷ - ۶۳	دریای جون	۵۵۹	
۲۳۲ - ۲۳۱			در دانگده موسوم به صادق گده
۷۶	.. دریای چذاب	۴۴	
۸۷۹	.. دریای خیل	۹۱۳	.. درنگره
۵۲۵	.. دریای رادی		دردازا اریس قرن نام دروازه

(مآثر الامراء) (۱۷۳) (فهرست جلد سیوم)

- ۸۷ - ۸۵ - ۷۸ - ۵۲ - ۴۶	۳۳۱ ..	دریای سزده
- ۱۰۵ - ۱۰۲ - ۹۸ - ۸۸		دریای سیحون مشهور به آب
- ۱۱۸ - ۱۱۶ - ۱۰۸ - ۱۰۴	۹۶۴ ..	خجند
- ۱۳۵ - ۱۲۲ - ۱۲۱ - ۱۲۰	- ۸۰ - ۶۹ - ۵۷	دریای شور
- ۱۴۹ - ۱۴۲ - ۱۴۱ - ۱۲۷	۴۴۸ - ۳۱۱ - ۲۸۲	..
- ۱۶۳ - ۱۵۸ - ۱۵۴ - ۱۵۳	۹۴۹ ..	دریای کشنا
- ۱۷۶ - ۱۶۸ - ۱۶۵ - ۱۶۴	۲۱۸ ..	دریای گنگ
- ۱۹۷ - ۱۹۶ - ۱۹۵ - ۱۷۷	۲۵۰	دریای گنگ و جون
- ۲۶۳ - ۲۵۴ - ۲۳۷ - ۲۰۱	۶۰۸ ..	دریای مانجرا
- ۲۲۲ - ۲۲۰ - ۲۹۱ - ۲۹۰	۷۶۷ ..	دریای مهتی
- ۲۳۳ - ۲۲۹ - ۲۳۲ - ۲۲۳	۸۰۴ ..	دریای مہی
- ۳۵۶ - ۳۳۸ - ۳۳۷ - ۳۳۴	- ۵۸۰ - ۱۳۷	دریای نربدا
- ۳۶۱ - ۳۶۰ - ۳۵۸ - ۳۵۷	۸۵۱ - ۸۴۰ - ۷۹۳	..
- ۳۷۶ - ۳۷۵ - ۳۷۴ - ۳۶۷	۳۱ ..	دریای نیوا
- ۳۹۰ - ۳۸۹ - ۳۸۷ - ۳۷۵	۳۵۹ ..	دریای نیلاب
- ۳۹۸ - ۳۹۷ - ۳۹۲ - ۳۹۱	۳۷۶ ..	دریای درده
- ۴۰۴ - ۴۰۲ - ۴۰۰ - ۳۹۹	۳۱۸ ..	دشت
- ۴۲۰ - ۴۱۹ - ۴۱۴ - ۴۰۵	۵۵۰ ..	دشت خطا
- ۴۴۷ - ۴۴۳ - ۴۳۷ - ۴۲۱	- ۲۱ - ۱۹ - ۹ - ۵	دکن
- ۴۸۲ - ۴۷۹ - ۴۵۴ - ۴۵۲	- ۲۰ - ۲۶ - ۲۵ - ۲۳ - ۲۲	

- ٧٤٩ - ٧٤٤ - ٧٤١ - ٧٣٩	- ٤٩٣ - ٤٩١ - ٤٨٧ - ٤٨٤
- ٧٥٤ - ٧٥٢ - ٧٥١ - ٧٥٠	- ٥٠٠ - ٤٩٩ - ٤٩٨ - ٤٩٤
- ٧٦٤ - ٧٥٩ - ٧٥٧ - ٧٥٥	- ٥٠٧ - ٥٠٣ - ٥٠٢ - ٥٠١
- ٧٨٣ - ٧٨٢ - ٧٧٠ - ٧٦٧	- ٥١٤ - ٥١١ - ٥١٠ - ٥٠٨
- ٧٩٥ - ٧٩٤ - ٧٩٣ - ٧٩٢	- ٥٢١ - ٥٢٠ - ٥١٧ - ٥١٤
- ٨٠٤ - ٨٠٠ - ٧٩٧ - ٧٩٤	- ٥٣٥ - ٥٣١ - ٥٢٣ - ٥٢٢
- ٨٣١ - ٨٢٥ - ٨١٧ - ٨٠٧	- ٥٥٩ - ٥٥٤ - ٥٥٠ - ٥٣٤
- ٨٣٩ - ٨٣٤ - ٨٣٥ - ٨٣٣	- ٥٦٤ - ٥٦٥ - ٥٦٣ - ٥٦٢
- ٨٤٣ - ٨٤٢ - ٨٤١ - ٨٤٠	- ٥٧٠ - ٥٦٩ - ٥٦٨ - ٥٦٧
- ٨٤٨ - ٨٤٧ - ٨٤٥ - ٨٤٤	- ٥٧٤ - ٥٧٥ - ٥٧٢ - ٥٧١
- ٨٤٠ - ٨٥٢ - ٨٥٠ - ٨٤٩	- ٥٨٤ - ٥٨٣ - ٥٨٢ - ٥٨١
- ٨٧١ - ٨٦٦ - ٨٦٤ - ٨٦١	- ٥٩٣ - ٥٩٠ - ٥٨٩ - ٥٨٨
- ٨٧٨ - ٨٧٧ - ٨٧٤ - ٨٧٤	- ٦٠٣ - ٦٠٢ - ٦٠٠ - ٥٩٧
- ٨٨٢ - ٨٨١ - ٨٨٠ - ٨٧٩	- ٦٢١ - ٦٢٠ - ٦١٠ - ٦٠٨
- ٨٨٤ - ٨٨٥ - ٨٨٤ - ٨٨٣	- ٦٣٥ - ٦٢٨ - ٦٢٥ - ٦٢٤
- ٨٩٩ - ٨٩٤ - ٨٩٤ - ٨٩٣	- ٦٦٣ - ٦٥٩ - ٦٥٥ - ٦٥٤
- ٩٠٩ - ٩٠٧ - ٩٠٤ - ٩٠١	- ٦٧٩ - ٦٧٧ - ٦٧٠ - ٦٦٧
- ٩١٣ - ٩١٢ - ٩١١ - ٩١٠	- ٧١٢ - ٧٠٧ - ٦٨٣ - ٦٨٢
- ٩٢٢ - ٩٢٠ - ٩١٩ - ٩١٤	- ٧٣٤ - ٧٢٣ - ٧٢٢ - ٧١٤
- ٩٣٥ - ٩٣٣ - ٩٣٠ - ٩٢٧	- ٧٣٨ - ٧٣٧ - ٧٣٤ - ٧٣٥

۲۱ - ۵۲ - ۱۰۷ - ۳۵۶	۹۳۷ - ۹۳۸ - ۹۴۱ - ۹۴۲
۳۹۱ - ۴۰۳ - ۴۰۴ - ۴۲۱	۹۴۳ - ۹۵۱ - ۹۵۷ - ۹۵۸
۴۳۳ - ۴۴۶ - ۴۵۴ - ۴۹۰	۹۶۰ - ۹۶۳ - ۹۶۵ - ۹۶۹
۵۷۰ - ۵۸۷ - ۵۹۰ - ۶۶۴	۹۷۰ .. ۹۷۴
۸۱۸ - ۹۱۰ - ۹۱۱ - ۹۱۲	۴۶۸ .. دلبادل
۹۴۰ - ۹۳۸	۴۸۱ .. دلمو (یا) دلمو
دهاردر ۱۱۶ - ۱۱۷	۴۳۱ .. دستور (یا) دستور
۲۲۱ - ۸۴۹ - ۹۰۷ - ۹۰۸	دنجو (یا) دنچو (دریا)
دهاره مرشد قلي خان ۴۹۸	۶۲۴ .. دندوانه
ده سنج بیرون قندهار ۷۰۲	۱۲۵ .. دندیری (یا) دندیری
دهلي ۳۸ - ۵۴ - ۹۲	۱۲۹ .. دراب (یا) درابه
۱۲۷ - ۱۳۴ - ۱۳۵ - ۱۳۷	۲۵۰ - ۴۷۰ - ۸۶۶ - ۸۶۷
۱۳۸ - ۱۶۷ - ۱۷۷ - ۱۸۱	دراب موبه شاهجهان آباد
۱۹۳ - ۲۰۷ - ۲۱۱ - ۲۴۵	۸۶۷
۲۵۰ - ۲۸۳ - ۳۰۶ - ۳۲۳	۸۱۸ .. در ابه باري
۳۲۴ - ۳۶۵ - ۳۹۹ - ۴۰۷	در ابه بهته جالندهر (یا) پنده
۴۰۸ - ۴۱۱ - ۴۶۲ - ۴۶۳	۱۲۷
۴۶۴ - ۴۹۸ - ۷۱۱ - ۷۲۱	۷۴ - ۹۴ .. درابه سندهه ساگر
۷۷۳ - ۷۸۱ - ۸۱۴ - ۸۲۶	۵۴۲ .. درکاري (یا) دهکاري
۸۳۴ - ۸۴۴ - ۸۶۶ - ۸۸۳	۰۳ - ۰۵ - ۰۷ - ۰۹ .. دولت آباد

دیویگانوں (یا) دیولگانوں	۸۸۴ - ۸۸۵ - ۸۸۷ - ۸۹۰
۳۸۹ - ۳۶۷	۸۹۱ - ۸۹۲ - ۸۹۳ - ۸۹۴
دیولگانوں مضاف پالاکھات ہزار	۹۱۱ - ۹۱۴ - ۹۱۵ - ۹۲۹
دیہات بالکنڈہ .. ۷۹۷	دہلی دروازہ اردنگ آباد ۹۵۱
• حرف ڈال •	
ڈک ۲۵	دہلی علائی .. ۴۷۵
ڈھاکہ ۳۳	دہلی قدیم .. ۴۷۴
ڈیک ۸۸۶	دھن پور گجرات ۴۸۶
• حرف را •	
راجپندری (یا) راجپندری	دھور سمندر یکی از بنادر دکن
۸۹۹ - ۸۷۰	۹۱۳
راج پیلہ .. ۳۹۸	دیار شرقی ۷۶ - ۸۰۹ -
راج محل .. ۸۰	۹۳۸
راجوری (یا) راجوری ۴۹ -	دیار گجرات ۳۲۵
۵۰	دیپال پور ۲۲۱ - ۲۸۶ - ۴۴۴
راج مسکون .. ۳۱۴	دیسپانڈیہ .. ۴۸۴
رام پورہ .. ۷۳۳ - ۷۳۱	دیسمکھہ .. ۴۸۴
رام حردہ .. ۶۸۴	دیوانان پتن .. ۸۶۲
رام کر .. ۳۱۱	دیوکر یعنی دولت آباد ۹۱۱ -
	۹۱۳ - ۹۱۴ - ۹۱۵ ..
	دیوگڈہہ ۱۵۴ - ۵۲۲ -
	دیوگڈہہ .. ۵۸۸ - ۹۴۲

۵۴۷	زنگماتی (یا) زنگاپانی	۵۴۷	رام کپور (یا)
۴۲۱	رپ پاس ..	۶۹۲	رام کر ..
۴۲۲	رد خانہ کشن گنگا	۳۶۷	راہ تلنگ ..
۲۳۴	رد خانہ یشب		راہ خواجہ ارجین (یا) ارجین
۵۵۱	رون دنچو (یا) رنچو	۸۴	
۷۱	رشانی ..	۸۳	راہ درساچ توابع گذر دان
	روضہ شاہ برہان الدین غریب	۱۲۸ - ۱۲۷	
۸۴۵		۳۲ - ۳۱	
	روضہ شاہ شرف پانی پتی	۸۳	
۳۸۱		۶۵۶	
۷۲۵	روضہ عیدر ..	۱۳۰ - ۱۲۹	
۳۵۷	روضہ معینہ ..	۱۲۹	
۸۵۹	روضہ مقدمہ ..	۸۵۰	
	روضہ منورہ قریب قلعہ	۹۳۶ - ۴۳۷	
۸۸۱	دولت آباد ..	۵۴۴ - ۵۴۳	
۰۷۰۵ - ۶۷۶ - ۱۲ - ۱۰	درم		رسول آباد ظ - اہر بلدہ
۰۲۷۷ - ۲۲۳ - ۱۵	دھاس	۴۴۷	
۹۴۶ - ۳۸۶ - ۲۷۹	..	۶۶۳	
	* حرف زا *	۱۸۳ - ۱۹۴	
۷۰		۳۹۲ - ۲۰۸	

۴۷۵		ستلج	۲۳۲		زمانیه
۳۲۸	(نام عمارت)	ستیا سر	- ۹۳		زمین دار (یا) زمیندار
۵۳۰		مدھوت	- ۴۳۵ - ۴۲۴ - ۲۹۸ - ۲۹۷		
۷۸۲ - ۱۲۴		سرا	۷۰۳ - ۷۰۱		
۳۹۲		سرائی بہاری			زندہ رود مشہور بہ زاینده رود
۱۲۳		سرائی روز بہانی	۴۱۸		
		سرائی و چوک فتح پور - وری			
۴۷۲					* حرف سین *
۴۰۶		سرکار اردن	- ۵۳		ساتگام (یا) ساتگانوں
۵۸۷		سرکار بہرائچ	۲۰۶		
۵۷		سرکار بہرنج			سادہ ورا (یا) شاہ دھورا
۲۲۱		سرکار بہکر			(یا) شاہدرہ مضاف
		سرکار بٹن کہ شہر بسک قدیم	۷۶۹		سرفند
۲۱۵		موسوم بہ نہروالہ	۶۴۷ - ۵۱		سارنگ پور
۴۳۷		سرکار چیتور	۳۹۱ - ۲۲۳		سارنگپور مالوہ
۴۸۸		سرکار حصار	۶۲۴ - ۶۰۸		سانبہر
۴۷۵		سرکار رپواری	۸۹۲		ساندی و پالی
۲۱۴		سرکار سنہیل	۴۱۱ - ۴۱۰		سبزار
		سرکار سہارنپور (یا) سارنگ پور	۹۰۹		ستارہ
۱۵۷			۴۲		ستارا موسوم بہ نورس تارا

۹۵۷ - ۸۴۳ - ۸۲۲ - ۵۸۷	سرکار سیوستان	۳۱۲ - ۳۰۹
سرری رنگه پتن (یا) سرپرنگ	سرکار نوج	۱۹۸ ..
پتن (یا) سرری نگر پتن	سرکار کالند	۴۱۹ ..
۸۷۲ ۸۵۰ - ۷۸۲ ..	سرکار لکهنو	۲۰۲ ..
۲۴۵ ..	سرکار گورکھپور	۴۲۹ - ۴۲۰
۸۸۷ ..	سرکار ماندر	۴۶۰ ..
- ۱۳۱ - ۱۲۷	سرکار مورنگیر	۴۲۰ ..
- ۷۷۸ - ۳۲۰ - ۲۵۲ - ۱۴۱	سرکار ہندبہ	۷۷۰ ..
۹۱۴ ..	سرم (یا) پرگنہ سیرم مضاف	..
۲۴۷	سورنہ بدر	۶۳۰ ..
۶۴۴	سرمور	۸۲۳ ..
۶۳۹	سرندیپ	۸۰ ..
۴۵۲ ..	سورنج متعلقہ سورنہ مالوہ	..
۷۶۶ ..	..	۷۳۸ - ۷۱۴ - ۱۳۶
- ۲۳۲ - ۱۲۱ - ۱۲۰	سورھی	۲۱۵ ..
- ۸۳۷ - ۳۲۴ - ۲۶۵ - ۲۳۳	سورھند	- ۱۲۸ - ۱۲۷
۹۶۳ - ۸۷۵ - ۸۴۲ ..	..	۷۹۴ - ۷۱۹ - ۶۶۹ - ۴۳۷
- ۲۷	سوری	۴۷۳ ..
۸۳۱ - ۶۱۴ - ۵۱۱ ..	سوری نگر دارالملک کھنیر	..
- ۷۰	سڈبیل (یا) سڈیل	۰۵۶۷ - ۳۱۸ - ۹۶ - ۶۳۵

(فهرست جلد سیوم) (۱۸۰۰) (متاثر الامرا)

۱۹۴ - ۱۹۵ - ۱۹۹ - ۳۸۰	۸۱۸ - ۸۱۱ - ۲۱۴ - ۹۹
۵۴۰ - ۷۳۱ - ۷۴۷ - ۷۴۹	۸۲۴
۷۵۴ - ۷۶۷ - ۸۰۴ - ۸۵۲	سنبیل (یا) سنبیل مراد آباد
۹۱۳ - ۹۴۹	۲۹
سوردن (یا) سووون (یا) سوزن	سندھ ۷۴ - ۱۴۴ - ۱۸۱
(گذار گنگ بہاگپورتی)	۲۴۵ - ۲۶۲ - ۳۰۵ - ۳۰۹
۷۳۸	۴۸۵ - ۳۶۸ - ۳۲۷ ..
۲۴ .. سوزی	سندکپور ۹۰۳ - ۹۰۳
۸۲۲ .. سہارنپور	سنستہی عاقہ راجا رام جات
۲۵۴ - ۱ .. سہرزد	مفسد ۴۵۷ ..
۱۸۱ .. سیدالکوت	سنگہ نیر (یا) سنگہ یز ۸۷ -
۷۹۷ .. سپری	۳۶۳ - ۵۰۷ - ۷۳۰ - ۸۸۴ -
۲۹۸ - ۹۴ - ۹۳ .. سیستان	۹۲۲ - ۹۰۳
۷۰۲ - ۴۳۵ - ۴۳۴ ..	سواحل بحر ہند موسوم بکوکن
سیکا کول (یا) سیکا کل و سکا کول	متعلق ولایت دکن ۵۶۳
۷۳۶ - ۷۴۶ - ۸۹۷ - ۸۶۹	۷۵ .. سواک
۱۵۸ .. سیا	۸۳۳ .. سوہرہ
۸۸ - ۳۰۶ .. سیوستان	سوہرہ (یا) سوزدہ پور
۳۰۶ - ۳۱۱ - ۳۱۲ - ۳۲۶	۷۶
۳۷۳ - ۵۵۷ - ۵۶۰ - ۷۱۷	سورت (یا) سورتھہ ۱۰۳ -

۸۴۷ - ۸۶۷ - ۸۷۶	۹۶۶	...	...
۸۹۴ - ۸۸۵	۳۱۱	...	سیوی
شاه دهورا (با) شاه دره	* حرف شین *		
۹۷۲			
۴۵۷ .. شاهزاد پور	۴۵۹	...	شادمان
۸۵ .. شاه گنده	شاش (یا) شایش مشهور به		
۴۶۵ .. شاه محل	نیابت معرف به تاشکند		
۲۴۵ شش دریای شالی	و تاشکذیت یا تاسکذیت		
شکر کهیرله (یا) شکر کهرله	۹۶۵ - ۶۱	و تاسکذیت	
۷۴۱ (یا) شکر کهیرله	۴۷۰	...	شام
شکر کهیرله شکر کهیرله (یا) کهیرله	۳۹۳	...	شاه آباد
(یا) شکر کهیرله شصت کرده	۶۵۳	شاد پور مضاف کوپداک	
۸۴۳ از ادرنگ آباد	شاهجهان آباد (یا) دار الخلافت		
۸۷۸	۱۲۳ -	شاهجهان آباد	
۸۶۶ - ۸۹۳ - ۸۹۴ شکر تال	۱۲۹ - ۱۳۰ - ۱۵۷ - ۱۵۹		
۴۰ شمعی مشهور بکلا بازار	۴۷۳ - ۴۶۹ - ۴۶۲ - ۱۷۷		
۳۱۰ .. شور دریا	۴۷۶ - ۵۲۳ - ۵۲۹ - ۶۰۱		
۷۷۴ شوستر	۶۰۶ - ۶۰۷ - ۶۴۴ - ۶۹۰		
۶۵۶ - ۶۲۸ - ۱۲۲ شولا پور	۷۰۸ - ۷۱۰ - ۷۵۰ - ۷۹۶		
۴۶۵ .. شیب نهر	۷۷۴ - ۷۷۶ - ۸۰۶		

۹۰۴ - ۵۹۰ - ۵۸۷ - ۵۵۴	۲۲۷	شهر بزد قانده
۳۸۴		شهر جام موروم به اسلام نگر
۴۳۰	۱۰۵ - ۱۰۴	..
۵۱۲ - ۵۰۸ - ۵۰۲	۲۲۰	شهر جلیسر
۸۰۱ - ۹۹۲	۴۱۳	شهرستان
- ۲۰۴ - ۷۹	- ۳۳۳ - ۲۸۰ - ۲۶۲	شیراز
- ۴۷۷ - ۳۵۴ - ۳۴۵ - ۳۴۲	۷۰۶ - ۷۰۵ - ۳۸۴ - ۳۵۷	
۷۱۱ - ۵۰۸ - ۵۰۱	۳۷۷	شیردور
۲۳۲	۸۲۲	شیرگده
- ۱۱۱ - ۳۴ - ۲		
- ۲۳۷ - ۲۳۱ - ۲۲۹ - ۱۷۱		
- ۴۱۱ - ۳۵۹ - ۲۹۳ - ۲۷۹		
- ۵۵۸ - ۵۵۷ - ۳۷۷ - ۳۲۰		
۹۳۱ - ۸۰۹ - ۵۸۴	۷۷	مغه مغا
۴۲۹ - ۵۳	۳۸۰	صوبه اکره
- ۷۴ - ۱۸	۶۸۶ - ۱۴۸	صوبه احمد آباد
۱۸۷	۶۵۵	صوبه احمد آباد گجرات
۹۴۲	۳۲۱	صوبه احمد نگر
- ۳۷۸ - ۳۱۲	۴۵۴ - ۷۰	صوبه اله آباد
۳۸۹ - ۴۸۷ - ۴۸۲	- ۳۵۷ - ۶۰	صوبه اردبه

• حرف صاد •

صوبہ ملتان	۹۲ - ۱۲۱	صوبہ خاندیس	۱۴۱ - ۴۹۷
صوبہ ملتان	۲۹۹ - ۳۰۹ - ۳۲۶ - ۳۸۹	صوبہ دار الخلافہ	۵۰۲ - ۶۲۱ - ۷۷۰
صوبہ ملتان	۳۹۹ - ۵۹۷	صوبہ خجستہ بنیاد	۱۴۱
حرف طاء		صوبہ دار الخلافہ	۷۷۰
طالقان	۲۷۵	صوبہ دکن	۳۷ - ۱۱۵
طبرستان	۱۰۹	صوبہ دکن	۳۵۸ - ۳۶۲
طرف آب	۲۴۴	صوبہ کابل	۱۶۳ - ۱۶۷
طرفان	۶۱ - ۶۲	صوبہ کشمیر	۵۹۵ - ۶۶۶
طهران	۷۰۵	صوبہ گجرات	۲۱ - ۵۹
حرف ظاء		ظفر آباد	۲۲۰ - ۲۲۰ - ۳۸۰ - ۶۹
ظفر آباد	۸۳۳	ظفر آباد بیدر	۴۸۹ - ۶۶۲
ظفر آباد بیدر	۱۲۲	صوبہ لاہور	۶۹۷
ظفر نگر	۶ - ۳۸۵ - ۴۰۱	صوبہ مالوہ	۵۰ - ۵۹ - ۱۴۶
ظفر نگر	۴۰۳ - ۴۴۳ - ۷۳۹	ظفر نگر	۲۱۹ - ۲۲۰ - ۵۰۹ - ۵۵۹
ظفر نگر بالا گھاٹ ہزار	۸۶	ظفر نگر	۵۶۹ - ۶۲۲ - ۶۵۶ - ۷۱۳
حرف سین		صوبہ لاہور	۷۱۴ - ۷۶۹ - ۷۷۱ - ۷۹۴
عراق	۲۶ - ۲۰۲ - ۲۳۳	صوبہ محمد آباد بیدر	۴۲۹
عراق	۲۶ - ۲۰۲ - ۲۳۳	صوبہ لاہور	۴۹۰

۱۸۰ - ۱۴۴ - ۵۶	غزنین	۲۹۳ - ۲۵۷ - ۲۶۲ - ۲۵۹
۴۶۳ - ۳۰۹ - ۲۹۶	..	۳۴۶ - ۳۴۵ - ۳۳۸ - ۲۶۷
۸۶۷	غوث گدھہ	۴۱۵ - ۴۱۴ - ۴۱۰ - ۴۰۹
۴۵۸ - ۱۸۸	غور بند	۷۰۵ - ۴۲۶ - ۴۲۴ - ۴۱۷
* حرف فاء *		۸۸۲ - ۸۱۳ - ۸۱۳
		عراق عجم .. ۲۷۵
۳۳۳ - ۲۵۹ - ۲۳۳	فارس	عراق عرب .. ۲۶۲
۳۵۸ - ۳۴۰ - ۳۳۸	...	عرب ۱۰ - ۷۳ - ۹۱ - ۸۸۲
۲۲۰	فتح آباد	عظیم آباد پتہ ۱۳۲ - ۷۱۱
۱۱۶	فتح آباد دھارور	۸۰۳
۵۷۹	..	عقابین .. ۶۲
۱۴۶ - ۱۳۷	فتح پور	علی مسجد .. ۳۲۲
۴۷۸	فتح پور بیانہ	عزیر کوت ۴۰۱ - ۴۰۵
۱۳۶ - ۶۸	فتح پور سیکری	.. ۸۱۸ - ۹۶۱
۲۶۳	..	
* حرف غین *		
۹۳۲	فتح پور سنسورہ	
۴۳۵	فراہ مضاف خراسان	غازی پور ۵۶ - ۲۴۶ - ۳۳۴
۷۵۳ - ۷۰۳	..	.. ۶۱۲
۷۷۳ - ۷۷۲	فرخ آباد	غرجستان .. ۸۳
۸۹۲ - ۸۹۱ - ۸۶۶ - ۷۳۵		غریب خانہ .. ۷۷۸

۵۱۲	..	قصیده آشتی	۷۵۳ - ۵۳۰	فرخنده بنیان
۲۳۰	..	قصیده آثاره	۸۶۹	..
۲۴۷	..	قصیده اردش	۷۳۵ - ۲۶	فروردین
۲۱۴	..	قصیده بهادران راجن	۶۲	فرغ
۸۱۰	..	قصیده بیه	۸۰ - ۸۱ - ۹۰۵	فرنگ
۲۳۷	..	قصیده بیر	۹۱۸ - ۹۰۷	..
		قصیده پاتم از اعظم قصیدت برار	شاه رخیده	فداکت مشهور به
۹۰۵	..	..	۹۶۴	..
۲۵۶	..	قصیده پتن	۴۷۵	فیروز آباد
		قصیده پتن موبده خجسته بنیان	۱۵۷	دعای
۸۷۱	..	..		
۵۷۰ - ۵۶۶		قصیده پرینده		* حرف قاف *
۴۴۷	..	قصیده ناره	۸۲	فیض حوالی باغ
		قصیده قهرانی موسوی به ظفرنگر	۴۸۲ - ۲۷۲	..
۴۲۷	..	..	۴۵۸	فرا باغ
۹۱۳	..	قصیده توساری	۲۶۲ - ۷۰۵ - ۸۱۳	مزانین
		قصیده قبالی (یا) آبدلی	۸۱۳	..
		(یا) بیدلی مشهور به		فروز (یا) تصور تبه ایست
۴۱۶		نعمت آباد	۸۱۸	از درانه باری
۱۴۱		قصیده جانی گارون	۲	قصیده آره

پنجاب مشہور بہ کھار	قصہ جہوسی مقابل آلہ آباد
۲۴۴ - ۷۷ مانری	۴۳۹
۳۳۶ قصہ ماہان (یا) باہان	۳۱۰ .. چاندو
۲۴۸ قصہ محمد پور	۹۳۵ - ۹۳۳ قصہ چنوت
۲۰۶ قصہ مندل پور	۶۶۴ قصہ رادیر (یا) رادیر
۲۶ .. قصہ منگور	۷۳۲ قصہ سارنگپور
۵۵۸ - ۵۳۹ قصہ مونگیر	۷۷۶ ۷۷۳ قصہ سالی
۸۷۰ .. قصہ میدک	۴۸۸ .. قصہ سانہر
۲۵۱ .. قصہ میرتھہ	قصہ مرنال (یا) سرتال
۱۴۷ قصہ ہیلان (یا) بھیلان	۳۲۱ - ۱۴۸ ..
۸۹۳ .. قصبات بارہہ	۷۷۶ - ۷۷۴ قصہ سہارو
۵۵۵ قصبات تلنگانہ	قصہ سیکری (یا) منگری
۱۰۸ - ۱۰۷ قطب پورہ	۸۱۵
- ۳۵۸ - ۱۲۷ قلعہ آسیر	- ۵۳۹ - ۱۴۶ قصہ کرہ
۹۰۹ - ۸۷۷ - ۸۴۰ - ۶۲۱	۸۱۰
۳۲۸ - ۱۳۶ - ۶۳ قلعہ آگرہ	۲ .. قصہ کورہ
۳۹۵ .. قلعہ اٹک	۳۱۱ .. قصہ کوہ مار
- ۷۶ - ۷ قلعہ احمد نگر	۳۹۰ .. قصہ کھڑکی
۹۰۹ - ۹۰۶ - ۸۶۹ - ۳۵۷	۳۸۱ .. قصہ کیرانہ
- ۳۶۸ قلعہ ارک بیجاپور	قصہ لوهري متصل درياء

قلعہ ہندو سورت ۵۰۷ - ۸۹۹	۹۲۵ - ۹۱۶ ..
قلعہ ہورندھر (یا) ہورندھر	۷۰۳ .. قلعہ اسفرار
ملجار .. ۱۵۸	قلعہ مستقر الخلافہ اکبر آباد
قلعہ بہر دنج .. ۵۸	۷۴۸ - ۴۷۲ - ۴۶۳ ..
قلعہ بہکر ۷۷ - ۲۴۹ - ۳۰۷	۷۴۸ .. قلعہ الہ آباد
قلعہ بہوچپور .. ۴۱۲	قلعہ اندر پت دین پناہ ۴۷۵
قلعہ بیانہ ۱۸۳ - ۱۸۹ -	۲۲۰ .. قلعہ ارجین
۱۹۳	قلعہ اردگیر مضاف صونہ
قلعہ بیجا پور .. ۹۰۹	محمد آباد بدر ۴۹۰ -
قلعہ بیجا گدھہ ۱۸۳	۶۲۱ - ۵۱۲ ..
قلعہ (یا) قلاع بیدر ۹۰۹ -	۹۰۸ .. قلعہ اردبہ
۹۲۲ - ۹۱۹	قلعہ ارسا (یا) ارسہ ۷ - ۸۷۱
قلعہ پتھورا .. ۴۷۴	قلعہ بالکنڈہ توابع حیدر آباد
قلعہ پرتی .. ۴۲	۷۹۷ - ۸۴۷ - ۸۸۰ ..
قلعہ پرنالہ ۵۷۸ - ۶۸۸ -	۵۳۶ .. قلعہ بدر
.. ۶۹۷ - ۷۳۰ - ۹۵۰	۲۳ قلعہ بدر و کلیان
قلعہ پربندہ (یا) پربندہ	۸۱۱ .. قلعہ پرتی
.. ۴۰۴ - ۵۳۶ - ۶۲۱	۹۶۶ - ۹۳ قلعہ بسمن
قلعہ ہورندھر ۵۷۶ - ۵۶۳	۱۱ .. قلعہ بغداد
قلعہ تارا گدھہ .. ۱۷	۴۵۵ .. قلعہ بلخ

۹۷۴	...	..	۹۴۱	..	قلعہ تربنگ
۹۱۱	...	قلعہ دیوگر	۹۴۸	..	قلعہ ترچان دای (یا) قلعہ
۹۴۴	...	قلعہ رام کیسر	۸۴۶ - ۷۹۶	..	ترچنایلی
۹۶۵	...	قلعہ رادیر	۸۸۵ - ۸۶۲ - ۸۶۱	..	..
۳۵۶	...	قلعہ رھوتروہ	۹۶۸	..	قلعہ ترمذ
۳۴۴ - ۲۰۱	..	قلعہ زنتبھور	۲۲۱	..	قلعہ ترھذدہ
۱۴۵ - ۲	..	قلعہ رھتاس	۱۹۴	..	قلعہ جانپانیر
۹۶	...	قلعہ ساندور	۴۶۱	..	قلعہ جھانسی
۴۱	...	قلعہ سدرا	۱۹۳	..	قلعہ چتور (یا) چیتور
- ۶۹ - ۵۹	..	قلعہ سورت	۵۷۴ - ۵۶۷ - ۵۰۹	..	..
۲۳۷ - ۲۲۳	...	..	۵۴۹	..	قلعہ چمدڑہ
..	..	قلعہ (یا) قلاع سنگمذیر (یا)	..	..	قلعہ چینجی (یا) چنجی
۱۱۵	..	سنگمیز	۸۵۶ - ۸۵۵	..	..
۵۴۹ - ۵۴۸	..	قلعہ سیملہ	۳۰۰	..	قلعہ خزانده
۳۰۵	...	قلعہ سیوی	۸۴۱	..	قاعہ دار الخلافہ
۴۷۰	..	قلعہ شاہجہان آباد	۱۴۱	..	قلعہ دکن
۲۷۹	..	قلعہ شیر گدھ	- ۳۸	..	قلعہ دولت آباد
- ۲۶۷ - ۲۶۶	..	قلعہ ظفر	- ۴۰۳ - ۴۰۰ - ۳۸۵ - ۱۶۵	..	..
۲۶۸	..	..	۵۸۳ - ۵۳۸ - ۵۲۰ - ۴۱۹	..	..
..	..	قلعہ ظفرنگر مضاف بالا گھات	- ۹۳۴ - ۹۲۴ - ۹۰۹ - ۸۸۱	..	..

قلاع گانڈہ (یا) گولکنڈہ	۵۱۶	..	برار
حیدر آباد پامی تخت	۱۰۰	- ۹۹	قلاع غوری
سلاطین تلنگ ۱۲۲ -	۷۰۳	..	قلاع فراه
۳۶۳ - ۵۳۳ - ۶۴۱ - ۸۳۷ -	۲۹۷	..	قلاع قلات
۹۴۳ - ۹۰۴ - ۸۷۵ ..	- ۱۵۳	- ۹۳	قلاع قندهار
قلاع گوالیار ۷ - ۲۰ - ۵۴ -	- ۳۶۷	- ۳۴۶ - ۲۹۶ - ۲۶۷	
۱۴۵	۹۶۶	- ۵۷۱ - ۵۱۲ - ۵۰۹	
قلاع لنگ (یا) النگ ۱۹۸	۲۰۳	- ۶۲	قلاع کابل
قلاع لوہکنڈہ دولت آباد ۳۵۶	۲۰۷	..	قلاع کالجبر
قلاع ماتھیاہ (یا) ماتیلہ ۲۴۲	۸۲۳	..	قلاع قانی
قلاع ماندر .. ۱۳	۲۹۲	..	قلاع دریل
قلاع محمد نگر عرف گولکنڈہ	۵۴۷	..	قلاع کچلی
۷۳۴	- ۵۹۱	- ۵۳۶	قلاع کایان
قلاع مرچ .. ۸۷۳	۸۷۳	- ۸۰۱	..
قلاع مرغزن .. ۴۷۴	۲۴۳	قلاع کاندھار (یا) کاندھار	
قلاع ماہر ۸۴۵ - ۹۳۷	۶۹۳	..	قلاع نندانہ
قلاع منگل بیره (یا) منگل	۱۰۰	..	قلاع کہمرد
د بیره .. ۵۷۸	- ۴۴	قلاع کہمانہ (یا) کہمانہ	
قلاع مو .. ۸۱۹ - ۹۴۰	۵۷۹	..	..
قلاع مہاکوٹ .. ۸۱۹	۸۷۰	..	قلاع گلبرگہ

۳۸۶ - ۴۹۱ - ۴۹۳ - ۵۰۱	قلعہ میرٹھہ	۲۳۵	..
۵۰۹ - ۵۱۰ - ۵۱۶ - ۵۵۶	قلعہ نصرت گدہ چنچی (یا)		
۵۴۷ - ۵۷۲ - ۵۷۳ - ۵۷۴	چینچی پائے تخت الکے		
۵۹۰ - ۵۹۹ - ۶۰۰ - ۷۰۱	کرناٹک	۸۵۴	..
۷۰۲ - ۷۰۳ - ۷۰۴ - ۷۰۶	قلعہ نلدرک	۸۶۴	..
۷۶۰ - ۸۲۰ - ۸۲۴ - ۸۹۰	قلعہ واکڈیرہ	۸۳۸	..
۵۵ - ۱۹۸ - ۳۵۰	قلعہ ہندوستان	۲۰۷	تزوج
۶۰۴	قلعہ ہڈای	۷۵۸	..
۷۴۵	قلماق	۶۱	قوال
	قم	۶۳۳ - ۷۰۵	..
	قندق کلیسیا (یا) کلیان	۸۱	
	قمرنگر کرنول	۸۷۲	..
	قندھار	۱۷ - ۳۸ - ۸۳	
		۸۳ - ۹۴ - ۹۶ - ۱۰۱	
		۱۱۷ - ۱۱۸ - ۱۶۹ - ۱۷۰	
		۱۸۰ - ۲۰۱ - ۲۶۵ - ۲۷۵	
		۲۹۶ - ۲۹۸ - ۲۹۹	
		۳۰۰ - ۳۰۶ - ۳۱۱ - ۳۲۶	
		۳۲۹ - ۳۹۰ - ۴۳۴ - ۴۳۵	
		۴۳۶ - ۴۳۷ - ۴۴۵ - ۴۴۶	

• حرف کاف •

۱۷ - ۴۶ - ۴۷ - ۵۶	کابل
۷۰ - ۷۱ - ۷۶ - ۸۹ - ۹۱	
۹۲ - ۹۴ - ۹۹ - ۱۰۰	
۱۲۱ - ۱۴۳ - ۱۴۶	
۱۴۷ - ۱۸۰ - ۱۸۶ - ۱۸۸	
۱۹۰ - ۱۹۱ - ۱۹۳ - ۲۰۲	
۲۰۵ - ۲۱۲ - ۲۱۳ - ۲۱۶	
۲۱۷ - ۲۳۳ - ۲۶۵ - ۲۶۶	
۲۶۷ - ۲۶۸ - ۲۶۹ - ۲۷۰	

۴۰۲	..	کالا کوٹ	۲۷۱ - ۲۷۲ - ۲۷۳ - ۲۷۵
۸۷۹ - ۶۰	..	کالپی	۲۷۶ - ۲۸۹ - ۳۰۶ - ۳۲۵
۹۴۱ - ۴۲۰ - ۱۱۷		کالذہ	۲۳۰ - ۳۳۱ - ۳۴۲ - ۳۴۹
		کاما پھارزی (یا) کامان پھارزی	۳۸۶ - ۳۸۷ - ۳۸۸ - ۳۹۱
۵۷۳ - ۱۵۶	..	کانگہ	۳۹۲ - ۴۳۴ - ۴۴۲ - ۴۴۴
۹۶۷ - ۳۶۶	..	کانگرہ	۴۵۵ - ۴۵۶ - ۴۵۷ - ۴۵۸
۱۰۰		کانوڈہ (شکار گاہ)	۳۵۹ - ۳۹۰ - ۵۱۳ - ۵۶۷
۹۰۲ - ۹۰۱	..	کپورتلاہ	۵۷۱ - ۵۷۴ - ۵۸۰ - ۵۸۲
۲۰۰	..	کتکھ	۵۹۰ - ۵۹۲ - ۵۹۳ - ۵۹۵
۹۲۶		کتل احمد نگر	۵۹۶ - ۶۰۰ - ۶۰۳ - ۶۱۶
۴۳۲	..	کتل بہلباس	۶۱۷ - ۶۶۹ - ۷۲۶ - ۷۷۸
۴۳۱		کتل پندر پنجال	۷۷۹ - ۸۰۳ - ۸۳۰ - ۸۳۱
		کتل خالوش (یا) خابوش (یا)	۸۳۳ - ۸۳۴ - ۸۴۷ - ۹۴۰
۶۹۵	..	جانوش	۹۴۶ - ۹۵۷
۶۱۷	..	کتل خیبر	۳۱۲
۳۶۷		کتل زہن کہیرہ	۳۸ - ۶۱ - ۲۳۳
۸۸۲ - ۷۳۵		کتل فردا پور	۲۳۴ - ۲۳۵ - ۲۶۶ - ۲۷۲
۴۰۰	..	کتل کھری	۲۷۳ - ۹۶۳
۴۵۸	..	کتل ہندو کوہ	۴۰۱ - ۴۰۲
۲۱۹	..	کتکھ	۲۰۹ - ۲۹۳
		کارہ	
		کاشغر	
		کانڈی دارہ	
		کالا بہار	

۱۱۷ -	بیجا پوری	۲۲۷	کترہ میان (فیق)
۷۳۸ - ۵۶۶ - ۵۳۰ - ۱۲۴ -		۵۰۷	کتک ..
۸۶۰ - ۸۵۴ - ۸۴۶ - ۷۶۸ -		۵۵۴	کجلی ..
۹۱۴ - ۸۹۵ - ۸۸۰ - ۸۷۲ -		۵۴۷	کجلی بن ..
۸۶۱ - ۷۳۷ ..	کرنول	۱۴۴ -	کچ (یا) کچھہ
	کرہ مضاف الہ آباد (یا) کرہ	۳۸۶ - ۳۱۲ - ۳۱۰	..
۱۷۸ -	صوبہ الہ آباد	۲۸۰	کچواہہ ..
۸۰۲		۵۷۰	کر ..
۹۲۹ - ۳۴۴	کرہ مانڈپور	۴۱۸	کران ..
۳۸۶	کشک	۱۴۰ - ۱۱۰	کربلائی معلیٰ
۲۷۶	کستم	۷۳۷	کرپہ (یا) کڑپہ ..
۴۹ - ۴۸ - ۱۱ -	کشمیر		کر جھاک بزد (یا) کر خاکھا
۱۱۲ - ۹۵ - ۷۰ - ۶۴ -		۱۵	بیدزہ ..
۱۸۸ - ۱۷۰ - ۱۶۳ - ۱۴۴ -		۷۷۲	کردہ ..
۳۱۴ - ۲۸۰ - ۲۷۶ - ۲۵۸ -			کرہ گانون (یا) کر گانون دارالملک
۳۴۲ - ۳۲۲ - ۳۱۹ - ۳۱۷ -		۵۴۹ - ۵۴۸ -	آشام
۴۲۳ - ۴۳۲ - ۴۳۱ - ۴۴۳ -		۵۷۰ - ۵۵۲ - ۵۵۱ - ۵۵۰ -	
۵۲۸ - ۵۱۶ - ۴۶۶ - ۴۶۱ -		۳۳۸ - ۳۳۶ - ۳۳۵ -	کرمان
۷۳۰ - ۷۲۱ - ۶۶۷ - ۵۹۶ -		۷۰۵ - ۷۰۴ - ۳۴۰ -	..
۹۴۱ - ۸۰۷ - ۷۶۴ - ۷۶۱ -			کرناٹک (یا) کرناٹک

(مؤثر الامورا) (۱۹۳) (فهرست جلد سوم)

۴۷۱	کوئوای چبوتره	۹۵۷ - ۹۵۴ - ۹۴۴	..
۴۵۴	کوئوہ بیلانہ	۸۷۲ - ۸۷۰ - ۸۶۹	کشدا
۴۷۸	کوچ	۱۵۲	.. کشن گڈہ
	کوچ بہار موسوم بہ عالمگیرنگر	۲۵۶ - ۲۲۳	کعبہ شریف
۵۵۴ - ۵۴۶ - ۵۴۵ - ۵۴۴		۳۵۹	..
	کوچ ہاجو (یا) کوچ ہاجو	۵۹۸	.. کہ لہون
۴۵۲ - ۳۶۵	..	۸۷۹	.. کمن پوز
	کودرہ (یا) کوزرہ مضاف صوبہ		کنار مہاندري کہ متصل قصبہ
۶۱۷ - ۶۸۶	احمد آباد	۱۹۴	سرنال است
۶۹۱	کودرہ د تھاسرہ	۲۶۷	.. کڈار ہارماند
۴۲۲	کوز دھن نگر		کنڈاریت (یا) کنڈہ - ایت
۴۱۸	کوٹک	۴۴۸ - ۳۸۰ - ۲۸۲ - ۱۹۶	
۵۶۵ - ۵۳۶	کوکن	۸۵۲	..
۸۱۲	کوکنادہ تعلقہ رانا		کنڈی کوئوہ (یا) کنڈی کوئوہ
۸۲۱	کول	۵۷۲ - ۵۳۰ - ۵۱۷	..
۲۳۱ - ۲۷۵	کولاب	۸۸۶	.. کہیر
۵۴	کول جلالی		کنک گیر (یا) کنگری (یا)
۷۷۳	کول جلیسر	۶۵۶ - ۳۲۶	کنگری
۹۵۸	کوندراہ	۵۴۸ - ۵۴۷ - ۵۳۳	کواہتی
۱۲۹	کوه برنی	۵۵۴ - ۵۵۰	..

(مؤثر الامورا)		(۱۹۱۴)	فهرست جاد سیوم	
۵۵۰		۵۴۵	..	کوه بهرنت
۱۴۷	کوهستان کشمیر			کوه چلپرنیه (یا) کوه چلپرنیه
۲۲۷	کوارج (یا) کورج	۵۵۶		
۳۲۶	..	۱۵۷		کوه دامان شمالی
۹۷	کهاچرود (یا) کانچرود	۱۵۷	..	کوه هر مور
- ۴۴	کهدارون (یا) کهدانون	۲۸۰	..	کوه سالیمان
۶۹۷ - ۱۷۳		۱۴۴	..	کوه سوالک
- ۵۸۵ - ۱۳۳ - ۲۴	کهاجوه	۴۹۳ - ۱۶۸ - ۱۵		کوه کاکره
۹۷۰ - ۷۸۱		۴۷۵	..	کوه کمارون
۳۱۱	..	۷۷۴	..	کوه مداریه
۴۰۱ - ۲۷۴ - ۹	کهرکی			کوه نمکسار مضاف صوبه پنجاب
۶۵۲	کهرجی گجرات	۷۴		
۷۷۹	کھسار سرحد کابل	۶۱		کوههای مغلستان
۹۵۰	کھوزره (یا) کوزره	۴۵۹		کوهسار بدخشان
۱۵۶	..	۳۶۴		کوهستان بکلانه
- ۶۶۷ ۶۴۹ - ۱۷۴	کھیلنا			کوهستان تامرپ (یا) تاوروت
۳۸۲	..	۵۵۴		
	کیرانہ			کوهستان سرب نگر
	کیرانہ پرگنه از مضافات	۹۹		کوهستان کابل
	کھارنپور صوبه دھلي	۵۹۳		کوهستان کابل
۳۸۱		- ۵۴۹		کوهستان کمرپ

۷۳۳ - ۷۳۶ - ۷۴۷ - ۷۴۹	۸۲۲ .. کیلا گڑھی
۷۵۰ - ۷۵۷ - ۷۵۹ - ۷۶۷	۸۱۳ .. کیلا زات
۷۶۸ - ۸۰۲ - ۸۰۳ - ۸۰۴	۴۷۴ .. کیلا گڑھی
۸۱۲ - ۸۴۲ - ۸۴۳ - ۸۷۲	
۸۷۵ - ۸۷۷ - ۸۷۸ - ۸۷۹	
۹۲۹ - ۹۳۰ - ۹۳۷ - ۹۶۹	کچرات ۶ - ۷ - ۲۰ - ۵۰
گڈھہ (یا) گڈھی ۲۴ -	۵۳ - ۵۷ - ۵۹ - ۷۰
.. ۴۰ - ۱۴۸ - ۲۲۴	۷۱ - ۷۶ - ۷۷ - ۸۸
گڈھہ پتلی (یا) گڈھہ پتیلی	۹۷ - ۱۰۱ - ۱۰۳ - ۱۸۳
(یا) گڈھہ پتیلی ۷۵۱	۱۸۴ - ۱۸۹ - ۱۹۳ - ۱۹۴
گڈھہ نمونہ (یا) کرہ نمونہ	۱۹۶ - ۱۹۷ - ۱۹۹ - ۲۰۴
مضاف دکن ۸۳۳	۲۰۸ - ۲۱۴ - ۲۱۷ - ۲۱۹
گڈھی بہواچری ۷۴۲ - ۷۴۷	۲۵۷ - ۲۸۱ - ۲۸۲ - ۲۸۵
گذر چوسا (یا) چوسہ ۲۲۴	۳۰۶ - ۳۱۰ - ۳۱۲ - ۳۲۶
گذر دان .. ۸۳	۳۷۸ - ۳۹۸ - ۳۹۹ - ۴۰۰
گرجستان .. ۷۰۱	۴۳۴ - ۴۴۷ - ۴۴۸ - ۴۵۱
گردیز (یا) گردیز ۱۸۰	۴۶۶ - ۴۸۶ - ۴۸۷ - ۴۹۱
گریوہ .. ۳۱۸ - ۳۱۶	۴۹۲ - ۵۹۲ - ۶۰۲ - ۶۵۵
گلابار (یا) گلزار ۱۰۹	۶۵۸ - ۶۷۰ - ۶۷۸ - ۶۹۰
گلابوگہ ۵۳۶ - ۵۹۱ - ۸۶۳	۶۹۲ - ۷۲۰ - ۷۲۹ - ۷۳۱

• حرف کاف فارسی •

کچرات ۶ - ۷ - ۲۰ - ۵۰

۵۳ - ۵۷ - ۵۹ - ۷۰

۷۱ - ۷۶ - ۷۷ - ۸۸

۹۷ - ۱۰۱ - ۱۰۳ - ۱۸۳

۱۸۴ - ۱۸۹ - ۱۹۳ - ۱۹۴

۱۹۶ - ۱۹۷ - ۱۹۹ - ۲۰۴

۲۰۸ - ۲۱۴ - ۲۱۷ - ۲۱۹

۲۵۷ - ۲۸۱ - ۲۸۲ - ۲۸۵

۳۰۶ - ۳۱۰ - ۳۱۲ - ۳۲۶

۳۷۸ - ۳۹۸ - ۳۹۹ - ۴۰۰

۴۳۴ - ۴۴۷ - ۴۴۸ - ۴۵۱

۴۶۶ - ۴۸۶ - ۴۸۷ - ۴۹۱

۴۹۲ - ۵۹۲ - ۶۰۲ - ۶۵۵

۶۵۸ - ۶۷۰ - ۶۷۸ - ۶۹۰

۶۹۲ - ۷۲۰ - ۷۲۹ - ۷۳۱

۹۶۱ گھات کاغذی دارہ	۷۶۸
- ۲۱۰ - ۲۰۹ گھوڑہ گھات	- ۱۷۳ کلکنڈہ (یا) گولکنڈہ
۵۴۶ - ۵۴۴	- ۵۲۰ - ۵۲۳ - ۴۱۴ - ۲۶۳
* حرف لام *	
۱۲ لاهری (یا) لاری بندر	- ۵۸۸ - ۵۹۵ - ۶۲۱ - ۶۲۷
- ۱۸ - ۱۱ - ۶ - ۱ لاهور	۶۸۵ - ۶۸۴ - ۶۶۱ ..
- ۴۷ - ۳۶ - ۲۷ - ۱۹	گنبد متصل بدر دارہ سمیت
- ۷۲ - ۷۱ - ۵۶ - ۴۸	غزنی رضی شاہ عالم
- ۱۱۳ - ۱۱۲ - ۹۵ - ۷۸	- ۷۳ گنگ (یا) گنگا
- ۱۷۲ - ۱۳۱ - ۱۲۷ - ۱۱۴	- ۳۵۸ - ۳۵۶ - ۲۱۹ - ۸۰
- ۲۱۳ - ۱۹۳ - ۱۸۸ - ۱۸۰	- ۵۴۲ - ۵۲۱ - ۴۷۵ - ۴۳۹
- ۳۰۸ - ۲۷۷ - ۲۶۱ - ۲۵۶	- ۸۷۱ - ۸۶۷ - ۸۲۳ - ۷۳۸
- ۳۲۱ - ۳۱۸ - ۳۱۷ - ۳۰۹	- ۹۲۶ - ۹۲۰ - ۸۹۲ - ۸۹۱
- ۳۹۶ - ۳۵۳ - ۳۴۸ - ۳۴۴	۹۵۳
- ۴۵۹ - ۴۵۷ - ۴۵۰ - ۴۳۶	۷۳۸
- ۵۰۰ - ۴۹۹ - ۴۹۳ - ۴۷۱	گولیار مضاف اندر آباد
- ۵۶۸ - ۵۲۵ - ۵۱۸ - ۵۱۰	- ۶۶۹ - ۱۴۲ - ۵۴ - ۳۴
- ۶۰۳ - ۵۹۹ - ۵۷۵ - ۵۷۲	۸۰۱
- ۶۶۶ - ۶۳۴ - ۶۱۶ - ۶۱۲	۳۵۶
	گورکھ پور
	۲۰۹ - ۱۷ - ۱۶
	۵۵۹ - ۹۵۰

فرخنده بزیان ۷۳۷ - ۸۶۹	۷۵۰ - ۷۶۶ - ۸۰۶ - ۸۲۷
محلہ جڈی ملی (یا)	۸۳۰ - ۸۳۵ - ۸۴۰ - ۸۴۳
چڈی ملی (نام یکی از	۸۴۴ - ۸۴۹ - ۸۷۶ - ۸۷۷
محلہ های کشمیر) ۷۶۴ -	۸۷۸ - ۸۷۹ - ۸۸۰ - ۸۸۶
۷۶۵	۹۳۹ - ۹۴۶ - ۹۶۹
محلہ حسن آباد (نام یکی	مازندو (مضاف مویہ مالوہ)
از محلہ های کشمیر)	۵۱ - ۱۹۳ - ۱۹۹ - ۳۲۹
۷۶۵	۳۷۸ - ۳۷۹ - ۳۸۳ - ۳۸۸
محمد آباد بدر ۳۳۷	۵۵۶ - ۵۸۷ - ۷۱۳ - ۸۳۰
محمد آباد	۹۶۴ - ۹۶۵
محمد پورہ بیرون شهر اورنگ	ماندہا ۹۵
۹۳۹ آباد	مانکپور ۲۰۷ - ۲۳۰
محمد عراقي (نام جا)	مانکوت ۱۴۶
۵۹۵	مادراء النهر ۲۶۴ - ۳۰۴ -
مخلص پور .. ۱۵۷	۸۸۲
مدکل مابین ظفر آباد و	متھرا ۷۳ - ۱۰۳ - ۴۲۱ -
حیدر آباد ۸۳۳	۴۲۲ - ۴۶۲ - ۴۸۷ - ۵۹۷ -
مدینة السلام بغداد ۴۷۰	۸۸۸ - ۶۰۰
مدینة طیبہ • ۳۳۳ - ۵۶۳	مذمن بغدادی ۴۶۴ - ۴۷۱ -
مراد آباد ۹۹ - ۷۰۸ -	مچھالی بندر مویہ

۱۵۶ - ۵۵۷ - ۵۷۳ - ۵۷۵	۷۶۵ - ۷۶۹ - ۸۳۱ - ۸۳۹
۹۲۲ - ۹۴۳ - ۹۴۴ - ۹۴۷	۸۴۳ - ۸۷۶ - ۸۷۸ ..
مسجد جامع آگرہ ۸۲ - ۲۲۷	مرتضیٰ آباد مرچ (فصیلاً)
مسجد جامع فتح پور ۲۲۸	مضاف بیجا پور ۶۴۲
مسجد جامع سوہوم بمسجد	مرتضیٰ پور موہیہ برار ۶۵ -
جہان نما مسجد شاہ جہان	۶۵۵
۴۷۲	مرزا ج و کامرچ یعنی بلا ر
مسجد عالی فصیلاً سکھری (یا)	دائین زریہ اب بہت ۳۱۴
۷۵ .. سکھری	مرشد آباد ۷۵۲ - ۷۵۳
۷۴۵ - ۷۵۹ .. مسقط	۷۷۹ .. مرغزار
۳۲۰ .. مشہد	۹۶۴ .. مرغیان
۲۶۲ - ۲۲۷ مشہد مقدس	۱۵۶ مرگنہ حال کلیان
۴۲۵ - ۴۲۴ - ۴۲۳ - ۴۱۴	۲۴۳ .. مرز
۴۴۱	۳۱۱ .. مزار پیر پتھر
۹۳۶ مشہد مقدس ذریعہ	۳۲۴ مزار سلطان المشایخ
مشہد مانور مرتضویہ علیہ السلام	۵۰۴ - ۴۹۴ معتقر الخلافہ
۴۰۹	۵۵۸ - ۵۶۷ - ۶۶۹ - ۸۱۷
۴۷۰ .. مصر	۹۶۹ - ۸۳۱
۴۷۳ .. مصر جامع	۹۴۷ معتقر الخلافہ آگرہ
معتور آباد کہ موضع ست	معتقر الخلافہ اکھر آباد

۹۶۶ - ۸۶۸ - ۸۲۶	..	از نجف اشرف	۲۷۶
۸۱۸	..	معمورہ بنگالہ	۲۰۹ - ۲۰۶
۸۴۶	..	مغل پورہ واقع خجستہ بڈیان	ملک آرکات
۲۵۵	..	..	ملک اشام
۳۶۴	..	مقزیزو	ملک ازاس
۸۷۹	..	مقام پور منڈل	ملک بڈیلہ
۸۸۶	..	مقصود آباد (نام تالاب)	ملک جات
	..	..	ملک چاندا (یا) چاندہ
۴۵۴	..	مکران	..
۳۵۹	..	مکنپور	ملک سندھ
۸۵	..	مکہ معظمہ	ملک عادلخانہ
۹۲۷	..	..	ملک کوکن
۲۱۹	..	ملتان	ملک گد
- ۷۱۸	..	..	مالا پور صوبہ برار
۸۰۱	..	..	..
۱۰۶	..	..	مل کھیر (یا) بل کھیر
۲۱۶	..	..	ممالک شرقی
۲۱۲	..	..	مملکت کابل
۲۱۵	..	..	مملکت گجرات
۷۷۸	..	..	مندر (یا) منڈلہ

(مآثر الامراء) (۲۰۱) (فهرست جلد سوم)

۵۱۶	..	مونکی پتن	۴۴	مذون موسوم بمفتوح
۴۱۱	..	مونگیر	۲۲۰ - ۵۰	مذرو ..
۲۸۹		موهان برگنہ لکھنؤ	۸۴۱	منزل تورہ ..
۴۰۷	..	موہن نالہ		منزل جہانورہ (یا) جہانورہ
		مہابین (برگنہ ایست از سرکار	۸۴۲	
۵۶۹ - ۴۶۲ - ۴۲۱		(آگر)	۸۲۴ - ۴۳۷ - ۱۴۹	مؤ
۵۵۰		مہاچین (یا) ماچین	۵۵۹	مورنگ ..
۸۹۳	..	مہارپور	۱۱۰۱۰	موصل ..
- ۴۰۲ - ۴۰۱		مہاکوت	۱۴۱	موضع اندارہ ..
۶۴۵	..	..		موضع بری تپہ (یا) بری
۵۴۳	..	مہانڈی	۵۴۵	تپہ (یا) بری تپہ
۳۵۶ - ۲۹۲	..	مہکر	۲۶	موضع بی بری ..
..		مہکر دالا گھنٹ بری	۱۹۱	موضع چاری کاران
		میدان نوالہ		موضع حسن پور سرکار ہند:
۸۹۲		میدان سائڈی و پالی	۸۷۷ - ۷۷۰	
۶۱۹		میدان شاہ گدھہ	۲۳۲	موضع درسین ..
		میدک مضاف موہن حیدر آباد	۸۰۴	موضع درحد ..
۴۰	..	..	۵۴۲ - ۵۴۰	موضع سولی
- ۵۹۱ - ۲۵۰		مہر تپہ		موضع کھرکی موسوم بہ از رنگ
..	..	..	۴۴۳	آباد ..

(فہرست جلد سوم) (۲۰۲) (مؤثر الامرا)

۷۷۸ - ۹۱۴		۵۴۳	..	میر دان پور
(۵۷۱) (۵۷۱)	فریدا (یا) فرودہ (۵۷۱)	۳۰۶ - ۸۵۰	..	میسور
۵۷ - ۱۴۲ - ۱۸۵ - ۲۲۰		۷۱۵ - ۵۹۸	..	میواب
۳۲۰ - ۳۳۳ - ۴۶۱ - ۴۹۵		۱۵۷ - ۱۵۸ - ۶۴۷	..	میوات
۵۰۳ - ۵۰۷ - ۸۰۶ - ۸۷۳		۳۴۴ - ۵۰	..	میوار
۸۹۵ - ۹۶۹		* حرف فون *		
۲۲۴	فرید گندھک (یا) گندک	۲۰۷ - ۸۸۹	..	زار نول
۲۰ - ۴۲۹	فرور (یا) فرور	۳۹۷ - ۳۹۸ - ۳۹۹	..	ناسک
۳۱۲	نصر پور	۹۲۳ - ۹۴۱	..	..
	نظام آباد بالائے کتل فرود پور	۸۷۳	..	ناگپور
۸۸۲		۵۰ - ۱۹۵ - ۲۰۵	..	ناگور
۳۳۷	نعمت آباد	۲۱۴ - ۲۳۵ - ۲۳۵ - ۸۸۶	..	..
۴۰۲	نقب شیر حاجی کوٹ	۴۴	..	ناگپور موسم بہ گپور
۱۹۵		۸	..	ناندیر (یا) ناندیر دکن
۶۴۸	نلدزک	۴۲۹ - ۴۴۵ - ۶۲۲ - ۷۳۸	..	..
۸۲۴	نور پور	۷۶۸ - ۷۸۵ - ۷۸۴ - ۸۰۰	..	..
۴۳		۹۴۲ - ۹۴۳	..	..
۴۶۳	نور گندھ	۴۱۰	..	نجف اشرف
۱۸۸	نوشہ	۱۳۱	..	ندر بار (یا) ندر بار

۵۲۲	..	ولایت بکلانہ	نہر بہشت (یا) بہشت (نام
۲۹۵	..	ولایت بہاؤی	نہر بہشت (
۳۸۰ - ۲۴۶	..	ولایت بہار	۵۲۹ - ۴۶۶
	..	ولایت بہارہ مضاف گجرات	۱۴۰
۴۸۶	..	..	۱۲۰
۱۵۸	..	ولایت بیجاپور	۵۲۵
	..	ولایت بیل تلمی (یا) سل تلمی	۸۸۲
۵۵۴	..	..	۲۶۸ - ۲۱۱ - ۱۴۴
۷۸	..	ولایت بیہق	۲۷۳ - ۲۷۱
۳۰۸	..	ولایت پنجاب	۲۴
۱۰۴	..	ولایت جام	۷۰۹
۵۵۰	..	ولایت ختن	
۴۳۳	..	ولایت دہندیرہ	
۲۲۸	..	ولایت سردار	
۳۱۲ - ۳۱۰	..	ولایت سندھ	۶۳۹
۴۸۸ - ۴۸۷	..	ولایت سورتھہ	۸۵۰ - ۶۶۳ - ۶۵۱ - ۶۴۸
۴۹۲	..	..	۹۳۵
۱۵۸	..	ولایت سیوا	۸۹۲ - ۱۸۰
۳۴۰	..	ولایت فارس	۲۶۵
	..	ولایت فرغانہ (کہ از اقلیم پنجم	۵۱۷

• حرف واو •

(فهرست جلد هیوم) (۲۰۴) (مآثر الامرا)

۷۰۳ - ۷۰۴	..	۹۶۳	..	است (
۸۲۳	..	هرندراز	و	ولایت کامروپا یعنی هاجو و
۹۰۹	..	هرسول	- ۵۴۴	کواهی و توابع آن
۴۸۶	..	هرمز	۵۵۴	
هرنگان و چوپره	مضاف موبه	۲۳۷		ولایت گجرات
۲۶۲		خاندیس	۲۱۱	..
۱۱۵	..	هریس	۲۰۰	..
۴۵۹	..	همایون پور	۲۴۸	..
۸	..	هندوستان (یا) هند	۷۶	..
۱۱ - ۱۸ - ۲۰ - ۲۴ - ۵۴			۵۵۴	..
۶۲ - ۸۲ - ۸۳ - ۸۵ - ۸۶				
۹۰ - ۱۱۱ - ۱۲۱ - ۱۳۱				
۱۴۵ - ۱۴۷ - ۱۴۸ - ۱۵۳				
۱۵۰ - ۱۶۳ - ۱۶۸ - ۱۶۹			۵۴۴	..
۱۷۱ - ۱۷۵ - ۱۷۸ - ۱۷۹			۸۹۰	..
۱۸۰ - ۱۸۷ - ۱۸۸ - ۲۰۲			۸۹۰	..
۲۰۳ - ۲۰۵ - ۲۱۲ - ۲۱۵			۹۳۵	..
۲۱۶ - ۲۲۳ - ۲۳۳ - ۲۳۴			۸۱	..
۲۳۵ - ۲۴۱ - ۲۵۲ - ۲۵۵			- ۲۴۶ - ۲۷۵ - ۸۹	..
۲۵۶ - ۲۵۷ - ۲۵۹ - ۲۶۰			- ۴۲۶ - ۴۲۴ - ۴۲۳ - ۴۱۰	..

* حرف ها *

۵۴۴	..	هاجو
۸۹۰	..	هانسی
۸۹۰	..	هانسی و حصار
۹۳۵	..	هتیا پول
۸۱	..	هچای
- ۲۴۶ - ۲۷۵ - ۸۹	..	هرات
- ۴۲۶ - ۴۲۴ - ۴۲۳ - ۴۱۰	..	

- ۷۵۴ - ۷۵۳ - ۷۴۴ - ۷۴۰	- ۲۶۸ - ۲۶۷ - ۲۶۶ - ۲۶۵
- ۷۷۵ - ۷۷۴ - ۷۶۶ - ۷۶۲	- ۲۸۵ - ۲۷۶ - ۲۷۳ - ۲۷۱
- ۸۱۳ - ۸۰۱ - ۷۹۴ - ۷۸۶	- ۳۰۲ - ۳۰۱ - ۲۹۹ - ۲۸۸
- ۸۲۷ - ۸۲۱ - ۸۱۵ - ۸۱۴	- ۳۲۷ - ۳۲۳ - ۳۱۶ - ۳۱۴
- ۸۵۰ - ۸۳۷ - ۸۳۴ - ۸۲۹	- ۳۴۱ - ۳۳۱ - ۳۳۰ - ۳۲۸
۸۸۲ - ۸۸۱ - ۸۷۵ - ۸۵۱	- ۳۵۵ - ۳۴۷ - ۳۴۶ - ۳۴۲
- ۹۱۱ - ۹۰۶ - ۸۹۵ - ۸۹۲	- ۳۷۹ - ۳۷۶ - ۳۷۰ - ۳۶۱
- ۹۱۸ - ۹۱۵ - ۹۱۳ - ۹۱۲	- ۴۰۱ - ۴۱۱ - ۴۰۷ - ۴۰۰
- ۹۶۴ - ۹۳۸ - ۹۳۶ - ۹۱۹	- ۴۵۰ - ۴۴۹ - ۴۳۶ - ۴۳۲
۹۶۶	- ۴۷۶ - ۴۷۵ - ۴۶۰ - ۴۵۱
۲۷۵ .. هندو کوه	- ۵۱۶ - ۴۹۷ - ۴۹۶ - ۴۷۷
۲۵۵ .. هندیه	- ۵۳۸ - ۵۲۴ - ۵۱۹ - ۵۱۸
۲۰ .. هندیه نوادا	- ۵۵۲ - ۵۵۱ - ۵۴۶ - ۵۴۶
۸۷۷ - ۸۴۰ هندیه	- ۵۸۹ - ۵۸۲ - ۵۸۱ - ۵۵۵
۱۴۶ .. هندسه	- ۶۰۴ - ۶۰۳ - ۵۹۷ - ۵۹۵
۸۱ - ۷۹ .. هوکای	- ۶۵۴ - ۶۵۳ - ۶۳۶ - ۶۳۳
هوآنگی از معاللات بیجاپور	- ۶۷۶ - ۶۷۰ - ۶۶۷ - ۶۵۹
۶۵۶	- ۷۰۲ - ۶۸۷ - ۶۸۲ - ۶۷۷
۳۱۸ .. هیرا پور	- ۷۲۹ - ۷۱۹ - ۷۱۱ - ۷۱۰

(فهرست جلد سیوم) (۲۰۶) (متأثر الامرا)

۷۰۵	۳۴۱	۲۴۰	..	• حرف یا •
۴۱۷	یهودیه نام اول امفجان			یزد ۱۱۶ - ۲۶۲ - ۳۳۸ -

تمام شد

فهرست اسمای موضوع واقع در جلد سیوم متأثر الامرا

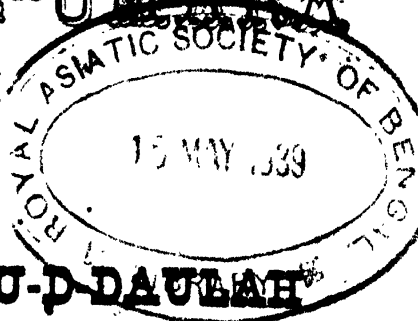
MAĀSIRU-L-UMARĀ

VOL. III

BY

NAWĀB SAMSĀMU-D-DĀULĀH

SHĀH NĀWĀZ KHĀN.

EDITED FOR

THE ASIATIC SOCIETY OF BENGAL

BY

MAULAVĪ MIRZĀ AŞHRAF 'ALĪ

FIRST PERSIAN TEACHER,

CALCUTTA MADRASAH.

PRINTED BY MUNSHI MAULA BAKHSH AT THE URDU GIUDĀ PRESS.

AND PUBLISHED BY THE ASIATIC SOCIETY OF BENGAL

57 Park Street.

CALCUTTA.

1891.

DATE LABEL

THE ASIATIC SOCIETY

1, Park Street Calcutta-16

The Book is to be returned on .

the date last stamped :

1958 1958 15 JUN	

